DISQVISITIONES MORALES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS,

MVLTÆ ADMODVM, AC SELECTÆ Resolutiones Practicæ, Tractatúsque non pauci, exactè pro vtroque Foro expenduntur: summo studio dilucidantur.

OPVS SANE' PRÆSVLIBVS ECCLESIÆ, Sæcularibus ac Regularibus, eorum vices gerentibus: Parochis, Confessariis Pænitentibus, Iudicibus, & causarum Patronis, perutile.

SCRIBEBAT

M. F. PETRVS DE MVRGA

Æmilianensis, Sacro ac perillustri, antiquitatéque celebri, Hyrachensi Asceterio, & eius almæ Vniuersitati adscriptus: Benedictinæ Congregationis Hispanæ indignus Monachus.

TOMVS PRIMVS

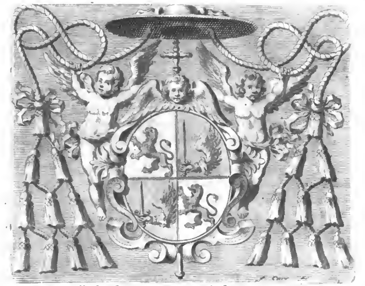

LVGDVNI,

Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, ET GVILL. BARBIER.

M. DC. LXVI.

CVM APPROB. ET PERMISSV SVPERIOR.

Illustrissimo ac Reuerendissimo Principi,

D. D. Fr. IOANNI EMMANVELI DE ESPINOSA,

OLIM CONGREGATIONIS BENEDICTINÆ Hispano-Anglicæ dignissimo Generali, posteà Vrgellensi Episcopo, nunc Archipræsuli, Dominóque Tarraconensi, Catholicæ Majestatis Consiliario, &c.

DISQVISITIONES, non MORALES solùm, sed CANONICAS, principiis sacræ Theologiæ, & vtriusque Iuris innixas, clarissimo nomini Tuo libenter sisto, ILLVSTRISSIME AC REVERENDISSIME PRINCEPS. Neque enim aliò recurrendum censui pro felici auspicio, ac protectione Operis nostri, Benedictinus Monachus, quàm ad communem, & laudatissimum olim eiusdem Religionis parentem. Nec Benedictinæ Hyrachensis Academiæ Alumnus, nisi ad faustam eiusdem Academiæ prolem, quæ ab ipsâ literariam progeniem, & prima Sapientiæ incunabula acceperit. Nec deniquè celebrem, latissimúmque de *Sepulturis* Tractatum fas fuit, nisi *Religioso, & Ecclesiastico* Principi nuncupare. Quippe *Sepultura* locus quamuis in agro, vel luco, aut

ã 3 fundo,

fundo, adhuc iuxta Ethnicos, *facer*, & religiosus censebatur. Sic apud Virgil. Seruius. Virgilium 8. *Æneidos* celebratur *lucus Religione facer.* Et seruius *supra eiusdem librum tertium* rationem assignat. dicens: *Lucus a Virgilio nunquam ponitur sine Religione; quia ibi habitant Lares viales, animæ Heroum, & piorum.* Quare in os cadaueris sepulti immittebatur gle-Osualdus. Cicero. Forcatul. Abulensis. ba, vt fundus, vel ager *Religiosus* initiaretur. Sic enim tradit Osualdus *ad Donellum*, *lib.*4. *cap* 1. *litera J.* ex Cicerone 2. *de Legibus*, & Forcatulo, *Dialogo* 1.*num* 5. Addit Hispaniæ Salomon, & omniscius Alphonsus Tostatus *in cap. Genesis* 23. aliquid ampliùs per hæc verba: *Quando in aliquo fundo aliquis mortuus, est sepultus, non solùm locus sepulchri, strictè accipiendo locum, sacer est, sed etiam totus fundus.* Immò & ripas fluminum ex solâ alicuius cadaueris humanatione, ac sepulturâ, Pindarus. Philostr. Valer. sacras, religiosásque appellari solitas, testatur Pindarus, *Odiis* 1.*Olymp.* Philostrat. *in Heroicis*, Valer. 5. Argonaut. aliique. Quomodò ergo DISQVISITIONES nostræ non censeantur *Religiosæ*, & *Sacræ*, cùm de humatione, exequiis, & *Sepulturis* plenissimè tractent? Aut cui alteri, quàm sacro, & Religioso Principi destinentur? Et verò hæc communia viderentur, si de *Sepulturis* in vniuersum ageremus, provt in quolibet loco aperiri solitis, siue profano, siue sacro; seu pro Ethnicorum, seu fidelium tumulandis corporibus. Sed tamen in tam amplam messem non immittimus falcem: nec de profanis sepulchris agimus, Arrianus. Diodor. Olaüs. Iouius. Reinold. Alexand. Strabo. quæ extruere solebant Gentiles in paludibus, apud Arrianum *lib.*7. in Lapidum aceruo, apud Diodorum Siculum *lib.*8. in Arboribus, iuxta Olaum, *lib.*16.*cap.*37. in Cella vinaria, iuxta Iouium *lib.*26. in Cœnaculis, apud Reinoldum *lib.*5. *de Bello Moscouiæ*, in Columnis, apud Alexandrum ab Alexandro, *lib.*3.*cap* 2. in Sterquilinio, apud Strabonem *lib.*6. Immò in niue & glacie iuxta eundem Alexandrum. Solùm itaque sermo noster est de sacris Sepulturis, id est, deputatis ad Fidelium corpora tumulanda in loco religioso, aut Deo dicato: quales sunt Ecclesiæ, Cœmeteria, Eremitoria, Capellæ, &c. Quamuis occasione huius materiæ per Theologiæ Moralis præcipuas difficultates diuagemur, plurimáque in vtroque Foro quotidiè discussa, pleraque etiam singularia, & speciali notâ digna, præsertim circa Regularium Priuilegia, ex professo discutiamus. Ea omnia, qualiacumque sint sub nominis Tui inscriptione in lucem prodeunt; quia maiorem à nullo alio mutuare valent. Siue enim ad generis Nobilitatem, siue ad Heroïcam Virtutem, siue ad Religionis apicem, siue ad Ecclesiasticæ Hierarchiæ altitudinem iniiciam oculos, omnia hæc in Te vno feliciter aggregantur. De Nobilitate, aliquid, etsi leuiter dicere proposui animo; seriem tamen supersedeo progenitorum præclarissimæ, & apud omnia Hispaniæ Regna, notissimæ EMMANVELIVM familiæ texere, ne maximam modestiam, & summam humilitatem TVÆ ILLVSTRISSIMÆ, ET REVERENDISSIMÆ DOMINATIONIS contristem. Non enim igno-

ro,

ro, ſed potiùs experientiâ edoctus ſcio, Te, magnâ, ex huiuſmodi recenſione triſtitiâ affici, & tantâ quidem, quantâ è contrario ſolent ignobiles affici, quoties ſuæ agnationis obſcuritas, in lucem publicam prodit. Liceat tamen dicere, non leue eidem EMMANVELIVM ſtirpis ornamentum acceſſiſſe, quòd eiuſdem agnominis Heros, Hiſpali natus, in magno familiæ Tuæ ſplendore, atque opulentiâ, cum R.P. Magiſtro Fr. LVDOVICO EMMANVELE, Fratre Tuo, & Parente (heu quondàm!) noſtro, Benedictinum Ordinem illuſtraueris. NOVIT Lalætania, quàm prudentem, pacificum, ac vigilem Abbatem in Te olim habuerit inſigne Sanctuarium D. VIRGINIS MONTIS-SERRATI, cui iure, meritóque præfuiſti. NOVIT Hiſpania fidem Tuam in Regem Catholicum, dum pro obedientia, & ſubiectione tenaci erga ipſum, vidit Te Monaſterio pulſum, exulémque, quaſi Paſtorem cum ouibus creditis per aliena paſcua vagantem. NOVIT & Religio Noſtra obſeruantiam Tuam, egregiáſque animi dotes, quibus proindè ſupremum Clauum, & Generalitiam curam demandauit. NOVIT Rex ipſe PHILIPPVS IV. qui Te, nihil de ampliori gradu cogitantem, Vrgellenſi Eccleſiæ præfecit, grauiſſima negotia circa CONCORDIAM, & PACEM HISPANIÆ cum GALLIA commiſit, demúmque in Tarraconenſem Archiepiſcopatum euexit. Nouimus deniquè omnes comitatem, benignitatem, & dulcedinem Tuam, quâ vicinos, & abſentes in amorem rapis. Nec mirum, ſi amabiles iſtæ dotes in pectore Tuo permaneant, quas à primis vnguiculis in omni ſtatu, & fortunâ fouiſti, ac perſeueranter ſeruaſti. Neque enim quotquot Te olim Generalem nouimus, obliuiſci valemus, pietatem illam, manſuetudinem illam, & quaſi materna vbera ad omnes in communi Religionis Parente. Ergo qualecumque hoc munuſculum, & multorum dierum vigilias ſuſcipe, ILLVSTRISSIME AC REVERENDISSIME PRINCEPS, cui longæuam canitiem, æternamque felicitatem precamur. Pompeiopoli xvj. Kalendas Octobris, Anno à Virgineo partu. M. DC. LXV.

ILLVSTRISSIME AC REVERENDISSIME DOMINATIONIS TVÆ

Seruus ac Filius

M. Fr. PETRVS DE MVRGA.

LEGENTI.

OCTO *ab hinc annis*, BENIGNE, ET AMICE LECTOR, *in publicam exiuit lucem Liber à me elaboratus*, Quæstiones Pastorales de iure, & potestate Parochi Ecclesiarum vnitarum *inscriptus, in quo, tanquàm vnum ex iuribus Parochi, materiam istorum duorum Voluminum, atmis breuiter absolui, immò veriùs tetigi*, parte 3. quæst. 7. *quia id stylus, quem ibi fui sequutus, & non aliud exigebat. Quia tamen materia illa* de Sepulturis, *frequentissima Parochis est, & quàm plurimis quotidianis difficultatibus plena, stylum, pro perfectiori Parochi institutione, innouare decreui. Non enim sat Ecclesiarum præfectis est, non ignorare ius suum esse, Parochianorum suorum cadauera Ecclesiastica tradere Sepulturæ; sed debeat omnia scire, quæ ad hoc munus ritè, rectéque obeundum necessaria sunt. Et si non omnium scientiâ polleant; debent tamen de his quæ nesciunt, dubitare, & veritatem inquirere diligenter, vel libros, vel viros doctos consulendo, ne ignorantia illis culpabilis sit, turpe enim valdè vnicuique est ignorare ius in quo versatur. In duplici isto Volumine, ni fallor, ferè omnes, quæ Parochis offerri solent, difficultates, & quæ sparsim à quàm plurimis tanguntur Doctoribus, excito, & quâ potui diligentiâ dilucido, ac quâ ingeniolo meo claritate licuit, enodo, vt his meis laboribus fulti, valeant Curati, non solùm in hac parte, sed in quàm plurimis aliis: vti ex copiosissimis vtriusque Tomi Repertoriis, manifestè apparet, suo muneri, officióque facere satis. Difficultates excito, ac resoluo, & illarum Decisiones fulcire decreui Iuribus, & copiosissimo Doctorum numero, qui in rebus Moralibus, ac Canonicis valdè plausibilis, & fundamentalis est, & etiam rationibus. Quia tamen, non rarò, tàm iura, quàm Doctores ab aliquibus, absque illorum allegantur inspectione, & hâc fortè de causâ, minùs fideliter, iura ipsa, & Authorum doctrinas ad amussim frequentissimè reddo. Ignaui enim hominis est, riuulos plerumquè turbidos consectari, auidè sequi, cùm fontes ipsos limpidissimos mediocri labore adire, & gustare possit. Infideles etiam certè sunt Authores, qui aliorum sententias sine delectu recensent, quos ipsimet non legerunt, sed vel ex dictis, vel ex Voluminibus aliorum, sæpiùsque fide minùs bonâ collegerunt. Vndè frequenter inueniuntur opiniones, turbatim ab Authoribus receptæ, quæ vniûs, aut alteriûs solùm authoritati innitantur, & falsæ, vel saltem minùs probabiles deprehendantur. Et aliquas tanquàm communes, maiores sunt nostri sunt sequuti, quas Neoterici Doctores, ob fundamentorum defectum, improbant. Hâc de causâ, & vt mihi credatur, stylum præfatum scribendi elegi. Ad id enim Scribentes tenemur, iuxta doctrinam Secacia*, de Apellationibus, quæst. 17. limit. 4. sub num. 7. versic. Priusquàm, *dicentis:* quia etsi nobis liceat ex alienis scriptis componere „nostra, immò vt nobis credatur, ad id teneamur; *adhibito tamen modo, quem tradit „Seneca*, Epist. 85. lib. 12. *dum ait: Nos quoquè apes debemus imitari, & quæcumque ex di„uersa lectione congessimus, separare; meliùs enim distincta seruantur, deindè adhibitâ inge„nij nostri curâ, & facultate, in vnum saporem varia illa libamenta confundere, vt etiamsi „apparuerit, vndè sumptum sit, aliud tamen esse, quàm vndè sumptum est, appareat: quod „in corpore nostro videmus sine vlla opera nostra facere Naturam: alimenta quæ accepimus, „quando in sua qualitate perdurant, & solida innatant stomacho, onera sunt; at cum ex eo, „quod erant mutata sunt, tunc demum in vires, & in sanguinem transeunt. Idem in his, „quibus aluntur ingenia, præstemus, vt quæcumque hausimus, non patiamur integra esse, ne „aliena fiat, sed concoquamus, illa, &c. Ita enim doctrinis aliorum vtor, vt integra illa remaneant, nec alicui oneri esse valeânt, sed illas ita concoquam, vt meum ac piorum alantur ingenia. Tu igitur* STVDIOSISSIME, ET CHARISSIME LECTOR, *quod reliquum est, nostris feliciter lucubrationibus vtere; latâ labores nostros suscipe fronte; ac in bonam partem, operam, quam communi, & publicâ impendimus causâ, vt assoles, accipe. Vale, & apud* DEVM OPTIMVM, MAXIMVM *mihi superstiti, & vitâ functo, precibus faue tuis.*

APPRO

Approbatio R. P. M. F. Joseph Saenz de Aquirre, in Vniuersitate Hyrachensi, olim, & nunc in Salmanticensi, Sacræ Theologiæ publico Professore.

TOMVM Primum *Disquisitionum Moralium, & Canonicarum ad Titulum de Sepulturis spectantium*, à Reuerendo P. Magistro Fr. PETRO DE MVRGA, compositum, iussu Reuerendissimi P. N. M. Fr. RVDESINDI DE MVXICA. Generalis Coogregationis Benedictinæ in Hispania, & Aoglia, ac Regij Concionatoris, attentè vidi, & penitiùs introspexi. Existimare possem ex libri fronte nihil præter Moralem, & Theologicam disciplinam io eo contineri; & quidem ad funera sola spectantem: vtpotè Opus à viro Theologo elaboratum, & de *Sepulturis* inscriptum. Sed tamen euoluto libri progressu, reseratisque tumulis iaueni quod de Imperatoribus Mexicanis, ac Principibus Peruaois Recentiores Historiographi produnt, & inter eos Franciscus Gomara, & Iosephus Acosta: nempè in magnis cryptis & fornicibus sepeliri solitos: simúlque cum ipsis in monumenta ioferri coosueuisse ingentem auri & argenti copiam. Idem de priscis Regibus inter Gentiles testatur Kirchmannus Lobecensis;& (quod miraberis forsan)Iosephus de sepulchro Dauidis & Salomonis: adeò vt affirmet Hyrcanum tria millia talentorum ex solo Dauidis monumento percepisse. Vndè & apud magnum Cassiodorum Theodoricus Italiæ Rex Annæ Comiti inquisitionem demandat contra Præsbyterum quemdam thesauros in sepulchris scrutantem. Ita planè in hoc Opere, cui de *Sepulturis* inscriptio est, ingens diuitiarum pondus inueni: aurum probatissimum è mineralibus Theologiæ laborioso ligone effossum; Sacrorum Canonum purum argentum; pretiosum Iurisprudentiæ æs. Non hîc cenotaphia in quibus nihil præter inscriptionem, & marmor: Non busta, quibus phantasticæ promittantur opes, vt de sepulchro Nitocris Reginæ Babyloniorum refert Herodotus, ac de Semiramide Plutarchus & Stoboeus. Nam illo aperto Darius nullam inuenit pecuniam, sed solùm hæc verba in marmore exarata: *Nisi malus fuisses homo, & pecuniæ insatiabilis, nunquàm sanè loculos mortuorum inuasisses.* Sed neque sepulchra in hoc & sequenti Volumine inuenientur foris dealbata, intùs autem plena ossibus. Id enim Pharisæis Synagogæ Doctoribus Christus Dominus exprobrauit, tanquàm phylacteria in fronte, pietatem in vultu ostendentibus; cùm tamen iniustitiam & superbiam, id est, ossaria solùm, recluderent in penetralibus cordis. Longè aliter huius Operis Author, qui sub humili titulo, deprimente elatioris montis supercilium, sub puluereâ facie, diuitias sapientiæ, & infatigabilis studij opes dissimulat; ac plus exequitur, quàm promittit. Stylus facilis, & simplex est, qualis Theologum & Canonistam decet, plus de veritate curantem, quàm de lenocinio, & politurâ sermonis. Allegationes Textuum & Doctorum non modò fideles sunt, sed pro fidelitate vindices. Sæpè enim ab aliis Græcè, aut (quod putamus) nimiâ fide citatos, quia non in ipso fonte consultos, sed aliundè veluti gregatim exscriptos, in legitimum reuocat sensum, aut omninò amandat, tanquàm intempestiuos. Quod vtinam perpenderent multi ex Recentioribus: qui transcriptis aliorum variis allegationibus sine delectu, paginas onerant; & infideliter citatis Textibus, aut Doctoribus, hoc solùm voluisse videntur, vt opinioaibus, vel potiùs phantasiis suis, pondus ex defensorum nnmero adderent, vel excogitarent, *ad sua desiderià concernantes sibi magistros*, perniciosò planè inuento. Quàm longè ab eiusmodi næuo sit præsens Opus, palàm erit legenti, ac textus Sacrorum Canonum, & testimonia Doctorum cum ipsis Codicibus conferenti. Nec tamen in hoc Primo Volumine quiescit Author, quamuis alicui videri possit exhaustam reliquisse materiam. Adhuc enim plura de eodem argumento meditatur, & præ manibus habet *Secundum Tomum*, in quo liberaliùs, copiosiùs, & profundiùs effodit sepulchra. Hîc tamen fundamenta iecit, ad praxim spectantia, pro magni ædificij mole, & grandioris operis, vt loquar Tertullianicè, paraturâ. Nihil in toto Volumine inueni censurâ dignum, sed elogiis Authoris, quæ calamo liberiùs permitterem si non censorem, sed Panegyristam agerem. Ita censui in Vniuersitate Hyrachensi Regni Nauarræ, quinto Idùs Aprilis, anno Domini cIↃ. IↃc. LXV.

MAGISTER Fr. IOSEPHVS SAENZ DE AGVIRRE.

Gomara, in Gener. Hist. Indiar. à cap. 123.
Acosta l. 5. Hist. Ind. cap. 8.
Kirchmã. l. 3. de Funer. Rom. c. 24.
Iosephus. l. 7. Ant. cap. 12. & l. 13. c. 16.
Cassio. l. 4. Var. epist. 28.
Herodotus lib. 1. n. 187.
Plutarch. in Apophthegm.
Stoboeus in Eglogis Sermone. 10.

¶ 4 Facultas

Facultas Reuerendissimi Generalis.

NOs M. F. RVDESINDVS MVXICA Generalis Congregationis Sancti Benedicti in Hispania, & Anglia, Concionatórque Regiæ Maiestatis, &c. per præsentes litteras facultatem, & licentiam concedimus Reuerendo Patri Magistro F. P. DE MVRGA, vt librum *Disquisitionum Moralium, & Canonicarum ad titulum de Sepulturis spectantium*, à se compositum, & elaboratum, typis mandare possit: siquidem ex nostra authoritate, peritorum hominum nostræ Congregationis iudicio, approbatur, & Opus vtile censetur. Datum in Nostro Regali Monasterio Sancti Benedicti Vallisoletani, die quintâ Mensis Aprilis, Anni millesimi sexcentesimi sexagesimi quinti.

Generalis Sancti Benedicti.

De mandato Reuerendissimi Patris Nostri Generalis.

Fr. ANTONIVS MASSEDA.

Approbatio R. P. M. F. Ioannis de Valcazar, Vniuersitatis Hyrachensis Regentis, & Primariæ Sacræ Theologiæ Cathedræ Moderatoris.

EX præscripto Reuerendi admodùm P. Magistri F. ILDEPHONSI DE NEYLA, Regalis Monasterij de Sancta Maria, & Ciuitatis Najarensis, locorúmque sibi subditorum Abbatis, & Ordinarij; nec non Regiæ, & Catholicæ Maiestatis Capellani Maioris, in Sanctæ Crucis Capella Regia: Opus hoc de *Disquisitionibus Moralibus, & Canonicis* inscriptum, & summo opere laboriosum, potiùs admiratione, quàm inquisitione perlegi. In illo, eius Authorem, Reuerendum scilicet P. Magistrum F.P. DE MVRGA, Benedictinæ nostræ familiæ eximium filium, tanquàm apem argumentosam contemplor; sicut enim hæc è diuersarum frugiferarum arborum vernantibus floribus medullam sugens, fauum mellis, miro modo componit; sic Author præclarissimus, ex floridioribus Theologorum, & Canonistarum viridariis, flosculos hos in vnum collegit, eos omnis saporis suauitate inuenies redundantes. Dulcedinem intellectualem, quâ mentes legentium voluptuosè allicit, gestant. Nihil in eis contra solidam doctrinam reperies; dulcificum totum, & totum consonum vero sensui gustabis. Ergo luci donentur, quæ lucem sibi poscunt. Sic libens affirmo in hac alma, & Regali Vniuersitate Hyrachensi, die vigesimâ octauâ Mensis Martij, Anno à partu Virgineo, millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto.

M. F. IOANNES DE VALCAZAR.

Facultas

Facultas Ordinary.

NOs el Maestro Fray Alonso de Neyla Abbad de Najara, Iuez Ordinario en ella, y en todos los Lugares sujetos a su Abbadia, Capellan Mayor de su Magestad en la Capilla de Santa Cruz de dicha Ciudad, &c. Hauiendo visto la approbacion del Padre Maestro Fray Ioan de Valcazar, Regente de la Vniuersidad de Hyrache, del primer Tomo de las *Disquisiciones Canonicas, y Morales*, que compuso el Padre Maestro F. PEDRO DE MVRGA, Monge de nuestra Congregacion de San Benito de España, y subdito nuestro, por las presentes le damos licencia para que le pueda imprimir, y por lo que a Nos toca, le imprima. Dadas en Najara, en nuestro Real Monasterio de Santa Maria la Real, de dicha Ciudad, y firmadas de nuestro nombre, signadas, y refrendadas del infra scripto Notario publico de nuestra Abbadia, a ocho dias del mes de Abril, de mil, y seiscientos y sesenta y cinco años.

EL MAESTRO FRAY. ALONSO DE NEYLA
Abbad de Najara, y Iuez Ordinario.

Por mandado de su R.ma y ante mi.

Diego Ocon de Lumbreras.

Approbatio R. admodùm Patris Magistri Dominici de Casanoua, Societatis IESV, in Pompilonensi Collegio, præstantissimi Sacræ Theologiæ Professoris.

DE mandato Regij, ac Supremi Senatûs Regni Nauarræ, perlegi, & quidem iucundè, *Disquisitiones Morales, ac Canonicas*, Reuerendi admodùm Patris MAGISTRI F. P. DE MVRGA Æmilianensis, ex inclyta Benedictina Familia, duo in Volumina diuisas. Nec verò in eis quicquam reperi Orthodoxæ Fidei, aut bonis moribus repugnans; quin & Author de arcendis à sacro Tumulo à Fide alienis, aliisque iussa, censurâsve Ecclesiæ aspernantibus, pro Fide, ac pietate sapienter disserit: moresque simul vt instruat, enodandis conscientiæ nodis, vtiliter insudat. Accessionem insuper facit haud leuem pietatis, ac cultûs, tùm Ecclesiasticis Sepulchris, tùm & interdùm rebus aliis Sacris. Quapropter nec horrida dehinc erunt Sepulchra, nec mœroris, ac tenebrarum sedes. Illustrant enim ea, amœnant, ac ditant *Disquisitiones* istæ splendidæ, iucundæ, ac simul opulentæ. Micant scilicet facili, ac clarâ methodo: florent verò eruditionis amœnitate, appositè adscitis quæstionibus aliis, veluti parergis variegatæ. Ditescunt tandem soliditate doctrinæ, thesaurisque Sapientiæ, ac scientiæ Religionis. Ideò haud ineptè Siracidis verba hùc referam. *In thesauris Sapientiæ, intellectus, & scientia Religiositas.* Disquisitiones enim istæ, sunt thesauri Sapientiæ, spirántque simul hæc Sepulchra, Religionis scientiam. Arcent quippè profanos, veræ Religionis, ac pietatis exortes; patent verò sacro, ac hilari sinu, iis, qui Deo immori profitentur. Quamobrem Opus censeo planè dignum, quod in publicam lucem prodeat, Reipublicæ Litterariæ, magnæ abs dubio vtilitati futurum. In hoc Collegio Societatis IESV Pompilonensi, die 15. Octobris, Anno 1665.

Ecclesiastiii, cap. 1.

DOMINICVS DE CASANOVA.

Appro

Approbatio Doctoris Sorbonici.

EGo infrà ſcriptus Doctor Theologus Pariſienſis, R. P. DE MVRGA *Benedictini Monachi Æmilianenſis de Cœmeteriis, eorum Institutione ac Sepulturis, Diſquiſitiones Morales & Canonicas, Tomos complectentes duos*, accuratè & maximâ cum attentione legi, cúmque in eis nihil quod fidei aduerſetur, repertum ſit, prælo ſubiici, & in lucem edi vetat nihil. Actum Lugduni die 17. Aprilis 1666.

Fr. IOAN. ROBE' Ord. Prædic.

Licentia Ordinarij.

VIſâ Approbatione, imprimatur Lugduni die vigeſima-primâ Aprilis milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto.

DE NEVF-VILLE, *Vic. Generalis.*

Conſenſus Procuratoris Regij.

VIſis ſuprà ſcriptis Approbationibus pro Rege do manus vt imprimatur. Datum Lugduni die 21. Aprilis 1666.

GALLIAD.

PERMISSIO.

FIat conformiter Concluſionibus Procuratoris Regij. Datum Lugduni die 25. Maij 1666.

DE SEVE.

INDEX

INDEX
TRACTATVVM, DISQVISITIONVM, Dubiorum, Sectionum, ac Paragraphorum, in hoc primo Tomo contentorum.

TRACTATVS PRIMVS.

De Cœmeterio, & de eius Constitutione.

TRACTATVS II.

De Cœmeterij, & loci sacri exsacratione, & pollutione: de reconciliatione, & reconciliatione eorundem.

DISQVISITIO I.

De Homicidio.

DVB.

DISQVISITIO II.

De humani sanguinis effusione.

DVB.

DISQVISITIO III.

De humani seminis effusione.

DISQVISITIO IV.

De humatione humani cadaueris.

DISQVISITIO V.

De Consecratione, ac Benedictione Ecclesiæ per excommunicatum factis.

DISQVISITIO VI.

De exsacratione loci sacri, per eius commotionem.

DISQVISITIO VII.

De pollutione Capellæ; Altaris, Ambonis; Chori; Confessionarij; Sedis; Sepulchri; Menianæ, verbo *Columna*; Propylæi, seu Portici, qui est ante Ecclesiam; Portæ ipsius Ecclesiæ; Scalæ istius; Sacristiæ; Cubiculi Ecclesiæ, vulgo *Tribuna*; Turris campanarum; Cryptæ vulgo *Cueua*; ac Tecti.

DISQVISITIO VIII.

De Cœmeteriorum pollutione.

DISQVISITIO IX.

Incidens. De altarium exsacratione.

DISQVISITIO X.

Incidens. De Calicis, & patenæ exsacratione.

TRACTATVS III.

De Sepulturâ, & de eius loco. Proœmium.

TRACTATVS IV.

De iure Sepulchrorum, & Sepulturarum.

TRACTATVS V.

De Sepulchrorum constructione.

TRACTATVS VI.

De iis, qui Sepulturas concedere possint.

TRACTATVS VII.

De facultate eligendi Ecclesiasticam Sepulturam.

SECTIO I.

De libertate in communi eligendi Sepulturam.

SECTIO

SECTIO I.

De Domicilio, & Habitatione.

SECTIO II.

De propria Parochia personarum diuersorum statuum, ac Dignitatum.

XV. *Si*

TRACTATVS IX.

De expensis, & sumptibus Funerum.

SECTIO I.

De expensis Funeris in communi.

SECTIO II.

De expensis Funerum in particulari.

DECISIONES.

Declarationibus Sacræ Congregationis Concilij, nullam fidem esse adibendam in iudicio, vel extra, sed tantùm illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Sacræ Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, eadem Sacra Congregatio ex speciali Sanctissimi Domini Nostri Vrbani, Diuina prouidentia Papæ Octaui iussu mandauit, & præcepit. Romæ, die 2. Augusti, 1631. & Consilium S. Generalis Inquisitionis cum huiusmodi Declaratione posse liberè, & licitè à quoquam vendi, & retineri permittit.

R. P.

R. P. Fr. PETRI
DE MVRGA
BENEDICTINI
Monachi Æmilianenſis,

DISQVISITIONVM
MORALIVM, ET CANONIC.
TOMVS PRIMVS.

TRACTATVS PRIMVS.
DE COEMETERIO, ET EIVS CONSTITVTIONE.

DISQVISITIO I.

Quid ſit Cœmeterium?

BREVIARIVM.

Cœmeterium.

Cœmeterium antiquitùs occupauit 40. paſſus per circuitum maioris Eccleſiæ, & 30. per minoris Eccleſiæ, & Capellæ circuitum. n.1.

Ferè omnes Eccleſiæ Cœmeterium extra exteriores ipſarum parietes, pro fidelium habent Sepulturâ, quod immunitate, & priuilegiis Eccleſiæ gaudet, n.1.2.& 3.

Cœmeterium, locus eſt ab Epiſcopo ad Sepulturam fidelium deſtinatus, & benedictus, n. 11.

Non indiget conſecratione, ſed benedictione, ſicut nec Eccleſia, prout Baſilica, n.12.

Sepultura.

In primitiua Eccleſia locus fuit ab Eccleſia ſeparatus, pro Sepulturis deſtinatus, & ſacer, Cœmeterium appellatus, n.1.

1 IN primitiua Eccleſia pro fidelium Chriſtianorum corporibus tumulandis, quidam locus ſeparatus, ac ſacer, à Sanctis Patribus fuit conſtitutus, Cœmeterium appellatus. Ità Auguſtinus Barboſa, *de officio, & poteſtate Parochi, parte 3. cap.26.num.6.* in hæc protumpens. Deindè ab ipſis naſcentis Eccleſiæ primordiis, piè Maiores noſtri inſtituerunt Cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus ſepeliendis. De quo citra omne dubium Cœmeterio, Nicolaus Papa, dum *in Canone ſicut antiquitas, cl.7.17. quæſt..4.* pro maiori aſſignat Eccleſiâ, quadraginta paſſus per circuitum; triginta pro Capellis, & minoribus Eccleſiis. Quæ confinia immunitate Eccleſiæ gaudere, ſtatuit. Sicut antiquitùs (inquit) à Sanctis Patribus ſtatutum eſt, ſtatuimus, vt maior Eccleſia per circuitum quadraginta paſſus habeat; Capellæ verò, vel minores Eccleſiæ, triginta. Qui autem confinia eorum confringere tentauerit, aut perſonam hominis, vel bona eius indè ſubtraxerit, niſi publicus latro erit, quò vſque emendet, & niſi, quod rapuerit, reddat, excommunicetur. Hactenùs Nicolaus.

2 Et quòd de Cœmeterio loquatur, patet ex vſu Eccleſiarum, ferè omnium, habentium

quidem per circuitum extra ipsarum fabricas, & exteriores parietes, locum sacrum, in quo sub Cœmeterij nomine tumulari fideles consueuerunt, & qui Ecclesiarum gaudet priuilegiis immunitatis. Quod & asserit Franciscus Maria Samuellius, *in sua proxi de Sepulturis, tract.1.disputat.1.controuer.1.conclus.2.num.3. & conclus. 3.num.5.* cum Burchardo, *lib.3. cap.157.* & Durando, *de modo celebrandi Concilia Generalia, part.3.cap.11.*.

3 De iisdem Cœmeteriis, extra Ecclesias, pro fidelium Sepulturis destinatis, Innocentius Papa Tertius, *in cap. Consuluisti, cl.7. de consecratione Ecclesia, vel Altaris*, locutus fuit, ibi; Cœmeteria in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contigerit. Et Alexander etiam Tertius, *in cap. Ad hac, cl.5. de Priuilegiis*, vbi in hunc decernit modum. Mandamus, quatenus Hospitalariis præcipias, vt si quos, in excommunicatione defunctos, in Cœmeteriis Ecclesiarum sepelierint, eos extra Cœmeteria eiiciant.

4 Cœmeterij autem nomen, multipliciter à Doctoribus exponitur. Noster Vualafridus Strabo, Augiæ Diuitis Abbas, *in libro de Exordiis, & incrementis rerum Ecclesiasticarum, cap.6.* de expositione nominum quorumdam, sacris rebus adiacentium, ità Cœmeterium nomen exponit Cœmeterium, recubitorium, vel dormitorium est mortuorum, qui & ideò ab Ecclesia dormientes dicuntur, quia surrecturi non dubitantur.

5 Hanc expositionem sequuntur Amalaricus Fortunatus, ex Monacho Benedictino Luxouiensi, Treuerensis Episcopus, & Cardinalis, *lib.3. de Ecclesiasticis Officiis, cap.35.* dicens. Vndè & locus Sepulchrorum. Græcè vocatur Cœmeterium, id est Dormitorium. Vndè & Paulus ad Corinthios (1.) Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit. Quod si *dormierit* vir eius, liberata est. Ambrosius Calepinus, *in Dictionario*, ibi: Cœmeterium, idem est, quod Dormitorium. Vnde locum Sepulturæ destinatum, vocant Cœmeterium, quia ibi mortui dormire dicuntur, quasi mortuorum Dormitorium. Ioannes Azorius, *Institution. Moral. part.2. lib.9.cap.6. versic. Cœmeterium.* Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tom.2. part.3. verbo Cœmeterium, num.1.* Pax Iordanus, *Volun.1. de Re sacra, lib.5. tit.11. de Cœmeterij benedictione, num.2. & 4.* Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.9. num.3.pag.65. & cap.10.num.1.* Franciscus Maria Samuellius, *in reddita Praxi, tract.1.disputat.1. controu.1. conclus.8.* & Eligius Bassæus, *in Floribus Theologia practica, tom.1.verbo Sepultura.* num.1.

6 Alij etymon Cœmeterij, à *Cimin*, quod est *Dulce*, & *Sterium*, quod est idem, quod *statio*, deriuant: eo quòd ibi defunctorum ossa dulciter quiescant, & Saluatoris aduentum spectant. Ità post Durandum, *in Rationali diuinorum Officiorum, lib.1. cap.5. num.100. & cap.6. principio*, Samuellius, *loco allegato*, n.3.

7 Alij etiam dicunt, *Cœmeterium*, idem quod *terra aurea* significare, à *Dimin*, quæ vox Græca est, & Latinè *aureum* significat, & à *Terum*, quæ terram importat. Sic Glossa, *in cap. Sacris, verbo in Cœmeterio, cl.12. de Sepulturis*, dicens, Cœmeterium dicitur à *Cemen* Græcè, quod est aureum, Latinè, & tertiò, quòd est terra. Inde Cœmeterium, quasi aurea terra, quia est cœteris pretiosior. Hæc Glossa, cui consonant Pax Iordanus, *vbi suprà, num 4.* & Samuellius, *conclus.9.*

Alij dicunt Cœmeterium, à Cimicibus, id est à vermibus dici; ita vt idem sit Cœmeterium, quod Cimicerium, propter multitudinem vermium ibi nascentium. Referuntur à Pace Iordano dicto *num.4.* & à Samuellio *num. 19.* 8

Rursùs alij existimant, Cœmeterium dici, quasi Cinisterium, eo quòd cineres, & ossa mortuorum ibi teruntur, & teguntur. Qui ità sentiunt, ab eisdem Iordano, & Samuellio, *vbi proximè*, recensentur. 9

Deniquè dicunt alij, *Cœmeterium* dici à *Cis*, quod est *ante*: ex eo quod ante Ecclesias constitutum sit, & iuxta eas. Samuellius, *conclusione 9.* sed omissâ etymologiâ Cœmeterij, & variis illius expositionibus præmissis, sit pro Cœmeterio, secundùm substantiale eius consideratio. 10

CONCLVSIO.

COEmeterium, est locus consecratus, & ad Sepulturam fidelium destinatus. 11

Sic describitur ab Augustino Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2.lib.2.cap 9.num.1.* & à Pace Iordano, *tom.1.lib.5.tit.11.num.5.* & ab aliis. Per ly tamen *consecratus*, intelligi neutiquàm debet, vt necessariò consecratus esse debeat. Sufficit enim, quòd benedictus ille sit, & ad Sepulturas destinatus, vti idem Barbosa, *in c. Ad hac, num.6.de Priuilegiis*, vbi ità fatur. Quibus omissis, dic, Cœmeterium dici locum, mortuorum Sepulturæ destinatum, authoritate Episcopi benedictum, iuxta formam textus *in cap. Nemo Ecclesiam, de Consecrat. distinct.1.* cum aliis, quæ ex Leone, & Gregorio Turonense explicat Durant. &c. & Pax Iordanus *nu.1. dicti tituli* fatetur dicens. Post Ecclesię, & Altaris consecrationem, subuectit Pontificale rubricam de benedictione Cœmeterij; quam Doctores latè sumpto vocabulo, consecrationem passim appellant: Pater Illuminatus Moronus, *in Opere centum responsa inscripto, responso 51.num.* 8. in similia prorumpens dicit. Qui locus tamen, licèt dicatur sacer, in rigore tamen non est sacer, quia non consecratur. Sola enim Ecclesia consecratur; Cœmeterium benedicitur. *C.Nemo, de Consecratione, distinct.1.* Hæc ille.

Quocirca dictus Franciscus Samuellius, *eodem tract.1.de Sepulturis, disputat.1.controuers.3 conclus.2.* ait. Cœmeterium, idem est, ac locus, qui deputatur Sepulturis: & dicitor deputatum per Episcopi benedictionem, non verò antè: nec sufficit, quòd ibi sit sepultus aliquis, nisi sit ab Episcopo benedictum. 12

Vndè Barbosa, dum Cœmeterium describit, *de Potestate Episcopi, part.2.allegatione 27.numero 29.* & dicit. Cœmeterium est locus consecratus Ecclesiæ contiguus, vel ab illa separatus, &c. non venit intelligendus de propria consecratione, sed de impropria, aut lata. Quia vti benè docet Ioannes Azorius, *part.2. Institutionum Moralium, lib.9.cap 6. quæst.1.* sicut Ecclesia aliquandò non consecratur, sed benedicitur ab Episcopo, & deputatur ad diuina: sic etiam Cœmeterium potest ab Episcopo benedici tantùm

tùm

tum, & ad sepulturam mortuorum destinari. Hæc magnus ille Doctor postquàm dixerat Cœmeterium consecrari debere ab Episcopo, vel ab alieno, ex consensu proprij, & non aliter, nec ab alio. Intellige tamen rigore Iuris attento, quia per priuilegia Apostolica, benè potest, qui Episcopus non sit. Cœmeterium benedicere, & consecrare, vti videbimus *Disquisit. 5. & 4. huius Tractatus*, posse Regulares Prælatos illud benedicere: & consecrare quidem Abbates nostros, & alios Pontificalium habentes vsum.

DISQVISITIO II.

Quid ad constitutionem requiratur Cœmeterij, & quis illud constituere queat?

BREVIARIVM.

Capellania.

Beneficium non est, nec quid spirituale Capellania absque Episcopi, aut alterius Ecclesiastici Superioris erecta authoritate. n. 13.

Cœmeterium.

Quod à Diœcesano, aut ab alio idoneo Ministro, de illius, vel de Papa licentia consecratum, aut benedictum non est, non est locus sacer, nec religiosus, aut idoneus pro fidelium Sepulturis. n. 1. 4. & 11.

Illud benedicit Episcopus cum Pontificalibus. n. 2.

Non requirit necessariò consecrationem, sed benedictio sufficit. n. 10.

Illud consecrare non potest Sacerdos, qui Pontificalibus non vtitur, nisi de Papa licentia; sed benedicere potest de Episcopi authoritate. n. 5. & 8.

Cœmeterium reconciliare non potest huiusmodi Sacerdos, de Episcopi authoritate, si consecratum illud sit. n. 5.

Consecrationem Cœmeterij petere non possunt Mendicantes ab alio Episcopo, quàm à Diœcesano, nisi isto bis, aut ter requisitus, id facere recusauerit. n. 3.

Ordini Episcopali est reseruata Cœmeterij consecratio, & reconciliatio consecrati, de Iure tantùm Canonico n. 8.

Ecclesia.

Mendicantes non possunt petere ab alio, quàm à Diœcesano Episcopo, consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris, nec primi Lapidis positionem, nisi bis, aut ter requisitus Diœcesanus, id facere recusauerit. n. 3.

Ecclesiam consecrare, aut consecratam reconciliare nequit quilibet Sacerdos de Episcopi authoritate, sed benè de Papa licentia. n. 5. & 8.

Ecclesiæ consecratio, & consecrata reconciliatio, sunt actus de Iure Canonico, Ordini Episcopali reseruati. n. 8.

Benedicere potest Ecclesiam quilibet Sacerdos, de Episcopi licentia. n. 5.

Hospitale.

Non est locus sacer, nec immunitate gaudet, si de Episcopi authoritate fundatum non sit; secus verò si interuenerit illa. n. 13.

Lex.

Cessante ratione legis, ipsa cessat Lex. n. 14.

Papa.

Dispensare potest Papa super omni Iure Canonico. n. 8. & 9.

Iuri Canonico authoritatem impertitur. n. 9.

De Papæ authoritate quilibet valet Sacerdos Cœmeterium, & Ecclesiam consecrare. n. 1. 4. 8. & 11.

De eiusdem authoritate, quilibet potest in aliena Diœcesi Pontificalia exercere. n. 2.

Pontificale.

Clementis Octaui Pontificale, vim legis habet. n. 2.

Pontificales functiones, nemo in aliena Diœcesi, exercere queit, nisi de Papa, aut Diœcesani licentia. n. 2.

Reconciliare.

Minus est reconciliare, quàm consecrare Ecclesiam, vel Cœmeterium. n. 7.

Regula.

Cui non licet quod est minus, quod maius est, non licebit. n. 6.

Sacerdos.

De Summi Pontificis authoritate, quilibet Sacerdos consecrare potest Cœmeterium, & Ecclesiam, & consecrata reconciliare; non tamen sine illa. n. 1. 4. 8. & 11.

Sacer locus.

Non fit à persona priuata locus sacer, sed ex iure communi, ab Episcopo. n. 12. & 13.

Sepulchrum.

Absque Episcopi, aut alterius Prælati Ecclesiastici authoritate constructum Sepulchrum, sine simoniæ labe, vendi potest. n. 14.

CONCLVSIO.

COEmeterium non est, nec locus sacer pro fidelium Sepulturis, qui ad id ab Episcopo Diœcesano deputatus, & consecratus, vel saltem benedictus non sit, vel ab alio idoneo Ministro, de eius, vel de Summi Pontificis authoritate, & licentia. 1

2 Consultò dixi, *Diœcesano*. Quia sine illius, vel Papæ facultate, nullus alius in sua Diœcesi exercere potest Pontificalia. Concilium Tridentinum, *sess. 6. cap. 5. de Reformatione*, in hunc modum decernit. Nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm. Si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic Ordinati, ab executione Ordinum, sint ipso Iure suspensi.

Huc vsque Conciliare Decretum. Ex quo minimè colligas, solùm de Ordinum collatione id decernere. Quia de omni Pontificalium vsu loqui, omnium Episcoporum praxi, & Doctorum sententia comprobatur. At in benedictione Cœmeterij vtitur Episcopus Pontificalibus, ex præscripto Pontificalis iussu Clementis Papæ Octaui restituti, quòd vim habet legis, vigore Bullæ illi præfixæ. Pax Iordanus, 3 *tomo 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 165.* Rota *in Calagurritana iuris pulsandi campanas 11. Martij, 1619.* coram Dunozetto, ex Mohed. *decis. 5. de fide instrumentor.* & ex Rota *in Elboren. 3. Martij, 1600,* coram Damasceno. Apud Tamburin. *disp. 37.* Ergo authoritate propria, nullus

nullus alius Episcopus, præter Diœcesanum, potest Cœmeterium consecrare, seu benedicere. Et multò minùs id poterit, qui Episcopus non sit.

Quod probatur secundò, *ex cap. Aqua*, & argumento mox ex eo eliciendo.

3 Tertiò, ex Leone Papa Decimo, in Concilio Lateranensi, dum de Patribus Mendicantibus,
„ ait. Nec ab alieno Episcopo consecrationem Ec-
„ clesiæ Altaris, aut Cœmeterij benedictionem
„ petere, seu in Ecclesiis per eos pro tempore ædi-
„ ficandis, primum lapidem per alienum Episco-
„ pum poni facere possint; nisi vbi Ordinarius
„ bis, aut ter, cum debitis reuerentiâ, & instantiâ
„ requisitus, sine legitima causa id recusauerit. Ità recenset Lateranense Concilium Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Ecclesia, n. 5.*

4 Quartò probatur authoritate eiusdem Mag. Lezanæ *vbi proximè, num.* 14. Pacis Iordani, *dicto tit. 12. num.* 157. Bartholomæi Gauanti, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num. 5.* Ioannis Azorij, *Institution. Moral. part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 5.* Augustini Barbosæ, *de Potestate Episcopi, parc. 2. allegat. 28. num. 55. & 56.* & Samuellij, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 2. disput. 1. controu. 4. conclus. 1.* dicentis. Fidelium defunctorum cadauera, vt in Ecclesiastica Sepultura queant humari, quatuor exiguntur. *Primum*, vt locus sit ad hoc deputatus cum certa solemnitate. *Secundum*, vt à Diœcesano sit locus pro sepultura benedictus. *c. Nemo, de consecratione, distinct. 1. & cap. Abolenda, de Sepulturis. Tertium*, vt non sit quis à Iure sepulturâ prohibitus. *Quartum*, quòd Ecclesia non sit interdicta. Hæc Samuellius.

5 Consultò etiam dixi: *vel ab alio idoneo Ministro.* Quia, licèt quilibet Sacerdos idoneus sit ad benedictionem Cœmeterij ex delegatione Episcopi, vti Pax Iordanus, *dicto tomo 1. tit. 11. num. 16.* sicut idoneus est ad benedictionem Oratorij, & nouæ Ecclesiæ ad effectum, vt ibi Missa ritè celebrari queat; vti etiam vtrumque habetur ex Rituali Romano Pauli Quinti, *in Rubrica de Benedictione noua Ecclesiæ, vel*
„ *Oratorij*, ibi: Sacerdos nouam Ecclesiam, de
„ licentia Episcopi benedicturus, &c. *& in Rubrica Ritus benedicendi nouum Cœmeterium, per Sacerdotem ab Episcopo delegatum*; non tamen est idoneus ad consecrationem. Iordanus, *ibidem*, & Azorius, *vbi proximè, quæst. 1.* Quod demonstratur *ex cap. Aqua, el. 9. de consecratione Ecclesiæ.* Sic in eo Gregorio Nono decer-
„ nente. Aquâ per Episcopum benedictâ Eccle-
„ siam reconciliari posse per alium Episcopum,
„ non negamus, per Sacerdotes simplices, hoc fie-
„ ri de cætero prohibentes, &c. Sed minus est reconciliare, quàm consecrare. Ergo si Sacerdos simplex non potest ex Episcopi delegatione, reconciliare Ecclesiam, vel Cœmeterium consecratum, multò minùs, ex eadem poterit delegatione illud consecrare.

6 Consequentia patet. Quia, cui non licet, quod minus est, quod maius est non licebit. Textus est elegans, *in cap. Cùm illorum, el. 32.*
„ *de sententia excommunicationis*, ibi: Cum ma-
„ iora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Vbi Glossa, *verbo Minora*, sic ait. Et ita, cui prohibetur minus, & maius prohibitum intelligitur. Et in Regula, *Cui licet, verbo eodem, la 53. de Regulis Iuris, libro 6.* Cui non licet minus, nec maius: & cui non licet in minori, nec in maiori.

Quòd autem minus sit reconciliare, quàm 7
consecrare, ex differentia rituum, & Ministrorum, pro vtroque assignatorum, in Pontificali Clementis Octaui, & in Rituali Pauli Quinti, plus quàm manifestum fit. In Pontificali namque pro consecratione, seu benedictione Cœmeterij, (hanc enim pro illa vsurpat ibi Clemens Papa) multi ritus, ac ceremoniæ, & solemnitates Episcopo præscribuntur; pro reconciliatione verò eiusdem Cœmeterij consecrati, sine Ecclesiæ reconciliatione, paucissimi.

Dixi: *sine Ecclesiæ reconciliatione*: quia si Ecclesia, simul cum Cœmeterio reconciliatur, ritus augentur, & preces. In Rituali enim Romano, vbi de benedictione, & de reconciliatione per Sacerdotem, ex Episcopi delegatione faciendis, paucissimæ solemnitates, ac ceremoniæ assignantur. Ex quibus omnibus benè probatur minor propositio, in qua asserui, minus esse reconciliare, quàm consecrare.

Cum dictis tamen stat, quòd quilibet Sacer- 8
dos simplex, ex Summi Pontificis delegatione, & facultate, Cœmeteria, & Ecclesias consecrare, & multò meliùs reconciliare valeat. Quia cùm huiusmodi actus sint de reseruatis Ordini Episcopali, non de Iure diuino, sed de humano positiuo Canonico, omnes fatentur, Summum Pontificem, tanquàm supra ipsum positum, & valentem super eo dispensare, benè posse huiusmodi actus, Episcopo inferioribus delegare.

Constat etiam hæc veritas, ex pluribus sa- 9
cris Canonibus. In Canone enim *sunt quidam el 6. 25. quæst. 1.* Sic Vrbanus Papa Primus. Sunt quidam dicentes Romano Pontifici, semper licuisse nouas concedere leges: quod & nos, non solùm non negamus, sed etiam valdè affirmamus. Et in Canone *ideò permittente, el 16. eiusdem causæ, & quæstionis*, ità Sanctus Leo Papa Quartus. His itaque respondetur: Sacrosancta Romana Ecclesia, ius, & authoritatem sacris Canonibus impertitur: sed non eis alligatur. Et infrà. Sic & Summæ Sedis Pontifices, Canonibus, siue à se, siue ab aliis suâ authoritate conditis, reuerentiam exhibent: & eis se humiliando ipsos custodiunt, vt aliis obseruandos exhibeant. Nonnunquam verò, seu iubendo, seu definiendo, seu decernendo, seu aliter agendo, se Decretorum Dominos, & conditores esse ostendunt. Hactenùs noster Leo. Plura de hoc argumento, apud Doctum Brunonem Chassaing, *in tomo de priuilegiis Regularium, tract. 1. cap. 1. propositione* 4. & apud alios passim inueniet meus Lector, Authores.

Ex dictis sequitur, *primò*, necessarium non 10
esse Cœmeterium consecrari, sed benedictum esse sufficere, minori illius solemnitate. Quod & docent Pax Iordanus, *tom. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 11. num. 16.* August. Barbosa, *de vniuerso Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 9. num. 5.* & Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tomo 2. part. 4. verbo Sepultura, n. 3.* cum Syluestro, *in Summa, verbo Sepultura, q. 1.* contra Innocentium, & Angelum.

Secundò sequitur, locum sacrum, religio- 11
sum, & Ecclesiasticum, aut idoneum pro fidelibus

bus sepeliendis non esse, qui deputatus non sit per Episcopum, aut alium ad id potestatem habentem, ad eorum sepulturas. Ità post Innocentium, *in cap. Abolendo, de Sepulturis*, & Syluestro, *dictâ quæst. 1. in principio.* Lezana, *dicta num. 3.* & Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. num. 7.* Imò & qui benedictus non sit, iuxta doctrinam Cardinalis, *in Clementinam 1. quæst. 4. de Sepulturis*, quem recenset, & sequitur Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. dispu. 1. controu. 3. conclus. 2.* Syluestri, *vbi proximè*, §. 1. Thomæ Sanchez, *de Matrimonio, tom 3. lib. 9. disp. 15. n. 24.* cum Soto, *in 4. dist. 3 quæst. vnicâ, art. 3. concl. 3.* Nauarro, *in Manuali, cap. 16 n. 32.* Angles, *in Floribus, part. 1. de Matrimonio, q. 6. de soluendo debito, in fine*, & cum Henriquez, *in Summa, lib. 9. de Missa c. 27. n. 5. & lib. 5. de Pœnitentia, cap. 6. n. 9. in Comment. lit. H.* Ægidij Coninck, *de Sacramentis, quæst. 83. art. 3 dub. 1. num. 236.* Augustini Barbosæ, *dicto num. 5.* & Pacis Iordani, *in præallegato tit. 11. num. 22.* Quod certè omninò verum est de Iure Canonico, etiamsi ibi aliquod corpus, aut corpora quidē multa tumulata existant, esto de Iure Cæsareo, *in L. in tantum. in fine, ff. de Rerum diuisione*, pro sacro, aut religioso habeatur locus, in quo humanum cadauer humatum extiterit.

12 Consultò dixi: *per Episcopum.* Quia ad illum pertinet de iure communi loca deputare sacra. Constat *ex cap. Ad hæc, el. 4. de Religiosis Domibus*, & ibi Glossa, *in casus figuratione, & verbo Authoritate Pontificis*, ibi: Hoc ideò dicit, quia priuatus, locum non facit sacrum. Et ità docent D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit. 10. de Sepulturis cap. 5. §. 2.* Barbosa, *num. 5. citato, & num. 7.* Paz Iordanus, *dicto tit. 11. num. 9.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 2. disput. 1. contron. 3. concl. 1.* Eligius Bassæus, *in Floribus Theologiæ Moralis, tomo 1. verbo Sepultura, num. 1.* & communis Doctorum sententia.

13 Et meritò quidem, iure communi attento. Sicut enim Hospitale, locus religiosus non est, & immunitate non gaudet Ecclesiasticâ, si authoritate Episcopi non fundatur; benè tamen si eius interueniat authoritas, vti in terminis decernitur *in dicto cap. Ad hoc*, & docent Couarruuias, *tom. 2. lib. 2. cap. 20. num. 4.* recensitus, & sequutus ab Antonio Naldo, *in Summa, verbo Ecclesia, num. 4.* & Azorius, *Institutionum Moralium, tom. 2. lib. 9. cap. 8.* & sicut Capellania erecta absque Episcopi, vel alterius Ecclesiastici Superioris authoritate, non est Ecclesiasticum beneficium, nec quid spirituale, vti sæpè dicit S. Rota, & ità se obtinuisse in facti contingentia, testatur Gonzalez *ad Regulam 8. Cancellariæ, gloss. 5. §. 5. num. 25.* apud præfatum Naldum, *verbo Simonia*, ita Sepulturæ locus religiosus non erit, si ab Episcopo, saltem de iure communi, deputatus non fuerit, vt præter iam redditos Doctores *num. 11. in principio*, docet præfatus Sanchez, *in recensito loco*, cum Emmanuele Sa, *verbo Ecclesia §. Polluitur Ecclesia*, Iacobo Graffis, *part. 1. decisionum aurearum, lib. 1. cap. 20. num. 28. & lib. 2. cap. 83. num. 10.* & Emmanuele Roderiquez, *in Summa, part. 1. Summa, 2. editionis, cap. 154. num. 13. in fine, & cap. 241. num. 19.*

14 Quocirca Pax Iordanus, *tit. 11. allegato, n. 10.* Sepulchrum absque Episcopi authoritate constructum, liberè vendi posse, alióve distrahi titulo, citra simoniæ labem asserit. Quia locus merè profanus existimatur, à commercio non exclusus; & consequenter, cessat ratio Legis prohibentis alienationem: atque adeò Lex ipsa, ad *L. Adigere, §. Quamuis, de Iure patronatus*, cum adductis per Stephanum Gratianum, *Disceptationum forensium, part. 1. cap. 110. n. 34. & seq.* vbi in terminis nostris concludit, post Felinum, *in cap. Quanto, columnâ vltimâ, versic. Circa.* Gloss. *de Iudæ.* Paris. *consil. 34. n. 14. lib. 14.* Molina, *de Primogenit. Hispan. lib. 1. cap. 24. num. 34.*

DISQVISITIO III.

An Prælati Regulares Cœmeterium constituere, & benedicere valeant?

BREVIARIVM.

Abbas.

Iurisdictionem quasi Episcopalem habet Abbas in Monasterio suo, n. 10.

Habet & illam in Monasteriis, Prioratibus, Grangiis, & in Ecclesiis Monasterio suo annexis, n. 14.

Qui habet priuilegium, vt ea facere possit, quæ Abbates benedicti facere possunt, illa exercere potest non solum in Monasterio, sed etiam in eius limitibus, n. 11.

Pœna inflicta his, qui huic contraueniunt facultati, recensentur, n. 12.

Abbas nostræ Congregationis Benedictino Hispano potest, in Ecclesiis suo vnitis Monasterio, omnia Pontificalia exercere, n. 13. & 14.

In vim priuilegiorum potest, pro nostrorum vsu, vasa sacra, & vestimenta benedicere, n. 17.

Potest Capellas, Ecclesias, & Hospitalia ædificare, & primum lapidem, & eorum fundamenta more benedicere Pontificali, n. 17. 18. 19. & 24.

Ad Missam, & vesperas potest solemniter populum benedicere, n. 17. & 18.

Axioma.

Qui dat formam, dat consequentia ad formam, n. 5.

Benedicere.

Solemnis benedictio Regularibus concessa per Apostolica priuilegia, illa est, quæ sic fit. Adiutorium nostrum, &c. Sit nomen Domini benedictum, &c. n. 21.

Minorum Prælati, benedicere valent Ecclesias, & alia, vbi Chrisma non requiritur, aquâ ab ipsis benedictâ, n. 22.

Plus est Ecclesias, & Cœmeteria benedicere, quàm loca pro eis designare, n. 23.

Cœmeterium.

Prælati Regulares, propria ex authoritate, & ordinaria, possunt deputare, solemniter benedicere, & reconciliare in suis Monasteriis Cœmeteria, n. 1. 2. 24. 27. & seqq.

Cœmeterij deputatio, ad iurisdictionis, non autem ad Ordinis pertinet potestatem, n. 15.

Sacra Concilij Congregatio.

Accedente Papæ authoritate, tantam vim habet

Sacra Congregationis Declaratio, quantam ipsum Concilium, n.14.

Ecclesia.

De iure communi, nemo potest Ecclesiam ædificare, antequàm Episcopus accedat Diœcesanus, atrium designet, &c. n.16.

Ecclesiam ædificare possunt Abbates, & primum lapidem, ac fundamenta Pontificali benedicere ritu, n.17.18.19 & 24.

Ordinis Minimorum Prælati, possunt Ecclesiam solemniter benedicere, & reconciliare, aquâ, non ab ipsis, sed per aliquem Catholicum Antistitem benedictâ, n.20.& 21.

Episcopi.

Formare non possunt processus contra Religiosos, ac Religiosas exemptos, eorum Prælatis irrequisitis, n.6.

Excommunicatio.

Ipso Iure lata est excommunicatio contra Episcopos, & alios quoscumque, qui inuitis Benedictinis Congregationum S. Iustinæ, & Vallisoletanæ, in eorum Monasteriis, & locis, functionem aliquam facere tentauerint. Et est reseruata Summo Pontifici, n.8.9.& 10.

Hospitia.

Possunt Regulares Hospitia, pro suis erigere Regularibus, n.17.

Iurisdictio.

Prælati Regulares, ratione exemptionis pro territorio Monasteriorum suorum, eandem acquisierunt iurisdictionem respectu soli, & Religiosorum, quàm eorumdem respectu haberent Diœcesani, si exempti non essent, n.2. 9. & 29.

Tantam habent Prælati præfati potestatem, & iurisdictionem in Religiosos suos, & in loca sua, quantam habent Episcopi, & Papa in subditos, & loca sua respectiuè, si non eis à Papa limitentur, n.5.

Possunt priuatiuè, quoad Episcopos dicti Prælati contra suos procedere subditos, etiam inuocato Sæcularis brachij auxilio, n.6. & 7.

Punire illos possunt, si recursum habeant ad Episcopos, n.5.

Voluntaria iurisdictio exerceri potest extra proprium territorium, nullâ habitâ Diœcesani veniâ. Imò, & contentiosa potest, quando cognitio causæ non vertitur, & effectus in suum territorium confertur, n.14.

Voluntariæ iurisdictionis, aliqui recensentur casus, n.14.

Authoritate propria, & ordinaria facit quilibet, quæ dignitatis, & officij proprij ratione, illi facere licet, n.27.

Limita prout in numeris sequentibus.

Iurisdictio concessâ delegatione perpetuâ, ordinaria est, & non delegata, n.30.

Limita, nisi concedatur tanquam delegato, n.31. 32. & 33.

Oratoria.

Regulares in suis Domibus, & Hospitiis, erigere possunt Oratoria, n.17.24. & 34.

Ordo.

Plus est Ordo, quàm iurisdictio. n.25.

Pontificalia.

Extra proprium territorium Pontificalia exercens, & in non subditum, ab illorum suspenditur exercitio: & ab eo ordinatus, ab Ordinum suspenditur vsu, n.14.

Abbates nostri illa exercere valent in suis annexis, n.13. & 14.

Priuilegia.

Quæ priuatis conceduntur priuilegia, strictè interpretantur, tanquàm Iuri odiosa; quæ verò Communitati, vel Ordini Regulari, latè interpretantur, quia censentur leges iuri communi inserta, n.28.

Priuilegium perpetuum dignitati, vel officio concessum, iurisdictionem ordinariam priuilegiario concedit, & tribuit, etiamsi illud contra ius commune sit, n.29.

Regula.

Cui licet, quod est plus; licet, quod est minus, n.24.

Religiosi.

Per exemptionem remanent Religiosi, Summo Pontifici immediatè subiecti, a quo tamen illorum cura, & solicitudo, in Superiores Conuentuum, censetur, Ordine translata Hierarchico, n.3.4.& 5.

Prioris conditionis post exemptionem non sunt, ac erant ante illam, & quàm ipsi Sæculares sunt, n.4.

CONCLVSIO.

PRælati Regulares benè deputare possunt in suis Monasteriis, ac Ecclesiis, & in suis annexis, seu in Ecclesiis Monasteriis vnitis, & in eorum limitibus, Cœmeterium pro fidelium Sepulturis, illúdque benedicere, & quâvis causâ pollutum reconciliare solemniter, authoritate propriâ, & ordinariâ. 1

Hanc conclusionem, quoad omnes eius partes, tenet Pater Mag. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo 2. parte 3. verbo Interdictum, num.*34. Et quoad deputationem, Martinus Bonacina, *in Summa, tomo 2. disputat. 3. quæst.21. puncto 3. proposit. 1. num. 3.* asserens Prouincialem Regularium posse in suis Ecclesiis facultatem construendi Sepulturas concedere. Pellizzarius, *in suo Manuali Regularium, tomo 2. tract.8. cap.5. num.*71.tenet, priuilegium reconciliandi, omnibus competere Prælatis localibus. 2

Sed pro nostræ conclusionis probatione, nonnulla supponere operæ pretium duxi. *Primum est*, Prælatos Regulares, ratione exemptionis ab Episcopi Diœcesani iurisdictione, pro suis Religiosis, & pro territorio Cœnobiorum, seu Monasteriorum suorum, eandem acquisiuisse potestatem, quoad iurisdictionem, quam in illo haberet Episcopus, si nondùm fuisset exemptum. Non loquor de iurisdictione, quam in illo haberet Episcopus, respectu Laicorum, seu sæcularium personarum, quia hanc non acquisiuit Prælatus Regularis precisè; sed de iurisdictione ad minus respectu suorum Religiosorum, & soli, seu territorij 3

ritorij. Quoad Religiosos, satis hoc probaui *in Disquisitione Pastorali, de Iure, & potestate Prioris Conuentualis annexi, num.* 113. *& seqq.* & latè probat Bruno Chassaing. *in opere, cui titulus, Priuilegia Regularium, tract.* 3. *cap.* 2. *proposit.* 2. Ex his, quæ vtrobiquè cum communi, frequentissimáque Doctorum sententia dicta sunt, aliqua recensere libuit, pro huius veritatis dilucidatione.

3 *Primum* est, quòd eo ipso, quo Religiosi exempti fuerunt à iurisdictione Diœcesanorum, immediatè remanserunt subiecti iurisdictioni Summi Pontificis: sed quia non poterant conuenienter per Papam immediatè gubernari, aut per eius Commissarios, seu delegatos, & in omni, & singula Congregatione, & Conuentu necessarij sunt Ordinarij, & immediati Pastores, quibus illius cura, & solicitudo, ex vi proprij incumbat muneris, per exemptionem ab Episcopi iurisdictione, huiusmodi solicitudo, & cura censetur à Summo Pontifice eximente, in Superiores Conuentuum, & Congregationum huiusmodi, Ordine Hierarchico, translata. In Generales scilicet, Abbates, seu Prouinciales respectiuè, in Priores, Guardianos, Commendatores, Ministros, Rectores, &c.

Ita Chassaing, *loco citato, versic. Quod* 2. ibi, fuerintque ab Episcoporum iurisdictione exempti, non vt iurisdictionis, & potestatis iugum excuterent, sed vt in iurisdictionem Prælatorum.... transferrentur. *Et versic. finali dictæ secundæ propositionis*, in sequentia prorumpit. Ex quibus omnibus constat, iurisdictionem Prælatorum Regularium, non esse illis Iure diuino debitam, sed institutione humana duntaxat. Quo autem tempore cœperit eis concedi, non constat. Illud autem omninò certum est, quòd statim atque exemptio ab Episcoporum iurisdictione illis data est, ex consequenti, est illis iurisdictio spiritualis concessa. Hæc illi, cuius vltima verba, clara pro me sunt.

Hieronymus Garcia, *in Politica Regulari, tomo* 1. *tract.* 8. *difficult.* 3. *dubitat.* 1. *pag. mihi* 172. postquàm docuit, iam hodiè omnes Religiones exemptas esse ab Episcoporum iurisdictione, vel per propria vniuscuiusque illarum priuilegia, quorum nonnulla recenset, vel per communicationem priuilegiorum aliis Religionibus conceslorum, ex huiusmodi exemptionibus, sic concludit.

Consta de todo lo dicho, que el poder, y lurisdicion, que tenian antiquamente los Obispos sobre los Religiosos, lo han transferido los Romanos Pontifices en los Superiores de las mismas Religiones, assi en las cosas espirituales, como en las temporales, assi cumulatiuè, *como* priuatiuè, *assi en las cosas ciuiles, como criminales; mayormente en todo lo tocante de las puertas ad entro del Monasterio; sinque en esto, costumbre alguna pueda preualecer.* Hæc allegatus Doctor, qui pro huiusmodi iurisdictionis translatione in Regulares Prælatos, nullam aliam assignat, nec insinuat quidem causam, quàm exemptiooem ab Episcoporum iurisdictione per Summos Pontifices factam.

Idem Pater Hieronymus Garcia, *in tomo secundo Politica præfata, tract.* 10. *difficult.* 1. *dubitat.* 1. *num.* 13. ita fatur, *Digo lo segundo. La Iurisdicion, que tienen los Prelados de las Religiones, no es como quiera ordinaria, sino quasi Episcopal. Esta conclusion es comun de los Doctores citados, y se prueba de los textos allegados, en los quales se concede Iurisdicion quasi Episcopal a los Abbades, y Prelados. Lo mismo se colige de vn priuilegio de Pio Quinto, concedido a los Priores Dominicanos, de que abaxo haremos larga mencion: y la raçon es, por que como todos ellos estan exemptos, y sujetos immediatamente al Papa, suceden en lugar de los Obispos quanto al gouierno de sus subditos: y por esto tienen Iurisdicion quasi Episcopal, desuerte, que assi como los Obispos* ex vi Officij, & dignitatis, *sino seles limitasse el Papa, podrian en su Diœcesi, lo que el Papa en la Yglesia vniuersal: assi tambien los Prelados de las Religiones, sino seles limitassen, tendrian el mismo poder* ex vi Officij. *Y aduierte la Glossa*, in cap. Abbates de Priuilegiis, *que se pone la palabra quasi, para denotar, que el poder de los Prelados inferiores al Obispo, no se estiende a la potestad de Orden, que tienen sus Señorias, sino a la de Iurisdicion.* Hæc omnia Doctot allegatus.

Ascanius Tamburinus, *tom.* 3. *de Iure Abbatum, disp.* 5. *quæsito* 11. *num* 3. *pag.* 68. prædictis consonat Doctoribus, dicens. Ex Priuilegiis verò specialibus Summorum Pontificum, omnia ferè Regularium Monasteria sunt ab Ordinariorum iurisdictione exempta; siue priuilegia directè, siue indirectè per communicationem talem largiantur exemptionem; & consequenter Monasteria, his temporibus, habent iurisdictionem pleno iure quasi Episcopalem, iuxta doctrinam Glossæ ruptam, *verbo Proprij; in Clement.* 1. *de rebus Eccles. non alienan.* Cabedo, *in diuers. Iura argument lib.* 3. *cap.* 18. *in principal.* Aug. Barbosa, *de Offic. & potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 105. *num.* 3. Cenedo, *Practicarum, & Canonicar. qq. lib.* 1. Campanil. *in diuers. Iur. Canon. Rubricâ* 12. *cap.* 13. *num.* 2. Fuscus, *de Visitatione, lib.* 2. *cap.* 15. Saytus, *de Censuris, lib.* 4. *num.* 12. Mandosius, *de Signatura gratia, verbo exemptio.* De qua re fusiùs egi 1. *tom disp.* 15. *quæsito* 25. *& seqq.* Hæc Ascanius, qui *in eodem tomo* 3. *in Praxi criminali, & iudiciaria, quæsito* 15. *num.* 3. idem apertè docet, in sequentia prorumpens.

In exemplis autem (loquitur de Abbatibus, & de aliis Regularium Prælatis) talis iurisdictio (coercitiua scilicet de quâ disserit) manet in propriis Prælatis: & hoc non de iure communi, sed ex speciali priuilegio exemptionis, cuius vigore in Religionem, ac eius Prælatos à Summis Pontificibus translata est omnis potestas, quæ in Episcopis reperiebatur. Non enim extincta est, nec ipsi Summo Pontifici reseruata: quia hoc non erat expediens, cum ordinariè, & regulariter in ipsa Religione, imò in vnaquaque Domo Religiosâ sit necessaria. Ita Nauarrus, *dicto commentario* 2. (*scilicet de Regularibus*) *num.* 63. *versic. Addo secundò.* Roderic. *quæstion. Regul. tom.* 2. *quæst.* 3. *artic.* 7. Suarez, *de Religione, tomo* 4 *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 3. Huc vsque ad amussim doctissimus Passianensis Abbas, & Congregationis Benedictinæ Vallis vmbrosæ, meritissimus Generalis, Ascan. Tamburinus.

Ioann. Bapt. Lexana, *in Summ. qq. Regular. tomo* 1. *part.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. pro nobis etiam est.

est. Pro comperto est (inquit) Religiosorum familiis præfici debere Prælatos, & Superiores, qui ipsos spiritualiter, & temporaliter tegant. Tum ex illo *Prouerbiorum* 11. Vbi non est Gubernator, populus corruit. Tum etiam, quia id exigit obedientiæ votum, quod Regulares emittunt. Habent autem prædicti Prælati, & Superiores Religiosorum, non solùm potestatem dominatiuam, qualem habent Patresfamilias in suos. Sed etiam iurisdictionem spiritualem: cum vtrumque sit necessarium ad rectam gubernationem, œconomiámque spiritualem, & temporalem Religiosorum. Hæc verò spiritualis iurisdictio, saltem de Iure Ecclesiastico, & à Summis Pontificibus deriuata illis conuenit. Eo enim ipso, quòd Religiosos ab Episcoporum ordinaria iurisdictione exemerunt, illam Prælatis ipsorum concessisse censentur. Suarez, *tomo 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap.* 1. Hactenùs Magister Lezana.

Eligius Bassæus, in eadem fuit sententia, *tomo 1. verbo Prælatus, num. 1.* dicens. Prælati Ordinum, alij exempti sunt à iurisdictione Episcoporum, v.gr. Prælati Mendicantium, qui proindè Summo Pontifici immediatè subiecti, quasi Episcopalem in suos Regulares iurisdictionem habent. Hæc ille, qui causalem habendi Prælati Regulares iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos assignat in hoc, quòd immediatè Sedi Apostolicæ sint subiecti.

Franc. Pellizzarius etiam eandem tenuit sententiam, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 9. cap. 3. num.* 195. Vbi inquirit, an, & quo iure potestas absolutiua competat Prælatis Regularibus? Quam difficultatem, satis opportunè nobis resoluit sic. Respond. competere iure ordinario, quatenus scilicet sunt ordinarij Pastores animarũ suorum subditorum, & in eos translata est cura, quam Episcopi, vel Parochi habent circa suos subditos Sæculares: quod est habere dictam potestatem ex vi sui muneris, & consequenter ordinariam, sequitúrque necessariò ad exemptionem Religionibus concessam, vt patebit consideranti. Ità Suarez, *tom. 4. de Religione, tract. 8. lib. 2. cap. 15. num.* 2 addens *num.* 1. huiusmodi potestatem (quoad præsens pertinet) non extendi nisi ad peccata, & censuras, seu pœnas Ecclesiasticas, cùm nullum aliud spirituale vinculum excogitari possit, quod per absolutionem tollatur.

Hæc omnia Pellizzarius, in quibus satis apertè docet, per exemptionem præcisè, & nullo alio priuilegio superaddito, acquisiuisse Regulares Prælatos, iurisdictionem pro vtroque foro, in suos subditos. Et licèt ex Francisco Suarez illam limitare videatur ad iurisdictionem tantùm spiritualem, & ad potestatem absoluendi, non autem abligandi potestatem; non certè ità est. Cum, quia eadem est ratio de temporali, ac de spirituali iurisdictione, & deligandi, ac de absoluendi facultate: eo maximè, quia simul vtraque facultas concedi dignoscitur ex illo *Matthæi* 18. Amen dico vobis, quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata, & in Cœlo, & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta, & in Cœlo. Quocirca Glossa *in cap. inferior sedes, verbo inferior, 4. distinct.* 21. duas quoad præsens regulas tradit. *Prima* hæc est. Qui potest ligare, potest & soluere, *Secunda* verò hæc. Qui potest soluere, potest & ligare. Sic ergo Suarez, & Pellizzarius docent, per exemptionem necessariò concedi Regularibus Prælatis, facultatem absoluendi subditos, facultatem eos ligandi, simul concedi docent. Tum etiam, quia vtriusque Doctoris mentem, satis benè propalat Pellizzarius in recensitis verbis, ibi: quoad præsens, & quòd per absolutionem, de quâ, vti vidimus, quæsitum procedebat.

Libuit tandem producere vnum, & alterum testem, omni acceptione maiorem, in Iure, maximè Canonico, peritissimum: qui certè Doctores, Aug. scilicet Barbosa, & Martinus ab Azpilcuita, soli, & sine aliorum testium consortio, plenè pro nobis probare possent. Augustinus igitur, *de Officio, & potest. Episc. part. 3 allegat* 105. *n.* 3. sic ait. Hodiè tamen attentis Sũmorum Pont. priuilegiis, omnes ferè Regulares sunt exempti ab Ordinariorum potestate, siue priuilegia directè, siue indirectè per communicationem talem largiantur exemptionem, & consequenter Monasteria, his temporibus, habent iurisdictionem pleno iure quasi Episcopalem, iuxta doctrinam Glossæ receptæ, *verbo Proprij, in Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis.* Nauarr. *d. nu. 63. versic. Addo secundò*, vbi Glossam illam singularem dicit. Cabid. *d. lib. 3. cap 18. in princ.* Cochier. *de iurisdictione Ordinarij in exemptos, p. 1. q. 17. n. 9. & 25.* Sayr. *de Censur. lib 4. cap 2. n. 12.* Anton. Corne. *in tract. de absolutione iurament. p. 2. q. 4. n. 28.* Fr. Emm. *d. q. 63. art. 3.* vbi varia refert priuilegia. Camp. *d. cap. 13. num. 2.* Fusc. *de Visitat. lib. 2. cap. 15. ante num.* 1. Marc. Anton. Cuch. *Inst. maior. lib. 2. tit. 6. n.* 68 Cened *d. q. 26. n. 3.* ità quòd eorum Superiores ea omnia exercere possint in suos, quæ Episcopi in suos. Nauarr. *cons. 23. de priuileg. in nouis*, Sayr. *in florib. decis. sub eod. tit. dec.* 25. Coch. *d. q. 17. n.* 25.

Azpilcuita autem, *in cap. Non dicatis, 12. q. 1. n. 63.* ait: Addo secundò, quòd, licèt hæc sint vera, attento iure communi, non tamen attentis priuilegiis, quibus omnes Regulares sunt exempti ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione per sua priuilegia competentia per concessionem directam, vel indirectam communicationis priuilegiorum aliorum, *& consequenter, habent iurisdictionem quasi Episcopalem*, iuxta Glossam singularem *Clementinæ* 1. verbo *Monasterij, de Rebus Ecclesiæ non alienandis.* Hæc præfatus Doctor, inter Sacrorum Canonum interpretes, celebertimus, qui satis apertè pro nobis est, cum asserat consequi iurisdictionem quasi Episcopalem tanquam ex legitima præmissa, ex exemptione ab Episcopi iurisdictione.

Secundò probatur suppositum nostrum 4
quoad iurisdictionem Prælatorum Regularium in suos subditos Regulares. Quia isti prioris conditionis non sunt post exemptionem, quàm ante exemptionem erant, & quàm Sæculares sunt. Sed prioris conditionis essent, si eorum Prælati in eos non haberent ordinariam, tantam, & talem iurisdictionem, qualem ante exemptionem in eos habebat Episcopus, & qualem nunc habet in Sæculares. Ergo Prælati Regulares habent in suos subditos Regulares tantam, & talem iurisdictionem, qualem ante exemptionem in eos habebat Episcopus Diœcesanus, & quantam nunc habet in Sæculares.

Probatur tertiò eadem suppositi pars, ex Phi- 5
losophi

losophi axiomate: *Qui dat formam, dat consequentia ad formam.* Sed Summi Pontificea exemerunt Regulares ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione, & propriis eiusdem Instituti subiecerunt Prælatis, in vim ipsiusmet exemptionis præcisè, vti ex pluribus magni nominis Doctoribus vidimus. Ergo in vim eiusdemmet exemptionis, illis plenam in subditos Regulares iurisdictionem contulerunt. Et illimitatam quidem, nisi aliàs limitata reperiatur: ratione cuius poterunt, ratione iurisdictionis in subditos, quicquid Domini Episcopi, & Archiepiscopi possunt in suos subditos immediatos, & in suffraganeos respectiuè. Immò & quicquid Summus potest Pontifex in omnes fideles, si ab eodem Pontifice Summo non limitaretur, aut ab alio, ad quem id spectet, non arctetur, vti docet, & benè Chassaing, *in tomo Priuilegia Regularium, tract. 3. cap. 2. propositiona 2.* cum Soto, *in 4. distinct. 27. quæst. 1. art 4.* Victoria, *in Relectiane de Potestate Ecclesia, quæstiona 2. num. 28.* Emmanuele Rodetiquez, *quæst. Regular. tom. 1. quæst. 27. artic. 6.* & Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom. 1. quæst. 13. artic. 5. & tom. 2. quæst. 7. artic. 1.* Hieronymus Rodetiquez, *in Compend. quæstion. Regular. resolut. 68. num. 9.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 2. disputat. 17. quæsita 18. numer. 1.* Ioannes Bapt. Lezana *in Summa quæstion. Regular. tomo 1. part. 2. cap. 13. num. 86. tomo 2. part. 4. verbo Prælatus, num. 15. tomo 3. in Marimagno Carmelitarum, num. 399. & num. 479.* Francisc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. tractat. 9. cap. 3. num. 109.* Hieronymus Garcia, *in Politica Regulari, toma 2. tract. 10. difficult. 1. dub. 1. num. 13.* Augustin. Barbosa, de Potestate Episcopi, *part. 3. allegat 105. numer. 3. & 4.* Ego ipse in *Disquisitione de Iure Prioris annexi, num. 120.*

6 Quartò probatur ex Constitutione, *Etsi Mendicantium Ordinas*, pro Patribus Mendicantibus, & ex Constitutione. *Cùm intra mentis nostræ arcana*, pro nostra Hispana Benedictina Congregatione, à Pio Papa Quinto conditis. Prima, 17. *Kalendas Iulij*, 1567. Secunda, illa inserta, 8. *Kalendas Septembris eiusdem Anni.* In vtraque prohibet Episcopis, ne processus forment aliquos contra Fratres, aut Moniales: immò declarat, illos non posse formare, aut facere ipsorum Fratrum, aut Monialium irrequisitis Superioribus. Et addit. Fratres quoque, si contigerit eos ad huiusmodi Ordinarios recursum habere, à præfatis Generalibus, Ministris, seu Prouincialibus, Prioribus, Guardianis, & aliis suis Superioribus castigari, & puniri posse, & debere. Neque ipsos Ordinarios præfatis Superioribus Ordinum huiusmodi vllatenus inhibere, quinimò præfatos Superiores processus contra Fratres suos, & Moniales huiusmodi, quando opus fuerit circa delictorum inquisitionem, vel castigationem facere posse decernimus, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis.

Hactenus Sanctissimus ille Pontifex, cuius quidem recensitæ Constitutiones, reuocatæ minimè sunt à Gregorio Papa XIII. eius successore, vti alibi latè probo: & ad summum illarum prior, redacta est per Gregorium præfatum ad terminos Concilij Tridentini, in sententia, quam sequuta est Sacra Rota, *in Licien. quarta funeralium, 15. Ianuarij, 1618.* coram Coccino Decano, *la 84. in toma 3. Ascanij Tamburini, de Iura Abbatum, pag. mihi 397.* in cuius *numer. 4.* sic lego. Neque est verum, quòd prædicta Constitutio Pij V. fuerit reuocata per Gregorium XIII. vt in eius Bulla, quam refert Nauarrus *in Manuali, cap. 27. in fine*; quia cum dicta Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta ad terminos Concilij, vt censuit Congregatio Illustrissimorum Interpretum, vt refert Caracia, *loco citato* (scilicet, *de quarta funeralium, cap. 1.*) qui etiam in fine tractatus, refert ipsam Declarationem, & benè aduertit Gutierez *loca citato.* De Iuramento scilicet confirmatorio, *part. 2. cap. 4. numer. 3.* Concilium autem Tridentinum iurisdictioni Ordinariæ, & quasi Episcopali, quam Prælati habebant Regulares in suos subditos, in suos Religiosos, neutiquam derogauit. Vnde datâ tali reductione, in sua remansit vi, Piana præfata, quoad, id quod ex illa reddidi.

Hanc quartam probationem, non tam pro firmando adduxi supposito, quàm pro demonstrando, Summos Pontifices non solùm concessisse Prælatis Regularibus iurisdictionem in subditos virtualiter, in ipsis priuilegiis exemptionis, sed etiam expressè: pro quo alia etiam Apostolica diplomata recensere possem, inter quæ, respectu Abbatum nostrorum, bonum habent locum Eugenianum, & Clementinum, mox pro fundanda iurisdictione in loca nostræ Congregationis reddenda. Relicta iam prima parte, satis benè probata, ad secundam firmandam accedamus.

Prælati itaque Regulares habent iurisdictionem Ordinariam in Monasteria, quibus præsunt, quasi Episcopalem quidem, & priuatiuam respectu Dominorum Episcoporum, & Ordinariorum aliorum; & non solùm in Monasteria, sed in Prioratus, Grangias, & in Ecclesias vnitas eorum Monasteriis, & in alia ipsorum loca. Pro nobis est Pasqualigus, *de Sacrificia tomo 1. q. 684. num. 4. & tom. 2. q. 1166. num. 4. in priori loco.* Sic ait. Quicquid potest Episcopus circa suos subditos, potest etiam Prælatus Regularis circa proprios, vt declarauit Pius V. *sub die 21. Iulij, 1571. in sua Constit. 132. tom. 2. Bullar.* Ergo idem poterit etiam, quoad Ecclesias sibi subiectas, quod potest Episcopus: quia est eadem ratio, cùm talis potestas fundetur in subiectione, & vtrinquè sit plena subiectio. Ergo poterit destruere Altaria consecrata, sicut potest Episcopus. Hæc ibi; in posteriori verò loco dicit Pius V. *sub die 21. Iulij 1531. in Const. 132. in Bullar. §. 3.* declarat quòd Prælati Regulares, quoad proprios subditos, habeant totam illam facultatem; tam ad absoluendum, & dispensandum, quàm ad quosque alios actus, quam habent Episcopi in Clericos, & Laicos sibi subiectos: & meritò, quia Regulares extra Religionem non habent alium Superiorem, nisi Summum Pontificem: & ideò debent intra Religionem pro recto regimine adesse: tota illa facultas, quæ quoad Sæculares est apud Episcopos. Ergo ob eandem rationem, cùm Ecclesiæ Regularium non sint subiectæ

Episcopis, sed omninò exemptæ, debet esse apud Prælatos Regulares facultas reducendi Missas, quando talis reductio non est reseruata Summo Pontifici, cùm in hoc quoque locum habeat Declarario Pij V. Ita Pasqualigus. Quod benè probare possumus eisdem probationibus, in præcedentibus adductis. Et vlteriùs firmo dupl ci probatione desumptâ ex vna, & altera Apostolica Constitutione. Primaª edita est, ab Eugenio Papa Quarto, *pridie Kalendas Iuly, de Anno* 1436. ad fauorem Congregationis Sanctæ Iustinæ Ordinis nostri Benedictini, quam authenticam haber in suo Bullario mea Hispana Congregatio, *la 15. in Ordine, à folio* 44. incipit *Regularem vitam*, & quâ ipsa gauder per Apostolicas alias Constitutiones Iulij Secundi, *la 1. dicti Bullary*, & aliorum Pontificum. Secunda verò, à Clemente Octauo emanauit, *sub die 2. Augusti, de Anno* 1596. pro præfata Hispana Congregatiooe, incipit. *Vt ea, la final dicti Bullary.*

8 Eugenius igitur sic decernit, §.8. Vt autem huiusmodi Congregationis Monachi liberiùs in eorum Regularis vitæ obseruantia valeaot perdurare, omnes, & singulos Episcopos, vel locorum quorumlibet Ordinatios, aur alias quasvis personas ad Monasteria, siue loca dictæ Congregationis, causa Ordioes celebrandi, seu causas ciuiles, aut criminales exercendi, Conuentus, siue Synodos, & Processiones conuocandi, Missas, & alia Officia celebrandi, sub excommunicationis pœna, quam incurrant ipso facto, si aliter attentauerint, accedere, vel morari ipsis inuitis, tenore præsentium prohibemus. Hactenùs Eugenius, cuius Constitutio irritans habet Decretum, quod omne inficit, quod contra illius tenorem, à quoquam, quâvis authoritate, & causâ contigerit atteotari, possessiooémque contrariam.

9 Ex qua quidem Constitutione, duo euidenter habemus diffinita. *Primum*, quòd Episcopus Diœcesanus nullam iurisdictionem, aut potestatem habeat in Monasteriis, & locis Congregationis Benedictinæ, & aliarum Congregationum, & Ordinum communicatiooem babentium illius priuilegiorum. *Secundum*, quòd omnis iurisdictio pro eisdem Monasteriis, & locis, penes Monachos, seu eorum residere Prælatos.

10 Vltimum rursùs probatur. Quia præfata loca alicui immediato Prælato subiecta esse debent. Non subsunt Diœcesano Episcopo, cum nullam functionem spiritualem, aut temporalem in illis exercere possint, vti ex recensita patet Eugeniana Constitutione, & ex *cap. Cum Episcopus, el 7. de Officio Ordinarij, lib. 6.* & ibi Glossa, verbo eodem. Ergo subsunt Prælato Regulari locali. Vnde Diana *part. 3. tract. 2. resolut. 15. versic. Notandum*, de Abbatibus ait: *in suis Domibus, & Monasteriis, habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*

11 Clemens autem Octauus *vbi suprà*, provt sequitur, statuit. Sanè dilecti filij Generalis, & Abbates Congregationis Vallisoletanæ Ordinis Sancti Benedicti Regnorum Hispaniarum, Nobis nuper exponi fecerunt, quòd cum aliàs per Coogregationem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Decretorum Concilij Tridentini Interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegium, vt possint omnia ea facere, quæ possunt Abbates benedicti, Tonsuram, minorésque Ordines suis subditis Regularibus tantùm conferre, aliáque Pontificalia huiusmodi Abbatibus competentia, *sui Ordinis Monasteriorum Ecclesiis, & limitibus exercere.* Et infrà. Quare Generalis, & Abbates præfati, Nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus suprà dicta, provt declarata sunt, approbare, eáque omnia ab omnibus inuiolabiliter obseruari mandaremus. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, Decreta, & ordinationes huiusmodi Apostolicâ authoritate, tenore præsentium approbamus, eáque per quorumque Archiepiscopos, Episcopos, & alios locorum Ordinarios inuiolabiliter perpetuò obseruari debere statuimus, & ordinamus. Decernentes sic; & non aliter per eosdem, & alios quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & causarum Palatij Apostolici Auditores: Sublatâ eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere irritum quoque, & inane quicquid secùs super his à quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nonobstantibus quibusvis, &c.

In cuius Constitutionis executionem Illu- 12
strissimus. D. D. Decius Carafa Nuncius Apostolicus Regnorum Hispaniæ, cum illius insertione, ad instantiam Procuratoris Generalis Ordinis nostri, & Benedicti Baltodani Prioris Conuentus Sancti Claudij Legionensi, litteras expediuit 17. *die Maij, vsque de Anno* 1611. manu propriâ, & Bartholomæi Gutierrez Abbreuiatoris subscriptas, & registratas, *lib. 3. fol.* 212. per quarum tenorem, Dominis Archiepiscopis, & Episcopis præcepit in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna interdicti ingressus Ecclesiarum suarum, & suspensionis actuum Pontificalium, & mille ducatorum, soluendorum per quemlibet contrauenientium, & Vicarijs Generalibus inflixit pœnas excommunicationis maioris, & 500. *ducatorum*, & alias, in præfata, contentas Constitutione, vt statim, ac fuerint cum illis requisiti pro parte dicti Ordinis, aut cuiuscumque illius Monasterij, adimpleaot, & obseruent, ac adimpleri, & obseruari faciant dictam Constitutionem, provt illa continetur. Et in contrarium euentum, eis præcepit, vt compareant per se, aut legitimum Procuratorem, ad videndum se declarari incursos, in pœnas dicti motus proprij, provt latiùs præfata omnia continentur in publico instrumento, per Blasium Godoner Notarium, & Officialem Nunciaturæ confecto, 25. *die, Mensis, & Anni, de quibus suprà*, quòd sæpe, præ manibus propriis habui, & vidi, ac legi sanum videlicet, integrum, non cancellatum, nec in aliquo vitiatum, & omni prorsùs carens vitio.

Ex quibus Sacræ Congregationis Declaratio- 13
ne,

ne, & Clementis Papæ Octaui Constitutione, duo etiã habemus certa. *Primum*, posse Abbates nostræ Benedictinæ Congregationis Hispanæ, in Ecclesiis Monasteriorum suorum, & in limitibus eorum, videlicet in Prioratibus, Grangiis, Capellis, seu Ecclesiis Monasteriis incorporatis; siue vnitis pleno iure, quoad spiritualia, & temporalia, hoc est ad mensam, vnione accessoria, & subiectionis, (de qua quidem vnione, & de eius effectibus, ex professo egi in *qq. Pastoralibus de Iure, & potestate Parochi Ecclesiarum vnitarum*, & doctrinam traditam, Ecclesiis variis Monasterio Hyrachensi vnitis applicui,) omnia exercere Pontificalia. Quòd autem sub nomine Ecclesiarum Monasteriorum, & sub limitibus eorum veniant omnes annexæ, & quomodocumquè ac subiectæ Ecclesiæ, docuerunt Syluester, *in Summa, verbo Ordo, 2. quæst.* 8. & Valarius Reginaldus, *in Praxi fori Pœnitentiæ, lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 27. quos sequitur Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo* 2. *disput.* 2. *quæstio* 13. *numero* 2. Sed ne digressio ista longiùs, quàm par est, protrahatur, de hoc duxi ad calcem huius Disquisitionis, speciale discutere Dubium.

14 *Secundum*, quod habemus ex præfatis Declaratione S. Congregationis, Concilij, & Clementina, certum est: Abbates nostros iurisdictionem quasi Episcopalem habere in prædicta omnia loca, ad Monasteria sua pertinentia, seu illis annexa, vel vnita. Quod facilè probatur supposito Concilij eiusdem Decreto, *sess.* 6. *de Reformatione, cap.* 5. decernente: Nulli Episcopo liceat cuiusvis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressâ licentiâ, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm; si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic Ordinati, ab exercitio Ordinum sint ipso iure suspensi. Sed Abbates nostræ Congregationis Hispanæ licitè, absque licentia Ordinarij loci, possunt in suis Monasteriis, ac Ecclesiis, & in eorum limitibus Pontificalia exercere, ex Declaratione eiusdem Concilij, facta per S. Congregationem S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Concilij Interpretum, quæ accedente Papæ Clementis authoritate, eandem omnino vim habet, ac ipsummet habet Concilium, iuxta tradita per Ioannem Sancium, *in Selectis disputationibus, disputat.* 48. *num.* 1. & Merolam, *tomo* 2. *disputat.* 4. *cap.* 4. *dub.* 12. *num.* 173. apud Ioannem Machadum, *en el Perfector, y Cura de Almas, tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 7. *tract.* 3. *documento* 2. *num* 2. Ergo Abbates præfati iurisdictionem habent in dicta loca, & non solùm voluntariam, sed contentiosam, cùm voluntaria exerceri possit à quolibet extra proprium territorium, propria ex authoritate, & nulla habita licentiâ Domini, aut Prælati territorij in quo exercetur. Vidè Augustinus Barbosa *in Collectanea ad dictum Concilium, cap.* 5. *citato, num.* 20. ait ex Vgolino, de Officio Episcopi, *cap.* 4. §. 14. *num.* 4. Cardinale Tuscho, *Litt. I. conclus.* 546. & Stephano Gratiano, *disceptationum forensium cap.* 127. *à principio, & numer.* 6. Episcopum, & Vicarium extra territorium habere facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis. Et addit cum Gratiano, posse concedere dimissorias in aliena Diœcesi.

Et cum Gonzalez, *ad Regulam* 8. *Cancellariæ, Glossâ* 62. *num.* 12. posse extra territorium suum excommunicare, & absoluere subditum suum. Imò cum eodem Gonzalez *num.* 11. & Gratiano, *loco citato, num.* 8. docet posse Episcopum extra suam Diœcesim iurisdictionem contentiosam exercere, quando causæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in suam Diœcesim.

Suppono secundò, pro conclusionis principalis probatione, actum designationis, seu deputationis Cœmeterij, seu loci pro fidelium Sepulturis, ad potestatem pertinere iurisdictionis, non autem ad Ordinis potestatem. Quod ex se patet, cùm nullam connexionem habeat hæc authoritatiua loci deputatio, cum potestate Ordinis, licèt ad illam ordinetur: ad consecrationem scilicet, aut benedictionem saltem dicti loci, sine quarum altera, iste, in probabilissima opinione, quam *Disquisitione defendimus* 2. sacer non censetur. 15

Tertiò suppono, Religionum Prælatos nonnulla habere Apostolica diplomata, quarum virtute, benè possunt contra sacrorum Canonum antiquorum dispositionem, in *Can. Nemo,* §. *9. de consecratione, distinct.* 1. & in Ordine Romano, *pag. mihi* 77. ædificare Ecclesias, & Cœmeteria, illáque solemniter benedicere, & polluta reconciliare. Licèt enim Concilium Aurelianense, ex quo Canon recensitus desumptus est, statuat: Nemo Ecclesiam ædificet, antequàm Episcopus Ciuitatis veniat, & ibidem Crucem figat, publicè atrium designet.... & postquam consecrata fuerit, atrium eiusdem Ecclesiæ aquâ conspergat: aliqui Summi Pontifices inter alias dispositiones huic contrarias, quæ sequuntur, ediderunt. 16

In primis occurrit Cœlestinus Papa Quintus, concedens Abbati Conuentus Sancti Spiritus de Sulmona, sui, & nostri Benedictini Ordinis, Congregationis Cœlestinorum, 5. *Kalendas Octobris, de Anno* 1294. & sui Pontificatus primo, vt ad Ciuitates, seu Villas, & ad loca quælibet, vbi religiosè, & honestè morari possitis accedere (verba sunt Cœlestinæ Constitutionis,) vbiquè pro vestris vsibus ædificia, Monasteria, Ecclesias, seu *Oratoria*, ex permissione, & indulto nostro construere liberè, & licitè valeatis. Et infrà. Liceat quoque potestate Pater Abbas, tibi, tuisque successoribus inter Fratres eiusdem Ordinis, & aliis ad Missas vestras in Conuentibus benedictionem solemnem facere, dummodò ibi præsens non sit aliquis Episcopus, vel alia quævis Superioris persona, status, sicut sunt Patriarchæ, vel etiam Cardinales, ac vasa, & alia paramenta ad cultum diuinum pertinentia, nec non in ædificandis Capellis, Ecclesiis, aut Hospitalibus primum lapidem, & fundamenta, Pontificali more benedicere. 17

Hactenùs Sanctissimus Petrus Cœlestinus in Constitutione præfata, insertâ in altera Eugenij Papæ Quarti, datâ *Anno Incarnationis Dominicæ* 1434. *quinto Kalendas Nouembris*, illius confirmatoria, *la* 18. Eugenij præfati, *in Collectione Bullarum Apostolicarum Emmanuelis Roderici, incipit Ad decorem.* Eandem refert Constitutionem Abbas Passinianensis Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo* 1. *disputatione* 22. *quæstio* 9. *num.* 5. 18

num. 3. *pag.* 341. Vbi ità legit: quoad be-
» nedictionem solemnem Missarum tempore
» impertiendam: & alijs ad Missas vestras con-
» uenientibus, benedictionem solemnem fa-
» cere, dummodò, &c. Et quæsitum concludit, dicens. Quam concessionem refert Roderic.... & huiusmodi vsus benedicendi lapides in ædificandis Ecclesijs, Capellis, aut alijs sacris Domibus (de quarum ædificatione, *in 3 tomo*) inter Abbates, præcipuè Regulares, maximè viget. Hæc Ascanius, quem Franciscus Pellizzarius, Manuali Regularium, *tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 62. recenset, & id esse in vsu apud Abbates Regulares, ait. Refert & Pasqualigus, vbi proximè.

19 Bonifacius Papa Octauus, Immediatus D. Petri Cœlestini successor in Petri Apostoli Sede, in Bulla authentica, *la* 119. Bullarij nostræ Benedictinæ Congregationis Hispanæ, incipit. *Inter curas*, Sanctæ Mariæ Nagerensis Prælato, tunc ex Priore Monasterio Cluniacensi subiecto, in Abbatem exemptum erecto, inter alia maxima priuilegia, posse Ecclesias, Cœmeteria, & quæcumque alia pia, & honesta loca sibi subiecta, benedicere concessit.

20 Iulius Papa Secundus, in Marimagno Ordinis Sancti Francisci de Paula, incipit. *Dudùm*, inter Bullas à Cherubino collectas, *tom.* 1. *la* 10. huius Pontificis, in nouissima editione, *fol.* 486. sic §. 22. Ad quod ipsius Ordinis Minimorum Generalis, Vigiles, ac Prouinciales, eorúmque Vicegerentes, omnes, & singulos eiusdem Ordinis Minimorum Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, tam in dicta Diœcesi Hispalensi, quàm vbicumque receptas, seu recepta, & recipiendas, seu recipienda, solemni benedictione benedicere. Ac etiam illas, seu illa, & earum quamlibet, sanguinis, seu seminis effusione, seu alias quomodocumquè pollutas, siue polluta, quoties opus fuerit, aquâ tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem, vt moris est, benedictâ, reconciliare. Hic vsque Iulius Papa, 28. *die Mensis Iulij, de Anno* 1506.

21 Huius Bullæ meminerunt Tamburinus *de Iure Abbatum*, *tomo* 1. *disputat.* 23. *quæsito* 9. *num.* 3. Vbi illam ad Abbates, & ad alios extendit Regulares Prælatos. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo.* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, seu Templum, num.* 7. quo loci illam etiam extendit, & notat cum Sorbo, solemnem benedictionem, de quâ in hac Bulla, esse illam, quæ fit cum illa solemnitate: *Adiutorium nostrum, &c. Sit nomen Domini benedictum, &c.* Vide pro illa Pontificale, seu Rituale Romanum. Verba sunt Lezanæ, doctissimi huius temporis Authoris. Meminit & Pasqualigus, de Sacrificio Miss. to. 1. q. 511.

22 Leo etiam Papa decimus, in Bulla *Religionis honestas*, *la* 6. apud Emmanuelem Roderiquez, *in Bullario*, *anno* 1514. & 1. sui Pontificatus, 3. *Februarij die*, Generalibus. Guardianis, &c. Ordinis Minorum, sic concessit. Nos igitur, qui Religiosarum personarum vota, per quæ eorum dispendijs obuiatur, ac commodis, & profectibus prouidetur studio charitatis libenter prosequimur, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, & pro tempore existentibus Generalibus, & Prouincialibus, ac Guardianis, & Fratribus vestri Ordinis, & obseruantiæ, vt Ecclesias, Oratoria, & loca quæcumque recepta, & recipienda, nondùm consecratas, seu consecrata, factâ priùs requisitione ab Episcopis locorum, eisque recusantibus, vel negligentibus, per quemlibet alium Catholicum Episcopum, gratiam, & communionem dictæ Sedis habentem, consecrari facere. Ac vestri Ordinis Generalibus, & Prouincialibus, Vicarijs, & Custodibus, ac Guardianis pro tempore existentibus.... Vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & obseruantiæ Ecclesias, Cœmeteria, ad Capitula, & Oratoria vbicumquè existentia, receptas, & recepta, & recipiendas, seu recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum vestrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro vestro vsu tantùm, solemni benedictione, ac etiam per Vicarios, seu Guardianos, aut alios ad hoc à vobis in vestris Capitulis generalibus, prouidè deputandis, benedicere, ac illos, seu illa, & eorum quodlibet, sanguinis, seminis effusione, seu alias quomodolibet pollutas, seu polluta, quoties opus fuerit, aquâ per vos, præsertim in locis remotis, vbi Episcopum, aquam benedicentem, per duas dictas adire non poteritis, benedictâ, reconciliare liberè, licitè valeatis, authoritate Apostolicâ, tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Non obstantibus quibuscumque Apostolicis, ac in Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Huius Leoninę Constitutionis, plures grauissimi Doctores meminerunt. Pax Iordanus, 23
tomo 1. *de Re sacra*, *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 164. & penes eum, Vgolinus, *de Officio Episcopi*, *cap.* 29. §. 8. *num.* 2. & Gregorius Sayrus, ab Vgolino allegatus. Augustin. Barbosa, *de Potestate Episcopi*, *parte* 2. *allegat.* 28. *num.* 64. Ascan. Tamburinus, *de Iure Abbatum*, *tomo* 1. *disputat.* 23. *quæsito* 9. *sub num.* 3. Lezana, *in Summa qq. Regular. tomo* 2. *parte* 3. *Verbo Ecclesia*, *num.* 9. Antonin. Diana, *parte* 11. *tract.* 8. *resolut.* 23. Pellizzarius, *in Manuali Regularium*, *tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 67. & 101. Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 3. *quæst.* 4. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 10. *à num.* 10. Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico*, *tomo* 2. *tract.* 23. *sect.* 3. *num.* 74. Marcus Vidal, *in Arca Vitali*, *tit. de Iurisdictione*, *inquisit.* 4. *num.* 6. *pag.* 275. asserentem ex compendijs Minorum, & sui Ordinis Theatinorum, *verbo Benedicere*, *in primo*, §. 4. & *in secundo* §. 1. Prælatos Religionum posse benedicere, solemni benedictione, omnes suas Ecclesias, Oratoria, & Cœmeteria, in vim Leonis Papę concessionis, cuius etiam meminit Bruno Chassaing, *in Priuilegijs Regularium*, *part.* 2. *tract.* 7. *cap.* 4. *proposit.* 4. qui & recenset Compendia Priuilegiorum Fullensium, Societatis Iesu, & Mendicantium, Franciscum à Capite Fontium, *in Compendio*, *verbo Benedicere*, Portellium, *in dubijs Regularium*, *verbo eodem* Antonium Nouarium,

Nouarium, *in Summa Bullarum, titulo de Pollutione Ecclesiarum, num. 7.* & Iacobum Graffis, *consilio* 12. *de Consecratione Ecclesiarum, n.* 18. Meminit & Pasqualigus loco cit.

24 Quibus suppositis, probata manet conclusio nostra. Quoad priorem enim illius partem, quòd scilicet possint Prælati Regulares in suis Monasteriis, & Ecclesiis, in annexis, seu vnitis, & in limitibus eorum, locum deputare pro Cœmeterio, & Sepulturis, patet. *Primò*. Quia ista deputatio est actio iurisdictionis, quâ ipsi soli inibi gaudent. *Secundò*. Quia ex concessione Apostolica, possunt ædificare, propria ex authoritate Ecclesias, Capellas, Oratoria, Hospitalia, &c. ergo poterunt etiam propria ex authoritate deputare in proprio solo Cœmeterium, & locum pro Sepulturis. Patet consequentia. Quia cui licet quod est plus, licet vtiquè quod est minus. Regula *Cui licet, la* 53. *de Regulis Iuris, lib.* 6. vbi Glossa, *verbo Cui licet*, ait. Cui licet plus, & minus. Et in *cap. Cùm illorum, verbo Minora, el* 32. *de sententia excommunicationis*, inquit. Et è conuerso, cui conceditur maius, & minus. Et *L.* 188. *ff. eodem tit.* Non debet cui plus licet, quod minus est non licere. Sed plus est ædificare, propria ex authoritate Ecclesias, &c. quàm deputare in proprio solo locum pro Cœmeterio, & Sepulturis. Ergo cum illud propriâ authoritate facere possint Abbates, Priores, & alij Regulares Prælati, & ista poterunt, eadem authoritate.

25 Et confirmatur. Plus est Ecclesias, Capellas, Oratoria, & Cœmeteria solemniter benedicere, quàm pro istis locum designare. Sed Abbates, & alij Prælati Regulares possunt solemniter benedicere Ecclesias, Capellas, Oratoria, & Cœmeteria. Ergo poterunt & locum pro Cœmeterio designare. Minor constat. Quia benedictio, ad Ordinem pertinet; designatio autem ad iurisdictionem. Sed plus est Ordo, quàm iurisdictio. Ergo plus est Ecclesias, Cœmeteria, & alia benedicere, quàm pro illis locum designare. Minor verò, ex diplomatibus Apostolicis suprà redditis demonstratur, & docetur à Doctoribus, quos *num.* 21. *&* 23. allegaui.

26 Quoad secundam partem non indiget probatione Conclusio, cùm iam ex recensitis Apostolicis Constitutionibus, omni appareat euidentiâ, posse Regulares Prælatos Cœmeteria solemniter benedicere, & reconciliare. Quod & asserunt Authores, quos pro earum qualibet recensui.

27 Quoad vltimam verò probatur. Illud quilibet facere potest, authoritate ordinaria & propria, quod ratione officij sui, aut dignitatis illi facere licet (maximè si potestas ei facta non sit tanquam delegato) *cap. His quibus ex Officio, el* 22. *& finale, de Officio Iudicis Ordinarij*, vbi noster Abbas Panormitanus, illud *ex Officio*, sic per periphrasim explicat: *scilicet ordinariæ potestatis.* Sed Prælatis Regularibus ratione suæ Prælationis, Officij, & dignitatis, licet ædificare Ecclesias, Capellas, Oratoria, illasque & illa, ac Cœmeteria solemniter benedicere. Ergo possunt præfati Prælati Regulares authoritate ordinaria, & propria Ecclesias, Capellas, Oratoria, ac Cœmeteria ædificare; & solemniter benedicere.

Sed dices. Prælati Regulares, ex priuilegiis 28
suprà adductis habent, quòd possint ædificare, ac benedicere Ecclesias, & Cœmeteria, non autem ex iure communi. Ergo ad id iurisdictionem non habent ordinariam, & propriam.

Sed contra, *Primò*. Quia vti benè docet Bruno Chassaing, *de Priuilegiis Regularium, tract.* 2. *cap.* 5. *proposit.* 5. *pag. mihi* 49. duplex est priuilegij genus. Vnum quod priuatis conceditur, & est odium Iuris; alterum, quod à Principe in perpetuum conceditur in bonum alicuius Communitatis, aut Ordinis Regularis. Et hoc æquatur Legi, ac si insertum in corpore Iuris esset: & tanquàm fauor, est amplissimè interpretandum, vti docent Oldradus, *consilio* 30. Compendium priuilegiorum Minorum, *tit. Priuilegium, in fine.* D. Thomas, *Opusculo contra impugnantes Religionem, cap.* 64. *colum. Penult.* Iason, *in cap. fin. num.* 19. *&* 20. *de Constitutionibus*, & Marcellinus à Sancto Benedicto, *verbo Priuilegia, in notabilibus.* Ità Bruno.

Secundò. Quia quòd quis aliquam ex priui- 29
legio facultatem habeat, dummodò priuilegium perpetuum sit, & Officio, & dignitati concessum, esto contra ius commune sit, non tollit quò minùs ordinaria, & propria illa sit dignitati, aut officio, cui ex priuilegio competere dignoscitur. Glossa, *in cap. His quibus, de Officio Iudicis Ordinary, verbo Casibus*, ibi: Quia non dicitur illud certum ministerium, cùm illud competat ratione dignitatis, cui concessum fuit priuilegium perpetuum. Quod exemplo eorundem Prælatorum Regularium euidenter demonstratur, Iurisdictio enim Ecclesiastica, quâ illi in suos subditos Regulares pollent, ipsis ex priuilegio competit exemptionis, vti vidimus *num.* 2. *&* 3. Eandem enim iurisdictionem, quam ipsi nunc habent, Episcopi habebant Diœcesani ante exemptionem ex Iuris dispositione, vti dixi *in Disquisit. Pastorali de Iure Prioris annexi, num.* 113. Et hæc iurisdictio quantumuis ex priuilegio præfatis competat Regularibus Prælatis, ordinaria illis est, & propria, vti *ibidem num.* 112. demonstrauimus: & in confesso est apud omnes, & nullus ratione vtens, & fumo aliquo veritatis fultus id negare valet. Ergo etiamsi facultas benedicendi Ecclesias, & Cœmeteria Prælatis ex priuilegio competat Regularibus, & non ex iure communi, ordinaria illis, & propria erit.

Vltimò. Quoniam iurisdictio concessâ dele- 30
gatione perpetuâ, & non ad tempus, est ordinaria ex communi doctorum sententia: inter quos id existimat Glossa in *L. Pluribus, ff. de Procuratoribus.* Glossa etiam in *c. fin. de Officio Iudicis Ordinarij*, & ibi Clarus, ibi: Concludimus. Bartholus, in *L.* 1. *§. si plures, ff. de Exercitatoria actione.* Panormitanus Abbas, *in cap. Quoniam, §. Cæterum, de Officio delegati.* Nauarrus, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 42. Et clarissimè Baldus, *in L. vnica, ff. de Consul.* cuius hæc sunt verba. Vtrum commissio faciat aliquem Ordinarium aut delegatum? Respondeo, si est commissio perpetua, facit Ordinarium. Sic etiam tenet Christophorus à Capite Fontium, *verbo Absolutio ordinaria quoad Fratres, num.* 27. Emmanuel Rodericus, *tomo* 1. *quæstionum Regularium, quæst.* 17. *artic.* 6. & *quæst.* 22. *artic.* 11. quos recenset,

& sequitur Bruno Chassæng, *de Priuilegijs, tract.* 3. *cap.* 2. *proposit.* 4. *num.* 4. Ergo cùm delegatio facta in priuilegijs, Regularibus prælatis, perpetua sit, ordinaria, & non delegata erit.

31 Limita tamen hanc doctrinam, quoties in concessione facultatis exprimitur, quòd illa alicui tanquàm delegato competat. Tunc enim, quantumcumquè perpetuò dignitati, aut officio concedatur, delegata erit, & nunquam ordinaria, esto in corpore Iuris habeatur inserta, cuiusmodi sæpè reperitur concessa Episcopis respectu Regularium exemptorum. In Tridentino Concilio, *sessio.* 5. *de Reformatione, cap.* 2. *in fine, versic. Si verè quod absit*, conceditur facultas procedendi contra exemptos hæreses prædicantes. *In eadem sessione, cap.* 1. conceditur facultas procedendi contra Prælatos Regulares negligentes circa lectionem sacræ Scripturæ, in Monasterijs legi præceptam. *Sess.* 6. *cap.* 3. *de Reformat.* conceditur facultas visitandi, puniendi, & corrigendi delinquentes extra Monasterium degentes. *Sess.* 7. *cap.* 8. *de Reformat.* iniungitur Ordinarijs obligatio visitandi singulis annis Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas. *Eádem sess. cap. de Reformat.* Statuitur, quòd Ordinarij Regulares debitores, in causis mercedum, & miserabilium personarum, cogant, & compellant. *Sess.* 21. *cap.* 8. iniungitur etiam obligatio visitandi Monasteria in quibus non viget Regularis obseruantia, &c. *Sess.* 25. *cap.* 2 *de Reformat.* conceditur facultas Ordinarij procedendi contra prædicantes errores, & scandala disseminantes. *Sess.* 25. *cap.* 8. *de Regularibus*, Episcopis strictè iniungitur obligatio curandi conseruationem, & restaurationem clausuræ Monialium. Et *eâdem sess. cap.* 12. Ecclesiæ Regularium, quibus imminet animarum cura, Episcopis subiiciuntur, quoad illius administrationem. In prædictis igitur, & in alijs similibus casibus, quamuis perpetuò dignitati Episcopali iurisdictio à Iure committatur, ei ordinaria, & propria nunquàm erit, sed tantùm delegata, quia nimirùm Episcopo confertur tanquàm Sedis Apostolicæ Delegato.

Hanc quidem doctrinam, & limitationem nostram tenent Glossa, in *cap. Ad abolendam, verbo Delegatis, & 9. de Hæreticis*, & ibi Panormitanus Abbas, *num.* 15. cum Ioanne Andrea, Thomas Sanchez, *tom.* 3. *de Matrimonio, lib.* 8. *disputat.* 2. *num.* 10. *ad medium*, cum Gosma, *Pragmatic. Sanction. tom.* 1. *de Collatio.* §. *Item circa, verbo Legatorum.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, parte* 3. *allegat.* 92. *num.* 3. cum Glossa 2. *in cap. Per hoc, de Hæreticis, lib.* 6. *& in cap.* 1. *de Clerico ægrotante, verbo Authoritate.* Marian *ad cap. Ad abolendam citatum, num.* 14. *& à nu.* 37. Decio, *in Rubrica, num.* 6. *de Officio delegati.* Pauin. *de potestate Capituli, parte* 1. *quæst.* 10. *nu.* 3. & 4. Aloysio Riccio, *in Praxi aurea, resolut.* 449. & alijs. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons.* 76. *num.* 109. Candidus, *tomo* 1. *Disquisitionum Moralium, disquisit.* 3. *de Absolutione, artic.* 25. *dubitat.* 1. cum Glossa, *in cap. fin. de Hæreticis*, & communi Doctorum.

32 Nec valet dicere, ordinariam, & non delegatam tribui iurisdictionem, quando à Lege tribuitur, & delegatur. *L. & quia*, ibi: *nec ipsa lex defert*: per argumentum à contrario, *ff. de Iurisdictione, omnium Iudicum* & notauit Glossa, in *cap. irrefragrabili*, §. *Cæterum, de Officio Ordinarij*, quam ibi multi sequuntur, vti refert Barbosa *dictâ alleg.* 92. *num.* 9. Beroi. *in Rubrica de Officio delegati, num.* 57. Orian. in *L.* 1. *num.* 71. & ibi Iacobus de Nigris, à *num.* 37. *ff. de Officio eius.*

Non inquam valet, quia, licèt delegatio fiat 33 à Canone, aut à Lege, si per modum fiat specialis commissionis, & non sub ratione officij, iurisdictio delegata, non verò ordinaria censenda est, vt probat textus in *L.* 1. versic. *Et ideò*, ibi: *Lege, vel Senatusconsulto delegatam.* & in §. *Qui mandatam*, ibi: *sed morum imperium*, quod lege datur, *&c. ff. de Officio eius.* Et ità respondet Barbosa, *vbi proximè, num.* 5.

Circa supradicta *n.* 17. *&* 24. *de Oratorijs* 34 *in Hospitijs erigendis*, inuenio doctum Pasqualigum docentem nouissimè, *de Sacrific. Missæ, to.* 1. *q.* 490. cum Hier. Garcia *in Summ. tr.* 3. *difficul.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *n.* 31. Palletin. *de Pollut. Ecclesia, disp.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. Th. Hurtado, *Resol. Moral. p.* 2. *tr.* 12. *c.* 1. *in digress.* §. 2. *n.* 2224. posse erigere Oratoria Regulares in suis Hospitijs, & addit ex dict. Hurtado id verum, siue Hospitium sit auctoritate Episcopi, siue non; si sit permanens, ad quod diuertant Religiosi itinerantes, aut in quo aliqui negotiorum causâ habitent, etiamsi sit vnus, & reliqui seruientes sint, licet etiam Sæculares. & *q.* 493. docet non posse Episcopos prohibere Oratoria, neque celebrationem Missę in Hospitijs, &c. ex Roderiq. *to.* 2. *q.* 75. *art.* 1. Alphonso de Leone, *recollect.* 6. *de Censuris, n.* 854. Ioan. à Cruce, *lib.* 2. *de Statu Religionis, cap.* 5. *dub.* 7. *concl.* 2. Lezana *verbo Altare, n.* 14. Garz. *Vbi suprà, n.* 32. *circa finem*, & Dicastillo, *de Sacramentis, tr.* 5. *disp.* 4. *dub.* 6. *n.* 104. Et ratio est. Quia tota facultas, quam Trident. *sess.* 22. *in Decreto de seruandis, & vitandis in celebrat. Missarum*, quoad Regulares, est, quòd non patiantur celebrari omninò extra Ecclesiam, aut extra Oratoria diuino tantummodò cultui dicata, nec in priuatis domibus. Sed Hospitia non sunt domus priuatæ, sed loca Ecclesiastica, quæ gaudent immunitate, & non sunt omninò extra Ecclesiam, Ecclesiæ enim æquiparantur Monasteria, Grangiæ, & Hospitia, & nomine veniunt Ecclesiæ: ergo, &c.

Promisi *numero.* 13. *in fine*, Dubium discutere circa facultatem vtendi Pontificalibus, nostris concessam Abbatibus.

Vt promissis satisfaciam,

inquito.

***

DVBIVM

DVBIVM I. INCIDENS.

An Abbates Congregationis S. Benedicti Hispaniæ, propria ex authoritate, nullâ præhabitâ veniâ Dominorum Ordinariorum, & Diœcesanorum, licitè Missas Pontificales celebrare, & alia Pontificalia exercere possint, non solum in Ecclesijs, in suis Monasterijs existentibus, sed etiam in omnibus suis annexis, & in eorum singulis, siue Prioratus sint, Grangiæ, Ecclesiæ Parochiales, per Clericos etiam Sæculares deseruitæ, dummodò ad mensam vnitæ sint Monasterijs; in Capellis, & in locis alijs ad Monasteria pertinentibus?

§. PRIMVS.

Supponuntur aliqua notabilia pro Dubij resolutione.

BREVIARIVM.

Abbas.

Accedere non tenetur Abbas Benedictinus ad Synodum Diœcesanam, aut ad aliam Congregationem, quàm ad Capitulum Generale Ordinis, n.6.

Iurisdictionem quasi Episcopalem habet in suo Monasterio, in eius Prioratibus, & Grangijs, in Ecclesijs ad mensam vnitis, etiam per Clericos Sæculares deseruitis: & in omnibus Monasterij sui locis, n.8.9.11.12.13.21.26.30. & 31. & 32.

Illam habet in Vicarios, Capellanos, & in alios Ecclesiarum vnitarum ad mensam ministros, n.9.10.11.15.16.18.20.21. 22. & 23.

Illam etiam habent nonnulli Abbates in Laicos, & populum. n. 22.

In Ecclesijs vnitis Monasterio, in his quæ ad ius Abbatis, & Conuentus pertinent, non Episcopo, sed Abbati contrarium præcipienti obedientia debetur. n. 29.

Abbates Congregationis nostræ vsum habent Pontificalium, n. 33.

Possunt vbique, de Diœcesani licentia, Pontificalibus vti, n. 33.

Possunt absque Diœcesani venia illis vti in omnibus annexis Monasteriorum suorum, n. 37.

Alienare.

Vicarij, & alij Clerici Ecclesiarum vnitarum Monasterijs, illarum bona nequeunt alienare, nisi de authoritate Prælati Monasterij. n. 13.

Beneficiarij.

Ad seruiendum Parocho tenentur, sicut alij Ecclesiæ ministri, singuli in suo gradu, & ministerio, n. 9.

Constitutio.

Synodalis Pampilonensis de anno 1590. *Annullatur à S. Rota, quoad personalem accessum Abbatis Hyrachensis ad Synodum, & quoad Vicariorum inamouibilitatem*, n. 5. & 21.

Eugeniana, etsi ex debito, *pro Benedictinis, canonizata est, in obseruantiáque existit*, n. 2. & seqq.

Cura.

Qui Ecclesiam habet per Vicarium deseruitam, curam illius habet, n. 10.

Ecclesia.

In Ecclesia Iuris patronatus, Laici nequeunt statuta à Fundatore in limine fundationis apposita, ab Episcopo immutari, neque à Legato à Latere, n. 29.

Neque illa possunt immutari ab Episcopo in Ecclesia Iuris patronati Ecclesiastici, n. 29.

Ecclesiæ Regularibus vnitæ, Regulares sunt, n. 30. 31.

Episcopi.

In Clericos Ecclesiarum Regularibus vnitarum, aut in earum bona aliquid attentare non possunt Episcopi, n. 10.

Ecclesias Regularium, in quibus cura animarum per Clericos exercetur Sæculares, visitare possunt Episcopi, & huiusmodi Vicarios, tantùm quoad ea quæ ad animarum pertinent curam, n. 22. & 24.

Sed visitare non possunt Ecclesias in quibus Regulares iurisdictionem habent in Laicos, n. 23.

In Ecclesijs, quas visitare possunt Episcopi, iurisdictionem habent cumulatiuam cum Prælatis Monasteriorum, quibus illæ sunt vnitæ, non priuatiuam, n. 25. & 26.

Præcipere non valent Episcopi, vt Ecclesiæ vnitæ Monasterijs reficiantur, n. 28.

Neque ad id possunt aliquos sequestrare fructus. Ibidem.

Obedire Episcopis præcipientibus aliquid contra iura Monasteriorum, quibus Ecclesiæ reperiuntur vnitæ, non licet Clericis in illis deseruientibus; sed Abbatibus obedire tenentur, n. 29.

Procuratio non debetur Episcopis, nec Archiepiscopis visitantibus Ecclesias vnitas Benedictinis, neque à Monasterijs, neque ab ipsis Ecclesijs, neque ab istarum Clericis, n. 4.

Exemptio.

Personæ, Monasteria, Prioratus, loca & res omnes ad Congregationem Benedictinam Hispanam spectantia, Capellani etiam, & Vicarij Ecclesiarum suarum exempta sunt à visitatione, & iurisdictione Ordinarij, n. 2. 3. 4. & 5.

Et à Nunciorum, & delegatorum potestate, n. 2. & 7.

In aliquibus est hæc exemptio limitata; non in omnibus, n. 3. & 4.

Ius patronatus.

Regulares, Ius patronatus habent Ecclesiarum ipsis vnitarum, n. 12. 15. & 48.

Prius Patrono obediendum à Rectore in his, quæ sui iuris sunt, & quæ à Fundatore statuta, quàm Episcopo, n. 29.

Iurisdictio.

In casu, quo Episcopus aliquid valeat ordinare in Ecclesijs Regularibus vnitis cuius ordinatio prævalere debeat, Episcopi, an verò Prælati Regularis, n. 28. & 29.

Ius plenum.

Dupliciter contingere potest, vt pertineat Eccle-

sia

sia aliqua Iure pleno ad Regulares. I. ita vt populus pleno Iure illis subdatur. II. vt solùm subdatur Ecclesia, n. 21.

Pontificalia.

A nemine exerceri possunt vbi iurisdictionem Episcopalem non habet, aut quasi, nisi illorum vsum habeat, & licentiam ibi iurisdictionem illam habentis: aut vtrumque habeat à iure, vel priuilegio, n. 1. & 34.

Illa Abbates exercent, vbi, n. 33. 37. & seqq.

Priuilegia.

Congregationis S. Iustinæ, & Casinensis priuilegia, communicata sunt Congregationi Benedictinæ Hispaniæ, n. 4. & 36.

Priuilegia toti Communitati concessa Religiosæ in perpetuum, pro insertis in corpore Iuris habentur, & latè debent interpretari, n. 34.

A Principe concessa, quoties in præiudicium non cedunt tertij, latè debent interpretari n. 35.

Quoties dubium adest circa priuilegiorum Benedictinorum intelligentiam, ad illorum debent interpretari fauorem, n. 36.

Quando duæ adsunt sententiæ contrariæ, quòd priuilegium aliquod sit reuocatum, aut non: quòd valeat, aut non valere, & non esse reuocatum censendum est, n. 36.

Vicarij.

Pro Ecclesiis Regularibus vnitis, possunt deputari Vicarij ad nutum amouibiles, n. 5. & 4.

Illorum Institutio, & destitutio, quoad spiritualia, & temporalia ad ipsos pertinet Regulares, n. 21.

Vnio.

Idem sunt vnio ad mensam: vnio Iure pleno: & vnio quoad spiritualia, & temporalia, n. 4.

Tripliciter potest stare vnio alicuius Ecclesiæ ad Monasterium, n. 13.

Quid iuris habeant Regulares, in vno quoque modo vnionis Ecclesiæ, n. 13. & seqq.

Aliqui recensentur effectus vnionis accessoriæ, subiectionis, & ad mensam, n. 30. 31. & 45.

Pro difficultatis propositæ exactâ resolutione, operæ pretium duxi nonnulla supponere, & præmittere, ex quibus veritas magis elucescat & patens fiat.

1 *Primò*. suppono, Pontificalia, à nemine exerceri posse in loco, in quo iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem non habeat, nisi de licentia illam habentis, & aliàs siue à Iure, siue ex priuilegio vsum habeat Pontificalium. Hoc certum est, & à nemine vnquam in dubium versum. Quod demonstrari potest ex Concilio Tridentino, *sess. 6. de Reformatione cap. 5.* sic decernent. Nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia.

Posse tamen illa exerceri ab habente illorum vsum, in loco, in quo iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem obtinent, æquè suppono certissimum. Habet enim omne, quod requiritur ad Pontificalium exercitium. Vndè Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disputat. 21. quæsito 2. num. 1.* ita fatur. Clarum est de iure communi, quòd vsus Pontificalium, denotat exercitium iurisdictionis in eo loco, in quo quis eis vtitur, vt *in cap. Cùm sit, de Authoritate, & vsu Palij*, vbi Glossa, & *in cap. 1. eodem titulo.*

Accinit Pax Iordanus Episcopus Traguriensis, *tomo 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 15. de Benedictionibus*, vbi *num. 18. pag. mihi* 419. *de Benedictione solemni Pontificali*, quæ impertitur per verba *Sit nomen Domini benedictum*, sic ait. Reseruatur autem Episcopis, eorúmque superioribus, in tantum, vt Abbatibus, ac reliquis inferioribus, non aliter competere possit, quàm ex Apostolico priuilegio, & in Ecclesiis pleno Iure eisdem subiectis, quando in eis diuina Officia celebrantur post Missarum solemnia, vespertinas, & matutinas laudes, *dicto cap. Abbates, de Priuilegiis in 6.* & ibi Archidiaconus, Ioannes Andræas, Anchatranus, & alij. Hæc ibi. Et *num. 21.* explicans, quales Ecclesiæ pleno iure Abbatibus subdantur, & aliis, in sequentia prorumpit.

Ecclesiæ autem dicuntur pleno Iure subiectæ, quando in spiritualibus, & temporalibus subsunt eisdem, vel secundùm alios, quando in eis Sacerdotes instituunt, & destituunt, omnésque obuentiones percipiunt, præter stipendia ministrorum, *ad cap. Auaritiæ, & cap. de Monachis, de Præbendis* & *16. quæst. 1. in Summa*, & ibi Glossa (*Pleno Iure*) Archidiaconus, & Ioannes Andr. in *dict. cap. Abbates.*

Idem Doctor, postquam asserit posse Episcopos, & Archiepiscopos solemnem impertiri benedictionem *num.* 34. doctrinam limitat, & facultatem, vt illa vti non possint nisi intra propriam Diœcesim: nec in illa, præsente aliquo ex Eminentissimis Cardinalibus, aut Legato, vel Nuncio Apostolicæ Sedis. Immò addit, non posse extra proprium territorium benedictione vti non solemni, quamuis fateatur communem vsum Episcoporum illam impertiendi, etiam in ipsa Vrbe obtinuisse, per illa verba *Sit nomen Domini benedictum, &c.* & triplici signo Crucis super populo facto, sine cantu tamen. Per hunc enim ait distingui benedictionem solemnem à non solemni.

Secundò suppono, non solùm Monasteria, 2 Congregationis Benedictinæ Hispaniæ, sed etiam Prioratus, & loca illis vnita, & incorporata, seu subiecta, vel aggregata, & Monasteriorum, & Prioratuum, ac locorum omnia, & singula, Ecclesias, Capellas, etiamsi ipsis curia immineat animarum, Oratoria manualia, membra, castra, fortalicia, ædificia, Villas, Grangias, & bona quæcumque, quæ in præsenti sunt, & in futurum erunt dictæ Congregationis, à quorumcumque Legatorum, Delegatorum, Subdelegatorum, Nunciorum Apostolicorum, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Electorum, Administratorum, & aliorum quorumcumque Iudicum Ordinariorum, locorum Ordinariorum ditione, authoritate, potestate, dominio, visitatione, reformatione, & correctione prorsùs exempta esse, & libera, & non solùm Religiosorum personas dictæ Congregationis esse totaliter liberas, & prorsùs exemptas à prædictorum ditione, authoritate, potestate, dominio, visitatione, reformatione, & correctione, sed etiam eorum Capellanos, etiam animarum curam habentes, sic ex proprio motu decernente Eugenio Papa Quarto, 7. *Kalendas Martij, Anni Incarnationis Dominicæ* 1434. in Constitutione *Etsi ex debito*, *fol. 7. Bullarij authentici dictæ Congregationis à pag. 23.*

pag. 23. Quæ quidem, ſicut aliæ omnes, ex motu proprio, conceſſæ, amplè ſunt interpretandæ, etiamſi Iuri derogent communi, iuxta doctrinam Paſqualigi, *de Sacrific. Miſſæ, tom.* 1. *quæſtio.* 481. *numero* 6. *in capite. Si motu proprio, de Præbend. in* 6. Panorm. *in cap. Cum in cunctis*, §. *Cum verò*, *n.* 46. *de Elect.* Felino, *in cap. Ex parte*, *n.* 13. *limit.* 6. *de Reſcriptis.* Alexandro de Nævo, *in cap. Quæ circa*, *n.* 10. *de Conſanguinitate & Affinitate.* Rebuffo, *in Concord. Tit. Forma Mand. Verbo Motu proprio*, & Gabriele, *lib.* 10. *concluſ.* 2. *n.* 61.

3 Quæ certè Conſtitutio, licet limitata iam ſit in quibuſdam eius diſpoſitionibus, per Concilium Tridentinum, tribuens Ordinario iuriſdictionem delegatam ad viſitanda, v. gr. Beneficia Curata Monaſterijs perpetuò vnita, & annexa, vti *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de Reformatione.* & *ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de Reformatione*, diſponens Religioſos exercentes curam animarum, ſubeſſe immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, &c. exceptis Eccleſijs, quas ibi recenſet; indubitatum omninò eſt, & inconcuſſum, quoad iuriſdictionem ordinariam per dictam exemptionem Prælatis Regularibus, quibus loca prædicta ſunt vnita, attributam, illimitatam adhuc eſſe, & in ſuo robore permanere dictam Eugenianam Conſtitutionem. Ad quod demonſtrandum litteris vtar Sacræ Romanæ Rotæ ad fauorem mei Hyrachenſis Cœnobij, & totius Benedictinæ Congregationis Hiſpanæ expeditis, quibus canonizatur inuiolabilis obſeruantia exemptionis ab Ordinariorum iuriſdictione per præfatum Eugenium conceſſæ.

4 In primis occurrunt litteræ executoriales relaxatæ *die* 20. *Auguſti de Anno* 1599. cum inſertione trium conformium ſententiarum dominorum Franciſci Orani, in prima inſtantia; Franciſci Giptij, in ſecunda; & Horatij Lancelloti, in tertia: in quibus, contra Dominum Archiepiſcopum Burgenſem, & eius Capitulum Sede vacante, & ad fauorem RR. Abbatum, & Monachorum Ordinis Sancti Benedicti exiſtentium in Diœceſi Burgenſi, & totius Congregationis eiuſdem Ordinis Regni Hiſpaniarum, ſic declaratum fuit. Videlicet.

Dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus: priuilegia per Summos Pontifices Congregationi Sanctæ Iuſtinæ prædicti Ordinis conceſſa, & toti Ordini communicata, prædictis Abbatibus, & Monaſterijs ſuffragari, ac dictos Abbates, & Monachos, & Monaſteria, & quaſcumque illorum Eccleſias, & illarum Rectores, ſeu Vicarios, fuiſſe, & eſſe liberos, & exemptos à ſolutione prædictarum procurationum, & quorumcumque onerum ratione viſitationis, aut alia de cauſa Archiepiſcopo, ſeu Capitulo ſolui ſolitorum, & prædictis Archiepiſcopo, ſeu Capitulo, Sede Archiepiſcopali vacante, nullum ius, nullámque actionem ſuper huiuſmodi procurationibus, ſeu oneribus, contra, & aduerſus prædictos Abbates, Monachos, & Monaſteria, & Eccleſias, ac illarum Rectores, ſeu Vicarios, vel eorum quemlibet competiiſſe, neque competere: ac dictos Abbates, Monachos, & Rectores, ſeu Vicarios, & quemlibet eorum à petitis pro parte dictorum Archiepiſcopi, & Capituli prædictis Abbatibus, Monachis, & Rectoribus, ſeu Vicarijs abſoluimus, &c.

Secundò occurrit, deciſio eiuſdem Sacræ 5
Rotæ, in Pampiloneñ Vicariæ de Stella, 28. *Martij, de Anno* 1659. coram R. P. D. Albergato, in qua *verſic. primo*, ſic lego Inter alias, in Diœceſana Pamplonæ, duplex publicata fuit Conſtitutio: Vna, quòd Abbates Regulares ad Synodum perſonaliter accedere tenerentur: altera, quòd Vicarij amouibiles poſtquam vna vice fuerunt iuridicè nominati, non poſſint ſine cauſa remoueri. Quoad primam, *ſub die* 16. *Decembris* proximè præteriti, coram me reſolutum fuit Abbatem Beatæ Mariæ de Hyrach, non teneri perſonaliter ad Synodum accedere. Et Dubio hodiè ſuper ſecunda Conſtitutione propoſito, reſponſum fuit Vicarium Parochiali Eccleſiæ Sancti Ioannis oppidi de Stella, poſſe ſine cauſa remoueri, &c. In quarum Deciſionum conſequentiam, ſententiam diffinitiuam pronunciauit, & illâ inſertâ, litteras relaxauit executoriales, *die* 17. *Menſis Nouembris, de Anno* 1659. per quarum tenorem dictas Conſtitutiones Synodales, *de Anno* 1590. quoad dictas duas diſpoſitiones, de acceſſu perſonali Abbatis dicti Monaſterij ad Synodum, & de inamouibilitate Vicariorum amouibilium ſine cauſæ cognitione, & expreſsè Vicarij Sancti Ioannis de Stella, annullauit, vti iniuſtas, nullas, & inualidas.

Ducta fuit Rota Sacra ad decernendas, pronunciandas, & declarandas ſententias, in duplici præcedenti numero recenſitas, & ad executoriales earum litteras relaxandas, præfatâ Eugenij Papæ Quarti Conſtitutione, in qua præter alia diſponit, decernit, ſtatuit, exemptionem à ſolutione procurationum, & aliorum onerum, vt præmittitur, & à Prouincialibus, Synodalibus; vel alijs quibuſcumque Congregationibus, præterquàm à Capitulo Generali Ordinis. 6

Deniquè, pro firmanda exemptione, in eadem met Conſtitutione, à ditione, authoritate, poteſtate, dominio, viſitatione, reformatione, & correctione quorumcumque Delegatorum, Subdelegatorum, Nunciorum, Ordinariorum, & aliorum, quos *num.* 2. recenſui, noſtræ Congregationi, provt ibi retuli, conceſſa, & pro eiuſdem Eugenianæ obſeruantia inuiolabili, factâ illius expreſsâ mentione, litteras Monitoriales expediuit Illuſtriſſimus Dominus Paluzzius Albertonius, Referendarius Sanctiſſimi Domini Noſtri Alexandri Papæ Septimi, & Cameræ Apoſtolicæ Auditor, ad inſtantiam præfati mei Hyrachenſis Cœnobij, *die* 29. *Menſis Martij, de Anno* 1661. in cuius aſſertantur Archiuio, cum earum intimatione per Notarium publicum factâ. D. Domino Chriſtophoro Gayarre, & Argcha Vicario Generali Diœceſis Pampilonenſ, *die* 9. *Menſis Iunij eiuſdem Anni.* 7

Tertiò ſuppono, per hanc exemptionem; 8
acquiſiuiſſe noſtræ Congregationis Prælatos iuriſdictionem Ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in monaſteria, Prioratus, Grangias, Eccleſias, etiam Parochiales, per Clericos Sæculares deſeruitas, (Vnitas tamen, & annexas Iure pleno, quoad ſpiritualia, & temporalia, ſeu ad menſam) & in omnia alia loca ad Monaſteria pertinentia; eandem ſcilicet

scilicet iurisdictionem, quam Domini Episcopi, & Diœcesani, ante exemptionem habebant ex iuris dispositione, in omnia, & singula recensita. Quod certè suppositum, in Disquisitione, à *num.* 7. probatum reliquimus. vbi etiam demonstrauimus, iurisdictionem eandem quasi Episcopalem habere præfatos Prælatos in suos subditos Regulares. Et dictis ibi per primos sex numeros, addo, non solùm illam habere in Religiosos, sed etiam in Vicarios Seculares Ecclesiarum vnitarum ad mensam Monasteriorum, & in earumdem Beneficiarios, Capellanos, & alios ministros, cùm omnes illi instituti sint ad Parochum, & illius vices gerentes deseruiendum, & ei ministrandum in suis respectiuè ministerijs, vti ex se patet decernitúrque in *cap. Cùm ad hoc, cl. 16. de Clericis non residentibus*, vbi Gloss. *verbo Assistios*, & Lezana, *consulto* 50. *n.* 189. & Sacra diffinitiuè sententiauit Rota in Pampilonensi Parochialis de Stella, ad fauorem Domini Abbatis, & Præsidentis Cœnobij Hyrachensis. Quod quidem efficacissimè probari potest doctrinis, & fundamentis adductis in Disquisitione, pro acquisitione iurisdictionis in subditos Regulares, data exemptione illorum ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione, in vim præcisè solius exemptionis. Eodem enim prorsùs verborum tenore exemit Eugenius Papa Quartus Ecclesias, illarum Vicarios, vel Rectores Seculares, ac eadem Monasteria Congregationis Benedictinæ, ac exemit Abbates, Priores, Monachos, & alias Regulares personas. Ergo si in vim præcisè dictæ exemptionis, Iurisdictio Ordinaria, & quasi Episcopalis, quam ante exemptionem exercebant Domini Episcopi, & locorum Ordinarij, in personas Regulares, translata est in istorum Prælatos, etiam in eosdem translata est, quam exercebant ijdem Episcopi in Rectores, seu Vicarios, & in alios Ecclesiasticos ministros locorum, & Ecclesiarum vnitarum Monasterijs, etiamsi Seculares illi sint, cum eadem sit verborum exemptionis formalis dispositio, eadémque militet ratio, quoad præsens in Clericis Secularibus, ac in Regularibus. Sicut enim isti, per exemptionem remanserunt immediatè Summo Pontifici subiecti, & sicut non poterant conuenienter per Papam immediatè gubernari, aut per eius Commissarios, & delegatos; ità & Clerici remanent Papæ immediatè subiecti, cum eadem inconuenientia immediati gubernij, aut per delegatos. Ergo sicut hæc fuit ratio translationis iurisdictionis Ordinariæ, mediantè exemptione, in Prælatos Regulares, respectu Regularium degentium in suis Monasterijs, & locis, ita & respectu Clericorum in eisdem degentium. Si enim vbi eadem est Iuris ratio, eadem est iurisdispositio, cum in nostro præsenti casu Iuris exemptionis Eugenianæ, non solùm sit eadem ratio respectu Clericorum Secularium: ac Regularium, sed eadem omninò eximentia verba, quare non erit & eadem dispositio, exemptionis, & translationis Ordinariæ iurisdictionis?

9 Idem probari potest ex alia ratione, vbi supra adducta, pro translatione istius, in Prælatos Regulares respectu suorum Regularium, quia scilicet isti non fuerunt exempti, vt excuterent iugum potestatis, & iurisdictionem, quam in eos Episcopi habebant Diœcesani, sed vt illa ad fauorem Religionis, in Prælatos transferretur præfatos. Quæ quidem respectu Clericorum Secularium, & in eorum exemptione ab Eugenio facta, etiam interuenit. Nemo enim, sana præditus mente, negare potest, quod ad fauorem Religionis, & Monasteriorum, quibus vnitæ sunt Ecclesiæ, quibus Clerici inseruiunt, isti sint ab Episcopis exempti, nec affirmare, quòd per exemptionem, iugum iurisdictionis ordinariæ excutiant: cederet enim in fatalem destructionem Ecclesiasticæ disciplinæ, quòd huiusmodi Clerici, absque Ordinario Superiore viuerent; & vteretur quidem Papa, iurisdictione sibi à Christo collatâ, non ad Ecclesiæ ædificationem, sed ad destructionem; quòd nefas sit dicere, suspicari, Catholici omnes sciunt. Ergo exempti fuerunt Clerici per Eugenium Quartum ab Episcopi iurisdictione, vt subijcerentur Abbatum, & aliorum Prælatorum Ordinis ditioni, potestati, Ordinariæ iurisdictioni; Non enim dici potest, quòd per exemptionem Clericorum, extincta fuerat Ordinaria erga illos iurisdictio, sicut nec erga Regulares, nec quòd ipsi Papæ sit reseruata, quia hoc non erat expediens, cum ordinariè, & regulariter, necessaria in qualibet Ecclesia sit, tam respectu illius, quàm ministrorum eius, non minùs ac necessaria, à Tamburino, & ab aliis iudicatur Doctoribus, pro qualibet Regulari Domo, & pro Religiosis in ea degentibus.

Quod habeant præfati Regulares Prælati 10
iurisdictionem in Clericos Ecclesiarum vnitarum pleno Iure quoad spiritualia, & temporalia, iuxta *num.* 1. versic *Ecclesia* ex Iordano dicta, probatur tertiò ex Glossa, Innocentio, Abbate Panormitano, Hostiensi, Flores de Mena, Ascanio Tamburino, Augustino Barbosa, Paulo Layman, & aliis, quorum aliquos ex ipsis referam.

Glossa enim *in extrauagantem execrabilis, §. Quantum autem, verbo Vicarios perpetuos, vnica de Probendis, & dignitatibus*, sic inquirit. *An Rector principalis, dicatur curam habere?* Cui difficultati respondet. *Dicas quod sic: quia cum spiritualem iurisdictionem super Vicarium, & alios habeat, vt dicto cap. Super eo* scilicet (*de Prebendis lib. 6.*) *curam habere, dicitur.* Et est notandum, Glossam loqui in causa etiam quo Vicarius perpetuus instituatur.

Glossa etiam *in caput, Cum & plantare, verbo pleno Iure*, & 3. *el Priuilegys*, agens de Ecclesiis ad Regulares pertinentibus, & eo, quod Episcopus nullam habeat in illarum Presbyteros potestatem, sed quod tota, istorum respectu, penes ipsos resideat Regulares, ita ait. *Pleno Iure, id est vtroque Iure, quoad spiritualia, & temporalia, infrà eod. Quoniam. Sed à contrario videtur, quod si vtroque iure pertineat ad illos* Ecclesia scilicet ad Religiosos) *quod Episcopus, nihil possit attentare in illos* (id est in Presbyteros, *quod verum est. Et ita institutio, & destitutio, quoad spiritualia, & temporalia, ad ipsos* (id est ad Religiosos) *pertinet.* 16. *quæst.* 1.

quæst. secund. cap. prim. Hæc Glossa.

Abbas Panormitanus *in dict. cap. Cum & plantare, num.* 5. in sequentia prorumpit. Et notat bene Glossa, quid importet priuilegium, cum Ecclesia pleno Iure alicui inferiore Prælato conceditur. *Eripitur enim illa Ecclesia à potestate Diœcesani Episcopi, ita quod nullum ius Episcopale ibi exercere potest, quod etiam tenet Hostiensis, in cap. Quoniam, infrà eodem.* In eadem Glossa, ibi: *& ista institutio, & destitutio, &c.* De hac materia dic latiùs, vt notatur *in cap. de Monachis, suprà de Præbendis.* Et dixit hic Innocentius inter cætera, *quod isti Religiosi habentes Ecclesias subiectas, habent iurisdictionem in Clericos ibi institutes, nec sine eorum consensu possunt alienari bona illius Ecclesiæ.* Et Infrà prosequitur Abbas. Quando habent pleno Iure, dic, quod aut populus est sibi subiectus pleno Iure, & habent ibi institutionem liberam, & destitutionem: & sic intellige hoc argumentum à contrario sensu, vt in *cap.* 1. *de Capellis Monachorum, lib.* 6. Si verò Ecclesia est pleno Iure subiecta, sed non populus, tunc Religiosi habent ibi institutionem collatoriam tituli, sed institutio authorizabilis, quoad curam populi, spectat ad Episcopum.... *Et hoc casu intellige illud dictum Innocentij, quod habent iurisdictionem super Clericos*, & quod possunt interponere authoritatem alienationis rei Ecclesiasticæ: & ita ipsemet Innocentius sensit alibi, in *cap.* 2. *de Transactionibus. Et vide Glossam, in Clementinam* 1. *de Rebus Ecclesiæ non alienandis.*

12 Hæc omnia Nicolaus Tudeschus, in quibus apertis verbis docet, Religiosos in Clericos Ecclesiarum ad mensam suorum monasteriorum vnitarum, seu Iure pleno, habere iurisdictionem, & in bona etiam earumdem Ecclesiarum habere dominium iurisdictionis priuatiuè quoad Episcopum Diœcesanum, cum tale dominium nequeat non esse penes quos residet potestas interponendi authoritatem, ad alienationem rerum Ecclesiæ similiter & docet in eisdem verbis, habere Religiosos Ius patronatus dictarum Ecclesiarum, cum ad Patronum spectet facultas authoritatem præstandi ad dictam alienationem, vti ex eodem Abbate, innocentio, & aliis *in cap. Vt Eccles. benef.* (inquit) Rocho de Curte, *de Iure patronatus. quæst.* 1. *num.* 3. *circa verbum Onerosum*, docet Pax Iordanus, *tomo* 2. *de Re Beneficiaria, lib.* 10. *tit.* 7. *num.* 483. Vbi inquirit, *An alienatio bonorum Ecclesiæ, absque Patroni consensu, nulla sit?* Et respondet, ex dictis Doctoribus, huiusmodi consensum requirendum esse, tantum de honestate, non de necessitate. Sed hæc limitatio procedere nequit respectu Patroni, qui simul Dominus sit Ecclesiarum, & ipsarum rerum: quales dubio procul sunt Abbates, & Conuentus, quibus illæ vnitæ reperiantur cum omnibus earumdem iuribus, seu Iure pleno: neque respectu illorum, qui simul cum Patronatu habent dominium iurisdictionis Ecclesiarum; sed ad summum, respectu Laici, aut etiam Ecclesiastici, qui metum habeat, & simplex Ius patronatus.

Ecclesiarum dixi *ad mensam Monasteriorum vnitarum, seu Iure pleno.* De iis enim loqui Abbatem Panormitanum, quando in dicto *cap. Cum & plantare*, Religiosis concedit iurisdictionem in Clericos Ecclesiarum ad eos pertinentium, omni caret difficultate, cum diuersimodè pertinere Ecclesias ad Religiosos asserat, & materiam distinguat, vt sequitur, vt illius mens, & doctrina bene percipiantur. Sed quantum ad propositum conclude (inquit Ecclesiasticæ Coryphæus disciplinæ) quod Religiosi, quandóque habent in Ecclesiis Ius patronatus duntaxat: quandóque habent Ecclesiam subiectam, vt possint redditus conuertere in vsus suos: quandóque habent in Ecclesiis solùm collationem: quandóque habent pleno Iure. 13

Primo casu, quando habent tantùm Ius patronatus, dic, quod siue sint exempti, siue non, non habent iurisdictionem in Presbyteros institutos, sed solùm habent præsentare Episcopo Presbyteros instituendos, & possunt exigere rationem generalem de administratione temporalium, & si reperiant aliquid correptione dignum, debent referre ad Episcopum. Pro hoc textus in *cap.* 1. 16. *quæst.* 5. Vbi dicitur, quòd si etiam Episcopus in Diœcesi alterius, ædificat Ecclesiam, non habet ibi nisi præsentationem Rectoris, & alia, quæ consequitur quilibet ex Iure patronatus; cætera verò reseruantur Episcopo loci. Idem ergo in Religiosis exemptis, vel non: nam specialitas hæc non priuatur è Iure in eis.

Secundo casu, quando habent Ecclesias subiectas, vt possint redditus deputare in proprios vsus, tunc etiam non habent iurisdictionem in Presbyteros, nec etiam possunt ibi aliquem instituere sine consensu Episcopi, quia populus solùm est subiectus ipsi Episcopo: de quo notatur in *cap. Visis*, 16. *quæst* 2. & in *cap. de Monachis.* Si verò habent ibi collationem, tunc nihil vlterius possunt ibi vsurpare, argumento eorum, quæ dixi in *cap. Cum ex iniuncto, in fine, de Hæreticis.*

Vltimo casu, quando habent pleno Iure, dic, quòd aut populus est sibi subiectus pleno Iure, & habent ibi institutionem liberam, & destitutionem: & sic intellige hoc argumentum à contrario sensu, vt in *cap.* 1. *de Capellis Monachorum, lib.* 6. Si verò Ecclesia est pleno Iure subiecta; sed non populus, tunc Religiosi habent ibi institutionem collatoriam tituli, sed institutio authorizabilis, quoad curam populi, spectat ad Episcopum, vt notatur hîc, & in *cap.* 1. *de Capellis Monachorum, lib.* 6. Et hoc casu intellige illud dictum Innocentij, *quod habent iurisdictionem super Clericos.* Et quod possunt interponere authoritatem alienationis rei Ecclesiasticæ.

Huc vsque Panormitanus, cuius quidem doctrina, potissimum locum habet respectu Ecclesiarum Sancti Ioannis de Stella, S. Ioannis de Mendauia, Sancti Andreæ de Villoria, S. Martini de Luguin, Sancti Saluatoris de Vrbiola, Sancti Martini de Arbeyza, Sanctæ Mariæ de Zubielqui, S. Martini de Ayegui, Sancti Saluatoris de Oteyza, S. Martini de Vgar, S. Ceciliæ de Arizala, & Sancti Oemiliani de 14

 Lere,

Lete, Cœnobio meo Hyrachensi vnitatum. & pertinentium Iure pleno: percipit enim omnium illarum fructus, & illos in proprios conuertit vsus; & institutionem collatoriam tituli in illis habet; in omnibus enim earum beneficia habentibus simplicia, illa in titulum confert: videlicet in prima, secunda, tertia, quarta, quinta, sexta, & decima: & in omnibus adnumeratis consueuit deputare Vicarios, ad nutum Prælati Monasterij eiusdem, amouibiles, qui cum sola illius deputatione, & licentia, seu commissione Domini Diœcesani, quæ vim institutionis authorizabilis habet, curam exercent. Quam ideò præstat Diœcesanus, quia licet omnes recensitæ Ecclesiæ exemptæ sint, vti patet ex Eugeniana, reddita *suprà, num.* 2; non tamen earum populi exempti sunt, & sic Diœcesanus authorizare debet, Ordinarius loci, eos, qui curam in eo exercendi sunt, vti Abbas hic. & Sacta Rota in Pampilonensi Parochialis præfatæ de Stella, 14. *Decembris, de Anno* 1598. coram Illustriss. Cardinali Seraphino Ol- ario, *La* 1404. ex textu in *cap. Vnico de Capellis Monachorum. in* 6. Antonio de Buttrio ibi, *num.* 10. Imola, *num.* 7. & Abbate, *num.* 15. & in *cap.* 1. *num.* 6. *eodem titulo.*

15 Doctrina autem Innocentij, in *cap. Cum, & plantare*, 3 *de priuilegiis*, quam Panormitanus Abbas suprà declarat, circa iurisdictionem Religiosorum in Clericos, huius tenoris legitur sub *num* 1. videlicet, Item videtur, quod si super possessionibus conueniantur, *quòd tantum sub Patronis exemptis conueniantur*, vt notatur infrà eodem, *Recepimus*. Item non poterunt aliquid alienare, nec maximas causas agere sine consensu Patronorum exemptorum: *nam sicut in his requirendi essent Episcopi ab Ecclesiis sibi subditis, ita hic Patroni exempti, qui Ius Episcopale habent in eis*, ad hoc requiri debent.

16 Eandem, quam sequimur, tenet sententiam idem Innocentius, *in cap. Recepimus, num.* 2. *& 7. de Priuilegiis*, modo ab eo allegato, vbi in sequentia prorumpit. *Item nota, quòd si Ecclesia est exempta, non solùm perdit Ius in Ecclesia Episcopus, sed in Clericis Ecclesiæ*, nisi in Sacerdote cura populi cui committit: vt notatur suprà de *Capellis Monachorum, cap.* 1. & argumento infrà eodem, *Ex ore*. Inde est, quòd *Clerici Ecclesiæ exemptæ non possunt excommunicari per Episcopum*.. Suprà, *de in integrum restitutione, cap.* 2. Infrà, eodem, *Ex parte*. Idem dicimus in Conuersis, & perpetuò oblatis Ecclesiæ: quia sunt in parte Domini assumpti, 12. *quæst.* 1. *Qui sunt*. In Laicis autem, scilicet in Parochianis illius Ecclesiæ, nulla iura amittet: dabit enim pœnitentias publicas, chrismabit, & cætera Episcopalia Iura, tam ad legem Diœcesanam, quàm ad iurisdictionem spectantia exercebit. Hæc Innocentius, in cuius vltima parte, clariùs eius mens pro nobis aperitur: quod sententiam scilicet suam proferat, de Iurisdictione in Clericos, & in Parochianos Ecclesiæ, quæ exempta est, non autem populus (vti contingit in his; quos suprà ad Cœnobium Hyrachense pertinere recensui) ita vt in Clericos illam Abbas habeat; Episcopus autem, in Laicos Parochianos.

17 In eadem fuit, dubio procul, sententia Innocentius, respectu Presbyteri curam populi exercentis, ac respectu aliorum Clericorum, excepta institutione authorizabili, & omni, quod ad illam reduci potest: & hac de causa limitationem apposuit illam: *nisi in Sacerdote cura populi cui committit*. Quam ideò addidit, quia cum Parochiani, in quos illa exercenda est, subditi sint Episcopi, ratio ipsa postulat, vt illam exercens, quâ talis, ab eodem habeat illam dependentiam. 18

Doctrinam, quam sequimur, Cardinalis Zabarella tenuit etiam, in *cap. Recepimus*, citato, *n.* 1. Innocentium sequutus, & in recensito *cap. Ex ore*, in fine. Vbi hanc excitat, & resoluit difficultatem. *Quæro* (inquit) *nunquid cum populus est non exemptus, & membrum exemptum, possit Abbas instituere in membro sine Episcopo?* Dixit Innocentius, quòd sic; *Sed an destituere?* Dixit Innocentius, quod si destitutus est deponendus, hoc referret ad Papam. Ad hoc, *de Officio Archidiaconi, Ad hæc. De Statu Monachorum, in singulis*, Verbo *Ordinentur*. Sed videtur potiùs dicendum, quòd Abbas possit destituere quoad titulum: quia par est potestas instituendi, & destituendi, scilicet quoad Ordinem, cùm sit Ordinis Episcopalis. *De Electione, Transmissa*, vbi dixi procedit dictum Innocentij. *Quòd si populus etiam est exemptus?* Dicit Innocentius, quòd tunc in nullo tenetur Abbas Diœcesano. Et pro hoc, *de Capellis Monachorum, cap. vnico, lib.* 6. Hæc omnia Zabarella.

Ex modernis etiam Doctoribus, quàm plu- 19
rimi pro nobis sunt. Flores de Mena, *lib.* 3. *Variarum, quæst.* 24. *num.* 23. asserit eum Oldrado, Alberico, Dominico, Aufredio, & Gregorio Lopez, de Iure competere Abbatibus, & Abbatissis Monasteriorum, quibus Ecclesiæ sunt annexæ, illarum visitationem. Et idem de aliis Monasteriorum Superioribus ait, Prioribus, scilicet Ministris, &c. Visitatio autem actus est iurisdictionis. Expressè Abbas Tamburinus, *tomo* 1. *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disputat.* 21. *quæstio* 2. *à. num.* 3. cuius verba infrà, ad conclusionis probationem reddam. Augustinus item Barbosa, in *cap. Quoniam, n.* 2. *el* 21. *de Priuilegiis*, secutis Abbate in *capite Cum & plantare*, §. *In Ecclesiis, num.* 5. *eodem tit.* & in eodem *cap. Quoniam, num.* 3. & ibi Buttrio, *num.* 26. Zabarella, *num.* 1. Decio, *num.* 12. & 16. Rebuffo, *in Concordatis, titulo. Forma mandati, verbo Plenum*, Martha *de Clausulis, clausula* 85. *num.* 6. Cardinali Tuscho, *tomo* 6. *litt. P. conclus.* 364. *num.* 3. Erasmo à Cokier, *de Iurisdictione Ordinarij in exemptos, part.* 1. *quæst.* 9. *num.* 6. & Sayro nostro, *de Censuris, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 12. asserentibus Ecclesias dici ad aliquem pertinere, vtroque, seu pleno Iure, quando in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, Hinc inferentibus per contrarium, non pleno Iure pertinere Ecclesiam ad Religiosos, vel alias personas, quando eis subiecta est, quoad temporalia, sed quoad spiritualia, ab Ordinariorum iurisdictione, & potestate exempta non est.

Hanc tertiam probationem iurisdictionis 20
Regularium in Clericos Ecclesiarum vnitarum, ex Doctorum authoritate desumptam, concludo recensendo Paulum Layman, *in quæstionibus Canonicis, de Prælatis Ecclesiasticis, quæst.* 208. in sequentia prorumpentem. Multum (inquit) refert,

refert, Vtrum in Ecclesia Parochiali Monasterio vnita. Vicarius perpetuus, an verò temporalis, Sæcularis, aut Regularis, institutus sit. Nam iste (temporalis scilicet,) subiacet etiam iurisdictioni, ac visitationi, Abbatis Monasterij, tanquam Rectori suo. Hæc Doctor allegatus, qui pro se recenset Concilium Tridentinum, *sess. 25. de Regularibus, cap. 11.*

21 Quartò probatur, ex Declaratione Congregationis Eminentissimorum Cardinalium sacri eiusdem Concilij Interpretum, quam ex Stephano de Aluin, *de Episcoporum, Abbatum, & Abbatissarum potestate, cap. 14. num. 1. in fine.* Augustinus recenset Barbosa, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, collectan. 552.* declarat *enim Parochiales vnitas Monasteriis, quæ iurisdictionem habent, Ordinarij visitare possunt personas, tantum quoad ea, quæ ad curam animarum pertinent: in his quoque Parochialibus possunt deputari à Superioribus Regularibus Capellani ad nutum amouibiles, dummodò approbati sint ab Episcopis.*

Quæ certè Declaratio, dubio procul procedit respectu Ecclesiarum omnium vnitatum ad mensam, quoad spiritualia, & temporalia, seu Iure pleno. In his enim deputari possunt à Prælatis Regularibus Vicarij, seu Capellani amouibiles, tam Regulares, quàm Sæculares Clerici, iuxta dispositionem Pij V. in Constitutione *Ad Exequendum*, *la* 27. apud Bullarium Magnum Cherubini:, quæ vim legis habet, iuxta sententiam Rotæ sacræ, in Iacensi Vicariæ, 29. *Ianuarij* 1616. coram Buratto, *versic. Præterea.* & in Deturtensi Vicariæ, 22. *Aprilis*, 1624. coram Merlino, *versic. Maximè cum Decretum.* In cuius virtute Cœnobium meum Hyrachense, obtinuit contra Fiscalem Curiæ Episcopalis Pampilonensis, & contra Vicarium suæ Ecclesiæ Sancti Ioannis de Stella, posse illum sine causa remouere, siue illâ non cognitâ, per sententiam in eadem S. Rota latam 7. *Iulij de Anno* 1659. cum derogatione Constitutionis Synodalis Pampilonensis *de Anno* 1590. quâ sententiâ per R. P. D. Antonium Albergatum pronuntiatâ, & in rem iudicatam transactâ, per eundem Dominum, fuerunt pro illius executione litteræ executoriales relaxatæ. Et de eadem dicti Vicarij amouibilitate, sæpè olim Rota coram Cardinali Seraphino, 14. *Decembris, de anno* 1598. *la* 1304. coram Coccino, 8. *Nouembris*, 1602. & 23. *Iunij eiusdem anni.*

22 Nec valet dicere dictam Declarationem S. Congregationis Concilij Interpretum, tantum de illis Ecclesiis intelligi, quæ vnitæ sunt Monasteriis, quæ iurisdictionem habent quasi Episcopalem in Clericos, & Laicos omnes sui territorij, vt in nostra sunt Congregatione, Monasteria S. Æmiliani, S. Mariæ Nagerensis, S. Ioannis Burgensis, S. Facundi, S. Petri de Exlonza, S. Iuliani Agaliensis, vulgò de Samos, S. Vincentij de Monforte, & S. Mariæ Montis Serrati.

23 Non inquam valet, quia præfatum Concilium, *sess. 25. cap. 11. de Reformatione*, apertis verbis excludit à visitatione Episcopi, Ecclesias illas, in quibus Superiores Regularium iurisdictionem Episcopalem, spiritualem, & temporalem habent in Parochos, & Parochianos. Ergo præfata eiusdem Concilij Declaratio, non procedit in his Ecclesiis, sed in quibus dicti Superiores in Parochos, seu in Vicarios, & in alios Ecclesiarum Ministros tantùm exercent: ac per consequens in omnibus vnitis Iure pleno, seu ad mensam.

In eodem sensu intelligenda venit alia S. 24
Congregationis Declaratio, quam sic refert Barbosa, *vbi suprà*, *num.* 47. ex Armendariz, *in Additionibus Recopilationis legum Regni Nauarræ, lib. 1. tit. 6. de Visitationibus, L. 5. §. 2. num.* 88. Parochiales (inquit Declaratio) *Parochiales omnes suæ Diœcesis potest Episcopus visitare, in quibus sunt Sacerdotes Sæculares, siue Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ, siue etiamsi sint Ecclesiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per Sacerdotes Sæculares.*

Quintò probatur ex S. Rota, in Nullius, siue 25
Pisciensi Iurisdictionis, *Nouemb. de Anno* 1593. coram Penia, *tomo* 1. *Decisionum illius, la* 336. *fol. mihi* 243. vbi sic *num.* 1. decidit. Vtraque parte informante, fuit conclusum, quod expediretur causa ad fauorem Præpositi Pisciensis, cum declaratione expressa, quod iurisdictio quoad Capellam Sancti Ioannis Baptistæ, sitam in Ecclesia Beatæ Mariæ Castri Bugiani, cui cura imminet animarum, in his, quæ concernunt administrationem Sacramentorum & quod personam, seu personas exercentes prædictam curam, spectaret ad Præpositum cumulatiuè *cum ea Iurisdictione, quæ competit Abbati Monasterij, cui dicta Ecclesia reperiebatur vnita*: nam cum Concilium Tridentinum, *sess. 25. de Regularibus, cap. 11.* concedat Ordinariis iurisdictionem visitandi personas exercentes curam animarum in Monasteriis virorum, aut mulierum, ea in dubio cumulatiuè, non priuatiuè censetur concessa, ita vt Superiores procedere possint, sicut poterant antequàm iurisdictio aliis iudicibus delegaretur. Bartholus, in *L. 1. Cod. de Officio Præfecti Vrbis, & in L. 1. §. Hoc autem edictum, num.* 7. ff. *de Noui operis nunciatione & in L. Sanctio Legum*, ff. *de Pœnis.* Baldus *in L. vnica, §. Vbi autem, num. 6. & 7. Cod. de Caducis tollendis.* Aretinus, *consil.* 102. incipit, *Spectabilis Domine, num* 1. Ancharranus, *consilio* 164. *num.* 5. Versic. *Nec ex eo quòd populus, de riua, consil.* 3. Iason, *in L. Quòd in rerum, §. Si quis post, num.* 7. & *seq.* ff. *de Legatis* 1. vbi latè Aretinus. Abbas, in *cap. Cæterùm, num.* 9. & Felinus, *num.* 4. & ibidem communiter Canonistæ *de Iudiciis.* Cardinalis, in *Clementina* 1. §. 1. *num* 4. & 5. *de Hæreticis.* Ancharranus, Geminianus, Francus, & cæteri communiter in *cap. Per hoc de Hæreticis, lib.* 6. Plenè Angelus, in *L. Testamenta*, quem solùm dicit Aretinus, benè fuisse loquutum de hac materia, & fuerat resolutum in hac, coram Illustrissimo Prælato, tunc Rotæ Auditore, 15. *Iunij*, 1590.

Hæc omnia Rota in allegata decisione, in 26
qua ponderanda veniunt verba illa: cum ea iurisdictione, quæ competit Abbati Monasterij, *cui dicta Ecclesia reperiebatur vnita.* In quibus apertè sentit, quòd Abbas, eo ipso quòd habeat Ecclesiam suo vnitam Monasterio, habeat iurisdictionem ordinariam in

illam, & in persona inibi curam animarum exercentes: & priuatiuam quidem, quoad Ordinarium loci, qui illam ibi habet delegatam solum, & cumulatiuè cum eodemmet Abbate, in vim Concilij Tridentini, illam delegantis eo in capitulo, ex quo vti vidimus *num.* 20. probat Layman habere Abbates iurisdictionem, & visitationem in Vicarios Ecclesiarum suis Monasteriis vnitarum. Quocirca S. Rota in Pampilonensi Parochialis de Stella, 14. *Nouembris*, 1598. coram Cardinali Seraphino, *la* 1304. sic *num.* 2. ad fauorem Abbatis mei Hyrachensis Cœnobij, cui Parochialis illa S. Ioannis est vnita, de cuius iuribus agebatur, Videlicet.

27 Secundò, hanc donationem sortitam fuisse effectum, & ex obseruantia comprobari arguunt testes examinati pro Abbate, qui probant Abbatem à quinquaginta annis, & citrà percipere medietatem decimarum, ac fructuum, & oblationum, item tertiam partem pedis Altaris, & prouidere de Beneficiis, *visitare, excommunicare, prædicare, & computa exigere.* Qui quidem omnes actus comprobantur per testes Vicarij, & Beneficiatorum, vt benè deducitur in facto. Hæc omnia Rota.

28 Hîc occurrit difficultas, An in casu contrarietatis ordinationum Episcopi Diœcesani, & Abbatis Monasterij cui Parochialis Ecclesia reperitur vnita, præualere debeat præceptum Episcopi, an verò Abbatis præceptum?

Respondeo sub distinctione, adhuc in casu quòd Episcopus ordinare valeat, aut præcipere aliquid in Ecclesiis vnitis ad mensam Regularium præter necessaria ad decentem Sanctissimi Sacramenti conseruationem, ad decorem administrationis Sacramentorum, vasa, & paramenta sacra, & curam animarum: de quibus solum posse cognoscere, & circa ea ordinare, & præcipere; ait P. Franciscus Pelizzarius, *in Manuali Regularium tome 2. part. 5. tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 116. quatenùs ex Francisco Leone, *in Thesauro, part.* 2 *cap.* 31. *num.* 3. docet non posse Episcopum præcipere, vt Ecclesia, aut Sacristia reficiatur, neque ad id partem fructuum sequestrare. Quorum doctrinam allegani *in quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi vnitarum Ecclesiarum, part.* 1. *quæst.* 2. *de Diuisione Beneficiorum, diuis.* 1. *num.* 9. in casu igitur quod Episcopus ordinare possit, & præcipere absque limitatione ista in præfatis Ecclesiis, distinctione vtor. Aut contrarietas Decretorum, seu ordinationum est in his, quæ ad iura Prælati Regularis, & Monasteriis, cui Ecclesiæ sunt vnitæ spectant; aut in aliis rebus. Si secundum, præualere debet Episcopi ordinatio. Et in hoc casu intelligo Pelizzarium, *versic. Adde*, & S. Rotam in modo reddita Decisione coram Penia, in qua sic *num.* 2. lego Præterea, vt omnis ambiguitas tolleretur, placuit Dominis vlteriùs declarare in sententia, quod si hac in materia (curæ scilicet animarum, & administrationis Sacramentorum) contingeret Præpositum facere Constitutiones, seu Decreta discrepantia à Decretis Superiorum Regularium, tunc Præpositi Decreta præualere, & obseruari deberent. Hæc Rota.

29 Si autem primum, Decreta, & præcepta Superiorum Regularium, præualere debere censeo. Ducor, *Primò* ob Canonem *Visis, el* 1. 16. *quæst.* 2. dicentem, Quomodò possessoris iura cognoscentur, & suarum rerum sibi tributa reddentur, vbi quod suum est, per alterum datur, & cum voluerit aufertur. Hæc ibi. *Secundò* moueor, ob ea quæ docet Lambertinus, *de Iure patronatus, part. lib. quæst.* 5. *principali, artic.* 6. *pag. mihi* 122. vbi inquirit, *Ecclesia patronata Rector, cui obedire debeat: Patrono, an Ordinario?* & respondet. Pro obseruantia constitutorum à Fundatore, & pro honore exhibendo Patrono, & in consistentibus in onere ipsius, & alimentis præstandis, Patrono inopi, dicerem, Rectorem Ecclesiæ potiùs debere obedire ipsi Patrono, & exequi ea, quæ debet, & Patrono debentur de Iure, virtute Iuris patronatus, vel ratione modorum appositorum per Fundatorem in limine fundationis, quàm Episcopo mandanti oppositum fieri: cum illa non possint immutari per Episcopum: immò neque per Legatum à Latere: & quod fortius est, nec præsumitur Papa id agere velle, vt proximè diximus. In Patrono verò Ecclesiastico, dicerem idem quoad Episcopum, non autem quoad Legatum à Latere, vel quoad Papam, qui possunt, & Papa præsumitur velle derogare.

Omnia ista Lambertinus, ex quibus conuincitur, quòd data contrarietate prædicta inter Episcopi, & Prælati Regularis Decreta in iis, quæ ad istum, & suum spectant Monasterium, siue Vicarius Ecclesiæ vnitæ Regularis, siue Sæcularis Clericus sit, teneatur potiùs Prælato obedire Regulari, quàm Episcopo: quia Prælatus Regularis cum suo Conuentu Patronus est Ecclesiæ vnitæ: & etiam, quia illius habet dominium.

Ex dictis bene colligitur, grauiter, & lethaliter quidem peccare, non solùm Episcopos, eorum Vicarios, Visitatores, & alios ministros aliquid ordinantes, disponentes, & mandantes contra iura, quæ Regulares habent in suis Ecclesiis, tam quoad ius, quod habent ad visitationem illarum, ad Parochialia in illis exercenda, ad prouidendum de Vicariis, seu Capellanis amouibilibus, de Beneficiariis, ad percipiendas Decimas, Primitias, & alia quælibet emolumenta, quæ eis competunt ratione Ecclesiarum, eorum Monasteriis annexarum, &c. Sed & ipsos Vicarios, Beneficiarios, & quascumque alias personas illorum mandata, & ordinationes exequentes, & contra iustitiam delinquere cum restitutionis onere, ita vt absolui nequeant, nisi satisfactione conuenienti præstita, & restitutis, non solùm iuribus, aut rebus ablatis, seu impeditis, sed etiam expensis factis in litibus, si quas ob huiusmodi facinus, sequnti fuerint Regulares. Neque excusationem habebunt, qui talibus obediunt ordinationibus, in tremendo Dei iudicio, eo quòd de mandato id faciant Prælati, Episcopi scilicet, aut alterius illius Officialis, seu ministri, quia cum isti nulliter, & iniustè id ordinauerint, & sine iurisdictione, illi debuerunt eis non obedire.

Sextò probatur Prælatos Regulares habere iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in Ecclesiis vnitis suis Monasteriis. Quia

Quia huiusmodi gaudent iurisdictione in suis Monasteriis, & in locis aliis suis Regularibus, & priuatiuam quidem. Vndè Pasqualigus, *de Sacrific. Missæ, tom.* 1. 493. *numero* 5. loquens de facultate Episcopo concessa *sess.* 2. Trid. *in Decreto de seruand. & vitand. in celebrat. Miss.* Sic ait. Quanquam existimo, quòd nunquam Episcopi in hac materia habuerint iurisdictionem, quoad Regulares, quando celebrant in locis propriis exemptis, qualia sunt Monasteria, Grangiæ, Hospitia. Quia Concilium solùm dat facultatem supra Regulares quantumuis exemptos, *Sed non extendit ipsorum iurisdictionem, quoad locum, sed illam relinquit intra terminos Diœcesis, atque adeò non dat iurisdictionem exercendam in locis exemptis, & quæ licet sint in Diœcesi, non sunt tamen de Diœcesi.* Nam, cùm alia sit exemptio locorum eorundem Regularium, vtpotè speciali dispositione Apostolica stabilita, vt dixi *in qq. Canonic. q.* 176. *n.* 2. *Centuria* 2. Opus fuisset quod Concilium expressisset, quod non sinant Episcopi celebrare extra Ecclesiam, &c. etiam in locis exemptis. Verum hoc non disposuit Concilium. Hæc Pasqualigus. Sed Ecclesiæ per vnionem dictam fiunt Regulares, & Monasteriis, quibus vniuntur, subiiciuntur. Huiusmodi enim vnio, dicitur vnio accessoria, & subiectionis, vt cum Rebuffo *in Praxi Beneficiorum parte* 1. *tit. de Vnionibus Beneficiorum, num.* 12. Garcia de Beneficiis, *part.* 12. *capite* 2. *numero* 6. & 7. Gonzalez, *super Regulam* 8. *Cancellaria, Glossa* 5. *numero* 27. Viuiano, *in Praxi, de Iure patronatus, parte* 3. *lib.* 14 *capite* 5. *numero* 6. post Innocentium, *in capite Nouit, numero* 1. *Ne Sede vacante*, Hostiensem, *in Summa, lib.* 3. *tit. Ne sede vacante, numero* 5. dixi in *Quæstionibus Pastoralibus, parte* 2. *quæst.* 2. *numero* 6. Ergo iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem habent in his Ecclesiis vnitis Monasteriis, istorum Prælati. Minor, quoad primam probatur partem, cùm, ex vna, & altera Sacræ Rotæ Decisione, in Pampilonensi Vicariæ de Stella, ad fauorem Abbatis, & Conuentus Hytachensis Cœnobij. In vtraque enim habetur, Ecclesiam Sancti Ioannis de Stella esse Regularem, ratione scilicet vnionis illius Abbati, & Conuentui factæ. Prima, edita fuit 14. *Decembris, de Anno* 1648 coram Othobono. Secunda, 26. *Maij*, 1653. coram Meltio. Ex ex altera in Pampilonensi Iurium Parochialium, 29. *Ianuary*, 1663. ad eorundem fauorem, contra Vicarium de Mendauia, coram R.P.D. Beuilaqua. In primis duabus declaratur Ecclesiam S. Ioannis de Stella esse Regularem, & in tertia idem deciditur de Ecclesia, S. Ioannis de Mendauia, ratione vnionis, quam vtraque habet Ecclesia ad Abbatem, & Monachos dicti Hytachensis Cœnobij. Et benè quidem. Quia vti probaui vbi *proximè part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 8. cum Thoma Sanchez, *lib.* 7. *operum Moralium cap.* 29. *n.* 148. allegante Gregorium Lopez, *lege* 3. *tit.* 12. *partita* 1. cum Emmanuele Roderiq. *tom.* 1. *Quæstion. Regular. quæst.* 20. *artic.* 1. & Petro Perusio, *de Vnione Ecclesiarum, cap.* 2. ab eodem Emmanuele allegato, cum Azorio, *Institution. Moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 2. Æligio Bassæo, *tomo* 1. verbo *Beneficium I. num.* 2. Hieronymo Roderiquez, *in Compendio Quæstion. Regular. resolut.* 15. *num.* 2. & Franc. Pelizzario *in Manuali Regularium tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 113. *versic. Addo*, hic, inter alios, est vnionis accessoriæ, subiectionis, & ad mensam effectus, vt Ecclesia Sæcularis, per vnionem eius Ecclesiæ Regulari factam, fiat Regularis. 31

Tum etiam probatur minor. Quia effectus vnionis etiam est, vt Ecclesia accessoriè alteri vnita, fiat exempta, & libera, si libera sit, & exempta Ecclesia, cui vnitur, vti *eadem quæst.* 6. *num.* 22. probaui authoritate P. Ioannis Azorij *vbi proximè*, & nostri Tamburini, *de Iure Abbatum, tomo* 3. *disput.* 15. *quæsito* 5. *n.* 5. & hac efficacissima ratione. Quia Ecclesia per vnionem accessoriam suiipsius alteri factam, amittit proprias prærogatiuas, qualitates, & priuilegia, immò & naturam sui Beneficij, & acquirit prærogatiuas, qualitates, priuilegia, & naturam Beneficij Ecclesiæ, cui vnitur, in quod quasi transformatur, vti expresse docet Glossa, in *capite Referentes*, §. *Cæterum, verbo Coaptent, el* 3. *de Statu Monachorum*, ibi. Et ita id, quod aggregatur alij, ipsius naturam imitari debet. *Et in cap. Nouit, verbo Vniendo, el* 1. *Ne Sede vacante*, ibi. Sed si vna vnitur alteri, secundùm hoc, illius naturam, & consuetudinem, & priuilegia assumit, cui vnitur. *Et in Can. Et temporis*, 16. *quæst.* 1. ibi. Si vna vnitur alteri, secundùm hoc illius naturam, & consuetudinem, & priuilegia assumit, cui vnitur, & peribunt iura illius Ecclesiæ, quæ vnitur. Et ità etiam docent Petrus Gregorius, *de Beneficiis, cap.* 20. *de Vnione, numero.* 15. *prope finem* Rebuffus, *in Praxi de Beneficiis, part.* 1. *tit. de Vnionibus, numero* 57. *fol.* 284. Nicolaus Garcia *de Beneficiis, parte* 12. *capite* 2. *numero* 14. 17 & 18. Gonzalez, *ad Regulam* 8. *Cancellar. glossa* 5. §. 7. *num.* 12. 15. 25. 32. & 33. Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.* 2. *cap.* 34. *dubitat.* 27. *numero* 148. Barbosa, *de Potestate Episcopi, allegat.* 66. *num.* 34. Gratia, *in Catena Iurium, tom.* 2. *tit.* 5. *de Præbendis, & dignitatibus*, ad textum in *cap. De multa, numero* 8. Bartholom. Gauantus, *verbo Beneficiorum vnio, num.* 25. Bauny, *in Praxi Beneficiorum, disputat.* 8. *quæst.* 4. *versic. Prima, & Tertia.* Layman, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 9. *numero* 2. *versic. Alter modus est*, ex Glossa, *in cap. Super eo, verbo Non obuiet, de Præbendis, lib.* 6 Castrus Palaus, *tomo* 2. *tract.* 13. *disputat.* 6. *punct. vlt.* §. 1. *num.* 7. Tamburinus, *de Iure Abbatum, loco citato num.* 4. Thomas Delbene, *de Parlamentis, dubitat.* 4. *sect.* 21 *subsect.* 8. *num.* 7. *pag. mihi* 195. cum Nauarro, *in Manuali, cap.* 25. *num.* 126. Ioannes Baptista Lezana, *tomo* 4. *consulto* 15. *numero* 24. Vndè Angelus relatus à Garcia, *Consilio* 247. Beneficium vnitum (ait) ita sequi naturam, & qualitatem Monasterij, cui vnitur, vt si aliqua Beneficia Sæcularia spectarent ad collationem Beneficij vniti, possint ratione vnionis, & naturæ, & qualitatis Beneficij, cui vnitum est, conferri Regularibus personis. Quæ Angeli doctrina, sequuta est à Cardinali Tuscho, *Volum.* 1. *litt. B. conclus.* 76. *num.* 3.

Dictis addo S. Rotam, in Seguntina dimidiæ annatæ, 7. *Maij*, 1607. coram Manzanedo, apud Farinacium, *tom.* 3. *Decisionum*

la 199.

la 199. hoc argumentum, *numero* 5. conficientem. Vlteriùs, quia huiusmodi Beneficia sunt vnita, & annexa isti Abbatiæ.... Sed sic est, quòd Beneficium vnitum conuertitur in naturam eius, cui fit vnio, & amittit nomen antiquum, Rota *Decis.* 11. *numero* 3. *de Rebus Ecclesiæ*, in antiquis, Oldradus *vbi suprà* (scilicet *consil.* 257. *num.* 15. & 19) Ancharranus, *in cap. Accessorium*, *num.* 2. *de Regulis Iuris*, *in* 6. Cassad *decis.* 13. *num.* 1 *super Reg.* Gomez, *in Regulam*, *de Infirm. quæst.* 15. *num.* 1. Et sic ista Beneficia Abbatiæ vnita, fuerunt conuersa in naturam ipsius Abbatiæ, &c. Hæc S. Rota. Ergo Ecclesiæ Regularibus vnitæ, Regulares sunt, & eandem subiectionem recognoscunt Superioribus Monasteriorum, quam eisdem recognoscunt Ecclesiæ intra Monasteriorum claustra existentes, & eisdem qualitatibus potiuntur, & gaudent.

32 Sextò probatur, ex Bulla Leonis Decimi, in Concilio Lateranensi, *sess.* 11. edita. Pro nobis ibi est. Ad conseruandam inter Episcopos, & eorum Superiores, ac Prælatos, & Fratres huiusmodi mutuam charitatem, & beneuolentiam diuinique cultus augmentum, pacémque & tranquillitatem vniuersalis Ecclesiæ status, quòd ità demùm fieri cognoscimus, si vnicuique quantum fieri potest, *sua iurisdictio conseruetur*. Sacro approbante Concilio, statuimus, & ordinamus, quòd Episcopi, & eorum Superiores, & alij Prælati præfati, Parochiales Ecclesias ad eosdem Fratres ratione locorum suorum legitimè spectantes, *quoad ea, quæ ad Parochianorum curam, & Sacramentorum conseruationem, administrationémque pertinent*, sine tamen Visitatorum insolito grauamine, vel impensa, visitare, & illarum curam gerentes, & circa illam delinquentes, si Religiosi fuerint, iuxta ipsius Ordinis regularia instituta intra septa regularis loci: Seculares verò Presbyteros, & Fratres huiusmodi beneficia obtinentes, liberè tanquàm suæ iurisdictioni subiectos punire.

Hæc Leonina, & Conciliaris Constitutio, incipit, *Dum intra mentis Arcana reuoluimus*, in publica sessione edita, 19. *Decembris*, *Anno Incarnationis Dominicæ* 1516. reddita à Seuerino Binio, *tomo* 4. *part.* 2. *Conciliorum*, *pagina mihi* 122. per quam apertè demonstratur, Regulares Prælatos iurisdictionem habere in Ecclesiis Parochialibus ad eos, & Monasteria sua spectantibus, & in Presbyteris Regularibus, & Secularibus eisdem Ecclesiis deseruientibus: & Episcopos, & alios Ordinarios locorum, habere etiam iurisdictionem in dictis Presbyteris, solùm *quoad ea, quæ ad Parochianorum curam, & Sacramentorum conseruationem, & administrationem pertinent*, & non in aliis. Quod certè mihi in dubium, euidens est. Quia ibi intendebat Summus Pontifex, & cum eo Concilium illud Generale, declarare, quæ essent de iurisdictione Regularium, & de eorum facultate, & quæ de Ordinariorum, & Diœcesanorum, iurisdictione, vti per se patet ex illis proœmij verbis, *si vnicuique quantum fieri potest, sua iurisdictio conseruetur*: & perueniendo ad declarationem iurisdictionis, quam habent Diœcesani respectu Ecclesiarum ad Regulares spectantium, solùm exprimit quam habeant in Presbyteris earum, *quoad Curam, & Sacramenta*. Ergo excludit Diœcesanos, à iurisdictione, in omnibus aliis, tam respectu Presbyterorum, quàm Ecclesiarum; quia qui vnum exprimit, & aliud tacet, censetur excludere quod tacet *cap. Nonne*, *cl.* 5. *de Præsumptionibus* & consequenter illam ad Regulares pertinere declarat.

Quartò, pro Dubij resolutione, suppono, 33
Abbates dictæ nostræ Congregationis Benedictinæ, Hispanæ vsum habere Pontificalium. Alexander enim Papa Quartus, Anno 6. sui Pontificatus, in Constitutione *Dilecto filio*, *la* 106. Bullarij. authentici dictæ Congregationis, *folio* 217. sic Abbati Sancti Facundi concessit. Sanè petitio tua nobis exhibita continebat: quod tibi, & successoribus tuis authoritate Apostolica est concessum, vt in Missarum solemniis, & consuetis horis, positis in Monasterio vestro, & Ecclesiis ei subiectis, solemnem Benedictionem, more Pontificum elargiri. Nos itaquè tuis supplicationibus inclinati, volentes tibi gratiam facere ampliorem, vt tu, & ijdem successores vbiquè de licentia locorum Diœcesanorum, in huiusmodi solemniis, & horis positis dare Benedictionem huiusmodi, tibi, eisdemque successoribus authoritate præsentium indulgemus.

Innocentius Papa Octauus, *Anno* 1495. concessit Abbati Sanctæ Mariæ Nagerensis, in Bulla *Inter Curas*, *la* 119. eiusdem Bullarij, *pag.* 233. Mitra, Annulo aureo, Sandaliis, & Baculo Pastorali vti, & in dicto Monasterio Nagerensis, ac in aliis sibi subiectis Ecclesiis, & Capellis, infra Missarum & Vesperarum solemnia, benedictionem solemnem supra populum, dummodò in Benedictione huiusmodi, aliquis Antistes, aut dictæ Sedis legatus præsens non fuerit, elargiri.

Similem concessionem fecit Iulius Papa Secundus Abbati Sancti Amiliani de la Cogolla, *Anno* 1505. Adest eius Bulla in dicto Bullario Congregationis, *fol.* 239.

Clemens Papa Septimus, Abbati mei Hyrachensis Cœnobij concessit, Anno sui Pontificatus Octauo, in Bulla, *Exposcit*, *la* 122. *fol.* 240. Mitra, Annulo, & aliis Pontificalibus insigniis liberè vti posse, nec non, quòd in dicto Monasterio Benedictionem solemnem super populum, post Missarum, & Vesperarum solemnia, dummodò in Benedictione huiusmodi aliquis Antistes, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens non fuerit, elargiri.

Clemens deniquè Octauus, *Anno* 1596. ad fauorem omnium, & singulorum Abbatum præfatæ Congregationis Benedictinæ Hispanæ Bullam expediuit, incipit, *Vt ea, quæ*, quam in Disquisitione, *numero* 11. recensui, per cuius tenorem approbauit Decreta Sacræ Congregationis Concilij Tridentini Interpretum, per quæ declaratur posse Abbates, etiam non Benedictos omnia Pontificalia exercere in Ecclesiis Monasteriorum, & in limitibus eorum.

Et licet præfata, & alia priuilegia, recensitis 34
sint Abbatibus concessa, illis omnibus gaudent cœteri eiusdem Congregationis Abbates, per multa Summorum Pontificum diplomata,

Eugenij

Eugenij scillicet Quarti, io Bulla, *Etsi ex debito, n.21.la 7.præfati Bullarij, & in Bulla 44.* incipit, *Beatissime Pater, n.14.* Alexandri Sexti, in Bulla, *inter cæteros, n.3. la 21.* & Clementis Octaui, in Bulla *Romanus Pontifex, n.2.la 123.* Quæ vtique omnes, quia concessa toti Cõmunitati Religiosæ, Congregationique in perpetuum, habentur pro insertis in corpore Iuris communis, & latè debent interpretari. Sanchez, *de Matr. to.3.lib.8. disp.1.n.13.pag. mihi* 6. cum Oldrado, *cons.300.n.4. vers.Considerandum*, & Henriquez alios allegante, *lib. 7.de Indulgentiis, c.22.n.3.& c.24.n.4 in fine.* Ægidius Coninck, *de Sacram.disp.33.dub.2.n.16.pag.*70. Ioan. Caramuel, *in Theologia Fundamentali, sub n.945.vers. Priuilegia*, cum Bonacina, *to 2 disp.1 q.6.pag.7.n.4.* Marcus Vidal, *in Arca Vitali, de Casibus reseruatis, Inquis.1.n.48.97.& 127.* Thom. Delbene, *de Parlamentis, dub.4. subsect.33. n.1.p.140.* Ascanius Tambur. *de Iure Abbatũ, to.1.disp.16.quæst.5.n.14.* cum Salas, *disp. 20.sect.10.n.15.* & Azorio, *Instit. Moral p.1.lib.5.c.23. q.3.* Ioan. Bapt. Lezana, *in Summ. QQ.Regul.to.2.p.4. verbo Priuil.n.9.& to.4. consulto 40.n.102.& in Appanagio, dub.7.n.138.* ad calcem operis, cum Suarez, *de Leg.lib.8.c.27. n.7.* Alexandro Calcanet, Ancharam, Menochio, *de Præsumpt lib.6.præsump.84 n.18.* Syluestro, *verbo Priuileg.q.3.* Tiraquellium, *de Priuilegiis piæ causæ, priuileg.162.* & Layman, *lib.1.tr.4.c.23.n.5.* Pellizarius, *in Manuali Regul.tom.2.tr.8.c.1.n.142.* Castrus Palaus, *to.1.tract.3.disp.4.q.10.n.5.* cum Salas, *de Legib.disp.19.sect.8 n.52. & disp.20.n 99 vers Sextò.* Bonacina, *eodem tr.disp.2.q.3.punct.9.§.1.n.5.* & Bruno Chassaing *de Priuil.Regul.tr.1.c.5.propos.5.* ex D. Th. *in Opusc.contra impugnãtes Religionem, c.64. columna penult.* Compendio Priuilegiorum Minorum, *tit. Priuil.in fine.* Marcelino à S.Benedicto, *verbo Priuil.in Notabilibus* & ex Iasone, *in c.fin.n.19.& 20.de Const.*

35 Immò & quodlibet priuilegium Principis, quoties in tertij non cedit præiudicium, debet amplè interpretari. Azorius, *p.1.lib.5.c.23.q.2.* Palaus, *p.1.tr.4.disp.4. punct.3.§.4.n.1.* Laurent. de Peyrinis, *de Priuil.to.1. ad Constit.10.Clem.VII.n.10.& 14* Caramuel, *dicto fund. 38.n.944.in fine*, cum Filliucio, *tr.8.c.10 n.261.* Chassaing, *de Priuil.p.2.tr.8.c.1.prop.1.v.Obseruan tamen 1.*

36 Et quoties dubium adest circa intelligentiam priuilegiorum nostrorum, quantùm illorum patiuntur verba, ad fauorem nostrum interpretari debent. Ita Alexander Papa Sextus nostræ Vallisoletanæ Congregationi Hispanæ concessit Kalend. April. de *Ann.*1501. cuius priuilegij meminerunt Emmanuel Roderiquez, *tom.1.QQ.Regul.q.63.art.7.ver.Secunda via.* Chassaing, *de Priuil.Reg.tr.1.c.4.prop.2.* & penes eum Portel, *verbo Priuilegiorum Declaratio, n.76.* & Compendium Societatis IESV. Ex quibus cõcludit Bruno Chassaing, quòd quando sunt duæ opiniones, seu sententiæ contrariæ, quòd valeat, aut non valeat priuilegiũ, quòd sit reuocatum, vel non censendum valere, & non esse reuocatum, & recensito Cardinali in Clementina *Archiepisc.la 2.de Priuil §.Si tamen, n.2. & 3;* asserente, quòd exemptis, & priuilegiatis nõ præiudicatur in suo priuilegio, nisi quatenùs exprimitur; sic infert. Ergo iuxta illum, cùm nullum dubium exprimat aliquid cõtrarium priuilegio, dubio aliquo interueniente, in fauorem priuilegij est interpretandum, & concludendum. Quæ quidẽ illatio, cõmunis omni probatur priuilegio.

Idem priuilegium concessit idem Alexander VI. Congregationi Casinensi, seu S.Iostinæ, cuius meminit Paulus Papa III. in Bulla *Benignitas, la 15.* Bullarij Cherubini, *to.1 pag.mihi 721.§.7.* dicens. Et demum, Alexander prædecessor præfatus, motu proprio, voluit, & declarauit, quicquid dubij in huiusmodi priuilegiis, seu aliquo eorum pro tempore emergeret, datâ verborum ambiguitate, & variâ peritorum interpretatione, in fauorem dictæ Congregationis, ac locorum particularium eius interpretari. Et §.11. de nouo eidem Congregationi hoc priuilegium ipse Paulus concessit *Non. Nouemb. Ann Incarn. Dom.*1537. in reddita Bulla, quâ etiam nostra Hispana Cõgregatio gaudet, sicut & aliis omnibus concessis, & gaudebit concedendis præfatæ Casinensi Congregationi, & quodlibet Monasterium, locus, & persona illius, per communicationem amplissimam priuilegiorum.

§. II.

Quæsitui respondetur proposito.

BREVIARIVM.

Abbas.

Exercere potest Pontificalia in Monasterio suo, & in omnibus annexis, etiamsi per Clericos deseruiantur Seculares. n 37.38.

Abbates Benedicti, & quibus concessum est, vt ea omnia facere possint, quæ possunt facere Benedicti, Tonsuram, & minores Ordines subditis Regularibus possunt conferre. & alia exercere Pontificalia in Ecclesiis, & limitibus Monasteriorum suorum. n.41.

Circa vsum Pontificalium procedunt à pari cum Episcopis, n.37.

Cura.

Cura animarum Ecclesiæ ad mensam vnitæ non exercetur à Vicario nomine proprio, sed illius, cui vnita reperitur, & ad illius libitum, nomine. n.45.

Per vnionem Ecclesiæ alicui factam, cura illius ad eum transfertur. n.45.

Ecclesia.

S.Ioannis de Stella ædificata est ab Abbate, & Monachis Hyrachensibus. n.44.

Est illis vnita Iure pleno, quoad spiritualia, & temporalia. n.45.& 46.

Abbas, & Præsidens Cœnobij, sunt illius veri Rectoris, & Parochi. n.45.

Ecclesia ista Regularis est. n.48.

Potest Abbas Hyrachensis in illa omnia Pontificalia exercere propriâ ex authoritate. n.49.

Vnio laborans Decretum Sacræ Congregationis. obtentum à Vicario, & Beneficiariis, ac Parochianis, anno 1617. & Breue Vrbani Octaui, pro illius confirmatione, & obseruantia, de anno 1631. à n.41.

Ius patronatus.

In Ecclesiis ad Regulares pertinentibus non acquiritur Ius patronatus, nisi de priuilegio Apostolico. n.48.

Priuilegia.

Sæpè conceduntur ad ea, quæ iam obtinebantur. n 49.

Priuilegia vni ex nostris concessa Monasteriis, reliquis communia sunt. n.34.

Vicarius.

Ecclesiæ vnitæ Vicarius, ab eo deputari debet, cui illa vnita est n.46.

Data quasi possessione deputandi Vicarium amouibilem in vna Ecclesia Abbatiæ vnita, manutentio datur ad deputandum amouibilem in aliis eidem vnitis n.50.

Visitatio.

Qui est in quasi possessione visitandi vnam Ecclesiam Abbatiæ vnitam, manutenetur in quasi possessione visitandi alias eidem Abbatiæ vnitas, esto illa non probetur. n.50.

CONCLVSIO.

Abbates Congregationis Benedictinæ Hispanæ, nulla obtentâ, nec petita quidem licentiâ Diœcesanorum, exercere licitè, & liberè possunt Pontificalia in suis Monasteriis, & in omnibus locis, & Ecclesiis dictis Monasteriis ad mensam vnitis, etiamsi illis per Clericos deseruiatur Sæculares. 37

Hanc conclusionem tenet Ascanius Tamburin. *to.1. de Iure Abbatum* in epistola ad Lectorẽ, ibi: Verũ cum

in Ecclesiastica Hierarchia Abbates in Prælatorũ appellatione communicent cum Archiepiscopis,& Episcopis,*c. Decernimus de Iudicijs*, & quoad Pontificalia, pari gressu procedant,*c. Vt Apostol. de Priuil. in 6.* & textus *in L. Illud ff. Ad Leg. Aquiliam,& L. A Titio ff. de Verb. oblig.* Et quando aliquid committitur Ordinariis locorum, commissum etiam intelligatur Abbatibus, nisi subiecta materia aliud exposcat. Glossa *in c. Ordinariis, verbo Locorum, de Officio Ordinarij, in 6.* vbi cõmmiter DD.& Abbates exempti Ordinarij appellantur a Nauarro,*consf. 9. tit. de Priu.* Decio,*consf. 121.* Panormit.*c. Vt fama, n. 6. de sent. excom.* & aliis apud Erasm. Cochier, *de Iurisd. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 1. n. 9. & disp 21. quæst. 2. à n. 3.* in sequentia prorumpens. Sed cum Abbas circa vsum Pontificalium procedat à pari cum Episcopis,& cum omnibus,quibus talis vsus permissus est, vt *in c. Apostol. de Priuil. in 6.* & sicut Episcopis, & Archiepiscopis de Iure conceditur talis vsus,non solũ in Ecclesia Metropolitani,& Cathedrali,sed etiam in qualibet Ecclesia suæ Prouinciæ, vt in dicto *c. Cum sis*: ita & Abbati etiam in Ecclesiis aliis,& Beneficiis vnitis est permissus talis vsus: cum etiam in ipsis locis habeat iurisdictionẽ. Vnde cùm militet eadẽ ratio in Abbate. quæ militat in Episcopo, idem ius in eodem militare debet; iuxta *text. in L. Illud ff. ad Leg. Aquil. & L. à Titio ff. de verbor. obligat.* De qua re dubium non est: quia potestas exercendi Pontificalia,non solum in Ecclesia propria,sed etiam in aliis sibi pleno Iure subiectis, competere noscitur Abbatibus per textum *in dicto c. vt Apost.* & per *c. Abbates eodem tit. & lib. 6.* & per priuilegia specialia super eis cõcessa à Sede Apostolica,&c. Hæc omnia Adamus & Abbas Tamburinus. Libuit reddere verba Alexandri Papæ Quarti, *in dicto c. Abbates*, pro Tamburino,& nobis prolata. Huiusmodi illa sunt, (quod quidem caput tertium est *in tit. de Priuil. in 6.*) Videlicet.

38 Abbates, quos Apostolica Sedes, in exhibitione be-
» nedictionis super populum speciali priuilegio insigni-
» uit: in Ecclesiis, quæ ad eos pertinẽt pleno Iure, quando
» in eis diuina officia celebrant, possunt post Missarum
» solemnia, & vespertinas, ac matutinas laudes, benedi-
» ctionem solemnem super populum elargiri. Hactenùs
» textus. Glossa autẽ verbo *Pleno Iure*, explicat quænam
» Ecclesię ad Abbates pleno pertineant Iure, dicens. Sci-
» licet in spiritualibus, & tẽporalibus. Supra eodem, *Cum & plantare, § in Ecclesiis*, & supra *c. Quoniam per confessionem.* Ioan. item Andreas, addit ibi pro maiori explicatione, ex Anebarrano, Alanũ scripsisse, quod tunc Ecclesiæ pleno Iure pertinent ad Monasteria, quando in eis Sacerdotes instituunt, & omnes obuentiones percipiunt, præter stipendia ministrorum. *De Prebendis, Auaritia, c. De Monachis, el 16. q. 2. in Summa.* Hæc Ioan. Andreas Idem lego in Doctissimo Pace Iordano, ex eisdem Iuribus & Doctoribus. Illum recensui *suprà n. 1.* huius *dub. 11. vers. Ecclesia autem.* Et quod eiusmodi sint Ecclesiæ ad Cœnobium Hyrachense pertinentes, *n. 13. vers. Vltimo casu*, ostendi.

39 Præter probationem efficacissimam, quæ pro nostra conclusione ex Iuribus, Glossis, & Doctoribus allegatis resultat, addere libuit, ex ratione, aliam non leuem. Huiusmodi illa est. Ad exercenda Pontificalia licitè in aliquo loco, præcisè necessaria est in illa exercente, præter illorum vsum, & sufficit iurisdictio respectu illius loci, aut licentia saltem inibi illam habentis, & qui vtramque obtinet, benè illa, & licitè exercere potest. Vtramque *n. 1.* demonstraui, ex Conc. Trident. *sess. 6. de Refor. c. 5.* & aliis Iuribus, Glossis, & Doctoribus. Sed Abbates præfatæ Congregationis Benedictinæ Hispanæ habent vsum Pontificalium, vti vidimus *n. 35.* & habent etiam iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, non solùm in suis Monasteriis, & in Prioratibus, Grangiis, ac in aliis locis, & Ecclesiis ad eadem pertinentia Monasteria, vti prolixè *à num. 8.* ostendi. Ergo exercere benè possunt, liberè, & licitè dicta Pontificalia, nulla obtenta, aut petita quidem Diœcesani licentia, non solùm in Ecclesiis intra Cœnobiorum claustra existentibus, sed etiam in omnibus locis prædictis, & in Ecclesiis Parochialibus eis vnitis, & eorũ Cõuentibus, etiamsi per Clericos illæ deseruiantur Sæculares.

Sed obijcies. Vsus Pontificalium dictis Abbatibus 40
concessus, restrictus est ad Monasteria sua, ita declarante S. Rituum Congregatione, *die 8. Maij, de an. 1617.* ad instantiam Vicarij, Beneficiatorum, & Parochianorum Ecclesiæ S. Ioannis de Stella, annexæ Cœnobio Hyrachensi. Pro cuius Declarationis, & Decreti confirmatione, ad eorumdem instantiam, Breue suum expediuit Vrbanus Papa VIII. *die 7. Martij 1631.* inserto Congregat. Decreto, huiusmodi sub tenore videlicet.

Cùm de Anno millesimo, quingentesimo, nonagesimo sexto, felicis recordationis Clem. Octauus concesserit priuilegium Abbatibus Congregationis Vallisoletanę Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum est priuilegium, & possint suis subditis Regularibus tantùm Tonsuram, minoresque Ordines cõferre, aliáque Pontificalia in Monasteriis, & Ecclesiis sui Ordinis, & intra eius limites existẽtibus conferre, & exercere, huius priuilegij vigore, Abbas Monasterij B. Mariæ de Hyrache Ordinis S. Benedicti Pampilonensis Diœcesis, Trienalis; non Benedictus, *nec habens aliquod priuilegium à Sede Apostolica*, sed tantùm prætextu, quòd dictum Monasterium de Hyrache fuerit aliàs vnitum dictæ Congregationi Vallisoletanæ, & vsurpare sibi iurisdictionem celebrandi Missam Pontificalem, non solùm in Monasteriis, & Ecclesiis sui Ordinis, *ad quæ est restrictum dictum priuilegium*, verùm etiam in Parochiali Ecclesia S. Ioa. Bapt. ciuitatis Stellæ, eiusdem Pampilonensis Diœcesis, *quæ non est sui Ordinis, aut annexa, vel incorporata dictæ Congregationi*, sed potiùs distincta, & separata ab illa: ideò cùm animaduertisset, dictum priuilegium non extendi ad dictam Parochialem, *quam ad dictum effectum pleno Iure ad ipsũ Abbatẽ spectare opus esset, extorsit licentiam ab Episcopo Pampilonensi*, qui cùm sit eiusdem Ordinis, & Congregationis, dicto Abbati concessit, & authoritate propria *gratiã à Sede Apostolica limitatã ampliauit*, vt scilicet dictus Abbas possit celebrare dictam Missam, & alia Pontificalia exercere in dicta Parochiali Ecclesia de Stella sub censuris, & pœnis pecuniariis cõtra illum impedientes. Cum verò Vicarius, Beneficiati, & Parochiani dictæ Ecclesiæ ciuitatis Stellæ instarẽt declarari, dictum Episcopũ non potuisse talem licentiam concedere, & dicta priuilegia ampliare, ideò ad eorum instantiam proposito huiusmodi negotio in Cõgregatione Sacrorum Rituum, eadẽ Sacra Rituum Congregatio respondit. *Non licere, nec licuisse Episcopo Pampilonensi dare, seu ampliare propria authoritate gratiam non concessam, seu limitatã à Sede Apostolica*, & à Summo Pontifice, sed esse seruandam strictè prout sonat: *dictúmq, Abbatem Monasterij B Mariæ de Hyrache non posse, neque debere celebrare Missam, & alia Pontificalia exercere in dicta Parochiali Ecclesia de Stella*, neque vigore asserti priuilegij, *cùm illud sit restrictum ad Abbates Benedictos tantùm*, & ad proprias Ecclesias sui Ordinis: nec vigore prætensæ licentiæ, *cum Episcopus illã dare, & ampliare cõcedere non possit*, maximè Vicario, Beneficiatis, & Parochianis illius cõtradicentibus. Et ita cẽsuit, & declarauit, & à dicto Abbate in ciuitate, & Diœcesi Pampilonensi seruari mandauit, quibuscumque non obstantibus.

Hactenùs in dicto S. Congregationis Rituum De- 41
creto, & Declaratione. In quibus prout continent relationem Vicarij, Beneficiatorum, ac Parochianorũ, pro illis obtinendis, eidem factam Congregationi, plura adnoto, ex quibus conuincitur, tam illa, quàm Breue

VrbanI

Vrbani Octaui, pro illorum cõfirmatione, approbatione, & executione editum, sobreptitia & obreptitia esse, ac per consequens, omnia illa nullius roboris, & momenti existere, tanquàm falsis innixa fundamentis. Sicut enim subreptio vitiat grat ã ipso Iure; vti Pax Iordanus docet *to. 2. de Re Beneficiar. lib. 10. tit. 11. n. 322. ex c. Ad aures, c. Constituens, de Rescript. c. Si motu propria, de Praebendis in 6. Clement. 1. eodem tit.* Garcia de Beneficiis, *p. 8. c. 3. n. 2.* Menochio de Arbitrariis Iudicis, *casu* 201. *&* 202. Beltrã ad Papã *dec.* 150. & Sanch. de Matrimonio *lib. 8. disp. 21.* & sicut sententia lata ex errore intolerabili, nulla est, & sententiae nomen non meretur, Paulinus Berti, *in Praxi criminali Regul. pro tom. 4. QQ. Regul.* Roderiq *tit 14. c. 1. de sententia, n. 2.* cum Abbate, *in c. sententia* n. 3. *de sententia, & re iudicata*, & Ioanne Anania, *consl.* 83. & sicut sententia lata ex falsis testibus, vel ex falsis instrumentis, nulla etiam est. Iordanus, *to. 3 de Re iudiciaria, lib. 14. tit. 15. de sententia, n. 118. ex L. 3.* & per totum Codicem, *Si ex falsis instrumentis.* Alex. *in L. Si ab hostibus, cal 3. ff. Soluto Matrim.* & Maranta alios recensente, *in Speculo, tit. de Sententia, n. 145.* Sicut nulla etiam est lata cõtra minorẽ, ex falsis allegationibus, nec trãsit in iudicatum: Idẽ Pax Iordanus *vbi proximè, n. 332. ex L. 1.* & ibi Bartolo, *Cod. Si ex falsis allegationibus.* Ita Declaratio, & Decretum Sacrae Congregationis, & Vrbani Breue, vitiatur, & nulla redduntur, ex falsis allegationibus, per Vicarium, Beneficiatos, & Parochianos factis, quae illa omnia subreptitia reddiderunt. Subreptio enim, vti ipse Pax dicit *dict. to. 2. tit. 11. n. 332.* cum Innocentio, *in c. Delecta, n 3. de Rescriptis*, Abbate *ibidem, n. 7.* Felino, *n. 2* & multis aliis Doctoribus, cõsistit in eo, quòd verum tacendo, vel falsum exprimendo, narretur aliquid necessariò exprimẽdum Principi, quãdo ipse plenè intellexit tenorem precũ: sicut obreptio, in eo quod per verborum inuolucrum, aut cautam locutionem, ironicã, seu callidam, effugiatur plena, & deliberata concedentis intelligentia, & consciẽtia. Vel vt alij malũt subreptio dicitur, quando veritas tacetur, vel per confusam, & perplexam narrationẽ occultatur: & obreptio, quando falsum narratur. Et sicut sententia ipso Iure nulla, semper retractari potest. Iordanus, *dict. tit. 15. n. 123. ex L. Si expressim*, vbi Glossa, & Bart. *ff de Appellationibus*, ita & Decretum Sacrae Congregationis, & Breue pro illius confirmatione, & executione expeditum, Libuit nonnulla recensere, ex quibus subreptio praefata demonstretur.

42 In primis, Clemens Papa Octauus, & eius priuilegium falsò, vel saltẽ fallaciter refertur. In illo enim non concedit Abbatibus Benedictis Pontificalium exercitium, sed Decretum Sacrae Congregationis Concilij Tridentini Interpretum, in quo declaratur licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegium, vt possint ea omnia facere, quę possint Abbates Benedicti, Tonsuram, & minores Ordines suis subditis Regularibus conferre, & alia Pontificalia, *in Ecclesiis, & limitibus Monasteriorum Ordinis* exercere, approbat, & inuiolabiliter ab omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis obseruari debere, statuit, & ordinat.

43 Secundò, falsò assertum fuit, Abbatem Hyrachensem, non habere priuilegium aliquod à Sede Apostolica, ad Pontificalia exercenda concessum. Habet vtique, & plura suprà à nobis fideliter reddita: & quidem non restricta, vti in contrarium, fuit allegatum, ad Monasteria Ordinis, & ad Ecclesias intra illa existentes; sed extensa ad Ecclesias illis subiectas, & ad eorũ limites.

44 Tertiò, non minùs falsò fuit assertum Ecclesiam S. Ioannis de Stella, non esse Ecclesiam Ordinis, annexam, vel incorporatam dictę Congregationi Vallisoletanae, & Monasterio Hyrachensi. Contrarium namque S. Rota, pluries canonizauit ad fauorem Abbatis, & Conuentus Hyrachẽsis, contra aduersarios Vicarium, Beneficiatos, & Parochianos eiusdem Ecclesiae: & non solùm post dictam sinistram relationem, sed antea. Nonnulla irrefragabilia, pro hac demonstranda veritate, instrumenta producam. Pro vnione, annexione, & incorporatione, adsunt Donatio Regis Sanctij, cognomento *Fortis*, Erã 1225. Facta cum authoritate Episc. Pampilonensis, & Vrbani Papae Secundi, in vim priuilegij ab eo concessi Petro Aragonum, & Nauarrę Regi, & eius successoribus. Cõcessit igitur Sanctius Rex Abbati, & Conuentui Hyrachensis Coenobij Ecclesiã illam S. Ioannis, quam faciebat fieri ab illius Monachis in haereditatibus propriis Regis donatoris, vt haberẽt, & possiderent illam in perpetuum cum decimis, & primitiis, oblationibus, & obuentionibus omnibus suorum Parochianorum integrè pacificè, & quietè sine subiectione, & contradictione alicuius Saecularis, aut Clericalis personae.

De qua quidem donatione, Rota Sacra, coram Cardinali Seraphino, 14. *Decemb* 1598. *dec.* 1304. Sic ait. 45
Ex qua colligitur Ecclesiam fuisse pleno Iure concessam Abbati, & Monasterio de Hyrache, & coram Cardinali Pamphilio, 18. *February*, 1600. inquit. Aliud fundamentum, quod per praefatam donationem, non censeatur translata cura animarum in Abbatem, similiter tollitur in decisione (Seraphini scilicet modo adducta) ex quo *Ecclesia fuit pleno Iure concessa Abbati.* Coram Coccino etiam, 8. *Nouemb.* 1601. Ita dixit. Nec facit quòd sententiae condemnent etiam Vicariũ, & promotorem Fiscalem, quia quatenus attinet ad Vicarium, *cùm Ecclesia sit vnita Monasterio de Hyrache*, & Vicarius ipse sit amouibilis, non potest dare de nullitate, cùm cura penes Monasterij curam exerceat ad eius libitum, Et coram eodem 23. *Iun.* 1603. Quare nõ poterat dare de nullitate (scilicet Vicarius) cùm cura sit penes Abbatẽ *cuius Monasterio Ecclesia est vnita.* In sententia diffinitiua, quam idemmet R. P. D. Coccinus tulit, cõfirmata per alteram Lancellotti, *mense Aprilis* 1606. & per alteram Peniae 1. *Martij.* 1607. qui illis insertis executoriales relaxauit, 18. *die Maij eiusdem Anni*, sic habetur. Nec non declaramus praedictum Abbatem, & »
Praesidentem ac alios, qui pro tempore fuerint, & erũt »
dicti Monasterij, fuisse, & esse veros, & legitimos Re- »
ctores praedictae Ecclesiae Parochialis, & illam fuisse, & »
esse vnitam dicto Monasterio, & ad dictum Monaste- »
rium spectasse, & spectare. »

Omnia recensita instrumenta conieeit Sacra Rota 46
ante impetrationem Decreti S. Congregationis & Vrbani Breuis, & post illa, alia non pauca. Coram Cerro, 16. *Iunij*, 1642. in Decisione pro bono Iure, Abbatis, sic vt sequitur lego. Adminicula autem, & quidem efficacia desumuntur, Primò, ex vniformi, & continua obseruantia: & fortiùs, quia Abbas per tres sententias Rotales bonae memoriae Seraphini, Peniae, & Coccini conformes, & in iudicatum transactas *obtinuit dictam vnionem canonizari. Ex quibus nedum resultat vehemens vnionis adminiculum, & praesumptio, sed illa redditur indubitata, notoria, & manifesta.* Et coram eodem, 3. *Iunij*, 1643. Rota (ait) Abbate tantùm informante, respondit, constare de eius bono iure: *Quia Ecclesia S. Ioannis reperitur vnita Monasterio B. Mariae de Hyrache*, & in Ecclesiis vnitis clara est dispositio Cõstitutionis sanctae memoriae Pij Quinti, 47. *in Bullario nouo*, quod Ius nominandi Vicarium spectet ad eos, quorum Ecclesiis facta est vnio. Coram Otthob. 14. *Decemb.* 1648. Sic decidit S. Rota. Iustitia verò sententiae deducitur *ex vnione Ecclesiae Parochialis S. Ioann. de Stella Monasterio B. Mar. de Hyrache, de qua vnione ampliùs dubitare non potest cùm sit canonizata per tres sententias Rotales bonae memoriae Coccini Lancelloti, & Peniae*: stante verò vnione, certum est, quòd nominatio Vicarij Ecclesiae vnitae, spectet ad Abbatem,

& Monachos, & coram Milrio, 26. *Maij*, 1653. provt sequitur. Commissa mihi appellationis causa in tertia instantia, dubitaui, an dictæ sententiæ Rotales essent confirmandæ, vel infirmandæ. Et Domini, causa pluries proposita, ac vltimo loco resoluta, illas confirmandas esse censuerunt. Omissa enim validitate dictarum sententiarum, quæ nec ab ipsis Parochianis fuit impugnata, illarum iustitia, satis clara ex eo visa fuit, *quia firmata vnione dictæ Ecclesiæ S. Ioannis facta ad fauorem Monasterij Sanctæ Mariæ de Hyrache, de qua dubitari hodie non potest, cum illa fuerit iam per tres sententias, nempè bonæ memoriæ Coccini, Penæ, & Lancelloti canonizata*, venit in necessarium consequens, quòd ius nominandi Vicarium Ecclesiæ vnitæ, spectet ad Abbatem Ecclesiæ, cui vnio facta reperitur. Hactenùs S. Rota, in Decisionibus allegatis.

47 Ex quibus quidem omnibus, euidenter demõstratur, Ecclesiam prædictam, vnitam fuisse Hyrachensi Cœnobio, & illi esse subiectam pleno Iure, quoad spiritualia, & temporalia, & in perpetuum illi incorporatam, & non esse distinctam, & separatam, nisi quantùm distincta, & separata est filia, à matre. Hic est enim inseparabilis vnionis accessoriæ, & ad mensam effectus. Et cõsequenter, incorporata, vnita, & annexa est dicta Ecclesia, toti Congregationi Benedictinæ Vallisoletanæ, seu Hispanæ, cuius membrum fuit Cœnobium Hyrachense effectum, cum omnibus suis bonis, iuribus, & pertinentiis, per vnionem eidem Congregationi factam, per Clemen. Papam VII. Vnde illius Abbas, quamvis ab eodemmet Põtifice diploma non obtinuisset, quod recensui, circa vsum Pontificalium, frueretur aliis concessis Congregationi, tam in communi, quàm particularibus illius Cœnobij, seu eorum Abbatibus.

48 Ex dictis, non minùs euidenter conuincitur, Ecclesiam præfatam, Ecclesiam esse Ordinis, & Regularem certè; non verò Sæcularem. Quia vnio accessoria subiectionis, & ad mensam, hunc producit inseparabilem effectum, vt Ecclesia alteri vnita, amittat qualitates, prærogatiuas, priuilegia, & naturam, quam ante vnionem habebat, & acquirat, quæ altera, cui vnitur, habet. Prætterquàm quod, expressè id semel, & iterũ decisum inuenio à Sacra Rota in Decisionibus Otthoboni, & Meltij, modo redditis. In Decisione Otthoboni, sic lego minùs obstare potest prætẽsum Ius patronatus Parochianorum S. Ioan. de Stella, *quia, cum agatur de Ecclesia Regulari, Parochiani tenẽtur exhibere priuilegiũ Apostolicum, sine quo in Ecclesiis Regularium, Ius patronatus non acquiritur*. In Meltij autem Decisione, quę sequuntur. Atque itá, *cum hodie agatur de dicta Ecclesia pro Regulari habita*, præsentationes habitæ à Parochianis, remanent destitutæ omni titolo, cum prætensum Ius patronatus, non possit habere locum *in Ecclesia Regulari*, nisi quatenus doceatur de priuilegio Apostolico, sine quo illud non acquiritur, iuxta textum *in cap. Nobis. de Iurepatronatus, &c.*

49 Vnde absque ampliatione vlla priuilegiorum, quibus Abbas fruitur Hyrachensis, potuit, & potest Missam Pontificalem celebrare, & alia pariter Põtificalia exercere in dicta S. Ioa. de Stella Ecclesia, & in aliis omnibus eidem vnitis Cœnobio: & quidem sine licẽtia vlla Ordinarij Diœcesani loci. Et si, illam aliquando obtinuit, non vtique extortam, vti aduersarij temerè dixerũt, sed obtentam, non ob illius necessitatem, sed ad faciliùs, sine impedimentoque indebito, prætextu præiudicij prædicti Ordinarij, munus suum exequendum, & ad liberiùs iure vtendum suo. Sæpè enim venia, & facultas petitur ad aliquid, quæ iam aliquando legitimè acquisita, adhuc validè obtinetur.

50 Quocircà Ioan. Azorius, *Instit. Mor. p. 1. lib. 5. c. 23. q. 3.* quæsito, *Quidnam operetur, & prosit Priuilegium, quod continet ius commune?* Respondet, aliquando id genus Priuilegia concedi, vt quis ad ius commune restituatur. Vt si Petro v.g. sit interdictum, ne appellaret, datur ei facultas appellandi. Aliquandò concedi Priuilegium ius tantum commune continens, quia conceditur gratia postulantis. Ita *in c. Quia in causis de Procuratoribus*, Vniuersitati Parisiensi postulanti facultatem agendi, & respondendi per Procuratorem in iudicio, sic Papa respondit; licet de Iure communi hoc facere valeatis, instituẽdi tamen Procuratorem super his, auctoritate præsentium, vobis cõcedimus facultatẽ. Aliquãdo petitur priuilegiũ, inquit Azorius, ad id, quod nobis iure communi facere licet, ob scrupulos penitùs ex animo excutiendos, cum alioqui de iure dubitaretur cõmuni. Aliquando petitur Priuilegium, quia ius cõmune ignoratur. Aliquando, quia ius commune seruari non solet, vt in *c. innouamur, de Pace, & Treng.* Aliquando conceditur Priuilegium ius cõmune continens, vt iuri communi aliquid addat. Vt si Episcopo licentia testandi concedatur, conceditur licentia testandi, non de bonis patrimonialibus, de quibus testari de iure poterat cõmuni, sed de acquisitis ratione Ecclesiæ, cui præest. Et si datur ei facultas nouam creandi, in Ecclesia sua dignitatem, ei conceditur creandi facultas sine consensu Capituli. Alia adducit Azorius exempla, quæ in ipso videri possunt.

51 Ægidius Coninck, de Sacramentis, *disput. 8. dub. 7. n. 55. pag. mihi* 392. Sanch. de Matr. *to. 1. lib. 2. disp. 37. n. 15.* ad vltimum argumentum, Ægidius Trullene. *in Bullam Cruciatam, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 3. n. 10.* & Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Ieiunio, inquis. 1. n. 122.* docent sæpè priuilegia concedi, ad sedandos scrupulos. Et Bruno Cassaing, *in Priuil. Regul. p. 2. tr. 7. c. 3. prop. 1. ver. Obiicies*, sic ait, Obiicies, Clem. IV. Abbati S. Benedicti Monasterij S. Crucis Burdigalæ, & successoribus eius, concessit facultatem conferendi Tonsuram, quam in prooriginali in eodem Monasterio conseruatam vidi. Ergo Abbates illius Ordinis non habẽt illud priuilegium; alioquin in vanum illa cõcessio facta fuisset. Respondetur primò, plura Pontifices, quæ aliàs cõcessa sunt, ad tollendos scrupulos, *vel ad sedandas controuersias*, de nouo cõcedere. Hæc Bruno ex dictis omnibus satis benè, & clarè probatũ manet, obiectionem nobis factam contra conclusionem nostram, ex Decreto S. Congregationis, & Breuis Vrbani PP. nullius roboris, & momenti existere. Ex dictis in hoc dubio, opportunè inquiri potest, pro illius coronide, an existente Abbate in quasi possessione deputandi Vicarium amouibilem in vna Ecclesia, suo vnita Monasterio, dicatur esse in quasi possessione illum sic deputãdi in aliis Ecclesiis vnitis? Et an existente in quasi possessione visitandi vnam, censeatur esse in quasi possessione visitãdi alias? ita vt in vtroque casu manutenibilis illa sit?

52 Respondeo affirmatiuè cum Postio, *obser. 73. n. 153. pag. mihi* 280. in sequentia prorumpente. Hinc etiam, ex quasi possessione visitandi vnam partem, seu membrum, Abbatiæ, acquiritur quasi possessio visitandi totam Abbatiam, ex quo magis attenditur causa actus, quàm exercitium, Rota, *dec. 501. n. 3. p. 2.* Et ex eadem ratione, ex quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in vna Ecclesia, seu beneficio Abbatiæ subiecto, dicitur acquisita possessio, & datur manutentio etiam in quasi possessione deputandi similes Capellanos in aliis Ecclesiis, & beneficiis, quæ sint ex membris, & pertinentiis eiusdem Abbatiæ, etiam quod non probetur particularis possessio. Burat. *decis. 346. in princ. & n. 1. dec. 382. n. 1. & 2.* vbi *addit litt. A.* Hactenus Postius. Consonat Iordanus, *to. 3. l. 14. tit. 15. n. 21.*

DVBIVM II. INCIDENS.

An Abbates vsum Pontificalium habentes, illa exercere valeant extra Ecclesias eis subiectas,

in Monasteriis exemptis, & in Diœcesi qualibet, de licentia Diœcesani, & Prælati Monasterij respectiuè?

BREVIARIUM.

Abbas.

Qui Pontificalium habet vsum, illa exercere benè potest extra loca sua, de licentia habentis iurisdictionem in loca vbi exercenda sunt, siue sit ille Monasterium, siue Diœcesis altera. n. 1. 2.

Possunt etiam Tonsuram, & minores Ordines alienis conferre, cum litteris dimissoriis, & licentia Diœcesani, aut Prælati Monasterij in quo illos conferunt. n. 13.

CONCLUSIO.

1 ABbates, qui vsum habent Pōtificaliū, illa exercere bene, & licitè queunt in qualibet Diœcesi, ex Diœcesani licentia, & in quolibet Monasterio, exempto ab Ordinario loci, seu à Diœcesano, de licentia Prælati eiusdem Monasterij, non obstante S. Concilij Tridentini Decreto, *sess. 6. cap. 5.*

Hanc tenent conclusionem Emmanuel Roderiq. *to. 1. QQ. Regul. q. 28. art. 2.* qui id asserit de Abbate, Pōtificalia exercente in aliena Diœcesi, de Diœcesani consensu: & Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, to. 1 disp. 21. quæ. 3. n. 5.* vbi ait cum Philippo Franco, in *c. Vt Apostolicæ, n. 3. & 6. de Priuil. in 6.* posse Abbatem in Monasterio exempto Pontificaliter celebrare, si ab illius ad id inuitetur Superiore. Idem docet *quæst. 4. n. 1. & 3.* Vbi expressè ait quod inuitatus ab alio Abbate, vt in sua Ecclesia minores Ordines conferat, potest illos conferre, sicut Episcopus ab alio Antistite inuitatus, potest hoc facere. Quod etiam docet *tom. 2. disp. 2. quæst. 14. n. 2.* cum Glossa in *Can. Quoniam, 69. distinct.* verbo *Monasterio. Can final 9. q. 2.* Lauren. Hostiensi, Ioanne Andrea, Dominico de Sancto Geminiano, in *c. Abbates*, vers. *Quid si Abbas, de Priuilegiis, in 6.* Mariolo, *de Irregularitate, lib. 3. c. 23. n. 12.* Gregorio Sayro, *in Thesauro seu de Censuris, lib. 4. c. 13. n. 15.* & Iacobo de Graffiis, *p. 2. decis. aurearum, lib. 1. cap. 10. n. 2.*

2 Probatur primò conclusio, respectu Abbatum Cōgregationis nostræ Benedictinæ Hispanæ, ex priuilegio Alexandri Papæ Quarti, Abbati Sancti Facundi cōcesso, quod *dub. 1. n. 45.* recensui, in quo ita Pontifex. Nos itaq; tuis supplicationibus inclinati, volentes tibi gratiam facere ampliorem, vt tu, & iisdem successores, *vbique, de licētia locorum Diœcesanorum*, in huiusmodi solemniis, & horis positis dare Benedictionem huiusmodi (solemnem scilicet more Pōtificum) tibi, eisdemque successoribus, authoritate præsentiū indulgemus. Quo quidem priuilegio omnes alij Abbates dictæ Cōgregationis gaudere, nefas sit dubitare, cum omnia, & singula priuilegia cuicumque Abbati, & Monasterio concessa, omnibus, & singulis aliis dictæ Congregationis, extensa fuerint, & communicata per Papam Clem. Octauum, *An. 1592 priuil. 123.* Bullarij eiusdem Cōgregationis, *n. 2.* Quod autem Benedictio solēnis more Pontificum facta: cum *Sit nomen Domini benedictum. Adiutorium nostrum in nomine Domini, &c.* sit vsus Pontificalium, docet Pax Iordanus, *Volumine 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 15. n. 17. & 18.* dicens, quod reseruatur Episcopis, & eorum Superioribus. Et n. 38. docet Concil. Trid. *sess. 6. c. 5.* prohibere Episcopis benedictionem solemnem extra Diœcesim propriam: & consequenter Episcopum sic benedicentem (verba dicti Doctoris sunt) incurrere pœnas, ibi statutas contra exercentes Pontificalia in aliena Diœcesi. Quod etiam colligitur (addit) ex eodem Barbosa, *dicta allegatione 28.* (*de Potestate Episcopi*) *num. 63*

3 Secundò probatur conclusio, quia inter Pontificalia præcipuum est Ordines conferre. Sed hos conferre possunt Abbates non solum suis subditis, sed alienis, de Diœcesani licentia, & cum litteris dimissoriis; ità declarante Sacra Cōgregatione Conc. Trid. apud Petrum Vincent. Marcilla, *super Decretis eiusdem Concilij, lib. 2. tit. 13. c. 10.* Zerola, *in Praxi Episcopali, verbo Abbas*, Tambur. *loco citato.* Ergo à fortiori, accedente dicto consensu, poterunt alia Pontificalia ad potestatē iurisdictionis spectāria in Ecclesiis alienis exercere de licentia habentium iurisdictionem in illis. Patet consequentia, quia quando in casu non expresso, eadem ac quæ in expresso militat ratio, tunc casus non expressus dicitur in Lege, Decreto, aut Declaratione venire, ex legislatoris, decernentis, aut declarantis mente Glossa in *c. Si postquam, verbo Ad Sedem, el 33. de Elect. lib. 6. & in c. 1. de Temp. ordinationum, verbo Italiæ, eod. lib.*

DUBIUM III. INCIDENS

An Abbates Benedictini, habentes vsum Mitræ, & Baculi, possint vbique sine Diœcesani, aut alterius licentia, Missam celebrare priuatam cum Cruce Pectorali, Annulo, Stola hinc indè demissa, assumendo Manipulum dicta Confessione, dicendo Pax vobis, & ter in fine benedicendo, cum versu, Sit nomen Domini benedictum, &c.

PRiuatam consultò, vt excluderem Missam Pontificalem, addidi. De hac enim non inquiro, quia iam suprà *dub. 1.* resolui neminem posse illam celebrare, nisi de licentia habentis iurisdictionē in loco celebrationis; non tamen excludere intendo Missam solemnem, quæ canendo celebratur, dummodò tamen benedictio in illius fine, non fiat canendo versus illos. *Sit nomen Domini benedictum: Adiutoriū nostrū in nomine Domini, &c.* Quia huiusmodi benedictio sic facta, Pontificalis est, & pro vsu Pontificalium reputatur. Vnde Pax Iordanus, *Volum. 1. de Re sacra, l. 5. tit. 15. de Benedictionibus, n. 33. & seq.* sic ait. 1

Nunc deueniendo ad ipsum Episcopum benedicentem, quamuis regulariter possit solemniter, & primatim benedicere; attamen facultas hæc in quibusdam casibus restringitur. Primò quidem limitatur, quod ad solemnem benedictionem, *vt illa vti possit tantum intra propriam Diœcesim*, Archiepiscopus, & Legatus intra propriam prouinciam, nō alibi: immò Archiepiscopus tantum dum visitat: Angelus, Tabiena, & alij Summistæ in verbo *Benedictio, in princ.* Vgol. *dict. c. 32.* (scilicet *de Offic. Episcopi*) *c. 2. n. 2.* Barbosa *alleg. 28. n. 63.*

Notanter dixi: *Missam solemnem, quæ canendo celebratur.* Quia quælibet Missa, etiamsi Parochialis, vel Cōuentualis non sit, sed votiua, aut Defunctorum quidem solemnis dicitur, si solemniter, seu canendo celebretur. Quocirca Pasqualigus *de Sacrificio Missæ, to. 1. q. 431. sic n. 5.* ait. Tertiò colligitur, nō subsistere, quod habet Suarez *disp. 80. de Eucharist. sect. 4. in fine*, quod Missa solemnis non sit omnis, quę celebratur cum cantu, sed solùm Missa, cum cātu, quę sit etiam Missa diei; cum vt obseruat etiā Quartus, *in Rubr. Miss. p. 1. tit. 15. dub. 8. ver. Colligitur*, omnis Missa, quæ celebratur cum cantu, sit Missa solemnis. Pro tali enim habetur apud Rubricas: nam *tit. 5. n. 3.* dicitur in die etiam depositionis defuncti, vel tertiò, septimò, trigesimò, aut anniuersario solemni. Et *n. 5.* Missæ votiuæ, si solemniter celebrentur. Distinguit ergo Missas votiuas solemnes, à non solemnibus. Cum autem ita loquantur Rubricæ, nos quoque debemus ipsis conformare, & habere easdem Missas pro solemnibus? Huc vsque Pasqualigus.

BREVIARIUM.

Abbas.

Abbates Benedictini habentes vsum Mitræ, &

Baculi vbique celebrare possunt Missas priuatas, & solemnes, seu cum cantu, cum Pectoroli Cruce, &c. nullâ prababitâ licentiâ Ordinarij, aut alterius, n.1. & seqq.

Missa.

Missa solemnis, quanam sit? n.1.

Ritus pro Missis celebrandis alicui prafixus, ab eo vbique seruandus, n.6.

Nihil addendum, vel pretermittendum tam in verbis, quàm in actibus, propria ex authoritate, alias peccatum, admittitur mortale, nisi paruitas excuset materia, n.2. 4. & 6.

CONCLVSIO.

2 Liberè, & licitè possunt Abbates Benedictini, vsû Mitræ, & Baculi habentes, vbiq; non solùm in suis annexis, sed extra illa, Missas solemniter, sicut & priuatè, cum Cruce Pectoroli, & aliis in titulo Dubij expressis, & mox *n.3.* exprimêdis, sine vlla Ordinarij loci, aut alterius licentia celebrare, dummodò in fine Missæ sine cantu dicat benedictionem, *Sit nomen Domini, &c.*

Probatur Conclusio. Liberè, & licitè vti potest quilibet Sacerdos ritibus præfixis in Missali, quo vtitur, authoritate edito Apostolica, immò & tenetur, ita vt Ordinationem Missæ seruori debeat tam in verbis, quã in actibus, vti colligit Pax Iordanus, *to.1. de Re sacra, lib 4 tit.1. n.330.* ex Bullis Pij V. & Clement. VIII. ad Missale, & aduertit ex Angelo, *verbo, Miss. §.7.* Gauanto, *in Manuoli, verbo Missæ ritus, n.9.* concordatéque omnes tractatur. Et addit. Nihilq; addendum, vel prætermittendum priuata authoritate: alioquin mortaliter peccatur: nisi leuitas materiæ excuset. Bonacina, de *Sacram. disp.4. q. vltim. punct.7. §.3.* Azor. *p.1. lib.10. c.29. q. vlt.* Tabieno, *verbo Missa, n.25.* Hæc ille. Sed in Missali Monastico authoritate Pauli Papæ Quinti edito pro omnibus militantibus sub Regula Sanctiss. P. N. Benedicti, præscribuntur Ritus celebrandi cum Cruce Pectorali &c. pro Abbatibus vsum Mitræ, & Baculi habentibus, æquè àc pro Dominis Episcopis. Ergo sicut liberè, & licitè possunt Domini Episcopi, vbiquè, Ritibus illis vti, ita & Domini Abbates vsû Mitræ & Baculi habentes, illis vti possunt liberè, & licitè absq; vlla Diœcesani, aut alterius venia, non solùm in suis Monasteriis, & in eorum annexis, sed vbique terrarum.

Quòd possint Episcopi, in aliena Diœcesi, celebrare Missam cum insignibus omnibus Põtificalibus (Baculo excepto) prætterquàm sic vsus obtinuit. & communis praxis, docent Gloss. *in Clem. fin. verbo Celebrare, de Priuil.* Zabarela, *ver. Septimò quaero.* Imola, *n.4. & 10.* Vital *n.13.* Vanshel. circa Hostiens. *in c. fin. de vsu Pallij.* Panot. *in c. ex tuarum, & in c. fin. de Auctor. & vsu Pallij, & in c. Antiqua, n.10. de Priuil.* Milit. *Repertor. verbo, seu §. Episcopus, v. Episcopus etiam.* Aret. *Cons.140. n.3.* Syluest. *verbo Archiep. n.6.* Graffis, *p.1. dec. lib.3. c.2. n.10.* Coont. *lib 3. var. c.20, n. 9* Henriq. *lib.3. Sum. c.6. n.6.* Laym. *in Theol. Mor. lib.1. tr.4. c.5. n.5. & in qq. Can. c.17. n.574.* Bonac. *de Sacra. disp.3. q. vnica, punct.2. n.3.* Barbosa *de potest. Episc. alleg.81.* Alzed *de Praecd. Epis. dign. p.1. c.13. n.88.* & Hurtado *p.1. resol. Mor. tr.2. c.6. resol.22. n.239.* quos recenset, & sequitur Pasqualigus, *de Sacrific. Miss. to.2. q.1230.*

Et non solùm possunt Abbates seruare ritus Missalis Pauli V. sed tenentur ex Decreto S. Congregationis, de quo Barbosa *in Sum. Apostol. Decis., verbo Abbas, collect.3. n.1.* Vbi ita ait. Abbates omnes Monachi militantes sub Regula S. Benedicti seruare tenentur rubricas in Missali Monastico reformato positas, etiam sub pœna priuationis Officiorũ nec non vocis actiuæ, & passiuæ tam contra dictum Missale non recipiẽtes, quã contra illos receptioni, & obseruationi se opponentes, S. Congregatio Rituum, in Burgensi, 5. Ianuarij, 1626. teste Aldano, *in Compendio Canonicarum Resolution. lib.3. tit.25 n.17.* Huc vsque August. Barbosa.

3 Libuit ad amussim Ritus recensere Missalis Monastici, ad concludentem probationem minoris propositionis, in qua posset esse difficultas. In primis enim, in Ritu *de praeparatione Sacerdotis celebraturi*, sic habetur. *Si celebrans sit Episcopus, vel Abbas vt suprà, non ducit Stolã ante pectus in modum Crucis, sed sinit hinc indè vtrasque extremitates pendere: & antequam accipiat Stolam, accipit paruam Crucẽ pectoralem, quã osculatur, & collo impositã, sinit ante pectus cordulis pendere. Manipulum quoque non accipit ante Stolam, nisi in Missis Defunctorum, sed accipit ad Altare, cum in Cõfessione dicit: Indulgentiam, illúmq; prius osculatur.* Huc vsque in dicto Ritu, *n.4.* & sub *n.5.* sic habetur: *Si sit Episcopus, vel Abbas, vt suprà, habens vsum Põtificalium, & solẽniter celebret, accipit paramenta, & alia, vt in Pontificali.* In Ritu 2. *de ingressu Sacerdotis ad Altare*, sic *n.6.* ordinatur. *In Missa Pontificali omnia seruentur, vt in Pontificali, & Caremoniali Romano ordinatur: cuius Pontificalis ordinum, Episcop. siue Abbas, vt suprà nunquam pratermittat, quandocumque cum Diacono, & Subdiacono paratis celebrat.* In Ritu 5. *de Oratione, n.1.* Ita disponitur. *Dicto hymno Gloria in excelsis, vel si non sit dicendus eo omisso, Celebrans osculatur Altare in medio ... dicit voce pradicta, Dominus vobiscum, vel si sit Episcopus, vel Abbas vt suprà. Pax vobis, (quod dicitur tantùm hoc loco, quando dictus est hymnus, Gloria in excelsis.) Et cum spiritu tuo.* In Ritu 12. *de Benedictione in fine Missa*, prout sequitur, *n 7 & 8.* statuitur. *In Missa solemni Celebrans, eadem voce. & modo, quo in Missis priuatis semel tãtùm benedicit populo, nisi sit Episcop. vel Abbas, vt infra, & dicto Euangelio secundùm Ioannem, vel alio, vt supra, ministrante Subdiacono librũ, si opus est, descendit cum ministris ordine, quo venerat. Episcopus autem. & Abbas habẽs facultatem dandi solemnem benedictionem ex indulto S. Sedis Apost. ter benedicit Populo, etiã in Missis priuatis, vt in Pontific. & Caremoniali habetur.* Hæc omnia Missale Monasteriũ, Pauli V. authoritate recognitũ, ex quibus satis benè, & cõcludẽter probata manet minor nostræ probationis, pro firmanda cõclusione adductæ.

Nec valet si quis obiciat, Ritus præfatos, intelligi debere seruandos ab Abbatibus vsum habentibus Pontificalium, in propriis Monasteriis, non autem extra illa: etsi extra, solùm ad summum in suis Monasteriis pleno Iure annexis. 4

Non inquam valet *Primò.* Quia in Ritibus redditis hæc distinctio, & limitatio non apponitur. Ergo à nemine apponi potest. Ritus enim, & Rubricæ Missalis, maximè accedente Bulla Vrbani Papæ Octaui, sub grauibus præcipientis pœnis illos seruari, vim habent legis. Vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Et quidem, si aliud præfati voluissent Pontifices, illud expressissent.

Secundò. Quia sicut in recensitis Ritibus de Abbatibus disponitur, disponitur de Episcopis. Sed Episcopi æqualiter illis possunt extra, ac intra propria territoria vti. Ergo & Abbates ita extra Monasteria, & illorum annexa eisdem Ritibus vti possunt, ac intra. Et quidem, ita Domin. Episcop. & Abbatum nostræ Hispanę Congregationis, vsus obtinuit, Sępè id practicari vidi. 5

Tertiò. Quia Ritus, aliquibus personarum generibus, pro Missarũ celebratione pręfixi, v.gr. pro Latinis, aut Gręcis, vel pro Regularibus huius, aut illius Religionis, Cisterciensis scilicet, Carmelitanæ, vel Dominicanæ, loco non circumscribuntur, sed extra eum vbique ab illis seruantur, & seruari tenentur. Vnde Pasqualig. *de Sacrif. Missa, to.1. q.272. n.5.* inquit. Qui est absens à propria Ecclesia, potest retinere ritum illius circa recitationem horarum canonicarum, & celebrationem Missæ quamvis sit diuersus à ritu Ecclesiæ, apud quam reperitur. Vnde Ambrosianus potest recitare Ambrosiano modo; & secundùm aliquos etiam tenetur. Græcus apud Latinos seruare potest proprium ritum Græcum, 6

cum. Hæc ille, qui *q.434.n.7.* sibi consonat. Consonat & Pax Iordanus, *to.1.de Re sacra, lib.4.ti.1.n.331.* qui ait non permirtendum Latino Sacerdoti græcè, nec Græco Latinè celebrare, duplici ductus fundamento *Primum* est, quia nihil addendum, aut prætermittendum priuata authoritate, de iis, quæ in Missali præscribuntur pro celebratione Missarum; etsi aliter fiat, peccatum admittetur mortale, nisi paruitas excuset materiæ. *Secundum*, quia ita interdictū inuenitur à Pio Papa Quinto in Bulla incipit *Prouidentia, la 12.* inter suas, sub die 13. *Kalend. Sept.* 1566. de quo Aug. Barbosa, *in Sum. Bullar. verbo Missa n.2.* Ergo idem dicendum est in nostro casu, quod Abbates nostri, vsum Pontificalium habentes, loco non habeant circumscriptos Ritus pro celebratione, & quod illis possint, & debeant vbique vti.

Pro pleniori difficultatis propositæ intelligenti, & exactiori illius resolutione; operæ pretium duxi, hîc reddere quæstionem celebrem, perdoctè resolutam à Doctissimo Zacharià Pasqualigo, *in to.2. de Sacr. noua Legis, la 1230. in ordine. pag. mihi 451.* quam sic, vt sequitur, proposuit, & resoluit. Videlicet.

An Episcopus possit in aliena Diœcesi celebrare Missam cum insignibus Pontificalibus?

S V M M A.

1. *Insignia Pontificalia, quanam sint.*
2. *Insignia Pontificalia, alia ad ornatū, alia in signū Iurisdictionis.*
3. *Episcopus an possit vti insignibus Pontificalibus celebrans extra Diœcesim.*
4. *Episcopus non potest in aliena Diœcesi exercere Pontificalia, etiam quoad vsum.*
5. *Episcopus potest in aliena Diœcesi vti insignibus Pōtificalibus.*
6. *Concilium Trid. non prohibet vsum insignium Pontificalium, sed exercitium actuum Pontificalium.*
7. *Vsus Pontificalium, & exercitium differunt, & in quo.*
8. *Vsus Pontificalium inest actioni celebrandi vt accessorium suo principali.*
9. *Episcopus in aliena Diœcesi, an possit celebrare cum Baculo.*
10. *Abbates Lateranenses, solùm ex speciali priuilegio vtuntur Baculo extra proprias Ecclesias.*
11. *Concil. Trid. prohibet exercitium Pontificalium in aliena Diœcesi, insinuatum informatum aliquo actu Iurisdictionali. Delatio Baculi in forma Pontificali, est actus Iurisdictionalis.*
12. *Aliud celebrare cum insignibus Pontificalibus & aliud celebrare Pontificaliter.*
13. *Celebrare Pontificaliter, continet exercitium Pontificalium.*
14. *Insignia Pontificalia, quomodò sint signa iurisdictionis. Benedicere cum Baculo, est benedicere iurisdictionaliter.*
15. *Mithra, non est signum iurisdictionis, sed dignitatis.*

1 MOsconius, *de Maiest. milit. Eccles. p.1.l.1.c.8.* recenset insignia Episcopalia, quæ sunt Mithra, Baculus Pastoralis, Annulus, Sandalia, Chirotecæ, & Crux pectoralis, Tunicella, Dalmatica: & habent suas mysticas significationes, de quibus latè Dur. *de D.Off. lib.3.c.13.& seq.* Et de his dubitatur, an possit vti in aliena Diœcesi, absque licentia, quando celebrat Missam, absque eo tamen, quod exerceat aliquem actum Ordinis Pontificalis; quia certum est, quod non potest aliquem huiusmodi actum exercere, cum id sit prohibitum per Conc. Trid. de quo infrà, dum prohibet exercitium Pontificalium.

2 Supponendum autem, quod insignia Pontificalia, nō omnia eodem modo se habent. Quædam enim solùm ad ornatum conferunt, etiā quoad mysticam significationē: quia scilicet ordinantur ad ornandum omnem Pōtificem, in ordine ad suas functiones, & mysticè significant illas qualitates, quæ ordinātur ad spiritualem ornatum, vt cōstabit examinanti mysticas significationes, quas recenset Dur. *n. præc.* citatus. Alia verò, vltra ornatum, & significationem mysticam, sunt etiam in signum potestatis, & Iurisdictionis, & talis est Baculus: nam est signum potestatis spiritualis quā habet supra suum populum. Et proinde in ordinatione Episcopi, quando ordinans tradit ipsi Baculum, dicit, *Accipe Baculum pastoralis officij, vt sis in corrigendis vitiis piè saniens, in trāquillitate seueritatis cēsuram non deserēs.*

Prima sententia asserit, non posse Episcopū vti insignibus Pōtificalibus, dū celebrat Missam in aliena Diœcesi. Ita Fœlicius Pacian. *de Prælat. lib 2.c.29.n.46.& 54.* Campanil. *in Diuers. Iur. Can. rubr.6.c.1.n.2. resol.* Gauan. *in Man. Episc. verb Oration. Episc. n.11.* Diana, *p.2.tr.6 res.36.& p.4.res.183. ver. Notandum est* Et quoad Mithrā, idem tenent Barb. *de Potest. Episc. alleg. 80. n.14.* Kochier, *de Iurisdict. Ordin. in Exemptos, p.2.q.1.n.8.* Bellar. *ad c.5. de Refor. litt. S. sess.6. Conc. Tr.* 3

Probatur. Quia Conc. Tr. *d.c.5. de Refor. sess.6.* prohibet Episc. in aliena Diœcesi vsum Pontificalium, & non intelligitur solùm, quatenus dicunt exercitium alicuius actus concernentis Ordinem Episcopalem, sed etiam vt dicunt vsum insignium Pontificalium: nam vsus, & praxis, ita interpretantur, cum non celebrent Episcopi in aliena Diœcesi cum Pontificalibus sine licentia. Nec dici potest, quod id faciant ob reuerentiam, & decentiam: quia, si negaretur licentia, de facto celebrarent: quia non est credendum, quod vellent amittere iurisdictionem, si illam haberent. 4

Confirmatur. Insignia Pontificalia, cootinent signa Iurisdictionis. Ergo cum non possit Episcopus in aliena Diœcesi exercere Iurisdictionem, nec potest vti insignibus Pontificalibus.

Secunda sententia asserit posse Episcopum in aliena Diœcesi celebrare cum insignibus Pontificalibus. Ita Glossa, *in Clem. fi. verb. Celebrare, de Priuil.* Zabarela, *vers. Septimo quæro,* Imola, *n.4 & 10.* Vital. *n.13.* Vanshel, *circa Hostien. in c fin. de Vsu Palij.* Panorm. *in c Ex tuarum, & in c. fin. de auctor. & vsu Palij, & in c. Antiqua, n.10. de Priuil.* Milit. *in Repert. §. Episc. ver. Episc.* Etiam Aret. *cons.150.n.3.* Syluester, *verbo Archiepisc. n.6.* Et ex his, qui scripserunt post Conc. Trid. Graffis, *p.1 decis. lib.3.c.2.n.10.* Couar. *lib.3. Var. c.120. n.9.* Henriq. *lib.3. Sum. c.6.n 6.* Layman *lib.1. Theol. Moral. tr.4.c.5.n.5.& in QQ. Can. c.17.n.274.* Bona, *disp.3. de Sacr. q. vnic. punct.2.n 3.* Barbo. *de Potest. Episc. p.2. alleg.30.& p.3. alleg.81.n.14.& tom.3. Collect. lib.5. tit.7. Clem.2.n.7.* Alaed *de Præc. Episc. dignit. p.1.c.13.n.88.* Tho. Hurtad. *p.1. res. Moral tr.2.c.6. res.22.n.239.* Vbi latè. Et idem habetur etiam in obseruationibus Doctrinæ, *verbo Pontif. ad c.1. de Refor. sess.6. Conc. Trid.* 5

Dicendum I. Episcopum posse celebrare Missam cum insignibus Pontificalibus præscindendo à Baculo. De quo quid dicendum sit infrà, explicabitur. Quod ante Conc. Trid. posset in aliena Diœcesi celebrare cum ornamentis Pontificalibus, non videtur reuocari posse in dubium: nam Innoc. *cit. n. præced* & apud Glossam mox citand. testatur de vniuersali consuetudine, quod Episcopi celebrarent in aliena Diœcesi cum Pontificalibus. Idem etiam testatur, Glossa, *in Clem. fin. verb. Etiā celebrare, circa fin de Priuileg.* quo stante videtur concludi, quod etiam post Tridentinum idem possint. 6

Ratio est. Quia Concil. Trid. *in illo c.5. de Reform. sess.6.* non loquitur de vsu Pōtificalium, sed de exercitio Pontificalium: inquit enim. Nulli Episcopo liceat Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm ex quibus patet, quod loquitur non de vsu insignium Pontificalium, sed de exercitio, atq; de illo exercitio, quod habet actum transeuntem in externas personas, vt proinde requirat duas cōditiones, vt possit exercere, nempè licentiam Diœcesani, & quod exerceat tamen in personas eidem Diœcesano subiectas. Immò videtur intelligere solùm de exercitio Pontificalium, quod consistit in ordinatione; vt declarant verba immediatè sequentia; *Si secus fuerit. Episcopus, ab exercitio Pōtificalium & sic Ordinati, ab executione Ordinum sint ipso Iure suspensi.* Verba enim: *sic Ordinati*: manifestant, quòd loquitur de exercitio Pontificalium in ordinatione. 7

Deinde,

8. Deinde, quòd vsus Pontificalium, & exercitium sint quid diuersum, tradit etiam Gloss. *in dict. Clem. fin. verbo, Etiam celebrare, de Priuil.* ibi: *Archiepiscopus non cōmittit Episcopo vsum Pontificaliū extra suam Diœcesim, sed suo Iure Episcopus celebrans, vtitur illo, quod, vt dixi, approbat consuetudo. Sed si Iurisdictione, vel officio vti vellet, puta ordinando, degradando, chrismando, vel simile faciendo, tunc sine licentia Episcopi, id non poterit.* Ex quibus patet, quòd vsus Pontificalium est diuersus ab exercitio, cùm hoc dicat vsum Pontificalium informatum aliquo actu Iurisdictionis, Officij, seu ministerij Episcopalis. Et ita intelligunt etiam exercitium Pontificalium, de quo Conc. Trid. cit. Villal. *to. 2. Sum. tr. 18. dif. 9. n. 5.* Tamb. *de Iur. Abb. to. 1. disp. 15. n. 5.* Quaranta, *in Sum. Bull. verb. Archiep.* Coninch, *de Sacr. disp. 16. dub. 5. n. 35.* Vbi per exercitium Pontificalium, de quo Tridētinum, intelligit ordinationem. Vnde, cum per Tridentinum prohibeatur exercitium, non autem vsus Pontificalium, remanet quod si ante Concil. non erat prohibitus, neque nunc sit prohibitus.

9. Præterea, in aliena Diœcesi celebrare potest absq; licentia. Ergo poterit etiam celebrare cum ornamentis Pontificalibus. Conseq. prob. Quia non celebrat tanquam simplex Sacerdos, ita vt in celebrando sustineat personam priuati Sacerdotis, alioquin non posset celebrare sine licentia, sicuti non possunt simplices Sacerdotes, sed celebrat tanquam Episcopus. Ergo ei debentur ornamenta Episcopalia, ex eo quod habet facultatem celebrandi vti Episcop. quia ornamenta connexa sunt cum persona. Quod præsertim verum est, quia ornamenta Pontificalia considerantur tanquam accessoria ad actionem celebrandi, cui insunt tanquam suo principali, *iuxta L. ex diuers. ff. de Rei vendic.* Et ideò concessio celebrationis, vt Pontificalis, se extendit etiam ad ornamenta, vt ad accessorium, *iuxta L. Aurelius, §. Legat. & L. fin §. fin. ff. de Libert. Legat. & L. Lect n. ff. si cert. pet.* vbi Doctores communiter, *L. Lucius, ff. Qui potiores in pignore habeantur,* & considerant Ancharan. *cons. 291. n. 1.* Merlin. *decis. 35. n. 5.*

10. Dicendum II. Probabile esse, quod Episc. in aliena Diœcesi celebrās, non possit vti Baculo Pastorali, Ratio est, quia licet tunc vsus Pontificalium non sit informatus aliquo actu Iurisdictionis, aut Ordinis exercito, & proindè non sit exercitium Pontificalium in materia determinata, cōtinet tamen ostensionem exercitam Iurisdictionis: quia cum Baculus sit signum Iurisdictionis Pastoralis, dum adhibetur, erigitur signum talis Iurisdictionis: & proinde adest in actu exercito illius ostensio. Si quis assumeret signum institutum ad directè ostendendam aliquam scientiam ex publica auctoritate, censeretur in foro externo illam sectam profiteri. Vnde etiam vtens signo Iurisdictionis, censetur profiteri se habere Iurisdictionem, & Iurisdictionali modo facere, quod facit, quod non conuenit Episcopo existenti in aliena Diœcesi.

11. Confirmatur. Quia licet Abbates Canonicor. Lateranensium vti possent Baculo Pastorali in Ecclesiis sibi subiectis, non tamen poterant vti extra ipsas, etiam in actibus pertinentibus ad Monasteria, quales sunt Processiones: non alia ratione, nisi quia ostendit Iurisdictionem; Vnde vt possent vti, opus fuit priuilegio speciali, quod fuit concessum ab Vrbano III. Præposito Sanctæ Agathæ Cremonæ, eius Congregationis Canonicorum Lateranensium, vt refert Tambur. *to. 1. de Iur. Abbat. disp. 21. q. 3. n. 10.* cuius tenorem refert. Ergo neque Episcopi poterunt vti in aliena Diœcesi, cum sibi non habeant Iurisdictionem: & proinde non possint ostendere Iurisdictionem habere.

12. Dices Conc. Trid. prohibet tantum exercitium Pontificalium, quatenus dicit vsum Pontific. informatum aliquo actu Iurisdictionis, aut Ordinis vt dictum est. Ergo sub hac prohibitione, non cōtinetur vsus Baculi.

Resp. Prohibere vsum Pontificalium informatum quocumq; modo aliquo actu Iurisdictionali, aut Ordinis. Vsus autē Pontificalium cum Baculo, est informatus aliquo actu Iurisdictionis, non determinato, sed applicabile, cuicumque actui determinato, nempe ostensioni Iurisdictionis, & declaratione per signum, quod ibi habebat Iurisdictionem. Hæc autem declaratio, & ostensio, sicuti supponit Iurisdictionem, ita illam exercet, non circa aliquam materiam determinatam, sed in communi erga Populum, dum se exhibet illi, tanquam Superiorem, & populus tanquam talē illum veneratur.

13. Dices, *Clem. fin. de Priu.* conceditur Archiepiscopo, quod in locis exemptis Prouinciæ possit in Pontificalibus celebrare diuina Officia, & quod idem possit Episcopus in locis exemptis Diœcesis. Ergo non poterunt extra Prouinciam, aut Diœcesim: quia concessio non se extendit extra Prouinciam, & Diœcesim. Quia concessio non extenditur extra ipsas, sed nominatim stat pro Diœcesi, aut Prouincia.

Quod etiā confirmari potest *ex c. Abb. de Priu. in 6.* Vbi Abbates, qui habent facultatē benedicēdi solēniter in propriis locis, non possunt extra ipsa benedicere.

Resp. aliud esse vti insignibus Pōtificalibus in celebratione Missæ priuatæ; & aliud celebrare diuina Officia in Pontificalibus. Nam primum solum vsum dicit ornatus Episcopalis; at secundum, dicit illum specialem modum, quo Officia à Pontificibus, seu Episcopis celebrantur. Hic autem modus ita qualificat diuina Officia, vt ratione ipsius fiant propria Episcop. & ratione ritus eleuantur, vt pertineāt ad Ordinem Episcopalē. Vnde celebrare in Pōtificalibus, dicit vsum ipsi informatum aliquo actu cōcernente Ordinem: atque adeò exercitiū Pontific. quod non cōpetit Episcop. in aliena Diœcesi.

14. Ad fundamentum 1. sentent. patet responsio ex dictis, quatenus procedit ex auctoritate Conc. Trid.

Ad id quod additur de Praxi, resp. Quòd praxis procedit de celebratione in Pontificalibus Diuiniorum officiorum, quæ vt dictum est, continet exercitium Pontificalium, cum sit cum actu concernēte Ordinem, non autem de vsu Pōtificalium simplici in Missis priuatis. Quia si in his, nō iis vtuntur, inde fit, quia commodius est sine ipsis celebrare: & etiam, quia vt plurimùm illa non habent secum, dum sunt in aliena Diœcesi.

15. Ad confirmat. Insignia Pontificalia continere signa Iurisdictionis, si sint cum Baculo; secus autem sine Baculo. Deinde etiam cum Baculo non sunt signa Iurisdictionis, nisi in habitu; nō autem in actu. Sicut autem Episc. in aliena Diœcesi retinet Iurisdictionem in habitu, ita etiam potest habere signa huius Iurisdictionis. Non potest autem vti Baculo, quia in fine Missæ debet benedicere Populum cum Baculo. Benedicere autem cum Baculo, est iurisdictionali modo benedicere: quia impeditur benedictio cum ostensione Iurisdictionis: & ideò est vti Pontificalibus informatis actu aliquo Iurisdictionali. Nec est benedictio simplex Sacerdotalis sed eleuata ratione modi, & ritus ad Ordinem Episcopalem, sicut etiam est benedicere Populo: vt proinde *iuxta Clem. fin. de Priu.* non conueniat Archiep. nisi in Prouincia, neque Episcopo in Diœcesi.

16. Ex dictis colligitur. Quod Mithra nequaquā est signum Iurisdictionis, sed tantum dignitatis, & spectare ad decorem, & ornatum, vt obseruat Durand. *lib. 2. de Rit. Eccles. c. 9. n. 15.* Quod satis ex eo constat, quod Episc. ea vtantur coram Summo Pontifice, in cuius (supple, præsentia) deponuntur signa Iurisdictionis: vnde etiam Cardinales deferunt Rochetum coopertū, quod detectum gestant Sede vacante Ex hoc desumitur etiam *ex c. Vt Apost. de Priu. in 6.* ibi: & ex maioritate, ac decore maiori ornatuum, maioritas appareret dignitatis: & postea subsequitur dispositio de qualitate Mithræ, ita vt dignioribus decernatur magis ornata; minus dignis, minus ornata: vt appareat discrimen dignitatis, quando simul conueniunt. Vnde constat ex hoc textu, quod Mythra est ad decorem, & in signum dignitatis.

DISQVISITIO IV.

Abbates Benedictini, & alij Pontificalium vsum habentes, poteruntne eâ, quâ Episcopi, solemnitate in Pontificali Romano, pro Cœmeterij solemni benedictione præscriptâ, sua Cœmeteria benedicere, & consecrare?

BREVIARIVM.

Abbas.

Qui Pontificalium vsum habet, eadem potest, quâ Episcopi, solemnitate, Cœmeteria benedicere, & consecrare. n. 1.

S. Facundi, & Hyrachensis Cœnobij Abbates, Pontificalium vsum habent, & alij etiam nostræ Hispana Congregationis Benedictina. n. 1.

Consecrare possunt dicti Abbates Calices, Patenas, & Altaria Chrismate sacro. n. 4.

Axioma.

Concessum censetur, quòd expresiè non est prohibitum. n. 2.

Cœmeterium.

Prelatus in Cœmeterij consecratione Oleo sacro, aut Chrismatis Vnctione non vtitur. n. 3.

Pro illius benedictione diuersi Ritus à Pontificali pro Episcopis præscribuntur, ac à Rituali Romano pro quolibet Sacerdote. n. 3.

Benedictio Cœmeterij cum Pontificalis Romani Ritu, latè dicitur consecratio. n. 6.

Consecratione non indiget Cœmeterium, indiget tamen illâ, aut benedictione. n. 7. 8.

Si ab Episcopo benedicatur prout à Rituali præscribitur, benedici dicitur: si prout à Pontificali, consecrari. n 6.

Ecclesia.

Consecrari debet, aut benedici. n. 8.

Pontificalia.

Recensentur Pontificalia insignia. n. 1.

Priuilegia.

Interpretari debent iuxta conditionem & statum personæ, cui sunt concessa. n. 5.

CONCLVSIO.

1 OMnes, & quicumque Prælati facultate vsus Pontificalium prædíti, Cœmeteria sua eâdem possunt solemnitate, quâ Domini Episcopi, in Pontificali Romano præscriptâ, benedicere, consecrare.

Hæc conclusio, quatenus asserit posse solemniter benedicere Cœmeteria eâ solemnitate, quæ in Pontificali continetur Romano, probatur. Quia vsus Pontificalium, absolutè, & sine hac limitatione, aut restrictione concessus existit, vt suppono. Cœlestinus saltem Papa Tertius Abbati Sancti Facundi, 2. *Idus Iulij*, *Anni quarti sui Pontificatus*, qui fuit Domini *Annus* 1194. priuilegium concessit, quo omnes nostræ Benedictinæ Congregationis Hispanæ potiuntur, & gaudent, in quo sic decreuit: Statuentes, & authoritate Apostolica indulgentes, vt liceat tibi, & aliis Abbatibus, qui pro tempore fuerint, omni appellatione, & contradictione remota, vti liberè Tunica, Dalmatica, Chirotecis, Annulo, & Sandaliis, Mithra, & iam, Baculo, quorum vltimorum vtrumque hactenus habuisti. Et Clemens Papa Septimus Hyrachensis Cœnobij Abbati concessit vsum liberum Mithræ, Annuli, & aliorum insignium Pontificalium. Alij etiam Summi Pontifices eadem in suis diplomatibus generalitate vtuntur. Ergo Abbates, & alij similem Pontificalium vsum habentes, possunt eadem solemnitate, quâ Episcopi, Cœmeteria benedicere, consecrare: ea scilicet, quæ in Pontificali continetur Romano.

2 Consequentia patet. Quia concessum censetur quod non est prohibitum. *Cap. Nuper, el. 29. de Sententia excommunicationis*, & ibi Glossa, *verbo Non retinuit.* Vbi allegat *legem Nec non. §. Quod eis, ff. ex quibus causis maiores, &c. & in Can. Consuluisti, el 20. 2. quæst. 4. verbo Superstitiosa*, vbi ita fatur. Omnia concessa intelliguntur de Iure communi, nisi prohibita in certis casibus inueniatur, vt innuit *c. Lex Diuina*, & extra, *de sentent. excommunicat. cap. Nuper. & ff. de legibus, L. Quæsitum, Cod. de Test. L. Sancimus.* Hæc Glossa. Verba autem Canonis *Lex Diuina* per Benedictum Papam conditi, sequentia sunt. *Nam cur prohibeatur, quod prohibendum nunquam Sancta Scriptura declarat?* Quæstio erat, An posset Ioannes secundam suam filiam nuptiis copulare, cui primam decreuerat sponsare? Et respondet, quod sic. *Nam cur prohibeatur, &c.* Sed nec in Pontificali, dum de Cœmeterij solemni benedictione per Episcopum solemniter, & Pontificaliter facienda, nec alibi prohibitum inuenitur, ne in Cœmeterij benedictione Abbates Pontificalibus vtantur: Ergo illis benè, & licitè vti valent in dicta benedictione.

3 Et confirmatur: Quia nullus Ritus in Pontificali, pro solemni Pontificia benedictione Cœmeterij, præter vsum Pontificalium assignatur, qui per simplicem Sacerdotem exerceri sine Papæ dispensatione non valeat. Non enim vtitur Episcopus in solemni benedictione Cœmeterij, Olei sacri, aut Chrismatis vnctione, sed precibus tantum, & benedictionibus communibus, ac aliis ceremoniis, quibus vtitur Sacerdos simplex in noui Cœmeterij benedictione, ex Episcopi delegatione, & Ritualis Romani Pauli Quinti præscripto. Et hæc tantùm est inter Pontificale, & Rituale differentia (excepto Pontificalium vsu) quòd Pontificale pro benedictione ab Episcopo facienda, quinque præscribit Cruces, in Cœmeterio apponendas, & ceremonias, & preces augit; Rituale autem pro facienda à simplici Sacerdote, de Episcopi delegatione, vnam tantùm Crucem, & multò pauciores preces, ac ceremonias præfinit, vti vtrumque videnti euidenter parebit. Quocirca Pax Iordanus, *tomo 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 11. num. 16.* ita ait. Sic etiam de Cœmeterio cautum est, vt benedictione simplicis Sacerdotis ab Episcopo delegati dedicetur ad Christianorum Sepulturam, vt locus fiat Religiosus, prout in Rituali Romano reformato, *tit. de Benedictione noui Cœmeterij*, *pag. mihi 225.* quo loci benedictio ipsa præscribitur, quæ in substantia non differt à consecratione per Episcopum faciendâ, nisi in eo quòd vnica tantùm Crux figitur in medio illius tempore benedictionis; cum in consecratione Episcopali quinque opponantur, ex præscriptis ibi ritibus, & benedicantur, vt in dicto Rituali. Hactenùs præfatus Doctor. Ergo si Abbates vti possunt Pontificalibus, & Cœmeterium solemniter benedicere, vtrumque coniungere benè quibunt:

benedicendo scilicet illud cum Pontificalibus.

4 Immò, etiamsi Pontificale, Chrismatis voctionem pro solemni Cœmeterij benedictione Episcopo præscriberet, ea in tali benedictione possent Abbates nostræ Congregationis vti, sicur & Pontificalibus. Patet à maioritate rationis. Quia consecrare possunt, & de facto consecrant, Chrismate sacro, Calices, Patenas, & Altaria ex Innocentij Papæ Octaui concessione, Abbati facta Cisterciensi, 5. *Idus Aprilis de, Anno* 1489. incipit eius diploma. *Exposcit, la 5. in Collectione Bullaram Emmanaelis Roderici, folio mihi* 233. & dictæ nostræ Congregationis Abbatibus, per multa communicationis priuilegia, maximè Clementis Papæ Octaui, sub *die* 30. *Septembris* 1592. incipit *Romanus Pontifex*, extensa: ac ex Declaratiooe S Congregationis Cardinalium, ad instantiam Procuratoris Generalis Congregationis Cassinensis, aliàs Sanctæ Iustinæ, *die* 10 *Nouembris* 1614. facta: quam referunt Antonius Naldus, *in Summa, verbo Abbas, num.* 4. *pag. mihi* 3. Antonius Diana, *part.* 3. *tract.* 2. *resolut.* 15. & Ausonius Noctinot *in Compendio, eodem verbo, n.* 1.

5 Probatur vlteriùs conclusio. Quia priuilegia interpretari debent iuxta conditionem personæ, cui concessa reperiuntur, & iuxta illius statum. Istam regulam, pro legitima priuilegiorum interpretatione, tradunt grauissimi Doctores, quorum aliquos, & illorum doctrinas operæ pretium recensere duxi. In primis occurrit P. Ioannes Azorius, *part.* 1. *Institutionis Moralis, lib* 5. *cap.* 23. *quast* 2. *in fine*, vbi ita ait. Item vt ait Bartholus *ia L. ex Militari*, priuilegia sunt interpretanda iuxta conditionem, & statum personæ, cui conceduntur. Hæc ille. Ascanius Tamburinus, *de iure Abbatam, tom.* 1. *disput.* 16. *quæstio* 5. *num.* 12. in similia prorumpit diceos. Notandum est etiam, quòd vt ait Bartholus in *L. ex militari, ff. de militari*, priuilegia interpretanda sunt iuxta conditionem, & statum personæ, cui conceduntur. Iacobus etiam Gordonus, *in Theologia Morali, tomo* 1. *lib.* 2. *quæst.* 10. *cap.* 14. *in fine*, sic vt sequitur fatur. Postremò (inquit) solent vt plurimùm priuilegia recipere interpretationem iuxta rationem personæ, cui fit concessio. Exempli gratia. Si detur Episcopo priuilegium celebrandi interdicti tempore, intelligi debet, in Pontificali ritu, vt personam decet. Hactenùs Gordonus, qui suam, & aliorum, quos recensui, Doctorum doctrinam, satis benè, & opportunè pro nobis exemplificat. Ergo cum detur Abbatibus, Pontificalibus condecoratis facultas, Oratoria, Capellas, Ecclesias, & Cœmeteria benedicendi, intelligi debet concedi, cum Pontificali ritu, vt eorum personas decet.

6 Quoad vltimum, quod de Cœmeterij consecratione in conclusione dixi, etiam probatur. Quia solemnis Cœmeterij benedictio, provt in præfato Clementis Octaui Pontificali præscribitur, consecratio dicitur, non propriè, & strictè, sed lato modo, & impropriè sumpta, vti benè aduertit Pax Iordanus, *dicto volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 1. *&* 6. Immò multò minùs solemnis Cœmeterij benedictio, quàm ibi præscribitur, cum solo cantu septem psalmorum pœnitentialium, illuminatione quatuor tantùm candelarum in Cœmeterij circuitu, aspersione istius cum aqua beoedicta, & trium recitatione orationum, consecratio dicitur Cœmeterij ab Ordinario Romano *folio mihi* 93. sicut ibidem etiam dicitur consecratio loculi, vel sepulchri, sola trium orationum super illud recitatio; latè tamen, & impropriè in his, & similibus vox *consecratio* vsurpatur.

In quo quidem sensu intelligi debet P. Azorius, 7
dum *part.* 2. *Institution. Moral. lib.* 9. *cap.* 6. *quæst.* 1. docet debere Cœmeterium ab Episcopo coosecrari Diœcesano: & sufficere aliquando ab illo benedici: sicut sufficit, quòd Ecclesia aliquandò non consecretur, sed quòd benedicatur. Io casu tamen benedictioois, de quo Doctor iste, Episcopus Pontificali noo vtitur, in quo vnica forma, & ritus benedicendi, seu consecrandi Cœmeterium per Episcopum præscribitur, sed Rituali Romano Pauli Quinti vteretur, vt forma, & ritibus, pro benedictione à Sacerdote, de Episcopi commissione facienda, vti benè Pax adnotat Iordanus, *vbi proximè, n.* 17. Nulla enim alia in Rituali habetur, nisi quæ sub hoc titulo: *Ritus benedicendi nouum Cœmeterium, per Sacerdotem ab Episcopo delegatam.*

Ex quo certè titulo, & ex dictis manifestè se- 8
quitur, non esse necessarium Cœmeterium esse consecratum, sed esse benedictum, illius minori solemnitate sufficere. Quod & docent Ioanoes Baptista Lezana, *ia Summa quæstionum Regalarium, tomo* 2. *part.* 4. *verbo Sepultura, n.* 3. cum Syluestro, *in Summa, verbo eodem, quæst.* 1. contra Angelum, & Innocentium, & Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 5.

DISQVISITIO V.

An Abbates aquâ ab Episcopo benedictâ, pro Ecclesiarum, Capellarum, Oratoriorum, Cœmeteriorúmque consecratione, aut benedictione, seu reconciliatione indigeant.

BREVIARIVM.

Aqua Benedicta.

Prælati Regalares non indigent aquâ ab Episcopo beaedictâ, ad benedicendas Ecclesias, Capellas, Oratoria, & Cœmeteria, & ad illa recoacilianda, sed possunt vti à se ipsis beaedicta, n. 1. & seqq.

Axioma.

Qui vnum exprimit, & aliud tacet, censetur excludere quod tacet, n. 4.

Dictio.

Implicatiua est dictio etiam, *& inuolait, ac ampliat dispositionem, ità vt idem sit ia casu non expresso, quamuis contrario, ac in expresso*, n. 7.

Dictio Præsertim, *etiam est implicatiua, seu inuolutiua eiusdem Iuris, & dispositionis ia casa non expresso, etiam contrario, ac est in expresso*, n. 7.

Priuilegia.

Principum Priuilegia, maximè si in Religiosis fauorem concessa sint, latè interpretari debent. n. 4.

Regula.

Fauores conaenit ampliari. n. 4.

Cui licet, quod est plus, licet vtique quod est minus. n. 5.

Non debet, cui plus licet, quod minus est non licere. n. 5.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 AD benedictionem Ecclesiarum, Capellarum, Oratoriorum, Cœmeteriorum, & aliorum locorum suorum, aut eorum respectiuè consecrationem, & ad eorum reconciliationem non indigent Abbates, Priores, & alij Regularium Prælati, aquâ ab Episcopo ad id benedictâ, sed aquam, quâ vti possint ad prædicta, possunt ipsi benedicere, siue benedictio solemniter, iuxta Pontificalis ritum ab Abbatibus fiat, siue iuxta Rituale Romanum Pauli Papæ Quinti, minus solemniter ab eisdem Abbatibus, aut ab aliis fiat Prælatis.

2 Conclusionem, quoad priorem eius partem, de benedictione probo, Quia priuilegia dictis concessa Prælatis, hanc conditionem vtendi aquâ per Episcopum benedicta in benedictionibus solemnibus, aut minus solemnibus, vti ex illorum patet inspectione, non exprimunt. Ergo Prælati præfati non indigent aqua ab Episcopo benedicta, sed vti possunt à seipsis benedicta, pro benedictione Ecclesiarum, Cœmeteriorum, &c.

3 Sed dices. Priuilegia Regularibus concessa fuerunt ad benedictiones, cum conditione, vt in eis vtantur aquâ ab Episcopo benedictâ. Expressè habetur in concessione Iulij Papæ Secundi, pro Ordine Minimorum S. Francisci de Paula facta, & *suprà resolut. 3. n. 20.* recensita. Ergo falsa est conclusio, & falsa probatio adducta.

4 Sed contra. Quia Iulij Secundi priuilegium, duo continet, vt ex illius inspectione dignoscitur. *Primum* est, facultas ad benedicendas Ecclesias, &c. *Secundum* est, facultas ad eas reconciliandas. In secunda concessione conditionem apposuit illam præfatus Pontifex; prima autem minimè illam expressit. Ergo illam non intendit in prima apponere concessione. Consequentiam probo. *Primò*, quia si aliud Iulius voluisset, expressisset. *Secundò*, quia qui vnum exprimit, & aliud tacet, censetur excludere, quod tacet. *Cap. Nonne benedicimus, el 5. de Præsumptionibus. Tertiò*, quia Priuilegium Principis latè est interpretandum, maximè si in fauorem concessum sit Religionis, verbi gratia, Priuilegium exemptionis Clericorum à Iurisdictione Principum temporalium, vel Religiosorum ab Ordinariorum potestate, & iurisdictione amplè interpretandum est in Religionis fauorem, Suarez, *de Legibus, lib. 8. cap. 27. num. 2.* quem recenset, & sequitur Ioann. Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 4. verbo Priuilegium, num 9.* Summa enim ratio est, quæ pro Religione facit, vti dicti dicunt Doctores *ex L. Sunt personæ, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & Pasqualigus, *de Sacrific. Missæ, tomo 1. quæst. 481. num. 5.* vbi addit *L. final. Cod. de His, qui veniam ætatis impetrauerunt*, & *doctrinam* Bart. *in L. Omnes populi, num. 60. ff. de Iustitia, & Iure, & L. si constante, ff. soluto matrimonio.* Sed Iulij Secundi priuilegium nobis obiectum, & aliàs Regularibus per Summos concessa Pontifices, sunt vt plurimum, priuilegia exemptionis Religiosorum ab Ordinariorum iurisdictione, & in Religionis fauorem, vti ex se patet. Ergo amplè interpretari debent in Prælatorum Regularium, & Religionum fauorem. Regula consonat Iuris, *Fauores conuenit ampliari la 15. de Regulis Iuris, in 6.*

5 Quartò probatur consequentia. Quia *cui licet, quod est plus, licet vtique, quod est minus.* Regula Iuris est, *la 53. in 6.* & quia. *Non debet, cui plus licet, quod minus est non licere, L. 188. ff. eod tit.* Sed plus est benedicere Ecclesias, Capellas, Oratoria, Cœmeteria, &c. quàm aquam. Ergo Prælatis Regularibus ex proprio munere, & officio, licet aquam pro benedictione Ecclesiarum, &c. benedicere, sicut illa benedicere licet.

6 Quoad alteram conclusionis partem, de eo, quod Abbates, & alij Prælati non indigeant aqua ab Episcopo benedicta, ad reconciliandas Ecclesias, Cœmeteria, & alia sua Regularia loca, sed posse vti aqua à semetipsis benedicta, illam probo ex Constitutione Leonis Papæ Decimi, *resolut. 3. numero 22.* reddita, ibi: ac etiam per Vicarios, seu Guardianos, aut alios, ad hoc à vobis, in vestris Capitulis Generalibus prouidè deputandos, benedicere, ac illos, seu illa, & eorum quodlibet, sanguinis, seminis effusione, seu aliàs quomodolibet polluta, quoties opus fuerit, *aquâ per vos*; præsertim in locis remotis, vbi Episcopum, aquam benedicentem per duas dictas adire non poteritis, *benedictâ*, reconciliare liberè, licitè valeatis authoritate Apostolicâ, tenore præsentium concedimus, & indulgemus.

7 Adnotanda venit dictio illa, *præsertim* quæ in Constitutione Leonis Decimi additur. Ratione enim illius Prælati Ordinis Minorum, & aliorum Ordinum, istius priuilegiis gaudentium, benè vti possunt aqua à seipsis benedicta, in prima Ecclesiarum, Cœmeteriorum, & aliorum locorum benedictione, ac in eorumdem reconciliatione: non solum si Episcopus per duas distet dictas, sed etiam si ille in loco sit proximo. Et ratio, quia præfata dictio, est comparatiua, & idem quod *maximè*, seu *præcipuè* significat, vti benè Augustinus docet Barbosa in *Extrauagante Rem nouam, num. 5. vnica de Dolo, & contumacia, & in tractatu de Dictionibus vsu frequentioribus, dictione 277.* cum Cardinali Tuschu, *Litt. D. conclus. 338. num. 1.* Gutierrez, *Canonicarum quæstionum lib. 1. cap. 20. num. 5.* Cenedo, *singular. 83. num. 1.* & aliis Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo 1. lib. 2. disput. 39 conclus. 2.* Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Dictio, num. 20.* & ego ipse, *in Disquisitione Pastorali, de Iure Prioris annexi, numero 109.* Tantámque vim, & talem habere dictionem istam dicunt Doctores recensiti, & dixi, vt importet idem esse in casu contrario, quamuis ratio expressa deficiat, aut licet in illo, fortior militet ratio. Est enim præfata dictio implicatiua, seu inuolutiua eiusdem iuris in vno, & in altero casu, etsi contrario. Exprimítque casum minus dubitabilem: & implicat, seu inuoluit magis dubitabilem. Vnum exprimit, & alium includit. Talis namque est eius virtus, vt implicet, inuoluat, & ampliet dispositionem, sicuti dictio, *etiam* istam habet virtutem. Lezana, *vbi proximè*, ex *L. etiam, ff. de Minoribus, Clementina Religiosus, 3. de Procuratoribus*, & Cardinali ibi, *num 1. Clement. 1. de Testamentis*, & Cardinali ibi, *num. 1.* Laurentius de Peyrinis, *tomo 1. Priuilegiorum Minimorum, ad Constitutionem 14. Leonis Decimi, num. 4. pag. mihi 168.* ex iisdem iuribus, & ex *Clement. 1. §. In quibus, de Supplenda negligentia Prælatorum*, & Cardinali ibi. Atque ita denotat (dictio scilicet *etiam*, ait Peyrinus) aliam esse facultatem à iam concessa, vt Nauarrus, in *cap. Si quando, de Rescriptis, except. 2. num. 2. tomo 4.* Panormitanus, in *cap. vnico, de Commodato, num. 5.*

8 Vnde, quod ad summum, ex Iulij Papæ Secundi priuilegio sequitur, est non posse Præla-

tos Regulares in vim illius, Ecclesias, & alia sua loca reconciliare, aquâ à se ipsis, sed ab Episcopo benedictâ, non autem quod id efficere nequeant vigore concessionis factæ Minoribus per Leonem decimum.

DISQVISITIO VI.

An Prælati Regulares Pontificalium vsum non habentes, possint benedicere Ecclesias, Cœmeteria, &c. Pontificalis Romani solemnitate, & ritu?

BREVIARIVM.

Benedictio.

Prælati Regulares, vsum Pontificalium non habentes, benedicere non possunt Ecclesias, Cœmeteria, &c. Pontificalis ritu, n.1.

Priuilegia.

In his, quæ clarè non exprimunt, interpretari debent eorum concessiones, iuxta conditionem personarum quibus fuerunt concessa, n.2.

CONCLVSIO.

1 NOn licet Prælatis Regularibus vsum Pontificalium non habentibus, in Benedictione Ecclesiæ, Cœmeterij, aut alterius loci, illâ vti solemnitate, & ritu, ac ceremoniis in Pontificali Romano, à Clemente Papa Octauo præscriptis, sed præfixis in Rituali Romano Pauli Papæ Quinti, vti debent.

2 Ratio Conclusionis est. Quia priuilegia, in his, quæ clarè non exprimuntur, & eorum concessiones, interpretari debent, iuxta conditionem, & statum personæ, cui concessa sunt, Azorius, *Institution. Moral. part. 1. lib. 5. cap. 23. quæst. 2. in fine.* Iacobus Gordanus, *in Theologia Morali, tomo 1. lib 2. quæstione 10. cap. 14. in fine.* Noster Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo 1. disput. 16. quæsito 5. num. 12.* Sed conditio personarum Prælatorum Regularium, vsum non habentium Pontificalium, non fert, vt benedicant Ecclesias, Oratoria, Cœmeteria, aut alia loca cum ritu, solemnitate, & ceremoniis in Pontificali, sed solùm in Rituali præscriptis. Ergo facultas eis per Pontifices Summos facta, ad illa benedicenda, per sua priuilegia, intelligi debet concessa iuxta Rituale Romanum, & eius ritus, solemnitates, ac ceremonias, non autem iuxta Pontificale, & eius præscriptum. Minor probatur. Quia Clemens Octauus in Pontificali, præfixit ad huiusmodi benedictionem ceremonias, & solemnitates iis, qui vsum Pontificalium non habent incompetentes: immò & repugnantes, contradictorias; Rituale autem Pauli Quinti præcipit benedictiones fieri, ritu omni Sacerdoti competenti. Ergo conditio Prælatorum non habentium vsum Pontificalium, non fert vt vtantur in benedictione Ecclesiæ, Cœmeterij, &c. ritu, & solemnitatibus Pontificalis, sed in Rituali præscriptis.

DISQVIS. VII. INCIDENS.

An Cœmeteria, & loca pro Sepulturis designata, Fidelium immunitate gaudeant Ecclesiæ.

BREVIARIVM.

Cœmeteria.

Cœmeterium, & loca pro Sepulturis Fidelium designata ab Episcopo, aut ab alio ad id potestatem habente, immunitate gaudent Ecclesiarum, n.1. & *seqq.*

Cœmeteria vt plurimùm, iuxta Ecclesiam maiorem, intra 40. passus existunt; iuxta minorem verò intra 30. n.3 & 6.

Dictio.

Verificatur Dictio, sæpissimè, *in tribus actionibus, aut vicibus*, n.8.

Dictio Plures, *aut* Plurimi, *in tribus, immò in duobus verificatur*, n.8.

Ecclesia.

Qui causas sanguinis, aut pœnarum in Ecclesia agitat, aut Cœmeterio, anathemati subiacet. n.3.

Immunitas Ecclesiæ.

Gregorij XIV. Constitutio circa Ecclesiæ immunitatem recensetur. n.7.

Passus.

Mensura quinque pedum est. n.6.

Pes.

Mensura quindecim digitorum. n.6.

Sacrilegium.

Qui Ecclesiam infringit, aut Cœmeterium, personam, aut quid aliud inde aufert, vel diripit, sacrilegium committit, n.3.4.5

CONCLVSIO.

IMmunitate gaudent Ecclesiasticâ Cœmeteria, & alia loca pro Sepulturis, authoritate Episcopi, aut alterius habentis ad id facultatem, deputatâ. 1

Hanc tenent conclusionem. Gloss. in *Can. Sicut antiquitùs, in casus figuratione.* Ioannes Baptista Scortia, *in Selectas Summorum Pontificum Constitutiones, Epitome 152. pag. mihi 575.* cum Suarez, *tomo 1. de Religione lib. 3. cap. 9. num. 8.* & Cardina. Tuscho, *tomo 3. litt. conclus. 10. num. 3.* Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat 1. controuers. 1. conclus. 3. & controuer. 3. conclus. 2.* & Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib...cap. 3. num. 63. pag. 23.* ex Glossa in *cap. consuluisti, verbo Cœmeteria, el. 7. de Consecratione Ecclesiæ*, ibi: *Eadem gaudent immunitate Ecclesia, & Cœmeterium*: cum Deciano, Anast. Germon, Francisco Leon. Alexandro, Ambrosin. Gambacurta, Valasco, Ægidio Trullench, Antonino Diana, Farinacio, & aliis.

Probatur conclusio primò ex *cap. Ad hæc, & 4. de Religiosis Domibus*, in quo sic Vrbanus Papa Tertius diffinit. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod si locus ad hospitalitatis vsum, & pauperum prouisionem fuerit (sicut moris est) authoritate Pontificis destinatus, cum sit religiosus, non debet mundanis vsibus deputari, Vbi Glossa, *verbo Authoritate*, ita fatur. Hoc ideò dicit, quia priuatus, locum non facit sacrum *ff. de Rerum diuisione, in tantum*, §.

Si

Si quis in Sepulchro. Hæc ibi. Ex quo quidē textu, & Glossa, fit manifestum, locum per Episcopū aliúmve ad id potestatem habentem, pro Sepulturis Fidelium destinatum, religiosum fieri, & sacrum. Sed locus religiosus, & sacer immunitate gaudet Ecclesiastica, seu Ecclesiæ, vti manifestè patet ex *capite 1. & toto titulo. De Immunitate Ecclesiarum.* Ergo Cœmeteria, & alia loca, pro Sepulturis deputata Fidelium, Episcopi, aut alterius ad id facultatem habentis authoritate, eadem gaudent immunitate.

Probatur secundò conclusio ex *cap. 5. de Immunitate Ecclesiarum.* Expresè illam definit Lucius Papa Tertius, dicens. Cum Ecclesia Dei, secundùm Euangelicam veritatem, Domus Orationis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forum: Sæculares Iudices causas, vbi de sanguinis effusione, & corporali pœna agitur, in Ecclesiis, vel *Cœmeteriys* agitari sub interminatione anathematis prohibemus. Hæc in Decretali illa, vbi Glossa *verbo Cœmeteriis* ait. Quæ eodem priuilegio gaudent cum Ecclesiis. Quod apertè diffiniuit Ioannes Papa Octauus, *in Canone Quisquis Inuentus, el 21. 17. quæst.* 4. ibi. Sacrilegium committitur, si quis infregit Ecclesiam, vel triginta Ecclesiasticos passus, si qui in circuitu Ecclesiæ sunt.... aliquid indè diripendo, vel auferendo. Quem etiam Canonum, pro tertia nostræ conclusionis adduco efficaci probatione. Cœmeteria enim, vt plurimùm, intra triginta Ecclesiasticos designata passus existunt.

Quartò probatur ex *Canone. Id constituimus, el 36. eiusdem causæ, & quæstionis.* Ex Concilio desumpto Aurelianensi. Id constituimus (inquit) obseruandum, quod Ecclesiastici Canones decreuerunt, & Lex Romana constituit, vt ab Ecclesiæ atriis, vel domo Episcopi, eos (scilicet fugitiuos) abstrahere omninò non liceat.

Quintò probatur ex Concilio Triburensi, relato *in Canone. Si quis, el 20. 17. quæst.* 4. Vbi sic decernitur. Si quis contumax, vel superbus timorem Dei, vel reuerentiam Sanctarum Ecclesiarum non habuerit, & fugientem seruum suum, vel quem ipse persecutus fuerit, de atrio Ecclesiæ, vel de porticibus Ecclesiæ quomolibet adhærentibus, per vim abstraxerit, pro emunitate nongentos solidos Episcopo componat, & ipse publica pœnitentia iusto iudicio Episcopi mulctetur.

Sextò ex *Canone. Sicut, dicta causa, & quæst. el 7.* in quo ita Nicolaus Papa omnibus Episcopis scribens statuit. Sicut antiquitùs à Sanctis Patribus statutum est, statuimus, vt maior Ecclesia per circuitum quadraginta passus habeat, Capella verò, vel minores Ecclesiæ, triginta. Qui autem confinia earum confringere tentauerit, aut per sententiam hominis, vel bona eius indè subtraxerit, nisi publicus latro erit, quò vsque emendet, & nisi, quod rapuerit reddat, excommunicetur. Vbi Glossa, *verbo Passus*, ex D. nostro Isidoro ait, quod *passus*, mensura sit quinque pedum; *pes* autem, mensura quindecim digitorum.

Septimò, & concludenter quidem, probatur conclusio, ex Constitutione Gregorij Papæ XIV. incipit, *Cùm alias*, in qua sic lego. Hac itaque nostra perpetuò valitura Constitutione, omnia, & quæcumque priuilegia, indulta, & gratias, tam per prædictum Sixtum, ac Pium V. quàm alios quoscumque nostros prædecessores, aut nosmetipsos, Sedem Apostolicamque eiusve Legatos super abducendis, vel extrahendis ab Ecclesiis, Monasteriis, Sacellis, Domibus regularibus, & secularibus, locisve sacris, aut religiosis, aliisque in casibus à iure permissis, hominibus certorum tunc expressorum, vel non expressorum criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publicâ, & causis vrgentissimis, ac necessariis, & æquipollentibus casibus in iure expressis, atque ex paritate, identitate, aut maioritate rationis exceptis, perpetuò, vel ad certum nondum elapsum tempus, seu ad vitam alicuius Principis, aut beneplacitum, aut aliàs quomodolibet concessa, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata, & innouata, ac vsu recepta, litterasque Apostolicas sub plumbo, aut in forma Breuis, seu alias quomodocumque desuper confectas, quarum tenorem hîc habere volumus pro expressis, ac ad verbum insertis, sublata penitùs omni differentia: ita ad vnam tantùm formam reducimus, & moderamus. Vt Laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint, publici latrones, viarúmque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve *Cœmeteriis*, committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini, vel hæresis, aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur. Sed vniuersis, & singulis Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis, tam Secularibus, quàm cuiusuis Ordinis Regularibus, districtè præcipiendo mandamus, & præcipimus, vt Laicos in casibus prædictis delinquentes, ad eorum Ecclesias, Monasteria, Domos, & alia loca supradicta sacra, seu religiosa respectiuè confugientes, & in eis se recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorumvè aliquod iudicio suo commisisse videbuntur, quando à Curia seculari fuerint requisiti, & quilibet eorum fuerit requisitus, ministris, & officialibus Curiæ secularis, absque irregularitatis nota, aut alicuius censuræ Ecclesiasticæ incursu tradi, & consignari curet, & faciat. Ne autem Curia Secularis prædicta Ministri facultate illos per se, & propria authoritate extrahendi, & abducendi sibi olim, vt præfertur attributa, & per præsentes reuocata abutantur, volumus, dictâque authoritate decernimus, & declaramus, vt Curia sæcularis, eiúsque Iudices, & Officiales ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris prædictis, Laicum aliquem, vt præfertur delinquentem, in nullo ex casibus supradictis, sine expressa licentia Episcopi, vel eius Officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopo inferiores, etiamsi aliàs Ordinarij sint, aut nullius Diœcesis, aut Conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius Diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios; capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dictæ personæ Ecclesiasticæ requisitæ, illos in delictis superiùs expressis culpabiles, tradere, aut capturæ, carcerationi interuenire, & assistere recusauerint, tuncque reuerētiæ Ecclesię, & locis sacris debitę memores, prędictos delinquētes, minori, quo id fieri poterit cum scādalo, & tumultu

§. 2. *Remouet facultates omnes concessas, & immunitatem Ecclesiarum obseruari præcipit.*

§. 3. *Declarat casus, in quibus Laici delinquentes, Curiæ seculari sint remittendi, à quibus & quomodo.*

§. 4. *Curia Secularis sine licentia Iudicis Ecclesiastici, nullo pacto reos accipiat de loco sacro.*

extrahere curent. Quódque delinquentes Laici prędicti, postquàm vt præfertur ab Ecclesiis, locisque sacris extracti, & capti fuerint ad carceres Curiæ Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub toto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per Curiam Sæcularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque prædictæ Sæculari consignari, nec tradi possint, nisi cognito priùs per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superiùs expressa commiserint: túncque demum de mandato Episcopi per Iudicem Ecclesiasticum Curiæ Sæculari, quacumque appellatione postpositâ, consignentur. De crimine verò Hæresis cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertineat, neque in ea Curiæ Seculares se quoquomodò intromittant. Sicut etiam prohibemus, ne contra Ecclesiasticas personas Seculares, aut cuiusvis Ordinis, vel Militię, etiam S. Ioannis Hierosolymitani Regulares, quoquomodò, etiam vigore prędictorum priuilegiorum, indultorum, aut concessionum, quæ omnia ad terminos Iuris per præsentes reducimus, procedant, aut se intromittant, illásve ab Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, locisque sacris, aut Religiosis, etiam in casibus in hac Constitutione expressis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, aliàs quam de Iure, & per priuilegia eisdem Ordinibus, aut Militiis concessa permittitur, quomodolibet præsumant. Quòd si quis quacumque dignitate, & authoritate præditus, præmissorum, aut alio quouis prætextu, quisquam præter, aut contra huius nostræ Constitutionis tenorem, attentare præsumpserit, declaramus eum, ipso facto, censuras, & pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per sacros Canones, & Conciliorum Generalium, nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promolgatæ. Sicque per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublatâ eis, & eorum cuilibet quamuis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quamuis causa, & instantia, iudicari, & diffiniri debere: nec non irritum, & inane decernimus, si secùs super his, per quoscumque, quauis authoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Non obstantibus &c.

§. 5. Prius cognoscat Iudex Ecclesiasticus anne crimina excepta admiserint.

§. 6. 7. Prohibet ne Iudices Laici, de crimine Hæresis, & de personis Ecclesiasticis Secularibus, vel Regularibus quoquomodò cognoscant.

§. 8. Contrauenientes, pœnas hic enarratas ipso Iure incurrant.

§. 9. Clausula Sublata, &

Decretum irritans.

§. 10. Clausula Derogatoria.

Hùc vsque Gregorius Papa in præfata Constitutione, *la* 7. apud Angelum Cherubinum, *tom.* 2. *pag mihi* 707. in qua licet semel tantum expressam mentionem de *Cœmeterio* faciat, dum de locis immunitate Ecclesiastica gaudentibus agit, sæpissimè decernit, eadem illud gaudere. Si enim dictio *sæpissimè* verificatur, si actus ter actus fuerit, aut gestus, vti docet Antonius Naldus, *in Summa, verbo Dictio*, *num.* 10. *pag.* 228. cum Claro, §. *Farsam*, *num.* 29 addens idem esse de dictione *Plurimi*, & de similibus, quæ ad minus debent in tribus verificari, iuxta Glossam notabilem *in* §. *Et quod sæpe*, *Authentica de Triente*, *& Semisse*, *collat.* 9. & verificari possunt in duobus tantum, vt egomet ad satietatem probaui *in Disquisit. de Iure Prioris anaexi*, *num.* 67. *&* 10. *ex Regula Pluralis locutio*, *la* 40. *de Regul. Iur. in* 6. iuncta Gloss. & *cap. Is, cui*, §. *si verò el* 19. *de Præbendis*, *eod. lib. ex cap. Nullus*, 1. *de Electione*, *& Gloss. ibi*, *verbo Duo* Rota, in Mediolanensi Iuris patronatus, 5. Iulij, 1619. coram Pironano. Viuianus, *de Iure patron. part.* 2. *lib.* 10. *cap.* 4. *num.* 2. Bassæus, *tom.* 1. *verbo Electio*, *num.* 7. Layman, *in QQ. Canonicis*, *de Prælatis Ecclesiasticis*, *q.* 18. & penes eum Ioann. Andreas, *Regula* 80. *in* 6. Glossa *in L.* Neratius, *la* 85. *de Verbor. significat.* & Gloss. *in L. detestatio*, *la* 4. *de Verbor. & rerum significat.* Diana, *p.* 10. *tr.* 13. *resol.* 33. Si igitur plura sunt duo, & sæpissimè fiat, quod ter agitur, quare Gregorius sæpissimè non decernat *Cœmeterium* immunitate gaudere, cum id semel sub proprio decernat vocabulo, & sex vicibus, sub dictione *loci sacri*, vel *religiosi*?

TRACTATVS SECVNDVS.

DE COEMETERII, ET LOCI SACRI Exsacratione, & pollutione, de reconciliatione, & reconsecratione eorumdem.

PRÆLVDIVM.

§. PRIMVS.

Nonnulla notabilia, & scitu digna recensentur.

BREVIARIVM.

Consuetudo.

Parem vim habet cum lege consuetudo, n. 14.

Exsacratio.

Ecclesiæ, & loci sacri Exsacratio, & violatio, sicut & Altaris, contingit quando eius forma amittitur, aut tollitur, n. 11.

Ità per violationem rei consecratio tollitur, vt noua indigeat, n. 12.

Immunitas.

Immunitate gaudent Oratoria, & loca sacra, etiam si benedicta non sint, n. 2. & 3.

Si tamen Regularia illa sint; non ita si Sæcularia, n. 25.

Loca sacra.

Quoad effectus pollutionis, & reconciliationis loca sacra non censentur, quæ consecrata, aut benedicta non sint ab Episcopo, aut ab alio ad id potestatem

testatem habente., etiamsi ad celebranda diuina sint deputata. n.2.3.& 4.

Recensentur signa ad dignoscendum, an locus sacer authoritate fuerit Episcopi fundatus. n.6. & 26.

Quoad pollutionem locus sacer non intelligitur, qui non existit intra ipsius loci corpus. n.7.

Amittunt loca sacra consecrationem, & benedictionem, & omnia alia priuilegia, si diruta sunt, sine reparationis spe. n.17.

Missa.

Satisfaciunt precepto de audienda Missa, interessentes Missæ Oratorij Regularium; non verò interessentes Missæ Oratorij priuati Sacularium. n.25.

Monasterium.

Venit nomine Ecclesiæ Monasterium, & qualibet eius pars; in fauorabilibus tamen, non in odiosis. n.5.

Odio.

Restringi debent. Non irrogantur, nisi expresè instigantur in Iure. n.13.

Oratoria.

Priuata Oratoria campanas habere non possunt, nisi priuatas ad solos incolas Domus conuocandos. n.6. & 26.

Oratoria existentia in Eremitoriis, Hospitalibus, & in Domibus priuatis absque authoritate Episcopi, aut alterius potestatem habentis constructa, per nullam actionem polluuntur, etiamsi de legitima licentia in eis possint Missa celebrari, & celebrentur. Vndè post actionem in eis celebrari potest. n.18.

Oratoria absque tali constructa licentia, ad nutum fundatoris, ad vsum possunt profanos conuerti. n.18.

Ex quibus signis inferantur legitima ex authoritate erecta, ostenditur. n.6. & 26.

Possunt hodie Regulares Prelati Oratoria erigere, absque Diœcesani consensu, in omnibus suis locis, & Hospitiis, vt in eis Missæ celebrentur, Tridentino, & aliis non obstantibus, à n.20. ad 23.

In Oratoriis Regularium, omnes etiam Saculares celebrare possunt. n.23.

Quæ debeant obseruari in his Oratoriis, vt in eis Missæ, & alia diuina celebrentur. n.23. & 24.

In Oratoriis Regularium plures Missæ eodem die celebrari possunt, secus in Secularium Oratoriis. n.25.

Regularium Oratoria localia sunt; personalia verò, quæ Secularium sunt. n.25.

Benedictione non indigent Oratoria. n.25.

Pœnæ.

Non irrogantur, nisi expresiò contineantur in Iure. n.13.

Pollutio loci sacri.

Pollutio reconciliationem exigens, non contrahitur per actionem illius inductiuam in Claustro factam superiori, in Dormitorio, aut in Officina Regularium, etiam benedicta, si non ad Diuina destinata. n.5.

Loci sacri pollutio se habet instar censura interdicti. n.8.

Est introducta iure Ecclesiastico, vt Sacrum, aut Diuina Officia in loco sacro non celebrentur, nec cadauera tumulentur, quando actio in eo facta, in grauem cedit illius irreuerentiam. Et in hac consistit prohibitione n.8.

Locus sacer, per nullam actionem verè polluitur, sed ad fidelium terrorem tanquam pollutus habetur. n.9. & 10.

Differt Pollutio ab exsacratione, & violatione. n.11. & 12.

Incurritur quando materiali forma, & figura manente, tale scelus in loco sacro patratur, quod veluti à loci sanctitate alienum, fidelibus horrorem ingerit, & scandalum. n.12.

Pollutio non tollit consecrationem, aut benedictionem loci: ideò noua non eget, sed reconciliatione. n.12.

Per nullam actionem, quæ in Iure expressa non sit inducitur pollutio, aut saltem consuetudine non introducta. n.13.14.& 15.

Pollutio tanquam odiosa restringi debet. n.13.

Inducitur tam loco consecrato, quàm benedicto. n.16.

Locus sacer dirutus, sine reparationis spe, per nullam polluitur actionem. n.17.

Non inducitur pollutio per actionem aliquam, quæ notoria, voluntaria, iniuriosa, & intra locum sacrum facta non sit. n 27.28.29. & 30.

PRo huius tractatus exactâ dilucidatione præmittere aliqua operæ pretium duxi. *Primum* est, 1
pro loco sacro, in præsenti, illum solùm venire, qui consecratus, vel benedictus fuerit ab Episcopo, vel ab alio ad id facultatem habente, vel saltem iuxta Doctores aliquos, qui ad Diuina celebranda, vel fidelium cadauera tumulanda, præfata fuerit facultate deputatus. Quia hæc authoritatiua deputatio, benedictioni æquiualet, vt docent Glossa, *in cap. Si Ecclesia, verbo Non consecrata, d. 10. & final. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.* Vbi ita fatur. » Et ita Ecclesia non consecrata, gaudet » eodem priuilegio, quo & consecrata.... Et itâ si ali- » quis illuc confugerit, debet ab Ecclesia defendi. » Et hoc ideò, quia locus ille authoritate Episcopi » dedicatus est diuino cultui. Et quod semel dedica- » tum est, ad profanos vsus redire non debet. » Hæc Glossa. Azorius, *Institution. Moralium, part. 3. lib. 3. cap. 31. quæst. 4. columna mihi* 183. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 7. num. 8.* & Ferdinand. Castrus Palaus, *part. 2. Operum Moral. tract. 11. disputat. 1. punct. 1. num. 2.* cum Basilio Poncio, *de Matrimonio, lib. 10. c. 10. n. 5.*

Non reticeam tamen Paceri Iordanum *volum. 1.* 2
de Re sacra, lib. 5. tract. 11. à num. 22. asserentem, ad pollutionem non censeri locum sacrum, qui saltem benedictus non fuerit, etiamsi deputatus sit ad Diuina publicè celebranda. Cui consonat Thomas Sanchez, *tomo 3. de Matrimonio lib. 9. disput. 15. num. 14.* Cuius verba lubens hic exscribere duxi, quia molè pro contraria adducitur sententia. Primo ergo (inquit magnus ille Doctor) nomine Ecclesiæ, quoad hunc effectum, intelligitur sola Ecclesia consecrata, aut benedicta. Quia ante hanc consecrationem, aut benedictionem, non est locus sacer. Sic Sotus, *4. distinct. 12. quæst. vnica, artic. 3. conclus. 3.* Nauarrus, *Summa, cap. 16. num. 32.* Angles, *Floribus 1. parte de Matrimonio, quæst. 6. de soluendo debito, in fine.* Henriquez, *lib 9. de Missa, cap 27. num. 5. & lib. 5. de Pœnitentia, cap. 6. n. 9. in Comment. litt. H.* vbi benè addit, desiderari vltra hoc, vt locus ille deputatus sit ad Diuina Officia, aut ad fidelium sepulturas. Huc vsque Sanchez. Eandem sequuntur sententiam Ægidius Coninck, *de Sacramentis, quæst 83. artic. 3. dub. 1. num. 236.* dicens. Nota tertiò, Oratoria, quæ nec consecrata, nec benedicta sunt, per eiusmodi actus non pollui. Quia hoc locis sacris conuenit, quorum sanctitas,

per

per tales actus violatur. Et Ludouicus Casponsis, *in Cursu Tocologico, tomo 2. tract. 23. disputatio. 3. sect. 3. num* 73. Vbi ita fatur. Sunt tamen duo obseruanda. Primum est, in hac materia, nomine Ecclesiæ non intelligi Oratoria, nec Ecclesias nec consecratas, nec benedictas.

3 Censeri tamen locum sacrum, quoad effectum immunitatis Ecclesiæ, in quo Diuina cœpta fuerint, celebrari, quamuis consecratus, aut benedictus ille non sit, docet ipse Pax Iordanus. Et disparitatem reddit. Quia quoad pollutionem, cum res sit odiosa, & pœnalis, strictè est interpretanda, & ad locum rigorosè, & propriè sacrum coarctanda. Cùm autem solùm locus consecratus, aut benedictus sit rigorosè sacer, hinc est, quòd solùm ille polluatur; è contra verò, quoad immunitatem dicendum est. Quia immunitas priuilegium est: ac per consequens, extendendum venit ad locum, qui consecratus, aut benedictus non sit, sed tantùm authoritatiuè, ad Diuina celebranda, deputatus.

4 Ob cuius quidem rationem, ac disparitatem, & authoritatem Doctorum, quos pro se Iordanus allegat, videlicet D. Antoninij, Turrecrematæ, Caietani, Nauarri, *in Manuali, cap. 16. num* 32. Iacobi de Graffis, & Emmanuelis Sa, & ob authoritatem Thomæ Sanchez, Henriquez, & Emmanuelis Roderiquez, penes ipsum, ac Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. cap. 5. dub. 4. versic. Addo I.* Valdè secunda mihi sententia placet, illámque grato amplector animo, & in praxi sequendam censeo.

5 Vndè infertur, locum sacrum non censeri, quoad Sacrilegium, & pollutionem, reconciliationem postulantem, Dormitorium Regularium, neque Claustrum superius, neque denique Cellas, Cameras, aut alias Officinas, licet benedictæ illæ sint. Quia licet nomine Ecclesiæ Monasterium veniat, & quælibet eius pars, in fauorabilibus tamen, vt benè Thomas Delbene, *vbi suprà, num.* 26; non verò in odiosis, qualia sunt de quibus in præsenti. Vndè Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, n.* 1. sic ait: Ecclesiæ nomine non venit Monasterium nisi in materia fauorabili. Et præfatus Delbene *dictâ sect. 7. num.* 26. id intelligit, secundùm extensionem priuilegiorum tantùm. Id tamen, quod de Sacrilegio dixi, non de qualicumque intelligas, sed de eo, quod cum loci sacri pollutione coniunctum est, ratione scilicet homicidij, aut sanguinis, vel seminis effusione.

6 In dubio autem, an Ecclesia, Capella, Oratorium, vel Hospitale, &c. publicâ Episcopi authoritate sint fundata, signa optima à Delbene à *num.* 38. assignantur. Videlicet, si ibi Diuina celebrentur, omnibus indifferenter ad ea admissis audienda. Ita Mascardus, *de Probationibus, conclus.* 869. *num.* 1. *&* 2. Sanchez, *de Matrimonio, lib. 9. disputat.* 15. *n.* 39. Vbi idem dicit, si decennio ibi publicè celebrentur: cui consentit Menochius, *de Præsumptionibus, lib. 3. præsumpt.* 132. *n.* 52. Item, si ibi campana sit publica, seu in loco posita eminenti, gratia populum conuocandi ad Diuina Officia audienda. In Oratorio enim priuato, haberi non potest campana, nisi priuata, ad solos domus incolas conuocandos. cap. Patentibus, de Priuilegiis. Item, si ibi sit Cœmeterium, aut Sepultura. Si ibi Baptismus administretur. Et si decimas recipiat. Deniquè si sit immunis à collectarum solutione. Ita docent (ait) Abbas, *in cap. Patentibus, citat. num.* 1. *&* 2. Mascardus *Conclusione* 869. *num.* 3. Quaranta, *verbo Alienatio, à num.* 28. Riccius *in Praxi*, §. *Alienatio, decis.* 40. Rota, *decis.* 725. *diuersorum, part.* 1. Filliucius *tract. 44. cap. 4. quæst.* 18. Decianus, *tract. Crimin. lib. 6. cap. 25. num.* 16. Farinacius, *de Carceribus, quæst. 28. num.* 71. *& in Appendice, de Immunitate, cap. 18. num.* 267. Sanchez *loco citato*, & Bonacina, *de Alienatione bonorum Eccles. quæst. vnicâ, puncto 2. num.* 12. Hæc omnia Delbene.

Nec censetur locus sacer quoad pollutionem, & 7
reconciliationem, quod non est intra illius corpus, v. gr. respectu Ecclesiæ, quod à tecto interiori, vsque ad pauimentum, & à summa Ara, vsque ad oppositum parietem non existit, sacrum non est. Ita Glossa *in cap. Si Ecclesiam, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione, lib.* 6. dicens. Si autem supra tectum pone cum sagitta homo interficitur, dixit tibi Hug. quòd non est facienda reconciliatio: quia extra Ecclesiam videtur factum. Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo 3. lib. 9. disputat. 15. à num.* 25. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra lib. 5. tit. 12. num.* 72. Machadus, *en el perfecto Confessor, y Cura de Almas, tomo 2. lib. 2. part. 3. tract. 4. documento 4. num* 9. Ibi, *A cerca de estas acciones, conque queda la Yglesia polluta, aduierten comunmente los Doctores, que es necessario, que se hagan dentro del districto que contienen las paredes de la Yglesia, &c.* Pro quo allegat Canonem *Ecclesiam, L. 1. & 2. de Consecratione, distinct.* 1. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. de Eucharistia, dub. 4. versic. Dixi secundò, non violata*, ibi. Quia in Ecclesia interiùs violata. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularum tomo 2. parte 1. tract. 8. cap. 5. num. 72. versic. Noto* 5. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia, num.* 29. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 7. num. 1. & seq.* Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, versic. Primò effusione.* Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tomo. 2. part. 3. verbo eodem, à num,* 12. Et ratio est. Quia vti benè Pax Iordanus ait, materia ista pœnalis est, ac magis strictè interpretanda, quàm fauorabilis de Immunitate: & ideò ad partes Ecclesiæ extrinsecas extendi non debet.

Secundum, quod prænotatur est, pollutionem 8
Ecclesiæ, locive alterius sacri, nihil aliud esse, quàm censuram quandam, seu potiùs prohibitionem, iure introductam Ecclesiastico, vt nec Sacrum, nec Diuina Officia in eo celebrentur, aut fidelium cadauera tumulentur, quando in illo est aliquid factum in grauem ipsius loci irreuerentiam. Ita Lezana, *vbi proximè num.* 11. Quocirca Paludanus, *in 4. distinct. 18. quæst. 8. artic.* 4. & Syluester, *in Summa, verbo Consecratio, quæst. 9. in fine. & verbo Interdictum 4. quæst.* 3. penes Dianam *part. 6. tract. 6. resolut.* 27. dicunt quòd pœna iniuncta ob Ecclesiæ pollutionem, sit instar censuræ, seu pœnæ Interdicti Ecclesiæ. Et noster Gregorius Saytus, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num.* 1. ait pollutionem, seu violationem Ecclesiæ, esse interdicto locali similem. Et Auila, *de Censuris, par. 5. disputat. 6. dub. 6. conclus. 3. in fine*, asserit, Interdictum locale, reduci quodammodo ad Ecclesiæ violationem.

Dicitur pollutus locus sacer, non quia verè Ec- 9
clesia; Altare, Cœmeterium, aut quilibet alius locus sacer polluatur, cum Sanctus sit, & peccare nequeat, sed quia ad terrorem, tanquam pollutus habeatur, præsertim quia quoad se, delinquens vt illum pollueret, quantum potuit, fecit, vti benè adnotant Glossa *in cap. Si Ecclesiam, verbo Pollui,*

vnico

vnico de Conſecratione lib.6. dicens: Pollui quoad opinionem hominum, qui eam polluunt, quantum in eis eſt. Quæ enim ſunt Sancta, coinquinari non poſſunt. Noſter Petrus Creſpetius ***in Summa Eccleſiaſtica Diſciplina, verbo Eccleſia, in fine, pag. mihi*** 293. Pax Iordanus ***loco allegato, tit. 11. numero*** 3 & Auguſtinus Barboſa, ***de Officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2. allegat.28. n.20.*** in ſequentia prorumpens.

10 Ille autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur; cum enim ſancta ſit, coinquinari non poteſt, ***cap. Veſtra, de Cohabitatione Clericorum, cum mulieribus***, cum ſimilibus citatis à Gambatupta, ***dicto caſu 6. num.*** 1. ſed tanquam polluta reconciliatur, propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, reminiſcantur quantùm de propriis peccatis, eorum expiatione ſit laborandum. Ita Durandus, ***in Rationali Diuinorum, lib.*** 1. ***cap.*** 14. ***num.***10. Huc vſque Barboſa. Pro dictis facit etiam ***Canon, Quod quidam dicunt, 1.quæſt.1 in fine,*** vbi de Sacramentis ab Hæreticis miniſtratis, & receptis.

11 Tertiò præmitto, pollutionem loci ſacri, longe ab eius exſacratione, & violatione differre. Exſacratio enim, & violatio contingit in Eccleſia, aut Altari, quando tollitur, aut amittitur forma illius: & iuxta aliquorum ſententiam, quando frangitur, aut tòllitur ſigillum Reliquiarum, & cœtera huiuſmodi, quæ materialiter contingunt circa ipſam Eccleſiam, vel Altare. Quocirca Herman. Buſembaum, ***in Medulla Theologiæ lib.6.tract.3. cap. 3. de Eucharistia, dub.4. verſic. Quæres,*** ita fatur. Reſpond. Exſacratio dicitur, cum res ſacra perdit ſuam conſecrationem, ita vt de nouo conſecrari debeat: quod fit, quando ita deſtruitur, vt formam, & vſum perdat.

12 Pollutio autem incurritur quando materiali forma, & figura manente, tale ſcelus in loco patrato ſacro, quod veluti ab illius ſanctitate maximè alienum, fidelium mentibus horrorem ingerit, & ſcandalum, polluique cenſetur. Ex qua fit differentia, quod exſacratio cauſet amiſſionem conſecrationis in loco exſacrato, aut violato: ſecùs pollutio. Vndè noſter Nicolaus Tudeſchus, Panormitanus Abbas, ***in cap. Propoſuiſti, notabili vltimo, num.4. el 4. de Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris***, dixit. Nota, quod Eccleſia, quandoque polluitur, & non indiget reconſecratione, ſed reconciliatione; quando exſacratur, nec ſufficit reconciliatio. De quibus videatur Pax Iordanus, ***volum. 1. de Re ſacra, lib.5. tit.11. n.1. & 2.***

Cum dictis tamen ſtat, quod non ſemel Violatio, pro Pollutione vſurpetur: vt videre licet apud dictum Iordanum, ***in recenſito titulo, num.***117. ***iuncto eius ſummario***: apud Ioann. Baptiſtam Lezanam, ***in Summa QQ. Regularium tomo 2. parte 3. verbo Eccleſia, num.***11. & apud alios paſſim. Et apertè patet ex ***Canone ſi metum fuerit***, iuncta Gloſſa, ***verbo Conſecretur, el 19. diſt.1.***

Conſultò dixi iuxta aliquorum ſententiam exſacrari Altare, quando tollitur ſigillum Reliquiarum. Quia in contrarium adeſt multorum aliorum placitum. De quo infrà latiùs diſſeram.

13 Quartò præmitto, non cenſeri pollutum locum ſactum per vllam actionem, aut crimen, quod non ſit in Iure expreſſum, niſi in locis, vbi viget conſuetudo, vt pollutus ille cenſeatur per hoc, aut illud facinus in illo admiſſum. Quia huiuſmodi conſuetudo ſeruari debet, quamuis talia crimina, non reperiantur expreſsè in Iure prohibita fieri in loco ſacro.

Prima pars, patet. Quia quòd locus ſacer pollutus cenſeatur, odioſum eſt, & pœnale fidelibus. Odioſa autem, & pœnalia non irrogantur niſi expreſsè caueantur in Iure. Auguſt. Barboſa, ***tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Odium, numero 1. ex L. Cum quidam, ff. de liberis, & Poſthumis can. Renouantes, 22. diſtinct. cap. Odia, de Regulis Iuris, lib. 6.*** Ægidio, ***conſilio 9. num.20. & 21.*** Robles, ***de Repræſentat. lib.2. cap.14. num. 10.*** Federico de Senis, ***conſil. 25. numero 4. in fine verſic. Inſuper.*** Idem Barboſa, ***eodem tract. verbo Pœna, num. 7. ex Authent. de non eligendo ſecundo nubentes, §. Sin autem*** Mario Antonino, ***Variar. Reſolutionum, lib.3. reſolut.39. num. 11. & 32.*** Garcia Gironda, ***de Priuilegiorum, ſeu exemptionum explicatione, num. 563.*** Menochio, ***conſil.272. numero 83. conſil.275. numero 21. conſil.431. num.2. conſil.526. num.11. conſil 1032. num.19. conſ.1128. num.2. & conſ.1192. num.3.*** Cardinali Tuſcho, ***lit. P. concluſ.816. num.4.*** & Hectore Felicio, ***allegat.66. n.6. verſic. Et eſt regula communis, p.2.***

Secunda etiam pars, de conſuetudine, patet. 14
Quia conſuetudo, parem vim habet cum lege. Præfatus Barboſa ***in allegato tractatu verbo Conſuetudo, num.5. ex L. De quibus, ff. de Legibus, §. Ex non ſcripto. Inſtitut. de Iure naturali Gentium, cap. fin. de conſuetudine cap. conſuetudo, 1. diſtinct. L.2. Cod. Quæ ſit longa conſuetudo.*** Thoma de Thomaſſet, ***in Floribus Legum, reg.***78. Belleto, ***Diſquiſition. Cleric. part.1. tit. De Fauore Clericorum perſonar. num.10. §.3.*** Stephano Gratiano, ***Diſceptationum forenſ. cap.801. num. 11. & 12. & cap.892. num.17.*** & aliis, quos pro more cumulat ſuo.

Quod quartò præmittimus, docent Pax Iordanus, ***dicto tit.11. num. 5.*** cum Cardinali Hoſtienſi, ***in Summa, de Conſecratione Eccleſiæ, num. 9.*** ac Piaſecio, ***in Praxi Epiſcopali, parte 1. cap.5. numero 5.*** & Thomas Delbene, ***de Immunitate Eccleſiaſtica, part.1. cap.2. dub.2. ſect.13. numero 1.*** Paſqualigus, ***de Sacrific. Miſſæ, tom.1. quæſt. 565. num.9.*** Et ſic, & non aliter intelligo Auguſt. Barboſam, ***de Poteſt. Epiſcopi, part.2. allegat.28. numero 21. pag. mihi 272.*** abſolutè docentem, cum Salina, ***de Beneficiis, part. 1. quæſt.5. numero 102.*** Azorio, ***Inſtitutionum Moralium part. 3. lib.2. cap.5. quæſt. 3. verſic. Si roges***, Thoma Sanchez, ***de Matrimonio, diſp.15. à num.4.*** cum Gregorio à Valentia, & Gabriele Vazquez, non pòllui Eccleſiam, niſi in caſibus in Iure expreſſis. Quia hanc tradit generalem doctrinam contra P. Franciſcum Suarez aſſerentem, ***tom.3. in 3.p.D.Thomæ, diſp.81. ſect 4. verſic. Tertiò violatur***, rationem quare Eccleſia polluitur, non conſiſtere, in eo, quod prohibeatur in ea fieri percuſſionem illicitam, & ſacrilegam; ſed ex eo potius, quod actio turpis eſt, & ſacrilega, veluti in pœnam, delictique deteſtationem, ſtatutum eſſe ab Eccleſia, vt pollutus cenſeatur locus ſacer, & ibi non celebretur, donec reconcilietur.

Et in eodem intelligo ſenſu, Alterij ſententiam, 15
diſput.3. de Interdicto, cap.2. colum.3. quam Leandet à ſanctiſſimo Sacramento recenſet, ***p.5. tract.5. diſp.1. §.5. q.49.*** Vbi ſic inquirit, & reſoluit Videlicet: An Eccleſia polluatur propter furtum, vel rapinam in ea commiſſam? Affirmatiuam partem eſſe probabilem innuit Alterius, ***loco citato, verſic. Tertiò quæritur***, eo quod Speculator, ***tit de Conſecrat. Ec-***

cleſia, §.1. & Ioannes Selua, *de Beneficiis, parte* 1. *quaſt.*5. *num.*101. dicant, *alicubi eſſe receptum*, vt pro polluta habeatur. Sed vt mihi certum reſpondeo, minimè Eccleſiam per dicta crimina pollui. Quia nullus eſt textus in Iure, qui id velit. Hactenùs P. Leander, cuius placitum, minùs mihi arridet, ſi conſuetudinem receptam excludat à facultate inducendi pollutionem loco ſacro, & illam ſolùm textui attribuat Iuris.

16 Quintò præmitto, per actiones in Iure prohibitas locum ſacrum pollui, ſiue ille ſit conſecratus, ſiue non. De conſecrato enim ſtatuitur *in cap. Propoſuiſti, el 4. de Conſecratione Eccleſia*, & de non conſecrato, *in cap. Si Eccleſia, el final eodem tit.* & cum Gloſſa, & Doctoribus *vtrobique*, ac cum Nauarro, *in Manuali, cap.*27.*num.*256. & Toleto, docet Pax Iordanus, *volum.*1. *de Re ſacra, lib.*5. *tit.*12. *de reconciliatione Eccleſia, & Cœmetery, numero* 20. *pag.*403. Ægidius etiam Cooinck, *de Sacramentis, quaſt.*83. *artic.*3.*dub.*1. *num.*234.*verſic. Et hi*, & Leander à ſanctiſſimo Sacramento, *vbi proximè, quaſt.*43.

17 Sextò præmitto, per nullam actionem prohibitam pollui Eccleſiam, aut alium locum dirutum, ſiue de authoritate Superioris, ſiue ſine illa dirutus fuerit, dummodò non ſubſit reparationis ſpes. Quia quomodocumque ſit ille dirutus ſine ſpe reparationis, conſecrationem, aut benedictionem, & omnia alia amittit priuilegia. Ita Thom. Sanchez, *de Matrimonio, tomo* 3. *lib.*9. *diſput.*15. *num.*37. *pag. mihi* 213. ex Can. *Hoc diximus*, 16. *quaſt.*7. deſumpto ex Origine, *homilia* 15. *ad cap.* 21. *Matthai ex cap. Abbate, ad finem, el* 25. *de Verborum obligatione, & cap. Cum ex iniuncto, el* 2. *de Noui operis nunciatione*, & *vtrobique* Gloſſa, *ad ſecundum cap. verbo Principalo.* Ita & Pax Iordanus *dicto tit.*12. *num.* 25. Qui poſt Sanchez allegat Innocentium, & alios *in citatum cap. Cum ex iniuncto.* Felinum, *in cap. Cum dilecta, num.*21. *el* 22. *de Reſcriptis.* Baldum *in Proœmio, ff. veteri, num.*5. Remigium, *de Immunitate Eccleſia, ampliatione* 20. Iulium Clarum, *Pra.crimin.lib.*5.*recep.* §.*fin. quaſt.*30. *numero* 6. *verſic. Maius eſt dubium*, Pazem, *Practic.* 1. *tomo, part.*5. *cap.*3.§.3.*num.*38. Angelum Theologum, *in Summa, verbo Ciuitas, num.*1. Syluestrum, *eodem verbo q.*2. Tabienam, *quaſt.vlt.* Armillam, *n.*3. & alios.

18 Septimò præmitto, per nullam actionem à Iure fieri prohibitam in loco ſacro, pollui Oratoria, in Hoſpitalibus, Heremitoriis, aut in priuatis Domibus, abſque authoritate Epiſcopi, aut alterius ad id facultatem habentis, constructa, iuxta à nobis dicta, *ſuprà diſquiſit.* 2. primi Tractatus, eſto ibi de legitima licentia Miſſæ celebrentur. Ita Gloſſa, *in Clementinam Quia contingit, la* 2. *de Religioſis Domibus*, Syluester, *in Summa, verbo Loca ſacra, quaſt.* 2. & 5. & *verbo Immunitas I. quaſt.* 1. Tabiena, *verbo eodem, quaſt.*14. & 15. Angelus, *numero* 26. Armilla, *num.*19. Iulius Clarus, *lib.*5. *Recept. in Pract. crimin.* § *fin. num.*6. *verſic. Sed quid dicendum*, quos, & alios recenſent, ac ſequuntur Thomas Sanchez, *vbi proximè, num.* 39. & Pax Iordanus, *volum. de Re ſacra, lib.*5. *tit.*12.*num.*26. Idem tenent Acugna *in commentario ad cap. Oratorium*, & Auguſt. Barboſa, *de Iure Eccleſiaſtico, lib.*2. *cap.*8. *à num.* 12. à Ioanne Baptiſta Lezana telari, & ſequuti, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 2. *part.*4. *verbo Oratorium, num.*4. Gauantus, *in Praxi Epiſcoporum, verbo Eccleſia reconciliatio numero* 16. cum Franc. Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *part. D.Th.diſp.*8.*ſect.*4. *col.*8. Quem etiam *in tom.*1. *de Religione, tract.*2.*lib.*3. *de reuerentia debita locis ſacris, cap.*9.*n.*10. Abbatem, *in cap.vlt.n.*4.*de Cenſibus*, & Clarum, *lib.*5.*ſent.*§.*fin.q.*3.*n.*3. allegat, & ſequitur Thom. Delbene, *de Immunitate Eccleſ.tomo* 1.*c.*2.*dub.*2.*ſect.*7. *à n.*15.

19 Ratio autem eſt. Quia huiuſmodi Oratoria, non cenſentur loca religioſa, aut ſacra, nec nomine veniunt Eccleſiæ, ſi abſque præfata ſint authoritate constructa: & poſſunt ad fundatoris nutum, in vſus conuerti profanos. Quare, non attento actu inductiuo pollutionis, in eis licitè celebrari poterit, vti benè Pax Iordanus aduertit.

20 Conſultò addidi, aut alterius ad id facultatem habentis: propter Prælatos Regulares, qui in vim plurium Apoſtolicarum Constitutionum, facultate gaudent requiſita, ad authorizandam constructionem, non Oratoriorum tantùm, ſed & Eccleſiarum, & aliorum ſacrorum locorum, in Monaſteriis, & annexis ſuis, ac in locis eorumdem, vti probatum relinquo, *tract.*1. *Diſquiſ.*3. Immò, & illa potiuntur hodie ad conſtruenda Oratoria pro Miſſis, & aliis Diuinis Officiis celebrandis, in Hoſpitiis, ſeu in Domibus, in quibus aliqui morantur, & degunt Religioſi pro litibus, aliiſve negotiis, illúcque accedentes hoſpitantur. Et ad id, nullo indigent Diœceſani conſenſu.

21 Nec iſta Regularium facultas ſublata eſt per Concilium Tridentinum, vti docent Anton. Diana, *part.*4.*tract.*4. *reſolut.*106. cum Ioanne Præpoſito, *in* 3.*part. D.Thoma, quaſt.*83. *artic.*3.*dub.*4.*numero* 151. & Clarius *part.*9.*tract.*1. *reſol.*34. cum Portell. *in Dubiis Regularium, verbo Altare, num.*1. Villalobos, *in Summa, tomo* 1. *tract.*8. *difficult.*33. *num.*7. Ludouico de San Ioan. *de Sacramento Eucharistia, quaſt.*12.*artic.*3. *dub.*2.*Append.*1. Cardinali de Lugo, *eodem tract. diſput.*20. *ſect.*2. *numero* 52 Marchino, *de Sacramento Ordinis, tract.*3. *part.*3.*c.*9.*num.*12. Serra, *in* 3.*part. D.Th. quaſt.*83. *art.*3. & aliis penes Garciam, *in Summa, tract.*3. *difficult.*8.*dub.*2. *punct.*3. *num.*29. Franciſcus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2.*part.*1.*tract.*8.*cap.*1.*ſect.*2.*à num.*88.*ad* 92. Caſtrus Palaüs, *part.*4.*tract.*22.*diſp.vnica, punct.*8.*num.*9.*pag.*142. Ioan. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular.tom.*1.*cap.*18. *n.*14.*tom.*2.*part.*3.*verbo Altare, n.*14. ibi: immò addendo, &c. & *part.*4.*verbo Oratoria, n.*6. Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.*1. *ad Constitutionem Pyrrhi, n.*29. & 31. & *tom.*3. *ad Constitutionem* 13. *Vrbani Octaui, n.*3. non obſcurè inſinuat. Et Didacus Antonius Frances, de Vrrutigoyti, *in fora conſcientia, & Paſtorali interno, part.*3.*voto* 7. *n.*23. & 24. Paſqualigus, *de Sacrificio Miſſa, tom.*1.*q.*484.

Et certè facultas olim facta fuit, *in cap. in his, el* 30 *de Priuilegiis*, Dominicanis, & Minoribus ad celebrandum vbicumque fuiſſent, in Altari portatili, ſeu viatico. Cui conceſſioni minimè derogari per Concilium Tridentinum *ſeſſ.*22 *cap.*1 *in Decreto de Obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſarum*, licet aliis priuilegiis ante ipſum Concilium conceſſis derogetur per illud, docent Emmanuel Roderiquez, *tom.*1. *QQ. Regularium, quaſt.*43.*artic.*5. *pag. mihi* 248. Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum quaſtionum, reſolut* 9. *num.*4. & 5. Antonin. Diana, *part.*9.*tract.*1.*reſolut.*34. cum Portel, Villalobos, Ludouico de San Ioan, Lugo, & Marchino, *locis modò ex eo allegatis.* Idem Diana, *part.*4.*tract.*4.*reſol.*106. cum Præpoſito *in* 3. *part. quaſt.*83.*art.*3.*dub.*4.*num.*151. & Bruno Chaſſaing, *de Priuilegiis Regularium, part.*2. *tract.*8. *cap.*1.

cum

cum Flauio Cherubino, *in Bullam 4. Clementis Papæ Quarti, quæ habetur tomo 1. Bullary Magni.*

22 Sed quicquid de hoc, & de aliis priuilegiis Regularibus concessis, ante Tridentinum, sit, certum est, per illud minimè derogari priuilegio Societati IESV concesso per Gregorium Papam XIII. anno
„ 1575. incipit *decet Romanum Pontificem*, in quo
„ habetur: Volumos, vt in Oratoriis, & aliis locis,
„ vbi aliqui Societatis residebunt, approbauerint, &
„ ad diuinum duntaxat cultum deputauerint, Missæ,
„ & alia diuina Officia, alterius licentia desuper mi-
„ nimè requisita, celebrari possint. Quo quidem priuilegio, gaudere alias Religiones, quæ communicant in priuilegiis cum Societate, asserunt Emmanuel Roderiquez, *quæst.* 43. *citata, artic.* 4. Hieronymus Roderiquez, *dicto num.* 5. Franc. Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *part. disput.* 81. *sect.* 3. *except.* 4. Valerius Reginaldus, *in Praxi, lib.* 9. *num.* 178. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Missa, num.* 32. *pag. mihi* 498. Lezana, *tomo* 1. *QQ. Regular. part.* 1. *cap.* 18. *num.* 14. Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tomo* 1. *ad Constitutionem Pyrrhi, num.* 29. & Castr. Palaus *part.* 4. *tract.* 22. *disputat. vnica, punct.* 8. *num* 9. Pasqualigus, *dicta q.* 484. cum Peregrino *in Compend. priuileg. Clericor. Regul. tit. Missa*, §. 1. Suarez, *de Euchar. disp.* 81. *sect.* 3. *versic. Quarta receptio.* Azorio, *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 9. Henriq. *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 1. Villalob. *p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 23. *in fine* Fagundez *in precept.* 1. *Eccles. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 17. Portel. *in dub. Regular. verbo Altare, num.* 3. Marchino, *de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 9. *num.* 13. Garzia, *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub* 2. *punct.* 3. *num.* 31. Quintanaduen. *tomo* 1. *sing. tract.* 7. *singular.* 34. *numero* 6. Quattò, *in Rubric. Missal p.* 3. *tit.* 10. *num.* 1. *sect.* 2. *dub.* 9. Caspense, *tom. tract.* 23. *disp.* 3. *sect.* 3. *num.* 68. & aliis.

23 Circa quod priuilegium, aliqua aduertunt Doctores. *Primum*, in vim illius, præter Prouinciales, posse Generales, & Visitatores, & non alios Oratoria approbare in Domibus vbi aliqui Religiosi residebunt per modum Hospitij, propriis tamen Religionis, non autem Sæcularium. *Secundum*, huiusmodi approbationem debere dictos Prælatos per seipsos facere. *Tertium*, non posse deputationem hanc Oratorij facere in Domibus, aut locis, qui Ordinis proprij non sint. *Quartum*, ad istam deputationem, nulla Episcopi Diœcesani indigere authoritate. *Quintum*, respectu istorum Oratoriorum, locum non habere constitutiones Clementis Papæ Octaui, *in* 99. apud Angeli Cherubini Bullarium, incipit *Quoniam ad institutam*, & Vrbani Octaui, incipit *Romanus Pontifex*, sub die 28. Augusti, de Anno 1624. nec Decretum Sacræ Congregationis, sub Gregorio Papa X V. edito circa facultatem nouos Conuentus admittendi. *Sextum*, non solùm Religiosos Ordinis, sed extraneos, & Clericos Sæculares, posse in huiusmodi celebrare Oratoriis. *Septimum*, in eisdem non posse publicè celebrari Diuina, aut modulatim, & more communitatis, statutis horis, nec Sanctissimum reseruari Sacramentum, nec publicas campanas pulsari, ad conuocandos non domesticos, nec quæstiones fieri eleemosynarum.

24 *Primum* asserit Franc. Pellizzarius, *num.* 91. eo ductus, quia Generales, & Visitatores concurrunt cum Prouincialibus ratione officij: immò (addit) sunt maiores illis: *Secundum* tenent idem Pellizzarius *ibidem*, & Diana, *parte* 9. *tract.* 1. *resolut.* 34. *versic. Sed hic*, concessioni præfatæ Gregorij Papæ XIII. inniti, ibi: per se. *Tertium*, affirmat eo in loco Pellizzarius, ex eius eiusdem constitutionis verbis. Cum propriè loquendo (ait ille) non dicantur residere Religiosi in loco, qui ipsorum non sit, Sic ille, cum aliis Viris doctis à se consultis. *Quartum*, docent idem Pellizzarius, *num.* 88. *versic. Moaet.* Palaus, *dicto num.* 9. *versic. ex quibus*, Laurentius de Peyrinis, *num.* 29. *allegato*, & Naldus, *numero* 32. *Quintum* asserit Peyrinus, *tomo* 3. *de Priuilegiis, ad constitutionem* 13. *Vrbani Papa Octaui, num.* 3. cum Riccio, *in Praxi, parte* 1. *decis.* 652. & Vrrutigoyti *in Pastorali interno, part.* 3. *voto* 7. *num.* 26. cum pluribus, quos recenset Et ratio est, quia appellatione Monasterij, non venit Hospitium. *Sextum* tenent Lezana, *verbo Oratoria, numero* 6. cum Pasqualigo, *in Decisionibus Moralibus, decis.* 180. Pellizzarius, *loco sæpe citato, num.* 92. Castrus Palaus, *num.* 9. *versic. ex quibus*, & Naldus *num.* 32. cum Suarez *disp.* 83. *sect* 3. *in fine. Septimum*, asserunt Laurent. de Peyrinis, *dicto n.* 3. & Vrrutigoyti, *num.* 24.

De his Oratoriis addit Diana, *parte* 9. *tract.* 1. *resolut.* 34. *versic. ex his sequitur*, esse localia. Quod & tenent Palaus, *num.* 9. allegato, *versic. ex quibus*, ac Pellizzarius, *vbi supra, numero* 92. Oratoria autem Sæcularium, esse personalia, ait ipse Diana. Qui præter hoc discrimen, quod reperitur inter Regularium, & Sæcularium Oratoria, alia assignat. *Primum* est, quod in Regularium Oratorio, plura (eodem scilicet die) celebrari possunt Sacra; in Sæcularium verò, vnum tantum. *Secundum*, quod interessentes Missæ, in Regularium Oratorio celebratæ, præcepto Ecclesiastico satisfaciant; secùs interessentes Missæ Oratorij Sæcularis, nisi de familia sint Domini Oratorij. *Tertium*, est immunitate Ecclesiæ gaudere Oratorium Regularium; non vero Sæcularium Oratorium. 25

Concordare tamen vtrumque Oratorium Regulare, & Sæculare, in duobus, docet præfatus Diana. *Primum*, in eo, quòd benedictione non indigeant: ei consonat Pasqualigus, *vbi suprà, quæst* 494. cum Bordono, *tomo* 3. *Consil. Regular. resolut.* 90. *num.* 3. & Passerin. *de Pollut. Eccles disput.* 2. *cap.* 11. *num.* 4 *Secundum*, in eo, quòd nec indigeant reconciliatione, si in eis actio pollutionis inductiua exerceatur. Limitat Pasqualigus, *si non sint benedicta.* Sic ille *quæst.* 495. cum eodem Passerino *ibidem*, Bordono, *num.* 4. Barbosa, *de Iure Eccles. lib.* 2. *cap* 8. *num.* 16. Auila, *de Censur. p.* 5. *tract.* 5. *disput.* 7. *dub.* 2. *conclus.* 1. *in fine.* Reginald. *lib.* 29. *cap.* 9. *sect.* 5. *numero* 187. *vers. cæterum*, Caspensi, *p.* 1. *tract.* 23. *disput.* 3. *sect.* 3. *num.* 73. Leandro, *de Sacrament. tract.* 5. *disput.* 8. §. 4. *quæst.* 25. Laym. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 1. Megala, *p.* 1. *Institutio. peregrin. lib.* 5. *cap* 13. *numero* 5. Henriq. *lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 5. *in Comment. litt. H. & libro* 9. *cap.* 27. *num.* 5. & aliis. Sed de hoc secundo, aliter dicendum credo, quoties locus Oratorij deputatus existit ad officia diuina celebranda, vel ad fidelium sepulturam, Episcopi, aut Prælati Regularis authoritate, iuxta iam dicta, & vt tenet Pellizzarius, *part.* 1. *tract* 5. *cap.* 3. *num.* 44. & ratio est. Quia in hoc casu, locus sacer est, & non profanus. Vnde sacrilegia ei irrogatur iniuria, de necessitate in confessione Sacramentali explicanda, si sanguinis, aut seminis fiat in eo iniusta profusio ad Ecclesiæ pollutionem sufficiens.

26 Sed inquires. Poteritne, aliquandò præsumi, quod ad constructionem loci sacri authoritas Episcopi, aut alterius similem facultatem habentis interuenerit. Respondeo quòd sic, quoties plura aut aliquod ex sequentibus interuenire repereris. *Primum est*, quòd per decennium ibi fuerint Diuina celebrata, aditu cuique patente, omnibúsque indifferenter ad ea audienda admissis. Ità abbas, *in cap. Patentibus, num. 1. & 2. el 10. de Priuilegijs,* Pax Iurdanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tract. 12. num. 28.* Thomas Sanchez *tom. 3. de Matrimonio, disputat. 15. num. 39. ad finem.* & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 7*

Secundum, quòd ibi sit Campana publica, seu in loco posita eminenti, ad conuocandum populum ad audienda Diuina. Delbene vbi proximè. Et probatur ex præallegato *cap. Patentibus, de Priuilegijs,* in quo Cœlestinus Papa Tertius Abulens. Episcopo
» rescribens, sic decernit. Patentibus litteris certifi-
» cari desideras, vitum Templariis, Hospitalariis, &
» aliis Oratoria in Domibus suis habentibus, liceat
» Campanas in eis ponere, publicéque pulsare. Res-
» pondemus autem consultationi tuæ, quòd non li-
» cet eis hoc agere: quin potius per te per censuram
» Ecclesiasticam, appellatione remota, coërcendi
» sunt, vt ità sint suo iure contenti, quòd iustitiam
» non impediant aliorum. Hæc in dicta decretali.

Tertium, quòd ibi sit Sepultura, aut Cœmeterium. Thom. Delbene, *dictâ sect. 7.*

Quartum, quòd ibi Sacramentum administretur Baptismi. Sic præfatus Delbene.

Quintum, quòd locus ille Decimas recipiat. Idem Delbene.

Sextum, tandem, quòd à solutione collectarum, sit ille locus immunis. Ita Delbene.

27 Octauò præmitto, non pollui locum sacrum per vllam actionem in eo à Iure fieri prohibitam, nisi notoria illa sit, vel per sententiam; vel per confessionem rei in iudicio; vel per probationem iuridicam plenè per idoneos testes factam; aut per facti ipsius euidentiam. Ità docent Emmanuel Sa, *Verbo Ecclesia, num. 19.* Zerola, *in Praxi Episcop. verbo Pollutio Ecclesia, versic. Secundò*, licet sub hoc termino. *Publica.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part. 3. verbo Ecclesia, seu Templum, num. 13. sub voce Manifesta:* ibi: Requiritur ergo quòd sit manifesta, vel per facti euidentiam, aut iuridicam confessionem, aut probationem. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. numero. 101. 102. & 111.* Petrus Crespetius, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Ecclesia, in fine.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dub. 2. sect. 3. num. 22.* Castrus Palaus, *parte 2. tract. 11. disputat. 1. puncto 1. num. 2. ex cap. Significasti, el 5. de Adulterijs*, Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 251.* Francisco Suarez, *tom. 3. in 3. part. D. Th. disput. 81. sect. 4. §. Secundò dubitari solet.* Basilio Poncio, *de Matrimonio, lib. 10. cap. 20. in fine.* Et cum Fagundez, *in Præcepta Decalogi, part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 24.* Machadus, *en el Perfecto Confessor. tomo. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. documento 4. num. 10.* cum eodem Fagundez, *parte 1. lib. 3. cap. 14. à num. 35.* & cum Barbosa, *de Iure Ecclesiastico lib. 2. cap. 4. num. 29.*

28 In eadem fuit sententia Ascanius Tamburinus, de Iure Abbatum, *tom. 1. disputat. 23. quæsito 11. num. 8.* dum dixit, quod Ecclesia, aut Cœmeterium occultè pollutum, quandiu pollutio latet, non indiget reconciliatione; at quando incipit publicari, & manifestari violatio, tunc necesse est, vt Ecclesia reconcilietur. Quocirca Pax Iordanus, *dicto tit. 12. num. 61.* dixit, quod si homicidium, aut effusio sanguinis omninò occulta sit, vel duobus, tribus, aut quatuor tantum nota, qui secretò apud se retineant, vel non diuulgent, non attendatur pollutio durante secreto. Quia tunc hominum opinio minimè offenditur, ex quo ignoratur; at si confessione delinquentis (addit) aut eorum, qui prius relauerant, publicetur, ab eo tempore intrabit violatio, seu potius pollutio, & opus erit reconciliatione.

Hæc Iordanus, qui pro se allegat *caput Significasti, de Adulterijs*, Glossam, *in cap. Si Ecclesiam, vnicum de Consecratione Ecclesia lib. 6.* Nauarrum *in Manuali, cap. 27. num. 256. in fine.* Gregorium Saytum, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. à num. 10.* Vgolinum, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 1. in fine.* Aloys Riccium, *in Praxi resolut. 257. num. 4. & resolut. 260. per totam.* Piascum, *in Praxi Episcopali, part. 1. cap. 5. num. 5. versic. Sacrilegio,* & Ludouicum de Miranda *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst. 39. art. 5. conclus. 2.* Iacobum de Graffis, *in decisionibus aureis, part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 11.* Leonardum Lessium, *de Iust. & Iure, lib. 4. cap. 3. de Speciebus Luxuriæ, dubitat. 12. num. 86. versic. Sed contraria sententia, pag. mihi 634.* & August. Barbosam, *de Potestate Episcopi allegatione 28. num. 37.* Quibus addo Busembaum, *in Medulla Theologia, lib 6 tract. 3. de Eucharistia, dub. 4. versic. Porro Ecclesia*, cum Paulo Layman, *lib. 5. tract. 5. cap. 5.*

Quod autem ea fuerit Pacis Iordani mens, *in dicto num. 61.* 29
euidens mihi est, tam ex fine numeri præcedentis, ibi: *Nunc quartam capiamus circumstantiam, seu qualitatem notorietatis:* quam ex *num. 111.* Vbi sic fatur. Quarto ex particula, *notoria*, colligitur, ex occulta emissione, pollutionem quidem induci ex parte rei, siue materialiter; attamen donec effusio publicetur, haberi pro non inducta, & à solo tempore publicationis, vim haberi prohibitionis, de non vtendo Ecclesia, vel Cœmeterio polluto, prius quàm reconcilietur. Hactenus Doctor ille. Hîc multa occurrunt, necessariò dicenda, pro exacta explicatione huius prænotati, & vocis *Notorium*; sed ne illud, & digressio nimis protrahatur, libuit de hoc disserere in §. sequenti. 30

Nonò, & vltimò præmitto, nonnullas necessariò requiri conditiones, seu qualitates, ad pollutionem loco sacro, per actiones Iure prohibitas inducendam, præter notorietatem, quæ quidem transcendentalis est, & communis omnibus actionibus loco sacro pollutionem inducentibus. Alia est, quod actio voluntaria sit: alia, quòd intra locum sacrum fiat. Et vtraque etiam communis est, & transcendentalis omni actioni pollutionem inducenti. Alia est, quoad pollutionem ex sanguine, aut ex semine causatam, quòd ista humana sint, non alterius animalis. Alia, quòd istorum respectu, non qualibet sanguinis, aut seminis sufficiat, ad loci pollutionem, quantitas; sed necessaria sit, quæ ad fluitionem sufficiat. Et alia tandem respectu homicidij, & sanguinis effusionis est, vt actio homicidij, aut effusionis sanguinis, iniuriosa sit.

§. II.

§. II.

Exponuntur voces Famoſum, Manifeſtum, Notorium,Occultum, ac Publicum.

BREVIARIVM.

Abſoluere.

Poſſant Prælati Regulares ſubditos ſuos abſoluere ab occultis per accidens, prout probabilibus opponuntur. n.54.

Blaſphemia.

Illa eſt publica Blaſphemia, quæ prolata eſt coram maiori parte alicuius communitatis. n.63.

Si tamen illam percipiant. Quia præſentia ſine intelligentia non ſufficit. n.64.

Certa regula dari nequit ad dignoſcendam notoriam Blaſphemiam; ſed relinquentis prudentis arbitrio. n.65.

Delictum.

Attendi non debet ad factum materialiter ſumptum ſolum, ſed etiam ad ipſum formaliter in ratione delicti, quando de delicto agitur. n.49.

Diſpenſare.

Prælati Regulares diſpenſare poſſunt cum ſubditis ſuis ſuprà occultis per accidens, prout probabilibus opponuntur, etiamſi à duobus ſciantur. n.54.

Diſpenſare poſſunt Epiſcopi, & dicti Prælati Regulares, ſi crimen notorium non ſit. n.50.60.61.

Limita dummodò rei diſpenſandi inquiſiti non ſint, etiamſi crimen probari nequiuerit. n.58.60.

Fama.

Eſt illæſa dignitatis ſtatus, vita, & moribus comprobatus, & in nullo diminuatus. n.32.

Procedit Fama aliquandò ex ſcientia; aliquandò ex ſuſpicione; aliquandò ex certo authore; & aliquandò ex incerto. n.32.

Famoſum.

Idem eſt, quod Publicum. Et vtrumque, quod eſt fama publica proclamatum. n.32.

Quando ex ſcientia procedit, idem eſt, quod Notorium. Quia non poteſt tergiuerſatione vlla celari. Quando verò ex ſuſpicione, impropriè notorium dicitur. n.32.

Interpretatio.

Iura ſtrictè interpretari debent; priuilegia autem, latè. n.61.

Manifeſtum.

Illud manifeſtum dicitur, quod facilè probari poteſt, ſaltem per multos, licèt non euidenter. n.33.

Notorium.

Illud eſt notorium, quod adeò clarè, & euidenter patet, vt negari non poſſit. n.34.45.

Confunditur aliquandò Notorium cum Famoſo, aut Publico, & cum Manifeſto. n.31.

Notorium, aliud ſimpliciter; aliud ſecundùm quid, reſpectu determinati loci. n.36.

Ad Notorium ſimpliciter requiritur, vt ſciatur à pluribus communitatibus, etſi non omnibus. n.36.

Ad Notorium ſecundùm quid requiritur, vt factum ſciatur certè à maiori parte incolarum particularis communitatis, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſit. n.36.

Notorium, aliud Facti; *aliud* Iuris; *& aliud* Præſumptionis. n.37.

Notorium Facti, *eſt, quod ità ſe exhibet conſpectui hominum, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari.* n.35.38.

Notorium Facti, *ſex requirit conditiones. I. Vt ſcientia facti, multorum ſit. Maioris ſcilicet, aut magnæ partis incolarum. II. Vt factum, in loco publico fiat. III. Vt die, & non de nocte fiat. IV. Qualitas attenditur perſonarum præſentium: an prudentis arbitrio rem geſtam manifeſtaturi, vel non. V. Numerus attenditur incolarum: nam in parua communitate, minor numerus ſufficit ad faciendum Notorium, quàm in magna VI. Quod adſtantes factum intelligant dum fit.* n.39.63.64.

Ad Notorium Facti, *communitas ſecundùm aliquos, habere debet ſaltem decem incolas.* n.36, 63.64.

Secundùm alios, ſufficit habere tres. n.39.

In dubio, an aliquid ſit Notorium Facti, prudentis arbitrio relinquitur. n.40.

Notorium Facti, *per duos teſtes deponentes de viſu facti, & de eo, quod ibi aderat maior pars incolarum, quæ idem, quod ipſi videre potuit; aut vidiſſe populum præſentem facto, etſi ipſi non viderint, probatur* n.41.

Vt Iudex procedat per modum Notorij, debet declarare in proceſſu, delictum eſſe notorium: & per hoc, quod intendit procedere per viam Notorij. Et ad hanc declarationem duorum teſtium examen, qui de Notorio deponant, præcedere debet. n.42.

An hæc requiratur declaratio in Notorio Facti permanentis, & in Notorio Facti coram ipſo Iudice, controuerſum eſt. n.43.

Reus in Notorio, non dubitatiuè, ſed aſſertiuè examinatur. n.44.

Quando de delicto notorio agitur, non attenditur ad factum materialiter ſumptum; ſed ad ipſum formaliter in ratione delicti. Explicatur exemplo. n.49.

Notorium Iuris *eſt, quod clarè conſtat, vel per Iudicis ſententiam diffinitiuam, vel per confeſſionem rei in iudicio, vel per idoneorum teſtium plenam probationem in iudicio factam, quæ neque coloratè impugnari nequeat.* n.45.

Confeſſio rei extraiudicialis, Notorium Iuris non facit. n.46.

Notorium Præſumptionis eſt, quod publicè habetur pro tali; ſed verè probari nequit, vt quod vnus ſit alterius filius, Frater, aut conſanguineus. n.47.

Quod ſemel fuit Notorium Facti, aut Iuris, fieri poteſt Occultum, ſi moriantur omnes, qui illud nouerunt: & ſi ſententiam Iudicis, rei confeſſio, & probatio deperdantur. n.48.

Occultum.

Quod non eſt Notorium cognitum, publicè, aut manifeſtè, occultum eſt. n 50 61.

Occultum, aliud per ſe; *aliud* per accidens. *Occultum* per ſe, *eſt, quod nihil habet ex natura ſua, vndè ab hominibus cognoſci poſſit. Occultum* per accidens *eſt, quod ex natura ſua ab hominibus cognoſci poteſt; de facto tamen non cognoſcitur, quia deſuit, qui illud agnoſceret.* n.51.

Occultum per accidens, *aliud eſt quod opponitur* Probabili. *Et eſt, quod licèt externè fuit factum, teſtibus idoneis probari non poteſt, etiamſi ab aliquibus ſciatur. Aliud opponitur* Famoſo, *ſeu* Publico. *Eſtque illud, quod etſi probari poſſit, infamia tamen non laborat. Aliud eſt quod* Notorio *opponitur. Et eſt*

& est illud, quod etsi laboret infantia, & probari possit, non tamen est ita clarum, quod tergiuersatione excusari nequeat. n.52.61.

Occultum per se, non cadit sub Ecclesia iurisdictione, nec in odiosis, nec in fauorabilibus. n.53.

Limita in actibus internis, qui exteriores perficiunt. n.53.

Occultum per accidens, prout opponitur Famoso, & Publico, sub fauorabili cadit concessione, quoad forum conscientiæ, in litteris Pœnitentiariæ habentibus clausulam : Dummodò impedimentum occultum sit ; *secus quoad facultatem dispensandi in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario.* n.57.

Occultum per accidens prout Probabili opponitur, sub fauorabili venit concessione. n.54.58.

A Pollutione loci sacri excusat. n.56.

Pollutio loci sacri.

Occulta est Pollutio, non solùm quando probari non potest, quia nulli interfuerunt, sed etiam quando interfuerunt, sed non publicarunt ; dummodò tamen tot non sint, qui multitudinem constituant. n.62.

Publicum.

Propriè sumitur Publicum, pro Notorio, quando publicitas orta est ex euidentia ; impropriè, verò quando ex suspicione. n.32.35.

Publicum vt sit, in plurimum non sufficit, vt à duobus, vel tribus sciatur. n.66.

Nec sufficit, vt coram multitudine adstantium fiat actio, si illam non intelligant. n.64.

Sententia.

Ad sui valorem, & effectum, semper in Iudice illam pronunciante, competentiam petit. n.48.

Testes.

Duo, vt plurimum, plenè probant. n.54.58.

Plures recensentur causæ, in quibus plures, quàm duo requiruntur testes. n.55.

Tridentinum Concilium.

Caput sextum sessionis 24. à S. Congregat. declaratur. n.58.

31 INter qualitates, vel conditiones, ad pollutionem loci sacri requisitas, notorietatem recensuimus, ita vt nulla actio formaliter, vt ita loquar pollutionem inducat, quæ notoria non sit. Sed quia vox *Notorium*, non semel à Doctoribus, cum vocibus *Famosum, Publicum, & Manifestum* confunditur, operæ pretium duxi singulas earum exponere, vt melius percipiatur, in quibus casibus, notorietatis ratione, locus sacer pollutus censeatur : & incidenter nonnullos casus, memoria dignos, resoluere lubens decreui : ac vocem *Occultum* pariter explicare. Quæ quidem, & aliæ præfatæ, multis accipiuntur modis, prout Iuris Canonici professores, apud Paecem Iordanum, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. de Reconciliatione Ecclesiæ, & Cœmetery*, exponunt *in cap. Vestra, el 7. de Cohabitatione Clericorum, & mulierum* Menochius, *de Arbitrariis, casu 166.* Mascardus, *de Probationibus, conclus.*1107. *à numero* 13. Gabriel, *commun. conclus. tit. de Restitutione spoliatorum, conclus.*1. *num.*117. Farinacius, *in Praxi, quæst.*21. *num.*1. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom.2. verbo Notorium*, & Emmanuel Sa, *verbo Manifestum.*

32 *Famosum* igitur, seu *Publicum*, quod idem est, teste Lezana, *vbi proximè, num.3.* illud dicitur, quod est fama publica proclamatum. Ita idem Lezana, cum Thoma Sanchez, *tomo 2. Consiliorum, lib.6. cap.3. dub.3. num.1.* & Soto, *de secreto membro 2.* Quibus consonat Sa, *verbo Manifestum, num.4. versic. Publicum* : quatenùs dicit : Publicum crimen est publica infamia proditum. Pro quo scire oportet, Famam describi à Glossa, *in dict. cap. Vestra, verbo Notorium*, in hunc modum. *Fama, est illæsæ dignitatis status, vita, & moribus comprobatus, & in nullo diminutus ex L. cognitionum, §. existimatio, ff. de Variis, & extraordinariis cognitionibus.* Fama autem, vti ipsa adnotat Glossa, & probat ex *Canone Sanctum est, el 26. de Consecratione, distinct* 4. quandoque ex scientia ; quandoque ex suspicione procedit ; quandoque ex certo authore ; quandoque ex incerto. Et quidem hoc ipsum docet Glossa *in cap. Manifesta, verbo eodem, el 15. 2. quæst.1.* Vbi adnotare libuit, idem esse *Famosum*, quod *Notorium*, quando *Fama* ex scientia procedit, vti ex dicendis de *Notorio*, patebit. Quia quod ex scientia procedit, euidenter patet, & nulla potest tergiuersatione celari. Quando verò ex suspicione *Fama* procedit, *Famosum* impropriissimè *Notorium* dicitur. Impropriè etiam sumitur aliquando *Publicum* pro *Notorio*, quando publicitas orta est ex suspicione ; propriè autem, & rigorosè, quando ex euidentia, vti omne constabit *num.35.*

Manifestum dicitur illud, quod facilè probari 33
potest. Sic Glossa, *in cap. Vestra, verbo Notorium, el 7. de Cohabitatione Clericorum, & mulierum, & in cap. Manifesta, verbo eodem, el 15. 2 quæst.1.* Emmanuel Sa, *verbo Manifestum, num.1.* Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part.4. verbo Notorium num.3.* cum Angelo Theologo, *verbo Manifestum, num.1.* Syluestro, *ibidem*, & cum Thoma Sanchez, *tomo 2. Consiliorum, lib.6. cap.3. dub.3. num 16.* Addit tamen Lezana, requiri ad Manifestum, vt possit probari per multos. Quod & Sa innuit ibi : sed non sit notorium. Sed benè verum est, quod non semel *Manifestum*, pro *Notorio* sumatur, vt videre est in Leonardo Lessio, *de Iustit. & Iure, lib.2. cap.20. dubitat.22. numero 185.* impropriè tamen, vti aduertit Glossa tam *in Can. Manifesta*, quam *in cap. Vestra modo allegatis*, ex qua adæquatam *Manifesti* habemus descriptionem. Illam, sub hac tradit verborum forma. Manifestum est, quod semper ex scientia, & ex certo authore procedit, & quod potest probari. Quam probat *ex L. Heredes palam, ff. de Testamentis, & qui testamentum facere possunt.* Illud tamen, quod ait, *ex scientia*, intelligi non debet de plena rei notitia, quæ tergiuersatione nulla celari possit, quia tunc non manifestum, sed notorium esset, vti modo videbimus ; sed de notitia, quæ discussione egeat, & tergiuersationem aliquam admittere queat.

Notorium est illud, quod adeo clarè, & euiden- 34
ter patet, & constat, vt negari non possit. Sic Lezana *verbo Notorium*, August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.2. allegat.39. num.22.* dicens. Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem. Allegat Iulium Clarum, *lib.5. §. fin. quæst.9.* Mascardum, *de Probationibus, conclus.*1101. Paulum Comitolum, *Responsionum Moralium, lib.1. quæst.57.* Menochium, *Illust. cap.2. num.11. & cap.20. numero 23.* Farinacium, *in Praxi criminal. quæst.21. num.8.* Aldrete, *de Religiosa disciplina tuenda, libro 1. cap.5. §.2. num.6.* & Menochium, *de Arbitrariis, casu 166. num.4.* Sic & Marcus Vidal. *in Arca Vitali, tit. de Blasphemia, inquisitione vnica, num.38. in fine*, ibi. Aduertendum verò, non posse dari

dari certam, & infallibilem regulam ad cognoſcendam Blaſphemiam publicam, ſiue *notoriam* facti, quæ tunc contingit, quando quis poſt Blaſphemiam prolatam, nequit illam vlla tergiuerſatione celare, & excuſare. Hæc ille. *Notorium* itaque eſt, plena rei notitia, indubitatam, & finitam probationem, diſcuſſione non egentem, inducens.

Quæ certè doctrina, veriſſima eſt, & compro-
35 batur ex Gloſſa, *in Can. Manifeſta, el 15. 2. quæſt. 1.* dum ait. Notorium facti, eſt, quod exhibet, & offert ſe oculis omnium: id eſt, quod ita habet facti euidentiam, quod non poteſt negari: ſupple probabiliter. Hæc ibi Et *in cap. Veſtra, verbo Notorium, el 7. de Cohabitatione Clericorum, & mulierum*, vbi in ſequentia prorumpit. Notorium facti eſt, quod ita exhibet ſe cōſpectui hominum, quòd nulla poteſt tergiuerſatione celari. Et fortius comprobatur ex textu in *cap. Tua nos, el 8. dict. tit. de Cohabitat.* in quo Innocentius Papa Tertius, ſic de-
» cernens ait. Nos igitur conſultationi tuæ taliter
» reſpondemus, quod ſi crimen eorum, ita publicum
» eſt, vt meritò debeat appellari notorium: in eo ca-
» ſu, nec teſtis, nec accuſator eſt neceſſarius, cum hu-
» iuſmodi crimen, nulla poſſit tergiuerſatione celari.
» Si verò publicum eſt, non ex euidentia, ſed ex fa-
» ma; in eo caſu, ad condemnationem eorum, ſola
» teſtimonia non ſufficiunt; cum non ſit teſtimoniis,
» ſed teſtibus iudicandum. Hactenùs Innocentius, in illa Decretali.

36 Hîc aduertere duxi cum Leonardo Leſſio, *de Iuſt. & Iure, lib. 2. cap. 11. dubitat. 13. num.* 74. *Notorium* dici dupliciter: ſimpliciter ſcilicet, ac abſolute: & ſecundùm quid, ſeu reſpectu loci determinati. Ad Notorium in hac ſecunda acceptione, ſufficit quod maior pars incolarum illius loci, Collegij, aut Congregationis factum ita certè ſciat, vt nulla queat tergiuerſatione celari, dummodò communitas illa, qualiſcumque illa ſit, decem ſaltem incolis conſtet. Ad Notorium autem abſolutè, & ſimpliciter ſumptum, hæc non ſufficit ſcientia, ſed requiritur, vt ſit aliis communitatibus communis, etſi non omnibus, pluribus ſaltem & vt plurimum. Sed tanti huius Doctoris audiamus verba.

Addit Nauarrus, *cap. 25. Enchirid. num.* 73. etiam dici Notorium, quod euidenter notum eſt maiori parti alicuius Congregationis, ſeu Collegij, vbi non ſunt pauciores, quàm decem. Itaquè ſi ſex, aut ſeptem in Congregatione, vbi decem, vel vndecim ſint, factum ſciant, dicitur eſſe Notorium: quod verum eſt reſpectu illius Congregationis, non autem abſolutè. Quidquid enim notum eſt maiori parti alicuius Collegij, vel Congregationis, eſt Notorium in illa Congregatione, non autem abſolutè reſpectu totius Vrbis, aut Parœciæ. Huc vſque Leſſius, cui accinit Emmanuel Sa, *verbo Manifeſtum, num.* 2.

37 *Notorium*, in triplici eſt differentia. Aliud enim eſt Notorium *Facti*; aliud Notorium *Iuris*; & aliud Notorium *Præſumptionis*. Ita diſtinguit Gloſſa, *in Can. Manifeſta, verbo eodem, el 15. 2. quæſt.* 1. dicens. Notorium triplex eſt. Eſt enim Notorium Facti, Notorium Iuris; & Notorium Præſumptionis. Gloſſa etiam *in cap. Veſtra, verbo Notorium, el 7. de Cohabitat. Clericor. & mulier.* Sic fatur. Circa Notorium diſtingue: Aliud eſt Notorium Facti; aliud Iuris; aliud Præſumptionis.

38 Notorium Facti, vt hæc Gloſſa ait, eſt, quod ita exhibet ſe conſpectui hominum, quod nulla poteſt tergiuerſatione celari. Et vti illa. Notorium Facti eſt, quod exhibet, & offert ſe oculis omnium; id eſt, quod ita habet Facti euidentiam, quod non poteſt negari: ſupple probabiliter. Conſonat Leſſius, *loco recenſito, num.* 73. dicens. Notorium Facti dicitur, quod in præſentia multorum eſt perpetratum, vel quod maiori parti viciniæ, paſſim ob oculos verſatur. Pro vtroque exemplum adfert, dicens. Vt ſi quis in platea publica pugnet, vel iurgia cum clamore miſceat: Si quis publicè concubinam habeat, & domi filios alat.

Accinit Lezana *tomo 2. part. 4. verbo Notorium,* 39 *num.* 5. vbi nonnulla pro Notorio adnotat Facti. *Primum* eſt, pro illo non ſufficere notitiam (certam ſcilicet) paucorum hominum, ſed requiri vt illa ſit maioris, vel magnæ ſaltem partis loci, viciniæ, Conuentus, &c. Quod & tenet Laurentius de Peyrinis *in Formulario Prælatorum Regularium, litt. P. cap. 17. pagina mihi 674. num. 3. & 4. Secundum*, conſiderari debere locum, in quo res contingit, vt ſcilicet publicus ſit, in quem ſoleat conuenire communitas. Conſonat enim in hoc P. Peyrinus. *Tertium* eſt, conſiderari etiam debere tempus in quo res contingit, nempè Dies. Quia quod nocte fit, ſecretum cenſetur, iuxta doctrinam traditam ab Abbate *in cap. Veſtra, ſæpe citato de Cohabitatione Clericor. & mulierum*, à Syluestro, *in Summa, Verbo Notorium, quæſt.* 1. & à Maſcardo, *de Probationibus, concluſ.* 1106. *num.* 18. quam etiam Laurentius de Peyrinis citatus ſequitur cum Speculat. *lib. 3. de Notor. crimin.* §. 8. *à num.* 5. *Quartum* eſt, ad qualitatem perſonarum coram quibus res contingit attendi debere. An ſcilicet, prudentis arbitrio, iudicari poſſit rem geſtam manifeſtaturos, vel non. Suarez, *tomo 5. in 3. partem D. Th. diſputat. 9. ſect. 2. num.* 11. & Theſaurus, *in Praxi, parte 1. cap.* 21. *Quintum* eſt, attendi etiam debere ad Numerum perſonarum in communitate, in qua res contingit, exiſtentium: vti cum Farinacio, *part. 1. Praxis, quæſt. 21. num.* 45. docet Laurentius de Peyrinis, *vbi proximè*. Quia minor numerus ſufficit ad faciendum Notorium in parua, quàm in magna communitate. Quot autem perſonæ debeant in communitate exiſtere, vt res, quæ in ea contingit, ſi à maiori, aut à magna illius parte ſciatur, notoria dicatur, non eſt eadem omnium Doctorum ſententia. Exiſtere enim debere ſaltem decem, docent Nauarrus, & Leſſius *num.* 36. allegati; alij verò, quos ſuppreſſis nominibus recenſet, & ſequitur præfatus Peyrinus, tres ſaltem ſufficere, vt exiſtant in parua communitate, vti in paruo Conuentu, in quo non eſt magnus Religioſorum numerus, è contra tenent.

Quando denique aliquid dicatur Notorium Fa- 40 cti, cum non ſit expreſſum in Iure, relinquendum eſſe Iudicis arbitrio, qui attento ipſo facto, & inſpectis circunſtantiis loci, temporis, & perſonarum interuenientium, quoad quantitatem, numerum, & qualitatem earum, iudicet an ſit notorium, necne, docet idem Laurentius de Peyrinis *loco citato*, cum Speculat. *Vbi proximè, num.* 6. Farinacio, *dicta quæſt. 21. num.* 48. Maſcardo, *de Probationibus, concluſ.* 1106. *num.* 18. & cum aliis penes ipſos.

Quod ſi petas, ad probandum Notorium, quot 41 ſufficiant teſtes? Reſpondet Peyrinus, *in loco ſæpe allegato, num.* 4. ex Iulio Claro, *in Praxi criminali, lib. 5. §. fin. quæſt 9. num.* 6. Speculatore, *lib. 3. Rubrica de Notor. crim. §. 8. nu. 17. & 20.* & ex Farinacio, *part. 1. Praxis, quæſt. 21. num.* 109. duo ſufficere deponentes de viſu: ſcilicet, quod erant præſentes, & viderunt crimen de quo teſtificantur,

cantur, & quod ibi erat maior pars Communitatis, quæ idem, quod ipsi videre potuit. Alij tamen, quos recensem Farinaceius, *num.* 107. & Mascardus, *num.* 21. dicunt; non esse necesse, quod deponant, se vidisse factum; sed sufficere, quod deponant, se vidisse populum præsentem facto.

42 Præfatus Laurentius de Peyrinis adnotat num. 5. quod antequàm Iudex procedat per modum Notorij, debet declarare in processu, delictum esse notorium, & per hoc, quod intendit in eo procedere per viam Notorij. Ad quam declarationem præcedere debet duorum testium examen, qui de Notorio deponant. Ita ille, ex Iulio Claro, *vbi proximè*, *num.* 8. Quæ certè doctrina bene mihi arridet, solum in casu, quo ipsi Iudici non constet de ipso Notorio, sed illud ignoret, aut de eo dubitet: si enim ipsi de Notorio constet, examen illod præmittere neutiquam debet. Non ad illud tenetur.

Hæc mea limitatio probatur quia quæ manifesta sunt, iudiciarium ordinem non requirunt. *Can. Prohibentur*, 2. *q.* 1. & manifesta accusatione non indigent. *Can. Manifesta, ead. causa, & q.* Ergo neque probatione indigent, vti interpretatur Tamburinus, *de Iure Abbat. to. 3. disp. 4. q. 11. in fine.* Et illustratur exemplo Iudicis Conseruatoris, qui per modum Notorij semper procedere debet, siquidem cognoscere nequit, nisi de manifestis, & notoriis iniuriis, & violentiis, vti constat ex texto in *cap. 1. de Officio Iudicis delegati, in 6.* Et ibi Glossa *verbo Conseruatores*, ibi. De manifestis ergo, solummodò habent cognoscere. Et intellige manifesta illa, quæ notoria sunt, & ita patentia, quod nulla probabili tergiuersatione celari possunt. Hæc Glossa. Barbosa, *de Potestate Epis. part. 3. alleg.* 106. *pag. mihi* 373. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 1. parte 2. cap. 10. num.* 52. & alij communiter Doctores. Conseruator autem ad ea, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam non valet extendere potestatem, ita decernente Innocentio Papa Quarto *in dicto cap.* 1. *Statuimus.* Id est, vt inquit Glossa, *verbo Indaginem*, non potest se intromittere in causæ cognitione, seu in ipsius examinatione. Qua tamen prohibitione non obstante, potest Iudex Conseruator & tenetur, vt munus suum valeat exercere, summariam informationem de notorietate iniuriæ, & violentiæ præmittere, si de illa dubitet qualitate Notorij, vel clarè de illa non appareat. Quæ vtique probatio recipere potest, & debet ad suam iurisdictionem fundandam, ita vt si inueniat iniuriam, & violentiam notoriam, procedat; aliàs se incompetentem pronunciat. Ita Glossa, *verbo Conseruatores, à medio*, Barbosa, *num.* 20. cum communi Doctorum, & Lezana, *dicto num.* 62.

Et ratio est, quia cum alicui iurisdictio committitur, committitur quoque id sine quo illa exerceri non potest. Lezana, cum Moneta *de Conseruatoribus, cap. 7. quæst. 3. num. 90. & 95.* & Molina, *tom. 6. disputat. 29. numero* 2. Et quilibet Iudex constitutus, ad videndum an sit sua iurisdictio, poterit indagare, an sua illa sit, & illud inquirere, etiam in formaiudicij, vti docet Barbosa, *ex regula in L. 2. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum, & cap. Præterea, de Officio Iudicis delegati.* Ioanne Andrea *colum.* 3. Dominico, *num. 6 & 7.* Anchar. *num. 5. in dictum cap. 1. dicti tituli in 6.* Emman. Roderiq. *tomo 1. QQ Regularium, quæst. 65. art. 12. versic. Sed contraria*, Azorio, *part. 2. lib. 5. cap. 34. quæst. 7.* & Molina *vbi proximè*, id in terminis resoluentibus. Et meritò quidem, quia vbicumquè iurisdictio alicui competit respectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem, de illa constare qualitate. Barbosa, *num.* 19. per Bartolum, *in L. Medium interest, num. 2. & 5. ff de Condic. & demonst.* Seculum, *num. 50. cum seqq. in cap. 1. de Officio Delegati.* Vantium, *de Nullitate tit. ex defectu Iurisdictionis Ordin. num.* 167. & Petrum Barbosa *in L. Siquis ex aliena, num. 148. ff. de Iudiciis.* Etsi de illa qualitate non posset per informationem illi constare, illam aliàs ignoranti, talis Iudicis officium esset inutile, vti bene Glossa *in dict. cap. 1. de Officio Iudic. Delegati in 6. verbo Conseruatores.* Sicut igitur Iudex Conseruator potest, sine præuia probatione Notorij, in causa procedere, quoties illi aliàs de tali constat qualitate, sic & quilib. & Iudex per modum Notorij volens in qualibet causa procedere, bene valet, absque vllo testium præuio examine, ad præfatam procedere declarationem, si de eadem qualitate non dubitet.

An autem hæc requiratur Declaratio, etiam in 43
Notorio Facti permanentis, & in Notorio coram ipso Iudice facto, non est concors Doctorum Sententia. Nam Bajard. *ad dictum Iulij Clari locum, num.* 8. tenet apud Laurent. de Peyrinis, quod non; Farinacius autem, semper illam esse necessariam, siue factum negetur per reum, siue non, maximè si neget. Docet *in Praxi criminali, part. 1. quæst. 21. num.* 116.

Tandem aduertit P. Peyrinus, *in Formulario* 44
Prælatorum Regular. Litt. P. cap. 17. num. 6. quòd quando reus in delicto notorio examinatur, non debet dubitatiuè examinari: An scilicet tale patrauerit facinus; sed assertiuè: scilicet. Notum est, quod tale commisisti delictum, cur illud commisisti? Allegat plura sacræ Scripturæ testimonia, ex *Genesi cap. 6.* Perspicuum est, quod vxor tua sit, cur mentitus es eam sororem tuam esse? *Exodi cap. 32.* Quid tibi fuit populus hic, quia induxisti super eos peccatum magnum? *I Regum, cap. 13.* Quid fecisti? & *ex cap. 2. eiusdem libri.* Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo? Allegat & Lucam de Penna, *in L. Quoties, colum 8. Cod. de Dignitatibus, lib. 12.* & Follerium *in Practica criminali, rubrica. Item, qui captus est in flagranti, num.* 12.

Notorium *Iuris est*, quoad clarè constat, vel per 45
Iudicis sententiam diffinitiuam vel per confessionem rei in iudicio, vel tandem per probationem plenè in iudicio, per idoneos factam testes. Ita quoad duas priores partes Glossa in *cap. Vestra, verbo Notorium, & verbo Non diffitetur, el 7. de Cohabitatione Clericorum, & mulierum.* Et quoad secundã, & tertiam, Glossa, *in Can. Manifesta, verbo eodem, 2. quæst.* 1. Ioannes Bapt. Lezana, quoad omnes, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part. 4. verbo Notorium num.* 4. in casu, quo probationes tam claræ sint, & manifestæ, vt neque coloratè impugnari possint. Sic ille ex Mascardo, *de Probationibus, conclus. 1106. nu. 26. & 29.* & ex Thesauro, *in Praxi, part. 1. cap. 21. §. Notorium Iuris.* Et huic solido innititur fundamento. Quia illud est Notorium, quod adeo euidens est, & clarum, vt negari non possit.

Et in hoc sensu, admittit Lezana sententiam asserentem esse Notorium Iuris, quod in iudicio plenè est probatum, etiamsi reus crimen non confiteatur, nec Iudex de illo sententiam proferat, quam colligit ex Toleto, *in Summa, lib. 5. cap. 36. §. Ille dicitur*, & ex Lessio, *de Iustitia, & Iure lib. 2. cap. 11. dubit. 13. num.* 73. & ex aliis, quibus addo ipsum

ipsum Leonardum Less. *eod. lib. cap.* 20. *dubitat.* 22. *num* 185. cum Couarruuia, *lib.* 3. *variarum, cap.* 3. *num.* 4. *&* 5. Emmanuelem Sa, *verbo Manifestum n.* 3. cum Nauarro, *in Manuali, cap.* 25. & Syluestro, *verbo Notorium, num.* 3. & Augustinum Barbosa *de Potestate Episc. parte* 2. *allegat.* 39. *num.* 24. vbi postquam *n* 23. dixerat, ex Mascardo *conclus.* 1326. *num* 4. Farinacio *in Praxi q* 21. *num.* 31. Stephano Gratiano *disceptat. forens. cap.* 142 *num.* 9. *&* 10. Aldrete, *de Disciplina Religiosa tuenda, lib.* 1. *cap.* 5. §. 2. *num.* 11. Afflicto Menochio, & aliis, dici Notorium delictum, quod committitur, aut confitetur, in iudicio, addit: *item omne illud quod ex actu iudicij constat*. Pro quo allegat. Menochium, *Remed.* 1. *Recuper. num* 232. *& de Arbitrariis, casu* 166. *n* 61. *in consilio* 100. *num.* 6. Tiraquellum, *de Retract. lignag.* §. 36. *glossa* 2. *n.* 44. Mascardum, *conclus.* 1105. *num.* 13. *& seqq.* Farinacium *dicta quæst* 21. *num.* 14. *& quæst.* 9 *num.* 20. Mendez à Castro, *in Praxi Lusitana lib.* 3. *cap.* 15. *num.* & Aldrete, §. 2. *num.* 10. & concludit cum Mascardo, *conclus* 1296. *num.* 15. & Farinacio *num* 31. esse Notorium, quod deducitur ex sententia in iudicio prolata. Quare dictum Glossæ *in cap. Vestra citat.* Peyrini, *in Formulario Prælator, litt. P. cap.* 17. *num.* 1. & aliorum recensentium inter Notoria Iuris; solum ea, quæ per confessionem in iudicio factam, & quæ per diffinitiuam constant sententiam, excludere non debet à Notorio Iuris, quæ plenè probatum fuerit in iudicio, ita vt probabiliter impugnari nequeat.

46 Consultò dixi: *per confessionem in iudicio factam*. Quia confessio extraiudicialis, etiamsi coram Parocho fiat, & testibus, Notorium Iuris non inducit, vti benè Leonard. Lessius docet *dicto cap.* 20. *dubitat.* 22 *num.* 185. cum P. Molina, *disput.* 333.

47 Notorium denique *Præsumptionis* est, vt si aliquis publicè habitus pro alicuius filio: ibi enim non requiritur aliquis Iuris ordo. Hoc enim, quod aliquis sit alterius filius, verè probari non potest, sed potius per præsumptiones. Ita Glossa, *in Can. Manifesta, verbo eodem, in fine, el* 15. 2. *quæst.* 1. & Glossa, *in cap Vestra, verbo Notorium, in fine el* 7. *de Cohabitatione Clericorum, & Mulierum*, & *in cap. Michael, verbo Constiterit, el* 13. *de Filiis Presbyterorū*. Vndè Consanguinitas dicitur notoria præsumpta, quia verè probari non potest, quod vnius alterius sit filius. Vti dicta Glossa *in Can. Manifesta, ex L. Lucius, ff. de Condi. & demon.*

48 Duo rursùs, pro *Notorio* adnotare duxi. *Primum*, quod id, quòd aliquandò est notorium, potest occultum effici: vt si omnes, qui id nouerunt, moriantur: Sic Lezana, *verbo Notorium, num.* 6. cum Thoma Sanchez, *tomo* 2. *Consilior. lib.* 6. *cap.* 3. *dub* 3. *num.* 14. & Corduba. Et idem est quoad Notorium Iuris, si acta sententiæ diffinitiuæ Iudicis competentis, (hæc enim qualitas semper supponitur ad sententiæ valorem, & effectum,) aut confessionis rei, in iudicio factæ, vel legitimæ, & plenæ probationis, per idoneos factæ testes, deperdita sunt. Et ratio in promptu est. Quia deest radix, & origo, vnde Notorium Iuris nascebatur: de cuius conseruatione, hoc, dubio procul, dependebat, sicut de ea, ad fieri, dependere, omnes fateri tenentur. Iudicialia enim, præcipuè in conseruari, maximè actis publicis, in iudicio factis dependere, nefas sit dubitare.

49 *Secundum*, quod quando de delicto agitur Notorio, attendi non debet ad factum materialiter sumptum, sed ad ipsum formaliter, in ratione delicti consideratum. Vndè etiamsi Notorium sit Sacerdotem celebrasse, si notorium non sit illum celebrasse censura irretitum, irregularitas ex celebratione se-

quuta, notoria minimè censebitur. Et si notorium aliquem ingressum fuisse in Monialium clausuram, non tamen est notorium ingressum fuisse sine licentia, huiusmodi ingressus, notorius in ratione non censebitur delicti. Sic illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 12. *num.* 32. *respons.* 98. *num.* 213 Lezana, *vbi proximè, num* 7. cum Nauarro, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 255. *in fine*, & Thesauro, *in Praxi, part.* 1. *cap.* 21. §. *Aduertendum secundò*. Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 26. vbi ita fatur. Vndè etiam optimè, aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum (aut Notorium) quod non tantùm actus, qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt sit publicum eum fuisse delictum: hinc resoluentes, posse Episcopum dispensare, etiamsi actus sit materialiter publicus, non verò formaliter in quantùm delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum. Hæc Barbosa, qui allegat Emmanuelem Sa, *verbo Episcopus, num.* 35. Emman. Roderiquez, *in Summa, part.* 1. *cap.* 176. *num.* 3 Henriquez, *in Summa, lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 4. Saytum, *in Thesauro, lib* 7. *cap.* 3. *num.* 13. Bonacinam, *de Censuris disputat.* 7. *quæst* 5. *punct.* 1. *num.* 4. *versic. Dixi in prouenientibus*. Sigismundum à Bononia, *de Election. dub.* 71. Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, parte* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num* 25 *&* 29. Aloysium Riccium, *in Praxi Fori Ecclesiastici, resolut.* 450. *num.* 5. *in* 2. *editione*. Vgolinum, *de Censuris, Tabula* 1. *cap.* 131. §. 7. *sub num.* 4. & alios.

In eadem fuit sententia Sanchez, *tomo* 3. *de Matrimonio, lib.* 8. *disputat.* 34. *numero* 56. dicens. Tradunt optimè aliqui Doctores exigi vt delictum non sit occultum, sed publicum; non tantùm vt actus, qui est delictum, sit publicus, sed etiam sit publicum eum fecisse delictum. Quia qualitas adiuncta verbo, debet intelligi iuxta verbi qualitatem. *L. In delictis*, § 1. *ff. de Noxalibus*. Neque enim verè dicitur delictum publicum, quamuis materialiter sit actus ille publicus, nisi formaliter publicus, nempe in quantùm delictum. Hactenus Th. Sanchez, qui addit sic fuisse deffinitum in Sacra Pœnitentiaria. Hæc de Notorio sufficiant.

Occultum omne illud est, quod Famoso, vel 50
Publico, Manifesto, & Notorio opponitur: seu quod notum non est aliquo ex prædictis modis. Ita Emmanuel Sa, *verbo Manifestum, num.* 4. *versic. Publicum crimen*. Lezana, *tomo* 2. *part.* 4. *verbo Occultum, num* 4. *&* 5. Barbosa *dicta allegat.* 39. *num.* 21. cum Panormitano *in cap. fin. de Tempore Ordinat.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis possit promoueri, appellat illud, quod Notorio opponitur, *& in c. Quæsitum de Pœnitentiis, & Remissionibus*.

Diuiditur Occultum, in Occultum per se, & 51
Occultum per accidens, vti benè Ioannes Caramuel, *in Theologia Fundamentali, Fund.* 24. *num.* 701. Lezana, *vbi proximè, num.* 2. Occultum per se, est illud, quod nihil habet, ex natura sua, vnde ab hominibus cognosci queat. Huiusmodi est actus internus intellectus, & voluntatis, nullo signo manifestatus externo. Occultum per accidens, est illud, quod ex natura sua ab hominibus valet cognosci; de facto tamen minimè cognoscitur: quia qui illud cognosceret, defuit. Huiusmodi est actus externè factus, quem nemo vidit, quia nullus in loco, quo factus est, erat. Ita cum Caietano, & Aragon, 2. 2. *quæst.* 11. *artic.* 3. Lezana *dicto num.* 2.

Occultum per accidens adhuc est in triplici 52
differentia. *Primum* est, vt distinguitur contra Probabile: & est illud, quod si extrinsecè fuerit factum,

idoneis tamen teſtibus probari non poteſt, etiamſi ab aliquibus ſciatur, de quo Iacobus de Graffis, *in Deciſionibus aureis, part.1. lib.1.cap.13. num.43.* cum Gloſſa, *in can. Manifeſta 2. quaſt.1.* illuminatus Motonus, *in centum Reſponſis, reſponſ.98. num.202.* cum Abbate *in cap.ex litteris, de tempore Ordinationum*, Ioannes Bapt. Leaana, *verbo Occultum, num 2.* Abbas Tamburinus,*de Iure Abbatum, tom.3. in Praxi Criminali quaſito 3.num.3.* de illo agit.

Secundum eſt, provt opponitur Famoſo, ſeu Publico, & eſt illud, quod licet probari valeat, non tamen laborat infamia, Sic Graffius, qui de illo ait. Eſt, quod ab Eccleſia toleratur. Sic Moronus etiam, & Lezana, *locis proximè* redditis. *Tertium* tandem Occultum per accidens eſt, provt condiſtinguitur contra Nototium. Et eſt illud, quod etſi infamia laboret, & probari poſſit, non tamen tam manifeſtum eſt, & clarum quod tergiuerſatione celari, aut excuſari nequeat. Ita Graffius cum Soto, *de ratione tegendi ſecretum, memb.2.* Moronus, *dicto num.203.* cum Angelo, & Syluestro, *verbo Occultum*, & Ioannes Bapt. Lezana *dicto num 2.*

53 Quæ diuiſio, ac ſubdiuiſio Occulti valdè adnotanda venit, pro multorum reſolutione dubiorum, tam in materia præceptiua, & odioſa, quàm in fauorabili, & priuilegiata. Occultum enim per ſe, ſub Eccleſiæ non cadit iuriſdictione (ſaltem directè,) vti benè Marcus Vidal, *in Arca Vitali, de Sacramento Pœnitentia, inquiſitione 1. num.43.* Vndè actus merè internus, reſeruari non valet, nec puniri: neque ſub facultate abſoluendi, aut diſpenſandi venit. Ità D. Thomas, 2.2. *quaſt.104. artic. 5. in corpore*, ibi. Et ideò in his, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non tenetur homini obedire, ſed ſolùm Deo. Vbi Caietanus, *verſic. Ad primum*, ſic ait. Ad primum horum dicitur, quod actus interiores dupliciter inueniuntur, ſcilicet ſecundùm ſe tantùm, & ſic non ſubiiciuntur iudicio humano,
» iuxta illud Apoſtoli, 1. *ad Corinthios* 4. Nolite ante
» tempus iudicare, donec Dominus manifeſtet conſilia
» cordium. Alio modo vt ſunt rationes actuum exteriorum, & ſic computantur cum actibus exterioribus iudicio humano ſubditis, & hoc modo cadunt ſub inhibitionibus Eccleſiæ. Hactenus Cardinalis Caietanus, cui conſonat Moronus, *reſponſo 3.n.121.* dicens. Intellige tamen, niſi actus internus ita externo ſit copulatus, vt externus non poſſit perfici ſine interno: vt v. gr. Superior iubet Sacrificium pro aliquo offerri. Subditus tenetur habere intentionem illud applicandi iuxta præceptum Superioris, quia aliàs non eſſet Sacrum fieri pro tali, quod eſt imperatum. Hæc ille.

54 Occultum autem per accidens, in prima acceptione ſumptum, provt ſcilicet diſtinguitur contra probabile, ſub fauorabili cadit conceſſione: quia reuerà, & ſimpliciter occultum eſt, cum nec Famoſum, ſeu Publicum, nec Manifeſtum, nec deniquè Notorium ſit. Vndè Epiſcopus virtute Concilij Tridentini, *ſeſſ. 24 de Reformatione cap 6.* diſpenſare poteſt quando delictum non eſt publicum, vel notorium, quamuis ſit notum tribus, vel quatuor, nec de illo ſit fama in maiori parte viciniæ, vel Collegij, vti docet Auguſt. Barboſa, *de Poteſt. Epiſcopi, part. 2. allegat.39 num.25.* Et Prælati Regulares in vim dicti Conciliaris Decreti, & Priuilegij Pij Papæ Quinti, Dominicanis conceſſi, poſſunt cum ſubditis ſuis in caſibus ſuis occultis diſpenſare, & eos abſoluere. Ita Lezana, *tomo 2. parte 4 verbo Occultum, n.3.* qui addit, quod Barboſa, videlicet, hoc verum eſſe, etiamſi actus illi externi ſint, & ab vno, vel duobus ſciantur. Tales enim caſus (inquit) dicuntur improbabiles. Quod certè vltimum, in ſano ſenſu intelligi debet. Duo enim teſtes, vt plurimùm; idonei ſunt ad probandum, iuxta illud *Matthai* 18. vt in ore duorum, vel trium teſtium, ſtat omne verbum. Et tenet doctrina tradita, etiamſi tutus, ſuper quibus erit diſpenſandum, publici ſint, dummodò in ratione delictorum non ſint publici; id eſt, poſſe diſpenſari in actu, quem publicè conſtat fuiſſe factum, ſi non eſt publicum fuiſſe dictum. Sequitur ex dictis *num.49.* & in terminis docet Barboſa, *num.26.* cum Sa, & aliis, quos ex ipſo *dict. num. 49.* recenſui.

Conſultò *vt plurimum* dixi. Quia vti conſtat *ex cap. licèt vniuerſis, el 23. de teſtibus, & atteſtationibus*, quædam ſunt cauſæ, quæ plures, quàm duos exigunt teſtes. Quæ autem illæ ſint, exprimit Gloſſa, *verbo Quadam.* Pro teſtamento enim, de Iure Cæſareo, ſeptem requiruntur teſtes. *L. Hac conſultiſſima, Cod. de Teſtibus* Et pro donatione cauſa mortis, quinque exiguntur. *L. fin. Cod. de Donationibus cauſa mortis.* Et in Codicillis alij quinque, *L. vlt. Cod. de Codicilliis*, Baſſæus, *tomo 1. verbo Codicillus, num.1.* cum Leſſio, *de Iuſt. lib.2 cap.19. num.2.* Bonacina, *de Contractibus, diſputat 3. quaſt.17. n.2.* Quandóque requiruntur plures. Sylueſter Papa in Concilio Romano, *cap.3.* ex quo deſumptus eſt, *Canon Præſul, el 2.2. quaſt.4.* ſic ſtatuit. Præſul non 55
damnabitur, niſi cum ſeptuaginta duobus teſtibus.. "
Presbyter autem Cardinalis, niſi cum quadraginta "
quatuor teſtibus non damnabitur. Diaconus verò "
Cardinalis Vrbis Romæ, niſi triginta ſeptem teſti- "
bus non condamnabitur. Subdiaconus, Acolitus, "
Exorciſta, Lector, Oſtiarius, non niſi ſeptem teſti- "
bus condemnabitur. Hæc omnia ibi. *Et in Can. Nullam el 3. ead. quaſt.4.* contra Epiſcopum, eundem numerum ſeptuaginta duorum teſtium Leo Papa Quartus aſſignat.

In caſu pariter noſtro, de loci ſacri pollutione, 56
certum eſt non attendendas actiones occultas per accidens, in dicta acceptione prima. Si enim Eccleſia polluta non cenſetur, quando homicidium in ea factum, à tribus, vel quatuor, qui ſecreto apud ſe illud retineant ſcitur, iuxta dicta *ſupra num.28.* ſecreto tamen illo durante, à fortiori; polluta non cenſebitur, quoties idoneis teſtibus, ob iſtorum defectum, illud probari nequit.

Occultum per accidens in ſecunda acceptione, 57
provt ſcilicet non eſt Famoſum, & Publicum ſub conceſſione fauorabili, in foro conſcientiæ venire quoad Breuiaria S. Pœnitentiariæ, in quibus adeſt clauſula: *Dummodò impedimentum occultum ſit.* Tenet Nicolaus Garcia, *de Beneficiis, part.7. cap.11. num 46. pag mihi 89.* Secus tamen docet cum Iacobu de Graffis, *lib.1. Deciſionum aurearum, c.13. n.45* quoad facultatem diſpenſandi in omni irregularitate, excepto homicidio voluntario. Quod probat ex Declarationibus S. Congregationis Concilij, *ſuper ſeſſ.24. c.6.* ibi. Occulto. Quas ſic refert.

Intelligendum eſt Occultum, ſecundùm terminos 58
Iuris.

Abſolutus, vel diſpenſatus à proprio Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, quod tamen non fuit notorium, non eſt tutus in conſcientia. Quia Concilium vtitur termino Occulto, quod propriè loquendo dicitur, quod probari non poteſt. *Cap. Veſtra, de Cohabitatione Clericorum*; at per duos teſtes probari poteſt, & verba Concilij intelligi debent ſecundùm proprietatem. Idem reſpondet de illis, qui occaſione delictorum occultorum fuerunt inquiſiti, ſed quia non potuerunt delicta probari, rei ipſi non fuerunt quidem

dem absoluti, nec diffinitiuè, nec alio modo, sed simpliciter dimissi, recepta promissione, de se præsentando, non posse istos vti huius Canonis beneficio: quia deducta ad forum contentiosum: sicque sufficit sola deductio, quidquid inde sequatur. Hactenus S. Congregatio.

59 Contrariaio nihilominus sententiam, qoam probabilem ipse pronunciat Garcia, tenent apud eum *num.* 45. Nauarrus, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 251. aliàs 255. Maiolus, *de Irregularitate, lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 4. Antonius Rochus, *de Visitatione, verbo Occultis*. Zerola *in praxi Episcoporum, part.* 2. *verbo Irregularitas*, §. Marcus Antonius Genuensis, *in Praxi Archiepiscopalis Curiæ Neapolitana, cap.* 66. *num.* 2. Candelabrum aureum, *de Irregularitate, num.* 315. Cechus, *de Casibus reseruatis, casu vltima, num.* 1. *& de Irregularitate, circa finem.* Gregorius Sayrus, *in Thesauro, lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 21. Vgolinus, *de Officio Episcopi, cap.* 57. §. 2. *num.* 3. *&* 5. Piasecius, *in Praxi Episcoporum, part.* 1. *cap.* 1. *num.* 56. Lodouicus Lopez, *tom.* 2. *part.* 2. *cap.* 8. Henriquez, *in Summa, lib.* 14. *cap*... §. 4. Vega, *in Summa, part.* 1. *cap.* 49. *casu* 16. Sothus, *in Compendio Priuilegiarum Mendicantium, in resolutionibus materia absolutionum, pag.* 48. Toletus, *in Summa, lib.* 1. *cap.* 89. *num.* 5. & Victorellus ibi in Annotationibus. Compendium priuilegiorum Cisterciensium Hispaniæ, *verbo Absolutio, quoad Monachos, sub* §. 11. Auila, *de Censuris, part.* 2. *cap.* 7. *disputat.* 2. *dub.* 1. *conclus.* 2. *& part.* 7. *disputat.* 10 *dub.* 2. Franciscus Suarez, *tomo* 4. *in* 3. *part. D. Th. disputat.* 30. *sect.* 2. *nu.* 2. *& tom.* 5. *disputat.* 41. *sect.* 2. *num.* 6. & Molina, *de Iustitia, tract.* 3. *disputat.* 79. *num.* 8. *versic.* 2.

60 Quibus addo Ioannem Baptistam Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom.* 2. *part.* 4. *verbo Occultum, num.* 5. asserentem, quod in prædicta facultate, casus occulti nomine, intelligatur id, quod etsi probari possit per testes idoneos, de facto tamen non est probatum, publicatum, aut diffamatum. Quod & probat ex ipso Tridentino. Cum enim Sancta Synodus dixisset: *liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, dispensare*: id limitat dicens: *exceptis deductis ad forum contentiosum.* Ergo sub prædicta cadunt facultate ea, quæ non sunt deducta ad forum contentiosum, etiamsi probari benè possint. Quia exceptio firmat regulam in contrarium, in non exceptis.

61 Eandem tenet sententiam Augustinus Barbosa cum pluribus, quos recenset, *in Collectanea ad Concilium præfatum, dicta sess.* 24. *cap.* 6. *num.* 29. *pag. mihi* 402. *& de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 39. *à num.* 21. quam ex præcedenti probat ratione. Tum etiam, quia occultum plerumque accipitur, non prout est improbabile; sed prout contradistinguitur à Notorio Publico, vel Famoso, secundùm Abbatem, *in cap. Quæsitum, el* 7. *de Pœnitentiis, & Remissionibus, & in cap. Quæsitum est, al* 17. *& fin. de Temporibus Ordinationum.* Vbi occultum crimen, ad hoc vt quis possit promoueri appellat illud, quod Notorio opponitur, licet probari possit. Notorium autem est plena notitia rei, indubitatam, & finitam probationem, discussione non egentem, inducens. Ergo vt aliquid sit occultum, sufficit, etiam si facilè probari queat, vt notorium non sit, ad effectum, vt quis ad Ordines possit promoueri, ab occultisque absolui, & dispensari contra id, quod tenet Lezana, *vbi suprà num.* 4. ea ductus ratione, quia tale occultum, cum aliàs non solum sit probabile, sed etiam publicum, & famosum, non potest dici simpliciter occultum, sed secundùm quid, & largo modo, quatenus opponitur Notorio, seu quatenus Notorium non est. Ac per consequens, nomine occulti non venit in prædictis priuilegiis. Ita ille. Sed tanti Magistri venia, non ita bene. Quia si in his quæ Iuris sunt, Occultum latè, vti modo ex Abbate vidimus, & Barbosa, sumitur prout Notorio opponitur, quare non ita, in his, quæ priuilegij sunt non sumetur, cum Iura strictè, priuilegia verò, amplè debeant interpretari?

62 In terminis autem nostris, de loci sacri pollutione, Occultum dicitur, non solùm quando probari non possit, quia nulli interfuerunt, sed etiam quando etiamsi interfuissent, sed non publicassent, vt non solum sententia, sed & verbis vtar doctissimi Pacis Iordani, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5 *tit.* 12. *num.* 63. ex Glossa, *in can. Quis aliquando*, §. *Hæc ergo, verba Secreta, de Pœnitentia, distinst.* 1. ibi. Argum. esse secreta, quæ fiunt sub præsentia quinque hominum. Vnde se idem Iordanus explicat, dicens. Quod subintelligas, nisi plurimi fuissent præsentes, vt numerus eorum constitueret multitudinem: quia, etsi ipsi tacerent, quoad alios, sufficeret eor tamen inter se, vt non possit dici factum Occultum. Quæ quidem Pacis doctrina, doctrinæ Lessij, suprà à nobis traditæ, maximè consonat.

63 Accinit, & Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Blasphemia, inquisit. vnica, num.* 38. vbi sic ait: Respondeo Blasphemiam publicam simpliciter loquendo in ordine ad forum conscientię, eam censeri, quando fuerit prolata coram maiori parte alicuius Collegij, vel Communitatis, quæ non potest esse minor, quàm decem personarum, ex Nauarro, *cap.* 25. *num.* 73. Vnde iuxta numerum personarum loci, in qoo blasphematur, est accipienda notitia multorum audientium blasphemiam. Nam respectu magnæ Ciuitatis, videtur maior numerus requiri, quàm respectu alicuius oppidi, vel Collegij.

64 Verùm quidem est, quod ad minus coram sex personis audientibus pronuntiari debet blasphemia, ad hoc vt publica dicatur, quouis in loco pronuntietur. Quia penè occultum dicitur, quod fit coram quinque. *Cap. Quis aliquando*, §. *Hæc ergo secreta, de Pœnitentia, dist.* 1. & Glossa, *in cap. Manifesta*, 2. *quæst.* 1. Vbi habetur, occultum dici, quod quinque sciunt. Publica autem dicitur certè, quando quis in publica platea blasphemat coram pluribus adstantibus, qui non tam longè distant, vt audire non possint: cum ad blasphemiam publicam denominandam, non solùm requiratur præsentia multorum, sed etiam intelligentia, & notitia illorum; aliàs non esse dicenda publica, si plures adstaores, quando quis blasphemat, non audirent. Facit Glossa *in cap. Testes*, 3. *quæst.* 9. vbi non sufficit præsentia, nisi sit intelligentia. Quare blasphemia prolata coram dormientibus, vel surdis, vel ebriis, vel amentibus, & huiusmodi, non esset publica. Quia non solùm cessat causa reseruationis, nempè scandalum adstantium, vel occasio mali; verùm etiam; quia huiusmodi adstantes non audiunt, & non aduertunt ad blasphemiæ verba.

65 Aduertendum verò, non posse dari certam, & infallibilem regulam ad dignoscendam blasphemiam publicam, siue notoriam facti, quæ tunc contingit, quando quis post prolatam blasphemiam, nequit illam vlla tergiuersatione celare, & excusare. Ideò communiter Doctores hoc relinquunt arbitrio, atque iudicio discreti, & prudẽtis viri, qui consideratis omnibus circũstantiis, meliùs potest iudicare an hęc

vel illa blasphemia, sit publica, necne. Ita Diana. *part.2. tract.2. Miscelaneo, resolut.24.*

66 Hæc omnia ad amussim præfatus Vitalis, quæ lubens hîc exscribere duxi, tam pro doctrina suprà adducta firmanda, quàm pro vlteriori intelligentia terminorum, Publicum videlicet, & Notorium: qui confunduntur aliquando, vti hîc à præfato Authore, & à Zerola, *in Praxi Episcopali, verbo Pollutio Ecclesia, versic. Secundò.* Vbi inter alia, quæ recenset necessaria ad hoc vt Ecclesia dicatur polluta, primum est, vt homicidium, sanguinis, vel seminis effusio, sit publica. Vbi etiam addit, non sufficere ad hoc vt sit publica, vt sciatur à duobus, vel tribus. Abbas, *in cap. significasti, num.2. de Adulteriis, & stupro.* Confunduntur igitur non semel præfati termini, si latè, & impropriè sumantur, vti *suprà num.*31. adnotauimus, si tamen in stricta, propria, & rigorosa considerentur acceptione, confundi à nemine queunt, quia valdè in illa differunt. Et tandem ea omnia libens recensui, pro potiori cautela in iudicando, quid sit Manifestum, Publicum, & Notorium in praxi, seu hic, & nunc; aut quid tale non sit, omnino necessaria. Huiusmodi enim iudicium, vt rectum, & prudentiæ consonum, ex circumstantiis maturè discussis pendere, nemini fas est dubitare.

67 Et in terminis de loci sacri pollutione, Lezana, *tom.2. part.3. verbo Ecclesia, num.*13. Ita fatur. Requiritur ergo, quod res manifesta sit, (id est Notoria, iuxta dicta *num.*37. *&* 45. vel præfati euidentiam, aut iuridicam confessionem, vel probationem. Verbum *Manifesta*, ideò de Notoria hoc in loco Lezanæ intelligo; quia pro illius explicatione vtitur Doctor iste, extremis diuisionis Notorij: Iuris scilicet, & Facti. Huius quidem, ibi. Per facti euidentiam. Et illius, ibi. Aut iuridicam confessionem, vel probationem. In quo, vti *num.*45. vidimus, Notorium iuris saluatur.

68 Quibus prænotatis in præsenti tractatu, quoad primam eius partem de Exsecratione, decem præcipua discutienda sunt. *Primum* est, An per homicidium locus polluatur sacer? *Secundum*, An per sanguinis effusionem? *Tertium*, An per effusionem seminis? *Quartum*, An per profani cadaueris humanationem? *Quintum*, An per consecrationem, aut benedictionem ipsius loci per Episcopum, aut alium Ministrum excommunicatum non toleratum factam? *Sextum*, An per loci commotionem, aut euersionem? *Septimum*, An polluta Ecclesia, pollutæ censeantur illius Capellæ, Altaria, Ambones, Propyleæ, Menianæ, Chori, Confessionarij, Sedes, Campanile, Cryptæ, Sacristia, &c.? *Octauum*, An polluta Ecclesia, pollutum censeatur Cœmeterium, & è conuerso? *Nonum*, Quomodò Altaria, & Aræ exsacrentur? *Decimum*, Quomodò Calix, & Patena exsacrentur? Et denique de Reconsecratione, & Reconciliatione loci sacri, plura vtilia dilucidabuntur.

* * *

DISQVISITIO PRIMA.
De Homicidio.

An per Homicidium, in loco sacro perpetratum, censeatur ille pollutus.

BREVIARIVM.

Ecclesia.

Reconsecrari debet amoto Altari, aut parietibus directis. n.2.

Polluta per Homicidium, aut adulterium, reconsecrari non debet, sed reconciliari per aquam cum vino benedictam, & cinere. n.2.

Pollutio loci sacri.

Per Homicidium pollnitur locus sacer. n.1. & seqq.

Si tamen sit iniuriosum. n.4.

Si voluntarium. n.5.

Si Notorium. n.6.

Si per sententiam Iudex factum declarauerit. n.7.

CONCLVSIO.

COmmunis Doctorum sententia tenet pollui 1 locum sacrum per Homicidium in illo factum. Ita D. Antoninus, *in Summa part.3. tit.12. de Consecratione Ecclesiarum, cap.6. §.4.* Zerola, *in Praxi Episcopali, verbo Pollutio Ecclesia, versic. Primo.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.1. disputat.23. quæsito 11. num.1.* Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract 6. examine 4. cap.4. num.32. pag. mihi* 727. Ludouic. Caspensis, *in Cursu Theologico, tom. 2. tract. 8. cap.5. sect. 2. num.*72. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. tom.1. cap.2. dubit.2. sect.1. nu.2.* Lezana, *in Summa QQ. Regular. tomo 2. part.3. verbo Ecclesia, num.*12. Ferdinand. Castr. Palaus, *tom.2. tract.11, disputat.1. punct.1. num.1.* Machadus *encl. perfecto Confessor. tom.1. lib. 2. part.3. tract. 4. document.4. num.* 3. Hieronymus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract.3. dub.4. versic. Per factum.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re Sacra, lib. 5. tit.12. num.4.* August. Barbosa, *de Potest. Episcopi, part.2. allegat.*28. *num.2.* Æligius Bassæus, *tomo 1. verbo Sacrilegium I. num.*6. cum Syluio, *in 3. part. quæst.83. artic. 3. quæst. 1.* & Azor *part.2. lib 9. cap.5. quæst.1.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.5. tract. 5. disputat.1. quæst.2.*

Probatur primò Conclusio, ex Canone *Si motum, cl. 19. de Consecratione, distinctione* 1. vbi 2 sic Iginius Papa decernit. Si motum fuerit Altare, denuò consecretur Ecclesia: si parietes mutantur, & non Altare, salibus tantum exorcizetur. Si Homicidio, vel adulterio Ecclesia violata fuerit, diligentissimè expurgetur, & denuò consecretur. Hactenus Iginius.

Probatur secundò ex *cap. Proposuisti, cl.4. de Consecratione Ecclesia*, in quo ita Innocentius Papa 3 Tertius, decernens rescripsit. Proposuisti, quod venientibus ad Ecclesiam Sancti Iacobi, ex diuersis regionibus peregrinis, & volentibus aliis, ab aliis per contentionem, & rixas Altaris de nocte custodiam vendicare, Homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Et infrà.

Fraterni

„ Fraternitati tuæ taliter respondimus, quod manente „ Ecclesia, & Altari, poterit & ipsa reconciliari per „ aquam cum vino, & cinere benedictam.

4 Conclusio, nulla alia indiget probatione, benè tamen explicatione. Pro qua quatuor occurrunt adnotanda. *Primum* est, Homicidium vt pollutionem loco sacro inducere valeat, iniuriosum esse debere, aliàs ille minimè pollutus censebitur. Ita Glossa, *in cap. Si Ecclesiam pollui verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris, lib.* 6. ibi: Et iniuriosi. Vbi Geminianus, *num.* 8. Ioann. Andreas, *num.* 2. *in fine.* Et *in cap. Proposuisti citatum*, Abbas, *num.* 2. Vgolinus, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §. 1. *num.* 1. *versic.* 3. quos recenset, & sequitur Pax Iordanus, *vbi proximè, num.* 6. & 7. Ita & Zerola, *in Praxi Episcopali, verbo Pollutio Ecclesiæ versic. Secundo.* Azorius, *Institutionum Moral. part.* 2. *lib.* 9 *cap.* 5. *quæst.* 1. *iuncto versic. Secundo in fine.* Delbene, *de Immunitate Eccles. part.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *sect.* 2. *num.* 2. Barbosa, Bassæus, Caspensis, Leander, Lezana, & Tamburinus, *locis supra, num.* 1. *allegatis.*

5 *Secundò* adnotatur, Homicidium vt locum polluat sacrum, debere esse voluntarium. Sic Zerola, *dicto versic. Secundo*, ibi. Quinto vt sit voluntaria. Barbosa, Bassæus, Caspensis, Leander, Lezana, Pax Iordanus, *locis iam redditis.* Et sic omnes alij dicere Doctores debent. Quia nulla omnino actio iniuriosa est, quæ voluntaria non sit.

6 *Tertiè.* Actio homicidium causans debet fieri in loco sacro, vt illum polluat: id est intra ipsum, v.gr. respectu Ecclesiæ: à tecto interiori vsque ad pauimentum, & à Summa Ara, vsque ad parietem oppositum. Ita Zerola Tamburinus, Barbosa, Delbene, Lezana, Bassæus, & Caspensis, *vbi suprà.* Pax Iordanus, *num.* 72. Leander, *quæst.* 10. & alij, quos in Præludio huius tractatus, §. 1. *num.* 7. retuli.

7 *Quartè* denique necessarium esse ad inducendam pollutionem ex homicidio, vt istud sit notorium. Docent Zerola, *dicto versic. Secundo*, ibi. Primò vt homicidium, sanguinis, vel seminis effusio sit publica. Petrus Crespetius, Cœlestinus Monachus, *in Summa Ecclesiastica disciplinæ, verbo Ecclesia, pag.* 293. *colum.* 1. *sub litt. B.* Thom. Delbene, *vbi suprà, sect.* 1. *n.* 2. & *sect.* 2. *n.* 2.

Immò Antoninus Diana, *part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 27. cum Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *partem D. Thom. disp.* 81. *sect.* 4. *cas.* 3. *dub.* 2. & Fagundez, *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 34. ait. Aliqui satis probabiliter asserunt non sufficere quamcumque notitiam delicti, nec Ecclesiam censendam esse pollutam, donec Iudicis sententia declaratum sit Ecclesiam illam esse pollutam. Ratio est; quia illa pœna pollutionis Ecclesiæ, est veluti quædam censura: & instar censuræ requirit sententiam Iudicis. Nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per sententiam Iudicis declaretur, ac denuncietur censuram incurrisse. Hæc Diana, quem sequitur Ausonius Noctinot, *in illius Compendio, verbo Pollutio Ecclesiæ, num.* 1.

Sed de hoc infrà, *Disquisit.* 2. redibit sermo.

In præsenti autem aliquæ difficultates occurrunt dilucidandæ, quarum resolutio, maximè conuenit quotidianæ praxi.

* * *

DVBIVM PRIMVM.

An locus sacer, per Homicidium in eo, ineffuso sanguine patratum, pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Axioma.

Quod Ius non distinguit, nos distinguere non debemus. n. 1.

Pollutio loci sacri.

Per Homicidium, ineffuso sanguine factum in loco sacro, pollutus censetur. n. 1.

CONCLVSIO.

CErtum est censeri pollutum locum sacrum per homicidium in eo perpetratum, quamuis sanguis non effundatur. 1

Hanc conclusionem tenet Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.* 6. ibi. Etsi sine sanguinis effusione occidatur ibi homo, puta cum tersono ad collum. Vbi benè obseruat, quod *in cap. Proposuisti, el* 4. *eod. tit.* non dicitur, an *in eis fuerit sanguinis effusio, necne.* (Quasi diceret: Ius non distinguit. Ergo nec nos distinguere debemus.) Tenent *in dict. cap. si Ecclesiam*, Geminianus, *verbo Sanguinis, num.* 8. Ioannes Andreas, *num.* 2. & *in cap. Proposuisti, numero* 2. Abbas *ibidem, num.* 2. Vgolinus, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §. 1. *num.* 1. *versic.* 3. quos, & alios, suppressis nominibus allegat, & sequitur Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12, *numero* 7. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tom.* 1. *c.* 2. *dub.* 2. *sect.* 1. *n.* 2. & *sect.* 2. *n.* 2. Azorius, *Institutionum Moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *q.* 1. *versic. Primò quæritur, in fine*, Francisc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 72. *versic. Noto secundò.* Pasqualigus, *de Sacrific. Missæ, tom.* 1. *quæst.* 539. *num.* 8. cum Passerin. *de Pollut. Ecclesiæ, disputat.* 5. *cap.* 7. *num.* 7. Bassæus, *tomo* 1. *verbo Sacrilegium I. numero* 6. Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. *quæst.* 11. cum Nauarro, *in Manuali, cap.* 27 *num.* 256. Viualdo, *de Interdicto, num.* 66. Gregorio Sayro, *de Censuris, lib.* 5. *cap.* 16. *numero* 12. ex Paludano, Syluestro, Tabiena, Philiarcho, Iacobo de Graffis, & aliis, & cum Alterio, *disput* 3. *de Interdicto, cap.* 1. *colum.* 2. Henriquez, *in Summa, lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 5. & Auila, *de Censuris, part.* 5. *disp.* 7. *dub.* 1. *concl.* 1.

Ratio autem conclusionis est. Quia verè Homicidium perpetratur, quamuis sanguis non effundatur. Et sic verificatur causa prohibitionis per Ecclesiam factæ, *in Canone si motum, el* 19. *de Consecratione, distinct.* 1. & *in cap. Proposuisti, el* 4. *de Consecratione Ecclesiæ, quorum tenorem in Disquisitione, num.* 2. & 3. retuli. 2

* * *

DVBIVM SECVNDVM.

An polluatur locus sacer per Homicidium Sancti, & Martyris in eo factum?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Inducitur pollutio per martyrium in loco sacro perpetratum. n. 1. & seqq.

Non polluitur locus sacer ex passione Sancti, sed ex actione mortem inferentis: illa enim est grata, & meritoria; ista verò sacrilegè peccaminosa. n. 2. 3.

CONCLVSIO.

1 PEr mortem Sancto, in loco sacro violenter illatam, qualiter illam noster Cantuariensis Archipræsul Thomas subiuit, locus ipse sacer polluitur.

Ita docet Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, circa finem, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib. 6.* vbi in sequentia prorumpit. Sed quid si Sanctus Vir, ibi occidatur, nunquid reconciliaretur Ecclesia? Videtur, quod sic. Quia iura indistinctè loquuntur. Et sceleratius est, Iustum, & Sanctum occidere, quàm iniustum, 23. *quæst. 5. si non licet.*

2 In contrarium videtur (obiicit sibi Glossa) cum Ecclesia sanctificata, non sit polluta.

Sic autem facit satis obiectioni. Sed hoc verum est, ex sanguinis effusi passione, sed ex ipsius effusi actione, benè polluitur iuxta illud (Senecæ scilicet, *lib. 3. declama.*) Actio displicuit, passio grata fuit.

3 Glossam sequuntur D. Antoninus, *in Summa parte 3. tit. 12. cap. 6. §. 4.* Azorius, *Institution. Moralium, part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 1. versic. Rursus, si roges, colum. mihi* 1017. August. Barbosa, *de Potest. Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 29.* cum Gregor. Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 14. versic. item.* Iacobo de Graffis, *in decisionibus aureis, part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 24.* & Vgolino, *de Potest. Episcopi, cap. 29. §. In princip. versic. id, quod locum habet.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra lib. 5. tit. 12. num. 8. ex Canone si non licet, el 29. 23. quæst. 5.* Turrecremata, *in Can. si motum num. 2. de Consecratione distinct. 1.* Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 256. post medium* Vgolino, *vbi proximè. §. 1. num. 1. versic. 3.* Machadus, *en el perfecto Confessor, tomo 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. documento 4. num. 3.* Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. dub. 4. versic. I. Per factum* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. sect. 2. num. 72. versic. Noto secundò,* cum Fagundez, *in Præcepta Ecclesiæ, præcept. 2. lib. 4. cap. 4. num. 17.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disput. 1. quæst. 4.* cum Archidiacono, *in cap. si Ecclesiam pollui citatum.* Armilla, *verbo Consecrationum 5.* Sylnestro, *verbo eodem, quæst. 2. num 5.* Viualdo, *in Candelabra, de Interdicto, num 65.* Auila, *part. 5. disput. 7 dub 1. conclus. 2. in fine.* Philiberto, *tract. 3. de Sacrificio Missæ. part. 3. cap. 10. num. 7.* Alterin, *disput 3. de Interdicto, cap. 1. colum. 1.* & Bonacina, *quæst. 4. de Matrimonio, punct. vlt. num. 20.* & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo 1. cap. 2. sect. 3. num 7.* cum P. Francisco Suarez, *tomo 3. in 3. partem D. Thomæ, disput. 81. sect. 4 casu 1.* ex hac ratione. Quia licet interfectio vt passio sit meritoria, tamen vt actio, est peccaminosa: quin & sacrilega. Nobiscum sentit Pasqualigus, *de Sacrificio tomo 1. quæst. 549.* qui multos allegat Doctores, & concludit dicens. Est tamen hoc discrimen in hac pollutione, quod quando reconciliatur Ecclesia, non est lauandus locus, in quo sanguis Martyris effusus est, sicut fit, quando aliàs per sanguinis effusionem polluta est, vt aduertunt Glossa, Tabiena, Sylucster, Angelus, Sayrus, Graffis, & alij excitatis Doctoribus, sed colligendus est sanguis, & conseruandus. Nam illa lotio fit ad purgandum locum: Sanguis autem Martyris non reddit locum immundum, sed venerabilem. Et ideo nec maior quantitas aquæ benedictæ est ibi effundenda. Hæc ille.

DVBIVM TERTIVM.

An Homicidium in loco sacro, ex sententia Iudicis, aliàs iusta, factum, illum polluat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per mortem in loco sacro illatam ex sententia iusta, ille polluitur. n. 1. 2.

Fallit quando Respublica perturbator, aliter capi non potest. n. 3.

CONCLVSIO.

POllui locum sacrum, per Homicidium in loco sacro, ex sententia Iudicis factum, quamuis aliàs iusta communis sententia docet. 1

Illam tenent Azorius, *part. 2. Institution. Moralium, lib. 9. cap. 5. quæst. 1. versic. Primò quæritur, in fine.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 72. versic. Noto 3 in fine.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom. 2. lib. 6. quæst. 9. cap. 4. num. 13. versic. Ad hæc.* Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tom. 2. tract. 23. disput. 3 sect. 3. num. 69* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 10* Bassæus, *tom. 1. verbo Sacrilegium I. num. 6.* Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6 tract. 3. dub. 4.* August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 28. num. 25.* cuius verba modò referam. Leander à sanctissimo *part. 5. tract. 5. disput. 1. quæst. 9.* cum Alterio, *de Interdicto, disput. 3. cap. 1. colum. 2. in fine,* & Philiberto Marchino, *de Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 10.* Thomas Delhenc, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo 1. cap. 2. sect. 3. num. 6.* cum Paludano, *in 4. distinct. 18. q. 8. artic. 1.* Nauarro, *in Manuali, cap. 25. num. 85. & cap. 27. num. 250.* Francisco Suarez, *tom. 3. in 3. partem D. Thom. disput. 81. sect. 4. casu 1.* Fagundez, *in Præcepta Ecclesiæ, lib. 4. cap. 4. num. 17.* & Cardinali de Lugo, *de Sacramento Eucharistiæ, disput. 10. sect. 2. num. 54.* & Pasqualigus, *tom. 1. de Sacrif. q. 54. n 2.*

Rationem conclusionis reddit Barbosa in sequentia prorumpens. Hinc etiam si Iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur. Quia licet huiusmodi homicidium 2

micidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus sit, Ius tamen habet, vt in tali loco talem vim non patiatur. Et deindè fit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est. Hæc omnia præfatus Doctor.

3 Limitat tamen istam Doctrinam, & communem conclusionem Hermmanus Busembaum, *loco allegato*, vt non procedat in casu, quo aliquis Reipublicæ perturbator, in locum confugeret sacrum, & aliter capi non posset. Tunc enim inquit, non induceretur illi pollutio, ex morte illata huiusmodi perturbatori in eodem loco.

DVBIVM QVARTVM.

An quando quis vsu rationis præditus, & sanæ mentis, irato animo, se quouis modo occidit in loco sacro, iste pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Axioma.

Vbi Ius non distinguit, nos distinguere non debemus. n. 2.

Exsacratio.

Locus sacer non exsacratur per Homicidium in eo perpetratum. n. 1.

Irregularitas.

Qui volens partem proprij digiti obscindit, irregularis efficitur. n. 4.

Martyr.

Qui se ob detestationem proprij peccati interimit, Martyr non est. n. 4.

Mors.

Mortem propriâ arripere manu, in vllo licet casu; benè tamen in persecutione illam libenter accipere. n. 4.

Occidere.

Innocentem priuatâ occidere potestate, nulla lex concedit. n. 4.

Pollutio loci sacri.

Locus sacer per suicidium, & per effusionem proprij sanguinis polluitur. n. 1. & seqq.

A Iure inducta est pollutio loci sacri in detestationem actionis in illo, contra venerentiam illi debitam facta. n. 3.

Suicidium.

Grauius delictum est suicidium, quàm homicidium alterius. n. 3. 4.

Vita.

Propria vita, & membrorum dominium non habet homo. n. 4.

CONCLVSIO.

QVi sanæ mentis compos, irato animo, se in loco occidit sacro, hunc per suicidium polluit.

1 Hanc tenet Glossa conclusionem, *in cap. Proposuisti, verbo Reconciliari, in fine el 4. de Consecratione Ecclesiæ.* Vbi ita fatur. Sed pone, quod vir seipsum, vel aliquis alius aliquem in Ecclesia suspendat: quid dices? Non videtur reconsecranda, vt hic, sed est reconcilianda. Ioannes etiam Andreas, *in cap. si Ecclesiam pollui, vnico eod. tit. in 6 in Additione ad Glossam, verbo Sanguinis*, sic ait. Si vir sanæ mentis, seipsum occidat in Ecclesia, vel vulneraret irato animo ad Sanguinis effusionem: ex quo publicum est, reconciliabitur Ecclesia.

Tenent similiter Azorius, *Moralium Institutionum, part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 1.* cum Geminiano, *in dictum cap. si Ecclesiam pollui*, Auila, *de Censuris, part. 5. disput. 7. dubitat. 1. conclus. 2. versic. Præterea*, quem Henriquez, *lib 9 cap. 27. num. 6.* Marchinum, *tract. 3. de Sacrificio Missæ, part. 3 cap. 10. num. 7.* & Alterium, *de Interdicto, disput. 3. colum. 3. versic. Quæritur tertiò*, recenset, & sequitur Leander, *part. 5 tract. 5. disput. 1. quæst. 5. & 13.* Tenent & August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. num 31.* cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 4.* & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. sect. 3. num. 5.* ac Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 13.* Nouissimè Pasqualigus, de Sacrificio, *tom. 1. quæst. 545. num. 5.* cum Glossa, *in cap. vnico de Consecratione Eccles. in 6.* Geminiano, *ibi.* Ioanne Andrea, *num. 3.* Syluestro, *verbo Consecratio, 2. quæst. 5. casu 1.* Tabiena, *num. 7.* Angelo, *numero 7.* Palud. *in 4. dist. 18. quæst. 8 art. 4. conclus. 1. in fine* Suarez, *disp. 81. de Eucharistia, sect 4. casu 2. in fine.* Fagundez, *in Præcept. 1. Eccles. lib. 3. c. 14. n. 9.*

Probatur conclusio primò. Quia Iura loquentia de pollutione Ecclesiæ per Homicidium, sine vlla loquuntur distinctione. Ergo nec nos distinguere debemus. *L. de Pretio, ff. de Publiciana in rem actione.* 2

Secundò. Quia pollutio loci sacri à Iure est inducta in detestationem actionis in Ecclesia factæ contra honorem, & reuerentiam illi debitam. Quæ quidem non minus læditur per suicidium, sed potiùs magis, quàm per homicidium alterius perpetratum. Ergo per sui ipsius occisionem in sanâ mente factam, polluitur locus sacer. 3

Tertiò probatur. Quia Homicidium iniuriosum in loco sacro factum, ipsum locum polluit. Sed suicidium, seu homicidium, quod quis in seipsum committit, iniuriosum sibi ipsi illud patranti est, cum nemo sit Dominus vitæ, aut membrorum suorum, vti benè Pax Iordanus loco proximè allegato, *ex L. liber homo, ff. Ad legem Aquiliam, & ex Can. Tu dixisti, el 11. 23. quæst. 5.* ex D. August. desumpto, *lib. 1. de Ciuitate Dei*, vbi sic contra Petilianum, asserentem Iudam, & alios, qui sepro peccato interimunt, Martyres reputari. 4

Tu dixisti: laqueo traditor periit: laqueum talibus dereliquit. Hoc ad nos omninò non pertinet: neque enim veneramur nomine Martyrum, eos, qui sibi collum ligauerunt. Et *ex Can. Non est, el 12. eadem causa, & quæst.* ex D. Hieronymo, *in Ionam Prophetam* desumpto. Vbi dicitur. Non est nostrum mortem arripere, sed illam ab aliis libenter accipere. Vnde & in persecutionibus non licet mihi propriâ perire manu, absque eo vbi castitas periclitatur: (id est vt ibi Glossa, etiamsi hæc periclitetur:) sed percutienti colla submittere.

Addo dictum D. Augustinum, *in Can. si non licet, eadem causa, el quæstione, ex allegato lib. 1. de Ciuitate*, in sequentia prorumpentem. Si non licet priuata potestate alicui hominem occidere innocentem, cuius occidendi licentiam lex nulla concedit: profectò etiam, qui seipsum occidit, homicida est, & tantò fit nocentior cum se occiderit, quantò innocentior in ea causa fuit, quâ se occidendum putauit.

tauit. Hæc D. Augustinus, qui rursus *tract. 51. in Ioannem, sub medium*, & ex ipso, Ecclesia in festo Sancti Laurentij, sic ait. Petro autem dixit, signisicans, quâ morte clarificaturus erat Deum: Cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas, quò volebas: cùm autem senueris, alter te cinget, & feret, quò tu non vis. Vbi satis expressit, non à seipso, sed ab alio debere occidi, qui vestigia sequitur Christi. Hæc tenus Hipponensis Præsul.

Faciunt etiam *Lex omne delictum*, §. *Qui se vulnerauerit*, *ff. ad Legem Aquiliam*, & *Canon. Qui partem*, *el 6. distinct.* 55. vbi sic Innocentius. Qui partem cuiuslibet digiti sibiipsi volens abscidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt. Pœna enim irregularitatis, hic se mutilanti inflicta, grauis est, & grauem supponit culpam. Quia res, quæ culpâ caret, ad damnum vocari non conuenit. *Cap. Cognoscentes*, *el 2. de Constitutionibus*. Ergo homicidium, quod in seipsum committit, animo irato, vsu rationis præditus, & sana mente pollens, locum sacrum polluit.

DVBIVM QVINTVM.

An locus polluatur sacer, quando quis per furorem, insaniam, ebrietatem, aliamve causam, rationem, præuenientem, seipsum, aut alium occidat?

BREVIARIVM.

Iniuria.

Irrogari nequit iniuria per actionem, quæ culpa caret: quæ vsum rationis præueniat. n. 3.

Iniustitia.

Vbi culpa deest, iniustitia non committitur n. 3.

Peccatum:

Nullum datur peccatum, quod non sit voluntarium, & liberum. n. 3.

Actiones aliarum facultatum à voluntate, non sunt peccata, nec malitiam habent moralem, nisi pro eo tempore, quo imperio subsunt voluntatis, & quo ab ista reuocari possunt. n. 3.

Si a voluntate exordium habuerint, & reuocari non possunt, erunt effectus peccati non peccata, quia non continuatur libertas ad peccatum necessaria. n. 3.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur per homicidium, aut suicidium vsum rationis praeueniens. n. 1.

Non induci dicitur per homicidium, quod iniuriosum non sit, & iniustum. n. 2.

CONCLVSIO.

1 PEr nullum Homicidium factum in loco sacro, ab aliquo ex his, qui in Dub j titulo adnumerantur, locus ille violatur, aut polluitur.

Ita docent D. Antoninus, *in Summa*, *part. 3. tit. 12. cap. 6 § 4.* Azorius, *part. 2. Institutionum Moral. lib. 9. cap. 5. quæst 1.* cum Hostiensi, & Hugone, *in cap. Proposuisti*, *el 4. de Consecratione Ecclesiæ.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi*, *part 2. allegat 28. à num. 4.* Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part. 3. verbo Ecclesia, seu Templum*, *num. 12.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium*, *tomo 2. tract. 8 cap. 5. num. 72. versic. Noto 3. in fine.* Machadus, *en el Perfecto Confessor*, *tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. documen. 4. num. 3. & 4.* Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico*, *tomo 2. tract. 23. disp. 3. sect. 3. num. 69.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib 5. tit. 12. de Ecclesiæ, & Cœmetery reconciliatione*, *num. 14. & 33.* Busembaum, *in Medulla Theologia*, *lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub 4 de Eucharistiâ*, *versic. 1. Per factum*, & Leander à sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disputat. 1. quæst. 5.* cum Collectario, *in cap. fin. de Delictus puerorum*. Nauarro, *in Maunali*, *cap. 27. numero 256. versic. Dixi iniuriosè*. Sayro, *in Thesauro*, *lib. 5. cap. 16. num. 13.* Vgualdo, *tract. de Interdicto*, *num. 61.* Philiberto, *tract. 3. de Sacrificio Missæ*, *parte 3. cap. 10. num. 7.* Auila, *part. 5. disput. 7. dub. 1. conclus. 2.* Alterio, *de Interdicto*, *disput. 3. cap. 1. colum. 2.* Bonacina, *de Matrimonio*, *quæst. 4. punct. vltim. num. 20.* Henriquez, *lib. 9. cap. 27. num. 6.* Couarruuia, Syluestro, Armilla, & communi Doctorum, Pasqualigus, de Sacrificio, *tom. 1. q. 540. num. 4. & 5.* cum Squillan. *de obligat. Cleric. part. 5. num. 88.* Mazuchel *L. de Casibus reseruatis*, *disput. 2. cap. 6. quæst. 1. diffic. 2. num. 11.* Francisc. de Lugo, *lib 5. de Sacrament. cap. 6. quæst. 7. num. 44* Cassina, *tit. 7. num. 9.* Castilent. *in Theologia Morali*, *verbo Consecratio Ecclesiæ*, *cap. 37.* Passerino, *de Pollut. Ecclesi. disput. 5. cap. 15. num. 4.* & aliis quàm plurimis, quos recenset.

Ratio conclusionis est. Quia homicidium, vt ex eo pollutio loco sequatur sacro, iniuriosum & iniustum debet esse. Sed nequit esse iniustum, & iniuriosum homicidium perpetratum per furorem, insaniam, ebrietatem, aut similem aliam causam, vsum præuenientem rationis. Ergo per huiusmodi homicidium, locus non polluitur sacer. Consequentia ex præmissis legitimè infertur. Maior, ex dictis, maximè in præludio huius tractatus *num. 30.* constat Minor autem, patet. Cum *ex Canone Illud*, *el 2. 15. quæst. 1.* ibi. Illud relatum per æquè est eos, qui iniuriam pati possunt, & facere posse: Sanè sunt quidam, qui facere non possunt, vt puta furiosus, & impubes, qui doli capax non est. Namque hi iniuriam pati solent, non facere. Tum *ex Clementina vnica, de Homicidio*, in qua sic habetur. Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. 2

3 Tum etiam, quia iniustum, & iniuriosum non est, quod culpa caret, & peccato. Peccare autem nequit vsu carens rationis: cum ratione carens, careat, & voluntate, quæ omninò necessaria est ad peccatum, cùm hoc in tantùm sit, in quantùm fuerit voluntarium. Vnde Gabriel Vazquez, *tom. 1. in 1. 2. D. Thom. disput. 75. cap. 9. num 46.* sic ait. Notandum est eas solùm actiones aliarum facultatum præter voluntatem posse esse, & dici peccata, & habere malitiam moralem, quæ subsunt imperio voluntatis, & pro eo tantùm tempore esse malas, & peccata, quo reuocari possunt ab eadem voluntate: quia eo vsque earum continuatio ex voluntate pendet; cùm verò sunt extrà potestatem voluntatis, iam non esse propriè mala, nec peccata moraliter, etiamsi exordium à voluntate habuerint, sed tantùm esse effectus peccatorum: & ita latiori quadam significatione peccata vocari, quatenùs effectus etiam peccati, peccatum dici solet. Ratio verò est, quia cum fundamentum necessarium generis moralis, in quo fundatur bonitas, & malitia morum, sit voluntarium, & liberum, sicut requiritur libertas in principio, vt actus in principio sit peccatum,

eadem

eadem ratione requiritur continua quædam libertas, vt peccatum perseueret. Hucvsque magnus ille Doctor.

Ex dictis colligo, per homicidium casuale merè, in loco contingens sacro, istum pollutum non censeri. Quia illud peccaminosum non est, iniustum, & iniuriosum. Vt si quis v. gr. subito cadendo intereat, aut aliquid è tecto, vel pariete cadendo. Et quidem Corollarium tenent nostrum Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis*, in terminis de effusione sanguinis, ibi. Vndè si ibi occidatur canis, vel humanus sanguis casu effundatur: vel si quis ibi minutionem faciat, Ecclesia non est reconciliandа. Et in terminis de homicidio casuali, Bassæus, *tomo 1. verbo Sacrilegium 1. num. 6.* Barbosa, Busembaum, Leander, Machadus, *locis suprà redditis*, Pax Iordanus iam citatus, cum Abbate, *in cap. Proposuisti, num. 2. el 4. de Consecratione Ecclesiæ*, & Geminiano, *in dict. cap. si Ecclesiam, num. 2.*

DVBIVM SEXTVM.

An per homicidium Pagani, Hæretici, Iudæi, aut Excommunicati, in loco factum sacro, iste pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Inducta est à Iure, non tam in personarum gratiam, quàm in detestationem actionis facta in loco sacro, contra honorem, & reuerentiam illi debitam. n. 2.

Ita pollutus censetur locus sacer, per homicidium Pagani. &c. in eo factum, ac per Fidelis homicidium. n. 1.

CONCLVSIO.

1 PEr cuiuscumque hominis mortem violenter, & iniuriosè in loco sacro illatam, pollutus ille censetur, siue Paganus fuerit mortuus, siue Hæreticus, siue Iudæus, siue Excommunicatus.

Hanc conclusionem tenet Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. de Ecclesia, & Cæmeterij reconciliatione, num. 12.* & Pasqualigus, *de Sacrific. tom. 1. q. 545. num. 6.* cum Passerino, *disput. 5. de Immunitate Eccles. cap 44. num. 4.*

Et probatur *primò*. Quia Iura, ex quibus habemus, locum pollui sacrum, per homicidium in eo perpetratum, indistinctè de homicidio loquuntur, & non de Fidele tantùm, occiso. Ergo de occisione hominis cuiuslibet intelligenda sunt, siue ille fuerit Paganus, siue Hæreticus, &c. Quod enim Ius non distinguit, nos distinguere non debemus, *L. de Pretio, ff. de Publiciana in rem actione*, vbi Bartolus, *L. de Præs. ff. de Officio Præsid.* Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 4. verbo Leges Regularium, num. 35.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 1. tract 6. cap. 3. num. 13.* Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Casibus reseruatis, num. 79.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 1. dub. 7. num. 2. & cap. 2. dub. 7. sect. 1. num. 11. dub. 12. num. 12.* Quod certè Iuri etiam Canonico maximè consonat, *in cap. Ad audientiam, el 12. de Decimis*, vbi Summus „ Pontifex ità ait. Nam si intelligeremus tantummo- „ dò de noualibus: vbi ponimus de laboribus, de no- „ ualibus poneremus. Vbi Glossa, *verbo intelligeremus*, sic dicit. Argumentum, quod à forma verborum, sine certa scientia, non est recedendum, *31. distinct. Omnino, ff. de Legatis, 3. Non aliter, & 31. quæst. 1. § Quomodo Virginibus. Cod de Caducitate tollenda, L. vnicâ, § Si verò, & de Consecratione, distinct. 4. si quis Presbyter. & suprà de Translatione inter corporalia, & Cod. de Peculio eius, qui libertatem meruit. L. vnicâ 28. q. 1. Sic enim.*

Secundò probatur. Quia pollutio loci sacri à Iure 2 inducta est, non tam in personarum gratiam, quàm in detestationem actionis factæ in loco sacro, contra honorem, & reuerentiam illi debitam. Sed actio homicidij Pagani, aut alterius ex adnumeratis in titulo Dubij, facta in loco sacro, istius honorem, & reuerentiam lædit, sicut homicidium Fidelis. Ergo sicut ex isto censetur pollutus locus sacer, in quo fuerit perpetratum, ita & ex illo similiter pollutus censeri debet.

DVBIVM SEPTIMVM.

An Homicidium non volitum in se, sed in causa, dando scilicet operam rei illicitæ factum, locum sacrum polluat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per homicidium in loco sacro factum, dando operam rei illicitæ, etiamsi in se illud volitum non sit, locus ipse pollutus censetur. Et declaratur exemplis. n. 1.

Fallit in casu, quo homicidium fit omninò casuale. n. 2.

Voluntarium.

Moraliter voluntarium, & peccaminosum est homicidium, quando actio fit periculosa, non adhibita conuenienti circumspectione, ne illud sequeretur. n. 1.

CONCLVSIO.

QVi in loco sacro rem facit illicitam, ex qua 1 mors sequatur, illum per homicidium polluit, esto illud directè, & in se minimè intendat, sed illud velit in causa.

Procedit conclusio in casu, v. gr. quo Magister Scholarum in loco sacro, modo excedendo correctionis, discipulum percussit, qui ex illo interiit vulnere: & in casu, quo Clericus Chirurgiam exercens in dicto loco, tumorem secat, vel quid aliud simile facit, ex quo mors sequatur: & in similibus etiam aliis casibus.

Conclusionem tenet Doctor Nauarr. *in Manuali, cap. 27. num. 251.* quem recenset, & sequitur August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 15.* quatenùs idem affirmat dicendum in homicidio sequuto ex ludo illicito intra Ecclesiam habito. Verba Barbosæ sunt, sub quibus Azpilcuetam refert. Illis consonat Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib 6. quæst. 9. cap 4. num. 12.* Vbi sic Dubium proponit, & resoluit, in

terminis similibus, de sanguinis effusione. *At quid, si effusio sequatur magna ex actione iocosa?* Expendendum, an effectus sequutus, censeatur moraliter voluntarius, vt verè est quando actio illa iocosa fuit periculosa, & non est adhibita conueniens circumspectio, ne sequatur talis effectus. Tenent etiam Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.32.* & Ioannes Machadus, *en el Perfecto Confessor, tomo 1. lib.2. part.3. tract.4. document.4. num.3.* dicens. *La primera es el homicidio culpable, o sea voluntario, o casual.* Quibus addit Pasqualigus, *de Sacrific. q.540. num.7.* Saytum, *de Censur. lib.5. cap.16. num.13.* Roderiquez, *in Summ. p.1. cap.154. num.8.* & Azorium, *p.1. lib.10. cap.26. quæst.13.* Ipse tamen contrarium tenet cum Suar. *disput.81. de Euchar. sect.4. casu 2.* Fagundez, *in precept. 1. Eccles. lib 3. cap.14. num.15.* Mazuchel *de Casib. reseruat. disput.2. cap.6. difficult.2. numero 15.* Lugum Cardin. *de Euchar. disput.20. sect.2. num.54.* Delbene, *de Immunit. p.1. cap.2. dub.2. sect.2. num.4.* Franc. de Lugo, *lib.5. de Sacrament. cap.6. q.7. num44.* & Passerinum, *de Pollut. Eccles. disp.5. cap 14. num.5.* Nam quamuis ludus sit illicitus; non per hoc tamen fit, quod in ipso præuideatur homicidium sequuturum. Dum ergo non præuidetur, nec etiam est voluntarium, siue ludus sit licitus, siue illicitus: quia quod sit illicitus, non facit præuideri homicidium: dum autem non præuidetur, nec etiam est voluntarium, atque adeò nec iniuriosum Hæc Pasqualigus. Cuius ratione attentâ, ni fallor, nobis contrarius non est, cum nemo velit in causa, quod non præuidet.

2 Ex quibus fit, per homicidium merè casuale, quando scilicet, conueniens fuit adhibita circumspectio, vt illud non sequeretur, quâ tamen non obstante contigit, locum sacrum, in quo accidit minimè pollui. Ratio conclusionis est. Quia illæ actiones, ex quibus mors sequitur, & homicidium peccaminosæ sunt, iniustæ, & iniuriosæ, tam personæ occisæ, quàm loco sacro, in quo fuit ei mors illata. Ac per consequens, ex Iuris dispositione, ille pollutus censebitur, sicut irregularis ille, qui talem dedit operam, mortis illatiuam. Ratio verò Illationis, & corollarij, in contrarium est. Quia supposita debita circumspectione, seu illa adhibita, actiones ex quibus casu mors contigit, non fuerunt iniustæ, & iniuriosæ.

DVBIVM OCTAVVM.

An locus sacer pollutus censeatur per homicidium in eo factum ab eo, qui extra illum existit?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per homicidium in loco sacro factum, ab eo, qui intra illum existit, illi pollutio inducitur. n.1.

CONCLVSIO.

POllutus censetur locus sacer in quo perpetratur homicidium ab eo, qui extra illum existit.

Ita docent Augustinus Barbosa, *de Offic. & Potestate Episcopi, part.2. allegat.28. num.26.* cum Stephano Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.1. lib.3. cap.14. num.15.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.55.* cum Nauarro, *in Manuali, cap.27. num.256.* Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.29. §.1. num.1. versic. Tertio.* Leander à sanctissimo Sacramento, *part.5. tract.5. disput. 1. quæst. 8.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo 5. cap.2. sect.3. numero 3.* ibi. Solùm requiritur (scilicet ad pollutionem inducendam,) vt quis, non sine iniuria mortali in Ecclesia percussionem recipiat, ex qua postea, quamuis post multos menses moriatur, etiam sine vlla sanguinis effusione. Docet & Pasqualigus, *q.552.* cum Tabiena, *verbo Consecratio, numero 7.* Viualdo, *in Candelabro, tit. de Interdict. cap.3. num.15.* Auila, *de Censuris, part 5. disput.7. dub.1. conclus.2. casu 1.* Ledesma, *2. part.4. quæst. 26. artic.2. tract. de Irregularitate, in fine,* Suarez, *disput.81. de Eucharistia, sectione 4. cas.1.* Sayro, *lib.5. de Censur. cap.16. num. 15.* Reginaldo, *in Praxi, lib.29. cap.9. sect.5. num.181. in fine.* Amico, *tomo 7. disput.33. sect.12. num.335.* Francisc. Lugo, *lib. 5. de Sacramentis, cap.6. quæst.7. numero 45.* & Passerino, *de Pollut. Ecclesiæ, disp.5. cap.5. n.5.*

Ratio conclusionis est. Quia in casu nostro, concurrunt omnes qualitates homicidij iniusti, & iniuriosi in loco sacro patrati, & totalis ratio à Iure, & à Doctoribus, ad inducendam eidem loco pollutionem, considerata. Ergo censeri debet pollutus, per homicidium in illo perpetratum, ab existente extra illum.

DVBIVM NONVM.

An pollutus censeatur locus sacer, quando in eo existens extra illum existentem occidit?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non polluitur locus sacer, si quis in eo existens, extra illum existentem occidat. n.1.

CONCLVSIO.

POllutus non censetur locus sacer, quando intra illum existens, extra illum existentem occidit, nec etiam si sic vulneratus, ad eundem confugeret locum, & in eo moreretur. 1

Hanc tenent Pax Iordanus, *tomo 1. lib.5. tit.12. num. 16.* cum Archidiacono, *in cap. si Ecclesiam pollui, num. 2. vnico de Consecratione Ecclesiæ, in 6.* & Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.19. §.1. versic.4.* Ioannes Machadus, *en el Perfecto Confessor, tomo 1. lib.2. part.3. tract.4. documento 4.* Pasqualigus, *de Sacrificio tom.1. quæst.552.* cum Amico, *in Cursu Theolog. tom.7. disput.33. sect.12. num.335.* Suarez, *de Eucharist. disput.81. sect.4. casu 1.* Fagundez, *precept.1. Eccles. lib.3. cap.14. num.15.* Reginald. *in Praxi, lib.29. cap.9. sect.5. num.181. in fine.* Delbene, *de Immunit. part. 1. cap. 2. dub.2. sect.2. num.5.* Bonacina, *disput. 3. de Legib. quæst. 7. §.4. num.8.* Francisc. de Lugo, *lib.5. de Sacrament. cap.6. quæst.7. num.45.* Passerino, *de Pollutione*

tione Eccles. disput.5. cap. 5. numero 5. Tabiena, *verbo Consecratio* 2. *num* 7. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.2. allegat.28. num. 26.* Leander à sanctissimo Sacramento, *part.5. tract.5. disput.1. quæst.7.* cum Viualdo, *tract. de Interdicto, num.67.* Nauarro, *in Manuali, cap.27.num.256.* Philiberto Marchino, *tract.3. de Sacrificio Missæ, part.3. cap.10. num.7.* Auila, *de Censuris, part.5. disput.7. dubitat.1. conclus.* 2. & cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.5. cap.16. num.16.* Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract.3. cap.3. dub 4. de Eucharistia, versic. I. Per factum*, vbi inter homicidia non inducentia loci sacri pollutionem, tertio recenset loco homicidium, cuius causa data est extra Ecclesiam: (illius recenseo verba,) quia requiritur vt vulnus, siue causa Physica fiat intra Ecclesiam. Cardinalis Lugo, *de Eucharistia, disput.* 20. *sect.*2. Hæc Hermannus. Machadus verò, quæ sequuntur. *Loqual se ha de entender quando se comete el homicidio dentro de la Yglesia. Por loqual si vno que fue aboreado, o herido fuera, acabasse de morir en la Yglesia, no queda poluta, ni tampoco, si el que estaua dentro de la Yglesia, matò al que estaua fuera; porque aunque el homicidio tubo en la Yglesia su causa. y principio, con todo no se cometiò dentro della.* Est igitur ratio conclusionis, quia cum actio homicidium immediatè causans, in loco sacro facta non fuerit, quia licet incipiat in Ecclesia, consumatur tamen, & ponitur in termino extra Ecclesiam, atque adeo prout est occisiua, complctur extra Ecclesiam. Ergo cum homicidium consistat in occisione passiuè accepta, & non committatur intra Ecclesiam, sed extra, cum extra ipsam consummetur: atque adeò iniuriosa illi non censetur: & per consequens illi pollutionem non inducet.

DVBIVM DECIMVM incidens.

An immunitate gaudeat Ecclesiæ, qui in ea existens extra illam existentem occidit?

BREVIARIVM.

Immunitas Ecclesiæ.

Gaudere immunitate vnicè dependet ab Ecclesiasticis Constitutionibus, non ab animo, aut fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur. n.8.

Illa gaudent habitacula intrinseca, & extrinseca Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac Xenodochiorum Episcopi authoritate erectorum. n. 5.

Illa gaudet, qui in Ecclesia existens, extra eam existentem occidit. n. 1. & seqq.

Non incurritur priuatio immunitatis, nisi in casibus in Iure expressis. n. 3. *& in expresiè recensitis à Greg. XIV.* n.8.

Pollutio loci sacri.

Pœnā pollutionis, quia odiosa, non extenditur ad partes loci extrinsecas. n. 5.

CONCLVSIO.

IMmunitate Ecclesiæ, & loci sacri, qui in eo existens, occidit extra illum existentem. 1

Hanc tenent conclusionem Martinus Bonacina, *de Legibus, disput.3. quæst.7. paragr.4. numero* 8. Thomas Delbene, *de Immunitate Eccles. part.1. cap.2. dub.2. sect. 3. num. 12.* Antoninus Diana, *part.1. tract.1. resolut. 9.* Ausonius Noctinot, *in illius Compendio, verbo Immunitas Ecclesiarum quoad delicta, num.26.* & illam approbat Pax Iordanus, *volum.2. de Re Beneficiaria, lib.11. tit.3. numero 327. & seq.* & in facti contingentia practicandam credit. Eius verba lubens hìc exscribere duxi, pro nostra firmanda sententia, & pro contraria infirmanda.

Maior difficultas est è contra (inquit:) Num stans in Ecclesia, & occidens, aut mutilans existentem extra, perdat simili modo immunitatem? Et quidem partem affirmatiuam docuerunt Abbas, *in cap. fin. de Immunitate num.*11. Couarruuias, *loco supra citato*, Decianus, & Farinacius *iisdem locis*, & alij apud eos.

Bonacina verò loco prædicto, *num.* 8. sustinet contrarium, his rationibus. *Primò*, quia veriùs dici potest homicidium committi extra Ecclesiam. 2

Secundò. Quia priuatio immunitatis non incurritur, nisi in casibus à Iure expressis; in Iure autem, sicut narratum est superius, cauetur solùm de homicidio intra Ecclesiam. 3

Tertiò tandem, quia cum versemur in materia pœnali, & odiosa, vtpotè libertatis delinquentis, & immunitati Ecclesiasticæ contraria, non videtur facienda extensio ad actum homicidij, vel mutilationis inchoatum in Ecclesia; alioquin, etiam dicendum esset, illum immunitate priuari, qui suborta in Ecclesia contentione, & euaginato gladio in ea, insecutus aduersarium, extra Ecclesiam interficeret. 4

Ita Bonacina, cuius opinio probabilis mihi videtur. Tantò magis, quia longè maior iniuria censetur irrogata Ecclesiæ in casu ipso, vnde nec polluitur per homicidium taliter patratum Archidiaconus, *in cap. Vnico, de Consecratione Ecclesia, numero* 2. Barbosa, *de Potestate Episcopi, allegat.28. num.26. & 27.* cum concordantibus, vt noto suprà, de Reconciliatione Ecclesiæ, *sub amplintione 6.* de Pollutione per effusionem Sanguinis. Quarè in contingentia facti, sic practicandum crediderim: quoniam etsi Doctorum contrarium asserentium summa sit authoritas, nullum tamen adducunt solidum fundamentum.

Hæc omnia Pax Iordanus, quæ ad amussim consultò recensere duxi, quia *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num.* 17. contrariam secutus fuerat sententiam. Sic enim ait, postquam numero præcedenti dixerat, non pollui Ecclesiam, quando quis existens in Ecclesia extra illam existentem feriret, aut occideret. Respectu tamen immunitatis (inquit) aliud resoluitur. Nam qui sic delinqueret ex Ecclesia percutiendo extra illam, non frueretur immunitate. Abbas, *in cap. fin. de Immunitate Eccles.* Barbosa *dicta allegat.* 28. *num.* 27. *&* 28. Vbi de ratione diuersitatis, de qua *infrà eadem, num.* 23. 5

Ita Iordanus *num.* 17. dicto autem *num.* 23. diuersitatem reddit dicens: quod in materia immunitatis, tanquàm in priuilegiata, lata sit interpretatio, & omnia Monasteriorum, Ecclesiarum, Xenodo-

chiorum habitacula intrinseca, ex extrinseca comprehenduntur, etiamsi in eis diuina celebrata nondum fuerint, dummodo sint Episcopi erecta authoritate; in materia verò pollutionis, tanquam in pœnali strictiùs (inquit) proceditur. Vndè cum iuta pollutionem indicentia, de solis disponant Ecclesiis, nulla fit extensio ad alia loca, neque ad partes extrinsecas Ecclesiarum.

6 Hæc tamen diuersitas, seu disparitas rationis, meum non vrget intellectum ad sentiendum, non gaudere immunitate Ecclesiæ, illum, qui ex eadem, extra illam existentem occideret; immò potius gaudere, ea eadem sentire cogor. Quia si materia hæc immunitatis, fauorabilis est, & extendenda, quare immunitate non gaudeat, qui ex Ecclesia extra eam existentem occidit, cum illa gaudeat, qui extra existens, intra illam existentem occidit, quod probabile, seu verum pronunciet Barbosa, *num.* 28. licet contrariam sententiam veriorem dicat, capere non valeo.

7 Ratio differentiæ, secundùm Barbosam, est in eo sita, quod in casu pollutionis, vt Ecclesia polluta dicatur, solùm attenditur homicidium si voluntarium sit, & iniuriosum in Ecclesia patratum: quod propriè verificatur in homine occiso existente intra Ecclesiam; non verò quando existit extra, licet occidens sit intra illam; quoad priuilegium verò immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat pœnam crimini condignam. Quod propriè verificatur in illo, qui cum sit in Ecclesia, occidit alium extra eam existentem; non autem è conuerso, si quis extra Ecclesiam existens, occidat intra eam existentem, nisi statim (addit) ad Ecclesiam confugiat. Quia tunc præsumitur spe veniæ fecisse homicidium. Et ideò, iuxta verIorum sententiam immunitate carebit, vt cum Couarruuia, *Variarum lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 15. *versic.* 27. Gutierrez, *Practicarum lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 29. Suārez de Paz, *In Practic. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 3. §. 3. *num.* 99. Bobabilla, *in Politica, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 29.

8 Hæc August. Barbosa, cuius quidem doctrina, saluâ tanti Doctoris veniâ, mihi non satis probatur. Quia quòd quis immunitate Ecclesiæ gaudeat, aut non, neutiquam pendet ea spe, animo, aut fiducia, qua ipse delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic pœnam euadat, suis dignam facinoribus, sed vnicè dependet ea Ecclesiæ Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis. Gregorij autem Papæ XIV. Constitutio, *Cum alias, la* 7. *apud Cherubini Bullarium*, disponit, & exponit omnes casus, in quibus delinquentes immunitate gaudere debeant, aut non sic §. 3. dicens.

„ Vt Laicis, ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earúmve Cœmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut Assassini, vel hæresis, aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis, rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur. Hæc omnia in præfata Gregoriana Constitutione, in qua nihil de animo, spe, aut fiducia rei; totum, de eius facto.

DVBIVM VNDECIMVM.

An ex Homicidio ad sui defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ facto in loco sacro, iste pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Iniuria.

Nulla ab eo fit, qui iure vtitur suo. n. 4. 5.

Irregularitas.

Non incurritur per mutilationem, aut homicidium factum à furioso, infante, dormiente, aut se defendente cum moderamine inculpatæ tutelæ; secus ab alium, etiam propriam patrem defendente. n. 3.

Pollutio loci sacri.

Non polluitur locus sacer per homicidium factum ad sui defensionem, aut proximi, cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 1. & seqq. Secùs si moderamen excedatur. n. 7.

Polluitur tamen, si priùs occisus effusionem sanguinis, per vulnus occisori illatum, causauit. n. 8.

Vis.

Vim vi repellere licet si maiori violentia, quàm oporteat, aggressus non vtatur. n. 4.

CONCLVSIO.

NOn polluitur locus sacer, aut pollutus censetur per homicidium in eo factum, cum quis se defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ. 1

Ita docent August. Barbosa, *part.* 2. *de Potestate Episcopi, allegat.* 28. *num.* 16. Pax Iordanus, *vol.* 5. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 37. Ludouic. Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo* 2. *tract.* 23. *disput.* 3. *sect.* 3. *num.* 39. Busembaum, *in Medulla Theolog. lib.* 6. *tract.* 3. *cap.* 3. *dub.* 4. *de Eucharistia, versic. I. Per factum.* Machadus, *en el Perfecto Confessor, tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *document.* 4. *num.* 3. & Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. *quæst.* 3. cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 14. Angelo, Tabiena, Syluestro, Victoria, Viualdo, Auila, *de Censuris, parte* 5. *disputat.* 7. *dub.* 1. *conclus.* 2. Bonaciua *de Matrimonio, punct. vlt. num.* 20. & aliis Pasqualigus *De Sacrificio, to.* 1. *q.* 546. cum Gloss. *in c. vnic. de Consecrat. Eccles. in* 6. Panotmit. *in c. Proposuisti, n.* 2. *eod. tit.* Nauarr. *in Manu. c.* 27. *nu.* 256. Henriq. *in Sum. lib.* 9. *c.* 27. *n.* 5. *in Com. Lit. I.* Azorio, *part.* 1. *lib.* 16. *c.* 16. *q.* 13. Graffis, *p.* 1. *decis. lib.* 20. *c.* 48. *n.* 9. Suarez, *de Euchar. disp.* 81. *sect.* 4. *casu* 1. & 2. Riccio *in Praxi, resolut.* 479. *p.* 1. Reginaldo *in sua Praxi, lib.* 29. *cap.* 9. *sect.* 5. *n.* 180. Cardin. Lugo, *disp.* 20. *de Eucharist. sect.* 2. *n.* 54. Franc. Lugo, *lib.* 5. *de Sacramentis, cap.* 6. *q.* 8. *n.* 50. & pluribus aliis.

Triplex pro conclusione assignatur ratio. *Prima.* 2 Quia huiusmodi homicidium non est propriè voluntarium. Primò enim, & per se non intenditur, sed propria defensio naturalis, secundariò tamen intenditur, & per accidens, tanquam medium necessarium, & ordinatum ad sui defensionem. Vnde per accidens illud contingit.

Secunda, à simili sumetur. Sacerdos enim, qui 3 Templum spirituale est, pollutus non censetur, seu irregularis

irregularis ex homicidio à se facto cum moderamine inculpatæ tutelæ, ad necessariam sui defensionem. Ergo nec Templum materiale in quo idem patratur homicidium, pollutum censebitur. Antecedens expresse est diffinitum, *in Clementina vnica de Homicidio*, vbi sic Papa Clemens Quintus. Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat inuasorem. Vbi Glossa, *verbo Suum*, tenet irregularem effici Clericum inuasorem patris, matris, alteriusve coniunctæ personæ occidentem, quam aliter inuare non poterat. Quod vtique ex ipso colligit præcedenti textu. Secus autem dicendum esse, quoad loci sacri pollutionem, docet Barbosa, *dicto num.* 16. Non enim polluitur ex homicidio secuto ex defensione proximi cum moderamine inculpatæ tutelæ, ait Doctor iste.

4 *Tertia* denique. Quia tale homicidium iniuriosum dici nequit. Qui enim se defendendo, cum præfato moderamine alium occidit, suo iure vtitur, vti ex nuper citata *Clementina* patet, *ex cap. Dilecto*, *el 6. de Sententia excommunicationis in 6.* ibi. Præterea cum omnes leges, omniaque Iura, vim vi repellere, cunctisque se defensare permittant. Et *cap. Significasti nobis*, *el 18. de Homicidio*, ibi. Quamuis vim vi repellere omnes leges, & omnia Iura permittant; quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, &c. & *L. Vt vim vi*, *ff. de Iustitia*, *& Iure*, vbi Bartolus, Paulus, & cœteri Doctores, quos suppressis nominibus recenset Barbosa, *in dicta allegat.* 28. *num.* 16.

Quocirca D. Thomas, 2. 2. *quæst.* 64. *artic.* 7. *in corpore*, ita fatur. Si aliquis ad defendendam propriam vitam vtatur maiori violentia, quàm oporteat, erit illicitum; si verò moderatè violentiam repellat, erit licita defensio. Nam secundùm Iura, vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ. Hæc Angelicus Doctor.

5 Si igitur, qui sic se defendit suo iure vtitur, nemini facit iniuriam: quod vtiquè docent Pax Iordanus, & Barbosa *vbi supra*, & *de Axiomatib. Iuris*, *axioma.* 135. *a.* 8. ex *L. Iniuriarum*, *§. de Iniur.* *s. ff. L.* 3 *§. is tamen*, *ff. de libero homine exhib. L. Qui iniuriarum*, *§. is qui*, *de iureiur. L. iureiurando. L. Quod Reip. L. Iniuriam. ff. de Iniur. L. Fluminum*, *§. vltimo*, *& etiam* argum. in *L. Proculus. ff. de damno infecto* & *in cap. Cum Ecclesia*, *el* 31. *de Electione*, vbi sic ait Summus Ecclesiæ Præsul: *quia non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure suo.* Ergo ex homicidio ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ facto, locus sacer minimè pollutus censetur.

6 Alia de hac re, apud Mascardum, *de Probationibus*, *conclus.* 1051. *num.* 31. apud Surdum, *consil.* 374. *num.* 17. Flaminium Parisium, *de Resignatione Beneficiorum, tom. 2. lib.* 13. *q.* 1. *num.* 164. à Barbosa recensitos, & apud Panormitanum, *in cap. Proposuisti*, *n.* 2. *el* 4. *de Consecratione Ecclesiæ*, Geminianum, *in cap. Si Ecclesiam pollui*, *num.* 8. *el vnico eod. tit. in 6.* Farinacium, *de Homicidio*, *quæst.* 125. *num.* 22. Syluestrum, *in Summa*, *verbo Loca sacra*, *quæst.* 2. & Azorium, à Pace Iordano citatos, inuenire valebis.

7 Consultò addidi in conclusione: *cum moderamine inculpata tutela.* Quia si se defendens, excedit dictum moderamen, & vltra propriam defensionem, vim dictam exerceat, locus sacer, citra omne dubium, pollutus censebitur, ita vt reconciliatione indigeat, vti bene Pasqualigus *n.* 4. cum Syluestro, *verbo Consecratio Eccles.* 2. *n.* 5. Passerino, *de Pollut. Eccles. disp.* 5. *c.* 36. *n.* 4. Pax Iordanus, *num.* 38 cum Innocentio, & Syluestro, *vbi proximè*, *quæst.* 5. Barbosa, *num.* 18. rationem hanc reddens. Quia iam tunc voluntarium, & iniuriosum erit homicidium dicendum. Ita ille, ex communi Doctorum.

Aduertit tamen Pasqualigus, quòd quamuis excessus reddat homicidium peccaminosum mortaliter, & iniuriosum, non statim debeat pollutiuum Ecclesiæ pronuntiari, nisi in hominum æstimatione excessus ille lædat reuerentiam Ecclesiæ debitam, quæ tunc læditur, quando constat clarè esse extra lineam defensionis, & transire ad terminos vindictæ.

Deinde, excessus, non prouenit ex animo inferendi iniuriam, sed propulsandi. Ergo non reddit homicidium iniuriosum, quia adhuc iste excessus est effectus animi se defendendi. Et proinde, quod excessus in defensione, si non sit ex dolo, non debeat puniri, tradunt Abbas, *in c. Significasti in fine*, *de Homicidio* Felino, *n.* 14. Anchar. *in Clem.* 1. *Notab.* 3. *de Homicid.* Florian. de S. Petro, *in L. Si ex plagis*, *§. Tabernarius*, *ff. ad L. Aquil.* Alexan. *in Addit. ad Bart. L.* 1. *C. Vndè vi.* Si autem non debet puniri, neque etiam debet reddere homicidium pollutiuum Ecclesiæ, cùm non polluatur nisi per homicidium punibile.

Denique. Excessus in defensione, non trahit excommunicationem contra iniicientes manus violentas in Clericum, *c. Olim*, *de Restit. spol.* vbi Gloss. *verbo Excessistis*, *in fin. c. Perpendimus*, *de Sent. Excom.* Gloss. *in C. Significasti*, 2. *verbo Moderamine*, *de Homicid.* Graffis, *t. p. dec. lib.* 2. *c.* 65. *n.* 14. Farinac. *in Praxi*, *p.* 5. *q.* 125. *n.* 418. Ergo cum talis excessus non puniatur à Iure, neque etiam debet reddere homicidium pollutiuum Ecclesiæ: quia sicuti non reddit illud iniuriosum respectu personæ, ita nec etiam respectu Ecclesiæ.

Sentit tandem, & bene Barbosa, *numero* 19. quod etiamsi verum sit, quòd homicidium sequutum in propriam defensionem, seruato præfato inculpatæ tutelæ moderamine, non sit voluntarium, & culpabile ex parte aggressi occisoris, seu homicidæ, ac per consequens propter illud Ecclesia non censeatur polluta; secus tamen dicendum, si aggressor occisus prius aggressum percusserit, ea percussione, quæ ad Ecclesiæ pollutionem sufficiat. Tunc enim actio illa percussionis voluntaria, & peccaminosa ex parte aggressoris erit: ac per consequens Ecclesiam polluet. Quam quidem Augustini Barbosæ doctrinam, Pax Iordanus, sine vlla formidine, aut dubitatione, *num.* amplectitur 39. Quibus Doctoribus lubens subscribo. 8

DVBIVM DVODECIMVM Incidens.

Quæritur, in quo moderamen inculpatæ tutelæ consistat?

BREVIARIVM.

Moderamen incul. tut.

Quinque ad moderamen inculpatæ tutelæ requiruntur. n. 2.

CONCLVSIO.

1 MOderamen inculpatæ tutelæ, in modo, tempore, & causa consistit.

Ita August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, allegatione* 28 *num.* 18. cum Chirchouio, *tomo* 2. *communium opinionum, lib.* 9. *tit.* 10. *num.*13. *versic. Sed primò*, Gregorio Sayro, *in Thesauro lib.* 6. *cap.* 17. *à num.* 7. Farinacio, *in Praxi criminali, part.* 5. *quæst.* 125. *num.* 349. *& seqq.* Christophoro de Pace, *in Scholiis ad LL. Stili, L.* 58. *num.* 5. Rebello, *de Obligation. iustitiæ, part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 12. *nu.* 7. Bernardo Greuœo, *ad Practicam Cameræ Imperialis, lib.* 2. *conclus.* 110. *consid.* 1. *à num.* 9. Petro Caballo, *de omni genere homicidij, num.* 94.

2 Quæ tria diffusè expendit Ioannes Azorius, *Institutionum Moralium, part.*3. *lib.*2. *cap.* 1. *quæst.*2. cuius explicationem, tanto dignam Doctore, hîc lubens exscribere duxi. Sic ille disertè fatur. Ad moderamen autem inculpatæ tutelæ, requiritur. *Primò*, vt inuasor sit iniustus: hoc est inuadat contra iustitiam. *Secundò*, vt inuasus non prius offendat, quàm inuadatur. *Tertiò*, vt inuasus tueatur se, & offendat inuasorem in ipso congressu, non autem post factum internallum: hoc est, non post congressum finitum, & perfectum. *Quartò*, vt quandiu potest inuasus se tueri, non occidendo, non occidat. Vndè non debet inuasus maiori vi iniuriam repellere, quàm sit vis inuasoris. Verbi gratia si pugnis cæditur, non debet se armis defendere, nisi pugni sint tam magni, vt mortem possint inferre. Si inuaditur ab inermi, non se defendat armis. Item si potest se tueri solum percutiendo, non occidat. Si baculo inuaditur, non se defendat ense, nisi timeat se baculo interimendum, aut grauiter vulnerandum. *Quintò*, debet inuasus probabiliter existimare se grauiter lædendum, vel occidendum, si vim non pellat. Huc vsque Pater Azorius, qui allegat Nauarrum, *in Manuali, cap.* 15. Syluestrum, *in Summa, verbo Bellum, quæst.*a. *num.*1. Couarruuiam, *de Homicidio, in cap. Si furiosus, vnico, Clementin. de Homicidio*, & Cordubam, *lib..... sui quæstionarij, quæst.* 38.

Libuit tamen aduertere cum Pasqualigo, *de Sacrific. to.* 1. *q.* 546. *n.*7. quòd feruor defensionis, non permittit quod defensio ita ponderetur vt fit, omninò iuxta mensuram necessariam: & ideò non potest præscribi defensori, quod vsque ad talem terminum, & non vltra extendat defensionem, vt notant Baldus, *in L* 1. *n.*10. *Cod. Vnde vi.* Hypolit. *in L. is qui, num.*6. *Cod. Ad L. Cornel. de Sicariis.* Obred. *de necess. defens. cap.*12. *n.* 25. Et ideò excessus, nisi fit cum dolo, habendus est pro defensione necessaria.

***

DVBIVM DEC. TERTIVM.

An pollutus censeatur locus sacer, ex qualibet percussione in eo facta, ex qua extra illum mors sequatur.

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non polluitur locus sacer per Homicidium in eo causatum, si extra illum mors sequatur. n. 1. 2. 3.

Nec polluitur, si in eo membra iniuriosè conterantur, mors autem, aut effusio sanguinis ibi non sequatur. n. 2.

CONCLVSIO.

NOn censetur pollutus locus sacer per Homicidium in eo causatum, si extra illum mors sequatur, & contingat. 1

Hanc conclusionem tenent Abbas Panormitanus, *in cap. Proposuisti, num.*14. *el* 4. *de Consecratione Ecclesiæ*, & penes Pasqualigum, *de Sacrificio, to.*1. *q.*550. Amicus, *in Cursu Theolog. tom.*7. *disput.*33. *sect.*12. *num.* 335. Mazuchell. *de Casibus reseruat. disputat.*2. *cap.*6. *difficult. prim. num.*6. & Stephanus à S. Gregorio, *de Sacramentis, lib* 3. *cap.*21. *num.*14. Suarez, *in* 3. *partem D Th. tomo* 3. *disputat.*81. *sect.*4. *casu* 1. Azorius, Fagundez, & Præpositus, *locis proximè citandis*, Reginaldus *in Praxi, tomo* 1. *lib.*29. *cap.*9. *sect.*5. *num.*18. Marchinus, *de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *part.* 3. *cap.*10. *num.*7. & Alterius, *de Interdicto, disputat.*3. *cap.*1. *colum.*2. *versic. Sex autem*, penes Leandrum à Sanctissimo Sacramento, *par.* 5. *tract.* 5. *disputat.*1. *quæst.*12. & Antoninus Diana, *part.*6. *tract.*6. *resolut.*26. vbi sequentia prorumpit.

Sed negatiuam sententiam, quam ipse Marchinus, & Fagundez probabilem vocat, tuetur etiam Præpositus, *in* 3. *partem, quæst.*83. *artic.* 3. *dub.*2. *num.*152 & Suarez *tom.*3. *in* 3. *part. disputat.* 81. *sect.*4. *casu* 1. vbi ait. Existimo necessarium esse, vt mors ipsa in Ecclesia contingat: quia aliàs reuera non fit homicidium in Ecclesia. Ita ille. Vndè Azorius, *parte* 1. *lib.*10. *cap.*26. *quæst.* 13. docuit, quod si sanguis minimè fundatur, licet ossa, vel membra conterantur, aut frangantur, non idcirco polluitur Ecclesia. Et hæc antea docuerat Panormitanus, *in cap. Proposuisti, num.* 14. *de Consecrat. Ecclesiæ.* 2

Et ratio huius sententiæ est, quia diximus suprà: pollutio Ecclesiæ est pœna. Ergò restringenda erit. Cum igitur in casu nostro, in Ecclesia non fuerit sanguinis effusio, neque mors in ea contigerit, tenera Homicidium non committitur in Ecclesia. Ergo quod non remanet polluta, dicendum est. Et in his casibus fauere Ecclesiis debemus, vt potiùs non sint pollutæ, quàm pollutæ.

Vndè ex his aliqui approbant opinionem Patris Reginaldi, *in Praxi, tom.*2. *lib.*29. *cap.*9. *sect.*5. *num.*18. Vbi docet, Ecclesiam non violari, si quis vino consecrando immiscuisset aliquid veneni, vt illius sumptione Sacerdos moreretur, qui eo sumpto Domum rediens, mortuus est: quia in hoc casu, non adest effusio sanguinis, & Homicidium non potest 3

potest simpliciter dici fuisse in Ecclesia commissum. Ergo &c. Hucusque Diana. Reginaldo consonat Pasqualigus, *de Sacrificio*, *q.544. n.3.*

DVBIVM DEC. QVARTVM.

An per Homicidium factum super tectum loci sacri, supter locum ipsum in Specu, aut in pariete illius exteriori, pollutus ille censeatur.

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non polluitur locus sacer per mortem factam supra tectum, infra pauimentum, aut ad parietem exteriorem. n. 1.

CONCLVSIO.

1 EX morte iniuriosè illata, in aliqua ex adnumeratis in quæsito partibus, non censetur pollutus locus sacer.

Ita docent Æligius Bassæus, *part. 1. verbo Sacrilegium 1. num. 6.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disputat. 1. quæst.* 10. cum Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 256. versic. Dixi intra*, Archidiaconum referente, Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num.* 14. ex Summa Asticosi, Angelo, Syluestro, Tabiena, & aliis. Et cum Marchino, *de Sacrificio Missæ, tract. 3. disputat. 3. cap. 10. num. 7.* Alterio, *de Interdicto, disputat. 3. cap. 1. colum. 2.* Auila, *de Censuris, part. 5. disputat. 7. dubit. 1. conclus.* 2. Villalobos, *tract.* 8. *de Missa, difficult. 14. num. 1.* & aliis. Pax Iordanus, *volumine 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. de Ecclesia & Cœmeterij reconciliatione, num* 10. cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 1. num. 1. versic. 2.* Mario Alterio, *de Censuris, tomo 2. disputat. 3. cap. 1. versic. Sed quid.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 25.* cum Franc. Suarez, *tom. 3. in 3. partem D. Thomæ, disputat.* 81 *sect. 4. in principio.* & Stephano Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 10: & part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 17.*

2 Ratio autem conclusionis est, quia in casibus contentis in Dubij titulo, homicidium in loco sacro non fit. Quod certè ex sacrorum Canonum dispositione, omninò requiritur ad inducendam loco sacro pollutionem: seu potius ad hoc, vt ille pollutus censendus sit.

DVBIVM XV.

An pollutus censeatur locus sacer, si quis extra eum percussus, intra ipsum moriatur?

BREVIARIVM.

Odia.

Odiosa, & pœnalia, vltra id quod verba patiuntur, extendi non debent, sed restringi. n. 2.

Pollutio loci sacri.

Iura pollutionem indicentia, odiosa sunt, & restringenda. n. 2.

Si quis moriatur in loco sacro ex vulnere extra eum accepto, ille pollutus non censetur. n. 1.

Regula.

Odia restringi, & fauores conuenit ampliari. n. 2.

CONCLVSIO.

POllutus minimè censetur locus sacer, si in eo quis moriatur, ex vulnere extra eum accepto. 1

Hanc tenent conclusionem D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit 12. cap. 6. §. 4.* Pasqualigus, *de Sacrificio, q. 531.* cum Glossa, *in cap. vnic. de Consecrat. Eccles. in 6. verbo Sanguinis.* & 32. Doctoribus, Durand. Palud. Syluest. Tabiena, Armilla, Angelo, Roderiq. Viualdo, Graffis, Piaseco, Azor. Sa, Auila, Suarez, Fagundez, Reginaldo, Barbosa, Delbene, Mazuchell. Stephano à S. Greg. Ludouico à S. Ioan. Dicastillo, Amico, Tannero, Gasp. Hurtado, Franc. Lugo, Pace Iordano, Passirino, & aliis. Ludouicus Caspensis, *in cursu Theologico, tom. 2. tract. 23. disputat. 3. sect. 3.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disputat. 1. quæst.* 14. cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 15.* Nauarri *in Manuali, cap. 27. num. 256. versic. Aut datur causa*, & Alterio, *de Interdicto, disputat. 3. cap. 1. colum. 3. versic.* Secundò polluitur. Et Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib. 6. tract. 3. cap 3. versic. l. Per factum*, vbi id asserit, & probat, dicens. Non est autem tale.... 3. cuius causa data est extra Ecclesiam. Quia requiritur vt vulnus, siue causa physica fiat intra Ecclesiam. Ad hoc scilicet, vt illa polluator.

Et ratio quidem in promptu est. Quia cum Iura pollutionem indicentia loco sacro, pœnalia sint, & odiosa, extendi non debent vltra id, quod illorum patiuntur verba, sed restringi. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa Quæstionum Regularium, tomo 2. part. 4. verbo Leges Regularium, num.* 33. Castrus Palaus, *parte 1 tract. 3. disputat. 5. punct. 3. §. 3. num. 7. & 8.* Mateus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Monialibus, num.* 106. Textus expressus nobis adest, in *cap. 15. de Regulis Iuris, lib. 6.* vbi sic decernitur. *Odia restringi, fauores conuenit ampliari.* Vndè odiosa, & pœnalia non irrogantur, nisi expresè caueatur in Iure. Barbosa, *de Axiomatibus Iuris, verbo Odium, num. 1. & verbo Pœna, num. 7.* vtrobique cumulat quàm plures Doctores, & vtriusque Iuris textus, videlicet *L. Cum quidam, ff. de Liberis, & Posthumis, Authent. de non eligendo secundo nubentes, §. Sin autem. Can. Renouantes, 22. distinct. & cap. Odia*, modò redditum. Ægidium *consil. 9. num. 21. & 21.* Robles, *de Repræsentationib. lib. 2. cap. 14. num.* 10. Federicum de Senis, *consil. 25. num. 4.* Mari. Antonin. *Variarum resolution. lib. 3. resolut. 39. num. 11. & 32.* Gironda, *de Priuilegiorum explicatione, numero 563.* Menochium *consilio 272. num. 83. & consiliis 275.* 431. 526. 1032. 1128. *&* 1192. quorum numeros non recenseo, vt prolixitatem euitem. Allegat etiam Barbosa, Cardinalem Tuschum, *in litt. P. conclus.* 816. *numero* 4. & Hectorem Felicium *allegat.* 66. *numero.* 6.

***

DVBIVM XVI.

An polluatur locus sacer per mortem illatam in vim sententiæ, in eo per Iudicem latæ?

BREVIARIVM.

Acta.

Omnia acta ciuilia, & criminalia per Iudices Seculares, & eorum ministros, in locis facta sacris, ipso iure sunt nulla n.3.

Negotiatio.

Negotiationes, maximè nundinarum in loca fieri sacro, in Iure prohibentur. n.3.

Pollutio loci sacri.

Per homicidium extra locum sacrum factum in executionem sententia in ea lata, pollutus ille non censetur. n.1.

CONCLVSIO.

1 MInimè pollutus censetur locus sacer, per homicidium extra eum factum, in executionem sententiæ in eodem pronunsiatæ loco.

Hanc tenent conclusionem Leander à sanctissimo Sacramento, *parte 5. tract. 5. disput. §.2. quæst. 24.* cum Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 256. versic. Dixi naturalis*, & Alterio, *de Interdicto, disput. 3. cap. 1. colum. 3. quæsito 2.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. de Ecclesia, & Cæmetery reconciliatione, num. 10.* cum Sayro, *in Thesauro, lib. 5, cap. 16. num.* Vgolino, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 1. num. 1. versic. 2.* & Mario Alterio, *de Censuris, tomo 2. disput. 3. cap. 1. versic. Sed quid.* Et ex iisdem addit Doctoribus, id verum esse, etiamsi huiusmodi executio in turri, supra tectum, aut in parietibus externis ipsius Ecclesiæ fieret. Quod etiam docet August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 25.* cum Sylvestro, Suarez, *tom. 3 in 3. partem D. Thom. disput. 81. sect. 4. in princ.* & Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 10. & part. 2. lib. 4. c. 4. n. 17.*

2 Ratio conclusionis est. Quia si vulnus ex Ecclesia extra illam existenti illatum, ex quo mors sequatur, Ecclesiam non polluit, nec polluere censetur, vti resoluimus *dubio* 13. neque sententia in eo lata, & extra eam exequuta, mortem inferendo, illum polluere censebitur.

Huiusmodi autem sententia, processus, est acta omnia in Ecclesia, aut Cœmeterio facta, & prolata, ipso iure sunt nulla, vti benè Glossa, *in cap. Decet, §. 1. el 2. de Immunitate Ecclesiarum, lib. 6. in verbo Processus*, ibi. Nam cum tantum processus, & sententiam Iudicum irritet. Et Pax Iordanus, *vbi proximè, num. 11.* ex eodem Iure, desumpto ex Concilio Generali Lugdunensi, in quo sic Gregorius Papa Decimus decernit. Cessent in Ecclesiis, eorúmque Cœmeteriis negotiationes, & præcipuè nundinarum, ac fori cuiuscúmque tumultus, omnis in eis sæcularium Iudiciorum strepitus conquiescat, nulla ibi causa per Laicos, criminalis maximè agitetur: sint loca eadem à Laicorum cognitionibus aliena. Hactenus conciliare Decretum, *in dicto cap. licet, el 2. dicti tituli.*

Ad quem textum Augustinus Barbosa, sequentia adnotat, & benè *num. 5.* ita fatur. Notatur ad hoc, quod sæculare iudicium, & iam Ciuile non potest in Ecclesia fieri, vt per Rebuffum, *in Commentario ad Tit. ff. de Verborum significatione, ad L. Appellatione, 72. versic. Item sicut pag. 350* Azorius *Institutionum Moralium, part. 2. lib. 9. c. 9. quæst. 1.*

Numero 6. sic ait Barbosa. Notatur etiam ad hoc, quod citatio non potest fieri in Ecclesia, vt per Tiraquell. *de Retractu lig. ad finem tit. num. 82.* Valascum, *consilio 81. num. 1. cum seqq.* Azeuedo, *ad Curiam Pisan. lib. 1. cap. 5. num. 4. litt. E.* Ludouicum Correa, *in Repetitione cap. Inter alia, de Immunitate Ecclesia, part. 2. num. 27.* Metipsum *de Parochis, c. 13. n. 15.*

Et denique ad illa textus verba. *Omni careant roboris firmitate.* Sic prosequitur. Ergo ipso iure, iuxta ea, quæ de his verbis tradunt Tiraquellus, *in L. si vnquam, verbo Reuertatur, num. 86. Cod. de Reuocand. donation.* Sayrus, *in Claui Regia, lib 3. c. 8. num. 26.* Farinacius *Fragment. crimin. part. 2. litt. L. num. 129.*

DVBIVM XVII.

An per mortem alteri animali, quàm homini, in loco sacro illatam, pollutus ille sit?

BREVIARIVM.

Iniuria.

Omne animal irrationale iniuria incapax est. n.2.

Pollutio loci sacri.

Ideo ex homicidio pollutio sequitur loco sacro, quia homicida actionem iniuriosam in illa exercuit. n.2.

Per nullius animalis irrationalis mortem, in loco sacro factam, ille pollutus censetur. n.1.

CONCLVSIO.

PEr nullius animalis mortem, in loco sacro factam, si irrationale illud sit, pollutus censetur ipse occisionis locus. 1

Ita docet Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesia, lib. 6.* ibi. Vnde si ibi occidatur canis.... Ecclesia non est reconcilianda Vbi Barbosa, *num. 7.* in simili de sanguinis effusione, pollutionis inductiua cum eadem Glossa ait. Notatur ad hoc; quod vt Ecclesia per sanguinis effusionem polluatur, seu violetur, requiritur, quod sanguis hominis viuentis effundatur, & non sufficit, quod sanguis sit brutorum animalium, vt per Sayrum, *dicto cap. 16. num. 6. (libri scilicet 5. Thesauri,)* Ragusium, *de Missa in Ecclesiis, quæst. 60. num. 2.* & plures, quos refero, *dicta allegat. 28. num. 31.* Hæc ibi. *Et de officio, & potestate Episcopi, in dicta allegatione, & numero*, pro se recenset Cenedum, *ad Decretum, part. 3. collect. 11. in principio.* Vgolinum, *de Potestate Episcopi, cap. 29. §. 2. versic. Excipitur ergo.* Nauarrum, Ledesmam, & Viualdum.

Ratio

Ratio autem conclusionis est. Quia Iura de homicidio semper, nunquam verò de alterius animalis morte, in loco sacro patrata loquuntur, dum de istius reconciliatione, ob mortem in illo illatam. Et meritò quidem, quia Ecclesia ideo ex homicidio polluta censetur, quia homicida actionem exercet iniuriosam in illa. Nullum autem irrationale animal, capax est iniuriæ, vti benè Barbosa, *dicta allegatione* 28. *num.* 31. & Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra lib.* 5. *tit.* 12. *num*... adnotant. Ergo per nullius occisionem bruti, in loco sacro factam, iste polluitur.

DISQVISITIO II.

De humani sanguinis effusione.

An humani sanguinis effusio in loco sacro facta illum polluat?

BREVIARIVM.

Censura.

Ecclesiastica censura, Iudicis requirit sententiam, vt aliquem vitare teneamur. n. 20.

Cœmeterium.

Polluta Ecclesia, pollutum censetur Cœmeterium Ecclesiæ contiguum. n. 5.

Communio.

Cui non communicauimus viuo, mortuo communicare non possumus. n. 18.

Consecratio.

Ecclesia consecratio iterari non debet, nisi sit illa exusta. n. 2.

Diuina.

Fieri nequeunt Diuina in Ecclesia, aut loco polluto, ante illius reconciliationem. n. 18.

Ecclesia.

Reconsecrari debet Ecclesia anteà consecrata, si exusta fuerit. n. 2.

Ecclesia consecrata, sanguinis effusione polluta, reconciliatur per aquam cum vino, & cinere benedictam. n. 3.

Ecclesia non consecrata sanguinis, aut seminis effusione polluta, aqua benedicta protinus reconcilietur. n. 4.

Excommunicatio.

Excommunicatus non denunciatus, vitari non debet. n. 20.

Hæreticus.

Neque viuus, neque mortuus Hæreticus, etiam notorius, vitari debet, si denunciatus non sit excommunicatus. n. 18.

Iniuria.

Nullum animal irrationale iniuriæ capax est actiuè, aut passiuè. n. 10.

Minima.

De minimis non curat Prætor. n. 11.

Modica.

Non veniunt in considerationem. n. 11.

Pœna.

Non obligat ante Iudicis sententiam declaratoriam remissiuè. n. 17.

Pollutio loci sacri.

Per iniuriosam sanguinis effusionem, locus pollu.itur sacer. n. 1. & seqq.

Polluta Ecclesia, pollutum censetur Cœmeterium illi contiguum. n. 5.

Non polluitur locus sacer per effusionem sanguinis non iniuriosam. n. 8.

Neque per effusionem sanguinis per alterius, quàm hominis. n. 9.

Non qualibet sanguinis emissio, esto illa iniuriosa sit, sufficit ad inducendam loco sacro pollutionem, sed requiritur, quod effusio sit, quæ largitatem ostendit, non modicam fusionem. n. 11. 12.

Quanta autem debeat esse hæc largitas, seu quantitas, arbitrio relinquitur viri prudentis. n. 15.

Actio per quam causatur sanguinis effusio, vt pollutionem inducat, debet esse voluntaria, iniuriosa, & notoria: & non solùm quoad effusionem debet esse notoria, sed de eo quod voluntaria, & iniuriosa fuerit. n. 16.

Nec sufficit qualibet notorietas, sed quæ habetur ex Iudicis sententia, declarantis pollutionem processisse ex hoc, vel illo delicto. n. 17. 18. 20.

Pollutio loci sacri impedit, ne in eo Diuina celebrentur, aut cadauera sepeliantur, antequam reconcilietur. n. 5. 18.

Non inducitur pollutio Ecclesiæ per sepulturam Hæretici notorij, qui denunciatus non sit excommunicatus. n. 18. 19.

Neque per sepulturam Fidelis excommunicati notorij, si tamen non sit denunciatus, aut notorius Clerici percussor. n. 19.

Pollutionis pœna est instar censuræ interdicti, & veluti censura requirit Iudicis sententiam. n. 20.

Reconciliatio.

Ecclesia consecrata polluta sanguinis, vel seminis effusione, reconciliatur per aquam cum vino, & cinere benedictam. n. 3.

Non consecrata verò, per aquam benedictam. n. 4.

Ad reconciliationem Ecclesiæ conuocatur Clerus ciuitatis, & processio adhibetur. n. 7.

CONCLVSIO.

INiuriosa humani sanguinis effusio in loco sacro facta, illum polluere censetur. 1

Ita docet Glossa *in cap. Proposuisti*, *el* 4 *de Consecratione Ecclesiæ*, & in *cap. si Ecclesia* el final, *eodem tit. vtrobique in casus figuratione*, & *in cap. si Ecclesiam pollui*, *verbo Sanguinis*, *vnico eod. tit. in* 6. D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit.* 12. *cap.* 6. §. 4. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num.* 13. Antonins Naldus, *in Summa eodem verbo, num.* 28. Azorius, *Institutionum Moral. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæst.* 1. *versic. Secundò polluitur.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.* 2. *lib* 6. *quæst.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disput.* 23. *quæstio* 11. *num.* 1. Petrus Crespetius, *in Summa Ecclesiastica disciplina*, *verbo Dedicatio Ecclesiæ, an iteranda pag. mihi* 232. *colum.* 1. & *verbo Ecclesia sanguine, aut semine polluta*, *pag.* 292. *colum.* 2. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 72. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. tom.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2 *sect.* 2. *num.* 1. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom.* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, num.* 12. Pax Iordanus, *volum.* 1 *de Re sacra, lib.* 5 *tit.* 12. *à n.* 4 Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract.* 6. *examine* 4. *cap.* 4 *n.* 32. *pag. mihi* 727. Ludouic. Caspensis, *in Cursu Theologico, tom* 2. *tract.* 23.

tract. 23. disputat. 3. sect. 3. num. 70. Castrus Palaus, *tom. 2. tract. 11. disputat. 1. punct. 1. num. 1.* Bartholom, Gauantus, *verbo Ecclesia reconciliatio, num. 1.* Machadus, *en el Perfecto Confessor, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. document. 4. num. 3.* cum Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, præcepto 2. lib. 4. cap. 4. num 14. & 16.* Bassæus, *tom. 1. verbo Sacrilegium I. num. 6.* Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 4. versic. Per mortalem.* August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, parte 2. allegat. 28. num. 2. & seqq. & in cap. Si Ecclesiam pollui, num. 2. 7. & 8.*

2 Probatur conclusio ex pluribus Apostolicis Constitutionibus. Et primo, ex *Canone Ecclesiis, el 20. distinct. 1.* quem refert Crespecius, *dicta columna 1.* in quo Concilium Generale Nicænum, sub S. Syluestro Papa, sic decernit. Et Ecclesiis semel Deo consecratis, non debet iterùm consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint.

3 Probatur secundò *ex dicto cap. Proposuisti 4. de Consecratione Ecclesiæ*, in quo Alexander Papa Tertius, sic rescripsit. Proposuisti, quod venientibus ad Ecclesiam Sancti Iacobi ex diuersis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentionem, & rixas Altaris de nocte custodiam vendicare, homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Et infrà. Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod manente Ecclesia, & Altari, & ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.

4 Tertiò, *ex cap. si Ecclesia non consecrata, el 10. eod. tit.* Vbi ita Gregorius Papa Nonus. Si Ecclesia non consecrata, cuiuscumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinùs exorcizata lauetur, ne diuinæ laudis organa suspendantur.

5 Quartò probatur *ex cap. Si Ecclesiam pollui vnico eod. tit. lib. 6.* in quo Bonifacius Papa Octauus, sic decernit. Si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat, ipsius Cœmeterium si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum. Vndè antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri.

6 Quintò, *ex cap. Tuarum, el 11. de Priuilegiis*, vbi Innocentius Papa Tertius, ita ait. Cùm in quadam Ecclesia baptismali, eis à prædecessore tuo collata, quidam eorum percutiens Vicarium Sacerdotem, ipsam Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset, vsque ad reconciliationem Diuina ibidem interdixisti officia celebrari, &c.

7 Sextò probatur conclusio, ex Clemente Papa Tertio, allegato *parte 50.* Concilij Generalis Lateranensis, *cap. 67.* in sequentia prorumpit. Ecclesias, quæ sanguinis, vel seminis sunt effusione pollutæ, Ciuitatis Clericis conuocatis, cum processione, & aquæ benedictæ aspersione, prout in Ordinatio habetur ascriptum, poteris emundare.

Circa quæ Iura, duo adnoto. *Primum*, quod in vim Canonis Concilij Nicœni, sub Sancto Syluestro, Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluta, non potest reconciliari aliter, quàm si denuò consecretur. Patet ex illius dispositione. Idem enim decernit in casu exustionis, ac in casu effusionis sanguinis, vel seminis. Hic enim dictio *Aut*, non est disiunctiua, ita vt disiungat sensum, & verba, vti frequenter solet, & docet Barbosa, *tract. de dictionibus vsu frequentioribus, dict. 46. num. 1.* ex Parisio, *consil. 91. num. 29. lib. 2.* Natta, *consil. 675. num. 26. vol. 4.* Hondedeo, *consil. 35. num. 17. vol. 2.* sed est alternatiua, quæ importat idem, quod *Seu*, aut *Siue*, vti cum Baldo, *consil. 45. & 450. lib. 5.* Romano, *consil. 176. num. 7. in fine.* Cardinali Thuscho, *tomo 2. litt. 2. concl. 244. num. 8.* & Flaminio Parisio, *de Confidentia benefic. quæst. 32. num. 40.* Et vt verificetur ista alternatiua, sufficit alteram partem esse veram. Ipse Barbosa *ex L. si hæredi plures, ff. de Cond. Instit. L. Plerumque, §. fin. ff. de Iure dotium, L. Si quis ita stipulatus fuerit, in fine, ff. de verborum obligation.* & ex Rebuffo, Portolles, Mandosio, Euerardo, Pichardo, Cenedo, Galganet, & Azorio, *Institut. Moralium, part. 1. lib. 5. cap. 27. quæst. 1.* Vndè ista alternatiua attribuit actum reconciliationis, cuilibet in solidum, exustioni scilicet, & effusionis sanguinis, vel seminis, iuxta doctrinam Glossæ *in cap. Cum plures, verbo Forma, el 8. de Officio, & Potestate Iudicis Delegati, lib. 6.* dicentis, quod quando pluribus sub hac forma mandatum committitur, vt omnes, aut duo, vel vnus eorum illud exequatur, quilibet est Iudex in solidum, vigore alternationis, *ex cap. In alternatiuis, de Regulis Iuris, eod. lib.* quam sequuntur Archidiaconus, Ioannes Andreas, Dominicus, & Franchus, prout referuntur à Cenedo *post Canonicas quæstiones, singular. 6. num. 3. in fine*, & à Barbosa, *vbi proximè, num. 2.* illos omnes allegante, pro hoc, quod ista alternatiua attribuit actum cuilibet in solidum. Decretum igitur est à Conc. Nicœno, in *Canone Ecclesiis* citato, quod Ecclesia polluta sanguinis, aut seminis effusione, iterùm consecretur. Dictio enim *Nisi*, in illo apposita, exceptiua est, & in effectu aduersatur præcedentibus. Barbosa, *dictione Nisi, la 217. num. 2. ex. L. Actione, Cod. de Transaction.* & Doctoribus ibi. Et necessariò significat oppositum antecedentis cui immediatè aduersatur: Idem Barbosa, *num. 3.* ex Dec. *in L. Bonorum. in 2. lect. num. 27. Cod. Qui admitti, & in L. Si quis in aliquo, num. 2. Cod. de Edendo.* Alexandro, *cons. 83. num. 3. vol. 1.* Surdo, *de Alimentis, tit. 1. quæst. 104. num. 7.* & aliis. Ita vt si oratio affirmatiua præcedit, neget; si verò oratio negatiua præcedit (vti in nostro Canone *Ecclesiis* contingit: ait enim: *non debet iterùm consecratio adhiberi, nisi, &c.*) affirmet, & includat: quia de sui natura est semper contradicere præcedentibus. Barbosa, *n. 5.* cum Batt. Saliuto, Iasone, & aliis pluribus quos ibi recenset.

Dictio aut, aliquando disiunctiua non est, sed alternatiua

Dictio aut. alternatiua est, & attribuit actum cuilibet in solidũ.

Dictio Nisi exceptiua est, & præcedentibus aduersatur.

Consultò dixi, *in vim Canonis Concilij Nicœni*: quia ex Iuribus aliis posterioribus, suprà redditis, aliter dicendum erit. Ad reconciliandam enim Ecclesiam pollutam ob effusionem sanguinis, aut seminis, immò ob homicidium in illa perpetratum, non indicitur reconsecratio, sed aspersio, aut lotio per aquam benedictam fienda. Expende verba Alexandri PP. *manente Ecclesia, &c.*

Secundum, quod adnoto est, diuersam aquam assignari pro reconciliatione Ecclesiæ consecratæ, ac pro Basilicæ, seu Ecclesiæ non consecratæ. Pro huius enim reconciliatione, aqua solùm exorcizata, & benedicta per simplicem Sacerdotem indicitur, vti contra Toletum *in Summa, lib. 5. cap. 8 num. 15.* sentientem, per Episcopum benedici debere: docet, Barbosa *in dictum caput Si Ecclesia, num. 2. in fine, el 10. de Consecratione Ecclesiæ, & de Officio, & Potestate Episcopi, allegat. 28. num. 57. pag. mihi 277.* cum Auila, *de Censuris. part. 5. disputat. 7. dubit 4.* & bene colligit ex ipso textu *dicti capitis Si Ecclesia*, ibi: *aqua protinus exorcizata lauetur.* & prius collegerat Panormitanus, *n. 3.* quòd protinus, vt præcipitur, fieri non posset, si Episcopi licentia

licentia, authoritas, aut benedictio expectanda esset. Pro reconcilianda autem Ecclesia iam consecrata, aqua benedicta cum vino, & cinere assignatur ab Alexandro Tertio *in cap. Propofnifti el 4. de Consecratione*, quæ fieri debet reconciliatio, secundùm formam contentam in Pontificali, vt aduertit Panormitanus *in dictum cap. Proposuisti, num. 4.* ac per consequens à Pontificalia exercente: Pontificale enim & illius Ritus, pro solis sunt instituti, qui Pontificalia exercent. Vnde in *cap. Aqua, el 9. de Consecrat.* Sic lego Aqua per Episcopum benedicta, Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus: per Sacerdotis simplices hoc fieri de cætero prohibemus. Vbi Barbosa, *num 2.* colligit: *si sit consecrata.* Reconciliatio autem Basilicæ, seu Ecclesiæ non consecratæ, per quemcumque fiat simplicem Sacerdotem. *Vbi proximè*, Barbosa *ex cap. si Ecclesia, citato*, & ibi Glossa, *verbo Lauetur.* Mario, Alterio, Henriquez, Sayro, Tuleto, Ludouico de Miranda, Homobono, Fagundez, Vgolino, & Auila.

8 Notanter dixi in conclusione: *iniuriosa*. Quia effusio sanguinis, quæ iniuriosa non est, locum non polluit sacrum. Docent Glossa *in cap si Ecclesiam pollui, verbo Sangninis, vnico de Consecratione Ecclesia, lib. 6.* Azorius, *part. 2. lib. 9. cap 5. quæst. 1.* ibi. Nun polluitur Ecclesia alia quam iniuria corporali, citra sanguinis effusionem. Barbosa, *de Potest. Episc. allegat. 28. n. 30.* Tamburinus Abbas, *vbi suprà. versic. Verum.* Bassæus, *num 6.* cum Regnaldo, *lib. 29. num. 180.* Francisco Suarez, *tom. 3. in 3. part. disput. 81 sect. 4. de Euckaristia.* Iacobo de Graffis, *lib. 2. cap. 48 num. 24. & 25.* & cum Ægidio Coninck, *quæst. 82. artic. 3. dub. 1.* Pax Iordanus, *loco citato, num. 6.* Thom. Delbene, *sect. 1. num. 1. & sect. 2. num. 1.* Leander, *part. 5. tract. 5. disput. 1. §. 2. quæst. 15.* cum Sayro, *de Censuris, lib. 5. cap. 16. num 2.* Nauarro, *in Mannali, cap. 27. num. 256.* Syluestro, *verbo Consecratio 2. quæst. 5. versic. Secundus casus & verbo Interdictum 4. §. 3.* Henriquez, *libro 9. cap. 27. num 5.* Viualdo, *de Interdicto, num. 54.* Auila, *part 5. disput. 7. dubitat. 1. conclus 2.* Alterio, *de Interdicto, disput. 3. cap. 1. colum. 3. versic. Secundò polluitur*, cum Philiberto Marchino, *tract. 3. de Ordine, part. 3. cap. 10. n 8.* & aliis. Iacobus Gordonus, *vbi suprà*, & alij passim Doctores.

9 Notanter addidi: *humani sanguinis*: Quia cuiuscumque alterius animalis sanguis in loco sacro effundatur illum neutiquam pollutum reddet. Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sangninis, citat.* ibi. Vnde, si ibi occidatur canis. Barbosa, *ibidem, num. 7. & de Potestate Episcopi dicta allegat. 28. num. 31.* cum Sayro, *vbi proximè, num. 6.* Ragucio, *de Missa in Ecclesia, quæst. 60. num. 2.* Nauarro, Ledesma, Viualdo, Cenedo & Vgolino. Tamburinus, *vbi proximè*, Pax Iordanus, *num. 52.* cum Ioanne Andrea Butrio, & cæteris Doctoribus, *in cap. si Ecclesia, el 10. & fin. de Consecratione Ecclesia.* Leander, *quæst. 19.* & aduertit Barbosa, *dicto num. 7.* quod sanguis effusus, vt locum polluat sacrum, debet esse hominis viui.

10 De eo quod humanus debeat esse sanguis, duplex est ratio. *Prima*, quia Iura de pollutione loci sacri loquentia ob sanguinis effusionem, non de quocumque sanguine, de humano tantùm illam decernunt. *Secunda*, quia actio pollutionem inducens, iniuriosa esse debet. Sed nullum irrationale animal iniuriæ est capax, neque actiuè, neque passiuè, vti benè Barbosa, *dicta num. 31.* & Pax Iordanus, *in dicto titulo 12. num. 52.* obseruant. Ergo per effusionem sanguinis illius, pollutio loco sacro non inducitur. Ac per consequens, sola humani sanguinis effusio illam inducere quibit.

Nec sine aduertentia dixi: *effusio*: Quia non quæcumque sanguinis emissio, ad pollutionem, loco sacro inducendam, sufficere potest; sed ad hunc effectum, effusio requiritur. Effusio autem largitatem ostendit, & non paruam sanguinis quantitatem. Ita Panormitanus Abbas, *in cap. Proposuisti, num. 3. el 4. de Consecratione Ecclesia*, ex textu, & Glossa, *in cap. Cum illorum, in §. Quod si Claustrales, in verbo effusionem sanguinis, el 32. de sententia excommunicationis.* Abbas Tamburinus, *dict. disput. 23. quæstio 11. num. 1. versic. Nec prætereà*, & ante Glossam, & vtrumque Abbatem D. Hieronymus, *super Malachiam Prophetam*, relatus *in Canone Reuertimini ad me, 16. quæst. 1.* Verba tanti Ecclesiæ Doctoris ista sunt. *Verbum effusionis, nomen largitatis ostendit.* Vnde non polluitur locus sacer per modicam sanguinis fusionem: vtpotè si gutta sanguinis, etiam iniuriosè in Ecclesia ceciderit, sed per notabilem, seu considerabilem sanguinis fluxum. Barbosa *allegat. 28. num. 34.* cum Tiraquello, *in tract. de Indicio in rebus exiguis, vers. 11. pag. 55.* Et ideo statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere ex quo modicum sanguinis effunditur. Idem Barbosa, *num. 35.* cum Hipp. *consil. 80. num 260.* & Marco Antonio Genuensi, *in Practica Curia Archiepiscopalis Neapolitana, cap. 80. n. 2.* Pax Iordanus, *volum. 1. lib. 5. tit. 12. num. 46.* cum eodem Genuensi, Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sangninis, vnico de Consecratione Ecclesia in 6.* Franco *in dictam Glossam, eodem verbo.* Angelo, *verbo Consecratio Ecclesia, §. 4.* Syluestro, ibi, *quæst. 5. versic. 2.* Nauarro, *cap. 27. num. 256. versic. Dixi effundere*, Azorio, *part. 3. lib. 2. cap. 5. quæst. 1. versic. 2.* Vgolino *de Potestate Episcopi, cap. 29. §. 2. versic. 2.* Toleto, *in Summa, lib. 5. cap. 8.* & cum pluribus aliis penes istos Doctores. Et ratio huius est, quia de Minimis, non curat Prætor. Iordanus, *ex L. Prætor ait, ff de Iudic.* Et quia modica non veniunt in considerationem. Idem Pax Iordanus cum Tiraquello, *vbi proximè, n. 11.*

Præfatam Doctrinam, quod ad pollutionem Ecclesiæ requiratur, non quælibet sanguinis emissio, sed effusio cum largitate, tenent dictus Barbosa, *de Vniuersa Iure Ecclesiastico, part.... lib.... cap. 4. numero 16.* Azorius, *Institutionum Moral. part. 2. lib. 2. cap. 5. quæst. 1.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom. 2. lib 6. quæst 9. cap. 4. num. 12.* Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 4. de Eucharistia, versic. 11. Per mortaliter.* Castrus Palaus, *part. 2. tract. 11. disputat. 1. punct. 1. num. 1.* Thomas Delbene, *de Immunitate Eccles. part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 2. num. 42.* Machadus, *en el Perfecto Confessor, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. documento 4. num. 4.* cum Fagundez, *in quinque Præcepta Ecclesia, præcepto 2. lib. 4. cap. 4. num. 14. & 16.* Bassæus, *tom. 1. verbo Sacrilegium. 1. n. 6.* 12

Tenuerunt & Glossa *in Clementinam, ne Romani, §. Verum, verbo Effundendis, la 2. de electione, & electi potestate.* Ludouic. Caspensis, *in Cursu Theologico, tom. 2. tract. 23. disput. 3 sect. 3. num. 70.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. sect. 2. num. 72. versic. Noto 2. in fine* Diana *part. 6. tract. 6. resolut. 25.* & Leander, *part. 5. tract. 5. disput. 1. §. 2. quæst. 16.* cum Suarez, *tom. 3.* 1

in 3.partem, disput.81. sect.4. num. 2. Reginaldo, *tom.2. lib.29. cap.29. num* 181. Auila, *de Censuris, part.5. disputat.7. dubitat.1. conclus.2.* Sayto, *in Thesauro, lib.5. cap.16. num.2.* Mario Alterio, *de Interdicto, disputat.3. cap.1. col.4. versic. Quaeritur quintò,* & Philibetto Marchino, *tract.3. de Ordine, part.3. cap.* 10. *num.*8. ac Viualdo, *de Interdicto, num.*59. Pasqualigus de *Sacrific. q.*555.

14 Dubitari autem potest, quænam quantitas sufficiat ad effusionem sanguinis, loco sacro pollutionem inducere valentem: & quæ modica sit, vt dici nequeat effusio? Aloïsius Riccius, *in Praxi, resolut.*261. prout Pax Iordanus, *volum.1.lib.5.tit.12. num.47. versic. Riccius refert,* resoluit sufficere ad inducendam pollutionem, quod vnam, & alteram excedat guttam. Quia simpliciter, & absque distinctione Iura de sanguinis loquuntur effusione. Ergo nos distinguere nõ debemus: sed sufficiet, quod pauca in quantitate, ex vulnere guttæ sanguinis exeant.

15 Pax tamen ipse, *dicto num.*47. ait cum Franco, & aliis, *in cap. Si Ecclesiam pollui, vnico de Consecratione, in* 6. cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §.2. *versic.*2. Argum. *capitis de causis, §. final. de Officio Iudicis Delegati, & L.* 1. *ff. de Iure deliberandi,* cum communi Doctorum, relinqui Iudicantis arbitrio, iudicium de quantitate sufficienti ad loci sacri pollutionem, & de insufficienti. Idem dicit Pasqualigus cum pluribus.

Et *versic. Nec obstat.* Riccij probationi respondet Pax Iordanus, quod licet Iura indistinctè loqui videãtur, vtuntur tamen verbo *Effusionis.* Ac proinde, omnes actus excludere, tali non comprehensos verbo. Et sic tenera distinctè loquuntur. Quocircà Pasqualigus *num.*5. colligit cum Facundez *præcept.*1. *Eccles. lib.*3. *c.*14.*n.*14. & 19. ad polluendam Ecclesiam non sufficere, quod sanguis guttatim fluat è vulnere. Nam dum guttatim fluit, non potest esse in illa copia, quæ requiritur ad effusionem; præsertim, quia effusio, ex proprietate suæ significationis, importat continuum, & copiosum fluxum sanguinis per aliquod tempus, quod non contingit, si guttatim fluat. Ibi Pasqualigus docet, Regulares, quibus concessum est, posse Ecclesias suas reconciliare, posse sicut Episcopum declarare, an quantitas sanguinis effusi pro pollutione sufficiat, necne. Quia facultas reconciliandi, trahit secum facultatem arbitrandi, an sequuta sit pollutio. Alioquin priuilegium haberet obicem pro exequutione si dependeret ab Episcopi arbitrio.

16 Pro præsenti Disqoisitione, lectoris commendo memoriæ, ea, quæ pro præcedente adnotaui *num.*4. *& seqq.* Vnum est, quod ad hoc vt sanguinis effusio locum sacrum polluere censeatur, debet esse voluntariè causata. Aliud, quod actio illa iniuriosa sit, per quam sanguinis causetur effusio. Et aliud tandem, quod huiusmodi actio voluntaria, & iniuriosa notoria sit. Si enim notoria non est, non solùm quoad effusionem sanguinis, sed quoad voluntariè, & iniuriosè causatam, locus sacer per illam pollutus non censebitur.

17 Immò addo, non sufficere ad hoc vt pollutus ille censeatur, aliam notitiam, quamuis notoriam, quàm illam quæ habetur ex Iudicis sententia, declaratoria quidem pollutionis ex hoc, vel illo procedentis delicto, v.gr. ex homicidio, sanguinis effusione, &c. ita docent Nauarrus, *tomo 2. Consiliorum, 2. editionis Romana, tit. de Hæreticis, consil.*10. *num.*4. *pag. mihi* 377. Antonius Naldus, *in Summa verbo Ecclesia num.*29. Bassæus, *tom.1. verbo Sacrilegium I. num.8. versic. Obseruandum,* Diana, *parte 6. tract.*6. *resol.*27. cum Suarez, & Fagundez mox citandis. Quod tenere debent omnes asserentes, pœnas non obligare, ante sententiam Iudicis, declaratoriam criminis. Pro quo, plures allego *tomo 2. Disquisit.*1. *dub.*13. Et non loquimur de pœna, quæ est censura.

Libuit Nauarrum, & Dianam recensere addita- 18
mentum fulcientes nostrum. Sic Doctor Aspilcueta fatur. Tertiò, quod maioris difficultatis est illa pars eiusdem quæstionis, quæ habet. An profanetur, vel exsecretur Ecclesia per sepulturam Hæretici, qui est excommunicatus, sicut per sepulturam Christiani excommunicati? Ad quam tamen videtur negatiuè respondendum, tenendo, quod supra dictum est: scilicet Hæreticum notorium non esse vitandum, donec denuncietur excommunicatus. Ratio enim quare per excommunicati sepulturam Ecclesia exsecretur, & Missa, ac alia diuina Officia publica ibi non debeant fieri, est illa, quod, cui non communicauimus viuo, non debemus communicare mortuo, vt habet *prædictum caput Sacris, & dictum caput ad hæc.* Quæ ratio, cum non habeat locum hodie *per Extrauagantem Ad euitanda* Martini Quinti, nisi in excõmunicatis denunciatis, vel notorio percussore Clerici, vt tradimus *in prædicto Manuali c.*27.*n.*35. non habebit etiam locum in sepultura Hæretici non denunciati pro excommunicato.

Hucusque ad amussim magnus Doctor Nauar- 19
rus, ex quo manifestè habemus, Ecclesiam minimè pollui ex Sepultura Hæretici, aut Fidelis excommunicati, esto notoriè excommunicatus, aut Hæreticus sit, dummodò non sit denunciatus excommunicatus. Cuius quidem doctrina, & ratio eandem exigit denunciationem in pollutione Ecclesiæ, ex Homicidio, effusione humani sanguinis, & ex cæteris aliis causis proueniente cum omnium illarum, eadem sit ratio.

Diana etiam, hac proposita quæstione, An Eccle- 20
sia non censeatur polluta per quamcumque delicti notitiam: nisi hoc fuerit per sententiam Iudicis declaratum? Sic illam resoluit. Negatiuam sententiam docet Suarez, *tomo 3. in 3. partem, disputat.*81. *sect.*4. *casu* 3. *dubio* 2. & Fagundez, *parte* 1. *lib.*3. *cap.*14. *num.*34. Qui tamen etiam cum Suarez affirmatiuam sententiam probabilem putat. Sic enim asserit. Aliqui satis probabiliter asserunt non sufficere quamcumque notitiam delicti, nec Ecclesiam censendam esse pollutam, donec Iudicis sententia declaratum sit Ecclesiam illam esse pollutam. Ratio est, quia illa pœna pollutionis Ecclesiæ est veluti quædam censura: & instar censuræ requirit sententiam Iudicis. Nullus enim excommunicatus vitari debet, donec per sententiam Iudicis declaretur, aut denuncietur censuram incurrisse.

Quod verò huiusmodi pœna sit instar censuræ, seu pœnæ interdicti ingressus Ecclesiæ: ac proinde instar pœnæ, censuræ, docet Paludanus, *in* 4. *distinct.* 18. *quæst.*8. *artic.*4. Syluester, *verbo Consecratio, quæst.9. in fine, & verbo Interdictum* 4. *quæst.* 3. Hucusque Fagundez, & Saytus etiam *de Censuris lib.5. cap.16. num.*1. ait, pollutionem, siue violationem Ecclesiæ, esse similem interdicto locali. Et Auila, *de Censuris, parte 5. disputat.6. dubitat.6. conclus.3. in fine* asserit, ad interdictum locale reduci quodammodo Ecclesiæ violationem. Sed post Concilium Constantiense, nemo tenetur interdictum seruare, donec per Iudicis sententiam interdicti censura publicè denunciata fuerit. Ergo &c. Hactenus Antonius Diana.

Pro maiori huius Disquisitionis dilucidatione, operæ pretium duxi, nonnulla Dubia discutere.

DVBIVM

DVBIVM I.

An locus polluatur sacer per effusionem naturalem sanguinis ab ore, vel naribus exeuntis?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio loco sacro per effusionem copiosam sanguinis naturaliter ab ore, vel naribus n. 1.

Actio pollutionem inducens, ita iniuriosa esse debet, vt mortalis sic eius iniuria, in ratione peccati. n. 2.

CONCLVSIO.

1 QVoties naturaliter sanguis ab ore, vel naribus exiit, in quacumque exeat quantitate, locus sacer, in quo effunditur, pollutus non censetur.

Ita docent D. Antoninus, *in Summa, parte* 3. *tit.* 12. *cap.* 6. §. 4. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 40. cum Nauarro, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 256. *versic. Dixi iniuriosa*. Ioannes Machadus, *en el Perfecto Confessor, tom.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *documento* 4. *n.* 3. Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tomo* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, num.* 12. Leander à sanctissimo Sacramento, *part* 5. *tract.* 5. *disput.* 1. § 2. *quest.* 15. August. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 36. *& in cap. si Ecclesiam pollui, num.* 8. *vnico de Consecratione Ecclesia, lib.* 6. vbi pro se, & nobis allegat Gregorium Sayrum, *in Thesauro lib* 5. *cap.* 16. *numero* 14. Fratrem Ludouicum Lopez, *in Instructorio conscientiæ, part.* 1. *cap.* 33. *versic. Sed certè secundùm.* Ioannem Azorium, *Institutionum Moralium, part.* 1. *lib.* 6. *c.* 26. *q.* 13. & Farinacium, *in praxi criminali,*
2 *p.* 3. *q.* 125. *n.* 22

Ratio autem conclusionis est: Quia effusio sanguinis in loco sacro, vt ei pollutionem valeat inducere, iniuriosa esse debet: & ita iniuriosa, vt iniuria ad mortale pertingat peccatum, vti benè docent Iacobus Gordonus, *tomo* 2. *Theologiæ Moralis, lib.* 6. *quæst.* 9. *de Sacrilegio* 10. *cap.* 4. *n.* 12. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 2. *num.* 32. Barbosa, *dicto num.* 36. Vbi ita fatur. Si enim percussio lethalis non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad pollutionem Ecclesiæ sufficiens censeri debet (loquitur de rixa puerorum, in qua alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit sanguis) & ita resoluit Suarez, *dicta sess.* 4. §. *secundo violatur, in fine.* (*Tomo scilicet* 3. *in* 3. *part, disput.* 81.) Si tamen sanguis exiret de naso ex percussione violenta inter maiores quatuordecim annorum pollui Ecclesiam resoluit, iudicatumque refert Marius Antoninus, *Variarum lib.* 1. *resolut.* 112. *casu* 6. quem citat Gambarupta (*de casibus reseruatis, cap.* 15.) *dicto casu* 6. *num.* 9. Hactenus Barbosa. Sed quoties naturaliter sanguis exiit ab ore, vel naribus in qualibet quantitate effusio non est iniuriosa. Ergo per illam non inducitur pollutio loco sacro, in quo contingit.

DVBIVM II.

An emissio sanguinis in loco sacro sanitatis causa illum polluat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Pollutio non causatur loco sacro per emissionem sanguinis gratia sanitatis. n. 1.

CONCLVSIO.

MInimè pollutus censetur locus sacer per emissionem sanguinis, in eo remedij, & sanitatis gratia factam. 1

Hanc tenent conclusionem Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.* 6. ibi. Vel si quis ibi minutionem faciat. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 30. ibi: aut medicinali effusione. Pax Iordanus, *volum* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *numero* 44. cum Vgolino, *de officio Episcopi, cap.* 29. §. 2. *in principio.* Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib.* 6. *tract.* 3. *dub.* 4. *de Eucharistia, versic.* 11. *Per mortaliter.* Thomas Delbene, *de Immunit. Ecclesiast. part.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 2. *num.* 35. Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disput.* 1. § 2. *quæst.* 23. cum Henriquez, *lib.* 9. *cap.* 27. *num* 5. Auila, *part* 5. *disp.* 7. *dubitat.* 1. *conclus.* 2. & Alterio, *de Interdicto, disput.* 3. *cap.* 1. *colum* 4. *versic. Quæritur quintò.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo* 2. *lib.* 6. *quæst.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. Lezana, *in Summa, part.* 3. *verbo Ecclesia, num.* 12. & Machadus *tom.* 1. *del Perfecto Confessor, lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *documento* 4. *n.* 3.

Et probatur. Quia huiusmodi sanguinis effusio, iniuriosa non est, nec culpabilis, lethali culpa. Ergo per illam, non censetur pollutus locus sacer, in quo contingit. Patet consequentia, quia effusio sanguinis pollutionis inductiua, debet esse iniuriosa, & culpabilis mortaliter.

DVBIVM III.

An locus sacer pollutus censeatur, per effusionem sanguinis, ex percussione casuali?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Si ex casuali percussione, sanguis effundatur in loco sacro, ille non polluitur. n. 1.

PRocedit difficultas proposita, quando lapis, v. gr. lignum, aut quid aliud cadit, quod sanguinem effluere faciat: & quando quis, licitè saltem, operam rei dando, alius percutitur, & sanguinem effundit. Et in vtroque sensu, aut casu, sic.

CONCLVSIO.

SAnguis, ex percussione casuali, in loco effluens sacro, illum non polluit.

Ita docent Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguine, vnico de Consecratione Eccles.lib.* 6.ibi. Vel humanus sanguis, casu effundatur. D. Antoninus, *in Summa, part.3. tit.12. cap.6.* §.4. Ioannes Azorius, *Institutionum Moralium, part.2. lib 9. cap.5. quæst.1. versic. Secundò polluitur Ecclesia.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.1. disput.23. quæsito 11. num.1. versic. Verum.* Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib.6. quæst.9. cap.4. num.12.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom.2. part.3. verbo Ecclesia, n.12.* Leander à sanctissimo Sacramento, *tomo 5. tract.5. disput.1. §.2. quæst.* 15. Pasqualigus, *de Sacrificio, q.553. num.5.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tomo 1. cap.2. dubitat.2. sect.2. numero 33.* & sequitur ex Glossa marginali, *in dictum caput si Ecclesiam pollui*, quatenùs docet, minimè Ecclesiam pollui, si quis occidatur sub lapide, aut ligno cadente. Ergo multo minùs polluetur, si quis sanguinem sub lapide, aut ligno, alia verè cadente fundat: & quando quis operam rei dandu licitè, casu causet effusionem sanguinis.

Ratio conclusionis nostræ est, quam sæpè in præcedentibus tradidi. Quia scilicet actio pollutionem loco sacro inducens, voluntaria esse debet, & iniuriosa, qualis non est de qua in nostro casu. Siue enim lapis, aut lignum, vel quid aliud simile casu cadat, siue præter intentionem licitè operantis quis percutiatur deest iniuria, & deest voluntas.

DVBIVM IV.

An polluatur locus sacer per sanguinis effusionem ex ludo aut ioco?

BREVIARIVM.

Pullutio loci sacri.

Per sanguinis effusionem ex ludo, aut ioco licito, & licitè in loco sacro facto contingente, pollutus ille non censetur. n.1.2.

Secus si illicitè: quia actio periculosa, & quia non fuit adhibita conueniens circumspectione talis sequeretur effusio. n.3.

CONCLVSIO.

1 MInimè pollutus censeri debet locus sacer, per effusionem sanguinis in eo prouenientem ex ludo, aut ioco licito, in eodem licitè facto.

Hanc tenent conclusionem Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.1. disput.23. quæsito 11. num.1. versic. Nec prætérea.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.2. lib.6. quæst.9. cap.4. numero 12. versic. At quid.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.* 41. cum Nauarro, *in Manuali, cap.27. num.256. versic. Dixi iniuriosa,* ducto argumento, *ex cap. Continebatur, el* 8. *& cap. Lator, el 9. de Homicidio* cum vtrobique notatis. Ioannes Baptist. Lezana, *tom.2. part.3. verbo Ecclesia, num.12.* Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tom.1. cap.2. dubitat. 2. sect.2. num. 35.* Leander à sanctissimo Sacramento, *tom 5. tract.5. §.11. disput.1. quæst.21.* cum Villalobos, *tract.8. difficult.24. num.8.* Sayro, *in Thesauro, lib.5. cap.16. num.4.* & Philiberto Marchino, *de Ordine, tract.3. part.3. cap.10. num.8.* Pasqualigus, *de Sacrific. q.553. n.5.* cum Ludouico à S. Ioanne, *in sum. q.11. de Euchar. art.7. dub.2.*

Ratio conclusionis est. Quia huiusmodi sanguinis effusio, non procedit ex actione voluntaria, & iniuriosa mortaliter. Ergo non censetur locus sacer ex ea pollutus, non enim pollutio loco inducitur sacro per effusionem, quæ voluntaria, & iniuriosa non sit. 2

Consultò addidi in conclusione *licito, & licitè facto*, Quia si actio non fuit illam agenti licita, vel si licita, licitè illam non fecit, sequuta ex illa effusione sanguinis in loco sacro, iste pollutus censebitur, vti benè Gordonus *vbi proximè* docet, & constat ex dictis *Disquisit 1. huius tractatus dub.7.* vbi in simili de Homicidio idem cum pluribus firmaui Doctoribus. Et ibi traditis, maioris claritatis, & doctrinæ gratia, quod nunc occurrit dicendum, Lectori meo, reddere libet. 3

Ex duplici capite dixi in præsentis Dubij responsione, pollui locum sacrum ex effusione sanguinis in eo facta, causata ex ludo. *Primum* est, quando ludus prohibitus est ludenti. *Secundum*, quando exercetur ludus aliàs licitus illicitè, non adhibita scilicet conuenienti diligentia, & circumspectione, ne ex illo homicidium, au sanguinis effusio sequatur. Ex quocumque ex duplici capite, seu causa, quilibet istorum sequatur effectus, pollutus censebitur locus sacer in quo contigerit, si saltem præuideatur effectus, iuxta ea, quæ vbi proximè ex Pasqualigo recensui: sicut irregularis verè erit Clericus, qui dando operam ludo sibi prohibito, aut non prohibito quidem, sed non adhibitâ conuenienti diligentiâ, ne sequeretur homicidium, aut membri mutilatio, ista, aut illud, cum effectu, ex ludo sequatur. 4

Exemplum primi sit in eo, qui ludo sæcularium ludit, v. gr. in eo, qui ludos facit laruales, vulgo *mascara*, dedecet enim Ecclesiasticam personam, fictam personam, hoc modo, repræsentare: & proptereà eos reos mortalis culpæ damnat Bassæus, *tomo 1. verbo Ludus I. num.4.* cum Angelo, *in Summa, verbo eodem. n.2.* & Salone, *2.2. quæst.4. de Dominio, artic. 6. conclus. 2.* In eo etiam sit exemplum, in Clerico arma deferente, quod illi sub graui pœnâ prohibitum est *in cap. Clerici, el 2. de Vita, & honestate Clericorum*, vbi Panormitanus, *n.1.* ita ait. Nota, quod armorum delatio, Clericis est inhibita, in tantum quod contrafacientes, grauiter peccant. Quod tamen benè limitat idem Doctor, vt non procedat in delatione cultelli apti ad incidendum panem. Ita *in cap. Lator, num.3. de Homicidio.* Qui igitur cum armis, quæ defert, omninò casualiter, & absque omni alia culpa, quam huiusmodi armorum delatio, alium occidit, vel eius amputat membrum, irregularis efficitur, quia fuit in culpa deferendi arma, (pugionem v.gr.) & sic ei homicidium imputatur. Abbas, *eodem n.3.*

Tertium sit in eo exemplum, qui ludit cum Laico, quantumcumque enim aliàs ludus ille licitus esset Clerico, propter commixtionem Laici, illicitus redditur Clerico, quia Clerici non debent ludere cum Laicis. Glossa *in cap. Continebatur, informatione casus, in fine, el 8. de Homicidio.* Vbi Abbas *notabili 3.* in hæc prorumpens. Tertiò potest dici, quod ludus erat illicitus propter commixtionem Laici, quia Clerici non debent ludere cum Laicis. Et

nota

nota benè hunc intellectum. Cauendum ergo est Clericis à tali commixtione: nam casus inde proueniens imputatur eis. Hæc magnus Ecclesiasticæ Disciplinæ Coryphæus, Barbosa cum pluribus quos recenset, *in dictum, cap. n.* 1. etiam ait. Clericus, qui ludit aliquo ludo Sæcularium, vel cum Sæculari, si casu aliquis occiditur, non potest ordinari sine dispensatione Papæ. Ex qua quidem Doctrina infertur, quod si Clericus, aut Religiosus, cum Sæcularibus, ludum pilæ exerceret, & tegula, ictu pilæ mota, caderet, absque omni alia culpa sua, & aliquem occideret, irregularis redderetur. Vndè Religiosus, qui cum Sæcularibus ludebat eo ludo, qui vulgo *a la barra* dicitur, & puerum, casu per viam currentem, transfixit, & occidit, irregularitatem contraxit, quia ludebat cum Sæcularibus, & quia illud ludi genus Religiosos dedecet.

Exemplum alterius capitis, ex quo effusio sanguinis imputatur, in ludo aliàs licito, quando scilicet quis conuenientem non adhibet circumspectionem, ne illa sequatur, affertur à Panormitano in *cap. lator, n.* 2. *de Homicidio*, in eo, qui habebat cultellum ad incidendum panem, & solatiosè, absque cultelli remotione, lusit ad brachia, & collusorem proiecit ad terram, & cultello casu eum vulnerauit, occidit. Ex quo enim ludus ille fuit deliberatus, vt supponitur, imputatur, Clerico non remouenti cultellum à se, mors illa; secus si ex parte ipsius non fuisset ille deliberatus, vt si alius influit in eum ludendo, & proiecit eum ad terram, & sic in nulla culpa reperitur prostratus.

DVBIVM V.

An effusio sanguinis in loco sacro, ex repræsentationibus sacris in eo factis causata, illum polluat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Si absque dolo, & culpa notabili effusio sanguinis in loco sacro sequatur ex repræsentationibus sacris in eo factis, pollutus ille non censetur. n. 1.

Repræsentare.

Profanas repræsentationes fieri in loco sacro, prohibitum est. n. 1.

Sacræ etiam in eo raro, aut nunquam fieri permittantur. n. 2.

CONCLVSIO.

1 NOn censetur pollutus locus sacer, si secluso dolo, & culpâ notabili effusio sanguinis in eo sequatur ex repræsentationibus Natalis, Epiphaniæ, Passionis, Sepulturæ, Resurrectionisque Dominicæ, & similium, quales Martyria Sanctorum sunt.

Hæc conclusio est Pacis Iordani, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 42. & sequitur ex doctrina Glossæ *in cap. Cum decorem, verbo Laruarum, el* 12. *de Vita, & honestate Clericorum*, & Abbatis Panormitani *ibi, num.* 1. *in fine*. Illa enim in sequentia prorumpit. Non tamen hîc prohibetur repræsentare Præsepe Domini, Herodem, Magos, & qualiter Rachel plorauit filios suos, &c. quæ tangunt festiuitates illas, de quibus hîc fit mentio: cum talia potiùs inducant homines ad compunctionem, quàm ad lasciuiam, vel voluptatem, sicut in Pascha Sepulchrum Domini, & alia repræsentantur ad deuotionem excitandam. Et quod hoc possit fieri, (in Ecclesia scilicet) est *argumentum, de Consecrat. dist.* 2. *Semel, & dist.* 4. *Quaris*.

Hæc Glossa, quam Panormitanus commendat dicens. Non tamen per istum textum prohibentur repræsentationes solemnitatum fidei nostræ, vt hîc dicitur in Glossa, quam nota pro obseruantia communi. Sequitur inquam, & euidenter quidem, ex vtrinsque doctrina, conclusio nostra. Quia si non prohibentur huiusmodi sacræ repræsentationes, eo quod potiùs ad compunctionem, quàm ad voluptatem inducant. Ergo iniuriosæ non sunt, nec mortaliter peccaminosæ: ac per consequens, nec inductiuæ pollutionis loco sacro, si ex eis sanguinis effusio in eo sequatur, secluso dolo, & culpa notabili.

Consulit tamen præfatus Pax Iordanus, *vbi proximè, n.* 45. vt rarò, aut nunquam licentia ad huius- 2
modi repræsentationes, quantumuis sacras, in Ecclesia peragendas concedatur, ob inconuenientia grauissima, quæ malitia temporum (experientia teste) sequuntur. Etsi rarò, aut nunquam concedi debet licentia ad sacras repræsentationes, concedi ad profanas non licere, nefas sit dubitare.

DVBIVM VI.

An pollutus censeatur locus sacer, per effusionem sanguinis in eo sequutam ex repræsentationibus profanis inibi factis?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per effusionem sanguinis, aut mortem præter intentionem sequutam in loco sacro, ex repræsentationibus profanis in eo factis, pollutus non censetur ille. n. 1. 2.

Actio pollutionis inductiua, non est, quæ non est mortaliter peccaminosa in ratione percussionis, esto aliàs mortalis sit. n. 2.

Repræsentare.

Turpes, & profanas repræsentationes fieri in loco sacro, sub lethali prohibentur. n. 1.

CONCLVSIO.

MInimè pollutus censetur locus sacer, si præ- 1
ter intentionem copiosa sanguinis effusio, aut mors quidem sequatur ex profanis repræsentationibus, & turpibus in eo factis cum peccato etiam lethali, contra prohibitionem Iuris, *in cap. Cum decorem, el* 12. *de Vita, & honestate Clericorum*, aut alia ex causa mortali.

Ita docet Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. p.* 1. *c.* 2. *dubitat.* 1. *sect.* 1. *n.* 41. cum Cardinali de Lugo, *de Sacrament. Euchar. disp.* 10. *sect.* 2. *n.* 54.

Probatur conclusio. Quia licet actio ex qua præter intentionem, sanguinis effusio sequitur, aut mors, mortalis sit, non tamen est talis in illo genere homicidij, aut effusionis sanguinis. Sed huiusmodi sanguinis effusio, aut homicidium quidem, in loco perpetratũ sacro, inducere non valet istius pollutionem nisi ex actione mortaliter peccaminosa in ratione percussionis, causatiuæ effusionis præfatæ, aut homicidij, & ex actione iniuriosa, vti suprà dictum est.

Ergo sanguinis effusio, aut mors ex repræsentationibus profanis, & turpibus, aut alia ex causa aliàs mortali sequuta, locum non polluet sacrum.

DVBIVM VII.

An per effusionem sanguinis, ex naribus, vel auricula propter non leuem percussionem in ratione iniuriæ, & peccati mortalis, leuem tamen in ratione percussionis, in loco sacro factam, pollutus iste censeatur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per effusionem sanguinis in magna quantitate de naribus, auricula, aut ore, etiam mortalem in ratione offensæ, pugno, alapa, & similibus, non ita grauem in ratione percussionis, locus non polluitur sacer. n.1.

Verum tenet etiamsi percussus maior sit quatuordecim annorum. n.3.

Si tamen grauis sit, adhuc in dictis partibus, percussio, quà talis, effusio sanguinis polluet locum in quo facta fuerit. n.2.

CONCLVSIO.

1 PEr sanguinis effusionem, etiam grauem, seu lethiferam in ratione offensæ, & in magna quantitate, quæ de naribus proflueret, aut auricula, vel ore, pugno, v.gr. alapa, aut similibus non ita grauibus in ratione percussionis, locum sacrum, si contigerit in eo fieri, polluere nullatenus censebitur.

Ita docent Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, nu.* 13. *versic. Primo, in fine.* Ibi. Nec secundùm quosdam (scilicet polluitur Ecclesia) si quis alteri nares percutiat, vnde multus sanguis effluat. Pasqualigus, *de Sacrific. q.* 560. cum Dicastillo, *de Sacrament. tr.* 5. *disput.* 4. *dub.* 7. *num.* 117. & Passerino, *de Pollutione Eccles. disput.* 6. *cap.* 6. *num.* 4. Antoninus Diana, *part.* 6. *Resolutionum Moralium, tract.* 6. *resolut.* 24. *verba Philiberti Marchini, de Sacramento Ordinis, tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. sic recensens, & sequens. Tertiò excipitur effusio sanguinis etiam lethifera, seu grauis, & in magna quantitate, quæ de naso proflueret, pugno, alapa, & similibus. Et addit ipse Diana, quem sequitur Ausonius Noctinot, *in illius Compendio, verbo Pollutio Ecclesia num.* 2. Est ergo hæc sententia absolutè tenenda: & non quoad pueros tantùm rixantes in Ecclesia. Docent etiam conclusionem Hermann. Busembaom, *in Medulla Theologia, lib.* 6. *tract.* 3. *cap.* 3. *dub.* 4. *de Eucharistia, versic. II.* Per mortaliter. Castrus Palaus, *part.* 2. *tract.* 11. *de Reuerentia locis sacris debita, & eorum immunitate, disputat.* 1. *punct.* 1. *num.* 1. cum Fagundez, *de Præceptis Ecclesia, part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 18. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 51. cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §. 2. *ad finem*, & Iacobo de Graffis, *in Decisionibus aureis, part.* 2 *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 17. *in princ.* Quem etiam *eodem libro, cap.* 48. *num.* 25. Victoriam, *de Eucharistia, quæst.* 99. dictum Fagundez, *præcepto* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 7. & Finellium, *cas.* 5. *Summ.* 2. *num.* 3. recenset, ac sequitur Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, parte* 1. *cap.* 2. *sect.* 2. *num.* 48. Leander denique, *parte* 5. *tract.* 5. § 2. *quæst.* 17. cum præfato Marchino, *cap.* 10. *num.* 8. & Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 2. *in fine.*

Et ratio omnium istorum Doctorum, pro sua, & nostra conclusione est. Quia licet percussio narium, auriculæ, vel oris, seu dentium, grauis sit in ratione peccati mortalis, & iniuriæ; leuis tamen censetur in ratione percussionis, modo recensito facta, pugno, vel alapa &c. cùm facilè ex auricula, & naribus, ac ore magna sanguinis copia effluat. Si tamen grauis esset percussio, etiam in qualibet istarum parte, in ratione percussionis, secus dicendum esset, vt benè Pax Iordanus docet, ob contrariam rationem. Omne enim necessarium ad inducendam loco sacro pollutionem, in tali reperiretur casu. Percussio scilicet grauis, tam ratione percussionis, quàm ratione peccati, & iniuriæ, cum effusione copiosa sanguinis, & in loco sacro. 2

Vndè si non ita grauis sit percussio in ratione percussionis, minùs arridet sententia Augustini Barbosæ, *de Potestate Episcopi, parte* 2. *allegat.* 28. *num.* 36. asserentis, pollui Ecclesiam effusione sanguinis de Naso ex persona maiori quatuordecim annorum, violenter percussa: quod etiam docuerant Ægidius Coninx, *parte* 3. *quæst.* 83. *artic.* 3. *dub.* 1. *prope finem*, & Syluius, 3. *parte, quæst.* 3. *artic.* 3. §. *Quæritur*, à Delbene, & Diana recensiti. Ducor, quia licet in ratione offensæ, & iniuriæ, grauior sit percussio facta maiori quatuordecim annorum, quàm minori; in ratione tamen percussionis, non est grauior in maiori, quàm in minori quatuordecim annorum, si æqualiter vterque lædatur. Ergo effusio sanguinis ex naso, quæ in minori non sufficeret ad inducendam pollutionem loco sacro, si in eo fieret, sufficere nec poterit in maiori. Quando, videlicet, maior quatuordecim annorum, maiorem, seu grauiorem non pateretur percussionem, quà talem, quàm minor fuisset passus. Quocirca Pasqualigus, *vbi suprà, sic num.* 4. infert. 3

Ex dictis colligitur, quod etiamsi ex leui vulnere fluat talis copia sanguinis, quæ sufficiat, vt dicatur effusus, & vulnus sit graue in ratione iniuriæ, neque adhuc polluetur Ecclesia. Ratio est. Quia vt dictum est in superioribus, leue vulnus, etiam cum copia sanguinis, non polluit Ecclesiam. Quod autem accedat grauitas ratione iniuriæ, nihil confert ad causam pollutiuam Ecclesiæ, nam non auget in eodem genere, seu in ratione causæ pollutiuæ, sed in alio genere, nempè iniuriæ, & offensionis moralis. Hactenus P. Zacharias Pasqualigus, *dicta q.* 560. & *q.* 562. latè idem prosequitur.

DVBIVM VIII.

An per effusionem sanguinis ex vulnere in loco sacro facto se defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, pollutus ille censeatur?

BREVIARIVM.

Irregularitas.

Qui se defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ,

tela aut mutilat, aut occidit alium, irregularitatem non contrahit, n. 3.4.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio loco sacro per magnũ sanguinis effusionem, nec per homicidium causatum ab eo, qui se defendit cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 1.

Vis.

Vim vi repellere, omnia Iura permittunt. n. 4.

CONCLVSIO.

1 POllutus non censetur locus sacer, in quo quis cum moderamine inculpatæ tutelæ, se defendẽdo, aggressorem vulneret, etiamsi magnam iste sanguinis effundat quantitatem ex vulnere ei illato.

Ita docent Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali tom. 2. lib. 6. q. 9. cap. 4. n.* 12. & Ioannes Machadus, *en el Perfecto Confessor, tom. 1. l. 2. p. 3. tr. 4. documento 4. n. 3.* & docere omnes debent, qui docent per homicidium, ad sui defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ factum, loco sacro pollutionem non induci. De quorum numero sunt plures, quos *Disquisitione præcedenti, dub. 11. allegaui.* Quia omnes rationes ob quas non inducitur pollutio loco sacro, ratione homicidij in eo, ad sui defensionem patrati, si enim præfato inculpatæ tutelæ moderamine fiat, militant & in sanguinis effusione ad sui defensionem, cum simili moderamine facta. Ergo qui sentiũt, per tale homicidiũ, non pollui locũ sacrũ, sentire debẽt nec pollui per talem sanguinis effusionẽ.

2 Antecedens, inductione patet. In primis enim effusio illa, non est propriè voluntaria: cùm primò, & per se illa non intendatur, sed est propria defensio naturalis, secundariò autem, & per accidens intenditur tanquam medium omninò necessarium, ad propriam ordinatum defensionẽ. Ergo per accidens contingit illa sanguinis effusio. Ergo neutiquam per illam locus polluitur sacer. Si enim homicidium casuale, & per accidens sequutum, pollutionem non inducit, vti *dicto dub. 11. Disquisit. præcedentis* satis probatum reliquimus, quare effusio sanguinis casualis, & per accidẽs sequuta, illam inducere quibit?

3 Secundò. Templum spirituale, id est Sacerdos, pollutus, seu irregularis non est, per effusionem sanguinis, aut mutilationẽ quidem membrorum ad sui defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ factam, ita definiente Clemente Papa V. *in Clementina vnica de Homicidio*, in Concilio Generali Vniuersi. Videlicet. Si furiosus, aut infans, seu dormiẽs, hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat inuasorem. Hactenus ibi. Ergo neque materiale Templum, aliusve locus sacer, pollutus censeri debet per similem sanguinis effusionem.

4 Tertiò tandem. Nulla actio pollutionem loco induit sacro, quæ iniuriosa, & mortalis non sit, vti non semel vidimus. Sed actio ad propriam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ facta, non est iniuriosa, neque mortalis. Ergo minimè, valet loco sacro inducere pollutionem. Minor patet ex Clementina, *numero præcedenti* ad amussim reddita, ibi: qui mortem aliter vitare non valens. Vbi innuit Clemens Papa, ius ad propriam vitam conseruandam, quisque habere, etiam cum mutilatione, & morte inuasoris. Et clariùs, ex *cap. significasti, 18. eod. tit. de Homicidio*, ibi: *quamuis vim vi repellere omnes Leges, & omnia Iura permittant.* Et ex *cap. Dilecto, el 6. de sententia excommunicationis, l. 6.* ibi: *Prætereà, cùm omnes Leges, omniaque Iura vim vi repellere, cunctisque se defensare permittunt.*

Ex L. etiam, *Vt vim vi. ff. de Iustitia, & Iure.* Patet etiam ex eo, quod qui suo iure vtitur, nec peccat, nec alteri facit iniuriam.

DVBIVM IX.

An effusio sanguinis hominis mortui in loco sacro ab inimico causata, per vulnus illi illatum locum illum polluat?

BREVIARIVM.

Analoga.

Verba analoga, pro principaliori analogato sumuntur in odiosis, & pœnalibus, n. 2.

Homo.

Vox Homo, vniuocè pro homine sumitur viuo; analogicè, pro mortuo n. 2.

Homo per mortem desinit esse homo. n. 2.

Odiosa.

Extendi non debent odiosa, & pœnalia ad impropriam, & latam significationem, sed ad propriam, & rigorosam arctari. n. 2.

Pœna.

Infligi potest pro minori culpa, quæ pro maiori non infligatur. n. 4.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio loco sacro, per effusionem sanguinis defuncti, ab inimico causatu per vulnus illi in Ecclesia illatum n. 1.

Causa vnica pollutionem loco sacro inducens, est Ecclesia lex, non maior culpæ grauitas, n. 4.

Punitio.

Grauiùs punitur vulnus cadaueri illatum quàm viuenti n. 3.

CONCLVSIO.

LOcus sacer minimè pollutus censetur, per effusionem sanguinis ab inimico causatam in illo, per vulnus cadaueri illatum. 1

Ita docent Antonin. Diana, *p. 6. tr. 6. res. 25.* Ausonius Noctinot in ipsius Dianæ *Compend. verbo Pollutio Ecclesiæ, n. 2.* Leander à Sanctiss. Sacramento, *p. 5. tr. 5. §. 2. q.* 18. Pax Iordanus, *vol. 1. de Re sacra l. 5. tit. 12. n. 53.* cum Gregorio Sayro, *in Thesaur. l. 5. cap. 16. n. 7.* Thomas Delbene, *de Immunitate Eccl. part. 1. c. 2. dub. 2. sect. 2. n. 49.* cum Henr. *lib. 9. c. 27. n. 5.* & Stephano Fagund. *de Præceptis Eccles. præcepto 1. lib. 3. cap. 14. n. 14. &* 15. Pasqual. *de Sacrificio. tom. 1 q.* 554. cum Bordono, *in consil. Regul. tom. resol. 89. n. 17.* Squillan. *de oblig. Cleric. part. 5. n.* 88. Franc. de Lugo, *lib. 5. de Sacrament. cap. 6. q. 8. n. 54.* Castilent, *in Theolog. Moral. verbo Consecratio Ecclesiæ, difficult. 3. vers. Dico 2.* & Passerino, *de Pollut. Eccles. disp. 6. cap. 7. n. 4.*

Ratio præcipua conclusionis est: quia per mortẽ definit esse homo: & sic cadaueris sanguis verè, & propriè ac rigorosè humanus non est, sed impropriè loquendo, vti benè August. docet Barbosa, *de Potest. Episcop. 2. alleg. 28. n. 31. in fin.* & Noctinot, *vbi proximè*, dicens: Homo mortuus, non est homo vniuocè, sed analogicè, & minùs principaliter. Homo enim mortuus, non est amplius homo, *l. si homo mortuus, ff. de verb. oblig. & l. Seruo manumisso, ff. de Condit. indebiti, & l. Falsus, C. de Furtis*, apud Pasqual. *n. 3.* Ergo per effusionem sanguinis hominis mortui, in loco causatam sacro per vulnus illi illatũ, ipse non polluetur locus. Patet consequentia: quia Iura pollutionem loco sacro inducentia, pœnalia sunt, & 2

odiosa. Vnde extendi non debent ad impropriam, & latam significationem, sed benè ad propriam, & rigorosam arctari. Ita vt verba analoga, sumantur pro principaliori analogato. Noctinot citatus Sed Iura loco pollutionem indicentia sacro, ob sanguinis effusionem, de sanguine verè, propriè, & rigorosè humano loquuntur: Ergo nec debent, nec possunt quidem ad effusionem sanguinis impropriè humani, cadaueris scilicet extendi. Ac per consequens, per illius effusionem in qualibet quantitate, per vulnera ab inimico, cadaueri in loco illata sacro, iste neutiquam pollutus censebitur.

3 Nec valet dicere cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.29. § 2. ad finem*, Bacconio, *in 4. distinct. 10. quæst. 2. art. 3.* Durando, *in Rationali diuinorum Officiorum, lib. 1. cap. 6. n. 41. in fine*, cum Sa, *in Summa, verbo Ecclesia, num. 13.* & aliis oppositæ sententiæ Authoribus, quos suppressis nominibus recensent Pax Iordanus, & Delbene, *locis paulò ante citatis*, sanguinem cadaueris, seu hominis mortui, impiè, ac crudeliter effundi magis, quàm viuentis: & hac de causâ dirum appellat Ecclesia, in hymno de Passione Dominica, Lanceæ mucronem; Crucem autem, & Clauos, dulces proclamat. Quod & ex eo fieri manifestū videtur, quia longè sæuiùs inniuntur vulnera cadaueri, quàm viuenti homini illata.

4 Non inquam valet. Quia culpæ grauitas, non est pollutionis Ecclesiæ, aut alterius loci sacri causa, aliàs enim Blasphemia, aut odium Dei, quæ grauissima peccata sunt, Ecclesiam pollueren in ea patrata, quod dici nequit: sed causa vnica hanc inducens pollutionis pœnam, est Ecclesiæ lex, quæ benè valet pro minori culpâ hanc imponere pœnam, & pro grauiori illam non iniungere. Parum ergo, ad inducendam loco sacro pollutionem proderit, quod grauiùs peccatum sit vulnus homini mortuo, quàm viuenti illatum.

DVBIVM X.

An pollutus censeatur locus sacer per sanguinem sponte sua è vulneribus occisi præsente occisore, exeuntem?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per effusionem sanguinis è vulneribus occisi, ad occisoris præsentiam factam in loco sacro, iste non pollitur. n. 2. 3.

Sanguis.

Cadaueris humani sanguis, non est propriè humanus, sed impropriè, & analogicè. n. 2.

Sæpè soles ad præsentiam occisoris, è vulneribus occisi copiosè effluere, qui ad aliorum non effluxerat præsentiam. n. 1.

1 PRiùs quàm Conclusionem statuam, suppono, contingere solere, quod ad præsentiam occisoris sæpè è vulneribus occisi copiosè sanguis effluat, qui ad aliorum non effluxerat præsentiam: per quod videtur designari, seu indicari illum fuisse occisorem. Ita tradunt Doctores apud Prosperum Farinacium, *de Iudiciis & tortura, quæst. 52. n. 154. & seqq.* & Augustinum Barbosam, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. n. 32.* sexdecim grauissimos recensentem, de quorum numero sunt Martinus Delrius, *Disquisitionum Magicarum, lib. 1. c. 3. quæst. 4. pag. 12. & lib. 5. sect. 4. n. 20. pag. 680.* & Ioseph Mascardus, *de Probationibus concl. 867. n. 24. aut 74.* quos recensitos sequuntur ipse Barbosa, & Pax Iordanus, *vol. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. n. 56.* Quo supposito, sit.

CONCLVSIO.

PEr effusionem sanguinis è vulneribus cadaueris ad occisoris præsentiam in loco sacro factam, pollutus iste non censetur. Ita Iordanus, & Pasqualigus, *de Sacrific. q. 554. n. 6.* 2

Dupliciter probatur ista conclusio. *Primò*, ex dictis dubio præcedenti. Quia sanguis ille ex vulneribus hominis mortui non est propriè sanguis humanus, sed impropriè. Ergo per illius effusionem, in loco sacro contingentem, iste non polluetur. Quia Iura ei pollutionem indicentia per sanguinis effusionem, solùm loquuntur de effusione sanguinis propriè humani.

Secundò. Quia actio inducens, seu causans loco sacro pollutionem, debet esse libera, & iniuriosa, vti sæpè in præcedentibus dictum reliquimus. Sed in illa sanguinis effusione ad præsentiam occisoris omnis libertas, & iniuria cessat vti ex se patet. Ergo per illam neutiquam dici potest, quod pollutus sit, aut censeatur locus sacer in quo effluere contigerit. 3

DVBIVM XI.

An pollutus censeri debeat locus sacer, in quo graue vulnus fuit alicui illatum, si sanguis non ibi, sed extra è vulnere fluxerit?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur loco in quo vulnus fuit illatum, si sanguis extra illum fluat attento Iure; secus attentâ plurium Doctorum sententiâ. n. 1. & seqq.

Homicidium locum non polluit sacrum, si causa mortis in eo data est, & mors extra illum sequatur. n. 2.

CONCLVSIO.

PRincipiis intrinsecis inspectis, Iuribus scilicet pollutionem inducentibus loco sacro, ob sanguinis effusionem, pollutus ille censeri non debet in quo vulnus fuit inflictum, si in eo non fiat sanguinis emissio, sed extra; secus dicendum attentis extrinsecis principiis, authoritate scilicet plurium Doctorum, pollui illum asserentium. 1

Prima conclusionis pars probatur. Quia Iura pollutionem indicentia loco sacro, ob sanguinis effusionem, de sanguinis intra Ecclesiam effusione loquuntur, vti benè obseruant Aug. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. n. 24.* & Antonin. Diana, *part. 6. Resolutionum Moral. tract. 6. resolut. 47.* Ergo pollutio vt pœna, non est extendenda ad effusionem sanguinis extra Ecclesiam, etiamsi in ea vulnus fuerit inflictum, Iuribus illam indicentibus attentis. Patet consequentia: quia pœnæ, & odia vltra propriam, & rigorosam verborum significationē extendi non debent, sed ad illā arctari, restringi.

restringi. Ita decernitur *in cap. Odia, el 15. de Regulis Iuris, in 6.* & docent Ferdinand. Castrus Palaus, *part. 1. suorum operum Moralium, tract. 3. disputat. 5. punct. 3. §. 3. num. 7.* & S. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part. 4. verbo Leges Regularium, n. 33.* Marcus Vidal. *in Arca vitali, tit. de Monialibus, inquisitione 2. num. 106.* Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatum tomo 1. disput. 17. quæsito 6. num. 3. ex dicto cap. Odia, & ex cap. Sanè de Priuilegiis,* in quo licet de priuilegiis decernat Alexander Papa Tertius: Temerarium est, & indignum, aliquem sibi sua authoritate præsumere, quòd Romana Ecclesia, alicui (certa ratione inspecta) singularibus voluit beneficiis indulgere: sic illũ præfatus interpretatur Ascanius, *in capite Sanè, de Priuilegiis* dicitur, priuilegia esse restringenda, quod intelligitur maximè de priuilegiis odiosis. Neque possent Abbates, vt huiusmodi priuilegia pœnalia, & odiosa, in quibus pœnæ statutæ sunt, in suis conuentibus, vel Congregationibus obseruentur, efficere, per solam priuilegiorum communicationem, absque speciali Sedis Apostolicæ concessione. Hæc Tamburinus, postquam Regulam illam generalem tradit, quia odia restringi, fauores conuenit ampliari.

Odia, & pœna restringi debent non extendi.

Priuilegia pœnas continentia, quoad, eas, non extenduntur per communicationem illorum.

2 Et confirmatur à simili de Homicidio, quod non polluit locum sacrum, si causa mortis data in eo est, & mors extra illum sequatur: cum in hoc casu dici non debeat, homicidium in loco contingere sacro. Ad hoc enim duo, quoad præsens, requiruntur, iuxta dicta *disquisit. 1. dub. 9. & 13.* & iuxta tradita à Ioanne Præposito, *in 3. partem D. Th. quæst. 83. artic. 3. dub. 2. num. 152.* apud Dianam, *vbi proximè* vnum, quod causa mortis data in loco sacro sit: alterum, quod mors in eo sequatur. Ergo similiter, ad pollutionem loci sacri in causa sanguinis, vtrumque requiritur; & quod vulnus in eo infligatur, & quod in ipsomet ex vulnere sanguis effluat.

Quæ certè probatio, validissima est in Iure. Argumentum scilicet à simili, ad simile. Augustinus Barbosa, tract. locorum communium argumentorum Iuris, *loc. 101.* cum Euerardo, *in Topicis legalibus, loco* 10. Petro Andrea Gambaru, *in Dialectica legali, lib. 2. in loco à Simili.* Petro Henriquez *consil. 14. n. 6.* Deciano, *conf. 31. n. 47. vol. 1.* Et licet hæc doctrina, non solùm ampliationes aliquas habeat, sed etiam limitationes, ratione quarum infirmetur, & eneruetur huius argumenti vis, vti videre licet apud dictum Barbosam, & alios, hoc non procedit, quando in vtroque simili eadem adest ratio, vti idem Doctor *n. 3.* docet, cum Osasch. Pedemont. *decis. 68. n. 9.* Mascardo, *de Probationibus, concl. 1233. n. 5.* Menochio *de Arbitrariis, casu 84. n. 8. & 9.* & Farinacio, *in Fragmento criminali, part. 1. litt. E. n. 199.* Neque procedit, quando in vtroque & similis, eadem Iuris dispositio. Idem Barbosa, *n. 4.* cum Baldo, *consil. 188. in fine, vers. Non obstat argumentum, lib. 1.* quem refert Cardinalis Tuschus, *tomo 1. Practicarum conclus. litt. A. concl. 507. n. 30.* Quod eadem, immò maior ratio sit in eo, quod polluatur locus sacer per mortem in eo causatam, & extra illum passam, quam in effusione sanguinis, similiter in Ecclesia causata, & extra illam facta, negari non potest, cum maior iniuria irrogetur, tam patienti, quàm ipsi Ecclesiæ per causam homicidij, quàm effusionis in ea datam. Nec negari quidem potest, quod eadem de vtraque causâ, sit Iuris dispositio, *in capite Proposuisti, el 4. de Consecratione Ecclesiæ,* cuius recensui textum *in Disquisit. 1.* huius tractatus, *n. 3.* Ratio autem Quare validum sit, & efficax argumentum à simili, ad simile, est quia de similibus idem est iudicium. Barbosa, *n. 2.* ex *l. Non possent, & l. seq. ff. de legibus, §. Rectè Inst. Mandati.* Albertino, *tract. de Hæreticis, quæst. 24.* & Farinacio, *vbi proximè, n. 188.*

Argumentum à simili, efficax.

De similibus, idem est iudicium.

Secunda pars conclusionis suadetur authoritate Doctorum, plurimorum admodum, & grauissimorum, asserentium, quod si quis accepto in loco sacro graui vulnere, non illo loco ex eo, sed extra, copiosè sanguinem effundat, pollutus censeatur locus sacer, in quo vulnus accepit. De quorum numero sunt Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib. 6.* & Glossa marginalis *ibidem,* vbi ita in idem fatur. Vnde dicit Bartholus, *l. libellorum, ff. de Accusationibus,* quod locus percussionis, non mortis, est attendus. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, n. 13. vers. Primo, effusione Sanguinis,* ibi: sufficit verò ibi esse inflictum vulnus, etiamsi sanguis extra Ecclesiam effluat. Azorius, *part. 2. lib. 9. cap. 5. q. 1. vers. Secundo polluitur.* Suarez *tomo 3. in 3. partem D. Th. quæst. 83. artic. 3. sect. 4. vers. Secundo violatur.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disputat. 23. quæsito 11. n. 1. versic. Primus casus est.* Pax. Iordanus, *volum. 1. de Re sacr. a lib. 5. tit. 12. n. 18.* Samuellins, *in Praxi de Sepulturis, tract. 2. disput. 1. controu. 8. conclus. 4.* Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dub. 2. sect. 2. num. 50.* cum Victoria, *in Summa de Eucharistia quæst. 99.* Nauarro *in Manuali, cap 27 n 256.* Reginaldo *in Praxi, to. 2. lib. 29. n. 18.* Toleto, *in Summa, lib. 5. cap. 8.* Lugo, *de Sacramento Eucharistiæ, disput. 20. sect. 2.* Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5 cap. 16. n. 5. & 8.* Auila, *de Censuris, part. 5. disput. 7. dub. 1. conclus. 2.* Vuigers, *de Sacramentis, in 3. part. D. Th quæst. 83. dub. 15. n. 68.* Paulo Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 8.* Marchino, *de Sacramento Ordinis, tract. 3. part. 3. cap. 10. n. 7.* & Fagundez, *in Præcepta Ecclesiæ, Præcepto 1. lib. 3. cap. 14. n. 16.* Iacobus de Grassis, *in Decisionib. aureis, part. 1. lib. 2. cap. 48. de Sacrilegij speciebus, n. 23.* ibi: quod secus esset, si vulnus acciperetur in Ecclesia, quamuis percussus antè egrederetur, quàm sanguinem in illa infunderet, *ff. Ad Legem Aquiliam, l. Huic scripturæ.* Antoninus Diana, *part. 6. tract. 6. resolut. 47. in fine.* Noctinot. *in illius Compendio, verbo Pollutio Ecclesiæ num. 2.* Iacobus Cordon, *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. q. 9. cap. 4, vers. At quid,* si bene ibi expendatur: Tertiò polluitur Ecclesia, quando intra eam infligitur graue vulnus, licet ibi effundatur sanguis. Ly enim *licet,* est coniunctio aduersatiua: & idem significat, quod *quamuis,* vulgo *aunque;* aduersatiua autem coniunctio, locum non habet, quando effusio eodem in loco, quo vulnus fit. Supponit Gordoni propositio sanguinis effusionem extra Ecclesiam factam. Quare omissio negatiuæ dictionis *non,* vel fuit ab Authore intenta, ob rationem à nobis modò tactam; vel Typographi incuria, in prædicta illius reperitur propositione. Vtrumque, nobis, pro hac fauet sententia, & secunda conclusionis parte. 3

Licet, coniunctio, est aduersatiua: & idem importat quod quamuis.

Ratio autem, qua hæc fulcitur sententia est. Quia de essentia pollutionis loci sacri, non est quod in eo sanguis effundatur; sed satis est, quòd in eo fuerit facta percussio, & talis, vt de per se sit sanguinis effusiua: & si sanguinis effusio non contingit in eo, sed extra per accidens contingit non per se: cum percussio grauis fuerit, & sufficiens ad effusionem, in loco ipso exequendam. Plura pro vtraque conclusionis nostræ parte adducit Pasqualigus, *de Sacrific. tom. 2. q. 565.*

DVBIVM XII.

An polluatur locus sacer ex graui percussione iniuriosâ, & mortali, etiamsi sanguis non cadat in terram?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Inducitur per effusionem sanguinis ex vulneri iniurioso, etiamsi ille non cadat in terram sed in vase recipiatur. n.1.

CONCLVSIO.

1 SI sanguis effluat ex vulnere iniurioso in loco sacro, etiamsi in terram non cadat, sed recipiatur in vase, scutella, aut in alia qualibet re, pollutus ille censendus est.

Ita docent Glossa *in cap. Si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de consecratione Ecclesiæ lib.6.* ibi: vel cum sanguinem colligit in scutella. Iacobus de Graffis, *in Decisionib. aureis, part.1.lib.2.cap.48. n.23.* ibi: vel si recipiatur in aliquo vase. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disputat.23. quæsit.11. num.1. versic. Nec præterea,* eisdem ferè verbis. Iacobus Gordonus *tom.2. Theologia Moral. lib.6. quæst.9. cap.4. num.12. versic. At quid,* ibi: Item, siue attingat pauementum, siue non. Par Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.18.* cum Nauarro, *in Manuali, cap.27. n.256.* Toleto, *in Summa, lib.5. cap.8. n.11.* Angelo, *verbo Consecratio Ecclesiæ, §.5.* Syluestro, *eod. verbo, quæst.5.* Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.29. §.1. n.1. vers.3.* & cum Aloysio Riccio, *in Praxi resolut.258.* Pasqualigus *de sacrific. q.565.* n.10.

2 Ratio conclusionis est. Quia ex eo quod colligatur sanguis in vase, aut in qualibet alia re, non minuitur iniuriâ loco sacro, & personæ percussæ irrogatâ, nec impeditur naturalis sanguinis effusio, nec tandem ratio legis pollutionem indicentis euitatur. Ergo si ex vulnere in loco sacro inflicto, sanguis copiosè effluat, locus polluitur ille, esto in vase, scutella, aut in qualibet re ille suscipiatur.

DVBIVM XIII.

An locus polluatur sacer si sententia sanguinis in eo lata extra illum executioni mandetur.

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur per sententiam in eo latam dummodo extra illum executioni mandetur. n.1.

CONCLVSIO.

1 POllutus non censetur locus sacer si Iudex intra illum sententiam sanguinis ferat, aut mortis quidem, si extra eum executioni tradatur.

Ita docet Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.5. tract.5. disput.1. §.2. quæst.24.* cum Nauarro, *in Manuali, cap.27. n.256. vers. Dixi naturalis,* & Alterio, *de Interdicto, disput.3. cap.1. colum.3. quæsito 2.* Pater Antoninus Diana, *part.6. Resolutionum Moralium, tract.6. resolut.26.* pro conclusione, sic arguit. Pollutio Ecclesiæ est pœna. Ergo restringenda erit. Cum igitur in nostro casu, in Ecclesia non fuerit sanguinis effusio, neque mors in ea contigerit, reuera homicidium non committitur in Ecclesia. Ergo quod non remaneat polluta dicendum est. Et in his casibus fauere Ecclesiis debemus, vt potiùs non sint pollutæ, quàm pollutæ. Hactenus Diana, ad probandum Ecclesiam, in qua quidam cum sacculis arenæ ita acriter fuit concusus, vt post tres dies extra illam mortuos sit, non remansisse pollutam. *Pro conclusione arguit,* dixi. Quia idem argumentum facere possumus ad illam firmandam, ob similitudinem vtriusque casus, in hoc quod causæ fuerunt datæ in Ecclesia, & effectus extra illam.

Faciunt etiam pro conclusione, quæ diximus *disquisit.1. dub.13. & in præsenti dub.11.*

DVBIVM XIV.

An per effusionem sanguinis Martyris in loco sacro factam pollutus iste censeatur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per sanguinem Martyris polluitur Ecclesia. n.1.

CONCLVSIO.

LOcus sacer pollutus censetur per effusionem sanguinis in eo factam, è vulneribus corpori Martyris inflictis in ipso loco. 1

Hanc tenent sententiam Glossa *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.6.* D. Antoninus *in Summa, part.3. tit.12. cap.6. §.4.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.2. allegat.28. num.29.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra lib.5. tit.12, n.8. pag. mihi* 402. & Leander a Sanctissimo Sacramento, *part.5. tract.5. disput.1. §.1. quæst.4.*

Sic se, & nostram conclusionem explicat Glossa præfata. In contrarium videtur, cum Ecclesia sanctificata, non sit polluta. Sed hoc verum est, ex sanguinis effusi passione; sed ex ipsius effusi actione, benè polluitur, iuxta illud: Actio displicuit, passio grata fuit. Vnde primum teneas. Hæc Glossa, quæ dictum, *Actio displicuit, &c.* à Seneca sumpsit, *lib.3. declamat.*

Eandem explicationem dedit Pax Iordanus dicens. Quamuis itaque ex sanguinis effusi passione, Ecclesia censeatur potius sanctificata, quàm polluta, propter actionem nihilominus inducitur pollutio, & violatio.

Probatur conclusio ratione à prædicta Glossa adducta. Quia scilicet Iura indistinctè loquuntur de iniuriosa effusione humani sanguinis in loco sacro. Et quia sceleratius est iustum, & sanctum vulnerari, quàm iniustum, & nequam. 2

DVBIVM

DVBIVM XV.

An per sanguinis effusionem in loco sacro, ex percussione iaculo facta ab eo, qui extra illum existit, pollutus ille censendus sit?

BREVIARIVM.

Pollutio loci facri.

Ex sanguinis effusione in loco sacro ex percussione iaculo ab eo facta, qui extra illum existit, pollutus ille censetur. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Pollutus censeri debet locus sacer, in quo quis effusionem, patitur sanguinis, in illo causatam ab alio, extra illum existente, quolibet iaculo.

Ita docent Augustinus Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, parte 2. allegatione* 28. *num.* 26. cum Doctore Nauarro, *in Manuali, cap.* 16. *num.* 3. Vgolino *de Potest. Episcopi, cap.* 29. §. 1. *versic.* 4. *Non polluitur.* & cum Stephano Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 11. & Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 15. cum dicto Nauarro, *cap.* 27. *num.* 256. *in fine.* Toleto, *in Summa, lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. & aliis.

Exemplificat Pax in eo, qui extra Ecclesiam existens, iaculo, balista, tormento manuario (vulgò *Mosquete, Carabina, Arcabuz, Escopeta, o Pistolete*) lapide, seu quauis alia instrumenti specie, existentem in Ecclesia feriret. Et genuinam hanc reddit rationem. Quia concurrunt (inquit) omnes qualitates prædictæ (percussionis scilicet voluntariæ, & liberæ, iniuriosæ, & iniustæ, cum effusione humani sanguinis in Ecclesia) & ratio totalis à Iure, & à Doctoribus considerata.

DVBIVM XVI.

An pollutus censeatur locus sacer, quando quis se in eo irato animo ita vulnerat, vt sanguis ex vulnere fluat?

BREVIARIVM.

Distinguere.

Vbi Ius non distinguit, distinguere non debemus n. 2.

Excommunicatio.

Clericus, aut Religiosus, qui se peremit, excommunicationem Canonis incurrit. n. 4.

Irregularitas.

Qui se mutilatione vulnerat membri, irregularitatem incurrit. n. 4.

Membra.

Nemo membrorum suorum dominus est. n. 4.

Pollutio loci facri.

Per mortem, & per effusionem iniuriosam sanguinis, grauem in ratione percussionis, ab ipso causatam patiente in loco sacro, iste pollutus censetur. n. 1. & seqq.

Pollutio loci sacri à Iure inducta est, non tam in gratiam personarum, quibus irrogatur iniuria, quàm in detestationem actionis in illo factam contra reuerentiam ipsi debitam. n. 3.

Vita.

Nemo vitæ suæ dominus est, n. 4.

Vulnerare.

Se vulnerare, nemo potest, n. 4.

CONCLVSIO.

Pollutus censetur locus sacer in quo quis se iniuriosè vulnerat, si sanguinem copiosè ex vulnere emittat, dummodò pars corporis percussa, nasus non sit, aut auricula, & dummodò ille vsu rationis, prædictus sit. 1

Istã conclusionem tenent D. Antoninus *in Summa, part.* 3. *tit.* 12. *cap.* 6. §. 4. quatenus id docet de Suicidio, per malam voluntatem, & in terminis nostris, & proprijs, de sanguinis effusione, Ioannes Andreas, *in cap. Si Ecclesiam pollui, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.* 6. *in Additione ad Glossam, verbo Sanguinis,* vbi ita fatur. Si vir sanæ mentis, seipsum occidat in Ecclesia, vel vulneret irato animo, ad sanguinis effusionem: ex quo publicum est, reconciliabitur Ecclesia. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 13. Thomas Delbene *de Immunitate Ecclesiastica, parte* 1. *cap.* 2. *sect.* 3. *num.* 5. Iacobus Iordanus, *in Theologia morali, tom.* 2. *lib.* 6. *quæst.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. *in fine.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 1. *quæst.* 13. & August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, parte* 2. *allegat.* 28. *& num.* 31. Sic enim ait. Neque refert, an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos, ex ira, vel desperatione, seipsum occidat, vel iniuriosè percutiat, censebitur Ecclesia violata, & reconciliatione indigebit.

Probatur conclusio *primò.* Quia Iura loco sacro pollutionem, ob sanguinis effusionem indecentia, absolutè loquuntur, non distinguunt de sanguinis proprij, aut de alieni effusione, Ergo nec nos distinguere debemus. *L. depretio, ff. de Publiciana in rem actione.* Tambur. *to.* 1. *disp.* 18. *q.* 6. *n.* 65. *cum pluribus.* 2

Secundò probatur. Quia pollutio loci sacri, à Iure inducta est, non tam in gratiam personatum, quibus irrogatur iniuria, quàm in detestationem actionis in dicto factam loco, contra reuerentiam, & honorem ipsi debitum loco. Ergo cum nemini fas sit cedere alieno iuri, maximè Ecclesiæ, & Diuino quidem, qui sanguinem in loco sacro effuderit, ex vulnere à seipso ibi, à se inflicto, quantum est ex se, ipsum locum polluet, & consequenter, pollutus censebitur ex Iuris dispositione. 3

Tertiò, cum nemo sit suorum membrorum Dominus, vti bene Pasqualigus, de *Sacrificio,* q. 545. n. 5. & Pax Iordanus, *ex L. liber homo, ff. Ad legem Aquiliam, & ex Canone. Non est nostrum,* 23. *quæst.* 5. & cum nemo se vulnerare possit. Idem Pax, *ex L. Omne debitum, §. Quis se vulnerauerit, ff. Ad legem Aquiliam, & Canone Si non licet,* 24. *quæst.* 5. & si seipsum mutilatione membri volnerauerit, fiat irregularis, *Canon. Qui partem, distinct.* 55. & si Clericus sit, aut Religiosus, & se percutiat, excommunicationem Canonis *Si quis suadente Diabolo,* 17. *quæst.* 4 incurrat, cui censomnino 4

ninò sit, percussionem in proprium corpus, in loco sacro factam, iniuriosam esse, & mortalem in ratione peccati: ac per consequens, inducere illi pollutionem, & à fortiori, si quis se occidat. Multò enim minus quis vitæ suæ Dominus est, iuxta illud D. Augustini, *tractatu* 51. *in Ioannem, sub medium*, & habetur in homilia Festi Sancti Laurentij Martyris: Hinc enim quidam maligni, atque peruersi homines, & in seipsis crudeliores, & sceleratiores homicidæ, flāmis se donant, aquis se præfocant, præcipitio se collidunt, & pereunt. Hoc Christus non docuit; immò etiam Diabolo præcipitium suggerenti respondit: Redi retrò Satana: scriptum est, *Non tentabis Dominum Deum tuum*. Petro autem dixit, significans, quâ morte clarificaturus erat Deum: *Cùm esses iunior, cingebas te, & ambulabas, quò volebas; cum autem senueris, alter te cinget, & feret quò tu non vis*. Vbi satis expressit, non à seipso, sed ab alio debere occidi, qui vestigia sequitur Christi. Hactenùs D. Augustinus.

DVBIVM XVII.

An polluatur locus sacer per effusionem sanguinis hominis Pagani, Hæretici, Iudæi, & Excommunicati.

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per effusionem sanguinis Pagani, Hæretici, Iudæi, & Excommunicati in loco sacro, polluitur ille. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Sanguis cuiuslibet hominis, etiam Gentilis, Hæretici, Iudæi, & Excommunicati, in loco sacro iniuriosè effusus, pollutionem illi inducit.

Hæc conclusio probatur *primò*, quia Iura indicentia loco sacro pollutionem ob effusionem humani sanguinis in eo iniuriosè causatam, non distinguunt de sanguine hominis huius, aut illius Religionis; fidelis, Ecclesiæ incorporati; vel ab illa per mucronem censuræ excommunicationis, præcisi, separati; sed absolutè pœnam pollutionis sacris imponunt locis ob culpabilem humani sanguinis effusionem in eis factam. Ergo si culpabiliter, & iniuriosè in loco sacro effundatur sanguis Pagani, Hæretici, Iudæi, aut Excommunicati, pollutus censeri debet. Consequentia patet. Quia nulla adest ratio, quare nos distinguamus, asserendo, pollui loca sacra per effusionem sanguinis hominis fidelis, Ecclesiæ vniti, incorporati, & negando pollui per effusionem sanguinis excommunicati, præcisi, Pagani, Hæretici, Iudæi, aut alterius infidelis. Quod enim ius non distinguit, nos distinguere non debemus. *L. De pretio ff. de Publiciana in rem actione.*

2 *Secundò* probatur. Per homicidium Pagani, & aliorum supradictorum in loco sacro patratum, ille polluitur, vti benè Pax Iordanus, *volumine* 1. *de Resacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 12. Ergo etiam polluitur per effusionem sanguinis Pagani, & reliquorum, de quibus in conclusione. Patet consequentia, quia Iura æquè infligunt pollutionem per effusionem humani sanguinis, ac per homicidium, & ob eandem rationem. Ergo cum eadem sint circa vtrumque Iura, & eadem illorum ratio, eadem etiam illorum Iurium erit circa vtrumque dispositio, iuxta commune axioma: *Vbi est eadem ratio*, eadem est Iuris dispositio. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Ratio, axiom.* 197. *num.* 3. cum Abbate, *in cap. Nihil, num.* 5. *de Electione*, Duio, *consil.* 15. *num.* 2. *& consil.* 301. *num.* 7. & 8. Calderino, *consil.* 147. *in princip.* aliàs *consil. Lite pend. & consilio* 337. *versic. Sed posito*, aliàs *consil.* 8. *de Testamentis*. Buldo, *consil.* 324. *Omissis, in fine, lib.* 5. Alexandro, *consil.* 75. *Videretur, num.* 3. & 4. *lib.* 5. *& consil.* 36. *Viso themate, num.* 11. *in fine cum seqq. lib.* 6. Ioannes Baptista Lezana, *to.* 4. *Consultorum, consulto* 21. *num.* 16. *& in Turre Davidica, cap.* 3. *num.* 5. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 7. *num.* 174. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo* 1. *disputat.* 17. *quæsit.* 1. *in fine & tomo* 4. *de Iure Abbatissarum, disputatione* 17. *quæsit.* 2. *num.* 1. qui vtrobique ait. Vbicumque eadem est ratio, eadem ibi debet esse Iuris dispositio. Allegant præfati Doctores, *Legem illud, ff. ad Legem Aquiliam. L. Si postulauerit*, §. 2. *ff. ad Leg. Iuliam, de Adulter. L. Quid nummularios, ff. de edendo. L. Nauta*, §. *fin. ff. Nauta, caup. L. à Titio, ff. de Furtis. L. illud. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, §. *Si igitur. Instit. Quod cum eo*. In eadem fuit sententia Glossa, *in cap. Sæpè contingit, verbo Italia*, et 1. *de Temporibus Ordinationum*, vbi ad illa textus verba, *Statuimus vt nullus Episcoporum Italiæ, de cætero aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præsumat.* sic inquirit videlicet.

Vbi eadem est Iuris ratio, eadem est Iuris dispositio.

Quid è conuerso, si Episcopus Vltramontanus ordinet Italicum? Et sic respondet. Non videtur hæc Decretalis locum habere, quia pœnalis est, & sic restringenda: & sic propriùm non excedit casum. *Suprà eodem lib. de Electione, Statutum, de Pœnitent. distinct.* 1. *Pœna*. In contrarium videtur, cum per omnia sit eadem ratio vtrobique. Ergo idem Ius.

Nec valet dicere odiosa, & pœnalia non debere extendi, & ampliari ad casum in dispositione non expressum. Quia vti ait Glossa præfata, quando est eadem ratio, & penitùs omnimoda similitudo, propriè extensio non fit. *ex Lege Si postulauerit, ff. ad Legem Iuliam de adulter. L. Quidam*, §. *Nummularios, ff. de Edendo*; & tunc dicuntur extendi, quando ad casum non omninò similem extenduntur.

Vltimò probatur conclusio. Quia pollutio, non tam in percussi gratiam, quàm in criminis, in loco sacro perpetrati, detestationem inducta est à Iure. Sed illud, in iniuriosa hominis Pagani, Hæretici, Iudæi, & Fidelis excommunicati sanguinis effusione patratur, sicut in effusione Catholici, ab Ecclesia per censuram non præcisi. Ergo locus sacer, in quo sanguinis Pagani, &c. effusio fit, pollutus censeri debet. Casus enim iniuriosæ effusionis sanguinis Fidelis, & infidelis omninò similes sunt, & eadem ratio prohibitionis adest in vno, ac in alio, & sic pœna Iuris, non extenditur, eo maximè, quia Ius non distinguit de effusione sanguinis hominis huius, aut illius Religionis.

DVBIVM XVIII.

An per effusionem sanguinis in loco sacro factam, ex sententia Iudicis aliàs iusta, pollutus ille censeatur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Quantumuis iusta sit sententia Iudicis, si in vim illius, sanguis in loco sacro effundatur, ille pollutus censeri debet. n. 1.

CONCLVSIO.

1 POllutus censendus est locus sacer, in quo effusus fuerit sanguis, ex Iudicis sententia, quantumuis aliàs ista iusta fuerit.

Ratio conclusionis est. Quia licet huiusmodi effusio posset licitè fieri, & taliter percussus dignus illo fuerit supplicio, sit tamen illi iniuria: quia licet sit supplicio dignus, ius tamen habet, ne in tali loco vim talem patiatur. Et loco etiam sacro pariter infertur, ac irrogatur iniuria: immò & Deo ipsi, in cuius honorem specialiter existit locus ille dicatus, vt in simili de homicidio, ex Iudicis sententia facto in Ecclesia, docent Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, p. 2. allegat.* 28. *num.* 25. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia. num.* 28. & Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 10. & alij, quos recensui Disq. 1. d. 3. huius Tractatus.

DVBIVM XIX.

An per effusionem sanguinis super tectum loci sacri, vel super, aut in pariete exteriori factam, locus pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Immunitas Ecclesiæ.

Immunitate gaudent Ecclesia, quæ extra illius ambitum internum extant, v. gr. tectum externum, infra pauimentum, externique parietes. n. 2.

Pollutio loci sacri.

Sanguinis effusio extra internum loci sacri ambitum, illum non polluit. n. 1.

CONCLVSIO.

1 PEr effusionem sanguinis super tectum loci sacri, vel super illum in cauernis, aut in externis parietibus, ille pollutus nullatenùs censetur, dummodò intra illum sanguis non effundatur.

Ita docent Syluester, Nauarrus, Marius, Alterius, *de Censuris, tomo* 2. *disputat.* 3. *de Interdicto, cap.* 1 *versic. Sed quid.* Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *part. D. Th. disputat.* 81. *sect.* 4. *in principio.* & Fagundez. *in quinque Ecclesia præcepta, part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 10. *& part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 17. quos recenset, & sequitur Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 25. Docet etiam Antoninus Diana, *in Resolutionibus Moralibus, part.* 6. *tract.* 1. *de Immunitate Ecclesiarum, resolut.* 1. *circa finem*, vbi sic ait.

2 Nec obstat dicere, quod sanguinis, vel seminis effusio supradicta loca non contaminat: quia ad effectum pollutionis, cùm sit pœnalis, solus internus ambitus Ecclesiæ spectandus est, secus quoad priuilegium immunitatis, quod est fauorabile, & ideò latè interpretandum per Doctores, quos citat, & sequitur Decianus, *lib.* 3. *consil.* 70. *num.* 19. *&* 22. Sperellus, *Decisione* 63. *num.* 10. & plures alij. Hæc Diana.

3 Ratio igitur genuina nostræ Conclusionis est, quia pollutio loci sacri infligitur ab Ecclesiæ Iuribus, ob effusionem iniuriosam sanguinis humani in Ecclesia v. gra. Sed effusio de qua in casu nostro, non in Ecclesia, sed extra ipsam fit. Ergo non polluit effusio præfata Ecclesiam, aut alium locum sacrum.

DVBIVM XX.

An mulierum menstrua in loco fluentia sacro, illum polluant?

BREVIARIVM.

Mereri.

In naturalibus, & necessariis non meremur, nec demeremur. n. 2.

Pollutio loci sacri.

Per menstrua mulierum in loco sacro fluentia, pollutus iste non censetur. n. 1.

CONCLVSIO.

1 NVllatenùs censeri debet pollutus locus sacer per *effusionem sanguinis menstrui mulierum in locu sacro factam.*

Ita docent August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 43. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 105. cum Fusco, *de Visitatione, lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 6. Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 2. *quæst.* 20. cum Viualdo, *de Interdicto, num.* 56. Pasqualigus, *de Sacrificio*, 566. *n.* 5. cum Fuscho, de *Visitatione, lib. cap.* 25. *num.* 6. & cum Passerino, *de Pollutione Ecclesiæ, cap.* 2. *num.* 4.

Probatur primò conclusio. Quia actio valens pollutionem loco inducere sacro, debet esse voluntaria, & libera, iniuriosa, & mortalis quoad culpam. Sed nullum istorum verificatur in præfatotum fluxione menstruorum. Ergo istorum fluxio locum sacrum polluere non potest. Maior propositio, omnibus Doctoribus, de Ecclesiæ agentibus pollutione, communis est. Minor autem patet. Quia menstrua mulierum fluxio, est illis naturalis, & necessaria, & non voluntaria, & libera. Ergo non est iniuriosa, nec mortalis. In naturalibus enim, ac necessariis, non meremur, nec demeremur. nec in his denique, quæ vitare non possumus, aliquam iniuriam irrogare posse, fas est dicere.

Secundò probatur. Quia per effusionem sanguinis in magna quantitate ex naribus, vel auricula, ex 2 iniuriosa

iniuriosa, & mortali percussione procedentem, non polluitur Ecclesia in qua facta fuerit percussio, dummodò hæc in ratione percussionis, grauis non sit, vti dub. 7. plena probaui manu. Ergo multò minus Ecclesiam, & alium locum sacrum fluxio polluet menstruum, in parua quidem quantitate sanguinis à natura ipsa sine voluntate patientis, ac sine istius culpa, & iniuria procedens.

DVBIVM XXI.

An locus sacer polluatur per percussiones graues in eo factas sed citra mortem, & sanguinis effusionem?

BREVIARIVM.

Consuetudo.

Valet consuetudo, quod Lex inducere. n. 5.

Pollutio loci sacri.

Vt pollutio loco inducatur sacro ratione percussionis, ista mortalis debet esse in ratione peccati, & grauis in ratione percussionis. n. 1.

Probabilius est locum sacrum non pollui per percussionem tam grauem, vt ossa frangantur si nec mors, nec sanguinis effusio sequatur. n. 2.

Probabilitate tamen non caret contrarium. n. 4.

Vbi consuetudo viget, vt locus sacer, in quo percussio grauis fit citra mortem, & sanguinis effusionem, pollutus censeatur, seruanda est. n. 5.

Pollutus non censetur locus sacer, nisi in casibus in Iure expressis. n. 5.

1 PRO Dubij propositi, Conclusionúmque intelligentia aduertere libuit, nos in præsenti agere de percussionibus grauibus: non quidem grauitate in ratione peccati, quia in hac consideratione semper percussio debet esse grauis, & lethalis, vt pollutionem inducere valeat loco sacro, vti benè Pax Iordanus, *volumine* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *sub num.* 48. versic. *Secus autem*, cum Nauarro, & aliis; immò enormior, seu grauior peccato sufficienti ad mortale, potest dari in linea peccati percussio, quæ insufficiens sit ad loci sacri pollutionem inducendam. Idem Iordanus cum Ioanne Andrea, *in cap. Aqua, num.* 3. *el* 9. *de Consecratione Ecclesiæ*, Panormitano, *in cap. Proposuisti, num.*4. *el* 4. *eodem tit.* Syluestro, verbo *Consecratio* 2. *quæst.* 5. *versic.* 2. *in fine.* Nauarro, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 256. *versic. Dixi Sanguis*, & cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §. 2. *versic. Excipitur.* Ioannes Azorius *Institutionum Moralium, part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæst.* 3. *versic. Si roges*, cum Ioanne Selua, *de Beneficiis, parte* 1. *quæst.* 5. *num.* 101; Sed agere de percussionibus grauibus, grauitate percussionis.

CONCLVSIO I.

2 PRobabilius est locum sacrum non pollui, per percussionem tam grauem, vt brachia, & alia ossa frangantur, siue quid aliud, si nec mors, nec effusio sanguinis sequatur.

Hanc tenent conclusionem Pax Iordanus cum Hostiensi, Abbate, Azorius cum Selua, *locis citatis.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *cap.* 2. *dubit.* 2. *sect.* 2. *num.* 46. Leandet à Sanctissimo Sacramento, *parte* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 2. *quæst.* 2. cum Philiberto Marchino, & cum Lugo, ac Pasqualigus *de Sacrific. Missæ to.* 1. *q.* 565. *n.* 9. ibi. Ecclesia non polluitur, quia actio non fit ipsi præcisè iniuriosa, nec lædit sanctitatem ipsius: nam plures sunt huiusmodi actiones, per quas tamen non polluitur: quia est actio destinata à Iure tanquam pollutiua: & ideò nisi sit illa, quam destinat Ius, non polluit. Ius autem decernit, quòd effusio sanguinis, non autem quòd vulnera de se, seclusa effusione sanguinis, sit pollutiua: & ideò, nisi hæc intra Ecclesiam fiat, non sequitur pollutio. Idem docet *q.* 539. *n.* 9. plutibus DD. allegatis.

Ratio conclusionis iam tacta est. Quia scilicet quod locus sacer polluatur in hoc, vel in illo casu, & non in aliis, Iuris Canonici est. Sed omne Ius Canonicum, quod de pollutione loci sacri per vulnera disponit, solum loquitur de vulneribus, cum emissione sanguinis, aut cum amissione vitæ percussi. Ergo per nullam percussionem, quantumuis grauem, in loco factam sacro; iste pollutus censendus est, si nec mors, nec sanguinis effusio sequatur ex percussione 3

CONCLVSIO II.

PRobabilitate non caret, quod locus sacer pollutus censeri debeat, si in eo lethalis percussio fiat, etiamsi de facto mors non sequatur; nec sanguis effluat in quantitate necessaria ad inducendam pollutionem. 4

Ad assertionem istam ducor, ex Ferdinando, Castro Palao, *part.* 2. *tract.* 11. *puncto* 1. *num.* 1. sic cum Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 14. & 16. dicente. Aduerte iniustam percussionem, vulnerationem, mutilationem, si contingant, absque sanguinis effusione, sacrilegia esse: quia sunt contra Ecclesiæ immunitatem. At Ecclesiam purificatione non indigere, nisi sanguis in magna quantitate effundatur, aut vulnus lethale sit. Hæc Palaus, cuius vltima verba, si bene expendantur, ad pollutionem loco sacro inducendam, sufficere percussionem, ex se illatiuam mortis, quamuis hæc, aut sanguinis effusio non sequatur, apertè docent. Lethale enim, mortiferum significat, vulgò *cosa mortal*, non autem mortuum. Et dictio *Aut*, alternatiua hic est, & actum pollutionis, cuilibet illorum attribuit in solidum, effusioni scilicet sanguinis, in magna quantitate, & vulneri lethali; iuxta dicta *supra in hac Disquisitione, num.* 7. *versic. Circa quæ Iura.*

Et quidem, vbi viget consuetudo de nostræ conclusionis casu, quam alicubi existere testantur, apud Pacem Iordanum, *dicto tit.* 12. *num.* 39. Abbas, *in cap. Proposuisti, num.* 4. *el* 4. *de Consecratione Ecclesiæ*, & Ioannes Andreas, *in cap. Aqua, num.* 3. *el* 9. *eod. tit.* quod Ecclesiæ pro pollutis habeantur, & claudantur, donec reconcilientur, ad populi terrorem, vt à similibus abstineant, arceanturque criminibus, citra omne dubium, obseruanda illa erit, vtpotè laudabilis. Quia licet Ecclesia, altérve locus sacer, pollutus non censeatur nisi in casibus in Iure expressis; cum consuetudo id valeat inducere, quod Lex, vbi consuetudo extiterit, vt Ecclesiæ, & alia loca pro pollutis habeantur ex percussionibus præfatis, citra mortem, aut notabilem sanguinis effusionem factis, procul dubio obseruanda erit. 5

DISQVI

DISQVISITIO III.

De humani seminis effusione.

An hac effusio in loco sacro facta illum polluat?

BREVIARIVM.

Luxuria.

Mortale peccatum admittit, qui voluntariè parnam seminis emittit guttam. n.8.

In materia luxuria, paruitas materia non datur in multorum sententia Doctoram. n.8.

Pœnæ.

Extendi non debent ad casus non expressos. n.11.

Pollutio loci sacri.

Per quamcumque seminis humani voluntariam effusionem in loco sacro factam ille pollnitur. n.1. & seqq.

Non pollaitar per seminationem alterius animalis, quam hominis vtriusque sexus. n.3.5.

Ad loci sacri pollationem, non sufficit vaius, aut alterius gutta seminis emissio, dummodò consummata non sit, sed copiosa esse debet. n.7.8.9.

Vt illum polluat seminus effusio, ista debet esse voluntaria, iniuriosa, & mortalis. n.6.

Debet etiam intra ambitum loci sacri fieri. n.10.

Debet esse notoria effusio, vt pollatus censeatur locus sacer. n.12.

Incipit censeri pollatus, à tempore, quo fit notoria seminis effusio n.12.

Dum illa notoria non est, ab illam scientibus, non debet locus sacer pro polluto haberi. n.13.

Per adulterinm locus polluitur sacer. n.15.

CONCLVSIO.

1 PEr quamcumque humani seminis effusionem in loco factam sacro, pollutus ille censetur.

Consultò dixi *quamcumque*: vt comprehenderem omnem effusionem humanam, ac vtriusque sexus, & omnis conditionis illius. Siue illa ordine fiat à natura præscripto, ad humanam propagationem necessario, siue contra illum, per mollitiem scilicet, sodomiam, aut bestialitatem: siue à Fidele, siue à Pagano, vel Iudæo, &c.

2 Conclusionem tenent Iacobus de Graffis, *in decisionibus aureis, part.*1. *lib.*2. *cap.*48. *num.*26. Ioannes Azorius, *Institutionum Moralium, parte* 2. *lib.* 9. *cap.*5. *quæst.*5. & 4. Ægidius Coninck, *de Sacramentis part.*1. *quæst.*83. *artic.*3. *dub.*1. *num.*229. *in fine*. Ioann. Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regulariam, tomo* 2. *part.*3. *verbo Ecclesia num.*12. Ludouic. Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo* 2. *tract.* 13. *disput.*3. *sect.*3. *num.*75. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.*5. *tit.*12. *num.*103. & 110. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.*1. *cap.*2. *dubitat.*2. *sect.*4. *num.*3. Augustin. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.*2. *allegat.*28. *num.*42. cum Nauarro, *in Manuali, cap.*57. *num.*92. Syluestro, Henriquez, Rodcriquez, Suarez, Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo* 2. *quæst.* 39. *artic.*5. *conclus.* 1. *versic.*2. *casus*. Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.*29. §.3. Gambarupta, *de Casibus reseruatis, cap.*15. *casu* 6. *num.*11. Mario Alterio, *de Censuris, tomo* 2. *disput.*3. *de Interdicto, cap* 1. *versic. Tertiò*, & Stephano Fagundez, *in quinque Ecclesia præcepta, part.*1. *lib.*3. *cap.*14. *à num.*50. Pasqualigus, *de Sacrificio, q.*566. cum Lessio, *de Sacramentis, q.*83. *artic.*2. *tit. de loco, num.*81. Dicastillo, *de Sacrament. tract.*5. *disput* 4. *dub.*7. *num.*516. Passerino, *de Pollutione Ecclesiæ, disput* 7. *cap.*1. *num.*2. Reginaldo, *in Praxi, lib.*29. *cap.*9. *sect.*5 *num.*182. cum Glossa, *in cap. vnic. verbo Seminis, de Consecrat. lib.*6. Tenet etiam Leander à sanctissimo Sacramento, *parte* 5. *tract.* 5. *disput.* 1. §.3. *quæst.* 27. cum Auila, *de Censuris, part.*5. *disput.*7. *dubit.*1. *versic. Secundus est.* Viualdo, *de Interdicto*, *num.*70. Philiberto Marchino, *tract.*3. *de Ordine, parte* 3. *cap.*10. *num.*9. Gregorio Sayro, *in Thesauro lib.*5. *cap.*16. *num.*18. & Nauarro, *in præcitato capite, n.*257. cuius doctrinam sub his recenset verbis.

Secundus casus est, quando in Ecclesia semen humanum voluntariè effunditur. Dixi humanum, quia cæterorum animalium ad id non pertinet. Glossa, *in dicto cap.*1. *verbo Humanum*: & quia satis est, vt sit cuiuslibet hominis, siue fœminæ, viri, Clerici, Laici, fidelis, siue infidelis: & quod effundatur, iuxta, contra, aut extra cursum naturalem. Textus *in dicto cap. Ecclesiis, verbo Cuiusque*, & Speculator, *vbi suprà tit. de Dedicatione Ecclesiæ, colum.*30. 3

4 Hæc sunt Doctoris Nauarri verba, quæ non parum prodesse, pro dictis, ac dicendis in tota hac Disquisitione, & pro illis illustrandis, manifestum. Sed maioris claritatis gratia, libuit præmonere aliquas conditiones adeò esse necessarias ad inducendam pollutionem loco sacro, ob seminis emissionem, vt qualibet illarum deficiente, præfata non sequatur pollutio. Illas sic recenseo.

5 *Prima* conditio est, vt semen humanum sit. Et quidem verum semen. Vnde effusio seminis corrupti, ésto cum peccato fiat mortali, non polluit Ecclesiam. Pasqualigus, *quæst.*566. *num.*6. cum Passerino, *cap.*5. *num.*4. quia per corruptionem amittit formam seminis. Nec illam polluit emissio humoris, quem emittunt Eunuchi, aut Hermaphroditi, qui nullius sexus sunt. Pasqualig. *quæst.*569. *num.*2. cum Passerino, *cap.* 16. *num.* 4. Secus si præpolleant in altero, vel in vtroque sexu, & sint apti ad generationem: effusio enim sexus, aut sexuum præpotentium, polluent. Pasqualig. *num.* 3. Quæ certè conditio, & qualiter exprimitur *in Canone si motam, el* 18. *de Consecratione distinct.*1. ibi: vel adulterio. Adulterium enim, nequaquam inter alios, quàm inter homines, virum scilicet, & eius vxorem dari potest. Et Glossa *in cap. si Ecclesiam pollai, verbo Seminis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.*6. ibi. Humani, non canum.

6 Hanc primam conditionem, præter Glossam, & Nauarrum, *vbi proximè*, exigunt Azorius, Coninck, *locis num.* 2. *redditis.* Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatum*, *tom.*5. *disputat.*53. *quæsito* 51. *num.*2. Delbene *citatus*, *num.* 1. Pax Iordanus, *num.*101. & *seqq.* Ioannes Machadus, *en el perfecto Confessor, tomo* 5. *lib.* 2. *part.*3. *tract.* 4. *documento* 4. *num.*5. Barbosa *allegat.*28. *num.*44. cum Ludouico Miranda, & Vgolino *locis iam citatis*: Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali tomo* 2. *lib.*6. *quæst.*9. *cap.*4. *num.*4. Et Ludouicus Caspensis, *dicto num.*71. ac Pasqualigus, *tom.*1. *Sacrific. Missæ quæst.*566. *num.*2. cum Durando, *de Diuin. Offic. lib.*1.

*lib.1.cap.6.num.*39. Sayro, *de Censur.lib.5.cap.16. num.*17. Suarez *de Eucharist. disp.*81.*sect.4.casu* 3. *& aliis pluribus.*

6 *Secunda* conditio, seu qualitas est, vt seminis effusio voluntaria sit, iniuriosa, & mortalis. Ita præter Doctorem Martinum ab Azpilcueta, docent Azorius, Coninck, Gordonus, Ascaoius Tamburinus, cum Syluestro, *in Summ. verbo Consecratio* 1. *q.*5. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia num.* 14. Barbosa, *num.*43. Pax Iordanus, *num.*104. & Lezana. Omnes, *locis suprà n.* 1. *recensitis.* Pasqualig. *q.*567. *cùm aliis.*

7 *Tertia* qualitas, & conditio est, vt vera sit seminis effusio. Non enim sufficit ad pollutionem loco sacro inducendam, modicæ qoantitatis humani seminis emissio, sed ista, notabilis quantitatis debet esse. Ita Graffius, *vbi suprà*, cum Astiensi. Augustinus Barbosa, *num.*49. Pax Iordanus, *numero* 108. Delbene, *num.*1. cum Cardinali de Lugo, *de Eucharistia, disput.*20. *sect.*1. *num.*55. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.*1.*tract.*8. *cap.*5. *sect.*2. *num.*72. *versic. Noto* 4. cum Bonacina, *quæst.*4. *de Matrimonio, puncto vltimo, num.* 20. Hermannos Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.*6. *tract.*3. *de Eucharistia, cap.* 3. *dub.*4. Vbi de casibus, quibus Ecclesia polluitur, *casu* 2. Antoninus Diana, *Resolution. Moral. part.* 11. *tract.*2. *resolut.*58. Caspensis, *num.*71. Leander, *quæst.*28. cum Suarez, *tom* 3. *in* 3. *part. D. Thom. disput.*81. *sect.*4. *versic. Tertiò violatur*, Philiberto Marchino, *de Ordine, tract.*3. *p.*3. *cap.*10. *n.*9. Coninck, *dicto num.*129. Petro Ledesma, Gambarupta, Filliucio, Nugno, & aliis. Pasqualigus, *q.* 570. cum pluribus aliis præter redditos.

8 Ratio autem huius conditionis est, quia vti benè Suarez, Pax Iordanus, & alij, ex eo quod licet quælibet quantitas, etiamsi paruam seminis guttam non excedat, peccatum lethale intemperantiæ sit; tamen non censetur adeò grauis in ratione iniuriæ loco sacro pollutionem inducentis. Et ratio disparitatis est: quia ad mortale peccatum intemperantiæ sufficit quælibet voluntaria libidinis admissio contra Ius naturale, & diuinum illam prohibens, maximè in multorum sententia Doctorum, qui paruitatem materiæ in luxuria dari negant; attamen, cum iniuria, pollutionem loco sacro inducens, non ex naturali, & diuino Iure immediatè proueniat, sed positiuo, & humano Ecclesiastico, & hoc non alio pacto, quàm effusione interueniente, effusio autem denotat largitatem, & copiosum seminis fluxum, non autem vnius, aut alterius guttæ emissionem, vti in simili de sanguinis effusione, *Disquisitione præcedenti tradidi* hinc est, quod non sufficiat ad pollutionem loci sacri ea seminis quantitas, quæ ad culpam mortalem.

9 Illud autem aduertere duxi, quod si actus emissionis completus est, siue parum, siue multum seminis sit emissum, pollutio sequitur loci sacri; si vero emissio seminis tantum sit distillatio, inchoatio, & principum pollutionis venereæ, locus sacer non manet pollutus. Alioqoin, quomodo possemus cognoscere veritatem, & seminis quantitatem, & eadem est ratio de paruo, ac de multo semine, dummodo actus luxuriæ consummatus sit. Ita Pax Iordanus, *volum.* 1. *lib.*5. *tit.*12. *n.*109. *pag. mihi* 410. & Diana, *part.*11. *tract.*2. *Miscellaneæ, resolut.*58. *versic. Sed vt verum fatear, in fine.* Passetinus, *de Pollut. Ecclesia, disput.*7. *cap.*12. *num.*4. penes Pasqualigum, *quæst.* 570. *num.* 1. qui tamen tenet, non pollui, nisi per abundantem effusionem, in ea quantitate, in qua solet effundi *allegat.*25. DD. & simile de pollutione per effusionem sanguinis, quæ non polluit, nisi sit copiosa, & Iura, eodem modo loquuntur de vtraque. Inter alios recenset Suarez, *de Eucharist. disput.*81. *sect.*4. *cas.*3. Sayrum, *de Censur.lib.*5. *cap.*16. *num.*21. Fagundez, *in Precept. Eccles. lib.*3 *cap.*14 *num.*21. Reginald. *in Praxi, lib.*29. *cap.*9. *sect.*5. *num.*182. Coninck, *de Sacrament. q.*83. *art.*3. *dub.*1. *num.*227. Amicum, *in Cursu Theolog. tom.*7. *disput.*33. *sect.*12. *num.*337. Lessium, *de Sacrament. q.*83 *art.*2. *tit. de loco, num.*81. Dicastillum, *de Sacrament. tract.*5. *disp.*4. *dub.*7. *num.*118. Gasp. Hurtad. *eod. tract. disput.*4. *de Sacrificio Missæ, difficult.*7. *vers. Tertiò violatur.* Lugum Cardin. *de Eucharist. disput.*20. *sect.*1. *num.*55. Barbosam, *de Potest. Episcop. allegat.*28. *num.* 49. Delbene, *de Immunit. part.*1. *cap.*2. *dub.*2. *sect.*4. *num.*2. Caspensem, *in Cursu Theolog. part.*2. *tract.*23. *disput.* 3. *sect.*3. *num.*71. Sa, *verbo Ecclesia, numero* 14.

Quarta conditio, & qualitas necessaria ad inducendam loco sacro pollutionem, ex seminis humani effusione est, vt ista, intra ipsum locum fiat. Non enim sufficit ad istum effectum, illud extra locum emittere sacrum. Sic docent August. Barbosa, *de officio, & potestate Episcopi, part.*2. *allegat.*28. *numero* 45. cum pluribus, quos recenset Doctoribus. Ioannes Machadus, *en el Perfecto Confessor, tomo* 1. *lib.*2 *part.*3. *tract.*4. *documento* 4. *num.*9. Pax Iordanus, *vbi proximè, num.*101. & 212. Castrus Palaus, *part.*2. *tract.*11. *disputat. vnica, puncto* 1. *numero* 2. Diana, *part.*6. *tract.*1. *resolut.*1. *versic. Nec obstat dicere.* Leander à sanctissimo Sacramento, *p.*5. *tract.*5. *disp.*1. §.3. *q.*30. 10

Ratio ob quam requiratur dicta qualitas, & conditio est, quia cum huiusmodi polluoo pœna sit ab Ecclesiastico Iure, in detestationem obscœni criminis in loco sacro patrati inflicta, cum expressione tantum illa, de qua in Iuribus infrà recensendis, & pœnæ extendi non debeant, sed restringi iuxta Iuris dispositionem, in *cap. Odia, el* 15. *de Regulis Iuris in* 6. & communem Doctorum sententiam, hinc est, quod præfata pollutionis pœna solùm imposita, & inflicta censeatur, quando tale scelus intra ipsum sacrum admittitur locum, secùs autem quando extra illum perpetratur. 11

Quinta qualitas, & conditio est, vt seminis effusio notoria sit. Ex occulta enim illius emissione, certum est ex parte rei, seu materialiter pollutionem loco sacro induci; non tamen formaliter, donec effusio publicetur: quia habetur pro non inducta pollutio, ante huiusmodi publicationem, & à solo publicationis tempore vim habet Iuris prohibitio, de loco sacro non vtendo, prius quàm reconcilietur, *cap. significasti, de Adulteriis*, cum cæteris paulo inferiùs recensendis. 12

Hanc qualitatem requiri necessario ad pollutionem inducendam loco sacro per seminis effusionem, docent communiter Doctores, tam Theologi, quàm sacrorum Canonum professores. De quorum numero sunt Iacobus de Graffis, *in Decisionibus aureis, part.*1 *lib.*2. *cap.*48. *num.*26. Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.*2. *lib.*6. *quæst.*9. *cap.*4. *num.*14. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.*1. *cap.*2. *dubitat.*2. *sect.*4. *num.*1. Barbosa, *dicta allegat.*28. *num.*50. Pax Iordanus, *tit.*12. *citato, num.*101. & 111. Leander, *vbi suprà, quæst.*32. cum Soto, Roderiquez, Suarez, Basilio, Hurtado, Petro Ledesma, Philiberto Marchino, Trulleuch, Candido, Lugo, & Auila, *de Censur. p.*5. *disp.*7. *dubitat.*3. 13

dubitat. 3. & penes eum Henriq. *lib. 9. c. 27. n. 5.* Nauarr. *in Manuali, cap. 27. num. 251.* Castro, *de Lege Pœnali, lib. 2. cap. vltimo, post conclusionem* 3. Mario Alterio, *de Interdicto, disput. 3. cap. 1. columna 4. versic. Secundò dubitari solet.* Villalobos, *tract. 8. difficult. 24. num. 5.* Ioannes Caramnel, apud dictum Leandrum, & peoes Dianam *part. 11. tract. 2. resolut. 58. versic. Sed magis*, Dicastillus, *de Sacramentis, tomo 1. tract. 5. disput. 4. dub. 7. num.* 118. Vbi sic ait. Requiritur etiam, quod sit nototia; si enim non publicè constet, non sufficit, vt Ecclesia sit polluta, etiam respectu eorum, qui fortè id sciunt, etiamsi scit, qui patrauerit delictum, qui non tenetur se manifestare. Hæc Dicastillus.

14 Istæ sunt præcipuæ qualitates ad pollutionem loco sacro inducendam, per humani seminis effusionem, requisitæ: quæ quidem principia sunt, ad plures in hac materia decidendas difficultates, quarum nonnullas; in sequentibus dilucidabo Dubiis: quorum resolutionibus benè perceptis, facilè quibit Lector, omnia decidere similia. Sed ad probandam principalem huius Disquisitionis conclusionem redeamus: pollui scilicet locum sacrum, per effusionem seminis humani in eo factam.

15 Quod polluatur per adulterium locus sacer probatur *ex Canone si motum, el 18. de Consecratione, distinct.* 1. ibi si homicidio, vel adulterio Ecclesia violata fuerit, diligentissimè expurgetur, & denuò consecretur. Et ex *cap. Significasti nobis, el 5. de Adulteriis & stupro*, in quo sic Alexander Papa decernit circa Ecclesiam in qua quidam Presbyter dormierat cum alterius coniuge. Ideóque mandamus, quatenus condignam pœnitentiam præfatæ imponens adulteræ, Ecclesiam per aspersionem aquæ benedictæ, reconciliare procures.

16 Quod polluatur per quamlibet aliam seminis effusionem locus: probatur *ex Canone Ecclesiis, el 19. de Consecratione, distinct.* 1 sic deffiniente. Ecclesiis semel Deo consecratis, nō debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscumque semine pollutæ fuerint. Probatur etiam ex Clemente Papa Tertio, *part. 50. Concilij Lateranensis, cap. 67.* relato à Petro Crespetio, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Ecclesia sanguine, vel semine polluta, pag. mihi 292. columna 2.* ita statuente Ecclesias, quæ sanguinis, vel seminis sunt effusione pollutæ, Ciuitatis Clericis conuocatis, cum processione, & aquæ benedictæ aspersione, prout in Ordinatio habetur ascriptum, poteris emundare. Tertio, *ex cap. si Ecclesia, el 10. de Consecratione Ecclesia*, in quo sic Gregorius Papa Nonus. Si Ecclesia non consecrata, cuiuscumque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinùs exorcizata lauetur, ne diuinæ laudis organa suspendantur. Denique probatur, *ex cap. si Ecclesiam pollui, vnico eod. tit. in 6.* in quo Bonifacius Papa in hunc modum decernit. Si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat, ipsius Cœmeterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum. Vnde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Quibus certè Iuribus, satis munita remanet nostra Disquisitionis conclusio. Nunc ad excitandas, & resoluendas aliquas difficultates practicas, & ad illam illustrandam aptas accedamus.

* * *

DVBIVM I.

An per seminis animalis irrationalis effusionem, locus sacer pollutus reddatur?

BREVIARIVM.

Animalia.

Irrationabilia animalia iniuria, tam actiua, quàm passiua incapacia sunt. n. 3.

Iniuria.

Nec fieri potest, nec pati ab animali irrationale. n. 3.

Peccate.

Non possunt irrationabilia peccare, cum voluntate, & libero arbitrio careant. n. 3.

Pœna.

Non censetur infligi nisi in casibus in Iure expressis n. 2.

Pollutio loci sacri.

Per nullius animalis irrationalis coitum in loco sacro factum, polluitur ille. n. 1. & seqq.

Pollutio loci sacri consistit in pœna prohibitionis vtendi illo ad diuina, donec reconcilietur. n. 2.

CONCLVSIO.

PEr nullius animalis bruti, seu irrationalis coitum, in loco sacro factum, pollutus iste censeri debet. 1

Ita docent Glossa, *in cap. si Ecclesiam pollui, verbo Seminis, vnico de Consecratione Ecclesia, lib. 6.* ibi. Seminis humani, non canum. Paz Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 102.* cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 3. in principio, & fine*, & cum Nauarro, *in Manuali cap 27. numero 257.* Augustinus Barbosa, *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat 28. num. 44.* cum eodem Vgolino, & Ludouico Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst. 39 artic. 5. conclus. 1. versic. Secundus casus est.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disput. 27. quæsito 1. num. 2. in fine.* Pasqualigus *de Sacrific. tom. 1. q. 566. num. 2.* cum Sayro, *lib. 5. de Censur. cap. 16. num. 17* Suar. *disp. 81. de Euchar. sect. 4. casu 3. & tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 2. num. 3. cas. 2. & aliis.*

Probatur conclusio *primò*. Quia sola humani seminis effusio in loco sacro facta, à Iure punitur pœna prohibitionis vtendi loco illo ad Diuina, donec reconcilietur: in quo pollutio loci sacri consistit. Ergo non censetur pollutus per coitum, aut aliam effusionem seminis brutorum. Patet consequentia. Quia pœnæ infligi non censentur, nisi in casibus in Iure expressis, vti ex Barbosa, & aliis pluribus, in Præludio huius tractatus, *n.* 13. dixi. 2

Secundò probatur. Per solam effusionem seminis voluntariam, iniuriosam, & mortaliter peccaminosam, censetur pollutus locus sacer. Sed nulla brutorum actio potest esse huiusmodi. Ergo per quamcumque effusionem seminis brutorum, non censebitur pollutus locus sacer. Minor patet. Quia animal irrationale incapax est iniuriæ tam actiuæ, quàm passiuæ, vti benè Barbosa *dicta allegatione* 28.

*num.*31. & Pax Iordanus *in præallegato tit.*11.*n.*52. Nec peccare potest, cum voluntate, & libero careat arbitrio. Ergo nulla brutorum actio potest esse voluntaria, iniuriosa, & peccaminosa. Ac per consequens, nec causariua pollutionis loci sacri. Nec effusio seminis bruti, etiam procurata ab homine cum peccato, sufficit ad pollutionem loci sacri: quia præterquam quod, vt ait Pasqualigus, non habet illam deformitatem, quam habet effusio seminis humani, ex qua lædatur Ecclesiæ sanctitas, hæc sub illa prohibetur pœna; non verò illa.

DVBIVM II.

An locus sacer censeatur pollutus per effusionem seminis humani in somnis?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

*Non censetur pollutus locus sacer per effusionem seminis in somnis factam.*n.1.

Pollutio venerea.

Qui nimis bibit, aut comedit, vel calida, eo fine vt pollutio eueniat in somniis, mortaliter peccat in genere luxuriæ. n.3. & seqq.

Qui vt gula satisfaciat nimis bibit, aut comedit, peccatum luxuriæ non committit, etiamsi præuideat euenturam pollutionem in somniis ibidem.

CONCLVSIO.

1 POllutus non censetur locus sacer per effusionem seminis in somniis contingentem.

Hanc conclusionem tenent D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit:* 12. *cap.*6. §. 4. Iacobus de Graffis, *in Decisionibus aureis, parte* 1. *lib.*2. *cap.* 48. *num.*26. *fol. mihi* 166. Ioann. Azorius, *Institution. Moral. part.*2. *lib.*9. *cap.*5. *quæst.*3. August. Barbosa, *de Officio, & potest. Episcopi, part.*2. *allegat:* 28. *num.*4. cum Emmanuele Rodcriquez, *in Summa, tom.*1. *cap.*123. Gambarupta, *de casibus reseruatis cap.*15. *casu* 6. *num.*11. Mario, Alterio, *de Censuris, tomo* 2. *disput.*3. *de Interdicto, cap.*1. *versic. Tertiò*, & Ludouico de Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom.*2. *quæst.*39. *artic.*5. *conclus.*1. *versic. Secundus casus est.* Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.*5. *tit.*12. *num.*104. cum Syluestro, *verbo Consecratio* 2. *quæst.*5. *versic. Tertius casus*, Vgolino, *de officio Episcopi, cap.*29. §. 3. *versic. Excipitur.* Toleto, *in Summa, lib.*5. *cap.*8. *num.*11. Fusco, *de Visitatione, lib.*2. *cap.*25. *num.*6. & Nauarro, *in Manuali, cap.*27. *num.*256. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.*1. *cap.*2. *dubitat.*2. *sect.* 4. *num.*6. Diana, *Resolutionum Moral. part.*11. *tract.* 2. *resolut.*58, cum Bonacina, *de Matrimonio, quæst.*4. *punct. vlt. num.*19. & cum Tabiena, Henriquez, & Finello. Leander à sanctissimo Sacramento, *part.*5. *tract.*5. *disput.*1. §.1. *quæst.*25. cum Henriquez, *lib.*9. *cap.*27. *n.*9. *in corpore, & in Annotationibus litt.* Q. Viualdo, *de Interdicto, n.*71. Auila, *de Censuris, part.* 5. *disput.*7. *dubitat.*1. *versic. Secundus est.* Philiberto Marchino, *tract.*3. *de Ordine, part.*3. *cap.*10. *n.*9. & cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.*5. *cap.*16. *n.*21. Pasqualig. *q.*567. *n.*1.

Ratio conclusionis est. Quia effusio seminis 2
pollutionem loco sacro inducere valens, voluntaria debet esse, iniuriosa, & mortalis in genere luxuriæ. Effusio autem humani seminis in somniis, talis non est, si præter intentionem illa contingit. Ergo ex ea locus non polluitur sacer.

Consultò dixi: *in genere luxuriæ.* Quia non 3
sufficit ad polluendum locum sacrum, quod effusio illa sit in alio genere voluntaria, & mortalis. Exemp. gratia. Peccare quis potest mortaliter in nimio cibo, aut potu præueniendo inde secututam in somniis pollutionem, præter intentionem. In quo casu, sequuta in loco sacro pollutione, locus ille non censetur pollutus: quia non est peccatum mortale in genere luxuriæ, vti benè docet Anton. Diana cum Francisco de Lugo, *de Sacramentis, lib.*5. *cap.* 6. *quæst.*9. *num.* 58. & priùs docuerat Iacobus de Graffis, *lib.*2. *allegato, cap.*87. *de pollutione nocturna, num.*15. in sequentia prorumpens. Qui nimis comedit, vel edulia calida, si eo fine comedit, vt pollutio eueniat, peccat mortaliter (in genere scilicet luxuriæ: de eo enim ibi differit;) aliàs secus, si comedat, vt gulæ satisfaciat. Sylocster, *in verbo Pollutio*, Nauarrus, *cap.* 16. *num.*8. Hæc noster Graffis, & Castrus Palaus in eadem fuit sententia, *tomo* 7. *de Iust. & Iure, tract.*1. *aliàs* 30. *de Prudentia, &c. disput.*3. *punct.* 7. *num.*5. *vers. Si autem pollutio, pag. mihi* 34. cum eodem Nauarro, Vazquez, 1. 2. *disput.*115. *num.*9. Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *part. quæst.*8. *in comment. artic.*7. Lessio, *de Iustitia, & Iure, lib.*4. *cap.*3. *dub.*14. *num.*100. Toleto, *lib.*5. *cap.*13. Paulo Layman, *lib.*3. *sect.*4. *n.*16. & Filliucio, *tract.*30. *cap.*8. *quæst.*6. *num.*151. quem etiam Doctorem, *eodem cap.*8. *num.*148. & D. Antoninum, *in Summa, part.*2. *tit.*6. *cap.*5. recenset, & sequitur Bassæus, *tomo* 1. *verbo Luxuria, num.*15. *versic. Vt pollutio nocturna.* Idem docent quàm plures alij Doctores. Thomam Sanchez, qui vnus pro mille sufficeret, ad amussim recensere libet. Sic enim fatur *tomo* 3. *de Matrimonio, lib.*9. *disput.*45. *n.*17. *pag. mihi* 308. videlicet.

Secundò deducitur: idem dicendum esse quamuis causæ non ad luxuriam pertinentes, vt nimia 4
comestio, ebrietas mortalis, efficerentur mortales in genere luxuriæ ratione solius finis intenti ab operante: adhuc enim pollutio in illis præuisa & præter intentionem accidens, non esset mortalis. Vt si quis calida comedat, vel excedat in cibo, & potu etiam mortaliter, vt potentior fiat ad fornicandum. Quoniã finis ille nihil operatur ad pollutionem: nec desiderium copulæ, cessante delectatione in ipsa cogitata, habet rationem causæ pollutionis, teste Caietano, 2. *quæst.*154. *art.*5. *paulo ante* §. *In responsione ad* 5. Quare sola causa illius pollutionis est excessus in cibo, & potu. Pollutio autem in huiusmodi causa, quæ per accidens habet rationem causæ illius, præuisa, & non intenta, minimè est lethalis: vt probaui *num. præced.*

Hactenùs magnus ille Doctor *dicto n.*17. post- 5
quam *num.*16. docuerat pollutionem præuisam in gulæ peccato, etiam mortali, vt in ebrietate, & nimia comestione mortali, non habere specialem pollutionis malitiam mortalem, nisi sit intenta, aut sit probabile consensus periculum; atque ita ratione pollutionis præuisæ, neminem sub mortali teneri vitare eam causam. Et id probat *primò*, quando gula est venialis. Quia, qui comedit, & bibit, prosequitur ius, quod habet à natura id faciendi: & cum difficillimum sit in cibo, & potu, quæ necessariò sumenda sunt, modum tenere, cum propter corruptio-

nem naturæ, & appetitus: tum etiam, quia ignoratur quantitas determinata naturæ necessitati, iuxta August. *lib.* 12. *Confessionem*, *capit.* 31. nemo est obligandus ad rem adeò difficilem, vt pollutionem inuoluntariam inde prouenientem euitet. Et hanc rationem confirmat, quia si homines teneretur sub mortali, vitare causam venialiter illicitam, ratione pollutionis in ea præuisæ, frequenter intolerabilibus torquerentur scrupulis.

6 Et denique hanc partem, de pollutione præuisa in gula veniali, ait esse expressam doctrinam D. Gregorij, *in responsione* 11. ad D. Augustinum Angliæ Apostolum, & refertur *in Canone Testamentum, el* 1. *distinct.*6. & illam tenere D. Antonin. *vbi suprà, paulo post principium, versic. Et nota, quod quamuis.* Angel. *verbo Pollutio, num.*2. Syluest. *ibid. in fine, & verbo Virginitas, quæst.*4 Rosell. *verbo Communicare, num* 4. *in fine.* Et Tabien. *ibi, quæst.*44. *num.*34. *in fine.* Gerson. 2. *part. tract. de Pollutione diurna. proposit.* 1. *alphabeto* 38. *litt. E.* Adrian, *in* 4. *tract. de Encharistia, quæst. quæ incipit, dictum est, quod somnus excuset à culpa*, §. *His premissis*. Nauarr. *in Manuali Latino, cap.*16. *n* 8. *& Hispano, num.*6. *&* 8 & Ludouic. Lopez 1. *part. Instructorij, cap.*74. 6. *Addimus non esse.*

7 Verba autem nostri Gregorij Magni, pro nobis satis clara, huiusmodi sunt. Sed est in eadem illusione (loquitur de pollutione nocturna, vti ait Glossa *in casus figuratione*) necessaria valdè discretio, quæ subtiliter pensare debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim *ex crapula*; aliquandò ex naturæ superfluitate, vel infirmitate; aliquandò ex cogitatione contingit pollutio. Et quidem cum ex naturæ superfluitate, vel infirmitate euenerit, omnino hæc illusio non est timenda: quia hanc animus nesciens pertulisse, magis dolendus est, quàm fecisse. *Cùm verò vltra modum appetitus gula in sumendis alimentis rapitur, atque idcircò humorum receptacula grauantur, habet exindè animus aliquem reatum: non tamen vsque ad prohibitionem sacri mysterij percipiendi, vel Missarum solemnia celebrandi*, cum fortasse aut dies festus exigit, aut exhiberi mysterium (pro eo, quod Sacerdos alius deest) ipsa necessitas compellit. Nam si alij adsint, qui implere mysterium valeant, *illusio per crapulam facta, à perceptione Sacri Mysterij prohibere non debet, sed ab immolatione sacri mysterij (vt arbitror) abstinere debet humiliter*: Si tamen dormientem turpi imaginatione illusio non concusserit. Nam sunt quidá, in quibus ita plerumque illusio nascitur, vt eorum animus etiam in somno corporis positus turpibus imaginationibus non fœdetur. Qua in re vnum ibi ostenditur, quod ipsa mens omnino rea non sit tunc, sed suo iudicio penitus libera, cum se, etsi dormienti corpore nihil meminit vidisse, tamen in vigiliis corporis meminit se in ingluuiem ventris incidisse. Si verò ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio in mente dormientis, patet animo reatus suus, videt enim à qua radice, inquinatio illa processerit: quia quód cogitauit sciens, hoc pertulit nesciens. Et propter talem pollutionem à sacro mysterio ea die abstinere oportet.

Pollutio nocturna, ex quibus procedat causis.

Habet Eucharistia sumere potest post pollutionem in somniis.

Adsunt Missam celebrare, quæ pollutio nocturna impediat.

8 Hucusque D. Gregorius. In quibus, quoad casum præsentem, de pollutione procedente in somniis ex crapula, adnotandum venit, *primò* illud: *habet exindè aliquem reatum.* In quo docet huiusmodi pollutionem, ex tali causa esse peccatum veniale, vti interpretatur ibi Glossa, *verbo Reatum*, quod & ipse Sanctissimus Doctor immediatè demonstrat dicens: *non tamen vsque ad prohibitionem sacri mysterij percipiendi, vel Missarum solemnia celebrandi.* Si enim esset mortale, ab vtroque prohiberet, vti benè Sanchez *vbi suprà*. *Secundò*, illud: *ab immolatione sacri mysterij.... abstinere debet*: consilium continere, non præceptum. Ita Glossa *verbo Humiliter*, ex hoc enim sic infert. Ergo est consilium: benè enim potest celebrare, si vult: nam pro leuibus criminibus non abstinebit Sacerdos à celebratione Missarum: sed pro talibus abstinebit, pro quibus posset excommunicari, vt *de Consecratione distinct.*2. *Si non sunt. &c. Quotidie.* Hæc Glossa.

DVBIVM III.

An pollutio in se inuoluntaria, pollutionem loco sacro inducat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur loco sacro pollutio, ex pollutione in se inuoluntaria, etiamsi ex culpa contingat præcedente, aut post ipsam delectatio sequatur peccaminosa. n. 1.

CONCLVSIO.

Pollutio etiamsi ex culpa procedat præcedenti, aut post illam delectatio mortaliter peccaminosa sequatur, non polluit locum sacrum, in quo contingit; si tamen in se voluntaria ipsa non sit. 1

Ita docent Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ, to.*1. *q.*567. cum Sayto, *de Censuris*, *lib.*5. *cap.*16. *n.*20. Henriq. *lib.*9. *Summ. cap.*27. *n.*5. *Litt. P.* & Bonacina, *de Matrimonio, q* 4. *punct. vlt. nu.* 19. Augustinus Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, parte* 2. *allegat.*28. *num.*43. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, parte* 1. *cap.*2. *dubitat.*2. *sect.*4. *num* 6. Auila, *de Censuris, part.*5. *disputat.*7. *dubitat.*1. ibi. Non tamen sufficit pollutio facta, licèt indirectè voluntaria. Ita & Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.*5. *tit.*12. *num.*106. cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.*29. §.3. *versic. Excipitur*, cum Aloysio, Riccio, & aliis.

Ratio autem conclusionis est, quia huiusmodi effusio, quoad effectum inducendi loco sacro pollutionem, sufficienter voluntaria non est.

DVBIVM IV.

An inducatur pollutio loco sacro, per effusionem seminis, ex infirmitate prouenientem?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio sacro loco per seminis effusionem, ex infirmitate contingentem n. 1. & seqq.

Per culpabilem effusionem inducitur, etiamsi in terram non cadat semen. n. 3. & 4.

CONCLVSIO.

1 POllutus neutiquam censetur locus sacer per effusionem humani seminis, & fluxum, quem quis ex infirmitate in illo patitur.

Tenent hanc conclusionem Augustinus Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 43.* cum Vgolino, *eodem tractatu, cap. 29. §. 3. versic. Excipitur tamen.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 105.* & ante illos Iacobus de Graffis, *in decisionibus aureis, part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 26.* vbi ita fatur. Quare propter pollutionem naturalem ex impetu, & magno ardore libidinis, profectam ob visam pulchram faciem adolescentis, vel mulieris, vel etiam voluntariam, si semeo non spargitur in terram, sed occultè, siue per vestem, Ecclesia oon indiget reconciliatione. Ita communis est opinio per Syluestrum relata, *in verbo Consecratio 2. §. 5.* Nauarrum, *cap. 27. num. 251.* Tenet etiam Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum tom. 1. disputat. 23. quæsit. 11. num. 2.* licèt non ita expressè.

2 Illud autem, quod Graffius addit: *vel etiam voluntariam, si semen non spargatur in terram, &c.* minus mihi arridet, ob ea, quæ sæpè dixi. Per effusionem enim voluntariam seminis iniuriosam, & mortaliter peccaminosam, in loco sacro factam, censetur iste pollutus, si mortalis, & voluntaria illa sit in genere Luxuriæ. Sed eiusmodi est effusio illa, de qua mens Graffius. Ergo illa locum polluit sacrum, seu ex illa pollutus est censendus.

3 Deinde impugnatur à simili. Effusio sanguinis voluntaria, & iniuriosa, ex percussione in loco sacro facta illum polluit, etiamsi sanguis non spargatur in terram, sed in scutella, aut vase recipiatur, & etiamsi pauimentum non attingat, ob quodlibet impedimentum, vti *Disquisitione precedenti dub. 12.* ex eodem Iacobo de Graffis, & aliis magni nominis probaui Doctoribus. Ergo idem fateri debet iste Doctor in effusione voluntaria, & iniuriosa seminis, etiamsi in terram non spargatur. Nulla enim militat Iuris dispositio, aut ratio in casu sanguinis, quæ non militet in seminis casu.

4 Vnde Barbosa *allegatione 28. citata, nu. 44.* ita ait. Semen hoc humanum, cuius effusione Ecclesia polluitur, sufficit si in Ecclesia effundatur, etiamsi intra vas naturale contingens, sicut diximus de effusione sanguinis, per quam similiter polluitur Ecclesia, dummodò intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali. Hæc Barbosa, & sub eisdem verbis, eadem Ascanius Tamburinus *loco citato*, cum dicto Barbosa, & Gambarupta, *de Casibus reseruatis, cap. 15. casu 6. num. 2.* Sed de hoc pro nunc satis, quia *dub. 7.* tedibit sermo.

5 Ratio conclusionis ea est. Quia in casu illus, cessat voluntas. Ac per consequens, cessat etiam iniuria loco sacro irrogabilis per effusionem seminis, & quæ causa est vt ei censeatur inducta pollutio per effusiooem voluntariam illius.

* * *

DVBIVM V.

An pollutus reddatur locus sacer, per effusionem seminis illius, qui mentis compos non est?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per effusionem hominis furiosi, & à mente alienati, non polluitur locus sacer. n. 1.

CONCLVSIO.

NOn censetur pollutus locus sacer per effusionem vllam seminis in eo factam à mente quomodocumque alienato. 1

Ita docent Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 107.* cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 3. versic. Excipitur tertiò.* Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. de Eucharistia, cap 3. dub. 4.* vbi de Pollutione Ecclesiæ, *versic. II. Per mortaliter malam.*

Et probatur facilè. Quia huiusmodi effusio seminis, voluntaria non est: & illam patiens nec meretur, nec demeretur in ea. Meritum enim, & demeritum, voluntarium liberum supponit: voluntarium enim liberum, necessariò vsum rationis præcequirit, nihil enim volitum, quin præcognitum: & iniuria, quæ causa est pollutionis loci sacri, supponit etiam vsum rationis, ob cuius defectum nullum animal irrationale iniuriam facere, seu irrogare, aut pati posse, docent dictus Pax Iordanus *vbi proximè, num. 52. & Barbosa, de Potestate Episcopi, allegatione 28. num. 31.* Vndè per necessarium consequens, aberit in nostro casu, pollutio loci sacri, cum effusio seminis illam inducens, necessariò debeat habere qualitates, actionis voluntariæ, & iniuriosæ, quæ in præsenti deficiunt. 2

DVBIVM VI.

An per effusionem seminis, quam Confessarius inuitus, audiendo Confessionem patitur, locus sacer polluatur?

BREVIARIVM.

Luxuria.

Auditiones, cogitationes, aut locutiones, non solùm necessariæ, sed vtiles circa materiam veneream, nemo tenetur omittere propter commotiones corporis, aut pollutiones inuoluntarias directè indè contingentes. n. 2.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio loco sacro per pollutionem factam in somniis indirectè voluntariam. n. 1.

Neque per pollutionem, quam Confessarius audiendo Confessiones, patitur. n. 1.

Voluntarium.

Voluntarium in causa, quoad bonitatem & malitiam moralem, mensuratur secundum bonitatem,

tem, & malitiam causa tantum. n. 2.

Voluntarium directum est, quoad positiuè procedit ab aliquo, in quantum est agens. n. 2.

Voluntarium indirectum est, quod non agitur, cum in potestate sit voluntatis illud agere. n. 2.

Voluntarium indirectè, non imputatur voluntati, quando potest facere, aut omittere, & non facit, aut omittit, sed quando potest, & simul tenetur. n. 2.

CONCLVSIO.

1 NOn censetur pollutus locus sacer per pollutionem, quam inuitus patitur Confessarius audiendo Confessionem in illo.

Hæc conclusio apertè sequitur ex Doctrina Caietani, *tomo* 1. *Opusculorum, tract.* 22. *de Pollutione ex auditione Confessionis proueniente, quæst. vnica,* mox recensenda. Illam expressè tenent Thomas Sanchez, *tomo* 2. *de Matrimonio, lib.* 9. *disputat.* 15. *num.* 9. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 4. *num.* 6. & Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 3. *quæst.* 26. cum Mario Alterio, *de Interdicto, disputat.* 3. *cap.* 1. *colum.* 4. *versic. Tertiò, violatur.* Et cum Auila, *de Censuris, parte* 5. *disputat.* 7. *dubitat.* 1. *versic. Tertiò violatur Ecclesia,* cuius sic refert verba. Non tamen sufficit pollutio facta in somniis, licèt indirectè voluntaria: vndè à fortiori, non violat pollutio, quam Confessarius inuitus patitur audiendo Confessiones. Ita exscribit Pater Leander, Patris Auilæ verba: quæ quidem dilucidantur, illustrantur ex aliis D. Thomæ, & Caietani, loco citato. Huiusmodi illa sunt.

2 Quoad secundum (inquit Caietanus) iam habetur ex dictis, vna ex communibus ratiu, scilicet, quod voluntarium, in causa tantum, mensuretur in bonitate, & malitia morali, secundùm bonitatem causæ tantum. Sed hæc pollutio, (de qua est quæstio) est voluntaria in causa tantùm. Ergo, &c. Cùm igitur causa quandoque non mala, quandoque bona sit moraliter, restat vt pollutio ipsa mala moraliter non sit. Ex propriis autem probatur dicta conclusio. Si voluntarium indirectè, id est, quia est in potestate voluntatis, non imputatur voluntati, ex eo quòd potest facere, & non facit, sed ex eo, quod potest, & debet facere, & non facit, vt patet *in prima secunda D. Thomæ, quæst.* 6. *artic.* 3. *in corpore articuli,* vbi sic dicit in forma. Voluntarium dicitur, quod est à voluntate. Ab aliquo autem dicitur esse aliquid dupliciter: vno modo directè, quod scilicet procedit ab aliquo, in quantum est agens, sicut calefactio à calore. Alio modo indirectè, ex ipso, quod non agit, sicut submersio nauis dicitur esse à Gubernatore, in quantum desistit à gubernando. Sed sciendum, quòd non semper, id, quod sequitur ad defectum actionis, reducitur sicut in causam, in agens, ex eo, quod non agit, sed solùm tunc, non potest, & debet agere, & non agit. Si enim Gubernator non posset nauem dirigere, vel non esset ei commissa gubernatio nauis, non imputaretur ei nauis submersio, quæ per absentiam Gubernatoris contingeret, &c. Hæc ille in forma. Voluntarium igitur indirectè, id est, quia est in potestate voluntatis non imputatur voluntati ex eo quia potest facere, & non facit, sed ex eo, quod potest, & debet facere, & non facit. Sed in proposito, pollutio hæc non cadit sub voluntario nisi indirectè (quia scilicet voluntas non diuertit ab auditione, quæ est eius causa) & voluntas, quamuis possit, non tamen debet diuertere à tali actu auditionis, cogitationis, & similium. Ergo hoc non imputatur voluntati. Declaratur minor, quia nullus Artifex debet omittere inchoationem, aut prosecutionem operis, propter defectus consequentes ex necessitate materiæ. Stultè enim aliquis omitteret constructionem serræ, aut gladij, ex eo, quod rubiginem contrahant; propterea quia ex ferro fit, & sic de aliis. Pollutiones autem, & stimuli carnis in proposito contingunt ex necessitate materiæ. Ex eo enim, quod res venerea est materia purganda, lauanda, disputanda, prædicanda, cogitanda, exinde naturali sequela, sequitur commotio carnis, &c. Testatur autem hoc non solùm experientia, sed doctrina tertij de Anima, vbi in cap. de Motiuo principio, vult Aristoteles, quod quandoque intellectu non præcipiente, ex imaginatione moueatur pars aliqua corporis, &c. Non igitur debet homo propter defectus contingentes ex necessitate materiæ venereæ, omittere, non solùm necessarias, sed vtiles cogitationes, locutiones, &c. Nam alioquin oporteret vt Angelos, aut Viros valdè priuilegiatos tantùm, de huiusmodi disputare, audire, &c. cuius oppositum Ecclesiastica, non habet consuetudo, & ratio docet.

Hæc omnia, menti perpetuò tenenda, ad amussim Eminentissimus dignitate, & scientia, Thomas de Vio, Caietanus: ex quibus, & ex doctrina Angelici Doctoris in illis inserta, veritas nostræ ostenditur conclusionis, & Patris Auilæ propositio suprà recensita illustratur. In casu enim nostro, pollutio non est directè, & in se volita; & ad summum indirectè est volita in sua causa: sed quia licet Confessarius possit, si velit, causam, scilicet auditionem Confessionis, remouere, quia tamen ad talem remotionem in conscientia non tenetur, omittendo huiusmodi auditionem, hinc est, quod huius effectus, scilicet pollutio, ei ad culpam non imputetur: ac per necessarium consequens, quod ex ea non censeatur pollutus locus sacer: cum minimè ille pollutus censeri possit per seminis effusionem, quæ culpabilis, & mortaliter quidem non sit, & iniuriosa. 3

DVBIVM VII.

An pollutus censeatur locus sacer per seminis effusionem si ad terram non cadat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per seminis humani effusionem, in loco sacro factam, pollutus ille censetur, etiamsi ad terram non cadat. n. 1.

CONCLVSIO.

QVomodocumque voluntariè in loco sacro, fiat 1 seminis emissio, esto istud in vase aliquo, seu in scutella, aut in veste recipiatur, locus sacer pollutus censetur.

Ita docent D. Antoninus, *in summa, parte* 3. *tit.* 12. *cap.* 6. §. 4. quatenus dicit. Secundus casus violationis est, propter adulterium, & qualemcumque seminis emissionem voluntariè procuratam, siue cum aliis, siue per se solùm. Hæc Florentinus, qui à generali

nerali regula, ſolùm excipit pollutionem in ſomniis contiogentem. In terminis autem præſentis difficultatis. Pax Iordanus, *volumine* 1. *de Re ſacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 110. Auguſtinus Barboſa, *de Officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allgat.* 28, *n.* 44. & Leander à ſanctiſſimo Sacramento, *part.* 5 *tract.* 5. *diſputat.* 1. §. 3. *quaſt.* 31. cum Auila, *de Cenſuris, part.* 5. *diſputat.* 7. *dubitat.* 1. *concluſ.* 2. *verſic. Intra Eccleſiam.* Mario Alterio, *diſputat.* 3. *de Interdicto, cap.* 1. *concluſ.* 3. *verſic. Secundò polluitur.* Gregorio Saytu, *in Theſauro, lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 8. cum Summa Confeſſorum, *quaſt.* 152. Paludano, Bachon, Syluestro, Viualuo, & Iacobo de Graffis. Paſqualigus *de Sacrific. Miſſa, to.* 1. *c.* 568. cum Bonacina, *q.* 4. *de Matrim. punct vlt. n.* 19. Dicaſtillo, *de Sacrament. tr.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 7. *n.* 118. Gaſpar. Hurtado, *de Sacram. diſp.* 4. *de Sacrific. Miſſa, diffic.* 7. Ludouico à S. Ioanne, *in Summ. p.* 1. *q.* 11 *de Euchariſt. art.* 8. *dub.* 1. *& aliis.*

Ratio autem conclusionis eſt. Quia etiamſi vaſe aliquo, ſcutella, veſte, aut in qualibet denique alia re ſemen recipiatur, & loci ſacri pauimentum non attingat, verè illud in loco effunditur ſacro. Et ex eo, quod recipiatur in vaſe, &c. non minuitur voluntaria iniuria tali irrogata loco: nec ratio Iurium, pollutionem illi inducentium, euitatur.

DVBIVM VIII.

An polluatur locus ſacer, ſi luxurioſus actus in eo fiat, emiſſio autem ſeminis extra illum conſumetur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci ſacri.

Si actus iniurioſus fiat in loco ſacro, & extra illum pollutio ſequatur, attento Iuris rigore, ille non polluitur; ſecus attentis Doctorum doctrinis. n. 1.

Iura omnia pollutionem indicentia loco ſacro, ob ſeminis emiſſionem recenſentur. n. 2.

CONCLVSIO.

1 PEr effuſionem ſeminis extra locum ſacrum factam, ex cauſa data intra illum, principiis intrinſecis, & rigore Iuris inſpectis, probabilius eſt, dictum locum ſacrum non pollui; attentis autem extrinſecis principiis, doctrinis ſcilicet, & authoritate plurium Doctorũ, probabilius eſt, ille pollutum iudicandum.

2 Pro prima conclusionis parte probanda, adeſt diſpoſitio Iuris indicentis loco ſacro pollutionem, ob humani ſeminis emiſſionem in loco ſacro, *Can. Si motum, de Conſecrat. diſt.* 1. *cap. Significaſti, el* 5. *de Adulteriis, & ſtupro,* vtrobique de effuſione adulterina in Eccleſia: & de qualibet alia culpabili effuſione, *Can. Eccleſiis, el* 19. *de Conſecratione, cit.* Concilium Lateranenſe, *c.* 67. *cap. Si Eccleſiam pollui, vnico de Conſecratione Eccleſia, lib.* 6. & *in cap. Si Eccleſia, el* 10. *eodem tit.* Quæ quidem omnia Iura, de effuſione ſeminis intra Eccleſiam loquuntur, & nullum reperitur aliud, quod pœnam pollutionis loco ſacro indicet, ob cauſam effuſionis ſeminis in eo datam, & non conſummatam in ipſo. Vnde manifeſtè apparet, quod per principia intrinſeca Iuris, probabilius ſit, immò vnicè probabile, non pollui locum ſacrum per ſeminis effuſionem in eo cauſatam, extra ipſum autem completam.

Per principia verò extrinſeca, hæc ſententia minùs probabilis eſt, quàm contraria. Pro iſta adeſt Auguſtinus Barboſa, *de Officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 51. vbi ſic illam propugnat, & ſimul communem proclamat contrariam. 3

4 Indè fit (inquit præfatus Doctor) vt quemadmodum Eccleſiæ pollutionem ex cauſa voluntariæ & iniurioſæ effuſionis ſanguinis contingentis intra Eccleſiam, reſoluimus contra communem ferè omnium Doctorum ſententiam, non aliter Eccleſiam ferè pollutam cenſendam, quàm ſi vtrumque copulatiue ſcilicet, & vulnus, & ſanguinis effuſio notabilis intra Eccleſiam contingat, nec ſufficere, quod vulnus tantum, ſi effuſio extra eueniat, idque ex eo, quia Iura de hoc loquentia, principaliter ad effuſionem ipſam, non verò ad vulnus ſe referunt: ſic ſimiliter idem nobis dicendum videtur in præſenti ſpecie, ita vt quamuis actus intra Eccleſiam effuſioni ita proximus ſit peccaminoſus, ſi tamen actualis effuſio, non intra, ſed extra Eccleſiam contingat, minimè per hoc eſt Eccleſia polluta cenſenda, cum verum ſit dicere, effuſionem ſeminis, minimè intra eandem contigiſſe, quidquid communis ſententia ſit in contrarium.

5 Hactenus Barboſa, pro cuius placito, paucos Doctores, ex multis, quos vidi recenſere queo: per contraria verò aſſerente, ſufficere ad polluendum locum ſacrum, quod in eo cauſa detur emiſſionis ſeminis extra illum ſequutæ, allegare valeo omnes, qui idem in ſimili, de effuſione ſanguinis facta extra locum ſacrum, ex vulnere in eo illato docent. Non paucos recenſui. *Diſquiſit.* 2. *dub.* 11. *verſic. Secunda part.*

DVBIVM IX.

An per effuſionem ſeminis ſupra tectum loci factam ſacri infra pauimentum, & externis illius parietibus illum polluat?

BREVIARIVM.

Pollutio loci ſacri.

Per effuſionem ſeminis extra corpus loci ſacri factam, iſte non polluitur. n. 1.

Quod autem ſit illius corpus, explicatur. n. 1.

Explicantur multi caſus, in quibus polluitur locus ſacer, quia actus inductiui pollutionis, intra illius corpus fiunt. n. 2.

Et multi in quibus non polluitur, quia extra illud fiant. n. 4. & ſeqq.

CONCLVSIO.

NOn cenſetur pollutus locus ſacer, per vllam ſeminis effuſionem, in aliqua parte extra illum exiſtente factam. 1

Ita docent quàm plurimi Doctores grauiſſimi, ex quibus non paucos, in teſtes huius veritatis producam: ſed priùs quàm illos allegem, vt meliùs percipiatur pars, de qua multi illorum loquantur, operæ pretium duxi aduertere, corpus alicuius loci, Eccleſiæ v. gr. eſſe illud ſpatium, quod reperitur à tecto interiori, vſque ad pauimentum; à Summa Ara, vſque ad parietem oppoſitum; & à pariete vno colaterali, ad alium colateralem. Ac proindè quicquid ſupra tectum Eccleſiæ fit in cymbalorum turri: in camera, aut cella: in Choro, qui intra

dictos

dictos parietes ſitus non ſit: in Sacriſtia: Tribuna: in Confeſſonariis extra dictum ſpatium exiſtentibus: in ſpelunca infra pauimentum exiſtente, extra Eccleſiam fieri dicitur.

2 Concluſionem tenent Iacobus Gordonus *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. quæſt. 9. cap. 4. num.* 14. Leander à ſanctiſſimo Sacramento, *parte 5. tract. 5. diſputat.* 1. §. 3. *quæſt.* 30. Barboſa, *de Officio, & poteſtate Epiſcopi, allegatione* 28. *num.* 45. cum Mario Alterio, *de Cenſuris, tomo 2. diſputat. 3. de Interdicto, cap. 1. verſic. Requiritur.* Suarez *tomo 3. in 3. partem, diſputat.* 81. *ſect. 4. col. 2. verſic. Quod autem ſanguinis.* Gregorio Sayro *in Theſauro, lib. 5. cap. 16. num.* 8. Auila *de Cenſuris, part. 5. diſputat. 7. dubitat.* 1. & cum Fagundez, *in quinque Eccleſia precepta, parte 1. lib. 3. cap. 14. à num. 37. ad* 52. Vbi adnumerat ſupra tectum; cameras adhærentes; portam; Confeſſonaria; Chorum; & Clauſtra. Tenent, & Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo 3. lib. 9. diſputat.* 15. *num.* 26. Vbi de ſupra Eccleſiæ tecto; *num.* 27. vbi de Cella Camera, aut ſpelunca, ſub Eccleſia conſtructis *num.* 28. vbi de Porta Eccleſiæ, quoad limen ſeu lineam, quam non attingunt valuæ; *n.* 29. vbi de Cameris Eccleſiæ adhærentibus; *num.* 30. vide Turri cymbalorum; & *num.* 31. vbi de Sacriſtia. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re ſacra, lib. 5. tit. 12. num.* 72. vbi de partibus extrinſecis Eccleſiæ; num. 78. vbi de Sacriſtia, etiamſi ſit Eccleſiæ coniuncta, & per Eccleſiam pateat ingreſſus ad eam: *num.* 80. vbi de cubiculis, etiamſi conſtituta ſint ad audiendum ſacrum ex eis, cum Soto, *in 4. diſtinct. 33. quæſt. vnica, artic. 3. concluſ.* 3. Nauarro, *in Manuali, cap. 16. num. 34. verſic.* 4. Idem Pax, *num.* 81. vbi de Confeſſonario, quando pars aliqua illius intra concauum parietis ſita, atque pariete ab Eccleſia diuiſa eſt feneſtella cratibus obducta: quoad illam partem, quæ Eccleſiam non reſpicit Confeſſonarium: *num.* 82. vbi de tecto Eccleſiæ à parte exteriori, cum Gloſſa *in cap. Si Eccleſiam pollui, vnico de Conſecratione Eccleſiæ lib.* 6. Ioanne Andrea, Anchartano, & Dominico *ibi*. Ipſe Iordanus, *num.* 85. cum Nauarro, *loco citato*, de Turri cymbalorum, & de Cryptis, & aliis locis ſubtus Eccleſiam ædificatis, *num.* 96. cum Ioanne Andrea, Anchartano, Franco, & aliis, *in dictum caput Si Eccleſiam pollui*. De Scalis tandem Eccleſiæ, & de portis eius, quoad eam partem, quæ eſt extra limen, & clauſuram illius, hoc eſt extra lineam, quam attingunt valuæ in liminibus, idem docet, *num.* 90. cum Dominico, *in cap. ſi Eccleſiam*, Syluestro, *verbo Cœmeterium, quæſt.* 3. Angelo, *verbo Conſecratio Cœmeterij*, §. 3. Tabiena, *verbo Conſecratio 4. quæſt.* 2. Armilla, *verbo Cœmeterium, num.* 4. & aliis. Quæ omnia, licet non ita expreſsè, iterùm Pax Iordanus docet *num.* 112. Et tandem Caſtrus Palaus *part. 2. tract. 15. diſputat. 5. punct. 1. num.* 2. vbi ita fatur. Quapropter ſi aliquæ ex his actionibus fiant ſupra Eccleſiæ tectum, vel infrà pauimentum Eccleſiæ, diuinis Officiis, aut fidelium Sepulturæ non deputatum, non dicitur fieri in loco ſacro. Idem eſt ſi extra limen Eccleſiæ fiat: quia limen eſt terminus loci ſacri, aut initium profani. Similiter ſi in Turri, vbi cymbala pulſantur, aut in Sacriſtia, aut in Cellulis Eccleſiæ adhærentibus. Quia hæc non dicuntur locus ſacer ad hunc effectum, vtpotè quæ cum Eccleſia vnum corpus non componunt. Hæc palaus. Similia docet Naldus, vbi proximè.

3 Ratio autem ab omnibus pro concluſione adducta eſt, quia huiuſmodi ſeminis emiſſio, in loco ſacro non fit, quoad effectum pollutionis inducendæ, per modum pœnæ inflictæ ob ſacrilegium in loco ſacro admiſſum: licet aliàs ſacer cenſeatur, & ſit ad effectum Eccleſiaſticæ immunitatis.

Et licet concluſio noſtra vera abſolutè ſit, limitationes tamen habet, & fallentias. In primis enim non procedit reſpectu Capellæ, Cellulæ, aut Cauernæ pro diuinis officiis, aut fidelium Sepulturis deputatæ. Ita Antonius Naldus, *in Summa verbo Eccleſia, num.* 29. Palaus *dicto num.* 2. Fagundez, *loco citato, num.* 38. 4

Secundò non habet locum reſpectu Chori ſi intra Eccleſiæ corpus ſitus exiſtat, ſiue in eiuſdem Eccleſiæ pauimento, ſiue in edito loco. Quia Chorus, vt præfertur ſitus, pars eſt eiuſdem Eccleſiæ, cum intra illius ambitum contineatur: intra tectum ſcilicet interius, & pauimentum ac inter Summam Aram, & oppoſitum parietem, & inter collaterales. Solum igitur locum habet concluſio reſpectu Chori, extra Eccleſiæ parietes exiſtentis, vti in Pampilonenſi exiſtit ciuitate, in Conuentibus Sanctimonialium Carmelitarum Excalciatarum, & Recollectarum ſancti Auguſtini. Ita colligitur ex Palao, Naldo, & aliis. 5

Tertiò fallit in Campanili, aut Cymbalario intra Eccleſiæ corpus incluſo. Tunc enim ſub Eccleſiæ nomine venit, quoad pollutionis effectum ex ſeminis emiſſione, & ſimilibus prouenientes. Vti benè Naldus *dicto num.* 21. & colligitur ex aliis Doctoribus allegatis. 6

Quartò non procedit in Cellulis, Cubiculis, & Tribunis ſi intra parietes, & concaua Eccleſiæ ſita illa ſint. Quia ipſius Eccleſiæ partes conuincuntur eſſe. Sic Palaus, *num.* 2. cum vera, & communi ſententia, & colligitur ex Naldo, & aliis allegatis. 7

DVBIVM X.

An per coniugalem actum in loco ſacro factum pollutus iſte cenſeatur?

BREVIARIVM.

Debitum coniugale.

Sine peccato in Eccleſia ſoluitur ab iis, qui diuturno tempore in ea habitare coguntur, etiamſi deſit incontinentiæ periculum. n. 10. 11.

Lex.

Ad ea, quæ frequenter accidunt, attendit. n. 11.

Miracula.

Ob incontinentiam coniugum in Eccleſia exercitam, miracula, quæ acciderunt referentur. n. 7.

Pollutio loci ſacri.

Non inducitur pollutio loco ſacro per actum coniugalem, quando ex neceſſitate coguntur coniuges in illo diu permanere, & in eorum aliquo adſit incontinentiæ periculum. n. 5. 8.

Immò, eſto abſit tale periculum, dummodò ibi cogantur diu permanere. n. 10. 11.

Neceſſitate tamen ceſſante diu ibi permanendi coniuges, per coitum polluitur locus ſacer. n. 14.

PRiuſquàm Concluſiones pro reſpōſione difficultatis propoſitæ ſtatuam, adnotare duxi, duas circa illam inuenire ſententias contrariè oppoſitas. Prima abſolutè negat pollui locū ſacrum, per coniugalem actum in eo conſummatum. Iſtam tenet Glo. *in Canon. Eccleſ. el 19. de Conſecr. diſt. 1. verbo* 1

Semine, vbi sic fatur. Per coitum emissum per adulterium, vel per forniationem; nam si per somnum vel coitum cum vxore emittitur, noo ideò reconsecrabitur Ecclesia. Glossa item *in c. Si Ecclesiam pollui, verbo Seminis, vnica eodem tit. in 6.* sic ait. Vnde si vir cognoscit vxorem in Ecclesia, non reconciliabitur. Ita ibi, Vbi Ioannes Andreas, Francus, & Geminianus, *n.* 10. quos & Fuscum, *de visitatione, lib. 1. cap. 28. n. 9. & lib. 2. cap. 21. n. 6.* Martinum à S. Ioseph, *in Manuali Confessariorum tom. 1. lib. 1. tract. 20. de Matrimonio, num. 2.* Dicastillum, *de Sacramentis, tom. 3. tract. 10. disput. 9. dub. 5. n. 57.* & Martinum Perez. *de Matrimonio, disput. 49. sect. 4. n. 7.* recenset Pax Iordanos, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. n. 113.* Et penes Pasqualig. *de Sacrificio Missæ, tom. 1. quæst. 571.* Hugo, Laurent. *in dict. cap. Ecclesiis.* Archidiac. *ibi, & in cap. vnic. n. 2. de Consecrat. Ecclesi. in 6.* Henriq. *in cap. fin. n. 3. de Consecrat. Eccles.* Gerson, *in Compend. Theologia, part. 2. tr. de Sacramen. Matrim. Alphab. 27. litt. P.* Rosella, *verbo Consecratio 1. n. 9.* Gaspar. Hurtado, *de Sacram. disput. 4. de Sacrificio Missæ, diffic. 7. & de Matrim. diffic. 4.* Pontius, *eod. tr. l. 10. cap. 10.* & Ianuar. *de Casib. res. 64.*

2 Ratio, & fundamentum huius sententiæ est. Quia humani seminis effusio, tunc solum valet sacrum polluere locum, quando mortaliter peccaminosa, & sacrilega est. Sed copula maritalis in loco sacro exercita, etiam sine necessitate non est mortaliter peccaminosa, & sacrilega. Ergo non valet loco sacro pollutionem inducere. Maior cum consequentia patet, Minor autem probatur. Copula coniugalis in loco sacro exercita non potest esse mortaliter peccaminosa, nec sacrilega ratione circunstantiæ loci, nisi ratione prohibitionis factæ per Ius naturale, aut diuinum positiuum, aut denique per Ecclesiasticum ne in tali loco fiat. Sed secluso scandalo, à nullo Iure prohibetur, ne copula coniugalis in loco fiat sacro. Ergo illa sacrilega non est, nec mortaliter peccaminosa, nisi in casu scandali. Minor vltimi syllogismi probatur. Quia Iura à Doctoribus contrariæ sententiæ Patronis, pro illa probanda adducta sunt. *Canon. Si motum, de Consecratione, distinct. 1. Canon. Ecclesiis, dist. 68. cap. Significasti, el cap. de Adulteriis, cap. fin. de Consecrat. Ecclesia, & cap. Si Ecclesiam pollui, vnico eod. tit. lib. 6.* Sed nullibi istorum Iurium de copula maritali fit mentio. Ergo per nullum eorum fieri prohibetur in loco sacro.

3 Secunda sententia, ex opposito absolutè affirmat pollui locum sacrum per copulam coniugalem in illo consummatam. Istam tenent D. Aotonioos, *in Summa, part. 3. tit. 12. cap. 6. § 4.* cum Ioanne Andrea, Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ, tom. 1. q. 571.* cum aliis 94. Doctoribus, de quorum oumero sunt, Abulensis, *q. 237. in Matthæum.* Azorius, *p. 1. l. 10. c. 26. q. 13.* Lessius, *de Iust. lib. 4. cap. 3. dub. 12. n. 86.* Palaus, *p. 2. tr. 11. disp. 1. punct. 1. n. 1.* Coninch. *de Sacram. q. 83. art. 3. dub. 2. n. 231.* Reginald. *in Praxi, lib. 29. cap. 9. sect. 5. n. 182. versic. Quocirca,* Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 8.* Filliucius, *tr. 5. cap. 4. n. 117.* Bonacina, *q. 4. de Matrim. punct. vlt. num. 6.* Amicus *tom. 9. disp. 26. sect. 4. n. 53.* Riccius, *resol. 257. n. 8. part. 3.* Caspensis, *p. 2. tr. 23. disp. 3. sect. 3. n. 72.* & alij grauissimi quidem, & magni nominis Authores. Ex seqq. (quos lege) aliqoos allegat, & pro nobis sunt, Iacobus de Grassis, *in Decisionib. aureis, par. 1. lib. 2. cap. 48. n. 26.* & allegat communionem, Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia n. 28.* Ascanius Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 1. disput. 23. q. 11. n. 2.* Tenent penes Thomam Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica part. 1. cap. 2. dub. 2. sect. 4. n. 9.* Paludaous *in 4. distinct. 18. art. 4. & dist. 31. q. 3. art. 2.* Caiet. *in Summa, verbo Matrimonium, cap. vlt.* Armilla, *verbo Debitum, n. 6.* Tabina, *verbo Consecratio, n. 8.* Toletus, *in Summâ, lib. 5. cap. 8. n. 14.* Gregor. de Valentia, *tom. 4. disp. 10. quæst. 6. punct. 2. §. 7.* & apud Augustinum Barbosam, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 28. n. 47.* Glossa, *in Canonem. Quoniam in Romani, verbo Opportune, & in Can. Ecclesiis, verbo Semine* (vtrobique tamen nihil aliud dicit, quàm quòd vir in Ecclesia non teneatur reddere vxori debitum) Nauarrus, *in Manuali, cap. 27. n. 252.* Couarruuia, *de Sponsalibus, part. 2. cap. 8. §. 2. n. 3.* Perez, *tit. 1. lib. 5. Ordination. pag. 12.* Fuscus, *locis pro prima recensitis sententia.* Gregorius Sayrus, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. à n. 19.* Franciscus Suarez, *tom. 3. in 3. partem D. Th. disp. 81. sect. 4. vers. Tertiò violatur,* Cenedus, *ad Sextum Decretalium, Collectanea 11. n. 2.* Ragucius, *de Missa in Eccles. quæsit. 58.* Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, par. 1. lib. 3. cap. 14. à n. 22. & part. 2. lib. 4. cap. 4. n. 20.* Auila, *de Censuris, pars. 5. disp. 7. versic. Secundus.* Gambarupta *de Casibus reseruatis, c. 15. casu 6. n. 11. in fine.* Vgolinus, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 3. vers. 3. locum habet.* Et Ludouicus Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom. 2. quæst. 29. art. 5. concl. 1. vers. Secundus est.* Tenet & Petrus Tapia, *en el Catecismo § 6. del 6. Mandamiento, n. 7. ibi: es Sacrileg.*

Huius sententiæ fundamentum est. Quia licet coniugalis actus de se licitus sit, est tamen illicitus propter circonstantiam loci sacri, cui fit iniuria: argumento textus *in Canone Accusat. 2. quæst. 7. cap. Vt in domibus, el 1. de immunitate Ecclesiarum, & cap. Decet Domum Domini el 2. eodem tit. lib. 6.* 4

Et confirmatur à simili, de effusione sanguinis, & de homicidio in Ecclesia, aut loco alio sacro ex sententia Iudicis aliàs Iusta, facto. Quia licet talis pœna sit crimini condigna, & sic ex se sit licita, & meritoriè applicata; attamen illius applicatio in loco sacro redditur illicita, & eidem loco iniuriosa, propter illius circunstantiam. 5

Hæc sententia videtur composita, Canonizata, vno, & altero miraculo. Accidit enim io Ecclesia Cœnobij nostræ Benedictinæ Congregationis Hispanæ, à Ciuitate Najarensi quinque distantis Leucis, cui *Valuanera* vulgare vocabulum est, vbi Imago Sanctissimæ Deiparæ Virginis Mariæ, summa veneratione, conuenientibus eo religionis, & voti causa peregrinis, ex prouinciis variis, & multis Hispaniæ Regnis, colitur: accidit inquam, vt in præfata Ecclesia quidam peregrinus consorti suæ maritaliter iungeretur, non sine grauissima sacri illius loci iniuria: in cuius quidem testimonium, duo Deus stupenda patrauit miracula. Vnum, vt à coniuge separari nequiret, donec copulatus deprehenderetur. Alterum, vt Imago Sanctissimi Pueri Iesu, in vlnis Virginis Matris existens, versa quidem facie, & corpore ad peregrinos delinquentis, immutata corporis positione, faciem aliò verteret suam, in tanti facinoris detestationem. In qua præternaturali humani corporis positione, vsque in hodiernum cernitur diem. Sed audiamus M. Gregorium Brauo de Soto mayor, *en la Historia de Nuestro Señora de Valuanera, part. 1. cap. 11. fol. 51.* Vbi sic casum referens ait. 6

Vn dia, vispera de Nuestra Señora de Septiembre, 7
estando de vela mucha gente en aquel Santo Templo, entre la demas muchedumbre de peregrina gente, que se quedò a velar, fueron dos desposados moços.

moços. Con diligencia procuraron para aliuiar, y passar la noche mas a su gusto, subiendo las gradas del Altar mayor, alojar, y quedarse a un rincon de el al lado donde se dize la Epistola. Dizen que su principal intento de hauer hecho aquella Romeria, era pedirle hijos a Nuestra Señora. Tenia su Santissima Imagen entonces al Niño, sentado sobre sus rodillas, buelto todo el cuerpo, y el rostro al pueblo. Pero no reuerenciando, ni acatando los desuenturados moçuelos al hijo Diuino, ni a la Sacratissima Reyna de los Angeles Madre suya, atreuieron (desuerguença notable) a cumplir en el Sancto Templo, delante del Santissimo Sacramento, de esta Diuina Imagen, de la de su Sanctissimo, y amado Hijo, y sus Santos, con acto torpe, y deshonestissimo, sus torpes, y desenfrenados deseos, y apetitos. Et quadam digressione facta, in qua ponderat Author diuinam clementiam, in nostrorum punitione delictorum, sic prosequitur. *Esto experimentaron estos miserable hombres: pues solo mostrò Dios el estar offendido, en que la Imagen del Niño, que tenia la Madre Santissima en sus braços, boluio el rostro, y desde el medio cuerpo arriba, a la parte del Euangelio, quedando la metad del cuerpo buelto a la gente, y la otra metad con el rostro, mirando a la pared de aquel lado, haziendo el segundo tercio del cuerpecito vnas arrugas, como las puede hazer, vno de carne, y huesso, que se ponga de aquella suerte, como ahora està, en memoria de tan notable cosa.*

Son tantas las luzes, y lamparas que arden en la Yglesia, y mas las de aquella noche, que los que estauan en ella, hecharon de ver la mudanza que en su cuerpecito hazia el Niño. Y dando vozes, pidiendo a Dios misericordia, porque no sabian quien fuesse la causa de vn enojo tan claro de su Diuina Magestad, permittio, que lòs mal mirados moçuelos, no pudiessen desligarse, sino que ansi como estauan en el acto lasciuo, y torpe, fuessen vistos de todos los circunstantes, como si sobre ellos huuiesse hechado Vulcano su sutil red, que hechò sobre, Marte, y Venus. Conocida la culpa tan fea por el pueblo, y Religiosos, que a las vozes confusas, y mezcladas, vnas de Milagro, otras de Misericordia, acudieron: procuraron con hymnos, Salues, y Oraciones, amansar la justa indignacion de Dios: supplicando a su Magestad se apiadasse de aquellos miserables peccadores.

Y como en las Reales entrañas de Nuestro Señor tienen su centro, y descanso, la piedad, clemencia, y misericordia, tuvola tan grande con ellos, que no solo confessaron su culpa sacramentalmente, pidiendo la justa y digna penitencia della, sino que delante de todo el pueblo (a quièn hauiam escandalizado) la hizieron con lagrimas, y gemidos. Y pidiendo perdon por el escandalo que hauian dado: contritos, y arrèpentidos, despues de largas oraciones se boluieron para su casa.

Sic refert Gregórius præfatus stupenda illa miracula, quibus Deus ostendit se per actum coniugalem, qualis ille fuit, vti ex narratione apparet, in loco sacro consummatum, summopetè ad indignationem prouocari, & huiusmodi loci sanctitatem violari.

Tertia tandem sententia, media incedit via, ita vt in aliquo casu coniunctio maritalis in loco sacro facta, illum non polluat, & in alio polluat. Sic enim distinguit, aut coitus in loco exercetur sacro ex necessitate, ad vitandam scilicet altèrius coniugis incontinentiam, in casu, quo cogantur diu permanere in loco sacro, aut ibi commorari, & cohabitare, & ita intra illum restricti, & obsessi existant, vt ad loca non sacta minimè se possint recipere, quò maritaliter copulentur, ac tandiu ibi detineantur, vt probabili periculo incontinentiæ videantur expositi, nisi ibi copulentur, aut sine tali necessitate in loco sacro actus exercetur maritalis, coniugalis, quia non coguntur coniuges in illo diu permanere, & possint si velint, se ad loca non sacra, quò maritali vtantur licentia, se recipere. In primo distinctionis membro, & in illius casu, negat ista sententia, pollui locum sacrum, per actum coniugalem in eo exercitum, affirmat autem in secundo.

Hanc sententiam defendunt Ioann. Azorius, *Instit. Moral part. 3. lib. 9. cap. 5. quest. 2. vers. Dubia quæstionis*. Leonardus Lessius *de Iustit. & Iurr, lib. 4. de Temperantia, cap. 3. dub. 12. num. 85. pag. mihi* 634. Ægidius Conick *de Sacramentis, tom. 1. q. 83. artic. 3. dub. 1. n. 231. versic. Tertia.* Thom. Sanchez, *de Matrimonio, tom. 3. lib. 9. disput. 15. n. 12.* Ioann. Machadus, *in el perfecto Confessor tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4 documento 4. sub n. 6.* Pax Iordanus, *vol. 2. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. n. 113.* Castrus Palaus, *part. 2. tract. 11. disput. vnica, punct. 1. n. 1. pag. 120.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. pars. 1 tract. 8. cap. 5. n. 72. versic. Noto quarto: iuncto summario.* Ioann. Baptista Lezan. *in Summa Quæstionum Regularium, tom 2. part. 3. verb. Ecclesia, n. 12.* Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib. 6. tract. 3. de Eucharistia, cap. 3. de celebratione Missarum, dub. 4. de Pollutione Ecclesiæ, casu* 11. August. Barbosa *in Can. Ecclesiis, n. 5. el 3. distinct. 68. num. 6.* Et licet ibi absolutè dicat, pollui Ecclesiam per coitum coniugalem in illa habitum, certum est fuisse in hac tertia sententia, cum seipsum alleget, *de officio, & potestate Episcopi*, vbi illam sequitur expressè, *part. 2. alleg 28 num. 48.* & de illa ait esse magis communem, & veram, pro qua recenset Couarruuiam, *de Sponsalibus, part. 2. cap. 7. §. 2. num. 3.* Stephanum de Gaeta, *in Repetitione cap. Ad limina 30. quest 1. §. 4 n. 178.* Perez, *lib. 1. vers. Quæri potest Vtrùm copula, tit. 1. lib. 5. Ordinationum,* Matienzum, *in Rubrica, tit. 1. Glossa 1. n. 99. lib. 5. Nouæ recopilationis.* Viualdum, *in Candelabro aureo part. 1. num 272.* Ricardum, *in 4. distinct. 32. artic. 3. quest. 1.* Maiorem *ibidem, etiam quest. 1.* Saytum, *in Claui Regia, lib. 9. cap. 8. n. 21.* Marium Alterium, *de Censuris, tom. 2. disput. 3. de Interdicto, cap. 1. versic. Sed est aliqua controuersia.* Defendunt etiam Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo 2. tract. 23. disputat. 3 sect. 3. num. 71*, Bassæus, *tomo 1. verbo Sacrilegium II. num 3. in fine*: Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, parte 1. cap. 2. dubit. 2. sect. 4. num. 13.* cum Syluestro, *verbo Consecratio 2. quest. 5. casu 3. & verbo Debitum coniugale, quest. 3. num. 5.* Henriq. *lib. 9. cap. 27. num. 5.* Francisco Suarez, *tomo 3. in 3. partem, disputat 81. sect. 2. & tomo 1. de Religione, lib. 3. cap. 8. num. 3.* Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 19.* Victoria, *de Eucharistia, quest. 99.* & cum aliis. Antoninus Diana, *part. 11. tract 8 resol. 34 vers. Sed contrarium*, cum Henriquez, *loc. cit. & lib. 11. cap. 16. n. 4.* Petro Ledesma, *de Matrimonio, quæst. 64. artic. 7, concl. 1. & in Summa tract. de Eucharist: cap. 20. difficult. 1.* cum Bartholomæo Ledesma, & aliis. 9

Ex quibus quidem Doctoribus, Thomas Sanch. *n. 3.* Pax Iordanus, *n. 116.* Thom. Delbene, *n 8* vnanimi consensu docent, excusari, à culpa mortali, coniuges coitum habentes in Ecclesia, & istam minimè pollui, si ibi diuturno tempore cogantur 10

habitare, etiamsi incontinentiæ periculum respectu vtriusque consortis desit: eo nixi fundamento, quod Lex, ad ea, quæ frequenter accidunt, soleat attendere. Verba Thomæ Sanchez reddere duxi.

11 Vnde quamuis necessitas vrgens ad permittendam in hoc casu copulam, sit incontinentiæ periculum, non tamen admitto esse necessarium ad eum finem referri, vt à culpa mortali excuseruт: nec credo esse necessariom, vt id adsit periculum, sed satis est, vt in ea diuturna obsidione, attenta humana fragilitate, & morali modo loquendo, adsit communiter id periculum, quamois desit in aliquibus particularibus coniugibus, aut euentibus. Quia Lex, ad ea, quæ frequenter accidunt, attendit. *Lex, Nam ad ea, ff. de Legibus.* Hactenus P. Sanch.

Pro hac tertia sententia, quæ probabilior mihi probatur, & plausibilior, sit.

CONCLVSIO I.

12 QVando ex necessitate coguntur coniuges diu io loco permanere sacro, & adest periculũ incontinentiæ in vtroque, vel in altero quidem eorum, non polluitur locus sacer, aut pollutus censetur, per actum coniugalem in eo cousummatum.

Haoe tenent omnes Doctores pro prima, & tertia sententia adducti. Et probatur, quia noo est credendum Ecclesiam, obligare voluisse coniugem sic periclitantem ad abstinendum à Iure petendi debitum in illo caso. Esset etenim dura nimis talis obligatio, & peccandi periculo valde exposita.

13 Et confirmatur à simili, de homicidio, io loco sacro, cum moderamine inculpatæ tutelæ, ad sui facto defensionem. Quod vtique non peccaminosum, iniuriosum, & inductiuum esse pollutionis, sed licitum, probatum reliquimus *Disquis. 1. huius Tractatus, dub.* 11. Ergo nec actus coniugalis, ad defensionem propriæ vitæ spiritualis, incontinentiam scilicet propriam, aut consortis vitandam, exercitus in loco sacro, peccaminosus, iniuriosus, & inductiuus erit pollutionis, sed licitus. Necessitas enim ita tollit irreuerentiam, aliàs in loco sacro sequendam, si necessitas non adesset, in caso maritalis coitus, ac homicidij præfati.

CONCLVSIO II.

14 NEcessitate cessante, de qua in præcedenti conclosione, actus cooiugalis in loco sacro exercitus, mortaliter peccaminosos est, iniuriosus & ex eo censetur pollutus locus ipse sacer.

Hæc sententia secundæ, & tertiæ sententiæ conformatur. Et probatur. Quia seclusa dicta necessitate, Iure natorali prohibita videtur talis maritalia coniunctio io loco sacro. Magna enim indecentia est tali loco, ad actum ita materialiter turpem, sine necessitate vti. Ergo ista deficiente, actus coniugalis in eo habitus, peccaminosos, sacrilegus, & inductiuus pollutionis erit.

Et comprobatur ex euentu miraculoso, ad secundæ sententiæ fauorem reddito, *n.7.* Ideò enim in illo casu peccaminosa fuit, & sacrilega illa maritalis coniunctio, quia absque necessitate in sacro illo loco fuit exercita, cum facilè possent, si vellent illi coniuges ad loca non sacra se recipere, vbi commodè coitent, sioe vlla hominum nota: cum terra illa, præter Ecclesiæ, & Cœoobij solùm, nimis montuosa, ac deserta existat.

Ex dictis fit satis ad argumenta, pro prima, & secunda sententia, provt tertiæ contrariantur, adducta.

DISQVISITIO IV.

De humatione profani cadaueris.

An per illam locus polluatur sacer?

BREVIARIVM.

Communieare, Communio.

Quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis. n.5.7.

Quibus viuis communicauimus, mortuis communicare debemus. n.7.

Excommunicati non tolerati, Hæretici etiam non tolerati, Pagani, & non baptizati, viui. & defuncti ab Ecclesia communione repelluntur. n.7.

Communicare possumus in Sacramentis, & in aliis Diuinis, post publicationem Extrauagantis Insuper ad euitandum, *excommunicatis, & Hæreticis, non denunciatis excommunicatis.* n.10.11.

Ecclesia.

Si infideles sepulti sunt in Ecclesia non consecrata, consecrari illa non debet, nisi extractis corporibus, rasis tignis, & parietibus, & illa reparata. nom.3.

In Ecclesia consecrata, in qua Fideles sepulti sunt Missa celebrari possunt. o.3.

Ecclesia, & Cœmeterium, in quibus sepulti fuerint excommunicati, reconciliari debent, & quomodo. nom.4.

Excommunicatio.

Lata est excommunicatio contra sepelientes excommunicatos, interdictos, & vsurarios manifestos. num 9.

Fauor.

Conuenit ampliari fauore. n.8.

Odiosa.

Pœnalia, & odiosa imponi non debent, nisi exprimatur, quod sint imponenda. Nec extendenda sunt. n.8.

In odiosis, benignior interpretatio est facienda. n.8.

Pollutio loci sacri.

Per humationem profani cadaueris in loco sacro, pollutus iste censetur. n.1. & seqq.

Amplia, etiamsi omnis desit in sepelientibus culpa. num.12.

Debet tamen esse talis humatio notoria. n.13.

Non inducitur pollutio loco sacro per humationem suspensi, interdicti, aut alterius quàm excommunicati non tolerati, Hæretici non tolerati, Pagani, & non baptizati. n.8.

Profanum.

Profanum cadaueri, est corpus Pagani, non baptizati, excommunicati denunciati, & Hæretici denunciati excommunicati. n.1.

Sepultura.

Profanum cadauer in loco sacro sepultum, foras iactari debet, & locus mundari. o.2.3.6.

Alia vide, Verbo Ecclesia; Excommunicatio; Pollutio loci sacri.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 PEr humationem profani cadauetis in loco ſacro, pollutus ille cenſetur.

Profanum cadauer, in præſenti, eſt corpus cuiuſlibet Pagani; non baptizati; Hæretici denunciati excommunicati; & Fidelis excommunicati etiam denunciati: ſiue corpus ſit viri, ſiue fœminæ; ſiue infantis, uoe pueri, ſiue adulti.

Concluſionem tenent D. Antoninus *in Summa, parte 3. tit. 12. cap. 6. §. 4.* Nauarrus, *tomo 2. Conſiliorum, lib. 5. tit. de Hæreticis, conſilio 10. ad 4. quæſtionem, in 2. editione, fol.* 377. Emmanuel Sa, *verbo Eccleſia, num. 15. & 16.* Ioannes Azorius, *Inſtitutionum Moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæſt. 13. Verſic. Tertiò, & verſic. Quarto modo, colum. mihi 1154. & part. 2. libro 9. cap. 5. quæſt. 2. verſic. Quartò, & verſic. Quintò.* Ægidius Conink, *de Sacramentis, tomo 1. quæſt. 83. artic. 3. dub. 1. num. 232. & tom 2. de Sacramentis, & cenſuris, diſputat. 14. dub. 8. num. 60. & ſeqq.* Antonius Naldus, *in Summa, verbo Eccleſia, num. 29.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom. 2. lib. 6. quæſt. 9. cap. 4. num. 16.* Caſtrus Palaus, *part. 2. Operis Moralis, tract. 11. diſputat. vnica, punct. 1. num. 1. in fine.* Franciſcus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. num. 72. verſic. Noto 10. & Noto 11.* Auguſtinus Barboſa, *de officio, & poteſtate Epiſcopi, parte 2. allegat. 28. num. 52. & 53.* cum pluribus, quos recenſet. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re ſacra, lib. 5. tit. 12. num. 117.* cum Theſauro Fori Eccleſiaſtici, *part. 1. cap. 5. verſ. 4. &* Toleto, *in Summa, lib. 5. cap. 8. num. 11. verſic. 3.* & 4. Baſſæus, *tomo 2. verbo Sacrilegium 1. num. 6.* Ludouicus Caſpenſis, *in Curſu Theologico, tomo 2. tractatu 23. diſputat. 3. sect. 3. num. 72.* Ioannes Baptiſta Lezana, *in Summa Quæſtionum Regularium tom. 2. part. 3. verbo Eccleſia, num. 12.* Aſcanios Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. diſputat. 23. quæſit. 11. num. 3. & 4.* cum Henriquez, *lib. 9. de Miſſa, cap. 27. §. 5. & lib. 13. cap. 51. §. 3.* Suarez, *tom. 3. in 3. part. diſput. 81. ſect. 4. verſic. Quarta cauſa. Et de Religione, to. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num 3.* & cum Valerio Reginaldo, *in Praxi, lib. 32. num. 17.* Batholomæus Gauantus, *in Manuali Epiſcoporum, verbo Eccleſia conſecratio, num. 2. & 3.* Martino Bonacina *tomo 1. de Matrimonio, quæſt. 4. punct. 19. & vlt. à num. 32.* & Thomas Delbene, *de Immunitate Eccleſiaſtica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. ſect. 5. & 6.* cum pluribus, quos vtrobique allegat. Leander à Sanctiſſimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. diſputat. 1. §. 4. per plures quæſtiones.*

2 Probatur concluſio, *primò*, ex *Canone Eccleſiam el 26. de Conſecratione, diſtinctio. 1.* deſumpto ex Concilio Aurelianenſi, *cap.* 3. Vbi ſic habetur. Eccleſiam in qua Paganus ſepultus eſt, non liceat conſecrare, neque Miſſas in ea celebrare, ſed iactare foras, & mundare oportet.

3 *Secundò* probatur ex *Canone Eccleſiam, el 27. ead. diſtinct.* ex Concilio Agtipinenſi, in quo ſequentia lego. Eccleſiam in qua mortuorum cadauera Fidelium, ſiue infidelium ſepeliuntur, ſanctificare non licet. Sed ſi apta videtur ad conſecrandum, indè euolſis corporibus, & raſis parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur. Sed ſi hæc conſectaia ante fuerat, Miſſas in ea celebrare licet: tametſi Fideles fuerint, qui in ea ſepulti ſunt. Hæc textus. Gloſſa autem in caſus figuratione, quæ ſequuntur dicit. In Eccleſia non conſecrata infidelium corpora erant ſepulta. Dicitur hîc, quod non debet conſecrari, niſi prius extractis corporibus, & raſis tignis, & parietibus fuerit reparata; vbi verò infideles non ſunt ſepulti, ſi Eccleſia conſecrata eſt, ibi poterit Miſſa celebrari.

Tertiò, probatur *ex cap. Conſuluiſti, extra ei 7. de Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*, vbi ita Innocentius Papa Tertius decreuit. Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora ſepeliri contingit, reconcilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ, ſicut in dedicationibus Eccleſiarum, fieri conſueuit. 4

Quartò, ex eodem probatur Pontifice, *in cap. Sacris el 12. de Sepulturis*, dicente. Sacris eſt Canonibus inſtitutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis: vt careant Eccleſiaſtica Sepultura, qui prius ab Eccleſiaſtica vnitate præciſi, nec in articulo mortis Eccleſiæ reconciliati fuerint. 5

Quintò, ex Alexandro Papa Tertio, *in cap. Ad hac el 5. de Priuilegiis*, ſic ſtatuente. Mandamus, quatenùs Hoſpitalariis præcipias, vt ſi quos in excommunicatione defunctos, in Cœmeteriis Eccleſiarum ſepelierint, eos extra Cœmeteria eijciant. 6

Ratio autem concluſionis eſt. Quia Fideles excommunicati non tolerati, Hæretici etiam non tolerati, Pagani, & non baptizati, ſiue mares, ſiue fœminæ, viui repelluntur ab Eccleſia. Ergo mortui in ea admitti non debent. Patet conſequentia, quia cui non communicatur viuenti, defuncto communicandum non eſt. *cap. Sacris, citat. & cap. A nobis eſt ſæpe, el 28. de ſententia Excommunicationis*, vbi præfatus Innocentius Tertius ait. Non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & viuo. Et à contrario idemmet Pontifex, *in cap. Ex parte, el 11. de Sepulturis*, ſic decernens, ait. Et cui communicabatur viuenti, communicandum ſit iam defunctæ. De hac ratione, & de eius efficacia videantur, Gloſſa, *in dictum Canonem Eccleſiam, el 26. verbo Celebrare, & in cap. Ad hac cit. verbo, Sepelierint*, Nauarrus, *dicto conſil. 10. ad quartam quæſtionem, verſic. Tertiò.* Naldus, *num. 29. allegato*, & Pax Iordanus, *num. 118.* 7

Conſultò inter profana cadauera, Fidelem excommunicatum, non autem alia Eccleſiaſtica irretitum cenſura recenſui. Quia cum Eccleſiæ pollutio, Ex Eccleſiaſtico procedat Iure, & nullum in medium proferatur, quod de alia, quàm de excommunicationis cenſura loquatur, hinc benè fit, illud ad nullum alia diuerſa ligatum cenſura extendi poſſe, ſed ad excommunicatum tantum arctari debere, iuxta regulam; Odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari. *La 15. de Regulis Iuris lib. 6.* & regulam; In pœnis, benignior eſt interpretatio facienda. *La 49. eod. tit. & libro.* & iuxta Gloſſæ doctrinam, *in cap. Tranſmiſſa verbo Ex vi 31. & finale de Iure patronatus*, ibi: Quia cum ſit illud pœna, non debet imponi, niſi exprimatur quod ſit imponenda. Et *in Clementinam vnicam de Conſanguinitate, verbo Eos*, ibi. Tamen non eſt locus huic pœnæ, quia in his caſibus, & ſimilibus, expreſſa non eſt. Quam quidem Gloſſam ſequuntur Pax Iordanus, *volum. 1. lib. 5. tit. 12. num. 151.* cum Gregorio Sayro, *in Theſauro, lib. 5. cap. 16. num. 28.* & Vgolino, *de Officio Epiſcopi, cap. 29. §. 4. in fine* Thomas Delbene, *de Immunitate Eccleſiaſtica, par. 1. cap. 2. dubitat. 2. ſect. 5. num. 4.* cum Suarez, *de Religione, tomo 2. tract. 2. lib. 3. de Re-* 8

uerentia debita locis sacris, *cap.* 2. *num.* 12. Pellizzarius, *in Manuali Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 72. *versic. Noto* 10. cum Paulo Layman, *libr.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Sequitur etiam hanc doctrinam Augustinus Barbosa cum pluribus, quos recensui *in Preludio huius Tractatus*, *num.* 13.

9 Nec obstat Clementina *Eos qui*, *La* 1. *de Sepulturis*, vbi ita de Interdictis, ac de Excommunicatis loquitur.

Non inquam obstat: quia ibi nulla fit mentio de Pullutione, seu de Reconciliatione, sed tantum de excommunicatione, quam sepelientes Interdictos, Excommunicatos, ac Vsurarios manifestos subeunt, fit. Ergo eius dispositio extendi non debet, non potest, ad Ecclesiæ, seu Cœmeterij pollutionem.

Consultò etiam addidi: *non tolerati*: tam respectu Fidelis excommunicati, quàm Hæretici. Quia diuersa est ratio de vtroque tolerato, ac de vtroque non tolerato, saltem post Constantiense Generale Concilium, in Extrauagante; *Insuper ad euitandum*: quam Papa Martinus Quintò confirmauit pro sedandis conscientijs. Ante illius enim promulgationem, omnes Excommunicati, & Hæretici erant non tolerati, & sic dispar non erat ratio in vno, quàm in altero excommunicato, aut Hæretico. Decreuit itaque præfatum Concilium, in recensita Extrauagante (quæ licet non extet, vti ait Coninx, *de Censuris*, *disput.* 14. *dub.* 2. *num.* 9. refertur tamen à D. Antonino, *in Summa*, *part.* 3. *tit.* 25. *cap.* 3. & ex eo à Soto, *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 1. *artic.* 5. & vim suam habet ex praxi Ecclesiæ vniuersalis, approbantis dictæ Extrauagantis dispositionem, vti idemmet Coninx, cum Soto, Victoria, *de Excommunicatione*, *num.* 10. Caietano *in Summa*, *verbo Excommunicatio minor*, Henriquez, *lib.* 13. *cap.* 5. *num.* 1. Auila, *de Censuris*, *part.* 2. *cap.* 6. *disputat.* 2. *dubitat.* 1. Suarez *disputat.* 9. *sect.* 2. *num.* 5. & Nauarro, *in Manuali*, *cap.* 27. *num.* 36. Vbi, quam antea tenuerat contrariam sententiam mutauit, & cum communi Doctorum benè obseruat:) Decreuit inquam Constantiense Concilium, ne quis in posterum in perceptione, vel administratione Sacramentorum, aut in diuinis officiis, aut etiam extra ea teneatur ligatus excommunicatione, aut censura vitare, nisi censura sit nominatim contra eos à Iudice publicata, vel denunciata, exceptis Clericorum percussoribus, ita notoriis, vt factum, nulla tergiuersatione, possit celari, & excusari.

11 Ita ex dicta Extrauagante, Conciliare Decretum refert Coninx: & recenset aliud Basileense in Extrauagante, *Ad euitanda scandala*, non ita amplum, cum ab hac moderatione omnes omninò planè notoriè Excommunicatos excipiat? quod licet posterius sit, priori præferri non debere, resoluit præfatus Doctor, dictæ totius Ecclesiæ praxi innixus. Pro qua, & aliis modò recensitis, videatur etiam Iacobus Gordonus, *in Theologia morali*, *tom.* 2. *lib.* 7. *quæst.* 11. *cap.* 2.

12 Pro dictis, & dicendis *in præsenti Disquisitione*, duo adnotare duxi. *Primum*, quod ad inducendam loco sacro pollutionem per profani corporis humationem, non requiritur culpa mortalis in iis, qui illud Ecclesiasticæ tradunt Sepulturæ, sed solum factum sepeliendi corpus excommunicati denunciati, notorij Clerici, aut Monachi percussoris, vel non baptizati sufficiet. Immò etiamsi omne desit peccatum, & ex motiuo misericordiæ Sepulturæ tradatur Ecclesiasticæ, locus polluetur sacer. Ita docent Thomas Delbene *dicta dubitat.* 2. *sect.* 6. *num* 12. & 13. cum Soarez, *tom.* 1. *de Religione*, *lib.* 3. *cap.* 2. *à num.* 10. Ioannes Bapt. Lezana, *tom.* 2. *Quæst. Regul. part.* 3. *verbo Ecclesia*, *num.* 13. cum Paulo Layman, *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Pellizzarius, *in Maunali*, *Regul. tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 72. *versic. Noto* 11. cum Cardinali de Lugo.

Secundum, quod libuit adnotare est, non censeri pollutum locum sacrum, per profani cadaueris humationem, nisi hæc notoria sit. Sic docet Paz Iordanus, *volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 122. Sa, Zerola, Lezana, Crespetius, Delbene, Palans, Nauarrus, Suarez, Basilius, Ponce, Fagundez, Machadus, & Barbosa, *in Præludio huius Tractatus citati*, pro vniuersali hac propositione, quod per nullam actionem in loco sacro à Iure fieri prohibitam, pollutus ille censeatur, quæ notoria non sit. Sic ibi *num.* 27. 13

His adnotatis, aliquas difficultates excitare operæpretium duxi, & resoluere, pro maiori huius Disquisitionis dilucidatione. Sit igitur.

DVBIVM I.

An per humationem excommunicati, locus polluatur sacer, si excommunicatio non sit Canonis, si quis suadente Diabolo, *aut per Iudicem non denunciata?*

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio per humationem excommunicati, qui aut non sit publicus, seu potius notorius Ecclesiastici percussor, aut per iudicis sententiam excommunicatus denunciatus. n. 1.

Non inducitur per humationem occisi in Duello, quamuis ille sit excommunicatus, & sepultura priuatus. n. 3. 4.

Sepultura.

Qui in Duello occisum Ecclesiastica Sepultura tradunt, peccant mortaliter. n. 4.

CONCLVSIO.

PEr humationem cadaueris personæ excommunicatæ, si eius excommunicatio non fuit per legitimi Iudicis sententiam incursa, declarata, & denunciata, aut si excommunicatio non fuit *Canonis Si quis suadente Diabolo*, & notoria quidem, non censetur pollutus locus sacer. 1

Conclusio ista communis est inter Doctores. Illam tenent Nauarrus, *tomo* 2. *Consiliorum*, *lib.* 5. *tit. de Hæreticis*, *consil.* 10. *versic. Tertiò. folio mihi* 377. & penes Pacem Iordanum mox citandum, *in Manuali*, *cap.* 27. *num.* 35. Ipse Iordanus *volum.* 1. *de Re sacra*, *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 126. Antonius Naldus, *in Summa*, *verbo Ecclesia*, *numero* 29. Martin. Bonanica, *tomo* 1. *quæst.* 4. *de Matrimonio*, *punct.* 19. *num.* 22. Villalobos, *tract.* 8. *difficult.* 24. *num.* 7. & Leander à Sanctissimo Sacramento, *parte* 5. *tract.* 5. *disputatione* 1. §. 4. *quæst.* 34, cum Henriquez, *in Summa*, *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 5. *Litt. V.* & penes ipsum Tabiena, & Syluest. &

cùm

cum Auila, *de Censuris*, *part.5. disputat.7. dubitat.1. conclus.2. versic. Tertius est.* Alterio, *disputat.3. de Interdicto, cap.1. colum.3. versic. Quæ conclusio*, & cum Philiberto Marchino, *de Ordine, tractat.3.p.3.c.10.n.10.*

2 Ratio conclusionis est, quia in illius casibus cessat prohibitio sepeliendi excommunicatos in loco sacro; vtpotè, quia illi, de quibus in præsenti, sunt ab Ecclesia tolerati: Et sicut illis possumus viuis communicare, possumus etiam communicare mortuis, *cap. ex parte, el 11. de Sepulturis.* Ac per consequens, causa pollutionis loci sacri cessat. Actio enim per quam illa inducitur, peccaminosa mortaliter, & iniuriosa esse debet: & in præsenti casu, cadauer debet esse profanum, id est Paganum, aut non baptizatum, aut excommunicatum non toleratum, siue fidele, siue Hæreticum, vt eius tumulatio valeat pollutionem inducere. Quâ datâ profanitatis qualitate, censeretur locus sacer pollutus, esto bona fide, & sine peccato fuisset tumulatum, ob ignorantiam probabilem, seu inculpabilem, quæ fortè contingere posset.

3 Nec ex hoc licet inferre pollui Ecclesiam per humationem hominis, qui in Duello fuit occisus, cum à Concilio Trident. *sess. 25. de Reformatione, cap.19.* Ecclesiastica priuetur Sepultura, & mortaliter peccent, qui illum in ipsa humauerint, vti docet Pax Iordanus *dicto tit.12.n.126.*

Non inquam licet id inferre, quia per præfatam priuationem à Concilio præscriptam, aut per illud Decretum, pollutio loci sacri non decernitur, neque Decretum Concilij Constantiensis circa deobligationem cuitandi excommunicatos alios quàm denunciatos, & notorios Clericorum percussores, nullum redditur, sed in suo robore permanere, citra omne dubium est.

4 Quod autem mortaliter peccent sepelientes aliquem, quem Ecclesiastica Sepultura Tridentinum priuat, ex eo prouenit, vti benè notat Bassæus, *tomo 1. verbo Sepultura, num.6.* quia faciunt contra prohibitionem Ecclesiæ in re grauissima. Cum quo benè stare potest, quod Sepultura morientis in Duello, loco sacro pollutionem non inducat: sicut tenera, non induci, docent Bassæus, & Pax Iordanus. *locis allegatis.* Quia Bassæus ait, & benè, Ecclesia reconcilianda non est, nisi in ea sepultus fuerit excommunicatus denunciatus, vel infidelis. Ita ille cum Molfesio, *in Summa, part.2 tract.13. cap.8. num.67.* Bonacina, *tom.3. disput.2. quæst.3. punct.48. num.3.* Syluestro, *verbo Sepultura quæst.9. n.11.* & cum Paulo Layman, *lib.3. sect.5. tract.5. cap.12. num.12.* Intellige, nisi fuerit excommunicatus denunciatus, aut notorius Ecclesiastici percussor: aut aliàs adsit alia pollutionis causa ex adnumeratis, & adnumerandis in aliis huius tractatus Disquisitionibus.

DVBIVM II.

An locus sacer polluatur, humato excommunicato, per Iudicem denunciato, & apposito in tabella?

BREVIARIVM.

Axioma.

Vbi eadem est Iuris ratio, eadē est Iuris dispositio. n.2.

Ecclesia.

Materialis Ecclesia destinata est ad orandum; ad Diuina in ea celebranda: & ad Sacramenta ministranda. n.3.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio per humationem excommunicati, qui notorius non sit Clerici percussor, aut excommunicatus denunciatus, publicatus. n.1.

Similia.

De similibus idem iudicium est habendum. n.2.

CONCLVSIO.

PEr sepulturam, seu humationem excommunicati declarati per Iudicis sententiam, aut Decretum, & per tabellam, aut aliàs publicati, locus sacer, in quo ille sepultus fuerit, pollutus censetur. Et idem assero, de humatione notorij Clerici, aut Monachi percussoris. 1

Hanc omnes Theologi, & Canonistæ Doctores assertionem tenent. Nauarrus, *tomo 2. consiliorum, lib.5. tit. de Hæreticis, consil.10. num.4. & in Manuali, cap.27. num.35.* Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num.15.* Ioann. Azorius, *Institut. Moral. part.1. lib.10. cap.26. quæst.13. versic. Tertiò, quando in Ecclesia, & part.2. lib.9. cap.5. quæst.1. versic. Quartò polluitur.* Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia, num.29.* Ægidius Coninck, *de Sacramentis, tom.1. quæst.83. artic.3. dub.1. numero 232.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib.6. quæst.9. num.15.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.123. & 125.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.1. disput.23. quæsito 11. num.3.* Bonacina, *tomo 1. de Matrimonio, quæst.4. puncto 19. num.22.* Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, part.3. verbo Ecclesia num.12.* Bartholom. Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num.2.* Ludou. Caspensis, *in cursu Theologico, tomo 2. tract.23. disp.3. sect.3. n.72* Castrus Palaus, *part.2. Operis Moralis, tract.11. punct.1. vnica disputationis, num.1. in fine.* Leander à sanctissimo Sacramento, *part.4. tract.2. disput.8. quæst 7. & part 5. tract.5. §.4. quæst.33.* Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract.6. cap.4. num.32.* & Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat.28. num.52.* cum Victoria, *verbo Eucharistia, num.99.* Henriquez, *in Summa lib.9. de Missa, cap.27. §.5. & lib.13. cap.51. §.3.* Gambarupta, *de Casibus reseruatis, cap.15. casu 6. num.13.* Mario Alterio, *de Censuris, tomo 2. disput.3. de Interdicto, cap.1. versic. Quartò violatur.* Gregorio Sayro, *in Thesauro lib.2. cap.4. num.11. & lib.5. cap.57. num.22.* Auila, *de Censuris, part.5. disput.7. dub.1. versic. Tertius casus.* Francisco Suarez, *tomo 3. in 3. partem D. Thom. disput.81. sect.4. versic. Quarta causa, & tomo 1. de Religione, tract.2. lib.3. cap.2. à num.5.* Reginaldo, *in Praxi Pœnitentiæ, lib.32. num.17.* Vgollino, *de Potestate Episcopi, cap.29. §.4.* Ludouico de Miranda, *in Manuali Prælatorum tomo 2 quæst. 29. artic.5. conclus.1. versic. Tertius casus.* Homobono, *de examine Ecclesiastico, tract. 12. cap.3. quæst.13. resolut.1. pag.447.* & cum Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.1. lib.3. cap.14. à num.55.*

Probatur conclusio. Expressè definitum est *in cap. Consuluisti, el 7. de Consecratione Ecclesiæ,* debere reconciliari Ecclesiarum Cœmeteria in quibus excommunicati fuerint sepulti. Verba textus 2

recensui

recensui in Disquisitione, *num.4.* Ergo à fortiori reconciliandæ erunt ipsæ Ecclesiæ, si in eis excommunicati fuerint tumulati. Ita inferunt reeeositi Doctores. Et benè quidem. Quia si vbi eadem est Inris ratio, eadem est Iuris dispositio. *L. Ideoque, ff. de Legibus, L. illud, ff. ad legem Aquiliam. L. A Titio, ff, de Verborum significatione.* Glossa, *in cap. Cum Martha, verbo Idem est ratione, el 6. de Celebratione Missarum,* vbi ait. Vbi eadem est ratio, debet esse idem Ius. Et æquitatis enim ratio, similia Iura suadere videtur. *Cod. ad L. Falcidiam. L. vltim. Favet etiam textus, in cap. Cum dilecta, el 4. de Confirmatione vtili, vel inutili*, ibi. Eiusdem æquitatis similitudine prouocari, prædicta priuilegia..... duximus innouanda. Vbi Glossa, *verbo Similitudine*, sic ait. Similis enim æquitatis ratio, similia Iura suadere videtur. *Et in cap. Translato, verbo Quod de Vno, el 3. de Constitutionibus*, ita fatur. Argument. quod vbi est eadem ratio, ibi debet esse idem Ius: & quod de similibus, idem iudicium est habendum. Sic ibi. Et quidem vbi maior fuerit ratio, eadem saltem, sed à fortiori, erit Iuris dispositio. Quod autem maior sit ratio ad non humandos excommunicatos non toleratos (de quibus conclusio, nostra procedit) in Ecclesia, quam in Cœmeterio, per se ita notum est, vt nulla indigeat probatione. Est namque Ecclesia, principalis, respectu Cœmeterij, & Cœmeterium est accessorium Ecclesiæ. Et hac de causa, polluta Ecclesia, pollutum redditur Cœmeterium ei contiguum; secus verò è contra, ex Cœmeterij pollutione, non sequitur Ecclesiæ pollutio, vti latè Doctores, & ego ipse nonnihil, *Disquis. 2. dub. 17. n. 2.*

5 Estque Ecclesia ad altiores effectus, & ad maiorem Dei cultum, quàm Cœmeterium destinata, vti notissimum est omnibus Christi fidelibus. Cœmeterium namque, solum ad Sepulturas fidelium; Ecclesia autem, vltra hunc effectum, est ad istos consecrata: Vt in ea oretur: vt res diuina fiat: & vt ministrentur Ecclesiastica Sacramenta, vti benè Azotius, *part. 2. lib. 9. cap. 6. in principio*, docet. Ac per consequens, si iniurioso Cœmeterio est, in eo excommunicatum non toleratum sepelire, propter reuerentiam illi debitam, per huiusmodi humationem violatam, eadem erit humatio Ecclesiæ iniuriosissima ob maiorem ei debitam reuerentiam, propter maiorem suam sanctitatem. Propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis. Et sic concluditur, Ecclesiam pollui, per sepulturam excommunicati denunciati, & notorij Clerici, & Religiosi, sicut polluitur Cœmeterium per similem sepulturam.

DVBIVM III.

An per Sepulturam Hæretici notorij, & denunciati excommunicati locus sacer polluatur?

BREVIARIVM.

Communio.

Notoriis Clericorum percussoribus, nec aliis excommunicatis denunciatis communicare non possumus viuis, aut mortuis. n. 2.

Hæreticis, & Schismaticis notoriis communicare possumus viuis, & defunctis, si eorum excommunicatio per Iudicem competentem denunciata non sit. n. 2.

Excommunicatio.

Contra Hæreticos, & Schismaticos quotannis fertur in Bulla Cœna Domini. n. 2.

Excommunicatis ipsis directè non fauent Extrauagantes Insuper ad euitandum, *&* Ad euitanda scandala. n. 3.

Exttauagantes.

Vide Verbo Excommunicatio.

Necessitas.

Licitum facit necessitas, quod aliàs esset illicitum. n. 2.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio per humationem Hæretici notorij, si non est denunciatus excommunicatus. n. 1.

Inducitur tamen per humationem Hæretici excommunicati denunciati. n. 3.

CONCLVSIO.

NOn censetur pollutus locus sacer per humationem in eo factam cadaueris Hæretici, publici etiam, & notorij, non tamen denunciati excommunicatj. 1

Ita docent Nauarrus, *tomo 2. consiliorum, lib. 5. tit. de Hæreticis, consil.* 10. *num. 4. versic. Tertiò.* Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia numero* 29. Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. quæst. 9. num.* 15. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubit. 2. sect. 5. num. 2. & sect. 6. num.* 1. Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part. 1. tract.* 8. *cap. 5. num. 72. versic. Nota* 10. cum Cardinali de Lugo. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num.* 127. cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 2.* Vgolino, *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 4. versic. Excipitur.* Pacis verba libuit in medium proferre. In tantum (inquit Doctor iste) vt neque cadauer notarij Hæretici censeatur polluere, nisi denunciatos simul fuerit excommunicatus. Ita Iordanus, qui Nauarri rationem expendens, ita vlteriùs fatur.

Et rationem reddit Nauarrus, *dicto loco num. 2. & 4.* nimirum, quòd non teneamur euitare notorios Hæreticos, vel Schismaticos, sicut teneamur excommunicatos denunciatos, vel notorios Clericorum percussores, quia multitudo Hæreticorum, & necessitas communionis, facit licitum, quod aliàs esset illicitom, iuxta regulam: Quod non est licitum, &c. *de Regulis Iuris in 6.* Vel quia dicta Extrauagans *Ad euitanda*, loquitur de solo notorio percussore secundùm antiquam editionem. Aut quia ipsa Extrauagans restricta sit ad solum hunc casum. Quapropter & si quis notorius Hæreticus sit, vel Schismaticus, & consequenter excommunicatus, quia in Bulla Cœnæ tales singulis annis excommonieantur; attamen non tenemur illos euitare viuentes, sicut tenemur duas præfatas species excommunicatorum. Nauarrus, *loco citato, & in Manuali, cap. 27. num. 35. in fine, & de horis Canonicis, cap.* 21. Et ob id, neque post mortem: & sic violatio, per illorum sepulturam, non inducitur. Huc vsque Pax Iordanus. 2

Ex dictis benè colligitur, per humationem Hæretici, denunciati excommunicati, in loco factam sacro, præfatum pollui locum. Quia violantur Iura, tradi Ecclesiasticæ Sepulturæ excommunicatos prohiben 3

prohibentia, & reconciliationem post humationem indicentia. Violantur certè, quia nec Extrauagans *Insuper ad euitandum*, Concilij Constantiensis, neque Extrauagans *Ad euitanda scandala*, Excommunicato fauet denunciato; immò potiùs aduersatur. Cum igitur ei viuo communicate non liceat, neque mortuo communicate licebit. Ac per consequens, per illius in loco sacro humationem, ipse locus pollutus censebitur.

DVBIVM IV.

An per Pagani Sepulturam locus sacer pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Erubescere.

Erubescimus sine textu loqui. n.3.

Ethnos.

Vox Ethnos Græca, significat quod Latina Gens. n.1.

Gentiles.

Qui Baptismum non susceperunt, Gentiles sunt, & Ethnici. n.1. *& Pagani.* ibid.

Paganus.

Omnis ille, qui Baptismum non suscepit, etiamsi filius Catholici sit, Paganus est. n.1.

Pollutio loci sacri.

Inducitur pollutio loco sacro per humationem hominis non baptizati, etiamsi infans sit, & filius Fidelis. n.2.3.

1 PRo tituli intelligentia, adnotare duxi, quod vox *Paganus*, rigorosè, & strictè significat omnem nondum baptizatum siue ille filius sit Fidelis, siue Gentilis, siue cuiuscumque sectæ professoris. Sic Passeratius *in Dictionario Ambrosij Calepini. verbo Paganus*, dicens. Ob id à Hieronymo, cœterisque Ecclesiasticis Scriptoribus Pagani appellati Ethnici, qui non sub Christi vexillo militarent. Pagani itaque Ethnici sunt, id est Gentiles. *Ethnos* enim Græcè, idem sonat, quod Latinè *Gens*. Vnde Ethnici, à gentibus geniti dicuntur, vti Hugo Cardinalis primus Dominicanæ familiæ, *Matthai* 5. *vers.* 47. docet. Quod vtique priùs noster Benedictinus Anselmus Laudunensis, Glossæ interlinealis Author *ibidem* docuerat, dicens. Id est Gentiles, *Ethnos* Græcè, Latinè *Gens*. Et in *cap* 18 *vers.* 17. ibi: Sit tibi, sicut Ethnicus: ait. Id est Gentilis. Quo adnotato, fit pro Dubij decisione.

CONCLVSIO.

2 PEr Sepulturam cadaueris hominis non baptizati, in loco factam sacro, pollutus iste censetur.

Ita docent omnes Authores. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num.* 16. Ioannes Azotius, *Institutionum Moralium, part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 13. *versic. Quartò.* Coninch, *de Sacramentis, part.* 1. *quæst.* 83. *artic.* 3. *dub* 1. *num.* 233. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo* 1. *disput.* 23. *quæsito* 11. *num.* 4. Bonacina, *tomo* 1. *de Matrimonio, punct.* 19. *num.* 29. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *cap.* 5. *num* 72. *versic. Noto* 11. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part* 1. *cap.* 2. *sect.* 6. *num.* 1. Castrus Palaus, *tomo* 2. *Operis Moralis, tract.* 31. *disput. vnica, puncto* 1. *num.* 1. *in fine.* Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo* 2. *tract.* 23. *disput.* 3. *sect.* 3. *num.* 72. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, siue Templum, num.* 12. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Ecclesia, num.* 29. Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract.* 6. *cap.* 4. *numero* 32. Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num.* 3. August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 28. *num.* 53. cum Fagundez, *in quinque Ecclesia precepta, parte* 1. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 57. Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo* 2. *quæst.* 39. *artic.* 5. *conclus.* 1. *versic. Quartus casus.* Sayro, *in Thesauro, lib.* 5. *cap.* 16. *à num.* 25. & Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 29. §. 5. Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5 *tractatu* 5. §. 4. *quæst.* 36. cum Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *partem D. Thom. disput.* 81. *sect.* 4. *versic. Quintò violatur*, Alterio, *disput.* 3. *de Interdicto, cap.* 1. *versic. Quintò polluitur.* Auila, *de Censuris, part.* 5. *disp.* 7. *dubitat.* 1. *conclus.* 2. *versic. Quartus est.* Philiberto Marchino, *de Ordine, tract.* 3. *de Sacrificio Missæ, part.* 3. *cap.* 10. *num.* 11. Hostiensi, Angelo, Syluestro, Ledesma, Viualdo, Henriquez, & Nauarro. Et concludit Leander, dicens. Et omnes, qui id intelligunt, etiam loquendo de infante, aut puero filio infidelium, aut Gentilium. Et concludere benè poterat dicendo: de puero filio Fidelium. Quoad hoc enim vt quis Fidelis, & Christi miles sit, aut non, nihil differt Fidelis filius, à filio infidelis, & Gentilis.

Satis probata manet conclusio per principia ex- 3
trinseca, authoritatem scilicet Doctorum: sed quia erubescimus, sine textu loqui, *L. Dissentiens*, ibi: Nulla præcipit Iuris dispositio. Vbi Alber. *Cod. de Repudiis. L. si verò* §. *si verò, ff. soluto Matrimonio*, & ex his Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo* 1. *lib.* 2. *disput.* 39. *num.* 6. *pagina mihi* 172, *in medium* libuit proferre Canonem, ex Concilio Aurelianensi, *cap.* 3. desumptum, & à nostro Benedictino Gratiano, Decreti Compilatore, *de Consecratione, distinct.* 1. exscripto, *el* 26. *in ordine*, in quo sic lego. Ecclesiam, in qua Paganus sepultus est, non liceat consecrare, neque Missas in ea celebrare, sed iactare foras, & mundare oportet. En Conciliare Decretum, expressè Ecclesiam pollutam ex Pagani humatione pronuncians, & reconciliationem eidem indicens Ecclesiæ.

DVBIVM V.

An per humationem infantis Fidelium filij, non baptizati, locus sacer in quo tumulatur polluatur?

BREVIARIVM.

Ecclesia.

Sub nomine Ecclesia Prælati veniunt. n.5.

Paganus.

Fidelium filius non baptizatus, Paganus, & infidelis est negatiuè. n.2.3.4.

Pollutio loci ſacri.

Per ſepulturam Filij Fidelium nondum baptizati, locus ſacer polluitur. o.1.& ſeqq.

1 EX *dictis in Diſquiſitione , & in dubio præcedenti , manet & hoc deciſum.* Sed quia Doctores allegandi in his terminis , de Filio ſcilicet fidelium loquuntur , & aliqua ſpecialia dicenda reſtant, ad iſtam in ſpecie difficultatem dilucidandam, & ſi breuiter aggredior.

CONCLVSIO.

2 POllutus cenſetur locus ſacer,in quo Filius Fidelium , natus , & nondum renatus per Baptiſmum, ſaltem flaminis, ſepultus eſt.

Conſultò dixi : *natus :* quia de eo , qui de vtero nondum egreſſus eſt matris , & ſimul cum matre ſepultus eſt, infra, dubio ſequenti eſt, nobis diſſerendum, & ob eandem rationem,& cauſam vltima illa addidi verba , *ſaltem flaminis.*

Concluſionem noſtram tenent Ægidius Conink, *de Sacramentis, tom.1.quæſt.83.art.3.dub.1. n.233.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.2. cap.6. quæſt.9.n.15.* Aſcanius Tamburinus, *de Iure Abbatum , tom.1. diſput.23. quæſit. 11. n.4.* Eligius Baſſæus,*tom.1.verb.Sacrilegium 1.n.6.& 7.* Ioann.Bapt. Lezana , *in Summa quæſtion. Regularium,tom.2.part.3.verbo Eccleſia,n.12.* Franc.Pellizzarius , *in Manuali Regularium , tom.2. part.1. tract.8 cap.5.n 72 verſic. Noto* 11.Caſtrus Palaus, *part.2. operis Moralis,tract.11,diſput.vnica,punct. 1. in fine.* Ludouicus Caſpenſis , *in Curſu Theologico , tom 2.tract.23.diſput 3.ſect 3.n.72.*Thomas Delbeue,*de Immunitate Eccleſiaſtica, part.1.cap.2. dubit.2.ſect.6.n.3.* Martin Bonacina, *tom.1.de Matrimonio,quæſt.4 punct.19. n 23.* cum P.Franciſco Suarez , *tom.3.in 3.part D.Th.Diſput.81. ſectione 4. verſic. Quinto violatur.* Antonius Diana *in Reſolutionibus Moralib.part.11.tract.8 reſol.22.*cum Fagundez , *in quinque Eccleſiæ præcepta , part.1. lib.3.cap.14 n.57.* Cardinale de Lugo , *de Sacramento Euchariſtiæ diſput.20. n.27.* dicente. Quintò polluitur Eccleſia per ſepulturam hominis infidelis,hoc eſt Pagani non baptizati,quo nomine comprehenditur infans non baptizatus , quando ſeorſim ſepelitur , non quando in vtero matris grauidæ, etiam mortuus ſepelitur : Et cum Franciſco de Lugo,*de Sacramentis, tomo 1 lib.5.cap.6. quæſt.11. n.72.* Tenet & Leander à Sanctiſſimo Sacramento, *part 5 tract 5.diſput.3. de Interdicto, cap.1.verſic. Sed poſtulabit quis*, etiam Philiberto Marchino, *tract.3. de Ordine,part.3.cap.10.n.12.*

Probatur concluſio. Quia quamuis quis ſit fi-
3 lius Chriſtianorum , ſi ipſe baptizatus non eſt, infidelis ille comprobatur , ſaltem negatiuè,id eſt, in quantum non eſt poſitiuè Fidelis. Nondum enim ſub Chriſti Domini vexillo militauit, cum ad eius militiam , non fuerit per Baptiſmum adſcriptus. Ergo per illius humationem in loco factam ſacro, eidem loco pollutio inducitur. Antecedens planè manet probatum , etſi breuiter. Conſequentia autem in illo benè infertur.Quia nondum baptizatus, etſi Filius Chriſtianorum ſit , Ethnicus, Paganus, & Gentilis eſt , vti vidimus dubio præcedente. Sed Ethnici,Pagani, & Gentilis in loco ſacro tumulari, illum polluunt. Ergo etiam Filij Fidelium nondum baptizati,ſi in eodem loco humentur, illi pollutionem inducent.

Sed dices cum Paludano recenſito , & ſequuto 4
Gregorio Sayro, *in Theſauro de Cenſuris,lib.5.cap. 16. num,25. verſic. Addit etiam,* & cum Vgolino, *de Poteſtate Epiſcopi,cap.29.§.3.*penes Bonacinam, & Leandrum, *locis citatis* , etiam Pace Iordano (licitum formidine)*volum.1.de Re ſacra,lib.5.tit.12. num. 121.* huiuſmodi Chriſtianorum Filios , propriè Gentiles, & infideles non eſſe, ſicut Filij Gentilium , & aliorum infidelium ſunt. Et ſic per illorum humationem in loco ſacro factam , iſtum minimè pollui,cum Iure cautum non ſit iſtum illorum pollui ſepultura.

Sed contra Quia licet Filij Chriſtianorum non- 5
dum baptizati , formaliter infideles non ſint , vt ſupponimus , eum falſam Religionem , per vllum proprium non admiſerint actum ; ſunt tamen infideles negatiuè , quatenus fidem , Religionemque Chriſtianam , non ſolùm profeſſi non ſunt , ſed nec illam per vllum actum proprium , etiam in voto , appropriauerint. Quæ quidem infidelitas negatiua, ſufficit ad excludendos fidelium Filios poſitiuè à communione fidelium , ſicut poſitiuè infideles excluduntur.Si enim ab hac fidelium communione , poſitiuè ſecernitur fidelis, qui poſitiuè talis, & abſolutè, quando incorrigibilem ſe oſtendit , Eccleſiam non audiendo , *id eſt, qui Eccleſiæ præſident* , vti Author operis imperfecti interpretatur locum *Matthæi,cap.*18 *verſ.17.*& ibi tanquam Ethnicus reliquis fidelibus iubetur haberi , & non deputari in numero fratrum præcipitur, vti D. Auguſtinus , *de Verbis Domini , ſerm.16.* apud Emmanuel Sa exponit , quare ſecerni non debeat Filius Chriſtianorum , non baptizatus , & tanquam Ethnicus , & à numero fratrum alienus reputari?

Quod vtique ita fieri , praxis confirmat vniuer- 6
ſalis Eccleſiæ , & noſtram pariter firmat concluſionem. Non enim ſepeliri in loco ſacro Filios Chriſtianorum ſine Baptiſmo infantes , extra materna viſcera mortuos, permittit. Immò neque Pax Iordanus , Vgolinus , & alij pollutionem ex eorum humatione induci loco ſacro negantes , illos ad iſtam admittunt. Quinimmò Pax ipſe addit. Crederem tamen talium cadauera , ſi à cæteris diſcerni poſſint, debere exhumari : prout de aliis cadaueribus prohibitorum. Verba illius omnia ſunt. Si enim præfatis pueris mortuis communicari neutiquam fidelibus licet, & illorum cadauera exhumari debent, & extra Eccleſiam proiicienda veniunt,quare iſta per illorum ſepulturam non polluatur , capere non valeo.

Et quidem ex præſcripto Pauli Papæ Quinti,in Rituali Romano , *in Rubrica de exequiis* , titulo: *Quibus non licet dare Eccleſiaſticam ſepulturam:* plures recenſentur , quibus Sepultura dari non licet & quoad præſens , ait : *Infantibus mortuis abſque Baptiſmo.*

* * *

DVBIVM

DVBIVM VI.

An per sepulturam infantis in ventre matris Christianæ mortui, & cum ea sepulti, locus sacer pollutus censeatur?

BREVIARIVM.

Pollutio loci sacri.

Per humationem infantis mortui in vtero materno, & cum matre simul sepulti locus sacer non polluitur. n. 1. & seq.

Si viuus inclusus in ventre matris mortua sepeliatur, polluitur locus sacer. n. 2.

Vix casus iste accidere potest, cum statim mortua matre fœtus suffocetur. n. 3.

CONCLVSIO.

1 MInimè pollutus censetur locus sacer per humationem infantis in ventre matris fidelis inclusis & simul cum matre sepulti.

Ita docent Ioann. Azotius, *Institutionem Moralium, part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 1. versic. Quid dicendum.* Ægidius Conink, *de Sacramentis, tom. 1. quæst. 83. artic. 3, dub. 1. num. 233.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. quæst. 9 cap. 4. num. 15. versic. At quid, columna mihi* 1222. Bonacina, *tom 1. quæst 4. de Matrimonio, puncto 19. num. 24.* & penes eum Hugo, Hostiensis, & Gregorius Saytus *in Thesauro, lib. 5. cap. 16. num. 26.* docent & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 6. num. 4.* Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo 2. tract. 23. disputat. 3. sect. 3. num. 72.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. num. 72 versic. Noto* 11. Eligius Bassæus, *tomo 1. verbo Sacrilegium 1. num. 7.* Cardinalis de Lugo, *de Sacramento Eucharistiæ, disputat. 20. num. 27.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re Sacra, lib. 5. tit. 11. num. 119.* cum Syluestro, *verbo Consecratio 2. quæst. 5.* Vgolino *de Officio Episcopi, cap. 29. §. 5. versic. 2. excipitur.* Goffredo, *de Consecratione Ecclesia, num. 10.* & cum Hostiensi, *eodem tit. §. Etiam sit, num. 8.* & Leander à *Sanctissimo Sacramento, part. 5. tract. 5. disputat. 1. §. 4. quæst. 38.* cum Alterio, *disputat. 3. de Interdicto, cap. 1. colum 6. versic.* Addit vnum, & penes ipsum Paludano, Suarez, & aliis. Allegat vlteriùs P. Leander Philibertum Marchinum, *tract. 3. de Ordine, part. 3. cap. 10. num. 12.* & Auilam *de Censuris, part. 7. disput. 7. dub. 1. conclus. 2 versic. Tertius est.*

2 Ex quibus Doctoribus aliqui conclusionem limitant, in casu, quo infans viuus, in vtero clausus matris sepeliatur. Tunc enim inquiunt, ex illius sepultura, locum pollui sacrum. Non quidem, quia in eo humatur, non baptizatus, sed quia in eo occiditur. Ita Iacobus Gordonus, *vbi proximè*, & Leander *dicta quæst. 38.* cum Suarez, *tom. 3. in 3. D. Th. disput. 81. sect. 4. versic. Quintò violatur,* cum Marchino, *loco citato*, & cum Alterio *dicto num. 12. addente.* Secùs est dicendum, si qui occiderent fœtum in vtero extra Ecclesiam post obitum matris, & deinde traderetur sepulturæ cadauer matris cum Filio intra ventrem: nam tunc non pollueretur Ecclesia, neque ex causa homicidij, neque propter sepulturam. Hæc ille.

Ægidius autem Coninck, *dicto num. 233.* ait, 3
quod vix casus ab istis Doctoribus exceptus, moraliter accidere potest, nisi ponamus in ipsa Ecclesia, vel iuxta illam matrem mori, & statim, ac expirauit, sepulturæ tradi. Quia si factus in ventre matris mortuæ aliquo considerabili tempore permaneat, statim suffocabitur. Quare Methaphysicus euadit recensitus casus.

Probatur absolutè conclusio. Quia quamuis 4
præfatus infans in vtero matris clausus baptizatus non sit, & consequenter sit infidelis, saltem negatiuè; nihil minùs quandiu in vtero matris manet, quoad hunc effectum ad minus, pars corporis eius censetur, vti expressè docent Glossa *in Can. Ecclesiam, al 1. & 26. in ordine, verbo Celebrare, de Consecratione, distinct. 1.* Coninch, Bonacina, Caspensis, & Leander, *locis allegatis*, & Pax Iordanus, *dicto num. 110. ex l. 1. §. 1. ff. de ventre inspiciendo. Et insinuatur in Canone. Si qua mulier prægnans, al 116. de Consecratione, distinct 4. ibi*: nam nihil participat in hoc mater infanti. Et ibi Glossa. *Nec in hoc aliquid habet commune cum filio.* Id est in voluntate percipiendi Baptismum, quando voluerit ipsa. Ergo in aliis commune habet mater cum filio in ventre sua incluso, & ei participat. Participat igitur fœtus inclusus eodem iure cum ipso ventre includente. Et sicut mater admittitur ab Ecclesia in vita cum fœtu in vtero, sic etiam admitti debet post mortem: decernente Innocentio Papa Tertio, *in cap. ex parte, al 11. de Sepulturis*: Et cui communicatur viuenti, communicandum sit iam defunctæ.

DVBIVM VII.

An per Cathecumeni sepulturam locus polluatur sacer?

BREVIARIVM.

Baptismus.

Est Ecclesia visibilis ianua. n. 5.

Ante susceptionem Baptismi, ad alia non admittitur Sacramenta. n. 5.

Fidem internam habens, adhuc Baptismi aqua non ablutus, ad Ecclesiam secundùm essentialem pertinet rationem. n. 4.

Qui nondum est baptizatus, ab Ecclesia puniri non potest. n. 5.

Cathecumenus.

Propriè non est fidelis; fidelis tamen censetur. num. 2. 3.

Membrum Christi est Cathecumenus. n. 4.

Vinculo Charitatis est fidelibus coniunctus. n. 4.

Communicare ei possumus, etiam in diuinis, tam viuis, quàm defunctis. n. 4.

Habens fidem internam ad Ecclesiam pertinet ante Baptismi susceptionem, secundùm rationem essentialem. n. 4.

Non potest alia Sacramenta suscipere: Nec ab Ecclesia puniri. n. 5.

Non debet in loco sacro sepeliri; sed si sepeliatur, ille non polluitur. n.1.& 5.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur per humationem Cathecumeni. num.1.

CONCLVSIO.

1 PEr Cathecumeni sepultoram in loco sacro, non censetur ille pollutus.

Ita docent Martin. Bonacina, *tom.1. de Matrimonio quæst.4. punct.19. num.23.* Bartholom. Gaoantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num.4.* Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.12. num.120.* Eligius Bassæus, *tom.1. verbo Sacrilegium I. num.7.* Augustin. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part.2. allegat. 28. num.53. pag. mihi 277.* cum Vgolioo, *eodem tractatu, cap.29. §.5. versic. Excipitur.* cum Alterio, *tom.2. de Censuris, disputat.3. de Interdicto, cap.1. versic. Sed postulabit quis*, & cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.5. cap.16. num.14.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.5. tract.5. disput.1. §.4. quæst.40.*

2 Probatur conclusio. Quia licet Cathecumenus propriè Fidelis non sit, cùm sacrum Baptismum, per quem solùm propriè Fideles efficiunt; in re nondum receperit; est tamen largo modo Fidelis, cum in voto susceperit: & virtute Baptismi Flaminis regeneratus, & Fidelis censendus sit.

Quocirca noster D. Lanfrancus Cantuariensis Archipræsul, *in Paraphrasi capitis 1. Epistola Apostoli Pauli ad Colosenses*: pro Fidelibus Fratribus, Cathecumenos intelligit. Vide ibi, *pag. 163. in principio.* Et *in Indice rerum, & verborum*, sic ait. Cathecumeni vocantur Fideles.

3 Facit & textus elegans, *in cap. Veniens el 3. de Presbytero non baptizato*, ibi: Nam cum quis non solùm per Sacramentum Fidei, sed per fidem etiam Sacramēti efficiatur procul dubio membrum Christi, & qui Christum habet per Fidem, etiamsi Baptismum non habeat, habet vtique fundamentum præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus, &c. Hæc ibi.

4 Deinde probatur. Quia Cathecumenus viuens, nobis vinculo Charitatis coniunctus est. Ergo non est separandus mortuus. Antecedens confirmari potest, non solùm ex dicto *cap. Veniens*, decernente Cathecumenum Christi esse membrum: & ex Concilio Arausicano I. *Canone* 19. dicente: Cathecumeni nonnunquam admittendi sunt, etiam inter domesticas orationes. Recensetur à Petro Crispetio, Cœlestino Monacho, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Cathecumenus, vers. Cathecumenus plura.* Et asseritur à Pace Iordan. *loc. cit.* à Barbos. Vgolino, & Alterio, *supra allegatis*, & à Iacob. Granado, *in 2.2. D. Thomæ, Controuersia 1. de Fide, tract.6. disput.2. num.9*, cum Torrecremata, *in Summa, de Ecclesia, lib.1. cap.8. ad 8.* & Gregorio Valentia, *2.2. quæst.1. punct.7.4 8. §.14 versic Cathecumeni*, quatenus asserit ipse Granadus, Cathecumenum internam Fidem habentem, adhuc aqua Baptismi non ablutum, ad Ecclesiam, secundùm essentialem pertinere rationem. Et paucis interiectis, ad huius probationem, sic præfatum textum, *capitis Veniens*, exponit, vt dicat, *Hominem, non solùm fuerit verum membrum Christi per Baptismum, sed etiam per Fidem Baptismi.* Id est, per fidem, quàm habet de ipso Sacramento Baptismi licet ipsum non habeat Sacramentum, vti Glossa ibi, *verbo Habet per fidem.* Consequentia verò nostra probata manet, ex sæpè recensitis Iuribus, decernentibus, quod cui communicatur viuenti, communicandum sit iam defuncto.

Aduertont tamen nonnulli ex nostræ sententiæ Doctoribus, quod licet per Cathecumeni humationem, in loco factam sacro, iste non polluatur; non debet in eo tumulari, cum careat Baptismo in re, per quem participes efficimur priuilegiorum Ecclesiæ, & Sacramentorum. Quibus consonat Granadus, *vbi proximè*, quatenus docet Cathecumenum ad Ecclesiam, prout visibilis ista est, non pertinere. Quia Baptismus, (inquit) est ianua Ecclesiæ visibilis, & ideò necnon baptizati admittuntur ad alia Sacramenta, nec ab Ecclesia puniri possunt. 5

DISQVISITIO V.

De Consecratione, ac Benedictione Ecclesiæ, per Excommunicatum factis.

An pollutus censeatur locus sacer, si per Excommunicatum non toleratum, consecretur, aut benedicatur?

§ I.

Prima refertur Sententia.

BREVIARIVM.

Baptismus.

Extra Baptismalem Ecclesiæ Fontem, quibus liceat Baptismum ministrare. n.2.

Ratio.

Vbi æqualis, aut maior est ratio, ad similia procedi potest. n.2.

Rationis identitas, non tam operatur extensionem legis, quàm legem enucleare. n.2.

simile.

De similibus idem Iudicium est habendum. n.2.

De similibus ad similia rectè proceditur. n.2.

Circa difficultatem propositam, & eius decisionem, duplex est Doctorum sententia, ex diametro opposita. Prima asserit, actionem ipsam consecrationis, aut benedictionis Ecclesiæ, aut alterius loci sacri per Episcopum, aliumve Ministrum Excommunicatum denunciatum, aut Clerici, vel Religiosi percussorem notorium factam, pollutionem eidem inducere locu, sicut inducit homidium, effusio sanguinis, & seminis, &c. 1

Hanc tenent D. Antoninus, *in Summa, part.3. tit.12. cap.6. §.4. in fine.* Ioannes Azorius, *Instit. Moral. part.1 lib.10. cap.26. quæst.13. versic. Quintò, & part.2. lib.9. cap. 5. quæst. 1. versic. Sextò, polluitur.*

polluitur. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia*, *num.* 17. Gregorius Sayrus, *in Thesauro*, *lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 27. Bonacina, *tomo* 1. *quæst.* 4. *de Matrimonio*, *punct.* 19. *num.* 23. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum*, *tomo* 1. *disputat.* 23. *quæsito* 11. *num.* 5. Augustinus Barbosa, *de potestate Episcopi*, *parte* 2. *allegat.* 27. *num.* 28. cum Henriquez, *in Summa*, *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 6. *in fine*. Vgolino *de Officio Episcopi*, *cap.* 29. §. 6. *num.* 1. Gambarupta, *de Casibus reseruatis*, *cap.* 15. *casu* 6. *num.* 15. *pag.* 204. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra*, *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 132. cum Hostiense, Ioanne Andrea, Buttio, Abbate, & aliis *in cap. Consuluisti*, *el* 7. *de Consecratione Ecclesiæ*, *vel Altaris*. Ludouico de Miranda, *in Manuali Prælatorum tomo* 2. *quæst.* 49. *artic.* 5. *conclusione* 1. *versiculo Quintus*, Syluestro, *verbo Consecratio* 2. *quæst.* 5. *versic. Quintus*. Toleto *in Summa*, *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. *versic. Quinta*, & cum Portell. *in dubiis Regularium*, *verbo Ecclesiæ reconciliatio*, *num.* 4. & apud Thomam Delbene, *de Immunitate*, *parte* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 6. *num.* 14. Syluester, *verbo Benedictio*, *quæst.* 6. Tabiena, *verbo Consecratio* 4. *num.* 8. Nauarrus, *in Manuali*, *cap.* 27. *num.* 258 & alij. & penes Leandrum à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 4. *quæst.* 35. Auila *de Censuris*, *parte* 5. *disputat.* 7. *dubitat.* 1. *conclus.* 2. *versic. Quartus*, & Marius Alterius, *disputat.* 3. *de Interdicto*, *cap.* 1. *conclus.* 12. *versic. Omnes Authores*, dicens, omnes tam veteres, & recentiores (excepto vno Suario, *vbi infrà*) in hac sententia conuenire: & ideò oppositum non carere aliqua temeritatis nota, indubitanter affirmat.

2 Hæc sententia nullo Iuris fundamento nititur, rem saltem decernenti: solúmque in paritate quadam fundatur. Dicunt enim præfati Authores, quod sicut sepultura, humatio, seu sepelitio excommunicati denunciati, & notorij Clerici, & Monachi percussoris, valet loco sacro, in quo illa fit, pollutionem inducere, iuxta ea, quæ probata reliquimus, ita & à fortiori, illam inducere valeat consecratio, & benedictio loci sacri, per Ministrum pariter excommunicatum denunciatum, aut notorium Clerici, & Monachi percussorem facta: cum de similibus, idem debeat esse iudicium, vti ait Nauarrus, *tit. de Sepulturis*, *consil.* 1. *ex cap. Dudum*, *el* 2. *de Electione*. De similibus enim ad similia, rectè proceditur. *L. Non possunt*, *ff. de Legibus*. Nulla namque certior, & facilior via aperiri potest ad informandum arbitrium iudicantis, pro similibus cognoscendis, quàm rationis consideratio. Vbi enim æqualia, aut maior ratio adest, ad similia procedi poterit. Quia rationis identitas hoc operatur, vt non tam extendere, quàm enucleare Legem videamur. Menochius, *de arbitrariis Iudicum*, *lib.* 2. *centur.* 1. *casu* 84. cum pluribus, quos recenset penes Pacem Iordanum, *num.* 134. qui quidem Pax *eodem volum.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *de Baptismo*, *num.* 18. Clementinam, *Præsenti*, *vnicam de Baptismo*, prohibentem, ne quis aliquos, nisi Regum, vel Principum liberos, extra Fontem Baptismalem Ecclesiæ baptizet: *aut nisi talis necessitas emerserit*, *propter quam nequeat ad Ecclesiam*, *absque periculo propter hoc accessus haberi*: extendit ex identitate rationis, ad casum, quo nobilis puella occultè peperit; & ex baptismo in Ecclesia veris similiter timeretur manifestatio erroris: & consequenter, diffamatio, & vitæ periculum, & sic de similibus. Hæc præfatus Pax Iordanus.

§. II.

Secunda sententia recensetur, & pro Conclusione statuitur.

BREVIARIVM.

Opinio.

Vnius Doctoris opinio contra reliquos, in re opinabili, & obscura sequi potest, si maturo nitatur fundamento. n. 4. 5.

Opinio communiter sequuta, non rarò ab aliquo refutatur Doctore, illa rectè examinata, & a pluribus illa relicta, contraria sequitur. n. 5.

Communis opinio, non est præferenda illi, quæ validioribus, & melioribus nititur rationibus. n. 5.

Pollutio loci sacri.

Non inducitur pollutio loco sacro, ex eo, quod consecretur, aut benedicatur per Ministrum excommunicatum denunciatum, aut notorium Ecclesiastici percussorem. n. 3. & seqq.

Propositio.

Illa propositio, & sententia dicitur temeraria, quæ sine graui fundamento authoritatis, vel rationis aliquid contra communem Doctorum asserit. n. 4.

Secunda verò sententia, è contra docet, minimè Ecclesiam, aut alium locum sacrum pollu- 3
tum iudicandum, ex eo, quod consecretur, aut benedicatur per Episcopum aut alium Ministrum excommunicatum denunciatum, aut notorium Clerici, vel Monachi, seu Religiosi percussorem.

Illam tenent Franciscus Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *partem D. Th. disputat.* 81. *sect.* 4. *versic. Quartò violatur*. Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta*, *lib.* 1-3. *cap.* 14. *num.* 50. Philibertus Marchinus, *de Sacramento Ordinis*, *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 10. *num.* 11. *in fine*, & Paulus Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *num.* 5. prout nouissimè recenset, & sequitur Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 4. *quæst.* 35. Tenent etiam Ægidius Coninck, *tomo* 1. *de Sacramentis*, *quæst.* 83. *artic.* 3. *dub.* 1. *num.* 232. *pag. mihi* 178. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica*, *part.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 6. *num.* 15. (cum hac tamen limitatione: dummodò, inquit, Minister, seu Episcopus fidem Sanctæ Trinitatis tenuerit, sicuti habetur *in Canone Ecclesiis*, *de Consecratione*, *distinct.* 1.) Antonius Diana, *in Resolutionibus Moralibus*, *part.* 11. *tract.* 8. *resolut.* 22. Cum Cardinali de Lugo, *de Sacramento Eucharistiæ*, *disputat.* 20. *sect.* 2. *num.* 17. Fagundez, *vbi supra*, *num.* 56. & cum Dicastillo, *de Sacramentis tomo* 1. *tractatu* 5. *disputat.* 4. *dub.* 7. *num.* 124. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium*, *tomo* 2. *parte* 3. *verbo Ecclesia*, *seu Templum*, *num.* 12. Pro hac etiam sententia recenset Pax Iordanus, *dicto tit.* 12. *num.* 133. Emmanuelem Rodriquez, *in Summa*, *tomo* 1. *cap.* 153. *num.* 2. *conclus.* 1. & Vgolinum *de officio Episcopi*, *cap.* 29. §. 6. *in principio*.

4 Hanc sententiam constanter amplector, & ad subscribendum compellor, non solùm propter authoritatem Doctorum, quos pro ipsa recensui, sed præcipuè ob principia intrinseca, quæ illam probabiliorem, citra omne dubium, quàm contrariam efficiunt. Quod ostendere intendo: & notam temeritatis, quàm Alterius ei inurere vult, facilè propellere aggredior. Pro quo suppono, propositionem, seu doctrinam, aut sententiam temerariam illam à Theologis communiter dici, quæ est contra communem Doctorum, sine graui fundamento authoritatis, vel rationis. Non enim sufficit ad inurendam ei temeritatis notam, esse contrariam communi Doctorum sensui, si tamen habeat efficacem rationem, aut magni momenti testimonium, prioribus non cognitum Doctoribus, vti benè doctissimus Ludouicus Turrianus, *part. 1. disputationum selectarum, disput. 30. dub. 1. versic. Rursus dicitur*, & sapientissimus Gabriel Vazquez, *tom. 1. in 1. 2. D. Th. disput 62. cap. 4. sub num. 13.* docent. Sed libuit huius tanti Magistri verba, in medium proferre, vt suppositum nostrum illustrius euadat.

5 Quod si quis (inquit P. Vasquez) leui aliqua ratione, nec maturè considerata, amplectatur opinionem minùs tutam, contra cæteros Doctores, peccabit sanè, non quia contra conscientiam operetur, sed quia leuiter, & temerè de re aliqua iudicauit, vt rectè tradit Nauarrus, *in Can. Si quis, de Pœnitentia, distinct. 7. num. 50. & 51. & 52.* Quando verò censeri debeat temeritas, & leue fundamentum in iudicando, arbitrio prudentis relinquitur: nec enim censeri debet temeraria opinio vnius Doctoris contra reliquos, in re obscura, & opinabili, si maturo fundamento, excogitata sit. Nam vt rectè admonet Corduba, *lib. primo, quæst. 17. §. 13.* temeraria opinio est absolutè censenda, non quæ communi sensui Doctorum Scholasticorum contraria est, sed quæ absque sufficienti ratione, & fundamento excogitata est. Nam multæ opiniones initio excogitatæ, & in Scholas inuectæ sunt, quæ communes tunc non fuerunt. Vnum in hac re maturè satis procedendum est. Hæc omnia Pater Vasquez.

Dictis consonat Doctoribus Ægidius Coninch, *de Sacramentis, quæst. 74 artic. 8. dub. vnico, num. 186.* in hæc prorumpens verba: Respondeo primò, non esse inusitatum in Ecclesia Dei, vt opinio aliqua, quæ aliquando fuit visa quasi communis inter Doctores Scholasticos, qui vnius forsè authoritatem sequuti, eam minùs diligenter examinarant, postea ab aliis refutetur.

Accinit & nouissimè Augustinus Barbosa, *in c. Canonum statuta, num 9. ex l. de Constitutionibus*, vbi ita fatur. Communis tamen opinio non est præferenda illi opinioni, quæ validioribus, & melioribus rationibus nititur. Fichard. *dicto tit. 17. n. 424. pag. 251.* Farinacius, *in Praxi criminali, part. 1. quæst. 15. num. 56.* Martha, *de Iurisdictione, part. 2. cap. 6. num 6. & 7.* Hactenùs Barbosa. Habemus igitur pro à nobis supposito, vltra alios, qui sine dubio aderunt, Cordubam, Suarez, Vasquez,

Turrianum, Coninch, Fichardum,
Farinacium, Martham, Barbosam,
& Ioannem Caramuelem,
infrà reddendum
à n. 8.

§. III.

Improbatur Alterij assertum, & nostrum probatur.

BREVIARIVM.

Opinio.

Non est temeraria opinio, & sententia, quæ pro se habet graue fundamentum authoritatis, aut rationis, etiamsi communi contrarietur. num. 6. & seqq.

Vnicus Doctor probus, pius, & Doctus, qui rem ex professo discutit, opinionem probabilem facit. n. 6. 7.

Authores graues sua solâ authoritate benè fundare possunt opinionem probabilem, extrinsecè tamen. n. 6.

Communes opiniones sæpè erroribus, & hallucinationibus obnoxiæ sunt. n. 9.

Opiniones communes, tanta non sunt authoritatis, vt opposita non sint aliquando probabilis n. 9.

Pollutio loci sacri.

Ex sola Iuris Canonici dispositione, loci sacri pollutio prouenit. n. 11.

Non censetur pollutus locus sacer ex eo, quod consecretur, aut benedicatur per excommunicatum denunciatum, aut notorium Clerici percussorem. n. 11. & seqq.

Qvod igitur supposito contra Marium Alterium, seu eius propositionem, sic insurgo. 6 Sententia illa temeraria non est, quæ nuis contraria communi sit, quæ pro se habet fundamentum graue authoritatis, aut rationis. Sed sententia, quàm sequimur vtrumque habet authoritatis, & rationis fundamentum. Ergo non est temeraria. Ergo iniustè ei Alterius notam inurit temeritatis.

Maior cum vtraque consequentia patet. Minor autem quoad eius primam partem satis benè probata manet. Quod sic demonstro. Fundamentum authoritatis graue illud est, quod Doctorum grauium, id docentium, authoritati nititur. Authores enim graues, opinionem probabilem, benè valent suâ solâ authoritate, extrinsecè tamen fundare, & constituere, vti Ausonius Noctinot *in Summa Diana, verbo Opinio, num. 1.* Immò & authoritas vnius Doctoris pij, probi, & docti, qui rem ex professo discutit, potest efficere opinionem probabilem, vti Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tom. 2. part. 4. verbo Opinio Regularibus tenenda, num. 3.* vbi rationem hanc reddit.

Quia authoritas talis Doctoris non est leue, aut leuissimum fundamentum, sed alicuius ponderis. 7 Sanchez, *tom. 1. in Decalogum, lib. 1. cap. 9. num. 7.* post Angelum, Syluestrum, Nauarrum, & Sa, Diana, *part. 4. tract. 4. resolut. 94.* Pasqualigus, *in Decisionibus Moralibus, de Opinionis electione, decis. 2.* post Sayrum, Vasquez, Castrum Palaum, & alios & *decis. 360. & seqq.* Sed sic est, quod nostra sententia habet pro se tot pios, probos, & doctissimos Authores, qui rem ex professo discutiunt, fundamentumque contrariæ sententiæ sectantium, & propriæ, summa diligentia examinant, & scrutantur, quos *numero 3.* recensuimus. Ergo nostra sententia graue habet

habet authoritatis fundamentum. Ac per necessarium consequens, non est remeraria, & iniustè nota inuritur remeritatis.

8 Ad huius argumenti confirmationem, libuit in omni scientia doctissimi Ioannis Caramuelis doctrinam in medium proferre, qui *in Theologia Fundamentali, fundamento 66. num 1989. ad finem*, hanc sibi, & à seipso traditis in superioribus, obiectionem nonam opponit. Videlicet.

Non est probabilis sententia, quæ militat contra omnium Doctorum consensum; atqui asserens certum se peccauisse, dubium an mortaliter, ita vt ne probabile quidem iudicium de eo queat elicere non teneri confiteri, Doctorum torrenti, vt aiunt, opponitur. Ergo. Minorem probas ex omnium Doctorum sententia, quos citat Sanchez *suprà num. 66. (scilicet lib. 1. Summæ, cap. 10.)* Et statim sic Caramuel præfatæ respondet obiectioni.

9 Sed hæc ratio non vrget. Primò, quia posset aliquis diffidere sententiis communibus. Experientia enim constat, esse multis erroribus, & hallucinationibus obnoxias. Nam quæ omnes dicunt, pauci, aut nulli examinant, & ideò crebrò erramus, quando torrenti hominum inconsideratè subscribimus. Ergo si ingredi placeret hanc viam, possemus negare maiorem, condonare minorem, & illatam consequentiam negare.

Secundò. Communibus Theologorum sententiis sit sua authoritas, cur autem tanta, vt oppositæ non sint aliquando probabiles?

Tertiò. Condonemus, & hoc: & ad argumentum respondeamus, Illud erat. Opinio, quam omnes Theologi reprobant, non est probabilis. At hanc reprobant omnes. Ergo non est probabilis. Et nos transire maiorem permittimus, & minorem negamus. Nam Theologi, qui negant nostram resolutionem, alio sensu voces, ipsas vsurpant, & ideò non dissentiunt in re &c. Hucusque noster Caramuel, ex cuius solutionibus, primam, & secundam bene pro nobis expendere possumus.

10 Minorem autem nostri principalis argumenti, quoad secundam eius partem quod scilicet nostra sententia, graue rationis habeat fundamentum, ac per consequens, quod intrinsecè fundata illa sit, quod sit probabilis, & nulla digna remeritatis nota, probo simul cum ipsa sententia. Si enim ista per rationem bene euaserit probata, fundamentum rationis graue ipsammet habere, demonstratione notum erit, sine vlla alia probatione. Com nihil aliud sit, fundamentum habere rationis, quàm posse ratione probari.

11 Quod locus sacer pollutus censeatur, prouenit ex Iuris Canonici dispositione. Sed in nullo huius Iuris textu habetur, quod Ecclesia, aut alter locus sacer, pollutus censeatur ex consecratione, aut benedictione illius, per Ministrum excommunicatum denunciatum, aut notorium Clerici, vel Monachi percussorem facta. Ergo per huiusmodi consecrationem, aut benedictionem minimè pollutus censendus est locus ille.

***

§. IV.

Obiectiones pro aduersariis proponuntur, & fundamentaliter diluuntur, & soluuntur.

BREVIARIVM.

Axioma.

Vbi eadem est Iuris ratio, eadem est Iuris dispositio: & vbi maior fuerit ratio, eadem saltem, sed à fortiori erit dispositio. n. 18.

Locum habet in materia fauorabili, & extensibili, ac in conformi Iuri communi. n. 30.

Taciti, & expressi, idem est iudicium. n. 26.

Basilica.

Ecclesia non consecrata, Basilica dicitur. n. 18.

Communio.

Cui non communicauimus viuo, mortuo communicare non possumus. n. 26. 30.

Maior fit in Ecclesia, quàm in Cæmeterio communicatio. n. 30.

Dictio *Vel.*

Non est semper copulatiua, sed aliquandò idem, quod etiam importat. n. 19.

Ecclesia.

Illa propriè dicitur Ecclesia, quæ consecrata est. n. 18.

Eadem gaudet Immunitate Ecclesia, qua Cæmeterium. n. 23.

Excommunicatio Canonis.

Canonis Si quis suadente Diabolo *Excommunicatio, non solum viros, sed fœminas afficit.* n. 34.

Afficit etiam seipsum percutientem. n. 34. 36.

Canon ille fauorabilis est, & odiosus n. 34. *& seqq.*

Afficit percutientem professum, aut Nouitium vtriusque sexus cuiuslibet Ordinis, non solum Choro destinatum, sed Conuersum, Oblatum, Donatum, & Tertiarium, & Heremitam sub obedientia Prælati Ecclesiastici, alicui deseruientem. Ecclesiæ. n. 35. 36. 37.

Est Papæ reseruata. n. 35.

Excipe Canonicos Regulares, Monachos, & Moniales. n. 36.

Illam incurrit, non solum, qui manus violentas in personam iniecit Ecclesiasticam, sed qui in rem illius corpori coniunctam: qualis est, quam manu tenet, equus, cui insidet, vestis, qua operitur, &c. n. 43.

Non incurritur per percussionem minatam: neque per exercitam, si effectu illa careat; neque per sui percussionem pœnitentiæ gratia: neque si correctionis causa moderatè, prout culpæ ratio, personæ qualitas, & consuetudo exigit, Prælati Magistri, & Pædagogi percutiant. n. 44.

Glossa.

Cæteros omnes antecellit Doctores. n. 28. 29.

Quando textus non reperitur, Glossæ opinio Legis vigorem habet. n. 28. 29.

Opinio Glossæ semper est sequenda, nisi vsus, & consuetudo sit contraria. n. 29.

Innocentius III.

Ad Summum fuit Pontificatum assumptus anno 1198. n. 23.

Interpretatio.

Fauorabilis est, & ampliandæ interpretatio per quam reditur ad Ius commune. n. 27.

Lemma.

Lemma.

Paucis verbis indicat argumentum eius, cui præfigitur. n. 23.

Lex.

Omnem suam efficaciam, & vim à mente, & voluntate Legislatoris accipit Lex. n. 24.

Legislatoris mens, ex ratione expressa intelligitur. n. 24.

Lex aliqua fauorabilis est, & odiosa respectu diuersarum considerationum: & secundùm vnam, ampliabilis; secundùm aliam verò restringibilis. n. 34. 42. 43.

Lex absolutè est fauorabilis, quæ bonum publicum Religionis respicit, quamuis aliàs particularibus personis odiosa n. 34.

Regula traditur ad dignoscendum, quænam sit Lex fauorabilis, quænam verò odiosa. n. 38. 39. 40. 41.

Quando odium à fauore distingui nequit in Lege, ex principali Legislatoris intento, iudicanda est fauorabilis, aut odiosa. n. 41.

Quando fauor, & odium commodè distingui possunt in Lege, amplianda est quatenus fauorabilis, & restringenda quatenus odiosa. n. 41.

Odia.

Odia, & pœnæ ad casum in dispositione expressum, restringi debent. n. 14.

In odiosis, & pœnalibus Legibus non valet argumentum à paritate, aut à maioritate rationis. n. 14.

Pollutio loci sacri.

Ad pollutionem loci sacri, non attenditur maior grauitas actionis, nec scandalum ex illa procedens, sed præcisè Iuris Canonici dispositio. n. 13. 15. 16. 17.

Non censetur pollutus locus sacer, per humationem suspensi, & interdicti in illo. n. 15.

Solum censetur pollutus locus sacer ex iuris dispositione, per homicidium, effusionem sanguinis, & seminis, & per humationem Excommunicati denunciati, & notorij Ecclesiastici percussoris. n. 15.

Polluta non censentur Altaria, Calices, Patena, & vestes sacræ, quibus Excommunicati non tolerati, & degradati celebrant, nec benedictione indigent, aut reconciliatione. n. 17.

Religiosus.

Qui expressè, vel tacitè professus est, cum effectu Religiosus censetur. n. 36.

Sepeliri. Sepultura.

Olim, non fuit permissum omnibus Fidelibus sepeliri, intra Ecclesias, nec intra Basilicas. n. 19. & seqq.

Sepultura loci sacri nihil prodest, sed obest ei, qui in mortali decessit. Horribili illustratur exemplo. n. 20.

Excommunicatus non toleratus, sepultura priuatur Ecclesiastica. n. 32. 42.

12 Sed obijcies. Implicitè, & virtualiter contineri casum nostrum de pollutione loci sacri, per Excommunicatum non toleratum consecrati, aut benedicti, in *cap. Consuluisti, el. 7. de Consecratione* Ecclesiæ, vel Altaris ob paritatem, seu potius ob maioritatem rationis. Maior enim ratio militat ad prohibendum, ne Excommunicatus non toleratus cum solemnitate magna, & non sine maximo Fidelium scandalo, Ecclesiam consecret, aut benedicat, quam ad prohibendum, ne ipsemet excommunicatus in loco sacro sepeliatur. Prohibendo igitur istam minorem actionem Pontifex in allegato iam capite, maiorem illam prohibere credendum est.

Sed contra. *Primò.* Quia ad pollutionem loci 13 sacri, neutiquam attenditur maior grauitas actionis, & scandalum ex illa procedens, sed Iuris Canonici dispositio precisè. Aliàs enim ex blasphemia, odio Dei, & actione hæretici, aut Iudaica, qua Sacratissima Christi Domini imago, fustibus vapularetur publicè in ipsa Ecclesia coram omni populo, polluta illa remaneret; quia actio huiusmodi, sine vlla comparatione, grauior est, scandalique maioris inductiua, quàm homicidium, effusio sanguinis, & seminis, & quam infidelium, excommunicatorúmque sepultura. Illud autem nemo dicere valet. Ergo nec quod per paritatem, aut maioritatem assertam rationis, prohibita censeatur *in cap. Consuluisti*, consecratio, aut benedictio, ne per excommunicatum non toleratum Ministrum fiat, sub pollutionis pœna, & reconciliationis.

Secundò. Quia in Legibus pœnalibus, non valet 14 argumentum à paritate, aut à maioritate rationis, cum odia restringi debeant ad casum duntaxat expressum, iuxta Regulam *Odia restringi, & fauores conuenit ampliari. la 15. de Regulis Iuris, in 6.* & Regulam. *In pœnis benignior est interpretatio facienda la 49. eodem libro.* & iuxta ea, quæ tradit Glossa *in cap. Transmissa, verbo Ex vi, el final de Iure patronatus.* ibi. Quia cum sit pœna, non debet imponi, nisi exprimatur, quod sit imponenda & *in Clementinam vnicam, de Consanguinitate, verba Eos*, ibi. Tamen non est locus huius pœnæ, quia in his casibus, & similibus, expressa non est.

Idem tenent communiter Doctores. Nicolaus Garcia, *de Beneficio tomo 2. part. 11. cap. 10. num.* 206. ex Canone *Pœna, de Pœnitentia, distinct. 1.* cum Nauarro *ibi, à num.* 1. Dominico *num.* 9. Iasone, *in L. Cum quidam, ff. de Liberis, & posthumis, à num.* 9. Decio, *in L. Si quis, ad quod, num. 47. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum, & in L. Factum cuique, §. In pœnalibus, de Regulis Iuris.* Aymonio, *de Antiquitate temporis, 4. p. sect. Videamus modò, num.* 24. Euerardo *loco à ratione Legis larga, à num. 63.* Dueñàs, *Regula* 287. Castro, *de Lege pœnali, lib. 1. cap. 7. documento 3.* & cum Auila, *de Censuris, part. 7. disputat. 7. dubitat. 5.* Et addit Garcia. Præsertim cum pœna ipso iure imponitur. Tiraquel. *in L. Si vnquam, verbo Reuertatur, à num.* 248. *seu* 30. & Villaguta, *de Extensionibus, tit. de Extensione Legum pœnalium, respectu mera pœna.* Salas, *de Legibus, disputat. 21. sect. 5. num.* 11. dicens cum Rebello, *de obligation. iust. & Rel. lib. 1. quæst. 7. sect.* 4. quod Lex pœnalis, non extenditur de casu ad casum ex identitate, vel maioritate rationis, maximè si pœna executionem secum afferat.

Idem sentiunt Antonius Naldus, *in Summa, verbo Casus, num. 3. pag.* 519. Palaus, *part. 1. tract. 3. disputat. 5. punct. 3. §. 4. num.* 3. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 11. num.* 14. Ioann. Caramuel *in Theologia Regulari, in Regulam Sanctissimi communis Parentis Benedicti, num.* 550. *& in Theologia Fundamentali, num.* 2075. cum Layman, *lib. 3. tract. 3. cap. 6. num. 8. & lib. 4. tract. 4. cap. 8. num.* 17. Llamas, *pag.* 367. Reginaldo, *lib. 25. num.* 160. 174. *& seqq.* & aliis. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. num.* 44. Antonius Diana, *part. 1. tract. 10. resolut.* 26. cum Salas, *de Legibus, disputat. 24. tractatus 14. sect.* 15.

sect. 13. *num.* 29. *in fine.* Portellio, *in Additionibus ad Dubia Regularium, verbo Lex, numero* 13. Valero, *in Differentiis vtriusque fori, verbo Lex, different.* 5. *numero* 2. Bonacina, *de Legibus disputatet. quæst.* 1. *punct.* 8. *num.* 23. Idem Diana, *parte* 2. *tract.* 17. *resolut.* 66. cum Miranda *in Manuali Prælatorum, tract. de Monialibus, quæst.* 2. *artic.* 10. *conclus.* 1. & cum Castro *de Lege Pœnali, lib.* 6. *capite* 3. *numero* 5. *& cap.* 4. *numero* 1. Pax etiam Iordanus, contrariæ sententiæ sectator, *volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 12. *numero* 131. vbi sequentia prorumpit.

15 Sublimita tertiò, largo tamen modo, & impropriè in interdicto, aut suspenso: nam etsi Ecclesiastica censura sint irreriti, *cap. Querenti de Verborum significatione*, & Ecclesiastica sepultura carere debeant; quia tamen violatio, vt sæpiùs fuit dictum, prouenit ex Constitutione Ecclesiæ, quæ quasi pœnalis censetur in hac parte, & consequenter non extendenda, iuxta *cap. Odia, & cap. In pœnis, de Regulis Iuris in* 6. Glossa, *in Clement.* 1. *de Consanguinitate.* Glossa *in cap. fin. de Iure patronatus*, cum vulg. proptereaque cum de solis excommunicatis Iura disponant, ad reliquas has censuras extendenda non erunt. Sayrus. *dicto lib.* 5. *c.* 16. *num.* 22. Vgolinus *dicto cap.* 29. §. 4. *in fine*, & concord.

Hæc omnia ad amussim præfatus Pax Iordanus, ex quo, & ex dictis, sic argumentor. Iura solum disponunt pollutionem loco sacro induci per homicidium, effusionem sanguinis, & seminis, & per humationem excommunicati non tolerati. Ergo huiusmodi dispositio extendenda non est ad consecrationem, aut benedictionem eiusdem loci per excommunicatum non toleratum Ministrum factas etiamsi maior ratio ad hanc adesset dispositionem, quàm ad illam de facto factam. Quia Lex pœnalis, vti benè Naldus, *vbi proximè* ait, non tam pendet ex ratione, quàm ex Legislatoris voluntate.

16 Et confirmatur. Maior ratio adest ad inducendam loco sacro pollutionem, per celebrationem Diuinorum, & sanctissimi, & incruenti Missæ Sacrificij à Sacerdote excommunicato denunciato, & à notorio Ecclesiastici percussore, & sic ab Ecclesia non tolerato, quam per eiusdem humationem, & sepulturam, tam ex parte grauitatis actionis, quàm ratione scandali ex illa prouenientis. Sed in præfato celebrationis casu, non inducitur pollutio loco sacro (nullus; quem viderim, nec contrariæ sententiæ sectator, id asseruit vnquam.) Ergo dici non debet, induci illam per Consecrationem, aut Benedictionem loci per Ministrum excommunicatum denuntiatum, & notorium Ecclesiastici percussorem, ob assertam maioritatem rationis.

17 Confirmatur secundò. Altaria, in quibus excommunicati non tolerati celebrant, Calix, Patena, & vestes sacræ, quibus in celebratione vtuntur, nòn censentur pollutæ, nec reconciliatione indigent, aut reconsecratione, vti bene docet Augustinus Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, parte* 2. *allegat.* 27. *numero* 26. cum Fusco; *de Visitatione, lib.* 1. *capite* 22. *numero* 5. & decernit Honorius Papa Tertius, *in cap. A Nobis*, el 2. *de Sacramentis non iterandis*, sub hoc tenore. A Nobis humiliter quæsiuistis, quid fieri debeat, de mortuorum corporibus, qui tempore Schismatici, & reprobi Vualdemarij à Schismaticis sunt sepulti, & de indumentis Sacerdotalibus cum quibus, nec non de Altaribus, in quibus degradati Presbyteri celebrarunt. Nos autem inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quod non credimus ob duntaxat sepultos huiusmodi exhumandos, aut debere indumenta talia iterum benedici, vel reconciliari Altaria supradicta. Hæc in Decretali illa. Ergo cum minor adsit ratio ad pollutionem inducendam ex actione Consecrationis, aut Benedictionis Ecclesiæ, aut alterius loci sacri per Ministrum excommunicatum non toleratum facta, (maiori enim grauitate, & maiori scandalo est plena celebratio degradati, quàm Consecratio, & Benedictio præfata, quia illic verum Christi Corpus consecratur, hic solum materialis Ecclesia consecratur, aut benedicitur) si non polluitur Altare per celebrationem, nec polluetur Ecclesia per benedictionem, aut consecrationem.

Quod si instes. Vbi eadem est Iuris ratio, eadem 18
est Iuris dispositio, & vbi fuerit maior ratio, eadem saltem, sed à fortiori erit dispositio, per vos *suprà disquisit.* 4. *dub.* 2 *num.* 2. vbi hoc vtentes principio, dixistis, *in cap. Consuluisti, el* 7. *de Consecratione Ecclesiæ* decerni pollutionem fuisse inductam Ecclesiæ per sepulturam excommunicati, licet nullam ibi fecerit Summus Pontifex de Ecclesiæ mentionem, sed de Cœmeterio tantùm, & de sepultura, & de humatione in eo facta. Ergo inefficax est vestra secunda solutio, ad primam datam obiectionem, inefficatiorésque confirmationes, ad illam corroborandam adductæ, in vestra saltem sententia.

Fortis quidem replicatio, & ad hominem vti apparet: ingenuè fateor; sed fortior ni fallor, eius euadet solutio, Adsit nobis supremum Numen, vt quod mente concepimus, in publicam lucem feliciter, prodeat, nascatur. Ad rem igitur.

Suppono in primis prohibitam fuisse antiquis 19
temporibus cadauerum sepelitionem, non solum in Ecclesia consecrata (hoc enim vox *Ecclesia* sonat) sed & in Basilica, (id est in Ecclesia non consecrata: vt ex multis patet sacris Canonibus, quos *infrà* §. 7. vel potiùs eorum aliquos recensebo, vt hîc magnam euitem disgressionem.) Patet suppositum primò, ex Concilio Bracharensi I. *Canone* 36. sic diffiniente. Placuit vt corpora defunctorum, nullo modo intra Basilicam Sanctorum sepeliantur: sed si necesse est, de foris circa murum Basilicæ vsque adeo non abhorret. Celebratum fuit, sub Honorio Papa Primo teste Bartholomæo Carranza, & Miranda, *in Summa Conciliorum, fol. mihi* 176. Sedem assumpsit Domini Petri, Anno Domini 622. Deinde ex Concilio Arelatensi Quarto, sub Carolo Magno celebrato, Anno 813. teste Baronio, *can.* 21. idem omnino diffiniente. Tertiò, ex Concilio Moguntino Primo, sub eodem Carolo celebrato in eodem Anno, in quo *Canone* 52. sic statuitur. Nullus mortuus infra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, vel Fideles Laici. Vbi non concedit Concilium Fideles Laicos sepiliri, immo excludit, Particula *enim*, & dictio *vel*, hic copulatiua non est, sed idem, quod *etiam* significat, Quasi diceret, Nullus præter Episcopos, Abbates, & dignos Presbyteros, etiamsi Fideles Laici sint, infra Ecclesiam sepeliatur. Sic dictum intelligo Concilium: cum ob licentiam à Latinitate, in exponendo dictionem *vel*, concessam: cum authoritatem Concilij Triburensis, sub Arnupho Imperatore Anno 895. celebrati, secundùm Baronium. Sic se præ-

cedentibus conformans statutis, *Canone* 17. statuit, Videlicet.

20 Secundùm statuta Sanctorum Patrum, & experimenta miraculorum prohibemus, & præcipimus, vt deinceps nullus Laïcus in Ecclesia sepeliatur, nisi fortè talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo suo corpori defuncto locum acquisiuit. Corpora antiquitùs in Ecclesia sepulta, nequaquam proijciantur, sed pauimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, Ecclesiæ reuerentia conseruetur. Vbi verò hoc præ multitudine cadauerum difficile sit facere, locus ille Cœmeterium, & Polyandrium habeatur, ablato inde Altari, & constituto ibi religiosè Sacrificium Deo valeat offerri. Beatus Gregorius Primus in miraculis Patrum (scilicet *lib.* 4. *Dialogorum*, *cap.* 35.) memoria dignum, & huic rei congruum refert miraculum, in Genuensi vrbe contigisse. Ibi namque quidam, Valentinus nomine, Mediolanensis Ecclesiæ defensor, defunctus est, cuius corpus in Ecclesia beati Martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis ex ea violenter repelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces concurrere, & videre duos teterrimos spiritus, qui eiusdem Valentini pedes cum ligatura constrinxerant, & eum ab Ecclesia clamantem, ac nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exteriti ad sua strata reuersi sunt; & manè facto aperientes sepulchrum, vbi idem Valentinus positus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cúmque extra Ecclesiam quærerent vbi proiectum esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus, sicut de Ecclesia fuerat abiectum. Ex qua re colligendum est, quia hi, quos grauia peccata deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. Quid igitur loca sacra sepultis prosunt, quando hi, qui indigni sunt ab eisdem sacris locis diuinitùs proiiciuntur. Sancta Synodus dixit: Mira res, & multis expauescenda, ideòque per futura temporum curricula ab omnibus obseruanda.

21 Hucusque Concilium Triburense, *in præfato Canone* 17. quem, & suprà recensitos, vti eos exscripsi, scribit Petrus Crespetius, Cœlestinus Monachus, *in Summa Ecclesiasticæ disciplinæ*, *verbo Sepultura*, *pag. mihi* 843. & 844. vbi immediatè post Triburensem Canonem recensitum, ait. Idem renouat Concilium Nannetense, *cap.*6. & signanter vetat, nec vllatenus Laïci in Ecclesia sepeliantur, sed in atrio, aut in portica, aut extra Ecclesiam. Et hæc verba ex illo refert Concilio. Infra Ecclesiam verò, aut propè Altare, vbi Corpus Domini, & Sanguis conficitur, nullatenus habet Sacerdos licentiam sepeliendi.

22 D. etiam Gregorius Magnus Pontifex huius nominis Primus, *lib.* 12. *Registri*, *indictione septima*, *Epistola* 11. prohibet consecrari Basilicam, si in illa erat aliquod corpus humatum, vti videbimus infrà.

23 Quo itaque supposito, mirum non est Innocentium Papam Tertium, qui anno Domini 1198. ad Ecclesiæ vniuersalis regimen assumptus est, *in præfato capite Consuluisti*, mentionem de Ecclesia, aut de Basilica non fecerit, sed de solo Cœmeterio. Eo maximè, quia Decretalem illam consultò de Cœmeterio, & de humatis in eo, non autem de Ecclesia, aut Basilica, & de sepulris in eis condidit Innocentius. Quod apertè ibi Glossa, *in figuratione casus* ostendit. Sic enim ait. *Casus Corpora excommunicatorum in Cœmeterio Ecclesiæ sepulta sunt. Quæritur vtrum Cœmeterium debeat denuò consecrari?* Si igitur idem quæreretur de Ecclesia, aut Basilica, & de tumulatis in eis, aut in earum aliqua, idem procul dubio, quod respondit, expressè respondere Innocentius. Quia eadem, qua Cœmeterium gaudet Ecclesia immunitate, vti ibidem benè Glossa ait, *verbo Cœmeteria*. Et quod ea fuerit Pontificis prædicti mens, illa intentio, ex lemmate constat recensitæ Decretali præfixo, quod paucis verbis, eius indicat argumentum, iuxta Passerati expositionem, *verbo Lemma*. Quod autem nostra Decretalis sibi præfixum habet, tale est. *Polluitur Ecclesia, vel Cœmeterium, si excommunicatus in ea sepeliatur*.

Si igitur ea fuit Pontificis mens, illa Innocentij intentio, legitimè intelligitur Decretalis illa, de humatione in Ecclesia, sicut de facta in Cœmeterio. Quia Lex omnem vim, & efficaciam suam accipit à mente, & voluntate Legislatoris, ita vt in lege, magis attendi debeant, quæ ex Legislatoris mente, quàm quæ ex ipsius Legis comprehenduntur verbis, vti benè Marcus Vidal, *in Arca Vitali*, *tit. de Duello*, *inquisitione* 5. *num.* 29. & Augustinus Barbosa, *tractatu de Axiomatibus Iuris*, *Axiom.* 136. *num.* 17. ex *L. Scire Leges*, *ff. de Legibus*, *L. Non aliter*, *ff. de Legat.* 3. *L. Nominis*, & *ret*, §. *Verbum ex Legibus*, *ff. de Verborum significatione*. Surdo, *Decis* 35. *num.* 14. Marco Antonio Gennuensi, *in Practicabil. Ecclesiast. quæst.* 144. *num.* 3. Ferrer, *in Constitution. Cathalon. glossa* 4. *num.*66. & sicut ratio generalis Legis, restringitur ex mente Legislatoris, idem Barbosa, *num.* 18. cum Surdo *decis.* 9. *num.* 13. & Armendariz *in Præmio ad Recopilationem Legum Nauarræ*, *num.*131. Ita è contrario, ratio particularis Legis extenditur, ex Legislatoris mente. Contrariorum enim eadem est disciplina. Vnde argumentum à contrario sensu validum est in Iure. Barbosa *in tract. locorum communium argumentorum Iuris*, *loco* 77. ex pluribus Iuribus, & Doctoribus, quos allegat. Et sic ratio Legis, seu Constitutionis *capitis Consuluisti*, bene ex mente Innocentij Tertij, illius conditoris, de Cœmeterio, ad Ecclesiam, & Basilicam in nostra extenditur sententia. 24

Sed instabis. De mente Pontificis non constat legitimè, cum in textu dictæ Decretalis, illius ratio non exprimatur; nec vllum contineat verbum, ex quo præfata mens colligi queat. Nec illam exprimere valent illius titulus, seu lemma, nec Glossa, cum neutrum Author scripserit Decretalis ipsius. Præter quàm quod, nec sic bene obiectioni fit satis. Quæ quidem in vestra propositione fundatur, quæ asserit. Vbi eadem est Iuris ratio, eadem est Iuris dispositio: & vbi maior fuerit ratio, eadem saltem erit Iuris dispositio, & à fortiori. 25

Huic replicæ respondeo. *Primò*, quod licet in nostra Decretali illius non exprimatur ratio, vnanimi omnium consensu Doctorum intelligitur esse istam: vt scilicet vereantur homines eis in sacris communicare mortuis, quibus non communicabant viuentibus. Quæ vtique 26

ratio,

ratio, si non in textu illo *capitis Consuluisti* exprimitur, in aliis Iuris Canonici textibus, apertis demonstratur verbis. Et non solùm ab aliis Supremis Ecclesiæ Legislatoribus, sed ab eodemmet Innocentio Tertio dictæ Decretalis *Consuluisti*, conditore. Vidim. *Disquisitione 4. num. 5. & 7.* vnum, & alterum textum. *Primum*, iuxta Decretalium ordinem, ex *cap. Sacris, ol 12. de Sepulturis*, qui certè titulus præcedit titulum *de Consecratione Ecclesia, vel Altaris*, in quo est *dictum Caput Consuluisti*, & ad quem propriè istius materia, quæ est de Sepultura: & alium ex *cap. A Nobis, ol 28. de sententia excommunicationis*. Posterior quidem tam ordine, quàm tempore. Et in eadem materia sepulturæ excommunicati, & in quo fit satis expressa mentio, tam *capitis Sacris*, quàm *capitis Consuluisti*: ibi. *A Nobis est sæpe quæsitum, &c.* Cum igitur in primo, & tertio capite, expressa sit eorum ratio, expressa, & in secundo censetur, cum eadem sit trium omnium materia: & cum in tertio, secundi fiat mentio præfata. Eo maximè, quia *taciti, & expressi, idem est iudicium*: Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom. 218. numero 1.* ex *L. Cum quid ff. si certum petatur L. si filiusfamil. ff. eod. tit. L. vlt. ff. de Legatis 2. L. Item quia, ff. de Pactis. L. vlt. Cod. Qui bonis cedere possunt*. Federico de Senia, *consil. 100.* Couarruuia, *in capite Quamuis pactum, de Pactis, in 6. part. 2. in initio num. 6.* Menochio, *consil. 108. numero 54. & consil. 183. numero 8. & 30. & consil. 461. numero 45. & de Præsumptionibus, lib. 4. præsumpt. 40. numero 8.* & ex aliis, quos recenset.

27 Huiusmodi autem nostra *capitis Consuluisti* interpretatio, eò magis est admittenda, quatenus conformis Iuri communi anteriori & posteriori, vti modò vidimus, ex quo est fauorabilis. Rota in vna Seguntina dimidiæ Annatæ, 7. Maij, de Anno 1607. coram Manzanedo, apud Farinacium, *tomo 3. decisionum, la 199.* & ad calcem meatum QQ. Pastoralium, *la 15.* vbi sic, *numero 2.* decidit. Quæ interpretatio eò magis est admittenda, quatenus per illam reditur ad Ius commune, ex quo est fauorabilis. Dec. *consil. 3. num. 5.* Aym. *cons. 35. numero 38.* Sarnen. *in Regulam, de Iure quæsito non tollendo, quæst. 16. num. 2.* Hæc S. Rota. Ergo multò magis interpretatio nostra est admittenda, & fauorabilis, quatenus per illam non redimus ad Ius commune, sed in illo, fixo stamus pede. Et per consequens, extendi potest, & debet à Sepultura Cœmeterij, ad Ecclesiæ sepulturam: in qua maior est cum viuis, & defunctis respectiuè communicatio, quàm in illa Cœmeterij, iuxta ea, quæ diximus *Disquisit. 4. dub. 2. numero 3.* In Ecclesia namque communicamus in Sacrificiis, Sacramentis, Diuinis, Officiis, sacris, concionibus, & Sepulturis; in Cœmeterio verò, in Sepulturis tantùm communicamus.

28 *Secundò* respondere possem: quod etiamsi non reperiretur expressa Innocentij Papæ mens in *cap. Sacris.*, & in *cap. A Nobis*, satis expressa esset in lemmate *capiti Consuluisti*, præfixo, & in casu ab eius Glossa figurato. In lemmate quidem, quia vel authoritate eiusdem Innocentij fuit ei præfixum, vel authoritate æqualem habentis potestatem, Gregorij scilicet Papæ Noni, Decretalium voluminis Compilatoris. In casu autem Glossæ: quia hæc cæteros omnes antecellit Doctores: & quia quando textus non reperitur, Glossæ opinio, legis vigorem habet. Vtrumque pro nunc, ex aliorum sententia sufficiat asserere. Periodum Dominus Iosephi Felius, & Cerezo, *in Margarita variarum conclusionum, verbo Opinio*, exhibeo.

Opinio (inquit) Glossæ, semper est sequenda, 29
nisi vsus, & consuetudo sit contraria. Iacobus Burrigartis, in *L. 1. Cod. Qui pro sua iurisdictione*, & Bartolus Baldus, Alexander, & Iason *in L. Vt vim, ff. de Iustitia, & Iure* omnes vno ore dicunt Glossam, authoritate cæteros omnes Doctores antecellere: à quorum opinione, non multum recedere videtur Iuannes de Imola, in *L. 1. col. 2. de Vulgari, & populari substitutione.* Vbi docet Glossam sufficere pro textu quando textus non reperitur. Cuius opinio hodie etiam in foro, & tribunalibus recepta est, in quibus Glossæ opinio Legis vigorem habet. Io. Hennequinus, *in tractatu Notarum ad Accursium, in principio*, de authoritate Glossæ. Huc vsque Author præfatus, pro nobis satis opportunè.

Ad illud autem, quod ad hominem nobis obiicitur, scilicet: Vbi eadem est Iuris ratio, eadem 30
est Iuris dispositio, &c. locum habere in materia fauorabili, & extensibili, & in conformi Iuri communi, & in eodem Iure contenta, tanquam certum respondeo. Huiusmodi autem esse, de qua in nostra sententia, ostendisse me credo. Plura enim in idem ostendi. *Primum* sit, rationem *capitis Consuluisti*, hanc esse: vt non communicemus mortuis, quibus non communicauimus viuis. Cum autem hæc communicatio maior sit in Ecclesia, quàm in Cœmeterio, bene fit quod si ex vi dicti capitis polluitur Cœmeterium ob communicationem; per eandem ipsa polluatur Ecclesia.

Secundum, pro maiori primi explicatione, sit. 31
Hæc materia fauorabilis est; quia ob reuerentiam loco sacro debitam, prohibita est Sepultura in Cœmeterio fieri. Ergo cum sacratior isto Ecclesia sit, sepultura & in Ecclesia censetur prohibita.

Tertium. Prohibitionem hanc, ne scilicet in 32
Ecclesia excommunicatus non toleratus sepeliatur, haberi ostendi in ipso *capite Consuluisti*, si non in formali eius dispositione, in eius lemmate, & Glossa & sic benè valet eius extendi dispositio ad sepulturam in Ecclesia pro excommunicato non tolerato minimè faciendam.

Instabis iterum. Lex *capiti Consuluisti* pœnalis 33
est, per voa, & restringibilis ad casum in ea expressum. Ergo non est fauorabilis, & extensibilis.

Respondeo præfatam Legem esse fauorabi- 34
lem, & odiosam, extensibilem, & restringibilem. Fauorabilem quidem, & extensibilem, prout respicit conseruationem decoris, & reuerentiæ debitæ loco sacro; odiosam verò, & restringibilem, prout prohibet sepulturam in illo, pro excommunicato non tolerato. In prima consideratione; & ratione eius dici potest absolutè fauorabilis. Quia Lex illa absolutè fauorabilis est, quæ respicit bonum publicum Religionis, quamuis particularibus personis aliàs odiosa sit. Exemplum sit in Lege *Canonis Si quis suadente diabolo*, quæ odiosa, & pœnalis est iniicientibus violentas manus in Clericum, vel Monachum cum maiori excommunicatione Papæ reseruata illos afficiat; nihilominus tamen absolutè fauorabilis

est, quia respicit decorem, & reuerentiam toti Ordini Clericali debitam, iuxta ea, quæ tradidit Ægidius Conink, *de Excommunicatione, dispmat.* 14. *dub.* 15. *num.* 168. *versic. Nota tamen primo*, ex *cap. Contingat, el* 36. *de sententia excommunica-* „*tionis*, vbi ita præfatus Innocentius Papa Tertius. „Nos autem fraternitati tuæ super hoc respondemus, „quod huiusmodi manus iniectio, etsi non violen- „ta, tamen iniuriosa videtur: cum ille Canon non „tam in fauorem Clerici ordinati, quàm in fauorem „Ordinis Clericalis fuerit promulgatus. Et ita extenditur, vt non solùm comprehendat viros, quos tantùm comprehendere deberet, si pœnalis, & odiosa tantum esset. Ait enim: *Si quis* & *illum.* Sed etiam mulieres afficit. Glossa ibi, *verbo Si quis*, ex *L.* 1. *ff. de Verborum significatione.* Paterque ex *cap. De Monialibus, mox recensendo.* Comprehendit etiam ipsum patientem, si seipsum violenter percutiat Clericus. Coninck, *num. citato, & num.* 170. & communiter Doctores. Et sequitur ex ratione dicti *capitis Contingit.* Et hoc verum, non obstante, quod textus Canonis allegati satis clarè distinguat agentem, à patiente tanquam à persona distincta.

35 Extenditur etiam eius dispositio in fauorem Religiosorum cuiuscumque Ordinis, & sexus, tam professorum, quàm Nouitiorum, etiam Laicorum, Conuersorum, Oblatorum, Donatoruro, & Tertiariorum: immò, & Heremitarum sub obedientia Prælati Ecclesiastici alicui Ecclesiæ deseruientium; cùm tamen Innocentius Papa Secundus, in præfato Canone, solum de Clerico, & de Monacho expressam faciat mentionem. Ita enim constituit. Si quis suadente diabolo, huius sacrilegij vitium, seu crimen incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere: nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. Hactenus Innocentius II. illius conditor Canonis.

36 Quod autem Canon iste, quamuis pœnalis, extendatur ad personas in eo non expressas, euidenter omnino, ex pluribus aliis Iuribus, illum supponentibus, & ex vi illius excommunicatos percussores decernentibus, demonstratur. Nonnulla libuit recensere, vt præ oculis habeat Lector, non vnum, sed plura huius veritatis testimonia. In primis enim de Monachis, & de Canonicis Regularibus seipsos percutientibus, decernit Alexander Papa Tertius, non esse ad Apostolicam Sedem mittendos. *Cap. Monachi, el* 2. & *cap. Non dubium el* 5. *de sententia excommunicationis*, vbi idem „Pontifex ait: Non dubium est, quod hi, qui vio- „lentas manus in Clericum, vel Canonicos, aut „cuiuslibet Religionis Conuersos, iniiciunt ex Con- „stitutione Concilij, (17. *quæst.* 4. *Si quis suaden-* „*te*, exponit ibi Glossa, *verbo Ex Constitutione*) sen- „tentiam excommunicationis incurrunt. Hæc ibi Alexander. In *cap. De Monialibus, el* 33. *eod. tit.* „Innocentius Tertius, sic decreuit. De Monialibus „tua à Nobis fraternitas requisiuit, per quem sit eis „beneficium absolutionis impendendum, si vel in se „inuicem, vel Conuersos, vel Conuersas suas, aut „Clericos etiam manus iniecerint temerè violentas. „Super hoc igitur tuæ consideratione taliter responde- „mus, vt per Episcopum in cuius Diœcesi Monaste- „rium fuerit, absoluantur. Et in *cap. Religioso, el* 21. „*eod. tit. lib.* 6. Ita de Nouitiis, Bonifacius Papa „Octauus. Quamuis autem, qui Religionem ingre-ditur, Religiosus censeri cum effectu non possit, „ donec sit tacitè, vel expressè professus: si quis „ tamen violentas manus in eum iniiciat, excom- „ municationis latæ à Canone (17. *q.* 4. *Si quis* „ *suadente*, ait ibi Glossa, *verbo A Canone*) vincu- „ lum non euadit. „

37 Quoad Tertiarios, Dominicanos, & Franciscanos, contra Caietanum *in Summa, verbo Excommunicatio, cap.* 10. §. *Nota septimò.* Conink, *de Excommunicatione, disputat.* 14. *dub.* 15. *num.* 164. Et generaliter de Tertiariis, August. Barbosa *in dictum Canonem, num.* 25. sic ait. Tertiò infertur Tertiarios collegialiter viuentes, sub habitu, & voto aliquo expresso, gaudere priuilegio Canonis, & aliis omnibus, quibus Fratres Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum gestant, potiuntur, & gaudent; secus autem si in propriis domibus habitent, vt per Fr. Emmanuelem, *tom.* 2. *quæstionum Regul. quæst.* 65. *artic.* 5. Layman. *dicto cap.* 5. (scilicet *lib.* 1. *tract.* 5. *partis* 2.) *num.* 4. *versic. Dubitatur autem primò de Tertiariis*, & plures alios per me citatos *dicta allegat.* 12. *num.* 41. Bonacina *dicto puncto* 1. *num.* 8. (de *Censuris* scilicet, *disputat.* 2. *quæst.* 4. Portel. *vbi suprà, num.* 8. (*de dubiis* scilicet *Regular. verbo Manus violenta.*)

Et quoad Heremitas, qualitatibus recensitis *num.* 35. prædictis, idem Ægidius Conink, *loco citato.* Eligius Bassæus, *tom.* 1. *verbo Excommunicatio* 7. §. *vnico* in dictum Canonem, *si quis suadente diabolo, num* 4.

38 Ex quibus omnibus manifestum fit, præfatam Canonis Legem absolutè esse fauorabilem. Quod etiam in terminis docuit Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo* 1. *lib.* 2. *quæst.* 11. *cap.* 1. vbi ad dignoscendum, quænam Lex sit fauorabilis, quænam verò odiosa, hanc tradidit regulam. Expendendum prudenter est (inquit) ex intentione Legislatoris, materia, & circunstantiis, quis respectus sit, qui habita ratione æquitatis, & communis boni, facit vt Lex simpliciter habenda sit fauorabilis, vel odiosa. Lex sanè excludens fœminas ab hæreditate, simpliciter habetur odiosa, & restringenda, quia ille fauor masculorum priuatus est, & non necessarius, immò nec valdè vtilis ad pacem, & morum honestatem. E contrario Lex. *Si quis suadente*, quia habet publicum bonum Religionis, putatur simpliciter fauorabilis, extendenda. Hucusque præfatus Doctor.

39 Ei consonat Ioann. Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 2. *parte* 4. *verbo Leges Regularium, num.* 34. in hæc prorumpens verba. Quando verò res dubia fuerit, ita vt id cognosci non possit, attendi debet ad primarium finem Legislatoris, ita vt sic ille sit fauorabilis; Lex etiam fauorabilis sit; si autem sit odiosus, Lex odiosa censeatur. Couarruuias *lib.* 2. *Variarum, cap.* 11. *num.* 3. Sanchez, *lib.* 1. *de Matrimonio, disputat.* 1. *num.* 4. Bonacina, *de Legibus, disputat.* 5. *quæst.* 5. *puncto* 8. *num.* 53. Ex quo collige, Legem illam, quæ immediatè, & principaliter respicit vtilitatem publicam, cum illa prosit multis, esse dicendam fauorabilem. Nauarrus. *lib.* 1. *Consiliorum, de Constitutionibus, consil.* 3. *num.* 6. Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom. quæst.* 25. *artic.* 26. *conclus.* 12. Hæc Doctus Lezana, quem in parte lubens sequutus fui in quæstionibus Pastoralibus, *in Disquisit. Pastorali, de Iure Prioris annexi*, *num.* 50. & iterum sequor; in sensu tamen modo, duplici sequenti numero, exponendo.

Et

40 Et licet verum sit, quod ad dignoscendum quænam dispositio legis sit fauorabilis, vel odiosa, considerari debeat primarium illius intentum; ita vt fauorabilis sit, si in alicuius statuatur fauorem, licet in odium, & damnum redundet alterius; & è contra, odiosa sit, si primarium legislatoris intentum, in odium, & pœnam sit alicuius, licet in alterius fauorem cedat. Quia ex primario fine dispositio attendenda est, vti benè Thom. Sanchez *vbi proximè* colligit ex Glossa, *in cap. si propter, el 10. de Rescriptis, lib.6. verbo Primi anni.* Vbi illius dispositionem, de reseruatione fructuum vacaturæ Episcopo mortuo, fauorabilem esse asserit: quia principaliter in fauorem Episcopi edita est, vt debita soluat, quamuis secundariò in damnum eorum, quibus obuenire illi debebant, redundet. Quod etiam tenet ibi Dominicus, *num.9.* & Francus, *num.6.* Glossa, *in cap. Sciant cuncti, verbo Alios, el 12. de Electione, lib.6.* & ibi Dominicus, *in fine,* Francus, etiam *in fine.* Bart. *in L. Qui exceptione, 40. in princ. num.2.* per illum textum, *ff. de Condictione indebiti*, & ibi Albericus, *num.1.* Salicetus, *num.1.* idem Bart. *in L. si quis nec causam, in princip. numero 6. ff. si certum petatur, & ibi* Paulus, *num.4.* Felinus, *cap. 1. de Sponsalibus, num. 14. versic. Aliud est, & cap. Non dubium, num.2. verbo Pœnali, & 5. de sententia excommunicationis*; vbi dicit esse optimum textum ad hoc probandum, *cap. Statuto perpetuo, §. Statuimus, el 12. de Decimis, & Primitiis, lib.6.* ibi: „cum non sit dicendum asperum, sed pium potius, & benignum, si super decimis futurorum nonalium contra Parochialium Ecclesiarum grauamen, (quod ex distinctione indulti huiusmodi possit accidere) taliter obuiatur. Tenent etiam Additio ad Panormitanum; *dicto cap. Non dubium, num.3. verbo Pœnali.* Syluester *in Summa, verbo Interpretatio, fin.* Mandosius *Regula 10. de Annali, quæst.3. num.7.* & Flaminius Parisius, *de Resignatione Beneficiorum lib.12.q.2. n.23. cum seqq.*

Cum Grano tamen id intelligi debet. Non enim ex eo quod primum legislatoris intentum fauorabile sit, absolutè extendenda est legis dispositio, & in omnibus, si secundariò alicui noceat; & è contra, si primarium intentum pœnale sit, & odiosum: secundariò alicui prosit, non est in omnibus restringenda dispositio: sed vtraque debet dispositio extendi in eo, quo est fauorabilis, restringi autem in eo quo pœnalis est, & odiosa, & arctari debet. Ac per consequens, ad dignoscendum, quænam sit pœnalis Lex, aut fauorabilis non sufficit attendere primum, legislatoris intentum, nisi in casu solùm, quod in legis dispositione odium à fauore distingui nequeat.

41 Hanc præfatæ communis doctrinæ intelligentiam, à Sapientissimo Magistro Thoma Sanchez loco reddito didici: cuius verba non grauabor hîc exscribere, quia pro nostra firmanda, non parum prodest. Ita enim fatur. Hæc tamen doctrina, quamvis ita communiter recepta sit, non caret graui scrupulo: quia Ioannes Andreas, *cap.1. de Locato, num. 5.* apertè sentit, Constitutionem emanatam principaliter in fauorem, si pœnam tamen contineat, restringendam esse, vt aduertit ibi Panormitanus, *num.10.* qui sic conciliat, vt extendenda sit, quatenus est fauorabilis; restringenda verò, quatenus est odiosa. Idem Glossa, *L.2. Cod. de in Ius vocando, verbo Liberis,* vbi Bartolus, *num.1.* Baldus, *num.4.* Alexander, *num.5.* Salicetus, *num.2. & 3.* Iaso, *num.4.* Paulus, *dicta L. si quis nec causam, numero 5.* Alciatus, *L.5.* Parad *cap.16. num.6.* Quare videtur corruere illa doctrina communis. Si enim quatenus fauorabilis est Constitutio, extendi debet, quatenus autem pœnalis, restringi, iam non attenditur principale Constitutionis intentum, ad discernendum an sit fauorabilis, & extendenda, necne. Sed ea doctrina communis, vt vera sit, intelligenda est, quando odium à fauore distingui nequit. Tunc enim ex principali intento fauoris, aut odij, iudicanda est fauorabilis, aut odiosa. Quoties verò fauor, & odium distingui commodè possunt, tunc verum habet alia doctrina hîc tradita, vt extendenda sit, quatenus est fauorabilis; restringenda verò, quatenus est odiosa. Sic Couarruuias *lib.1. Variarum, cap.11. num. 5.* Huc vsque Sanchez.

Quibus positis, facilis euadit solutio per argumentum in contrarium factum petita. Lex *capitis Consuluisti*, pœnalis est, & restringibilis ad casum in ea expressum, distinguo antecedens. Est pœnalis, & restringibilis, quatenus prohibet sepeliri excommunicatum non toleratum in Sepultura Ecclesiastica, sub pœna pollutionis illius, concedo antecedens: non enim præfata Decretali alia actio prohibetur, sub dicta pollutionis pœna, seu de non vtendo in futurum Cœmeterio, sine noua consecratione, aut benedictione, nisi sepelitio excommunicati denunciati, aut notorij Ecclesiastici percussoris. Vnde extendi nequit ad aliam actionem quamlibet, quæ tumulatio non sit excommunicati prædicti. Est pœnalis, est restringibilis, quatenus hanc eandem actionem sepelitionis talis excommunicati solùm prohibeat fieri in Cœmeterio, & non pro Ecclesia prohibeat, nego antecedens: & nego consequentiam. Quia benè potest vna Lex esse pœnalis secundùm quid, seu secundùm vnum respectum, & considerationem, & restringibilis: secundùm illam; & secundùm aliam esse absolutè fauorabilis, & extensibilis, qualis certè est præfata Lex capitis *Consuluisti*. Est enim, vti diximus absolutè fauorabilis, & extensibilis, quatenus respicit bonum publicum, & commune venerationis, & reuerentiæ loco sacro debitæ, & non communicationis fidelium post mortem, eis, quibus viuentibus non communicabant. Et secundùm istum respectum, extensibilis est, à loco sacro Cœmeterij, ad locum sacrum Capellæ, Basilicæ, ac Ecclesiæ, ob maioritatem rationis; & secundùm quid, seu minùs principaliter, est pœnalis, prout punitionem respicit excommunicati vitandi: secundùm quem respectum restringibilis illa est ad talis excommunicati punitionem, ita vt extendi nequeat ad punitionem suspensi, interdicti, irregularis, latronis, homicidæ, &c. Vnde ex vi legis præfatæ, non prohibentur sepeliri, non solùm in Ecclesia, Basilica, aut Capella suspensus, interdictus, &c. sed nec in Cœmeterio. 42

Quod quidem omnino manifestum fit exemplo recensitæ Legis, *Canonis, si quis suadente Diabolo*: quæ absolutè, vti vidimus, & simpliciter fauorabilis est, & extensibilis quoad personas, tam delinquentes in percussione Ecclesiasticæ personæ, quàm patientes ipsam percussionem, in quantum respicit commune Ordinis Clericalis bonum: & secundùm quid, seu minùs principaliter est pœnalis, & odiosa, ac restringibilis quoad actionem, in ea, sub excommunicationis pœna, prohibita: percussionis scilicet, seu iniectionem manuum violentam in Clericum, vel Monachum, suadente Diabolo: ita vt non solùm extendi nequeat ad percussionem merè Laici, sed neque ad percussionem Clerici, aut Mo- 43

nachi, quæ violenta nón sit, & iniuriosa, ac suadente diabolo: aut ad aliam actionem, quàm realem, & corporalem percussionem eorum, qui sub nomine Clerici, aut Monachi veniunt in præsenti, iuxta dicta *suprà num. 34. 35. & 36.* aut rerum quidem corpori Clerici, aut Monachi coniunctarum, quales sunt res, quas manu tenent, equus, aut aliud animal, cui insident, vestes, quibus operiuntur, &c. vri Coninch, *de Excommunicatione, disput. 14. dub. 15. num. 165. versic. Debet autem.* Bassæus, *tomo 1. verbo Excommunicatio VII. §. vnico* ad dictum Canonem, *num. 2. versic. Per manus violentas*, cum Toleto, *in Summa, lib. 1. cap. 31. num. 4.* Reginaldo, *lib. 1. num. 105. & seqq.* Filliucio, *tract. 15. numero 15. 16. & seq.* Suarez, *de Censuris, disput. 22. sect. 1.* Molina, *tomo 4. tract. 3. disput. 52.* Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 78.* Crousers, *ad cap. 7. Regula Minorum lect. 16. fol. 633.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom. 2. part. 3. verbo Clericus, num. 7. pag. mihi* 135. cum Syluestro, *verbo Excommunicatio 6. num. 5.* Caietano, *in Summa, eod. verbo, cap. 10.* Laymano, *lib. 5. tractat. 9. cap. 12. num. 5.* Augustinus, Barbosa, *in dictum Canonem, num. 33.* vbi in sequentia prorumpens.

Tertiò fit consequens, eripientem aliquid per vim, & iniuriam de manibus Clerici, vel corpore eius, puta librum, pileum, aut vestem, & similia, aut illam scindentem, siue frangentem, aut detinentem Clericum per vestem, & non permittatur abire, seu capientem frænum equi, in quo Clericus insidet, incurrere excommunicationem huius Canonis. Allegat præter Nauarrum, *num. 77.* & Laymanum *lib. 1. tract. 5. de Excommunicatione, part. 2. cap. 5. sub num. 5. versic. Manus.* Hondedœum, *consil. 103. num. 1. cum seqq. & num. 14. volum. 1.* Hippol. *sing.* 188. Bernardum Diaz, *Reg. 95.* Ioannem Garciam, *Reg. 175. num. 3.* Menochium, *de Arbitrariis, casu 389. num. 17.* Bonacinam, *de Censuris, disput. 2. quæst. 4. puncto 1. num. 12.* Belletum, *Disquisitionum Clericalium, part. 1. tit. de Fauore Clericorum Canonis, §. 1. num. 5.* & Carolum de Graffis, *de Effectibus Cleric. effectu 9. num. 88. & 95.* Vnde fit, Clericum violenter eripientem de manibus meis librum a se exhibitum in officio Secretarij Curiæ Episcopalis Pampilonensis, tanquam instrumentum commune quorumdam Vicariorum, quorum causam in iudicio gerebat, vigore specialis mandati, & Cœnobij mei Hyrachensis, ex aduerso principalis, cui de mandato Iudicis, & mihi tanquam illius Procuratori, liber ille fuerat communicatus, excommunicationem præfati Canonis contraxisse. Quod efficaciter probat dictum Naldi, *verbo Clericus num. 21.* per hæc verba Clerico è manu rem propriam, quæ ipsi fuerat commodata, eripiens ante tempus, incurrit excommunicationem. Et ideò hoc corollarium, post communissimam Doctorum opinionem appono, vt demonstrem, quam erroneè, & temerariè asseruerit præfatus percussor, excommunicationem ob facinus, quod retuli, non contraxisse, & vt ad meliorem mentem redeat, si fortè in eodem iaceat errore, quando legat, quod trado in scriptis, & in voce reddidi quando casus contigit, & credere renuit, recusauit.

44 Neque extenditur Lex dicti Canonis ad iniuriam Clerico, aut Monacho fictam, per percussionem minatam, non tamen exercitam. Ægidius Coninck, *vbi suprà, versic. Hic non sufficit*, vbi exemplificat in eo, qui manum eleuat ad alapam impingendam, non tamen illam descendat: vel si in Clericum proiiciat lapidem, aut quid aliud simile, & erret. Quæ doctrina vera est, etiamsi casu, & præter intentionem percutiat alterum Clericum proximè adstantem. Barbosa *in dictum Canonem, num. 52.* cum Suarez *tom. 5. in 3. partem D. Thom. disput. 22. sect. 1. n. 54.* & cum eodem Coninck, *dicto dub. 15. num. 197.*

Neque extenditur ad Clericum, vel Monachum seipsum percutientem pœnitentia. Coninck, *numer. 169.* Neque extenditur ad Prælatos, Ecclesiasticos, Magistros, Pædagogos, & alios quoscumque, qui ad honestum aliquid docendum, vel in officio Clericos continendos assumuntur, titulo correctionis illos moderatè punientes, prout ratio culpæ, personæ qualitas exigit, & consuetudine est receptum. Castrus Palaus, *part. 6. operis Moralis, tract. 29. de Censuris, disput. 3. punct. 23. §. 3. num. 6 ex cap. Super eo, el 1. cap. Ex tenore, el 10. & cap. Cum voluntate, el 54. de sententia excommunicationis.* Ex eisdem Iuribus, ex Syluestro *verbo Excommunicatio 6. num. 6. casu* 8. & Nauarro, *in Manuali cap. 27. num. 81.* Ioannes Bapt. Lezana, *verbo Clericus num 9.* Vbi doctrinam extendit ad patrem respectu filij, etiam in sacris constituti, ex Syluestro *ibidem*, Nauarro, *num. 82.* & Suarez *dicta sect. 1. num. 48.* Barbosa, *num. 67.* sentit cum aliis probabiliorem esse contrariam sententiam.

Nec denique extenditur ad percutientes in casibus sequentibus. I. Quando solùm per iocum quis Clericum percutit. Lezana, *num. 9.* cum Toleto, *lib. 1. cap. 33. num. 1.* Barbosa, *num. 54.* cum Abbate *in cap. 1. de sent. excom. num. 4.* & Glossa *verbo De Familia in cap. cum voluntate, § fin.* & Hostiensi *ibi, num. 12. eod. tit.* & aliis II. Quando fortuitò percutit, & non prauo animo, vt contingit ostiario, aut Principis ministro irruentem turbam cohibenti. Lezana *ibidem ex cap. Si verò de sent. excomm.* & Bonacina, Iacobus de Graffis, *in decisionibus aureis part. 1. cap. 49. num. 50.* III. Quando percutit vim vi repellendo, cum moderamine inculpatæ tutelæ, ad defensionem sui honoris, pudicitiæ, aut rerum suarum. Lezana, ex *cap. Si verò, & cap. Ex tenore de sent. excom.* Graffius, *num. 46. & 47.* Barbosa, *in dictum Canonem, num. 57. & 58.* qui quoad defensionem pudicitiæ aduertit, cum pluribus quos recenset, quod etiam Graffius admonuerat, quod si Clericus solùm verbis aggrediatur, nisi valde molestus sit, vt mulier se ab eo aliter liberari non posse, quàm fuste, aut verbere, percutere non licere. Ampliant doctrinam Lezana, cum Laymano, *lib. 5. tract. 9. cap. 12. num. 8.* & cum aliis penes eum, & Barbosa, vt procedat etiam in defendente personam alterius. Dummodo innocens ille sit, addit Lezana. IV. Quando Clericum iniuriam ferentem, vel in flagranti graui crimine deprehensum, de fuga suspectum, quis capit, vt suo Ecclesiastico Iudici præsentetur. Graffius, *num. 49.* Lezana cum Nauarro, *cap. 27. num. 81. & 85.* Toleto, *dicto cap. 23. num.* & Laymano, *loco citato, §. Tertia.* V. Quando quis percutit incontinenti Clericum inuentum turpiter cum vxore, matre, sorore, aut propria filia Lezana, cum Nauarro, *num.* 84 & Suarez *dicta sect. 1. num. 37.* Barbosa, *num. 59.* cum pluribus Graffius, *num. 45.* Bassæus, *num. 6. versic. Quintò.* Turpiter inuenitur, inquit Barbosa, *num. 60.* qui actum quemcumque impudicum exercet, veluti osculando, amplexando, vel si reperiatur solus cum sola in loco suspecto, & apto ad turpes actus exercendos, sicuti docent (inquit) Co-

uarruuias,

uatrunias, *de Sponsalibus, part.2. §.6. num.3.* Suarez *sect.1. num.37.* Bonacina *dicto num.5.* (scilicet *de Censuris, disput.2. quæst.4. puncto 4.*) *versic Rogabis secundo.* Vbi subdit sufficere vt maritus percutiat Clericum loquentem cum sua vxore, absque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere. Belletus *dicto §.2.* (scilicet, *Disquisitionum Clericorum, part.1. tit. de statu Clericorum Canonu*) *num.9. versic. Item si Clericus,* vbi limitat si deoscularetur easdem mulieres in publico secundùm consuetudinem patriæ, prout fit in Gallia, in Sabaudia, & in Polonia. Hæc Barbosa.

§. V.

Sententiæ nostræ probatio continuatur.

BREVIARIVM.

Axioma.

Concessum videtur, quod non est prohibitum. n.46. 47.

Cœmeterium.

Ecclesiæ accessorium est Cœmeterium. n.48.

Cœmeterium si Ecclesiæ sit contiguum, sub nomine Ecclesiæ venit. n.48.

Polluta Ecclesia, Cœmeterium illi contiguum pollutum censetur. n.48.

Communio.

Maior communio fit quoad Diuina, in Ecclesia, quàm in Cœmeterio. n.46.

Connexi.

Dispositum à Lege in vno connexorum, in alio dispositum censetur. n.48.

Dispensare.

Possunt Episcopi dispensare, vbi non est prohibitum. n.47.

Ecclesia.

Dignior est Ecclesia Cœmeterio. n.46.

Cœmeterium Ecclesiæ contiguum sub Ecclesiæ venit nomine. n.48.

Interdictum.

Interdicta ciuitate, castro, aut villa, suburbia pariter interdicta sunt. n.49.

Lex.

Est ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo, qui curam habet Communitatis promulgata. n.45.

Omnis Lex prudens, & iusta esse debet. n.45.

Extendi debet ad casum in ea non expressum, quoties aliàs sequeretur iniquitas, absurditas, aut imprudentia in Legislatore. n.45.

Quæ disponit Lex in vno connexorum, in alio disponere censetur. n.48.

Quando inutilis, & illusoria redditur Lex aut vilipendi valet, si non extendatur vltra verborum proprietatem naturalem, & ciuilem, extendi debet ad impropriam significationem. n.49.

Licitum.

Cui non licet, quod minus est, neque quod maius est licebit. n.46.

Pollutio loci sacri.

Polluta Ecclesia, polluitur Cœmeterium ei contiguum. n.48.

Pollutio loci sacri, illum supponit sacrum, id est consecratum, aut benedictum. n.50.

Regula.

Cui licet, quod est plus, licet vtique quod est minus. n.46.

VLteriùs probatur sententia, quam sequor, & 45
quod graue habeat fundamentum ostenditur. Quando iniquitas, absurditas, aut imprudentia in Legislatore sequitur ex eo, quod Lex non extendatur ad aliquem casum sub lata forma verborum Legis non comprehensum, ad illum lex debet extendi, ne aliquod ex his sequatur inconueniens. Castrus Palaus, *part.1. operis Moralis, tract.3. disput.5. punct.3. §.4. num.8.* Emmanuel Sa, *verbo Lex, num.1.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa qq. Regularium, tomo 2. part.3. verbo Leges Regularium, num.32.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 1. lib.2. quæst.12. cap.2. num.2. versic. Quæres.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 1. tract.4. cap.5. num.180.* Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 130. num.3. verbo Interpretatio*, vbi allegat *l.3. ff. de Milit. testament. L. si quando, ff. de Legatis 1.* Cardinalem Manticam, *de Tacitis, & ambiguis conuent. lib.2. tit.12. numero 30.* Antonium Monachum Florent. *decis.1. num.86.* Ferret. *in Constitutionibus Cathaloniæ, glossa 1. num.152.* Octauium Gloritium, *resp. 1. p.3. num.129.* & Cardinalem Tuschum, *tomo 4. litt.I. conclus.330. n.30.33. & 54. & n.4.* in sequentia prorumpit Barbosa.

Ampla interpretationem in dubio faciendam esse, ne absurdum sequatur, ad vitandum correctionem, contrarietatem, repugnantiam, vel perplexitatem. Fusarius, *de Substitution. quæst.241. num.43. & quæst.320. num.59.* Vincentius Carocius, *sing. 297. etiam impropriando verba L. Titius, §.1. ff. de Legatis, 1.* Peregrinus, *de Fideicommiss. artic.7. numero 18.* Fusarius, *de Substitution. quæst.650. num.7.* Sed ex eo, quod Lex *capitis Consuluisti*, non se extendat ad Basilicam, & Ecclesiam, sed ad Cœmeterium arctetur, absurditas sequitur, & imprudentia in Legislatore. Ergo illa ad Basilicam extenditur, & Ecclesiam. Maior patet. Quia omnis lex, iusta debet esse, ac prudens: est enim lex (iuxta D. Thomam, 1. 2. *quæst.90. artic.1.* & communem doctrinam Discipulorum eius, quorum aliquos recenset Ægidius Bassæus, *tomo 1. verbo Lex l. n.1.*) ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo, qui curam communitatis habet, promulgata. Sed nequit esse dispositio aliqua, ordinatio rationis ad bonum commune, si ex ea iniquitas, absurditas, aut imprudentia in Legislatore sequatur, ex eo, quod dispositio non extendatur ad aliquem casum sub lata forma verborum eius non comprehensum. Ergo ad dictum casum extendi debet, ne iniquitas, absurditas, aut imprudentia sequatur.

Minorem autem principalem probo. Absurdum 46
est dicere posse Fideles communicare in Ecclesia in Diuinis, quibus non licet in eisdem communicare in Cœmeterio. Maior enim fit communicatio, quoad Diuina in Ecclesia, quàm in Cœmeterio, & dignior est Ecclesia, quàm Cœmeterium: & cui non licet, quod minus est, neque quod maius est licebit. Textus est expressus *in cap. Cum illorum absolutio, el 32. de sententia excommunicationis*, ibi: cum maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Vbi Glossa, *verbo Minora*, ita fatur. Et ita, cui prohibetur minus, & maius prohibitum intelligitur. Et in *Regulam Cui licet, la 53. de Regulis Iuris, licet*, ibi: Cui non licet minus, nec maius. Et per consequens, imprudenter permitteret Papa sepeliri

peliri in Ecclesia, quem à Cœmeterio excluderet. Permitteret, dixi, cum dicere deberem, concederet. Quia concessum videtur, quod non est prohibitum. De quo est textus elegans in *cap. Nuper, el 29. de sententia excommunicationis*, vbi §. *In secundo*, sic Innocentios Papa Tertius decernens ait.

47 Quia tamen Conditor Canonis, eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Et Glossa *verbo Non retinuit*, ita fatur. Et est hîc argumentum Episcopos posse dispensare, vbi specialiter dispensatio non est inhibita, argumento *supra, de Sponsalibus, Cum apud 16. quæst. 1. Sunt nonnulli.* Et concessum videtur, quod non est prohibitum, *ff. ex quibus causis maiores. L. Necnon. §. Quod eis.* Hæc ibi: *Et in capite Cum illorum, verbo Interdicta, el 32. de sententia excommunicationis*, ait Glossa. Et est argumentum, quod dispensare possum, vbi non est prohibitum. Et denique in *Canone Consuluisti, el 20. 2. quæst. 4. verbo Superstitiosu*, ita dicit Glossa. Omnia concessa intelliguntur de Iure communi, nisi prohibita in certis casibus inueniantur. Ergo ex eo, quod dispositio *capitis Consuluisti*, non se extendat ad Basilicam, & Ecclesiam, sed ad Cœmeterium attetur, absurditas sequitur, & imprudentia in illius conditore. Hoc non est dicendum. Ergo nec quod dicta dispositio non se extendat ad Basilicam, & Ecclesiam.

48 Vlterius probatur nostra sententia. Dispositum in vno connexorum, in alio censetur dispositum. Castrus Palaus, *parte 1. tract. 3. disput. 5. punct. 3. §. 4. num. 11.* & Thomas Sanchez, *tom. 2. de Matrimonio, lib. 7. disput. 20. num. 1.* Quo loci, dispositum de Ancilla data in Matrimonium à Domino suo tanquam libera, asserit dispositum de seruo à Domino pariter in Matrimonium dato tanquam libero, *ex Authentica Ad hoc, Cod. de Latina libertate*, ibi: Qui suam Ancillam credenti tradidit in Matrimonium tanquam liberam, siue concesserit dotale instrumentum, siue non, aut sciens eam ducit, tacuit ex studio: dominium eius amittit, eaque ad ingenuitatem rapitur. Idem dicitur de seruo. Huc vsque Authentica illa, quæ desumpta est, vti ait Sanchez *ex Authentic. de Nuptiis, collat. 4. §. si verò Decretum, versic. Hoc autem decernimus.* Et meritò quidem censetur dispositum de vno connexorum, quod de alio fuerit dispositum. Quia connexorum idem est iudicium. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axioma. 51. num. 1. ex L. 3. §. Iudicio contrario, ff. de Contrar. act. tutel. L. Proinde ff. Ad Legem Aquiliam. L. cum actum, ff. de Negotiis gestis cap. Translato, de Constitutionibus cap. Præterea, de Officio Delegati.* Marsilio, *singul. 251. connexorum.* Deciano, *consil. 45. num. 17. cum seqq. lib. 1.* Crauetta *consil. 275. num. 3. cum seqq.* Castrens. *consil. 110. num. 2. cum seqq. lib. 2.* Ioanne de Imola, *consil. 139. num. 6.* Idem Barbosa, *tract. de clausulis, claus. 38. num. 4.* cum Glossa, *verbo Annexi, in cap. Cum singulis, de Præbendis lib. 6. & in cap. Quanto de Iudiciis, verbo Connexa* Hipolit. *singul. 251.* Guillelmo Benedict. *in cap: Raynutius, de Testamentis, verbo, Et bortum, à num. 1.* Menochio, *de Arbitrariis, lib. 1. quæst. 45 & lib. 2. cas. 95.* & Gironda, *de Priuilegiis, seu exemption. explicat. numero 751.* Et quia à connexis valet argumentum. Dictus Barbosa, *tract. locorum communium argumentorum Iuris, loco 21.* cum Petro Andrea Gambarupta, *in Dialectica legali, lib. 2. loco 2.* Cantiuncula, *in Topicis legalibus, loco 15.* Et negari non potest quod Ecclesia, & Cœmeteria sint connexa. Connexa enim sunt ea, quorum vnum ab altero dependet. Barbosa *dicta clausula 38. num. 2. ex* Abbate *in cap. Quando de Iudiciis, num. 5. & 6.* Tuscho, *tomo 2. practicar. conclusionum, litr. C. conclus. 625. num. 2.* & aliis. Et quando ad vnum finem diriguntur. Barbosa, ex Glossa *in L. cum filius, §. 1. ff. de Verborum obligation.* Menochio *de Arbitrariis, casu 95. num. 6.* & aliis. Et quando in illis eadem militat ratio. Barbosa ex Glossa *vlt. in fine, cap. Præterea, de Officio Delegati*, Baldo, *in L. cum actum, not. 2. ff. de Negotiis gestis.* Et quando vna res ex consuetudine deputata est, vt accedat alteri. Barbosa, cum Dec. *consil. 516. num. 23.* Zephalo, *consil. 168. numero 66. vol. 2.* Quæ omnia verificantur in Cœmeterio respectu Ecclesiæ, ab hac enim illud dependet, tanquam accessorium eius: & ad eundem sepulturæ finem diriguntur: & eadem in vtroque militat ratio non communicandi mortuis, quibus non fuit viuis communicatum. Et tandem Cœmeterium deputauit consuetudo immediatè ad Ecclesiam, vt ei accedat. Ergo dispositum de Cœmeterio in *cap. Consuluisti*, censeri debet dispositum de Ecclesia, seu Basilica cuius est connexum, cui accessorium est, & sub cuius nomine venit.

Deinde probatur sententia, quam sequimur. 49
Quando Lex ex rigore, & proprietate verborum vilipendi valet, & inutilis redditur, ac illusoria, extendi debet vltra proprietatem verborum naturalem, & ciuilem, & ad improprium significationem recurri. Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 1. lib. 2. quæst. 12. cap. 2. num. 7. in fine* cum Panormitano *in Canonum statuta, num. 14. el 1. de Constitutionibus*, Decio *ibidem*, Nauarro, *in Manuali, cap. 27. num. 51.* Couaruuia, *lib. 3. Variarum, cap. 3. num. 9.* & communi Emmanuel Sa, *verbo Lex, num. 1.* Pellizzarius *in Manuali Regularium tom. 1. tract. 4. cap. 5. num. 331. & tract. 6. cap. 6. num. 16.* Castrus Palaus, *part. 1. operis Moralis, tract. 3. disput. 5. punct. 3. §. 3. num. 5.* Ioannes Baptist. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. parte 4. verbo Leges Regularium, num. 10.* August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomat. 130. num. 3. ex l. 3. ff. de Milit. testament. L. si quando, ff. de Legatis 1.* Cardin. Manica, *de Tacitis & ambiguis conuent. lib. 2. tit. 12. num. 30.* Antonio Monacho Florent. *decis. 3. num. 86.* Ferrar. *in Constitutionibus Cathalonia, glossa 1. num. 152.* Octauio Glorizio, *resp. 1. part. 3. num. 129.* & Cardin. Tuscho, *tom. 4. litt. I. consil. 330. num. 22.* Ego ipse, *in Disquisitione Pastorali, de Iure Prioris annexi, numero 48.* Vbi id probaui, *ex cap. si Ciuitas, el 17. de sententia excommunicationis, lib. 6.* Vbi Bonifacius Papa Octauus, sic decernendo fassus est. Si ciuitas, Castrum, aut Villa subiiciantur Ecclesiastico Interdicto, illorum suburbia, & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari: hoc tamen casu, ne vilipendi valeat sententia interdicti, (quod fieret si posset in eorum suburbiis, vel continentibus ædificiis licitè celebrari, vt priùs) expedit interpretationem fieri laxiorem. Et à similibus sic concludit. Si sit Ecclesia interdicto supposita, vel subiecta: nec in Capella eius celebrari, neque in Cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguo poterit sepeliri. Hæc Bonifacius. Sed sic est, quod si *caput Consuluisti* intelligeretur in rigore, & proprietate verborum de Cœmeterio, & non de Basilica & de Ecclesia, redderetur inutilis ac elusoria, & vilipendi posset. Ergo debet vltra proprietatem verbi Cœmeterij, ad Basilicam, & Ecclesiam extendi,

tendi. Minor qua difficultas, probatur. Quia non minus inutilis, & ellusoria redditur hæc Lex *capitu Consulaisti*, si data illa possunt excommunicati vitandi, seu non tolerati, sepeliri in Ecclesia, cui est annexum, & contiguum Cœmeterium, quam Lex *capitis si Ciuitas* redderetur, si interdicta Ciuitate, posset in suburbio celebrari, aut si Ecclesia pariter interdicta, posset in Cœmeterio eius sepeliri.

50 Vltimò nostra probatur sententia. Pollutio loci sacri, necessario illum supponit, aut consecratum, aut saltem benedictum. Ergo pollutio induci non potest loco sacro cum ipsa consecratione, & benedictione. Ac per consequens, per consecrationem, aut benedictionem Episcopi, aut alterius Ministri excommunicati, non tolerati, locus sacer pollui non potest.

§. VI.

Eneruatur primæ sententiæ fundamentum.

BREVIARIVM.

Baptismus.

Ministrari potest in Domo, puella nobilis infanti, quem occultè peperit, ad infamiam, & vitæ periculum vitandum: non in vim Clementinæ de Baptismo; sed in vim necessitatis, & pietatis Ecclesiæ. n.52.

Odia.

Odiosa, & pœnalia, vt extendantur, non admittunt paritatem, aut maioritatem rationis; nec attendunt similia, sed expressam dispositionem. n.51.

51 EX dictis patet solutio ad ea, quæ *num.* 2. pro contraria sententia dicta sunt. Non enim in odiosis paritas, aut maioritas attenditur rationis: nec de similibus, ad similia rectè proceditur, si legis dispositio ad illa omnia expressè non se extendat. Nam legem rectè non enucleamus, expendimus, & declaramus pœnalem, & odiosam, si illam de re, in ea expressa, intelligimus, & interpretamur. Recta namque legis pœnalis enucleatio esse non potest, quæ contra legis modum, seu formam illam interpretandi constitutum, fit. Cum igitur ea sit, vt odia restringantur: vt in pœnis, benigna interpretatio fiat: vti vidimus suprà, nō rectè proceditur in nostro casu de sepelitione excommunicati in loco sacro quoad pœnam pollutionis illius, seu eo non vtendi absque noua consecratione, aut benedictione illius, ad ipsum actum consecrationis, aut benedictionis per excommunicatum non toleratum factum; rectè tamen proceditur, quoad eundem pollutionis effectum, ab humatione in Cœmeterio, ad sepelitionem in Basilica, aut in Ecclesia: & sic de simili, ad similia: quia dispositio fauorabilis est, & in commune bonum, & comprehendit similia. Quæ quidem interpretatio, vera enucleatio est dispositionis dicti *capit. Consuluisti*: quia leges, & formam, seu regulam exponendi dispositiones fauorabiles seruat. Videlicet. Fauores conuenit ampliare.

52 Ad id autem, quod dicit Pax Iordanus, licere scilicet domi baptizare infantem, quem nobilis puella occultè pepererit, ad vitæ, & infamiæ vitandi periculum. Dico, licere quidem, non ob extensionem Clementinæ de Baptismo, ex identitate rationis, cum pœnalis, & præceptiua illa sit; sed ob neces-

sitatem, & pietatem Sanctæ Matris Ecclesiæ, nolentis cum tanto periculo obligare ad Baptismum in Ecclesia ministrandum.

§. VII.

Explicatur diuersitas Basilicæ, & Ecclesiæ.

BREVIARIVM.

Basilica.

A profanis olim fuit dicta Basilica, *Domus ampla & spatiosa, causarum cognitioni destinata.* n.53.

Postea dicta fuit Basilica, *Domus destinata ad negotiatorum vsum.* n.53.

Domus Regis, fuit etiam Basilica, *appellata.* n.60.

In Iure Canonico sumitur nomen Basilica *ad significandam Domum ad Diuinum cultum destinatum antequam dedicetur, seu consecretur.* n.54. & seqq.

Basilica *dicitur Domus prafata nondum consecrata, siue sacularis, siue Regularis, siue Parochialis, siue non Parochialis sit.* n.61.

Nomen Basilica *sumitur aliquando pro Templo.* n.60.

Sape pro Ecclesia vsurpatur. n.59. *Sed latè, & impropriè.* n.61.

Gaudet Basilica iisdem priuilegiis, quibus Ecclesia gaudet consecrata. n.62.

Dedicatio.

Ecclesiæ Dedicatio, est illius consecratio. n.54. & seqq.

Dominium.

Rerum, quas quis Ecclesiis contulit, dominium, aut potestatem, post donationem non habet. n.59.

Ecclesia.

Dupliciter vsurpatur nomen Ecclesia, *pro vniuersitate omnium Fidelium Christianorum, qui per vniuersum sparsi sunt orbem, & Congregatio Fidelium dici solet.* n.53. *& pro Domo destinata ad Diuinum cultum post illius Dedicationem, seu consecrationem.* n.54. & seqq.

REstat nunc, vt stemus promissis. *Numero enim* 53 *19. ad finem,* expendere obtuli *Basilicæ, & Ecclesiæ nomina.* Quod onus lubens suscipio, ad multorum depellendam ignorantiam, qui errore laborantes maximo, existimant Basilicæ nomen, significare paruam Domum Deo, & Sanctis eius dicatam, vulgò *Hermita*, ita vt nomen *Basilicæ*, Domum Parochialem Deo dicatam non comprehendat, vulgò *la Yglesia Parochial.* Vnde expendere Basilicam non intendo eo in sensu, quo expenditur ab humanarum litterarum professoribus, prout scilicet olim dicta fuit Basilica, Domus quædam ampla, & spatiosa, causarum cognitioni destinata: ab eo sic dicta, quod Principes ad ius dicendum eò conuenirent. Nec prout postea, ad vsum negotiatorum, pariter destinata legitur. De quibus plura apud Ioannem Passeratium *in Dictionario Ambrosij Calepini, verbo Basilica*: sed eo in sensu, quo à Iure Canonico, & ab eius professoribus passim vsurpatur. Nec Ecclesiam, prout vniuersitatem fidelium Christianorum omnium, qui per vniuersum sparsi sunt orbem, dicit, & Congregatio Fidelium appellari solet, & de qua Tertullianus, *lib.* 3. *aduersus Marcionem*, sic fassus est: *esse caput Christum, sunt cuius Ecclesia membra.* Et noster Gregorius Magnus, *lib.* 28. *Moralium, cap.* 6. *post medium. Quid enim sanctæ Ecclesiæ,*

clesia, nisi superni sui capitis corpus est? Et eius amicissimus. D. Isidorus Hispalensis Archiepiscopus, *lib.1. de Ecclesiasticis Officiis, cap.1. Ecclesia autem (inquit) vocatur proprie, propter quod omnes ad se vocet, & in vnum congreget*: exponere aggredior; sed prout Domum Deo, & Sanctis dicatam dicit ad Diuinum cultum, & officium persoluendum, & ad alia id genus destinata. In qua acceptione, frequenter etiam à præfato Iure Canonico, & ab eius professoribus Ecclesia recensetur. Faciamus igitur Lectori promissum: soluamus: adimpleamus.

54 Basilicam diximus significare in sacro Iure Canonico, Domum destinatam ad Diuinum cultum antequàm dedicetur, seu consecretur, Ecclesiam verò, eandemmet Domum iam dedicatam, seu consecratam importare. Vtrumque facilè, eodem Iure, & genuina eiusdem interpretatione vtens, Deo fauente monstrabo. Ad rem igitur.

55 Gregorius Magnus, Primus huius nominis, Pontifex Summus, sic Episcopo Messanensi rescripsit, „ *lib.12. Registri, Indictione VII. epist.50.* Ianuarius „ Subdiaconus Ecclesiæ Messanensis petitoria nobis „ insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in „ Ciuitate Messanensi Basilicam se pro sua deuotione „ fundasse, quam in honorem Sancti Stephani, & „ Pancratij, atque Eupli, desiderat consecrari. Et „ ideo, Frater charissime, si in tua Diœcesis Ciuitatis „ Iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima..... „ His igitur procuratis, benedictio optata proueniat. „ Nec ante dedicationis munus impertias, quàm superiùs comprehensus fuerit ordo donationis impletus. Hactenùs D. Gregorius, in cuius Decretali Epistola, planè ostenditur Ecclesiam à Basilica solùm in Consecratione, seu Dedicatione differre.

Idem etiam *in cap. Nunc autem, el 1. de Religiosis Domibus*, manifestè monstratur. Ibi enim Gregorius Papa, Archiepiscopo Neapolitano, rescri„ bens, decreuit. Nunc autem ad Basilicam, quæ de„ dicanda est, debet disquiri, cuius Ciuitatis Episco„ pus antequàm fundaretur, baptizauerit incolas: & „ ad cuius consignationem, sub annua deuotione concurrerint. Hæc ibi. Glossa autem *in casus formatione*, sic ait. Quædam Ecclesia constructa fuit circa confines duorum Episcopatuum: populus petebat illam consecrari: contentio erat inter Episcopos, quis eorum deberet eam consecrare. Et in verbo *Dedicanda*, ita fatur, Dedicanda, id est consecranda. Tunc appellatur Ecclesia, sicut electus, in consecratione nomen assumpsit Episcopi. Hæc Glossa. Quid clarius? Nihil prorsus.

56 Concilium Ilerdense I. *Canone 3.* allegatus in *Canone si ex Laicis, el 1. 10. quæst.1.* qui & recensetur à Petro Crespetio, *in Summa Ecclesiasticæ disciplinæ, verbo Basilica, versic. Basilica in eius*, sic ait. Si ex Laicis quispiam à se factam Basilicam consecrari desiderat, nequaquam eam sub Monasterij specie vbi congregatio non colligitur, à Diœcesana lege audeat segregare.

57 Clariùs Glossa, in *cap. si Ecclesiam pollui, verbo eodem, vnico de consecratione Ecclesiæ, vel Altaris, lib.6.* satis opportunè in hæc verba. Propriè Ecclesia dicitur consecrata; Basilica, non consecrata. Et paucis interiectis. Quod propriè Ecclesia dicitur consecrata, patet *de Consecratione, distinct.1. Non oportet 16. quæst.5. Possessio.* Hæc Gloss. *In Canone. Non oportet, distinct.69. el fin.* ex Concilio Laodicensi, sic habemus. *Non oportet exorcizare eos, qui necdum ab Episcopis suis sunt promoti, neque in Ecclesiis, neque in Domibus.* Vbi Glossa, *verbo in Domibus*, sic ait. In Domibus, id est, in Ecclesiis non sacratis, Ecclesia igitur non consecrata, propriè Ecclesia dici non potest; sed Basilica, aut Domus.

58 Exornant Abbas, *in Rubrica de consecratione Ecclesiæ, num.2. & in cap. si Ecclesia, num.2. vlt. eod. tit.* Ioannes Azorius, *part.2. Institutionum Moral. lib.9. cap.3. quæst.1.* vbi in sequentia prorumpit. Vnde tria requiruntur, vt ædes aliqua sit Ecclesia. Primum, vt Episcopi authoritate fundetur; alioqui enim locus religiosus, & sacer esse non potest. Alterum, vt fundata sit ad rem Diuinam faciendam, & Sacramenta conferenda. Tertium, vt sit consecrata; alioqui non Ecclesia, sed Basilica dici potest. Hæc præfatus Doctor. Exornat etiam Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.8. de ædificatione Ecclesiarum, num.6.* dicens ferè eadem, quæ Azorius. Sic enim fatur. Vnde tria requiruntur ad construendam Ecclesiam. Primum authoritas Episcopi. Secundum, vt fundetur ad rem Diuinam faciendam, & Sacramenta conferenda. Tertium, vt sit consecrata, alioquin ante consecrationem Basilica nuncupatur, id est Domus Regia. Hactenùs Pax Iordanus.

59 Non nego tamen, Basilicam pro Ecclesia non semel vsurpari, & è conuerso. Vnde *Canon sicquidam el 1 10. quæst.1.* ex Concilio Toletano. Tertio desumptus, ita ait. Si quidam contra omnem authori„ tatem Ecclesias, quas ædificauerunt, postulant con„ secrari. *In Canone Nouerint, el 6. 10. q.1.* ex Concil. „ Toletano Quartò, sic habetur. Nouerint conditores Basilicarum, in rebus, quas eisdem Ecclesiis conferunt, nullam se potestatem habere. Et Glossa, *in clementinam cedit quidem verbo, Mesquitis, vnica de Iudæis, & Sarracenis*, in hæc prorumpit verba. Quod nos vocamus Basilicas, vel Ecclesias ipsi vocant Mesquitas, Iudæi Synagogas.

60 Basilica etiam pro Templo sumitur. Ita Amalarius Fortunatus, Germanus, Monachus Benedictinus in Cœnobio Luxouiensi, Treuerensis Archiepiscopus, & S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, *lib.3. de Ecclesiasticis Officiis, cap.2. de situ Ecclesiæ*, vbi ita fatur. Ecclesia est conuocatus populus per Ministros Ecclesiæ ab eo, qui facit vnanimes habitare in Domo. Ipsa Domus vocatur Ecclesia, quia Ecclesiam continet. Vnde Isidorus Basilicæ prios vocabantur Regum habitacula, vnde & nomen habent. Nunc autem ideo Diuina Templa Basilicæ nominantur, quia ibi Regi Deo cultus, & Sacrificia offeruntur. Hæc præfatus Eminentissimus Doctor, & Ecclesiæ Pater, cuius opus de Ecclesiasticis officiis, quatuor libris distributum, habetur *in volumine de Diuinis officiis ferè omnium vetustiorum Ecclesiæ Patrum, ac Scriptorum*, Romæ ædito, *anno* 1591. Gregori. XIV. Papæ dicato.

61 Vnum tamen assero, eandem Domum, in qua Deo cultus, & sacrificia offeruntur, tunc verè, propriè, & rigorosè loquendo Ecclesiam debere dici, quando consecrata est; Basilicam verò, antequam consecretur, siue illa Parochialis sit, siue non: siue sæcularis; siue Regularis: siue Sanctissimum habeat Sacramentum Eucharistiæ asseruatum; siue illo careat. Et omnem alium loquendi modum, impropriam esse, & latum. Ita Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *in Rubrica de consecratione Ecclesiæ, vel Altaris, n.2. & in cap. si Ecclesia, n.2. el 10. & finali eod. tit.* In priori loco sic ait. Item scias pro intellectu rubricæ, & materiæ, quod Ecclesia ante quàm consecretur, non appellatur propriè Ecclesia, sed Basilica. Post consecrationem assumit nomen Ecclesiæ, sicut electus in Episcopum, qui post consecrationem assumit nomen Episcopi. Hæc ibi, & allegat textum,

&

& Glossam, *in cap.1. de Religiosis Domibus.* In posteriori vero loco dicit, Nota, quod Basilica, largo modo potest vocari Ecclesia. Ita etiam Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disput. 23. quaesito 9. num. 1.* Marcus Vitalis, *in Arca Vitali, tit. de Iurisdictione, inquisit. 5. num. 2.* & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 7. num. 27.* Addit tamen, sed immeritò, id in Iure fundamentum non habere. Et allegat textum *in cap. finali de Consecratione Ecclesiae, & in cap. penultimo, de Immunitate Ecclesiae.* Immeritò inquam id dicit, quia in dicto *cap. 1. de Religiosis Domibus*, expresse appellatur Basilica, quae dedicata, & consecrata non est: & textus à Delbene citati, de Ecclesia, non propriè, sed latè sumpta, intelligi benè valent.

62 Pro huius Disquisitionis, & puncti coronide, aduertere duxi, Basilicam, seu Ecclesiam non consecratam, eisdem gaudere priuilegiis, quibus consecrata gaudet, vti Ascanius Tamburinus docet, *ubi proximè, n. 2.* & ita quidem decreuit Gregorius Nonus, *in cap. Ecclesiae, el 9. de Immunitate Ecclesiarum*, di-
» cens Ecclesia in qua Diuina mysteria celebrantur,
» licet adhuc non extiterit consecrata, nullo Iure pri-
» uilegium immunitatis adimitur. Quia obsequiis Diui-
» nis dedicata, nullis est temerariis ausibus profanan-
» da. Vbi Glossa, *verbo Adimitur*, ait, sic ergo patet,
» quod Ecclesia non consecrata, eodem gaudet priuilegio, quo & consecrata. *Et in cap. si Ecclesia, verbo Non consecrata*, ibi. Et ita Ecclesia non consecrata, gaudet eodem priuilegio, quo & consecrata, vt hîc patet. Et adnotandum est, quod in hoc loco ampliat Glossa dictum suum, siquidem in primo allegato loco, loquitur de priuilegio immunitatis Ecclesiae; in hoc autem, de priuilegio, quo cauetur, ne Ecclesia polluta ad Diuina vtatur, antequam reconcilietur: quod certè distinctum est priuilegium. Et ratio ipsa hanc postulat ampliationem, Quia vbi est eadem ratio, eadem est Iuris dispositio. Ratio autem adducta à Gregorio Nono, videlicet, *Quia obsequiis Diuinis dedicata*: aequè militat in Ecclesia, & Basilica, tam respectu vnius, quàm respectu omnium priuilegiorum Ecclesiae concessorum. Vnde absolutè est nostra propositio de Iure verissima, quod Basilica eisdem gaudeat, quibus Ecclesia priuilegiis.

DISQVISITIO VI.

De Exsacratione loci sacri per eius commotionem.

An commotio, & euersio parietum loci sacri, illum exsacret?

BREVIARIVM.

Accidens.

Naturaliter deperit accidens cum substantia. n. 7. 8. 14 & 16. ac 20.

Aqua.

Non conuerti immediatè in Christi sanguinem aquam docet Glossa. n. 16.

Aqua benedicta praeexistens in maiori quantitate, benedictionem communicat aquae de nouo aduenienti. n. 13.

Hoc autem prouenit ex eo, quod vtraque vna fit aqua, vel praeexistens augetur; aut per solam iuxta positionem aduenientis, aut per virtutem actiuam, conuersiuam in propriam substantiam, in praeexistente repertam. n. 16.

In minori quantitate vino consecrando aqua miscetur, vt à vino, in propriam substantiam conuertatur. n. 16.

Argumentum.

Argumentum à contrario sensu validissimum est in Iure n. 9.

Inter alios tamen hanc admittit distinctionem, quod non procedit, quando in casu contrario, eadem, aut maior sit ratio. n. 20.

Baptismus.

Iterari non potest Baptismus. n. 3.

Benedictio.

Loci sacri benedictio soli ipsi inhaeret: vnde non amittitur per parietum renouationem, aut euersionem. n. 1.

Chrisma.

Praeexistens Chrisma in maiori quantitate, oleo de nouo aduenienti consecrationem communicat. n. 13.

Quod ex eo prouenit, quod ex vtroque vnum fit oleum, vel praeexistens augetur, siue per solam iuxta positionem de nouo aduenientis; siue per virtutem actiuam conuersiuam aduenientis in propriam substantiam. n. 16.

Collegium.

Idem censetur Collegium, etiamsi omnes Collegae moriantur, aut aliò demigrent. n. 11.

Hoc verum fictione Iuris, non veritate. n. 14.

Consecratio.

Consecrationem non amittit Ecclesia per tecti, sed per parietum renouationem, aut euersionem, aut combustionem, seu dealbationem. n. 2. 3. 18.

Consecratio iterari non debet Ecclesiae, nisi parietes euertantur. n. 2. *aut exustionem patiantur.* n. 3. *aut dealbentur.* n. 18.

Intellige, in maiori saltem parte. n. 4.

Consecratio consistit in exteriori parte vncta. n. 4. 7. *In interiori scilicet parte respectu Ecclesiae.* n. 18.

Consecratio fit cum vnctione, & crucibus in superficie. n. 7.

Consecratio deperditur per euersionem, & simultaneam omnium parietum readificationem, aut maioris partis. n. 5. *Deperditur consecratio, etiamsi non simul, sed paulatim per partes, & successiuè fiat refectio.* n. 8. 14.

Consecratio est accidens parietis. n. 8. 14.

Consecrationem non communicat paries consecratus praeexistens, parieti de nouo addito: quia contigui sunt, & non continui, & vnus non habet virtutem actiuam conuersiuam alterius in propriam substantiam. Vnde accidens suum consecrationis, illi communicare nequit. n. 16.

Consecratio Ecclesiae praeexistentis deperditur, si tota, aut in maiori parte laminis tegatur. n. 19.

Contigua.

Illa sunt contigua, quorum terminus vnus est. n. 16.

Continua.

Illa continua sunt, quorum extrema se inuicem se coniungunt. n. 16.

Domus.

Per euersionem, & simultaneam omnium parietum, aut maioris partis destruitur domus, ita vt si insimul reficiatur, eadem domus non censeatur: nec remaneat in ea obligatio, quae respectu illius aderat. n. 6.

Si domus non tota insimul, sed per partes successiuè corruat, & reficiatur, eadem post readificationem censetur. n. 3. & 9. *Non tamen in veritate, sed fictione Iuris.* n. 14.

Ecclesia.

Ecclesia post successiuam per partes reparationem, etiam diuturnam, eadem qua ad aliquos censetur effectus, fictione Iuris. n. 9. *Sed quoad effectum consecrationis eadem non censetur: cum istam non causet fictio Iuris, sed vera vnctio, qua deperdita fuit per parietum destructionem.* n. 14.

Homo.

Idem est homo etiamsi per partes corrumpatur, & partes nouæ generentur. n. 12. *Quod ex eo prouenit, quod habeat virtutem actiuam, & conuersiuam in propriam substantiam.* n. 15.

Locus sacer.

Locus sacer benedictus per parietum euersionem profanus non redditur, nec vendi potest: quia benedictio solo inhæret. n. 1.

Nauis.

Licet pro destructis tabulis, nouarum fiat accessio, eadem Nauis censetur. n. 10. *Non tamen in veritate, sed fictione Iuris.* n. 14.

Oleum.

Præexistens Oleum in maiori quantitate, si benedictum sit, aut consecratum, benedictionem, & consecrationem oleo de nouo aduenienti communicat. n. 13. *ex eo scilicet, quod ex vtroque vnum fiat, vel præexistens augetur, siue per solam iuxta positionem de nouo aduenientis: siue per virtutem actiuam conuersiuam aduenientis olei in propriam substantiam.* n. 16.

Populus.

Idem censetur populus, etiamsi omnes illius incolæ moriantur, aut alio demigrent. n. 11. *Non tamen in veritate idem est, sed Iuris fictione.* n. 14.

Religiosa.

Quæ religiosis adhærent, religiosa censentur. n. 13. *Si tamen continuentur, vel augeantur.* n. 17. 19.

Sacrum.

Quando non sacrum sacro continuatur, sacrum redditur, & verum est, quod dicitur. Sacrum trahit ad se non sacrum; *secus verò quando sit illi contiguum.* n. 17. 19.

Vniuersitas.

Qualibet, Vniuersitas eadem censetur etiamsi omnes moriantur, aut aliò demigrent, & alij de nouo nascantur. n. 11. *Non tamen ita est, sed fictione Iuris.* n. 14.

1 CONsultò inquirimus in præsenti, de exsacratione, & non de pollutione, seu de violatione, quæ contingit quando locus sacer non erat consecratus, sed tantùm benedictus. Benedictio enim loci sacri non amittitur per euersionem, & renouationem parietum, etiam sit omnium illorum, vti docet Ægidius Coninck, *de Sacramentis, quæst. 83. artic. 3. dub. 1. n. 235.* Quia benedictio (inquit) inhæret ipsi solo, quod non potest tolli. Ludouicus item Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo 2. tract. 23. disput. 3. n. 74.* dicens, quod si Ecclesia tantùm sit benedicta, etiamsi tota destruatur, dummodò maneant fundamenta, non indigere noua benedictione. Quod etiam cum Syluestro, *verbo Consecratio, 3. quæst. 4.* & P. Francisco Suarez, *tomo 3. in 3 part. D. Th. disput. 81. sect. 4. casu 6.* docet Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 14. n. 4. & 5.* qui ait sumi *ex Lege 73. de Contrahenda emptione,* ibi. Æde sacra terræ motu diruta locus ædificij non est profanus, & ideò vendi non potest. Intellige dicta, de euersione, sine reparationis spe.

2 Consultò etiam inquirimus de parietum euersione, & renouatione, non autem de tecti euersione. Quia etiam isto combusto, aut aliàs destructo, dummodo parietes illæsi remaneant, aut saltem non enormiter læsi, consecrata manet Ecclesia, & impolluta, ex illa saltem causa. Quod euidenter probatur ex textu in *cap. Ligneis, el 6. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris,* vbi sic Innocentius Papa Tertius decernens ait, Ligneis ædificiis Ecclesiæ vestræ casu consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis Altaris in sua extremitate modicam passa fracturam: inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quod cum parietes in sua integritate permanserint, & tabula Altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit, ob causam prædictam, nec Ecclesia, nec Altare debet denuò consecrari. Hæc Innocentius in illa Decretali. Vbi Glossa *in casus figuratione* sic ait. Nota, quòd parietibus Ecclesiæ in sua integritate permanentibus, non est Ecclesia reconsecranda. Et idem asserit *verbo Parietibus*: vbi rationem reddit. Ita ibi fatur. Quandiu parietes integri sunt, non est Ecclesia reconsecranda: quia in parietibus consecratur Ecclesia, & non in tecto. Abbas Panormitanus, *in dictum caput, num. 1.* sic ait. Nota primò ex textu iuncta Glossa, quod consecratio Ecclesiæ consistit, non in tecto, sed in parietibus: idcò corruente tecto, remanentibus parietibus, non fiet reconsecratio. Hæc Nicolaus Tudeschus.

3 Quod de commotione, euersione, & de renouatione parietum diximus, procedit etiam in illorum combustione: nam quamuis illi minimè corruant, per eorumdem exustionem exsacratur Ecclesia. Diffinitum est in Concilio Niceno, ex quo desumptus est Canon Ecclesiis, *de Consecratione, distinct. 1.* in quo sic lego. Ecclesiis semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiusque semine pollutæ fuerint. Quia sicut infans à qualicumque Sacerdote in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari, ita nec locus Deo dicatus iterum consecrandus est, nisi propter eas causas, quas superiùs nominauimus; si tamen fidem Sanctæ Trinitatis tenuerint, qui eum consecrauerunt.

Hæc omnia in allegato Canone, quem Glossa, 5 *verbo Exusta,* exponit dicens. Pro maiori parte; aliàs secus argumento, *ff. de Contrahenda emptione, Domum,* cum scilicet ita comburitur, quod destruatur, vel decrustetur interiùs, & exteriùs: tunc exsecratur. Consecratio enim Ecclesiæ, maximè consistit in Vnctione exteriori, & coniunctione, & dispositione lapidum. Hactenus Glossa.

Panormitanus etiam *in cap. Proposuisti el 4. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris, num. 7.* idem tenet, & probat, dicens. Secundus casus est, si parietes Ecclesiæ sunt combusti. Et est ratio, quia consecratio Ecclesiæ, consistit in exteriori parte. Fit enim

enim delinitio, seu vnctio cum Crucibus in ipsis parietibus Ecclesiæ ab interiori parte in superficie muri. Vnde violatur ipsa consecratio ex combustione parietum, licet parietes non corruant. Huc vsque Abbas. Conant. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica*, *parte 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 14. num. 2. & 4.* & Augustinus Barbosa, *in dictam Canonem Ecclesiis, num. 4. & de officio, & potestate Episcopi, parte 2. allegat. 27. num. 18.* cum Piasecio, *in Praxi Episcoporum, part. 1. cap. 5. num. 24. versic. Secundò*, & Ludouico de Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst. 39. artic. 4. conclus. 1.*

CONCLVSIO I.

5 Ecclesia (& idem de quolibet alio loco sacro dicendum est,) per euersionem, & simultaneam omnium parietum, aut maioris partis eorum reædificationem, consecrationem amittit, si consecrata erat, & noua indiget consecratione, vt destinata sit ad Diuina.

Hæc conclusio communis est inter Doctores, Theologos, & Canonistas. Ita Glossa, *in Can. Ecclesiis, verbo Exusta*, ibi: ita comburitur, quod destruatur, *de Consecratione, distinct. 1.* Abbas, *in dictam cap. Proposuisti, num 8.* Ascanius Tamburinus, *tom. 1. de Iure Abbatum disputat. 23. quæsito 11. num. 6.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra titulo 9. num. 67. libri 5.* cum Glossa, *in Canonem de Fabrica, el 6. & 20. de Consecratione, distinct. 5. in cap. Proposuisti, citat. & in cap. de Ligneis de Consecratione*, & ibi Hostien. Ioann. Andr. Butr. cum Innocentio *in Rubrica eiusdem tituli*, Hostiensi *in Summa, num. 6.* Miranda *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst. 49. artic. 4. conclus. 2.* Syluestro, *verbo Consecratio 2. quæst. 4. versic. 2. & 3.* Angelo, *verbo Ecclesia, §. 3.* Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 4.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. quæst. 9. cap. 4. num. 16.* Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Ecclesia, num. 12. in fine.* Emmanuel Sa, *verbo eodem, num. 18.* Coninck, *de Sacramentis, quæst. 83. artic. 3. dub. 1. num. 235.* Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo 2. tract. 23. disput. 3. sect. 3. num. 74.* Delbene, *de Immunitate, tom. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 14. num. 4. & 5.* Barbosa in recensita *allegat. 27. num. 13.* cum Piasecio, *in Praxi parte 1. cap. 5. num. 4.* Henriquez, *lib 9. cap. 27. numero 5. in fine.* Vgolino, *de Potestate Episcopi, cap. 28. num. 4. versic. 2.* & Mario Alterio, *de Censuris, tom. 2. disput. 3. cap. 1. versic. Sexta causa.*

6 Et probatur à Barbosa. Quia quoties Domus priuata modo prædicto destruitur, & de nouo insimul reficitur, non censetur eadem Domus, nec durat obligatio respectu illius, ex textu in *L. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verborum obligationibus, & in L. Qui res, §. Aliam, ff. de Solutionibus*, & ex textu *in cap. Iudæi, & in cap. sicut Iudæi*, iuncta vtrobique Glossa, & Doctoribus, de Iudæis, quatenus conceduntur prædictis, veteres reficere Synagogas, non verò reædificare nouas. Ergo similiter, quoties Ecclesia, vt præfertur, destruitur, & insimul reficitur, eadem, ac antea erat non censetur: & verè eadem minimè est, cum amittat formam suam, ac per consequens, & consecrationem.

7 Deinde probatur conclusio. Consecratio Ecclesiæ consistit in exteriori parte: fit enim delinitio, seu vnctio cum Crucibus in ipsis parietibus Ecclesiæ ab interiori parte, in superficie muri, vti Glossa, *in Can. Ecclesiis, de Consecratione, distinct. 1.* Panormitanus *in dict. cap. Proposuisti, num. 7.* & Thomas Delbene, *vbi proximè, num. 9.* Ergo per euersionem, & refectionem simultaneam omnium parietum Ecclesiæ, aut maioris partis eorum, consecratio præexistens amittitur, & noua requiritur. Patet consequentia: quia consecratio erat accidens respectu parietum. Sed substantia rei destructa, naturaliter deperit eius accidens. Ergo destructis Ecclesiæ parietibus illorum amittitur consecratio.

CONCLVSIO II.

Amittitur Ecclesiæ consecratio per euersionem, aut reædificationem maioris partis parietum, etiamsi non simul, sed per partes, & paulatim, & successiuè reficiatur. 8

Hæc conclusio est contra Glossam *in Canonem De fabrica, verbo Innouata, de Consecratione, distinct. 1.* contra Leandrum à sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disput. 2. §. 5. q. 42.* Busembaum, & Thomam Delbene.

Sed pro ea adest Abbas Panormitanus, *in cap. Proposuisti, citato num. 8.* qui vnus pro mille sufficit, ob tanti Doctoris authoritatem, & soliditatem fundamenti, cui innititur, qui etiam ex Innocentio refert alios nostram tenentes sententiam. Fundamentum igitur est. Quia Ecclesia, quæ per partes corruit, & successiuè reficitur, hodie v. gr. vna certa pars, cras altera, & sic successiuè, non est verè eadem Ecclesia, & realiter, ex toto, vel ex parte maiori, licet successiuè, est refecta. Ergo consecratio, quæ in antiquis consistebat parietibus, sublata est, & amissa. Quia vti pro prima dixi conclusione, consecratio est accidens parietibus, & amissa substantia, necessariò amittitur accidens.

Sed obiicies. Ecclesia per partes successiuè euersa, & refecta, eadem censeri debet, ac ante euersionem, & reparationem erat: quod exemplis Domus priuatæ, Nauis, Collegij, Conuentus, & cuiuslibet alterius Vniuersitatis, & hominis etiam, demonstrare intendunt contrariæ sententiæ Authores. Domus enim, si per partes successiuè, etiam tota corruat, & reficiatur, eadem, ac antea censetur, & durat obligatio respectu illius. Argumentum à contrario sensu, desumitur ex Lege *inter stipulantem, & Lege, Qui res*, suprà, circa primam conclusionem, allegatis. Quod quidem validissimum esse, ostendit Augustinus Barbosa, *in tractatu Argumentorum Iuris, loco 27.* per plures numeros, præcipuè *numero 10.* vbi inter alia, ex Castrensi, *consilio 98. In causa appellationis, libro 2.* ait, quod statutum; in quo disponitur, quod filiusfamilias non possit obligari, nisi gerat publicè negotia Domus, intelligitur à contrario, quod si gerat negotia Domus, potest obligari. Sic similiter, dispositio dictarum legum, quod Domus priuata insimul destructa, & in totum, non censeatur eadem post reædificationem, nec duret illius obligatio, intelligitur à contrario sensu, quod si non tota insimul corruat, & reficiatur, sed paulatim, per partes, & successiuè, eadem censeatur, & quod duret illius obligatio, etiamsi tota illa reædificetur. 9

Nauis etiam eadem moraliter censetur, licet pro destructis tabulis, nouarum accessio fiat, ea de carina. *L. Quod in rerum, §. fin. ff. de Legatis 1. & L. Proponebatur, ff. de Iudiciis.* Glossa *in cap. de Fabrica, verbo Innouata de Consecratione distinct. 1.* 10

11 Populus etiam idem dicitur, licet aliqui, immò omnes illius vicini, & incolæ moriantur, aut alium in locum demigrent, se conferant, & alij nascantur, aut illuc aliunde gratia acquirendi domicilium, veniant. Et idem est dicendum de Collegio, Conuentu, & de qualibet alia Vniuersitate. Pro quibus facit *Lex Proponebatur, de Iudiciis, modò adducta.*

12 Homo similiter, etiamsi eius partes assiduè corrumpantur per calorem naturalem, & aliæ de nouo generentur ex assumpto cibo, idem homo, ac antea erat remanet, quia nouæ illæ partes generatæ in totum hominem, qui antea erat, conuertuntur. Idem ergo dicendum in nostro casu de successiua Ecclesiæ renouatione.

13 Obiicies etiam parietes consecrati, qui permanent, & in maiori quantitate, communicant consecrationem minoribus partibus, quæ paulatim, & successiuè reficiuntur. Quod probari videtur exemplo Aquæ Benedictæ, Olei sacri, & Chrismatis: ex quibus, si minor pars præexistenti superaddatur, benedictio, & consecratio, parti superuenienti communicatur, vti docent Leonardus Lessius, *de Sacramento Vnctionis, capite 1. dub. 5. numero 11. versic. Animaduertendum.* Antoninus Diana, *part. 11. tract. 3. resolut. 15,* cum Petro Ledesma, *in Summa, tom. 1. tract. de extrema Vnctione, capite 2. concl. 4. difficult. 3.* Ioanne à Cruce, *in Directorio conscientiæ, eod. tractatu, dub. 6. Conclus. 1.* Henriquez, *lib. 3. cap. 8. numero 2.* Dicastillo, *tom. 1. tract. 7. disputat. prima, dub. 7. numero 74.* Præposito, *in 3. partem D. Thom. quæst. vnica de Sacramento Extremæ Vnctionis, dub. 3. num. 19.* & Trid. Lench., *de Sacramentis, lib. 5. cap. vnico, dub. 2. num. 3.* & apparet ex Rituali Romano, iussu Pauli Papæ Quinti edito, „ *in Rubrica, de Materia Baptismi,* ibi. Si aqua be„nedicta tam imminuta sit, vt minus sufficere videa„tur, alia non benedicta admisceri potest; in minori „tamen quantitate. Hæc ibi. Idem de Oleis, & Chris„mate ab eodem Rituali *in Rubrica de Sacris Oleis* „præscribitur. Veteribus (inquit) Oleis nisi necessi„tas cogat, vltra annum non vtatur; ac si deficere „videantur, & Chrisma, aut Oleum benedictum haberi non possit, aliud Oleum de oliuis non benedictum adiiciatur, sed in minori quantitate. Hacte„nus ibi. Quod & *in cap. Quod in dubiis, el 3. de* „*Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris,* Innocentius „Papa Tertius decernit dicens. Nec negamus, quin Oleum non consecratum, consecrato possit Oleo commisceri. Vbi Glossa *in casus formatione,* ait. Nota quod ea, quæ Religiosis adhærent, Religiosa censentur. Item addit magis dignum, trahit ad se minus dignum. Et *verbo Consecratio,* dicit. Et ita factum, tanquam dignius, trahit ad se non sacrum.

14 Ad primum, quod obiicitur, respondeo Panormitano *in dicto cap. Proposuisti, num. 8.* Domum, Populum, (& idem est de Naui, Collegio, Conuentu, & qualibet alia Vniuersitate) post reædificationem, post mortem plurimorum, immò & omnium vicinorum, & aliorum natiuitatem, &c. eandem esse Domum, eundem populum; non quidem in veritate; sed fictione Iuris: & Iura in contrarium allegata, de fictione Iuris loquuntur. In spiritualibus autem, qualis est Ecclesiæ consecratio, veritatem consideramus, & non fictionem, vti idem notat Abbas, cum Archidiacono, *in cap. 1. de Voto, lib. 6.* Vnde quamuis fictione Iuris, quoad alios effectus Ecclesia post successiuam, per paruas partes, etiam diuturnam renouationem, eadem ac antea censeatur; quoad consecrationem verò, aliter dicendum est. Quia cum in veritate, nisi inungatur Oleo sacro, nequeat Ecclesia esse sacra, (non enim fictione Iuris consecratur,) & in veritate, parietes successiuè refecti, etiam ex eisdem lapidibus, non sint idem, ac antea erant, nequeunt consecratione gaudere præcedenti, quia sublata parietum substantia, accidens consecrationis sublatum est.

Ad id, quod de homine dicitur, respondeo, 15 verum quidem esse, quod asseritur; scilicet, eundem esse hominem post corruptionem aliquarum illius partium, & post aliarum generationem. Hoc tamen ex eo prouenit, quod habeat virtutem actiuam, & conuersiuam alimenti in propriam substantiam; paries autem præexistens, hanc non habet virtutem, vt possit in seipsum conuertere partem parietis de nouo aduenientis. Ex quo fit, præexistentem, non posse suum proprium consecrationis accidens aduenienti communicare cum hoc sine sua substantia communicari non valeat. 19

Ad id quod de Aqua Benedicta, Oleo sacro, & Chrismate obiicitur, respondeo, supponendo, continua esse, quorum extrema inuicem se coniungunt; contigua autem, quorum terminus vnus est: v. gr. vinum in vase, quoad seipsum, continuum dicitur; respectu autem vasis, contiguum. Ita Pax Iordanus, *de Re Beneficiaria, lib. 10. tit. 7. num. 117.* ex Glossa, *in cap. Si ciuitas, verbo Contigua, de Sententia excommunicationis, lib. 6. & cap. vnico de Consecratione Ecclesiæ eodem lib. verbo Continua,* ex Philosopho, *5. Physicorum,* August. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, allegat. 72. num. 55.* Flaminio Parisio, *de Confidentia, quæst. 28 à num. 255.* & Aloysio Riccio: & admittendo, omnia prædicta continua, suam communicare benedictionem, & consecrationem respectiuè, aquæ, & oleo, in minori quantitate illis superuenienti; nego tamen parietem consecratum præexistentem, parti parietis de nouo aduenienti, seu ædificatæ, suam posse communicare consecrationem. Disparitatem reddo. Quia aqua superaddita (& idem est de Oleo,) continua est præexistenti, & ratione istius continuationis, vna aqua ex vtraque fit, seu potius præexistens augetur, vel per solam iuxta positionem, aduenientis de nouo, vel per virtutem actiuam conuersiuam superuenientis in propriam substantiam.

Et hoc vltimum bene colligi potest ex Rituali Romano decernente, admiscendam esse aquam (& idem ait de Oleo) in minori quantitate. Ideò enim exigit, iniungit, vt aqua, & oleum superaddatur in minori quantitate, vt vim habeat præexistens, conuertendi in propriam substantiam, partem superuenientem. Et ob hanc etiam causam, præcipitur ad consecrationem, misceri aquam in minori quantitate vino, vt ab isto in propriam conuertatur substantiam, iuxta Glossam, *in cap. Cum Marta, verbo Cum vino, el 6. de Celebratione Missarum,* vbi ita fatur. Cum vino. Id est vinum aquaticum. Non enim transeunt duo in sanguinem, sed vinum, quod aquam sibi incorporauit. Ita expone aquam cum vino. Id est, compactum, vel compositum ex eis. Hæc omnia Glossa. Paries autem præexistenti additus, ei non est continuus, sed contiguus, quia extrema eorum sunt simul, & vnus non habet virtutem actiuam, alterius conuersiuam in propriam substantiam, nec in seipso augetur per iuxta positionem alterius. Vnde ex eo, quod Aqua, &

& Oleum præexistens, suam benedictionem, & consecrationem, aquæ, & oleo in minori quantitate superuenienti communicet & non probatur, idem efficere parietem veterem consecratum, nouæ refectioni successiuè per partes factæ.

17 Ex quibus habemus veram intelligentiam eorum quæ ex Glossa *in cap. Quod in dubiis recorsai.* Verum enim est Religiosa censeri, quæ Religiosis adhærent, si continuentur, si augeantur. Et similiter sacrum trahere ad se non sacrum quando continuantur; non autem quando contigua fiunt.

18 Ex dictis colligo primò contra Thomam Tamburinum, *de Sacrificio Missæ, lib. 1. cap. 1. §. 5. nu. 6.* & Augustinum Barbosam, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num. 38. in fine,* Ecclesiam amittere consecrationem, si de nouo dealbetur. Quia licet consecratio adhibeatur in crusta parietum, & isti post dealbationem remaneant, censeri non potest quod remaneat consecratio, quoad Ecclesiam: quia ista vt consecrata sit, debet habere delinitiones, seu vnctiones in ipsis parietibus ab interiori parte, in eorum superficie, vti benè Abbas, *in cap. Proposuisti, num. 7. el 4. de Consecratione Ecclesiæ,* & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, parte 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 14. nu. 9.* Vndè docent, ex combustione, & decrustatione parietum, quamuis non corruant, Ecclesiæ amitti consecrationem. Colligo inquam, quia si consecratio parietis præexistentis, communicari nequit parti parietis contigui de nouo ædificati, neque communicari illa poterit superficiei interiori crustæ albæ, post ipsam consecrationem, de nouo parietibus, media dealbatione aduenientis.

19 Secundò colligo, contra P. Gabrielem Vazquez, *tomo 3. in 3. partem D. Thomæ, quæst. 83. artic. 2. disputat. 233. cap. 4. num. 34.* quod si parietes omnes Ecclesiæ consecratæ, & tota Ecclesia tegatur laminis argenteis, vel aureis, ita, vt ex auro, vel argento noua fieret Ecclesia, noua ista egeret consecratione, & ratio est, quia laminæ illæ parietibus præexistentibus non continuarentur, nec isti per illas augerentur. Quomodò ergo superficiei interiori nouæ Ecclesiæ aureæ, vel argenteæ communicari poterit consecratio veteris Ecclesiæ, si nouo parieti ei aduenienti, & magis contiguo quidem, quàm esset Ecclesia ex laminis confecta, & nouæ superficiei albæ, etiam magis contiguæ, communicari non valet? Nullatenus quidem, quia non quodcumque sacrum trahit ad se non sacrum, & fit per accessionem sacrum, sed illud tantum, quod commistione confunditur, vti Abbas benè docet *in cap. Ad hæc, in fine, el 1. de Consecratione Ecclesiæ, cap. Quod in dubiis, el 3. & cap. Proposuisti, num. 8. eodem tit.* & quod continuari potest, & augeri per non sacrum, & idem ex vtroque fieri, vel per iuxta positionem de nouo aduenientis, vel per virtutem actiuam conuersiuam in propriam substantiam, superuenientis rei, vti dictum relinquimus.

Libuit Panormitani verba ipsa reddere. Et in fine Glossæ (inquit *in dicto capite 1.*) non intelligas, si lapis de nouo additur alteri, quod efficiatur sacer: quia *caput Quod in dubiis infra eodem*, procedit in liquoribus, & in his, quæ commistione confunduntur, vt ibi clarius dicam; secus in aliis rebus. Hæc ibi. *In cap. Quod in dubiis, num. 5.* post alia, sic fatur. Et in fine Glossæ non intelligas, quod filum non sacrum, efficitur sacrum: (quo scilicet reficitur vestis sacra,) quia vt dixi in *capite 1. suprà eodem*, iste textus procedit in liquoribus, & in his, quæ mistione confunduntur, sed in aliis, quæ mistione non confunduntur, vnum non transit in naturam alterius; & sic argumentum Glossæ non colligitur ex textu. *In capite* tandem *Proposuisti*, sic ait Abbas. Nec obstat, si dicatur, quod ex quo fuit refecta priùs minor pars, traxit maior pars minorem partem ad naturam suam: argumentum *in cap. proximo in fine*, & sic de aliis partibus. Nam dico, quod hoc non procedit in istis, quæ mistione non confunduntur, vt dixi *in capite 1. supra eodem.* Hæc omnia Doctissimus Nicolaus Tudeschus.

Restat nunc respondere ad id quod *num. 9.* dicebatur, de argumento à contrario sensu. Dico igitur, locum illum, non paucas admittere limitationes. Ex quibus, vna hæc est, quod argumentum à contrario sensu, vim non habet vllam, quando in casu contrario, eadem, aut maior militat ratio. Ita Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo 3. libro 9. disputat. 32. num. 11. pag. mihi 250.* cum Syluestro, *in Summa, verbo Ignorantia 8. D. 3.* & Euerardo, *in suis Topicis, loco à contrario sensu, num. 12.* Augustinus Barbosa, *dicto loco 27. num. 27. limitatione 8.* cum Glossa, *verbo Videtur, in L. Cum Prætor, ff. de Iudiciis.* Natta, *consilio 126. num. 14.* Surdo, *decis. 18. num. 24.* Cardinali Tuscho, *Practicarum conclusionum, tomo 1. litt. A. conclus. 498. num. 108.* Francisco Molina *de Ritu Nuptiali, lib. 3. quæst. 51. num. 8.* & Castill. *Controuersiarum, tomo 5. cap. 88. num. 32.* At eadem est ratio, quoad amissionem consecrationis in euersione, & refectione, seu in reædificatione Ecclesiæ successiuè, & paulatim, ac in insimultanea: cum vti vidimus, quomodocumque destruatur, siue simul, siue paulatim, & successiuè, æquè parietum substantia, deperditur: & per necessarium consequens, amittatur etiam qualitas consecrationis, quæ illi accidentaliter inhærebat: quia qualitas non potest stare sine subiecto, vti iam diximus, & docet, ac probat Ioannes Baptista Lezana, *in Turri Dauidica, ad finem tomi 4. consultorum suorum, cap. 4. num. 219. pag. mihi 537.* ex *Lege eius, qui in Prouincia, ff. Si certum petatur*, & quàm plurimis Doctoribus, à Sacra Rota congestis, coram Ludouisio, Gregorio XV. nuncupato in assumptione ad Summum Pontificatum, inter impressas illius decisiones, *La 281. num. 3. 4. & 5.* Ergo in præsenti nostro casu non valet argumentum à contrario sensu. Amittit consecrationem Ecclesia si insimul destruatur, & reficiatur. Ergo illam non amittit si per partes, & paulatim, ac successiuè. 20

DISQVI.

DISQVISITIO VII.

De Pollutione Capellæ; Altaris; Ambonis; Chori; Confeſſonarij; Sedis; Sepulchri; Menianæ vulgo *Columna*; Propylæi, ſeu Portici, quæ eſt ante Eccleſiam; Portæ ipſius Eccleſiæ; Scalæ iſtius; Sacriſtiæ; Cubiculi Eccleſiæ, vulgo *Tribuna*: Turris campanarum; Cryptæ, vulgo *Gueua*; ac Tecti.

An polluta Eccleſia, polluta cenſeatur, quæ in Diſquiſitionis recenſentur titulo, Capellæ, Altaria, &c. & an iſtorum quolibet polluto, polluta cenſeatur Eccleſia?

Breuiter me difficultate expediam, propoſita, variis illam concluſionibus dilucidando, reſoluendo, pro varietate rerum, quas in illius adnumeraui titulo.

BREVIARIVM.

Altare.

Altare fixum, pars Eccleſia eſt. n.1.

Pollutum cenſetur ad Eccleſia pollutionem, & polluto Altari fixo, Eccleſia polluitur. n.1.

Non exſacratur Altare ad Eccleſio exſacrationem, nec contra. n.2.3.

Ambo, ſeu Pulpitum.

Ad Eccleſia pollutionem polluitur, & è contra. n.5.

Pars eſt Eccleſio, & ſub eius venit nomine. n.5.

Campanile.

Si intra Eccleſia ambitum exiſtat, ad illius pollutur pollutionem; ſecus ſi extra Eccleſiam, vti frequenter contingit, exiſtat. n.6.

Si intra Eccleſiam ſit, ad eius pollutionem Eccleſia polluitur. n.6.

Capellæ.

Si intra Eccleſie corpus ſita ſint, ad illius pollutionem, polluta cenſentur, & è contrà. Et idem eſt ſi ad eas per Eccleſiam aditus pateat. n.7.16.

Secus verò ſi aditus iſte non pateat. n.7.

Chorus.

Si intra Eccleſia exiſtat corpus, ad Eccleſia pollutionem, polluitur Chorus; & è contra ad Chori pollutionem, polluitur Eccleſia. Secus dicendum, ſi extra Eccleſia ambitum ille ſit. n.8.

Cœmeteria.

Plura, ſunt Cœmeteria, & non vnum, quando pariete medio ſeiunguntur. n.9.

Confeſſionalia.

Si exiſtant intra concauum parietum Eccleſie, ab Eccleſia pariete diuiſa, & feneſtella cratibus obducta, ad Eccleſia pollutionem polluuntur, & è contra. Et idem eſt, ſi pariete non diuidantur, ſed linteo cerato, aut tabulis fixis; ſecus ſi velo, quod complari, & plicari poſſit, aut tabella vncis ferreis nexa, vulgo con gonzes, diuidantur. n.9.

Quando polluuntur, ſolum eſt, quoad partem, quæ Eccleſiam reſpicit. n.9.

Cryptæ, ſeu Cauernæ.

Si deſtinato ſint ad diuina celebranda, vel ad Sepulturas, ad Eccleſia pollutionem polluuntur, & è contra, Eccleſia polluitur ad pollutionem earum: Dummodo tamen ad eas pateat per Eccleſiam aditus. n.11.

Cubicula, vulgo *Tribunas*.

Polluta non cenſentur, per actiones pollutionis, inductinas. n.10.

Meniana, ſeu Valcones, &c.

Si intra Eccleſia ſint corpus, polluuntur ad Eccleſia pollutionem, & è contrà n.12.

Paſtophoria.

Idem ſignificat, quod thalamus, ſeu interius cubilum, domicilium Prepoſiti Templi. n.17.

Pollutio loci ſacri.

Omnes eius afficit partes, cum eius corpus ſit vnitum, & indiuiſum. n.1.3.4.

Vide Altare. Ambo. Campanile. Capellæ. Chorus. Confeſſonaria. Cryptæ. Cubicula. Meniana. Porta Eccleſiæ. Propylæi. Sacriſtia. Scala. Sedes. Sepulchra. Tectum.

Porta Eccleſiæ.

Actio inductina pollutionis loci ſacri, ſacta in linea, quam attingunt valuo in liminibus porto Eccleſia, Eccleſiam polluit, & polluta Eccleſia, linea illa polluta cenſetur; ſecus ſi actio extra illam fiat lineam. n.13.

Propylæi, ſeu Cornijas.

Si intra corpus exiſtant Eccleſia, ad iſtius pollutionem, polluuntur, & è contra. n.14.

Sacriſtia.

Ad Eccleſia pollutionem polluitur, & è conuerſo, dummodo ad Diuina celebranda, vel ad Sepulturas ſit deſtinata, & per Eccleſiam pateat ad eam aditus. Secus ſi iſte non pateat, nec deſtinata ad prodicta. n.15.17.

Scala.

Per actionem inductiuam pollutionis loci ſacri, in ſcala Eccleſio factam polluitur Eccleſia, & è contra, ſi Scala intra corpus ſit Eccleſia; ſecus ſi extra illud ſit. n.20.

Sedes.

Si in ſedibus intra Eccleſiam exiſtentibus, actio fiat pollutionis inductiua, per illam Eccleſia polluitur. n.19.

Sepulchra.

Si in Sepulchris intra Eccleſiam, aut in Cryptis, ſub Eccleſia pauimento, ad quos pateat per Eccleſiam aditus, actio fiot pollutionis inductiua, Eccleſia polluitur, & è contra. n.21.

Tectum.

Nulla actio ſupra tectū loci ſacri facta, illum polluit; ſecus ſi infra illud fiat inductiuo pollutionis. n.22.

CONCLVSIO I.

De Altaribus.

Polluta Eccleſia, polluta cenſentur Altaria, & è contra, polluto Altari, per aliquam actionem inductiuam pollutionis loci ſacri in illo factam polluitur Eccleſia. Procedit Concluſio de Altari fixo. 1

Illam

Illam tenet Nicolaus Tudeschus, Abbas Panormitanus, *in cap. Propofuisti, num. 10. el 4. de Consecratione Ecclesia*. Pax Iordanus, *volum. 1. de Resacra, lib. 5. tit. 12. num. 99.* Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo, parte 3. verbo Altare, num. 21.* cum Syluestro, *in Summa, verbo eodem, quæstione 11.* Pasqualigus *de Sacrific. Miss. tam. 1. q. 697. n. 2.* cum Abbate *loco cit. & in cap. 1. n. 1. de Consecrat.* Tabiena, *verbo Altare, n. 9.* Angelo, *n. 4.* Armilla, *n. 12.* Azorio, *p. 1. lib. 10. cap. 20. q. 14.* & Franc. Lugo. *de Sacramentis, lib. 5. cap. 7. q. 3. n. 31.*

Ratio autem conclusionis est. Quia Altaria partes Ecclesiæ sunt. Pollutio autem Ecclesiæ totum eius respicit, concernit corpus, cum sit vnitum, & indiuiduum. Ergo polluta Ecclesia, polluuntur Altaria fixa, & pollutis Altaribus fixis, polluitur & ipsa Ecclesia.

2 Sed dices. Altare fixum non exsacratur, ad Ecclesiæ exsacrationem, vti docent Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 3. disputat. 23. quæstio. 6. n. 4. versic. Hoc autem*, cum Syluestro, *vbi proximè*, & Ludouico Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom. 2. quæst. 39. artic. 7. conclus. vnica.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. n. 26.* cum eisdem, & Ragusio, *de Missa in Ecclesia, quæst. 34. & 35.* Pax Iordanus, *dicto lib. 5. tit. 10. num. 55.* Bartholomæus Gauantus. *in Manuali Episcoporum, verba Altare, nu. 14.* & Lezana, *loco allegato* Pasqualigus *dicta q. 697. n. 1.* quod probat *ex cap. 1. de Consecratione Ecclesia.* Ergo nec polluitur Altare fixum, ad Ecclesiæ pollutionem. Patet consequentia, quia non apparet maior ratio pro pollutione, quàm pro exsacratione.

3 Respondeo concesso antecedente, negando consequentiam, cum Abbate Panormitano, Lezana, Pace Iordano, Barbosa *in cap. Ad hæc num 4. el 1. de Consecratione Ecclesiæ.* Quia diuersa est vtriusque ratio. Consecratio enim Ecclesiæ, distincta est ab Altaris consecratione: cum illa in parietibus consistat, & motibus, ista verò, in Altaris ipsius consecrati integritate, & inamouibilitate. Vndè exsacrari potest Ecclesia muris collapsis, vel combustis, remanente Altaris consecratione, quia ipsum integrum permanet. Violatio autem, seu pollutio Ecclesiæ, totam Ecclesiam concernit. Vndè illa polluta, quælibet illius polluitur pars, Et sic Altare fixum, & è contra.

4 Sed audiamus Nicolaum Tudeschum. Sed dubitatur (inquit) numquid exsacrata Ecclesia, debeat etiam reconsecrari Altare, & quid in pollutione? Concludunt Doctores, hîc, quod possibile est, quod Ecclesia indigeat reconsecratione, & non Altare. Et idem est è contra; secus est in pollutione. Ratio diuersitatis: nam consecratio Ecclesiæ, quæ consistit in parietibus, est separata à consecratione Altarium. Vndè potest violari consecratio Ecclesiæ, puta, quia parietes sunt combusti, vel corruerunt, consecratione Altarium remanente intacta: & ita è contra. Nam Altaria possunt destrui parietibus Ecclesiæ remanentibus illæsis. Sed pollutio concernit totum corpus Ecclesiæ. Nam ex homicidio commisso in Ecclesia, totum corpus cum sit vnitum, & indiuiduum, polluitur, ideò etiam in Altaribus non potest celebrari ante reconciliationem, cum sint in corpore Ecclesiæ. Hæc omnia Abbas Panormitanus. Plura de Altaris exsacratione dicenda occurrunt, quæ commodiori loco, *in Disquisitione 9.* dilucidare decreui.

CONCLVSIO II.

De Ambonibus.

Si in Ambonibus, seu Pulpitis in quibus Epistolæ, & Euangelia cantantur, conciones fieri solent, fiunt, actio pollutionem inducens exerceatur, ad illorum pollutionem tota polluitur Ecclesia. Et idem asseto de Ambonibus, quæ ad organa, ad musicalem concentum, aut ad alia intra Ecclesiæ corpus fiunt, & de Organorum loco, si in eis dicta exerceatur actio pollutionis inductiua loci sacri. 5

Hanc tenent conclusionem Thomas Sanchez, *tomo 3. de Matrimonio, lib. 9. disputatione 15. n. 33. in fine.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. num. 72. versic. Noto 5.* & Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 76.* Et ratio est, quia omnia recensita, sub Ecclesiæ nomine veniunt: cum intra eam, vti illius partes existant. Vndè, è conuerso, Ecclesia polluta, polluta etiam illa censentur.

CONCLVSIO III.

De Campanili.

Si actio inductiua pollutionis, in Campanili, existenti intra Ecclesiam, id est eius ambitum, inter tectum, & pauimentum, & inter illius parietes, ipsa polluitur Ecclesia; secus verò asseto, si actio exequatur illa extra Ecclesiam id est extra loca modo recensita. 6

Ita quoad vtramque conclusionis partem, tenet Antonius Naldus, *in Summa verbo Ecclesia, nu. 29.* & quoad secundam, Tho. Sanchez, *vbi proximè, n. 30.* cum Anglés, Suarez, Emmanuele, Ludouico Lopez, Vega, Cañedo, & Henriquez, *lib 5. de Pænitentia, cap. 6. n. 5. in Cõmentario litt. H.* Iacobus de Graffis, *in decisionibus aureis, part. 1. libro 2. cap. 83. n. 10. ibi.* Aut campanilia. Pax Iordanus *dicto tit. 12. n. 85.* cum Nauarro *in Manuali, cap. 16. n. 34.* Machadus, *en el perfecto Confessor, tomo 2. lib. 2. part. 3. tract atu. 4. documẽto 4. n. 9.* Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 3. de Eucharistia, dub. 4. versic. Adde* 11.

Et ratio est. Quia in primo casu, Campanili est Ecclesiæ pars, cum intra illam existat, in secundo autem, cum extra illam situm existat, nequit esse illius pars. Vndè in primo casu, polluto Campanili, polluitur Ecclesia, & è conuerso, polluta Ecclesia, Campanile polluitur. In secundo verò, nullo modo Campanile polluitur, cum ad hunc effectum locus sacer non sit; cum tamen alias locus dicatur sacer, vti obseruant Iacobus de Graffis, & penes eum Nauarrus, *dicto c. 16. n. 3. & c. 25. num. 17.*

CONCLVSIO IV.

de Capellis.

Si Capellæ intra Ecclesiæ corpus constructæ sunt id est, infra illius tectum, supra pauimentum, & intra parietes quatuor, qui ipsam constituunt Ecclesiam materialem, polluta Ecclesia, polluuntur Capellæ, & è contra. Et idem est, si Capellæ supra tectum, aut infra pauimentum sitæ, aut extra parietes, habeant aditus per ipsam Ecclesiam. Si verò Capellæ intra Ecclesiam non sint, nec ad illas pateant aditus per Ecclesiam, non polluuntur Capellæ ad Ecclesiæ pollutionem, nec è conuerso. 7

Ita docent Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo. 3. lib. 9. disputat. 15. n. 25. & 26.* Thomas Delbene,

bene; *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *c.* 2. *sect.* 7. *n.* 2. *& sect.* 8. *n.* 3 Francisc. Pellizzarios, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *c.* 5. *n.* 72. *versic. Noto* 5. Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, n.* 13. cum Paulo Laymano, *lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 3. *n.* 10. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *n.* 83. 88. *&* 89.

Ratio omnium est. Quia quando Capellæ intra Ecclesiæ existunt corpus, aut habent per Ecclesiam aditus, partes ipsius Ecclesiæ sunt; quando verò nec existunt intra Ecclesiam, nec per illam patet aditus, nec sunt Ecclesiæ partes, nec tales censentur. Vnde in primo casu, polluta Ecclesia, necessario polluuntur Capellæ, & è conuerso; secus verò in secundo.

CONCLVSIO V.

de Choro.

8 SI Chorus intra corpus Ecclesiæ situs sit: intra quatuor scilicet parietes, inter tectum, & pauimentum Ecclesiæ, siue in ipso sit pauimento, siue in edito loco, & in eo actio pollutionem inducens exerceatur, ad illius pollutionem polluitur ipsa Ecclesia, & ad Ecclesiæ pollutionem, Chorus polluitur ipse. Si verò Chorus situs sit extra Ecclesiæ corpus, ad Ecclesiæ pollutionem non polluitur ille; nec è contra quando scilicet sunt intermedij parietes, qui quasi distinctam efficiant Cameram.

Hanc tenent Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tom.* 3. *lib.* 9. *disputat.* 13. *num.* 33. *pag. mihi* 212. vbi allegat D. Antoninum, *in Summa, part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 21. §. 1. *circa medium*, qui tamen ibi, nihil de hac differit materia. Pax Iordanus, *volumin* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 77. Pelizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *c.* 3. *num.* 72. *versic. Noto* 5. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect.* 7. *num.* 2. & Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom.* 2. *part.* 3. *verbo Ecclesia, num.* 13.

Ratio autem conclusionis est. Quia in primo casu Chorus est ipsius Ecclesiæ pars; non verò in secundo. Vnde in primo, necesse est, vt illa est polluta, pollutus & ipse fit; secùs in secundo, cum nihil sit vtrique commune.

CONCLVSIO VI.

de Confessionaliis.

9 SI Confessionalia, seu sedes ad Confessiones excipiendas expositæ, sint intra parietum Ecclesiæ concauum, atque pariete ab Ecclesia diuisæ, fenestellaque, cratibus obiectis clausæ, pars, quæ Ecclesiam respicit polluitur ad Ecclesiæ pollutionem, & è contra ad pollutionem illios partis sedis, seu Confessionalij, Ecclesia polluitur. Secus autem assero de Confessionalij parte, quæ Ecclesiam non respicit: non solum si à parte exteriori Ecclesiæ sit Confessionalium fabricatū, sed etiamsi ab interiori.

Han tenent conclusionem Thomas Sanchez, *tomo* 3. *de Matrimonio, lib.* 9. *disputat.* 15. *num.* 24. Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 81. Francisc. Pelizzarius, *in Manuali, Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 72. cum Fagundez.

Thomam Sanchez audiamus, secundam partem conclusionis primariò fulcientem: ex cuius probatione, prima satis fundata manet. Sic igitur fatur. Si verò de ea parte, in qua est Confessarius, credo non claudi nomine Ecclesiæ, etiamsi sit intra ipsius parietis concauum: vbi enim extra esset, nulla versaretur difficultas, quamuis locus omnino patens, nullaque re intermedia diuisus esset. Quia iam est extra Ecclesiam. Ducor. Quoniam paries ille intermedius separat, atque templo excludit, ita vt pars illa pro distincto domicilio habenda sit, vt expressè probat textus, *cap. vnic. de Consecratione Ecclesiæ, in* 6. ibi: Non vnum, sed plura Cœmeteria esse noscuntur, quæ quamuis sibi cohærentia, pariete tamen medio seiunguntur. Ex quo textu parietem diuidere, ita vt res sic diuisæ dicantur duæ, obseruant ibi Glossa, *verbo Pariete*, & ibi Archidiaconus, *fin.* Anchartanus, *num.* 2. *notabili* 5. Dominicus *n. finali*, Francus *num.* 3. Idem censeo, si partes illæ linteo cerato, aut tabella fixis, & immouibilibus scientiæ sint. Quoniam cum illa sint fixa, & immobilia, instar parietis habentur. Secùs si velo, quod complicari, aut explicari potest, aut tabella ferreis nexa vncis (vulgò *con gonzes*) diuidantur. Quia ea facile, mobilia, fixo parieti minimè æquiparantur. Quod si sit paries quidam tenuis (vulgò *tabique*) secernens eas partes, portaque claui obserata, per quam aditus ex vno loco ad alium patet, adhuc credo partem Confessarij externam non claudi nomine Ecclesiæ. Quia testibus Anchartano, Dominico, *n.* 3. Franco *proxime relatis*, paries intermedius diuidit, licet sit porta, per quam de vno ad alium transitur locum. Hæc omnia Pater Sanchez, postquam dixit de ea parte, in qua mulieres sunt, manifestum esse, eam esse Ecclesiæ partem. Cum intra ipsius (inquit) contineatur ambitum, nulloque pariete intermedio secernatur.

Ex doctrina huius magni Doctoris, probationem nostræ habemus conclusionis. Violari, seu pollui scilicet Confessionalium, quoad, respicientem Ecclesiam, partem, pollota Ecclesia: & Ecclesiam pollui, polluta parte Confessionalij Ecclesiam respiciente. Quia illa, Ecclesiæ pars est. Secus verò, & ob contrariam rationem, quoad Confessalij partem, Ecclesiam non respicientem. Paries enim ille, quamuis tenuis, sedem quoad illam separat partem, ab Ecclesia.

CONCLVSIO VII.

de Cubiculis, vulgo Tribunas.

CVbicula Ecclesiæ ad Missam audiendam destinata, si in eis fiat actio aliqua, pollutionem loco sacro inducere valens, Ecclesiæ pollutionem non communicant. 10

Ita docent Iacobus de Graffis, *in decisionibus aureis, part.* 1. *lib* 2. *c.* 83. *n.* 10. *fol. mihi* 242. Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo* 3. *lib.* 9. *disputat.* 15. *n.* 19. *&* 35. cum Soto, *in* 4. *distin.* 33. *quæst. unica, artic.* 3. *conclus.* 3. Nauarro, *in Manuali, c.* 16. *num.* 32. *versic* 4. Angles, *in Floribus,* 1. *parte, de Matrimonio, quæst.* 6. *de soluendo debito, in fine.* Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Th. quæst.* 83. *artic.* 3. *disputat.* 81. *sect.* 4. §. 3. *violatur.* Ludouico Lopez, 1. *part. Instructorij, c.* 82. §. *At vero de redditione* Emmanuele Roderiquez, *in Summa, part.* 1. *editionis* 2. *c.* 154. *n.* 10. *conclus.* 9. *& c.* 243. *n.* 19. Vega, *in Summa, lib.* 1. *c.* 78. *casu* 1. & Cañedo *in Summa Sacramentorum, tract. de Matrimonio, c.* 8. *n.* 75. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *parte* 1. *tractatu* 8. *c.* 5. *n.* 72. *versic. Noto* 5. cum Fagundez. Ioannes Machadus, *en el perfecto Confessor, y Curado Almas, lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 4. *documento* 4. *n.* 9. & Pax Iordanus, *volum.* 1 *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *n.* 80.

Et ratio conclusionis est. Quia huiusmodi Came-

ræ,

tæ, partes Ecclesiæ non sunt, nec sub nomine Ecclesiæ veniunt, quoad hunc saltem effectum pollutionis, cum mediet paries, & non sint cultui diuino mancipatæ.

CONCLVSIO VIII.

de Cryptis.

11 SI in Cryptis, vulgò *Cauernas, Cueuas, ò Grutas,* subtus Ecclesiam ædificatis actio fiat pollutionē inducens, esto illa ad diuina celebranda, vel ad fidelium sepulturam sint destinatæ, non polluitur Ecclesia sub qua sunt, nec illæ ad Ecclesiæ pollutionem polluuntur.

Procedit conclusio, in casu, quo Cryptæ non habeant aditum per Ecclesiam. Tunc enim aliter dicendum est, vt in simili, de Capellis, *conclus.* 4. dixi, & de Sepulchris, *conclus.* 15. dicam.

Illam tenent Glossa, *in cap. Si Ecclesiam pollui, verbo Sanguinis, vnico de Consecratione Ecclesiæ, lib.* 6. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num.* 13. *versic. Primo.* Antonius Naldus, *in Summa, verbo eod. num.* 28. Thomas Sanchez, *dicta disputat.* 15. *num.* 27. cum Ioanne Andrea, Anchartano, Dominico, Franco, Syluestro, Tabiena Armilla, Nauarro, Ledesma, Suarez, Lodouico Lopez, Vega, Roderiquez. Ioannes Baptista lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Ecclesia, num.* 15. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit.* 12. *num.* 86. & Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract. 5. cap. dub. 4. versic. Addo II.*

Ratio conclusionis est. Quia Cryptæ ad quas non patet aditus per Ecclesiam, Ecclesiæ partes non sunt, nec sub illius nomine veniunt, cum mediet Ecclesiæ solum. Cryptæ autem, ad quas patet aditus per Ecclesiam, quia illius partes reputantur, polluuntur ad illius pollutionem, & è conuerso, Naldus *dicto nu.* 29. Pax Iordanus, *num.* 89. & Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 7. num.* 2.

CONCLVSIO IX.

De Menianis.

12 MEniana, sic à Menio eius Authore dicta sunt ædificia, quæ Hispanè loquendo, *buelan por el ayre, y salen hazia à fuera, como Salidizos, Balcones, y Corredores,* quæ si intra Ecclesiæ corpus existant, polluuntur ad Ecclesiæ pollutionem: & è conuerso, si in eis actio fiat pollutionis inductiua, Ecclesia ipsa polluitur.

Ita docet Pax Iordanus, *dicto titulo* 12. *num.* 75. & probatur. Quia huiusmodi ædificia, partes Ecclesiæ sunt, cum intra illius parietes, supra pauimentum, & infra tectum existant. Ergo ad Ecclesiæ pollutionem polluuntur, & è conuerso.

CONCLVSIO X.

De Porta Ecclesiæ.

13 AD pollutionem portæ, per actionem inductiuam pollutionis in ea factam intra lineam, quam attingunt valuæ in limitibus, polluitur Ecclesia, & è contra, secus verò, si actio fiat extra limen, & clausuram ipsius portæ, & Ecclesiæ: hoc est extra lineam, quam valuæ attingunt.

Ita docent Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num.* 90. cum Dominico, *in cap. si Ecclesiam pollui, vnico, de Consecratione Ecclesiæ, lib.* 6. Syluestro, *in Summa, verbo Cœmiterium, quæst.* 3. Angelo, *verbo Consecratio Cœmeterij, §.* 3. Tabiena, *verbo Consecratio 4. quæst.* 2. Armilla, *verbo Cœmeterium, num.* 4. Augustinus Barbosa, *de potestate Episcopi, part. 2. allegat.* 28. *num.* 20. cum Gambarupta, *de Casibus reseruatis, cap.* 15. *casu 6. num.* 5. & Geminiano, *in dictum caput, si Ecclesiam pollui.* Leander à Sanctissimo Sacramento, *parte 5. tract. 5. disputat.* 1. *§. 5. quæst.* 48. cum Bartolo, *in L. 1. ff. de Cloacis,* Matio Alterio, *disputat. 5. de interdicto, cap. 2. colum. 3 versic. Eodem modo,* & Auila, *de Censuris, part 5. disputat 7. dubitat. 2. conclusione 4.*

Et ratio conclusionis est. Quia in primo illius casu, actio pollutionis inductiua, in parte Ecclesiæ fit, non verò in secundo. Vnde in illo Ecclesia polluitur; non autem in secundo.

CONCLVSIO XI.

de Propylæis.

SI actio pollutionem inducens, fiat in Propylæis, 14 intrinsecùs, per Templi, siue Ecclesiæ summitatem, ad puluerem tuto excutiendum, vulgò *en las Cornijas, o andenes, que ay en las paredes de la Yglesia por de dentro, para sacudir el poluo de ellas,* Ecclesia ipsa polluitur. Et idem est de propylæis, quæ ad ornatum, & ad circumeundam Ecclesiam facta sunt.

Conclusionem tenent Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tomo 3. lib. 9. disput.* 15. *n.* 32. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. parte 1. tract. 8. c. 5. n. 72. versic, Noto* 5. Pax Iordanus, *vbi suprà, n.* 74. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia lib. 6. tract. 3. de Eucharistia. dub. 4. versic. Addo* 11. Ratio autem sæpe reperta est in præcedentibus conclusionibus. Quia scilicet huiusmodi Propylæa verè Ecclesiæ sunt, cum intra illius ambitum fiant.

CONCLVSIO XII.

de Sacristia.

PEr actiones inductiuas pollutionis, in Sacristia 15 factas, non polluitur Ecclesia, quamuis per vnam ad aliam pateat aditus.

Ita docent Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 1. c. 2. sect. 8. dubitat. 2. n.* 3. Thomas Sanchez, *de Matrimonio, vbi proximè. n.* 31. Anton. Naldus, *in Summa verbo Ecclesia, n.* 29. Machadus, *en el Perfecto Confessor, y Cura de Almas, tomo 2. lib. 2. part. 3. tract. 4. documen. 4 n.* 9. Busembaum, *vbi proximè.* Pellizzarius, *loco citato circa finem,* cum Fagundez. Pax Iordanus, *dicto tit.* 12. *n.* 78. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Ecclesia, num.* 13.

Et ratio est. Quia Sacristia non est Ecclesiæ pars, dummodo intermedius existat paries, quamuis de vna ad aliam pateat aditus. Ergo ad pollutionem vnius, altera polluta non censetur.

Sed dices. Capellæ extra corpus Ecclesiæ existentes, si de ista ad illas pateat aditus, & ingressus, 16 esto inter illas mediet paries, partes illius reputantur, & ad istius pollutionem, illæ pollutæ censentur, & è contra. Ergo similiter, esto mediet paries inter Ecclesiam, & Sacristiam, si de vna ad aliam pateat aditus, & ingressus, per actionē pollutionis inductiuam, in Sacristia factam Ecclesia pariter polluta censebitur.

Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam. Dispatitatem reddo, cum Sanchez. Pace 17 Iordano, Lezana, *locis alleg.* Quia Capellæ, & Ecclesia pariter sunt destinatæ ad idem munus, nempè ad diuina Officia celebranda, & ad sepulturas Fidelium. Sacristia autem, ad vestium Sacrarum, & aliorum

ſacrorum cuſtodiam. Eſtque ad inſtar aliorum cubiculorum Eccleſiæ, de quibus concluſione ſeptima dixi. Pro qua quidem diuerſitate facit, quod antiquitùs, vti obſeruat Pax Iordanus, ſeparato nomine ab Eccleſia nuncupabantur Sacriſtiæ, nimirum Paſtophoria, vti apparet, ex Sancto Clemente Romano, *lib. 2. Conſtitutionum, cap. 62.* Vbi præcipit Eccleſias habere duas Paſtophorias. Quæ vox, vti exponit D. Hieronymus *in Ezechielem, cap. 42. & in Iſaiam*, apud eundem Iordanum, & Paſſeratium, *in Dictionario, verbo Paſtophorium*, idem ſonat, quod thalamus, ſeu interius cubiculum, in quo habitat Præpoſitus Templi, ſeu eius domicilium. Quocirca apud Eſdram legitur. Exurgens Eſdras in Paſtophorium Ionathæ, & hoſpitatus illic, non guſtauit panem, nec bibit aquam. Cum igitur Sacriſtiæ non ſint in plurimum deſtinatæ ad diuina Officia celebranda, & ad fidelium ſepulturas, ſicut Eccleſiæ ſunt, & Capellæ deſtinatæ, hinc eſt, quod diſpar militet ratio ad cōtrahendam pollutionis pœnam, quamuis Capellæ, & Sacriſtiæ æquè ſint Eccleſiis contiguæ, & æquè de vna, ad aliam aditus pateat, & acceſſus.

18 Cum quo tamen ſtat, quod ſi adſit Sacriſtia quæ etiam ſit ad diuina officia celebranda, & ad fidelium ſepulturam deſtinata, & ad illam pateat immediatus de Eccleſia aditus, ad vnius pollutionem, altera polluta cenſeatur. Quia tunc eadem militat in Sacriſtia, ac in Capella ratio: & non minus illa pars Eccleſiæ cenſeatur, quam iſta. Et cum limitatione intelligi debet noſtra concluſio.

CONCLVSIO XIII.

De Sedibus.

19 SI in Sedibus intra Eccleſiam exiſtentibus, actio fiat aliqua ex inducentibus pollutionem loco ſacro, ex illa Eccleſia ipſa polluitur. Ratio eſt. Quia non minus pertinent ad Eccleſiam huiuſmodi ſedes, quam Ambones, ſeu Pulpita. Sed per actionem pollutionis inductiuam in iſtis factam, polluta cenſetur Eccleſia, vti diximus concluſ. 2. cum Sanchez, Pellizxario, & Pace Iordano. Ergo idem dici debet de actione in ſedibus, ſeu ſcamnis in Eccleſia exiſtentibus facta, ob paritatem rationis, ſeu potius, ob iſtius identitatem,

CONCLVSIO XIV.

De Scala.

20 PEr nullam actionem, pollutionis inductiuam, in Scala Eccleſiæ factam, ipſa polluta cenſetur Eccleſia, ſi Scala extra Eccleſiæ exiſtat corpus, qualis adeſſe ſolet pro aſcenſu ad Turrim, ſeu Campanile, & ad Cameras, vulgò *Tribunas*, ac ad Chorum; polluitur tamen, ſi intra Eccleſiæ ambitum ſcala ſit, ſiue pro ad Aram maiorem aſcenſu, ſiue pro aſcenſu ad Chorum, vel Campanile, qualis non raro etiam inueniri ſolet.

Hanc tenet Pax Iordanus, *volum. 1. de Re ſacra, lib. 5. tit. 12. num. 9.* Et ratio eſt, quia Scala in primo caſu, pars Eccleſiæ non cenſetur, cum non ſit à tecto interiori ad pauimentum, nec à Summa Ara, ad parietem oppoſitum; in ſecundo verò caſu, ob contrariam rationem, Scala, pars eſt Eccleſiæ. Ergo per nullam actionem factam in Scala polluitur Eccleſia, ſi Scala extra Eccleſiæ corpus ſit, & per quamlibet actionem pollutionis inductiuam polluetur, ſi Scala intra ambitum Eccleſiæ exiſtat. Et hanc quidem concluſionem tenere debent Doctores omnes, pro præcedentibus allegati. Quia rationi, pro præſenti, adductæ innixi, aſſerunt, per actionem in Ambonibus, Campanili, Capellis, Choro, Confeſſionalibus, & Menianis, &c. intra Eccleſiæ ambitum exiſtentibus factam, Eccleſiam pollui, quia ex quo intra illius corpus exiſtunt, partes ſunt ipſius Eccleſiæ; & è contra non pollui, quando intra illius ambitum non exiſtunt, quia non reputantur illius partes.

CONCLVSIO XV.

De Sepulchris.

SI ſepulchra intra Eccleſiam ſint, aut ad illa per ipſam aditus pateat, etiamſi infrà Eccleſiæ pauimentum exiſtant, polluta cenſentur ad Eccleſiæ pollutionem, & è conuerſo, ad ſepulchrorum pollutionem, polluta cenſetur Eccleſia. 21

Ita docet Pax Iordanus, *vbi proximè, num. 87.* & probatur. Quia cum ſint ad ſepulturam deſtinata Fidelium, & ad illa pateat aditus per Eccleſiam, illius partes cenſentur. Ac per conſequens, polluta Eccleſia, polluta cenſentur Sepulchra præſata, & è contra ſepulchris pollutis, polluta etiam cenſetur Eccleſia in qua exiſtunt, aut per quam patet ad illa acceſſus, aditus.

CONCLVSIO XVI.

De Tecto.

NVlla actio in tecto exteriori Eccleſiæ facta, illam polluere valet. 22

Sic docent Thomas Sanchez, *tomo 3. de matrimonio, diſputat. 15. num. 26. libro 9.* Pax Iordanus, *volum. 1. lib. 5. tit. 12. num. 82.* cum Gloſſa *in cap. Si Eccleſiam pollui, vnico de Conſecratione Eccleſiæ, lib. 6.* & ibi Ioann. Andr. *num. 2.* Dominic. *num. 8.* Ancharran. *verſic. Tangit Gloſſa.* Quibus addit Sanchez, Francum *in dict. cap. Si Eccleſiam, num. 6. in fine.* Archidiaconum, *in cap. Eccleſiis, num. 2. de Conſecratione, diſtinct. 1.* Henricum, *in cap. fin. num. 4. de Conſecratione Eccleſiæ.* Roſellam, *in Summa, verbo Conſecratio 1. num. 7.* Angelum *verbo Conſecratio Eccleſiæ, num. 5.* Syluestrum, *verbo Conſecratio 2. quæſt. 5. caſu 1.* Tabienam, *eodem verbo 2. quæſt. 5. & 6.* Nauarrum, *in Manuali. cap. 27. num. 256.* Ledeſmam, *2. part. 4. quæſt. 26. à 2. ad finem, paulo ante t. de Caſibus reſeruatis.* Franciſcum Suarez, *in 3. partem D. Thomæ, tomo 3. quæſt. 83. artic. 3. diſputat. 81. ſect. 4. paulo poſt principium* Iacobum de Graffis, *in deciſionibus aureis, parte 1. lib. 2. cap. 48. de Sacrilegij ſpeciebus, num. 24. folio mihi 166.* Vegam, *in Summa, tom. 2. cap. 94. caſu 5.* Ludouicum Lopez, *2. part. Inſtructorij, de Euchariſtia, cap. 79. §. Præterea ſeries,* Emmanuelem Sa *in Summa, verbo Eccleſia, §. Polluitur Eccleſia*, & Emmanuelem Roderiquez, *in Summa, tom. 1. ſecunda editionis, cap. 154. num. 10. concluſ. 9 & num. 7. concluſ. 6.* Docet etiam Buſembaum, *in Medulla Theologiæ lib. 6. tract. 3. de Euchariſtia, cap. 3. dub. 4. verſic. Addo 11.*

Conſultò dixi, *in tecto exteriori*: quia ſi quis ſuſpendatur à parte interiori tecti Eccleſiæ. quæ pauimentum illius reſpicit, dubio procul, Eccleſia polluta remanebit, vti bene obſeruant Sanchez, & Pax Iordanus: quia intra Eccleſiæ corpus actio exercetur pollutionis inductiua. è contra autem quando ſuſpenderetur ſupra tectum in parte exteriori, quæ pauimentum Eccleſiæ non reſpicit, aut ibi actio, alia, quæ pollutionē cauſare ex ſe poſſet, exerceretur, nullatenus Eccleſia pollueretur, quia extra illā fieret, Corpus enim Eccleſiæ, vt non ſemel dixi, conſtat ex

ambitu

ambitu qui est à tecto interiori, ad pauimentum, à parietè Summæ Aræ, ad parietem oppositum, & ab voo pariete colaterali, ad alium colateralem.

DISQVISITIO VIII.

De Cœmeteriorum pollutione.

An polluta Ecclesia, pollutum censeatur eius Cœmeterium, & è contra: & vbi plura Cœmeteria sunt, an vno polluto, reliqua polluta censeantur?

BREVIARIVM.

Accessorium.

Sequitur naturam sui principalis. n. 3.7.

Accessorum alterum accessorium non sequitur, etiamsi sit contiguum. n. 7.

Corruit accessorium sublato suo principali. n. 5.

Accessorium suum principale ad se non trahit. n. 4.

Cœmeteria.

Cœmeterium Ecclesiæ contiguum, ad Ecclesiæ pollutionem polluitur. n. 1.2.3.

Cœmeterium Ecclesiæ contiguum sub Ecclesiæ nomine venit, tanquam eius accessorium. n. 3.

Cœmeterium Ecclesiæ non contiguum ad Ecclesiæ pollutionem non polluitur. n. 3. & 5.

Si plura sint Cœmeteria vnius Ecclesiæ ab inuicem separata solo pariete, etiamsi pateat aditus vnius ad alterum per portam intermediam, vno polluto, aliud non polluitur. n. 6.7.

Cœmeterium, à Cis *dicitur, quod est* Ante. *Id est, ante Ecclesiam.* n. 9.

Contigua.

Illa sunt, quorum extrema inuicem se contingunt. n. 2. *Seu, quorum terminus est vnus.* n. 7.

Continua.

Illa continua sunt, quæ vnum corpus constituunt. num. 7.

Ecclesia.

Non polluitur ad pollutionem Cœmeterij, etiam sibi contigui. n. 4.

Minus dignum.

Ad se non trahit magis dignum n. 4.

Pollutio loci sacri.

Vide verbo Cœmeterium: *& verbo* Ecclesia.

CONCLVSIO I.

1 SI Cœmeterium Ecclesiæ suæ contiguum sit, polluta illa, pollutum censetur Cœmeterium.

Ita docent Glosso, *in cap. Si Ecclesiam pollui, in formatione casus, ad finem, vnico, de Consecratione Ecclesiæ, lib. 6.* Azorius, *institution. Moral. lib. 10, partis 1. cap. 16. quæst. 13. & part. 2. lib. 9. cap. 6. q. 2.* Emmanuel Sa *verbo Ecclesia, num. 22. versic. Polluta Ecclesia*, Anton. Naldus, *in Summa, verbo eod. num. 29* Ægidius Coninch, *de Sacramentis, quæst. 83. artic. 2. dub. 1. num. 234.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disput. 23. quæsit. 11. n. 7.* Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part. 1. cap. 2. dubitat. 2. sect. 9. n. 2.* cum Syluestro, *in Summa, verbo Cœmeterium quæst. 1.* Fumo, *verbo eodem, num. 2.* Nauarro, *in Manuali, cap. 27. n. 5.* & Auila, *de Censuris, part. 5. disput. 7. dubitat. 2.* Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 9. num. 9. pag. mihi 66.* cum pluribus, quos recenset. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 91. 98. & 99.* Ioannes Baptista Lezano, *in Summa, tom. 2 part. 3. verbo Cœmeterium, num. 4.* cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. c. 16. n. 18.* Baconio, *in 4. dist. 11. artic. 2.* Francisc. Suarez, *tom. 3. in 3. partem D. Thomæ, disputat. 81. sect. 4. §. Quinto violatur.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. num. 72. versic. Nota 12.* Ludouicus Cospeosis, *in Cursu Theologico, tract. 23. disp. 3. sect. 3. num. 73.* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 2. lib. 6. quæst. 9. cap. 4. n. 16.* & Leander à Sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disp. 1. §. 5. quæst. 44.* cum Henriquez, *in Summa, lib. 9. cap. 27. num. 5. litt. N.* Nouarro, *vbi proximè, n. 253.* Alterio, *disput. 3. de Interdicto, cap. 2. quæst. 2.* & Viualdo, *eodem tract. num. 78.*

Et probatur conclusio, *ex cap. Si ciuitas, ol 17. de sententia excommunicationis, lib. 6.* Vbi in simili de Interdicto, sic Bonifacius Papa Octauus decernit. Ratione quoque simili si sit Ecclesiæ Interdicto supposita, vel subiecta, nec in Capella eius celebrari, nec in Cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis poterit sepeliri. Hæc in Decretali illa. Vbi Glosso, *verbo Contiguis*, hanc dictionem exponit dicens. Contigua sunt, quorum extrema se inuicem contingunt. Et in terminis de Pollutione, est textus expressus, *in cap. Vnica de Consecratione, in 6.* Vbi sic præfatus Bonifacius Octauus. Si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat, ipsius Cœmeterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum. Vnde antequàm reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Hæc Bonifacius. 2

Ratione etiam probatur Quia Cœmeteria Ecclesiæ contigua, sub Ecclesiæ nomine veniunt, tanquam illi accessoria. Sed accessoria sequuntur naturam sui principalis, Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 4. num. 1. ex L. etiam, Cod. de Iure dotium. Regula Accessorium, de Regulis Iuris, lib. 6.* cum Socin. *Reg. 5.* Puteo, *decis. 1. lib. 1.* Menochio, *consilio 58. à num. 13.* Surdo, *de Alimentis, tit. 9. quæst. 31. à n. 8. & decis 88. n. 10.* Cardinali Tuscho, *Practicarum conclusionum, tomo 1. litt. A. concl. 76.* & quàm pluribus aliis. Et accessorium corruit sublato principali. Idem Barbosa, *eodem axiomate, num. 12. ex L. Qui liberis, ff. de Vulgari, & pupillari substitutione, L. Cum principalis*, vbi Dec. *de Regulis Iuris, § Fideiussores, Instit. de Fideiussoribus. §. Si quis ancillas, Instit. de Legatis.* Antherrano, *consil. 394. Dubium est, num. 3.* Card. Tuscho, *dicta litt. A. conclus. 77.* Menochio, *consil 8. n. 135. & consil. 58. num. 14* & de Præsumptionibus, *lib. 5. præsumpt. 21. num. 26.* Costill. *Controuersiarum, lib. 5. part. 2. cap. 168. à num. 12.* & Thoma de Thomaset, *in Floribus legum, Regula 92.* Vbi declarat procedere in coniunctis, & vbi militat eadem ratio. Ergo cum Cœmeterium sit Ecclesiæ accessorium, vti ex se patet, & eadem pollutionis ratio militet in Cœmeterio, ac in Ecclesia, corruente ista, & sublata facultate celebrandi in illa Diuina, & sepeliendi Ecclesiastico more, corruet, & Cœmeterium, & eadem facultas ablata censebitur. 3

CONCLVSIO II.

POlluto Cœmeterio Ecclesiæ contiguo, non censetur polluta ipsa Ecclesia. 4

Ita communiter Doctores tenent, tam pro prima allegati conclusione, quàm alij.

Et expressè deffiniuit Bonifacius Papa Octauus, *in cap. Si Ecclesium pollui*, pro prima recensito conclusione, nam post verba ibi reddita, subdit. Non
» sic quoque in casu conuerso sentimus, vt videlicet
» polluto Cœmeterio (quamuis Ecclesiæ contiguo)
» debeat Ecclesia reputari polluta: ne minùs dignum
» maius: aut accessorium principale, ad se trahere vi-
» deatur. Hæc omnia textus. Et Glossa, *verbo Viola-*
» *tum*, ait: multò ergo minùs principale sequetur accessorium.

CONCLVSIO III.

5 SI Cœmeterium non sit Ecclesiæ contiguum, ad istius pollutionem, illud nullatenus pollutum est censendum.

Istam tenent conclusionem Ægidios Coninch, & Barbosa, *locis num. 1. allegatis*, Lezana, *dicto n. 4.* cum Francisco Suarez, *dicto §. Quintò violatur*, & Syluestro, *verbo Cœmeterium, n. 2.*

Probatur primò, & expressè quidem, *ex dicto cap. Si Ecclesiam pollui*, Vbi post verba reddita *n. 2.*
„ Videlicet. Vnde antequàm reconciliatum fuerit,
„ non debet in eo aliquis sepeliri immediatè subiun-
„ git. Secùs si remotum fuerit ab eadem.

„ Secundò probatur. Quia Cœmeterium Ecclesiæ non contiguum, seu remotum, non est illius pars, nec minùs principale, minúsve dignum respectu illius. Ergo ad Ecclesiæ pollutionem huiusmodi Cœmeterium pollutum censendum non est.

CONCLVSIO IV.

6 SI plura sunt Cœmeteria vnius Ecclesiæ ab inuicem separata, vel solo pariete intermedio, etiamsi aditus pateat vnius ad alterum per portam intermediam, vno polluto, impollutum manet alterum.

Ita docent Azorius, *part. 2. lib. 9. cap. 6. quæst. 3. colum. mihi* 1019. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num. 23.* Coninch, *de Sacramentis, quæst. 83. art. 3. dub. 1. num* 234. Thom. Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part. 1. cap. 2. dubitat. 2 sect. 9. n. 6.* cum Angelo, Theologo, *verbo Consecratio Cœmeterij, n. 2.* Geminiano, *in cap. Si Ecclesiam pollui*, sæpè citatum, Aula, *de Censuris, part. 5. disput. 7. in fine*, & Durando, *in Rationali, lib. 1. cap. 6. propè finem*. Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 12. num. 95.* cum Vgolino, *de Officio, Episcopi, cap. 29. §. 6. num. 2. in exceptionibus*. Pro quo, (inquit ipse Iordanus) facit illud vulgare: *par in parem, &c. L. ille à quo. §. Tempestiuum, ff. ad Trebellianum*. Et Leander à Sanctissimo Sacramento, *part. 5. tract. 5. disputat. 1. §. 5. quæst. 46.* cum Syluestro, *verbo Cœmeterium §. 3.* Mario Alterio, *disput. 3. de Interdicto, cap. 2. colum. 3. versic. Postulabis quis*, & cum Viualdo, *eodem tract. num. 81.*

7 Conclusio est expressè deffinita à Bonifacio Papa Octauo, in dicto *cap. si Ecclesiam pollui*, sub hoc te-
„ nore, Non vnum, sed plura Cœmeteria esse noscun-
„ tur; quæ quamuis sibi cohærentia, pariete tamen
„ medio, se iunguntur: Ideóque violato eorum alte-
„ ro, alterum (licet de vno ad aliud per portam inter-
„ mediam habeatur accessus) non propter hoc repu-
„ tabitur violatum. Hæc Bonifacius in Decretali illa.
„ Vbi Glossa, *verbo Violatum*, sic ait. Nota, quod licet accessorium sequatur principale contiguum; non tamen sequitur accessorium etiam contiguũ, vt hîc. Quid autem sit Contiguum, & quid continuum; explicat *verbo Contiguum*, dicens. *Contigua dicuntur, quorum extrema se contingunt.* Fuit dictum Aristotelis, 5. *Physicorum*, qui subdit, *illa esse contigua*, (additio est Ioannis Andreæ) *quorum terminus est vnus*: & idem datur exemplum de aqua in vase Est enim vasi contigua; sed in se continua. Glossa, *in cap. Si ciuitas, verbo Contiguis, el 17. de sentent. excommunicat. lib. 6.* eadem repetit. Et consonat Pax Iordanus *Vbi proximè num. 92.* cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap 20. §. 6. numer. 2.* ac Dominico, *in citat. cap. Si Ecclesium pollui*. Et sic Phylosophi refert verba. Videlicet: *illa esse contigua, quorum terminus est vnus; continua verò, quæ vnum corpus constituunt.* Et vtriusque exemplum præfatum de vase aqua recenset ipse Pax dicens. V. gratia, Aqua in vase dicitur continua respectu sui, vasi autem dicitur contigua. Vide & Leandrum à Sanctissimo Sacramento, *part. 4, tract. 5. disput. 1. quæst. 15. fol. mihi* 379.

Aduertit tamen prædictus Pax Iordanus, *n. 93.* quod si Cœmeterium circundatum sit parietibus, quamuis aditus, & ingressus pateret ad ipsum, ex Ecclesia non censetur contiguum, quia tunc extrema non se contingunt: & consequenter (ait,) non violaretur ex Ecclesiæ pollutione. Quod probat ex Glossa, *in formatione casus, in dict. cap. Si Ecclesium pollui, ad finem*, dicente. Nota vlterius, quòd paries intermedius, diuidit res diuersas, vt censeantur res diuersæ. Et Nota, quod porta, ingressus, vel aditus, non facit propter hoc contigua, 8

Sed quod dicunt Glossa, & Iordanus, de pariete intermedio, & de parietibus, quibus circundatum sit Cœmeterium, intelligendum est, citra omne dubium, quando aliquis paries præter Ecclesiæ parietem, inter ipsam, & Cœmeterium mediat. Aliàs enim nullum vnquam daretur contiguum Ecclesiæ Cœmeterium, cum hoc extra Ecclesiam semper sit, Cœmeterium namque, à *Cis*, quod est *Ante*, Etymon habet, quia scilicet ante Ecclesiam fieri solet, vti ex Syluestro, *verbo Cœmeterium, num. 1.* obseruat Lezana, *tom. 2. part. 3. verbo eodem, num. 2.* & Franciscus Maria Samuelius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 1. controuer 1. conclus. 9.* Ergo quodlibet, quantumuis contiguum Cœmeterium ante parietes Ecclesia constituentes materialem esse debet, ac per consequens, vt Cœmeterium non sit Ecclesiæ contiguum, debet dari duplex paries inter Ecclesiæ solum, & solum Cœmeterij, quorum alter, proprium circundet solum. 9

DVBIVM Vnicum.

Si actio pollutionem inducens, in porta duobus Cœmeteriis communi fiat, quodnam polluetur illorum?

BREVIARIVM.

Cœmeterium.

Si duo Cœmeteria cum communi porta sint, & in illa actio pollutionem inducens fiat, illud polluitur, cuius causa facta fuit ipsa porta. n. 1.

Si non sciatur, cuius causa fuerit facta porta, illud polluetur, cui proximiùs actio fuerit facta n. 2.

Si in medio portæ fuerit actio facta, & non sciatur cuius causa fuerit porta facta, probabile est vtrumque

que pollui. n. 3. *Et etiam est probabile neutrum illorum pollui.* n. 4.

Pœnæ.

Imponi non debent, nisi exprimatur in lege, quod sint imponenda. n. 4.

CONLCVSIO I.

2 SI sciatur, cuius Cœmeterij causa, porta, pro illius accessu fuerit facta, illud polluetur, quando in porta communi duobus Cœmeteriis, actio pollutionem inducere valens loco sacro, facta fuerit.

Istam conclusionem tenent Emmanuel Sa, *in Summa, verbo Ecclesia, num.* 23. Pax Iordanus, *vol.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 97. argumento Legis. *Etsi non sunt, ff. de Auro, & argento legato*, ibi. Spectamus, quæ res, cuius rei ornandæ fuerit adhibita, non quæ sit pretiosior. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *cap.* 2. *sectione* 9. *num.* 8. cum Geminiano, *in cap. Si Ecclesiam pollui, vnico de Consecratione, lib.* 6. & Angelo Theologo, *verbo Consecratio Cœmeterij, num.* 2. & Leander à Sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disputat.* 1. §. 5. *quæst.* 74. cum Ancharrano, & Franco recensitis, & sequutis à Syluestro, & cum Mario Alterio, *disput.* 3. *de Interdicto, cap.* 2. *colum.* 3. *versic. Sed quid dicendum*, ac cum Auila, *de Censuris, part.* 5. *disp.* 7. *dubit.* 2. *conclus.* 3.

Et ratio conclusionis nostræ est. Quia porta, quæ pro accessu, & aditu Cœmeterij facta est, pars illius est. Ergo polluta porta, quæ certò scitur facta, pro accessu determinati Cœmeterij, illud pollututu censendum est.

CONCLVSIO II.

SI non sciatur, cuius Cœmeterij gratia porta duobus communis facta fuerit, ad ingressum, & accessum illius, & actio loci sacri pollutiua, non in medio portæ fiat, sed in viciniori parte alterutri eorum, illud solùm pollutum censebitur.

Hanc tenent Emmanuel Sa, Pax Iordanus, & Leander, *vbi proximè.* Et penes Leandrum Ancharranus, Francus, Syluester, Alterius, & Auila, *locis modò redditis.*

Fundamentum huius est, quia censetur facta porta, pro accessu illius Cœmeterij, & illius causa, ac gratia.

CONCLVSIO III.

3 SI actio inductiua pollutionis, in medio portæ duorum Cœmeteriorum exequatur, & nesciatur, cuiusnam illorum gratia fuerit porta facta, probabile est, vtrumque pollui Cœmeterium; & etiam est probabile neutrum pollui.

Quod vtrumque polluatur, docet Th. Delbene cum Geminiano, & Angelo, *vbi suprà.* Pax Iordanus cum Dominico, & Ioanne Andrea *in cap. Si Ecclesiam pollui, vnico de Consecratione in* 6. & cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 29. § 6. *n.* 2. *vers. At quid.* & Syluestro, *verbo Cœmeterium, quæst.* 2. & Leander, *dicta quæst.* 47. cum Ancharrano, & Franco ab eodem allegatis Syluestro, & cum Alterio, & Auila, *n.* 1. redditis.

Ratio huius sententiæ est, quia tunc paries præsumitur factus, & porta facta, non accessoriè, sed ad diuidenda illa duo Cœmeteria paries, & porta ad vtriusque accessum, & ingressum. Et sic tam paries, quàm porta pars censebitur vtriusque Cœmeterij. Ac per consequens, polluta porta, vtrumque Cœmeterium pollutum censeri debet, quia polluta parte, totum polluitur.

Quod autem neutrum polluatur Cœmeterium, docet Emmanuel Sa, *dicto num.* 23. vbi ita fatur. In dubio autem, cuius causa (scilicet porta facta fuerit,) quidam dicunt vtrumque pollui; ego neutrum dicerem. Si enim cum certum est alterum esse pollutum (de quo casu diximus *in Disquisitione, conclus.* 4.) alterum non polluitur, quanto minùs cum dubium est? Hæc Doctor ille, cuius certè placitum mihi magis arridet, plausibilius est. Ducor, quia Leges sacræ loco sacro pollutionem indicentes pœnales sunt, & odiosæ. Pœnæ autem imponi non debent, nisi exprimatur in Lege, quod sint imponendæ, vti benè Glossa, *in cap. Transmissa, verbo Ex vi el final. de Iure patronatus*, & *in Clementinam vnicam de Consanguinitate, verbo Eos.* Priori enim loco sic ait. Quia cum sit illud pœna, non debet imponi, nisi exprimatur quòd sit imponenda. Posteriori verò, sic. Tamen non est locus huius pœnæ, quia in his casibus, & similibus expressa non est. Hæc Glossa. Cum igitur nullibi habeatur à Iure expressum, quod in casu proposito, vtrumque Cœmeterium, aut eorum aliquod habeatur pro polluto, neutrum censeri debet pollutum. Et ita quidem adimplentur Iuris dispositiones, *in cap. Odia restringi el* 15. *& in cap. In pœnis, el* 49 *de Regulis Iuris, lib.* 6. Ibi enim, sic decernitur. Odia restringi, fauores conuenit ampliari. Hic autem sic. In pœnis, benignior est interpretatio facienda. 4

DISQVISITIO IX.

Incidens, de Altarium exsacratione.

Quomodo exsacrentur Altaria, tam fixa, quàm mobilia?

BREVIARIVM.

Altaria.

Ex lapide fieri debent tam fixa, quàm mobilia. n. 1.

Consecrarentur tanquam ab ordinario Ministro à solo insignito Ordine Episcopali. n. 1.

Nequeunt illa consecrare Abbates non priuilegiati, etiamsi benedicti sint. n. 1. 2.

Abbates Congregationis Casinensis illa consecrare possunt. n. 1. 2. 3.

Illa etiam consecrare possunt Abbates nostræ Hispanæ Congregationis. n. 4. *Et de facto consecrant.* n. 7.

Ara.

Altare paruum est, & mobile. n. 1.

Consecrare.

Abbates nostri consecrant Altaria, Calices, Patenas, & Campanas. n. 7.

Oracula.

Priuilegia concessa Mendicantibus, & nostræ Congregationi per viua vocis Oracula ante Pium V. & Gregorium XIII. iam non sunt Oracula, sed Bullata. n. 5.

Non sunt reuocata per Gregorium XV. nec per Vr-

banum

banum VIII. ista priuilegia. n.5.6. & sequentibus.

Plura de Oraculis traduntur vsque ad. n.29.

Priuilegia.

Quæ concessa sunt Congregationi Casinensi, & cuilibet illius, & nostra Monasterio, Domui, & loco, omnibus aliis Monasteriis, Dombus, & locis illius communia sunt per communicationem. n.4.

Varia priuilegia extensionis aliorum, nostra Congregationi facta, recensentur. n.4.

1 DVo Altarium genera sunt in vsu apud Romanam Ecclesiam. Alia enim sunt stabilia, & fixa semper in eodem loco; alia verò, quæ vt facilè moueri queant de vno ad alium locum, parua sunt, & vulgo *Aras* vocantur: Et tam fixa, quàm mobilia ex Lapide fiunt, ita decernente Sancto Syluestro Papa, qui primus Altare lapideum Chrismate delibutum erexit in Dedicatione Ecclesiæ Sancti Petri Apostolorum Principis, atque ex eo tempore Sanciuit, ne deinceps ex alia fieret materia.

Ritus autem, quibus Altaria consecrari debeant, præscribuntur in Pontificali Romano, authoritate, & iussu Clementis Papæ Octaui edito, & in Ceremoniali Episcoporum. Minister Ordinarius consecrationis Altarium, est solùm, qui Ordine Episcopali est insignitus. Licet enim quis iurisdictione polleat Episcopali, & licèt sit Abbas benedictus, de iure, consecrare nequibit Altaria, Calices, Patenas, Campanas, aut quid aliud benedicere, in cuius benedictione vnctio requiritur Chrismatis.

Poterit tamen sic benedicere, & consecrare à Sede Apostolica priuilegiatus, vti priuilegiatus fuit Abbas Sancti Æmiliani de la Cololla anno 1505. per Iulium Papam Secundum, vti apparet ex priuilegio 121. Bullarij nostræ Congregationis Hispanæ, authentico, expedito per Franciscum, Diaconum Cardinalem tit. S. Sabinæ, & Patriarcham Constantinopolitanum, & vti priuilegiati fuerunt omnes, & singuli Abbates Congregationis Casinensis die 6. Iunij, de Anno 1575. per Pium Papam Quintum vti refertur in Decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, ad fauorem dictæ Casinensis Congregationis editam sub die decima Septembris, 1614. quod exscribit Abbas Ascanius Tambarinus, *de Iure Abbatum, tom.3. disput 23. quæsito* 1. *num.*5. *fol. mihi* 378. quod etiam recensent Antonius Naldus, *in Summa, verbo Abbas, num.*4. *pag.*3. Franciscus Pellixxarius, *in Manuali Regularium, tom.*2. *tract* 8. *cap.*5. *num.* 3. *pag.*388. in quo sic habetur Decreto.

2 Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, declarauit Decisionem aliàs à se editam, quod Abbates vtcumque benedicti, benedicere non possint eam quibus vnctio requiritur, non obstare quo minùs ijdem munus prædictæ benedictionis, quoad ea, in quibus vnctio requiritur, impendere queant, si specialibus Sedis Apostolicæ priuilegiis, quibus idem Concilium nequaquam derogat, muniti fuerint. Datum *die* 10. *Septembris* 1614. P. Cardinalis Arigon.

3 Hæc in prædicto Decreto Sacra declarauit Congregatio, pro præfata Casinensi Congregatione. Pro qua aliud etiam edidit *die* 5. *Aprilis de Anno* 1620. sub hoc tenore. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, Abbates Congregationis Casinensis, vti hac in parte, Sedis Apostolicæ priuilegiis munitos, posse vtique in locis eorum iurisdictioni subiectis, Campanas, & Calices benedicere. *Die* 5. *Aprilis*, 1620. R. Cardinalis Vbaldinus. Quod Decretum idem refert Abbas Tamburinus, *dicto tom.*3. *disput.*23. *quæsit.*2.

Quibus quidem priuilegiis, omnes, & singuli 4
Abbates nostræ Benedictinæ Congregationis Hispanæ, seu Vallisoletanæ potiuntur, & gaudent. Æmilianensi vtique, in vim Constitutionis Clementis Papæ Octaui, incipit *Romanus Pontifex, sub die* 30. *Septembris, de Anno* 1592. expedita, *la* 125. *dicti Bullarij, fol* 242. in qua, postquàm in præcedenti, omnia priuilegia dictæ Congregationis confirmauerat, sic §.2. ait. Et pro potiori cautela, illa omnia, & singula in eis contenta, & comprehensa eidem Monasterio Sancti Benedicti, ac singulis de eius obseruantia Monasterij, Dominus, & locis concedimus, & de vno eorum Monasterio ad aliud concedendo, sine vlla differentia extendimus.

Casinensibus etiam omnibus priuilegiis gaudent, in vim Constitutionum Iulij Papæ Secundi *de Anno* 1505. Leonis X. ac Clementis VII. de Anno 1523. *La* 51. *fol.*1.83. *fol.*166. *dicti Bullarij.* Potiuntur etiam in vim priuilegij Clementis Papæ Octaui, incipit Romanus Pontifex, *de Anno* 1593. facultate ab Innocentio Papa Octauo facta 5. *Idus Aprilis, de Anno* 1489. Abbati Monasterij Cistertij, & Abbatibus aliorum quatuor principalium Monasteriorum illius Congregationis, in Constitutione *Exposcit, la* 118. *primi tomi Bullarij illius*, in qua sic §.4. *fol. mihi* 157. decernit. Nos, qui Ordinem ipsum præ cæteris in visceribus gerimus charitatis, & illum intendimus non minoribus gratis, & priuilegiis, quàm prædecessores nostri fecerint decorare: tuis, in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, & successoribus tuis, ac dictis Abbatibus Aliorum quatuor Monasteriorum prædictorum, nunc, & pro tempore existentibus: vt de cætero perpetuis futuris temporibus, prædicta (pallas scilicet, & etiam illas, quæ ad Monasteria, & loca dicti Ordinis non expectarent,) & quæcumque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalibus, Vasculisque ad reponendum Sacram Eucharistiam, ac Imaginibus quibustibet comprehensis, in locis, & Domibus dicti Ordinis benedicere: & Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quàm si ad vos aliunde nonnunquam deferantur. Ac Altaria de nouo constructa, seu translata, restaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis, Chrismate sacro priùs ab aliquo Catholico Antistite recepto, consecrare: & etiam benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia, in quibustibet Monasteriis, Domibus, atque locis dicti Ordinis vtriusque sexus, seruatis gradibus superioritatis inter vos, elargiri: Ac ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinibus extra claustrum hinc inde discurrere cogantur: tibi, & successoribus tuis, vt quibuscunque dicti Ordinis Monachis: aliis verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, vt suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordinis huiusmodi aliàs ritè conferre. Hæc omnia in dicta Constitutione Innocentius Papa, cuius facultate benedicendi, & consecrandi in illa contenta, gaudere Abbates aliorum Ordinum, etiam non benedictos, docet Pellizarius *vbi suprà n* 104.

Nec obstat, quod priuilegium concesserit prædictum Iulius Secundus Abbati Sancti Æmiliani viuæ vocis Oraculo: & quod renocata iam existant viuæ vocis Oracula per Gregorium Papam XV. & Vrbanum VIII. in Constitutionibus Romanus

Pontifex,

Pontifex, & *Aliàs fœlicis*, quæ sunt *la* 17. *Gregorij apud Angeli Cherubini Bullarium*, *tom.* 3. *edita* 2. *Iulij* 1622. & *la* 121. *Vrbani*, *tomo* 4. *edita* 20. *Decembris* 1631.

Non inquam obstat, quia priuilegia Regularibus viuæ vocis Oraculo concessa ante Pium Papam Quintum, Mendicantibus maximè, & nostræ Congregationi, ab ipso Pijssimo Pontificè fuerunt facta bullata per confirmationes, quas expresśè de illis fecit, pro Mendicantibus, in Bulla *Etsi Mendicantium Ordines*, edita 17. *Kalendas Iulij*, *de Anno* 1567. & pro nostra Congregatione Vallisoletana, in Bulla, *Cum intra mentis nostra arcana*, expedita 8. *Kalendas Septembris eiusdem Anni*, cum insertione primodictæ. *Etsi Mendicantium*, quæ authentica in Archiuio mei Hyrachensis Cœnobij asseruatur. In qua sic præfatus Pontifex statuit.

„ Ac insuper vt faciliùs præmissa omnia illibata
„ persistant, omnia, & singula priuilegia, immuni-
„ tates, indulgentias, facultates, libertates, indul-
„ ta, dispensationes, fauores, & gratias, quæ De-
„ cretis Concilij Tridentini alias quàm superius est
„ dictum, concessum, & declaratum non contra-
„ riantur expresśè eisdem Fratribus necnon Monia-
„ libus quibuscumque, & Sororibus Tertij Ordinis
„ prædictorum Ordinum respectiuè, Ordinibus, ac
„ illorum Ecclesiis, Domibus, & personis, etiam
„ *Viuæ vocis Oraculo*, in genere, vel in specie, tam
„ per recolendæ memoriæ Eugenium Quartum, Six-
„ tum Quartum, Leonem Decimum, Paulum Ter-
„ tium, ac dictum Paulum Quartum, & Pium etiam
„ Quartum, quàm alios quoscumque Romanos
„ Pontifices etiam prædecessores nostros, ac Nos,
„ & Sedem eandem quomodolibet concessa, confir-
„ mata, & innouata, necnon nostras, & prædeces-
„ sorum nostrorum, ac aliàs quascumque desuper
„ confectas litteras, quarum omnium tenores, ac
„ eorumdem prædecessorum nostrorum nomina, &
„ alia de necessitate exprimenda, ac si de verbo ad ver-
„ bum, nihil penitùs omisso, & forma in illis tra-
„ dita obseruata inserti forent, etiam præsentibus
„ pro sufficienter expressis haberi volumus, autho-
„ ritate Apostolica, tenore præsentium perpetuò ap-
„ probamus, & confirmamus, illisque perpetuæ, &
„ inuiolabilis firmitatis robur adiicimus, eaque perpe-
„ tuis futuris temporibus, inuiolabiliter obseruari
„ debere, ac Fratribus, Superioribus, & personis
„ Ordinum huiusmodi, necnon aliis quibuscumque,
„ quos illa concernunt, suffragari debere, seu posse
„ volumus. Necnon priuilegia, immunitates, facul-
„ tates, libertates, indulta, dispensationes, exemptio-
„ nes, fauores, & gratias, tam spirituales, quàm tem-
„ porales, modo, & forma, quibus concessa sunt,
„ etiam per viam communicationis, & extensionis
„ actiuè, & passiuè inter se, & alios quoscumque Or-
„ dines respectiuè, *de nouo concedimus*. Hactenus Pius
„ Quintus, in dicta Bulla. *Etsi mendicantium Ordi-*
„ *nes*, *la* 41. *in tom.* 2. *Bullarij Angeli Cherubini*, §. 5.
„ *pag. mihi* 231.

6 Et præterquam quod præfata Pij Quinti noua concessio, euidenter dissoluit obiectionem, in contrarium propositam, libuit addere, ad illius solutionem, sufficere confirmationem Oraculorum, per ipsum factam Pium, ad hoc, vt ipsa stante confirmatione, illa desinant esse Oracula, & incipiant esse priuilegia Bullata. Ita enim docent grauissimi Doctores. Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis Regularium*, *tomo* 3. *capite* 12. *ad dictam Vrbani Constitutionem*, *Aliàs fœlicis*, *num.* 1. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium*, *tom.* 2. *part.* 4 *verbo Oracula*, *num.* 7. quos recensui, & sequutus fui *in Disquisitione de Iure Prioris annexi*, *num.* 34. Bruno etiam Chassaing, *de Priuilegiis Regularium*, *tract.* 1. *cap.* 2. *propositione* 6. *pag.* 34. Marcos Vidal, *in Arca Vitali*, *tit. de Iurisdictione*, *inquisitione* 4 *num.* 17. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium*, *tom.* 2. *part.* 1 *tract.* 8. *cap.* 1. *à num.* 130. *ad num.* 133. & *part.* 2. *tract.* 10. *cap.* 10. *num.* 76. Et addere possum quàm plures grauissimos, & doctos Viros, Theologos, & in vtroque Iure peritos, qui prædictam meam *Disquisitionem* approbauere, & commendauere, in censuris appositis, in principio mearum quæstionum Pastoralium, *de Iure*, & *Potestate Parochi Ecclesiarum vnitarum*. Videlicet RR.PP. Magistros, Petrum Bergaño, totius illius operis, pro Ordine nostro Censorum; Dominicum de Casa noua; Andream Salo; & Ludouicum Diaz de Morentin, è Societate Iesu; Ioannem Bobé, & Alexandrum Richar, Ordinis Patrum Prædicatorum, & Theologos Parisienses, & DD.DD. Michaëlem de Olondriz, & Ioannem Montero de Espinosa, celeberrimos Iurisconsultos, in Regio, & Supremo Pampilonensi Senatu Aduocatos: qui omnes, & alij non pauci, qui per Epistolas ad me missas, *Disquisitionem*, illam approbauerunt, & suam fecerunt: qui enim alterius approbant doctrinam, propriam illam faciunt.

Pro maiori doctrinæ dilucidatione, operæ pre- 7
tium duxi, aliquas ex Doctoribus allegatis, ad amussim recensere. In primis enim Laurentius de Peyrinis, ad præfatam Vrbanam Constitutionem, *la* 18. *apud ipsum*, sic *dicto cap.* 12 *à num.* 1. *pag. mihi* 512, ait. Noto 1. quod ista reuocatio, non intelligitur de Viuæ vocis Oraculis concessis ante Pium Quintum. Nam iste Pontifex, illa omnia innouauit, & de nouo concessit cum clausula, *Quorum tenores*, *ac si de verbo*, *ad verbum*, &c. Quæ clausula operatur, vt confirmatio, & innouatio sint ex certa scientia, vt probaui *tom.* 2. *nostrorum priuilegiorum*, *in Constitutione* 4. *Pauli Tertij*, *numer.* 11. vt constat *ex Constitutione septima*, *Pij Quinti*, *tom.* 2. *nostrorum priuilegiorum* (suprà à nobis citata est, quæ. *Etsi Mendicantium*, incipit) §. 31. Immò nec etiam intelligitur de Viuæ vocis Oraculis concessis ante Gregorium XIII. seu etiam ab ipso Gregorio ante confirmationem, de qua mox. Quia iste etiam Pontifex ea omnia confirmauit per suam Constitutionem primam, ex certa scientia, quam habes, *tomo* 2. *nostrorum priuilegiorum*, in Gregor. XIII. quæ clausula vim habet nouæ concessionis. Cum itaque isti duo Pontifices, per confirmationem, & innouationem ex certa scientia, quæ nouæ concessionis vim habet, priuilegia Viuæ vocis Oraculis concessa confirmarint in genere, & in specie per suas particulares Constitutiones, iam illa desinunt esse concessa per Viuæ vocis Oraculum, sed sunt concessa per nouas dictorum Pontificum Constitutiones. Quare sub ista reuocatione cadere non videntur, saluo saltem meliori iudicio, & stylo Curiæ Romanæ aliter interpretante, & sentiente. Neque etiam cadunt sub ista reuocatione Viuæ vocis Oracula concedentia indulgentias: quia hæc non nominantur, nec venire commodè possunt nomine priuilegiorum, aut gratiarum, sed sunt omnino diuersa: & à diuersis non fit illatio, præsertim in odiosis, qualis est hæc Constitutio, cum sit reuocatoria tot priuilegiorum. Immò ad-

Peyrinus, circa viua vocis Oracula, refertur.

Clausula Quorum tenores, &c. *Quid importet.*

Viua vocis Oracula concessa ante Pium V & Greg. XIII. *Regularibus, per illos sunt confirmata.*

Confirmatio ex certa scientia, noua concessionis vim habet.

Oracula per Bullam confirmata, desinunt esse Oracula, & sunt bullata.

Oracula indulgentias concedentia, non reuocantur per Greg. Vrbanum. *Indulgentia non veniunt nomine priuilegiorum.*

legiorum, aut gratiarum.

dio, quod aliqui putarunt istam Constitutionem non obligate in foro conscientiæ, interpretantes illam tanquam odiosam, vt minus lædat, quàm fieri potest: cum conueniens esse dicant, vt priuilegia Regolaribus concessa, conseruentur, cum fuerint concessa intuitu meritorum, & sanguinis sparsi pro conseruatione, & augmento S. Romanæ Ecclesiæ. Pro qua doctrina citant Baldum de Periglis, *in tract. de Exempt. num.22.* qui habetur *tom.12. tract. fol.195.* Sed ego in his non me immisceo. Puto, standum esse illi interpretationi, quam stylus Romanæ Curiæ admittit, & seruat.

8 . Neque etiam puto, hanc reuocationem comprehendere viuæ vocis Oracula communicantia aliquod priuilegium alicui Religioni, aliàs concessum per diploma. Nam in his non cadit ratio istius reuocationis, cum gratia concessa per viuæ vocis Oraculum hoe modo intelligatur omnino, sicut Apostolicum diploma. Ita Turrianus *part.2. selectarum disputationum, disput.16. dub.5.*

Per reuocationem Oraculorum, non reuocatur Oraculum concedens communicationem priuilegy per scripturam concessi.

9 Noto 2. quòd per istam derogationem viuæ vocis Oraculorum, non derogatur his viuæ vocis Oraculis, quibus Sanctitas, aut alij Summi Pontifices priuilegia Religionibus concessa, aut Decreta Summorum Pontificum, aut sacros Canones, & Decreta Tridentini, aut aliorum Conciliorum explicant, aut declarant, dummodò hæc viuæ vocis Oracula non contineant aliquam gratiam, priuilegium, aot indultum. Ita Lezana, *in Summa quæstionum Regular. cap.3. num.21.* & probaui *tom.2. priuilegiorum Regularium, in Constitutionem 8. Pauli Quinti, num.1.*

Per reuocationem Oraculorum, non reuocantur explicationes, & declarationes facta Viua vocis Oraculo.

10 Noto 3 quod viuæ vocis Oracula, quæ sortita sunt effectum ante hanc derogationem, licet effectus habeat tractum successiuum in futurum, non creduntur reuocata per hanc Constitutionem. Ita Lezana, *loco citato.* & dixi *tomo 2. priuilegiorum, in Constitutionem 3. Gregorij XV. num.1.* Quia Papa id non explicat. Hæc ita dicta velim, dummodò stylus Curiæ Romanæ aliter non seruet, aut sentiat. Nam aliàs ex nunc ea cassanda decerno.

Non reuocantur Oracula, quæ sortita sunt effectum etiamsi iste tractum habeat successiuum.

11 Hactenus doctus Laurentius de Peyrinis, in explicatione dictæ Constitutionis Vrbani Papæ Octaui, reuocatoriæ viuæ vocis Oraculorum. Bruno Chassaing, *vbi supra, in Proposit.6.* quæ huiusmodi est: *Priuilegia omnia viuæ vocis Oraculo concessa, firma sunt, vbi Constitutiones Gregorij XV. & Vrbani, non fuerunt debitè publicata, & Regularibus intimata, & aliqua ex ipsis vbi etiam fuerunt publicata*: sic vt sequitur fatur.

Bruno Chassaing, circa subsistentiam Viua vocis Oraculorum recensetur.

Quamuis possimus in hac materia asserere, nullum esse viuæ vocis Oraculum, quin in Bullis Pontificum reperiatur, excepto priuilegio tangendi sacra Laïcis, seu Conuersis Fratribus facto, vt obseruauit quidam vir Regularis doctissimus, es consequenti nullum esse viuæ vocis Oraculum, nisi vnum: nihilominus assentiendo propositioni positæ, illius prima para probatur. I. Ex præcedentibus, in quibus ostensum est vniuersaliter priuilegia subsistere. Ergo & priuilegia viuæ vocis, &c.

Tangere sacra Fratribus Laicis concessum fuit per Viua vocis Oraculum.

12 . II. Quoniam priuilegia multorum Ordinum à multis Pontificibus ea specialiter innouantibus ex certa scientia confirmata fuerunt, & præcipuè à Pio V. Bulla inchoata, *Etsi Mendicantium*, eadem in fauorem omnium Mendicantium innouante his verbis: *Etiam viuæ vocis Oraculo, in genere, vel in specie*, tam per recolendæ memoriæ
» Eugen. IV. Sixtum IV. Leonem X. Paulum III.
» ac dictum Paulum IV. & Pium etiam IV. quam
» alios quoscumque Romanos Pontifices etiam
» prædecessores nostros, ac Nos, & Sedem eandem concessa, & perpetuò approbamus, & confirmamus.

Viua vocis Oracula, & omnia alia priuilegia Pius V. Regularibus confirmauit.

Quoad verò 2. partem, probatur I. Quoniam Bulla Gregorij XV. inchoata, *Romanus Pontifex*, reuocat priuilegia viuæ vocis Oraculo concessa, etiam quomodolibet confirmata, & innouata, excipiendo illa, quæ sortita fuerant effectum: & alia Cardinalibus in fauorem Regularium, &c. data, & ab eisdem propria manu firmata: nec non etiam illa quæ ad instantiam Regum impartita reperiebantur. 13

Oracula, quæ sortita sunt effectum, excipiuntur à Gregor. XV. in reuocatione sua. Excipiuntur, & concessa Cardinalibus pro Regularibus. Item Regibus concessa, seu ad instantiam eorum.

II. Quia Bulla Vrbani VIII. quæ incipit *Aliàs felicis recordat.* de die 20. Decembris, 1631. nullius Oraculi exceptionem facit, ponitque clausulam reuocatoriam eandem, quam Gregorius, cum clausula alia reuocatoria suæ regulæ, *de non tollendo Iure quæsito, &c.* Vult tamen, vt publicatio, & intimatio huius suæ Constitutionis fiat per Generales, Prouincialibus; & per Prouinciales Prælatis localibus; & per hos, aliis. Quod si facta non fuerit, non est curandum de contentis in hac Bulla: quòd similiter dicendum de contentis in Bulla Gregorij, si publicata, & intimata non fuerit. 14

Oraculorum reuocationes per Gregorium XV. & Vrbanum VIII. non sortiuntur effectum nisi intimata fuerint, & publicata, ordine ab Vrbano præscripto.

Quoad verò 3. partem, videlicet quod aliqua priuilegia huiusmodi vim habeant, non obstante publicatione dictarum Bullarum, probatur I. Ex concessione, seu potius declaratione eiusdem Vrbani, inchoata etiam *Aliàs felicis*, de die 11. Aprilis 1635. quàm refert Angelus Maria Cherubinus, *in Appendice tom. 4. pag. 49.* & post illum Barbosa, *proximè citandus*: quia declarauit Officiales, seu ministros, quibus aliàs, ante emanatas prædictas Constitutiones, ex Officiorum suorum authoritate, & prærogatiua de Oraculo per eos à Romanis Pontificibus pro tempore existentibus habito, fides haberi solebat, quoad ea, quæ vt præfertur ad cuiuslibet eorum officium, seu munus, quo funguntur pertinent, in litteris etiam prædictis super reuocatione Oraculorum huiusmodi emanatis, minimè comprehensos fuisse, nec comprehendi debere. Et ad abundantiorem cautelam eosdem Officiales, seu ministros aduersus easdem Constitutiones, quatenus opus sit, restituit, & plenariè reintegrat in omnibus, & per omnia. 15

II. Quoniam existente Bulla præfata Gregorij, multi Doctores existimarunt multa priuilegia huiusmodi non esse reuocata, vt sunt illa, quæ sortita erant effectum, licet executio haberet tractum successiuum. Sic Barbosa, cum his, quos citat *in Collectanea Apostolicarum Decisionum, Collect. 538.* 16

Oracula, quæ sortita sunt effectum, non reuocantur per Gregor. XV.

III. Quoniam priuilegia, & gratiæ viuæ vocis Oraculo Ministris, Vicariis, & Procuratoribus Generalibus factæ, & eorum Ordinibus concessæ, quæ sortitæ fuerunt effectum ante Gregorij XV. reuocationem præfatam, licet effectus habeat tractum successiuum, vel aliàs respiciant particulares personas vt sunt Præsentaturæ, vel Magisteria in dicta reuocatoria Gregorij non comprehenduntur, nullaque reualidatione indigent, vt Sacra Congregatio Regularium 2. Aprilis, 1625. declarauit, testibus Castellino, *de Election. 5. n. 37. versic. Pro parte.* Laurentio de Peyrinis, *Priuilegiis Regularium, ad Constitutionem 3. Gregorij XV. n.1.* Quæ priuilegia Vrbanus VIII. minimè reuocat, cum approbet præfatam Gregorij Constitutionem, & superaddat restrictiones superiùs positas. 17

Idem, quod in num. præcedenti dicitur.

Ex

18 *Priuilegiis omnibus per Tridentinum expresse reuocatis possunt vti Regulares in foro conscientia vbi Bulla Vrbani Oraculorum reuocatoria non est publicata, & intimata.*

Ex quibus sequitur, quod vbi prædicta Bulla Vrbani Oraculorum reuocatoria non est publicata, & intimata, vt suprà, possunt Regulares in foro conscientiæ vti omnibus priuilegiis per Tridentinum expresè reuocatis, ex concessione Pij Quinti ad supplicationem Generalis Ordinis Minorum facta coram Cardinali Antonio de Monelia, quæ habetur Romæ in Conuentu Aracœlitano, quam referunt Collectores priuilegiorum, *verbo Consilium*: & Ioannes de la Cruz, *in Speculo Coning. ad finem*: ac sic in vi illius Oraculi *proximè citati*, existimatum Henriquez *lib. 7. de Pœnitentia, tomo 1. cap. 24. ad finem, cum Glossa, littera R.* Rodriquez, *tomo 1. qq. Regular. quæstione 8. art. 9.* Beia, *part. 4. casu 158.* Vega *in Summa, tomo 1. capit. 62. casu 4.* Sanchez, *in Summa, tom. 2. lib. 5. capite 4. num. 16.* Llamas, *1. parte Methodi, cap. 3.* Hucusque Pater Chassaing Pœnitentiarius prædictorum Summorum Pontificum Gregorij XV. & Vrbani VIII. in Basilica Lateranensi, Ecclesiarum Orbis prima.

19 Vidal, *circa Viua vocis Oracula, redditur.*

Oracula per Bullam confirmata, desinunt esse Oracula, & fiunt bullata.

Marci Vidal, *dicti tituli de Iurisdictione inquisit. 4. num. 17.* verba, quæ sequuntur sunt. Respondetur secundò, quod viuæ vocis Oracula posita in authentico libro, & confirmata à Summis Pontificibus per authenticam Bullam, & ex certa scientia, ac ex plenitudine potestatis, desinunt esse per viuæ vocis Oracula concessa, sed desinunt concessionem per nouas Pontificum Constitutiones. Et ideò hic, & nunc non videntur reuocata per dictam Constitutionem Vrbani Octaui, consequens erit certum, dum probabitur antecedens. Probatur ergo. Primò, ita sentit, & affirmat expresè doctissimus Laurentius de Peyrinis, *in Priuilegiis Minimorum, tom 3. cap. 12. Constitut. 18. alias 28. Vrbani VIII. in Scholiis, num. 1.* Sed cùm authoritas tantum vnius Doctoris pij, & Religiosi reddat opinionem probabilem, & tutam in conscientia, vt alibi dixi cum D. Thoma, & pluribus aliis doctoribus, ita etiam erit probabilis, & tuta in conscientia hæc opinio doctissimi Laurentij, quam sequi videntur Lezana, *in Summa. quæstionum Regularium, tomo 1. capite 3. numer. 21.* Diana, *part. 5. tractat. 14. resolut. 17.* Ergo, &c.

Opinio, Authoritate vnius tantum Doctoris pij, & Religiosi probabilis redditur, & tuta in conscientia.

20 *Confirmatio ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis, aut non obstante lege in contrarium, vim habet nouæ concessionis.*

Secundò probatur. Confirmatio priuilegiorum, in qua Summus Pontifex dicit se confirmare ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis, vel non obstante Lege in contrarium, habet vim nouæ concessionis talium priuilegiorum. Ita Glossa, *in cap. Quia diuersitatem, cap. Veniens de Transactionib. & cap. 2. de Pactis*, vt affirmant Cardinalis Tuschus, *verbo Confirmatio ex certa scientia*, Portel. *de Dubiis Regularium, titul. Priuilegij confirmatio, num. 29.* Suarez, *lib. 8. de Legibus, capite 18. numer. 12.* Laymanus, *lib. 1. tract. 4. cap. 23. numer. 16. quæst. 4.* & alij quàm plures. Ratio est, quia aliquod nouum Ius creat hæc confirmatio ex certa scientia, & vim habet reddendi actum, de inualido, validum, & illud nullum confirmandi. Sed omnia viuæ vocis Oracula concessa ante Pium Quintum, & ante Gregorium XIII. fuerunt ab his Pontificibus confirmata ex certa scientia per Bullas authenticas. Ergo vim habent nouæ concessionis. Ergo non sunt annullata, & reuocata per dictam Constitutionem Vrbani VIII. Maior est certa. Minor similiter videtur certa vt patet ex Compendio priuilegiorum Regularium. Ergo etiam prima consequentia erit certa. Secunda verò probatur, quia cum viuæ vocis Oracula confirmata per particulares Constitutiones ex certa scientia, habeant vim nouæ concessionis, iam amittunt esse viuæ vocis Oracula, & fiunt, vt concessa propriè, & specialiter per nouas horum Pontificum Constitutiones; & ideò cadere non videntur sub ista reuocatione.

Vim habet reddendi de inualido validum.

Oracula omnia Regularibus concessa ante Pium V. & Gregor. XIII. fuerunt ab illis ex certa scientia per Bullas confirmata.

Confirmata ex certa scientia per Bullam vim habent nouæ concessionis.

Probationes alias adducit Marcus Vidal, *à numer. 19.* & efficaces quidem; illas nihilominus omitto, quia recensitæ sufficiunt. Illa tamen, quæ *num. 22.* dicit, referre, etsi breuiter, operæ pretium duxi. Ibi enim asserit, omnia priuilegia suæ Religionis, Clericorum scilicet Regularium, fuisse motu proprio, & ex certa scientia confirmata à pluribus Summis Pontificibus, præsertim à Paulo V. *die 4. Aprilis, 1612.* qui expresè confirmauit (ait) & specialiter, omnia viuæ vocis Oracula: & etiam à Gregorio XV. die 16. Octobris, 1621. qui non solùm motu proprio, & ex certa scientia confirmasse testatur omnia sua priuilegia, sed etiam omnia innouasse, his verbis: *eaque omnia, & singula priuilegia innouamus, ac de nouo etiam concedimus.* Et simul docet, Regulares cuiuscumque Religionis, vti, & gaudere vicissim, priuilegiis concessis aliis Religionibus, siue ad instar, siue æquè principaliter, per participationem, & communicationem habitam ex vi, & virtute Pontificiæ Constitutionis, quæ tribuit idem Ius ac si specialiter singulis Religionibus sigillatim omnia hæc priuilegia concessa fuissent. Et concludit sic. Ergo à pari, hoc idem videtur affirmandum de Oraculis viuæ vocis, quæ per confirmationem ex certa scientia acquirunt idem Ius, & vim priuilegiorum, quæ sunt concessa per authenticam Constitutionem. Igitur, cum hæc non annullentur per Constitutionem Vrbani VIII. neque etiam illa. Hæc omnia M. Vidal.

21 *Omnia viua vocis Oracula Regularibus concessa vsque ad Gregorium XV. non reuocantur per Vrbanum VIII.*

Priuilegia omnia Clericorum Regularium confirmauit Greg. XV. ex certa scientia, & innouauit, & de nouo concessit.

Regulares gaudent priuilegiis aliis Religionibus concessis.

Oraculo confirmata ex certa scientia per Bullam, idem Ius acquirunt, ac habent, quæ sunt concessa per authenticam Constitutionem.

22 Pellizzarius, *eiusque doctrina circa viua vocis Oracula recensetur.*

Pellizzarius, etiam *dicto tract. 8. cap. 1. numer. 130.* postquam recensuit reuocationes Oraculorum per Gregorium, & Vrbanum præfatos factas, docet, quod sub illis non comprehenduntur, nisi ea viuæ vocis Oracula, quæ continent aliquam facultatem, licentiam, & gratiam: non item, quæ sunt merè declarationes, aut explicationes factæ circa res concernentes ipsos Regulares; sicut nec ea, quæ ante reuocationem suum effectum sortita fuerant: idque esto effectus tractum haberet successiuum in futurum; vt notant Lezana, & Peyrinus. Sic ibi lego, cum ex mente Authoris: tum ex Peyrini, & Lezanæ sententia. Vnde ex Typographi errore scriptum credo, *quæ ante reuocationem suum effectum sortita non fuerunt.* Addito scilicet illud *non*, quod inter sortita mediat, & *fuerant*. In *numero* autem 131. *& seqq.* sic vt sequitur ait.

Oracula, quæ sunt merè Declarationes, & explicationes, non sunt reuocata per Gregor. nec Vrbanum.

Oracula, quæ effectum sortita fuerant, etiamsi effectus tractum habeant successiuum non sunt reuocata.

Quin etiam Peyrinus, *tom. 3. priuilegiorum, cap. 12.* loquens de Bulla Vrbani Octaui, reuocatoria viuæ vocis Oraculorum, putat in hac reuocatione non includi viuæ vocis Oracula concessa Regularibus, tum ante Gregorium XIII. tum ab ipso Gregorio: idque ex eo colligit, quod ipse Gregorius 10. Octobr. 1575. per bullatam confirmationem, & innouationem ex certa scientia (quæ iuxta supra dicta, vim habet nouæ concessionis) confirmauerit Ordini Minimorum, & consequenter etiam Ordinibus communicantibus de priuilegiis talis Ordinis, omnia priuilegia viuæ vocis Oraculo vsque ad illud tempus concessa à Summis Pontificibus; confirmauerit inquam,

23 *Confirmatio ex certa scientia, habet vim nouæ concessionis.*

tum in genere, tum in specie & quidem per particulares Constitutiones: vt proindè præsentia spectari debeant tanquam priuilegia scripta, non autem tanquam viuæ vocis Oracula: quippe quæ ex vitalis confirmationis mutauerunt naturam: adeoque nòn amplius veniunt nomine viuæ vocis Oraculorum, sed absolutè, & simpliciter dici possunt, & debent priuilegia scripta. Ita Peyrinus; quàm probabiliter (maximè, quoad forum externum) viderit ipse; & iudicent alij, non enim lubet in his immorari.

24 Addo, quod cum Paulus V. *die 23. Maij 1605.* priuilegia PP. Dominicanorum per quoscumque Romanos Pontifices, per ipsum, & per Sedem Apostolicam sub quacumque verborum forma, & expressione, in genere, & in specie, & per solam signaturam, & *viuæ vocis Oraculo*, aut aliàs quomodolibet concessa, ac semel, seu pluries confirmata, cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, decretis, & declarationibus, Apostolica authoritate perpetuò confirmauerit, & approbauerit, illisque perpetuæ, & inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiecerit (singulas litteras, tam plumbo, quàm sub forma Breuis, aut alias desuper confectas, quarum tenores, & formas, datas, effectus, Decreta, & alia in illis contenta, ac si de verbo ad verbum insererentur huic suæ Bullæ pro sufficienter expressis haberi volens) quatenus S. Concilij Tridentini Decretis, necnon Regularis Ordinis Dominicani institutis non aduersentur, ac reuocata non sint, neque sub aliquibus reuocationibus comprehensa: doctrina modò tradita pariter procedit, etiam quoad viuæ vocis Oracula Regularibus concessa à Summis Pontificibus vsque ad *diem 23. Maij, Anno 1605.* quod est benè aduertendum, quandocumque proponitur indultum aliquod viuæ vocis Oraculo concessum, vt constet, an ipsum comprehendatur sub præfata Peyrini doctrina.

25 Quin etiam Gregorius XV. *die 16. Octobris. 1621.* in Bulla *In Apostolica*, Theatinorum priuilegia per quoscumque Romanos Pontifices ipsis concessa principaliter, aut per communicationem aliarum Religionum ex certa scientia, & de plenitudine potestatis simpliciter confirmauit: sicque reualidauit etiam priuilegia aliàs reuocata, tam illorum propria, quàm aliorum iis communicata, & consequenter etiam ea, quæ modo sopradicto, cum fuissent *viuæ vocis Oraculo*, concessa, facta sunt bullata. Siquidem confirmatio hæc fuit facta sine iis clausulis, *Quatenus tamen sint in vsu, & non sint reuocata, seu sub aliquibus reuocationibus comprehensa, ac sacris Canonibus, & Concilij Tridentini Decretis non aduersentur*: alioquin confirmationes priuilegiorum, cum sint quoddam priuilegium, & gratia, teste Suarez *lib. 8. de Legibus, cap. 19. numero 8.* communicantur: Ita vt confirmatis priuilegiis vnius Ordinis in forma specifica, confirmata censeantur priuilegia etiam aliorum Ordinum, qui cum eo communicant in priuilegiis: vt notat Bordonus, *tomo 2. resolution. 52. numer. 321.* Rodriquez, Miranda, Portello, & Peregrino, monens id procedere quando confirmatio est vniuersalis quoad priuilegia: si enim Papa confirmet solùm priuilegia propria vnius Ordinis, non ideò censetur confirmare priuilegia aliorum Ordinum; cum eius voluntas non operetur vltra intentionem, & plus confirmaret, quàm intenderet: Gregorius autem XV. confirmauit Theatinorum priuilegia, tum propria ipsorum, tum iis communicata ex aliis Ordinibus, vt patet ex tenore Bullæ.

Bordonus certè *resolutione 31. numero 5.* reiicit 26 hanc doctrinam Peyrini, ex eo, quod confirmatio, seu innouatio *viuæ vocis Oraculorum* facta per Bullam, non immutat naturam illorum, aliàs ea non dicerentur confirmari, sed recipere nouum esse; verùm ista ratio non videtur concludere contra Peyrinum: vt hinc patet, quod quamuis confirmatio, seu innouatio *viuæ vocis Oraculorum* facta *nouo viuæ vocis Oraculo*, non immutet illorum naturam, vt ostendit ratio Bordoni; id tamen non procedit in casu, quo dicta confirmatio, seu innouatio fiat per Bullam (vt in casu nostro:) tunc enim sine dubio, immutatur natura *viuæ vocis Oraculorum*: cum *viuæ vocis Oraculum*, etiam secundùm Bordonum sit concessio, seu gratia oretenus facta sine scriptura; quod vtique non verificatur de *viuæ vocis Oraculis* per Bullam confirmatis, seu innouatis, etiam solùm in genere: cum data hypothesi, iam sint gratiæ factæ cum scriptura: quod est ea mutare naturam, & fieri priuilegia scripta, cum prius essent *viuæ vocis Oracula*.

Addit Bordonus *resolut. citata*, sub generali 27 reuocatione *viuæ vocis Oraculorum*, non comprehendi, neque indulgentias *viuæ vocis Oraculo* concessas (cum hæ, teste Nauarro, *consil. 2. de Pœnit. numero 3.* non veniant nominè indultorum, & gratiarum, quæ iuxta Cancellariæ Regulas à Papa initio suæ assumptionis, solent reuocari, quippe quæ sunt maxima priuilegia, ideoque egent speciali expressione) neque gratias omnino fauorabiles, nemini præiudiciales (v.g. quod Officium B.V. recitetur singulis Sabbatis non impeditis:) cum finis dictæ reuocationis fuerit, ne vsus *viuæ vocis Oraculorum* cederet in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ, vt colligitur ex illis verbis, *minus Canonica interpretatione extendi, & perperam, in Ecclesiastica disciplina detrimentum executioni demandari*: & aliàs causa finalis restringat, aut ampliet Constitutionem ad limites suos. *l. Cum pater, §. Dulcissimis, ff. de Legatis 2.* quod vtique non euenit in nostro casu, cum potius reuocatio illa conseruet disciplinam Ecclesiasticam, neque gratias fauore Prælatorum factas contra Religiosus subditos idque ob rationem modò allatam

Omnia supradicta, doctissimus P. Pellizzarius: 28 *loco allegato* dicit. Et *tractat. 10. cap. 10. num. 76.* iterum approbat præfati Laurentij de Peytinis doctrinam. Vbi ex eodem recenset Constitutionem Gregorij Papæ XIII. per quam confirmauit Minimis omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruationes, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, extensionis inter se, & cum aliis Ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, ... etiam per solam signaturam, etiam *viuæ vocis Oraculo*. Et concludit dicens, quod prius id fecerat Pius V. per Bullam septimo loco exscriptam à Peytinis, quæ incipit: *Etsi Mendicantium Ordines.* Quæ concessio vtique (addit Pellizzarius) per communicationem; suffragatur etiam Religiosis aliorum Ordinum.

29 Lezana denique, verbo *Oracula viua vocis*, *numero 7.* sic ait. Dubium tamen est, an per dictas Constitutiones reuocata etiam sint *viua vocis Oracula*, quæ etsi primitùs verbo tenus concessa sunt; postea tamen per Bullam, vel Breue fuerunt confirmata. Ad quod Bordonus, *suprà num. 4. & 5.* affirmatiuè respondet. Probabilius tamen credo contrarium cum Peyrinis, *loco relato* ex verb. priuileg. Minim. *num.* 1. Quod intelligo non solùm quando prædicta *viua vocis Oracula* nominatim, & expresse referuntur in dicta Bulla, seu Breui, sed etiam quando in genere, aut in communi sub nomine *viua vocis Oraculi* innouantur, aut confirmantur ex certa scientia, seu cum clausula: *Quorum tenores, ac si de verbo ad verbum, &c.* quia iam prædicta *viua vocis Oracula*, desinunt esse talia, & fiunt veluti concessa per dictas Bullas, Breuia, seu Rescripta Papæ. Vnde infert, idem Author; *viua vocis Oracula* concessa Religionibus Mendicantibus ante Pium. V. non reuocari per dictas Constitutiones, quia ipse Pius V. in Bulla *Etsi Mendicantium*, quam retuli *tom. 1. p. 2. cap. 1. num.* 12. confirmat omnia priuilegia, etiam *viua vocis Oracula* concessa Mendicantibus, &c. Idemque dicit de *viua vocis Oraculis* concessis ante Gregor. XIII. propter aliam Bullam ipsius, in quibus pro Minimorum Ordine illa confirmat. Hæc ibi. Et *num.* 8. ait, quod si priuilegium Bullatum vni Religioni concessum, alteri communicetur per *viua vocis Oraculum*, hoc non reuocetur, per dictas Constitutiones, quia non est simpliciter *Oraculum*, sed Bullatum.

---

§. I.

De Altari immobili.

BREVIARIVM.

Altare fixum.

Exsacratur Altare fixum, si mota sit iunctura, qua mensa stipiti adhæret. n. 30.

Si tota Altaris mensa consecrata existit, & illa enormiter lædatur, exsacratur. n. 31.

CONCLVSIO I.

30. ALtare fixum, si mota sit iunctura, qua mensa stipiti adhæret, seu ipsa mensa moueatur, exsacratum redditur.

Istam conclusionem tenet Glossa, *in cap. Quod in dubiis*, in formatione casus, *el. 3. de Consecratione Ecclesiæ*, & ibi Abbas Panormitanus, *num.* 1. dicens, Nota 1. quòd totum Altare exsacratur, si tabula superior mota fuit. Et nota, quod loquitur indistinctè. Non enim refert se ad casum, quando consecratio consistit sub tabula, sed indistinctè loquitur. Hæc ibi. Ipse Abbas, *in cap. 1. num. 3. dict. tit.* cum Innocentio. Ægidius Coninck, *de Censuris, quæst.* 83. *art. 3. dub. 2. num.* 239. Ideoque amittunt (inquit) suam consecrationem per enormem fractionem, vel per solam amotionem à basi, cui affixa sunt, per leuem autem fractionem, eam non amittunt. Tenent etiam Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom. 2. part. 3. verbo Altare, num.* 20. Emmanuel Sa, *verbo eodem, num.* 1. ibi: Secundò, si fuit mota iunctura, qua mensa stipiti lapideo adhæret. Bartholom. Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Altare, numero* 13. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disputat. 23. quæsito 6. num.* 4. ibi. Vel quando Altaris fixi mensa à stipite, vel columnis, quibus innititur, remouetur, vel ita frangitur, vt ad vsum, pro quo est consecratum, non sit amplius aptum deseruire, quod relinquitur Ordinarij iudicio, qui rem oculis inspectam, facilè potest diiudicare. Et Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num.* 26. dicens. Deinde violatur, & exsacratur hoc Altare fixum, si mota fuit iunctura, qua mensa stipiti adhæret. Allegat Ludouic. Mirandam, *in Manuali Prælatorum, tom. 2 quæst. 39. articulo 3. conclus.* 1.

Probatur primò conclusio nostra *ex Canone Si motu, el 19. de Consecratione, distinct.* 1. in quo sic Iginius Papa decernit. Si motum fuerit Altare, denuò consecratur Ecclesia. Id est Altare denuò consecretur, vt ibi exponit Glossa, *verbo Ecclesia.*

Probatur secundò, *ex capite Ad hæc, el 1. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*, vbi Alexander Papa Tertius, ita decreuit. Ad hæc, si Altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo suppositus, qui sigillum continet, confractus, aut etiam diminutus, debet denuò consecrari.

Tertiò probatur, ex dicto *cap. Quod in dubiis, el 3. eod. tit.* in quo sic Innocentius Papa Tertius, Altare verò, in quo tabula, cui consecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota vel enormiter fracta fuerit, debet non immeritò consecrari.

Quartò probatur conclusio *ex cap. ligneis, el 6. eod. tit.* in quo idem Innocentius, sic rescribens decernit. Inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quod cum parietes in sua integritate permanserint, si tabula Altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit: ob causam prædictam (tecti scilicet consumptionem casualem) nec Ecclesia, vel Altare debet denuò consecrari.

CONCLVSIO II.

SI tota tabula, seu mensa Altaris fixi consecrata existit, & illa fuerit enormiter læsa, consecrationem amittit; & denuò debet consecrari. 31

Hanc tenent Abbas Panormitanus, *in dicto cap. Quod in dubiis, numero* 1. dicens: quia ex quo Altare amittit formam suam, licet locus consecrationis remaneat inuiolatus, totum Altare exsacrabitur. Et per hoc quod dicitur in litera, dum dicit, idem esse si enormiter sit fracta mensa Altaris. In quibus ostenditur formam Altaris amitti, tam amotione superioris mensæ Altaris, quàm enormi illius fractioni. Idem Abbas, *in dicto cap. Ad hæc, in fine*, ait. Vndè si patitur enormem læsionem, amitti formam suam, & dicitur exsecratum: ideò debet denuò consecrari. Et *in capite Ligneis, numero* 1. sic fatur Abbas. Nota 1. quod Altare non exsacratur, si patitur modicam fracturam; secus si enormem. Gabriel Vazquez, *tomo 3. in 3. partem D. Thom. quæst. 83. artic. 2. disputat* 233. *cap. 2. numero* 12. vbi sic ait. Et quamuis in capite illo primo, idem dicatur de Altari confracto, & diminuto, tamen diminutio intelligi debet sicut

fractio, vt sit notabilis Coninck, *vbi suprà*, ibi. Ideóque amittunt suam consecrationem per enormem fractionem. Tamburinus Abbas, cuius verba, pro prima reddidi conclusione. Gauantus, & Barbosa, *locis recensitis*. & Lezana, *dicto num.* 20. cum Baccohio, *in 4. distinct.* 11. *artic.* 1. Syluestro, *in Summa, verbo Altare*, *quæst.* 8. & Ioanne Azotio, *Institutionum Moralium*, *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *quæst.* 12.

Et probatur *ex cap. Ad hæc cap. Quod in dubiis, & ex cap. Ligneis*, ad probationem primæ adductis conclusionis, quæ quidem omnia Iura, æquè secundam probant.

---

§. II.

De Altari mobili.

BREVIARIVM.

Altare.

In Altaris consecratione, loco Reliquiarum, partem Hostiæ consecratæ reponi, absurdum est. n. 39.

Non exsacratur Altare per, quod in eo celebret degradatus, interdictus, aut excommunicatus. n. 41.

Altare portatile, ad exsacrationem Ecclesiæ, non exsacratur. n. 42.

Exsacratur Altare portatile, quando ita frangitur, vt ea pars, quæ remanet, apta non sit commodè capere Hostiam, & Calicem. n. 32.

Exsacratur quando anguli, in quibus Chrisma positum fuerat, franguntur. n. 33.

Non exsacratur, quando vnus tantum frangitur angulus. n. 33.

Non exsacratur quando separatur à ligno cui aliquando innititur, vel circundatur. n. 34.

Limita, dummodò lapis sit per se sufficiens ad capiendam Hostiam, & Calicem, & independenter à ligno consecratus sit. n. 35.

Non exsacratur per remotionem, aut fractionem loculi vbi Reliquiæ positæ fuerunt, qui Sepulchrum dicitur, & repositorium. n. 36

De substantia consecrationis Altaris, seu Aræ non est, quod Reliquiæ apponantur in ea n. 36.

Quænam Altaria, à Sacris damnentur Canonibus. n. 38.

Ara.

Vide Altare mobile, seu portatile.

Imagines.

Hæretici olim Imagines ex Templis auferebant. n. 39.

Indumenta sacra.

Benedictionem non amittunt indumenta, ex eo, quod illis vtatur Schismaticus. n. 41.

Pollutio.

Ecclesia polluta, Altare mobile pollutum non censetur. n. 43.

Reliquiæ.

Auferebantur ab Hæreticis olim ex Templis. n. 39.

CONCLVSIO III.

32 EXsacratur Altare mobile, seu portatile, aut Ara, quando ita frangitur, vt ea pars, quæ remanet, non sit apta commodè Calicem, & Hostiam capere.

Istam tenent Abbas Panormitanus, *in cap. Ligneis, num.* 2. Suarez, *disp.* 81. *de Eucharist. sect.* 5. Vasquez, *tom.* 3. *p. disp.* 233. *cap.* 2. *num.* 13. Azot. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *q.* 12. Roderiquez, *in Summ. cap.* 249. *conclus.* 15. Henriquez, *in Sum. lib.* 9. *cap.* 28. *n.* 1. Layman, *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 3. Reginal, *lib.* 23. *cap.* 9. *sect.* 6. *num.* 102. Coninck, *de Sacrament. q.* 113. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 259. & alii plurimi apud Pasqualigum *de Sacrific. q.* 696. Emmanuel Sa, *verbo Altare*, cum Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Th. disputat.* 81. *sect.* 6. Tamburinus Abbas, *de Iure Abbatum*, *tom.* 1. *disputat.* 23. *quæsito* 6. *num.* 4. cum Henriquez, *in Summa, lib.* 9 *cap.* 28. §. 1. Gauantus, *in Manuali*, *verbo Altare, num.* 6. cum Syluestro, *eodem verbo*, *num.* 1. Barbosa, *de Potestate Episcopi*, *part.* 2. *allegat.* 27. *num.* 25. *& in cap. Ad hæc*, *num.* 3. *el* 1. *de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*. Lezana, *in Summa, tom.* 2. *verbo Altare*, *num.* 22. & Pax Iordanus, *volum* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 54.

Et ratio conclusionis est. Quia per huiusmodi fractionem, inutile redditur Altare, ad quod fuerat consecratum. Et sic suam formam amisit. Ait tamen Pasqualigus *loco citato*, posse contingere quod Ara fuerit tantæ magnitudinis, quod in quatuor partes fracta, quælibet illarum capiat Hostiam, & pedem Calicis, & tunc negari non potest (ait) quod exsacrata remaneat: quia ex enormi fractura amittit Ara consecrationem, *cap. Quod in dubiis, de Consecratione Ecclesiæ*, sicut Ecclesia destructa, quoad maiorem partem, amittit consecrationem, esto pars, quæ remanet adhuc sit apta vbi in ea celebretur, vti & nos diximus.

Quòd si petas, quando fractura censeatur enormis? Respondet Pasqualigus, *numero* 4. quod ex proportione ad læsionem enormem iudicari debeat. Tunc autem læsio enormis (inquit) dicitur quando est supra sextam partem. *L. Vndè si Niuerna, ff. Pro socio*, & notat Bar. *in L. Societatem*, §. *Arbitrorum, eod. tit.* vel saltem (addit) si sit vltra dimidiam partem. *L.* 2. *Cod. de Rescindenda venditione* vbi Bald. *init. & in L.* 2. §. *Sed & si quis, Cod. Communia, de legatis.*

CONCLVSIO IV.

EXsacratur etiam Altare mobile, quando anguli ipsius, in quibus Chrisma fuerat positum franguntur. 33

Ita docent Abbas Tamburinus, *dicto numero* 4. ibi. Vel quando cornua, quæ iniunguntur, fuerunt fracta. Lezana, *numero* 22. cum Portellio *in Dubiis Regularium*, *verbo Altare*, *numero* 4. Augustinus Barbosa, *dicta allegat.* 27. *numero* 25. ibi: aut quando omnia cornua, quæ inunguntur sunt fracta.

Vndè quando vnum tantum frangitur cornu, Altare mobile, & portatile consecrationem non amittit. Quia sic confractum, non est enormiter læsum, vt patet. Ergo non amittit consecrationem. Patet consequentia à simili de Altari fixo. Si enim hoc per leuem fractionem non amittit consecrationem, quare illam portatile amittet; dummodò commodè capere valeat post fractionem Calicis pedem, & Patenam cum Hostia superposita, sine labendi periculo?

Ratio autem conclusionis, in promptu est. Quia confracta Ara, quoad duo saltem cornua inuncta, formam suam amittit, esto ita sit capax, vt bene Calicem,

Calicem, & Pateuam modo præfato capere valeat,& enormiter manet læsa. Ergo consecrationem per huiusmodi amittit fractionem, exsacrata manet.

CONCLVSIO V.

34 PEr separationem à lignis, quibus aliquando inniótur Ara, vel quibus circuudatur, illa non exsaeratur.

Hanc tenet Abbas antiquus & Panormitanus approbat (licet cum limitatione, *num.* 35. recensenda) *in cap. Ligneis, num.* 2. *de Consecratione Ecclesia, & Altaris*, Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom.* 2. *part.* 3. *verbo Altare, num.* 22. cum Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Tho. disputat.* 81. *sect.* 5. Cardinali de Lugo, *de Sacramento Eucharistia, disputat.* 20. *sect.* 10. 2. *num.* 72. & 75. Augustinus Barbosa, *alleg.* 27. *num.* 25. cum Vgolino, *de Potestate Episcopi*, *cap.* 30. *num.* 4. & Fusco, *de Visitatione, cap.* 21. *num.* 6. & *cap.* 22. *num.* 2. & Pax Iordanus, *volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 54.

Hanc igitur Conclusionem Panormitanus Abbas tenet *loco citato*. Vbi sic difficultatem proponit, & resoluit. Et per istum textum (ait) infert Abbas ad quæstionem quotidianam, numquid Altare viaticum sit exsacratum, si lapis remoueatur à ligno? Nam sæpè Altare viaticum fit ex lapide paruo inserto in ligno, & concludit, quod non. Et credo, quod vult arguere à simili. Nam sicut corruente tecto Ecclesiæ manentibus parietibus, non fit reconsecratio, ita sublata illa tabula, seu ligno, cui inhærebat lapis, non debet fieri reconsecratio. Ioannes Andreas hoc fatetur, si sepulchrum sit in ipso lapide; secùs autem si in ligno esset Sepulchrum, siue foramen, & ibi esset consecratio, & lapis esset loco sigilli: & hoc est indubitatum: nam tunc non violatur consecratio.

35 Sed ego dubito etiam in priori casu, ponendo quod Altare recipiat formam suam ex ligno, & lapide: puta quia lapis est ita paruus, quod per se non sufficeret ad formam Altaris viatici. Nam licet consecratio sit in ipso lapide; tamen sublato ligno, verum est dicere, quod ipsum Altare patitur enormem fracturam, & sic perdit formam suam. Ad hoc adduco istum textum in secunda parte. Nam hoc casu, quando lignum, vel tabula est de forma Altaris, consecratio fuit facta in toto Altari, licet foramen sit in certa parte factum: & hoc credo verius. Hactenus doctissimus Nicolaus Tudeschus, cui lubens subscribo, & in hoc sensu nostram statuo conclusionem, quod non exsacretur Ara per separationem à ligno, si lapis per se solum sit sufficiens ad formam Altaris (vt capiat scilicet Calicem, & patenam modo iam dicto,) & indè pendenter à ligno sit consecratus.

CONCLVSIO VI.

6 NOn exsacratur Altare per remotionem, aut fractionem Sepulchri, Repositorij, seu loculi vbi collocatæ fuerant Reliquiæ.

Ita grauissimi, & doctissimi tenent Teologi, quorum aliqui pro contraria recensentur sententia, sed immeritò quidem, cum nostram potius tueantur. Illam igitur tenent Gabriel Vazquez, *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Th. disputatio.* 2. 33 *cap.* 2. *num.* 16. & 18. cum Soto, *in* 4. *distinct.* 13. *quæst.* 2. *artic.* 3. §. *Rursus etiam.* Ægidius Conink, *de Sacramentis, quæst.* 83. *artic.* 3. *dub.* 2. *de Ritu venerabilis Sacramenti, num.* 240. 241. & 242. Emmanuel Sa, *in Summa, verbo Altare, versic. Vactione.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disputat.* 23. *quæsito* 6. *num.* 3. *versic. Altera opinio*, quatenus asserit, validam esse consecrationem Altarium sine Reliquiis factam, nec esse de substantia consecrationis Altaris, huius Reliquiarum appositionem. Et licet *num.* 4. *sequenti* dicat vtrumque Altare fixum, & viaticum consecrationem amittere, quando signum Sepulchri in quo conditæ sunt Reliquiæ frangeretur, remoueretur, vel minueretur: hoc non in propria opinione, sed in sententia Azoris, *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *quæst.* 12. & aliorum dicit.

Et hanc esse Ascanij mentem, pro comperto mihi est; cum, ex modo loquendi: cum post illud: *vel minueretur*: immediatè addat: *vt ait Azor, &c.* Quasi diceret: *iuxta mentem Azoris &c.* Tum etiam, quia non est verosimile Doctorem tantùm sentire, indigere reconsecratione Altare per fractionem, remotionem, vel diminutionem illius, quod non est de substantia consecrationis ipsius. Nec credi potest mutanisse sententiam, cum vndecim tantum lineæ ab eo reperiantur scriptæ, inter lineam, in qua veriorem pronuntiauit sententiam, & opinionem eorum, qui docent non esse de substantia consecrationis Altarium, Reliquiarum appositionem, & lineam, in qua id, quod de Signo Sepulchri Reliquiarum scripsit. Pro nobis allego pariter Emmanuelem Sa, eo quod etiam dicat, quod Reliquiæ Sanctorum, non spectant ad consecrationis essentiam.

Tenent etiam conclusionem nostram Ioann. Bapt. Lezana, *tom* 2. *part.* 3. *verbo Altare, num.* 6. & 10. cum Bacconio, cum Suarez, *tom* 3. *in* 3. *part. D. Th. disputat* 81. *sect.* 5. & Paulo Laymano, *lib.* 5. *de Sacrificio Missæ, tract.* 5. *cap.* 6. *numero* 8. Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 2. *tract.* 8. *disputat.* 7. *quæst.* 6. cum Thoma Hurtado, *tom.* 1. *Moralium Resolutionum, tract.* 2. *disputat.* 4 *difficult.* 8. Petro Ledesma, *de Eucharistia, cap.* 20. Iacobo Granado, *tract.* 14. *disputat.* 12. *num.* 2. Zerola, *in Praxi Episcoporum, part.* 1. *verbo Altare, pag.* 63. & apud illum Selua, Fagundez, *in præcepta, præcepto* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 6. 7. 8. Cardinali de Lugo, *disputat.* 20. *num.* 75. Vctorello, *in notis ad Emmanuelem Sa, verbo Altare*, Valero, *verbo Missa, difficult.* 2. *in fine.* Dicastillo, *tract.* 5. *disputat.* 4. *dub.* 8. *num.* 147. & Pasqualigo, *decis.* 46. & 47. qui id etiam tenet *de Sacrificio, q.* 691.

Opponunt contrariæ sententiæ Authores nonnullos sacros Canones, præcipuè *Can. Placuit, de Consecratione, distinct.* 1. in quo iubetur Episcopo euertere Altaria, quæ passim per agros, & villas sine Reliquiis Martyrum extruebantur. *Canonem etiam septimum septimæ Synodi Generalis*, in quo præcipitur deponi, qui Templum, sine Sanctis Reliquiis consecrarit. Opponunt etiam *cap. Ad hæc, el* 1. *de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*, cuius verba supra reddidi, *num.* 30. ad secundam primæ conclusionis probationem. 37

Sed respondet Vasquez, *dicto numero* 16. *versic. Alterum est.* licet in aliquibus Canonibus statutum fuerit, (omnia illius verba sunt) vt nullum Altare consecretur sine Reliquiis Sanctorum, nihilominus consuetudine contrarium obtentum esse, cum vix fieri possit, vt pro tot Altaribus Reliquiæ Sanctorum inueniantur.

Conink autem *dicto numero* 241. respondet *Canonem placuit*, tantum intelligi, de illis Altaribus, in quibus committebantur super- 38

stitiones

stitiones in aliquotum cultu, qui quales essent,nes-
„ ciebantur, vt ex textu colligitur ibi: Et ideò, nul-
„ la memoria Martyrum probabiliter accipiatur,
„ nisi aut vbi corpus, & Reliquiæ certæ sunt, aut vbi
„ origo alicuius habitationis, vel possessionis,vel pas-
„ sionis fidelissima origine traditur. Nam quæ per
„ somnia, & per inanes quasi reuelationes quorum-
„ libet hominum vbicumque constituuntur Altaria,
omninò reprobantur. Hæc in Canone illo, desum-
pto *ex Concilio Africano, cap. 1.* Et Glossa *in casus formatione* ita fatur. Quidam propter somnia,& ioa-
nes causas construebant Altaria in agris, & in villis sine Reliquiis Sanctorum: quare præcipitur hîc, vt ab Episcopis destruantur; vel si fortè propter scan-
dalum populi ab Episcopis non possint destrui, po-
pulus admoneatur, vt illa loca debeat euitare. Hæc ibi. *Verbo autem Passim*, adnotat Conciliare hoc Decretum procedere, non in Ecclesiis, sine earum Altaribus; Sed in Altaribus, quæ passim per agros fiebant.

39 Ad *Canonem septimum septima Synodi*, respon-
det idem Coninck dupliciter. Primò, ex illo nihil contra nostram probari sententiam. Quia ex eo, quod Templum non possit sine Reliquiis consecrari, non sequitur necessariò, idem de Altaribus dicendum. Secundò, quia illud præcipitur ibi, in odium hæreticorum illius temporis, qui vt ibi dicitur, omnes ex Templis Imagines, ac Reliquias abstulerant. Sic Ægidius, *num.* 242. ait. Nota tertiò, quosdam apud Syluestrum, *suprà num.* 4. docere, quando Reliquiæ haberi non possunt, earum loco in consecratione Altaris, debere in eo reponi partem Hostiæ consecratæ. Sed hoc omninò absurdum est, & contra reuerentiam tanti Sacramenti. Hæc ille, cuius placitum sequitur Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num.* 22. dicens. Sed nullo modo earum loco (Reliquiarum scilicet) cum non inueniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum Sanctissimæ Eucharistiæ, vt aduertunt Syluester, *verbo Altare, num. 4.* Fagundez, *in quinque præcepta Ecclesiæ, part. 1. lib. 2. cap. 22. num. 6. & 9.* cum eodem Syluestro, *citato loco, num. 3.*

40 Ad *caput Ad hæc, de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*, respondet dictus Ægidius, *num.* 240. quod ex illo non sequatur, quod Sigillum, siue Sepulchrum sit de necessitate Altaris, nec quod in eo huius forma consistat: quia ibi tantum dicitur, Altare amittere consecrationem si tabula, siue mensa eius, in qua est Sigillum, frangatur. Non quidem quia Sigillum frangatur, cum ea fractio fieri possit etsi Sigillum maneat integrum; sed quia mensa, quæ immediatè consecratur, frangitur.

CONCLVSIO VII.

41 NOn exsacratur Altare, per hoc, quod in eo celebret degradatus, interdictus, aut excommunicatus.

Hanc tenent Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disputat. 23. quæsito 6. num. 4. versic. Si degradatus*, cum Fusco *de Visitatione, cap. 22. num. 5.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num.* 26. Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom. 2. part. 3. verbo Altare, num.* 23. & Pax Iordanus *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 10. num.* 58.

Et probatur *ex cap. A Nobis, el 2. de Sacramentis non iterandis*, vbi id Honorius Papa Tertius expressè decernit, de Altaribus, in quibus Presbyteri degradati celebrarunt, ac pariter de Indumentis, cum quibus celebrarunt. Nos autem (inquit) inquisi- „
tioni vestræ breuiter respondemus, quod non credi- „
mus ob hoc duntaxat, sepultos (à Schismaticis sci- „
licet, & Schismatis tempore) huiusmodi cahuman- „
dos: aut debere Indumenta talia iterum benedici, „
vel reconciliari Altaria supradicta. Hæc Honorius. „
Vbi Glossa, *verbo Altaria*, banc reddit rationem: „
quia propter hoc non sunt exsacrata, sicut nec Ecclesia licet polluatur sanguine, *de Consecratione, distinct. 1. In Ecclesiis.*

CONCLVSIO VIII.

AD exsacrationem Ecclesiæ, Altare portatile, seu Ara non exsacratur. 42

Istam tenent Ioann. Bapt. Lezana, *verbo Altare, num.* 22. & 23. & Pax Iordanus *dicto tit.* 10. *numero* 55.

Probatur conclusio. Minorem habet connexionem cum Ecclesia Altare portatile, quam habet, Altare fixum, siquidem sine consecrationis amissione, potest de vno, ad alium transferri locum, quod de fixo fieri non potest, vti conclusione dictum est prima. Ergo si Ecclesia exsacrata, non exsacratur Altare fixum, neque portatile, & mobile exsacrabitur. Consequentia patet, quia si exsacraretur, esset ratione connexionis. Ergo si non exsacratur, quod maiorem habet connexionem, neque quod minorem habet exsacrabitur. *Propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis.*

Immò addit Lezana, *loco citato*, quòd polluta, 43 seu violata Ecclesia, non censeatur pollutum, seu violatum Altare viaticum, & mobile. Et allegat Syluestrum *in Summa, verbo Altare, quæst.* 11. & Azorium, *part. 1. Institutionum Moral. lib. 10. cap. 27. quæst.* 14. qui quidem *columna mihi* 1156. ita fatur. Decimo quarto quæritur, An polluta, & violata Ecclesia, Altare quoque pro polluto, violatoque haberi debeat? Respondeo, quandocumque violatur Ecclesia, Altare, videlicet stabile, non portabile, in ea contentum, aut certè positum in loco, qui cum Ecclesia coniungitur, pollui, & violari, & è contrario. Rationem autem reddit Lezana, quam *numero præcedente* reddidi pro conclusionis probatione. Pasqualigus in eadem est sententia, *de Sacrificio Miss. to. 1. q. 698. n. 3.* cum Abbate *in cap. Proposuisti, de Consecrat. Eccles.* Glossa & cæteri Canonistæ, *in c. Ecclesia, de Consecrat. dist. 1.* Tabiena, *verbo Altare, n. 9.* Angelo, *n. 4.* Armilla, *n. 12.* Miranda, *in Manu. to. 2. q. 39. artic. 7.* Fusco, *de Visitat. lib. 1. c. 22. n. 7.* Barbosa, *de Potestate Episcopi allegat. 27. num. 26.* Franc. Lugo, *de Sacram. lib. 5. cap. 7. q. 3. num. 3.* & Iordano *tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 55.*

***

DISQVI

DISQISITIO X.

Incidens de Calicis, & Patenæ Exsacratione.

Quomodo Calix, & Patena exsacrentur.

BREVIARIVM.

Accidens.

Sine substantia, cui semel adhæret, ad aliam substantiam naturaliter transire nequit accidens. n.22.

Aqua benedicta.

Si aqua benedicta, non benedicta in maiori quantitate addatur, benedictionem illa amittit. n.24.

Calix.

Eius materia aurea, argentea, vel stanea. n.1.

Consecrationem amittit, quando ita notabiliter frangitur, vt commodè Sanguinem Christi continere non possit. n.1.

Item, quando foramen etiam modicissimum in cupæ fundo fit, esto illud ab artifice concinnetur. n.2.

Quando non torneatilis, à columna, vel pede separatur suo. n.3.4.

Quando denuò auro tegitur. n.10.19.20.

Consecrationem non amittit per aliquos ictus, dummodo notabiliter non frangatur, aut interna superficies, qua Sanguinem tangit, mutetur. n.5.6.7.

Nec illam amittit, contra aliquorum sententiam, quando paulatim in parte interiori totam deperdit superficiem auri. n.11.

Nec torneatilis, per separationem cupæ à columna, & pede sine fractione facta. n.27.

Calix, statim ac Christi Sanguinem recipit consecratur speciali, altiori, & efficaciori modo, ac per Chrisma consecraretur. n.12. & seqq.

Vt licitè primo Calice vtatur, debet Chrismate inungi. Non autem postquam illo vsus fuit Sacerdos, semel saltem celebrando n.13.

Ideò consecratur vt habilis reddatur ad contactum Sanguinis Christi. n.15.19.20.

Non consecratur tota illius materia, sed solùm superficies interior remanet per inunctionem consecrata. n.19.21.

Pars Calicis consecrata, ad se non trahit partem non consecratam praexistentem, aut superadditam: illam non consecrat. n.22.

Chrisma.

Si oleum in maiori quantitate Chrismati addatur, consecrationem amittit Chrisma. n.24.

Consecratio.

Non tantum est opus humanum consecratio, sed efficax est ex Christi Sacerdotio. n.7.8.

Per consecrationem habiles redduntur res, ad excitandam in nobis reuerentiam, & deuotionem. n.7.

Consecratis rebus, præsens est Deus, quarto, & speciali modo, sicut instrumento ad excitandam reuerentiam, & deuotionem circa Diuinum cultum. n.7.

Circa consecrationem, aut exsacrationem rerum, nihil consuetudo operari potest. n.8.

Consuetudo.

Impotens omninò est in spiritualia n.8.

Nulla introduci potest contra legem Diuinam, positiuam, aut naturalem. n.9.

Ex eo habet vim derogandi legibus, quia earum conditores consentientes eidem deferunt consuetudini. n.9.

A pœna excusat temporali non à gehennali. n.8.

Deus.

Omnibus rebus, præsens est, præsentia, essentia, & potentia: & rebus consecratis, etiam alio quarto modo, tanquam instrumento ad excitandam reuerentiam, & deuotionem circa cultum diuinum. n.7.

Missa.

Ideo post Sanguinis sumptionem præcipitur vt vinum & aqua in maiori quantitate misceantur, quàm erant species Sacramentales, vt ista ab illis in seipsas conuertantur, & nulla consecratarum in Calice permaneat, ac per consequens nec Sanguis Domini. n.24.25.26.

Patena.

Eius materia & Calicis aurea &c. n.1.

Amittit consecrationem quando ita frangitur, vt commodè continere non valeat Corpus Christi sub specie panis. n.1.

Per aliquos ictus, non exsacratur, si tamen non frangatur notabiliter, aut superficiem, qua Corpus Domini tangit, mutet. n.5.6.7.

Exsacratur quando denuo auro tegitur. n.10.19.20.

Non amittit consecrationem; quando paulatim aurum superficiei deperditur. n.11.

Statim ac Patena non consecrota, recipit Corpus Domini altiori modo consecratur. à n.12. ad 18.

Vt licitè deseruiat Patena prima vice, prærequiritur in ea consecratio; postea alia non eget consecratione, quàm acquisita per contactum Corporis Domini. n.13.

Ideò consecratur vt ad dictum contactum habilis reddatur. n.15. 19.20.

Non consecratur tota illius materia, sed sola superficies, quæ tangit Corpus Domini. n.19.21.

Pars consecrata Patenæ alias suas partes non consecrat. n.22.

Tactus.

Corporis Christi aquas reddie ad Baptismum aptas. n.7.

Calicem, & Patenam consecrat. à n.12. ad 18.

CONCLVSIO I.

CAlix & Patena consecrationem amittunt, 1
quando ita notabiliter franguntur, vt inseruire nequeant ad vsum, ad quem instituta existunt: Calix videlicet ad commodè Sanguinem Christi continendum: & Patena ad Hostiam consecratam, & eiusdem Christi Corpus contrectandum, ita vt illud sub panis specie capere valeat.

Ita docent Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum tom. 1. disputat. 23. quæsito 3. num. 3.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tomo 2. verbo Calix, num. 5.* cum Gabriele Vasquez, *tom. 3. in 3. part. D. Th. disputat. 233. cap. 4.* Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num. 37. & 38.* cum D. Thoma, *3. part. quæst. 83. artic. 3.* cum Vasquez *loco citato num. 34.* Cardinali Belarmino, *lib. 2. Missa, cap. 24.* & cum Steph. Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, parte 1. lib. 3. c. 21. n. 16.* Ibi tamen D. Thomas nihil de Calicis, aut Patenæ agit consecratione, sed solùm

de materia ex qua fieri debeant, aurea scilicet, argentea, aut saltem stanea. Docent etiam Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. tract. 8. cap. 5. num. 117.* Diana, *part. 1. tract. 8. resolut. 31. in fine* & Thomas Tamburinus, *Opusculo de Sacrificio Missæ, lib. 1. c. 1. §. 5.* cum Cardinali de Lugo, *de Eucharistia, disputatio 2. sect. 4. n. 93.* Thomæ Tamburini verba hæc sunt.

2 Amittitur consecratio per fractionem, vel per talem diminutionem, quæ illa inutilia reddat, seu inepta ad Sacrificij vsum. Quare de quodam Calice, qui demodicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamen promiserat Artifex, ita artificiosè concinnare, vt vix præteritus defectus apparere posset, idque sine vlla Calicis immutatione, dixi eum consecrationem amisisse. Quia propter illud foramen, vndè Sanctissimæ species exudabant, aptus nequaquam remanserat ad Sacrificium. Huc vsque Tamburinus.

CONCLVSIO II.

3 CAlix non torneatilis consecrationem amittit per cuppæ à columna, vel pede separationem.

Hanc assertionem tenent Ioannes Azorius, *Institutionum Moralium part. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 7.* ex vnanimi omnium consensu. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disputat. 23. quæsito 3. num. 6. versic. Retinet*, cum Henriquez, *in Summa, lib. 9. cap 28. num. 2. lit. N.* Bartholomæo ab Angelo *Dialogo 5. de Missa*, §. 326. Francisco Suarez, *tomo 3. in 3. part. D. Th. disputat. 81. sect. 7. versic. Rursus inquiri potest.* Nugno, *quæst. 83. artic. 3. dub. 4.* Ægid. Coninck, *de Sacramentis, quæst. 83. articulo 3. dub. 2. num. 248.* Ioannes Bapt. Lezana *vbi suprà, num. 6. in fine:* Thomas Tamburinus, *vbi proximè, num. 2.* Barbosa, *dicta allegat. 27. num. 40. in fine*, cum Valerio Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentiæ, lib. 29. num. 200.* & Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 21. num. 17.*

4 Ratio conclusionis est, quia scyphus, seu cuppa Calicis, per separationem à columna, & pede, amittit formam suam, & non est aptus ad vsum ad quem Calix factus fuerat. Et quia sicut Altare fixum exsecratur, si mouetur iunctura, qua mensa stipiti adhæret, vti diximus *disquisitione 9. conclus. 1.* ita Calix fixus seu non torneatilis pariter exsacrabitur per separationem cuppæ à columna, & pede.

CONCLVSIO III.

5 CAlix, & Patena per aliquos ictus à fabro inflictos, consecrationem non amittunt, dummodo notabiliter non frangantur, nec mutetur interiorè superficies illa, qua Corpus, & Sanguis Christi Domini continetur.

Istam docent Ioann. Azorius *vbi proximè quæst. 5.* cum Sylvestro, Tabiena, Armilla, & Paludano Augustinus Barbosa, *dicta allegat. 27. num. 39.* cum eodem Armilla, *verbo Calix; num. 4.* Bartholomæo ab Angelo, *loco reddito*, §. 323. Thomas Tamburinus, *dicto Opusculo, de Sacrificio Missæ, lib. 1. cap. 1. §. 5. num. 9.* & stando in id quod Iuris est, nobiscum sentiunt Antonius Naldus, *in Summa, verbo Calix, numero 1.* & Lezana *eodem verbo num. 7.* Adducunt tamen duo isti Authores, quod consuetudine receptum sit, vt habeantur pro exsacratis, & noua indigeant consecratione. Sed contrarium verum existimo, ob ea, quæ Thomas docet Tamburinus, in sequentia prorumpens.

Illa (inquit) per hanc occasionem est aliquorum 6 sententia corrigenda: non enim est verum, quod aliqui vniuersaliter affirmant, per ictum mallei Calicem, vel Patenam amittere consecrationem. Sanè si per ictum frangatur, vel ineptus quoad substantiam pro Sacrificio fiat, amittere non est dubium; at si ineptus non fiat, cur dici possit amittere? amitteret etiamsi in terram super lapidem Calix sine vlla prorsus mutatione concideret, quod nemo dixit. Immò licet aliquantulùm tunc contorqueretur, ita vt mallei vi, cum dexteritate concinnari possit, non amitteret: quia semper remanet idem consecratus Calix. Hæc omnia recensitus Author, cui lubens subscribo. Vndè non capio, qua de causa consuetudo introducere valeat, quaue facultate, vt Calix consecratus, qui formam non amisit, consecrationem amittat.

Consecrationes siquidem Ecclesiasticæ non sunt 7 humana tantum opera (periodum exhibeo Cardinalis Caietani, *in 3. partem. D. Thomæ, quæst. 73. artic. 3.*) sed sunt efficaces ex Christi Sacerdotio: à quo sicut per seipsum efficaciam habent Sacramentales operationes, quia ab ipso sunt immediatè instituta Sacramenta, ita participatum in ministris suis efficaciam præbet consecrationibus, quæ ab ipsis fiunt, ita quòd ex Christi Sacerdotio diffuso, participato in nobis, res consecratæ habiles redduntur ad excitandam in nobis reuerentiam, & deuotionem, sicut aquæ ex tactu carnis Christi redditæ sunt habiles ad baptismum: & huiusmodi habilitas, vocatur spiritualis virtus inchoatiuè. Et hinc apparet, quod Deus, qui ante consecrationem erat Ecclesiæ præsens, sicut aliis rebus per præsentiam, essentiam, & potentiam, fit postea præsens Altari Ecclesiæ, & aliis huiusmodi speciali modo, sicut nouo instrumento ad excitandam reuerentiam, & deuotionem circa Diuinum cultum. Perducitur autem ad complementum huiusmodi virtus cum diuina huiusmodi assistentia actualiter vtitur re consecrata ad excitandam deuotionem, reuerentiam, & aliquem alium effectum, ad quem res consecrata est faciendum.

Hucusque doctissimus Caietanus, ex cuius do- 8 ctrina satis apparet, consuetudinem nihil operari posse circa consecrationem, aut exsecrationem Calicum, Patenarum, aut aliarum rerum. Si enim consecrationes Ecclesiasticæ non sunt tantum opera humana, sed habent efficaciam ex Christi Sacerdotio, ex Christi institutione, quid consuetudo hominum valebit ad efficiendum vt res antea consecrata, habeatur pro exsacrata, & noua indigeat consecratione? Nihil omnino. Quia consuetudo in spiritualia impotens omnino est. Vndè licet à pœna excuset temporali, sed non à gehennali, vti ait Glossa *in Canone Denique Sacerdotes, verbo Consuetudine, 4. distinct.* quam sequuntur Glossa marginalis *in cap. Cum venerabilis el 7. de Consuetudine*, & vtrobique, & *in tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Consuetudo*, Augustinus Barbosa, cum pluribus, quos pro more suo recenset, & Abbas Panormitanus *in dict. cap. 7. n. 5.*

Et quod nihil operari valeat consuetudo, in his, quæ Iuris diuini sunt, siue naturalis, siue positiui, declarat præfatus Barbosa, *in Rubrica dicti tituli de Consuetudine, n. 8. & 9.* vbi in sequentia prorumpit. Alia (inquit) est consuetudo contra ius diuinum, alia contra ius humanum introducitur. Meminit

nit huius diuisionis textus *in c. finali de Consuetudine.* Inter vtrumque, illa consideratur differentia, quod prior; nequaquàm valere, nec introduci potest, siue Ius diuinum positiuum sit, siue naturale consideretur. Constat namque tale Ius immutabile esse, sicut immutabilis est Author illius, textus *in cap.* 2. ibi. Incommutabilis, *de Summa Trinitate.*

9 Accedit, quod consuetudo, ex eo habet vim derogandi legibus, quia ipsarum conditores, iustis de causis, consentientes eidem consuetudini deferunt, quasi consensu deficiente, potestas consuetudinis deficiat: ac subindè, cum Author legis diuinæ nunquam tale Ius derogandi respectu suæ legis tribuisset, quin immò contrarium apparet ex illo *Lucæ* 21. *Cælum, & terra transibunt, &c.* vtique videtur dicendum, nullam introduci posse consuetudinem contra Ius diuinum obligans, siue positiuum, siue naturale.

10 Nec probatur quidem mihi, quòd Azorius, *loco citato* ait: quod scilicet consuetudine receptum sit, vt cùm denuò Calix auro tegitur, aurificis opera, iterum non consecretur. Tum, ob modò ex Caietano dicta, & circa consuetudinem. Tum etiam, ob ea, quæ *Disquisitione sexta.* Sicut enim consecratio Ecclesiæ in superficie interiori consistit, ita vt exsacretur illa, si parietes decrustentur, si comburantur, si dealbentur; & consecratio præexistens amittitur, & denuò debent consecrari: ita similiter à paritate rationis, dici debet de Calice, & de Patena: vt enim denuò auro tegantur artificis opera, decrustantur, siue circumraduntur per totam interiorem superficiem, comburuntur, & quasi dealbantur, dum auro denuò teguntur. Ergo sicut ibi exsacratur Ecclesia, ita & hîc Calix, & Patena.

11 Si paulatim in parte interiori Calix, & Patena totum perdant aurum, quod inunctum fuerat Chrismate, in illorum consecratione, non ideò amittere consecrationem, docent Azorius, *dicta parte* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæst.* 6. cum Angelo, Armilla, Sylvestro, & Tabiena, *in Summis suis, verbo Calix,* Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo* 2. *parte* 3. *verbo eodem, num.* 5. *versic. Non tamen*, cum Franc. Suarez. *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Th. disputat* 81. *sect.* 7 §. *Rursus inquiri potest*, & Thomas Tamburinus, *Opusculo de Sacrificio Missæ, lib.* 1. *cap.* 1. §. 5. *num.* 3. cum Hurtado, *de Sacrificio, disp.* 4. *difficult.* 10.

Rationem reddunt Doctores citati, dicentes, quod licet inunctio, vel consecratio immediatè circa superficiem inauratam versetur, totus tamen Calix, & tota Patena consecrantur per modum vnius. Et sic etiamsi superficies illa auri deperdatur, non amittetur Calicis, & Patenæ consecratio, cum remaneat, corpus Calicis, & Patenæ, idem enim contingit, in Calice, & Patena argenteis non inauratis: superficies enim interna, quæ consecratione inungitur, paulatim per vsum deperditur, & per attritionem, noua apparet argentea superficies, & successiuè tractu temporis alia, & alia superficies apparet. Sicut igitur in his casibus, non denuò consecrantur Calix, & Patena, ita nec in illo amissionis superficiei aureæ, debent denuò consecrari.

Sed hæc ratio, meum non vrget intellectum, ad assentiendum istis Doctoribus, quamuis grauissimis. Quia per inunctionem superficiei internæ, non magis consecratum redditur totum corpus. Calicis, & Patenæ, quàm totum. corpus parietum Ecclesiæ. Sed per decrustationem totalem, immò & notabilem parietum Ecclesiæ, Sacro Chrismate inunctorum, exsacratur Ecclesia tota. Ergo si alia non subsit causa, ad ablationem superficiei, siue aureæ, siue argenteæ Calicis, & Patenæ, totum illorum corpus, exsacratum remanebit. Et idem potest argumentum confici ex Altari, seu ex Ara, quæ tota redditur exsacrata quando anguli franguntur, in quibus Chrisma fuerat appositum. De vtroque simili egimus *in Disquisitionibus* 6. *&* 9. *huius Tractatus.* Sit igitur pro vera sententia.

CONCLVSIO IV.

12 CAlix, & Patena, si superficie Chrismate inuncta, tempore deperdita, à corpore, & Sanguine Christi Domini nostri physicè tangantur; denuò acquirunt consecrationem.

Ratio, quæ pro firmanda nostra conclusione, mihi magis probatur est, quia per immediatum Corporis, & Sanguinis Iesu Christi Domini, & Saluatoris Nostri contactum, altiori, & efficaciori modo consecrantur Calix, & Patena statim, ac illa recipiunt, post amissionem superficiei, per inunctionem consecratæ, quàm per ipsam Chrismatis inunctionem fuerant consecrata. Ac proinde Calix v. gr. non remanet consecratus post inaurationem amissam, quia ad inunctionem aureæ superficiei totum Calicis corpus fuerit consecratum: nec quia qualibet permanente parte superficiei consecratæ, tanquam dignior, trahat ad se, quæ sequuntur Calicis partes, tanquam minus dignas. Plura in hoc dico numero, quæ seorsim, & sigillatim dilucidare, & illustrare operæ pretium duxi.

13 *Primum* est, consecrari Calicem, & Patenam per immediatum contactum Corporis, & Sanguinis Domini, ita vt nulla alia indigeant consecratione ad futurum illorum vsum, post Christi contactum, pro Missæ Sacrificio. *Ad futurum illorum vsum, post Christi contactum*, consultò dixi, quia ad præcedentem, necessaria illa fuit, vt licitè illis vteretur. Et procedit dictum nostrum, tam in casu, quo Sacerdos bona celebret fide, credendo Calicem, & Patenam inunctos fuisse; quàm in casu, quo Sacerdos sciret nondum fuisse consecratos, & sic mala fide. In vtroque namque, locum habet dictum, quod ad contactum illum consecratus reddatur Calix, pariter & Patena, consecrata fiat. Et licet recensendi Doctores, in casu loquantur bonæ fidei, idem dici debet in malæ fidei casu: quia bona, aut mala fides nihil confert ad consecrationem, vti benè docet Pater Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 101. cum Martino Azpilcueta, Doctore Nauarro, *in Manuali, cap.* 27. *num.* 256. Steph. Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, præcepto* 5. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 15. & cum Paulo Layman, *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 13.

Dictum nostrum prius protulerunt Antoninus Diana, *part.* 2. *tract.* 14. *de Celebratione Missarum, resolut.* 69. *& part.* 5. *tract.* 13. *resolut.* 6. cum Franc. Nigro, Trimarcho, Cœlestino, & aliis. Antonius Noctinot, *in Summa eiusdem Dianæ, verbo Vasa sacra, num.* 1. illum sequitur. Et Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib* 6. *tract.* 3. *de Eucharistia, cap.* 5. *num.* 4. vbi ita ait. Sub mortali requiritur Calix, & Patena consecrata, si tamen in nondum consecratis aliquis bonâ, immò addit Bordonus, & Tamburinus malâ fide celebrasset (licet celebrando peccasset mortaliter) probabile esse, quod hoc ipso censeantur

consecrata, liceatque in iis celebrare, contra Cardinalem de Lugo, & Laymanum docet Diana, *part. 2. tractatu* 14. *parte* 5. *tract.* 13. *resolut.* 60. *& parte* 9. *tract.* 7. *resolut.* 18. ex aliis octo idemque de Sacris vestibus, item de Corporali, Pixide, &c. quæ immediatè tangunt species, censet Tamburinus, *de Exp. sacr. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1.

Diana autem *in prææallegata resolut.* 60. sic difficultatem proponit, & resoluit. An si in Calice non consecrato, quis celebret bona fide, remaneat consecratus. Affirmatiuam sententiam ego docui *in* 2. *parte, tractatu de celebratione Missarum, resolut.* 69. Sed nouissimè contra me surgit amicissimus Pater Lugo, *in* 3. *partem, tomo* 2. *de Sacramento Eucharistia, disputat.* 20. *sect.* 4. *num.* 91. Verum aduersum illum, nominatim in mei defensionem colluctatur Franciscus de Nigro, *in Additionibus ad Ruyz, parte sexta, animaduersione* 8. *num* 4. vbi sic ait.

Vtrum Calix, & Patena nondum consecrata, ex eo tantùm consecrata remaneant; si cum eis bona fide ante consecrationem celebretur? Negat Lugo; affirmat Diana. Et licet ipse nullum Authorem pro sua sententia adducat, tamen illam docet Pater Trimarchi, & probabilem putat P. de Peyrinis, quibus adhæreo. Posset probari primò hæc scientia: quia Ecclesia polluta, non eget alia reconciliatione, si qois in ea bona fide celebrauit. Igitur Calix non egebit consecratione, vel benedictione, postquam in illo celebratum est. Antecedens non continet doctrinam falsam, vt contra Dianam ait Lugo, sed continet doctrinam veram, & grauium, ac classicorum Theologorum, Castri, *lib.* 2. *de Lege pœnali, cap. vltimò* Emmanoelis Sa, *verbo Ecclesia, num.* 19. Auilæ *de Censuris, part.* 5. *disputat.* 7. *dubitat.* 3. *conclus.* 1. Henriqoez, *lib.* 9. *de Missa, cap.* 27. *num.* 6. ac aliorum. Et patet: quia Sacrificij dignitas habet, vt sanctificet locum sine alia reconciliatione. Consequentia verò probatur. Quia sicut Ecclesia sanctificatur per Sacrificium, ita & Calix. Et addit P. Trimarchi contra Logum in Dianæ defensionem, quod Doctorum parietates, currere non debent quatuor pedibus, sed duobus tantùm modo humano.

14 Secundò probatur, quia per contactum sanguinis Christi, sanctificatur Calix. Ergo non indiget alia consecratione, vel benedictione. Nam quærit P. Trimarchi à Lugo, cur requiritur consecratio in Calice? Respondebit Lugus: qoia Calix non consecratus, est materia profana, & per consecrationem non est amplius profana, sed sacra. Sic argumentatur. Sed per contactum Sanguinis Christi, Calix iam non est amplius materia profana, sed sacra, quod nemo negabit. Ergo & Calix non consecratus non eget consecratione, si in eo bona fide celebretur.

Hucusque Nigro pro me, contra Lugum: vnde canendum est mihi illud Ouidianum.

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem.

Notandum est etiam nostram sententiam, præter Doctores, docere nouissimè etiam Cœlestinum, *in Compendio Theologia Moralis, tract.* 8. *c.* 5. *quæst.* 9. vbi sic ait.

Vtrum Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecrato, si alius Sacerdos bona fide, cum ipsis Missam ante celebrauit? Respondeo, quod sic. Quia per talem Missam bona fide celebratam benedicta remanserunt.

Ita ille, & reuera, quia alia consecratione dicendum est indigere Calicem, & Patenam, per contactum Sanguinis, & Corporis Christi sanctificata.

Hæc omnia Pater Antoninus Diana, in cuius vltima ista clausula, incuria Typographi, mendum existere credo, vel enim addere debuit aduerbium *non* post *dicendum est* vel pro *quia* apponere debuit *qua*: & in fine, hanc interrogantis notam?

Præfatum primum dictum nostrum etiam colligo ex Cardinali Caietano, 3. *parte, q.* 83. *art.* 3. *ad* 3. quem *suprà numero* 7. recensui, & ex eo illud probo. Consecratio Calicis, & Patenæ ideò fit, vt habilitentur ad contactum Corporis, & sangoinis Christi. Sed, hæc habilitas, recipit complementum cum actualiter continet Corpus, & Sanguinem Christi. Ergo per huiusmodi contactum consecrantur Calix, & Patena, & altiori, ac efficaciori modo, quàm per inunctionem Chrismatis consecrarentur. Maior certa est, quia vti Ascanius Tamburinus ait *tome* 1. *de Iure Abbatum, disputat.* 23. *quæsito* 3. *n.* 4. Calix, & Patena consecrantur præcipuè propter Corporis, & Sanguinis Christi contactum, & idem omnes alij dicunt Doctores. Minor etiam certissima est, quia nihil aliud excogitari potest, per quod habilitas illa perfici, & compleri queat, quàm per actualem contactum, & continentiam Corporis, & Sanguinis Domini. Consequentia vero, bene ex præmissis deducitur. 15

Et altiori, ac efficaciori modo consecrari dixi, per actualem contactum, quàm per Chrismatis vnctionem. Quia ideò inunctio Chrismatis consecrat, quia participat Christi Sacerdotio diffuso, & participato in nobis, vti Caietanus *loco citato* docet, & à quo habet efficaciam. Ergo per immediatum contactum Corporis, & Sanguinis Christi altiori, & efficaciori modo Calix, & Patena consecrata manebunt. Propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis. Et hoc certè declarat ipsius Christi Domini nomen: *Christi enim* nomen (verba sunt D. Augustini, *tract.* 33. *in Ioannem, post initium*, & S. Matris Ecclesiæ, in Officio Sabbati post Dominicam tertiam Quadragesimæ) *à Chrismate dictum est: Chrisma autem* Græcè, Latinè *vnctio nominatur.* 16

Et roboratur exemplo à Caietano adducto. Aquæ ex contactu carnis Christi, redditæ sunt habiles ad Baptismum: consecratæ sunt: (consecratio enim est rem habilem reddere ad faciendum effectum, ad quem est destinata.) Ergo à simili, ex contactu Corporis, & Sanguinis Christi Calix, & Patena habiles redduntur, consecrantur, & altiori quidem modo, per contactum immediatum Corporis, & Sanguinis ipsius Christi Domini, quàm per Chrismatis vnctionem. 17

Et hoc vtiquè non parùm suadet communis doctrina asserentium, quòd si parietes Ecclesiæ per partes paulatim reficiantur, & si aurum Calicis, & Patenæ non penitus decidat, & aliqua illius parte remanente, denuò inaurentur, non amittitur Ecclesiæ, Calicis, & Patenæ consecratio: quia pars (inquiunt Authores illam sequentes) consecrata, tanquam magis digna, trahit ad se partem non consecratam minus dignam. Ex qoa certè doctrina, (quæ mihi aliàs non satis probatur, ob iam dicta *in Disquisit.* 6. *num.* 16. 17. & 19. & ob modo dicenda) benè deducitor, quod intendimus: consecrari scilicet Calicem, & Patenam ad contactum Corporis, & Sanguinis Christi. Quia Christus minorem virtutem non habet 18

ad

ad consecrandum per sui contactum, quàm per Chrismatis contactum, immò incomparabiliter multò maiorem, cum totam virtutem ipse Chrismati, ministerio communicet Sacerdotali: & minorem efficaciam non habent Corpus, & Sanguis Christi, quàm pars parietis, aut auri consecrati præexistens habet, nec magis vnitur nouus paries, & nouum aurum iam præexistentibus, quàm Corpus, & Sanguis Domini, Calici, & Patenæ à quibus continentur. Si ergo in Authorum illorum sententia, pars parietis, aut auri consecrata præexistens, potens est, partes de nouo aduenientes ad se trahere, & consecrare, cur id denegant Corpori, & Sanguini Christi?

19 *Secundum*, quòd dico est, totam materiam Calicis, & Patenæ non consecrari per inunctionem Chrismatis; sed solùm superficies interior per illam habilis redditur, & consecratur propter contactum Corporis, & Sanguinis Christi. Vnde consecrationem amittunt hæc vasa, vti benè Ascanius Tamburinus, *loco citato, num. 3.* si cum sunt inaurata (verba illius reddo,) & vsu aurum conteritur, postea iterum deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi: quia qui mutat, vel addit materiam, nouum opus videtur facere, *L. 1. § Opus nouum, ff. de Noui operis nunciatione.* Tum, quia est alia superficies, & antiqua esse desiit: & Calicis, ac Patenæ consecratio in superficie consistit.

20 Tum etiam, quia Calix, & Patena consecrantur præcipuè propter Corporis, & Sanguinis Christi contactum; cum autem de nouo auro teguntur, contactus non potest fieri in parte consecrata: quia aurum additum non est consecratum. Ita tenent Syluester, Angelus, Armilla, Rossella, Tabiena, *in verbo Calix*, quos refert, & sequitur Azorius, *Institutionum, Moral. part. 1. lib. 10. cap. 28. quæst. 4. & part. 2. lib. 9. cap. 7. quæst. 3.* Bartholomæus ab Angelo, *Dialogo 5. de Missis*, §. 324. Roderiquez, *in Summa, tom. 1. cap. 249. num. 21.* Suarez *tomo 3. disput. 81. sect. 7. §. Alia autem forma, versic. Solet verò.* Reginaldus, *in Praxi fori Pœnitentiæ, lib. 29. num. 199.* Vgolinus, *de Potestate Episcopi, cap. 31. num. 3. versic.* 2. D. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part. 2. allegat. 27. num. 38.* contra Emmanuelem Sa, *in Aphorismis, verbo Calix*, Syluam, *de Beneficiis, part. 1. quæst. 5. num. 99.* Ægidium de Coninck, *de Sacramentis, quæst. 83. artic. 3. dub. 3. num. 246.*

Hactenus noster Tamburinus, cui, & ab eo recensitis Doctoribus addo Antonium Naldum, *in Summa, verbo Calix, num. 1*, Bassæum, *in Floribus Theologiæ Moralis, tomo 1. verbo eodem, num. 3.* cum Gabriele Vazquez, *in 3. part. D. Thomæ, disput. 233. cap. 4. num. 33.* Filliucio, *tract. 5. num. 532.* Henriquez, *lib. 9. cap. 28. num. 2.* & Syluio, *in eandem, 3. partem, quæst. 83. art. 3. quæsito 6.* Lezanam, *in Summa quæstionum Regular. tom. 2. part. 3. verbo Calix, num. 5. versic. Amittunt, in fine.* Fabium Incarnatum, *in Scrutinio Sacerdotali, part. 2. tract. 2. de Sacrificio Missæ, pag. mihi 34.* & penes Barbosam, *dicto num. 38.* Durandum, *in Rationali Diuinorum, lib. 1. cap. 6. num. 35.* & Stephanum Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 21. num. 24.* & penes Dianam, *part. 2. tract. 15. resolut. 3.* addo Pirigianum, *in 4. sententiarum, tom. 1. disput. 13. quæst. 2. artic. vnico.* Molfessium, *in Summa, tom. 5. tract. 3. cap. 52. num. 53.* Petrum Ledesma, *in Summa, tomo 1. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 21. fol. 148.* Scoraiam, *de Sacrificio Missæ, lib. 2. cap. 14. num. 8.* & communem Doctorum. Et ita certam esse hanc sententiam putant Reginaldus, *tomo 2. dicto lib. 29. sect. 6. num. 199.* & alij, vt contraria, quam sequuntur præter citatos Sa, Syluam, & Ægidium Coninck, Laymanus, Cardinalis de Lugo, Diana, & Thomas Tamburinus, doceant periculosam.

Qua communi sententia supposita, & veritate 21 Tertij nostri Dicti, numero sequenti scribendi, concludenter demonstratur, nihil Calicis, aut Patenæ consecrari præter superficies eorum interiores, & istis semel amissis, insimul, aut denuò aliis superadditis, exsacrari Calicem, & Patenam, & vtrumque ad Sacrificium ineptum remanere. Et respectu Ecclesiæ, idem probatum reliquimus *Disquisit. 6. num. 3. & seqq.* Ibi enim ostendimus exsacrari Ecclesiam per solam parietum exustionem, & decrustationem, licet non illi corruant, quia non consistit in alio illius consecratio, quàm in delinitione, & vnctione, cum Crucibus, in superficie interori muri, seu parietum quod vtique signum manifestum est, totum Ecclesiæ ædificium, aut totum parietum corpus, non consecrari. Sic similiter in Calice, & Patena philosophandum est. Aliàs si tota materia parietum, Calicis, & Patenæ consecraretur, & vera esset in vniuersum sententia, etsi communis, quod pars consecrata præexistens, trahat ad se de nouo additas, & illas consecratas reddat, vti volunt Tamburinus Abbas, *num. 5.* Lezana, *versic. Non tamen*, Pelliazarius *in Manuali Regularium, tomo 2. tractat. 8. cap. 5. num. 118.* & alij quàm plurimi, etiamsi de nouo sæpè Ecclesia dealbaretur, & incrustaretur, & Calix, ac Patena inaurarentur, non indigerent vnquam noua consecratione, quia materia parietum, Calicis, & Patenæ præexistens consecrata, traheret ad se nouam crustam, & inaurationem, seu auri superficiem superadditam. Si enim parui auri pars prioris deaurationis non deperdita, ratione consecrationis, quam retinet, potest in istorum sententia Doctorum ad se attrahere nouum aurum superadditum, & illud consecrare, cur non idem efficere valebit totum corpus, seu materia parietum, Calicis, Patenæ, si consecrata illa remanet.

Tertium, quod dico est, partem Calicis, Patenæ, 22 aut superficiei illorum consecratam, ad se tanquam digniorē non trahere partem aliquam Corporis Calicis vel Patenæ præexistentem, nec superficiei auri de nouo aduenientis, & illam non consecrare. Hoc dictum, vti modò dixi, communi sententiæ opponitur, sed illud verum esse, constanter teneo, ob ea, quæ *Disquisit. 6. à num. 15.* dixi. Pars enim superficiei consecrata superaddita corpori Calicis, aut Patenæ, non est eadem in substantia cum eodem corpore, & idem est de eadem superficie respectu superficiei ei superuenientis in noua deauratione. Ergo accidens consecrationis, quod in se habet huiusmodi superficies communicare nequit, neque corpori Calicis, aut Patenæ, cui adhæret, neque nouæ auri superficiei de nouo aduenienti.

Antecedens patet, quia superficies consecrata non habet virtutem ad conuertendum in propriam substantiam suam, corpus Calicis, & Patenæ, nec nouam auri superficiem superuenientem, nec è contra. Ergo non est idem in substantia cum illis. Consequentia verò probatur. Quia accidens, sine substantia, cui semel adhæret, ad aliam substantiam, & subiectum naturaliter transire non potest. Ergo accidens consecrationis, quod siue partialiter, siue integrè reperitur in Calicis, & Patenæ superficie, communicari nequit corpori Calicis, & Patenæ, cui ad-

hæret, neque nouæ auri ſuperficiei, per nouam inaureationem ſuperuenienti.

23 Neque ſuperficies conſecrata corpori Calicis, & Patenæ, aut ſuperficiei denuò aduenienti continua eſt, ſed contigua, cum eorum extrema ſint ſimul, & nullus eorum in ſcipſo augetur per iuxta poſitionem alterius, & ſic vnius accidens, in alio eſſe non poteſt. Secus contingere diximus, ob contrariam rationem, in Aqua Benedicta, & in Oleo conſecrato, quia ſi eis addatur in minori quantitate aqua, aut oleum ſimplex, totum benedictum, aut conſecratum redditur. Augetur enim per ſuperuenientem partem in ſcipſa Aqua Benedicta, & idem eſt de Oleo, vel per iuxta poſitionem, vel per virtutem actiuam, quam habet pars maior, conuerſiuam ſuperuenientis in propriam ſubſtantiam. Et ſic ſuperueniens eadem benedictione, aut conſecratione gaudebit, quâ præexiſtens gaudebat.

24 Secùs autem contingit in caſu, quo maior Aquæ, aut Olei pars, Aquæ Benedictæ, aut Oleo conſecrato aduenit, ob contrariam rationem: quia adueniens de nouo, augetur per præexiſtentem, & iſta amitteret ſuam benedictionis, aut conſecrationis qualitatem. Quod dubio procul, Rituale demonſtrat Romanum, *in Rubricis de Materia Baptiſmi, & de Sacris Oleis*, dum diſponit, quod ſi Aqua, aut Oleum Sacrum in minori quantitate ſint, quàm conueniat, adiiciatur aqua, aut oleum non benedictum, in minori tamen quantitate. Et in Miſſa ad conſecrationem, miſceri aqua in minori quantitate vino, præcipitur, vt ab iſto in propriam conuertatur ſubſtantiam. Et poſt Dominici Sanguinis ſumptionem, præcipitur pro ablutione, vt in Calice apponatur vinum ſemel, & illo hauſto, vinum, & aqua pro ſecunda ablutione, & in maiori quidem quantitate, quàm ſpecies Sacramentales erant, debet ablutio adhiberi, vt illæ ab ſpeciebus non conſecratis in ſe ipſas conuertantur, & nulla conſecratarum permaneat in Calice, ac per conſequens nec Chriſti Domini Sanguis.

25 Hæc doctrina contra Æligium Baſſæum eſt, aſſerentem, *tomo 1. verbo Euchariſtia I. num.* 24. & dicentem: hinc, ſi gutta ſpecierum vini conſecratarum miſceatur cum alio vino eiuſdem ſpeciei non conſecrato, Sanguis Chriſti non deſineret eſſe ſub illa gutta: quia per illam mixtionem non corrumperetur vinum, ſed potius conſeruaretur. Hæc ille. Noſtra tamen doctrina veriſſima eſt. Illam tenet Gloſſa, *in cap. Quod in dubiis, verbo Conſecrato, el 3. de Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*: ibi enim ſic ait. Et ita Sacrum, tanquam dignius trahit ad ſe non Sacrum.... ſecus ſi vinum apponatur Sanguini, *cap. Cum Martha, §. Quæſiuiſti, verbo Præterea.* In maiori ſcilicet quantitate, quàm eſſet ſanguis. Abbas etiam Panormitanus, *ibidem, num.* 3. dicens. Nota ſecundò in fine, quod compoſitum ex diuerſis aſſumit naturam ſimplicis dignioris, & hoc tene menti. Nam quotidie iſta littera allegatur, quod magis dignum trahit ad ſe minus dignum....In *Gloſſa fin.* ibi: ſecus ſi vinum apponatur Sanguini. Nam ſi poſt tranſubſtantiationem factam per Sacerdotem in Altari apponeretur vinum in Calice, remaneret vinum, nec aſſumit naturam Sanguinis Chriſti, vt in *cap. Cum Martha.*

Clariùs D. Thomas, 3. *parte, quæſt.* 77. *artic.* 8. *in corpore.* Libuit Angelicam, ad amuſſim, doctrinam reddere.

Reſpondeo dicendum, quod iſtius quæſtionis veritas manifeſta eſt ex præmiſſis, (ſcilicet *art.* 1. *&* 3. *eiuſdem quæſt.* 77.) dictum eſt enim ſuprà, quod ſpecies in hoc Sacramento remanentes, ſicut adipiſcuntur virtute conſecrationis modum eſſendi ſubſtantiæ, ita etiam conſequuntur modum agendi, & patiendi: vt ſcilicet agere, & pati poſſint, quicquid ageret, vel pateretur ſubſtantia ſi ibi præſens exiſteret. Manifeſtum eſt autem, quod ſi eſſet ibi ſubſtantia vini, liquor aliquis poſſet ei permiſceri. Huius tamen permiſtionis diuerſus eſſet effectus, & ſecundùm formam liquoris, & ſecundùm quantitatem. Si enim permiſceretur aliquis liquor in tanta quantitate, quod poſſet diffundi per totum vinum, totum fieret permiſtum: quod autem eſt commiſtum ex duobus, neutrum miſcibilium eſt; ſed vtrumque tranſit in quoddam tertium, ex his compoſitum. Vnde ſequeretur, quod vinum priùs exiſtens, non remaneret, ſed liquor permiſtus, eſſet alterius ſpeciei (puta ſi permiſceretur aqua) ſolueretur ſpecies vini, & eſſet liquor alterius ſpeciei. Si autem eſſet eiuſdem ſpeciei liquor adiunctus (puta ſi vinum permiſceretur vino, remaneret quidem eadem ſpecies, ſed non remaneret idem numero vinum: quod declarat diuerſitas accidentium: puta, ſi vnum vinum eſſet album, & aliud rubeum.

Si verò liquor adiunctus eſſet tam paruæ quan- 26
titatis, quod non poſſet perfundi per totum, non fieret totum vinum permiſtum, ſed aliqua pars eius. Quæ quidem non remaneret eadem numero, propter permiſtionem extraneæ materiæ; remaneret tamen eadem ſpecie, non ſolùm ſi paruus liquor permiſtus eſſet eiuſdem ſpeciei, ſed etiamſi eſſet alterius ſpeciei. Quia gutta aquæ multo vino permiſta, tranſit in ſpeciem vini, vt dicitur *in primo de Generatione.* Manifeſtum eſt autem ex prædictis (ſcilicet *artic.* 4. *eiuſdem quæſtionis, & quæſt* 76. *artic.* 6. *ad* 3.) quòd Corpus, & Sanguis Chriſti remanet in hoc Sacramento quandiu illæ ſpecies manent eædem numero. Conſecratur enim hic panis, & hoc vinum. Vnde ſi fiat tanta permiſtio liquoris cuiuſcunque, quod pertingat ad totum vinum conſecratum, & fiat permiſtum, erit aliud numero, & non remanebit ibi Sanguis Chriſti; ſi verò fiat tam parua alicuius liquoris adiunctio, quod non poſſit diffundi per totum, ſed vſque ad aliquam partem ſpecierum, deſinet eſſe Sanguis Chriſti ſub illa parte vini conſecrati, remanebit tamen ſub alia.

Hæc omnia Angelicus Doctor, qui totus pro nobis eſt: & ita apertè dictum noſtrum fulcit, vt nulla alia indigeat probatione, ſicut nec doctrina eius, explicatione aliqua. Et hac vtique de cauſa, Caietani commentario caret.

CONCLVSIO V.

CAlix tornearilis per ſeparationem cupæ à co- 27
lumna, & pede, ſiue fractione facta, conſecrationem non amittit.

Ita docent Ioannes Azorius, *Inſtitution. Moralium part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæſt.* 7. cum Armilla, *verbo Calix, num.* 2. Antonius Naldus *in Summa, verbo eodem, num.* 3. *pag. mihi* 101. Aſcanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 1. *diſput.* 23. *quæſito* 3. *num.* 6. *verſic. Pertinet*, & cum Henriquez, *in Summa, lib.* 9. *cap.* 28. *num.* 2. *litt. N.* Bartholomæo ab Angelo, *Dialogo* 5. *de Miſſa*, §. 326. Suarez, *tomo* 3. *in* 3. *partem, D. Thom. diſput.* 81. *ſect.* 7. *verſic. Rurſus inquiri poteſt.* Nugno, *quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 4. Coninck, *de Sacramentis, quæſt.* 83. *artic.* 3. *dub.* 3. *num.* 248. Ioannes Baptiſta Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom.* 2. *part.* 3. *verbo Calix, num.* 6. Auguſtinus Barboſa, *de Poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allegat.* 27.

gat.17. num.40. cum Valerio Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentia, lib.19. num.200.* & Fagundez, *in quinque Ecclesiæ præcepta part.1. lib.3. cap.21. numero 17.* Thomas Tamburinus, *in Opusculo de Sacrificio Missæ, lib.1. cap.1. §.5.* & Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part.1. tract.8. cap.5. num.118. in fine*, cum Paulo Laymano, *lib.5. tract.5. c.6. n.5.*

Probatur conclusio. Quia licet cupa Calicis, abassi, & pede separetur, apta non sit ad Sacrificium, tamen apta est cum illa, & columna, & pes coniunguntur. Et ex alia parte est idem moraliter Calix, ac erat ante partium separationem. Vnde consecratus erit, sicut fuit ante separationem huiusmodi. Quod idem Calix sit, horologij benè explicatur exemplo. Si enim horologij partes dissoluantur, & iterum vniantur, eædem sunt, ac antea erant; secus autem si frangantur, & iterum ministerio compingantur Artificis. Aliis etiam sub exemplis id Azorius explicat. Ita enim proponit difficultatem, resoluit, & probat. Videlicet.

Sed dubiæ quæstionis est, An amittat consecrationem Calix, quando ita est à principio elaboratus, vt scyphus à pede amoueri, & adaptari iterum, & coniungi pro arbitrio nostro facilè queat? Respondeo cum Armilla, *verbo Calix, num.2.* huiusmodi Calicem adhuc consecrationem retinere: quia Calix à principio ita factus, vt facilius, & commodiùs separatim ex loco, in locum transferri queat. Sic enim plerumque fiunt vestes, aut mensæ funiculis, fibulisve colligatæ, & adstrictæ, quæ si deinde sacratæ erunt, non ideò consecrationis fierent expertes, si annullis illis, funiculis, fibulisve solutis, in partes seponerentur. Talis enim partium diuisio, mensam, aut vestem non scindit, sed vinculis, quibus est alligata, soluti. Idem planè est de Calice indicandum: aliquando enim cum separatur scyphus à pede, Calix ille verè dicitur scindi, & proinde consecratione priuari: aliquando verò separatur, quia nexu, & vinculo soluitur, quo cum pede cohæret, & tunc non scinditur verè: & idcirco seruat consecrationem. Hactenus P. Azorius.

DISQVISITIO XI.

De reconciliatione loci sacri, & de eius reconsecratione.

BREVIARIVM.

Abbas.

Potestatem Ordinis, & dignitatis Episcopalis participat. n.2.

Basilica.

Eodem gaudet priuilegio, quo Ecclesia. n.2.

Benedicere.

Prælati Regulares benedicere possunt suas Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, Oratoria, ac Paramenta, Ornamenta, & omnia alia ad cultum diuinum necessaria, pro suorum vsu; in quibus tamen Chrisma non interueniat. n.5.

Consecratio.

De Iure tantum humano reseruata est Ordini Episcopali Consecratio, & reconsecratio. n.2.

Consecratio, in crusta, & superficie imprimitur. n.6.

Excommunicatus.

Si non sit toleratus, & in loco sacro tumuletur, vt iste reconciliari possit, debet ille exhumari. n.17.

Si tamen ante mortem signa dedit pœnitentiæ, exhumari non debet. n.19.20. & 21.

Debet tamen in hoc casu post mortem ab Excommunicatione absolui. n.20.

Exsecratio.

An idem sint Exsecratio, & violatio, ac Consecrationis amissio. n.1.

Exsecratio, per solam nouam aufertur consecrationem. n.1.

Per dealbationem exsecratur Ecclesia. n.12.13.14. & 15.

Forma.

Mutata forma, interimitur substantia rei. n.14.

Interdictus.

Si pœnitentiæ signa dederit, poterit in loco sacro sepeliri. n.21.

Iudicium.

Dei iudicium, veritati, quæ nec falli potest, nec fallere, semper innititur. n.20.

Ecclesiæ iudicium, nonnunquam sequitur opinionem, quam & fallere, & falli sæpè contingit. n.20.

Papa.

Omnia, quæ de Iure humano sunt statuta, alterare benè potest. n.2.

Pollutio loci sacri.

Per reconciliationem tollitur pollutio Altaris, & loci sacri. n.1.

Polluitur locus sacer per homicidium, effusionem sanguinis, & per sepulturam hominis excommunicati non tolerati. n.6.

Reconciliare. Reconciliatio.

Simplex Sacerdos, potest de Episcopi licentia, locum sacrum reconciliare cum aqua a seipso benedicta. n.2.

Prælati Regulares, reconciliare possunt Basilicas, Ecclesias, & alia sua loca sacra polluta. n.3.4.5. & 6.

Possunt, ad id, aquam benedicere dicti Prælati. n.5. 6.23.24.

Reconciliatio vt fiat, prius extrahi debeant, & procul iactari corpora, per quorum humationem locus sacer fuit pollutus. n.7.8.9.10.

Dummodo tamen ab aliis corporibus non profanis, discerni possint. n.9.17.& 18.

Excommunicati etiam non tolerati corpus extrahi non debet, si ante mortem signa dedit pœnitentiæ, sed debet absolui. n.19.

Parietes etiam radi debeant ante reconciliationem. n.9.10. & quomodo. n.11.12.13.

Radi non debent si Ecclesia sic consecrata. n.13. 14. 15.

Reconsecratio.

Iure communi attento, solus Episcopus Diœcesis, potest reconsecrare Ecclesiam, & Episcopus alienus, de propria licentia, cum aqua à Diœcesano benedicta cum vino, sale, & cinere. n.2.

Abbas, immò & simplex Sacerdos, reconsecrare potest Ecclesiam, si habeat priuilegium, à Papa concessum. n.4.

Reconsecrari debet Ecclesia, si eius parietes in toto, aut in maiori eorum parte exusti fiat, aut simul, vel successiuè corruerint. n.16.

Sepul

Sepultura.

Nihil obest iustis, quod in nulla, vel in vili tumulentur sepultura: nec prodest impiis, quod in celebri sepeliantur, aut specioso humentur sepulchro. n.18.

1 PRo intelligentia præsentis materiæ, & tituli, operæ pretium duxi aduertere differentiam, quæ versatur inter reconciliationem, & reconsecrationem loci sacri, per quarum quamlibet aufertur prohibitio celebrandi diuina, & sepeliendi Fidelium cadauera in loco sacro, causata quidem per actiones inducentes exsacrationem, aut pollutionem illius. Differentia quoad earum effectus, in hoc sita est, quod impedimentum, seu prohibitio resultans in exsacratione, violatione, aut in consecrationis amissione (omnia enim ista nomina, in sententia Pacis Iordani, *volum.1. de Re sacra, lib.5. tit.11. num.1.* Idem important,) aufertur per nouam consecrationem, & locum non habet nisi respectu Altaris, aut loci antea consecrati. Impedimentum autem pollutionis, quod resultat in loco sacro benedicto, & etiam in consecrato per actiones *in Disquisitionibus præcedentibus* recensitas, per reconciliationem tollitur. Quod docuit Nicolaus Tudeschus, Abbas Panormitanus, *in cap. Proposuisti, el 4. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.* Sic enim dicit *num.4.* Vltimò nota, quod Ecclesia quandoque polluitur, & non indiget reconsecratione, sed reconciliatione; quandoque exsacratur, & indiget reconsecratione, nec sufficit reconciliatio.

2 Secundò differunt, quoad causam efficientem earum. Reconsecratio enim, Iure communi attento, *in cap. Tua, el 2. de Consecratione Ecclesiæ*, fieri non potest, nisi ab Episcopo, & ita docent Abbas *in dictum cap. Tua, num.2. & in cap. Aqua, num.12. el 9. eiusdem tituli.* Pax Iordanus, *dicto lib.5. tit.10. num.5.* & Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regular. tomo 2. part 3. verbo Ecclesia, num.14.* cum Bacconio, *in 4. distinct.11. artic.3.* Soto, *in 4. distinct.13. quæst 2. artic.3.* & Ludouico de Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst.39. artic. 8. conclus.2.* Benè tamen fieri valet à simplici Sacerdote, habente ad id priuilegium Apostolicum, qualem posse Papam, pro Ecclesiis, Abbatibus nostris concedere, nefas sit dubitare, cum potestatem Ordinis, & dignitatis Episcopalis participent, vti docet Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 1. disput.1. quæsito 8. num.7.* & cum pro Altarium consecratione, illam eis dederit, vti vidimus *Disquisitione 9.*

Et ratio est, quia licet consecratio, & reconsecratio Ecclesiarum, reseruata sit Ordini Episcopali, huiusmodi reseruatio, Iure humano Ecclesiastico tantùm, introducta est, sicut etiam consecratio Altarium, quæ eidem existit Ordini reseruata: ea autem omnia, quæ Iure Ecclesiastico humano statuta sunt, benè potest Summus Pontifex alterare, tanquam positus suprà ipsum Ius humanum, vti benè Abbas *in dictum caput Aqua, num.8.* Azorius, *parte 2. lib.9. cap.5. quæst. 5.* Ascan. Tamburinus, *de Iure Abbatum tom.1. disput.23. quæst.10. num.2.* Castrus Palaus, *part.4. tract.22. disput. vnica, puncto 8. num.13.* Ioann. Bapt. Lezana, *vbi proximè, num.15.* Emmanuel Rodériquez, *tomo 1. QQ. Regular. quæst 19. artic.6.* cum Syluestro, *verbo Ecclesia consecratio, §.2.* & Armilla *eodem verbo. §.9.* Pax Iordanus *lib. citato, tit.12. num.162.* Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.2. allegat.28. num.56.* cum Vgolino, *eodem tractatu, cap.29. §.8. num.2.* Mario Alterio, *de Censuris, tom.2. disput.3. de Interdicto, cap.4.* Qui omnes, in terminis de Ecclesiæ reconciliatione id docent, asserentes, quod licet verum sit, quod reconciliatio Ecclesiæ consecratæ, fieri ab alio nequeat, quàm ab Episcopo Diœcesano, vel ab alio Episcopo, de illius licentia, & cum aqua à Diœcesano ipso benedicta, & sacrata cum sale, vino, & cinere, posse tamen fieri a simplici Sacerdote, de Summi Pontificis mandato, aut venia, constanter tenent, sicut & posse reconciliari Basilicam, seu Ecclesiam non consecratam, de sola Episcopi loci licentia, cum aqua benedicta à quolibet Sacerdote pro communi Ecclesiarum, & Fidelium vsu: quia licet ille locus non consecratus (ait Abbas, *cap. si Ecclesia, num.6. in fine, el final de Consecratione Ecclesiæ*) gaudeat eodem priuilegio cum consecrato, non tamen sequitur, quod in reconciliationis actu, debeat seruari eadem forma. Nam cum magis delinquatur in loco consecrato, expedit vt maior fiat demonstratio in actu reconciliationis.

Quod possint Prælati Regulares suas Ecclesias, 3
& loca sacra, non solùm benedicta, sed consecrata reconciliare post pollutionem, docent Emmanuel Roderiquez *dicto artic. 6.* Ascanius Tamburinus, *loco proximè citato, num.3.* Pax Iordanus, *eodem tit.12. num.164.* Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis Regularium, ad Constitutionem 1. Iulij Secundi, §.22. ad Constitutionem 18. Leonis Decimi, §.3. & in secunda parte sui Ritualis, notabil.4.7.8 & 9.* Castrus Palaus, *dicto num.13. §. Cæterum,* & Lezana, *dicto num.15.* cum Paulo Laymano, *lib.5. tract.5. cap.5. num.12.* & Antonio Nouario, *in Summa Bullarij, tit. de Pollutione Ecclesiarum, num.7.* Zachar. Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ tom.1. quæst. 610.* ex Roderiquez, *in Summ. part.1. cap.28. conclus.2. & tom.1. QQ. Regular. quæst.19. artic.3. & 6.* Sayro, *de Censur. lib.5. cap.16. num.31.* Henriq. *in Summa lib.9. cap.27. num.6. & in Comment. litt.D.* Armilla, *verbo Consecratio, num.12. in fine.* Auila, *de Censur part.5. disput.7. dub.4. conclus.3. in fin.* Vgolino, *de Potest. Episcop. p.2. cap.29. §.8. num.2.* Barbosa, *eod. tract. allegat.28. num.64.* Portel. *in Dub. Regular. verbo Ecclesia reconciliatio, num.1.* & aliis ex pluribus, quos nominat.

Iulius enim Papa Secundus in Bulla, *Cum ad sa-* 4
crum Ordinem, 5. Kalendas Augusti, de Anno 1506. quam exscribit P. Peyrinus, inter alia, quæ Ordini sancti Francisci de Paula concessit, hoc *in eius, §.22.* Lego. Ac quod ipsius Ordinis Minimorum Generalis, & Vigiles, ac Prouinciales, eorúmque vicegerentes, omnes, & singulas eiusdem Ordinis Minimorum Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, tam in dicta Diœcesi Hispalensi, quàm vbicumque receptas, seu recepta, & recipiendas, seu recipienda, *solemni benedictione benedicere*: ac etiam illas, seu illa & earum quamlibet sanguinis, siue seminis effusione, siue aliàs quomodocumque pollutas, seu polluta, quoties opus foret, aqua tamen priùs per aliquem Catholicum Antistitem (vt moris est) benedicta, reconciliare.

Leo etiam Decimus, in Bulla *Religionis honestas,* 5
la 18. apud eundem Laurent. de Peyrinis, sic Minoribus concessit, *die 3. Februarij* 1514. §.3. Ac vestri Ordinis Generalibus, & Prouincialibus, Vicariis, & Custodibus, ac Guardianis pro tempore existentibus præfatis, vt omnia, & singula eiusdem Ordinis, & obseruantiæ Ecclesias, Cœmeteria, ac Capitula, & Oratoria vbicumque existentia, receptas, & recepta, & recipiendas, seu recipienda, ac paramenta,

„menta, & ornamenta, ac alia quæcumque ad Diuinum cultum, & vsum vestrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro vestro vsu tantum, *solemni benedictione*, ac etiam per Vicarium, seu Guardianos, seu alios in vestris Capitulis Generalibus prouidè deputandos, benedicere, ac illas, seu illa, & eorum quodlibet, sanguinis, aut seminis effusione, seu alias quomodolibet pollutas, seu polluta, quoties opus fuerit, aqua *per vos*, præsertim in locis remotis, vbi Episcopum aquam benedicentem per duas dictas distantem adire non poteritis, benedicta, reconciliare liberè, & licitè valeatis, authoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Hactenus Leonina Constitutio.

De his, & de aliis nostris Abbatibus, concessis priuilegiis, latiùs egimus suprà *Disquis. 3. tract. 1. de Cæmeterio, & de eius constitutione.*

6 Poterunt igitur Regulares Prælati Ecclesias etiam consecratas reconciliare, in quibus homicidia, aut vulnera fiunt, cum aqua benedicta vino, oleo, & cinere mista ab Ordinario Episcopo, aut à seipsis benedicta, iuxta recensita Apostolica diplomata: in his enim casibus Ecclesia non exsecratur, sed tantum polluitur, vt decernitur *in cap. Proposuisti*, vbi Abbas, *num. 1. el 4. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris.* Poterunt etiam reconciliare Cœmeteria in quibus excommunicati non tolerati tumulati extiterint, cum aspersione dictæ aquæ solemniter benedictæ cum vino, oleo & cinere, iuxta *cap. Consuluisti*, & ibi Abbas, *num. 5. el 7. de Consecratione.* Poterunt, & à fortiori reconciliare Ecclesias non consecratas, seu Basilicas, cum aqua benedicta à quolibet Sacerdote, pro communi vsu, sanguinis, aut seminis effusione pollutas, iuxta statuta *in cap. si Ecclesia, el final eiusdem tituli.*

7 Sed vt reconciliatio Ecclesiæ, Basilicæ, & Cœmeterij polluti, per prohibitam Sepulturam, quæ præsentis nostri instituti proprior est, ritè, & rectè fiat, à quocumque ministro Sæculari, aut Regulari, operæ pretium duxi aduertere, quod ante reconciliationem huiusmodi loci sacri, cadauer infidelis, aut excommunicati non tolerati, exhumari debet, & foras iactari, & proiici. Siue illud sit hominis adulti, siue infantis infidelis, aut fidelis filij, dummodo intra matris fidelis ventrem non fuerit iste tumulatus: tunc enim pars ventris materni, ab Ecclesia reputatur.

8 De qua vtique ex tumulatione, & proiectione huiusmodi profanorum cadauerum facienda, communis est Doctorum sententia. Glossa, *in cap. Ecclesiam, verbo eodem, el 26. & in Can. Ecclesiam, in casus formatione, & verbo Sanctificare, & verbo Euulsis, el 27. de Consecratione, distinct. 1. in cap. Sacris, verbo Exhumari, el 12. de Sepulturis, & in cap. Consuluisti, verbo Cœmeteria, el 7. de Consecratione Ecclesiæ*, vbi Abbas Panormit. *num. 1.* Nauarrus, *tom. 2. Conciliorum, lib. 5. tit. de Hereticis, consil. 10. num. 4 versic. Ad quartum.* Azorius, *Institutionum Moralium, part. 2. lib. 9. cap. 5. quæst. 5. versic. Quæres.* Bassæus, *tom. 1. verbo Sacrilegium 1. num. 7.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part. 5. cap. 2. dubitat. 1. sect. 6. num. 6.* Pax Iordanus, *volum. 1. de Re sacra, lib. 5. tit. 5 2. num. 1 24.* Leander à sanctissimo Sacramento, *part 4. tract. 2. disput. 8. quæst. 7 & part. 5 tract. 5. disput. 1 § 4. q. 38. & disput. 3. q. 8.*

9 Quod & sæpè diffiniuit Ecclesia. In Concilio enim Aurelianensi, *cap 3.* ex quo desumptus fuit dictus *Canon. Ecclesiam, el 26.* sic habetur. „Ecclesiam in qua paganus sepultus est, non licet consecrare, neque Missas in ea celebrare, sed iactare foras, & mundare oportet. In *Canon. 27. sequenti*, Concilium Agripinense, non solum id de pagano statuit, sed de fideli etiam excommunicato, & parietes radi debere decernit. „Ecclesiam (inquit) in qua mortuorum cadauera fidelium, siue infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet: sed si apta videntur ad consecrandum, inde euulsis corporibus, & rasis parietibus, vel tignis eius loci reædificetur. Et *in dicto cap. Sacris*, ita Innocentius Papa Tertius, de excommunicatis decernit. „Vnde si contingat interdùm, quod vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in Cœmeterio Ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab Ecclesiastica sepultura iactari.

10 De rasura præfata parietum loci sacri, exhumatione paganorum, seu infidelium, aut excommunicatorum polluti facienda, agunt præter recensita Iura, Glossa *in dictam Canon. Ecclesiam, el 27. de Consecrat. distinct. 1. in casus formatione, & verbo Rasis.* Azorius, *part. 1 lib. 10 cap. 26. q. 13. versic Quartò.* Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num. 16* Delbene, *ibi proximè, num. 7.* Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom. 2. part. 3. verbo Ecclesia, seu Templum, num. 12.* Barbosa, *de Potest. Episcopi, part. 2. allegat. 28. num. 53.* cum Gregorio Sayro, *in Thesauro lib. 5. cap. 16. num. 25.* Pax Iordanus, *dicto num 124* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom 1. disp. 23. quæsito 51. num. 4. in casu* sepelitionis infidelis; negat tamen in casu, quo excommunicatus fuerit tumulatus. Quod etiam insinuare videtur Sa, cum asserat fieri debere rasuram post infidelis tumulationem, nihil de excommunicato dicens.

11 Quomodò autem rasura ista fiat, vel in quo consistat, dicit Glossa, *in prællegato Canone 27. verbo Et rasis*, dicens. Et rasis, id est dealbatis. *Et verbo Reædificetur*, sic ait. Reædificetur, id est ipsa rasura debet dealbari. Delbene, *num 9.* inquit. Modus autem radendi parietes Ecclesiæ, est illos dealbare. Consonat P. Leander *part. 5. tract. 5 disput. 3. quæst. 8.* cum Auila, *de Censuris, part. 5. disput. 7. dubitat. 4.* Mario Alterio, *de Interdicto, disput. 3. cap. 4. colum. 3. in fine*, & cum communi Doctorum.

12 Crederem tamen, hanc doctrinam esse solum veram, quando Ecclesia non est consecrata, & vt propriè, & rigorosè loquar, quando Basilica per profani cadaueris humationem adest polluta, non verò quando ex eadem actione, Ecclesia propriè dicta, consecrata scilicet, polluta remanet; nisi in hoc casu dealbentur parietes in aliis, quàm in partibus, sacro delinitis Chrismate. Ducor, quia si istæ etiam dealbarentur, exsecraretur Ecclesia per nouam incrustationem superadditam, media dealbatione, prioribus crustis Chrismate inunctis ablatis, vel saltem noua crusta coopertis, iuxta ea, quæ dicta relinquo *in Disquisitione 6. num. 18.* Vnde minus arridet Pax Iordanus, *dicto num. 24.* dum ait, Non erit fortè inconueniens Ecclesiam consecratam ob eiusmodi causam dealbari simpliciter, non sublata incrustatione. Inconueniens enim, & magnum quidem aderit, in huiusmodi casu, si dealbata incrustatione consecrata, amittit Ecclesia, vt opinor, consecrationem, quæ illi inerat in crusta, in superficie interiori.

13 Doctrina igitur præfata de rasura parietum, ac tignorum, vulgò *las vigas*, & omne genus materiæ, ex qua corpus internum Ecclesiæ, aut loci sacri constat, iuxta Vlpianum, *ff. de Tigno iuncto L. 1. & ff. Ad exhibendum, L. Gemma, § Tigni & ff. de Verborum significatione, L. Tigni*, apud Sebastianum Brant, *in expositione dicti tituli, de Tigno in-*

iuncto, & Calepinum Passerarij, *in Dictionario, verbo Materia, seu Materies, & verbo Tignus, & Tignum*, fallentiam hanc patitur, quod radi non debeat Ecclesia consecrata. Et ita docent Glossa, *in Canon. Ecclesiam, el 27. de Consecratione distinct.*1. tam *in casus formatione*, ibi: *si Ecclesia consecrata est, ibi poterit Missa celebrari*: id est sine rasura, & noua consecratione, cum sola reconciliatione: quam, *in verbo, Ecclesiam in qua* quam sic per paraphrasim explicat: *non consecratam*. Abbas, *in cap. Consuluisti, num.*4. *el 7. de Consecratione Ecclesiæ, vel Altaris*, ibi. Sed quæro, quid si excommunicatus sepeliretur in Ecclesia? Solutio. Sentit hic Ioannes Andreas, quod Ecclesia debet reconciliari, & parietes etiam sunt radendi, & corpora excommunicatorum sunt reiicienda, *de Consecratione distinct.*1. *Ecclesia*. Et idem si pagani sepelirentur. Sed hoc dictum, non placet, quatenus docet, quod parietes sunt radendi. Nam per hoc violaretur consecratio Ecclesiæ, & sic esset reconsecranda. Nec obstat *cap. Ecclesia* allegatum per Ioannem Andream, quia loquitur in Ecclesia nondum consecrata. Tunc enim est verum, quod prædixi; secus autem, si Ecclesia est consecrata, ratione prædicta. Hactenus magnus Ecclesiasticæ disciplinæ Corypheus Nicolaus Tudeschus, Abbas dictus Panormitanus, quem sequuntur Ioannes Azorius, *parte* 1. *lib.*10. *cap.*26. *q.*13. *versic. Quarto modo, & parte* 2. *lib.*9. *cap.*5. *quæst* 1. *vers. Quæres, an in his casibus*. Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia. num.*16. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.*1. *cap.*2. *dub.*2. *sect.*6. *n.*7.

14 Et ratio huius est, quam tetigi. Quia si raderentur parietes Ecclesiæ consecratæ, eius amitteretur consecratio. *Nam mutata forma, interimitur substantia rei, ff. Ad exhibendum, L. Iulianus, §. sed & si quis*. Verba sunt Glossæ modò recensitæ, *verbo, & rasis*. Et illius veritas illustratur ex dictis *in Disquisitione* 9. *à num.*32. Quæ certè interpretatio, textui consonat illius Canonis, ibi: & rasis parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur. Non enim reædificari potest, quod nondum fuerit destructum. Reædifico namque verbum, idem, quod ædificium collapsum restituo, teste Passeratio, significat. Si ergo ex illo Canone, rasis parietibus, & tignis Ecclesiæ, ex sepultura infidelium, & fidelium excommunicatorum pollutæ, reædificari illa debet, per rasuram præfatam illius deperditur consecratio Quod quidem, & benè docent post Panormitanum, *vbi proximè*, Sa, & Thomas Delbene, *loco citato n.*8. cum Tabiena, *verbo Consecratio* 4. *num.*2. & Sylvestro, *eodem verbo* 2. *num.*5. *casu* 4. & Leander à sanctissimo Sacramento, *part.*5. *tract.*5. *disput.*3. *quæst.*8. cum Auila, *de Censuris, part.*5. *disputat.*7. *dubitat.*4. Mario Alterio, *disput.*3. *de Interdicto, cap.*4. *colum.*3. *in fine*, & cum communi Doctorum sententia.

15 Quare, salua tanti Doctoris venia, non ita placet Pax Iordanus, *volum.*1. *lib.*5. *tit.*12. *num.*124. dum, quod recensui ait. Videlicet. Non erit fortè inconueniens Ecclesiam consecratam, ob eiusmodi caussam dealbari simpliciter, non sublata incrustatione. Quia per nouam incrustationem, quæ per nouam fit dealbationem, interimitur, aufertur præexistens incrustatio, quoad Ecclesiæ illius corpus, quod in superficiebus interioribus parietum, turi, & pauimenti benè, & perfectè saluatur, ita vt, si impossibile, noua dealbatio sine vlla præexistenti Ecclesiæ fabrica, per se stare posset, verè esset Ecclesia, seu Basilica. Quod benè probat exemplum P. Gabrielis Vazquez, de laminis argenteis, vel aureis, quibus tota regeretur Ecclesia, de quo suprà, *Disquisit.*6. *num.*19. quod & non obscurè manifestat Concilium Agripinense *in præfato Canone Ecclesiam, in qua, el 27. de Consecratione, distinct.*1. Siquidem in rasura parietum, ac tignorum Ecclesiæ, eius destructionem considerat; reædificationem autem eiusdem, in dealbatione.

Vnde benè Azorius, *part.*2. *lib.*10. *cap.*26. *q.*10. 16
dicit, consecrandam esse Ecclesiam, cum parietes, aut aut ex toto, aut maiori ex parte igne exusti fuut, *cap. Ecclesiis, distinct.*68. *& cap. Ecclesiis, de Consecratione distinct.*1. Item, si casu simul corruerunt, vel alio modo simul, non paulatim crustam amiserint: nam teste Abbate, *in cap. Proposuisti, de Consecratione Ecclesiæ*, consecrationis forma, in crusta, & superficie imprimitur. Hæc Azorius. Cuius vltima verba, si benè expendantur, sicut & illa: *vel alio modo*: non parum nobis prosunt. Quibus certè non cohæret illud: *non paulatim*: quia si forma in crusta consistit, si ista amittatur, siue simul, siue paulatim, forma tamen amittitur. Non enim, vti sæpè suprà diximus, pars præexistens, communicari potest aduenienti, nisi in liquoribus.

Doctrina etiam illa, *de exhumatione cadauerum* 17
profanorum, & de illorum electione, fallentias etiam patitur, limitationes. *Primo* est, exhumari, & iactari non debere, quando discerni non potest, quænam sint profana, infidelium scilicet, vel excommunicatorum non toleratorum, quænam non, vel fidelium sepultura dignorum cadauera. Tunc enim, nec procul iactari, nec exhumari vlla illorum debent.

Ita limitat Glossa, *in cap. Consuluisti, verbo Cæmeteria, el 7. de Consecratione Ecclesiæ*, ibi: si à corporibus fidelium discerni poterunt. Et *in cap. Ad hæc, verbo Eiiciant, el 5. de Priuilegiis*, ibi: si potuerint discerni ossa eorum, ab ossibus fidelium; aliàs non. *In cap. Sacris, in casus formatione el* 12. *de Sepulturis & in Can. Ecclesiam, el 27. de Consecratione, distinct. verbo Si fideles*, ibi: Vbi autem discerni non possunt fideles ab infidelibus, neutri sunt exhumandi. Limitant etiam Abbas *in dict. cap. Sacris, num.*1. Pax Iordanus, *vbi proximè, num* 124. *citato*. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.*1. *cap.*2. *dubitat.*2. *sect* 6. *num.*6. Bassæus, *in Floribus Theologiæ, tom.*1. *verbo Sacrilegium I. num.*7. & Leander à sanctissimo Sacramento, *parte* 5. *tractat.*5. *disputat.*1. §.4. *quæst.*33. *disput.*3. *quæst.*8.

Et quidem ita declarauit Innocentius Papa Ter- 18
tius, *in dicto cap. Sacris, el* 12. *de Sepulturis*, dicens. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum ossibus, corpora extumulentur fidelium: cum licet non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen, celebris, vel speciosa non prosit. Hæc textus ille, quibus similia profert Glossa, *in casus formatione*.

Secunda fallentia est, quando excommunicatus, 19
etiam non toleratus, cum signis contritionis, diem clausit extremum, decessit, obiit. Tunc enim exhumari non debet huiusmodi excommunicatus, qui Ecclesiasticæ fuerit traditus Sepulturæ. Hanc tenet limitationem Glossa, *in cap. A Nobis, verbo Forma seruetur, el 28. de sentent. excommunicationis*, vbi sic inquirit de excommunicato, cum signis contritionis mortuo, & sepulturæ tradito Ecclesiasticæ. Sed nunquid exhumabitur corpus, si sepultum fuit in Cœmeterio Ecclesiæ. Sicque quæsitum resoluit. Non credo, quod debeat exhumari: si alibi sepultum fuerit, tunc debet exhumari, & absolui quoad Ecclesiam, cum iam sit quoad Deum absolutus, *argument.* 11. *quæst.* 3. *Tunc vera, & postea absolui.*

Glossa

Glossa etiam *in cap. Ad hac, verbo Eiiciant, el 5. de Priuilegiis*, eodem modo quæsitui respondet, dicens. Nisi fortè tales fuerint, qui petierunt absolui, & per eos non steterit, quominùs fuerint absoluti: & quia post mortem sunt absoluendi. Hæc ibi.

Glossam recenset, sequitur, & commendat Nicolaus Tudeschus, Abbas Panormitanus, *in dicto cap. Ad hac, num. 3.* Cum illis, sentiunt, & pro nobis sunt Bartholom. Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num. 2.* Pax Iordanus, *dicto volum. 1. lib. 5. tit. 12. num.* 130. & Thomas Delbene, *loco citato, num.* 10. Vbi ita fatur, rationem limitationis reddens. Denique cum dixi exhumandum esse corpus excommunicari non tolerari, si discerni possit: intellige, si is mortuus fuerit sine signis contritionis; secus si cum signis. Quia si in tali casu, potest post mortem, in communi sententia, à censura absolui, & sepeliri, poterit multò magis, à censura absolui, & in sepultura retineri. Hæc P. Delbene.

20 Probari etiam potest *ex dicto cap. Sacris, el 12. de Sepulturis*, ibi: vt careant Ecclesiastica sepultura, » qui priùs ab Ecclesiastica vnitate præcisi, nec in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint. Hæc Innocentius Papa Tertius. Ex quo etiam *in cap. A Nobis, el 28. de sententia excommunicationis*, secunda desumi potest probatio. Ibi enim sic vt sequitur decernit.

» A Nobis est sæpe quæsitum, vtrum si aliqois excommunicatus in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit, quominus reconciliaretur Ecclesiasticæ vnitati, non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab Ecclesia sit habendus? & vtrum pro tali recipienda sit eleemosyna, & à fidelibus sit orandum? & infra. Nos igitur consultationi tuæ breuiter respondemus, quod iudicium Dei, veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; iudicium autem Ecclesiæ, nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli. Propter quod contingit interdum, vt qui ligatus est, apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus; & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus est, apud Deum in culpæ remissione dissoluitur; illud autem, quo ligatus est apud Ecclesiam, cum sententia remittitur, relaxatur. Quod in suscitatione Lazari, sermo Euangelicus manifestat: quem prius suscitauit, & Apostolis præcepit postmodum soluere suscitatum. Vnde quantumcumque se quis iuramento præstito, quod Ecclesiæ mandato pareret, humiliate curauerit, quantacumque pœnitentiæ signa in eo præcesserint, si tamen morte præuentus, absolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamuis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus. Potest tamen, & debet ei Ecclesiæ beneficio subueniri, vt si de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, defuncto etiam, absolutionis beneficium impendat.

Hæc omnia in Decretali illa: ex qua dixi desumi posse probationem limitationis, & fallentiæ secundæ: quia si defuncto cum signis pœnitentiæ, absolutionis beneficium impendi potest, & debet, multò magis retineri ille debebit in Sepultura, quam possidet, & cui tradi deberet post absolutionem.

21 Probatur denique limitatio præfata *ex cap. is, cui, el 20. de sententia excommunicationis, lib. 6.* Vbi Bonifacius Papa Octauus, de interdicto ab ingressu Ecclesiæ decernit. Talis quoque, si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia, vel Cœmeterio Ecclesiastico (*nisi pœnituerit*) sepeliri. Ergo si pœnituerit, sepeliri debet. Ergo à fortiori, qui excommunicatus, pœnitens mortuus fuerit, & in Ecclesia, aut Cœmeterio sepultus, exhumari neutiquam debebit, sed absolui, & in sepultura retineri valebit. Liceat mihi (salua omni reuerentia, & obedientia Ecclesiæ debita) illud vulgare proloquium, hîc in medium proferre. *Turpius reiicitur, quàm non admittitur hospes.* Non enim decens videtur, vt exhumetur, coram Deo absolutus, vt ab Ecclesia absoluatur, & iterum sepulturæ tradatur. Decenter vtique, non potuit ante Ecclesiæ absolutionem sepeliri; sed tamen iam sepultus, non ita decenter exhumabitur.

Sed dices contra ea, quæ *num. 6.* dixi: Benedictio 22 aquæ cum vino sale, & cinere, pro reconciliatione Ecclesiæ consecratæ necessariæ, ita annexa est, & debita Episcopo Diœcesano, vt fieri nequeat ab alio, etiam ab Episcopo reconciliaturo Ecclesiam de licentia Diœcesani, ita decernente Gregorio Papa Nono, *in cap. Aqua, el 9. de Consecratione Ecclesiæ*, cuius verba reddidi *Disquisit. 2. huius Tractatus n. 7. versic. Secundum.* Ergo Prælati Regulares, qui habent per sua priuilegia licentiam ad suas Ecclesias pollutas reconciliandas, necessariò vti debent aqua benedicta cum vino, sale & cinere ab Episcopo loci, seu à Diœcesano; meliotis enim conditionis esse non debent, quàm Episcopus extraneus, cui munus reconciliandi, committit Diœcesanus.

Respondeo distinguendo antecedens. Benedictio 23 cum vino, sale & cinere, est Diœcesano Episcopo annexa, & fieri non potest ab alieno Episcopo, de Iure communi humano: concedo antecedens, de Iure diuino, & de Iure particulari priuilegij Apostolici, ita vt illud concedi non possit à Papa alteri quàm Episcopo Diœcesis nego antecedens. Minus enim est benedicere aquá, cum vino, sale, & cinere pro reconciliatione Ecclesiæ pollutæ, quàm illam consecrare, & Chrismate sacro inungere. Et hoc, quod maius est, non est reseruatum Episcopo Diœcesano de Iure diuino, nec Episcopo quidem, & potest à Summo Pontifice, contra Iuris communis dispositionem, mediante priuilegio, Abbatibus, sicut consecratio Altarium, Calicum, Patenarum, Campanarum concedi, immò, & cuilibet simplici Sacerdoti, vti diximus. Ergo benedictio præfata Diœcesano minus erit reseruata.

Vnde nego consequentiam, quia Summi Ponti- 24 fices, in priuilegiis iam redditis, concesserunt Regularibus Prælatis facultatem ad benedicendam aquam necessariam ad Ecclesias pollutas reconciliandas, & ad istarum reconciliationem. Nec erit inconueniens, quod Prælati Regulares, ratione priuilegiorum, quibus potiuntur, & gaudent, meliotis conditionis existant de facto, quàm Episcopi, quibus illa cōcessa non sunt: quia cum id ex libera depédeat Summorum Pontificum voluntate, non cedit in detrimentum Episcopalis dignitatis. Cùm enim suo vtantur Iure in priuilegiorum concessione, Episcopis nullam faciunt iniuriam, nec illorum dignitati, & authoritati derogatur.

Nec valet dicere, priuilegia prædicta ita intelli- 25 genda sunt, vt quantò minus fieri possit, Iuri præiudicent communi. Intelligi enim potest illorum concessio, vt possint Prælati Regulares Ecclesiis non consecratas, seu Basilicas suas, cum aqua, pro communi Ecclesiæ, & fidelium vsu, ab ipsis Prælatis benedicta, reconciliare. Sic enim & vitatur Iuris communis correctio, & verba priuilegiorum elusoria

non sunt, siquidem per illa conceditur Prælatis præfatis, generalis, & absoluta facultas reconciliandi suas Basilicas pollutas, independenter à Diœcesanis, ad quos de Iure pertinebat priuatiuè, Basilicas omnes intra Diœcesim existentes per seipsos, aut per alios de eorum licentia reconciliare.

26 Non inquam valet. Tum, quia priuilegia Regularibus concessa, ad instar Iuris communis latè interpretanda sunt. Tum, quia priuilegia huiusmodi, & illius verba, in sensu formali, stricto, & proprio intelligi debent, non autem in improprio, & lato. Verbum enim Ecclesia, in sensu proprio, de sola intelligitur consecrata, non autem de Basilica. Tum etiam, quia concessio vniuersalis est, & comprehendit omnes, & singulas Ecclesias. Ergo & consecratas. Dictio enim, *Omnis*, restrictionem nullam recipit. *Dictio Omnis, nullam restrictionem permittit.* Barbosa, *Tract. de Dictionibus*, *dict.* 241. *num.* 4. cum Barthol. *in L. Generali*, §. *Vxori ff. de vsufructu legato*. Ruin. *consil.* 61. *num.* 15. *volum.* 5. & Rolando *consil.* 27. *num.* 22. *& seqq.* *& consil.* 76. *numero* 49. *tomo* 4. & hæc pro nunc, dicta sufficiant.

TRACTATVS TERTIVS.

DE SEPVLTVRA, ET DE EIVS LOCO.

PROOEMIVM.

Recensentur varia Sepulturæ nomina.

BREVIARIVM.

Sepultura.

Varia explicantur nomina, quibus appellatur locus, in quo cadauera, seu hominum corpora, post illorum mortem collocantur. n. 1. & seq.

1 LOCA in quibus mortuorum corpora sepeliuntur, variis solebant appellari nominibus. Polyandrium, scilicet; Monumentum; Pyramis; Mausoleum; Arca; Bustum; Dormitorium; Tumulus; Sarcophagus; Vrna; Cenotaphium; Puticuli; Ergastulum; Sacra quies, Sedes; Area; Thesaurus; Ossuum; Conditorium, seu Conditiuum; Domus æterna; Feretrum; Depositum; Sepulchrum, & Sepultura. De quibus omnibus, latiùs Franciscus Maria Samuellius *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 1. *controuers.* 3. per sexdecim conclusiones, in quarum fine aduertit, omnia dicta nomina, pro synonimis in præsenti accipi Tractatu, licet nomine, seu in voce differant, *ex L. si idem, Cod. de Codicillis.* Et quamuis scire, qua ex causa, res eadem, quæ Sepultura communiter nuncupatur, præfatis dicatur nominibus, magis ad bonarum litterarum scientiam, seu ad amatores illarum, quàm ad praxim spectare non dubitem, quia tamen vtriusque professoribus non erit ingratum, iniucundum, operæ pretium duxi, ex his, quæ prædictus Author tradit, quæ sufficiant recensere, nomen vnum post aliud, ordine alphabetico, aliquatenùs dilucidando.

Arca.

2 De isto nomine fecit mentionem D. August. *de Ciuitate Dei*, *lib.* 18. *cap.* 5. dicit enim ibi. Arca enim, in qua mortuus ponitur, quod omnes iam Sarcophagum vocant, à nostris pro Sepulchro vsurpatur. De illo etiam, penes dictum Samuellium *conclus.* 13. Cassiodorus, *lib.* 6. *cap.* 8. Tibullus, *lib.* 3. *eleg.* 2. Tertulianus, *de Resurrectione carnis*, *cap.* 37. Accius Poëta, apud Gellium, *lib.* 1. *cap.* 24. & Plinius, *lib.* 7. *cap.* 16. Allegat etiam *L. penultimam Cod. de Sepulchro violato. & L. Qui in Insulis*, §. *diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Area.

Nomen istud desumptum fuisse ab Areis in quibus frumentum trituratur, ait Samuellius, *conclus.* 5. 3
penes quem ita D. Cyprianus ratiocinans *in actis passionis*, inquit. Eius corpus propter Gentilium curiositatem, in proximo positum est cum cæreis, & Scholaribus in Areis Macrobij Candidi Procuratoris. Tertulianus etiam *ad Scapul.* Sub Hilarino Præside, cum de Areis sepulturarum nostrarum acclamassent, Areæ non sint, Areæ ipsorum non fuerunt, messes enim suas non egerunt. Hæc Tertulianus. In Martyrologio item Romano, *die Septembris* 3. Sic legitur. Sancta Serapia passa est *quarto Kalendas Augusti*: & à B. Sabina in suo Monumento, iuxta Aream Vindiciani, sepulta est.

Bustum.

Hoc nomen ait P. Samuellius sumitur pro loco, 4
in quo mortui Corpus fuit combustum, & sepultum, *quasi benè vstum.* Ita ille, *conclusione* 10. Nullam adducit probationem. Plures congerit Passeratius *in suo Dictionario, verbo Bustum.* Allegat enim Festum. Seruium, *in* 12. *Æneid.* dicentem. Pyra, est lignorum congeries: Rogus, quum ardere cœperit, dicitur: *Bustum* vero, iam exustum vocatur. Quem ordinem ait seruare Poëtam dicentem, Constituere Pyras. Item, subiectisque ignibus atris, Ter circum accensos cincti fulgentibus armis Decurrere rogos. Item postea, Semiustaque seruant *Busta.* Liuium etiam recenset *lib.* 5. scribentem, locum fuisse iuxta æquimelium, nomine *Busta Gallica*, quoniam aceruatos cumulos suorum defunctorum ex pestilentia vssetant Galli. Ciceronem etiam *lib.* 3. *de Legibus*, dicentem: Pœna fuit Solonis Lege constituta, si quis *Bustum* (tumbam scilicet, seu Monumentum) aut violasset, aut deieeisset. Et *ad Attic.* sic fantem. Vnas video à te non esse redditas, quas L. Quintius familiaris meus quum ferret, ad *Bustum* Basilij vulneratus, despoliatus est. Et apud Sosipatrum *lib.* 1. dicit Passeratius, quod *Bustar*, ille locus interpretetur, vbi mortuorum cremantur corpora. Et tandem concludit Passeratius dicens. *Busticeta*, Sepulchra in agro.

Cenotaphium.

Nomen istud, significat Spulchrum honoris dun- 5
taxat,

taxat, & memoriæ causa factum, non vt in illo cadauer vllum existat, quod à Græcis sepulchrum inane, & tumulus. Sic Samuellius, *conclusione* 12. De quo, ait, Cenotaphio, fit memoria *in L. vel que, 6. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, §. Si adhuc.* Vbi Asinius, *fol.*204. dum disputat, An Cenotaphium dicatur Religiosum. Et *num.* 2. astruit, affirmat honorarium appellari. Apud Athenienses esse hoc nomen maximè vsurpatum, ait præfatus Samuellius.

Conditorium, seu Conditiunm.

6 Hoc nomine pro sepultura vtuntur Samuellius, *conclus.* 13. *Lex penultima, Cod. de Sepulchro violato. Lex, Qui in insulis, §. Diuersos ff. de Religiosis, & sumptibus funeris.* Tertulianus, *de Resurrectione carnis, cap.* 37. Noster Cassiodorus, *lib.*6. *Epist.*8. Plinius, *lib.*7. *cap.*16. & Accius, apud Gellium, *lib.*1.*cap.*24. Passeratius, *in Dictionario, verbo Conditorium,* vbi addit, quod Suetonius, *in Augnst.c.*18.*& in Caligul.c.*52.illud accipit pro ipsa capsa,vulgo *Ataud,*in qua mortui reconduntur,cum ait, Alexandri Magni conditorium aureum fuisse.

Depositum.

7 Nomen *Depositum* sumitur pro capsa in altum posita, in qua corpora defunctorum ponuntur. Quæ deposita strictè prohibuit Pius Papa Quintus 1. *Aprilis,de Anno* 1566. *in Constitut.Cùm primùm,§. & vt in Ecclesiis*, in Bullario Magno Angeli Cherubini, *tomo* 2. *la fol. mihi* & Paulus Papa Quintus in Rituali Romanò, *tit. de Exequiis*, ibi. Cui locus sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tan-
„ tum detur. De qua prohibitione videantur Samuel-
„ lius, *conclus.*15. Ioannes Bap. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 2.*part.* 4. *verbo Sepultura, num.* 20. cum Antonio Naldo *in Summ. verbo eodem, num.* 12. Augustinus Barbosa *Apostolicarum Decisionum, collectan.*671. *num.*5.

Domus æterna.

8 Sub hoc nomine loquuti sunt *de Sepultura*,teste Samuellio, *conclus.*13. Tertulianus, *de Resurrectione carnis, cap.*37. Cassiodorus, *lib.*6.*epist.*8. Tibullus, *lib.*3.*eleg.*2. Accius Poëta, apud Gellium,*lib.*1. *cap.*24. Plinius,*lib.*7.*cap.*16. *L.penult. Cod. de Sepulchro violato. Et L. Qui in Insulis, §.Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Et sic non incongruè appellari potest Sepultura. Domus quidem, quia quodcumque habitaculum, Domus dicitur. Passeratius *verbo Domus.* Vndè & Templa,& auium nidi, domus dicuntur. Pro quo carmina ista Virgilij affert. Videlicet *ex lib.*6.

Ostia iamque domus patuera ingentia centum.
Sponte sua.

Et 8. *Æneid.*

Antiquasque domos auium cũ stirpibus imis
Eruit

Æterna etiam, quia, ibi collocatur corpus, pro toto huius mundi tempore. Vsque ad vniuersalem resurrectionem.

Dormitorium.

9 Sic etiam appellatur Sepultura, à Dormiendo. In ea enim dormiunt, & requiescunt fidelium corpora,vsque ad nouissimum diem, in quo mortui,qui
„ in Christo sunt, resurgent primi, vti Apostolus ait
„ Paulus, 1. *ad Thessalonienses,capite* 4.*versic.*15. vbi
„ *versic.*12. Nolumus autem vos ignorare fratres de
„ dormientibus, &c. & *versic.*13. Ita & Deus eos,qui
„ dormierunt per Iesum, adducturn eo. Et Ioannes,
„ *Apocalypsis* 14. *versic.*13. Beati mortui, qui in Do-
„ mino moriuntur. A modo iam dicit Spiritus vt re-
„ quiescant à laboribus suis. In sepulchris Christianorum requies defunctorum est, ait D. Ambrosius *in lib.de Officiis,* Refertur, *in c. Anrum.*

Ergastulum.

Appellatur *Ergastulum* Sepultura, vel per antiphrasim, à verbo Græco,quod *operari*,vel *laborare* significat; quasi quod cadauera in sepultura non laborent,sed requiescant à laboribus suis, iuxta modò allegatum textum Apocalypsis.Et ita sentit Samuellius,*concl.*11. Vel sic appellatur,quia sic corpora includuntur in Sepultura, sicut in Ergastulo serui. Vulgo *en la carcel.* 10

Feretrum.

Appellatur etiam *Feretrum*, Sepultura. Et aliquando significat plebeiorum Sepulturam, & damnatorum, vti Samuellius, *conclus.*14. ex Glossa, *in L.Quicumque,§ Libistinarij,ff. de Institoria actione.* Aliquandò verò Potentum Sepulturam significat. Ita idem Samuellius, *ex* 2. *lib.Regum,cap.*3. 11

Mausoleum.

Sepultura, vel Sepulchrum Regis, aut Principis Mausoleum dicitur à Mausolo Rege Cariæ, cuius vxor Artimisia,pudicitia insignis, Sepulchrum miræ construxit pulchritudinis, quod inter septem Orbis miracula adscribitur, hac potissimum de causa,quod in illo erat columna, in qua sculpenda, quatuor illi excellentissimi.& eminentissimi Sculptores,Scopus, Brisxes, Thimoteus,& Leochares claruerunt.Hinc alia Sepulchra Regia,pretiosa,& pulchra, per antonomasiam Mausolea appellari solent De Mausoleo præfati Regis Cariæ in Asia,memoriam fuerunt, & de Arthemisia illius ędificatrice,Glossa,*in can. Bene quidem,verbo In Mausoleo,el* 1.*dist.*96.Samuellius, *concl.*8.& Passerat.*verbo Mausoleum,*vbi hæc Martialis carmina,*de Amphitheatro Domitiani* recenset, 12

Ære nec vacuo procedentia Mausolea.
Laudibus immodici Cares in astra ferant.

Testatur idem Passeratius,sicut & Glossa reddita, & Samuellius,quòd dixi,ab huius scilicet operis similitudine,Sepulchra omnia sumptuosiora,Mausolea esse appellata: & hinc Suetonium Cęsarum Sepulchrum, Mausoleum appellauisse.Et addit Passeratius,tam ingenti amore prosecutam fuisse Mausolum Regem, Arthemisiam illius vxorem,vt eius fato perfuncti cineres, vino permistos tradatur ebibisse.

Monumentum.

Sic appellatur propriè, quicquid honoris causa ad perpetuam memoriá fit,nullo corpore in eo existente, quasi monens mentem. Generaliter Monumentum est res memoriæ causa in posterum prodita (ait Passeratius *verbo Monumentum,*) in quam si corpus,vel reliquiæ inferantur,fiet Sepulchrum:si verò nihil eorum inferatur,erit Monumentum,memoriæ causa factum.Quocirca Varro,*lib* 5.*de Lingua Latina*,penes ipsum, sic ait.Monumenta, à monendo, quæ sunt in Sepulchris.Et ideo secundùm viam, quo prætereuntes admoneantur,& se fuisse, & illos esse mortales. Ab eo cætera quoque scripta, ac facta memoriæ causa, Monumenta dicta.Hæc Varro. 13

Diuus etiam Augustinus,*in tract.de Cura habenda pro mortuis,c.*4.quem recenset Samuellius,*conclus.*4.*n.*8.in sequentia prorumpit. Non ob aliud, vel memoriæ,vel monumentum, dicuntur ea,quæ insignita fiunt Sepulchra mortuorum,nisi quia eos,qui Viuentium oculis morte subtracti sunt,ne obliuione etiam subtrahantur,in memoriam reuocant,& admonenda faciunt cogitare. Hactenus Augustinus,ex quo,& ex Varrone benè colligitur, Sepulchrum,non solum vacuum;sed potiori ratione,cadauer continens,posse,& debere Monumentum appellari, quia viuentes admonet esse mortales, & in cinerem reuersuros.

Orciuum.

14 Pro Sepultura, hoc nomine vtitur Pater Samuellius, *conclus.* 13. & penes eum Tertulianus, *de Resurrectione carnis*, *c.* 37. Cassiodotus, *lib.6.Epist.*8. Plinius, *lib.7.cap.* 16. Atcius Poëta, apud Gellium, *lib.*1.*cap.*24. Pro quo etiam allegat *L.penult.Codice de Sepulchro violato & L. Qui insulis*, §. *Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Pyramis.

15 Nomen *Pyramis*, sumptum est à *Pyra* quæ erat aceruus lignorum accensorum, dum comburebantur corpora, quorum cineres in Pyramidibus postea collocabantur, quæ altæ erant, & acutæ. De quibus Martialis cecinit.

Barbara Pyramidum, sileat miracula Memphis.

Nonnullæ recensentur Pyramides tam ab Authoribus profanis, quàm sacris admirabilis magnitudinis, & artificij. Inter quas celebrauit antiquitas, & adnumerauit inter septem Orbis miracula tres Ægypti Pyramides, præsertim Pyramidem amplissimam, ex Arabicis constantem lapidibus, de qua dicitur fuisse viginti annis constructam, opera trecenta & quadraginta sex millia hominum, vti tradunt apud Samuellium, *conclus.*7. Plinius, *lib.* 32.*cap.*21. Herodotus, *lib.*2. Aristoteles, *Politic.* Diodotus, *lib.* 2. Phylostratus, *lib.* 1. Plutarchus, *lib* 5.*de Pyramidum Distinctione.* Epigrammatarius Græcus, *lib* 4. Marcelliuus, *lib.*22. & Villalpadus, *in Ezechielem, tomo* 2.*part.*2.*lib.*5.*disputat.*4 *c.*63.*fol.*559. & alij.

Celebris etiam fuit Pyramis immensæ magnitudinis, Clusi in Tuscia, vulgò *en la Toscana*, Italiæ parte, Ciuitas est Regalis, *Chiusi* Italicè dicta. In Pyramide illa tumulatus fuit Porsena Rex Herruscorum, & cineres aliorum Regum, & Imperatorum, & in duabus aliis vltra Nilum prope Babylonem existentibus, seruari solebant.

Polyandrium.

16 Sepultura etiam appellari solet *Polyandrium.* Samuellius enim *conclus.* 3. Pollyandrum, seu Polyandrium dicitur quasi *pollutum antrum* propter cadauera ibi sepulta; vel Polyandrium dicitur, vbi publica sepulchra repetiuntur. Hæc ille. Passeratius, *verbo Polyandrium*, sic ait. Polyandrium, aduerbium, locus vbi multi viri sunt. Deinde vbi multi homines. Vsurpatur pro Sepulcho, vbi multi sepulti. Et infra. Polyandtion.... in Græciæ ciuitatibus dicebatur commune hospitum sepulchrum: ita dictum à multitudine sepultorum. Vnde habemus, sepulturam, Polyandrium dici non posse, quando vnius tantum cadaueris habitaculum, & hospitium est, sed bene quando plurium.

Puticuli.

17 Nomen hoc *Puticuli* tribui solet sepulturæ, ex loco publico Romæ vltra Exquilias, dicto *Puticuli*, eo, quod ibi cadauera putrescerent, Passeratius *verbo Puticuli*, ex Festo, & Samuellius *conclus.* 10. Præfatus Romanus locus, commune sepulchrum fuit miseræ plebi, ait Passeratius. Et Samuellius, Puticuli (inquit) in quibus cadauera plebeïorum humabantur.

Sacra quies.

18 Hoc nomen Sepulturæ traditur à Samuellio, *conclus.*13.*ex L.penult.Cod.de Sepulchro violato, & ex L. Qui in Insulis*, §. *Diuersos, ff.de Religiosis & sumptibus funerum*, ex Tertuliano, *de Resurrectione carnis*, *c.*37. Cassiadoro, *lib.6 epistola* 8. & ex aliis. Et merito Sepulturæ, dictum nomen tribuit, quia in ea fidelium defunctorum cineres, & ossa, dulciter quiescunt, & Saluatoris aduentum spectant.

Sarcophagus.

Nomen hoc *Sarcophagus*, nomen græcum est lapidis, siue marmoris genus, quod circa assum Troadis scinditur: in quo corpora Defunctorum condita, intra quadragesimum absumuntur diem, exceptis dentibus, vti ex Plinio, *lib.* 36.*c.*17. tradit Passeratius, *verbo Sarcophagus*, & Samuellius, *conclus* 9. Et dictus lapis præfatum habet nomen *à carne edenda.* Et inde pro Sepulchro, aut Sepultura conuenienter, à citatis Authoribus, vsurpatur. Allegat Passeratius Iuuenalem, *sat.* 10. dicentem. *Sarcophago contentus erit.* Et D. Augustinum, quem etiam recenset Samuellius *lib.* 18. *de Ciuitate Dei, c* 5.*tomo* 5. dicentem. Arca enim; in qua mortuus ponitur, quod omnes iam, Sarchophagum vocant, à nostris pro Sepulchro vsurpatur. Allegat etiam Samuellius, *Legem Libertis, ff.de Alimentis, & cibariis legatis.* Plinium, *lib.*2.*c.*96.*& lib.*35. *cap.*17. *Historia*, & Valerium Maximum, *lib.* 11. 19

Sedes.

Sepultura etiam *Sedes* dicitur, appellatur. Pro quo Samuellius, *conclus.* 13. allegat *L. penultimam Cod de Sepulcrho violato, L. Qui in Insulis*, §. *Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Tertulianum, *de Resurrectione carnis*, *c.* 37. Cassiodorum, *lib.6.Epist.*8 Plinium, *lib.7.c.*16. Acciumque poëtam apud Gellium, *lib.*1.*c* 24. quos ipse sequitus Samuellius. Addo & Passeratium, *verbo Sedes* & penes eum, Principem poetarum Virgilium, sic 6. *Æneid.* canentem. 20

Sedibus vt saltem placidis in morte quiescam.

Et quidem non immerito nomen *Sedis*, traditur *Sepultura.* Quia *Sedes* interdum ponitur pro habitatione, & domicilio, tam in singulari numero, quàm in plurali, vti idem Passeratius, paulò ante dixerat. Pro qua veritate firmanda, recenset Ciceronem, *de Prouinc. Consular.* In sequentia prorumpentem. Nam si ille aditus Gallis patuisset, nunquam hæc vrbs summo imperio domicilium, & sedem præbuisset. Allegat eundem Cicer. pro *Cluentio*, dicentem, Sceleratorum sedes. Virgilium etiam 1. *Æneid* sic canentem

Hic tamen ille vrbem Patani, sedésque locauit
Teucrorum.

Refert & Ouidium, *Eleg.lib.* 1. *Trist.*

Quásque petam sedes hospes in vrbe liber.

Et *lib.* 4 *Eleg.* 1.

Hic ego solita iaceo nouus incola sedis.

Allegat etiam Senecam, *cap.* 2.*de Consol.ad Mart*, ibi. In sedem suam animum reponere.

Item & Suetonium, *in Aug.c.*28. dicentem. In sua sede Rempublicam sistere. Cum igitur Sepultura domicilium sit nobis post mortem, ita vt illam habitare perpetuò debeamus vsque ad consummationem mundi, quovsque Tuba illa canat, de qua *Matthæi c* 24.*versic.*31. dicitur. Et mittet Angelos suos cum tuba, & voce magna: & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cœlorum, vsque ad terminos eorum: Optimo Iure, appellari potest *Sedes*, prout nomen istud, habitationem, significat.

Sepulchrum.

Nomen *Sepulchrum*, quod vti Passeratius *eodem verbo*, & Samuellius, *conclusione* 16. aiunt, à sepeliendo dictum est; vel à seorsum; est à pulchro. *A seorsum* quidem, quia à viuis ibi cadauera sepeliantur, hoc est separantur. Et à *Pulchro*, quasi *semi Pulchro*; cum non ita intus, vt foris est, pulchrum existat. Nomen igitur Sepulchrum pro omni loco Sepulturæ vsurpatur. Passeratius, & Samuellius *ex L. Prætor ait, ff.de Sepulchro violato.* 21

Sepultura.

Sepultura.

22 Hoc nomen, quandoque pro funeratione, & actu ipso sepeliendi vsurpatur. Vndè Plinius apud Passeratium dixit. Post sepulturam, aliæ Manium ambages sunt. Cicero 1. *Tusc.* Cuius hoc dicto admoneor, vt aliquid etiam de humatione, & Sepultura dicendum existimem. Quandoquè etiam pro loco ipso in quo mortuorum corpora collocantur, vt in præsentia accipitur. In qua acceptione, illo vsus est, apud ipsummet Passeratium Sulpic. *ad Ciceronem lib.* 4. cum dixit. Ab Atheniensibus locum Sepulturæ intra vrbem vt darent, impetrare non potui. Et de vtraque acceptione, ego ipse alibi.

Manius *prænomen eorum, qui manè nati sunt.* Lucius *prænomen eorum, qui prima luce nati sunt.*

Pro Plinij loco, hic ex Passeratio recensito, ex eodem adnoto, nomen *Manius*, prænomen esse, quo quidam Romanorum appellati sunt, quod manè nati essent: sicut Lucij prænomen erat iis, qui prima luce nascebantur. Sic ille *verbo Manius*, vbi ait: Hoc prænomine appellatus est Martius quidam, qui (vt scribit Plinius, *lib.* 8. *capite* 5.) in summa annonæ caritate, populo singulos frumenti modios, singulis assibus vendidit. Omnia verba, Passeratij sunt. Ex quibus colligo, *Manios*, de quibus idem Plinius, in loco ante allegato, fuisse de iis, qui sic appellati sunt, quod manè nati essent.

Thesaurus.

23 Sepulturæ hoc nomen tribuitur, à Francisco Maria Samuellio, *conclus.* 13. qui pro se allegat *Legem penult. Cod. de Sepulchro violato. L. Qui in insultu §. Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Tertulianum, *de Resurrectione Carnis, cap.* 37. Cassiodorum, *lib.* 6. *epist.* 8. Plinium, *libro* 7. *cap.* 16. & Accium Poëtam apud Gellium, *lib.* 1. *cap.* 24. Et fortè hoc nomen, Sepulturæ tribuitur, quia licet Thesaurus propriè sit, vt ait Paulo Iure consulto, *de Acquirendo rerum dominio, L. vnquam,* sit tam vetus dispositio pecuniæ, vt eius non extet memoria, & iam dominum non habeat: accipitur etiam pro quibusois diuitiis repositis, vti Passeratius *verbo Thesaurus,* ait ex Cicerone *in Epist.* Ibi. Non si Varronis Thesauros haberem, tantos sumptus sustinere possem. Et ex eodem 2. *de finib.* Suppeditare alicui aliquid de suis Thesauris; at per translationem accipitur pro quodam quasi penu, vulgo *Prouision,* quatumuis rerum repositarum, vti ait Passeratius *verbo Thesaurus* ex Quintil. *lib.* 2. *cap.* 7. dicente: Abundabunt autem, copia verborum optimorum, & compositione, ac figuris iam non quæsitis, sed sponte, & ex reposito velut thesauro se offerentibus. Tribuitur igitur, vt autumo hoc nomen, Sepulturæ, ob istam vltimam Thesauri acceptionem, quia scilicet reponuntur in ea hominum cadauera vt seruentur.

Tumulus.

24 Nominis istius, ethymologia est, vti Passeratius *eodem verbo,* & Samuellius, *conclus.* 6. quasi tumens humus, quæ sepulto homine eleuatur: solet enim vbi aliquis sepelitur, terra eminere. Vsurpatur hæc vox *Tumulus,* pro sepultura, tam in Sacra Scriptura,
» quàm in profanis litteris. Fuissem quasi non essem,
» de vtero translatus ad tumulum, ait Sanctus Iob.
» *cap.* 10. *& cap.* 17. Spiritus meus attenuabitur, dies
» mei breuiabuntur, & solùm mihi superest Sepul-
» chrum. Pro eadem re, sepultura scilicet, vsus est, *Sepulchro* hîc, *Tumulo,* ibi. Quo etiam vsus fuit, penes Samuellium, D. Hieronymus, *in cap.* 10. *Matthæi,* & penes eundem, & Passeratium Virgilius. 3. *Æneid.* Ibi.

O felix vna ante alias Priameïa Virgo.
Hostilem ad tumulum Troiæ sub mænibus altis
Iussa mori.

Et Cicero, *lib.* 3. *Quæstionum Tusculan.* ex Homero.
Quò magis est æquum tumulis mandare peremptos.
Firmo animo, & luctum lacrymis finire decernis.

Vrna.

Nomen denique *Vrna,* aliquando Sepulturæ datur. Authores sunt Passeratius *verbo Vrna,* & Franscisc. Maria Samuellius, *conclus.* 10. eo quod olim mortuorum cineres in vrna seruabantur. Vndè Cicero, 1. *Tusc.* Quid Poëtæ? nonne post mortem nobilitari volunt? vndè ergo illud? 25

Aspicite, ô Ciues senis Enni imaginis vrnam.

Congius qualis mensura sit. Sextarius, genus est mensura. Hemina, mensura est exigua.

Vnde vox, quandoque sumitur pro vase, quo aqua è puteis, vel è fluminibus hauritur, *vulgo cantaro, pozador, ô vasija para sacer aqua.* Quandoque vsurpatur pro vase, quo Iudicum, aut votum decisiuum in re aliqua habentium, Suffragia colliguntur. Quandoque etiam accipitur pro mensuræ genere capiente quatuor congios, hoc est amphoræ dimidium, *Congius,* est mensura liquidorum, sex continens Sextarios. *Sextarius* est mensura binas cotulas, quæ & heminæ dicuntur capiens. *Hemina* mensura exigua est. Vndè Quint. *lib.* 6. *c.* 4. Fabius Maximus (inquit) incusans Augusti congiariorum, quæ amicis dabantur exiguitatem, heminaria esse dixit, id est tenuia, & exigua. Hæc Passeratius, *verbo Hemina.* Hæc certè vini mensura, assignata est *in Sancta Regula, cap.* 40. à Sanctissimo Patriarcha nostro Benedicto, ibi. Tam in infirmorum contuentes imbecillitatem, credimus *Heminam* vini per singulos sufficere per diem. In quem locum Nicolaus Brauo, *num.* 4. *pag.* 236. sic vt sequitur, ait.

Ex quibus mihi persuadeo, designatam mensuram vini, à Regula concessam, non esse adeò amplam, vt aliqui autumant; neque in hoc cum Declaratorio illo Congregationis Casinensis, seu sanctæ Iustinæ, conuenio (concedente scilicet suis de vino, quantum expedit, ita vt iuxta Regulam, non subrepat satietas, vel ebrietas;) propriúsque ad rem accedere existimationem Episcopi Vrgellensis reor, & iam si omni adminiculo nudam protulerit. Hæc ille. Existimatio autem D. Antonij Perez est, *Heminam* idem mensuræ genus importare, quod quartæ partis minutæ mensuræ, quæ Hispanicè *Azumbre* dicitur, quæ quidem quarta pars, vulgo etiam *Quartello* appellatur.

DISQVISITIO I.

Quid sit Sepultura, & quotuplex?

BREVIARIVM.

Berchotius.

Monachus fuit Benedictinus. n. 1.

Sepultura.

Triplex Sepultura genus distinguitur, & explicatur. n. 2. 3. 4.

Sepultura Ecclesiastica, quæ corporalis dicitur, materialiter sumitur, & formaliter. n. 5.

CONCLVSIO I.

TRiplex est genus Sepulturæ. Corporalis. Virtualis. Et Supernaturalis. 1

Ita Sepulturas distinguit Magnus Petrus Berchorius Pictauiensis, Benedictinus Monachus, *in Dictionario Morali, verbo Sepelire,* sicque explicat.

Sepul

Sepultura Corporalis, est illa, quâ humana corpora sepeliuntur, & quâ post mortem, iuxta Ecclesiæ morem, reconduntur. Primo enim sudario inuoluuntur: secundo, in feretro ornato ponuntur: tertiò, circa ea ipsa cerei accenduntur: quartò, ad foueam deferuntur: quintò, à cantantibus Sacerdotibus conducuntur: & sextò, in terra inferiùs inhumantur. Quod quidem Sepulturæ genus demonstratur, cum dicitur. *Dormiuit.* Per dormitionem enim Sepultura intelligitur, quia sicut homo volens dormire, infra pannos solet in lectum intrare, & ibi requiescere, sic per mortem homo dormire volens, pannis sudarij solet inuolui, & sic in loco sepulchri requiescit corporaliter, & sopitur, & ibidem absconditur, & velatur. Vnde *in Psalmo* dicitur. Sicut vulnerati dormientes in Sepulchris, *&* 3. *Regum* 11. Dormiuit Salomon cum patribus suis, & sepultus est.

2 Et hæc quidem Sepultura meditanda est, frequentanda, deflenda, & cum mœstitia deploranda, iuxta illud *Ecclesiastici* 38. Fili, in mortuum produc lacrymas, & quasi dira perpessus, incipe plorare, & non despicias sepulturam eius. Et ob multa certè, quæ præfatus demonstrat Doctor, dicens. Ad Pietatis officium exercendum: Orationis, & eleemosynæ suffragium impendendum: Communis casus naufragium meditandum, Amicorum suspirium consolandum: Vanæ gloriæ dispendium detestandum: Humanæ vitæ compendium cogitandum.

3 *Sepultura Virtualis*, illa est, quâ quilibet virtuosus, & perfectus homo per humilitatem sepultus, & in seipso recunditus, & absconsus est. Vndè *Genesis* 15. ad Abram dicitur: Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus, in senectute bona. Sicut enim ille, qui corporaliter sepelitur, sudario inuoluitur: in feretro ornato ponitur: circa illum cerei accenduntur: ad foueam defertur: cantantibus Sacerdotibus conducitur: & tandem in terra inferiùs humatur: ita iustus debet poni in sudario puritatis conscientiæ: in feretro ornato exterius honestate apparentiæ: cereis, & luminaribus, sapientiæ scilicet claritate circondari: ad foueam mortis, per mortis, & humanæ defluentiæ considerationem deferri: circa eum cantus diuinæ laudis, & spiritualis lætitiæ auditi: & inhumari per sepulturam, & absconsionem suæ virtutis, & existentiæ.

4 *Sepultura* tandem *Supernaturalis*, est Sepultura animarum beatarum, quæ in paradiso sepeliri dicuntur, in quantum à nostris visibus absconduntur: quod ostenditur cum dicitur: *In Ciuitate*: id est, Cœlestium Ciuium fœlicitate. De qua Sepultura *Iob.* 3. dicitur. Gaudentque vehementer cum inuenerint Sepulchrum.

Hac de diuisione Sepulturæ. Sed omisso secundo, & tertio illius genere, ad primum, de quo in præsenti opere nostro, disserendum nobis est, redeamus. Sit pro eo.

CONCLVSIO II.

5 SEpultura Corporalis, & Ecclesiastica dupliciter sumitur: materialiter scilicet, & formaliter. *Sepultura*, in prima acceptione, est locus in quo cadauer mortui reconditur. Ista descriptio, doctrinę Petri Berchorij modò traditæ consonat, & traditur à Martino Bonacina *tomo* 2. *de Contractibus, disputat.* 3. *q.* 21. *puncto* 1. *num.* 2. vbi addit etymologiam nominis, quod scilicet Sepultura dicitur *à sepeliendo*, seu *à sepiendo*: eo quod cadauer humo, veluti sepe circumdatur, & circumsepiatur. Qui quidem locus etiam sepulchrum communiter vocari solet, sicut & Sepultura, vti Samuellius ait, *conclus.* 16. *ex L. Prætor ait*, §. *Sepulchrum*, *ff. de Sepulchro violato.* Quare in hoc opere, nunc Sepulturæ nomine, nunc Sepulchri appellatione, seu vocabulo, pro eadem omninò vtemur re. Sepultura autem formaliter sumpta, est actio ipsa, seu officium sepeliendi. Ita idem Bonacina *num.* 3. docet.

DISQVISITIO II.

Quid sit Ecclesiastica Sepulturæ locus?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Quibus ritibus, & locis pro cadaueribus tumulandis, vsi fuerint Gentiles, & Iudæi, remissiuè. n. 1.

Locus pro Sepulturis fidelium Christianorum, quinam sit. n. 2

1 CONSVETÒ agimus in præsenti de Sepultura Ecclesiastica, & de eius loco, relictis varijs modis, & locis tumulandi mortuorum cadauera apud Gentiles, & Hebræos obseruatis: quorum ritus, quoad funera, cadauera, atque Sepulchra, Aloysius Nouarinus, in suis satis erudits Schediasmatibus, seu obseruationibus sacro-profanis, & alij recensent. Cum autem non sit meum de iis instituere sermonem, eos lubens omitto, & de Sepultura ab Ecclesia, pro suis humandis fidelium corporibus statuta, agere aggredior: & ea, quæ scitu digniora inueni, in sequentibus tractatibus, & disquisitionibus, auidè illustrare decreui. Et pro præsentis, breui resolutione sit.

CONCLVSIO.

LOcus pro Sepulturis Ecclesiasticis, ad fidelium cadauera tumulanda, fuit, & est Cœmeterium: locus scilicet, in plurimum, iuxta Ecclesias, & Basilicas destinatus, designatus. Et iam etiam hodie, ferè omnes Ecclesiæ, & Basilicæ Parochiales, & Regulares, aptæ sunt, & capaces, vt in eis Sepulturæ fiant, quibus fidelium corpora recondantur. 2

Hæc conclusio, manifestè constat, ex dictis *Tractatu primo, Disquisitione prima*: & ita omnibus illius veritas nota est, ex communi, & vniuersali Ecclesiæ praxi, vt nulla, aut parua probatione indigeat. Sed pro illius exacta dilucidatione sit.

DISQVISITIO III.

An tempore perantiquo intra Ecclesiam licuerit fidelium cadauera tumulari: & an liceat hodie, intra cuiuslibet Ecclesiæ ambitum illa sepelire?

BREVIARIVM.

Clotarius.

Obiit Rex Francorum Clotarius anno 565. n. 20.

Cœme

VARII, & multi repetiuntur in Ecclesia mores, & vsus circa locum Sepulturæ, iuxta temporum diuersitatem, & Iurium dispositionem. Vnde distinguere libuit tempora, vt concordem iura. Quod certè, vt autumo, meliori non possum facere, & clariori modo, quàm *Disquisitionis* resolutionem, in plures assertiones diuidendo.

Consultò indefinitè, & in vniuersum inquiro, 1
An licuerit fidelium cadauera in Ecclesia tumulari. Quia non solùm ignobilium hominum cadauera, sed Nobilium etiam, Magnatum, Principum, Regum, & Imperatorum mos olim, & consuetudo fuit extra Ecclesias, & Basilicas tumulandi. Infans Comes Don Vela, Dominus Domus de Ayala, eius fundator, Maior Comitum de Ayala, & fere omnium Hispaniæ Dignitatum, seu Principum sæcularium, imò & Regum Christianorum, & Imperatorum, vti in Genealogia Domuum de Ayala, & de Murga, nondum excussa ostendo, extra Basilicam Sanctæ Mariæ de Respaldiza, ante eius portam sepultus fuit in Prouincia de Ayala, in distantia duarum leucarum ab Orduña Ciuitate, vbi postquam in Arca lapidea, in qua fuit tumulatus, quingentis ab hinc annis, vsque ad hodiernum diem integer perseuerat, vti illius incolæ testantur. Er Amiax, *l.3.c.3.fol.*125. Vincentius Blascus de Lanuza, *lib.4.cap.*43. & Alphonsus Lupus de Haro, *in suo Nobiliario*, vbi de Domó de Zarate, huius Principis nobilem faciunt commemorationem.

De Constantino etiam Magno, qui anno 337. 2
obiit, testatur ex Cardinali Cæsare Baronio, Henricus Spondanus eodem anno, in eius Compendio, ausum neutiquam fuisse tumulari in Basilica Apostolorum, sed foris in eius atrio, seu vestibulo, Quod & narrat D.Ioannes Chrisostomus, & in gloriam extollit Apostolorum, *homilia 26. in Epistolam ad Corinthios 2.& hom.66.ad Populum Antiochenum.* De quo Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1.controuers.1.conclus.*7.vbi etiam recenset Optatum Milenitanum, *de Schismate Donatistarum.* Theodoretum, *Epistola ad Aurelium Presbyterum,* & alios. Sit ergo.

CONCLVSIO I.

OLim, ex Ecclesiastico iure, intra Ecclesiæ am- 3
bitum, nulla defunctorum corpora sepelire licebat, ipso iure Ecclesiastico prohibente.

Ita docent Glossa, *in Can. Præcipiendum*, *verbo Sepeliantur*, 13. *quæst.* 2 Ioannes Azorius, *Institut. Moralium, part.* 2. *lib.* 2 *c.* 6. *versic. Cautum.* Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 6. *De officio, & potestate Parochi, cap.* 26. *n.* 6. *& in Canon. Præcipiendum, el* 15. 16. *q.* 2. Samuellius, *vbi proximè, conclus.* 4. vbi allegat *Legem Nemo, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Burchardum, *l.* 3. *c.* 157 Durandum, de modo celebrandi *Concilia Generalia, part.* 3. *c.* 11. Et alij passim Doctores grauissimi, si cantumant.

4 Probatur *primò* conclusio, *ex Canone Præcipiendum*, §. *Prohibendum est, el* 16. 13 *quæst.* 2. desumpto ex Concilio Vatensi, in hunc modum definiente. Prohibendum est etiam secundùm Maiorum instituta, vt in Ecclesia, nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut porticu, aut in exhædris Ecclesiæ. Intra Ecclesias verò aut prope Altare, vbi Corpus, & Sanguis Domini conficitur, nullatenus sepeliantur. Homines scilicet: de hominibus enim sepeliendis: absolutè, & indistinctè loquitur Conciliare illud Decretum.

5 *Secundò* probatur *ex Concilio* Bracharensi, sub Honorio Papa Primo, *celebrato*, vti refert Bartholomæus Carranza, & Miranda Toletanus Archiepiscopus, *in Summa Conciliorum*. Qui quidem Pontifex Summus Honorius, Sedem ascendit Petri, anno Domini centesimo, vigesimo secundo. Definitio Concilij, *in Can.* 36. prout à Petro Crespetio, Cœlestino Monacho recensetur, *in Summa Ecclesiastice disciplina, verbo Sepultura*, talis est. Placuit, vt corpora defunctorum, nullo modo intra Basilicam Sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, foris circa murum Basilicæ vsque adeo non abhorret.

6 Probatur *Tertiò* ex *Epistola Decretali, de construenda Ecclesia*, Episcopo Messanensi à D. Gregorio Magno Papa huius nominis Primo, quæ habetur in eius Registro, *lib.* 12. *indictione* 7. *la* 10. in qua sic ait. Et ideo frater charissime, si in tuæ Diœcesis ciuitatis iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, &c. Creatus fuit Pontifex præfatus Gregorius, *anno Domini* 590. & abiit ad Cœlum, *anno* 604.

7 *Quartò* probatur conclusio, *ex Can. Ecclesiam, el* 27. *de Consecratione, distinct.* 1. desumpto ex Concilio Agripinensi, in quo sic habetur. Ecclesiam in qua mortuorum cadauera fidelium, siue infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet; sed si apta videtur ad consecrandum inde euulsis corporibus, & rasis parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur: sed si hæc consecrata ante fuerit, Missas in ea celebrari licet, tamen si Fideles fuerint, qui in ea sepulti sunt. Hæc ibi. Vbi satis apertè diffinitur non licuisse, in Ecclesia sepelire.

8 Ratio autem quare in Ecclesia fuerit fidelibus interdicta Sepultura, *ex dicto Canone Præcipiendum* facilè colligitur ibi: Vbi corpus, & Sanguis Domini conficitur. Quia scilicet Ecclesia locus est specialiter Deo dicatus, cui mors vltra non dominabitur. *Roman.* 6. *versic.* 9. Vbi quotidie colitur, & veneratur. Vnde indecorum videtur, & turpe receptaculum fieri mortuorum. Quocirca Glossa *in dictum Canonem*, ita fatur. Immo prohibetur fieri Sepultura in Ecclesia: quia locus ille specialiter Deo dicatus est, cui mors vltra non dominabitur. Hæc Glossa Videatur etiam Samuellius, *loco reddito conclus.* 6. cum Gratiano, *Disceptationum forentium tom.* 2. *cap.* 110. *num.* 34 & cum Rota *in Pampilonensi Sepultura*, 30. Maij, 1591.

Quæ vtique ratio, semper viget, cum Paulus Papa Quintus, *in Rituali Romano*; *in Rubrica de Exequiis* dicat. Vbi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur, & vbi fieri potest, restituatur; at vero cui locus Sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tantum detur. Cadauera autem prope Altare, non sepeliantur. Expende verba *prope Altare*, quæ etiam *in recensito* continentur *Canone*.

Procedit autem prohibitio, non solùm in Capella maiori Ecclesiæ vti autumare, asserere videtur præfatus Samuellius, *vbi proximè*, *numero* 7. per hæc verba. Quæ dicta prohibitio, procedit in Capella maiori, vt declarauit Rota, *in Calagurritana de Amurrio* 12. *Decembris*, 1603. coram Ludouisio, qui fuit postea Gregorius XV. Papa. Hæc ille. Sed procedit in tota Ecclesia, vti *ex redditis textibus* euidenter demonstratur. Prædicta autem Rotæ Decisio, quam etiam refert Martinus Bonacina, *in Summa, tomo* 2. *disputat.* 3. *de Contractibus, quæst.* 21. *punct.* 3. *numero* 4. non loquitur in genere, sed in specie, de Sepultura, quam habet in Parochiali Ecclesia Sanctæ Mariæ de Amurrio Domus, & Palatium de Murga. De qua, & de eorum Dominis, sic Rota in sententia diffinitiua coram R. P. D. Petro Francisco Gipsio, in secunda, & tertia instantia per alias confirmata sententias, & executioni demandata, *vndecima die Maij, de anno* 1598. *& Vigesima Octaua mensis Septembris, de Anno* 1605. Videlicet. 9

Decernimus, sententiamus, & diffinimus dicto Domino Lupo de Murga, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum Dominis Domus, & Palatij de Murga pro tempore existentibus, spectare, & pertinere præeminentias, antelationes, & Ius sedendi in dicta Ecclesia, in primo, & præeminentiori loco: necnon in offerendo, in eundo processionibus, in sumendo pacem ante dictos Ioannem de Vrruria, & ante Mariam Venero coniuges, & ante cæteros alios Parochianos, incolas, & habitatores dicti loci, eorumque vxores, filios, & fœminas quascumque respectiuè; videlicet, hominibus, ante homines; & fœminis, ante fœminas; exceptis tamen Dominis Domus de Ayala, & Amurrio, & Clericis dictæ Ecclesiæ. Et proinde, attento, quod dicta Ecclesia de nouo est ampliata, & Altare maius ex illo loco, vbi antea erat, fuit mutatum, necnon sepulturam, quam habebat Domus de Murga in dicta Ecclesia antea quàm illa esset mutata, esse transferendam ad Capellam maiorem nouiter ampliatam, siue ædificatam, in eadem parietate, & distantia trium pedum à gradibus Altaris Maioris Sanctissimi Sacramenti, & ante dictum Altare, in quo seu qua ante ampliationem dictæ Ecclesiæ existebat. 10

Hæc omnia ad amussim *in præfata Rota sententia* continentur. Et in Decisione recensita Ludouisi fuit dictum, Dominum Palatij de Murga potuisse impedire, ne in dicta sua Sepultura, & Capella maiori Ecclesiæ de Amurrio, aliquis sepeliretur, absque ipsiusmet Domini licentia: quia vsus fuit Iure suo. Vnde ex ea, non benè Samuellius docet prohibitiones antiquorum Iurium, de non sepeliendo intra Ecclesias, procedere in Capella maiori. 11

CONCLVSIO II.

Licet olim nemini licuerit in Ecclesia, aut in Basilica quidem sepeliri; in progressu tamen temporis aliquibus personis in Dignitate Ecclesiastica, aut in Sacerdotali constitutis, & in virtute, & sanctitate 12

sanctitate præstantissimis, permissum fuit à Conciliis, & à Summis Pontificibus, in Basilicis, ac in Ecclesiis tumulari.

Hanc tenent Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 2. conclus. 5.* cum Euagrio, *lib. 4. cap. 3. & 30.* Burchardo, *lib. 3. cap. 17.* Optato Mileuitano, *lib. 3. de Schismate Donatistarum*, Nicephoro, *lib. 14. cap. 58.* & Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, lib. 2. cap. 10. num. 6. & 7. partis secundæ, pag. mihi 69. & de Officio, & potestate Parochi, cap. 26. num. 7.* cum Glossa, & Turrecremata, *in Can. Nullus mortuus*, mox citandum, *in fine*. Conrad. Brun. *de Ceremon. lib. 2. capite secundo, versic. Illud tamen*, Petro Gregorio *Syntagm. Iuris, lib. 2. cap. 12. num. 12.* & aliis, (de quibus Cenedus *ad Decretum, Collectan. 46. num. 1.*) interpretantibus textum, ibi: fideles Laici: non de omnibus fidelibus ex fide Baptismi, sed de his, qui ex fidei virtute, & constantia, Sancti habiti sunt, miraculisve coruscant, vel aliàs insignes personæ extiterunt. Verba sunt Barbosæ, satis quidem opportuna *pro expositione statim dicto Canoni* à me reddenda.

13 Probatur *primò* conclusio ex Concilio Moguntino, seu Mogontiensi I. sub Carolo Magno celebrato *anno Domini* 813. teste Baronio, & Spondano illius Compendiatore, qui quidem Canon adest *causa* 13. *quæst.* 2. sub verborum tenore. Nullus mortuus infra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, vel fideles Laici. Hæc ibi. Vbi non concedit Concilium, fideles Laicos posse in Ecclesia sepeliri, immò excludit. Dictio enim *Vel*, ibi copulatiua non est, sed idem quod *etiam* significat. Quasi diceret. Nullus præter Episcopos, Abbates, & dignos Presbyteros etiamsi fideles Laici sint, infra Ecclesiam sepeliatur.

Sic præfatum intelligo Concilium. Cum, quia dicta dictio *Vel*, licet plerumquè coniunctio disiunctiua sit, idem quod dictio *aut* significans, non tamen rarò pro *etiam*, vel pro *vel etiam* ponitur. Passeratium testor. Tum etiam, quia Concilium Triburiense, sub Arnulpo Cæsare, *anno Domini* 895. celebratum, *in Can.* 17. in hunc modum definiuit. Secundum statuta Sanctorum Patrum, & experimenta miraculorum prohibemus, & præcipimus, vt deinceps nullus Laicus in Ecclesia sepeliatur, nisi fortè talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vitæ meritum, talem, viuendo, suo corpori defuncto, locum acquisiuit. Hactenus in illo Conciliari Decreto à Petro Crespetio *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Sepultura* relato, interpretationem genuinam Concilij Moguntini desumo, & secundam huius conclusionis, concludentem probationem.

14 *Tertiò* probatur *ex Concilio Mannetensi*, ab eodem Crespetio, *vbi proximè* recensito, quod *in cap.* 6. Signanter vetat, ne vllatenus Laici in Ecclesia sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu, aut extra Ecclesiam.

CONCLVSIO III.

15 Pia tandem mater Ecclesia, omnibus fidelibus indifferenter indulsit, vt sibi benè valeant eligere sepulturam, non in Cœmeteriis solùm, sed in Basilicis, & in Ecclesiis.

Hanc tenent Glossa *in cap. Ex parte, in casus formatione, & verbo Parochianum, el 5. de Sepulturis, & in cap. Cum liberum, in casus etiam formatione, & verbo Disposuit, el 6. eod. tit.* Augustinus Barbosa, *vtrobiquè. Et de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 8. ac de Officio Parochi, cap. 26. num. 8.* cum pluribus, quos pro more recenset suo. Et Samuellius, *dicta disputat. 1. controuersia 2. conclus. 4.*

Probatur *primò* ex nostro Benedictino Paschali Papa Secundo, qui in Sede Petri sedit anno 1099. allegato *parte 49. Concilij Lateranensis* sub Alexandro Papa Tertio, *cap. 1.* qui vti exscribit Petrus Crespetius, *vbi proximè, pag. mihi* 844. sic statuit. Volumus, ac iuxta Canonum sententiam nobis probabile videtur, vt sicut morienti conceditur rerum suarum iudicium facere, quocumque loco sibi placuerit, sic nimirum iustum est sui corporis licentiam habere eligendi sepulturam in quocumque loco voluntas extiterit, siue in Monasteriis, siue in aliis locis. Hucusque Paschalis secundus. 16

Secundò probatur *ex cap. Ex parte el 5. de Sepulturis, & ex cap. Cum liberum el 6. eod. tit.* in quibus dictus Alexander Tertius supponit, Laicos facultatem habere, vt in Ecclesiis sepeliantur; In primo enim sic decernens ait. Ex parte Canonicorum Obrigen.. nobis est intimatum, quod Prior de Insula quendam Parochianum suum post appellationem ad nos factam in sua Ecclesia sepeliuit, & infrà. Mandamus, quatenus præfatum Priorem compellas, vt memoratis Canonicis prædicti Parochiani corpus restituat, & exindè amicabiliter conueniat cum eisdem. Hæc ibi. In secundo verò sic ait. 17

Cum liberum sit: & infrà. Ad audientiam nostram peruenit, ex conquestione Abbatis, & Fratrum Sancti Martini Laudun. quod cum Presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima voluntate disposuit) ad eandem Ecclesiam sepeliendum deferret, Monachi Sancti Vicenij Lauden. corpus ipsius violenter rapere, & in Ecclesia sua sepelire minimè dubitarunt: & infrà. Mandamus, quatenus si ita esse inueneritis, præfatos Monachos compellatis, vt ossa præfatæ mulieris, & beneficia, quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse noscuntur, memoratis Fratribus cum integritate restituant, & de cætero talia facere non præsumant. Hactenus *in dicta Decretali*: ex qua, & ex præcedenti, secunda, & tertia resultat probatio. 18

Rationes ad hanc concessionem Summos Pontifices mouentes, recensentur à Patre nostro Gregorio Magno, relato, *in Canone, cum grauis, el 17. 13. quæst.* 2. & à Glossa, *verbo Sepeliantur. Prima*, quam Gregorius assignat, est: quia eorum proximi (mortuorum scilicet) quoties ad eandem Ecclesiam veniunt, suorúmque sepulturam aspiciunt, recordantur: & pro eis Domino preces fundunt. Huic aliàs addit Glossa, & est *secunda* in ordine: quia scilicet specialiter commendantur Patrociniis Sanctorum illorum, in quorum nomine dedicata est Ecclesia. *Tertia*, quia minus ibi vexantur à Spiritibus immundis. Et concludit Glossa. Et est hîc argumentum, quod ibi potius sepeliendi sunt homines, vbi maior est concursus populorum, vt in Cathedralibus Ecclesiis. Ita illa, quæ in hoc vltimo consonat *Canoni vbicumque, el 6. eadem causa 13. & quæst.* 2. ex Concilio Triburensi desumpto, in quo sic statuitur. Vbicumquè temporum, vel locorum facultas tulerit, apud maiorem Ecclesiam, vbi Sedes est Episcopi, sepulturæ celebrentur. 19

Vndè meritò, iuxta Sanctorum corpora sepeliri, ab antiquis sæculis, fidelibus optatissimum fuit. Quod Clotarij Francorum Regis, qui *anno* 565. obijt, exemplo comprobatur. Cuius corpus à filiis suis Suessionas translatum est, atque sepultum in 20

innЀo, & Calepinum Passetatij, *in Dictionario, verbo Materia, seu Materies, & verbo Tignus, & Tignum*, fallentiam hanc patitur, quod radi non debeat Ecclesia consectata. Et ita docent Glossa, *in Canon. Ecclesiam, el 27. de Consecratione distinct.* 1. tam *in casus formatione*, ibi: *si Ecclesia consecrata est, ibi poterit Missa celebrari*; id est sine rasura, & noua consecratione, cum sola reconciliatione: quam, *in verbo, Ecclesiam in qua* quam sic per paraphrasim explicat: *non consecratam.* Abbas, *in cap. Consuluisti, num.* 4. *el* 7. *de Consecratione Ecclesia, vel Altaris*, ibi. Sed quæro, quid si excommunicatus sepeliretur in Ecclesia? Solutio. Senrit hic Ioannes Andreas, quod Ecclesia debet reconciliari, & parietes etiam sunt radendi, & corpora excommunicatorum sunt teiicienda, *de Consecratione distinct.* 1. *Ecclesia.* Et idem si pagani sepelirentur. Sed hoc dictum, non placet, quatenus docet, quod parietes sunt radendi. Nam per hoc violaretur consecratio Ecclesiæ, & sic esset teconsecranda. Nec obstat *cap. Ecclesia* allegatum per Ioannem Andream, quia loquitur in Ecclesia nondum consecrata. Tunc enim est verum, quod prædixi; secus autem, si Ecclesia est consecrata, ratione prædicta. Hactenus magnus Ecclesiasticæ disciplinæ Corypheus Nicolaus Tudeschus, Abbas dictus Panormitanus, quem sequuntur Ioannes Azorius, *parte* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *q.* 13. *versic. Quarto modo, & parte* 2. *lib.* 9. *cap.* 5. *quæst.* 1. *vers. Quæres, an in his casibus.* Emmanuel Sa, *verbo Ecclesia, num.* 16. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *sect.* 6. *n.* 7.

14 Et ratio huius est, quam tetigi. Quia si raderentur parietes Ecclesiæ consecratæ, eius amitteretur consecratio. *Nam mutata forma, interimitur substantia rei, ff. Ad exhibendum, L. Iulianus, §. sed & si quis.* Verba sunt Glossæ modò recensitæ, *verbo, & rasis.* Et illius veritas illustratur ex dictis *in Disquisitione* 9. *à num.* 32. Quæ certè interpretatio, textui consonat illius Canonis, ibi: & rasis parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur. Non enim reædificari potest, quod nondum fuerit destructum. Reædifico namque verbum, idem, quod ædificium collapsum restituo, teste Passeratio, significat. Si ergo ex illo Canone, rasis parietibus, & tignis Ecclesiæ, ex sepultura infidelium, & fidelium excommunicatorum pollutæ, reædificari illa debet, per rasuram præfatam illius deperditur consecratio Quod quidem, & benè docent post Panormitanum, *vbi proximè*, Sa, & Thomas Delbene, *loco citato n* 8. cum Tabiena, *verbo Consecratio* 4. *num.* 2. & Sylnestro, *eodem verbo* 2. *num.* 5. *casu* 4. & Leander à sanctissimo Sacramento, *part.* 5. *tract.* 5. *disput.* 3. *quæst.* 8. cum Auila, *de Censuris, part.* 5. *disputat.* 7. *dubitat.* 4. Mario Alterio, *disput.* 3. *de Interdicto, cap.* 4. *colum.* 3. *in fine*, & cum communi Doctorum sententia.

15 Quare, salua tanti Doctoris venia, non ita placet Pax Iordanus, *volum.* 1. *lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 124. dum, quod recensui ait. Videlicet. Non erit fortè inconueniens Ecclesiam consecratam, ob eiusmodi causam dealbari simpliciter, non sublata incrustatione. Quia per nouam incrustationem, quæ per nouam fit dealbationem, interimitur, aufertur præexistens incrustatio, quoad Ecclesiæ illius corpus, quod in superficiebus interioribus parietum, muri, & pauimenti benè, & perfectè saluatur, ita vt, si impossibile, noua dealbatio sine vlla præexistenti Ecclesiæ fabrica, per se stare posset, verè esset Ecclesia, seu Basilica. Quod benè probat exemplum P. Gabrielis Vazquez, de laminis argenteis, vel aureis, quibus tota tegeretur Ecclesia, de quo suprà, *Disquisit.* 6. *num.* 19. quod & non obscurè manifestat Concilium Agripinense *in præfato Canone Ecclesiam, in qua, el 27. de Consecratione, distinct.* 5. Siquidem in rasura parietum, ac tignorum Ecclesiæ, eius destructionem considerat; reædificationem autem eiusdem, in dealbatione.

Vnde benè Axorius, *part.* 5. *lib.* 10. *cap.* 26. *q.* 10. dicit, consectandam esse Ecclesiam, cum parietes, aut aut ex toto, aut maiori ex parte igne exusti sunt, *cap. Ecclesiis, distinct.* 68. *& cap. Ecclesiis, de Consecratione distinct.* 1. Item, si casu simul corruerint, vel alio modo simul, non paulatim crustam amiserint: nam teste Abbate, *in cap. Proposuisti, de Consecratione Ecclesia*, consecrationis forma, in crusta, & superficie imprimitur. Hæc Azorius. Cuius vltima verba, si benè expendantur, sicut & illa: *vel alio modo:* non parum nobis prosunt. Quibus certè non cohæret illud: *non paulatim*: quia si forma in crusta consistit, si ista amittatur, siue simul, siue paulatim, forma tamen amittitur. Non enim, vti sæpè suprà diximus, pars præexistens, communicari potest aduenienti, nisi in liquoribus. 16

Doctrina etiam illa, *de exhumatione cadauerum profanorum*, & de illorum electione, fallentias etiam patitur, limitationes. *Prima* est, exhumari, & iactari non debere, quando discerni non potest, quænam sint profana, infidelium scilicet, vel excommunicatorum non toleratorum, quænam non, vel fidelium sepultura dignorum cadauera. Tunc enim, nec procul iactari, nec exhumari vlla illorum debent. 17

Ita limitat Glossa, *in cap. Consuluisti, verbo Cæmeteria, el 7. de Consecratione Ecclesia*, ibi: si à corporibus fidelium discerni poterunt. Et *in cap. Ad hæc, verbo Eiiciant, el 5. de Priuilegiis*, ibi: si potuerint discerni ossa eorum, ab ossibus fidelium; aliàs non. *In cap. Sacris, in casus formatione el* 12. *de Sepulturis & in Can. Ecclesiam, el 27. de Consecratione, distinct. verbo Si fideles*, ibi: Vbi autem discerni non possunt fideles ab infidelibus, neutri sunt exhumandi. Limitant etiam Abbas *in dict. cap. Sacris, num.* 5. Pax Iordanus, *vbi proximè, num* 124. *citato.* Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, part.* 1. *cap.* 2. *dubitat.* 2. *sect* 6. *num.* 6. Bassæus, *in Floribus Theologia, tom.* 1. *verbo Sacrilegium* 1. *num.* 7. & Leander à sanctissimo Sacramento, *parte* 5. *tractat.* 5. *disputat.* 1. §. 4. *quæst.* 33. *disput.* 3. *quæst.* 8.

Et quidem ita declarauit Innocentius Papa Tertius, *in dicto cap. Sacris, el* 12. *de Sepulturis*, dicens. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum ossibus, corpora extumulentur fidelium; cum licet non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, impiis tamen, celebris, vel speciosa non prosit. Hæc textus ille, quibus similia profert Glossa, *in casus formatione.* 18

Secunda fallentia est, quando excommunicatus, etiam non toleratus, cum signis contritionis, diem clausit extremum, decessit, obiit. Tunc enim exhumari non debet huiusmodi excommunicatus, qui Ecclesiasticæ fuerit traditus Sepulturæ. Hanc tenet limitationem Glossa, *in cap. A Nobis, verbo Forma seruetur, el 28. de sentent. excommunicationis*, vbi sic inquirit de excommunicato, cum signis contritionis mortuo, & sepulturæ tradito Ecclesiasticæ, Sed nunquid exhumabitur corpus, si sepultum fuit in Cœmeterio Ecclesiæ. Sicque quæsitum resoluit. Non credo, quod debeat exhumari: si alibi sepultum fuerit, tunc debet exhumari, & absolui quoad Ecclesiam, cum iam sit quoad Deum absolutus, *argument.* 11. *quæst.* 3. *Tunc vero, & postea absolui.* 19

Glossa

Glossa etiam *in cap. Ad hæc, verbo Eiiciant, el 5 de Priuilegiis*, eodem modo quæsitui respondet, dicens. Nisi fortè tales fuerint, qui petierunt absolui, & per eos non stetit, quominùs fuerint absoluti: & quia post mortem sunt absoluendi. Hæc ibi.

Glossam recenset, sequitur, & commendat Nicolaus Tudeschus, Abbas Panormitanus, *in dicto cap. Ad hac, num. 3.* Cum illis, sentiunt, & pro nobis sunt Bartholom. Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio, num. 2.* Pax Iordanus, *dicto volum. 1. lib. 5. tit. 12. num. 130.* & Thomas Delbene, *loco citato, num. 10.* Vbi ita fatur, rationem limitationis reddens. Denique cum dixi exhumandum esse corpus excommunicati non tolerati, si discerni possit: intellige, si is mortuus fuerit sine signis contritionis; secus si cum signis. Quia si in tali casu, potest post mortem, in communi sententia, à censura absolui, & sepeliri, poterit multò magis, à censura absolui, & in sepultura retineri. Hæc P. Delbene.

20 Probari etiam potest *ex dicto cap. Sacris, el 12. de Sepulturis*, ibi: vt careant Ecclesiastica sepultura, qui priùs ab Ecclesiastica vnitate præcisi, nec in articulo mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint. Hæc Innocentius Papa Tertius. Ex quo etiam *in cap. A Nobis, el 28. de sententia excommunicationis*, secunda desumi potest probatio. Ibi enim sic vt sequitur decernit.

A Nobis est sæpe quæsitum, vtrum si aliquis excommunicatus in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit, quominus reconciliaretur Ecclesiasticæ vnitati, non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab Ecclesia sit habendus? & vtrum pro tali recipienda sit eleemosyna, & à fidelibus sit orandum? & infra. Nos igitur consultationi tuæ breuiter respondemus, quod iudicium Dei, veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; iudicium autem Ecclesiæ, nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli. Propter quod contingit interdum, vt qui ligatus est, apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus; & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus est, apud Deum in culpæ remissione dissoluitur; illud autem, quo ligatus est apud Ecclesiam, cum sententia remittitur, relaxatur. Quod in suscitatione Lazari, sermo Euangelicus manifestat: quem prius suscitauit, & Apostolis præcepit postmodum soluere suscitatum. Vnde quantumcumque se quis iuramento præstito, quod Ecclesiæ mandato pareret, humiliare curauerit, quantacumque pœnitentiæ signa in eo præcesserint, si tamen morte præuentus, absolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamuis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus. Potest tamen, & debet ei Ecclesiæ beneficio subueniri, vt si de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, defuncto etiam, absolutionis beneficium impendat.

Hæc omnia in Decretali illa: ex qua dixi desumi posse probationem limitationis, & fallentiæ secundæ: quia si defuncto cum signis pœnitentiæ, absolutionis beneficium impendi potest, & debet, multò magis retineri ille debebit in Sepultura, quam possidet, & cui tradi deberet post absolutionem.

21 Probatur denique limitatio præfata *ex cap. is, cui, el 20. de sententia excommunicationis, lib. 6.* Vbi Bonifacius Papa Octauus, de interdicto ab ingressu Ecclesiæ decernit. Talis quoque, si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia, vel Cœmeterio Ecclesiastico (*nisi pœnituerit*) sepeliri. Ergo si pœnituerit, sepeliri debet. Ergo à fortiori, qui excommunicatus, pœnitens mortuus fuerit, & in Ecclesia, aut Cœmeterio sepultus, exhumari neutiquam debebit, sed absolui, & in sepultura retineri valebit. Liceat mihi (salua omni reuerentia, & obedientia Ecclesiæ debita) illud vulgare proloquium, hîc in medium proferre. *Turpius reiicitur, quam non admittitur hospes.* Non enim decens videtur, vt exhumetur, coram Deo absolutus, vt ab Ecclesia absoluatur, & iterum sepulturæ tradatur. Decenter vtique, non potuit ante Ecclesiæ absolutionem sepeliri; sed tamen iam sepultus, non ita decenter exhumabitur.

Sed dices contra ea, quæ *num. 6.* dixi: Benedictio aquæ cum vino sale, & cinere, pro reconciliatione Ecclesiæ consecratæ necessariæ, ita annexa est, & debita Episcopo Diœcesano, vt fieri nequeat ab alio, etiam ab Episcopo reconciliaturo Ecclesiam de licentia Diœcesani, ita decernente Gregorio Papa Nono, *in cap. Aqua, el 9. de Consecratione Ecclesiæ*, cuius verba reddidi *Disquisit. 2. huius Tractatus n. 7. versic. Secundum.* Ergo Prælati Regulares, qui habent per sua priuilegia licentiam ad suas Ecclesias pollutas reconciliandas, necessariò vti debent aqua benedicta cum vino, sale & cinere ab Episcopo loci, seu à Diœcesano; melioris enim conditionis esse non debent, quàm Episcopus extraneus, cui munus reconciliandi, committit Diœcesanus. 22

Respondeo distinguendo antecedens. Benedictio cum vino, sale & cinere, est Diœcesano Episcopo annexa, & fieri non potest ab alieno Episcopo, de Iure communi humano: concedo antecedens, de Iure diuino, & de Iure particulari priuilegij Apostolici, ita vt illud concedi non possit à Papa alteri quàm Episcopo Diœcesis nego antecedens. Minus enim est benedicere aquá, cum vino, sale, & cinere pro reconciliatione Ecclesiæ pollutæ, quàm illam consecrare, & Chrismate sacro inungere. Et hoc, quod maius est, non est reseruatum Episcopo Diœcesano de Iure diuino, nec Episcopo quidem, & potest à Summo Pontifice, contra Iuris communis dispositionem, mediante priuilegio, Abbatibus, sicut consecratio Altarium, Calicum, Patenarum, Campanarum concedi, immò, & cuilibet simplici Sacerdoti, vti diximus. Ergo benedictio præfata Diœcesano minus erit reseruata. 23

Vnde nego consequentiam, quia Summi Pontifices, in priuilegiis iam redditis, concesserunt Regularibus Prælatis facultatem ad benedicendam aquam necessariam ad Ecclesias pollutas reconciliandas, & ad istarum reconciliationem. Nec erit inconueniens, quod Prælati Regulares, ratione priuilegiorum, quibus potiuntur, & gaudent, melioris conditionis existant de facto, quam Episcopi, quibus illa cõcessa non sunt: quia cum id ex libera depẽdeat Summorum Pontificum voluntate, non cedit in detrimentum Episcopalis dignitatis. Cùm enim suo vtantur Iure in priuilegiorum concessione, Episcopis nullam faciunt iniuriam, nec illorum dignitati, & authoritati derogatur. 24

Nec valet dicere, priuilegia prædicta ita intelligenda sunt, vt quantò minus fieri possit, Iuri præiudicent communi. Intelligi enim potest illorum concessio, vt possint Prælati Regulares Ecclesias non consecratas, seu Basilicas suas, cum aqua, pro communi Ecclesiæ, & fidelium vsu, ab ipsis Prælatis benedicta, reconciliare. Sic enim & vitatur Iuris communis correctio, & verba priuilegiorum elusoria 25

non sunt, siquidem per illa conceditur Prælatis præfatis, generalis, & absoluta facultas reconciliandi suas Basilicas pollutas, independenter à Diœcesanis, ad quos de Iure pertinebat primariè, Basilicas omnes intra Diœcesim existentes per seipsos, aut per alios de eorum licentia reconciliare.

16 Non inquam valet. Tum, quia priuilegia Regularibus concessa, ad instar Iuris communis latè interpretanda sunt. Tum, quia priuilegia huiusmodi, & illius verba, in sensu formali, stricto, & proprio intelligi debent, non autem in improprio, & lato. Verbum enim Ecclesia, in sensu proprio, de sola intelligitur consecrata, non autem de Basilica. Tum etiam, quia concessio vniuersalis est, & comprehendit omnes, & singulas Ecclesias. Ergo & consecratas. Dictio enim, *Omnis*, restrictionem nullam recipit, Barbosa, *Tract. de Dictionibus, dict.* 241. *num.* 4. cum Barthol. *in L. Generali*, §. *Vxori ff. de vsufructu legato*. Ruin. *consil.* 61. *num.* 15. *volum.* 5. & Rolando, *consil.* 27. *num.* 21. *& seqq. & consil.* 76. *numero* 49. *tomo* 4. & hæc pro nunc, dicta sufficiant. *Dictio Omnis, nullam restrictionem permittit.*

TRACTATVS TERTIVS.

DE SEPVLTVRA, ET DE EIVS LOCO.

PROOEMIVM.

Recensentur varia Sepulturæ nomina.

BREVIARIVM.

Sepultura.

Varia explicantur nomina, quibus appellatur locus, in quo cadauera, seu hominum corpora, post illorum mortem collocantur. n. 1. & seq.

1 LOCA in quibus mortuorum corpora sepeliuntur, variis solebant appellari nominibus. Polyandriom, scilicet; Monumentum; Pyramis; Mausoleum; Arca; Bustum; Dormitorium; Tumulus; Sarcophagus; Vrna; Cenotaphium; Puticuli; Ergastulum; Sacra quies; Sedes; Arca; Thesaurus; Orcinum; Conditorium, seu Conditiuum; Domus æterna; Feretrum; Depositum; Sepulchrum, & Sepultura. De quibus omnibus, latiùs Franciscus Maria Samuellius *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 1. *controuers.* 3. per sexdecim conclusiones, in quarum fine aduertit, omnia dicta nomina, pro synonimis in præsenti accipi Tractatu, licet nomine, seu in voce differant, *ex L. si idem, Cod. de Codicillis*. Et quamuis scite, qua ex causa, res eadem, quæ Sepultura communiter nuncupatur, præfatis dicatur nominibus, magis ad bonarum litterarum scientiam, seu ad amatores illarum, quàm ad praxim spectare non dubitem, quia tamen vtriusque professoribus non erit ingratum, iniucundum, operæ pretium duxi, ex his, quæ prædictus Author tradit, quæ sufficiant recensere, nomen vnum post aliud, ordine alphabetico, aliquarenùs dilucidando.

Arca.

2 De isto nomine fecit mentionem D. August. *de Ciuitate Dei*, *lib.* 18. *cap.* 5. dicit enim ibi. Arca enim, in qua mortuus ponitur, quod omnes iam Sarcophagum vocant, à nostris pro Sepulchro vsurpatur. De illo etiam, penes dictum Samuellium *conclus.* 13. Cassiodorus, *lib.* 6. *cap.* 8. Tibullus, *lib.* 3. *eleg.* 2. Tertulianus, *de Resurrectione carnis, cap.* 37. Accius Poëta, apud Gellium, *lib.* 1. *cap.* 24. & Plinius, *lib.* 7. *cap.* 16. Allegat etiam *L. penultimam Cod. de Sepulchro violato. & L. Qui in Insulis*, §. *diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Area.

Nomen istud desumptum fuisse ab Areis in quibus frumentum trituratur, ait Samuellius, *conclus.* 5. penes quem ita D. Cyprianus ratiocinans *in actis passionis*, inquit. Eius corpus propter Gentilium curiositatem, in proximo positum est cum cæteris, & Scholatibus in Areis Macrobij Candidi Procuratoris. Tertulianus etiam *ad Scapul.* Sub Hilarino Præside, cum de Areis sepulturarum nostrarum acclamassent, Areæ non sint, Areæ ipsorum non fuerunt, messes enim suas non egerunt. Hæc Tertulianus. In Martyrologio item Romano, *die Septembris* 3. Sic legitur. Sancta Serapia passa est *quarto Kalendas Augusti*: & à B. Sabina in suo Monumento, iuxta Aream Vindiciani, sepulta est. 3

Bustum.

Hoc nomen ait P. Samuellius sumitur pro loco, in quo mortui Corpus fuit combustum, & sepultum, *quasi benè vstum*. Ita ille, *conclusione* 10. Nullam adducit probationem. Plures congerit Passeratius *in suo Dictionario, verbo Bustum*. Allegat enim Festum, Seruium, *in* 11. *Æneid.* dicentem. Pyra, est lignorum congeries: Rogus, quum ardere cœperit, dicitur: *Bustum* vero, iam exustum vocatur. Quem ordinem ait seruare Poëtam dicentem, Constituere Pyras. Item, subiectisque ignibus atris, Ter circum accensos cincti fulgentibus armis Decurrere rogos. Item postea, Semiustaque seruant *Busta*. Liuium etiam recenset *lib.* 5. scribentem, locum fuisse iuxta æquimelium, nomine *Busta Gallica*, quoniam aceruatos cumulos suorum defunctorum ex pestilentia vsserant Galli. Ciceronem etiam *lib.* 3. *de Legibus*, dicentem: Pœna fuit Solonis Lege constituta, si quis *Bustum* (tumbam scilicet, seu Monumentum) aut violasset, aut deiecisset. Et *ad Attic.* sic fantem. Vnas video à te non esse redditas, quas L. Quintius familiaris meus quum ferret, ad *Bustum* Basilij vulneratus, despoliatus est. Et apud Sosipatrum *lib.* 1. dicit Passeratius, quod *Bustar*, ille locus interpretetur, vbi mortuorum cremantur corpora. Et tandem concludit Passeratius dicens. *Busticeta*, Sepulchra in agro. 4

Cenotaphium.

Nomen istud, significat Spulchrum honoris duntaxat, 5

taxat, & memoriæ causa factum, non vt in illo cadauer vllum existat, quod à Græcis sepulchrum inane, & tumulus. Sic Samuellius, *conclusione* 12. De quo, ait, Cenotaphio, fit memoria *in L. vel que, 6. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, §. Si adhuc*. Vbi Asinius, *fol.*204. dum disputat, An Cenotaphium dicatur Religiosum. Et *num.* 2. astruit, affirmat honorarium appellari. Apud Athenienses esse hoc nomen maximè vsurpatum, ait præfatus Samuellius.

Conditorium, seu Conditinum.

6 Hoc nomine pro sepultura vtuntur Samuellius, *conclus.* 13. *Lex penultima, Cod. de Sepulchro violato. Lex, Qui in insulis, §. Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funeris*. Tertulianus, *de Resurrectione carnis, cap.* 37. Noster Cassiodorus, *lib.*6. *Epist.*8. Plinius, *lib.*7. *cap.*16. & Accius, apud Gellium, *lib.*1. *cap.*24. Passeratius, *in Dictionario, verbo Conditorium*, vbi addit, quod Suetonius, *in August. c.*18. *& in Caligul. c.*52. illud accipit pro ipsa capsa, vulgo *Ataud*, in qua mortui reconduntur, cum ait, Alexandri Magni conditorium aureum fuisse.

Depositum.

7 Nomen *Depositum* sumitur pro capsa in altum posita, in qua corpora defunctorum ponuntur. Quæ deposita strictè prohibuit Pius Papa Quintus 1. *Aprilis, de Anno* 1566. *in Constitut. Cùm primùm, §. & vt in Ecclesiis*, in Bullario Magno Angeli Cherubini, *tomo* 2. *la fol. mihi* & Paulus Papa Quintus in Rituali Romanó, *tit. de Exequiis*, ibi. Cui locus sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tan-
» tum detur. De qua prohibitione videantur Samuel-
» lius, *conclus.*15. Ioannes Bap. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 2. *part.* 4. *verbo Sepultura, num.*20. cum Antonio Naldo *in Summ. verbo eodem, num.* 12. Augustinus Barbosa *Apostolicarum Decisionum, collectan.*671. *num.*5.

Domus aterna.

8 Sub hoc nomine loquuti sunt *de Sepultura*, teste Samuellio, *conclus.*13. Tertulianus, *de Resurrectione carnis, cap.*37. Cassiodorus, *lib.*6. *epist.*8. Tibullus, *lib.*3. *eleg.*2. Accius Poëta, apud Gellium, *lib.*1. *cap.*24. Plinius, *lib.*7. *cap.*16. *L. penult. Cod. de Sepulchro violato. Et L. Qui in Insulis, §. Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Et sic non incongruè appellari potest Sepultura. Domus quidem, quia quodcumque habitaculum, Domus dicitur. Passeratius *verbo Domus*. Vndè & Templa, & auium nidi, domus dicuntur. Pro quo carmina ista Virgilij affert. Videlicet *ex lib.*6.

Ostia iamque domus patuere ingentia centum.
Sponte sua.

Et 8. *Æneid.*

Antiquasque domos auium cũ stirpibus imis
Eruit

Æterna etiam, quia, ibi collocatur corpus, pro toto huius mundi tempore. Vsque ad vniuersalem resurrectionem.

Dormitorium.

9 Sic etiam appellatur Sepultura, à Dormiendo.
In ea enim dormiunt, & requiescunt fidelium cor-
pora, vsque ad nouissimum diem, in quo mortui, qui
» in Christo sunt, resurgent primi, vti Apostolus ait
» Paulus, 1. *ad Thessalonienses, capite 4. versic.*15. vbi
» *versic.*12. Nolumus autem vos ignorare fratres de
» dormientibus, &c. & *versic.*13. Ita & Deus eos, qui
» dormierunt per Iesum, adducturn eo. Et Ioannes,
» *Apocalypsis* 14. *versic.*13. Beati mortui, qui in Do-
» mino moriuntur. A modo iam dicit Spiritus vt re-
» quiescant à laboribus suis. In sepulchris Christiano-
rum requies defunctorum est, ait D. Ambrosius *in lib. de Officiis*, Refertur, *in c. Aurum.*

Ergastulum.

Appellatur *Ergastulum* Sepultura, vel per antiphrasim, à verbo Græco, quod *operari*, vel *laborare* significat; quasi quod cadauera in sepultura non laborent, sed requiescant à laboribus suis, iuxta modò allegatum textum Apocalypsis. Et ita sentit Samuellius, *concl.*11. Vel sic appellatur, quia sic corpora includuntur in Sepultura, sicut in Ergastulo serui. Vulgo *en la carcel.* 10

Feretrum.

Appellatur etiam *Feretrum*, Sepultura. Et aliquando significat plebeiorum Sepulturam, & damnatorum, vti Samuellius, *conclus.*14. ex Glossa, *in L. Quicumque, § Libistinarij, ff. de Institoria actione.* Aliquandò verò Potentum Sepulturam significat. Ita idem Samuellius, *ex* 2. *lib. Regum, cap.*3. 11

Mausoleum.

Sepultura, vel Sepulchrum Regis, aut Principis Mausoleum dicitur à Mausolo Rege Cariæ, cuius vxor Artimisia, pudicitia insignis, Sepulchrum miræ construxit pulchritudinis, quod inter septem Orbis miracula adscribitur, hac potissimum de causa, quod in illo erat columna, in qua sculpenda, quatuor illi excellentissimi, & eminentissimi Sculptores, Scopus, Brisxes, Thimoteus, & Leochates claruerunt. Hinc alia Sepulchra Regia, pretiosa, & pulchra, per antonomosyam Mausolea appellari solent De Mausoleo præfati Regis Cariæ in Asia, memoriam fuerunt, & de Arthenisia illius ędificatrice, Glossa, *in can. Bene quidem, verbo In Mausoleo, el* 1. *dist.*96. Samuellius, *concl.*8. & Passerat. *verbo Mausoleum*, vbi hæc Martialis carmina, *de Amphitheatro Domitiani* recenset, 12

Ære nec vacuo pendentia Mausolea.
Laudibus immodici Cares in astra ferant.

Testatur idem Passeratius, sicut & Glossa reddita, & Samuellius, quòd dixi, ab huius scilicet operis similitudine, Sepulchra omnia sumptuosiora, Mausolea esse appellata: & hinc Suetonium Cęsarum Sepulchrum, Mausoleum appellauisse. Et addit Passeratius, tam ingenti amore prosecutam fuisse Mausolum Regem, Arthemisiam illius vxorem, vt eius fato perfuncti cineres, vino permistos tradatur ebibisse.

Monumentum.

Sic appellatur propriè, quicquid honoris causa ad perpetuam memoriá fit, nullo corpore in eo existente, quasi monens mentem. Generaliter Monumentum est res memoriæ causa in posterum prodita (ait Passeratius *verbo Monumentum*,) in quam si corpus, vel reliquiæ inferantur, fiet Sepulchrum: si verò nihil eorum inferatur, erit Monumentum, memoriæ causa factum. Quocirca Varro, *lib* 5. *de Lingua Latina*, penes ipsum, sic ait. Monumenta, à monendo, quæ sunt in Sepulchris. Et ideo secundùm viam, quo prætereuntes admoneant, & se fuisse, & illos esse mortales. Ab eo cætera quoque scripta, ac facta memoriæ causa, Monumenta dicta. Hæc Varro. 13

Diuus etiam Augustinus, *in tract. de Cura habenda pro mortuis, c.*4. quem recenset Samuellius, *conclus.*4. *n.*8. in sequentia prorumpit. Non ob aliud, vel memoriæ, vel monumentum, dicuntur ea, quæ insignita fiunt Sepulchra mortuorum, nisi quia eos, qui Viuentium oculis morte subtracti sunt, ne obliuione etiam subtrahantur, in memoriam reuocant, & admonenda faciunt cogitare. Hactenus Augustinus, ex quo, & ex Varrone benè colligitur, Sepulchrum, non solum vacuum, sed potiori ratione, cadauer continens, posse, & debere Monumentum appellari, quia viuentes admonet esse mortales, & in cinerem reuersuros.

Orcinum.

14 Pro Sepultura, hoc nomine vtitur Pater Samuellius, *conclus.* 13. & penes eum Tertulianus, *de Resurrectione carnis, c.* 37. Cassiodorus, *lib.6. Epist.*8. Plinius, *lib.7. cap.* 16. Atcius Poëta, apud Gellium, *lib* 1. *cap.* 24. Pro quo etiam allegat *L. penult. Codice de Sepulchro violato & L. Qui insulis*, §. *Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Pyramis.

15 Nomen *Pyramis*, sumptum est à *Pyra* quæ erat aceruus lignorum accensorum, dum comburebantur corpora, quorum cineres in Pyramidibus postea collocabantur, quæ altæ erant, & acutæ. De quibus Martialis cecinit.

Barbara Pyramidum, sileat miracula Memphis.

Nonnullæ recensentur Pyramides tam ab Authoribus profanis, quàm sacris admirabilis magnitudinis, & artificij. Inter quas celebrauit antiquitas & adnumerauit inter septem Orbis miracula tres Ægypti Pyramides, præsertim Pyramidem amplissimam, ex Arabicis constantem lapidibus, de qua dicitur fuisse viginti annis constructam, opera trecenta & quadraginta sex millia hominum, vti tradunt apud Samuellium, *conclus.* 7. Plinius, *lib.* 32. *cap.* 12. Herodotus, *lib.* 2. Aristoteles, *Politic.* Diodorus, *lib.* 2. Phylostratus, *lib.* 1. Plutarchus, *lib.* 5. *de Pyramidum Distinctione.* Epigrammatarius Græcus, *lib* 4. Marcellinus, *lib.* 22. & Villalpadus, *in Ezechielem, tomo* 2. *part.* 2. *lib.* 5. *disputat.* 4. *c.* 63. *fol.* 559. & alij.

Celebris etiam fuit Pyramis immensæ magnitudinis, Clusi in Tuscia, vulgò *en la Toscana*, Italiæ parte, Ciuitas est Regalis, *Chiusi* Italicè dicta. In Pyramide illa tumulatus fuit Porsena Rex Hetruscorum, & cineres aliorum Regum, & Imperatorum, & in duabus aliis vltra Nilum prope Babylonem existentibus, seruari solebant.

Polyandrium.

16 Sepultura etiam appellati solet *Polyandrium.* Samuellius enim *conclus.* 3. Pollyandrum, seu Polyandrium dicitur quasi *pollutum antrum* propter cadauera ibi sepulta; vel Polyandrium dicitur, vbi publicæ sepulchra reperiuntur. Hæc ille. Passeratius, *verbo Polyandrium*, sic ait. Polyandrium, aduerbium, locus vbi multi viri sunt. Deinde vbi multi homines. Vsurpatur pro Sepulchro, vbi multi sepulti. Et infra. Polyandrion.... in Græciæ ciuitatibus dicebatur commune hospitium sepulchrum: ita dictum à multitudine sepultorum. Vnde habemus, sepulturam, Polyandrium dici non posse, quando vnius tantum cadaueris habitaculum, & hospitium est, sed bene quando plurium.

Puticuli.

17 Nomen hoc *Puticuli* tribui solet sepulturæ, ex loco publico Romæ vltra Exquilias, dicto *Puticuli*, eo, quod ibi cadauera putrescerent, Passeratius *verbo Puticuli*, ex Festo, & Samuellius *conclus.* 10. Præfatus Romanus locus, commune sepulchrum fuit miseræ plebi, ait Passeratius. Et Samuellius, Puticuli (inquit) in quibus cadauera plebeiorum humabantur.

Sacra quies.

18 Hoc nomen Sepulturæ traditur à Samuellio, *conclus.* 13. *ex L. penult. Cod. de Sepulchro violato, & ex L. Qui in Insulis*, §. *Diuersos, ff. de Religiosis & sumptibus funerum*, ex Tertuliano, *de Resurrectione carnis, c.* 37. Cassiadoro, *lib.6 epistola* 8. & ex aliis. Et merito Sepulturæ, dictum nomen tribuit, quia in ea fidelium defunctorum cineres, & ossa, dulciter quiescunt, & Saluatoris aduentum spectant.

Sarcophagus.

Nomen hoc *Sarcophagus*, nomen græcum est lapidis, siue marmoris genus, quod circa assum Troadis scinditur: in quo corpora Defunctorum condita, intra quadragesimum absumuntur diem, exceptis dentibus, vti ex Plinio, *lib.* 36. *c.* 17. tradit Passeratius, *verbo Sarcophagus*, & Samuellius, *conclus* 9. Et dictus lapis præfatum habet nomen *à carne edenda.* Et inde pro Sepulchro, aut Sepultura conuenienter, à citatis Authoribus, vsurpatur. Allegat Passeratius Iuuenalem, *sat.* 10. dicentem. *Sarcophago contentus erit.* Et D. Augustinum, quem etiam recenset Samuellius *lib.* 18. *de Ciuitate Dei, c.* 5. *tomo* 5. dicentem. Arca enim; in qua mortuus ponitur, quod omnes iam, Sarchophagum vocant, à nostris pro Sepulchro vsurpatur. Allegat etiam Samuellius, *Legem Libertis, ff. de Alimentis, & cibariis legatis.* Plinium, *lib.* 2. *c.* 96. *& lib.* 35. *cap.* 17. *Historia*, & Valerium Maximum, *lib.* 11. 19

Sedes.

Sepultura etiam *Sedes* dicitur, appellatur. Pro quo Samuellius, *conclus.* 13. allegat *L. penultimam Cod. de Sepulchro violato, L. Qui in Insulis*, §. *Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Tertulianum, *de Resurrectione carnis, c.* 37. Cassiodorum, *lib.6. Epist.* 8. Plinium, *lib.* 7. *c.* 16. Acciumque poëtam apud Gellium, *lib.* 1. *c* 24. quos ipse sequitus Samuellius. Addo & Passeratium, *verbo Sedes* & penes eum, Principem poetarum Virgilium, sic 6. *Æneid.* canentem. 20

Sedibus vt saltem placidis in morte quiescam.

Et quidem non immerito nomen *Sedis*, traditur *Sepulturæ.* Quia *Sedes* interdum ponitur pro habitatione, & domicilio, tam in singulari numero, quàm in plurali, vti idem Passeratius, paulò ante dixerat. Pro qua veritate firmanda, recenset Ciceronem, *de Prouinc. Consular.* In sequentia prorumpentem. Nam si ille aditus Gallis patuisset, nunquam hæc vrbs summo imperio domicilium, & sedem præbuisset. Allegat eundem Cicer. pro *Cluentio*, dicentem, Sedatorum sedes. Virgilium etiam 1. *Æneid* sic canentem

Hic tamen ille vrbem Patauì, sedésque locauit . Teucrorum.

Refert & Ouidium, *Eleg. lib.* 1. *Trist.*

Quásque petam sedes hospes in vrbe liber.

Et *lib.* 4. *Eleg.* 1.

Hic ego solita iaceo nouus incola sedis.

Allegat etiam Senecam, *cap.* 2. *de Consol. ad Mart*, ibi. In sedem suam animum reponere.

Item & Suetonium, *in Aug. c.* 28. dicentem. In sua sede Rempublicam sistere. Cum igitur Sepultura domicilium sit nobis post mortem, ita vt illam habitare perpetuò debeamus vsque ad consummationem mundi, quovsque Tuba illa canat, de qua *Matthei c* 24. *versic.* 31. dicitur. Et mittet Angelos suos » cum tuba, & voce magna: & congregabunt electros » eius à quatuor ventis, à summis cœlorum, vsque ad » terminos eorum: Optimo iure, appellari potest *Sedes*, prout nomen istud, habitationem, significat. »

Sepulchrum.

Nomen *Sepulchrum*, quod vti Passeratius *eodem verbo*, & Samuellius, *conclusione* 16. aiunt, à sepeliendo dictum est; vel à seorsum; et à pulchro. *A seorsum* quidem, quia à viuis ibi cadauera sepeliantur, hoc est separantur. Et à *Pulchro*, quasi *semi Pulchro*; cum non ita intus, vt foris est, pulchrum existat. Nomen igitur Sepulchrum pro omni loco Sepulturæ vsurpatur. Passeratius, & Samuellius *ex L. Prator ait, ff. de Sepulchro violato.* 21

Sepultura.

Sepultura.

22 Hoc nomen, quandoque pro funeratione, & actu ipso sepeliendi vsurpatur. Vndè Plinius apud Passeratium dixit. Post sepulturam, aliæ Manium ambages sunt. Cicero 1. *Tusc.* Cuius hoc dicto admoneor, vt aliqoid etiam de humatione, & Sepultura dicendum existimem. Quandoquè etiam pro loco ipso in quo mortuorum corpora collocantur, vt in præsentia accipitur. In qua acceptione, illo vsus est, apud ipsimmet Passeratium Sulpic. *ad Ciceronem lib.* 4. cum dixit. Ab Atheniensibus locum Sepulturæ intra vrbem vt darent, impetrare non potui. Et de vtraque acceptione, ego ipse alibi.

Manius *prænomen eorum, qui manè nati sunt.* Lucius *prænomen eorum, qui prima luce nati sunt.*

Pro Plinij loco, hic ex Passerario recensito, ex eodem adnoto, nomen *Manius*, pronomen esse, quo quidam Romanorum appellati sunt, quod manè nati essent: sicut Lucij prænomen erat iis, qui prima luce nascebantur. Sic ille *verbo Manius*, vbi ait: Hoc prænomine appellatus est Martius quidam, qui (vt scribit Plinius, *lib.* 8. *capite* 5.) in summa annonæ caritate, populo singulos frumenti modios, singulis assibus vendidit. Omnia verba, Passeratij sunt. Ex quibus colligo, *Manios*, de quibus idem Plinius, in loco ante allegato, fuisse de iis, qui sic appellati sunt, quod manè nati essent.

Thesaurus.

23 Sepulturæ hoc nomen tribuitur, à Francisco Maria Samuellio, *conclus.* 13. qui pro se allegat *Legem penult. Cod. de Sepulchro violato. L. Qui in insultu §. Diuersos, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Tertulianum, *de Resurrectione Carnis, cap.* 37. Cassiodorum, *lib.* 6. *epist.* 8. Plinium, *libro* 7. *cap.* 16. & Accium Poëtam apud Gellium, *lib.* 1. *cap.* 24. Et fortè hoc nomen, Sepulturæ tribuitur, quia licet Thesaurus propriè sit, vt ait Paulo Iure consulto, *de Acquirendo rerum dominio, L. nunquam*, sit tam vetus dispositio pecuniæ, vt eius non extet memoria, & iam dominum non habeat: accipitur etiam pro quibusuis diuitiis repositis, vti Passeratius *verbo Thesaurus*, ait ex Cicerone *in Epist.* Ibi. Non si Varronis Thesauros haberem, tantos sumptus sustinere possem. Et ex eodem 2. *de finib.* Suppeditare alicui aliquid de suis Thesauris; at per translationem accipitur pro quodam quasi penu, vulgo *Prouision*, quarumuis rerum repositarum, vti ait Passeratius *verbo Thesaurus* ex Quintil. *lib.* 2. *cap.* 7. dicente: Abundabunt autem, copia verborum optimorum, & compositione, ac figuris iam non quæsitis, sed sponte, & ex reposito velut thesauro se offerentibus. Tribuitur igitur, vt autumo hoc nomen, Sepulturæ, ob istam vltimam Thesauri acceptionem, quia scilicet reponuntur in ea hominum cadauera vt seruentur.

Tumulus.

24 Nominis istius, ethymologia est, vti Passeratius *eodem verbo*, & Samuellius, *conclus.* 6. quasi tumens humos, quæ sepulto homine eleuatur: solet enim vbi aliquis sepelitur, terra eminere. Vsurpatur hæc vox *Tumulus*, pro sepultura, tam in Sacra Scriptura,
» quàm in profanis litteris. Fuissem quasi non essem,
» de vtero translatus ad tumulum, ait Sanctus Iob.
» *cap.* 10. *& cap.* 17. Spiritus meus attenuabitur, dies
» mei breuiabuntur, & solùm mihi superest Sepul-
» chrum. Pro eadem re, sepultura scilicet, vsus est, *Sepulchro* hîc, *Tumulo*, ibi. Quo etiam vsus fuit, penes Samuellium, D. Hieronymus, *in cap.* 10. *Matthæi*, & penes eundem, & Passeratium Virgilius. 3. *Æneid.* Ibi.

O felix vna ante alias Priameia Virgo.
Hostilem ad tumulum Troiæ sub mænibus altis
Iussa mori.

Et Cicero, *lib.* 3. *Quæstionum Tusculan.* ex Homero.
Quò magis est æquum tumulis mandare peremptos.
Firmo animo, & luctum lacrymis finire decernis.

Vrna.

Nomen denique *Vrna*, aliquando Sepulturæ datur. Authores sunt Passeratius *verbo Vrna*, & Francisc. Maria Samuellius, *conclus.* 10. eo quod olim mortuorum cineres in vrna seruabantur. Vndè Cicero, 1. *Tusc.* Quid Poëtæ? nonne post mortem nobilitari volunt? vndè ergo illud? 25

Aspicite, ô Ciues senis Enni imaginis vrnam.

Vnde vox, quandoque sumitur pro vase, quo aqua è puteis, vel è fluminibus hauritur, *vulgo cantaro, pozador, ô vasija para sacer agua.* Quandoque vsurpatur pro vase, quo Iudicum, aut votum decisiuum in re aliqua habentium, Suffragia colliguntur. Quandoque etiam accipitur pro mensuræ genere capiente quatuor congios, hoc est amphoræ dimidium, *Congius*, est mensura liquidorum, sex continens Sextarios. *Sextarius* est mensura binas cotulas, quæ & heminæ dicuntur capiens. *Hemina* mensura exigua est. Vndè Quint. *lib.* 6. *c.* 4. Fabius Maximus (inquit) incusans Augusti congiariorum, quæ amicis dabantur exiguitatem, heminaria esse dixit, id est tenuia, & exigua. Hæc Passeratius, *verbo Hemina.* Hæc certè vini mensura, assignata est *in Sancta Regula, cap.* 40. à Sanctissimo Patriarcha nostro Benedicto, ibi. Tam in infirmorum contuentes, imbecillitatem, credimus *Heminam* vini per singulos sufficere per diem. In quem locum Nicolaus Brauo, *num.* 4. *pag.* 236. sic vt sequitur, ait.

Congius *qualis mensura sit.* Sextarius *genus est mensuræ.* Hemina, *mensura est exigua.*

Ex quibus mihi persuadeo, designatam mensuram vini, à Regula concessam, non esse adeò amplam, vt aliqui autumant; neque in hoc cum Declaratorio illo Congregationis Casinensis, seu sanctæ Iustinæ, conuenio (concedente scilicet suis de vino, quantum expedit, ita vt iuxta Regulam, non subrepat satietas, vel ebrietas;) propriúsque ad rem accedere existimationem Episcopi Vegellensis reor, & iam si omni adminiculo nudam protulerit. Hæc ille. Existimatio autem D. Antonij Perez est, *Heminam* idem mensuræ genus importare, quod quartæ partis minutæ mensuræ, quæ Hispanicè *Azumbre* dicitur, quæ quidem quarta pars, vulgo etiam *Quartello* appellatur.

DISQVISITIO I.

Quid sit Sepultura, & quotuplex?

BREVIARIVM.

Berchotius.

Monachus fuit Benedictinus. n. 1.

Sepultura.

Triplex Sepulturæ genus distinguitur, & explicatur. n. 1. 2. 3. 4.

Sepultura Ecclesiastica, quæ corporalis dicitur, materialiter sumitur, & formaliter. n. 5.

CONCLVSIO I.

TRiplex est genus Sepulturæ. Corporalis. Virtualis. Et Supernaturalis. 1

Ita Sepolturas distinguit Magnus Petrus Berchorius Pictauiensis, Benedictinus Monachos, *in Dictionario Morali, verbo Sepelire*, sicque explicat.

Sepul

Sepultura Corporalis, est illa, quâ humana corpora sepeliuntur, & quâ post mortem, iuxta Ecclesiæ morem, reconduntur. Primo enim sudario inuoluuntur: secundo, in feretro ornato ponuntur: tertiò, circa ea ipsa cerei accenduntur: quartò, ad foueam deferuntur: quintò, à cantantibus Sacerdotibus conducuntur: & sextò, in terra inferiùs inhumantur. Quod quidem Sepulturæ genus demonstratur, cum dicitur, *Dormiuit.* Per dormitionem enim Sepultura intelligitur, quia sicut homo volens dormire, infra pannos solet in lectum intrare, & ibi requiescere, sic per mortem homo dormire volens, pannis sudarij solet inuolui, & sic in loco sepulchri requiescit corporaliter, & sopitur, & ibidem absconditur, & velatur. Vnde *in Psalmo* dicitur. Sicut vulnerati dormientes in Sepulchris, & 3. *Regum* 11. Dormiuit Salomon cum patribus suis, & sepultus est.

2 Et hæc quidem Sepultura meditanda est, frequentanda, deflenda, & cum mœstitia deploranda, iuxta illud *Ecclesiastici* 38. Fili, in mortuum produc lacrymas, & quasi dira potestas, incipe plorare, & non despicias sepulturam eius. Et ob multa certè, quæ præfatus demostrat Doctor, dicens. Ad Pietatis officium exercendum: Orationis, & eleemosynæ suffragium impendendum: Communis casus naufragium meditandum, Amicorum suspirium consolandum: Vanæ gloriæ dispendium detestandum: Humanæ vitæ compendium cogitandum.

3 *Sepultura Virtualis*, illa est, quâ quilibet virtuosus, & perfectus homo per humilitatem sepultus, & in seipso reconditus, & absconsus est. Vndè *Genesis* 15. ad Abram dicitur: Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus, in senectute bona. Sicut enim ille, qui corporaliter sepelitur, sudario inuoluitur: in feretro ornato ponitur: circa illum cerei accenduntur: ad foueam defertur: cantantibus Sacerdotibus conducitur: & tandem in terra inferiùs humatur: ita iustus debet poni in sudario puritatis conscientiæ: in feretro ornato exterius honestate apparentiæ: cereis, & luminaribus, sapientiæ scilicet claritate circondari: ad foueam mortis, per mortis, & humanæ defluentiæ considerationem deferri: circa eum cantus diuinæ laudis, & spiritualis lætitiæ audiri: & inhumari per sepulturam, & absconsionem suæ virtutis, & existentiæ.

4 *Sepultura* tandem *Supernaturalis*, est Sepultura animarum beatarum, quæ in paradiso sepeliri dicuntur, in quantum à nostris visibus absconduntur: quod ostenditur cum dicitur: *In Ciuitate*: id est, Cœlestium Ciuium fœlicitate. De qua Sepultura *Iob.* 3. dicitur. Gaudentque vehementer cum inuenerint Sepulchrum.

Hac de diuisione Sepulturæ. Sed omisso secundo, & tertio illius genere, ad primum, de quo in præsenti opere nostro, disserendum nobis est, redeamus. Sit pro eo.

CONCLVSIO II.

5 Sepultura Corporalis, & Ecclesiastica dupliciter sumitur: materialiter scilicet, & formaliter. *Sepultura*, in prima acceptione, est locus in quo cadauer mortui reconditur. Ista descriptio, doctrinę Petri Berchorij modò traditæ consonat, & traditur à Martino Bonacina *tomo* 2. *de Contractibus, disputat.* 3. *q.* 21. *puncto* 1. *num.* 2. vbi addit etymologiam nominis, quod scilicet Sepultura dicitur *à sepeliendo*, seu *à sepiendo*: eo quod cadauer humo, veluti sepe circunditur, & circumsepiatur. Qui quidem locus etiam sepulchrum communiter vocari solet, sicut & Sepultura, vti Samuellius ait, *conclus.* 16. *ex L. Præter ait*, §. *Sepulchrum, ff. de Sepulchro violato.* Quare in hoc opere, nunc Sepulturæ nomine, nunc Sepulchri appellatione, seu vocabulo, pro eadem omninò vtemur re. Sepultura autem formaliter sumpta, est actio ipsa, seu officium sepeliendi. Ita idem Bonacina *num.* 3. docet.

DISQVISITIO II.

Quid sit Ecclesiasticæ Sepulturæ locus?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Quibus ritibus, & locis pro cadaueribus tumulandis, vsi fuerint Gentiles, & Iudæi, remissiuè. n. 1.

Locus pro Sepulturis fidelium Christianorum, quinam sit. n. 2.

Consuetò agimus in præsenti de 1 Sepultura Ecclesiastica, & de eius loco, relictis varijs modis, & locis tumulandi mortuorum cadauera apud Gentiles, & Hebræos obseruatis: quorum ritus, quoad funera, cadauera, atque Sepulchra, Aloysius Nouarinus, in suis satis etuditis Schediasmatibus, seu obseruationibus sacro-profanis, & alij recensent. Cum autem non sit meum de iis instituere sermonem, eos lubens omitto, & de Sepultura ab Ecclesia, pro suis humandis fidelium corporibus statuta, agere aggredior: & ea, quæ scitu digniora inueni, in sequentibus tractatibus, & disquisitionibus, auidè illustrare decreui. Et pro præsentis, breui resolutione sit.

CONCLVSIO.

Locus pro Sepulturis Ecclesiasticis, ad fidelium 2 cadauera tumulanda, fuit, & est Cœmeterium: locus scilicet, in plurimum, iuxta Ecclesias, & Basilicas destinatus, designatus. Et iam etiam hodie, ferè omnes Ecclesiæ, & Basilicæ Parochiales, & Regulares, aptæ sunt, & capaces, vt in eis Sepulturæ fiant, quibus fidelium corpora recondantur.

Hæc conclusio, manifestè constat, ex dictis *Tractatu primo, Disquisitione prima*: & ita omnibus illius veritas nota est, ex communi, & vniuersali Ecclesiæ praxi, vt nulla, aut parua probatione indigeat. Sed pro illius exacta dilucidatione sit.

DISQVISITIO III.

An tempore perantiquo intra Ecclesiam licuerit fidelium cadauera tumulari: & an liceat hodie, intra cuiuslibet Ecclesiæ ambitum illa sepelire?

BREVIARIVM.

Clotarius.

Obiit Rex Francorum Clotarius anno 565. n. 10.

Cœme

VArii, & multi reperiuntur in Ecclesia mores, & vsus circa locum Sepulturæ, iuxta temporum diuersitatem, & Iurium dispositionem. Vnde distinguere libuit tempora, vt concordentur iura. Quod certè, vt autumo, meliori non possum facere, & clariori modo, quàm *Disquisitionis* resolutionem, in plures assertiones diuidendo.

Consultò indefinitè, & in vniuersum inquiro, 1
An licuerit fidelium cadauera in Ecclesia tumulari. Quia non solùm ignobilium hominum cadauera, sed Nobilium etiam, Magnatum, Principum, Regum, & Imperatorum mos olim, & consuetudo fuit extra Ecclesias, & Basilicas tumulandi. Infans Comes Don Vela, Dominus Domus de Ayala, eius fundator, Maior Comitum de Ayala, & fere omnium Hispaniæ Dignitatum, seu Principum sæcularium, imò & Regum Christianorum, & Imperatorum, vti in Genealogia Domuum de Ayala, & de Murga, nondum excussa ostendo, extra Basilicam Sanctæ Mariæ de Respaldiza, ante eius portam sepultus fuit in Prouincia de Ayala, in distantia duarum leucarum ab Ordunia Ciuitate, vbi postquam in Arca lapidea, in qua fuit tumulatus, quingentis ab hinc annis, vsque ad hodiernum diem integer perseuerat, vti illius incolæ testantur. Et Amiax, *l. 3. c. 3. fol.* 125. Vincentius Blascus de Lanuza, *lib. 4. cap.* 43. & Alphonsus Lupus de Haro, *in suo Nobiliario*, vbi de Domo de Zarate, huius Principis nobilem faciunt commemorationem.

De Constantino etiam Magno, qui anno 337. 2
obiit, testatur ex Cardinali Cæsare Baronio, Henricus Spondanus eodem anno, in eius Compendio, eum neutiquam fuisse tumulatum in Basilica Apostolorum, sed foris in eius atrio, seu vestibulo, Quod & narrat D. Ioannes Chrisostomus, & in gloriam extollit Apostolorum, *homilia 26. in Epistolam ad Corinthios 2. & hom. 66. ad Populum Antiochenum.* De quo Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 1. conclus. 7.* vbi etiam recenset Optatum Mileuitanum, *de Schismate Donatistarum* Theodoretum, *Epistola ad Aurelium Presbyterum,* & alios. Sit ergo.

CONCLVSIO I.

OLim, ex Ecclesiastico iure, intra Ecclesiæ ambitum, nulla defunctorum corpora sepelire licebat, ipso iure Ecclesiastico prohibente. 3

Ita docent Glossa, *in Can. Pracipiendum*, *verbo Sepeliantur*, 13. *quast.* 2 Ioannes Azorius, *Institut. Meralium, part.* 2 *lib.* 2 *c.* 6. *versic. Cautum.* Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 6. *De officio, & potestate Parochi, cap.* 26. *n.* 6. *& in Canon. Pracipiendum, el* 15. 16. *q.* 2. Samuellius, *vbi proximè, conclus.* 4. vbi allegat *Legem Nemo, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*. Burchardum, *l.* 3. *c.* 157 Durandum, de modo celebrandi *Concilia Generalia, part.* 3. *c.* 11. Et alij passim Doctores grauissimi, it cautumant.

4 Probatur *primò* conclusio, *ex Canone Pracipiendum*, §. *Prohibendum est, el* 16. 13 *quast.* 2. desumpto ex Concilio Varensi, in hunc modum definiente. Prohibendum est etiam secundùm Maiorum instituta, vt in Ecclesia, nullatenus sepeliantur, sed in atrio, aut porticu, aut in exhædris Ecclesiæ. Intra Ecclesias verò aut prope Altare, vbi Corpus, & Sanguis Domini conficitur, nullatenus sepeliantur. Homines scilicet: de hominibus enim sepeliendis: absolutè, & indistinctè loquitur Conciliare illud Decretum.

5 *Secundò* probatur *ex Concilio* Bracharensi, sub Honorio Papa Primo, *celebrato*, vti refert Bartholomæus Carranza, & Miranda Toletanus Archiepiscopus, *in Summa Conciliorum*. Qui quidem Pontifex Summus Honorius, Sedem ascendit Petri, anno Domini centesimo, vigesimo secundo. Definitio Concilij, *in Can.* 36. prout à Petro Crespetio, Cœlestino Monacho recensetur, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Sepultura*, talis est. Placuit, vt corpora defunctorum, nullo modo intra Basilicam Sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, foris circa murum Basilicæ vsque adeo non abhorret.

6 Probatur *Tertiò* ex *Epistola Decretali, de construenda Ecclesia*, Episcopo Messanensi à D. Gregorio Magno Papa huius nominis Primo, quæ habetur in eius Registro, *lib.* 12. *indictione* 7. *la* 10. in qua sic ait. Et ideo frater charissime, si in tuæ Diœcesis ciuitatis iure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, &c. Creatus fuit Pontifex præfatus Gregorius, *anno Domini* 590. & abiit ad Cœlum, *anno* 604.

7 *Quartò* probatur conclusio, *ex Can. Ecclesiam, el* 27. *de Consecratione, distinct.* 1. desumpto ex Concilio Agripinensi, in quo sic habetur. Ecclesiam in qua mortuorum cadauera fidelium, siue infidelium sepeliuntur, sanctificare non licet; sed si apta videtur ad consecrandum inde euulsis corporibus, & rasis parietibus, vel tignis eius loci, reædificetur: sed si hæc consecrata ante fuerit, Missas in ea celebrari licet, tamen si Fideles fuerint, qui in ea sepulti sunt. Hæc ibi. Vbi satis apertè diffinitur non licuisse, in Ecclesia sepelire.

8 Ratio autem quare in Ecclesia fuerit fidelibus interdicta Sepultura, *ex dicto Canone Pracipiendum* facilè colligitur ibi: Vbi corpus, & Sanguis Domini conficitur. Quia scilicet Ecclesia locus est specialiter Deo dicatus, cui mors vltra non dominabitur. *Roman.* 6. *versic.* 9. Vbi quotidie colitur, & veneratur. Vnde indecorum videtur, & turpe receptaculum fieri mortuorum. Quocirca Glossa *in dictum Canonem*, ita fatur. Immo prohibetur fieri Sepultura in Ecclesia: quia locus ille specialiter Deo dicatus est, cui mors vltra non dominabitur. Hæc Glossa. Videatur etiam Samuellius, *loco reddito conclus.* 6. cum Gratiano, *Disceptationum forentium tom.* 2. *cap.* 110. *num.* 34 & cum Rota *in Pampilonensi Sepultura*, 30. Maij, 1591.

Quæ vtique ratio, semper viget, cum Paulus Papa Quintus, *in Ritnali Romano*; *in Rubrica de Exequiis* dicat. Vbi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur, & vbi fieri potest, restituatur; at vero cui locus Sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tantum detur. Cadauera autem prope Altare, non sepeliantur. Expende verba *prope Altare*, quæ etiam *in recensito* continentur *Canone*.

9 Procedit autem prohibitio, non solùm in Capella maiori Ecclesiæ vti autumare, asserere videtur præfatus Samuellius, *vbi proximè*, *numero* 7. per hæc verba. Quæ dicta prohibitio, procedit in Capella maiori, vt declarauit Rota, *in Calagurritana de Amurrio* 12. *Decembris*, 1603. coram Ludouisio, qui fuit postea Gregorius XV. Papa. Hæc ille. Sed procedit in tota Ecclesia, vti *ex redditis textibus* euidenter demonstratur. Prædicta autem Rotæ Decisio, quam etiam refert Martinus Bonacina, *in Summa, tomo* 2. *disputat.* 3. *de Contractibus*, *quast.* 21. *punct.* 3. *numero* 4. non loquitur in genere, sed in specie, de Sepultura, quam habet in Parochiali Ecclesia Sanctæ Mariæ de Amurrio Domus, & Palatium de Murga. De qua, & de eorum Dominis, sic Rota in sententia diffinitiua coram R. P. D. Petro Francisco Gipsio, in secunda, & tertia instantia per alias confirmata sententias, & executioni demandata, *vndecima die Maij, de anno* 1598. *& Vigesima Octaua mensis Septembris, de Anno* 1605. Videlicet.

10 Decernimus, sententiamus, & diffinimus dicto Domino Lupo de Murga, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum Dominis Domus, & Palatij de Murga pro tempore existentibus, spectare, & pertinere præeminentias, antelationes, & Ius sedendi in dicta Ecclesia, in primo, & præeminentiori loco: necnon in offerendo, in eundo processionibus, in sumendo pacem ante dictos Ioannem de Vrrutia, & ante Mariam Venero coniuges, & ante cæteros alios Parochianos, incolas, & habitatores dicti loci, eorumque vxores, filios, & fœminas quascumque respectiuè; videlicet, hominibus, ante homines; & fœminis, ante fœminas; exceptis tamen Dominis Domus de Ayala, & Amurrio, & Clericis dictæ Ecclesiæ. Et proinde, attento, quod dicta Ecclesia de nouo est ampliata, & Altare maius ex illo loco, vbi anteà erat, fuit mutatum, necnon sepulturam, quam habebat Domus de Murga in dicta Ecclesia antea quàm illa esset mutata, esse transferendam ad Capellam maiorem nouiter ampliatam, siue ædificatam, in eadem parietate, & distantia trium pedum à gradibus Altaris Maioris Sanctissimi Sacramenti, & ante dictum Altare, in quo seu qua ante ampliationem dictæ Ecclesiæ existebat.

11 Hæc omnia ad amussim *in præfata Rota sententia* continentur. Et in Decisione recensita Ludouisi fuit dictum, Dominum Palatij de Murga potuisse impedire, ne in dicta sua Sepultura, & Capella maiori Ecclesiæ de Amurrio, aliquis sepeliretur, absque ipsiusmet Domini licentia: quia vsus fuit Iure suo. Vnde ex ea, non benè Samuellius docet prohibitiones antiquorum Iurium, de non sepeliendo intra Ecclesias, procedere in Capella maiori.

CONCLVSIO II.

12 Licet olim nemini licuerit in Ecclesia, aut in Basilica quidem sepeliri; in progressu tamen temporis aliquibus personis in Dignitate Ecclesiastica, aut in Sacerdotali constitutis, & in virtute, & sanctitate

sanctitate præstantissimis, permissum fuit à Conciliis, & à Summis Pontificibus, in Basilicis, ac in Ecclesiis tumulati.

Hanc tenent Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuersi* 1. *conclus.* 5. cum Euagrio, *lib.* 4. *cap.* 3. & 31. Burchardo, *lib.* 3. *cap.* 17. Optato Mileuitano, *lib.* 3. *de Schismate Donatistarum*, Nicephoro, *lib.* 14. *cap.* 58. & Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. & 7. *partis secundæ, pag. mihi* 69. & *de Officio, & potestate Parochi, cap.* 26. *num.* 7. cum Glossa, & Turrecremata, *in Can. Nullus mortuus*, mox citandum, *in fine.* Conrad. Brun. *de Ceremon. lib.* 2. *capite secundo, versic. Illud tamen*, Petro Gregorio *Syntagm. Iuris, lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 12. & aliis, (de quibus Cencius *ad Decretum, Collectan.* 46. *num.* 1.) interpretantibus textum, ibi: fideles Laici: non de omnibus fidelibus ex fide Baptismi, sed de his, qui ex fidei virtute, & constantia, Sancti habiti sunt, miraculisve coruscant, vel aliàs insignes personæ extiterunt. Verba sunt Barbosæ, satis quidem opportuna *pro expositione statim dicto Canoni* à me reddenda.

13 Probatur *primò* conclusio ex Concilio Moguntino, seu Magociensi I. sub Carolo Magno celebrato *anno Domini* 813. teste Baronio, & Spondano illius Compendiatore, qui quidem Canon adest *causa* 13. *quæst.* 2. sub verborum tenore. Nullus mortuus infra Ecclesiam sepeliatur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni Presbyteri, vel fideles Laici. Hæc ibi. Vbi non concedit Concilium, fideles Laicos posse in Ecclesia sepeliri, immò excludit. Dictio enim *Vel*, ibi copulatiua non est, sed idem quod *etiam* significat. Quasi diceret. Nullus præter Episcopos, Abbates, & dignos Presbyteros etiamsi fideles Laici sint, infra Ecclesiam sepeliatur.

Sic præfatum intelligo Concilium. Cum, quia dicta dictio *Vel*, licet plerumquè coniunctio disiunctiua sit, idem quod dictio *aut* significans, non tamen rarò pro *etiam*, vel pro *vel etiam* ponitur. Passeratium testor. Tum etiam, quia Concilium Triburtense, sub Arnulpo Cæsare, *anno Domini* 895. celebratum, *in Can.* 17. in hunc modum definiuit. Secundum statuta Sanctorum Patrum, & experimenta miraculorum prohibemus, & præcipimus, vt deinceps nullus Laicus in Ecclesia sepeliatur, nisi fortè talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per vitæ meritum, talem, viuendo, suo corpori defuncto, locum acquisiuit. Hactenus in illo Conciliari Decreto à Petro Crespetio *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Sepultura* relato, interpretationem genuinam Concilij Moguntini desumo, & secundam huius conclusionis, concludentem probationem.

14 *Tertiò* probatur *ex Concilio Mannetensi*, ab eodem Crespetio, *vbi proximè* recensito, quod *in cap.* 6. Signanter vetat, ne vllatenus Laici in Ecclesia sepeliantur, sed in atrio, aut in porticu, aut extra Ecclesiam.

CONCLVSIO III.

15 Pia tandem mater Ecclesia, omnibus fidelibus indifferenter indulsit, vt sibi bene valeant eligere sepulturam, non in Cœmeteriis solùm, sed in Basilicis, & in Ecclesiis.

Hanc tenent Glossa *in cap. Ex parte, in casus formatione, & verbo Parochianum, el* 5. *de Sepulturis, & in cap. Cum liberum, in casus etiam formatione, & verbo Disposuit, el* 6. *eod. tit.* Augustinus Barbosa, *vtrobiquè. Et de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 8. *ac de Officio Parochi, cap.* 26. *num.* 8. cum pluribus, quos pro more recenset suo. Et Samuellius, *dicta disputat.* 1. *controuersia* 2. *conclus.* 4.

Probatur *primò* ex nostro Benedictino Paschali Papa Secundo, qui in Sede Petri sedit anno 1099. 16
allegato *parte* 43. *Concilij Lateranensis* sub Alexandro Papa Tertio, *cap.* 1. qui vti exscribit Petrus Crespetius, *vbi proximè, pag. mihi* 844. sic statuit. Volumus, ac iuxta Canonum sententiam nobis probabile videtur, vt sicut morienti conceditur rerum suarum iudicium facere, quocumque loco sibi placuerit, sic nimirum iustum est sui corporis licentiam habere eligendi sepulturam in quocumque loco voluntas extiterit, siue in Monasteriis, siue in aliis locis. Hucusque Paschalis secundus.

Secundò probatur *ex cap. Ex parte el* 3. *de Sepulturis, & ex cap. Cum liberum el* 6. *eod. tit.* in quibus dictus Alexander Tertius supponit, Laicos facultatem habere, vt in Ecclesiis sepeliantur; In primo enim sic decernens ait. Ex parte Canonicorum Obrigen. nobis est intimatum, quod Prior de Insula quendam Parochianum suum post appellationem ad nos factam in sua Ecclesia sepeliuit, & infrà. Mandamus, quatenus præfatum Priorem compellas, vt memoratis Canonicis prædicti Parochiani corpus restituat, & exindè amicabiliter conueniat cum eisdem. Hæc ibi. In secundo verò sic ait. 17

Cum liberum sit: & infrà. Ad audientiam nostram peruenit, ex conquestione Abbatis, & Fratrum Sancti Martini Laudun. quod cum Presbyter quidam corpus cuiosdam mulieris (prout in vltima voluntate disposuit) ad eandem Ecclesiam sepeliendum deferret, Monachi Sancti Vicentij Lauden. corpus ipsius violenter rapere, & in Ecclesia sua sepelire minimè dubitarunt: & infrà. Mandamus, quatenus si ita esse inueneritis, præfatos Monachos compellatis, vt ossa præfatæ mulieris, & beneficia, quæ occasione sepulturæ ipsius recepisse noscuntur, memoratis Fratribus cum integritate restituant, & de cætero talia facere non præsumant. Hactenus *in dicta Decretali*: ex qua, & ex præcedenti, secunda, & tertia resultat probatio. 18

Rationes ad hanc concessionem Summos Pontifices moouentes, recensentur à Patre nostro Gregorio Magno, relato, *in Canone, cum grauis, el* 17. 13. *quæst.* 2. & à Glossa, *verbo Sepeliantur. Prima*, quam Gregorius assignat, est: quia eorum proximi (mortuorum scilicet) quoties ad eandem Ecclesiam veniunt, suorúmque sepulturam aspiciunt, recordantur: & pro eis Domino preces fundunt. Huic aliàs addit Glossa, & est *secunda* in ordine: quia scilicet specialiter commendantur Patrociniis Sanctorum illorum, in quorum nomine dedicata est Ecclesia. *Tertia*, quia minus ibi vexantur à Spiritibus immundis. Et concludit Glossa. Et est hîc argumentum, quod ibi potius sepeliendi sunt homines, vbi maior est concursus populorum, vt in Cathedralibus Ecclesiis. Ita illa, quæ in hoc vltimo consonat *Canoni vbicumquè, el* 6. *eadem causa* 13. & *quæst.* 2. ex Concilio Triburensi desumpto, in quo sic statuitur. Vbicumquè temporum, vel locorum facultas tulerit, apud maiorem Ecclesiam, vbi Sedes est Episcopi, sepulturæ celebrentur. 19

Vndè meritò, iuxta Sanctorum corpora sepeliri, ab antiquis sæculis, fidelibus optatissimum fuit. Quod Clotarij Francorum Regis, qui *anno* 565. obijt, exemplo comprobatur. Cuius corpus à filiis suis Suessionas translatum est, atque sepultum in 20

loco, qoem ipse delegerat ad Basilicam construendam in honorem nuper defuncti Sancti Medardi, quam postea Sigebertus filios ædificaoit. Henticus Spondanus, in Compendio Anoalium Ecclesiasticorum Cæsaris Baronij, *tomo 2. anno citato, num. 4.* Ædificauit igitur Sigebertus celeberrimum nostri Otdinis Cœoobium, & ad illius preces, præfatus Gtegorius Magnus, Primus huius nominis Ecclesiæ Romanæ Pooofex, illud maximis nobilitauit prætogatiuis, *an.* 593. vti videre licet *in Constitutione expedita lib. 2. Registri eius, indictione* 11. *post Epistolam 38. columna mihi* 79.

21 Meritò inquam optarissimom fuit sæculis superioribus iuxta Sanctorum sepeliri corpora; ab iis tamen, quos grauia peccata non deprimunt; secus verò à peccatoribus, qui in lethali decedunt facinore. D. enim Augustious relatus *in Canone Quibus peccata, el* 16. 17. *quæst.* 2. sic ait. Quibus peccata dimissa non sunt, à sacris locis post mortem adiuuari non possunt: quia quos peccata grauiora deprimunt, si in locis sacris, se sepeliri faciunt, restat vt de sua præsumptione iudicentur: quia eos sacra loca non liberant, sed de culpa temeritatis accusant. Hæc S. Augustioos.

22 Accinit præfatus Magnus Gregorius, dicens. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad absolutionem potius, quàm ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpota in Ecclesiis ponuotur. Quod melius ostendere poterimus, si ea, quæ diebus nostris, gesta sunt, breuiter enarremus. Ita D. Gregorius *lib. 4. Dialogorum, cap.* 50. incipit, *Quos grauia*, & refertur *in Canone Cum grauia, el 17. dicta causa, & quæstione.* Et in sequentibus quatuor, nonnulla stupenda accidisse testatur, quæ licet breuiter, libuit recensere, vtpotè, ad morum reformationem, maximè deseruientia.

23 *In capite* igitur 51. testatur Sanctos hic Doctor, in Ciuitate Portuensi fuisse quandam Sanctimonialem fœminam, qoæ carois quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem, atque stultiloquium non declinauit. Hæc defuncta est, atque in Ecclesia sepulta. Eadem autem nocte custos eiusdem Ecclesiæ per reuelationem vidit, quia deducta ante sacrum Altare per mediom secabatur, & pars vna illius igne cremabatur, & pars altera intacta remanebat Cumque hoc surgens mane Fratribus narrasset, & locum ostenderet in quo fuerat igne consumpta, ipsa flammæ combustio, ita ante Altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem fœmina igne corporeo fuisset concremata. Qoa ex re, apertè datur intelligi, quia, quibus peccata dimissa non fuerunt, ad euadendum iodicium, sacris locis, post mortem, non valeant adiuuari.

24 *Cap. 52. sequenti*, enarrat, Valerianum Patricium, in Brixia ciuitate defunctum, cum vsque ad ætatem decrepitam, leuis, ac lubricus extitisset, modúmque suis prauitatibus ponere contempsisset, & sepultum in Ecclesia fuisse. Eadem verò nocte, qua sepultus est, Beatus Faustinus Martyr, in cuius Ecclesia corpus illius fuerat humatum, Custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo, vt proijciat hinc fœtantes carnes, quas hic posuit: (Episcopus enim accepto pretio, locum ei in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset:) quod si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem Custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem trigesimo, eiusdem Ciuitatis Episcopus cum vespertina hora, sanus, atque incolumis ad lectum redijsset, subitâ, & inopinatâ morte defunctus est.

25 *In capite* 53. refert, in Genueosi vrbe obijsse Valentinum, Eeelesiæ Mediolaoensis defensorem, virum quidem valdè lubricum, & cunctis leuitaobus occupatum, & sepultum fuisse in Ecclesia Sancti Syri Martyris. Nocte autem media, in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si quis violenter ex ea expelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces, cucurrerunt Custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos Spiritus, qui eiosdem Valentioi pedes quadam ligatura strinxerant, & cum ab Ecclesia clamantem, ac nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. Mane autem facto, apetientes sepulchrum, in quo idem Valentinus positus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cúmque extra Ecclesiam quærerent vbi proiectum esset, inuenerunt. Ex qua re Petre collige, quia his, quos peccata grauia deprimunt, si in loco sacro sepeliri se faciant, restat, vt etiam de sua præsumptione iudicentur: quateons eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritaos accuset.

26 Deniquè *capite* 54. Magnus enarrat Gregorius, qoendam tinctorem in Vrbe Romæ obijsse, & in Eeclesia Beati Ianuarij Martyris sepultum fuisse. Sequenti autem nocte, ex eadem sepultura, audiente custode eius spiritum clamare cœpisse: *Ardeo: Ardeo*: Cum verò diu has duas voces emisisset, custos hoc eius nuntiauit vxori. Vxot verò illius eos, qui diligenter inspicerent artis eiusdem viros transmisit ad Ecclesiam, volens cognoscere, qualiter eius corpus esset in Sepulchro de quo talia clamaret. Qui aperientes sepulchrum, vestimenta quidem intacta repererunt, quæ nunc vsque in eadem Ecclesia, pro eiusdem causæ testimonio seruantur; corpus verò omninò oon inuenerunt, ac si in sepulchro eodem positum non fuisset. Hactenus præfatus Ecclesiæ Doctor, & Pontifex Summus, qui finem capiti imponit, addendo sequentia. Qua ex re colligendum est, qua vltione eius anima damnata sit, cuius & caro est ab Ecclesia proiecta. Quid igitur sacra loca sepultis prosunt, quando hi, qui indigni sunt ab eisdem sacris locis diuinitùs puniuntur. Hæc D. Gregorius.

27 Sed ad rationes redeundo, ex quibus meritò optatissimum fuerit, ac fit, in Ecclesia, & iuxta Sanctorum corpora, Fideles in Dei gratia decendentes sepeliri, libuit recensere *Canonem Non æstimemus*, §. *Quod verò, el 19. 13. quæst.* 2. ex Concilio Mogociensi desumptum, vbi sic habetur. Quod verò quis apud memorias Martyrum sepelitur, hoc tantùm videtur mihi prodesse defuncto, vt commendaos eum, etiam Martyrum patrocinio affectus, pro illo, supplicationis augeatur. Hæc Concilium, mutuo ab Augustino, in libro, de agenda cura pro mortuis, accepit. Et obserua, ly *memorias Martyrum*, pro Monumenos eorumdem supponere Martyrum, iuxta mentem eiusdem Sancti Doctoris, quam suprà, dum de nominibus sepulturæ, *num.* 13. §. *Diuus etiam Augustinus*, egimus.

Consultò dixi in Dei gratia decedentes. Quia id solùm locum habere queit, eorum respectu, qui in gratia, & non satis purgati, diem compleuerunt extremum. Nam de illis, qui impœnitentes mortui sunt, aliter dicendum venit. Quia in *Canone in præsenti, el* 20. 13. *quæst.* 2. D. Hieronymus ait. In præsenti sæculo scimus, siue orationibus, siue consiliis inuicem posse nos adiouari; cum, autem ante tribunal Christi venerimus, nec Iob, nec Daniel, nec Noë rogare posse pro quoquam, sed vnumquemque portare onus suum. Verùm hoc de

de impœnitentibus accipiendum est, de quibos Propheta dicit: Non dabit Deo placationem suam, oec prenium tedemptionis animæ suæ. Et ideò frater, non redimet eum, sed labotabit in æternum, & viuet adhuc in finem. De aliis enim intelligi non potest. Hucusque D. Hieronymus, in exponendis sacris Scripturis Doctor maximus à Deo prouisus, vti canit Ecclesia. Et hue spectat illud D. Ambrosij, Mediolanensis Præsulis, & Ecclesiæ etiam Doctoris, relatum *in Canone Aurum Ecclesia habet, el* 70.12. *quæst*.2. vbi ita fatur. Nemo potest dolere, quia in sepulchris Christianorum tequies defunctorum est. Id est, defunctotum perfectorum, vel saltem pœnitentium Christianorum.

29 Ex dictis intelligendum venit quando vetum habeat; quod Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1.disput.1. controuerſ.1.concl.6. num.*13. in hac ait propositione. *Non temerè sanè postea corpora fidelium in Ecclesia inolenit tumulari.* Temetè enim in Ecclesia tumulantur, qui impœnitentes ex præsenti migrauetant vita; sine temetitate autem, qui sine culpæ lethalis conscientia, diem clausetunt extremum. Quia ita babetur in teddito *Canone Non æstimemus.* Quamuis (inquit ibi, D. Augustinus) non pro quibus fiunt (sacrificia scilicet, siue Altaris, siue orationum, siue eleëmosynarum) omnibus prosint; sed his tantum, pro quibus dum viuunt, cooperantur vt prosint. Idem Augustinus, *in Canone, Quibus peccata, suprà, num.*21. relato, ait, quod decedentes in peccato mortali sacra loca non libetaot, sed de culpa temetitatis accusant.

Gregotios etiam Magnus tecensitus *num*.22. ait, Quos peccata grauia deprimunt, non ad absolutionem potiùs, quàm ad maiotis damnationis cumulum, eorum cotpora in Ecclesiis ponuntur. Sed quia non discetnimus, qui sunt, qui dum vixerunt cooperati fuerint, vt eis sacrificia prodessent, opottet (inquit Augustinus, *in eodem Canone Non æstimemus*) ea pro tegenetatis omnibus facere: vt nullos eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint, & debeant peruenire. Meliùs enim supetetunt ista his, quibus nec obsunt, nec prosunt, quàm eis deetunt, quibus prosunt. Hæc D. Augustinus, cui consonat Petrus Lombardus, Magistet Senteotiarum, & Parisiensis Episcopus, (qui fratet extitit insignium Vitginum, nostti Gratiani, Decreti Compilatoris, & Petri Comestoris, & floruit tempore Contadi Tettij Impetatotis *anno Domini millesimo centesimo quadragesimo*) in 4. *distinct*. 45. vbi *de suffragiis Defunctorum.*

Petrus Lombardus Mag. *Sentent. floruit Anno* 1140.

CONCLVSIO IV.

30 Locus ad sepolturam Fidelium in hoc nostto tempore aptus, & licitus, Ecclesia est, Cœmeterium, & quilibet alius locus Ecclesiæ proximus, ad Fideles sepeliendos deputatus ab Episcopo.

Conclusionem istam tenent D. Antoninus, *in Summa, part.*3. *titul.* 10. *de Sepulturis, cap.*5. §.2. Emmanuel Roderiquez, *tom.* 3. *QQ Regularium, quæst.*58. *artic.*1. Hieroonymus Roderiquez, *in illarum compendio, resolut.*128.*num.*1. cum Simanca, *de Catholicis Institutionibus, cap.*18.*num* 9. *ad medium*, & Durando, *in Rituali Diuinorum Officiorum, lib.*1. *cap* 5.*num.*12. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom* 2. *part* 4. *verbo Sepultura, num.*3. cum Angelo, *verbo eodem, num.*2 & Syloestro, *ibidem quæst.*1. & Eligius Bassæus, *in Floribus Theologia practica, verbo etiam Sepultura, num.*1. com Paulo Laymano, *lib.*3. *sect.*5. *tract.*5.*cap.*12. *num.*1. & 2.

Notanter dixi: *& quilibet alius locus Ecclesia proximus*: quia sic regulatitet fit, licet coogruentet constitui possit Cœmeretium, & locus pro Sepultutis, aliqnantulùm ab Ecclesia remotus, proptet fœtorem, præsertim pro cadauetibus eorum, qui peste moriuntur infecti, vti D. Antoninus, & Bassæus, *vbi proximè*. Quod & dixi, vt comprehendetem Sactistiam, Claustrum, immò & Capitulum Regulatium, quæ pto Sepultutis tam Regularium, quam Sæcularium benè valent assignati, vti docet Mag. Lezana, *allegato in loco*, cum Pasqualigo, *in Decisionibus Moralibus, decis.*381. *& tom.*3.*in Marimagno Minimorum, circa* §.21.*n.*71. 31

Dixi etiam: *Deputatus ab Episcopo.* Non quia ille solùm locus aptus sit ad Fidelium Sepulturas, qui ab Episcopo sit deputatus, cum illum etiam deputate valeant Abbates, & alij Regulatium Prælati, iuxta ea, quæ diximus, *tract.*1. *disquisit.*3. *num.* 1.2.24.27. *& seqq.* sed quia de Iure communi, ad Episcopum huiusmodi spectet deputatio. 32

CONCLVSIO V.

Quæcumque Basilica, & Ecclesia Regulatis, & Sæcuiaris, etiamsi Parochialis non sit, potest recipete quemcumque sepulturam in eo eligentem. 33

Conclusio ista, quoad primam eius partem de Regularibus Basilicis, & Ecclesiis, probatur ex variis Summorum Pontificum diplomatibus. Alexandet Papa Tertius, id meo dilectissimo Hyrachensi Ascetetio, olim Sanctæ Mariæ de Monte Læto concessit 8. *Kalendas Iulij, Anni Incarnationis Dominica*, 1172 *in Bulla Plumbea, in illius Archiuo asseruata, & ad calcem Quæstionum mearum Pastoralium, de Iure Parochi Ecclesiarū, vnitarum, exscripta*, In qua, intet alia hoc indultum fuit. Sepulturá quoque illius loci, liberam esse concedimus, vt eorum deuotione, & extremæ voluntati, qui se illis sepeliri delberauerint, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat; saluâ tamen iustitiâ illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntut. Hæc Alexandet.

Similes concessiones feceтunt Alexandet Papa Quattus, insigni Cœnobio Sancti Æmiliani vulgo, *de la Cogolla*, 2. *Kalendas Maij, de Anno* 1259. apud Bullarium nostræ Coogtegationis, *priuilegio* 120.. & Eugenius Papa Quartus Congregationi Sanctæ Iustinæ, aliàs Casinensi, idem concessit 7. *Kalendas Martij, Anni* 1434. *&* 6. *Nonas Iulij, de Anno* 1 .36. penes idem Bullatium, *priuilegiis* 7. *&* 9. quibus, & aliis omnibus Congregationi Casinensi præfatæ concessis, nostra gaudet Hispana Coogtegatio pet varia alia Apostolica diplomata, maximè *per primum dicti sui Bullarij*, à Iulio Papa concessum 18. *Kalendas Iulij Anni Dominica Incarnationis* 1505. & *per priuilegium* 83. *fol.*165. à Leone Papa Decimo concessum, 6. *Nonas Octobris, Anno sui Pontificatus Nono, & confirmato* per Clementem Papam Septimum, qui Bullam expediuit *die* 26. *Mensis Nouembris, Anni* 1523 eo quod litteræ Leonis prædecessotis, eius obitu superuenientе, confectæ non fuerant. Qui etiam Clemens Cœnobio Sancti Benedicti Vallisoletani, tunc nostræ Congtegationis Capiti, libertatem Sepulturæ concessit, pro omnibus, qui apud illud istam eligere vellent. Diploma illius adest, *el* 24. *fol* 66. 34

Similem etiam facultatem fecetunt, Sixtus Papa

Quartus, Patribus Ordinis Prædicatorum, *Anno* 1474. *pridie Kalendas Septembris, in illorum Mari magno*, §.28. Idem Sixtus, Augustinianis, 7. *Idus Septembris eiusdem Anni*, §.2. Minoribus, *in Mari magno, pridie Kalendas eiusdem Mensis, & Anni*, §.30. Carmelitanis, *in Mari etiam magno*, 4. *Kalendas Decembris*, 1476. §.57. De quibus prolixè Lezana, *in Summa, QQ. Regularium, tom.* 3. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num* 19. cum Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 17. *num.* 2. Card. Tuscho, *in Practicis conclusionibus, litt. P. conclus.* 97. *num.* 5. & Hieronymus Roderiquez, *in Compendio QQ. Regular. resolus.* 128. *num.* 3. id asserit de Minoribus, & Dominicanis *per Clementinam Dudum, §. Huiusmodi, de Sepulturis.* Et addit, quod posteà Pius Papa Quintus, id ad reliquos ampliauit Religiosos: Et sic (inquit) electio Sepulturæ in Ecclesiis Regularium, nō potest à Parochis impediri, vt resoluit nouissimè Aloysius Riccius in Praxi rerum fori Ecclesiastici, *part.* 4. *res.* 193.

36 Secundò probatur conclusio, quoad vtramque illius partem. Quia quælibet Ecclesia capax est, siue ex consuetudine, siue ex Episcopi authoritate, etiamsi Parochialis non sit, habendi Cœmeterium, & Ius sepeliendi. Barbosa, *de Potestate Parochi, par.* 3. *cap.* 26. *num.* 14. *& de Iure Ecclesiastico, loco proximè allegato* cum Hostiensi, *in ea. Nonnulli, num.* 3, *ad finem, versic. Quod si aliquis*, & ibi Ioanne Andrea, *num.* 8. Butrio, *num.* 10. Zabatella, *quæst.* 11. *de Clerico non resistente.* Hojeda, *de Incompatibilitate Beneficiorum, part.* 1. *cap.* 13. *num.* 19. Rota, *decis.* 228. *num.* 7. *part.* 2. *Recentiorum, & in Mediolanensi Quarta funeralis*, 14. *Maij*, 1622. coram R.P.D. Merlino. Et Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 6. *controuer.* 14. *concl.* 11. *pag. mihi* 297.

Nec contrarius nobis est D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit.* 10. *cap* 5. §. 2. dum ait. Competit autem (Ius scilicet Sepulturæ) generaliter Ecclesiis Parochialibus, & etiam aliis, quibus à Iure, vel priuilegiis concessum est, non autem aliis. Sed potius pro nobis est. Quia consuetudo benè valet Ius, & priuilegium conferre. 38

Et non solum procedunt, & locum habent prædicta respectu Ecclesiarum Religiosorum, sed etiam respectu Ecclesiarom Sanctimonialium. Vnde Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum Notabilium, annotatione* 52. *num.* 47. *pag.* 479. ita ait. Nota vltimò, quòd electio Sepulturæ potest fieri in Ecclesia Monialium, dummodo hodie non fiat intra septa Monasterij. Ita Natta, *consi.* 432. *volum.* 2. Laborius, *variarum elucubrationum, tit.* 2. *cap.* 11. *n* 22. *&* 23. nisi intra septa prædicta reperiretur Sepulchrum Familiare, & Hæreditarium. Quia potest fieri electio. Docet Medices, *de Sepulturis.* 1. *part. q.* 9. *n.* 11. Hæc Veottiglia.

TRACTATVS QVARTVS.

DE IVRE SEPVLCHRORVM ET SEPVLTVRARVM.

PRÆLVDIVM.

BREVIARIVM.

Actio.

Actio Confessoria *ei competit, qui sibi deberi seruitutem contendit.* n. 14.

Actio Negatoria *possessori competit pro tuendo Iure suo, qui negat alium habere in re sua seruitutem.* num. 14.

Actio vtilis in pignore creditori competit; vsufructuario in fundo; tributario, vulgo al Pechero, *in re quam in tributum, seu in pectam accepit emphyteuta, in re quam in emphyteusim; feudatarioque in re quam in feudum accepit.* n. 15. & 18. & 20. *respectu creditoris.*

Beneficium.

Statim ac Clericus acceptat Beneficium sibi collatum, Ius in re, & quasi dominium in illo acquirit. n. 7. 9. & 20.

Præsentatus ad Beneficium, Ius ad illud habet, non autem habet Ius in illo ante collationem, & acceptationem. n. 17. *Idem est de electo, & de postulato.* n. 19.

Creditor.

Ius habet in pignore creditor, & ei datur actio vtilis. n. 15. 18. & 20.

Dominium.

Ius est de re corporali perfectè disponendi, nisi Lex obsistat, vel conuentio prohibeat. n. 1.

Dominium aliud directum, & aliud vtile. n. 2.

Dominium directum, secundùm se consideratum, est cum sola rei proprietate, & sine illius fructu, cum spe tamen consolidationis. n. 2.

Sæpè solet vtrumque in Domino rei esse consolidatum. n. 2.

Dominium vtile, est cum vsufructu rei. n. 2.

Est verum dominium. n. 3. 16.

Dominium perfectum solum est, quando directum, & vtile, consolidata sunt, in eodem scilicet subiecto; imperfectum verò, quando quodlibet eorum, sine alio datur. n. 2. *&* 16.

Dominium fundi dotalis, quoad directum, & proprietatem, penes vxorem est; quoad vtile verò penes maritum. n. 3.

Omne dominium, Ius est; non autem omne Ius est dominium. n. 5.

Dominium, & Ius, in quinque differunt. n. 6. & seqq.

Pater Ius habet in Filium, non verò dominium. n. 5.

Vir habet Ius in vxorem, sed non dominium. n. 5.

Dominium, solum rerum corporalium est. n. 6.

Dominium non acquiritur ante traditionem veram, vel fictam à Iure approbatam n. 7.

Fallit in donatione, & priuilegio Principis, quando de

de voluntate eius aliud non constat. n.8.11.

Quando aliquid donatur, venditur, aut relinquitur ciuitatibus, Ecclesiis, seu aliis piis locis, vel in captiuorum redemptionem, etiam illius acquiritur dominium ante traditionem. n.10.

Idem contingit in contractu Societatis omnium bonorum per matrimonium. n.10.

Idem etiam, quando aliquid donat quis sub ea conditione, vt donatarius prabeat donatori alimenta, statim ac ista non prabeat, dominium, & possessio rei, ad donatorem absque vlla redit traditione. num.11.

Dominium solum est respectu proprietatis, non respectu possessionis. n.13.

Habenti dominium in re datur actio confessoria, non verò negatoria. n.14.

Qui dominium habet in re, habet Ius in re. n.15.

Dominium, in hoc differt à proprietate, quod dominium, comprehendat directum, & vtile, siue simul in vno Domino, siue seorsim in duobus; proprietas verò de solo dominio directo dicitur. n.16.

Dominium imperfectum datur, quando proprietas, & vsusfructus in eodem subiecto non sunt, sed in diuersis. n.16.

Dominium rei potest simul in duobus existere subiectis: quoad proprietatem in vno, & quoad vsumfructum in alio. n.18.

Quasi dominium multipliciter dicitur. n.4.

Emphyteuta.

In re accepta in emphyteusim, dominium directum non habet emphyteuta, sed qui rem in Emphyteusim dedit; habet tamen dominium vtile. n.3.

Habet in re illa Ius in re, & actio vtilis ei competit. num.15.

Illius Dominus est, sed non est proprietarius. n.16.

Feudom.

Qui rem accepit in feudum, Ius habet in ea, & actio vtilis ei competit. n.15.

Est illius Dominus, sed non proprietatis. n.16.

Hæreditas.

Vt quis sit verus hareditatis Dominus, siue ad eum per testamentum, aut ab intestato pertineat, vt illa adeatur sufficit, vt acceptetur. n.9.

Per acceptationem hareditatis Ius in re acquirit in ea, & ei tribuit acceptatio, actionem realem in eam. n.20.

Hypotheca.

Qui Ius habet in hypothecam, fructus suos facit. num.20.

Ius hypotheca sine traditione, aut apprehensione, ex sola legis dispositione, vel conuentione acquiritur. n.12.

Ius.

Ius dicitur potestas, seu facultas legitima quam quis habet circa rem, aut functionem, cuius violatio iniustitiam constituet. n.19.

Ius ad rem, est, quod siue corporale, siue incorporale alicui debetur ex contractu, vel quasi contractu: ex delicto, vel quasi delicto; vel alia ex causa, aut Iure. n.17.

Ius ad rem simul potest in duobus esse, & in vno: & quando est in vno, respectu diuersorum. n.18. *Vbi exemplis illustratur.*

Ius ad rem non tribuit actionem in rem, sed in personam, in Scotia sententia. n.19.

Ius in re est tam respectu rerum corporalium, quàm incorporalium. n.6.

Ius in re spiritualium rerum, sine vlla acquiritur traditione. n.7.

Ius in re, est tam proprietatis, quàm possessionis. n.13.

Habenti Ius in re, datur actio, tam negatoria, quàm confessoria n.14.

Qui Ius habet in re, non semper habet rei dominium. n.15.

Ius in re, aliud directum, quod est facultas, qua quis plenè in suam commodum vti potest re corporali, vt libet, nisi Lex obstet aut conuentio. Aliud facultatiuum, seu vtile, quod est facultas vtendi re, siue corporali, siue incorporali, secundùm vsus legè concessos. n.17.

Ius in re, tribuit actionem realem in rem, quia rem habet obligatam. 20.

Legatum.

Statim ac heres hareditatem acceptat, fit legatarius verus legati Dominus n.10.

Pecta.

Qui rem in Pectam habet, Ius habet in ea, & actio vtilis ei competit. n.15.

Dominus rei dicitur, sed non proprietarius. n.16.

Plura de Pecta qualitatibus, & effectibus, scitu dignissima traduntur. n.11. & seqq.

Pignus.

Sine traditione, aut apprehensione, ex sola conuentione, vel legis dispositione, Ius acquiritur pignoris. n.12.

Vendi potest pignus, si debitor, illius Dominus noluerit, aut non potuerit debitum soluere. n.18.

In pignore Ius habet creditor, & ei actio vtilis datur. n.15.18. & 20.

Possessio.

Nisi naturaliter apprehendatur, non acquiritur num.9.

Proprietas.

De solo directo dominio dicitur proprietas. n.16.

vendicare.

Quilibet rem in qua habet Ius vendicare potest quocumque transeat, tanquam sibi obstrictam. n.20.

Venditio.

Si res vendatur vni, & antequam emptori tradatur, alteri de nouo vendatur, & tradatur, primus emptor Ius ad rem venditam non habet, sed ad venditorem: res enim per traditionem secundi emptoris fit, cum ipsa non fuerit obligata, Sed venditor. num.19.

Vsufructuarius.

Ius habet in fundo vsufructuarius: & actio vtilis ei competit. n.15.

DILVCIDATO in Tractatu præcedenti 1
Sepulchrorum, & Sepulturarum loco, libuit in præsenti disquirere ea, quæ ad Ius spectant Sepulturarum. Vbi Iuris appellatione intelligo, liberam facultatem, qua quis suo nomine, & authoritate, de re sua, quidquid voluerit ipse statuere potest, siue in vita, siue in morte. Quæ quidem facultas verum Dominium est, eum Dominiom, vti colligit Azorius, *Institution. Moralium part.3.lib.1.cap.10. quæst.1.* ex Bartolo, *in l.Si quis vi, §.Differentia, ff.de acquirenda possessione*, sit Ius de re corporali perfectè disponendi, nisi lex obsistat, vel conuentio prohibeat. Vel vti Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.1. lib.3.quæst.2.cap.1.num.1.* est Ius super rem ad omnem eius vsum, sublatis impedimentis. Aut tandem, vti vult Leonardus Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.2. cap.3. dubit.1.num.4* Est Ius gubernandi, vel disponendi de re aliqua tanquam sua. Vel vti ipsemet Doctor, *dubitat.2. num.7.* Dominium est Ius in re extendens se ad omnem eius vsum, seu dispositionem, nisi Lege prohibeatur. Quæ tamen vltima diffinitio,

diffinitio, solum dominio conuenit perfecto. Quod vt melius explicetur, & quæ in præsenti Tractatu agenda sunt, exactè dilucidentur, operæ pretium duxi, aliqua, scitu necessaria, supponere.

2 *Primò* suppono cum Azorio, & Lessio, *locis proximè allegatis*, duplex dari rerum dominium. Directum scilicet, & vtile. Directum dominium secundum se consideratum, est sine fructu rei, cum sola rei proprietate; cum spe tamen consolidationis. Ideò dixi: *secundùm se consideratum*: quia aliquando, & sæpe sæpius vtrumque est in Domino rei consolidatum dominium; dominium autem vtile est cum vsufructu rei. Exemplum directi dominij, à dominio vtili separati, in Domino Pectæ sit; vtilis verò, in eius Vasallo, vulgò *Pechero*, illi tributum, Hispanè, Passeratio *verbo Tributum* teste, *la Pecha* persoluente. Sit etiam exemplum dominij directi, in emphyteusis Domino, qui canunem percipit annualem, propter fundum ab eo in emphyteusim concessum; vtilis verò in emphyteuta, qui canonem persolnit huiusmodi. Vtriusque autem dominij consolidati exemplum sit in eo, qui propriam habet vineam, illamque propriis excolit expensis, ac eius percipit fructus, & in proprios vsus conuertit. Quod vtrique dominium, perfectum dominium dicitur: dominia verò tam vsusfructus, quàm proprietatis non consolidata, imperfecta dominia dicuntur, & sunt. Lessius *dicta dubit.* 1. *n.* 4.

3 Quod Ius vtile, dominium dicendum sit, communis docet Doctorum sententia: & probat Ioann. Azorius, *vbi supra, quæst.* 2. *versic Dubitabit, ex L. Quis vsumfructum, ff. Si vsusfructus petatur.* Vbi Iulianus dicit, vsumfructum dominium esse. Et *ex L. Semper, §. In hoc interdicto, ff. Quod vi, aut clam.* Vbi Vlpianus ait, esse dominium seruitutum, & vsusfructus, *ex L. semper, ff. de Iure dotum.* Vbi Triphonius dicit, penes maritum esse dominium fundi dotalis, cum reuera non sit penes eum, nisi Ius vtile; penes vxorem verò, Ius directum, & proprietatis: ac *ex L. Possessores, Cod. de Fundis Patrimonialibus, lib.* 61. Vbi Theodosius appellat fundorum Dominos, eos, qui patrimoniales Principis fundos, & emphyteoticarios possident, cum tamen veri Domini quoad directum non sint emphyteutæ, vt modò dixi, sed qui rem suam in emphyteusim dant. *L.* 1. *& L. Cum indubitanter, Cod. de Iure Emphyteutico. & L.* 1. *ff. Si ager Vectigalis.*

4 *Secundò* suppono, quasi dominium, multipliciter apud Iurisconsultos sumi. Aliquando enim, quasi dominium dicitur, Ius rei incorporalis, veluti seruitutum, actionum, & vsusfructus, possessionis, & obligationis. Aliquandò verò dicitur quasi dominium habere ille, qui bona fide, & ignorans iusta ex causa, aliquam rem ab eo accepit, qui non erat rei ipsius Dominus. *Instituta de Rerum diuisione, §. Si quis à non Domino.* Aliquando denique, is quasi dominium habere dicitur, qui vtile tantum rei dominium possidet. De quibus quasi dominij diuisionibus, Azorius videatur *loco sæpè reddito, quæst.* 3.

5 *Tertiò* suppono, quod licet diffiniatur dominium, per hoc, quod sit ius; non tamen dominium, & Ius idem sunt in veriori sententia, quam sequitur Azorius *in præcitato cap.* 10. *quæst.* 5. sed latius patet Ius. Quia vir in vxorem Ius habet, & pater in filium; neuter tamen habet dominium. Eandem sequitur Leonardus Lessius sententiam, *dubitat.* 2. *n.* 7.

6 *Quartò* suppono, discrimina aliqua reperiri inter dominium, & Ius in re. *Primum* est, quod ius in re, est rerum corporalium, & etiam incorporalium: vt seruitutum, actionum, obligationum, & vsusfructus. V. gr. Ius eligendi, Ius nominandi, instituendi, & præsentandi ad Beneficium. Dominium autem propriè, & strictè, est rerum corporalium tantum. *L. Rectè dicimus, ff. de Verborum significatione.* Hoc asserit discrimen Azorius, *quæst.* 6. Sed illud negat Lessius, *num.* 8. ibi enim ita fatur. Tamen hæc differentia passim non seruatur, neque à vulgo, neque à Theologis, neque à Iurisperitis, dicimur enim passim Domini redituum, & similium iurium. Vndè quotidiè emuntur chirographa: & actiones personales, ac seruitutes.

Secundum discrimen est, quod Ius in re rerum 7 spiritualium, sine vlla acquiritur traditione. Exempli gratia, statim ac Superior legitimus alicui Beneficium confert, & iste acceptationis præstat consensum, Ius acquirit in sibi collato Beneficio. Patet *ex cap. Si tibi, el* 17. *de Prabendis, lib.* 6. vbi sic decernitur. Si tibi absenti, per tuum Episcopum conferatur beneficium, licet per collationem huiusmodi, donec eam ratam habueris Ius in ipso beneficio, vt tuum dici valeat non acquiras, &c. & docent Ferdinand. Castrus Palaus, *parte* 7. *tract.* 31 *disputat. vnica, punct.* 8. *num.* 4. Amicus, *in Cursu Theologico, tom.* 5. *disputat.* 13. *num.* 20. & ante illos, Azorius, *parte* 3. *lib.* 1. *cap.* 10. *quæst.* 6. & Lessius, *lib.* 2. *de Iustitia, & Iure, cap.* 3. *dubitat.* 3. *n.* 16. Dominium verò, sine traditione non acquiritur. *L. Traditionibus, Cod. de Pactis. L. Nunquam nuda, ff. de Acquirendo rerum dominio.* Quod tamen intellige, de traditione vera, vel ficta, & ipso Iure approbata *de rerum diuisione, §. Thesauros. §. Per traditionem, §. Vendita, §. Interdum, & §. Item si quis.*

Excipiunt tamen Palaus, cum Couarruuia, 2. 8 *Variarum resolutionum, cap* 19 *num.* 3. Molina, *de Iustitia, tract.* 2. *disputat.* 3. *post medium, versic. Quia verò*, & cum Rebellio, *de obligation. Iustitiæ, lib.* 1. *quæst.* 8. *sect.* 4. *num.* 19. Lessius, & Amicus, casum donationis, aut priuilegij Principis. Quia si de illius voluntate aliud non constat, credendum est transferre dominium rei donatæ, absque vlla traditione. Et Amicus refutat dicentes idem esse de his, quæ Princeps permutatiuè donat, sed id tantum (addit) verum est de Donationibus, & priuilegiis, non dè permutationibus, quas nisi certò constet, semper præsumitur Princeps celebrare iuxta legem, qua obligatur quoad vim directiuam.

Alios excipit casus Leonardus Lessius, *dicto n.* 9 16. *Primus* est, in Beneficiis. In his enim requiritur Ius in re, & quasi dominium, per collationem, & acceptationem, vt patet *ex capite Si tibi absenti*, modo recensito. *Secundus* est, in hæreditate. Quia ad hoc vt quis fiat hæreditatis Dominus, siue per testamentum, siue ab intestato, non aliud requiritur, quàm vt hæreditas adeatur. Constat *ex L. cum heredes, la* 23. *ff. de acquirenda, vel amittenda possessione.* Vbi ita habetur. Cum hæredes instituti sumus, adita hæreditate, omnia quidem Iura ad nos transeunt; possessio autem nisi naturaliter apprehensa sit, ad nos non pertinet. Hæreditas autem aditur, quando verbo, vel facto acceptatur, vti patet *Instituta; de heredum qualitate, §. vltimo.* Amicus, *vbi proximè, num.* 20.

Tertius casus est in legato. Quia si res certa le- 10 gata sit, statim ac hæres acceperat hæreditatem, efficitur legatarius Dominus rei legatæ. Colligitur *ex L. A Titio, la* 64. *ff. de Furtis*, ibi: Quod res legata recta via ab eo, qui legauit, ad eum cui legata est, transeat.

Quartus casus est, quando aliquid donatur, venditur

ditur; aut relinquitur ciuitatibus, Ecclesiis, aut piis aliis locis, aut in captiuorum redemptionem, colligitur, *ex l. Vt inter Ius Diuinum, la 22. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.*

Quintus casus est, in contractu Societatis omnium bonorum, per matrimonium. Couarruuias, *Variarum resolutionum, cap. 19. n. 1. & 2.*

11 *Sextus* est, quando quis alteri donat, & tradit domum, fundum, aut quid aliud simile, sub ea conditione, vt donatori alimenta donatarius præbeat; illa isto non præbente, vt debet, statim recipit dominium, & possessionem rei donatæ, absque vlla traditione, donatur. *L. 1. Cod. de Donationibus, quæ sub modo conficiuntur.*

Septimus est, si Princeps contrahat cum aliquo, vel donet. Qui idem est cum eo, de quo *suprà n. 8.* quem benè probat Lessius ratione ista. Quia sicut ex voluntate Principis est, quod requiratur traditio ad acquisitionem dominij, ita etiam ex eiusdem voluntate potest acquiri dominium sine traditione.

12 Isti, & non alij sunt de Iure Cæsareo casus, in quibus dominium sine traditione rei acquiratur iuxta Leonardi Lessij sententiam: qui tamen aduertit, quod ad Ius Hypothecæ, vel Pignoris acquirendum, non est necessaria traditio aut apprehensio, sed nuda conuentio sufficit, vel Legis dispositio, ex *l. 1. ff. de Pignoribus.*

13 *Tertium* discrimen inter dominium, & Ius in re repertum, est, quod Ius in re, est tum proprietatis, tum possessionis. Glossa, *in cap. Cum Ecclesia, verbo Quidquid Iuris, el 3. de Causa possessionis, & proprietatis,* ibi: secundum quod isti Clerici faciebant, qui dicebant se habere Ius in electione, & hoc deduxerunt in iudicium loco proprietatis, & possessionis. Dominium autem solùm est proprietatis, non possessionis.

14 *Quartum* discrimen est, quod habenti Ius in re, datur actio confessoria, & negatoria, sed habenti dominium datur actio confessoria, non verò negatoria. Ita Glossa *proximè citata, verbo Quicquid Iuris. Instituta de Actionibus, §. Æqua si agat.* Actio confessoria datur ei, qui sibi deberi seruiturem contendit: secundum quod, Clerici *in dicto cap. Cum Ecclesia*, faciebant, qui dicebant se habere Ius in electione: & hoc deduxerunt in iudicium loco proprietatis, & possessorij. Actio verò negatoria, competit possessori pro tuendo Iure suo, qui negat alium seruiturem in re sua habere. Quod in casu dicti capitis faciebant Canonici, dum in iudicium deduxerunt negatoriam: negabant enim Clericos Ius habere in electione. De quibus Glossa reddita.

15 *Quintum* tandem discrimen est, quod Ius in re, latius patet, quàm dominium. Quia qui habet dominium in re, habet quoque Ius in re, non tamen è conuerso, qui habet Ius in re, habet dominium. Vnde est Ius eligendi, Ius præsentandi, Ius possidendi, Ius habitandi, Ius pascendi, Ius aquandi pecus. Creditor etiam Ius habet, in pignore, & ei actio vtilis datur *L. Et qui, ff. de Seruitutibus.* Vsufructuarios similiter habet Ius in fundo, & datur ei actio vtilis. *L. 1. ff. Si vsusfructus petatur.* Datur denique actio vtilis ei, qui in emphyteusim, in feudum, aut pectam, rem aliquam accepit, ac habet. Pro hoc, & præcedentibus discriminibus, videatur P. Ioan. Azorius, *part. 3. lib. 1. cap. 10. q. 6*

16 *Quartò* suppono, differre dominium à proprietate, in hoc, quod dominium latius patet, quàm proprietas. Comprehendit enim dominium, directum, & vtile; fructuarius enim dominium habet fructuum. *L. 4. ff. Si vsusfructus petatur.* Et is, cui data est res in emphyteusim, aut feudum (& idem est, si in tributum vulgo *en pecha* fuerit data) dominium habere dicitur: proprietas autem, de solo directo dominio dicitur, & de vero, & proprio *L. fin. ff. de Superficiebus*, & nunquam de dominio vtili dicitur. Ita præfatus Azorius, *loco proximè allegato, quæst. 7.* cum Baldo, *in l. Cum res, Cod. de Probationibus.* Quibus consonat Leonardus Lessius, *de Iure, & iustitia, lib. 2. cap. 3. dubitat. 2. n. 8.* ibi. Proprium est perfecti dominij, vt possis re tua vti pro tuo arbitratu, eam vel tibi seruando, vel vendendo, vel donando, vel vastando. En proprietas. Et de dominio, pro vtile comprehendit, immediatè sic Leonardus præfatus fatur. Hic excluduntur. *Primò*, omnia illa Iura, quæ etsi dicantur dominia, non sunt tamen dominia plena: vt dominium directum, quod est dominium proprietatis nudæ, sine vsufructu: & dominium vtile, quod est solius vsusfructus, vel vsus. Hactenus ille Doctor. Ex quo, & ex Azorio quidem habemus, dominium duas habere partes: proprietatem scilicet, & vsumfructum, vt perfectum illud sit; imperfectum namque sufficienter in proprietate saluatur, & in vsufructu separato, vti contingit quando proprietas fundi, domus, aut similis alterius rei, penes vnum residet; & penes alium, vsusfructus.

Suppono *Sextò*, Ius in re, & Ius ad rem differre 17
sicut dominium. Aliud enim est Ius in re directum, & aliud Ius in re facultatiuum. Ius in re directum, est facultas, qua quis plenè in suum commodum vti potest re corporali, & incorporali vt libet, nisi Lex, aut conuentio obstet. Ius autem in re facultatiuum, seu vtile, quod non est directum, est facultas vtendi re, siue corporali, siue incorporali secundùm vsus Lege concessos. Ius ad rem, est, quod siue corporale, siue incorporale debetur alicui ex contractu, vel quasi contractu; ex delicto, vel quasi delicto; vel ex alia causa, aut Iure, v. gr. Clericus à Patrono ad Beneficium præsentatus, habet Ius ad illud; sed non habet Ius in illo.

Sicut autem dominium vnius rei potest esse, in 18
duobus Dominis simul, dominium scilicet proprietatis in vno, & dominium vsusfructus in alio, & aliquando vtrumque est in vno, ita & Ius ad rem potest simul esse in duobus, & in vno; sed quando in vno, respectu diuersorum. Exemplum primi. Petrus vendens Ioanni fundum pretio non soluto, nec Fide de soluendo habita, Ius habet in fundo Petrus; Ioannes autem Ius habet ad fundum. Exemplum secundi. Paulus debitor, qui pignus dedit Andreæ creditori, habet Ius in re pignorata: & directum quidem, quia nisi obstaret conuentio, illa posset vti pro suo libito. Et habet Ius ad rem, quia illud habet ad recuperandum pignus, si Paulus, aut alius illud ei abstulerit, & ad vendendum illud, si noluerit, aut non potuerit Paulus ei debitum soluere. De his omnibus agit Azorius, *part. 3. lib. primo, cap. 10. quæst. 8.*

Ioannes etiam Baptista Scortia, *in Selectas Sum-* 19
morum Pontificum Constitutiones, Theoremate 127. videndus etiam est, vbi Iuris nomine vtitur, pro potestate, & facultate legitima, quam quis habet circa rem, aut functionem aliquam, cuius violatio iniustitiam constituit. Ibi explicat Ius ad rem, dicens illud esse, quod non tribuit actionem in rem, sed in personam tantum: vt quòd tibi competit per stipulationem, per donationem, per emptionem, aliosque contractus ante traditionem rei. Si enim res illa alteri vendatur, & re ipsa emptori tradatur, illius fit, & illam vendicare nequit, quia res tibi non erat obligata, sed tantùm habes actionem per-

sonalem in eum qui te illa fraudauit. Huius generis est Ius, quod quis habet ad accessionem hæreditatis antequam illam adeat, & quod ad Beneficium habet ante acceptationem, qui ad illud est electos, postulatus, vel præsentatus.

20 Ius verò in re, est, quod realem tribuit actionem, seu quod non habet obligatam. Huius generis est Ius, quod habetur per quemliber contractum, rei traditione secuta: & quod habet Clericus in Beneficio post acceptationem collationis in eo factæ: quod habet hæres per testamentum, aut successionem ab intestato, secuta acceptatione eius quoque hypothecæ, ac pignoris: & omne aliud Ius, quod rem aliquam siue corporalem, vt sunt Domus, agri, &c. siue incorporalem, vt sunt Officia, beneficia, redditus, & similia, ita alicui obstrictum tenet, vt possit ex ea fructus, emolumenta, seruitutem, vel honorem percipere, & quocumque res huiusmodi transeat possit tanquam sibi obstricta vendicati.

Quibus suppositis euocationem præcipuarum difficultatum ad Sepulchrorum, seu Sepulturarum Ius pertinentium, spectantium aggrediamur.

DISQVISITIO I.

Quanam Sepulchrorum, & Sepulturarum Iura sint?

BREVIARIVM.

Dominium.

Directum dominium, & proprietatis tunc alicuius rei datur, quando aliquis suo nomine, & authoritate propria, tanquam sua vti potest ad omnem eius vsum, & dispositionem, nisi Lex, aut conuentio in toto, aut in parte saltem prohibeat. num. 2.

Vtile dominium, tunc datur alicuius rei, quando aliquis, quoad vsum, ea vti potest tanquam sua, & potest impedire, ne alius vtatur ea, quoad vsum, etiamsi ille alius sit directus, & proprietarius illius rei dominij. n. 5.

Perfectum dominium rei datur, quoties proprietas, & vsusfructus illius, in vno reperiuntur subiecto. num. 7.

Emphyteuta.

Impedire benè potest, ne Dominus, rem emphyteusim concessa, vtatur. n. 5.

Extumulare.

Prohibitum est sub censuris, ne Fidelium ossa extumulentur. n. 9.

Pecta.

Qui rem habet in pectam, potest impedire ne directus Dominus illa vtatur. n. 5.

Res Deo dicata.

Quod simul Deo fuit dicatum, in vsus profanos conuerti non potest. n. 3.

Sepultura.

Datur verum dominium directum, & proprietatis Sepulturæ. n. 1. 7.

Datur Ius Sepulturæ, quod sit dominium illius vtile, seu vsusfructus illius. n. 4. 5.

Fideles habere non possunt dominium directum, & proprietatis Sepulturæ; sed benè possunt dominium illius vtile habere. n. 4. & 5.

Inuito vsufructuario Sepulturæ, seu illius vsumfructum habente, non potest aliquis in ea inferri. n. 4.

Dominium directum, & proprietatis frequenter separatam, à dominio illius vtili reperitur. n. 6.

Extincto illo, aut familia, cui fuit concessus vsusfructus Sepulchri, aut Sepulturæ, statim ille ad Ecclesiam redit. n. 1. 7.

Extincta vsufructuaria Sepulchri, aut Sepulturæ familia, potest alteri illius vsus dari, in aliquoram sententia; sed verius credo non posse. n. 1. 7. 8. 9.

In Sepultura familiari, hæres extraneus etiamsi vniuersalis hæres sit, humari nequit. n. 8.

Vsuarius, vsufructuarius.

Qui vsum, aut vsumfructum rei alienius habet, impedire potest, ne alter, etiamsi Dominus directus, & proprietarius ipsius rei sit, illa vtatur. num. 5.

Vsuario, & vsufructuario extinctis, vsus, & vsusfructus redeant ad eos, qui vsum concesserant, & vsumfructum. n. 8. 9.

CVM plura circa vnam, & eandem rem Iura esse queant, vti ex suprà, *in Preludio*, dictis fit notum, quæ in Sepulchris sunt, seu in Sepulturis, & quæ ad eas pertineant, in hac Disquisitione enucleare duxi; quodlibet tamen eorum seorsim expedire; explanare decreui. Quod vt exactè, & quâ fas est claritate fiat, libuit distinctis, id exequi conclusionibus. Pro quo sit.

CONCLVSIO I.

RESpectu Sepulchrorum, & Sepulturarum datur Ius, quod sit verum illarum dominium directum, & proprietatis. 1

Ita tenuit Rota in Calagurritana Sepulturæ Mercurij, 17. Maij, de Anno 1606. coram R.P.D. Coccino Decano, *inter eius impressas, in 291. pagina mihi* 426. & Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Simonia, inquisitione* 1. *a.* 84. in hæc prorumpens verba. Addo etiam (inquit) cum Sanchez, *loco citato (tomo* scilicet 1. *opusculorum, lib. 2. cap. 2. dub.* 14. *n.* 4.) quod mortuo eo, qui habebat, quoad vsum Ius in Sepulchro, & extincta eius familia, potest concedi vsus huius Sepulchri aliis ad beneplacitum: quia mortuo habente vsum, vsus redit ad proprietarium. Hæc Vidal.

Fundamentaliter probatur conclusio. Dominium directum verum, & quoad proprietatem alicuius rei tunc datur, quando aliquis ea vti potest suo nomine, & authoritate propria, tanquam re sua ad omnem eius vsum, & dispositionem, nisi Lex, aut conuentio id in toto, vel saltem in parte, prohibeat. Sed datur, qui suo nomine, & propria ex authoritate, tanquam re sua vti possit Sepulchris, & Sepulturis ad vsum sepelitionis, & tumulationis saltem. Ergo datur Ius Sepulchrorum, & Sepulturarum, quod sit verum illorum dominium directum, & proprietatis. 2

Consultò dixi, *ad vsum sepelitionis saltem*: quia ad vsus profanos, Sepulchri Dominus, eo vti non potest. Lege enim prohibitum est, & strictè quidem, ne res semel Deo dicata, in profanos conuertatur vsus. *Can. Ligna, el* 37. *can. Vestimenta, el* 41. *de Consecrat. dist.* 1. *Can. Nulli liceat, el* 13. 12. *q.* 2. *Can. Quæ semel, el* 4. 19. *q.* 3. Et extra, *c. Ad hoc, el* 4. *de Religiosis Domibus, c. Conquestus, lib. de Foro competente, c. Semel, el* 51. *de Regul. Iuris, l.* 6. Gloss. in omnia allegata Iura, & ibi Aug. Barb. & Doctor. Paulus de Citadinis 3

de

de Iure patronatus, parte 3. quæst. 3. Rochus de Curte, *eodem tract. verbo Ecclesiam, n.* 3. Ioan. Bapt. Scottia *in selectas Summorum Pontificium Constitutiones, theoremate* 242. *versic. Alij, in fine.*

CONCLVSIO II.

4 DAtur respectu Sepulchrorum, & Sepulturarum Ius, quod sit dominium utile, seu vsusfructus illarum.

Hæc conclusio sequitur ex ratione pro præcedente tradita. Illam tenent Abbas Panormitanus, *in cap. Abolenda, n.* 5. *el* 13. *de Sepulturis.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 51. *n.* 31. communis Doctorum sententia & Rota, *in suprà allegata Calagurritana,* vbi sic *num.* 1. Lego.

Circumscripto Iure apponendi stratum cum luminaribus, & oblationibus super Sepulchro, & aliis: difficultas fuit restricta, an esset dandum mandatum de manotenendo Ioanni Lopez, quoad Ius sepeliendi in loco vbi Maiores sui fuerant tumulati. Circa quem articulum Doctores, *in cap. Abolendæ, de Sepulturis*, Hostiensis, *num.* 18. *in fine.* Butrius, *n.* 3. Abbas, *n.* 5. & latè Petrus de Vbaldis, *in tract. de Canonica Parochiali*, *cap.* 10. *n.* 4. *&* 5. dicunt, quòd Christi Fideles non possunt habere Sepulchrum in Ecclesia, vel Cœmeterio propriè, sed ad quoad vsum tantùm, ita quòd inuito tali vsuario, alius nō potest inferri in illo loco. Hactenùs S Rota in dicta Decisione. Ea qua etiam in alia etiam Calagurritana de Amurrio coram Gregorio XV. de qua *suprà tract.* 3. *Disquisitio.* 3. *n.* 9. *&* 11. & in sententia diffinitiua in eadem causa lata ad fauorem Lupi de Murga, Domini Domus, & Palatij de Murga, *n.* 10. *eiusdem disquisitionis* recensita.

5 Et probatur ratione conclusio, & certè fundamentali. Ius, & dominium vtile alicuius rei, & vsusfructus eius tunc datur, quando aliquis quoad vsum, aut vsumfructū, eà vti potest tanquam suâ, & potest impedire ne alius eà vtatur, quoad eundem vsum, aut vsumfructum, etiamsi ille alius sit Dominus directus, & proprietarius eiusdem rei, vt videre est in eo qui fundum in emphyteusim, aut in tributum vulgò *a Pecha* accepit. Sed quàm plures sunt; qui tanquam suo, vti possunt Sepulchro, immittendo scilicet, quem voluerint, & impediendo, ne alius, quamuis Dominus directus, & proprietarius sit Sepulchri, eo, quoad eundem vsumfructum, seu cadaueris immissionem vtatur, vti Sacra Rota *ubi proximè*, & alibi sæpè declarauit. Ergo datur respectu Sepulchrorum, seu Sepulturarum Ius, quod sit domioium vtile, seu vsusfructus illarum.

6 Ex quibus benè fit, dari posse Iura, & dominia Sepulturarum quoad directum, & proprietatem separata à dominiis, quoad vsum, & vsumfructum: & de facto separata reperiri. In quo certè separationis casu, neque dominium vsusfructus, neque dominium directum, & proprietatis perfectum est, sed vtrumque imperfectum dici potest, & verè est. Quia illud solùm perfectum dominium est, quod simul directum, & vsum implicat; inooluit, continet.

CONCLVSIO III.

7 DAtur Ius in re, quod sit perfectum Sepulturarum dominium.

Hanc probo. Ius in re, & perfectum alicuius rei dominium datur quoties vsusfructus, & proprietas eius in vno cosolidantur Domino. Sed vsusfructus, & proprietas Sepulturarum sæpè in vno consolidantur Domino. Ergo tunc datur Ius in re, quod sit perfectum illarum dominium. Maior cum consequentia patet. Minorem, præterquam quod nota ipsa est, probo ex Marco Vidal. *tit. de Simonia, inquisit.* 1. *num.* 1. ibi. Quia mortuo habente vsum, vsus redit ad proprietarium. Francisco Maria Samuellio, *in Praxi de Sepulturis*, *tract.* 1. *disputat.* 1. *controuer.* 4. *conclus.* 4. *pag.* 30. *num.* 5. dicente. Ius Sepulturæ acquisitum censetur, per cadauerum Maiorum illationem cum insignibus familiæ: & quando illorum deficit progenies, quibus tale Ius competit, & extinguitur, mox liberè ad Ecclesiam redit, quæ liberè eundem locum alus vendere queit, sicut de vsufructu, illo extincto, cui facta est concessio, *L. penult. Cod. de vsufructu.* Idem docet *controuers.* 5. *conclus.* 13. *num.* 17. *pag.* 35. Probo denique minorem ex Sacra Rota, *in dicta Calagurritana Sepultura, de Anno* 1606. coram Coccino, in sequentia *num.* 3. prorumpente. Hinc Petrus de Vbaldis, *loco prædicto*, *numer* 6. dixit, quòd si progenies illorum, quibus facta fuit concessio sit extincta, extinguitur quoque vsus, & redit ad Ecclesiam liberè, sicuti dicitur de vsu, & vsufructu, extincto illo cui fuit facta concessio, vt *in l. penult. Cod. de vsufructu.*

8 Præfata tamen Samuellij doctrina, quòd extincta familia, possit aliis Sepulchrum ad beneplacitum concedi, improbatur à Cæsare Lambertino, Insulano Episcopo, *de Iurepatronatus*, *articul.* 4. *quæstionis quinta principalis*, *numer.* 18. *&* 19. vbi ita contra Angelum Theologum, *in Summa verbo Sepultura*, *numer.* 41. §. *Allegando Petr. de Anchar. fatur.* Et subdit dicta Summa, quòd si essent extincti Dominus, & omnes descendentes per mortem, benè posset aliis concedi: quia mortuo vsuario, ille vsus redit ad proprietarium liberè. *Cod. de Vsufructu.* Quod vltimum ego non teneo, quia est contra 4. *Conclusionem præcedentem*, in qua dixi, in Sepulchro vnius, non esse sepeliendos, nisi hæredes sanguinis, & nullo modo extranei, quamuis essent hæredes vniuersales.

9 Et mala est ratio Fratris Angeli, & eius simile: nam mortuo vsuario cessat vsus rei, vt ille dixit; sed mortuo fundatore Sepulchri, & omnibus de eius familia, tantò magis frequentatur vsus illius Sepulchri: quia illud est eorum hospitium, *dicto cap. Ebron.* 13. *quæst.* 2. Sed Frater Angelus sic dixit: quia ita faciunt Fratres, & malè: nam mortuis omnibus de vna familia, concedunt Capellam, seu Sepulchrum alteri familiæ: & quod peius est, isti de familia noua, euacuant Sepulchra: & proiiciunt ossa cadauerum primorum fundatorum, in aliquibus locis sine aliqua religione: quod ego sæpius vidi, & turbatus fui. Quibus antidotum dabitur, quia & eorum cadauera ita proiicientur finita eorum familia. Et dixi eos incurrere censuras, quas incurrunt extumulantes, ossa Fidelium ab eorum Sepulchris.

Hucusque Lambertinus præfatus, cuius sententia plausibilior mihi est, ob principium intrinsecum, ab eo adductum Quamuis contraria satis probabilis videatur, authoritate Doctorum illam sequentium, extrinsecè fundante eorundem placitum.

10 Circa id, quod addit Pater Samuellius, ibi: quæ liberè eundem locum aliis vendere queit: libuit accuratè eius discutere propositionem, inquirendo, An possit licitè, & sine simoniæ labe Sepulchrum, seu Sepultura vendi? Eademque Disquisitio, de venditione procedit Capellæ: quæ grauis

quidem est, & frequenti, ac quotidianæ praxi pervtilis, oecessaria. Pro cuius dilucidatione, operæ pretium duxi, eam *in speciali Disquisitione* pertractare, ad quam, pro sana Samuellis intelligentia, me, & lectorem remitto.

11 Pro *presentis* autem *Disquisitionis* coronide, & pro illustranda propositione, à me non semel prolata, maximè *in Præludio huius Tractatus, num.16. & hic, num.5.* Videlicet, illos, qui tributum, quod Hispanè *Pecha* communiter appellatur, percipiunt, directum, & proprietatis dominium habere bonorum, pro quibus eis tributum illud persoluitur; persoluentes autem illud, solùm habere vsumfructum eorumdem bonorum: & quod illis extinctis, dominium vsusfructus redeat ad directum Dominum, in quo vtique illud consolidabitur cum directo, & proprietatis dominio, operæ pretium duxi, recensere ad amussim aliqua, ex pluribus, quæ pro illa satis eruditè, & perdoctè scripsit, vt semper solet, Illustris Iuris peritus D. D. Ioannes Montero de Espinosa, *in allegatione Iuris*, pro Regio Cœnobio S. Mariæ Oliuensis, Cisterciensis Congregationis, contra Villam Carcastellum dictam; in causa quæ versa fuit super dominio directo, dictæ Villæ, Vasallagio, & aliis, primo, & in prima instantia, in Curia Maiori, & Regia Regni Nauarræ; & Secundò, in Supremo Senatu Regio eiusdem Regni, & in vtroque Tribunali, pro præfato obtinuit Cœnobio sententias diffinitiuas, *Anno* 1664. in Officio Philippi de Errazo Secretarij.

12 Sic igitur, *in allegatione præfata*, quam mihi, pro sua, erga me beneuolentia, dignatus est illius Author concedere, *conclusione 1. à numer.28.* fatur. *Y lo que mas es por eficacissimo argumento del dominio, no solo respecto de la Iurisdicion, y proteccion,* sino tambien del territorio, y de las heredades que poseen los particulares, *vezinos de Carcastillo, se pondera* la Pecha, *que pagauan de pan metadenco a los Señores Reyes de Nauarra, y la pagan al Monasterio, aunque reduzida, y moderada, como se dixo. Porque el dar parte de frutos de algun termino, y heredades, es reconocimiento de dominio, y quien los lleua, solo por percibirlos, sin otra cosa ninguna, se presume* Señor del. *l. Si vrbana prædia, ff. de Conditione indebiti. l. Colonus, ff. de vi, & vi armata.* Bald. *consil* 130. *num.1. lib.3.* Speculator, *de Emphyteut. §. Nunc aliqua, num,*118. Auendaño, *de Exequendis mandatis, 1. part. cap.5. num.8. vers. Item deducitur,* vbi ait, quod si aliquis possidet terram particularem, intra territorium, & terminos alicuius Ciuitaris, aot Villæ, & ob eam possessionem soluit tributum, siquidem soluit Regi, præsumitur eam antiquitùs à Rege habuisse. *Y luego añade estas palabras.* Et qui respondit *alicui de fructibus terræ, videtur terram habere ab eo pro quo respondit:* vt probat eleganter Baldus, *in 3. volumine, consil.* 130. Velazquez de Auendano, *de Cens. cap.12. num.9. & 10.* donde con los textos, que refiere prueua, *que la prestacion de los frutos presupone dominio, y propriedad de las tierras,* & sequitur Mascardus, *de Probationibus, concl.* 549. *num.*8. Solorzano expressè, *in Polit. Indiarum, lib.2. cap. 21. versic.* Y assi los vemos. *Donde dize, que los Vasallos de España pagan oy a sus Señores en especie las mismas fanegas de trigo, o çeuada, en que fueron encabesados de tiempo antiguo.*

Perceptio annua partis fructuum alicuius hæreditatis vel termini, arguit dominium proprietatis ipsius in percipiente.

Qui partem, hanc fructuū alteri præstat, videtur terram ab eo accepisse. Huiusmodi præstatio, supponit, in percipiente proprietatis dominium.

13 *A que se añade, la Pecha, que pagauan al Rey de las quinze libras de la Cena, que es denotante, y euidente señal del Vasallage, como se puede ver en el Fuero* (Regni scilicet Nauarræ) rit.4. lib.3. de las Cenas de Pechas, e de los Solariegos, & tradunt Belluga, *Speculo Principum, rubrica 46. cap.2. n.6. & sequent.* Sesse, *de Inhibit. in cap.4. § 7. num 5.* Capiblanco, *de Varonibus, in Pragmat.* 1. *n.*334. Nouario, *de Grauaminibus Vassallorum, tom.1. Grauam.* 146. Calixto Ramirez, *de Lege Regia*, §.27. num.5. *Donde dize, que todos los que habitan en el Reyno, son Vasallos del Rey mediatos, o inmediatos;* sed quidam simplices ratione protectionis, & iurisdictionis, nulla astricti seruitute. *Y Luego dize,* Alij verò sunt Vassalli qualificati, quia conditione seruitutis legati, quibusdam oneribus cæterisque triburis, & *peitis* sunt obnoxij, qui demptis his oneribus realibus, & personalibus ad quæ tenentur, plena in cæteris omnibus, & integra libertate fruentur, &c. Sesse, tom.4. decis.402. *donde habla tambien de Pechas, que se pagan por los hombres de esta condicion, a los Señores de los lugares. Y de esta condicion de gente sujeta a seruicios, y tributos, que pagan personales a los Señores, como sus Vassallos, habla Solorzano,* de Iure Indiarum, lib.1. c.23. n.47. & 48. *Y expressamente a nuestro intento, Don Geronimo Altamirano,* in tit. Codicis, de Filiis Officialium, in rubrica, cap.3. 0.46. *dize estas palabras.* Indidem hominum conditionis appellatio in Vasallos emanauit, oneribus realibus, personalibúsque obnoxios, quia seruitutis conditione obstricti sunt, & tributa capitis pendere, & seruitia Regi præstare. *Y cita a Calixto Ramirez, Sesse, y Solorzano,* vbi proximè.

Cenæ præstatio, signum est euidens Vassallagij.

Vassallij, alij simplices: alij qualificati. Simplices Regni, omnes, qui in Regno habitant, Vassalli sunt, ratione protectionis: qualificati, qui Regi aut alteri seruitium aut tributum præstant. Et isti sunt percipientis Vassalli qualificati.

Y se confirma mas, considerandose, que las Pechas en este Reyno son personales, como se prueba poe el cap.4 lib.3. tit.4. del Fuero general, ibi. *Dos mulieres, quo no sean casadas, peyten como vn varon. Tode home que contreyta es, en toda fazienda passo a razon de vna muger. Otro si passe el mozo a razon de mullier, hasta que sea velloso en su, &c. Y parece concordante de derecho comun la ley* Cum antea, *Cod. de Agricolis, & censitis, lib.*11. ibi: Cum anteà per singulis viros, per binas verò mulieres capitis norma sit censa, nunc binis, ac ternis viris: mulieribus aotẽm quaternis, vnius pendendi capitis attributum est. *Y la ley* Ætatem, ff. de Censibus, *donde se ponen exemplos de tributos personales. Lo mismo se colige a la letra del mismo fuero* (scilicet Regni Nauarræ) en el cap.1. del mismo titulo, vt lib.2. ibi: *Dos mulieres non casadas tanto peyten, como vn ayessadero (in aliis azadero) dos ayessadores, tanto peyten, como vn peytero, que tiene vn yugo de bueyes.* Y en el cap.2. del mismo tit. ibi: *Partan la carne de diez casadas peyteras, en justo quantas casas fueren.* Et ibi: *Consendos robos de auena, e consendos panes, que sean feytes consendos quartales de farina.* Y el cap.3. ibi: *En esta Cena peyten dos mullieres non casadas, tanto como vn hombre peytero. Y los mismos Fueros estan en el reducido,* lib.1. tit.21. cap.1.2.3. & 4. Y en el mismo lib.3. rit.8. en el cap.3. *ay de esto Fuero expresso,* ibi: *Pero si moran las criaturas en las vezindadee de aquel Señor, deben peytar, e ser collazos del. Y estos, como se ve del Fuero, no tenian bienes algunos, porque viuian los padres, y por la habitacion sola, se les obliga a pagar la Pecha.* Y en el cap.4. ibi: *Si a esta mullier digere el Señor, dame peyta, que filla eres de mi Villano. Donde por razon de la obligacion de la Pecha, se pone el ser hija de su Villano.* 14

Las pechas en Nauarra son personales.

Filij Villanorū degentes in locis Domini parentum suorum, ei debent pectam soluere, etiamsi ipsi bona non habeant villa.

Otros muchos Fueros ay, que dispenen, que dos peynes de azada, paguen tanto como vn pechero, que 15

tiene

tiene vn jugo de bueyes. Y se prueba mas este intento, por la ley del año 1531. *que es* la peticion 110. de las Ordenanzas antiguas, y la ley 1. tit. 5. lib. de la Recopilacion de los Syndicos, ibi: *Porque los labradores ningunas tierras, ni heredades pueden tener francas, y libres, sin pagar por ellas pecha, segun Fuero, y Ordenanza de este Reyno, &c. Segun esto, la tierra, que era libre, viene a ser pechera, por la persona del pechero.* Et paulò inferius, en la misma ley: *que quales quiera heredades de hijosdalgo, por qualquiera titulo, y manera, que vengan en Labradores, y pecheros, que mientras las tunieren, y las tengan, ayan de pagar, y paguen por las tales heredades, pecha. Luego de la persona recibe la calidad de pechero la hazienda, y assi no es Real,* textus in dicta Lege *Ætatem, ff. de Censibus, & L. Cum antea, Cod. de Agricolis, & Censitis, lib. 11.*

Villani nullas terras habere possunt, de quibus pectam non persoluant Domino suo.

16 *Este mismo intento fauorece el Fuero* en el cap. 12. lib. 3. tit. 5. *por estas palabras. Nuil Villano, que aya padre, o madre pecheros, porque heredad pechera comprare, despues que el padre, e la madre fueren muertes, non peyte dos peytas, que assi manda el Fuero. Luego no se atiende a las heredades en quanto a la pecha, sino a las personas, pues de dos pechas, muertos los padres, se extingue la vna,* y el cap. 13. *la haze mas claramente personal, pues dize, que a los hijos, que no pagaren pecha de reconocimiento, muertos los padres, puede prender el Señor quando va al entierro.* Y en el cap. 14. ibi: *Deben dar al Señor de la pecha, los Varones pecha entegra, e las mugeres, que no han maridos, la mitad de la pecha. Y lo mismo se colige de casi todos los titulos 6.* y 7. del mismo libro, *donde claramente se prueba, que las pechas antes del año 1531. eran personales,* argumento eorum, quæ de onere posito per fumantes tradit Bartulus, *in L. Diximus, §. Si pater,* & ibi Glossa, *de Excusationibus tutorum, & in L. 4. §. Actor, num. 3. ff. de Re iudicata.* Platea, *in L. His, qui, Cod. de Filiisfamilias, & quemadmodum, &c.*

17 *Y aunque las consideremos, que son Reales, tambien en esta inteligencia se prueba el dominio, que tuuieron los Reyes en las tierras de Carcastillo, pues se dize, que pagauan las pechas por ellas, y que son Reales,* segun la ley 1. tit. 5. lib 3. de la Recopilacion de los Syndicos. *La qual fue interpretacion de lo que pasiò anteriormente. Pero lo cierto es, que las pechas son mixtas, y que estan cargadas sobre las personas, y los bienes, y que antiguamente la pagauan los Labradores de todo genero de bienes, como se prueba de vna Ordenança del Rey Don Ioan, del año* 1463. *que està* en el libro 2. tit. 8. de las Ordenanças Reales del Consejo y es la Ordenança 14 §. 1. ibi: *Con deliberacion, proueyendo a todo lo sobredicho, ordenamos, declaramos, y mandamos, que como sea por Fuero, e por derecho, vso, estilo, e practica del Reyno, que en lo de las pechas, no solamente aquella sea fundada en las cosas, mas en la condicion de las personas, casas, bienes, muebles, e heredamiento, que siruen, o siruieren en cada año en la possession: en cada año continuado pagar la dicha pecha, que non obstante la dicha cautela, o malicia nueuamente tomada por los dichos Labradores, que cada vno de los dichos tales pecheros aya de pagar, lo que ha vsado de pagar por las casas, y heredades, y gozos de los terminos, y montes que goza, y ha gozado, e tanto, quanto, o aquello que ha vsado pagar, e a otra parte por las casas, que de nueuo han edificado, &c.*

Pecta regale tributum est, soluitur enim pro terris.

Pecta est mixtum tributum, personale scilicet, & regale. Quia pro personis soluitur, & rebus.

18 *Con que se vè, que en esta parte, no ay differencia de lo que pasaua antes del año 1531. en Nauarra, a lo que pasaua en Castilla.* Otalora, de Nobilitate, 3. part. cap. 9. num. 9. y en la 2. parte, cap. 1. num. 2. *De todo lo qual resulta, que pues las pechas en este Reyno, comprehenden a las personas, y a los bienes, y las pagan los de Carcastillo concegil, y singularmente, per entrambes lados, se ha de reconocer este Dominio, y Vassallage, y no es impropio llamar al que debe, y paga pecha,* Vasallos, *que assi le llama, y tiene por tal el Fuero,* en el lib. 3. tit. 5. de los Villanos del Rey, e de los Monasterios, cap. 5.

Pecta afficit in Nauarra, personas, & bona.

Qui pectam soluit, Vasallus eius est, cui illa soluitur.

19 *Y no es estraño en los Reyes, hauer tenido en los principios de los Pueblos propriedad, y dominio en las heredades, y tierras particulares. Porque en la antiguedad, hallamos vestigios euidentes deste dominio, y se llamauan fundos patrimoniales, porque eran del Patrimonio del Principe, que estauan destinados para sus vsos especialmente,* vel ad supportanda onera Reipublicæ, *como lo diffine Lucas de Peña,* in L. Quicumque, 7. num. 2. Cod. de omni agro deserto, lib. 11. *Y estos, no eran enagenables,* nisi iussu Principis, *iuxta textum in Lege Iulianum, §. 1. ff. de Legatis 1. Lege 2. §. si quis à Principe, ff. Ne quid in loco publico. L. Sacra, §. Sciendum, de Rerum diuisione. L. Prohibere, §. Planè, cum Lege sequenti, ff. Quod vi, aut clam. L. Sed celsus, 6. de Contrahenda emptione. L. Cum seruus, 8. §. final, de Legatis 2. in L. Omnia, Cod. de Paganis. Y a esto pareze que corresponde la ley* 11. tit. 5. lib 7. y la ley 11. tit. 7. del mismo libro de la recopilacion de Castilla, *que hablan de las tierras valdias, en que tiene su Magestad fundada su intencion; para que se presuman ser Realengas; como de muchos lo escriue Bobadilla,* en su Politica lib. 2. cap. 16. num. 52. *y Renato Chopino,* de Dominio Franciæ, lib. 3. tit. 18. n. 3.

Reges in Hispania in principio, propter debellationem Saracenorum, dominium, & proprietatem terrarũ particularium acquisiuerũt.

Terræ particulares desertæ, Regalis patrimonij præsumuntur.

20 *Y fundo desierto, se dize aquel, que hauiendole cultiuado primero, a quien el Principe le concedio,* qui nunc primum præcisus est, vt loquitur Diuus Hieronymus, *super Oseam,* relatus *in cap. 1. de Verborum significatione, le dexò despues de beneficiar, y sembrar: por lo qual propriamente se llama desierto,* quia scilicet non seruitur, & deseritur, *como elegantissimamente lo diffinio San Isidoro,* lib. 14. ethimologiarum, cap. penultimo, *y en esta accepcion se ha de entender la Rubrica* del tit. Cod. De omni agro deserto, *como lo notò alli Lucas de Peña. Y antiguamente los Principes solian, o donar estos predios graciosamente, como se prueba* de la ley final, Cod. de Locatione prediorum ciuilium, in illis verbis: etiamsi alteri Imperator, vel exoratus, vel sponte donaoerit. *Y mas claramente* de la ley 1. & 4. Cod. Theodosiano, de Collatione donatorum vel releuatorum possess. lib. 11. tit. 20. *Y la ley del Reyno de Castilla* 13. tit. 7. lib. 7. ibi: *Mandamos; que ninguna persona, a quien non hauemos hecho, o hizieremos merced de qualesquiera Cortijos, y heredamientos, y tierras. Y entonces no se pagaban nada al Principe, sino que los gozauan libres, por tenerlos, solo por su liberalidad,* dicta L. 1. *con estas palabras, verdaderamente Regias.* Admodum nobis videtur absurdum, & à nostrorum temporum trãquillitate submotum, vt hi, qui proscriptionis sortem pertulerũt, ad exemplum eorum, qui fundos donatos sacra liberalitate tenuerunt, auri, atque argenti collationibus reddetentur obnoxij, quæ sub diuæ memoriæ Constantio adscripta est, cum multum intersit inter eum, qui principali munificentia perfruitur, & eos, qui propria recuperare meruerunt. *Y no menos elegantemente en la ley 4. que es del mismo Emperador Honorio, en tiempo, que imperaua con Theodosio,* ibi: Largitates

tates, tam nostræ clementiæ, quàm retrò Principum, quæ in bene meritos de Republica conferuntur, tenere perpetuam firmitatem præcepimus, nec quidquam pro his possessionibus, quæ largitate principali, iamdudum in singulos quosque collatæ sunt, damnosæ conuentionis molestiam pertimescat.

21 *O los danan en locacion*, & patet, ex L. 1. Cod. de Locatione prædiorum ciuilium, illic: Sed nec locabitur alteri. *Y por su Rubrica, y todo aquel titulo, o en emphitensi.* Dicta L. Qui fundos, Cod. de Omni agro deserto. Et tradit Molina de Hispanorum primog. lib. 4. cap. 3. *y en entrambos casos, no los gozauan los posseedores sin pagar el canon, o pension, que se conuenia, y acostumbraua*, vt liquet ex dicta Lege. Qui fundos, *en las palabras que pondera* Molina, ibi: Canone saluo susceperit, *y de la ley* 4. Cod. eodem, ibi: Fiscale onus agnoscant. *L.* 4. Cod de Fundis patrimonialibus, *lib.* 11. ibi: Vt ea, quæ in nostra possessione positi præstiterint, & in posterum soluat. *Y consuena* la ley 4. tit 6. lib. 7. Recopilationis Castellæ, *en aquellas palabras. Y si hallaren, que los lugares son del todo yermos, se aya informacion si tenian terminos, y deessas y egidos, y los que pareciere, que gozan de los dichos terminos, sean obligados a pagar, lo que en los pedidos cauia, saluo si quisieren dejar los tales terminos, y deessas para nos, y para nuestra Corona Real. Conque se persuade facilmente de la pecha que pagauan los de Carcastillo a los Reyes, y oy la pagan al Monasterio, por las Donaciones Reales, que eran dueños de las heredades, que posseen, y posseyan los vezinos. Y finalmente se concluye por todos los medios ponderados, que los Señores Reyes de Nauarra tuuieron calificado dominio, y Vassallage en la dicha Villa, y hombres della, no solo por la Iuridicion, y proteccion, como supremos Principes; sino tambien por ser Señores del territorio, y heredades del, porque les pagauan la pecha.*

22 Hucusque doctissimos D. Ioannes Montero de Espinosa *in praciata conclus.* 1. qui circa *conclusionem* 3. *num.* 52. ita ait. Ex his infertur, *que el Vassallage prescindiendo lo de la Iurisdicion, viene a consistir en el prouecho, y frutos, que se sacan de lleuar las imposiciones, ventas, pechos, y derechos, que son los seruicios personales, y reales.* Et infrà. *Y el pagar las pechas, se atribuye a reconocimiento del dominio, y del Vassallage. Y son textos expressos*, L. Hi, qui 4 de Agricolis, & censitis. *que hablando de los Señores, y destos derechos que se les pagan, dize.* Hi penes quos fundorum dominia sunt, pro his colonis originalibus, quos in locis eisdem censitos esse constauit, vel per se, vel per exactores proprios recepta compulsionis solicitudine implenda munia functionis agnoscant. *Y en los que por largo transcurso de tiempo han percenido estos derechos, tubo por indubuado el dominio el Emperador*, n L. Litibus, *Cod eodem*, ibi: Litibus imponentes celeritatem sancimus, si quando coloni cuiuscumque conditionis contra Dominos terræ declamauerint, super hoc ipso dubitantes, vtrum his terræ Dominus est, necne, an ipsi coloni dominium suæ terræ possident (eos tamen dicimus, qui non ex longo, prolixoque tempore, vel longinqua, & inueterata redituum susceptione, sufficientem habent cautelam in quibus casibus, nec contradicendi quidem licentia colonis relinquitur, longi temporis præscriptione, vel redituum frequentissima consequentia colonorum impetu excludente. *Y todos los tierra tenientes, son los que pagan* onera mixta, nempè, quæ soluuntur à personis ratione rerum, & realia, quæ ab ipsis rebus debentur, *como lo son las pechas*, vt comprobauimus, *suprà num.* 32. de quo videri possunt, Leon, *decis. Valentina* 159. *part.* 2. Portoles, *in verbo Contributio, à numero* 1. Sesse, *decis.* 7. *&* 129.

Vassallagiũ abstractum à Iurisdictione, in præstatione seruitiorum regalium, & personalium consistit.

Pecha soluitur in recognitionem dominy, & Vassallagij.

Dominium terræ, comprobatur esse penes eum, cui per longi temporis cursum annua fructuũ pensio fuerit persoluta.

Hæc, & plura alia tradit præfatus celeberrimus vtriusque Iuris peritus, quibus mea dicta propositio probari posset, sed vt illa maneat ad satietatem probata, illustrata, dicta sufficiant.

DISQVISITIO II.

Penes quem resideat Ius Sepulchrorum, & Sepulturarum, quod dominium directum, & proprietatis illarum sit? & penes quem simile sit dominium sedium in Ecclesia, & Cæmeterio existentium?

BREVIARIVM.

Banchus; Scamnom; Sedile.

Laici, qui banchos, scamna, & sedilia in loco sacro apponunt, dominium directum, & proprietatis, quoad Ius ibi sedendi non habent, sed solùm dominium vtile ad summum, ex tolerantia, quæ cessare potest quotiescumque Prælatus vult. à n. 13.

Capella.

Dominium proprietatis, & directum Capellæ, esse nequit penes Laicum. à n. 13.

Christus.

Caput est Ecclesiæ, Christus Dominus. n. 1.

Ecclesia

Dominium directum, & proprietatis omnium rerum Ecclesiasticarum habet Vniuersalis Ecclesia. n. 1.

Papa.

Vicarius est Christi Domini. n. 1.
Habet absolutam administrationem rerum & Iurium Ecclesiasticorum. n. 1.

Sacra.

Religiosa, & sacra in dominio alicuius esse non possunt Laici, aut Ecclesiastici, quoad directum, & proprietatem. à n. 2.

Sepultura.

Dominium directum, & proprietatis Sepulturæ Ecclesiastica, nullus fidelium habere potest à n. 2.
Immediatum dominium directum, & proprietatis Sepulturarum Ecclesiasticarum, est penes Ecclesias in quibus, aut in quarum Cæmeteriis existunt, & penes illarum ministros, eo modo quo residet penes Religiosos, dominij capaces in communi, rerum quas possident dominium. n. 10. iuncto 1.

NON procedit quæstio præsens de dominio, quod Deus Opt. Maxim. habet rerũ omniũ, 1
quas

quas creauit, & conſeruat, & ſic locorum in quibus Sepulturæ conſiſtunt: nec de dominio, quod acquiſiuit in Sepulturas ipſas, ex illarum dedicatione ad ſuorum fidelium tumulationem, & requiem, donec à ſomno excitentur ſuo, & occurrant omnes in iudicium extremum, ad præmia bonorum ſuorum operum, vel maiorum punitionem percipiendum: nec de dominio ſupremo, quòd Chriſtus, Dominus dominantium, prout Caput Eccleſiæ, & ipſa Eccleſia, Congregatio ſcilicet omnium eiuſdem Chriſti fidelium, quoad proprietatem habent omnium bonorum Eccleſiaſticorum. Eccleſia enim, iuxta veriorem ſententiam Innocentij, quam ſequitur Nicolaus Tudeſchus, Abbas Panormitanus, *in cap. Cum ſuper, num.* 18. *el* 4. *de Cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, dominium directum, & proprietatis omnium Iurium, & rerum Eccleſiaſticarum habet, & Summus Pontifex Chriſti Vicarius, administrationem habet illarum, non dominium. „Quod „colligitur *ex Canone Non liceat*, *el* 20. 12. *quæſt.* 2. Vbi ſic Symmachus Papa decernit. Non liceat Papæ, prædium Eccleſiæ alienare. Sed procedit de immediato dominio, illi ſimili, quod Religiones dominij capaces, in bona habent ſua. De hoc igitur intelligenda ſunt, quæ in hac dicemus Diſquiſitione. Pro cuius reſolutione, ſit.

CONCLVSIO I.

2 NVllus fidelium habet, aut habere quidem poteſt dominium directum, & proprietatis Sepulchrorum, & Sepulturarum Eccleſiaſticarum.

Hanc concluſionem tenent communiter Doctores. Abbas, Nauarrus, Lambertinus, Rochus de Curte in diffinitionis Iuris patronatus explicatione *verbo In Eccleſia, num.* 13. Martinus Rauauit, *Enchirid. Indicum Eccleſiaſticorum Notabili* 240 Hoſtienſis, Butrius, Petrus de Vbaldis, Auguſtinus Barboſa, Samuellius, Moronus, Laurentius de Peyrinis, & ante omnes illos, & alios, Gloſſa *in cap. Quanto, verbo Connexa, el* 3. *de iudiciis*, quam, & aliquos, ex allegatis Doctoribus, & Rotam in Calaguritana Sepulturæ, 17. Maij, de Anno 1606. coram R. P. D. Coccino Decano, inter eius impreſſas *la* 291. quæ pro noſtra etiam eſt concluſione, recenſere liber.

3 In primis enim Gloſſa prædicta ſic ibi ait, *in fine*, de Laico. Et tamen dominium Sepulturæ non habet, *Inſtituta, de Rerum diuiſione*, §. *Nullus.*

4 Abbas Panormitanus, *in cap.* 1. *de Sepulturis, num* 1. dixit. Dominium non poteſt quis habere (in Sepultura ſcilicet) quia res ſacra, & religioſa, non poſſunt eſſe in dominio alicuius, vt *in L. In tantum*, §. *Sacra, de rerum diuiſione*. Et *in cap. Abolenda, num.* 5. *el* 13. *eodem*, ita fatur. Sed quæritur nunc, an in Cœmeterio, vel Eccleſia poſſit Laicus habere Sepulturam, vel Ius ſepeliendi? Dicit Hoſtienſis, & Goffredus, quod non, reſpectu proprietatis: quia vt dixi, loca ſacra, & religioſa, non poſſunt eſſe in dominio alicuius. Hæc Nicolaus Tudeſchus Archiepiſcopus, & Cardinalis, Abbas dictus, qui licet de Laico inquirat; de omni tamen reſoluit priuato, etiam Eccleſiaſtico. Ratio enim ab eo, in reſolutionis probationem adducta, æquè in Eccleſiaſtico, ac in Laico militare, manifeſtè dignoſcitur.

5 Lambertinus, *de Iure patronatus, part.* 1. *lib.* 3. *quæſtione nona principali, artic.* 9. *num.* 4. Et ideò dicas (inquit) quem habere vſum tantùm in Sepulchro, & non dominium, nec poſſeſſionem, niſi abuſiuè.

Martinus ab Azpilcueta, Doctor Nauarrus *lib.* 3. 6
Conſiliorum, tit. de Sepulturis, conſilio 1. *num.* 1. in hæc prorumpit verba. Nulli poteſt dari locus Sepulturæ, etiam cum authoritate Epiſcopi: quia rei ſacræ dominium, nullus poteſt habere. *L. Inter ſtipulantem*, §. *Sacram, ff. de Verborum Obligationibus*, & §. *Sacra, Inſtituta, de Rerum diuiſione*. Hactenùs inſignis ille Doctor qui abſolutè de omnibus id aſſerit.

Barboſa, *de Iure Eccleſiaſtico part.* 2. *libro* 2. *cap.* 7
10. *num.* 11. nobiſcum eſt, & *de officio, & de poteſtate Parochi, part.* 3. *cap.* 26. *num.* 11. Vbi ſic ait. Tribus modis (vt verbis vtar Nauarri, loco infrà citando) locus ſepulturæ dari poteſt: primò, vt is, cui datur, ſit Dominus eius; ſecundò vt habeat Ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, & impediendi, ne alij ſepeliantur in eo; tertiò, vt poſſit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur colligi, ex textu *in cap. Abolenda, de Sepulturis*, & notatis per Innocentium, Panormitanum, & alios ibi, & *ex Clementina Dudum*, §. *Huiuſmodi, eod. tit.* iunctis traditis per Cardinalem, & alios, & per Hieronymum Rodriquez, *dicta reſolut.* 128. *num.* 11. Primo modo, nulli dari poteſt locus Sepulturæ, etiam cum authoritate Epiſcopi, quia rei ſacræ dominium, nullus poteſt habere. Hucuſque Barboſa, qui etiam de omni, & non ſolùm de Laico dicta docet, & non ſolùm de Laico, iterùm dico, vti ex prima eius apparet inſpectione.

Franciſcus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *diſputat.* 1. *controuer.* 4. *concluſ.* 8. ita fatur. Eccleſia habet intentionem fundatam, quod illius Sepultura ſit libera, & non alicuius priuatæ familiæ, *iuxta* §. *Sacra, Inſtitut. de Rerum diuiſione*. Et *controuer.* 5. *concluſ.* 5. ſic ait. Sepulchrorum dominium nequit præſcribi, ſed dumtaxat inferendorum cadauerum. *L. Monumenta, Cod. de Legibus.* Vbi ſatis clarè de dominio proprietatis, & directo, non poſſe præſcribi aſſerit. Et in hoc ſenſu, dubio procul, locutus fuit *concluſione* 2. *eiuſdem controuerſia*, dum dixit Sepulchra particulari, ſeu ſingulari titulo transferri haud valere, vt *de Legato, L. Iulianum*, §. *fin ff. de Legatis*, 1. comprehenditur tamen in legato Ius inferendorum Cadauerum.

Illuminatus Moronus, *in centum reſponſis, reſ-* 8
ponſo 51. *num.* 31. ſic etiam ait. De eadem etiam Sepultura tertio modo ſumpta, vt videlicet dicit Ius, quod quis habet ſepeliendi in aliquo loco, aſſerunt Doctores eſſe illud Ius, quod habet Eccleſia ſepeliendi aliquos in ſuo Cœmeterio. Huius Iuris, quoad dominium, non poſſunt eſſe capaces Laici, ſecundùm Goffredum, & Hoſtienſem *in cap. Abolenda, de Sepulturis.*

Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.* 3. *cap.* 4. *num.* 46. in ſequentia prorumpit. Sed quæres modo, An qui emit. (Sepulturam ſcilicet in Eccleſia, de illa enim loquitur ibi,) acquirat dominium illius? Reſpond. negatiuè: quia Eccleſia, cum ſit res ſacra, & ideò merè ſpiritualis, non poteſt per Laicum poſſideri, nec in totum, nec in partem. *L. Qua de tota, ff. de Rei vendicatione.* Quare dicendum eſt, Laicum habere vſum quidem Sepulturæ ab ipſo emptæ in Eccleſia, vel Cœmeterio, non tamen dominium. Ita Lambertinus, *de Iure patronatus, libro* 3. Hactenus P. Peyrinus.

Sacra denique Rota in *præallegata Deciſione co-* 9
ram Coccino, ſic vt ſequitur ait. Circa quem articulum, Doctores, *in cap. Abolenda, de Sepulturis*; Hoſtienſis, *numero* 18. *in fine*. Butrius, *numero* 3.

Abbas,

Abbas, *num.5.* & latè Pettus de Vbaldis, *in tractatu de Canonica Parochiali, cap.10. n.4. & 5.* dicunt, quod Christi Fideles non possunt habere Sepulchtum propriè. Id est, quoad proprietatem, & directum dominium, vti ex contextu, in sequentibus dictæ Decisionis verbis manifestè apparet.

Ex dictis, satis benè, & plenè probata manet nostra conclusio. Habet enim pro se plures grauissimos, & doctissimos Authores, qui per plura sæcula Ecclesiam illustrarunt: habet & Sacram Rotam. Habet & rationem, à pluribus Doctoribus tactam, & vatiis Iutibus fulcitam. Quia Sepultuta scilicet, res est spiritualis: & spiritualia, in dominio, & proprietate alicuius esse nequeunt.

CONCLVSIO II.

10 ECclesia in qua, aut in cuius Cœmeterio suæ sunt Sepulturæ, & dictæ Ecclesiæ ministri habent dominium ditectum, & proprietatis immediatum illarum, eo modo, quo penes Religiosos dominij capaces in communi, rerum suarum residet dominium.

Hæc conclusio communis etiam est inter Doctores, eos maximè, quos pro prima allegaui. Illam etiam tenet Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Simonia, num.84 inquisit.1.* ibi: Quia mortuo habente vsum (sepulchri scilicet, de eo enim loquitut) vsus redit ad proprietarium, qui in præsenti est Ecclesia cum suis Ministris. Hæc ille. Motonus, *responso 51. num.67.* Bonacina, *tomo 2. de Contractibus, disputat.3. quæst.21 punct.3. num.5.* Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. tract 8. cap.5. ex Lege corruptionem, Cod. de Vsufructu.* Aote illos omnes, Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst.3. in principio.* & Rota in Calagurritana, de qua, *numero præcedente*, ibi: Quod si progenies illorum, quibus fuit facta concessio, sit, extincta, extinguitur quoque vsus, & redit liberè ad Ecclesiam, sicuti dicitur de vsu, & vsufructu, extincto illo, cui fuit facta concessio, vt *in L. penult. Cod. de Vsufructu.*

Et quidem in hoc Rotæ Vidalis, & aliorum dicendi, & sentiendi modo, sic potest efficaciter nostra probari conclusio. Quia dominium ditectum, & proprietatis ille habet solum, qui spem habet consolidatioois vsusfructus rei, quando iste est ab illo separatus iuxta ea, quæ primo supposui, *in præludio huius Tractatus, num.2.* Sed in prædicto modo sentiendi, exoncta familia illotum, qui habebant Sepulchti vsum, tedit iste ad Ecclesiam, & ad eius Ministros. Ergo Ecclesia, & Ministri eius habent dominium directum, & proprietatem Sepulchrorum, & Sepulturarum in ea, aut in Cœmeterio eius existentium.

11 Consultò dixi: *in modo sentiendi Rotæ, Vidalis, & aliorum*: quia in sententia Lambertini, quàm *in Disquisitione præcedente numero 9.* probabiliorem censui, ductus ratione ab eo tradita, nihil probat argumentum, cum extinctis his, qui habebant Sepulchrorum vsum, Iste non redeat liberè ad Ecclesiam, & ad eius Ministros, nisi in casu, quod vsuarij Sepulchris vsi nunquam fuerint. In illo enim, Lambertini ratio, locum non habet: cum Sepulchra non sint illorum hospitia, nondum enim in illis, vt suppono, recepti sunt, & sic dici non potest, quod extinctis dictis vsuariis, vsus Sepulchrorum frequentetur.

12 Alia etiam limitatio, Lambertini sententiæ addi, me iudice, debet; quod scilicet possit Ecclesia, in casu necessitatis, Sepulchrorum vsum extraneis concedere. Potest enim contingere, quod omnes iam Ecclesiæ, & Cœmeterij Sepulturæ concessæ priuatis personis, & illarum familiis sint, & quod aliquis, vel aliqui decedant sine propria ad vsum Sepultura: in quo certè casu, aliena debet ei concedi: ne dicamus, vel irrationabiliter esse inuitum vsurarium: vel irrationabiliter fuisse ei concessam Sepulturam, ad vsum irreuocabilem, in casu tantæ necessitatis. Sed de hoc, *Disquisitione sequenti* redibit sermo, de quo vide *n.7.28.*

CONCLVSIO III.

LAici Ius dominij directi, & proprietatis non habent in banchis, sedilibus, & sellis in Ecclesia, Capella, aut Sepultura appositis. 13

Hanc tenent Nicolaus Tudeschus, Abbas, dictus Panormitanus, Rochus de Curte, Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst.3.* Mattin. Ranauit, *in Enchirid. Indicum Ecclesiasticorum, notabili 240.* Laurentius de Peytinis, *de Priuilegiis, tom.3. cap.4. num.46.* Marcus Vidal, *tit. de Simonia, num.84. pag.490.* cum Gennensi, *in Praxi Archiepiscopali, cap.32. num.19.* Illuminatus Moronus, *responso 51. num.35.* Quorum omnium, licet verba ad vnguem non referam, libet tamen omnia non omittere, aliquorum, ad conclusionis maiorem probationem, recensere.

Abbas, *in cap. Abolendæ num. 5. de Sepulturis el 13.* postquam asseruit non posse Laicum habere Sepulturam, vel Ius sepeliendi respectu proprietatis, & directi dominij, in Ecclesia, vel Cœmeterio, quæ sequuntur addit. Et idem videtur dicendum, secundùm Hostiensem, in sedibus, seu banchis, quæ Laici in multis locis vendicant sibi in Ecclesiis. Hæc Panormitanus.

Syluester autem ita fatur. Et idem videtur dicendum secundùm Panormitanum, & Hostiensem in sedibus, seu banchis: quia Laici tale Ius in Ecclesia acquirere non possunt, sed tolerantur ex gratia sola in huiusmodi, sicut & Iure patronatus, vt *in cap.3. de Iure patronatus.* Ista ille.

Rochus de Curte *in expositione diffinitionis Iuris patronatus, verbo in Ecclesia, num.16. pag. mihi 360. Codicis de Iure patronatus diuersorum, Francofurti editi, anno 1581.*

Laurentius de Peyrinis, postquam *loco citato* dixerat. Quare dicendum est, Laicum habere vsum quidem Sepulturæ ab ipso emptæ in Ecclesia, vel Cœmeterio, non tamen dominium. Immediatè addit. Quod idem dic, de sedibus, seu banchis, vt ait Syluester, *verbo Sepultura, quæst. 3.* vide Barbosam de *Officio Parochiali, cap. 26. numer 11.*

Moronus sic ait. Idem dicendum secundùm Hostiensem, & Panormitanum, de Sedilibus, & banchis, quæ collocant in Ecclesiis Sæculares, quia Sæculares in Ecclesiis, nullum Ius possunt acquirere, nisi ex quadam tolerantia, quæ potest cessare, quotiescumque vult Prælatus.

* * *

DISQVI

DISQVISITIO III.

Quis habeat Ius in re Sepulchrorum, & Sepulturarum, prout est dominium vsus earum?

BREVIARIVM.

Alienare.

Sepulchrorum, seu Sepulturarum vsum alienare, an possint Regulares sine licentia S. Congregationis Concilij, & Ecclesiæ Sæculares, absque Episcopi licentia. n. 5.

In illius alienatione, seu concessione, seruanda est forma præscripta, pro alienatione rerum Ecclesiarum. n. 28.

Axioma.

Nullus videtur dolo facere, qui iure suo vtitur. n. 15.

Beneficium.

In Ecclesia de Patronatu Laicali, nullus, Papa inferior, prouidere potest de Beneficiis, nisi præuia Patroni præsentatione n. 29.

Si Papa confert Beneficium de Iure patronatus Laicalis, prouisio nulla est, & subreptitia, si in litteris non faciat de dicto Iure patronatus mentionem, n. 29. *Si illam facit, tenet.* ibid.

Beneficium Iuris patronatus Ecclesiastici, validè confertur à Papa absque dicta mentione. n. 29.

Legatus à Latere, irrequisito, & inuito Patrono Ecclesiastico, potest conferre Beneficia Ecclesiæ sui patronatus; secus Patrono Laico inuito. n. 29.

Facta iam præsentatione ad Beneficium si à Patono Laico, variari potest; non verò si à Patrono Ecclesiastico, fuerit facta. n. 29.

Dominium.

Perfectum cuiuscumque rei dominium non datur nisi in eo, qui actu habet directum, & vtile illius. n. 2.

Qui perfectum rei habet dominium, potest de illa ad omnem vsum disponere, nisi lege prohibeatur. n. 4.

Qui habet dominium directum, & proprietatis rei, & non dominium vtile, illa vti non potest inuito vsufructuario. n. 20.

Iniuria.

Non facit iniuriam, qui Iure suo vtitur. n. 15.

Ius patronatus.

Est honorificum, onerosum, & vtile, competens alicui in Ecclesia, pro eo, quod Diœcesani consensu, Ecclesiam fundauit, construxit, & dotauit ipse, vel is, a quo causam habuit, solus, vel alio concurrente. n. 21.

Non acquiritur Ius patronatus à fundante, & construente, vel dotante Ecclesiam propriis expensis, nisi præcedat licentia Episcopi, aut alterius illam potentis concedere: etiamsi ex testatoris iussu construat, &c. Et licentia subsequuta non sufficit. n. 22.

Ex gratia toleratur in Laicis Ius patronatus. n. 23.

A Laico, in Laicum, etiam Compatronum transferri nequit Ius patronatus, nisi de Superioris licentia; sed benè in Ecclesiam n. 25. *Neque per legatum transfertur sine illa.* n. 26.

Potest transferri cum aliis bonis, quibus est accessorium, etiam per contractum inter viuos. n. 25. *Etiam absque licentia.* n. 27.

Vt tamen licitè fiat, & validè, nulla Iuris patronatus mentio fieri debet. n. 27.

Ius patronatus spirituali est annexum; non præexistenti, sed ad illud, tempore posterius, ordinatum. n. 31.

Alia Vide *verbo Beneficium.*

Papa.

Potest conferre Beneficia de Iure patronatus absque præsentatione; si tamen sint de Iure patronatus Laicali, non tenet collatio, nisi in literis fiat de tali patronatu mentio. n. 29.

Regulares.

Qui dominij capaces, in communi sunt, sunt, dominium habent immediatum suarum Ecclesiarum & Sepulchrorum earum. n. 5.

Sepultura.

Dominium vsusfructus Sepulturæ habet Ecclesia, & eius Ministri habent, antequam illam alicui concedant. n. 1.

Ante dictam concessionem, habent etiam perfectum illius dominium: directum scilicet, & proprietatis, simul cum vtili. n. 2. 4.

Dominium vtile, seu vsusfructus Sepulturæ possunt Ecclesiæ sæculares, & earum Ministri Laicis concedere, de licentia Episcopi, & seruata forma à Iure præscripta, pro alienatione rerum Ecclesiæ. n. 3. & 5.

Regulares verò ad id indigent licentia S. Congregationis Concilij. n. 5.

Qui dominium vtile habet Sepulturæ potest prohibere, ne aliquis, sine sua licentia in ea tumuletur. n. 6. 20 *Habet enim in illa Ius, priuatiuè quoad omnes alios.* n. 16.

Ecclesiarum tamen Rectores Sæculares, & Regulares, in casu necessitatis, possunt vnius Sepulchrum, & Sepulturam alteri concedere, etiam inuito vsufructuario illius. n. 7. & seqq. 3.

Qui absque dispensatione Superioris, vel voluntate Domini vsusfructus Sepulturæ, in illam fuit immissus, debet extrahi. à n. 12.

Qui relicto Maiorum suorum Sepulchro in loco minus Religioso se sepeliri mandauit, exhumari debet, & cum suis Maioribus tumulari. n. 13.

Qui in sua Ecclesia sepeliuit, quem non poterat, exhumare illum debet, & restituere cum omnibus, quæ occasione illius Sepulturæ recepit. n. 14

Non præsumitur acquisitum dominium vtile Sepulturæ ex solo cursu decennali, ac cadauerum illatione. n. 17.

Nec præsumitur acquisitum ex Iure patronatus, quod quis habeat in eadem Ecclesia. n. 18.

Qui habet dominium vtile Sepulturæ, potest concedere licentiam immittendi, quos ipse voluerit. n. 19. *Si tamen plures Compatroni Sepulturæ sint, seu Domini vsus, omnes debent licentiam concedere, seu consentire* n. 20.

Qui habet vsum, seu dominium vtile Sepulturæ, patronus illius dici potest. n. 20. *Sed impropriè.* n. 21.

Sepulturæ ius, similitudinem habet cum Iure patronatus. n. 21. & seqq. 4.

Dominium vsusfructus Sepulturæ, non acquiritur

à Laico absque licentia Pralati Ecclesiastici. n. 22.

Dominium huiusmodi, ex gratia toleratur in Laicis. n. 23.

Transferri in alium non potest, nisi de Superioris licentia. n 25.

Neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma pro alienatione rerum Ecclesia requisita. n. 28.

Ab alio quàm à Papa, proiudicari non potest, qui dominium hoc habet, nisi iusta ex causa necessitatis, aut maxima vtilitatis. n. 30.

Dominium vsusfructus Sepultura spirituali est annexum, non procexistenti, sed ad illud tempore posterius, ordinatum: ad Ecclesiasticam scilicet sepelitionem. n. 31.

QVæSTIONI propositæ, vti præcedentibus, libuit, claritatis gratiâ, distinctis satisfacere cõclusionibus. Sic enim resolutionis illius doctrina, clarior euadet.

CONCLVSIO I.

1 IVs in re, quod sit dominium vsus, seu vsusfructus Sepulturæ, Ecclesia, & eius Ministri habent, antequam dictum vsum alicui concedant.

Hanc conclosionem teoent Martin. Bonacina *in Summa, tomo 2. de Contractibus, disputat.* 3. *quaest.* 21. *puncto* 3. *proposit.* 1. *numero* 5. Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Simonia, inquisit.* 1. *num.* 84. Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 4. *conclus.* 4. *pag.* 30. Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *c.* 5. *num.* 151. & alij dicentes, qood extincta progenie eius, cui ius Sepulturæ fuit concessum, ad Ecclesiam illud reuertatur.

2 Illam probo hac efficaci ratiooe. Ecclesia, & eius Ministri habent perfectum dominium Sepulturarum antequam illarum vsum alicui concedant. Sed dari non potest alicuius rei dominium perfectum, penes quem simul non sit domioium directum, seu proprietaris, & dominium vtile, ita vt vtrumque dominium consolidatum sit in eodem subiecto, vti ostendimus sæpe, *in proludio huius Tractatus, numero* 2. *&* 16. *& alibi.* Ergo Ecclesia, & eius Ministri habent ius in re, quod sit dominium vsusfructus Sepulturæ antequàm dictum vsumfructum alicui concedaot.

CONCLVSIO II.

3 ECclesia, & eius Ministri concedere personis Sæcularibus, & Laicis possunt, dominium vsusfructus Sepulturarum.

Ita Conclusio communissima est inter Doctores. Illam tenent Glossa, *in cap. Quanto, verbo Connexa, el 3. de Iudiciis*, ibi: Et ius funerandi potest Laicus possidere. *ff. de Mortuo inferendo, L.* 1. Lamberrinus, *de Iurepatronatus, part.* 1. *lib.* 1. *quaest. vlt. principali, artic.* 13. *lib.* 3. *quaest.* 5 *principali, artic.* 4. *& quaest.* 9. *principali, artic.* 9. *numero* 1. *&* 4. vbi sic ait. Et ideo dicas, quem habere vsum tantum in Sepulcho, & non dominium, nec possessionem, nisi abusiuè. Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Simonia, inquisit.* 1. *num.* 84. Bonacioa, *tom.* 2. *de Contractibus, disputat.* 3. *quaest.* 21. *punct.* 3. *num.* 5. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 172. *versic. Aduertit*, cum Bordono, *tom.* 2. *resolut.* 51. *n.* 84. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *c.* 10. & Motonus, *in centum responsis, resp.* 51. *n.* 31.

Probatur Conclusio. Ecclesia, & ius Ministri 4
sunt Domini Sepulchrorum, potiunturque, illorum respectu, dominio perfecto, qoando vtile consolidatum existit directo, & proprietatis dominio. Sed qui dominium perfectum alicuius rei habet, potest de illa disponere ad omnem eius vsum, nisi Lege prohibeatur. Ergo cum id nulla Lege sit Ecclesiæ, & eius Ministris prohibitum, poterunt concedere Laicis dominium vtile, seu vsusfructus Sepulchorum, Sepulturarum.

Quocirca aduertit cum Bordono Pellizzarius, *vbi* 5
proximè, Superiores locales Regulares, cum sui Conuentus consensu, posse concedere Sæcularibus ius Sepulturæ in suis Templis. Quia immediatus Prælatus est cum suo Conuentu Dominus Ecclesiæ suæ, & Sepulchorum in ea constructorum. Ergo ad ipsum cum Conuentu, de his disponere spectat, non autem ad Prælatos superiores, cum ius commune nihil de hoc disponat.

Conclusio tamen nostra, & doctrina tradita, intelligi sic debent, vt Ministri Ecclesiarum Sæcularium, coocedere possint dominium vtile Sepulturarum, cum authoritate tamen Episcopi, iusta causa interueniente, & seruata forma à Iure præscripta, pro alienatione rerum Ecclesiæ, aliàs enim non possunt, vti docet Doctissimus Nauarrus, *lib.* 3. *Consiliorum, tit. de Sepulturis, consil.* 1. *num.* 1. Vbi postquam dixerat, quod Locus Sepulturæ potest tribus dari modis: *Primò*, vt cui datur, fiat Dominus eius. *Secundò*, vt habeat ius sepeliendi in ea mortuos suos, & impediendi, ne alios sepeliant in ea. *Tertiò*, vt possit sepelire aliquem in ea: asserit quod secundo modo non potest dari sine authoritate Episcopi. Et addit. Neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma, in alienandis rebus Ecclesiæ seruanda. Quia licet per illum modum, non transferatur dominium rei, transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi. Quod fieri nequit, nisi seruatis Canonibus, de non alienandis rebus Ecclesiæ, de quibus *cap. sine exceptione*, 12. *quaest.* 2. *& cap. Nulli, de Rebus Ecclesia non alienandis.* Hæc omnia magnus Martious ab Azpilcueta.

Illum sequitur Barbosa, *de Officio, & potestate Parochi, part.* 3. *cap.* 26. *num.* 11. *& de Iure Ecclesiastico part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num. etiam* 11. qui eisdem Nauarri vtitur verbis, & alegat Extrauagantem *Ambitiosa*, Pauli Papæ Secundi, *de Rebus Ecclesia non alienandis.* Idem docent Samuellius, *in Praxi de Sepult. tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 8. *conclus.* 6. *pag.* 42. & Ioannes Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabililium, annotat.* 1. § 2. *n.* 25. *pag.* 14.

Alienatio propria, aut impropria, fieri nequit à Regularibus, nisi de licentia S. Congregat. Conc.

Et eodem modo, iotelligi debent respectiuè, respectu Sepulturarum Ecclesiarum Regularium, quod non possint earum immediati Prælati, cum Conuentibus, prædictum ius Sepulturæ alicui concedere sine iusta causa, seruata forma in alienandis rebus Ecclesiæ, à Iure statuta, & obtenta legitimi Superioris licentia, qui certe hodie nullus alius est, quoad Regulares, vbi viget Decretum Sacræ Congregationis Concilij Trideotini, de mandato Vrbani Papæ Octaui edito, *die* 7. *mensis Septembris, de Anno* 1624. qood exscribunt Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tomo* 1. *par.* 1. *cap.* 20. *n.* 2. *part.* 3. *verbo Alienare, num.* 4. & Pelliзarius, *in Manuali, tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 2. nisi eadem S. Congregatio, priuatiuè, quod Prouinciales, Generales, & quoad Eminentissimos Cardinales, Ordioum Protectores. In Iure enim communi,

pro

Pœna inflicta alienantibus res Ecclesiæ.

pro omnibus rebus Ecclesiasticis, tam Regularibus, quàm Sæcularibus, & in dicto Decreto pro Regularibus, non solùm prohibetur sub pœnis nullitatis, excommunicationis, priuationis, &c. alienatio propria, quæ tunc fit, quando proprietas, & dominium directum rei in alium transfertur, sed etiam impropria, quando scilicet vsusfructus illius, transfertur, alienatur, vti benè docent Ferdin. Castrus Palaus, *tom. 2. tract. 12. disputat. vnica, punct. 15. §. 6. num. 1. & 13.* Pellizzarius, *vbi proximè, num. 8.* Azorius, *Institutionum Moralium, part. 2. lib. 2. cap. 1. quæst. 2. versic. Voluerant.* Et euidenter probatur ex Iuribus, & Decreto suprà allegatis. Prohibentur enim fieri, & expressè quidem, pacta, census, hypothecæ, locationes vltra triennium, conductiones, & concessiones quæcumque. Et licentia debet dari in Scriptis à S. Congregatione.

Alienatio propriè dicta est, quando dominium directum alienatur.

Alienatio impropria est, quando vsusfructus transfertur.

CONCLVSIO III.

6 LAicus habens dominium vtile Sepulchri, impedire potest, ne aliquis in eo sine ipsius consensu & licentia tumuletur.

Ita docent Martinus Rauauit, *in Enchirid. notabili 240.* cum Abbate, *in cap. penult. de Sepultur.* Ioann. Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. §. vnico, num. 3.* Quia quod nostrum est (inquit) absque facto nostro, auferri à nobis non potest *L. Id quod nostrum, de Regulis Iuris.* Et allegat Sebastianum de Medices, *de Sepulturis, cap. 9. num. 4.*

Vndè Pellizzarius, ex Bordono, *num. 78.* ait posse Ecclesiæ Ministros, Laicis, Sepulturas, eo pacto expresso concedere, vt sine illorum licentia, quibus conceduntur, nullus in eis tumulari queat. Eo nixus fundamento, quod quilibet, rei suæ arbiter, & Dominus est. Quod quidem pactum seruari debet, cum licitum sit, argum. *cap. 1. & 3. de Pactis, lib. 6.* Quam vtique doctrinam canonizauit Sacra Rota, 12. Decembris, 1603. in Calagurritana de Amurrio coram Ludouisio, (postea in Summo Pontificatu, Gregor. XV. appellatio:) de qua *supra tract. 3. disquisit. 3. num. 9.*

7 Quo tamen non obstante, ex iusta superueniente causa necessitatis, bene valent Ecclesiarum Rectores, tam Regulares, quàm Sæculares, alicui extraneo sepulturam illam donare, seu ad sui vsum concedere, vti docent Syluester, *verbo Sepultura, quæst. 3.* Pellizzarius, *in Manuali, tomo 2. tract. 8. cap. 5. num. 172. versic. Addit. & num. 151.* cum Paolo Laymano, *lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 15.* Armilla, Sa, & Roderiquez, *tom. 3. QQ. Regular quæst 58. artic. 10.* & aliis. Et quidem eoam inuito eo, cui concessum est Sepulchrum, si iusta occurrat causa, siue necessitatis, siue vtilitatis. Verba sunt Pellizzarij. Cui alij ex citatis Doctoribus consonant. Marcus Vidal, *tit. de Simonia, inquisit. 1. num. 84.* cum Genuensi, *in Praxi Archiepiscopali, cap. 32. n. 19.* Bonacina, *tomo 2. de Contractibus, disputat. 3. quæst. 21. punct. 3. proposit. 1.* ex *Can. Aurum, 12. quæst. 2.* Moronus, *responso 51. num. 32.* cum Romano, *in suis singularibus.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat 6. controuer. 14. conclus. 1. pag. 294.* cum eodem Romano, *singulari 602.* Archidiacono, *in cap. Præcipiendum, 13. quæst. 2.* Abbate, *in cap. Abolenda, num. 5. el 13. de Sepulturis.* Lauorio, *tom. 1. Variar Lucubrationum tit. 2. cap. 9. num. 19. & c. 11. n. 3. &* Peyrino, *tom. 1. priuilegiorum Minimorum, fol. 198. column. 2. num. 22. & fol. 432. n. 49* Samuellius, sic fatur.

Prælatus vterque, Diœcesanus, & Regularis 8
localis, valent sepelire facere aliquem in alterius sepultura, illo inuito, si nimirum causa iusta, & legitima adsit: puta si sepeliendus careat propria Sepultura, vel quia in Ecclesia, seu Cœmeterio, non adesset Sepultura communis, sed esset omnium particularium, & in casu etiam necessitatis, in quo sunt omnia communia.

Cuius ratio est adæquata: quia in huiusmodi 9
euentu, vterque faceret eleemosynam extremè indigenti, quæ fieri potest, de alterius bonis, inuito Domino. Sed sepeliendus in extrema necessitate repetitur Sepulturæ. Ergo vera conclusio. Nam maior charitas, & pietas non adest, quàm quæ defunctis fit in Sepultura præstanda. *Cap. Aurum, 12. quæstio. 2.*

Eleemosyna; extremè indigenti de alterius fieri potest.

Charitas, & pietas maior non adest, quàm quæ defunctis fit in Sepultura præstando.

Hæc omnia præfatus Samuellius: cuius rationi, alia hæc addi potest. Quod data aliqua iusta causa, siue necessitatis, siue maximæ vtilitatis, irrationabiliter esset inuitus is, qui nollet extraneum, in suo tumulari Sepulchro.

Quod de Prælato Diœcesano, & Regulari do- 10
cet Samuellius, docent de Rectore, aut Parocho. Bonacina, *loco citato, num. 4.* Pellizzarius, *tract. 8. cap. 5. num. 172.* & præfatus Martinus Rauauit, *dicto notabili 240.* vbi ait cum Abbate, *in cap. penult. de Sepulturis*, quod propter necessitatem poterit extraneus sepeliri. Et ita voluit (addit) Archidiaconus, *in cap. Præcipiendum, 13. quæst. 2.* Cuius dictum refert, & sequitur Ludouicus Romanus, *in singularibus suis, not. 685.* dicens, quod secundùm Canones, Prælatus ex iusta causa, potest in Sepulchrum vnius aliquem immittere alio inuito. Et ita tenet Angelus de Clauasio, *in Summa, in verbo Sepultura, versic. XII. in addition.* Sic Rauauit.

Addit etiam P. Samuellius, *vbi proximè con-* 11
clus. 2. quod qui in aliena Sepultura sunt humati, etiam sine iusta causa, non idcirco dishumandi sint nisi essent excommunicati publici, & denunciati, nominatim interdicti, vsurarij manifesti, mortui in duello, hæretici manifesti, non baptizati, & alij similes, qui sunt de Iure Sepultura priuandi. Cuius hanc reddit rationem. Quia irrogaretur (inquit) iniuria maxima sine sua culpa. Idem docet Laurentius de Peyrinis, *ad Constitutionem 21. Leonis Papæ Decimi, §. 11. num. 23.* cum Zabarella, *in Clement 1. de Sepulturis quæst. 30. n. 32.*

Eorum tamen sententia, in hac parte, non mibi 12
satis probatur, sed contraria, quam tenent Pellizzarius, *tract. 8. cap. 5. num. 151. versic. Quod si.* & Bonacina, *tomo 2. de Contractibus, disputat. 3. quæst. 21. puncto 3. proposit. 1. num 4.* ex *lege 2. §. Vsumfructum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Vbi docet, quod si non adsit dispensatio Superioris, & Sepulturæ Dominus sit rationabiliter inuitus, is, qui in Sepulturam suam cadauer intulit, cogi possit illud auferre, aut loci pretium soluere, *iuxta legem, Qui intulit, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Quæ quidem sententia, Iuri etiam consonat 13
Canonico, *in cap. Cum fraternitatem, el 3 de Sepulturis*, vbi Innocentius Papa Tertius decernit, exhumari debere illius corpus, qui contra rationabilem consuetudinem, relicto maiorum suorum Sepulchro, ad nouum, & minus Religiosum se transferri, & & in eo sepeliri mandauit: & debere cum patribus sepeliri suis. Et rationem decidendi reddit, quia quod contra antiquam, & rationabilem consuetudinem aliquid de corpore suo sepeliendo mandauerit

hoc non præiudicat rationi, sed viribus debet carere. Ex quo sic argumentor pro nostra sententia. Qui contra voluntatem Domini Sepulchri, sine iusta causa, extranei cadauer in eo tumulat, rationi præiudicat dictanti, contra Domini voluntatem, & iura, neminem ibi esse tumulandum, & viribus debet carere iniusta huiusmodi tumulatio. Ergo exhumari debet huius extranei cadauer, non solum contra, sed præter Domini Sepulchri voluntatem, in eo tumulatum, si ipse velit Dominus dishumari, etiamsi defunctus excommunicatus, interdictus, vsurarius, hæreticus, non baptizatus, aut in duello occisus, non fuerit.

14 Secundò, *in cap. Ex parte, el 5. eod. tit.* Alexander Papa Tertius, mandauit Priori de Insula restituere Canonicis Obrigen. corpus cuiusdam parochiani ipsorum, quod in propria tumulauerat Ecclesia. Et idem Pontifex, *cap. Cum liberum, el 6. dicti tit.* cum Presbyter quidam, corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima voluntate disposuit) ad Ecclesiam Monasterij Sancti Martini Laudun tumulandum deferret, & Monachi Sancti Vincentij Laudun. Quorum parochiana illa fuerat, corpus ipsius
„ violenter rapuissent, & in Ecclesia humauissent sua,
„ sic decreuit. Mandamus quatenus, si ita esse inuene-
„ ritis, præfatos Monachos compellatis, vt ossa præ-
„ fatæ mulieris, & beneficia, quæ occasione Sepul-
„ turæ ipsius recepisse noscuntur, memoratis Fratribus,
„ cum integritate restituant, & de cætero talia facere
non præsumant. Quas certè dishumationes ideo Alexander mandauit, quia humationes factæ fuerant in præiudicium eorum, quibus restitui corpora præcepit. Si ergo in præiudicium iuris, quod in Sepulchro quis habet, aliquod extraneum cadauer in eo sepeliatur, quare illud exhumari non possit, & debeat.

15 Neque illi fiet maxima, aut vlla prorsus iniuria: quia iuxta Theologorum regulam, *nullus videtur dolo facere, qui iure suo vtitur.* Ioannes Caramuel, *in Theologia Fundamentali, n.* 1101. cum Paulo Laymano, *lib. 1. tract. 4. c. 15. num. 10. & alibi sæpe.* Nemo enim fraudem, aut damnum facit, nisi qui facit id, ad quod ius non habet. Caramüel *ibidem*, cum eodem Laymano, *lib. 3. tract. 1. sect. 5. c. 5. n. 16.* Consonat Sacræ Rotæ Decisio, in Pampilonensis Parochialis de Stella, 20. *Octobris, de Anno* 1621. coram R.P.D. Ioanne Baptista Coccino Decano, ad fauorem mei Hyrachensis Cœnobij, quam exscripsi *in QQ. Pastoralibus, de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum part. 4. quæst. 9. sect. 2. n.* 11. ita in illa habetur. Neque obstat inconuenientia, quæ allegatur, quasi ius deputandi Concionatorem spectat ad Abbatem, non est inconueniens, quod Abbas illum transmittat, etiam ante vel in ipso die concionis; sed inconueniens est, quod Vicarius ipse eligat Concionatorem irrequisito Abbate: nam etsi postquam Vicarius elegit, Abbas à semetipso electum transmittat, *nullam facit iniuriam, cum iure suo vtatur*; sed sibi imputet Vicarius, si vt eum decet, non petit ab Abbate Concionatorem.

16 Ex dictis fit, eum, qui ius habet in Sepulchro, & dominium vtile, illud habere priuatiuè, quoad omnes alios, dummodò illud cum licentia ab initio obtenta ædificauerit cum effectu, aut emerit. Ita Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tractatu 1. disputat. 1. controuers. 4. conclus.* 6. *pag.* 30. *& disputat. 6. controuer. 14. conclus.* 10. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico part. 2. lib. 2. c. 10. n. 12. & de Officio, & potestate Parochi, part. 3. c. 26. n. 12.* cum Perez de Lara, *de Anniuersariis, & Capellanis, lib. 1. cap. 25. num 47.* & Lambertino, *de Iure patronatus, part. 1. lib. 2. artic. vlt. versiculo Benè verum, & versic. Si de cætero, & quæst. 11. principali, art. 13. Idem* Lambertinus, *part. 3. quæst. 5. principali, artic. 4. num. 1. & quæst. 9. artic. 9. n. 4.* Allegat Barbosa Rotam, *in Addit. ad Greg XV. decis. 22. n. 2.* apud Farinacium, *1. part. posthum.*

Hoc tamen ius, non censetur acquisitum ex solo cursu decennali, & cadauerum illatione, vti docet Samuellius, *dict. disput. 6. controu. 14. conclus.* 10. & Barbosa, *de Officio, & potest. Parochi, dicto c. 26. num.* 13. ex Rota, in Burgensi Sepulturæ, 9. *Decembris*, 1605. coram Ortembergo & in Calagurritana Sepulturæ, 21. *Martij* 1616. coram Ioann. Bapt. Coccino, Decan. 17

Nec censetur acquisitum ex iure patronatus, quod quis habeat in Ecclesia, ius, & dominium vtile Sepulturæ, aut Sepulchri. Ita Samuellius, & Barbosa, *vbi proximè*, ex Lambertino, *dict. quæst. 11. in princ. artic.* 13. & Rota, in Toletana Capellaniæ, & Sepulturæ, 27. *Iulij*, 1616. coram Vbaldo. 18

Secundò fit ex dictis Sepulchri, aut Sepulturæ dominium habentem, posse concedere licentiam, & facultatē immittendi, quos ipse voluerit. Et probatur ex *S. Rotæ decisione* in Burgensi Sanctæ Dorotheæ, 13. *Februarij*, 1579. coram Clemente Papa Octauo, tunc Rotæ Auditore, ex Calagurritana de Amurrio, 12. *Decembris*, 1603. coram Gregorio Papa XV. de qua *suprà tract. 3. disquisit. 3. num. 9.* egi: & ex alia Calagurritana Sepulturæ, 17. *Maij*, 1606. coram Coccino, inter eius impressas, *la* 291. vbi suppositis iam dictis, illationis nostræ redditur ratio, desumpta, *ex præfata Clementis Octaui Decisione*, quæ consistit in hoc: *quod ex iure prohibendi, infertur ad ius immittendi.* 19

Tertiò fit, eum, qui habet dominium vsusfructus Sepulturæ, posse Patronum illius appellari. Et ita illum nominat Abbas Panormitanus, *in cap. Non instituas, num. 1. el. 1. de Sepulturis*, vbi ita fatur. Item ex illo verbo *Alienam.* Nota, quod quis potest eligere alienam Sepulturam; hoc intellige consentiente patrono vel ratum habente, vt probat exemplum, quod sequitur in littera. Nam Ioseph consensit vt Christus sepeliretur in Sepulchro suo. Hæc Nicolaus Tudeschus, Samuellius etiam *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 14. conclus.* 15. sic ait Sepulturæ vsum, qui habet, prohibere potest, ne absque illius consensu, quis in ea sepeliatur. *cap. 1. de Sepulturis.* Nec potest quis extraneus in ea sepeliri sine Patroni consensu, nec ipso inuito. *L. 2. §. Vsusfructus, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Hactenus ille. 20

Idem docet Ioann. Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. num.* 3. Quia quod nostrum est (inquit) absque facto nostro auferri non potest, *L. Id, quod nostrum, ff. de Regulis Iuris.* Notat Sebastianus Medices *de Sepulturis, c. 9. num. 4.* Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, lib. 2. cap.* 10. Vndè in supradicto casu, prædictus Patronus, vel eius successores sunt requirendi pro licentia prædicta sine qua Rector, vel Regularis, in prædictis Sepulchris aliquem sepelire non possunt. Et hoc de iure est, quod in fundo, in quo quis habet vsum, non potest Dominus inhabitare inuito vsufructuario. *L. Si hæres, § fin. ff. de Vsufructu, & habitatione.* Quod tamen limitatur, si Patroni essent extincti: tunc enim Rector Ecclesiæ, & Regulares possent non solùm ibidem alium mortuum sepelire, sed etiam Sepulchrum alteri concedere: quia mortuo vsufructuario, ille vsus redit ad proprietarium liberè *L. penult. Cod. de Vsufructu.* Ita Sebastianus Medices, *loco citato, quæst.* 18.

quæst. 18. *num.* 3. Limitatur etiam, si fieret causa necessitatis Lauorius, *Variarum elucubrationum, tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 36. post Abbatem, & Romanum, *locis per eum adductis*. Hactenùs Ventriglia. Sed de eo, quod extinctis Patronis sepulchrorum possint aliis concedi, *suprà Disquisit.* 1. *num.* 9. *& Disquisit.* 2. *num.* 11. *&* 12. Nonnihil dixi, & contrarium tenui.

Quod si petas, Plures sunt Patroni Sepulturæ, debéntne omnes assensum præstare ad hoc vt in eam cadauer alienum inferatur? Respondeo non sufficere licentiam maioris partis Patronorum, sed omnes illos assentire debere, vt licitè quis extraneus, in eorum Sepultura, tumulari valeat. Ita docet idem Ventriglia, *vbi proximè, num.* 4. *pag.* 471. vbi ait: textus est ad litteram, *in L. si plures, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & tenet Medices, *loco citato, num.* 5.

21 Dicta tamen Patroni denominatio, impropriè conuenit ius habenti in Sepulchro, aut Sepultura, habenti vsumfructum illius, vti benè probat Rochus de Curte, *de Iure patronatus, in expositione diffinitionis illius, verbo in Ecclesia, num.* 13. *quæst.* 6. in qua inquirit, An ius patronatus haberi possit in Sepultura, seu Sepulchro, quod quispiam conseruat? Et istam sic resoluit difficultatem. Breuiter concludo, quod non. Et me mouet: quia non conuenit hoc casu diffinitio iuris patronatus. Ergo nec diffinitum. *L.* 1. *§. Dudum, ff. de Dolo.* Secundò me mouet, quia non militat eadem ratio in construente Sepulturam, quæ in construente Ecclesiam, vel Capellam. Quia erigere Ecclesias, vel Capellas tendit ad cultum diuinum, sed non sic in Sepulturis. Hæc Rochus, qui sic ius patronatus diffinit, prout sumitur pro iure competente in Ecclesiis, quoad præsentationem Rectoris, & quædam alia. Ius patronatus (inquit) est honorificum, onerosum, & vtile competens alicui in Ecclesia, pro eo, quod, Diœcesani consensu, Ecclesiam fundauit, construxit, & dotauit ipse, vel is à quo causam habuit, solus, vel alio concurrente. Ita ille *in Præfatione tractatus præfati, n.* 4. Nomen igitur Patroni, non tribuitur propriè, & strictè habenti dominium vtile Sepulturæ, ius in Sepulchro; benè tamen impropriè, & largo modo loquendo ratione similitudinis, quam habet ius istud Sepulchri seu Sepulturæ, cum iure patronatus, vti idemmet Rochus de Curte admittit, in expositione recensitæ diffinitionis, *verbo in Ecclesia, num.* 13. *circa finem, pag. mihi* 360.

22 Similitudinem vtique habent ius Sepulchri, aut Sepulturæ, ac ius patronatus, in multis. *Primò*, in eo, quod neutrum acquiritur sine Episcopi, alteriúsve Ecclesiastici Prælati consensu, istum præstare potentis. Quamvis enim quis, propriis expensis Sepulchrum, Capellam, & Ecclesiam ædificet, nullum ius acquirit in eis, nisi licentia Episcopi, vel alterius Ecclesiæ Prælati, ab initio obtenta præcedat, & ædificatio, cum effectu sit subsecuta. De Sepulchro dixi *num.* 16. & de Iure patronatus: sic præfatus Rochus de Curte, *in dicta explicatione diffinitionis illius, verbo Pro eo quod, in principio.* Primò igitur quæro, an consensus Diœcesani debeat interuenire in fundatione, constructione, vel dotatione, siue sit Clericus, siue Laicus, qui Ecclesiam, vel Capellam fundet, construat, vel dotet? Breuiter conclude, quod sic. Ita firmat Calderinus, *in consilio suo vigesimo, incipiente. Quidam ædificauit.* Et est vltimum consilium sub hoc titulo *De iure patronatus.* Et mouetur per textum *in capitulo Pia mentis, in capitulo Frigentius, & in capitulo Considerandum,* 16. *q.* 7. *& in cap. Nobis, supra eodem titulo.* Probatur etiam ex diffinitione iuris patronatus, in generalitate sui, *& in cap. Nemo, de Consecratione, distinct.* 1. Et aduerte, quia talis consensus requiritur etiam, quod ex iussu testatoris, quis construere vellet. Ita Angelus, *in consilio suo* 125. incipit, *Bona dicti testatoris.* Huc vsque Rochus. Qui *num.* 10. late probat authoritatem, seu licentiam, necessariò præcedere debere, ita vt si opus sequatur, non sufficiat ad acquirendum ius patronatus.

Secundo, similitudinem habent ius patronatus, & ius Sepulchri, & Sepulturæ, in hoc, quod vtrumque, Laicis saltem, toleratur ex gratia. Expressè id docet Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *in cap. Abolenda, num.* 5. *et* 13. *de Sepulturis*, ibi. Quicquid tamen dicatur, inuito Episcopo, non possunt Laici sibi ius tale acquirere in Ecclesia secundùm eum (Hostiensem scilicet:) sed tolerantur solùm in istis ex gratia, sicut in iure patronatus. Hæc Abbas ibi. Et *in cap. Quoniam, num.* 2. *et* 3. *de Iure patronatus*, vbi de hoc ita fatur. Nota primò, ibi: *Sustinuit*: quod Patroni consequuntur ius patronatus ex gratia, & permissione quadam, & tolerantia Ecclesiæ. Nam de Iure communi, ex sola fundatione, non posset Patronus acquirere ius patronatus, cum illud sit annexum spiritualibus, *in cap.* 4. *de Iudiciis. Sic loco proximè citato. Et in cap. Illud, et* 8. *eod. tit. num.* 2. ait. Ius Patroni pendet ex gratia. Consonat Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, q.* 3. 23

Consonat & Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 51. *num.* 33. in terminis de Iure Sepulchrorum: & addit. Idem dicendum secundùm Hostiensem, & Panormitanum, de sedilibus, & banchis, quæ collocant in Ecclesiis Sæculares, quia Sæculares in Ecclesia nullum ius possunt acquirere, nisi ex quadam tolerantia, quæ potest cessare quotiescumque vult Prælatus. Hæc Moronus, vbi firmare videtur ius Sepulchrorum, & Sepulturarum, ex gratia, & tolerantia habere Sæculares, ad nutum Prælati Ecclesiastici auferibile. 24

Tertiò habent similitudinem ius patronatus, & ius Sepulchrorum, & Sepulturarum, in hoc, quod sicut quando ius patronatus legitimè creatum, & in esse deductum transfertur de vna persona in aliam Laicam, etiam Compatronam, relaxando, vel renunciando ei partem suam, vel ius suum patronatus, necessariò requiritur consensus Episcopi, vti docet Rochus de Curte, *dicto verbo pro eo quod, quæst.* 2. *num.* 5. *ex cap. si Laicus, vnico de Iure patronatus lib.* 6. *in principio*, à contrario sensu, ibi. Si Laicus ius patronatus Ecclesiæ sibi competens, eidem, vel alteri Ecclesiæ, seu loco religioso, duxerit conferendum: huiusmodi collatio (quamuis absque assensu Episcopi facta fuerit,) efficax est censenda. Sic Bonifacius Papa Octauus decreuit. Ergo à contrario sensu, si Laicus Laico contractu inter viuos confert de per se, & principaliter ius patronatus, & non accessoriè cum aliis bonis (in hoc enim sensu procedit doctrina) huiusmodi collatio absque assensu Episcopi, inefficax erit censenda. Et ita docet Abbas, *in cap. Illud, num.* 5. cum Hostiense, Ioanne Andrea, & Archidiacono, *in dictum Can. Si Laicus* recensita, & 16. *quæst* 7. *Pia mentis.* Et hanc esse communem, & veriorem sententiam, & opinionem contra Innocentium, & quosdam alios asserentes, non solùm Clerico, sed etiam Laico, posse Patronum Laicum, patronatum concedere, docet ipse Abbas, quem Rochus à Curte sequitur. Sic igitur ad transferendum in personam priuatam ius Sepulchri, aut Sepulturæ, necessariò requiritur Episcopi, aut alterius legitimi Prælati licentia. 25

Quæ vtique illatio, legitima est. A simili enim ad simile valet argumentum. August. Barbosa, *tractat. locorum communium argumentorum Iuris, loco* 101. *à num.*1. cum Mascardo, *de Probationibus, conclus.*1253. (vbi ait, quod procedit etiam delictis.) Cardinali Tuscho, *tom.*1. *practicarum conclusionum, litt. A. conclus.*507. *num.*29. Deciano, *consilio* 31. *num.*47. *volum.*1. & cum pluribus aliis, quos recenset. Et hac ratione id probat. Quia de similibus, idem est iudicium. *L. Non possent, & L. sequenti, ff. de Legibus, §. Rectè, Institut. Mandati*, Albertinus, *in tract. de Hæreticis, quæst.*24. *num.*9. Farinacius, *Fragmento criminali, part.*1. *litt. E. numero* 188.

26 Consultò dixi: *contractu inter viuos*: quia ex testamento, & vltima voluntate, si ius patronatus per viam Legati intendat transferre testator, specialis est difficultas: in qua licet Cardinalis Florentinus, apud Rochum, ius patronatus ad Legatarium transferri ex vi Legati doceat, ita vt antequam Episcopus approbet Legatum, & sine illius approbatione, possit vacante Ecclesia ad illam præsentare; ipse tamen Rochus, *vbi proximè, num.*6. post Abbatem Calderinum, & communem Doctorum docet, adeò esse necessarium Episcopi consensum, & Legati approbationem, vt ante consensum præfatum, ius patronatus Legatum, apud hæredem remaneat. Quod latè prosequitur Panormitanus, *in cap. Cum sæculum, num* 6. *el* 13. *de Iure patronatus*, contra Feric. *consilio* 222. *in singulari opinione*, non distinguentem inter Legatum, & hæreditatem. Nam his (inquit) qui ex Legato, habet ex successione. Sed Abbati, plus placet oppositum: quia iura loquuntur communiter de filiis, vel hæredibus, non autem de Legatariis, vt *in Can. Filiis*, 17. *quæst.*7. *& in cap. Perlatum, el* 1. *de Iure patronatus.*

27 Notanter etiam addidi: *de per se, & principaliter, & non cum aliis bonis accessoriè.* Quia si Patronus concedit generaliter ius patronatus concedendo vniuersitatem aliquam, transit etiam tunc huiusmodi ius in quemcumque Laicum, vel Clericum nomine proprio, etiam sine authoritate Episcopi, vti tradit Panormitanus, *in cap. ex litteris, num.*1. *el* 7. *de Iure patronatus, cap. illud, num.*4. *& cap. Cum sæculum, eodem tit.* Non tamen debet exprimere in concessione ius patronatus: quia si diceret: vendo tibi talem villam cum iure patronatus in ea existente: non valet venditio respectu iuris patronatus. Ita Abbas, *in dicto cap. Illud*, cum Ioanne Andrea, *in cap Si Laicus, vnico, de Iure patronatus, lib.*6. vbi plenè Dominicus.

28 Actus itaque alienationis iuris Sepulturæ, & dominij vtilis illius Laico, aut Clerico quidem Laicali titulo, seu respectu personæ particularis, & non in ordine ad Ecclesiam, expressè nequit fieri, absque consensu, & voluntate Episcopi expressa, vti docent Martinus ab Azpilcueta, *lib.*3. *consiliorum, tit. de Sepulturis, consil.*2. *num.*1. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.*2. *lib.*2. *cap.*10. *num.*11. & de Officio Parochi, *part.*3. *cap.*26. *num.*11. & Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.*1. *disput.*1. *controuers.*8. *conclus.*6. *num* 9. qui pro se, & nobis allegat *num.*12. Ioannem Andream, *in cap. ex parte, de Sepulturis*, & ibi Ancharanum, *num.*4. Abbatem *ibidem num.*1. *& in cap. Abolenda, num eod. tit.* Rochum de Curte, de Iure patronatus, in expositione diffinitionis illius, *verbo in Ecclesia, quæst.*6. Lambertinum, *eodem tract. lib.*1. *parte* 5. *quæst.*41. *artic.* 13. *num.*13. Bellencinum, *de Subsidio charitatiuo, quæst.*15. *num.*1. Gramaticum, *decis.*82. Guillelmum, *in cap. Raynutius, verbo Mortuo, artic.*16. *de Testamentis.* Sebastianum Medices, *de Sepulturis, quæst.*14. *artic.*9. *&* 10. Genuensem, *cap.*41. *num.*16. & Rotam in Abulensi Sepulturæ, 20. *February*, 1611. coram illius R.P.D. Decano.

29 Quartò, habent similitudinem ius patronatus, & ius sepulturæ, in hoc, quod alius Prælatus Ecclesiasticus quàm Papa, non potest pro suo libito, & independenter à Patroni proprij, & Laici voluntate, de Ecclesia vacante, & de Sepultura disponere: Episcopus itaque, aliusve Prælatus Papa inferior, de Ecclesia patronata laicali prouidere non potest sine Patroni præsentatione. Abbas, *in cap. Quoniam, n.*2. *el.*3. *de Iure patronatus*, vbi ita fatur. Et ex hoc infertur, quod Papa possit prouidere de Ecclesia patronata Laicorum sine præsentatione Patronorum, licet secus sit in aliis Prælatis citra Papam. Sic ibi cum Glossa, *in Clementin.*2. *de Præbendis*, & Archidiacon. 16. *quæst* 7. *Filiis, & in cap. Hortamur*, 71. *distinct.* Et ipse Panormitanus, *in cap. Cum dilectus, num.*2. *el* 28. *de Iure patronatus*, in hæc prorumpit. Nota primò, quod Legatus de Latere potest reseruare beneficium primò vacaturum collationi suæ conferendum per se certæ personæ. Et paucis interiectis ait. Nota secundò duas differentias inter Patronum Ecclesiasticum, & Sæcularem. Nam Patronus Ecclesiasticus subest iurisdictioni Legati, vnde potest Legatus conferre beneficium patronatum, & reseruare collationi suæ, Patrono Ecclesiastico inuito, & irrequisito: secus in Patrono Sæculari: & ad istud quotidie allegatur ista littera.... Secunda differentia est in variatione: quia Sæcularis potest variare. Et nota benè, quia permittitur variatio etiam Clerico, si est Patronus ratione patrimonij sui: quia præsentat vt Laicus, & non vt Clericus. Hæc ibi. Et *num.*11. docet, quod Papa, benè potest, irrequisito, & inuito Patrono, Laico, beneficia de iure patronatus laicali conferre. Et de hoc reddit rationem. Quia Laicus habet Patronatum à Papa. Addit tamen, quod si Papa non facit mentionem in litteris suis, de Patronatu laicali, non valet collatio, tanquam subreptitia. Quia Papa (inquit) non consueuit conferre talia beneficia, saltem quin faciat mentionem. Et ita quidem notatur *in Clementina. Per litteras, la* 2. *de Præbendis, & dignitatibus*, & ibi Glossa, *verbo Apostolicis.*

30 Similiter, irrequisito, & inuito eo, qui ius, & dominium vsusfructus Sepulchri habet, aut Sepulturæ, sine consensu Patroni illius, nemo Papa inferior, siue Parochus, siue Abbas, siue Episcopus, siue alius denique supremus sub Papa Prælatus, facere potest quod corpus illius, qui in Sepultura ius non habebat, in ea tumuletur, sine iusta tamen necessitatis, aut maximæ vtilitatis quidem causa, iuxta ea, quæ *suprà, num.*7. *& seqq. tribus* dicta sunt. Consultò dixi: *Papa inferior*: &: *sub Papa.* Quia Papa benè valet irrequisito, & inuito Sepulchri, & Sepulturæ Patrono, seu quoad vsumfructum Domino, vt inferatur extraneum cadauer concedere. Quia Laicus habet ius, & dominium Sepulchri, aut Sepulturæ à Papa, ex eius gratia, & dependenter à Pontificia voluntate, sicut & Patronus Ecclesiæ, habet illius Patronatum.

31 Quintò denique assimilantur ius patronatus, & ius Sepulchri in hoc, quod vtrumque ius eodem modo est annexum spirituali, antecedenter, non consequenter, nec concomitanter. Quod, vt melius præcipiatur, aduerto, res aliquas ex se materiales, vel naturales, sacras censeri, & spirituales, ratione

annexio

annexionis, coninnctionis, seu vinculi cum te sacra, & spirituali. Tripliciter autem contingit vinculum istud, annexio, & coniunctio rei matetialis, seu naturalis cum sacra, & spirituali. Primò, ***antecedenter***, quod tunc contingit, quando materiale, aut naturale ad sacrum, & spirituale ordinatur, sicut ios patronatus, qood ordinatur ad præsentandum Clericos ad beneficia Ecclesiastica, & vasa sacra, quæ ordinantur ad Sacramentorum vsum. Ita D. Thomas, 2.2. *quæst*.100. *artic*.4. *in corpore*, Castrus Palaus, *part*.3. *tract*.17. *disput*.3. *punct*.1. *num*.2. *pag. mihi* 475. Eligius Bassæus, *in Floribus Theologiæ practicæ*, *tom*.1. *verbo Simonia IV. num*.1. cum pluribus, quos recenset. Secundò ***concomitanter***, quod scilicet comitatur rem sacram, illique intrinsecè coniungitur, & est veluti pars, vnum totum cum re sacra componens. Huiusmodi est labor susceptus in administratiooe Sacramentorum, & aliorum quorumvis officiorum Ecclesiasticorum. Sic Palaus, & Bassæus, cum pluribus. Tertiò tandem ***consequenter***, quando scilicet materiale consequitur spirituale, & à spirituali dependet, vti effectus à causa, sicut habere beneficia Ecclesiastica dicitur spiritualibus annexum, quia non competit nisi habenti Clericale officium: ius enim, & potestas recipiendi fructus Ecclesiasticos, quod est de beneficij ratione, competit solum propter officium, seu ministerium spirituale, à quo dependet præexistente. S. Thomas, Palaus, & Bassæus, *locis citatis*. Ex quibus modis annexionis rei materialis, sacræ, & spirituali, primus est, qui Sepulchro conuenit, & Sepulturæ, sicut iuri patronatus conuenit: quemadmodum enim istud spirituale dicitur antecedenter, quia ordinatur ad præsentandum Clericos ad beneficia, ita & ius Sepulturæ spirituale est, quia ordinatur ad sepelitionem Ecclesiasticam, & sic antecedenter spirituale etiam est, & dicitur.

DISQVISITIO IV.

An Ius, & dominium vsusfructus Sepulchri, & Sepulturæ, & idem est de Iure Capellæ, acquiri queat, per emptionem, absque Simoniæ labe?

BREVIARIVM.

Capella.

Res est spiritualis antecedenter, quia ordinatur ad celebrationem diuinorum, n.12.

Quod proximior sit Altari maiori, secundum vnam considerationem est materia Simoniæ, & secundum aliam non. n.1. & 3.

Quoad materiale ipsius, & sine ordine, respectu, aut consideratione ad spirituale, absque Simonia, vendi potest Capella. n.4.

Consuetudo.

Est ius quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur. n.23.

Antequam sit legitimè præscripta, consuetudo non est, sed conatus illam introducendi. n.25.

Legitimè introducta, & præscripta, nouum ius instituere censetur. n.23.

Omni humano iuri derogat ex Papæ tolerantia. n.23. *Non verò si præscripta non sit*. n.25.

Iuri naturali, & diuino nulla consuetudo derogare valet. n.23. & 31.

Vt iuri deroget humano, rationabilis esse debet, & vt rationabilis sit, sufficit, vt non sit repugnans Legi naturali, & diuinæ n.16.

Quæ statuto induci possunt, possunt & consuetudine. n.23.

Consuetudo dat iurisdictionem. n.23.

Dat priuilegium n.23.

Non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam. n.24.

Est quid odiosum, & stricti iuris, & strictè interpretanda est. n.25.

Consuetudo per Legem reprobata, non solum in præteritum, sed etiam in futurum, potest ex noua causa contra illam legem induci. n.28.

Contractus.

Emptionis, & venditionis contractus, tria pro forma requirit, mercem, pretium, & mutuum consensum. n.6.

Emptio.

Contractus est obligans venditorem ad tradendam mercem, pro pretio. Seu est pactio pretij pro merce. n.6.

Gratia.

Spiritualis gratia, pretio æstimari non potest. n.31.

Ius humanum.

A libera, & iusta voluntate Summi dependet Pontificis. n.23.

Missa.

Pro Missis celebrandis stipendium datur, non per modum pretij, sed per modum eleemosynæ ad Sacerdotis sustentationem. n.5.

Papa.

Supra ius humanum positiuum est. n.23.

Sacramenta.

Nouæ Legis Sacramenta maximè spiritualia sunt, in quantum sunt causa gratiæ spiritualis. n.31.

Sepultura.

Res est spiritualis antecedenter, quia ordinatur ad Ecclesiasticam humationem. n.12.

Considerari potest Sepultura, secundum formale, & secundum materiale à n.1.

Quod proximior sit Altari maiori, secundum vnum respectum, ad materiale pertinet Sepulturæ; & secundum alterum, ad formale. n.2.3.

Materiale sepulchri, & sepulturæ, habito respectu ad materiale, & ad expensas, vendi potest. n.4. *Si tamen adsit consuetudo patriæ legitimè introducta, & præscripta*. n.22. & 23. *Aliàs erit Simonia de iure Ecclesiastico*. n.14. 15. 16. 20.21.22. & 29.

Cautè procedi debet in emptione, & venditione sepulchri, & sepulturæ, ne Simonia committatur: & quæ sit vtendum cautela. n.3. & 4.

Iure hæreditario, à parentibus, ad filios transfertur sepulchrum seu sepultura. n.4.

De sepultura, prout dicit officium tumulandi, non verò prout est mortuorum habitaculum, loquuntur cap. Noo satis & capit. Cum in Ecclesiæ, de Simonia. *num*. 29. De dicta distinctione, vide *n*.9.

Simonia.

Est studiosa voluntas emendi, aut vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum. n.31.

Committitur contra Ius diuinum, & naturale quoties mera, & pretium sunt diuersi ordinis, & spiritualis, & temporalis. n.31.

Ius, & dominium vsusfructus Capellæ, & sepulchri,

acquiri

acquiri potest sine Simonia per contractum emptionis, si terra consuetudo id ferat, & materiale tantum à contrahentibus intendatur, & non vllius spiritualis respectus. à n.5.

Semper committitur Simonia quoties datur pretium rei temporalis pro re spirituali annexa consequenter: seu quæ spirituale supponit ordine temporis. n.7.

Absque Simonia potest dari temporale pretium pro re annexa antecedenter spirituali (seu quæ ordinetur ad spirituale tempore posterius) dummodo non detur ratione respectus, & ordinis ad spirituale. n.7.11.

Si temporale autem detur ratione illius respectus, & ordinis, Simonia contra ius naturale, & diuinum committetur. n.30.31.

Pretium accipere pro materiali sepulturæ prohibitum sæpe fuit in Iure Canonico. n.14. 15. 16. 20. 21. & 27.

Simonia contra ius Canonicum committitur in emptione, & venditione materialis sepulturæ. n.22.

Excusantur à Simonia, ementes, & vendentes materiale sepulturæ, si id ferat consuetudo patriæ legitimè introducta, & præscripta. n.22. & 23.

Exigi, & extorquere pecunias pro fidelium exequiis reprobatur. n.10.15.18.19.31.

Possunt tamen Ecclesiastici officium iudicis implorare, pro obseruatione consuetudinis, pia fidelium deuotione introductæ, erogandi pecunias, exequias mortuorum celebrantibus. n.10.31.

Possunt exigere tamen, quod qui sepelitur viuens inferit, de suis bonis tribui. n.15.

In ingressu Religionis aliquid ab ingredientibus, etiam paliatè exigere, simoniacum est. n.19.

Stipendium pro Missis, & pro diuinis officiis celebrandis, sine Simonia datur, dummodo per modum eleemosynæ ad sustentationem Ministrorum, & non per modum pretij detur. n.5.

Spiritualia.

Spiritualibus annexa sunt antecedenter, quæ ex spiritualibus iam præexistentibus dependet. n.11.

Spiritualibus annexa consequenter, sunt, quæ ordinantur ad spiritualia tempore posteriora. n.11.

Venditio.

Est contractus obligans venditorem ad tradendam mercem pro pretio. Vel, est pactio mercis, pro precio. n.6.

1 VT quæstioni propositæ fiat satis, operæ pretium duxi præmonere, Capellam, Sepulchrum, & Sepulturam dupliciter considerari posse. *Primò* enim considerationi subest materiale Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ, prout scilicet est fundum quoddam, seu terra, vel etiam ædificium in ea factum. *Secundò* consideratur formale eorumdem Capellæ, & Sepulchri, in qua consideratione attenditur, quod eorum quodlibet sit locus sacer, religiosus, & benedictus ad officia diuina celebranda, vel ad fidelium corpora, more Ecclesiastico, tumulanda. Ad materiale ipsorum pertinet, quod in hac, vel in illa parte Ecclesiæ, vel Cœmeterij sint, vti docent Emmanuel Sa, *verbo Simonia*, *num.*2. ibi: Nec sacra vendere ratione materiæ, & ibi: Nec locum Sepulturæ honoratiorem. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Sepultura*, *num.*8. cum Soto, *de Iustitia, & Iure*, *lib.*9. *quæst.*7. *artic.*1. Aragone, 2.2. *quæst.*100. *artic.*4. & cum Praxi Archiepiscopali Neapolitana, *cap.*30. *num.*18. & 19. Bartholom. Gauantus, *in Manuali Episcoporum*, *verbo Sepultura*, *num.*4. Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa QQ. Regular. tom.*2. *part.*4. *verbo eodem*, *num.*14. cum Thoma Sanchez, *tom.*1. *consiliorum*, *lib.*2. *cap.*3. *dub.*14. *num.*3. & Ioanne à Cruce, *in Directorio, præcepto* 7. *quæst.*4. *dub.* 9. Martinus Bonacina, *in Summa, tom.*1. *de Simonia, quæst.*4. §.6. *num.*1. & 2. Ioannes de la Val, *in eiusdem Bonacina Compendio, verbo Simonia*, *num.*16. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico*, *part.*2. *lib.*2. *cap.*10. *num.*16. Marcus Vidal, *in Arca Vitali*, *tit. de Simonia*, *inquisit.*1. *num.*19. & 20. Pax Iordanus, *volum.*1. *de Re sacra, lib.*5. *tit.*11. *num.*11. *pag.*399. Francisc. Pellizzarius, *in Manuali Regular. tom.*2. *tract.*8. *cap.*5. *n.*172. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tom.*2. *cap.*17. *dubitat.*14. *n.*13. & alij passim Doctores.

2 Modificant tamen, limitant, & benè dictam doctrinam Bassæus, *tom.*1. *verbo Simonia III.* *num.*2. Bonacina, Ioannes de la Val, & Lezana, *locis citatis*, quando circunstantia huius, aut illius loci, secundùm respectum temporalem, non autem secundùm spiritualem inspicitur. Exempli gratia. In hoc quod Capella, Sepulchrum, vel Sepultura proximior sit Altari maiori, potest attendi propinquitas ista, vel prout Domini Capellæ, aut Sepulturæ, præcedunt alios ibi existentes; vel prout ex propinquo, aut propinquissimo ipsi adsunt Altari maiori. Primus vtique respectus, merè temporalis esse dignoscitur; secundus verò, merè spiritualis. Ille, ad materiale Capellæ, Sepulchri, vel Sepulturæ spectat; iste autem ad eorum formale pertinet. Et in hoc sensu, intelligo Ioannem Baptistam Ventrigliam, *in Praxi rerum notabilium annotat.* 1. §.2. *num.*25. dicentem sic. Immò pro dicta concessione licitum est recipere pretium ratione situs, vel dignioris loci, quasi hoc non videatur concernere spiritualia. Ita tenet Gratianus, *disceptationum forensium*, *cap.*110. *num.* 9. & latiùs probat, *cap.*210. *per totum.* Hæc Ventriglia.

3 In eadem fuit sententia Marcus Vidal allegatus, *à num.*78. dum asseruit, dari posse absque Simoniæ labe, maius pretium pro loco summo Altari, vel Sanctissimo corpori Domini propinquiori, qui honorabilior est. Quia locus honorabilior per accidens rei sacræ coniungitur, & spirituali, cum secundùm se, non videatur concernere aliquid spirituale. Nam dicit tantùm quandam dignitatem, & præeminentiam: non enim talis honoratior locus simpliciter necessarius est ad Sepulturam v.gr. Ergo vendendo illum, non venditur simpliciter Sepultura, neque quid spirituale. Locus itaque honorabilior (inquit) est quid temporale, cum sit tantùm in existimatione hominum, & consistat in eorum apprehensione: & sic pretio, bene sine Simonia, contractari queit. Recenset pro se Vidal, Thomam Sanchez, *tom.*1. *Opusculorum*, *lib.*2. *cap.*2. *dub.*4. *n.*3. Nicolaum Garciam, *de Beneficiis*, *tom.*1. *part.*5. *cap.*9. *num.*117. *in Additionibus*, & penes eum Sotum, Gratianum, Salazar, Humad. & alios. Citat, & Ioannem à Cruce, Roderiquez, Aragonum, Philiarchum, Sa, & Barbosam. Quibus addo Naldum, *dicto num.*8. cum Praxi Neapolitana, *cap.*30. *citato*, & aliis, ex modo recensitis, & Antoninum Dianam, *part.*2. *tract.*15. *resolut.*57. qui asserit, sic fuisse decisum à S. Rota, in Tarraconensi Sepulturæ, 17. *May, de Anno* 1572. coram Lanzellotio.

Cautè tamen procedere debent ementes, & vendentes Sepulchra, vel Sepulturas, & Capellas, cum ratione finis intenti, in illa maiori proximitate, possit vera interuenire Simonia, quæ nequeat ab vllo Do-

ctore saluari; quod certè continget, quando finis intentus propinquitas illa ad Sanctissimum, qua talis fuerit.

4 Vt ergo quis tanti facinoris effugiat, in præfatorum emptione, & venditione labem, putè, mentis oculos, in respectu figat temporali. Sic enim, & non aliter hoc maximo liber erit flagitio. Quocirca Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiastica, tom.2. cap.17. dubitat.14. num.1.* Sic fatur. Qui Sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel ædificatum pro se, vel suis habet, illud, quoad proprietatem, iuxta valorem fundi, & respectu habito ad solas expensas in eo ædificando factas, vendere potest: quia sic non venditur benedictio loci, sed materiale illud, ad quod alia sequuntur. Vnde ratione materialitatis, quæ in ipso est, iure hæreditario à parentibus ad filios transferri solet. Et quod dictum est de Sepulchro, idem proportionaliter dicunt de Capella. Hactenus Delbene. Sed quod de proprietate dicit, neutiquam amplector. Quia Laici, incapaces sunt proprietatis, & dominij directi Capellarum, Sepulchrorum, & Sepulturarum, vti *Disquisit.2. huius Tractatus*, demonstratum est.

Ex dictis patet præsentis resolutio difficultatis. Sed vt illa, ea, qua fas est doctrina, & sacrorum Canonum probatione illustretur, libuit eam duplici conclusione dilucidare. Sit igitur.

CONCLVSIO I.

5 POtest acquiri sine simoniæ labe dominium vsusfructus Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ, per contractum emptionis, si consuetudo patriæ id ferat, & materiale tantum Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ, vel aliquid ad materiale spectans, tantum à contrahentibus in emptione, & venditione intendatur.

Hanc conclusionem tenent Ioann. Azorius, *Institution. Moral part.3. lib.12. cap.17. quæst.2.* Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, ad Constitutionem Leonis Decimi, la 21. num.21.* Doctores supra allegati asserentes sic: licitè potest sine simonia vendi, honoratior Sepulturæ locus, & Hieronymus Roderiquez, *in Compendio QQ. Regularium, resolut. 128. de Sepulturis, num.2.* in hæc prorumpens verba. Vsus vendendi Capellas pro Sepultura defunctorum, non est Simoniacus: tum, quia datur per modum eleemosynæ ad reparationem Ecclesiæ, vel ad sustentationem ministrorum Ecclesiæ, & non pro pretio, sicut datur stipendium pro diuinis, & Missis celebrandis: tum etiam ex tacito consensu Papæ, & consuetudine recepta, quæ præcipitur obseruari *in cap. Ad Apostolicam, de Simonia*, & cui videtur authoritatem impartire Princeps, sciens esse contrariam legibus, ac proinde velle antiqua iura, *cap. Non satis, & cap. Cum in Ecclesia, de Simonia*, immutare. *Ibidem artic.2.* De quo Nauarrus, *in Manuali, cap.23. num.102.* Couarruuia, *lib.1. Variar. cap.20. num.5.* Caietanus, *2.2. quæst.100. artic.3.* Idem docet Portel, *verbo Sepultura num.8.* P. Villalobos, *2. part. Summæ, tract. 17. difficult.12. n.3. & 9.* Suarez, *tom.1. de Religione, tract.3. lib.4. c.14. n.22.*

6 Hucvsque Hieronymus Roderiquez, cuius, & aliorum Doctorum, simili generalitate loquentium doctrina, præcisione, qua vtimur, citra omne indiget dubium. Circa ea autem, quæ dicit, nonnulla aduertere duxi. *Primum* est, quod si interuenit vera venditio Capellæ, Sepulchri, vel Sepulturæ, necessariò fit pro vero pretio. Quia venditio, est contractus obligans venditorem ad tradendam mercem pro pretio: sicut emptio, est contractus, qui consensu perficitur pretij mercee. Ita diffinit Eligius Bassæus, *tom.1. verbo Emptio, num.1.* cum Valentia, *tomo 3. disput.5. quæst.20. puncto 1.* cum Syluio, *2.2. quæst.77.* & Filliucio, *tractatu 35. num 4.* Breuius Lessius, vtrumque diffinit contractum, *lib.2. de iustitia, & iure, cap 21. dubitat.1 num.1.* dicens. Emptio diffiniri potest, pactio pretij, pro merce. Venditio, pactio mercis pro pretio. Ita ille *ex L.1. ff. de Contrahenda emptione.* Vbi tria (inquit Leonardus) requiruntur pro forma, seu substantia huius contractus, merx, pretium, & mutuus consensus. Ergo non potest dari Capellæ, & Sepulchri vera venditio, quin verum intercedat pretium, quia nequit venditio, absque eo, quod docius substantia, & forma est, subsistere.

Quod autem verum intercedat pretium in Capellæ, Sepulchri, vel Sepulturæ venditione, inconueniens non est, nec ex eo sequi valet, simoniacam illam reddi. Quia pretium dari, & recipi potest licitè, & sine simonia, pro re, quæ ideò spiritualis censetur, quia ad spiritualia ordinatur, licet dari nequeat pro re, quæ spiritualis est, quia spirituale supponit ordine temporis, vti ex D. Thoma explicabo. Illud tamen intellige, dummodò pretium non detur ratione illius respectus, & ordinis ad spirituale, quod formale est Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ; sed ratione fundi, vel expensarum forte factarum in ædificatione, reparatione, vel conseruatione illorum. Conueniens enim, & decens est, vt defuncti, qui Sepulchrum inhabitant, & Capellam, ad Capellæ, & Sepulchri contribuant reparationem, & conseruationem, vti benè Marcus Vidal, *de Simonia, Inquisit.1. num.19.* Bassæus, *verbo Simonia III. num.2.* Lezana, *tom.2. part.4. verbo Sepultura, num.14.* cum Thoma Sanchez, *tom.1. consiliorum, lib.2. cap.3. dub.14. num.1.* & alij docent. Quia pretium, in huiusmodi casu, non accipitur pro Sepultura, aut Capella, prout res Religiosa, aut Sacra, sed pro damno, quod Ecclesiis infertur in alienatione vsusfructus fundi illius, & soli, & pro incommodis temporalibus inde Ecclesiis resultantibus. Negari enim non potest (verba sunt Bassæi) Sepulturas illas magna ex parte Ecclesias damnificare, male pulchras reddere: & pro isto damno, pretium aliquod moderatum peti, & accipi potest, cum hoc potius sit quædam restitutio damnificationis temporalis, quàm venditio rei sacræ.

Secundum, quod aduertere duxi, circa ea, quæ Hieronymus Roderiquez, in verbis supra recensitis dicit, est, quod *in cap. Non satis*, ab ipso reddito, non fit de Sepultura, prout habitaculum est mortuorum, & in acceptione, de qua in præsenti, sed in tertia, prout dicit officium tumulandi; & sepeliendi. Quod sic probo. Quia in eodem sensu fit mentio de Sepultura in illa Decretali, ac fit de Chrismata, & de Oleo, vti ex verborum apparet contextu. Sed de Chrismate, & de Oleo sacro non fit ibi mentio, nisi prout subsunt Sacramenti administrationi. Ergo nec de Sepultura, nisi prout dicit actum tumulandi, sepeliendi. 8

Et in eodem sensu sumitur Sepultura *in capite Cum in Ecclesia*, ibi: pro Sepulturis, & exequiis mortuorum. Ponitur enim dictio, *et*, quæ mediat, pro *hoc est*, seu pro *id est*; non autem ad coniungenda diuersa. Dictio itaque, *et*, si ponatur inter duo idem sonantia, tunc remota, *et*, illa duo resoluunt in vnum, vti resoluit Augustinus Barbosa, *tract. de Dictionibus vsu frequentioribus, dict.110. num.13.* cum 9

Dictio et ponitur aliquando, non inter diuersa sed idem sonantia.

Gonzalez, *ad Regulam* 8. *Cancellaria, glossa* 3. *numero* 13. Quod autem idem sonet nomen *Exequia*, quod nomen *Sepultura*, provt hoc sæpè sumitur pro officio sepeliendi, seu exequias mortuorum celebrandi, certum est. Nomen enim Sepultura trifariè sumitur, *primò*, pro loco ipso in quo fidelium corpora tumulantur: *secundò*, pro iure sepeliendi: *tertiò*, pro officio, quo cadaueribus impenditur. De quibus significationibus dicti nominis, agit Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, Preludio* 10. *num.* 1. *pag* 15. *& de prima, & tertia*. Passeratius, *in Dictionario, verbo Sepelio*, dicens. Sepultura, quandoque pro ipso Sepulchro dicitur.... Hispanè Sepultura. Quandoque pro funeratione, atque ipso sepeliendi actu...Plin. Post Sepulturam aliæ manium ambages sunt. Cicero 1. *Tuscul.* Cuius hoc dicto admoneor, vt aliquid etiam de humatione, & Sepultura dicendum existimem. Hæc Passeratius. In dicta igitur Decretali. *Cum in Ecclesia*, sub Sepulchris, & exequiis idem omnino significatur: duo illa nomina, idem sonantia sunt: duo resoluunt in vnum. Ac per consequens, nihil decernitur in præfato iure, quod nostræ obstet conclusioni, quæ procedit de Sepultura, provt in prima acceptione; Decretalis autem allegata, procedit de Sepultura, provt in tertia.

Sepultura nomē, triplicem habet significationem.

10 *Tertium*, quod adnoto est, quod *in cap. Ad Apostolicam*, non præcipitur quod obseruetur consuetudo exigendi, & extorquendi pecuniam pro mortuorum exequiis, immò potiùs reprobatur. Quæ autem obseruari præcipitur, illa est, quæ erga sanctam Ecclesiam, pia fidelium deuotioni introducta inuenta fuerit: erogandi scilicet pecuniam exequias mortuorum celebrantibus: qui illam petere nequeunt, sed officium iudicis implorare, iuxta Glossam *in cap. citatum, verbo Nituntur, & in cap. Abolenda, de Sepulturis, verbo Exigere.*

11 Conclusionem nostram docuit, me iudice, D. Thomas, 2.2. *quest.* 100. *artic* 4. *in corpore*, quatenus ita fatur. Respondeo dicendum, quod aliquid potest esse annexum spiritualibus dupliciter. Vno modo, sicut ex spiritualibus dependens, sicut beneficia Ecclesiastica, dicitur spiritualibus annexum, quia non competit nisi habenti officium Clericare. Vnde huiusmodi non possunt vllo modo esse sine spiritualibus. Et propter hoc ea, nullo modo vendere licet, quia eis venditis, intelliguntur etiam spiritualia venditioni subiici. Quædam autem sunt annexa spiritualibus, in quantum ad spiritualia ordinantur: sicut Ius patronatus, quod ordinatur ad præsentandum Clericos ad Ecclesiastica beneficia, & vasa sacra, quæ ordinantur ad Sacramentorum vsum. Vnde huiusmodi non præsupponunt spiritualia, sed magis ea ordine temporis præcedunt. Et ideò aliquo modo vendi possunt, non autem in quantum sunt spiritualibus annexa. Hactenus Angelicus Doctor.

12 Ex quibus tanti Præceptoris verbis, & sententia, nostra euidenter infertur conclusio, quia Capellæ, Sepulchra, & Sepulturæ spiritualibus sunt annexa, non primo, sed secundo modo, à D. Thoma in eis explicato, in quantum scilicet ad spiritualia, ad Diuina ibi celebranda, & fidelium defunctorum corpora, Ecclesiastico ritu tumulanda ordinantur, non aliter ac vasa sacra ad Sacramentorum vsum ordinantur. Et sicut ista ordine temporis præcedunt, & in suo non dependent esse, ab vsu Sacramentorum, ita & fundum, & Sepulturæ, ac Capellæ terra, immò & fabrica Capellæ, & Sepulchri præcedunt, & non dependent in suo esse à Diuinorum celebratione, nec ab Ecclesiastica cadauerum humatione. Et sicut, Ius patronatus, (cui in multis assimilatur ius vsusfructus Capellæ, Sepulchri, seu Sepulturæ, vti ostendimus *Disquisitione præcedenti à num.* 22.) ordinatur ad spirituale, ordine temporis posterius, scilicet ad præsentationem Clericorum ad beneficia, & ab eo in suo esse non dependent, quia nulla præexistente præsentatione sæpissimè, immò semper habet Patronus ius præsentandi, ita & Capellæ, ac Sepulturæ. Ergo si hæc independentia à spirituali, ordine temporis posterioris, sufficit in D. Thomæ sententia vt vasa sacra, & huiusmodi vendi aliquo modo possint, sufficiet, & in Capella, Sepulchro, & Sepultura. Et per consequens ista benè vendi poterunt secundùm temporale, vel materiale ipsorum, quod præcedit pariter, & independet à spiritualibus.

Sed obiicies. D. Thomas, & alij Doctores, Capellarum, Sepulchrorum, & Sepulturarum venditionem permittentes, intelligi debent, de licita illorum venditione, simonia tantum de iure naturali, & diuino prohibita, attenta; secus autem si prohibitio positiua Iuris Canonici consideretur, quod quidem prohibere videtur Sepulturam, non solùm secundùm formale, sed etiam secundùm materiale ipsius. Quod vtique constare videtur ex pluribus sacris Canonibus. 13

In primis enim Magnus Gregorius, huius nominis Primus Ecclesiæ Catholicæ Pontifex Summus, vti habetur *in eius Registro, lib* 7. *Indict.* 2. *epist.* 56. 14
ita decernens, Episcopo Catalitano scripsit. Questa »
est nobis Nereida clarissima fœmina, quod ab ea »
centum solidos pro filiæ suæ Sepultura, fraternitas »
vestra non erubescat exigere.....Quod si ita se veri- »
tas habet, quia graue nimis est à Sacerdotis officio »
pretium de terra concessa putredini quærere, & de »
alieno velle facere luctu compendium: ab hac se pe- »
titione fraternitas vestra contineat, & molestia ei de »
cætero non existat..... Hoc autem vitium, & nos »
postquam Deo authore, ad Episcopatus honorem »
accessimus, de Ecclesia nostra omnino vetuimus, »
& prauam denuo consuetudinem nequaquam vsur- »
pari permisimus, memores quia dum Abraham »
à filiis Emor, hoc est Ephron, filio Seor Sepul- »
chrum pretio ad humandum corpus coniugis po- »
stularet, pretium accipere renuit, ne commo- »
dum videretur de cadauere consecutus. Si ergo tan- »
tæ considerationis paganus vir fuit, quanto magis »
nos, qui Sacerdotes dicimur, hoc facere non debe- »
mus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, ne vel in alienis »
denuo tentari præsumatur admoneo. Sed si quando »
aliquem in Ecclesia vestra sepeliri conceditis, siqui- »
dem parentes ipsius, proximi, vel hæredes pro lu- »
minaribus sponte quid offerre voluerint, accipere »
non vetamus. Peti verò, aut aliquid exigi, omnino »
prohibemus: quod valde irreligiosum est, ne aut ve- »
nalis fortasse, quod absit, dicatur Ecclesia, aut vos »
de humanis videamini mortibus gratulari, si ex eo- »
rum cadaueribus studeatis quærere quolibet modo »
compendium. Hæc omnia noster Gregorius, relatus »
in Canone Questa est, el 12. 13. *q.* 2.

Concilium etiam Tiburense, relatum *in Canone in Ecclesiastico, el* 14. *ead. causa, & eadem quest.* 15
sic ait. Quid terra terram vendis? memento quod »
terra es, & in terram reuerteris.... Si terram vendis, »
inuasione rei dominicæ reus teneberis. Gratis ac- »
cepisti à Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum »
sit omnibus omnino Christianis terram mortuis »
vendere, & debitam Sepulturam denegare, nisi for- »
tè proximi, & amici defuncti propter nomen, & re- »
demptionem animæ viri defuncti gratis aliquid »
dare velint. Hactenus Canon præfatus, vbi Glossa, »

verbo

verbo Si terram, illum non de qualibet terra intelligit, & illius prohibitionem, sed de Religiosa, & sacra tantum. Sic enim ibi fatur. Si terram sacram, vel Religiosam. Et dico, quod terra sit sacra, vel Religiosa authoritate Pontificis.

16 In *Canone etiam* 107. 1. *quæst*.3. ita Paschalis Papa, provt sequitur dixit. Si quis obiecerit non consecrationem emi, sed res ipsas, quæ ex consecratione proueniunt, penitus desipere probatur. Nam cum corporalis Ecclesia, aut Episcopus, aut Abbas, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo proficiat, sicut nec anima, sine corpore corporaliter viuit, quisquis horum aliquid vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum dereliquit. Nullus igitur emat Ecclesiam, vel præbendam, vel aliquid Ecclesiasticum, nec pastellum, nec pastum antea, vel postea pro huiusmodi soluat. Hæc vsque Paschalis Papa.

17 Concilium etiam Vatense Secundum, relatum *in Canone Præcipiendum*, 13. *quæst*. 2. *el* 15. & apud Petrum Cresperium, *in summa Ecclesiastica disciplinæ, verbo Sepulturæ non pretio æstimatur*, sic decernit. Præcipiendum est secundum Canonum authoritatem, vt de Sepulchris, & hominibus sepeliendis, nihil muneris exigant, nisi fortè, qui sepelitur, viuens iusserit Ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de suis rebus tribui, aut etiam post mortem ipsius, illi, quibus commissum est, eius eleemosynam facere de rebus illius, aliquid dare sponte voluerint, & tamen nullatenus à Presbyteris Ecclesiæ illius aliquid exigatur, siue ab illis, qui locis, & villis præsunt. Ita ibi. Quod vtique Decretum, sub nomine Concilij Vatensis, à nostro refertur Gratiano, *causa, & quæstione citatis*, à Cresperio vero, sub nomine Concilij Vasensis II. & penes eum allegatur à Burchardo, *lib*.3. *cap*.159. sub nomine Concilij Nannetensis.

18 Prædicta prohibitio venditionis Sepulturæ, in non paucis alijs inuenitur Concilijs, in Meldensi videlicet, *Canone* 63. & 72. in Metensi, *Canone* 2. in Nannetensi, *Can*. 6. De quibus, idem Petrus Crespetius.

19 Extra etiam, in iure, non semel dicta reperitur prohibitio facta. In *capite* enim *Non satis, el* 8. *de Simonia*, sic Alexander Papa Tertius decreuit. Pro Sepultura quoque, & Chrismatis, & Olei receptione, nulla cuiusquam pretij exactio attentetur: nec, sub obtentu cuiusquam consuetudinis, reatum suum quis tueatur: quia diuturnitas temporis, non diminuit peccata, sed auget. Hæc Conciliare, & Pontificium Decretum.

20 Innocentius item Papa Tertius in Concilio Lateranensi, relato *in cap. Audiuimus, el* 41. *eiusd. tit. de Simonia*, sic vt sequitur, Sepulturæ inhibuit venditionem. Præterea cum Miles, aut Clericus Domum Religionis ingreditur, vel apud Religiosos eligit Sepulturam, etiamsi nihil loco Religioso reliquerit, difficultates ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum. Cum igitur non solùm à malo, sed ab omni specie mali sit (secundùm Apostolum) abstinendum: exactiones huiusmodi penitus inhibemus. Hæc Innocentius, *in sacro illo Conc*.

21 Et in terminis *de Sepultura* pro materiali *sumpta* idem Pontifex Innocentius, ita vt sequitur, illius venditionem prohibens, decreuit, *in cap. Abolendæ, el* 13. *de Sepulturis*. Abolendæ consuetudinis peruersitas apud Montem Pessulanum (vt dicitur) inoleuit, vt decedentibus, non prius permittat effodi Sepultura, quàm pro terra, in qua sepeliendi sunt, certum pretium Ecclesiæ persoluatur. Et infrà. Mandamus, quatenus cum loci Diœcesanus existas, inhibeas Clericis, ne quidquam omnino præsumant exigere hac de causa.

Ex quibus certè Pontificiis, & Consiliariis Constitutionibus, plusquam manifestum videtur, Capellam, Sepulchrum, & Sepulturam vendi non posse, absque simoniæ labe, etiamsi materiale tantum istorum contractui emptionis, & venditionis supponatur.

Fateor quidem intra *num*.16. & 21. recensita, & obiecta, multopere meum vrgere intellectum, ad sentiendum simoniacam esse de Iure Canonico, venditionem Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ, secundum materiale ipsorum; si tamen consuetudo patriæ, legitimè præscripta, aliud non ferat. Quam vtique limitationem consultò addidi conclusioni nostræ. Fateor similiter, quàm plures ex Doctoribus pro illa adductis, sentire huiusmodi venditionem, simoniacam de iure existere Ecclesiastico. Bonacina, *tomo* 1. *Tractat. de simonia, quæst* 4. § 6. Ioannes de la Val, *in eius Compendio, verbo Simonia, num*.26. Antonius Naldus, *in summa, verbo Sepultura, num*.8. Hieronymus Roderiquez, *in Compendio QQ. Regular. resolut*. 128. *numero* 2. Pellizarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *parte* 1. *tract*.8. *cap*.5. *sect*.4. *num*.172. Lezana, *in summa QQ. Regular. tomo* 2. *parte* 4. *verbo Sepultura, num*.14. & alij passim; nihilominus tamen audacter docent, illam licitè, & sine simoniæ labe, fieri, celebrarique posse, supposita consuetudine legitimè pro huiusmodi venditione introducta, & præscripta. 22

Ratio huius *resolutionis*, & nostræ conclusionis est, quia Ius positiuum humanum, & Ecclesiasticum, est totum in manu Summi Pontificis, & ab eius libera, & iusta dependens voluntate, vti cum communi Doctorum docet Marcus Vidal, *in Arca Vitali tit. simonia, inquisit*. 1. *num*.77. Sed data consuetudine legitimè præscripta, contraria quidem iuri Ecclesiastico, censetur Summus Pontifex per consuetudinis tolerantiam ipsi iuri derogare, Illuminatus Moronus, *responso* 3. *num*.9. ibi: Consuetudo tollit omnem legem, quæ non sit ius naturale, vel diuinum, quæcumque illa sit siue Ecclesiastica, siue ciuilis, *cap. licet ex quadam, de testibus, & attestationibus*, & latè probat Sanchez, *de Matrimonio, lib*.7. *disputat*.4. *num*.14. Hæc ille. Glossa, *in cap. Dilectis, verbo Consuetudo, el* 4. *de Arbitris*, ibi: Et ita est argumentum, quod consuetudo dat iurisdictionem, & derogat iuri scripto. Estque textus expressus *in cap. Cum tanto, el* 11. *de Consuetudine*, ibi: Licet etiam longæuæ consuetudinis non sit vilis authoritas: non tamen est vsque adeò valitura, vt vel iuri positiuo debeat præiudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitimè præscripta. Immò & nouum ius instituere censetur. Vnde Iuris appellatione venit consuetudo. Barbosa, *Tract. de Appellatiua verborum vtriusque iuris significatione, appellatiua* 124. *verbo Ius, num*.6. ex Mencha. *Vsufreq. cap*.3. *num*.2. & Bertazol. *de clausulis instrument. clausula* 4. *glossa* 35. *num*.2. & *appellatiua* 129. *verbo Lex, num*.4. dicens consuetudo venit appellatione legis, siue iuris, ex Menochio, *dicto cap*.5. *num*.2. quia parem vim habet cum lege. Guido Papa *singul*. 803. Bernard. Græuæ *ad Practicam Cameræ Imperialis, lib*.1. *conclus*. 36. Hæc August. Barbosa. Et ratio istorum est, quia consuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur. Verba sunt Isidori nostri, 23

Hispalensia Archiepiscopi, relata, *in Canone Consuetudo, el 5. distinct.* 1. Vnde Innocentius Papa Tertius, *in dicto cap. Dilectis*, sic ait. Quia tamen secundùm consuetudinem approbatam, quæ pro lege seruatur in partibus Gallicanis, &c. Neque differt à lege, nisi tanquam tacitum ab expresso. Moronus, *vbi proximè, num.*21. cum Misinger, *centuria 4. obseru.* 41. *num.*16. Eademque inducuntur consuetudine, quæ induci possunt statuto. Moronus, *responso* 12. *num.*34. cum Lappo, *allegatione* 43. *in fine*. Franco, *in cap. vnico*, §. *statuimus*, *in fine, de Clerico non residente*, *lib.*6. & Federico de Senis, *consil.*17. *num.*7. *versic. Præterea*, *& consil.* 277. *num.*1. *circa finem, versic.* 2. Augustinus Barbosa, *tract. de Axiomatibus iuris*, *Axiom.*56. *verbo Consuetudo*, *num.*11. ex eisdem DD. & addit, quod regulariter valet argumentum ab vno ad aliud. Crauet. *consil.*137. *num.*3. Alexand. *consil.* 52. *num.*7. *versic. Si ergo, lib.*5. *& consil.*119. *Quoniam*, *num.*9. *versic. Quia n puri procedunt lib.*6. Dat etiam priuilegium consuetudo. Glossa, *in Canonem conquestus, verbo Consuetudo*, *el* 8.9.*quæst.*3. ibi: Item consuetudo dat priuilegium, vt hic, & 64. *distinct. Quia*. Quocirca Moronus, *loco citato, num.*33. ait cum Oldrad. *consil.*172. *in principio, & consil.*146. *in fine*, *& consil.*254. *numero* 5. Anchar. *consil.*50. & Baldo, *consil.*49. *lib.*1. consuetudine posse introduci, quicquid introduci potest priuilegio. Quod etiam docet Barbosa, *dicto axiomate* 56. *num.*7. ex eisdem Oldrad. Anchar. & Baldo. Ergo data consuetudine patriæ legitimè præscripta, vendi possunt quoad materiale ipsorum, absque simoniæ labe, etiam de Iure Canonico introductæ, Capella, & Sepulchrum.

24 Consultò dixi: *data consuetudine patria*: & in conclusione: *si id patria consuetudo ferat*. Quia consuetudo non, extenditur de loco ad locum; neque de persona ad personam, vti benè Illuminatus Moronus, *responso* 3. *num.*51. *ex L.*3. §. *Si quis hoc interdicto*, & ibi Bartolus, *ff. de itinere, actuque priuato. ex L. Ius singulare*, *& L. Quod vero contra, ff. de Legibus*, cum Bartolo, *in cap.*1. *num.*9. *de Feudis*, Decio, *consil.*483.*n.*22. & Purpurato, *consil.*522.*n.*12.

Sed dices, quando consuetudo loci particularis deficit, spectanda est consuetudo aliorum locorum. Barbosa, *in cap. Dilecto*, *el* 10. *& vltimo de officio Archidiaconi*, *num.*4. cum Innocentio ibi, *num.*8. *versic. Item*, *& num.*9. Molied. *decis.*3. *num.*2. *de Decimis*, & Rota, in Orolien. *Canonic. II. Martij*, 1619. coram Remboldo. Ergo etiamsi in patria deficiat consuetudo vendendi Capellas, & Sepulchra, materiali illorum inspecto, poterunt vendi si in vicinis locis talis adsit consuetudo. Ergo extenditur de loco ad locum.

Respondeo, antecedens verum solum esse in casu, quo dubium adsit de consuetudine patriæ: Si enim dubitetur, an adsit in patria talis consuetudo vendendi Capellas, necne, (& idem est de Sepulchro, aut Sepultura,) & certum sit, talem adesse consuetudinem in locis vicinis, tunc fortè poterunt vendi & in patria; secus autem si tale non intercedat dubium. Quia doctrina illa, in antecedente obiecta, hanc patitur limitationem. Vnde idem Barbosa, *in cap. Cum olim num.*5. *el* 6. *de Consuetudine*, ita ait. Nam consuetudo patriæ sequenda est. Molina, *de Primogen. lib.*1. *cap.*11. *numero* 1. Cald. Pereira, *de renouatione emphyt. quæstion.*15. *numero* 47. qua deficiente, in casu dubio, seruandæ sunt leges Regni viciniotis, & secundùm eas iudicandum, *L.* 114. *ff. de Verborum significatione*, *pag.*455. Gutierrez, *Practicar. libro* 3. *quæst.*17. *numero* 215. Gonzalez, *ad Regulam* 8. *Cancellar. glossa* 5. §.7. *num.*119. Peregrinus, *Variar. lib.*1. *in rubrica, de officio iudicis Ordinarij*, *num.*7. Valaseus, *de Part. cap.* 19. *numero* 11. Cabed. *part.*1. *decis.* 211. *in fine*. Expressiùs ipsemet Barbosa, *in cap. Super eo*, *numero* 2. *el* 22. *de Censibus*. Notatur (inquit) ad hoc, quod in dubiis, vicinorum consuetudo locorum est obseruanda. Non ergo sequenda semper est consuetudo locorum vicinorum, deficiente adhuc patriæ consuetudine, sed in dubiis tantum, in sententia Barbosæ.

Notanter etiam dixi: *legitimè præscripta*: Quia 25 sola consuetudo legitimè præscripta aduersus latam præualet legem. Moronus, *eodem responso* 3. *numero* 90. August. Barbosa, *in Rubrica de Consuetudine, numero* 10. Rationem reddit P. Moronus, *numero* 93. sequenti, in hunc modum. Legem impediri consuetudine, est quid odiosum, & in detrimentum Principis: & est stricti iuris, strictéque interpretanda. Rota *in nouissimis*, *parte* 2. apud Farinacium, *decis.*102. *numero* 4. Ergo de sola præscripta est intelligenda. Vnde enim de consuetudine est sermo, est intelligendus de præscripta. Idem Moronus iuxta Glossam, *in Canonem Mos, distinct.*1. & textum ibi, & Baldum, *in cap.* 1. *de Feudis*, *columna* 1. vbi rationem reddit: quia consuetudo antequam sit præscripta, dicitur voluntas, & conatus illam introducendi: ideo appellatione consuetudinis non venit intelligenda, sed tantum præscripta. Id etiam dixi *ex recen[illegible]o cap. Cum tanto*, *el* 11. *de Consuetudine*, vbi id expressè decernitur, & docet ibi Barbosa, *numero* 1. cum Abbate antiquiore, Zabarella, Barbatia, Bellameta, Ioanne Andrea, Imola, Anania, Hostiensi, Anchatano, Innocentio, Panormitano, Baldo, Buttio, & pluribus aliis, quos recenset.

Sed quia in prædicta Decretali *Cum tanto*, exigitur, quòd consuetudo rationabilis sit, vt iuri positiuo præiudicium generare valeat, operæ pretium 26 duxi adnotare, quod licet varia adsint Doctorum placita circa illius explicationem, in quo rationabilitas consuetudinis saluetur, quæ latè recenset Moronus, *responso* 3. *numero* 24. & Barbosa ibi, *numero* 11. dicens, quod illa est consuetudo rationabilis, iuxta mentem Syluestri, *in Summa*, *verbo Consuetudo*, *quæst.* 1. & Soti, *de iustitia*, *lib.*1. *quæst.*7. *artic.*2. *versic. Quam vero longum*, quando de ea re, de qua est consuetudo, iusta esset Lex denuò edita priori mutata, si qua esset, vel minimè mutata, si nulla existebat. Iuxta mentem autem Cunij *dict. cap. sect.* 2. *numero* 29. & Monetæ, *de Distributionibus quotidianis*, *parte* 2. *quæst.* 12. *numero* 8. quæ conmonet bonum, honestum, & honorabile. Et quæ haberet illas tres comites, vt religioni conueniat, congruat disciplinæ, & saluti prospiciat, vt loquitur textus *in cap. Consuetudo, distinct.*1. & tandem illam esse rationabilem dicit, in sententia Rebelli, *de Obligation. instit. part.* 1. *lib.*1. *quæst.*5. *numero* 4. quam Ecclesia approbat, vel saltem, quæ peccatum non continet: illud mihi valdè arridet, pro præsenti difficultate, quod dicto Morono teste, placuit Gabrieli, *in* 4. *distinct.* 1. *numero* 3. *dub.*6. & Nauarro, *tomo* 1. *consiliorum*, *libro* 3. *tit. de censibus*, *exactionibus*, *& procurationibus*, *consil.*3. *numero* 3. *pag. mihi* 1057. *editionis* 2. scilicet quod consuetudo rationabilis sit, quoties iuri naturali, vel diuino positiuo non repugnat. Si igitur non repugnat iuri naturali, vel diuino

uino positiuo, quod Capella, Sepulchrum, aut Sepultura, secundùm materiale ipsorum vendantur, vti ex D.Thomæ doctrina, *suprà numero* 11. tradita constat, (nullo enim modo vendi possent, si iuri naturali, aut Diuino repugnarent) consuetudo illa vendendi rationabilis est. Ac per consequens, iuri positiuo Canonico rationabiliter præiudicium generabit.

27 Sed obiicies. Consuetudo vendendi Sepulturam, quoad materiale ipsius, seu quoad terram, reprobata est, *per cap. Abolenda, al* 13. *de Sepulturis, vti numero* 20. vidimus, *& in capite Non satis, el* 8. *de Simonia*, de quo *numero* 18. Sed consuetudo, quæ à Lege reprobatur, vt iniqua induci nequit. Barbosa, *in cap. Cum venerabilis, numero* 5. *&* 6. *de Consuetudine*, ibi. Notatur etiam ad hoc, quod consuetudo non valet contra Legem expresse consuetudini derogantem, vt per Dueñas, *reg.*144. Gutierrez. *Practicarum libro* 3. *quæst.*31. *numero* 12. *ad finem.* Cardinalem Tuschum *tomo* 2. *litt. C. conclus.*814. *numero* 5. Carrasc. *in explicatione ad aliquas Leges recopilat. cap.* 8. *numero* 23. Farinacium, *in Praxi criminali, parte* 7. *in fragmentis, litt. C. numero* 722. *cum seq.* & ibi. Et consuetudo etiam futura procedere non potest aduersus Legem, quæ ipsam consuetudinem simpliciter reprobauit, vt per Couarruuiam *lib.* 3. *Variarum, cap.* 13. *numero* 4. Menchacam *controuers. frequent. cap.*3. *numero* 1. Viui. *tomo* 1. *communium opinionum, lib.*1. *tit.*17. *numero* 362. *pag.* 246. Nauarrum, *de Spoliis Clericorum*, §.14. *numero* 2. Fratr. Emmanuelem, *quæstion. Regularium tom.*1. *quæst.*9. *artic.*5. Gutierrez, *Practicar. lib.*3. *quæst.*31. *n.*4. Hæc omnia Barbosa. Ergo consuetudo vendendi Sepulturam etiam quoad terram induci non potest.

28 Huic obiectioni respondeo concessa maiori, negando minorem. Quia etiam consuetudine reprobata per Legem, non solùm in præteritum, vti reprobata est consuetudo vendendi Sepulturæ terram per *caput Abolenda*, sed etiam in futurum, posset ex noua causa induci consuetudo contra talem Legem, illam reprobantem, vti benè Molinus, *responso* 3. *numero* 114. *ex L. Si hominem, ff. Mandati.* Et ante illum Sotus, *de Iustitia, & iure, lib.*1. *quæst.*7. *artic.*2. *pag. mihi* 68. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Consuetudo, num.*4. Sanchez, *de Matrimonio, tom.*2. *lib.* 7. *disputat.* 4. *numero* 14. cum Panormitano, *in cap. Cæterum, numero* 9. *de Iuramento calumniæ, & cap.*2. *numero* 8. *de Probationibus, & cap. fin. numero* 24. *de Consuetudine.* Dominico, *cap.*1. *ad finem, de Constitutionibus, lib.* 6. & cum Franco *ibi, numero* 9. *in fine.* Decio, *in cap.... de Probationibus, numero* 68. *in noua editione*, cum Ascrino *ibi, numero* 34. Felino, *numero* 11. cum Barbatio, *in dict. cap. fin. numero* 81. *&* 82. cum Rocho de Curte, *de Consuetudine, sect.*7. *numero* 11. Petro Rauenas, *eodem Tractat. sect.* 3. *numero* 11. *&* 16. *versic. Prædicta conclusio.* Baldo, *Nouello de Dote*, 6. *part. priuileg.* 21. *numero* 19. Ioanne Lupo, *in cap. per vestras, de Donationibus inter virum, & vxorem notab.*3. *in princip. numero* 2. *&* 3. Rosella, *verbo Consuetudo, numero* 1. & ibi Angelo 1. *numero* 9. Syluestro, *quæst.*6. Tabiena, *quæst.*4. *numero* 5. *ad finem*, Armilla, *numero* 4. Forsero, *in repetitione cap.*2. *de Probationibus, numero* 26. Couarruuia, *lib.*3. *Variarum, cap.*13. *numero* 4. Antonio Gomez. *L.* 51. *Tauri, numero* 26. *in fine*, cum Auiles, *cap.*8 *Prætorum, glossa Costumbre, numero* 3. Auendaño *respons.* 16. *numero* 3. *versic. Quod præ maximè*, cum Dueñas, *regula* 144. *limitat.*1. Burgos de Paz, *L.*1. *Tauri, numero* 480. Gutierrez, *lib.*3. *Practicar. quæstionum, quæst.*31. *numero* 12. Antonio Gabriel, *tom.*1. *communium, libro* 33. *folio* 151. *versiculo Consuetudo ex noua causa*, cum Brunoro, *in suo Compendio, litt C. verbo Consuetudo etiam futura*, & Zeuallos *in suis quæstionibus practicis, quæstion.*704. *numero* 6. Quamvis igitur iuxta *cap. cum de beneficio*, & ibi notata per Archidiaconum, & alios, *el* 4. *de Præbendis, & dignitatibus*, Barbosam, & alios *numero* 27. recensitos, nequeat induci consuetudo contra Decretum irritans, tamen tam longa potest esse in contrarium maximè in aliorum Principum sæculo, vt decretum illud irritans euincat, vti præfati docent Authores. Immò ipse Barbosa *in dicto cap. cum venerabilis, dicto numero* 5. nobiscum sentit, cum dicat. Valet tamen (consuetudo scilicet, de qua agebat,) quando est inducta sciente, & patiente Papa, vel illo, qui Legem potest tollere. Dueñas, *regula* 206. *versic. Limita* 5. Carrasc. *dicto* 8. *numero* 24. Hæc Barbosa. Vnde nego consequentiam, ex illo contra nos illatam.

29 Consultò etiam dixi, *numero* 22. *caput Abolenda, & Canonem si quis obiecerit*, multopere meum vrgere intellectum ad sentiendum simoniacam esse, de Iure Canonico venditionem Capellæ, Sepulchri, & Sepulturæ secundum materiale ipsorum: quod de aliis iuribus obiectis *num.*19. *&* 20. non dixi, quia in eis mentio de Sepultura, prout terra est, non fit, aut prout fundum, sed prout officium dicit sepeliendi, vt videre licet, *in cap. Non satis numero* 19. recensito. Quod etiam *de capite Audiuimus*, intelligi benè potest. Quod autem *de cap. Abolenda, & Canone si quis obiecerit* dixi, dico etiam de *Canone Questa est.* Quia in eo Magnus Gregorius de Sepulturæ terra loquitur, sicut & *Canon Præcipiendum*, ibi: vt de Sepulchris. *Et Canon, in Ecclesiastico*, de quibus vtique omnibus idem sentio, prohibere scilicet venditionem Sepulturæ etiam materialiter sumptæ.

CONCLVSIO II.

30 NVllo modo vendi possunt Capellæ, Sepulchra, & Sepulturæ secundùm illorum formalem respectum sine contractione criminis simoniæ, non solùm Iure positiuo Ecclesiastico, sed a naturali introductæ, & diuino.

Hæc conclusio quoad priorem eius partem, *de Iure positiuo humano Ecclesiastico*, satis probata manet ex iuribus, circa probationem primæ conclusionis, *à num.*14. recensitis, quæ dubio procul, pro hac secunda fulcienda, maximam vim habere dignoscitur. Quoad posteriorem verò, de prohibitione à diuino, & naturali iure inducta, hac efficaci, & fundamentali probo ratione.

31 Capella, Sepulchrum, & Sepultura secundùm esse formale ipsorum, id est prout loca benedicta sunt, aut religiosa, non sunt pretio æstimabilia. Sunt enim altioris ordinis, spiritualis scilicet; pretium verò est ordinis materialis. Ergo Capella, Sepulchrum, & Sepultura secundum formale ipsorum, & ius, ac dominium vsusfructus illorum, nequeunt sine violatione iuris diuini, & naturalis violatione vendi: ac per consequens, sine incursione in crimen simoniæ, iure naturali, & diuino prohibitum. Patet hæc consequentia. Quia si merx, & pretium diuersi sunt ordinis, spiritualis, scilicet, & temporalis, simonia cōtra

ius diuinum, & naturale committitur, vti docent D. Thomas, *2.2.quaest.*100. *artic.2. tam in corpore*, ibi: Respondeo dicendum, quod Sacramenta nouae Legis sunt maximè spiritualia, in quantum sunt causa spiritualis gratiae, quae pretio aestimari non potest; & eius rationi repugnat, quod non gratuito detur.... Sic ergo dicendum est, quod accipere pecuniam pro spirituali Sacramentorum gratia, est crimen Simoniae, quod nulla consuetudine potest excusari: quia consuetudo non praeiudicat iuri naturali, vel diuino. Quam in argumentorum solutionibus, maximè *in responsione ad 4.* ibi. Et ideò, si aliqua ex consuetudine exigantur, quasi pretium rei spiritualis, cum intentione emendi, vel vendendi, est manifestè Simonia. Haec D. Thomas. Quam doctrinam tenent etiam Emmanuel Sa, *in Summa, verbo Simonia, num.* 1. Barbosa *de Potestate Parochi, parte* 3. *cap.* 26. *num.* 57. Marcus Vidal, *in Arca sua Vitali, tit. de Simonia, inquisit.* 1. *num.* 6. cum Nauarro, *in Manuali, cap.*23. *num.* 99. *&* 100. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiae, lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 2. *dub.* 3. *in principio*, vbi sic Simoniam diffinit cum D. Thoma *eadem quaest.* 100. *artic.* 1. & cum Paulo Laymano, *lib.* 1. *tract.*10. *cap.* 8. Est studiosa voluntas emendi, aut vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum. Laurentius etiam de Peyrinis, *de Priuilegiis, tomo* 1. *ad Constitutionem* 21. *Leonis Papae Decimi, num.* 21. *pag. mihi* 198. vbi ita fatur. Non potest tamen vendi ius Sepulturae quatenus quid spirituale est; licèt etiam quoad hoc possint Religiosi accipere quicquid pro eo à Laicis datum fuerit; exigere autem nequaquam. *Dicto c. Quaesta* 13. *quaest.* 2. Immò si sit consuetum dari aliquid pro officio Sepulturae, possunt compelli Laici id obseruare. *Cap. Ad Apostolicam de Simonia.* Glossa *in cap. Abolenda, verbo Exigere*, vbi Panormitanus, *num.* 6. Hactenus P. Peyrinus.

DISQVISITIO V.

An Dominium vsus Capellarum, Sepulchrorum, & Sepulturarum, seu Ius in illis, à priuatis, maximè à Laicis, acquiri possit personis per constructionem, aut readificationem illorum?

BREVIARIVM.

Axioma.

Voluntas pro facto reputatur, vbi actum excludit necessitas. n.14.

Axioma hoc solum est verum, quando factum ipsum non requiritur. n.15.

Capella.

Dominium Capellae, quoad vsumfructum acquirit priuatiuè quoad alios, illius constructor, si ante constructionem licentiam obtinuit construendi, à potente illam concedere, & constructio cum effectu subsequatur. à n.1.

Contractus.

Est actus externus inter duos, aut plures ex consensu ipsorum vltrò, citróque obligationem pariens. n.34.

Dominium.

Loci Religiosi, & sacri dominium, sub nullius dominio quoad proprietatem cadit. n.1.

Monasterij, aut alterius rei, de Ecclesiasticis reditibus aedificato, dominium, ad Ecclesiam illam pertinet, cuius ipsi reditus fuerunt, etiamsi in proprio solo, & fundo fuerit facta constructio. n.21.

Idem est, si constructio fuit ex bonis Militis, Pupilli, & Vxoris facta: quia dominium rei erit Militis, Pupilli, aut vxoris. n.21.

Ius patronatus.

Qui sibi illud reseruauit, censetur reseruasse etiam haeredibus. n.1.

Acquiritur per readificationem, sicut per primam constructionem n.3.

Aequaliter acquiritur ab omnibus, qui fundant, construunt, vel dotant, etiam inaequaliter. n.7.8.

Non acquiritur ab eo, qui aedificare coepit, sed ab eo, qui constructionem perfecit. n.11. & 15.

Maiores.

Maiores dicuntur Pater, Auus, & alij superiores ascendentes. n.31.

Negotiatio.

Qui pecuniam alterius non priuilegiati, negotiationi exponit, lucrum ex negociatione procedens, suum facit, dummodo pecunia Dominus tantumdem ex illa non fuisset lucraturus. n. 23.

Regula.

Qui facit per alium, est perinde ac si faciat per seipsum. n.13.

Quod iussu alterius soluitur, pro eo est, quasi ipse soluisset, vel ipsi solutum esset. n.13.

Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari. n.18.

Sepoltura.

Priuatiuè quoad alios, dominium vtile Sepulturae acquirit illius constructor, si ante constructionem, licentiam obtinuit à potente illam concedere, & constructio fuit cum effectu sequuta. n.1. & seqq.

Qui habet Dominium vtile Sepulturae prohibere potest, ne aliquis absque eius licentia in eo sepeliatur. n.2.

Qui sepulturam construxit, ius patronatus illius, latè sumptum, habet n.2.

Qui sepulturam sibi fabricauit, si intestatus decedat, in illa est sepeliendus, etiamsi aliam habeat alibi. n.3. & 4.

Sepulturam construens, tacitè censetur reseruare sibi ius sepeliendi. n 4.5.

Si plures illam construunt, aequaliter omnes ius acquirunt sepeliendi. n.6. & 8.

Si vnus incipiat Sepulturam construere, & alius perficiat, vterque illius dominium vtile acquirit. à n.9.

Dummodo tamen de mandato, aut commissione incipientis, alter opus perficiat. n.12. & 13.

Qui coepit Sepulturam construere, si desistat, potest ab Episcopo ad perficiendum compelli. n 9.

Si quis sepulturam pro se, & pro aliis construit, dominium illius vtile, pro omnibus acquirit. n.17.

Qui Sepulturam alterius pecunia construit, acquirit

rit Dominium illius vtile, si pecunia Dominus id ratum habuerit. n. 19.

Si pecunia Dominus fuerit Ecclesia, Miles, Pupillus, aut vxor, dominium Sepulturæ pecunia Domino acquirit. à n. 21. ad 24.

Si tamen Dominus pecuniæ sit persona priuata, non priuilegiata, sibi acquirit Sepulturæ dominium, illam construens. n. 22. & 23.

Sepultura ex bonis restitutioni obnoxiis constructa, si illa non fuerint Ecclesiæ, Militis, Pupilli, aut vxoris, ad hæredes transit constructoris. n. 24.

Qui Sepulturam suæ construit familiæ, dominium vtile illius acquirit omnibus descendentibus suis maribus, & fœminis, siue hæredes sint, siue non. n. 25. 26. & 27.

Si illam tantum construit pro se, & suis hæredibus, aut successoribus, dominium vtile illius descendentibus suis non acquirit. n. 25. 26, & 27.

Sepultura familiaris, seu agnationis est, quæ construitur pro se, & pro iis, qui sunt de sua familia n. 27.

Hæreditaria Sepultura est, quæ pro se, & suis construitur hæredibus. n. 27.

In Sepultura familiari non potest hæres extraneus de Iure Canonico sepeliri. à n. 27. ad 34.

Possunt omnes de familia, etiam non hæredes. n. 34.

In Sepultura hæreditaria solum possunt sepeliri hæredes, filij & descendentes constructoris. n. 27. & 34.

In sepultura familiari alterius agnationis sepeliri non potest, qui descendit per fœminam, etiamsi sit hæres. n. 31.

Colligitur an sit Sepultura familiaris, an verò hæreditaria, ex inscriptione. n. 27.

Qui sepulturam non elegit, sepeliri debet cum maioribus suis, de linea masculina. n. 31.

Difficultas proposita, multa implicat, speciali discussione digna. Quæ vt melius dilucidentur, quæ circa eam dicenda occurrunt, distinctis conclusionibus illustrare decreui, sit ergo.

CONCLVSIO I.

1 SEpulchrum construens, aut Sepulturam, vel etiam Capellam, ius acquirit in Capella, Sepultura, & Sepulchro, & dominium vtile illorum, priuatiuè quoad alios, dummodo ab initio licentiam obtinuerit illa ædificandi, à potente illam concedere, & ædificatio ipsa cum effectu sequatur.

Ita docet Rochus de Curte, *de Iure patronatus, in explicatione diffinitionis illius, verbo in Ecclesia, num.* 13. vbi fatetur habere ius vsus Sepulchri, qui illud construxit, & Ius patronatus illius lato modo sumptum; non tamen verum Ius patronatus. Et *verbo Ecclesiam fundauit, num.* 13. *pag.* 379. cum Calderino, *consil.* 4. *de Iure patronatus*, ait, quod si quis reseruauit sibi ius patronatus, censetur reseruasse etiam hæredibus. Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 4. *conclus.* 6. *pag.* 50. dicens. Ad Sepulturæ ius acquirendum priuatiuè quoad alios, licentia exigitur ab initio Sepulturam ædificandi, vna cum ipsa ædificatione subsequuta. Et *disputat.* 6. *controuersia* 14. *conclus.* 10. vbi *pag.* 296. sic ait. Sepulturam propriam quis habere potest quoad vsum, & prohibere, ne absque eius assensu, in illa sepeliri quis possit. Et ad hoc ius Sepulturæ acquirendum, quoad alios priuatiuè, requiritur licentia ædificandi Sepulturam ab initio, vna cum ipsa ædificatione subsequuta. Hæc ille.

Tenet etiam conclusionem August. Barbosa, *de Officio, & potestate Parochi, parte* 3. *cap.* 26. *numero* 12. Vbi ita fatur. Et ad hoc ius Sepulturæ acquirendum quoad alios priuatiuè, requiritur licentia ædificandi ab initio Sepulturam, vna cum ipsa ædificatione subsequuta. Marcus etiam Vidal, *tit. de Simonia, inquisitione* 1. *numero* 84. in sequentia prorumpit, Infertur tertiò, quod licet Laïcus in Sepultura constructa suis impensis, vel empta habere possit ius quoad vsum pro se, & suis successoribus; nihilominus nullum acquirit dominium, cum loca Religiosa non cadant sub alterius dominio. Hæc Vidal. Vbi voce *dominium* & *dominio* vtitur pro dominio directu, & proprietatis. 2

Quod de constructione diximus Sepulchri, intelligi etiam debet, de reædificatione illius. Sic enim ait Samuellius, *dicta disputat.* 1. *controuers.* 7. *conclus.* 5. *pag.* 39. & in simili *de Iure patronatus* idem docet Abbas *in cap. Quoniam. numero* 8. *el* 3. *de Iure patronatus*, ibi. Et sic habes, quod ex noua constitutione quis acquirit Ius patronatus. 3

Conclusionem etiam tenet Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tomo* 3. *in Additamentis ad Constitutionem Leonis Decimi, cap.* 4. *numero* 52. *pag. mihi* 434. vbi in sequentia prorumpit. Si autem defunctus adultus & discretus, Capellam cum Sepultura sibi fabricauit cum Armis, & inscriptionibus, licet intestatus decedat, tunc non est dubium, quin sepeliri debeat in Sepultura ab ipso fabricata: statim enim ac sibi fabricauit, eam elegisse videtur, etiamsi alibi habeat Sepulturam, in qua Maiores sui Sepulti sunt. Hæc P. Peyrinus.

CONCLVSIO II.

SI Sepulchrum construens, nullam sibi faciat reseruationem Iuris illius, tacitè censetur reseruatum ius sepeliendi. 4

Conclusionem tenent Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *part.* 1. *tract.* 8. *capite* 5. *numero* 144. Laurent. de Peyrinis, modo pro prima adductus conclusione. Samuellius, *conuers.* 6. *conclus.* 6. *tractatus* 1. *& disputationis* 1. dicens. Sepulturam construens, nulla sibi facta reseruatione Iuris, censetur tacitè ius sepeliendi reseruatum, sicut contingit de construente Ecclesiam. Sic ille, *pag.* 36. Et in simili de Iure patronatus, tenet Rochus de Curte, *in explicatione diffinitionis Iuris patronatus, verbo Ecclesiam fundauit, numero* 12. Vbi docet de construente Ecclesiam, absque eo, quod dixerit se velle esse Patronum, illius Ius patronatus acquirere. Et allegat Rotam, *in antiquis, decis.* 255. *la* 5. *de Iure patronatus*. Glossam, *in cap. Si quis Basilicam, verbo Sunt tributaria, de Consecratione, distinct.* 1. ac probat *ex cap. Significauit, de Testibus, &* Cardinali Abbate, Felinóque Sandæo ibi, dicentibus sufficere, quod construens non remiserit ipsum Ius patronatus.

Et iuxta hanc doctrinam, intelligo Samuëllium proximè redditum, ibi, *sicut contingit de construente Ecclesiam*: non enim fuit eius mens afferere construentem Ecclesiam, ius Sepulturæ 5

pulturæ eo ipso acquirere, sentit enim contrarium *eod. tract. disput. 6. controuers.* 14. *conclus.* 10. *pa.* 297. dicens. Sepulturam propriam quis habere potest quoad vsum, & prohibere, ne absque eius assensu, in ea sepeliri quis possit; & ad hoc ius Sepulturæ acquirendum, quoad alios priuatiuè, requiritur licentia ædificandi Sepulturam ab initio, vna cum ipsa ædificatione subsequuta, & non censetur tale ius acquisitum ex solo cursu decennali, ac cadauerum illatione, nec vtique ex Iure patronatus, quod quis in Ecclesia habet. Quod igitur voluit Samuellius, in recensitis dicere verbis, fuit, quod sicut construens Ecclesiam, eo ipso acquirit Ius patronatus illius, absque eo, quod indigeat expressa illius reseruatione, aut mentione quidem vlla: sic similiter, construens Sepulturam, eo ipso acquirit ius illius, nulla facta reseruatione.

CONCLVSIO III.

6 SI plures simul vnum construant Sepulchrum, omnes æqualiter ius in illo sepeliendi, Dominium vtile illius acquirunt.

Hanc tenet conclusionem Samuellius, *tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 6. *conclus.* 6. *pag.* 37. ibi. Et sicut plures construunt Sepulturam, omnes æqualiter ius habent sepeliendi, cum Sepultura sit indiuisibilis.

7 Probatur conclusio, à simili de Iure patronatus, quod quidem habent in Ecclesia, omnes eius fundatores, constructores, & dotatores, etiamsi inæqualiter fundent, construant, vel dotent, vti docet Cæsar Lambertinus, *de Iure patronatus, part. 2. lib. quæst. 4. principali, artic. 1. pag. mihi* 177. vbi *numero* 1. Ita fatur. Omnes Doctores dicunt, Ius patronatus esse in solidum apud omnes, siue æqualiter dederint Ecclesiæ pro illa fundanda, construenda, & dotanda, siue vnus dederit fundum, alter construxerit, alter dotauerit, siue plures simul construxerint, vel plures dotauerint, etiam inæqualiter, vt volunt moderni, *in hoc tractatu....* & nos ostendimus latè *suprà in* 1. *parte*, 1. *lib. in* 3. *quæstione principali, in* 1. *articulo cum quatuor sequentibus, & plenius in* 8. *articulo.* Hactenus Lambertinus.

8 Eandem doctrinam tradit Rochus de Curte *in eodem tractatu, in expositione diffinitionis, verbo Et dotauit, numero* 21. *pag.* 396. dicens. Duodecimo quæro circa prædicta. Pone, quod plures dotent, & vnus plus conferat, quàm alter: an per hoc habeat maius ius in Patronatu? Hostiensis, in loco præallegato (scilicet *in Summa, de Iure patronatus*, §. *Qualiter transferatur, versic. Quid si plures*) dicit, quod Ius patronatus ad singulos pertinet in solidum.... Præmiseram etiam decisionem, scilicet in quantum dictum est, quod licet vnus minus conferat, tamen ita Patronus est, sicut qui plus confert: comprobo per decisionem Glossæ *in Clementina, Plures*, in Glossa magna *post principium, eodem titulo*, quæ dicit, quod omnes concordant in hoc, vt in hæredes etiam ex inæqualibus partibus, æqualiter transeat Ius patronatus. Et etiam omnes concordant secundum Glossam ibi, vt qui aliquid in dote posuit, ita sit Patronus, sicut qui plus posuit. Hæc omnia, & alia dicit ad intentum præfatus Rochus de Curte. Si igitur omnes Ecclesiæ constructores, æqualiter Ius patronatus acquirunt, etiam Sepulchri constructores ius, & dominium vsus in illo per constructionem in solidum acquirere dicendum est, & æqualiter, propter similitudinem repertam inter ius Sepulchrorum, & Ius patronatus, de qua nonnihil dixi *disquisit.* 3. *à n.* 22.

CONCLVSIO IV.

SI vnus Sepulchrum, aut Sepulturam construere 9
incipiat, & alter illam perficiat, vterque dominium vtile illius acquirit.

Hanc tenet Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 1 *disputat.* 1. *controuers.* 6. *conclus.* 11. vbi ita ait. Sepulturam, si quis incipit construere, & alter perficiat, ambo erunt Domini; licet Diœcesanus cum quiuerit compellere ad perficiendum, qui eam incœpit, & infra terminum sibi bene visum, cogere ad eam perficiendam; cum ex sola inchoatione illius, Sepulturæ ius acquiratur, minimè sine eius perfectione. Hactenus Samuellius.

In simili de Iure patronatus idem docet Paulus 10
de Citadinis *de Iure patronatus, part.* 3. *quæst.* 14. vbi inquirit, *numero* 37. *pag.* 449. An ex qualibet incœptione fundationis acquiritur Ius patronatus? Quid enim si incipientem ædificare pœniteat, & relicto ædificio alius perficiat. An incipienti, vel perficienti acquiratur Ius patronatus ex tali fundatione.

Et respondet. *Primò*, quod ex incœptione fun- 11
dationis, seu ædificationis, non acquiratur Ius patronatus. Quia Ius patronatus (inquit) acquiritur ex fundatione, & constructione Ecclesiæ, quæ cōstructa dici non potest dum aliquid superest construendum. §. 1. *Institut. Quibus modis testamenta infirmentur.* Sic nec ascendisse domum, vel arborem dici potest, qui de præsenti ascendit. Glossa, *in L. Venditis, Cod. de Contrahenda emptione.* Nec qui vult ædificare, dicitur ædificasse. Nec qui vult eligere, dicitur elegisse. Glossa, *in L. Serui electione, ff. de legat.* 1. Sed sic est, quod omnia Iura concedentia Ius patronatus ex constructione, vel fundatione, loquuntur in præterito, fundauit, vel fundauisse, sæpius allegatis, *cap. Pia, & cap. Trigentius, & cap. Filiis*, §. 1. *quæst.* 7. Quod verbum de sui natura actus perfectionem denotat, non inceptionem tantum. Notatur *in L. Si quis, versic. Quod si dum proponitur, ff. de Iurisdictione omnium iudicum.* Ideo statutum puniens, qui Baldum exportauit de Ciuitate, non puniet exportantem: quia adhuc non perfecit, vt sonat statutum, sicut tenet Baldus, *in L. Si quis non dicam rapere, Cod. de Episcopis, & Clericis. in L. Fugitiui, Cod. de ser. fugi.* Ioannes Andreas, *in Additionibus ad Speculatorem, tit. de Constitutionibus, circa principium.* Ergo nec inceptioni erit Ius patronatus acquisitum. Ac per consequens, ex incœptione constructionis Sepulchri Ius, & dominium vtile in illo non acquiritur, si non perficitur. Quia Ius, & dominium præfatum, ex constructione acquiritur Sepulchri, quod constructum dici nequit, dum aliquid in eo superest construendum.

Nec ad illud acquirendum per eum, qui con- 12
struere incœpit, sufficiet quod per alterum constructio perficiatur, si de eius mandato, aut commissione, non perficitur Sepulchrum per alterum, etiamsi passus fuerit alterum perficere. Quia vti docet præfatus Paulus de Citadinis *de Iure patronatus Ecclesiæ*, voluntas in his, quæ sunt facti, vt ædificare, licet mille annis sistat in cogitatione,

tatione, non habetur pro facto, *cap. 1. de eo, qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ cap. Cum aliquibus, de Re iudicata. L.Promisser, §.Constit.de Constitutionibus Principum.*

13 Secus autem si per alium ordinasset perfici, morte, vel alio modo impeditus: quia si per eum non stat quominus construat, construere dicitur. Paulus de Citadinis, *loco proximè citato, numero 39. ex L. Vter ex fratribus, ff. de Conditionibus Institutionum,* tunc sibi indubitatè acquiritur tale ius, vel hæreditatibus suis.

Secundò, quia per alium facit, per se facere videtur. Regula, *in cap. Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum. la 22. de Regulis Iuris, lib.6.* desumpta ex Regula. *Qui iussu alterius soluitur, pro eo est, quasi ipse soluisset, vel ipsi solutum esset, la 141. Iuris Cæsarei.* Glossa *in dicta Regula* 22. Idem Paulus de Citadinis.

14 Sed obiicies contra id, quod de *voluntate* dictum est, axioma illud Drexelij Amussi, *lib. 2. cap. 6. quæst.7.* Bidermani, *de Actibus humanis, fol 201.* Fabri, *part.1. fol.*198. Valerij Reginaldi, *in Praxi fori Pœnitentia, lib.27. numero* 8. quos recenset, & sequitur Ioannes Caramuel *in Theologia fundamentali, numero 1109. fol. mihi 303.* Quod etiam fuit D. Beroardi, & Ioannis Azorij, *Institutionum Moral. part.1. lib.2. cap.6. quæst.6. colum. mihi 114. in principio.* Axioma tale est. *Voluntas, pro facto reputatur, vbi actum excludit necessitas.* Quod æquè de bona, & mala intelligi voluntate, docet Ioannes Caramuel. Ita vt voluntas bona cum charitate, Deo accepta sit, & pro facto habeatur apud Deum, vbi non adimpletur per impossibilitatem, vt probatur, *de Pœnitentia, distinct.1.* vsque ad Canonem, *Quis aliquando*, & in aliis operibus habetur pro facto. *Canon. Quicumque, §. Si quis masculum,* & ibi Glossa, *de Pœnitentiis, distinct.1 citat.*

Ergo qui construere incœpit Sepulchrum animo illud perficiendi, reputabitur de facto perfecisse, si morte, aut aliàs fuit impeditus non perfecit, & erit illius Dominus, etiamsi de illius mandato non perficiatur per alterum.

15 Sed contra, quia axioma illud, non est semper verum. Non enim voluntas habetur pro facto, nisi sequatur effectus, vbi factum ipsum requiritur, vti benè Paulus de Citadinis, *vbi suprà, numero 40. vt in dictu quæst. de Pœnitentiis, distinct.1. per totam*: præsertim *in Canone Quis aliquando.* Puta, volo facere eleemosynam: ire ad Sepulchrum Sacrum: & similia: ista requirunt actum: ideo non sufficit sola voluntas. Plenissimè Archidiaconus, *in Canon. Qui bona, §. Qui ergo, 16. quæst.1.* In aliis vbi sola voluntas sufficit, non requiritur factum de necessitate: vt offendendo Deum, qui sola hominis voluntate affligitur: & grauius ex facto: cum sola voluntas, pœnitentia possit remoueri; factum autem non. Hæc Paulus præfatus, & concludit dicens, quod non sufficit cœpisse, nisi perficiatur, quoad acquirendum Ius patronatus. Et idem dicendum nobis est, de incipiente Sepulchrum construere, animo illud perficiendi: qui etiamsi ex necessitate, illud per se, aut per alium de facto non perficiat, non erit illius Dominus: quia ius, & dominium Sepulchrorum ab Ecclesia non datur volentibus illa construere, aut incipientibus quidem, sed de facto perficientibus.

16 *Secundò* respondet Paulus de Citadinis *quæstioni sua 14. supra numero 10. recensita*, acquiri Ius patronatus perficienti, argumento *Legis 1. §. Omnia enim, Cod. de veteri iure enucleando, L.2. §. Quotiens, ff. de Origine iuris omnium Magistratuum, &c.* Cum sequenti. Ius Papirianum dictum est, quia Papirius compleuit, & non condidit. Vnde benè probatur nostra conclusio, quoad perficientem Sepulchrum ab alio inceptum, acquiri scilicet ius in eo, & dominium vtile illius.

CONCLVSIO V.

QVi de Rectoris Ecclesiæ consensu, Sepulchrum construit pro se, & aliis, qui nihil expendont in illius constructione, ius, & dominium vtile illius æquè omnibus acquirit. 17

Istam tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disput.1. controuers.7. conclus. 3. pag. mihi 38.*

Probatur conclusio. Quia constructor præfatus pro aliis ædificans, nomine illorum ædificare censetur, & quasi de eorumdem mandato. Vnde accedente saltem illorum ratihabitione, dubio procul, illi ius acquirent in Sepulchro, ob Regulam, *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari. La 11. de Regulis Iuris, lib.6.* 18

CONCLVSIO VI.

QVi alterius pecunia Sepulchrum construit, ius, & dominium vtile illius acquirit, si pecuniæ Dominus id ratum habuerit. 19

Hanc etiam tenet Pater Samuellius, *vbi proximè, controuers.6. conclus.9. pag.37.*

Illam possumus probare sic. Qui propria ex pecunia Sepulchrum construit, ius in illo acquirit, & dominium vtile illius. Sed accedente ratihabitione Domini pecuniæ, efficitur eiusdem pecuniæ Dominus, qui illam in Sepulchri impendit constructione. Ergo qui alterius pecunia Sepulchrum construit, accedente ratihabitione Domini pecuniæ, ius, & dominium vtile Sepulchri acquirit.

Sed inquires, Ædificauit quis Sepulchrum alterius pecunia, id ratum non habet: quis acquiret Sepulchri ius? qui illud construxit? aut pecuniæ Dominus? 20

Respondeo sub distinctione. Aut pecunia erat Ecclesiæ, vel personæ priuilegiatæ, verbi gratia, pupilli, militis, vel vxoris; aut erat alterius priuati. Si primum, pecuniæ Dominus, Sepulchri dominium vtile acquirit; si autem secundum, illud sibi constructor acquirit. Qui tamen tenebitur restituere suam pecuniam Domino, si constructor fuit in dolo, secundùm distinctionem positam *in §. Cum in suo, Institutione de Rerum diuisione.*

Prima pars probatur, ex sexta Synodo Vniuersali, relata *in Canone Apostolicos, el 13. 52. quæst.2.* ibi. Si autem Episcopus conuictus fuerit construxisse Monasterium de Ecclesiasticis redditibus, tradat eidem Ecclesiæ ipsum Monasterium. Vbi plura ad rem Glossa, *verbo Construxisse*, è quibus, quæ sequuntur reddere libuit. 21

Sed quid si Clericus de peculio Ecclesiæ in proprio solo ædificet: tunc videtur ædificium solo cedere, *ff. de Rerum diuisione. In tantum.* Sed dicas in fauorem Ecclesiæ solùm ædificio cedere 17. *quæst.4. cap. Quæsti.* Et hoc est speciale in Eccle-

sia, qund si tes comparatur de bonis Ecclesiæ, statim est facta Ecclesiæ, vt hîc, & extra, *de Peculio Clericorum, cap.1.& cap. Si quis.* Idem est in milite. *Cod. de Rei venditione, Si vt preponis.* Et in pupillo, *Cod. Arbitrium tutela, L.3.* Et in vxore, *ff. de Donationibus inter virum, & vxorem, vxor.* Huc vsque Glossa. Quam, & præfatum Canonem sequutus est Paulus de Citadinis, *de Iure patronatus, part.3. causa 1. ex qua acquiritur Ius patronatus, numero 93.* vt probatet ædificantem Ecclesiam in fundo proprio, illius Patronatum, non sibi, sed Ecclesiæ, pupillo, militi, aut vxori acquirere, si pecunia Ecclesiæ, pupilli, militis, aut vxoris erat. Sed, de hoc, vide *disquisitionem sextam, immediatè sequentem.*

22 Secundam etiam partem responsionis, tenet idem Paulus de Citadinis, quatenus de Pattonatu Ecclesiæ, pecunia alicuius priuati ædificatæ, sic ait. Et tunc credetem quod acquiritur Ius patronatus ædificanti. Sed ipse tenebitur ad pecuniam, vel materiam restituendam secundùm distinctionem positam *in dicto, § Cum in suo,* si ædificans fuisset in dolo

23 Et hæc qnidem pars probatur. Quia qui pecuniam alterius, saltem non priuilegiati negociationis exponit, lucrum ex negociatione procedens illa, suum proprium facit, & illud neutiquam restituere tenetur domino illius pecuniæ, sed tantum eius pecuniam negociationi subiectam. Emmanoel Sa, *verbo Restitutio, numero 16.* cum Salone, *quæst.62. artic.6. controuers.3.* quos sequitur Anton. de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract.3, exam. 2. cap.6. numero 137.* Qui tamen limitant, dummodo Dominus pecuniæ tantundem, ex soa non fuisset pecunia lucraturus. Ergo qui ex alterius pecunia Sepulchrum acquisiuit, suum illud effecit; saltem si pecuniæ Dominus, illam in Sepulchri acquisitione, non insumpsisset.

24 Ex dictis qooad primam partem fit, Sepulchrum de bonis restitutioni obnoxiis constructum, ad hætedes transite constructoris, etiamsi bonotum Dominus id ratum non habuerit; licet Samuellius, *tract.1. disput.1. controuers.7. conclus.7.* contrarium doceat. Procedit tamen corollarium nostrum, in casu, quo bona, quibus Sepulchrum fuit acquisitum, non sint Ecclesiæ, pupilli, militis, aut vxoris.

CONCLVSIO VII.

25 QVi Sepulchrum suæ construit familiæ, ius, & dominium vtile, seu vsusfructus illius, omnibus descendentibus suis maribus acquirit, & fœminis, etiam emancipatis, siue hætedes illi sint, siue non; secus autem si Sepulchrum tantum pro se, & suis hætedibus, aut successoribus construit. Tunc enim ius, & dominium præfatum, descendentibus suis non acquirit, seu personis de sua familia, quæ simul hætedes illius non sint, aut successores, si Sepulchrum acquirat pro se, & hætedibus, & successoribus suis, & non pro aliis.

26 Conclusionem istam tenet Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tractat. 5. disputat.1. controuers.4. conclus.17.* vbi ita fatur. Iura Sepulchrorum filij emancipati etiam habent. *L. Institut. de hæreditatibus, quæ ab intestato deferuntur, §. Emancipati.* Et *controuersia 5. conclus.1. pag.33.* in hæc ptorumpens. Sepulchrotum iura adipiscuntur *ex L. Familiaria, & ex L. Hereditaria, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Familiaria certè sibi, ac familiæ: Hæreditaria verò sibi, & hætedibus, quis constituit: sed in vtroque hæredibus, & cæteris successoribus, qualescumqoe fuerint, licet sepelire, & mortuum inferre. Et *conclus.6. eiusdem controuersia*, sic ait. Sepulturæ ius, quod quis suæ familiæ constituit, spectat ad filios, nepotes, pronepotes, & deinceps ad omnes natos, tam Masculos, quam Fœminas, etiamsi essent emancipati, siue hæredes fuetint, siue abstineant. Quod non procedit, quando Sepulchra acquisita essent pro se, & suis hætedibus, & successoribus, & non aliis. Hæc omnia Patet Samuellius.

Vtrumque Sepulchrum describit etiam Passeratius, *verbo Familiaris*, dicens. Sepulchra Familiaria, quæ quis sibi, & Familiæ suæ constituit: quemadmodum hæreditaria dicuntur, quæ quis sibi, & hæredibus extruit. Autor Caius Iuris Consultus, *L. Familiaria, de Religiosis, & sumptibus funerum.*

Illuminatus Motonus, *in centum responsis, responso 51. de Sepulturis, numero 54.* Sepulchra Familiaria, seu Agnationis, & Hæreditaria etiam distinguit: describit: vnde dignosci queant, ostendit: & quid iuris in vtroque Sepulchtorum genere sit, tradit. Eius verba ad amussim reddere libet. 27

Dupliciter ergo (inquit) potest dari ius Sepulturæ ab Eclesia Laicis. Vel sibi tantum, & de Familia; vel sibi, & hætedibus. Sepulchra, quæ construuntur sibi, & de Familia, dicuntur Familiaria: quia ius sepeliendi in illis, extenditur tantum ad eos, qui sunt de Familia *L. Familiaria, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*; quæ verò pro se, & hætedibus construuntur, dicuntur Hæreditaria; eadem lege. Differentia autem est inter hæc duo genera Sepulchtotum, quod in Sepulchris Familiaribus præter eiusdem familiæ, & agnationis mortuos, extranei quoque si essent hætedes, possent sepeliri. In Hæreditariis autem, quæ quisque sibi, hætedibusque constituit, nulla habita prærogatiua gentilium, aut agnatorum, illi tantum, qui hæredes essent, sepelirentur, exclusis omnibus aliis, præter liberos, & descendentes, quibus licet hæredes non sint, debetur tamen ius Sepulturæ, nisi mala mente exhætedarentur. *L. Si Sepulchrorum, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum. Lege Familiaria, & L. sequenti, §. Sed & in vtroque, ff. eodem.* Sepulchrum autem, an sit Familiare, vel Hætedirarium, colligitur ex inscriptione. Sebastianus Medices, *de Sepulturis, parte 1. quæst.3.* Mascardus, *de Probationibus, conclusione 1292. numero 4.* Menochius, *lib.2. de Præsumptionibus, præsumpt.59.* Huc vsque P. Moronus, qui *numero 66.* sic concludit. Probatur ergo qualis sit Sepultura ex inscriptione, ex *L. Familiaria, suprà citata, & ex cap. Cum causam, de Probationibus. Et numero* 67. ait colligi ex inscriptionibus, qualia sint Sepulchra. Quod etiam dicunt Gaspar Thesaurus, *quæstionum forensium, lib.1. quæst.10.* cum Castren. *in L. Si Sepulchrum, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & Ioannes Baptista Venttiglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. numero 24. in fine.*

Circa id autem, quod docet Moronus, posse scilicet in Sepulchris Familiaribus hæredes sepeliri, etiamsi de familia non sint, sed extranei, est duplex sententia. Vtramque recenset, & concordat, 28

vbi

ubi proximè, præfatus Gaspar Antonius Thesaurus: Pro negante Sepulchrorum iura ad hæredes extraneos transire, allegat Ananiam, *consil.86. Pro expeditione, columna, fin.* & Bologninum *ibidem*, per textum *in L. Pro hærede, de Acquirenda hæreditate, & L. penultima, ff. de Sepulchro violata*, & Ancharanum, *consil. 113. columna 2. versic. de Sepulchro*, qui ex hoc infert, non licere Parocho Ecclesiæ immittere aliquem in Sepulchro, qui non sit de descendentibus illorum, qui Sepulchrum construxerunt. Bart. *in L.4. §.fin. de Operibus publicis*. Petrum de Vbaldis, *de Partione Canonica, cap.10. num 4.* Romanum, *singular.684.* nisi ex iosta causa, vt ibidem Romanus sentit. Bertachinum, *de Episcopis, pars.3. quæst.31.* Quod verum arbitratur ipse Thesaurus durante adhuc agnatione, & descendentia; sed si ea extincta (inquit) sit, poterit Rector Ecclesiæ, Capellam, seu Sepulchrum vnius agnationis, alteri assignare, vt conseruentur officia in Ecclesia, & oratio pro defunctis, vt per Anchar. *consil.113. citato, in fine*, Angelum, *in Summa, verbo Sepulchrum*, Syluestrum, *verbo Sepultura*, Petrum de Vbaldis. *cap.19. citato, n.6.* & Imolam, *in L.Si Patronus, in principio, ad Trebellianum*.

29 Pro affirmatiua autem sententia, asserente ad hæredes extraneos ius Sepulchrorum Familiarium transire, reddit Thesaurus præfatus Castrum, *in L. Si Sepulchrum, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum, & in L. Quia perinde, §. Restituere, ad Trebellianum*, vbi Alexander, Tiraquellus, *de Retract. § 26. glossa 1. numero 52.* Et pro ea videntur facere textus *in L. Vel quod. §. Sed in vtroque, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, in citata Lege Si Sepulchrum*, & fortiùs *in L. Ius Sepulchri, Cod. eod. tit. de Religiosis, & sumptibus funerum*.

30 Pro concordia tandem istarum dissidentium opinionum, ait Thesaurus, esse distinguendum de Iure Cæsareo, seu Ciuili & de Canonico. Iure igitur ciuili attento, *in L.4. 8. & 9. Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum*, Familiarium Sepulchrorum ius, ad omnes hæredes indifferenter pertinere asserit. Immò addit, notari *in L. Ius Sepulchri*, differentiam inter Sepulchrum Hæreditarium, & Familiare, quia ius Familiaris Sepulchri, non solùm pertinet ad omnes hæredes etiam extraneos, sed etiam ad illos de familia, qui non sunt hæredes; Hæreditarium verò Sepulchrum, & eius ius, ad solos hæredes spectat.

31 Sed de Iure Canonico seruabitur (inquit prædictus Thesaurus) opinio Ioannis de Anania, & Bolognini, quisque sepeliendus est (nisi tamen alibi eligat sepeliri) vbi sepulti sunt Maiores de linea masculina, *cap.1. de Sepulturis. Nos instituta maiorum Patrum considerantes* (decernens, inquit ibi Leo Papa Tertius) *statuimus, vnumquemque in Maiorem suorum Sepulchris iacere, vt Patriarcharum exitus docet. Cap. Fraternitatem, §. Qui vero, el 3. & cap. is qui, el 3. eod. tit. lib.6.* Maiores autem dicuntur, Pater, Auus, & alij superiores ascendentes. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiast. part.2. lib. 2. cap.10. numero 32. ex L. Maiorum, ff. de Verborum significatione*, cum citatis à seipso, *in Tractatu de Appellatiua verborum vtriusque iuris significatione, appellat.137. à numero 4. & ind. cap. Nos instituta, numero 3.* Lælius Zechius, *de Republica Ecclesiastica, cap. 18. de Parocho, numero 17. versic. Fallit.* Sammellius, *de Sepulturis, tract 1. disputat.5. controuers.4. conclus.8. pag.234. ex Canone Ebron, 13. quæst.2. iuncto dicto cap. Nos instituta*, & ex Declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, *in Asculana*, 28. Octobris, 1616. quam etiam refert Barbosa, *in Summa Apostolicarum Decisionum, collectanea 671. de Sepultura, numera 7.* Henricus Villalobos, *in Summa, tom.2. tract.31. difficult.2. num.4.* & Antonin. Diana, illo citato, *part.5. tract.3. resolut.108.* Et cum mulieres non habeant Sepulchra, nisi virorum, *cap. Is, qui, §. Mulier, el 3. de Sepulturis in 6 Canon. Ebron. Canon. Vna quaque, 13. quæst.2.* D. Antoninus, *part.3. Summæ, tit.10. cap.5. de Sepulturis, §.1.* Gaspar Anton. Thesaurus, *QQ. Forensium lib. 1. quæst.10. num.5.* Descendentes ex fœminis, etiamsi hæredes sint (ait iste Doctor) non poterunt occupare Sepulchra alterius agnationis, præsertim ne inducatur confusio in Sepulchris gentiliciis. Et hoc (addit) videtur de mente prædictorum (Ioannis scilicet de Anania, & Bolognini) Ancharani, & Petri de Vbaldis *in locis suprà citatis*, Chassanei, *in Catalogo gloriæ mundi, part.2. considerat.40.*

Conclusionem nostram, quoad primam eius partem, tenent Rochus de Curte, *de Iure patronatus, verbo In Ecclesia, numero 15.* cum Archidiacono, *in Can. Præcipiendum, 13. quæst.2.* Romano, *in suis singularibus, singulari incipiente Q. est in facta charta decima nona, colum. 4.* Ancharano, *consil. 116.* Ioanne Anania, *consilio 76. incipiente Pro expeditione*, & cum Ludouico Bolognino. Lambertinus, *eod. tract. de Iure patronatus, parte... lib... quæst. 5. principali, artic.4. numero 8. pag. mihi* 188. quem, & Laurentium de Peyrinis, de Priuilegiis, *tom.3. cap.4. numero 48.* sequitur Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. part.1. tract.8. cap. 5. numero 152.* Qui omnes docent, quod ius Sepulchrorum non transit ad hæredes extraneos, sed ad descendentes solùm, hæredes sanguinis, etiamsi hæredes bonorum non sint. Pro hæredibus sanguinis, intelligit Pellizzarius eos, qui nascuntur ex filiis, tum Masculos, tum Fœminas. Qui certè Doctores intelligi debent de Sepulchris Familiaribus. 32

Vnde dictus Pellizzarius. *numero 153.* cum Bordono, *tomo 2. resolut. 51. numero 68.* ait quod si Regulares instituuntur hæredes vniuersales alicuius, habentis ius Sepulchri in alia Ecclesia, succedunt in tale ius, *ex L. His consequenter, §. Sed etiam, ff. de Familia ercîscunda*, vbi dicitur ius Monumenti sequi hæredes bonorum. Sic tamen se explicat Pellizzarius, vt velit dicere, succedere Regulares in ius Sepulchri; non ita quidem, vt possint ibi sepelire aliquem extraneum, aut suum Religiosum; sed quod possint impedire, ne ibi sine eorum licentia aliquis sepeliatur, si defunctus viuens habebat talem vsum in suo Sepulchro. Quæ omnia manifestè procedunt in Sepulchris Familiaribus. 33

Probatur autem conclusio, quoad vtramque eius partem, hac ratione. Contractus vim, & efficaciam habet, iuxta mentem contrahentium, & vltra, non extenditur. Diffinitor enim, vt vult Leonard. Lessius, *de Iust. & Iure, lib.2. cap.17. dubitat. 1. numero 2.* Contractus est signum externum practicum, vltro, citroque obligationem ex consensu contrahentium pariens. Vel vti Eligio placet Bassæo: est actus externus inter duos, vel plures ex consensu ipsorum, vltrò, citróque obligationem pariens. Vis igitur, & obligatio contractus, à consensu, & voluntate pendet contrahentium. Bassæus, *verbo Contractus, num. 13.* Et non à voluntate vtcumque, sed signo actúve externo explicata. Ergo cum Ius, & dominium vsus acquiratur per contractus in Sepulchris, illorum vis, & obligatio regu- 34

landa est per voluntatem, actu externo expressam. Sed in acquisitione Sepulchri Familiaris, acquiritur per expressam voluntatem, Ius, & dominium vsus illius pro omnibus, qui sunt de Familia, Maribus, & Fœminis, hæredibus, & non hæredibus, dum illud Familiare, sine limitatione effluitur: & in acquisitione Sepulchri hæreditarij, per expressam voluntatem, acquiritur dominium vtile illius pro se, & suis hæredibus, aut successoribus tantum, & non pro iis, qui sunt de eadem familia, & agnatione, ex vi contractus saltem. Ergo vera est conclusio nostra, quoad vtramque illius partem.

Consultò dixi: *ex vi contractus saltem.* Quia ratione coniunctionis sanguinis, & amoris, & humanitatis gratia, sepeliri debent in Hæreditario Sepulchro descendentes constructoris, vel illud acquirentis, etiamsi hæredes non sint, vti docet Samuellus, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuer. 1. conclusione* 15.

DVBIVM VNICVM.

An Capella, aut Sepultura constructa ab Episcopo in sua Ecclesia, aut alibi, pertineat ad Ecclesiam, ipsam, quoad dominium vtile; an verò ad Episcopi consanguineos, aut ad illius hæredes?

BREVIARIVM.

Administratio.

Omnium rerum Ecclesiæ administratio, ad illius pertinet Rectorem, seu ad Collegium; minimè verò ad Sæculares. n. 19.

Argumentum.

Non valet argumentum à simili, in his, quæ à Legis dependent dispositione. n. 29.

Bona Ecclesiastica.

Quicquid de bonis, & de redditibus Ecclesiasticis emitur, comparatur, aut construitur à quolibet Ecclesiastico, Ecclesiæ acquiritur, non ementi, comparanti, aut construenti, neque eius consanguineis, aut hæredibus. n. 8. 12. 14. 18. 20. 23. 26.

Amplia, etiamsi emat nomine proprio, aut consanguineorum, vel hæredum. n. 26.

De bonis Ecclesiasticis fieri non possunt sumptus superflui, & vani. n. 34. 35. 36.

De illis, palatia fabricare non licet. n. 36.

Non licet de eis consanguineos extollere, neque neptes nuptui tradere. n. 36.

Bona Ecclesiastica patrimonia pauperum sunt. n. 36.

Dominium absolutum omnium bonorum, redditnum, ac prouentuum Ecclesiasticorum, habet Ecclesia Vniuersalis. n. 37.

In sententia D. Bernardi, nullus Ecclesiasticus habet dominium, aut possessionem, sed solam administrationem redituum, & prouentuum Ecclesiasticorum. n. 36.

Habent ad summum dominium limitatum, ad suos & suorum decentes vsus, & administrationem ad pia Opera. n. 31. & seqq.

Quod liberè disponant Clerici in Hispania, de fructibus beneficiorum, etiam in vltima voluntate, & quod confiscari possint propter hæresim, bona ab eis, intuitu Ecclesiæ, acquisita, docet Simanca. n. 31.

Proprietas rerum intuitu Ecclesiæ acquisitarum, & de bonis Ecclesiasticis, etiam de distributionibus, non est Clericorum, sed Ecclesiæ. n. 10. 11. 12. 14. 15. 17. 18. 23. 24. 26. 33.

Rerum huiusmodi, in Ecclesiæ fauorem, ab acquirente, fieri debet instrumentum. n. 10. 24.

Quicquid Episcopi, & alij Ecclesiastici de facultatibus, & reditibus Ecclesiasticis comparant, emunt, aut construunt, non sibi, consanguineis, aut hæredibus, sed Ecclesiæ acquirunt. n. 8. 12. 14. 18. 20. 23. & 26.

Amplia etiamsi proprio emat, aut comparet nomine. n. 26.

Quicquid Episcopi, & alij Ecclesiastici habent, præsumitur acquisitum de bonis Ecclesiæ, aut eius intuitu. n. 9.

Sed contra hanc præsumptionem admittitur probatio. n. 9.

Si donatio, institutio, aut legatum Ecclesiasticæ personæ fit ab extraneo, censetur facta concessio intuitu Ecclesiæ, non personæ. Si persona sit Episcopus, Ecclesiæ Rector, aut Clerici sint, vel Canonici, eorum personis non nominatis; è contra verò si proprio nomina donatariorum exprimantur; aut propinqui fiat donatoris intra 4. aut 7. gradum. n. 21.

Vendicare potest Ecclesia rem comparatam, ex eius bonis. n. 12. 26.

Amplia, siue res mobilis sit, siue immobilis. n. 18.

Ecclesiasticus, qui de rebus Ecclesiæ aliquid alteri, quàm Ecclesiæ comparat, fur est. n. 12. 23. 32. 34.

Est etiam Sacrilegus. (Latè saltem) n. 12. 32. & 34.

Iudæ comparatur. n. 12.

Bona Clerici decedentis, qui in diuersis Ecclesiis beneficia habebat, inter illas diuidi debent post mortem, cum proportione, iuxta quantitatem redituum ex illis perceptis. n. 18. 20.

Cui autem Ecclesiæ minus seruiuit, plus debet ex dictis bonis restitui. n. 20.

Qui post ordinationem suam bona acquisiuit propria, & illa, & Ecclesiastica bona reliquit, inter Ecclesiam, & hæredem cum proportione diuidentur: æquali scilicet, si æqualia sint illa; inæquali, si inæqualia. n. 24.

Si Clericus intestatus decedat, eius Ecclesia succedit in bona, etiam intuitu personæ acquisita, si non habeat consanguineos, qui ab intestato succedant. n. 22.

Capella.

Si de reditibus Ecclesiasticis Episcopus, aut alter Ecclesiasticus Capellam construat, ad successores, & ad Ecclesiam, cuius fuerunt reditus pertinet quoad proprietatem, vtile dominium, & Ius patronatus; non autem ad consanguineos, aut ad hæredes constructoris à n. 1. ad 5.

Clerici.

Persona Ecclesiastica, in terra Ecclesiæ vineam, aut pomarium, aut quid simile ad vitam suam sustentandam plantauit, vsque ad obitum suum illud possideat, postea illud Ecclesiæ restituat. n. 13.

Eccle

Ecclesiastici, de bonis mobilibus intuitu Ecclesiæ acquisitis, intuitu eleëmosynæ, moderatè erogare possunt, in ægritudine constituti. n. 16. 18.

Possunt etiam erogare moderatè intuitu seruitij recepti, & iuxta seruitij meritum, siue seruitores consanguinei sint, siue extranei. n. 16. 17. 18.

De bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, nequeunt testamentum Ecclesiastici condere. n. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 22. 25.

Nec possunt dimittere aliquid post mortem tradendum. n. 16. 22.

Victu tantum, & vestitu contenti esse debent, & totum superfluum pauperibus erogare. num. 17. 32. 34. 36.

Ex Clericatu ditiores fieri non debent. n. 36.

De bonis patrimonialibus testari possunt n. 14. 24.

Possunt etiam testari de bonis ex hæreditate acquisitis. n. 17. 18. 22. 23. 24.

Item possunt testari de acquisitis ex doctrina. n. 18. 22. 24.

Testari similiter possunt de acquisitis ex artificio. n. 17. 18. 24.

Etiam testari possunt de donatis à consanguineis, aut ab aliis, non habito respectu ad Ecclesiam. n. 17. 22. 23. 24.

Collegium.

Ecclesiasticum collegium in duobus constituitur. num. 19.

Dominium.

Rei constructa in alieno fundo, quæ Ecclesia non sit, ad fundi Dominum dominium pertinet. n. 7.

Dominium rei emptæ, comparatæ ex bonis Ecclesiasticis, militis, & pupilli, ad Ecclesiam, militem, & pupillum pertinet. n. 12. 26. 27. *Siue res sit mobilis, siue immobilis.* n. 18.

Ecclesia rem sic emptam potest vendicare. n. 12.

Si pecunia, aut pretium, quo res emitur, aut acquiritur, non sit pupilli, aut militis, & si sit Ecclesiæ, non ematur ab habente administrationem illius, dominium acquiritur ementi. n. 12. 26. 27.

Dominium directum, & proprietatis, vt de vno ad alium per contractum, priuilegio Legis transferatur, etiamsi in Ecclesiam transferatur, requiritur semper rei traditio; secus si priuilegio Legis ex vltima voluntate transferatur. Quia in primo casu, est penes quem dictum remaneat dominium, sed non in secundo. n. 28.

Dominium vtile rei acquirit Ecclesia ante rei traditionem, ex contractu priuilegio Legis. n. 28.

Dominium vsus rei legatæ, acquirit legatarius, à die mortis testatoris; directum autem dominium illius, remanet penes hæredem, vsque ad traditionem, adita hæreditate. n. 28.

Ecclesia.

Ecclesia vniuersalis, dominium absolutum habet omnium bonorum Ecclesiasticorum. n. 37.

Ecclesia, dominium tantum vtile acquirunt ante rei traditionem. n. 28.

Limita, nisi transferatur priuilegio Legis ex vltima voluntate. n. 28. 29.

Rei emptæ, aut acquisitæ ex redditibus Ecclesiasticis, dominium directum, & possessionem acquiri ab Ecclesia, asserit Sarmientus; negat Vazquez. n. 29.

Alia Vide verbo Bona Ecclesiastica.

Episcopus.

Visitare debet Ecclesiæ ornamenta, bona stabilia, & prouentus fabricarum, & in vsus vtiles, & necessarios Ecclesiæ expendi curare. n 19.

Disponere potest liberè, & prout voluerit, etiam in testamento, de bonis patrimonialibus, & aliunde acquisitis, quàm intuitu Ecclesiæ. n. 8. 14. 18. 20. 22. 23. 24. 25.

Vide alia, verbo, Capella Clerici, *&* Bona Ecclesiastica, Sepulchrum.

Filius.

Dum Filius sub patris potestate existit, quæ acquirit, patri acquirit. n. 29.

Ius patronatus.

Quando plures, etiam inæqualiter fundant, construũt, aut dotant Capellam, aut Ecclesiam, omnes illi, æqualiter Ius patronatus illius acquirunt. n. 3.

Ius patronatus Capellæ, aut Ecclesiæ ex redditibus, & bonis Ecclesiæ constructæ, ad Ecclesiam, cuius bona fuerant, pertinet à. n. 1.

In dubio an fuerit constructa ex bonis Ecclesiæ, vel ex patrimonialibus, Ius patronatus erit mixtum. n. 2. 3. 4.

Quando quis in proprio fundo, Capellam construit, aut Ecclesiam, Ius patronatus illius, Ecclesiasticum tantum esse, docent Glossa, & Abbas; mixtum autumant alij. n. 6. 7.

Legatarius.

Si ante traditionem rei legatæ, in fraudem Fisci, & creditorum, Legatarius Legato renunciet, renunciatio tenet. n. 28.

In Legatis, acquiritur legatario dominium vsus rei Legatæ, à die mortis testatoris: & dominium directum remanet vsque ad traditionem penes hæredem, adita hæreditate. n. 28.

Potroni.

In Sacramentorum administratione, in visitatione ornamentorum Ecclesiæ, in bonis stabilibus eius, aut in prouentibus fabricarum, se non possunt ingerere, nisi id in fundatione, ac in institutione cautum sit. n. 19.

Regulares.

Qui dominij in communi sunt capaces, illud non habent absolutum, sed limitatum ad vsus tantum eis à Iure permissos. n. 37.

Sepulchrum.

Si construatur ab Episcopo, aut ab alio Ecclesiastico Sepulchrum de redditibus, aut bonis Ecclesiasticis, quoad dominium vsus illud ad Ecclesiam pertinet, non ad consanguineos, aut ad hæredes constructoris. n. 1. 7. 9. 30.

Secus, si de bonis aliis, non acquisitis intuitu Ecclesiæ Sepulchrum fiat. n 1.

Seruus.

Res, quas seruus acquirit, Domino suo acquirit. n. 29.

Testamentum.

Episcopi, & alij Ecclesiastici, de bonis Ecclesiasticis, aut intuitu Ecclesiæ perceptis, testari non possunt; sed benè de patrimonialibus, & de aliunde acquisitis. n. 8. 14. 18. 20. 22 23. 24. 25.

CONCLVSIO.

DOminium vtile Capellæ, & Sepulchri constructi ab Episcopo, & à Clerico de bonis Ecclesiasticis ad Ecclesiam pertinet, cuius fuerant bona, non ad hæredes, aut ad consanguineos constructoris; ad hos autem pertinebit, si constructum fuerit, de bonis patrimonialibus, aut aliunde acquisitis, quàm intuitu Ecclesiæ, animo transferendi illud ad consanguineos, vel ad hæredes. 1

Hanc conclusionem, tenet quoad primam partem, de Capella, Abbas Panormitanus, *in cap. Ad audientiam, num. 12. el 3. de Ecclesiis Ædificandis, vel reparandis,* in sequentia piorum pens. Item adde

ad prædicta textum notabilem in fine, iuncta Glossa, 12 *quæst*. 2. *c*. *Apostolicos*, quod si Rector alicuius Ecclesiæ contraxit Capellam ex redditibus alicuius Ecclesiæ, non acquirit sibi, & consanguineis suis, sed Ecclesiæ. Et ex hoc credo, peccare Clericos, qui cum redditibus Ecclesiæ ædificant Capellas, eas attribuentes patrimonio, & vendicantes sibi vt priuato Ius patronatus. Nam vsurpant bona Ecclesiæ. Et ex illo textu potes instrui, quid fiendum de Ecclesia, quam de facto, Prælatus alicuius Ecclesiæ, de redditibus prælaturæ construxit. Hactenus Nicolaus Tudeschus.

2 Abbati consonat Rochus de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ius, num*. 18. in terminis de Iure patronatus, dicens. Pone, quod Clericus fundauerit, & dotauerit Ecclesiam, & dubitetur, an de patrimonio, an de bonis suæ Ecclesiæ id fecerit: an hoc casu iudicabitur Ius patronatus Ecclesiasticum, vel Sæculare? Istam quæstionem tangit Dominus Ioannes de Liguano, *in dicto capite Dilectus*, & non decidit. Reperio, quod Dominus Felynus, *in dicto capite Ex litteris, in* 1. *columna*, decidit, quod iudicabitur Ius patronatus Ecclesiasticum. Quia in dubio censetur Clericus illam Ecclesiam dotasse de bonis beneficiorum. Et ratio, secundum eum, est: quia Clerici licitè distribuunt fructus tales in pios vsus, secundùm notata per Innocentium, *in Cap. Episcopus de Probendis*.

Ista ratio Domini Felini non est concludens, vt vides. Vnde ego credo decisionem huius quæstionis, pendere ab alia quæstione, quam tangunt Doctores, maximè Abbas, *in cap*. 3. *de Peculio Clericorum, in cap. Cum in Officiis, & in cap. Cum esses, de Testamentis, in* 11. *columna, versic. Tertio principaliter quæro*. Videlicet, An acquisita per Clericum, censeantur acquisita de fructibus Ecclesiæ, an de fructibus patrimonij sui? In qua quæstione, opinio, & distinctio Abbatis ibi, videtur æquior: scilicet, quod aut constat de quibus bonis Clericus acquisiuit. Et res est clara; Si autem dubium est, & tunc censebitur acquisiuisse tam ex redditibus propriis, quàm ex redditibus Ecclesiæ. Et ideò acquisita, secundùm eum, debent diuidi inter Ecclesiam, & hæredem Clerici æqualiter, vel inæqualiter secundum quod magis de redditibus patrimonij, vel è contra perceptum est, prout explicat Abbas, *in dicto capitulo, circa finem, de Peculio Clericorum*.

3 Ex hoc infero in quæstione nostra, quod si præsupponimus Clericum habere patrimonium, & beneficiũ, & reperiebatur eum fundasse vnam Ecclesiam, vel Capellam, erit Patronus ratione suorum fructuum, vel redditutum. Et licet regulariter diuisio rerum acquisitarum per Clericum fiat, vt dictum est, tamen non erit curandum hoc casu, quod maiores redditus percipiantur de beneficio, quàm de patrimonio, vel è contra. Quia quando plures fundant, vel dotant Ecclesiam, ita est Patronus, qui confert minus, sicut qui confert plus, secundum Glossam, *in Summa, 62. distinctione*. Et concludunt Innocentius, Abbas, & alij *hîc*. Fateor tamen, quod ratione mixturæ, regulabitur hoc casu sicut Ius patronatus Ecclesiasticum: quia magis dignum, &c. vt declaraui *suprà, in prima quæstione accessoria*. Vnde Dominus Felynus malè videtur conclusisse, quod in totum iudicetur Ius patronatus Ecclesiasticum, quia de bonis, vel redditibus Ecclesiæ in totum præsumatur acquisitum. Quia veritas est in contrarium, vt ex prædictis apparet.

4 Hucusque Rochus. Vbi satis apertè docet, quod si constat Clericum de redditibus beneficij ædificat, aut dotat Ecclesiam, vel Capellam, non erit illius Patronus, sed Ecclesia, cuius est beneficium; è contra verò, Patronum ipsum esse, si ædificat, aut dotat ex bonis sui patrimonij. Et resolutiò, quoad vtramque partem, ait, res est clara. Et in dubio, an ædificauerit, vel dotauerit de redditibus beneficij, aut de redditibus patrimonij, quod præsupponitur habere, vel bona aliunde, quàm ex beneficio acquisita, (aliàs non erit dubium) cum redditus beneficij, & redditus patrimonij, aut aliunde prouenientes permixtos habeat, de illis omnibus ædificauisse, vel dotauisse, dicendum esse docet. Ac per consequens, Ius patronatus mixtum esse: Ecclesiasticum, ratione bonorum Ecclesiasticorum; & Laicum, ratione bonorum patrimonij.

Idem Rochus, *in verbo Ecclesiam fundauit*, 5
num. 8. approbat sententiam eiusdem Abbatis, *in dicto cap. Ad audientiam, el* 3. *de Ecclesiis ædificandis*, & Cardinalis Florentini, *in consilio* 322. incipiente, *In nomine indiuiduæ Trinitatis*, asserentium, quod si Rector alicuius Ecclesiæ construit Capellam ex redditibus Ecclesiæ, Ius patronatus acquiritur ipsi Ecclesiæ; non autem consanguineis: fuit etiam quod intentio Rectoris fuerit de acquirendo consanguineis, *per capitulum, Apostolicos*, cum Glossa, 12. *quæst*. 2. & alia per eos allegata. Et sequitur Dominus Felinus Sandeus *in cap. Cum venerabilis*, 10. *columna, de Exceptionibus*.

Hæc, *in dicto num*. 8. Rochus à Curte, qui *in* 6
num. 11. *sequenti*, in sequentia prorumpit. Septimò quæro circa prædicta: pone quod Clericus ædificat Ecclesiam in proprio solo, vel fundo, de pecuniis Ecclesiæ suæ: an Ecclesia, cuius erant pecuniæ sit solùm Patrona alterius Ecclesiæ ædificatæ, vt suprà Glossa *in Capitulo Apostolicos, 12. quæst. 2.* videtur concludere quod sic. Dicit enim, quod fauore Ecclesiæ solùm ædificatio cedit. Et illam Glossam dicit singularem. Abbas, *in consilio suo* 94. incipit, *in quæstione hæredum, in secundo volumine*. Ego autem arbitror, quod hoc casu, vterque sit Patronus, scilicet & Clericus ratione soli, & Ecclesia ratione pecuniarum, ex quibus fuit constructa Ecclesia, iuxta theoricam Innocentij, & aliorum *in hac rubrica*.

Nec obstat, quod dicit dicta Glossa. Quia loqui- 7
tur in construente aliud ædificium, quàm Ecclesiam: Et sic in eo, qui construit ad vtilitatem propriam. Tunc enim expendit pecuniam Ecclesiæ, aliter quàm debeat. Sed vbi construit de pecuniis Ecclesiæ aliam Ecclesiam, facit opus bonum, nec est sibi aliquid imputandum. Et ita (iudicio meo) est intelligenda dicta Glossa; aliàs eius decisio esset iniqua.

Hæc omnia præfatus Doctor, ex quo, & ex Panormitano, satis benè probata manet nostra conclusio, quoad dominium Capellæ, & cuius etiam sit Ius patronatus illius: esse scilicet Ecclesiæ, si ex redditibus, aut ex bonis Ecclesiæ fiat; construentis autem, si ex propriis ædificetur: & consequenter, consanguineorum, aut hæredum, prout ipse voluerit disponere. In eo autem, quod Rochus dicit, ædificantem in proprio solo Capellam, vel Ecclesiam ex redditibus Ecclesiasticis, Compatronum fieri, apertè recedit ab opinione Glossæ *in dicto Canone Apostolicos, verbo Construxisse*, quam Paulus de Citadinis sequitur, *de Iure patronatus, parte 3. causa 1. ex qua acquiritur Ius patronatus, num*. 93. Verba enim Glossæ, huiusmodi sunt. Sed quid si Clericus de peculio Ecclesiæ in proprio solo ædificet: tunc videtur ædificium solo cedere, *ff. de Rerum*

diuisione,

diuisione, In tantum. Sed dicas, in fauorem Ecclesiæ solum ædificio cedere, *17. quæst. 4. Canon. Quasi.* Er hoc est speciale in Ecclesia, quod si res comparatur de bonis Ecclesiæ, statim est facta Ecclesiæ, vt hic.

Ex dictis etiam probata manet Conclusio quoad dominium vtile Sepulchris, à simili Iuris patronatus, quam tenet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tractatu 1. disputat. 6. controuers. 14. conclus. 14. pag. mihi 298.* dicens. Episcopus in sua Ecclesia, Capellam cum Sepultura construens, Ius ad successores transit minimè verò ad consanguineos, vel hæredes; nisi constiterit iuridicè de bonis patrimonialibus construxisse, animo transmittendi Ius ad consanguineos, vel hæredes. Ita ille, qui pro se allegat præfatum Rochum, *vers. Ipse, vel is à quo, n. 14.* Lambertinum, *part. 1. lib. 1. quæst. 8. artic 7. num. 1. de Iure patronatus.* Couarruuiam, *in cap. Raynutius, §. 9. n. 11.* & Lauorium, *tom. 1. variarum Lucubrationum, tit 2. cap. 9. n. 54. 61. & 91.* Id autem, quod dicit: *in sua Ecclesia.* non addit, vt limitet conclusionem; procedit etiamsi extra propriam construat Ecclesiam: semper enim militat eadem, aut maior ratio, si extra propriam ædificet Ecclesiam, vti ex dictis, & ex recensendis iuribus apparet.

8 Libuit, pro vlteriori, & efficaciori conclusionis probatione, textus aliquos reddere, ex quibus illius veritas, illustrior euadat, In primis enim, pro nobis est. Concilium Hispalense, celebratum sub Leandro, Sanctissimo Benedictino Monacho, Archipræsule, *anno Christi Domini* 594. & Gregorij Magni, Primi huius nominis Papæ, & Leandro in Monastica professione, & amicitia coniunctissimi, *anno quinto,* relatum *in Canone Fixum, el 4. causa
,, 12. quæst. 5.* in quo sic Lego. Fixum ab hinc, &
,, perpetuò mansurum esse decernimus, vt Episcopus
,, res sui Iuris, quas ante Episcopatum, aut certè in
,, Episcopatu hæreditaria successione acquisiuit, se-
,, cundum authoritatem Canonicam, cui vult confe-
,, rat, & quicquid vult, de eis faciat. Postquam autem
,, Episcopus factus est, *quascumque res* de facultati-
,, bus Ecclesiæ, aut suo, aut alterius nomine com-
,, parauerit, decernimus, vt non in propinquorum
,, suorum, sed Ecclesiæ, cui præest, Iura deueniant.
,, De rebus verò Ecclesiasticis, testari liceat Episco-
,, po, si tantundem de propriis restituat. Hactenus
,, Conciliare Decretum, cui in vltima illius parte consonat dispositio *Canonis Si Episcopus, el 5. eadem causa, & quæstione.*

9 *Secundò,* Concilium Arelatense, relatum, *in cap.
,, 1. de Peculio Clericorum,* sic decernitur. Inuestigan-
,, dum est, si nihil patrimonij habens Presbyter quan-
,, do promotus est ad Ecclesiasticum ordinem, posteà
,, emerit prædia, cuius Iuris sint: quoniam Ecclesiæ
,, ad quam nihil habens promotus est, esse debent
,, iuxta Canonicam authoritatem.

Ita Concilium *in dicto capite.* Ex quo Bernardus arguit, omnia, quæ Prælatus possidet, præsumi de bonis Ecclesiæ acquisita fuisse. Et *in verbo Debent,* ait ibi Glossa, præsumi de bonis Ecclesiæ empta. Addit tamen. Sed contra hanc præsumptionem, admittitur probatio. Quocirca Samuellius, quæ *suprà, num. 7. versic Ex dictis recensui,* dixit, ibi: nisi constiterit Iuridicè, de bonis patrimonialibus construxisse. Et Ioannes Andreas, *in cap. 1. de Testamentis,* cum Hostiense dicit præsumendum pro Ecclesia, nisi probetur aliud.

10 *Tertiò,* idem Concilium Arelatense, ex quo desumptum est caput secundùm dicti tituli *de Peculio
Clericorum,* sic decernit. Presbyter cum Diœcesim ,,
tenet: de eis, quæ superemerit, ad ipsius Ecclesiæ ,,
nomen scripturam faciat, aut ab eius ordinatione ,,
discedat. Hæc textus. Glossa autem *verbo Presby-* ,,
ter, ita fatur. Nota quod cum Presbyter aliquid emit, debet facere instrumentum, in quo contineatur illud esse Ecclesiæ. Quod verum est, cum emit de rebus Ecclesiæ; secus est, si de patrimonio suo emit. Sic ibi Bernardus. Ex quo, & ex textu, efficaciter, sicut ex præcedentibus, nostra, quoad omnes eius partes, conclusio probatur.

Quartò probatur *ex cap. 3. eiusdem tituli,* in quo 11
Pius Papa decernit. Vt vnusquisque Presbyter res, ,,
quas post diem consecrationis acquisierit, propriæ ,,
Ecclesiæ relinquat. Ita *in capite Vnusquisque.* Vbi ,,
Glossa, *verbo Acquisierit,* exponit. Occasione Ecclesiæ.

Quintò, ex *cap. 4. dicti tituli,* desumpto *ex Con-* 12
cilio Remensi, vbi habetur. Inquirendum est, si ali- ,,
quis Presbyterorum, de redditibus Ecclesiæ, vel ,,
oblationibus, vel votis Fidelium, alieno nomine ,,
res comparauit. Quia sicut nec suo, ita nec alieno ,,
nomine Presbyter fraudem facere de facultatibus ,,
Ecclesiasticis debet: quoniam hoc sacrilegium est, ,,
& par crimini Iudæ furis, qui sacras oblationes as- ,,
portabat, & furabatur. ,,

Hæc Concilium. Vbi sic Bernardus. Nota quod de rebus Ecclesiæ non potest Prælatus aliquid alicui acquirere, vel emere, nisi Ecclesiæ. Item, qui de rebus Ecclesiæ fraudem facit, sacrilegium committit, & furtum. Sic *in casus formatione,* & *verbo Sacrilegium,* exponit vocabulum sacrilegij, Largè sumi *in hoc cap. Inquirendum.* Et *verbo Comparauit,* ait Glossa, posse Ecclesiam res sic comparatas vendicare, licet suæ non sint. Et est (inquit) speciale in Ecclesia. Sic Et miles. *Cod. de rei vendicatione, Si vt proponis.* Sic & pupillus, *Cod. Arbitrium tutelæ, l. 4.* Quia in aliis secus est de Iure communi, *Cod. de Rei vendicatione. Si ex ea. Cod. de Donatione inter virum, & vxorem. Et si de tua. Cod. Communia vtriusque iudicij. Si patrum tam.* & Ioannes Andreas, *in marginali,* hanc Ecclesiæ vendicationem, comprobat. Cum, ex longa interpretatione Magistrorum, *ff. de Legibus, l. Minimè.* Tum, ex casibus militis, & pupilli. *Cum in Ecclesia* (ait) *maior sit ratio, vel saltem eadem.* Tum etiam, quia si aliquid de meo peruenit ad te bonum, & æquum est, vt illud mihi reddas.

Sextò, ex *cap. Si quis el 5. & finali, de Peculio* 13
Clericorum, ex Concilio Toletano desumpto, in
quo sic diffinitur. Si quis sanè Clericorum agella, ,,
vel vineolas in terra Ecclesiæ sibi fuisse probabitur ,,
sustentandæ vitæ causa, vsque ad diem obitus sui ,,
possideat; verum post suum decessum Ecclesiæ re- ,,
stituat, nec testamentario, aut successorio Iure, cui- ,,
quam hæredem, prohæredúmve relinquat, nisi ,,
forsan, cui Episcopus, pro seruitiis, ac præstatione ,,
Ecclesiæ largiri voluerit. Hactenus sacrum illud ,,
Concilium.

Septimò, ex *cap. Quorundam, el 1. de Testamen-* 14
tis, vbi Gregorius Papa IX de quodam Episcopo, qui in duabus partibus hæreditatis suæ nutum suam institu[illegible] hæredem, & in residuis quatuor Ecclesiam suam pariter instituerat, sic decernit, &
præcipit, vti ibi Glossa, *verbo Hortamur,* exponit. ,,
Hortamur igitur, vt solicitè hoc discutias, & quic- ,,
quid ipsum habuisse putaueris, à qualibet persona ,,
detineri, nullatenus patiaris, nisi hoc solum, quod ,,
eum ante Episcopatum ordinem proprium habuis- ,,
se constiterit. Quicquid verò Ecclesiæ ante ipsius ,,
consecra

„ consecrationem fuisse cognoueris, vel in Episcopa-
„ tus ordine prædictum Episcopum acquisiuisse, in
„ eiusdem Ecclesiæ dominio conseruetur.

Ista Gregorius Papa, in quibus facultatem testandi Episcopis relinquit de bonis patrimonialibus; de rebus verò Ecclesiæ, seu intuitu Ecclesiæ acquisitis, non ita, vti ex summa dictæ Decretalis apparet. De his autem, quæ non intuitu Ecclesiæ acquirit quis in Episcopatu (& idem dicendum de his, quæ in beneficio,) idem debet fieri iudicium, ac de patrimonialibus, iuxta Glossæ doctrinam, *verbo Acquisiuisse.*

15 *Octauo, ex cap. Cum in Officiis, el 7. de Testamen-*
„ *tis*, desumpto ex Concilio Lateranensi, vbi sic dis-
„ finitur. Cum in Officiis charitatis, primo loco illis
„ teneamur obnoxij, à quibus beneficium nos cogno-
„ scimus recepisse: è contra quidam Clerici, cum ab
„ Ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per
„ eas acquisita, in alios transferre præsumunt. Hoc
„ igitur, quia antiquis Canonibus constat inhibi-
„ tum, nos indemnitati Ecclesiarum prouidere vo-
„ lentes, siue intestati decesserint: siue aliis conferre
„ voluerint, penes Ecclesias eadem bona præcepimus
„ remanere. Hactenus Lateranense Decretum. Vbi
„ Glossa, *verbo Acquisita*, sic ait. Quod enim ac-
quirit Sacerdos, vel quilibet alius Clericus intuitu Ecclesiæ, ad Ecclesiam pertinet.

16 *Nonò* probatur ex *cap. Ad hæc, el 3. eodem titu-*
„ *lo*, in quo sic Alexander Papa Tertius. Ad hæc præ-
„ sentibus innotescat, quod Clerici de mobilibus,
„ quæ per Ecclesiam sunt adepti, de Iure testari non
„ possunt. Viuentes tamen, & sui compotes mode-
„ ratè valent aliqua de bonis ipsis, non ratione testa-
„ menti, sed eleemosynæ intuitu erogare in ægritu-
dine constituti.

Hæc Alexander. Vbi Glossa, *verbo De mobilibus*, ait, quod si testari nequeunt de mobilibus Clerici, multò fortius, nec de immobilibus. Et *verbo Non possunt*, docet, quod in morte possunt largiri de mobilibus intuitu seruitij recepti, tam proximis, quàm extraneis. Quod etiam declarauit ab eodem Alexandro, in *cap. Relatum, infra recensendo, num.* 18. Expende verba: *in ægritudine constitutus*: quia iuxta Ioannem Andream, *in marginali*, non potest dimittere post mortem tradendum: nec disponere post mortem erogandum, potest. Ita ille ex Vinceo. Et vlteriùs ait, quod non credit, quod generalis consuetudo excuset Clericos, dantes in morte omnia mobilia parentibus. Sed si de legitimè introducta, & præscripta loquitur consuetudine, bona tanti Doctoris venia, contrarium dicendum censeo. Quia consuetudo legitimè introducta, & præscripta, benè derogari potest Iuribus Canonicis, prohibentibus Clericis bonorum erogationem, vti latè probaui *disquisit. 4. huius Tractatus, n.* 23.

17 *Decimo*, ex *cap. Quia nos el 9. dicti tituli*, in quo
„ idem Alexander Tertius, ita decernit. Quia nos: &
„ infrà. Consultationi tuæ taliter respondemus, quod
„ licet Clerici, de his, quæ paternæ successionis, vel
„ cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu
„ dono consanguineorum, aut amicorum, non habi-
„ to respectu ad Ecclesiam, peruenerunt ad ipsos, li-
„ berè disponere valeant. De his tamen, quæ conside-
„ ratione Ecclesiæ perceperint, nullum de Iure pos-
sunt facere testamentum.

Circa quam Decretalem ait ibi Bernardus, quod Clericus, de bonis paternis, vel de iis quæ intuitu personæ acquisiuit, potest liberè testari; secus verò de bonis ratione Ecclesiæ acquisitis. Et *verbo Testamentum*, asserit, Clericos, de rebus Ecclesiæ nullum posse facere testamentum: cum eorum (inquit) proprietas non sit sua: cum solùm vsum habeant: & tantum victu, & vestitu contenti esse debeant, 12. *quæst.* 1. *Clericus*, qui & *c. Duo*: & 10. *quæst.* 2. *Episcopus*. Et totum superfluum, erogandum est pauperibus, 12. *quæst.* 1. *c. vltimo.* Concedit tamen posse facere moderatam donationem causa seruitij recepti, ex *cap. Relatum el* 12. *hoc tit.* mox recensendo. Sed de his quæ *de proprietate* ait, infrà redibit sermo.

Vndecimò probatur conclusio ex *cap. Relatum*, 18
el 2. & 12. de Testamentis, in quo præfatus Alexander Papa Tertius, sic vt sequitur decernens, & declarans Concilium Lateranense, relatum in suprà
adducto *capite Cum in Officiis*, ait. Relatum est au- „
ribus nostris, quod quia statuimus in Lateranensi „
Concilio, vt bona per Ecclesiam acquisita, ad eam „
in Clericorum obitu deuoluantur, dubitatis, an hoc „
sit de immobilibus tantum, vel de mobilibus sen- „
tiendum. Et infrà. Respondemus, quod generaliter „
bona quælibet per Ecclesiam acquisita ei debent „
iuxta Lateranense Concilium post acquirentis obi- „
tum remanere. Nomine autem Ecclesiæ, non Epis- „
copus, vel successor Clerici morientis, vbi est Col- „
legium Clericorum, sed communis Congregatio „
intelligitur, quæ rerum illatum debet Canonicam „
distributionem, & curam habere. Vbi autem in lo- „
co defuncti tantum est vnus ordinandus, is ea bona „
(sicut & alia ipsius Ecclesiæ) in Dei timore dispen- „
set. Licet autem mobilia per Ecclesiam acquisita, „
de Iure in alios pro morientis arbitrio transferri non „
possunt; consuetudinis tamen non est improbandæ, „
vt de his pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui „
viuenti seruierant, siue consanguinei sint, siue alij, „
aliqua iuxta seruitij meritum conferantur. Cæte- „
rum, quæ ex hæreditate, vel artificio, aut doctri- „
na proueniunt, distribuantur pro arbitrio deceden- „
tis. Quia verò nonnulli in diuersis Ecclesiis benefi- „
cia possident, diuidentur, quæ habuerant per æsti- „
mationem congruam inter ipsas. „

Circa quam Decretalem, nonnulla obseruanda 19
veniunt. I. Quod in ea dicitur: *generaliter*: & sic absolutè, & de omnibus bonis est intelligenda. Et ita docet Glossa, *verbo Bona*, & id, ex aliis comprobat Iuribus.

II. Quod Collegium Ecclesiasticum, in duobus constituitur. Quod & fusè probaui *in Disquisitione Pastorali, de Iure Prioris annexi num.* 4.

III. Quod administratio rerum omnium Ecclesiæ, ad illius Rectorem, seu ad Collegium spectat; minimè verò ad Parochianos Laicos. Vnde absurdissimum est, & tyrannicum, ac iuxta *Can. Prædia*, 12. *q.* 2. *Can. Sicut qui*, 17. *quæst.* 4. Crespecium, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Facultates Ecclesiæ*, sacrilegium proximum, quod Laici, prætextu Patronatus, quod fortè non habent in Ecclesia, eius redditus, prouentus, & bona, non solùm administrent, sed prout volunt, non rarò expendant. Et sæpè quidem in litibus contra authoritatem, & immunitatem ipsiusmet Ecclesiæ, ac veri eiusdem, & bonorum suorum Rectorem, ac Administratorem. Et quod damnabilius est, approbante id Diœcesano Episcopo. Et aliquando ita, non absolutè, sed dissolutè potius, vt Ordinario visitanti, rationem dati, & accepti reddere nolint: cum graui quidem Ecclesiæ, Rectoris, ac Episcopi iniuria, ac Sacrorum Canonum vilipendio maximè Tridentini Concilij, *sess. 24. in Decreto de reformatione, cap. 3. in fi-*
ne, ita decernentis. Patroni verò, in iis, quæ ad Sa- „
cramentorum administrationem spectant, nullate- „
nus se præsumant ingerere; neque visitationi orna- „
mentorum

„ mentorum Ecclesiæ, aut bonorum stabilium, seu fa-
„ bricarum prouentibus immisceant, nisi quatenus id
„ eis ex institutione, ac fundatione competat; sed
„ Episcopi hoc faciant: & fabricarum redditus, in vsus
„ Ecclesiæ necessarios, & vtiles prout sibi expedire
„ magis visum fuerit, expendi curent.

Quocirca S Rota, in Pampilonensi Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ de Legarda, sitæ intra fines Ecclesiæ Parochialis S. Ioannis de Mendauia, *Mercurij, 10. May, de Anno* 1662. coram R.P.D. Beuilaqua, sic ad fauorem Abbatis Hyrachensis Cœnobij, decidere decreuit. Videlicet.

A sententia per Prouisorem Pampilonæ lata, in qua declaratur exercitium Iurium Parochialium Ecclesiæ Ruralis S. Mariæ de Legarda, sitæ intra fines Ecclesiæ Parochialis S. Ioannis de Mendauia, spectare ad Vicarium, appellauit Abbas de Hyrach, & commissa mihi causa, ante illius discussionem super negotio principali, & viribus dictæ sententiæ. Idem Abbas, ne eleëmosynæ, pecuniæ, & aliæ oblationes ad celebrationem Missarum, & ad fabricam Ecclesiæ destinatæ, in expensis litis consumantur, petiit contra Vicarium decerni inhibitionem specialem: & desuper proposito Dubio, concedendam esse. Domini responderunt, moti ex dispositione Iuris, quæ est, vt quando eleemosynæ, & oblationes, quæ à Christi Fidelibus Ecclesiæ offerentur, sint ad fabricam, & alium certum vsum destinatæ, & tunc non est Episcopo, Parocho, vel alio Administratori permissum in alium vsum illas conuertere, absque Sedis Apostolicæ licentia, vt statuit Clemens V. *in Clement. 2. in principio*, ibique Cardinalis, *num. 3. de Religiosis Domibus.* Abbas, *in cap. De his, num. 3. de testamentis.* Marescott, *variarum resolution. lib. 2. cap. 42. in princip.* Riccius, *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopal. Neapolitana,* 170. *num.* 1. *part.* 4. Marian. Soccin. *in tract. de Oblation. libel.* 19. *n.* 3. *et* 4. Vbi ampliat, etiamsi opus in quod prætenditur conuerti, esset pium. Rota, *decis.* 37. *n.* 8. *part.* 5. *recentiorum.*

Bona Ecclesiarum, ab Episcopo, Parocho, alioue administratore, in alios vsus conuerti non possunt, quàm sunt destinata, absque Papæ licentia.

Non obstat, quod vbi non agitur de priuato, & interesse Parochi, sed ipsius Ecclesiæ, lis mota pro illius defensione debet substentari ipsius expẽsis, ad textum *in capite Vt prateterita,* 45. vbi Glossa, *verbo Expensa, de Electione. cap. Cupientes, 6. dicto tit. in* 6. Germinian. *consil* 55. *num.* 1. *cum seqq.* Cephal. *consil.* 761. *n.* 31. Rota coram Peo. *decis.* 499 *n.* 6. *&* 8. Caualer. *decis.* 402. *n.* 1. bon. me. Merlin. *decis.* 48. *ante n.* 1. Addend. ad San. mem. Gregorij X V. *decis.* 263. *num.* 8. quoniam tunc dicitur agi de interesse Ecclesiæ ad hunc effectum, quando lis vertitur cum extraneis, non autem, si vt in præsenti inter easdem personas de eadem Ecclesia, vt post Innocentium, Decium, & alios, *in cap. Ex Litteris, de Probationibus,* explicat Rota, *decis.* 138. *n.* 1. *part.* 1. *recentior.* bonæ memoriæ Merlin. *dicta decis.* 48. Adden. *ad eandem decis.* 263. in Sanct. memor. Gregor. X V. Abbatem verò de Hyrach petentem hîc inhibitionem, non posse extraneum reputari, Domini colligebant ex vnione huius Parochialis, vsque *de Anno* 1408. plenariè Monasterio cum onere ibidem Vicarium retinendi, assignata congrua substentatione. Ex qua vnione fit, vt reputetur Rector habens animarum curam, tametsi illam exerceat Vicarius, vt in alia ciuili causa fauore Abbatis dixit Rota coram Eminentissimo Othobono, *decis.* 159. à *n.* 1 *cum seqq.* & Latius coram Cardinale Seraphino, *decis.* 1304. à quo fuit etiam consimilis inhibitio relaxata, & allata *in Summario Abbatis, num.* 3.

Bona Ecclesiæ insumi nequeunt in litibus, quæ vertuntur inter personas Ecclesiasticas ad eandem Ecclesiam spectantes.

Qui Ecclesiã plenariè vnitam habet, Rector illius est, & curam habet animarum.

Quæ, eò faciliùs, admittenda videntur, quia adsunt in causa Iurati terræ Mendauiæ. Vnde succedit regula, quod nemo debet secum colligandi litis expensas subministrare, sed quilibet de proprio facere tenetur vt notat Baldus *in L. Imperatores*, vbi etiam Alberic. *n.* 2. *ff. de tutelis, & rationibus*, dixerat Rota coram bonæ memoriæ Merlino, *dicta decis.* 48 *num.* 3.

Litis expensas, nemo colligantis debet ministrare.

Et ita decisum, vtraque parte.

In cuius Decisionis vim idem R.P.D. Beuilaqua inhibitionem relaxauit, 11. *Iunij,* 1662, in qua sic ait. Inhibeatis, & inhibendo expressè præcipiatis, & mandetis, prout nos tenore præsentium inhibemus, præcipimus, & mandamus DD. RR. Vicario, & Beneficiatis Villæ de Mendauia, ac incolis, & Iuratis dictæ Villæ, seu oppidi, ex aduerso principalibus, omnibusque aliis, & singulis sua quomodolibet interesse putantibus, & in exequutione præsentium nominandis, & cognominandis, ne sub mille ducatorum auri de Camera, & pro illis mandati exequutioni R. Cameræ Apostolicæ, & locis piis, arbitrio nostro applicandorum, ac excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, & quoad RR. DD. Ordinarios, sub interdictu ingressus Ecclesiæ audeant, seu præsumãt vel eorum aliquis audeat, seu præsumat pecunias destinatas pro fabrica Ecclesiæ S. Ioannis Oppidi, seu Villæ de Mendauia seu pro celebratione Missarum vel pro certis aliis vsibus dictæ Ecclesiæ quouis quæsito, prætextu, aut colore, amouere, vel pro expensis præsentis litis expendere, neque vllo modo, nisi pro illis certis destinatis, disponere, quod si secus factum fuerit, ad restitutionem de proprio, & ad pœnarum, & censurarum prædictarum exequutionem procedemus iustitia mediante.

I V. Obseruandum, consuetudine introduci 20
posse, contra Iuris prohibitionem, vt Clerici, de bonis mobilibus, intuitu Ecclesiæ acquisitis, aliqua pauperibus, suis seruitoribus, consanguineis, & extraneis, & locis piis mortis tempore conferant.

V. Posse Clericos liberè testari de omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, quæ possident, dummodu intuitu Ecclesiæ illa non acquisierint.

V I. Bona Clerici, plura habentis beneficia, ita distribui debere inter Ecclesias beneficiorum huiusmodi, vt plus ei detur Ecclesiæ, à qua plus Clericus percepit. Attendi tamen debet, verum vni plus seruierit, quàm alteri. Quia si vni non seruiuit, vel parum seruiuit Ecclesiæ, plus ei tenetur restituere. Ita obseruat Glossa, *in dicto cap. Relatum el* 12. *de Testamentis, verbo Congruam,* argumento *cap. Cum secundum, el* 16. *de Prabendis, & dignitatibus*, ibi: Qui Altario deseruit, viuere debet de Altari. Ex quo Apostoli axiomate, benè infert Glossa Ergo si non „ seruiuit, vel si parum seruiuit, plus ei tenetur restituere.

Quod si petas, quando censeri debeat fieri Epis- 21
copo, aut Clerico institutio, legatum, aut donatio intuitu Ecclesiæ, & quando intuitu personæ? Respondeo, ex *cap. Requisisti, el* 15. *de Testamentis,* quod si institutio, (& idem est, quoad præsens de legato, & de donatione dicendum) ab extraneo fit, præsumitur intuitu Ecclesiæ facta, non intuitu personæ; è contra verò, si à propinquo, hoc est à consanguineo intra quartum gradum inclusiuè. *Cod. de Episcopis, & Clericis, Authent. licentiam. & Authent. de Ecclesiasticis titulis, & priuilegiis. §. Interdicimus, col. 9. & cap. Non debet, de consanguinitate, & affinitate*; vel vt alij volunt, vsque ad septimum

gradum, cum Canon non distinguat hic, vt 12. *q.3.Can.1.& 2.& c.Quia nos el 9.de Testamentis.*

Vtramque expositionem reddit Glossa, *verbo A propinquo.*

Præsumitur, dixi præsumptione Iuris, non de Iure. Vnde probatio in contrarium admittitur. Textus est expressus *in dicto cap. Requisisti*, §. *Si verò* ibi: nisi fortè contrarium probaretur. Et docet ibi Glossa. *verbo Præsumitur.*

Dicta procedunt quoad Episcopum, & quoad Ecclesiæ Rectorem; quoad Canonicos autem simplices, & beneficiatos præsumitur intuitu personarum donari. Ita Glossa *in Canone Pontifices, verbo Ab extraneis*, 12.*quæst.* 3. Cuius opinionem approbat ibi Archidiaconus, si propria nomina exprimantur donatariorum; secus si donans diceret: Dono hoc Canonicis, aut beneficiariis istis. Tunc enim censeretur donari intuitu Ecclesiæ, sicut censeretur si donatio fieret Episcopo, aut Rectori.

22 *Duodecimò* probatur conclusio *ex capite 1. de Successionibus ab intestato*, quod huiusmodi est. Sed hoc ibidem inuentum est, de Episcopis, Presbyteris, & Clericis, vt si per hæreditatem, vel alio modo intuitu personæ aliquid acquisierint, donare eis liceat, cui voluerint, dùm viuunt. Si autem ante obierint, quàm hoc fecerint, Altari cui seruiunt, omnia perpetuo sanctificentur, & in ius Ecclesiæ tradantur.

Sic Decretalis illa, ex qua non obscurè habemus Ecclesiasticos in ea relatos, non posse donare intuitu Ecclesiæ acquisita, nec de eis in testamento, in propinquorum, aut aliorum Sæcularium fauorem disponere; siquidem intestatis decedentibus, succedit eorum Ecclesia, etiam in bona intuitu personæ acquisita; si tamen non habeant consanguineos, qui eis ab intestato succedant. Illi enim in huiusmodi bonis admitterentur, & non Ecclesia, vti ait Glossa, *in verbo Tradantur.* Et quia concedendo donationes, de rebus intuitu personæ acquisitis, denegare illas videtur de acquisitis intuitu Ecclesiæ.

23 *Tertio decimo*, ex Concilio Carthaginensi III. *in Canone* 49. relato à Petro Crespetio, *in Summa Ecclesiastica disciplina, verbo Facultas, versic. Facultates, quas Clerici &c. pag.* 407 & à Gratiano *in Can. Placuit* 12.*quæst*.3. sub his verbis. Placuit vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel quicumque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus, vel Clericatus sui, agros, vel quæcumque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum Dominicarum inuasionis crimine teneantur obnoxij nisi admoniti, Ecclesiæ ea ipsa contulerint. Si autem ipsis propriè aliquid liberalitate alicuius, vel successione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum proposito congruerit. Hactenus Concilium præfatum, quem allegare, & renouare Concilium Moguntinum Secundum *Canone* 8. & Parisiense, *Canone* 14. testatur Crespetius.

24 *Quarto decimo* probatur ex Concilio Toletano IX. *Can.*4. à Crespetio, *vbi proximè*, & à Gratiano recensito *in Can. Sacerdotes*, 12.*quæst.* 4. vbi sic habetur. Sacerdotes, vel quicumque illi sunt, quibus Ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcumque administrationis suæ tempore emerint, si de rebus propriis; vel vile, vel earum habuerint, ad Ecclesiæ nomen, cui præsunt, chartarum instrumenta conficere procurent. Non enim iustum est, vt Ecclesia, quæ suscepit extraneum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi vero, qui statum rerum noscuntur habere compendium ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt acquisisse siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta, compensata tam Iuris sui, quàm Ecclesiasticarum rerum habita, si se vtriusque rei quantitas exæquauerit, inter Ecclesiam, & decedentis hæredes æquo Iure conquisitio pertinebit; si autem quælibet pars maiori cumulo sui Iuris excreuerit, maiorem portionem etiam in diuisione percipiet. Quicumque verò de prædictis Sacerdotibus, vel ministris, pro sui vtilitate, atque amicitia, vel præstatione, aut quocumque modo, aut per Scripturæ seriem aliquid meruerit à quolibet percipere, in rebus Ecclesiasticis non poterit numerari: sed quod exinde voluerint facere, in ipsorum voluntatis arbitrio subiacebit. Quod si hoc post eorum mortem inordinatum fortasse remanserit, Ecclesia hoc sibi, cui præfuit, vel minister extiterit, in perpetuum vendicabit.

Hucusque Toletanum Concilium, prout exscribitur à Crespetio, & à Gratiano, partim 12. *quæst* 4. *Can.*1. & partim *eadem causa, q.3.Can.2. Quicumque*, cum aliqua tamen varietate accidentali verborum.

25 *Vltimò* probatur ex *Canone Episcopi, el* 19. 12. *q.* 1. Ex Concilio Agathensi desumpto, in quo sic diffinitur. Episcopi, de rebus propriis, vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis (si voluerint) derelinquant; quicquid verò de prouisione suæ Ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia in Iure Ecclesiæ reseruare censuimus.

Ita textus. Et Glossa, *verbo De prouisione*, sic fatur. Clerici, de rebus mobilibus nihil in vltima voluntate possunt dare, nisi talis sit Ecclesiæ consuetudo, vt extra, *de Testamentis, Ad hæc & c.Relatum*, §. *licet*, *de quibus suprà n.*6.&18. & *verbo De fructibus*, dicit Nondum perceptis: argumento *ff. Quemadmodum vsusfructus amittatur. Si vsufructuarius, in fine.* Immo etiam de perceptis non possunt condere testamentum, extra *de Testamentis. Quia nos admonet.* Verbo autem *Acquisitis*, ait. De propriis, vel de acquisitis, non occasione Ecclesiæ.

Plures alias probationes ex sacris Canonibus addere possem, pro nostra firmanda conclusione; sed quia ad illius veritatem demonstrandam, præfatæ sufficiunt, reliquas libet omittere, ne conclusionis dilucidatio nimis protrahatur, prolongetur.

26 Ex dictis habemus, nullum Ecclesiasticum posse ex redditibus, vel fructibus dignitatis, beneficij Curati, aut simplicis, & ex bonis intuitu Ecclesiæ prouenientibus, & etiam ex distributionibus, (vti bene obseruat, & docet Gabriel Vazquez *Opusculo de Beneficiis, c.*1.§. 3. *dubio* 5. contra Syluestrum, ea ductus ratione, quia ex redditibus dantur, sicut & corpus, & grossa beneficij) rem aliquam emere, quæ non fiat Ecclesiæ, cuius est beneficium, aut dignitas, etiamsi emptio nomine Ecclesiæ non fiat, sed proprio emptoris, vel alterius. Et ita docet Vazquez, *vbi proximè, dubio* 1.*n.*38. cum Couarruuia, *in c. Quorundam, n.*5. *al* 1. *de Testamentis.* Constat expressè ex *canone Fixum, supra n.*8 ex *dicto c. Quorundam, n.* 14. ex *c.*1. *de Peculio Clericorum, n.* 9. *c. Presbyter, n.* 10. *c. vt vnusquisque, n.*11. *c. Inquirendum. n.* 12. ex *c. Si quis, n.*13. & ex reliquis Iuribus à nobis redditis.

Et probatur à Couarruuia, quia licet generale sit, quod emptum ex pecunia aliena ementi acquiritur, non illi, cuius est pecunia, vt habetur in *L. Ex eo Cod. de Rei vendicatione*; tamen hoc speciale Ecclesiæ priuilegium, quod emptum ex redditibus ipsius, fiat Ecclesiæ sicut emptum ex pecunia illius etiamsi nomine Prælati fiat emptio: & colligitur ex citatis capitibus. Et idem est de re empta ex pecunia pupilli à tutore. Idem etiam fatetur Couarruuia,

ruuia, *in caput Cum in Officiis, de Testamentis, n.3. ad finem*, vbi fatetur, quod emptum ex pecunia, & redditibus beneficij, aut Episcopatus, fit ipsius Ecclesiæ. Secus inquit, Couartuuia in illo *cap. 1. de Testamentis, n.5.* est, quando quis ex pecunia Ecclesiæ, non gerens illius curam, aut administrationem, emit rem aliquam, non tamen nomine Ecclesiæ: & quia tunc non pertinet ad Ecclesiam, & ita neque ad illam pertinet Ius vendicationis, quamuis oppositum sit, quando quis pecunia militis, rem aliquam emit, etiamsi non nomine militis. Hactenus Couarruuia, prout à Patre Vazquez refertur.

27 Franciscus Sarmiento, *de Redditibus, part.3. cap. 2. à n.1.* prolixè etiam docet, quod empta ex redditibus Ecclesiæ, fiunt ipsius Ecclesiæ, vt apertè habetur in *Can. Placuit, 12. quæst. 3. Can. Sacerdotes, quæst. 4. cap. Presbyter, & Can. Quicumque, ead. causa, & quæst. Can. Fixum, ead. causa, quæst. 5. Can. Res in Episcopatu, 12. quæst. 2. & de Peculio Clericorum, c.1. 2.3. & 4* & asserit *n.5.* quod ipso facto, quod res, ex redditibus, vel pecunia Ecclesiæ emitur, dominium illius in Ecclesiam transfertur. Quia quod efficit in aliis causa debiti cum traditione, hoc ipsum efficit in Ecclesia causa debiti, qualis est prædicta: ex eo enim debetur Ecclesiæ res, quia ex redditibus, aut pecunia Ecclesiæ empta est, & priuilegium Ecclesiæ, quod supplet traditionis vicem, vt habetur in *L. finali, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*. Vbi probatur, quod Ecclesiæ priuilegium est, quod absque traditione dominium in Ecclesiam transferatur. Ita Sarmiento, quem Vazquez recenset, *dicto n.1.*

28 Circa suam doctrinam hic redditam, dubitat ipse Vasquez, *n.9.* an cum transfertur dominium rei per Legem, transferatur dominium vtile, vel directum? Et docet, quod quando Ecclesiæ acquiritur dominium ex contractu, priuilegio Legis, tantùm dominium acquiritur vtile, non verò directum vsque ad rei traditionem. Quia semper videtur necessaria traditio, quæ Iure gentium requiritur ad dominium transferendum, vbi ex contractu acquiritur alicui dominium. Et *n.12.* distinguit de translatione dominij facta per Legem. Aut transfertur priuilegio Legis ex contractu, aut ex vltima voluntate. Si primum. Priuilegium Legis tantum confert potestatem transferendi dominium vtile sine traditione: quia est apud quem remaneat dominium directum vsque ad traditionem, scilicet apud alium contrahentem. Si secundum. Cum non sit apud quem remaneat dominium, ideò transfertur, sine traditione, dominium directum. Et ideò dicit, quod in nostro casu non acquiritur Ecclesiæ dominium directum, sed tantum vtile; in legatis verò, acquiritur legatario dominium directum rei legatæ, à die mortis testatoris. Hoc autem non probat Vasquez, sed asserit cum Tellez, Fernandez, quod neque in legatis, transfertur dominium directum à die mortis, sed remanet illud apud hæredem adita hæreditate; benè tamen fructus à die mortis deberi ait. Quia si legatarius legato renunciet in fraudem Fisci, aut creditorum, renunciatio tenet: quæ vtique neutiquam teneret, si dominium directum legatarius haberet.

29 Immò addit Sarmiento, *dicto cap.2. n. vltimo ad finem*, quod res empta ex redditibus Ecclesiæ, transit, ad Ecclesiam, & iam quoad possessionem, sine, traditionis actu: & ita directum dominium rei emptæ ad Ecclesiam pertinere. Quod probat à simili, sicut res acquisita per seruum Domino acquiritur, & sicut Iure antiquo, res à Filio acquisita, erat patris habentis eum sub potestate, Iure peculij, vti habetur in *L.1. §. Item adquirimus, ff. de acquirenda possessione*. Ergo similiter, quia Clericus videtur habere hæc ex redditibus Iure peculij, videtur etiam Ecclesiæ acquirere possessionem.

In hac tamen opinione, Vasquez non assentitur Sarmiento, eo ductus fundamento: quia argumentum à simili, non valet in his, quæ ex mera pendent Legis dispositione quod etiam aduertit Tamburin. *de Iure Abbat. tom.2 disp. 4. quæst. 2. num. 3.* Ideò in hac (inquit) re, sufficiat dicere, quod res empta ex redditibus acquiritur Ecclesiæ: vel quia ad illam Iure pertinet, & debetur: vel quia etiam statim in ea Ecclesia Ius acquirit, & dominium vtile.

Ex quibus omnibus, satis demonstrata manet nostræ veritas conclusionis. Quia si res empta ab Episcopo, vel ab alio Clerico, ex fructibus, redditibus, aliisve rebus, intuitu Ecclesiæ perceptis, fit Ecclesiæ, Ecclesiæ etiam erit Capella, & Sepulchrum si ex eisdem construatur bonis. Constructio enim emptioni æquiualet. 30

Sed dicet aliquis. Episcopus, & alij dignitatem, aut beneficium Curatum, vel simplex obtinentes, dominium habent redditiuum, ac aliorum prouentuum, dignitatum, & beneficiorum suorum. Ita enim docet Simanca, *de Catholicis Institutionibus, tit.9. num 90.* dicens. Sed cum vera sit sententia, quod Clerici verum dominium habent fructuum suorum beneficiorum: & moribus, ac Legibus Hispaniæ receptum sit, vt Clerici liberè eosdem fructus, etiam in vltima voluntate, alienare, ac distribuere possint: relinquitur planè, vt propter hæresim confiscari queant. Hactenus Doctor ille. Ergo benè possunt ex eisdem bonis Capellam, & Sepulchrum construere animo transferendi illorum Ius ad consanguineos, vel ad hæredes. 31

Respondeo primò, antecedens non esse ita certum sicut asseritur, loquendo de redditibus, fructibus, & distributionibus. Præter Iura enim suprà reddita, declarantia huiusmodi bona ad dominium Ecclesiæ pertinere: extat plurium Sanctorum Patrum sententia, asserens furtum esse, & sacrilegium, pauperibus superflua non erogare: & quod superflua bona sunt pauperum: & quod illis ea non dare, idem est, quod ea surripere. Si ergo furtum est. Ergo contra iustitiam est. Ergo alieni vsurpatio est. Non ergo Episcopi, & alij Ecclesiastici sunt omnium redditum Domini, sed ad summum eorum, qui congruæ sustentationi necessarij sunt. Vnum, & alterum sanctissimum Benedictinum Doctorem libuit recensere, quorum quilibet, probabilem satis reddit opinionem negantem Clericis proprietatem bonorum, quæ ratione obtinent Clericatus. Primus sit Sanctus Petrus Damiani, Ostiensis Episcopus, & S R.E. Cardinalis, qui *tom.3. opusc.27. cap.1.* sic, vt sequitur fatur. 32

Et notandum, quod non solùm Leuitas, sed Leuita- 33
tum etiam pecora, Dominus sua esse testatur; vt per- »
spicuè doceat, quod ij, qui Ecclesiasticis mancipan- »
tur obsequiis, Deo debēt, non modò suæ sedulitatis, »
& laboris impendium, sed etiam proprietatum quo- »
que earum, quas possident facultatem. Sciantque se »
simul, &, sua Iuris esse, non proprij, sed Diuini. »

Hæc Damianus. Sed magis adhuc vrget Mellifluus Bernardus, pluribus in locis, pro eadem sententia. In primis enim *tom. 1. epist. 2. ad Fulconem, n.11.* exponens sententiam in diuitem latam, *Lucæ 16. Memento Fili, quia recepisti bona in vita tua*, sic ait.

Recepisti dixit; non rapuisti, ne etiam de hoc ti- 34
bi frustra blandiaris, quod tuis contentus, aliena »

non tapias. Veruntamen, quæ sunt illa rua? Beneficia Ecclesiæ? Rectè: quia surgis ad Vigilias: vadis ad Missas: boris ehotum nocturnis, diutnisque frequeotas. Benefacis. Sic Eeclesiæ præbendam gratis non accipis. Dignum est, vt qui Altario deseruit; de Altario viuat. Conceditur ergo tibi vt si benè deserois, de Aliarin yivas; non autem vt de Altario luxurieris, vt de Altario superbias, vt inde compares tibi fræna aurea, sellas depictas, ealcaria deargentata, varia, griseaque pellieea à enllo, & manibus ornatu purpureo dioersificata. Denique, quicquid præter necessarium victum, ac simpliecm vestitum, de Altarin retines, tuum nou est, rapina est, sactilegium est.

Hactenus ibi D. Bernardus, qui *tom. 3. in Cantica, serm. 23. n. 14.* eandem firmat sententiam dicens.

35 Timeant Clerici, timeant ministri Eeclesiæ, qui in terris Sanctorum, quas possident, tam iniqua gerunt, vt stipendiis, quæ sufficere debeant, mioimè contenti, superflua, quibus egeni sustentandi forent, impiè, sacrilegèque sibi retineant, & in vsus suæ superbiæ, atque luxuriæ, victum paoperum consumere non vereantur dupliei profectn iniquitate peceantes, quod & aliena diripiunt, & sacris, in suis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur,

36 Tertiò sententiam fulcit Bernardus, *tom. 4. in tract. de Vita, & moribus Clericorum, cap. 7. num. 21.* in sequentia prorumpens.

Sed estn studiosè quis, & fructuosè laboret: *dignus* planè, *operarius mercede sua: vt qui Altario deseruit, de Altario viuat.* Viuat inquam, de Altario, vt iuxta eundem Apostolum, *alimenta, & quibus tegatur habens, his contentus sit.* Tertinm ei hoc perieulum est. *De Altario,* inquit, *viuat:* non superbiat, non luxurietur, denique non ditetur; nec contra Sancti cuiusdam planè dignam omni acceptione sentenoam, ex Clericatu ditior fiat. Non sibi de bonis Ecclesiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis; nec loculos inde congreget: nec in vanitate, & superfluitate dispergat; non extollat de facultatibus Ecclesiæ consanguineos suos, aut neptes, (ne Filias dixerim) nuptui tradat. Res pauperum nnn pauperibus dare, par sacrilegij erimen esse dignnscitur. Sanè patrimonia pauperum, facultates Eeclesiarum: & sacrilega eis erudelitate surripitur qniequid sibi ministri, & dispensatores, non vtique Domini, vel possessores vltra victum accipiunt, & vestitum. Nee enim ordinauit Deus bis, qui Euangelio seruiunt, de Euangelio quærete, aut habere delicias, vel ornatum, sed viuere (ait Paulus) ex eo: vt videlieet sint contenti alimenta corporis, non irritamenta gulæ, aut incentiua libidinis, & quibus tegantur; non quibus ornentur, aecipere. Hucusque Mellifluus Doctnr.

1. Timoth. cap. 5. — *1. Timoth. cap. 6.* — *D. Hieron. ad Nepot.* — Aliàs, sacrilegio Hieronymi verba sunt. *ad Pamachium, de obitu Paulinæ.* — *Corint. c. 9 versic. 14.*

37 Secundò respondeo, quod esto Episcopi, & Beneficiarii, Dnmini sint fructuum, pronentuum Episcopatus, & Beneficiorum, non tamen ita perfectè, & integri Domini illorum sunt, quod possint de illis disponere causa mortis, aut inter. Viuos, provt libuerit, dnnando scilieet consanguineis, vel aliis diuitibus, aut illos insumendo io rebus statum Ecclesiasticorum huiusmodi dedeeentibus, sed tantum illos possunt expendere in suos, & suorum decentes vsus, & in pia opera, vti benè doctissimos, & religiosissimus Nauarrus, *tom. 1. consiliorum, lib. 3. tit. de Solutionib. consil. 7. n. 12. pag. mihi 615.* Habent enim dnminium, ab Eeclesia vniuersali, quæ vera, & absoluta est rerum Ecclesiasticarum Domina; limitatum quidem, vt bnna expendant, in vsus tantum, eis à Iure, & à Sacris Canonibus concessos, iuxta ea, quæ *tomo 2. disquisit. 6. de Religiosis proprietariis, dub. 23. n. 49. & 50.* dicam, in simili, de eonuentibus, domioium rerum temporalium habentibus, de manu eiusdem Eeclesiæ vniuersalis, quæ illud tradit cum limitatinnibus, & conditionibus sibi benè visis. Si ergo Episcopus non potest dnnare suis propinquis reddinbus, seu bnna, quæ Episeopatus intuitu pereepit, neque Beneficiarius, quæ ratione beneficij, quomodo poterit enrum aliquis, Capellam, aut Sepulchrum, ex eisdem bonis constructum, coosanguineis donare?

Sed nnta eirea dicta *n. 19.* quod quando lis contra Monacbum vertitur, Mnnasterium tenetur ei sumptus, & expensas subministrare. Tambutin. *de Iure Abbat. tom. 3. in Praxi Crim. quæsit. 3. num. 8.* & ratio est: quia cum pruprium nnn habeat, si ei non subministrarentur expensæ, priuaretur defensione, quæ nec diabolo denegaretur si esset in iudicio.

DISQVISITIO VI.

An Hæredes, dominium vtile Sepulturæ acquirant?

BREVIARIVM.

Beneficinm.

Ius in Beneficio, ante illius acceptationem, acquiri nequit. n. 10.

Iurisdictio.

Est potestas Iuri publico introducta, cum necessitate Iuris dicendi, æquitatisque statuendæ. n. 9.

Ius io re.

Spiritualium, aut spiritualibus annexorum Ius, absque traditione acquiritur, n. 14.

Ius patronatus.

Quando in pluribus, quàm vltra duos existit, præsentatio solùm valet, quæ facta est per maiorem partem. n. 11.

Ius patronatus æqualiter quoad omnia habent omnes hæredes, etiam inæqualiter instituti, nisi quoad Ius præsentandi. n. 2. 3. 11. *In solidum illud habent.* n. 14. 16.

Æqualiter illud omnes acquirunt, etiamsi inæqualiter Ecclesiam dotent, &c. n. 3.

Ius patronatus solum acquiritur fundatione, constructione, dotatione, aut priuilegio Apostolico. numer. 6. 9.

Ecclesia, intra cuius parochiam de nouo altera construitur, non fit illius Compatrona. A. n. 4.

Fit tamen Compatrona Capellæ intra illam constructa, ratione fundi. n. 10.

Per Iurisdictionem, quam quis habet in loco, in quo Ecclesia construitur, Compatronatus non fit illius. num. 8. 9.

Filius hæreditati renuncians paternæ, Ius patronatus illi annexum perdit. n. 12.

Ius patronatus est indiuisibile. n. 16.

Apud quemlibet Patronum est in solidum. n. 14. 16.

Si inter hæredes bona inæqualiter diuidantur, & cui minor bonorum pars datur, Ius patronatus adiudicatur, adiudicatio nulla, & simonia est. num. 16.

Ius

Ius patronatus creditoribus cedi non potest. n. 16.

Parochia.

Quasi particio Cura dicitur. n. 9.

Sepulchrum.

Dominium vtile Sepulchri hæreditarij acquiritur hæredi, etiam si in minima parte hæres sit. à n. 1.

Ante possessionem hæreditatis illud acquirit; si tamen hæreditatem adiecit. n. 17.

Si hæreditas diuidatur, dominium vtile Sepulchri, vni hæredum adiudicari non potest. n. 12.

Ius, seu dominium vtile Sepulchri, venit cum vniuersitate bonorum. n. 12.

Accessorium est rei, cum illud fuit acquisitum. n. 12.

Quando hæreditas diuiditur, si maiorem partem hæreditatis recipienti, dominium vtile Sepulchri adiudicetur, adiudicatio nulla est, & simoniaca. n. 16.

Si testator, dominium vtile Sepulchri hæreditarij relinquat filio, & ab illo descendentibus, & filius sine descendentibus decebat, ad illius hæredes illud spectabit, siue collaterales illi sint, siue extranei. n. 20. 21. 22.

Sepulchrum Familiare, ad eos solum, qui de cognatione sunt, pertinet. n. 23.

Testamentum.

Pro Lege, voluntas testatoris habetur. n. 20.

CONCLVSIO I.

1 IVs, & dominium vtile, vel saltem vsus Sepulchri hæreditarij, hæredi acquiritur, quamuis in minima parte bonorum hæres ille sit.

Hanc conclusionem tenet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuer. 5. conclus. 4. pag.* 34.

2 Illam à simili de Iure patronatus probo. Hæredes inæqualiter instituti, æqualiter succedunt in Iure patronatus, quoad Ius processionis, alimentorum, defensionis, & similium, de quibus *in canone Pia mentis*, Gelasius Papa, *16. quæst. 7. in can. Quicumque*, Concilium Toletanum *in can. Filiis, ead. causa, & ead. q.* & extra, *in cap. Nobis, el 24. de Iure patronatus*, Clemens Tertius, ita vt solùm reperiatur limitatum Ius patronatus, quoad Ius præsentandi, per Clementinam *Plures, la 2. eod. tit.* Ergo hæredes inæqualiter instituti, quamuis in minima bonorum parte, æqualiter per capita acquirunt Ius, & dominium vsus Sepulchri hæreditarij. Consequentia patet à paritate. Antecedens probo, ex doctrina Cæsaris Lambertini, *de Iure patronatus quæst. 4. principali, artic. 2. num. 2. pag. mihi* 178. Vbi dicit cum Petro de Ancharrano, *in dictam Clementinam, colum.* 1. quod secluso Iure præsentandi, in aliis Iuribus patronatus, modò recensitis, succedunt hæredes, non per stirpes, vti in Iure præsentandi, sed per capita æqualiter, licet inæqualiter sint hæredes: id est, vti exponit Glossa magna, *in dictam Clementinam Plures*, vt quot sunt capita hæredum, & Patronorum, tot Iura patronatus processionis, alimentorum, &c. sint: seu, quod idem est, omnes illi, eisdem potiantur Iuribus in solidum.

3 Eandem doctrinam tradit Rochus de Curte *de Iure patronatus, in expositione diffinitionis illius, verbo Ius, num. 11. pag. mihi* 281. & in alia edit. *pag.* 33. ibi. Et istam distinctionem videtur sensisse Glos. *in dicto cap.* 1. dum dicit, quod Ius patronatus tanquam indiuiduum, est apud vnumquemque hæredem in solidum, quantum ad omnes effectus, præterquàm quoad præsentationem, quæ est apud omnes pro sua parte, ita, quod nullus de per se, poterit præsentare. Et *verbo Ecclesiam fundauit, num. 19. num. 279. aliàs* 380. eandem sententiam tenet, dum quærit, An ratione alicuius Iuris, quod quis habeat in fundo, super quo Ecclesia construitur, licet non sit totaliter Dominus fundi, efficiatur Patronus? Et respondet. Videtur dicendum, quod sic. Quia si plures darent dotem Ecclesiæ, licet vnus minus altero, tamen omnes sunt Patroni, vt per Abbatem *hic*, & *in cap. Ad audientiam, 1. de Ecclesiis ædificandis*, & dicam *infrà* super *verbo Dotauit*. Ergo si quis habeat directum dominium in fundo, & alter habeat vtile, vel aliud Ius, licet minus habeat, debent æqualiter esse Patroni. Sic Rochus.

Quantum ad omnes effectus dixit: qui huiusmodi sunt, vti Bauny, *in Praxi Beneficiorum, disp. 4. q.* 2. docet. I. Est processio, seu præcedentia in processionibus, in scamno, in offerendo, vt primus Parochorum panem sacrum conficiat, vt è manu æditui, cum Missarum solemniis offertur singulis, ante omnes accipiat, Pacis Symbolum solus sumat. II. Est Ius ponendorum Armorum, quæ gentia sunt propria, in parietibus, seu fenestris Templi: & Ius cingendi Templi vitta lugubri, seu atro panno, vulgò *deluto*. III. Est Ius præsentandi instituendum, ad Beneficium, quod vacat. IV. Est, vt si ad inopiam Patronus deueniat, subsidia vitæ necessaria ab Ecclesia petere possit, iuxta istius facultates, & personæ qualitatem. V. Est vt à Patrono præsentatus, si idoneus sit, reijci nequeat.

Decis, ex dictis sequi, Ecclesiam Parochialem, 4
intra cuius limites noua ædificatur, & eum, qui in aliquo loco iurisdictionem habet, in quo Ecclesia construitur, Ius patronatus in noua acquirere Ecclesia, ratione Iuris precisè, quo in eo habent loco, absque eo, quod fundent, construant, aut dotent, Consequens est falsum. Ergo & antecedens, Minor probatur, ex Abbate, *in cap. Ad audientiam, num. 10. el 1. & 3. de. Eccles. ædific. vers. Et ex his*, improbante sententiam Innocentij, *in cap. Cum venerabilis de Exceptionibus.* (quem sequitur Ioann. de Anania, *in cap. 1. de Capell. Monach. in 6.*) asserentis, quod Ecclesia acquirit Patronatum in Ecclesia fundata intra Parochiam suam. Et ideò illam reprobat Abbas, quia non est aliquis textus in Iure, qui de hac loquatur materia, præter præfatum *capitis Ad audientiam*; qui tamen hoc non probat simpliciter, & absolutè, sed loquitur in casu, quo Ecclesia antiqua de suo contulit Ecclesiæ nouiter constructæ. Si autem Ecclesia antiqua nihil de suo contulisset, nullo Iure probatur, quod Patrona efficiatur Ecclesiæ nouiter constructæ. Et ideò restringenda est Innocentij, & Ioannis de Anania sententia, secundùm istum textum, *Ad audientiam*, sic intellectum.

Et quod aliter non acquirat. Ius patronatus, pro- 5
bat Nicolaus Tudeschus, ex *cap. Cum dicat, el 2. de Ecclesiis ædificandis*, vbi non seruatur Patronatus antiquæ Ecclesiæ, quæ nihil de suo contulit quandoquidem ibi Lateranense Concilium solùm decernat. Constituimus, vt vbicumque tot simul leprosi sub communi vita fuerint congregati, quod Ecclesiam cum Cœmeterio sibi constituere, & proprio gaudere valeant Presbytero, sine contradictione aliqua permittantur habere. Caueant tamen vt iniuriosi veteribus Ecclesiis de Iure Parochiali, nequaquam existant, quod enim eis pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriam nolumus redundare. Statuimus etiam, vt de ortis, & nutrimentis animalium suorum, decimas tribuere non cogantur. Hactenus

Conciliate Decretum, & nihil aliud, ex eo, in Decretali recensita lego.

6 Secundò id probat Abbas sic. Patronatus acquiritur altero de tribus modis, constructione, fundatione, aut dotatione, vt notat Glossa, *in cap. Pia mentis* (*verbo Eodem*, *el 26. 16. quæst. 7.* ibi efficitur autem quis Patronus tribus de causis: Dotatione, constitutione, & fundatione. Vndè versus.

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

Sed ex ædificatione intra limites Parochiæ duntaxat, Ecclesia antiqua non ponit fundum, quia non habet proprietatem illius loci, neque dotem, neque sumptus ad constructionem. Ergo non acquirit Patronatum.

7 Panormitanum sequitur Rochus de Curte, *de Iure patronatus*, *verbo Ecclesiam fundauit*, *num. 9.* quoad decisionem de Ecclesia constructa intra fines Parochiæ. Quam etiam firmare asserit Ioann. de Imola, *in cap. de Monachis*, *in penul. colum.* post Antonium Butrium.

8 Quoad secundam partem probatur minor, authoritate Felini Sandei, *in dicto cap. Cum Venerabilis*, *in 12. colum.* inferentis, ex præfata Abbatis diuisione, quam tanquam notabilem amplectitur, quod habens iurisdictionem in aliquo loco vbi Ecclesia construitur, per hoc non est Compatronus construentis.

9 Ad obiectionem respondeo negando sequelam. Quia vti Rochus *num.* 20. adnotat, Ius, quod habet Ecclesia Parochialis in Parochia, respectu animarum est, non respectu loci, vel fundi. Dicitur enim Parochia, quasi partitio curæ. Abbas, *in Rubrica de Parochiis*, *num.* 1. & iurisdictio, potius concernit, personas, quàm loca, cum describatur à Glossa, *in L. 1. ff. de Iurisdictione omnium iudicum*, & à Pace Iordano, *volumine 3. de Re Iudiciali*, *lib. 13. tit. 2. num. 12.* vt sit *potestas Iure publico introducta, cum necessitate Iuris dicendi, æquitatisque statuenda.* Ius autem patronatus non acquiritur, nisi ex assignatione fundi, vel constructione, vel ex dotatione, vel ex priuilegio Papæ, vti omnes concedunt; minimè autem per Ius in animas, aut personas, aut ex illius vsu in ipsas. Ergo ex Iure, quod Ecclesia Parochialis, & Iudex habent in loco, in quo noua ædificatur Ecclesia, in ea Patronatum acquirere nequeunt.

10 Sed petes. Eritne idem dicendum, quando quis intra aliquam Ecclesiam Capellam ædificat, aut dotat? Respondet Abbas *in dicto capite Ad audientiam*, *num.* 11. quod non; sed Ecclesiam fieri Compatronam, & concurrere debere cum ædificatore, & dotatore, ad præsentationem. Eius decisionem, ad amussim libuit recensere.

Sed dubitatur (inquit) de *quæstione*, quam hactenus non reperi tactam. Quid si Capella ædificatur intra Ecclesiam per aliquem Laicum, & per eum dotatur, nunquid quærat Ecclesia Patronatum in illa Capella, vt sic in præsentatione concurrat cum Laico constructore, & dotatore? Ego semper tenui, quod sic. Quia non potest negari, quin Ecclesia antiqua ponat fundum, & ex fundatione acquiritur Ius patronatus, vt notatur *in dicto cap. Pia mentis.* Vndè sicut Ecclesia acquirit hîc (scilicet *in cap. Ad audientiam*, quod exponit) Ius patronatus, quia contulit obuentiones illius Villæ, ita Ecclesia illa debet obtinere Patronatum, quia contulit fundum. Et hoc bene notabis, quia in multis locis propter inaduertentiam non seruatur. Hucusque Ecclesiasticæ disciplinæ Coryphæus. Ex quibus bene satis, & fundamentaliter quidem, probata manet obiectionis disparitas, & solutio.

Adnotat Ant. Fran. super Panormitanum, *in dicto* 11
cap. Ad audientiam, quod quando sunt principales Patroni vltra duos, Ius patronatus est apud vnumquemque in solidum, & ideò debent præsentare vt Collegium, aliàs non valet (inquit) præsentatio: quia tunc attenditur maior pars Patronum, vt per dominum Abbatem, *in cap. 3. de Iure patronatus.* Et ideò dicimus (addit,) quod Ius patronatus est apud quemlibet heredem in solidum, etiamsi sint hæredes ex imparibus partibus, vt est Glossa, & ibi etiam per An. Sicu. *in cap. 1. de Iure patronatus*, & per eum *in cap. Querimonia*, *eod. tit.* Hactenus ille.

Dictis addo, quod si hereditas diuidatur, Ius Se- 12
pulchri vni eorum adiudicari nequit. Ita Samuellius, *tract. 1. disputat. 1. controuer. 5. conclus. 13. pag. 35. praxis.* Et ratio meo videri est clara. Quia hoc Ius venit cum vniuersitate bonorum, & est accessorium rei, aut rebus, quibus illud fuit acquisitum. Quod in simili de Iure patronatus, bene dilucidat Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 3. allegat. 71. à num. 2.* dicens.

Priori modo transfertur Ius patronatus successione, quando scilicet cum vera vniuersitate venit: id est hereditate, in qua quis succedit: tunc enim transfertur accessoriè. Cardinalis Mantica, *Rota decis.* 140. *num.* 2. Cardinalis Tuschus, *Practicarum conclusion. Lit. I. conclus.* 612. *in fine.* Et sic transmittitur ad heredes siue sint sui, siue extranei: siue succedant ex testamento, siue ab intestato. *Clementina Plures, de Iure patronatus*, Bonacosa, *tom. 1. communium opinionum lib. 1. tit. 5. num. 3. pag. 170.* Spinus, *in Speculo testamentorum, glossa 4. princ. num. 46.* Aloysius Riccius, *in Collectan. decisionum, part. 4. collect.* 1025. Caldas Pereyna, *de Emption. cap. 12 num. 16.* Vgolinus, *de Potestate Episcopi, cap. 51. in principio, num. 6. versic. Tertiò*, Franciscus Leo, *in Thesauro fori Ecclesiastici, part. 2. cap. 6. num. 25. versic. Secundò.* Et me citato, *in hoc loco*, Viuianus, *dicto lib. 4.* (de *Iure* scilicet *patronatus*, *cap. 2. num.* 1. Maranta, *in repetitione Legis, Is potest, num 33. ff. de Acquirenda hæreditate.* Vbi etiam resoluit, quod non potest filius renunciare hereditati paternæ, & retinere Ius patronatus Ecclesiæ: immò renunciando hæreditati, perdit illud, quia transit cum vniuersitate bonorum. Hæc omnia August. Barbosa.

Ex quibus ne colligas, hæredem in parte bono- 13
rum, quibus Ius Sepulturæ adhæret, in hoc Ius non succedere, cum non succedat in vniuersitate bonorum, sed in eorum parte.

Ne inquam id colligas, quia in præsenti sicut in materia Iuris patronatus, quando dicitur, vtrumque Ius, cum vniuersitate bonorum transire, intelligitur transire rem cum omnibus suis Iuribus, & qualitatibus, bonis, & malis, honoris, & oneris, quæ rei adhærent, & rem ipsam sequi, sicut accidentia suam sequuntur substantiam, cui inhærent; non autem dici intenditur, quod vt transferantur dicta Iura in nouum possessorem, debeant omnes res ad eum transferri, quibus Iura adhærent ipsa.

Et hoc in Iure patronus demonstratur. Si enim 14
Patronus plures bonorum suorum hæredes instituit, omnes simul efficiuntur Patroni in solidum. Ita Glossa, *in cap. Perlatum, verbo Diuidi*, ibi. Nota, quod Ius patronatus apud vnumquemque hæredum est in solidum, quoad omnem eius effectum, *ff. de bonis libertorum, L. Si libertus, in fine.* Abbas, *dicto c. n. 2. & in c. Querimoniam, n. 3. eod. tit.* dicens. Tamen Ius patronatus non potest diuidi inter hæredes, nec

adiu

adiudicari vni ex hæredibus, sed omnes hæredes Patroni erunt in solidum.

15 Et recensita sententia Ioannis Andreæ, asserentis posse Ius patronatus vni ex hæredibus adiudicari, tum, quia Ius patronatus transit cum vniuersitate bonorum, vt *in cap. Ex litteris*: tum quia vtilius est Ecclesiæ vnum habere Patronum, quàm plures, quia solet negligi, quod communiter possidetur, *Cod quando, & quibus quarta pars debeatur, L. 2. lib.* 10. sic Abbas prosequitur.

16 Sed mihi plus placet opinio præcedens, tali ratione. Aut enim hæreditas æqualiter diuiditur inter institutos, & non apparet ratio, quare magis debet adiudicari vni ex hæredibus, quàm alteri. Vndè cum sit Ius indiuisibile, consistit penes omnes in solidum, vt notat Glossa, *suprà eodem, cap.* 1. Aut cui adiudicatur, fuit data minor pars hæreditatis: & non valet illa adiudicatio: quia videtur adiudicatum Ius patronatus in compensationem bonorum: & sic quodammodò commutaretur cum re temporali, & recipiet æstimationem, contra *cap. De Iure, infrà eodem.* Et tene menti hanc quæstionem, quia quotidie potest accidere. Et per hoc aliàs dixi, quod Patronus nihil habens in bonis, non poterit cedere Ius patronatus creditoribus: quia non recipit æstimationem, vt dixi, nec potest interuenire titulus non gratuitus, vt *in cap. Quia Clerici, suprà eodem, & cap. Præterea, de Transactionibus.* Hactenus Nicolaus Tudeschus, dictus Abbas.

CONCLVSIO II.

17 HÆres, Ius, & dominium vtile Sepulchri habet, quamuis nondùm in possessionem hæreditatis missus sit: si tamen hæreditatem adiecit.

18 Ita docet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuer.* 5. *conclus.* 12. *pag. mihi* 35. Et ratio conclusionis est. Quia Ius in re rerum spiritualium, seu spiritualibus annexarum, sine traditione acquiritur, vti *in preludio huius Tractatus, num.* 7. dixi, & sic sine possessionis aprehensione. Sed Ius, & dominium vtile Sepulchrorum est spirituale. Ergo acquiritur illud, quamuis hæres, in hæreditatis possessionem, missus nondum sit.

19 Consultò additum est in conclusione, *si tamen hæreditatem adiecit.* Quia aliàs institurus hæres, Ius in Sepulchro non potest acquirere, sicut nec in beneficio Ius acquirere potest, cui illud fuit collatum, antequam suum præster assensum, vti loco proximè recensito vidimus, ex *cap. Si tibi, el 7. de Prebendis, lib.* 6. & docent Ioannes Azorius, *Institutionum Moralium part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 10. *quæst.* 6. Leonardus Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.* 2. *cap.* 3. *dubitat.* 3. *num.* 16. Emman. Sa *verbo Beneficium, num.* 10. Ferdin. Castrus Palaus, *part.* 7. *de Iust. & Iure, tract.* 31. *disputat. vnica, punct.* 8. *numero* 4.

CONCLVSIO III.

20 SI testator disponat, quod Ius Sepulchri sui, filio suo, & descendentibus specter, decedente sine descendentibus filio, spectabit Ius, & dominium vtile Sepulchri ad hæredem filij collateralem, vel etiam extraneum, si hæreditarium illud sit.

Hanc colligo *conclusionem*, ex doctrina Petri de Ancharrano, *consil.* 80. quem refert, & sequitur Rochus de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel Is, à quo causam habuit, num.* 19. Vbi sic ait. Suboritur nunc alia notabilis dubitatio circa prædicta. Pone, quod testator disponat, quod Ius patronatus spectet filio suo, & descendentibus. Euenit casus, quòd filius non habet descendentes, sed moritur relicto hærede collaterali, vel extraneo, an talis hæres erit Patronus? Videtur dicendum quod non. Quia voluntas testatoris habetur pro Lege, §. *Disponat, in Authentico de Nuptiis.* Sed cum disposuerit quod ad descendentes transeat Ius patronatus, ad alios non debet postea transire. Et pro ista parte facit decisio Baldi suprà allegati, *in L. secunda, Cod. in Ius vocando.*

In contrarium tamen consuluit Petrus de Ancharrano, *in consilio suo* 80. incipiente, *Prima facie.* Et mouetur inter cætera, quia videtur testator ex abundanti de descendentibus mentionem fecisse. Mouetur etiam ex aliis, de quibus per eum. Et opinio sua mihi placet. Quia verisimiliter facit mentionem de descendentibus, quia sperabat filium suum liberos habiturum. Nec est verisimile, quod deficientibus, voluerit ipsum Ius patronatus remanere in aëre, vel illud extingui: argumento legis *Cum de indebito, ff. de Probationibus, & præsumptionibus.* Et ex his, satis tolluntur obiecta, de quibus suprà. 21

Hæc omnia præfatus Rochus de Curte. Ex cuius quidem, & Ancharrani doctrina, satis bene probata manet nostra conclusio: non solum propter similitudinem repertam inter Ius patronatus, & Ius Sepulchri: sed propter Rationes à Doctoribus recensitis tactas, quæ æquè in nostro militant caso, dispositionis circa Ius Sepulchri, ac circa Ius patronatus, vti ex se patet. Vndè non est cur in earum immoremur applicatione. 22

Consultò addidi: *Si hæreditarium illud sit.* Quia si familiare tantum existat Sepulchrum, ad alios, quàm eos, qui de agnatione, & familia sunt, transire neutiquam queit Sepulchrum, iuxta ea, quæ suprà dixi, *disquisit.* 5. *num.* 34. *in fine*, & latiùs dicam *disquisit.* 9. *num.* 2. 23

DISQVISITIO VII.

An Substituti, seu Hæredes post primum Hæredem, in quolibet gradu instituti, in Sepulchri succedant dominium, & Ius?

BREVIARIVM.

Administratio.

Bonorum suorum administratio, & amenti; surdo simul, & muto; & prodigo interdicta. n. 10.

Armorum insignia.

Filius, insignia Armorum patris sequitur, & non matris. n. 9.

Codicillum.

Nemo directè institui hæres potest in Codicillo. n. 19.

Si in Codicillo institutio fiat vulgaris, pupillaris, exemplaris, breuiloqua, vel compendiosa, ex benigna Iuris interpretatione, vim substitutionis fideicommissariæ habet. n. 19.

Exhæ

Exhæredatio.

Falcidia.

Filius.

Hæres.

Inuentarium.

Legitima.

Nobilitas.

Nuptiæ.

Patria potestas.

Publiciana.

Sepulchrum.

Substitutio.

terna prouenientibus linea; materna verò, in prouenientibus à linea materna. n.12.

Si ille, cui exemplaris *fit substitutio, liberos habeat, vel fratres, an vnus eorum substitui debeat, relicta aliis legitima.* n.12.

Substitutio exemplaris *adinuenta est, ne filij intestati decederent: in quo cum pupillari conuenit, & disconuenit in aliis.* n.13.

Substit. Breuiloqua. *Substitutio* Breuiloqua, *aliàs* Reciproca, *est, qua instituti sibi inuicem substituuntur.* n.14.

Sub se continet substitutiones Volgares, Pupillates, Exemplates, *&* Fideicommissarias, *n.* 14.

Substitut. Compendiosa. *Substitutio* Compendiosa *plures substitutiones continet quoad diuersa tempora.* n.16.

Substitut. Fideicommissaria. *Substitutio* Fideicommissaria *contingit cum instituitur heres cum onere dandi alteri vel totam hereditatem, vel partem aliquotam eius, vt tertiam, vel quartam,* &c. n.17.

Hæc substitutio, obliqua est, reliqua verò directa. n.18.

Ista fieri potest in Codicillo, reliqua autem non; sed ex benigna Iuris interpretatione, vim Fideicommissaria substitutionis habebunt. n.19.

Heres grauatus restituere hereditatem per Substitutionem Fideicommissariam, sibi reseruare potest quartam partem illius, in quo fuit institutus, qua Trebellianica dicitur. n.20. *Sed non potest illam à Legatis reseruare.* n.21.

Si heres Fideicommissarius sit, cui legitima à testatore debetur, detrahet in primis legitimam sibi debitam: & postea, quartam etiam Trebellianicam. n.25.

Quando tamen à testatore prohibetur Trebellianica non detrahitur. n.27.

Trebellianica.

A Trebelliano à quo fuit constituta denominatur. n.20.23.

Trebellianica est reseruatio quarta partis hereditatis, pro herede fideicommissario. n.20.

Causa ob quas fuit admuenta recensentur. n.20. *in fine.*

Non detrahitur à Legatis Trebellianica. n.21.

Neque detrahitur quando prohibitum est à testatore. n.27.

CONCLVSIO.

1 SVbstituti succedunt in Ius, & dominium vtile Sepulchrorum, in qood suceedunt hæredes.

Hanc tenet conclusionem Francisc. Maria Samuellius, *in sua praxi de Sepulturis, tract.1. disput.1. contron.5. concl.7. pag.* 34. ex Alexandro, *in L. Centurio, n.* 44 *de Vulgari, aut Pupillari substitutione.*

2 Pro illius, & tituli *disquisitionis* intelligentia, operæ pretium duxi aduertete, quod nomen substitutus in præsentia accipitur, pro eo, qui à testatore secundo, tertio, aut vlteriori alio loco, hæres instituitur, in defectum primo instituti, secundo, aut tertio, &c. Sicut substitutio, dicitur secunda institutio, non quia vlteriores aliquando non sint, sed omnes secundæ dicuntur, sicut secundæ dicuntur nupriæ, omnes, quæ post primas contrahuntur, vt adnotat Sebastianus Brant, *in expositione titulorum Iuris, ff. de Vulgari, & Pupillari substitutione, ex Cod. de secundis nuptiis, in rubro.* Sed vt melius aduertatio percipiatur, verba huius Authoris libet reddete. Et priùs suppono, quod substitutio, est vocatio vnius, aut plurium ad hæreditatem in locum alterius, vel aliorum. Ita Bassæus, *tom.1. verbo Substitutio, n.1.*

3 Hætedes autem dicuntur esse instituti, aut substituti. Instituti dicuntur primo gradu, id est primo loco. Substituti autem, secundo, vel tertio. Dicitur itaque substitutio, secunda institutio, etiamsi sint vlteriores. Sicut omnes secundæ dicuntur nuptiæ, quæ post primas contrahuntur. *Cod. de secundis nuptiis, in rubro*, & fit institutio, & substitutio hoc modo Lucius Titius mihi hæres esto. Ista dicitur institutio, quasi prima hæredis factio. Substitutio autem secuoda institutio hoc modo fit. Si Lucius Titius mihi hætes non erit, tunc Seius hætes esto. Si Seius non erit, Sempronius esto. Et sic consequenter, potest quia in testamento, quot gradus hæredum vult facere, & plures in locum vnius, vel vnum in locum plurium substituere. Hactenos Brant.

Sobstitutio itaque semper fit sub conditione hac, tacita, aut expressa: *Si iste, qui institutus est nolit, aut non possit succedere succedat substitutus*: vti apertè docent iste Doctor, & Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.1. lib.4. quæst.4. cap.4. versic. Prima.*

Substitut. diuisio. Substitutio diuiditur à præfato Sebastiano Brant, vbi proximè, in *Vulgarem, Pupillarem, Exēplarem, Breuiloquam*, & in *Compendiosam*: alij *Fideicommissariam* addunt substitutionem.

4 Vulgaris sobstitutio, eo modo fit, quo dictus Brant *suprà* exponit. Ideóque dicitur *Vulgaris*, quia vulgo substitutio illo modo fit. *Pupillaris*, expresse per hæc fit verba. Si filius meus intra tempus decesserit pubertatis, filia sit hæres. Ita Glossa, *in cap. si paterfamilias, verbo Pupillaris, el 1. de Testamentis, lib.6. ex Institut. de Pupillari substitutione, primo respons.* Et expirat (ait) statim cùm ad pubertatem peruenerit, vt ibi. Additque causam ob quam hæc adinuenta est substitutio: quia cum multum prosit hæredem habere, & pupillus testare nequeat, vtile fuit pupillis modum inuenire, ne decederent intestati. *Instit.* modo *cit. in principio.*

Consonant Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tom.1. lib.4. quæst.4. cap.4. num.13. pag.595.* & Leonard. Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.2. cap. 19. dubitat.7. num.79.* vbi cum Gomezio, *tomo 1. cap.4. num.13.* ex ead. *instit.* docet, quod pater in suo testamento, loco filij impuberis, quodammodo testatur, directè substituendo ei hæredem, si ante pubertatem decesserit. Per quam substitutionem (ait) fit, vt non solùm bona illius pupilli, quæ à patre obtinuerit, sed etiam alia, ad substitutum perueniant, perinde ac si ipsemet testamentum fuisset, vt docet Gomezius, *cap.4. num.13.* Nam, vt §. *Igitur, Instit. de Pupillari substitutione*, dicitur: in Pupillari substitutione, duo quodammodò sunt testamenta, alterum patris, alterum filij, tanquam si ipse filius sibi hæredem instituisset. Hæc Lessius.

5 Duo requiruntur ad substitutionem *Pupillarem*, vt valida illa sit. *Primum* est, vt testator eum, cui sobstituit, in soa habeat potestate. Defectu cuius, mater nunquam queit substituere pupillariter. Lessius, *vbi proximè, numero* 80. cum Couarruuia, *de Testamentis, cap.*16. §.5. *numero* 18. Quia filij non sunt in matris potestate. Nec pater potest substituere pupillariter filio illegitimo, ob eandem causam, Lessius. *ibidem.*

Secundum est, vt pupillus, cui fit substitutio, non recidat per testatoris mortem in alterius potestatem. Ita idem Lessius, *dicto numero* 80. & Eligius Bassæus, *in Floribus Theologia practica, tomo 1. verbo Substitutio, numero 3.* qui etiam docet primum requisitum cum Bonacina, *de Contractibus, disputat.3. quæst.17. punct.4. num.4.* Vnde

Auus non potest, viuente patre, nepotem pupillariter substituere, quia nepos post Aui mortem, in patris recidit potestatem. Nec pater, viuente Auo, potest filium pupillariter substituere, quia nepos post patris mortem, in Aui recidit potestatem, Iure communi. Lessius cum Gomezio, *loca reddito, num. 2.*

Hæc substitutio *Pupillaris* dicitur, quia tantum pupillo fit, vti Ioannes Andreas ait *in c. Raynutius, in margin. el 16. de Testamentis.*

6 In hac *Pupillari* substitutiune semper hæc includitur conditio, saltem virtualis, & tacita: *si in ætate pupillari*, (id est ante pubertatem) *filius decesserit meus, quem hæredem instituo, substituo filiam meam Bertham.* Ita Lessius, *num* 81. quia ob hanc conditionem dicitur *Pupillaris* substitutio, vti tradunt Doctores. Et addit ille, intelligi etiam alias conditiones, ratione quarum tacitè continentur aliæ substitutiones. Nam in omni formula substitutionis; continetur omnis substitutio, cuius persona, cui substituitur, est capax, seu quæ verbis illius formulæ significare potest, nisi constet de contraria testatoris mente. Primum probat Glossa, in *capite* 1. *de Testamentis, in 6. verbo Pupillares* ibi: Et expirat statim cum ad pubertatem peruenerit, vt ibi. Scilicet *Instituta de Pupillari substitutione.*

7 Tripliciter fieri potest *Pupillaris* substitutio, vti obseruat præfatus Lessius, *dicta dubitat. 7. numero* 82. *Primo*, verbis generalibus, vt si testator de filio suo impubere loquens, non tamen specificè exprimens, quod impubes sit; dicat. Instituo filium meum Petrum hæredem: & ei Titium substituo. *Secundo*, verbis specialibus, mentionem scilicet pupillaris ætatis faciendo. *Tertio* tandem, verbis specialissimis vtendo, conditionemque exprimendo. v. g. Meum filium impuberem hæredem instituo, & si in pupillari obierit ætate, post mortem meam, ei Titium substituo.

8 Quocumque autem ex his tribus modis, fiat substitutio *Pupillaris*, pupillaris substitutus, pupilli matrem penitùs excludit, si pupillus impuber, seu in ætate pupillari decesserit. Iacobus Gordonus, *tom. 1. lib. 4. cap. 4. quæst. 4. num.* 13. *versic. Secunda.* Clarius Lessius, *vbi proximè cum* Gomezio, *tom. 1. cap. 4. num.* 7 & Couarruuia, *de Testamentis, cap.* 16. §. 5. *num.* 20. & Augustinus Barbosa, *in cap. Si pater, n.* 5. *el* 1. *eodem tit. lib.* 6. cum pluribus, quos vt sequitur, recenset.

Notatur ad hoc, quod substitutio *Pupillaris*, excludit penitus matrem à successione filij, vt per Gregorium *L. 7. verbo Del Moro, tit. 5. part. 6.* Afflictum Neapolit. *decis.* 38. *n.* 3. Magonium Florent. *decis.* 144. *num.* 21. Ceuallos, *Commun. contra communes, quæst.* 70. Menochium, *lib. 4. præsump.* 80. Tiraquelum, *de Iure patronatus, Glossa, 7. num.* 61. Viuianum, *tom. 1. communium opinionum, lib. 3. tit. 16. num. 57. pag. 411. & tom. 2. lib. 6. tit. 16. num. 19. pag.* 98. Surdum, *decis.* 275. Plures referens Fusarius, *de Substitutione, quæst.* 156. *num.* 1. Et à legitima, vt per Menchaeam *de success. progressu, lib. 2. §. 11. num.* 24. Crass. §. *Substitutio, quæst. 20. num.* 2. Cardinalem Manticam, *de Coniecturis vltimarum voluntatum, lib. 5 tit. 11. num. 14 & tit. 15. num.* 37. Thesaurum Pedem, *decis.* 200 *n.* 8. Surdum, *consil.* 212. *num.* 1. Fusarium, *dicta quæst.* 156. *numero* 14. Antonium de Amatis *resolut.* 25. *numero* 1. Rotam. *decis.* 639. *numero 4. part. 1. recentiorum.* Directa enim substitutio à patre facta filio pupillo, excludit matrem, etiam à legitima ipsius filij, vt per Menochium, *consilio* 144. *numero* 1.

Hucusque perillustris Doctor Augustinus Barbosa, qui *in cap. Raynutius, num. 2. el 16. de Testamentis*, sic declarat connexionem, & dependentiam, quam filij habent à patre, & independentiam à matre, ratione cuius, vt dictum est, substitutus pupillaris, matrem pupilli penitus excludit, si pupillus, in pupillari ætate, seu impubes decesserit. Videlicet.

Cum filij, quoad nobilitatem, bonores, gentilitia, 9
Armorum insignia, & alia id genus, non matris, sed patris conditionem sequantur. *L. Libera, 10. in fine, ff. de Senatoribus, L. 1. in principio ff. Ad municipales. L. eos 22. L. Nullus, la 44. Cod. de Decurionibus, lib.* 10. cum similibus: & pater filios habeat in potestate, mater verò minimè, §. *vltimo, Instituta; de Patria potestate*, mirum est cur filius à matre denominetur in hoc textu.

Hæc ibi. Et quoad nobilitatem, idem docet *in cap. Ex litteris, num. 5. el 2. & finali, de Conuersione infidelium*, dicens. Notatur ad hoc, quod nobilitatem paternam filius sequitur, non maternam. Tiraquelus, *de Nobilitate, cap. 15. per totum, & cap. 18. num.* 20. Ioannes Barajona, *in Additionibus ad Palatium, in repetitione rubrica de Donationibus inter virum, & vxorem*, §. 22. *sub. litt.* B. Pichardus, *de Nobilitate communicatiua, num.* 84. *cum sequentibus.* Et quoad patriam potestatem ita fatur *in eodem cap. num* 4.

Et ita ex textu etiam colligitur receptissimum Iuris axioma, quod pater habet filium in potestate. Idem probat textus *in L. Item in potestate, cum sequentibus, ff. de iis, qui sunt sui. L. Si maritus. L. Libertos. L. fin. Cod. de Patria potestate, princ. & §. 1. Instit. eod.* Resoluunt Glossa, & scribentes *vtrobique.* Latè post multos Pinellus *in Rubrica Cod. de Bonis maternis, part. 2. per totam.* Polit. *in repetitione Legis Filium, num.* 138. vbi Corras. *num.* 80. *Cod. Familia ercifcunda.* Conan. *lib. 2. Commentar. cap.* 13. Ascan. *de Patria potestate, cap. 5. cum sequentibus.* Caldas Pereyra, *in L. Si curatorem, verbo Sine curatore, num. 38. cum duobus sequentibus. Et verbo Lasis, num.* 121. Quæ quidem patria potestas ætate Filij non dissoluitur. Potest enim sexagenarius esse sub potestate patris, vt notauit Glossa, *verbo Pupillus, in L. finali.* §. 1. *ff. de verborum obligationibus*, recepta ex Pegado, *in repetit. L. Inter cætera, ff. de liberis, & posthumis, part. 1. §. 1. n.* 4. Hæc omnia Barbosa, quæ lubens recensui, vt melius percipiatur ratio suprà tacta, ob quam, data pupillari substitutione, non succedat mater in bonis filij, à patre instituti, cum præfata substitutione.

Exemplaris substitutio est, cum filio amenti, vel 10
surdo simul, & muto, vel prodigo, cui bonorum administratio est interdicta, fit substitutio: vt si testator habens talem filium, dicat: Instituo filium meum, & ei substituo Titium. Lessius, *de Iust. & Iure, lib. 2. cap. 19. dubitat. 7. n.* 83. Bassæus, *tom. 1. verbo Substitutio, num. 4.* ex *lege Humanitatis, Cod. de Impuberum, & aliis substitutionibus* Gomezio, *lib. 1. Variarum, c. 6. n. 1.* & Molina, *disputat.* 185. Si hic filius nondum fuerit pubes, eadem substitutio *exemplaris* erit simul *pupillaris*, Lessius, *vbi proximè.* Quod loci addit, quod in eadem substitutione semper continetur vulgaris substitutio. Si enim (inquit) contingat filium mori ante testatorem, substitutus succedet ex *vulgari.* Et rursus addit. Idem dicendum, si nomine ipsius hæreditas repudietur.

Omnibus, in hoc numero dictis, hoc vltimo excepto, consonat Iacobus Gordonus, *in Theologia Mo-*

rali,

rali tomo 1. *lib.* 4. *quæst.* 4. *c.* 4 *n.* 13. & addit etiam contineri in hac, substitutionem Fideicommissariam. Hinc, si filius amens, ad mentem redeat, substitutus succedet ex tacito fideicommisso.

Exemplaris substitutio expirat si filius redeat ad sanam mentem. Docent Glossa, *in capite Raynutius, verbo Si absque liberis moreretur, de Testamentis, ex Instituta de Pupillari substitutione, §. Qua ratione*, & Lessius *dicto num.* 83. addit tamen: nec cito in insaniam relabatur.

Hæc substitutio *Exemplaris* dicitur, quia ad exemplum pupillaris substitutionis est inuenta. Lessius *de Iust. & Iure lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 7. *num.* 83. Bassæus, *tom.* 1. *verbo Substitutio, num.* 4. post Ioannem Andream, *in Glossam marginali dicti cap. Raynutius*, ibi: *Pupillaris* dicitur, quia fit pupillo tantum. *Exemplaris*, quia fit ad exemplar pupillaris: & eodem rationis motiuo. Ita ibi. Et post Glossam magnam, *verbo Si absque liberis reddito*, ita fantem. *Exemplaris* est, quæ fit ad exemplum *pupillaris*, quæ fit furioso in his verbis: Si filius meus decesserit priusquam peruenerit ad sanam mentem, ille sit hæres *Cod. de impuberum, & aliis substitutionibus. Humanitatis. Instituta de Pupillari substitution.* §. 1.

12 Substitutio *Exemplaris*, fieri potest non solùm à patre, sed etiam à matre. Gordonus, *vbi proximè*, Bassæus, *dicto num.* 4. vbi etiam asserit fieri posse ab auo, auia, proauo, & proauia. De paterna substitutione, & de materna sic ait Lessius. *num.* 84. *dictæ dubitationis* 7. Vbi notandum primò, posse hanc substitutionem fieri non solùm à patre, sed etiam à matre, idque in diuersos substitutos. Et patris substitutio valebit in bonis prouenientibus à patre, & linea paterna; matris verò valebit in iis, quæ à matre, & linea materna, vt docet Gomezius, *cap.* 6. *num.* 13. Hæc Leonardus. Locus, quem ex Gomezio reddit, ex *tomo eius primo est*, quem in principio dictæ dubitationis allegat. Ex quo etiam Doctore, *eodem capite, num.* 6. adnotat secundò ipse Lessius, quod si ille, cui fit substitutio hæc *Exemplaris* habet liberos, vel fratres, debet vnus, vel plures ex his substitui, relicta legitima eis, quibus iure illa debetur. Ita ille. Sed ego neutrum deberi credo, supposito, quod pater exhæredare filios queat, in ea sententia, quam recenset Augustinus Barbosa *in cap. Raynutius, num.* 5. *de Testamentis*, asserente, valere legem, quæ permittit parentibus, ne teneantur nomine legitimæ filiis suis quicquam relinquere, vt moltis (ait) latè contendit Sacramento, *lib.* 2. *select. cap.* 14 *num.* 6.

13 *Exemplaris* substitutio, vix à Pupillari distinguitur, vt ait Ioannes Caramuel, *in Theologia Morali, lib.* 2. *de Lege Morali, seu Virtuali, disputat.* 18. *de Testamento, artic.* 6. *num.* 891. habet tamen locum in filio amenti, surdo simul & muto, aut prodigo. Ita ille. Glossa autem *in cap. Si paterfamilias, verbo Pupillares, el* 1. *de Testamentis in* 6. ait vtramque conuenire in eo, quod inuenta fuerit, vt instituti filij, intestati ne decederent; differet tamen in aliis, de quibus ibi, & *in cap. Raynutius, Glossa* 3. *el* 16. *eodem titulo.*

14 *Breuiloqua* substitutio, quæ & *Reciproca* dici solet, vti Bassæus, *verbo Substitutio, num.* 6 & Lessius, *dubitat.* 7. sæpè allegata, *num* 92. est, qua instituti sibi inuicem substituuntur. Vt si testator dicat: Instituo Petrum, & Paulum meos hæredes, & eos inuicem substituo. Ita recensiti Doctores Lessius, & Bassæus, *vbi proximè* Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo* 1. *lib.* 4. *quæst* 4. *cap.* 4. *num.* 15. Substitutio ista plures, quoad personas, complectitur, substitutiones. Sic enim, vt præfertur facta, vt minimum sunt in ea duæ substitutiones. *Vulgares*, quæ ideò sic dicuntur, quia vulgaribus, & communiter vsitatis verbis fiant. Si vterque substitutus impubes est, & pupillus, duæ substitutiones *Vulgares*, & duæ *Pupillares*, in substitutione illa erant. Si alter pupillus, & impubes, alter verò pubes fuerit, in huiusmodi *Breuiloqua* substitutione, erunt duæ tantum substitutiones *Vulgares*. Quia hæc substitutio solùm eas complectitur, quæ vtrique substituto pariter conueniunt. Potest tandem *Breuiloqua* comprehendere duas *Fideicommissarias* substitutiones. Quod vtique tunc eueniet, quando facta illa fuerit in Codicillo; vel si in testamento fiat, si testator iubeat, vel roget hæredes, vt qui prius decedat, alteri hæreditatem restituat.

Hæc omnia expressè docet Leonardus Lessius, *loco citato*, & non obscurè Gordonus, cum Couarruuia, *de Testamentis, cap.* 16. *num.* 3. & 4. Bassæus etiam, quoad *Pupillares*, & *Fideicommissarias*. Videantur Molina *disputat.* 191. Gomezius, 1. *Variarum, cap.* 8. *num.* 2. & Glossa, *in cap. Raynutius, verbo Si absque liberis*, vbi post alia ait. Notandum tamen, quod hæc substitutio non est propriè substitutio per se, sed est quædam adiectio substitutionis, nam sob se continet *Vulgares, Pupillares, Exemplarias, & Fideicommissarias.*

15 *Compendiosa* substitutio sub his fit verbis. Instituo Petrum v.g. hæredem meum, & quandocumque morietur; vel si absque Filiis decesserit, substituo Paulum. Glossa, *in cap. Si pater, verbo, Absque deductione, el* 1. *de Testamentis, & vltimis voluntatibus, in* 6. & Barbosa *ibi, num.* 11. cum Menochio, *de Præsumptionibus, lib.* 4. *præsumpt.* 51. *num.* 7. & Surdo, *decis.* 37. *num.* 8. Glossa *in cap. Raynutius, verbo Si absque liberis moreretur, el* 16. *de Testamentis*, ex *Instituta, de Impuberum, & aliis substitutionibus.* Dicitur *Compediosa* ista substitutio, quia fit sub verborum compendio, vti ait Ioannes Andreas, *in marginali dicti capit. Raynutius.*

16 *Compendiosa* substitutio, quia ex pluribus compendiosè componitur quoad diuersa tempora, rationes, & causas, vt verbis vtar doctissimi Caramuelis *loco præallegato*, plures continet sobstitutiones quoad diuersa tempora: Comprehendere enim potest omnes hæredes, & omnes ætates eorum, vti Lessius, *lib.* 2. *de Iust. & Iure, cap.* 19. *dubitat.* 7. *num.* 93. Bassæus, *tom.* 1. *verbo Substitutio, num.* 7. cum Gomezio, *lib.* 1. *Variarum, cap.* 7. *num.* 1. & 2. vt si testator dicat: Instituo filium meum hæredem, & quandocumque ex vita decesserit, substituo ei Titium. Titius enim si filius ante patrem moriatur, vel alia de causa non fiat hæres, Titius ex vulgari succedet substitutione. Si filius fiat hæres, & in pupillari, seu impuberi ætate decedat, succedet Titius substitutus, ex pupillari substitutione. Si autem post pubertatem filius hæres moriatur, succedet præfatus Titius ex substitutione Fideicommissaria, detracta legitima, & Trebellianica. Si tandem filius amens sit, succedet substitutus ex substitutione Exemplari. Hæc omnia Lessius, & Bassæus, *locis proximè allegatis*, & Iacobus Gordonus *dicto numero* 15. cum Couarruuia, *de Testamentis cap.* 16. §. 9. & cum Molina, *à disputat.* 182. *vsque ad* 193.

17 *Fideicommissaria* substitutio contingit, cum hæres instituitur cum onere dandi aliquam partem de-

terminatam hæreditatis alicui personæ determinatæ. Ita illam describit Ioannes Caramuel *vbi proximè*. Alij verò volunt contingere, quando instituitur hæres cum grauamine dandi alteri hæreditatem, siue totam, siue partem aliquotam eius, v. gr. dimidiam, tertiam, quartam, aut aliam quidem: & ille, cui restituenda illa est, dicitur substitutus fideicommissarius. Hanc secundam descriptionem tenent Iacobus Gordonus, *tomo 2. Theologia Moralis, lib. 4. quæst. 4. cap. 4. numero* 14. Bassæus *dicto verbo Substitutio, numero* 5. Lessius, *de Iustitia & Iure, lib. 2. cap. 19. dubitat. 7. num.* 85. cum Gomezio, *lib. 1. Variarum, cap. 5. num.* 1. & ante illos Glossa, *in cap. Raynutius, verbo Si absque liberis, de Testamentis*.

18 Circa quam substitutionem tria adnotantur *Primum* est, illam indirectam esse & obliquam, quia per eam substituto defertur hæreditas ministerio alterius, reliquas verò recensitas substitutiones directas esse: quia per eas immediate, & directè hæreditas à testatore defertur substituto, absque alterius interuentione, aut ministerio. Ita Lessius, *loco proximè reddito*, cum Gomezio, *lib. 1. variarum, c. 5. num.* 1. & Couarruuias, *de Testamentis, cap.* 16. §. 4. *num.* 2. Bassæus, *dicto num.* 5. cum Valerio Reginaldo, *lib.* 25. *num.* 629. Felliucio, *tract.* 34. *n.* 169. post Glossam, *in cap. Si paterfamilias, verbo Obliqua, el 1. de Testamentis, lib.* 6. & *verbo Trebellianica*.

19 Vnde fit, hanc *Fideicommissariam* substitutionem fieri posse in Codicillo. Glossa, *in capite Raynutius, verbo Si absque liberis moreretur el* 16. *de Testamentis*, ibi: Aliquando duas fideicommissarias tantum, vt quando fit in Codicillis, vt *L. Scæuola, ff. Ad Trebellian.* Lessius, *num.* 66. Bassæus, *num.* 5. Reliquas verò substitutiones minimè posse fieri in Codicillo, docent idem Lessius, & Bassæus. Ratio disparitatis est, quia in Codicillo bene potest onus hæredi imponi, vt hæreditatem alteri restituat, (vt in fideicommissaria fit institutione;) minimè tamen in Codicillo directè aliquis hæres institui potest, quod in cæteris fit substitutionibus. Quia in illis hæres instituitur sub certa conditione substitutus, nempe si prior institutus non sit hæres, vel si hæres fuerit, moriatur tamen in pupillari ætate, vel amentia, &c. Addit tamen Lessius, quod si quis in Codicillo faciat substitutionem *Vulgarem, Pupillarem, Exemplarem, Breuiloquam*, vel *Compendiosam* ex benigna Iuris interpretatione, vim substitutionis *Fideicommissariæ* habebit. Glossa, communiter recepta *instituta de Vulgari substitutione in principio*.

20 *Secundum*, quod adnotatur est, hæredem sic grauatum restituere per Fideicommissariam substitutionem, posse detrahere, sibique reseruare quartam partem eius, in quo institutus fuit. Ita Ioannes Andreas *in Glossa Marginali ad cap. Raynutius citatum*, vbi aliis recensitis substitutionibus ait: & in eis non habet locum deductio quartarum. Glossa, *in cap. Si Paterfamilias, verbo Trebellianica, el 1. de Testamentis, lib. 6. & in dictum cap. Raynutius, verbo Trebellianum, & in Canonem, Responsa verbo eod. el 5. distinct. 2.* Lessius, *loco citato num.* 67. & Gordonus, *in Theologia Morali, tomo 1. lib. 4. quæst. 4. cap. 14. num.* 14.

Vnde si in tota hæreditate quis fuerit institutus, per institutionem fideicommissariam poterit detrahere quartam partem totius hæreditatis; si in dimidia, quartam dimidiæ partem; si in quarta, quartam quartæ detrahere quibit? Et sic proportionaliter in quacumque instituatur hæreditatis parte, quartam illius detrahere poterit talis institutus. Quod si testator ei aliquid determinatum, & certum assignet, & reliquum iubeat restitui (ait Lessius.) Si illud certum, non adæquat quartam partem totius, in quo institutus est, poterit detrahere de reliquo, donec quartam compleat præfatam. Et hæc patere asserit, §. *Sed quia stipulationis, instituta de Fideicommissariis hæreditatibus, L. 1. & seq. Cod. Ad Senatusconsultum Trebellianum*. Idem asserit Iacobus Gordonus, *vbi proximè* ex eisdem legibus 1. *& 2. modò redditis*.

Quarta hæc *Trebellianica* appellatur, & dicitur, vti aiunt Glossa *in cap. Raynutius, verbo Trebellianam*, & Lessius, *dicta dubitat. 7. num.* 88. à Senatusconsulto Trebelliano, à quo fuit constitutum, vt illa detraheretur, vti ex dicto colligitur §. Causa autem huius constitutionis fuit, ne ob fideicommissum, vana esset, & grauis illius institutio. Ita Gordonus, & Lessius, qui *num.* 87. aliam addit dicens: tum, ne vana sit hæredis institutio; tum, vt alliciatur ad acceptandum, & præstandum, quod testator cupit. 21

Consultò diximus: *poterit detrahere quartam partem hæreditatis*. Quia à Legatis, non detrahitur. Lessius, *dicto num.* 88. & Gordonus *num.* 14. cum Couarruuia, *in cap. Raynutius*, §. 1. *num.* 10. *el* 16. *de Testamentis*: sicut nec à Legatis ad pias causas detrahitur Falcidia. *Authentico similiter, Cod. ad Legem Falcidiam.* Lessius, & Gordonus, *vbi proximè*, & iste *num.* 16. vbi plures recenset casus, in quibus Falcidia à Legatis non detrahitur. *Primò* si testator expresè prohibeat. *Secundò*, si legata sint ad pias causas, nisi fortè hæreditas sit etiam ad pias causas: nam sic vtrimque (ait) stat priuilegium, & venitur ad ius commune. *Tertiò*, si res sit legata ea conditione, vt nunquam queat alienari. *Quartò*, quando hæres non conficit inuentarium intra tempus à Iure præscriptum. Debet enim illud incipere intra triginta dies à notitia testamenti, & intra alios sexaginta perficere, etiamsi post illos triginta inceperit. Ita Emmanuel Sa, *verbo Hæreditas, n.* 34. vbi addit, debere illud facere cum Notario, citatis creditoribus, & legatariis. *Quintò*, quando hæres à Iudice monitus, intra annum testatoris voluntatem executioni non mandat. *Sextò*, quando alicui legatur instrumentum, aut Scriptura, de re, cuius erat Dominus. *Septimò*, quando conscius valoris hæreditatis, quibusdam soluit ab initio legata integra. De quibus, & alij Syluester, *in Summa, verbo Legitima. quæst.* 9.

Falcidia, est quarta bonorum, quam sibi hæres retinet, quando contingit hæreditatem exhauriri legatis. Ita Gordonus, *n. 16. citato*, cum Cuia, *in Parat. Cod. ad legem Falcidiam*. Quod tamen intellige, quando hæres non sit, cui debita sit legitima. Quia quando hæc illi est debita, & testator tam multa fecerit legata, vt illi integram non reliquerit legitimam, poterit à legatis detrahere spectata singulorum proportione, donec legitimam sibi debitam impleat. Si verò hæres sit, cui iure non sit debita legitima, solum detrahere poterit vsque ad quartam præfatam bonorum, quam sibi reseruare valet, sicut in fideicommissis. Ita Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib. 2. c. 19. dubitat. 7. n.* 91. cum Syluestro (quem vide *versic. Quarto*, ibi: Et si pater, &c.) & cum Molina, *disputat.* 213. Legitima autem debetur filio *c. Raynutius*, § *fin. el 16. de Testamentis* Lessius, *num.* 90. Debetur etiam patri. Lessius *ibidem*, & Sa, *verbo Legitima, num.* 1. 22

Falcidia dicitur à Falcidio eius Authore, sicut *Trebellianica*, à Trebelliano, *Publiciana*, à Publio. Ita 23

Sebastia

Sebastianus Brant. *in expositione ff. Ad Legem Falcidiam, ex instituta, de Actionibus* §. *Alleg.* De hoc expressè noster Gratianus, *in Canone Quadam, el 6. distinct. 2.* ibi. Sub eodem Imperatore (Octauiano scilicet) Falcidius Tribunus plebis, Legem fecit, ne plus quis extraneis testamento legaret, quam vt quarta pars superesset hæredibus: ex cuius nomine Lex *Falcidia* est nominata. Hæc Gratianus. Libet Sebastiani præfati instructionem, pro vsu detrahendæ Falcidiæ recensere. Huiusmodi illa est.

24 Et antequam detrahatur *Falcidia*, detrahendum est prius ex patrimonio totum æs alienum: item funeris impensæ: item pretium seruorum manumissorum. Et de residuo patrimonij debent fieri quatuor partes: ita quod vna ex illis remaneat penes hæredem: de aliis tribus soluantur legata, vnicuique plus, vel minus secundùm quod testator voluit: & si plus sit legatum, quàm sint vires patrimonij: id est ante omnia deducitur, & postea *Falcidia* detrahitur. Vndè solet dici: Tunc defalcabis, cum per legata grauaris. Glossa, *in cap. Raynutius de Testamentis*. Hactenus Brant.

25 *Tertium*, quod circa substitutionem adnotatur *Fideicommissariam*, est, quod si iis, cui fideicommissum imponitur, fideicommissis hæreditatem exhaurientibus, sit ex ascendentibus, vel descendentibus testatoris, quibus legitima debetur, potest sic grauatus, ante omnia, suam detrahere legitimam. Sic Gordonus, *num.* 14. & Lessius, *num.* 90. vbi reddit hanc breuem, sed efficacem rationem. Quia legitima fideicommissis grauari non potest, nec legatis, & legitima detracta, de reliquo detrahere poterit quartam *Trebellianicam*, vti dictum est, & docet Lessius, *vbi proximè*, cum Çouaruuia, *de Testamentis, cap* 16. §. 11. *num.* 10. *ex cap. Raynutius*, & *ex cap. Raynaldus, eod. tit.*

26 Quanta autem sit legitima filiis debita, declarant Iurisconsulti ex *Nouell.* 18. *c.* 1. & *Authentico nouissima*, & *Cod. de Inofficioso Testamento*, Syluester, *in Summa, verbo Legitima portio, quæst.* 1. & Sa, *eodem verbo, num* 1. Verba Syluestri reddo.

Hæc debetur iure naturæ filiis, qui sine causa exhæredari non possunt: & eis mortuis debetur nepotibus, ex eis legitimè natis. Et huic nullum grauamen potest imponi per legata, aut fideicommissa; sed per debita tantùm. Non potest etiam imponi dilatio, vel conditio, aut modus; & si apponantur, habentur pro non adiectis, *dicta L. Omnimodo*, & *duabus sequentibus*. (scilicet) *Cod. de Inofficioso Testamento* Et hæc est talis. Si filij sunt quatuor, vel infra, debent habere tertiam partem; si quinque, vel vltra, debent habere medietatem. *Cod. de Inofficioso Testam. Authentico Nouissima.* Et intellige etiam partem, vel medietatem eius, quod eis deferatur ab intestato, vt notat Glossa, *in L. Si arrogator. De Adoptionibus*, & ibi Bartolus, pro hoc allegat *L. Papinianus*, §. *Quoniam autem ff. de Inofficioso Testamento*. Intellige detractis debitis si quæ essent. Pro quo facit Lex *Venisse, ff. de Verborum significatione*.

Hactenus Syluester, *in loco reddito*: qui *quæst* 8. quærit. Quid si filius institutus sit in minori parte? Et respondet. Et dico, quod nihilominus aget vsque ad supplementum. *Dicta L. Omnimodo.* Quia hæc legitima datur in bonorum subsidium de iure naturæ. Ita ibi præfatus Doctor, cui in omnibus consonat Emmanuel Sa, *dicto num.* 1. *& sequentibus.* Et *num.* 1. addit, quod debetur à matre filiis etiam naturalibus; non autem spuriis. Et quod debetur à filiis parentibus, & fratribus ex parte patris; vtrumque tamen si ipsi filij, filios non habeant.

27 Tandem pro Trebellianica, & Falcidia, ac pro substitutione Fideicommissaria, adnotare duxi, posse testatorem prohibere, ne Fideicommissarius hæres Trebellianicam, aut Falcidiam quartam detrahat. Ita Iacobus Gordonus, *in Theologia Morali, tomo* 1. *lib.* 4. *quæst.* 4. *cap.* 4. *num.* 14. & Lessius, *de Iust. & Iure lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 7. *num.* 89. vbi difficultatem excitat, & resoluit dicens. Petes. Vtrum testator possit prohibere, ne hæres detrahat Trebellianam? Respondeo, posse, vt docet Gomezius *suprà* (scilicet *tom.* 1. *cap.* 5. *num.* 11. Quia potest prohibere, ne hæres detrahat Falcidiam à Legatis, *Authentico, Sed cum Testator, Cod. ad Legem Falcidiam.* Ergo etiam ne detrahat Trebellianam à Fideicommiss. Consequentia probatur: quia in Iure Trebelliana, & Falcidia æquiparantur, ita vt ipsa nomina sæpè confundantur. Idem docet Couarruuias, *cap.* 18. (videlicet *de Testamentis*) *num.* 10. Hæc Leonardus Lessius.

28 Consultò prædicta omnia admonere operæ pretium duxi, vtpote apprimè necessaria ad nostræ conclusionis, & difficultatis propositæ intelligentiam. Habemus enim ex his, omnem substitutum verum hæredem esse, quomodocumque substituatur; siue enim quis in locum alterius, secundo, tertio, quarto, aut vlteriori loco hæres instituatur, siue vulgariter, siue pupillariter, siue exemplariter, siue breuiloquè, siue compendiosè, siue Fideicommissariè substitutio fiat, verus, & legitimus testatoris hæres efficitur. Vnde conclusio, nulla alia indiget probatione: cum Sepulchrum hærediuarium sit illud, quod quis acquirit in vim contractus, pro se, & pro omnibus hæredibus suis, siue æqualiter, siue inæqualiter instituantur, vti *disquisit.* 5. *num.* 34. dixi. Sed vt substituti in Ius, & dominium vtile succedant Sepulchri, adiicere prius debent hæreditatem, ob ea, quæ de hærede primario instituto, *disquisit* 6. *num.* 19. circa conclusionem secundam dixi: Non enim quoad hoc, maiori gaudet priuilegio substitutus hæres, quàm primarius.

DISQVISITIO VIII.

An Hæres Fideicommissarius, succedat in Ius, & dominium vtile Sepulchri testatoris?

BREVIARIVM.

Ius Patronatus.

An Fideicommissarius in Ius patronatus succedat. n. 7. 8.

Sepulchrum.

In Hereditarium Fideicommissarius succedit, non in Familiare, nisi sit de Familia. n. 1. & seqq.

CONCLVSIO

1 Fideicommissarius, & quilibet alius hæres substitutus, non acquirit ius, & dominium vsus Sepulchri familiaris, si de familia non sit testatoris, iure saltem Canonico attento; acquirit tamen illud si sit de familia.

Hæc conclusio, quo ad primam eius partem, fa-

ciÈ probatur. Quia ius Sepulchri familiaris acquiritur in vim contractus pro solis, qui sunt de familia illud acquirentis, vti dixi *in disquisit. 5. & 6.* sicut ius Sepulchri hæreditarij pro hæredibus. Ergo si hæres substitutus fideicommissariè, aut alio modo, si de familia non sit, dominium vtile Sepulchri familiaris, per substitutionem non acquirit.

2 Quoad secundam etiam, eadem facilitate probatur conclusio: quia Sepulchrum familiare, pro omnibus, qui sunt de familia maribus, & fœminis, hæredibus, & non hæredibus, fuit acquisitum. Ergo cum per substitutionem non amittat quis iura, ei competentia ratione agnationis, substitutus qui est de familia, acquiret ius, & dominium vtile Sepulchri familiaris.

3 In nostra, dubio procul, fuit sententia Franc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 2. disputat. 2. controuers. 5.* quatenùs *conclus. 4. pag. 33.* sic asserit. A Sepulchrorum iure Fideicommissarius excluditur, sed apud hæredem remanet, etiam vt quis in minima parte, hæres esset, & in iure vtique Patronatus, conclusio ista extenditur. *L. Quia perinde, ff. Ad Trebellianum.* Hæc ibi. Vbi satis manifestè primam nostræ conclusionis partem tuetur. Agit enim ibi de Sepulchro, quod ad hæredes spectat: & ait in illo Fideicommissarium non succedere, sed hæredes, esto inquam minima bonorum parte instituti sint.

4 Pro secunda autem nostræ conclusionis parte, faciunt sexta, & septima præfati Authoris. In sexta enim ita fatur. Sepulturæ ius, quod quis suæ familiæ constituit, spectat ad Filios, Nepotes, Pronepotes, & deinceps ad omnes natos, tam Masculos, quàm Fœminas, etiamsi essent emancipati, siue hæredes fuerint, siue abstineant: quod non procedit, quando Sepulchra acquisita essent pro se, & suis hæredibus, ac successoribus, & non aliis. Hæc ibi; in septima autem, quæ sequuntur autumat. In ius Sepulchrorum Substituti succedunt, vt Alexander *L. in Centurio, num. 44. de Vulgari, & Pupillari.* In qua vtique de Sepulchro Familiari asserit pertinere ad hæredes Substitutos, quod in quarta, Substituto denegauerat Fideicommissario, de Sepulchro Hæreditario.

5 Et quod dicta fuerit Samuellij mens, patet certè, quia cum benè sciret in quo saluaretur ratio Sepulchri Hæreditarij, & in quo Familiaris etiam ratio; & in quo vnum ab altero distinguatur, vti ex verbis eius, modo recensitis apparet, sibi esset contrarius, negando in quarta conclusione, vno ex substitutis, Fideicommissario scilicet, quod omnibus Substitutis in septima concedit, quod dici neutiquam potest. Præterquam quod ex contextu, & ordine doctrinæ, clarè colligitur Authoris intentio.

6 In eadem etiam fuit sententia (ni fallor) Gaspar Antonius Thesaurus, *lib. 1. quæst. Forensium, quæst. 10. num. 5. fol. mihi 43.* Quoad primam conclusionis partem, de Sepulchro Familiari, quando dixit. Ad hæredem autem Fideicommissarium, & obliquum, non transit ius Sepulchri. *L. Quia perinde, §. 1. Ad Trebellianum.* Et quoad secundam, dum sic fassus est. Quia restituta hæreditate, iura Sepulchrorum apud hæredem remanent. Imola, *in L. Si duo Patroni, eodem titulo.* Ripa, *in L. Centurio, n. 56. de Vulgari substitutione.*

7 Accinit Samuellio extendenti suam dictam conclusionem quartam, in materia Iuris patronatus, Augustinus Barbosa, *in cap. Ex litteris num. 7. de Iure patronatus*, vbi ait hoc ius non transire in Fideicommissarium, sed penes hæredem remanere. Et allegat Bartolum *in L. Quia perinde, §. 1. non semel citatam*, & Nicol. de Neapol. & Alexandrum *ibi, ff. Ad Trebellianum.* Couarruuiam, *Variarum lib. 2. cap. 18. versic. Quibus, & alia, sub num. 8.* Rochum de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, num. 20. & seqq.* Acostam, *in cap. Si pater, verbo Trebellianica, num. 4. de Testamentis, in 6.* & Molinam, *de Primogen. lib. 1. cap. 24. numero 4.* asserentem esse communem, licet ipse contrariam teneat.

Sed hæc communis, vt asseritur, opinio, magnam mihi difficultatem ingerit, ad dubitandum de illius veritate. Supposito enim quod substitutione Fideicommissaria facta, Fideicommissarius verè fiat hæres quartæ saltem partis hæreditatis, vti *disquisitione vidimus præcedenti, num. 20.* & quod omnes, & singuli hæredes, etiamsi in minima parte hæreditatis sint instituti, æqualiter, & in solidum in Ius succedant Patronatus (excepto tantùm effectu præsentandi,) vti latè manet probatum, *in disquisitione sexta, num. 2. 3. 11. 14. & 16.* videtur necessariò dicendum, Fideicommissarium, non minùs succedere, quàm substitutus Fideicommissarius, cui restituendæ sunt aliæ partes hæreditatis, in Ius patronatus, bonis testatoris annexum, succedit. Eo maximè, quia illud indiuisibile est, & bona sequitur. Vnde si filius hæreditati paternæ, cui annexum est Ius patronatus, renunciet, illud perdet. Quia transit cum vniuersitate bonorum, vt dictum est *in dicta disquis. 6. n. 12.* 8

DISQVISITIO IX.

Dominium vsus Sepulchri Familiaris, ad quos pertineat?

BREVIARIVM.

Beneficia.

Irrita, & reprobata est promissio Beneficij ante illius vacationem facta. n. 10.

Fœmina.

Sub Masculino comprehenditur in Legibus humanis, & diuinis. n. 9. 11. 12. 13.

In gerendis per vniuersitatem, vocandæ sunt Fœminæ innuptæ, & viduæ, si aliud tamen non ferat consuetudo. n. 12.

Alia vide verbo Ius patronatus: *& verbo* Sepulchrum.

Ius patronatus.

Fundatoribus, constructoribus, & dotatoribus Ecclesiarum Ius patronatus Iura concedunt. n. 9. 10. 13.

Ius patronatus, quod est de parentela, extraneo renunciari non potest. n. 6.

Fœmina, etiam priuatæ, & quæ Dignitates non sunt, Ius patronatus habere possunt. n. 10. 11. 12. 13. Et præsentare valent. n. 12. 13.

Tantum habet de Iure patronatus pauperculæ, quantum habet Rex. n. 12.

Pupillus, post septennium, si Ius habeat Patronatus, præsentare potest ad Beneficia. n. 11. 12.

Qui plures habet Patronorum voces, computando Patronos per stirpes, & non per capita, & qui maioribus iuuatur meritis, instituendus est. n. 13.

Omnes Filij, & Filiæ hæredes, etiam inæqualiter in parte

parte bonorum Patroni defuncti, vnius Patroni locum habent. n.13.

Qui hæres non est Patroni, in illius Ius patronatus hæreditarium non succedit. n.13.

Fœminæ innupta, aut nupta intra familiam, in Ius patronatus familiare succedunt. n.14.15.16.

Vocem habent in præsentatione, si aliud intentio fundatoris, aut consuetudo non ferat. n.15.

Donari potest Laico Ius patronatus de Episcopi consensu, & absque eo, Ecclesiæ, & cuilibet & Religioso loco. n.7.

Masculinum.

In Legibus humanis, & Diuinis Masculinum, Fæmininum comprehendit. n.9.11.12.13.

Sepulchrum.

Familiare Sepulchrum ad omnes de Familia pertinet. n.16.

Sepulchrum Familiare exhæredato non tollitur. n.1.2.6.8.16.

Non tollitur Familiare Sepulchrum hæreditati renunciantí. n.3.

Nullam dependentiam ab hæreditate habet Familiare Sepulchrum, aut cum illa connexionem. n.2.

Si ex iusto odio quis exhæredetur, Sepulchrum Familiare ei denegandum est. n.4.

Sepulchrum Familiare, & Hæreditarium differunt in hoc, quod Familiare acquirit quis pro se, & pro omnibus suæ Familiæ, ascendentibus, descendentibus, & transuersalibus, etiamsi hæredes non sint; Hæreditarium vero, pro se, & hæredibus. n.2.

Descendentes, in Sepulchro Hæreditario sepeliri possunt, etiamsi hæredes non sint, ratione coniunctionis sanguinis, & amoris, & humanitatis gratia; non autem in vim contractus, si quis pro se, & hæredibus tantum, aut etiam pro successoribus illud acquisiuit. n.2. *in fine*, & n.3.

CONCLVSIO I.

1 IVs Sepulchri Familiaris, exhæredato non tollitur. Hanc tenet conclusionem Franc. Maria Samuellius, *in sua Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuers.4. conclus.13. & 15. pag.32. ex L.1. & Lege cum fratrem, Cod. de His, quibus vti indignis auferuntur hæreditates. L. Quia perinde, ff. Ad Senatusconsultum Trebellianum.* Et reddens rationem ait. Quia hæres esse non desinit. *L. ex facto, §. Iulianus, ff. de Vulgari, & Pupillari substitutione, & §. Restitutum, Institut. de Fideicommissariis hæreditatibus.*

2 Sed hæc Samuellij ratio, non satisfacit. Quia Sepulchra Familiaria, nullam dependentiam ab hæreditate habent, aut cum illa connexionem. Et ideo per exhæredationem, cuiquam ex Familia, nequit ius acquisitum Sepulchri Familiaris tolli. Quæ vtique potissima ratio est, pro conclusione præfata firmanda. Fundatur enim in differentia, quæ inter Sepulchra Familiaria, & Hæreditaria reperitur. *Familiaria* namque sunt Sepulchra, quæ quis pro se, & pro omnibus suæ Familiæ construit; *Hæreditaria* verò, quæ pro se, & hæredibus. In illis ius habet quilibet de Familia: non solùm ascendentes, & descendentes à constructore, sed transuersales etiam, quamvis hæredes non sint, ius habent acquisitum in illis. In Hæreditariis autem, nullus ex Familia, qui hæres non sit, ius habet, præter liberos, & descendentes, vti Moronus vult, *responso 51. de Sepulturis, num.64.* dicens, quod istis, licet hæredes non sint, ius Sepulchri debetur; nisi mala mente (addit) exhæredarentur. Allegat Legem *si Sepulchrorum Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum. L. Familiaria, & L. sequentem, §. Sed & in vtroque, ff. eodem titulo.*

Sed ego non credo, quod huiusmodi descendentes, qui hæredes non sint, ius tale habeant in Sepulchro Hæreditario, nisi in contractu acquisitionis illius, id fuisset conuentum, expresséque cautum. Quia vti dixi *disquisit. 5. num.34.* vsus Sepulchri acquiritur per contractum cuiusvis, & obligatio regulari debet, per voluntatem, actu externo expressam. Per hoc tamen absolutè non excludo huiusmodi descendentes à Sepulchro Hæreditario, cum illis, aliàs illud debeatur ratione coniunctionis sanguinis, & amoris, & ob humanitatem, vti vbi proximè doctrinam limitaui, & modò videbimus.

Samuellius enim *dicto tract.1. disputat.5. controuers.1. conclus.15. pag.227.* ita ait. Filius renuncians hæreditati paternæ, tamen est sepeliendus in paterna Sepultura si adest, & si non adest, vbi eam sibi elegit, aut ea non electa in Ecclesia Parochiali. Nam quamvis filius renunciet hæreditati paternæ, non proinde renunciat coniunctioni sanguinis, & amoris, ratione cuius, vnio in eadem Sepultura debetur, *cap. Ebron, 13. quæst. 2. & L. vel quod, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Et *in conclus. 16. immediatè sequenti*, sic asserit. Filius quamvis exhæredatus, vel præteritus fuerit, adhuc tamen sepeliri debet cum patre, humanitatis gratia. *L. vel quod eodem, ff. L. si quis fuit hæres, eodem titulo.* 3

Addit tamen conformiter ad illud Moroni, *nisi mala mente exhæredarentur*: secus verò est asserendum, si ex iusto odio Testator id vetauerit, vt eadem Lex habet, *Vel quod.* Quia Testator (inquit) potest disponere de Sepulturæ iure, quod proprium est. Idem docuerat ipse Samuellius *disputat.1. eiusdem tractatus. controuers.4. conclus.17. pag.33. ex L. 3. §. si quis in hæreditarium, ff. de Sepulchro violato*, in hæc prorumpens verba. Testator iura sepeliendi prohibere valet, iusto odio commotus. Et *conclus.17. dicta controuersia 1. disputationis 5.* dicit. Pater, si crimine læsæ Majestatis damnatus sit, tunc in tali euentu, filius exhæredatus omnino à Fischo, à iure Sepulturæ etiam excluditur, vt habet *Lex 1. §. Interdum etiam, ff. de suis, & legitimis hæredibus.* 4

Ratio igitur fundamentalis conclusionis nostræ est, quæ sic formari valet. Sepulchrum Familiare debetur omnibus, qui sunt de Familia eius, qui familiare illud efficit. Sed exhæredatus per exhæredationem non desinit esse de Familia illius. Ergo ius Sepulchri suæ Familiæ exhæredato non tollitur. 5

Et confirmatur hæc ratio. Iuri Sepulchri Familiaris nemo renunciare valet in præiudicium eorum, qui de eadem sunt parentela, & Familia. Samuellius, *tract.1. disputat.1. controuers. 5. conclus. 18. pag.35.* & in simili de Iure patronatus, Rochus de Curte, *verbo Ipse, vel Is à quo, num.73.* Vbi sic ait; Sed circa hanc quæstionem, suboritur alia accessoria. Pone, quod Ius patronatus competat illis de parentela tantum: vtputa, quia in fundatione ordinatum sit: an vnus de parentela possit renunciare alteri extraneo ius suum? iste punctus non habet dubitationem. Vnde dic breuiter, quod non. Et ratio est, Quia Ius patronatus hoc casu competit conditionaliter, & qualificatiuè, scilicet illis de parentela. Vnde si aliquis non habet istam qualitatem, non potest esse Patronus. Ita concludit Dominus Cardinalis Florentinus, *in consilio suo 48.* incipit, *Quidam nobilis.* Hactenus Rochus. Tunc sic. Sed qualitas parentelæ, ratione cuius alicui competit ius Se- 6

pulchri

pulchri Familiaris, ei tolli nequit per exhæredationem. Ergo nec ipsum ius tolli potest.

7 Sed dices, Patronus renunciare potest Iuri patronatus in præiudicium descendentium, vel legitimorum hæredum. Archidiaconus, *in cap. Si Laicus unico, de Iure patronatus, lib. 6.* Geminianus, *ibidem.* Rota, *in antiquis, tit. de Iure patronatus, decis. vltima, in fine,* quæ incipit. *Quidam Laicus.* Alexander, *consil.* 13. quod incipit, *Omnipotentis Dei, colum. 3. in fine, & consil.* 18. incipit, *Attentis narratis, in 2. columna, & colum. 26.* incipit, *Ponderatis, colum. vltima, in tom. 5.* Paulus de Castro, *consil.* 154. quod incipit, *Circa præsentem casum, colum. vlt. circa medium,* quos refert Rochus de Curte, *vbi proximè, verbo ipso, vel ii à quo causam habuit, quæst. 33. num. 72.* Et Patronus alteri donare potest Ius patronatus, de consensu tamen Episcopi, quando Laico donatur, aut renunciatur, iuxta *dictum cap. Si Laicus,* & ibi Glossa, *verbo Consensu:* quia sine dicto consensu ibi dicitur, & decernitur donari benè, & efficaciter posse Ecclesiæ, aut Religioso loco cuicumque Rochus, *eodem verbo Ipse, vel ii, quæst. 17. num. 31.* cum Abbate, *in cap. illud prætereundum, el 8. de Iure patronatus,* cum Cardinale *ibi*, dicente hanc opinionem esse communem: & cum communi Doctorum, *in cap. Ex insinuatione, el 14. & cap. Cum sæculum el 13. eod. tit.* Et quod magis vrget, docet Calderinus, *in consil.* 19. quod incipit *Concessum,* sub eodem titulo *de Iure patronatus,* vti refert Rochus præfatus, *verbo sæpe allegato, quæst. 33.* videlicet, quod potest Patronus donare Ius patronatus alteri in præiudicium successorum, etiam quando Ius patronatus ipsum esset concessum pro se, & filiis suis masculis tantummodo. Nec in hoc casu, secundùm eum est necessarius consensus ipsorum filiorum, vel successorum. Cuius fundamentum est, quia ex tali concessione facta pro se, & filiis, transfertur ius gradatim de patre in filii Ergo stante primo gradu, cessat secundus. Allegat *L. Cum pater. §. pe. ff. de Legatis 2. & L. Peto, §. Fratre, eod. tit.* Et faciunt notata per omnes, *in L. Gallus, §. Quidam rectè, ff. de Liberis, & posthumis.* Et sic secundùm Calderinum, viuente patre, filius nullam potestatem habet. Vnde poterit pater alteri Ius patronatus donare in præiudicium filiorum, & successorum. Ergo à simili, benè poterit quis, in præiudicium filiorum, & successorum Ius Sepulchri extraneo donare, illique renunciare.

8 Huic obiectioni respondeo cum eodem Rocho de Curte, *in recensita quæst. 33.* dictam doctrinam procedere in eo, qui fundauit Ecclesiam (& idem à simili dico de eo, qui Sepulchrum construxit,) aut illam, vel eius Patronatum pro se, & hæredibus suis acquisiuit, per ea, quæ docet, cùm aliis à se allegatis, Alexander *in Consiliis suprà redditis,* maximè *in consilio 13. Omnipotentis Dei.* Et per id, quod Samuellius ait, *tract. 1. disput. 5. controuers. 1. conclus. 16. pag. 227.* scilicet, quod Testator potest de Sepulturæ iure, quod proprium est, disponere. Secus autem dicendum ait Rochus, quando quis acquisiuit Ius patronatus (aut Sepulchri, addo,) pro se, & suis, id est pro sua familia, per ea, quæ docent Alexander *loco citato,* Baldus, *in L. 3. ff. de interdictis, & relegatis.* Speculator, *in tit. de locato, §. Nunc aliqua, versic.* 144. Salycetus, *in L. 2. Cod. de Iure Emphyteutico,* & Iason *ibidem, colum. 83. versic. septimo quærit Salycetus.* Et ratio huius est. Quia vt latè *suprà, numero 2.* ostendi, eo ipso, quo Sepulchrum factum fuit Familiare, omnes de familia, ius Sepulchri ipsius acquisiuerunt, & sine traditione quidem ob ea, quæ dixi *in præludio huius Tractatus, num. 7.*

CONCLVSIO II.

IVs Sepulchri Familiaris retinent mulieres illius 9 familiæ, siue proximiores, siue remotiores illæ, Sepulchri constructori sint, quando Sepulchrum illud ad aliam transit familiam: siue fœminæ illæ, hæredes sint Sepulchri constructoris, aut illud, pro familia acquirentis, siue non.

Hanc tenet conclusionem Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 1. controuers. 4. conclus. 16. pag. 33. & disput. 5. controu. 4. conclus. 9. num. 27. pag. 236. ex L. Liberorum, ff. de Verborum significatione.* Et in simili, de Iure patronatus, tenet Rochus de Curt. *eod. tit. verbo Competens alicui, quæst. 1.* Quam multipliciter probat. *Primò,* quia iura concedunt Ius patronatus constructoribus, fundatoribus, & dotatoribus Ecclesiarum. *Can. Filius, 16. quæst. 7. cap. Quoniam, & cap. Nobis,* cum similibus, *de Iure patronatus.* Et licet videantur loqui per verba masculini generis, tamen masculinum comprehendit fœmininum. *L. Si ita scriptum, §. Si sub conditione, ff. de Legatis 2. L. prima, ff. de Verborum significatione. Can. Si quis suadente diabolo, 17. quæst. 4. iuncto capite Mulieres de sententia excommunicationis.* Pasqualigus, *de Sacrif. Missæ tom. 1. quæst. 481. num. 7. ex L. Qui duos mulos. ff. de Legatis 3. & L. Mancipia, Cod. de Seruis fugitiuis, & ex traditis per Tiraquel. de Retract. consanguinit. §. 1. gloss. 9. num. 180. & numero 204.* Bald. *in L. 2. Cod. de Iure Emphyteut.* Imola, *in cap. Potuit, in fine, de Locat.* Alexand *in L. Quod dicitur, num. 5. ff. de obligat.* Arias Pinel. *in L. 3. num. 23. Cod. de bon. mater.* & Iul. Clar. *lib. 5. recept. sentent. §. Emphyteusis, quæst. 32.* Quæ regula procedit, non de Lege humana solùm, sed etiam de Diuina, *cap. Maiores,* & *ibi* Panormitanus, *col. 2. el 3. de Baptismo:* vbi dicit menti esse tenendum. Abbatis verba, *sub num. 3.* huiusmodi sunt. Item nota hîc textum apertum, quod in Lege Diuina etiam masculinum concipit fœmininum. Ita apertè arguit hîc textus. Nam Christus dixit: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Et dicitur, quod per hoc includere voluit masculos, & fœminas. Non solùm ergo in Lege humana masculinum concipit fœmininum (scilicet in textibus ciuilibus, & Canonicis modo recensitis, quos etiam allegat Abbas,) sed etiam in Lege Diuina, vt hîc, quod tene menti. Hactenus noster Abbas Panormitanus.

Secundò probat conclusionem Rochus, *ex cap.* 10
Cum dilecta, el 16. & finali, de Concessione præbendæ,
in quo Honorius Papa Tertius, de Fœmina Ius pa-
tronatus habente, sic statuit. Cum dilecta in Christo ,,
filia Comitissa Flandrensis fecerit promissiones de ,,
non vacantibus beneficiis Ecclesiarum, in quibus ,,
Ius obtinet patronatus, & donationes eorum in ma- ,,
nibus posuerit alienis. Mandamus, quatenus ad irri- ,,
tum decernentes, inhibeatis eidem, ne similia de cæ- ,,
tero attentare præsumat. Hæc Honorius in Decre- ,,
tali illa, ex qua euidens est fœminam habere posse Ius patronatus: ac per consequens, Ius Sepulchri.

Nec valet dicere Ius patronatus, per hunc tex- 11 tum, posse habere Fœminam in dignitate constitutam; non autem ex eo sequi illud habere posse fœminam priuatam. Quia & hanc obtinere illud posse, docet Abbas in dictum *cap. Cum dilecta, n. 7.* Vbi sic inquirit, & resoluit. Sed quæro, quia textus hic solùm probat de muliere constituta, in dignitate, vt

possit

possit habere Ius præsentandi; quid dicendum in priuata muliere? Non recolo me legisse hoc in alio textu. Sed Domini de Rota, in quadam eorum decisione, sentiunt, quod idem. Et satis mihi placet. Quia Iura non distinguunt; sed ædificatori dant Ius patronatus, 16. *quæst.* 7. *& c. Filiis*. Et masculinum comprehendit in se fœmininum, *in L. Si ita, ff. de Legatis* 2. *& in c. Si quis suadente* 17. *quæst.* 4. *iuncto cap. Mulieres, de Sententia excommunicationis*. Huc vsque Abbas *num.* 7. *recensito, & sub numero* 9. *in fine*, sic ait. Et ex hac decisione infero ad primum quæsitum, quod si pupillus maior septennio potest præsentare. Ergo fortius mulier cum non possit dici actus virilis. Facit *cap. Dilecta de excessibus Prælatorum*. Et hoc nota benè. Hactenus Nicolaus Tudeschus, quem sequitur Rochus de Curte, *dicta quæst.* 1. & pro eadem sententia reddit Antonium de Butrio, & Imolam. Et ait subiicere Butrium, quod ita seruatur quotidie. Allegatque Rochus Rotam, *in decisione* 322. *de Iure patronatus*, quæ incipit. *Fuit dubitatum, vtrum valeret consuetudo*.

12 *Tertiò* probat conclusionem idem Rochus ex ratione ab Abbate *vbi proximè* tacta, scilicet, quod pupillus potest præsentare. Ergo & fœmina poterit à fortiori.

Quam conclusionem tenet etiam Glossa, *in Canon. Quoniam inuestituras, verbo Vel fœmina, el* 13. 16. *quæst.* 7. dicens. Argumentum, quod ad præsentationem fœminæ potest quis inuestituram consequi, vt extra, *de Iure patronatus, ex litteris*. Hæc Glossa.

Pro eadem conclusione recenset Rochus præfatus Ioannem Andream, Panormitanum, & alios *in cap. Nobis, de Iure patronatus*, Cardinalem Florentinum *in Clementinam Plures, quæst.* 6. *la* 2. *& final eod. tit.* Andream Barbatia, *in cap. Quanto, in fine de Iudiciis*, dicentem quod de Iure patronatus tantum habet paupercula, quantum Rex. Calderinum, *consilio* 4. *sub eodem titulo*, vbi decidit, quod relicto Iure patronatus fratribus suis hæredibus, & aliis eorum descendentibus masculis, quibus deficientibus ipsum Ius patronatus deueniat ad Episcopum: quod si ipsi hæredes moriantur ante testatorem, qui postea decedat relicta filia, quod ipsa filia succedat in Iure patronatus. Recenset & Innocentium, *in cap. Cum ex iniuncto, in fine, de Noui operis nunciatione*, dicentem fœminas virgines, & viduas vocandas esse in gerendis per vniuersitatem. Ex quo deducit Rochus Innocentij sententiam esse, quod si Ius patronatus vniuersitati competat, fœminas virgines, & viduas esse ad præsentandum vocandas; si tamen consuetudo illas non excludat. Quæ vtique consuetudo, si adsit, seruanda est. Et addit Rochus pro conclusione, aliquem non reperisse, contrarium tenentem.

13 Illam fulcit Panormitanus, *parte* 1. *Consiliorum, consilio* 54. *num.* 4. Vbi in sequentia prorumpit. Et ex his concludo ad casum nostrum quod cum illæ duæ filiæ dicti nepotis ex filio dicti Iacobi, scilicet Franciscina, & Christophora fuerunt hæredes vniuersales dicti Iacobi, alio hærede extraneo non apparente, argumento *in L. in suis, ff. de Liberis, & posthumis, & L.* 1. *Cod. de His, qui ante apertas tabulas hæreditatem transmittunt*, cum asserant se hæredes, argumento *in L. Gerit, & L. Pro hærede, ff. de acquirenda hæreditate*, debent ipsæ tenere locum vnius Patroni, scilicet Iacobi hæredis paterni, & si non apparent alij, qui possint legitimè docere se esse Compatronos, debent admitti præsentationes, (quæ fiunt) per istas Dominas: quia imputandum est legitimè non comparentibus: argumento *in cap. Dilecti, & cap. Cum nobis, & capite Scriptum, de Electione*, & per Ioannem Andream *in dicto cap. Querelam*. Et sic si non comparent, & doceant de Iure suo, & præsentant alium, instituendus est, qui habet plures voces Patronorum, computando Patronos per stirpes, & non per capita, modo prædicto, & qui maioribus iuuatur meritis, de quo dicendum, vt *dicto cap.* 3. *& cap. Cum autem, de Iure patronatus*. De Domina Matthæa filia dicti Simonis, non fecit seriosè specialem mentionem: quia habuit fratrem masculum: vnde ignoro, si pariter fuit hæres patris sui, cum dicto Francisco: Vnde si fuerunt hæredes patris, saltem in parte bonorum, debet admitti tanquam Patrona: quia omnes filij Simonis tenent locum vnius Patroni, vt patet per prædicta: nec est distinguendum inter masculum, & fœminam: & si fœmina est hæres, succedit in Iure patronatus, sicut masculus. Idem si construat, vel dotet, vt notat Ioannes Andreas *in cap. Nobis, de Iure patronatus*, & Ioannes de Lignano, *in Clementina* 2. *eodem tit.* per Federicum, *consil.* 16. Facit *caput finale, de Concessione præbendæ*. Secus dicendum, si dicta Domina Matthæa non fuit hæres patris, vel fratris.

Hæc omnia Abbas, qui licet de fœmininis hæredibus Patronorum loquatur, ita vt excludat à Iure patronatus eas, quæ hæredes Patronorum non fuerint; id tamen decidit in casu contingenti de Iure patronatus Hæreditario, vti ex illius apparet figuratione, & decisione. Neutiquam autem fœminas non hæredes à successione Iuris patronatus Familiaris excludere intendit, cum de eo minimè agat, & sola qualitas parentelæ sufficiat ad illud acquirendum, iuxta Fundatoris mentem, & Rochi de Curte, doctrinam, *verbo Competens alicui, sub q.* 1. *n.* 2. vbi in hæc prorumpit verba. 14

An autem quando Ius patronatus competeret illis de parentela, vt multoties vidi, fœminæ admittantur ad vocem dandam in præsentatione. Ego arbitror, quod si fœminæ non sunt nuptæ extra parentelam, quod vocem habeant: & pari modo, si nondum sunt nuptæ. Quia nihil est, quod obest. Si autem sunt nuptæ extra parentelam, hoc dependet à quæstione, *An fœmina nupta dicatur de domo, vel de parentela patris sui*? de qua habetur per Bartolum, *in L. quoties, Cod. de Priuilegiis Scholarium, lib.* 12. & aliquid per Baldum, *in L. Voluntas, Cod. de Fideicommissis*, & per Dominum Felinum Sandeum plenè, *in capitulo Super eodem, el secundo, in prima columna de Testibus*, & per Moderniores, *in L.* 1. *Cod. Vnde vir, & vxor*. Dic, vt in dictis locis concluditur. Considerenda tamen est hæc consuetudo, vt supra ad alium propositum dixi. Item considerandum esset in primis Fundatoris mens, per Iura vulgaria. 15

Hæc omnia Rochus de Curte, qui benè concludit; fœminas de parentela innuptas, aut nuptas quidem intra suam parentelam, Ius patronatus retinere Familiare. Et consequenter idem concludit in simili nostro casu de Iure Sepulchri: illud scilicet retinere, si sit familiare, omnes fœminas familiæ constructoris hoic proximiores, & remotiores, quamvis hæredes illius non sint, & Sepulchrum ad aliam transeat familiam. Quia (illius vtor verbis) nihil est, quod obest. Et quia consideranda venit mens Fundatoris, qui Sepulchrum, & eius Ius absolutè suæ constituit familiæ, ad quam, dubio procul, spectant Filia, Neptis, Proneptis, & deinceps 16

omnes natæ, ficut Filius, Nepos, Pronepos, &c. Et fic ad omnes illas, illofque, etiamfi emancipati fint, & non hæredes, Iura Sepulchri huiufmodi fpectant, vti benè Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. difputat.5.controuerf.4.conclus.9.num.27. pag.236.* cum Couarruuia *in cap. Rayantius,el 16. de Teftamentis*, & cum aliis penes ipfum. Et in fpecie de Iure Sepulchri idem Rochus de Cutte, *verbo In Ecclefia, quaft.6. num.15.* ibi. Dicunt enim præfati Doctores, quod tale Ius Sepulchrorum non tranfit ad hæredes extraneos, fed folùm defcendentes poffunt ibi fepeliri, etiam quod non fint hæredes. Supple etiam ad fœminas: ex eodem Doctore.

DISQVISITIO X.

An Legato acquiri poßit dominium vtile Sepulchri?

BREVIARIVM.

Axioma.

Conceffum cenfetur, quod non eft probibitum. n.1.

Epifcopus.

Defendere tenetur, & exequi vltimas teftatorum voluntates. n.6.

Circa vltimas aliorum voluntates ampliori non gaudet poteftate, quàm quilibet alius Summo Pontifice inferior gaudet. n.6.

Si abfque legitima caufa, fuper iuribus difpenfet tertij, nulla erit, & contra iuftitiam, ac iniqua difpenfatio. n.7.

Ius patronatus.

Abfque Epifcopi confenfu, poteft transferri Ius patronatus in Ecclefiam. n.2.3.4.

In Laicum, aut in Clericum, nomine proprio, transferri nequit, fine Epifcopi pravio confenfu; benè tamen illo interueniente. n.2.3 4.

Poteft legari Laico, & Clerico abfque previo Epifcopi confenfu; vt validum tamen fit eius Legatum, poftea faltem illum praftabit. n 1.2.

Ante Epifcopi confenfum, Ius patronatus legatum, penes heredem remanet. n.2.

Exigitur Epifcopi confenfus in tranflatione Iuris patronatus in Laicum, & in Clericum nomine proprio, vt ille in quem transfertur capax illius fiat, & vt aduertat Epifcopus, an interuenerit fimonia labes. n.3.

Legatum.

Donàtio quadam eft à defuncto relicta, & ab herede praftanda. n.2. & 4.

Sepulchrum.

In Sepulchro Familiari, quilibet de parentela, abfque traditione, in ipfa prima illius acquifitione, Ius acquifiuit, quo, fine iusta caufa, fpoliari à nemine valet. n.5.

Non poteft Epifcopus efficere vt Sepulchrum de teftatoris mandato pro certis perfonis conftructum, pro aliis deferuiat, nifi iufta exiftente caufa. n.6.

Qua non fuperueniente, nulliter, iniquè, & contra iuftitiam faciet. n.7.

Ius, & dominium vfus Sepulchri hareditarij, accedente Epifcopi confenfu, acquiri poteft a Clerico nomine proprio, & à Laico etiam, mediante legato. n.1.

Sepulchri autem familiaris Ius, legato acquiri nequit. n.5.6.7.

CONCLVSIO I.

IVs Sepulchri hæreditarij acquiri benè poteft le- 1
gato, fi accedat Epifcopi confenfus. Ita docent. Thefaurus, *qq.Forenfium, lib.1. q.10. num.5.pag.43.* ibi. Poteft tamen iftud Ius legari. Bartolus, *in L.3. ff. de Sepulchro violato.* Bertachinus, *de Epifcop. part.3. queft.13.* Hæc ille. Samuellius, *in Praxi de Sepultur.tract.1.difput.1. controu.4. conclus.12.pag.32.* cum Genuenfi, *in Praxi cap.109. num.2.* Lambertino, *de Iure patronat. lib.1. part.2. quaft.10. artic.3.* & Rocho, *eod. tractat. verbo, In Ecclefia, quaft.6.*

Hanc conclufionem probo à paritate, & à fimili, quod reperitur inter Ius Sepulchri, & Ius patronatus, de quo latè *fupra difquifit.3. huius Tractatus, num.21. & fequentibus.* Ius patronatus, accedente Epifcopi confenfu, licitè & validè legari poteft. Ergo etiam legari poteft Ius Sepulchri, accedente eodem Epifcopi confenfu, ita vt omne ius, & dominium, quod teftator habebat in Sepulchro hæreditario, mediante legato, in legatarium transferatur. Confequentia patet à dicto fimili. Argumentum enim à fimili ad fimile, validiffimum eft. Auguft. Barbofa, *in tract. locorum communium argumentorum iuris, loco 101. num.1.* cum Euerardo *in Topicis legalibus, loco 10.* Deciano *confilio 31. numero 47. volum.1.* Mafcardo *de Probationibus, conclus.1253. num.4.* & pluribus aliis, quos vt folet recenfet. Et rationem reddit, quia de fimilibus idem eft iudicium. *L. Non poffunt, & L.feq. ff.de Legibus, §. Rectè, Inftitut. Mandati.* Albertinus *in tractatu de Hareticis, quaft. 24. num.9.* Farinacius, *Fragmento criminali, part.1. Litt.E. n.188.*

Quod faltem procedit quoties in vtroque fimili eadem adeft ratio. Barbofa, *num.3.* Mafcardus, *numero 5.* Farinacius, *num.199.* & Menochius, *de Arbitrariis cafu 84. num.8. 9.* Et quando æqualis eft iuris difpofitio in vtrobique. Barbofa, *num.4.* cum Baldo, *confil.188. in fine, verfic. Non obftat argumentum, lib.1.* relato à Cardinali Tufcho, *tom.1. practicarum conclus. Litt. A. conclus.507. num.30.* In iure autem Sepulchri, eadem adeft ratio, ac in Iure patronatus: & eadem etiam adeft Iuris difpofitio: eum, iuxta axioma illud iuris. *Vbi eft eadem ratio, ibi eadem debet effe Iuris difpofitio*, Barbofa, *tract. de Axiomatib. Iuris, axiomate 197. n.3. ex L. illud, ff. Ad legem Aquiliam. L. Si poftulauerit, § 2. ff. Ad legem Iuliam, de Adulteriis. L. Quidam nummularios, ff. de edendo. L. Nauta, §. final, ff. Nauta, caupones. L. A Titio, ff. de Furtis. L. illud, Cod. de Sacrofanctis Ecclefiis, §. Si igitur inftituta, Quod cum eo*, Gloffa, *verbo Italia in caput 1. de temporibus Ordinationum, lib.6.* Abbate *in cap. Nihil, num.5. de Electione.* Decio, *confil.15. num.2. & confil.301. num.6. & 8.* Caldenno *confil.147.* aliàs *vnico, vt lite pendente, & confil.337. verfic. Sed pofito*, aliàs *confil.8. de Teftamentis.* Baldo, *confil.324. in fine, lib.5.* & Alexandro, *confil.75. num.3. & 4. lib.5. & confil.36. num.11. in fine, cum feqq. lib.6.*

Tum etiam, quia in iure nullibì eft exprefsè prohibitú legari ius Sepulchri, ficut nec Ius patronatus.

Ergo

Ergo in vim dispositionis Iuris, si hoc legati potest, poterit & illud. Et quidem vtrumque, ex quo non est legari prohibitum, legari licitè, & validè poterit, iuxta iuris axioma: *Prohibitum, quod non inuenitur, per Legem permissum censetur. L. Nec non 28. post initium*, ibi: Sed si Lex non prohibeat. Et §. *Quod eis*, iuncta Glossa, *verbo Prohibeant, ff. Ex quibus causis maiores. L. 2. ff. de Testibus, L. Mutus, ff. de Procuratoribus in §. Quaritur. L. Ab ea parte, ff. de Probationibus, L. Statuas, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum. Canon. Omnes*, & ibi Glossa, *3. distinct. Can. Sunt nonnulli, el 25. caus. 16. quæst. 1.* Glossa, *in Can. Consuluisti, verbo Superstitiosa, el 20. 2. quæst. 4. ex can. Lex diuina 27. quæst. 2.* & extra, *cap. Nuper, §. In secundo*, & ibi Glossa, *verbo Non retiauit, el 29. de Sententia Excommunicationis, cap. Cum illorum el 32. eod. tit.* iuncta Glossa, *verbo Interdicta*, Aug. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom. 193. verbo Prohibitum, num. 7.* cum Alciato, *responso 8. num. 18.* Bursat. *consil. 110. num. 27. libro 1.* Burgos de Paze, *consil. 8. num 3.* Bertazol, *de Clausulis Instrument. Claus. 2. Glossa 1. num. 5.* & aliis pluribus. Et concludit August. Barbosa, *num. 8.* dicendo. Quare in dubio, facienda est interpretatio, vt actus censeatur permissus, quando non reperitur prohibitus. Et pro hoc allegat Ancharanum *consil. 344.* Aym. *consil. 203. num. 2. lib. 1.* Mascardum, *de Probationibus conclusion. 1237. num. 2.* Menochium, *de Præsumptionibus, lib. 6. præsumpt. 162 num. 2.* & Ceuallos, *Commun. contra communes, quæst. 227.* Idem tenet Pasqualig. *de Sacrific. Miss. to. 1. q. 693. n. 11.* cum eisdem Mascat. Menoch. Zeuallos, *locis allegatis*, cum Anchatamo, & Crauetta, *consil. 203. n. 2. lib. 9.* postquam dixerat ex legibus modò recensitis, *ex cap. 1. de Translat. Prælat.* vbi Glossa, *verbo Non inuenitur, ex dicto cap. Cum illorum, & ex cap. Cum apud, de Sponsalibus*, quod in materia indifferenti, quod non est prohibitum, censetur permissum. Ita enim explicat Pasqualigus, & sequitur axioma prædictum.

Quod autem licitè, & validè posset Ius patronatus legato donari, etiam Laico de Episcopi consensu, patet à contrario sensu, *ex cap. Illud, el 8. de Iure patronatus*, vbi August. Barbosa, *à num 2.* qui *num. 4.* asserit consensum Episcopi non requiri ad translationem Patronatus ab vno Patrono alteri Compatrono, quod etiam docet *in cap. Ex insinuatione, num. etiam 4. el 14. eiusdem tit.* & vtrobique allegat Azorium, *Institutionum Moral. part. 2. lib. 6. cap. 20. quæst. 6.* & plures alios Doctores. Et *dicto cap. 8. n. 3.* loquendo de donatione non facta Compatrono sic ait. Et in omnem inuentum stante donationis effectuatione, præsumitur consensum Ordinarij interuenisse, Idem Barbosa, *de Officio & potestate Episcopi, parte 3. allegat. 71. num. 12.* in terminis de translatione Iuris patronatus ex legato, tenet post Abbatem fieri posse Laico accedente Episcopi authoritate vtriusque doctrinam reddere libet.

2 Panormitanus igitur, *in dicto cap. illud, num. 4.* sic ait. Secundo casu principali, cum concedit Ius patronatus, aut concedit generaliter concedendo Vniuersitatem aliquam, & tunc transit etiam in quemcumque, etiam sine authoritate Episcopi, vt *suprà eodem, ex litteris, & infra eodem. Cum saculum*; non tamen debet exprimere Ius patronatus. Vnde, si diceret: Vendo tibi talem villam cum Iure patronatus in ea existente, non valet venditio respectu Iuris patronatus: & de hoc vltimo, vide latiùs per Ioannem Andream, *in cap. 1. eod. tit. lib. 6.* Aut vult concedere Ius patronatus per se, aut in vltima voluntate, puta *legando*: & si hoc facit cum consensu Episcopi, indubiè tenet. Sed numquid valeat sine consensu Episcopi, dicam post Ioannem Andream, *infra eodem, cap. Cum saculum.* Aut vult concedere inter viuos: & tunc, aut Ecclesiæ, aut loco Religioso, & valet concessio etiam sine authoritate Episcopi, Textus videtur hîc *in versic. Licet.* Nam ille *versic.* Venit aduersatiuè ad præcedentia. Et paucis interiectis, alterum distinctionis membrum apponit; dicens. Aut vult concedere Laico, vel Clerico recipienti nomine proprio: & non valet concessio sine consensu Episcopi, argumento hîc, & *in dicto cap. 1.* à contrario sensu. Et hanc opinionem tenet Hostiensis. Ioannes Andreas. Sequitur Archidiaconus, *in dicto cap. 1. & 16. quæst. 7. Pia mentis.* Licet Innocentius, & quidam alij senserint contrarium; scilicet, quod Laico etiam posset concedere sine consenso Episcopi. Sed prima opinio communior, & verior. Hactenus Abbas *in dicto cap. 8.* in *cap. autem. Cum saculum num. 6. el 13. eod. tit.* in sequentia prorumpit.

Sed ex eodem verbo quæritur, nunquid possit transferri Ius patronatus titulo legati? Dicit hic Ioannes Andreas, quod quemadmodum Ius patronatus potest donari, ita & legari, quia legatum est quædam donatio à testatore facta, vt *instituta de Legatis, in principio.* Et ideò sufficit; quod si Ecclesiæ legetur, non est necesse interuenire consensum Episcopi sicut in donatione inter viuos, & dixi *supra eodem, illud.* Si autem legatur Laico, vel Clerico nomine proprio, debet interuenire consensus Episcopi, sicut in donatione. Dicit tamen hoc speciale fauore vltimæ volontatis, vt consensus Episcopi potest interuenire ex post facto. Sed consilium est, vt habeatur consensus, vel ante mortem testatoris. Sed Federicus, *consil. 222.* fuit in singulari opinione, quod possit transferri titulo legati sine consensu Episcopi. Quia Iura indistinctè dicunt, quod transfertur successione, nec distinguunt inter legatum, & hæreditatem. Nam is, qui ex legato, habet ex successione: Adducit etiam alias rationes. Et alij Doctores moderni communiter dicunt oppositum: & maximè Cal. qui dicit, quod ante consensum Episcopi, Ius patronatus consistit apud hæredem, quia ex ordinatione Laici Ius patronatus non potest in alium transferri. Quod mihi plus placet. Quia Iura loquuntur communiter de filiis, vel hæredibus, non autem de Legatariis, vt *in c. Filiis 17. quæst. 7. in capite 1. suprà eodem.* Hucusque magnus Nicolaus Tudeschus, in cuius verba: *Ex post facto*: sic ait Sebast. Saphia. Vide ad hæc omnia Dominos de Rota in simili quæstione, *decis. 17.* incipit. *Quidam, in titulo de Iure patronatus, in antiquis.*

Augustinus autem Barbosa sic ait, dicto loco, 3
de Potestate Episcopi, à num. 10. Quæ supra dicta, ad propositum nostrum accommodans, sic intellige: vbi Ius patronatus cum vniuersitate, siue hæreditate transfertur in hæredem, vel quia succedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat villa, seu castrum, cui Ius patronatus annexum existebat, tunc consensus Episcopi non requiritur. *Dict. cap. Ex litteris, cap. Cum saculum*, & ibi Abbas *de Iure patronatus.* Viuianus, *in Praxi Iuris patronatus, part. 1. lib. 4. cap. 1. num. 2.* In aliis verò casibus, in quibus Ius patronatus transfertur de per se, vel inter viuos ex contractu, aut donatione, distinguendum est inter translationem, quæ

fit in Ecclesiam, vel locum Religiosum; & illam, quæ fit in Laicum, ita vt ex contractu in Ecclesiam, vel locum Religiosum, valeat Iuris patronatus translatio, sine Episcopi consensu, *cap. illud, de Iure patronatus, cap. vnic. eod. tit. lib.6.* Viuianus, *tom.1. communium opinionum, lib.1. tit.4. numero 9. pag.*167. Stephanus Gratianus, *disceptat. forensium cap.*177. *num.*3. Suarez, *dicto lib.4. de Simonia cap.*28. *num.*15. Viuianus, *dicto lib.4. cap.1. num.16. in 2. editione.* Si autem fiat translatio in Laicum, non valet sine Episcopi consensu, *dict. cap. vnico. à principio*, à contrario sensu. Manticà, *decis.* 86. *num.*5. Facioacius, *par.1. Recentiorum, decis.*686. *num.*3. Viuianus, *dicta p.1. lib.1. cap.1. num* 24. Idem est si ex vltima voluntate Ius patronatus transferatur ex titulo particulari, puta ex legato: quia si legetur Ecclesiæ, non requiritur consensus, qui tamen accedere debet, si Laico fiat, vel Clerico recipienti nomine proprio. Abbas, *in dicto cap. Cum sæculum, num.6. & in dicto cap. illud, num.4. de Iure patronatus.* Viuianus, *dicta part.1. lib.4. cap.1. n.5. aliàs n.*18. secundùm nouam impressionem.

Hactenus Augustinus Barbosa, qui *num.*13. reddit rationem ob quam Episcopi requiratur consensus in tali Iuris patronatus translatione. Vt aduertat scilicet Episcopus, an interuenerit simoniæ labes. Ex Panormitano, *in dicto cap. illud, num.6.* Vel; quia sicut in fundatione cum dicto consensu ex gratia fit capax Iuris patronatus Fundator, ita in translatione per hunc Episcopi consensum inducitur eadem capacitas in eum, in quem fit translatio. Sic Barbosa, ex Viuiano, *vbi proximè, n.6. & 7.*

4 Ratio denique, qua ex Ioanne Andrea Nicolaus Tudeschus suprà vtitur, ad probandum Ius patronatus posse legato transferri, potissima est ad nostram primam conclusionem probandam, pro qua sic ex illa argumentor. Qui ius Sepulchri, & dominium vsus eius habet, potest illud alteri inter viuos donare. Ergo omne illud ius, & dominium in eumdem, vel in alium titulo transferre legati. Antecedens patet: quia vti *in præludio huius Tractatus, num.*1. diximus, dominium, est ius super rem, ad omnem eius vsum sublatis impedimentis. Sed per consensum Episcopi aufertur vnicum impedimentum prohibens donationem iuris Sepulchri. Ergo, qui hoc ius, & dominium vsus Sepulchri habet, illud alteri inter viuos donare poterit, de Episcopi consensu. Hunc enim supponit antecedens, sicut exprimit conclusio. Consequentia etiam patet: quia legatum, est quædam donatio à testatore facta, vti probat Abbas *ex institutа de Legatis*, & asserit Sebastianus Brant *in expositione tituli, ff. de Legatis*, dicens. est legatum, donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda: vnde solet dici:

O puer, hoc dictum tu credas esse legatum.
Quod si donatum, vel à testatore relictum.

CONCLVSIO II.

5 IVs, & dominium vtile Sepulchri Familiaris, legato acquiri non potest, & à testatore in Legatarium transferri.

Hæc conclusio fundatur, in differentia reperta inter Sepulchrum Hæreditarium, & Familiare. Quæ in hoc consistit, quod Hæreditarium, sine præiudicio eorum, qui sunt de familia, liberè potest testator, tanquam partem hæreditaris propriæ, cuius est dominus, hæredi in testamento relinquere, aut Legatario, sicut & quamlibet aliam rem suam; quod neuriquam facere potest de Sepulchro ab alio facto Familiari. Hæc enim dispositio in præiudicium cederet parentelæ, si extra eam fieret institutio, aut legatum: siquidem ex vi constructionis Sepulchri pro familia, præcisè, & absque traditione, quilibet de agnatione ius in Sepulchro acquisiuit, iuxta doctrinam *in præludio huius Tractatus traditam, numero 7.* quo, sine iusta causa, legitima, à nemine spoliari valet: ab eo maximè, qui Sepulchrum illud non construxit.

Quæ quidem ratio magis elucesceт, vrgebitque amplius, in conclusione firmanda, si ostenderim, neque Episcopum efficere posse, vt Sepulchrum de testatoris mandato constructum, pro certis personis tantum, verbi gratia pro Sacerdotibus tantum, pro Doctoribus tantum, & sic de similibus, (quod asserit Samuellius *in praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuers.7. conclus.9. & 15.*) pro aliis etiam deseruiat, sine iusta, & legitima causa superueniente. Vrgebit inquam amplius: quia Episcopus ampliori non gaudet potestate circa vltimas voluntates, causa iusta deficiēte, quam quilibet alius Summo Pontifice inferior. Quod sic ostendo. Voluntas vltima testatoris impleri debet: & Episcopus tenetur illam defendere, & exequi, *cap. si hæredes*, & ibi Panormitanus Abbas, *num.7. el 6. de Testamentis, cap. Ioannes*, vbi Augustin. Barbosa, cum aliis, *numero 1. el 19. eod. tit.* Ergo non poterit Episcopus, Sepulchrum de testatoris mandato constructum pro aliquibus, absque iusta, & legitima superueniente causa, disponere vt pro aliis deseruiat. 6

Secundo. Quia iniuria fieret illis, pro quibus fuerat constructum Sepulchrum, si causa deficiente legitima aliis deseruiret. Sed Episcopus contra ius tertij iniquè, & nulliter procedit sine iusta causa dispensando. Ergo ista deficiente, nequit Episcopus disponere, vt pro aliis deseruiat Sepulchrum, quam pro his, ad quorum tumulationem, de testatoris mandato, illud fuerat constructum. 7

DISQVISITIO XI.

An Patronus Ecclesiæ, vel Capellæ, simul Ecclesiæ, aut Capellæ Patronatu, dominium vtile Sepulturæ acquirat, priuatiuè quoad alios?

BREVIARIVM.

Sepulchrum:

Ex Iure patronatus, quod quis acquirat in Ecclesia, aut Capella, ex fundatione, constructione, vel dotatione, non acquirit ius Sepulchri priuatiuè, quoad alios. n.1. & 2.

Vt tamen ius illud Sepulchri acquirat, sufficit tacita Episcopi licentia: & quando illa intelligatur adesse, declaratur. n.2.

CONCLVSIO.

EX Iure patronatus, quod quis in Ecclesia, aut Capella habet, ob eius fundationem, constructionem, aut dotationem, non censetur acquisiuisse ius Sepulturæ, priuatiuè quoad alios. 1

Hanc

Hanc conclusionem tenent August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. numero 9. pag. mihi 69. & num. 13.* ex Rota, *decis. 308. numero 2.* apud Farinacium, *part. 2. in posthumis, tomo 4. Recentiorum, num. 3. & 4. & in Toletana Capellaniæ, & Sepulturæ, 27. Iunij, de Anno 1616.* coram Vbaldo, & Lambertino, *de Iure patronatus, part. 1. lib. 1. quæst. 11. artic. 13.* Aloysius Riccius, *in praxi, part. 1. resolut. 39. num. 9.* quem, & Rotam *in Auentonens. concessionis Capellarum, 13. Ianuarij de Anno 1587.* coram Litta, recenset, & sequitur Ioannes Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat. 1. §. 2. num. 25. pag. 14.* Franciscus Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 4. conclus. 7. pag. 31. & controuers. 8. conclus. 5. pag. 41.* qui etiam allegat Rotam in Burgensi Sepulturæ, 9. Decembris, 1605. coram Ottembergo, & coram Lancellotto, 5. Maij, 1603. & in Pampilonensi Sepulturæ, 15. Decembris, 1606. coram Ludouisio, qui fuit in Summo Pontificatu Gregorius XV appellatus, *decis. 283. & 1. part. diuersorum, decis. 222.* Innocentium, *in cap. 1. de Sepulturis,* Abbatem, *in cap. Certificari, eod. tit.* Archidiaconum, *in cap. de Pactis, lib. 6. & in Clementinam Dudum, §. Huiusmodi, de Sepulturis.* Genuensem, *in praxi, cap. 40. numero 17.* Gratianum, *part. 2. Disceptationum Forensium, cap. 240. fol. 38.* & alios.

2 Samuellij verba, *in dicta conclus. 7.* ista sunt. Ius Sepulturæ, minimè censetur acquisitum priuatiuè quoad alios, ex Iure patronatus, quod quis in Ecclesia habet. Hæc ibi. Et *in conclusione 5. citata,* ita fatur. Capella alicui concessa, etiam cum Iure patronatus, non intelligitur Ius concessum sepeliendi, nisi de eo mentio expressa sit; sed sufficit Domini Episcopi tacita licentia, quæ est intelligenda, quando scilicet Sepultura est in loco patenti, & Episcopus non contradicit: & præsertim, si dicta Capella, vbi est Sepultura, ab eo fuerit visitata. Hæc Doctor præfatus, cui prædictus consonat Ventriglia *loco citato,* dicens ex Rota, & ex Riccio, *vbi proximè,* quod concessa simpliciter Capella, non dicitur concessum Ius Sepulturæ. Et addit. Sed si Patronus in loco patenti dictæ Capellæ foderet Sepulturam, Episcopo non contradicente, præsumeretur licentia tacita. Hæc Ventriglia.

DISQVISITIO XII.

An dominium vtile, & Ius Sepulchri, priuilegio transferatur?

BREVIARIVM.

Sepulchrum.

Ius, & dominium vtile Sepulchri, quod familiare non sit, aut hæreditarium, priuilegio acquiri potest. n. 1. & seqq.

CONCLVSIO.

1 Priuilegio acquiri potest dominium vtile Sepulchri. Istam docet Franc. Maria Samuellius, *in sua praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 5. conclus. 19. pag. 35.* cum Rocho de Curto, *de Iure patronatus, verbo. Ipse, vel is, à quo causam habuit, n. 23. & verbo in Ecclesiam, n. 13.* cum Lambertino, *eod. tract. lib. 1. q. 2. art. 3. part. 2.* & aliis.

2 Duas rationes tangit Samuellius, vt probet conclusionem cum eis. *Prima,* est fundata in similitudine, quam habet Ius Sepulturæ, cum Iure patronatus: nam multa (inquit) quæ procedunt cum Iure patronatus, etiam procedunt in Iure Sepulturæ. Quibus verbis duo insinuat. *Primum,* Ius patronatus priuilegio acquiri posse: quod expressè docet Ferdinandus Castrus Palaus, *parte 2. operis Moralis, tract. 13. disputat. 2. punct. 2. numero 10.* cum Azorio, *institutionum Moral. part. 2. lib. 6. cap. 19. quæst. 12.* Et nemo id negare quibit, iure, & ratione ductus. Quia cum Papa liberam habeat in Beneficiis administrationem, potest hoc onus, ob Ecclesiæ bonum, aliquibus imponere Beneficiis, sicut imposuit fundantibus, construentibus, & dotantibus Ecclesias, honorem Patronorum, dicto oneri oppositum.

Ius patronatus acquiri potest priuilegio.

Papa liberam habet administrationem in Beneficiis.

3 Quod si petas, An hoc priuilegium concedere etiam possit Episcopus? Respondeo, quod non, cum eodem Palao *dicto num. 10.* post Panormitanum, *volum. 2. Consiliorum, consilio 106.* incipit. *Christi eiusque Matris præsidio, num. 4.* ibi: Præterea; in dicta diuisione fuit Ius patronatus concessum quibusdam Laicis, qui nec construxerunt; nec fundauerunt, nec dictam Capellam dotauerunt. Ergo eis tale Ius per Episcopum non potuit concedi, præsertim cum dicta Capella esset iam constructa, & dotata tempore concessionis dicti Iuris patronatus. Nec enim potest Episcopus rei sacræ, sine causa legitima, hanc seruitutem imponere, vt notat Glossa *in dict. cap. Pia mentis, 16. quæst. 7.* & Ioannes An. *in cap. 1. de iureiurando,* & Innocentius *super Rubricam eiusdem tituli.* Facit, quod leg. & no. *in cap. Cum dilectus, de Consuetudine, & cap. 2. de iudiciis.* Hæc Abbas, quem præter Palaum sequitur August. Barbosa, *de officio. & potest. Episcopi, parte 3. allegat. 70. num. 25. pag. mihi 191.* vbi ait Ius patronatus non posse competere ex concessione, & priuilegio Episcopi, *cap. 2. de Rebus Ecclesiæ non alienandis, lib. 6.* Rebuffus, *in praxi Beneficiorum, part. 3. Signatura, verbo Nec non Iuris patronatus, numero 3.* Nicol. Garcia, *de Beneficiis, part. 5 cap. 9. numero 28.* Viuianus, *in Praxi Iuris patronatus, part. 1. lib. 2. cap. 5. num. 22. in 2. editione,* quia non potest concedere sine Papæ authoritate, Ius patronatus super Ecclesia libera. Caldercinus, *consil. vltimo, de Iure patronatus.* Nequit enim sine legitima causa, rei sacræ hanc imponere seruitutem.

Episcopus non potest alicui Ius patronatus concedere, qui nec fundauit, construxit, aut dotauit Ecclesiam, aut Capellã.

Nequit sine causa legitima, rei sacræ seruitutem imponere.

4 *Secundum,* quod Samuellius insinuat, in verbis *suprà,* ex eo redditis, est, priuilegio etiam acquiri posse Ius, & dominium vtile Sepulchri: id enim sine dubio dicere voluit, dum dixit: nam multa, quæ procedunt in Iure patronatus, procedunt in Iure Sepulchri. Supponit dari Patronum ex priuilegio. Ex eoque infert, dari posse & Ius Sepulchri.

5 *Secunda* ratio à Samuellio, pro conclusione fundanda tacta est, quia Ius Sepulchri præscribi potest. Quæ certè ratio, optimè illam probat. Quia sicut à consuetudine ad priuilegium valet argumentum, *cap. Cum contingat, el 13. de Foro competente,* ibi: Nisi fortè, ij quibus delinquentes ipsi deseruiunt, *ex indulgentia, vel consuetudine* speciali, iurisdictionem huiusmodi valeant sibi vendicare: Vbi Bernardus, ait. Nota, quod *priuilegium, & consuetudo*

Ius Sepulchri potest præscribi.

Argumentum à consuetudine ad priuilegium valet, & à priuilegio ad consuetudinem.

tudo detogant Iuti communi, & in criminibus. Item solus Episcopus cognoscit de criminibus in diœcesi sua commissis, de Iure communi, nisi *consuetudo, vel priuilegium* sit in conttarium, & in terminis docet Barbosa *tract. locorum communium argumentorum Iuris, ex eodem cap. Cum contingat*, & Flaminio Parisio, *de Confidentia beneficiali, quæst.* 38. *numero* 17. dicens à Consuetudine ad Priuilegium valet argumentum, quia per Consuetudinem introduci potest, quicquid per Priuilegium concedi valet. Cardin. Tuschus, *tom.* 2. *Practicarum conclusionum, Litt. C. conclus.* 808. & è contra, valet à Priuilegio ad Consuetudinem argumentum, quia quod potest Priuilegium, potest Consuetudo, Oldradus, *consilio* 146. *in fine, & consil.* 172. *in principio.* Vtrumque Barbosa, *loco* 25. *numero* 2. *& loco* 88. *numero* 1. ita à præsctiptione ad ptiuilegium, valet argumentum. Præscriptio enim, & consuetudo æquipatantur, ita & valeat argumentum à Præscriptione, ad Consuetudinem, quia quicquid potest præscribi, potest per Consuetudinem induci. Barbosa, *ubi proximè, loco* 84. *numero* 1. cum Oldrado, *dicto consil.* 172. *in principio*, incipit. *Quia omnes*, & cum Tuscho, *eodem tomo* 1. *Litt. A. conclus.* 507. *numero* 7. Optimè igitur concludit Samuellius, acquiri posse ptiuilegio, Ius Sepulchri, quia illud præscribi potest.

Argumentum. à præscriptione ad priuilegium, valet Valet à priuilegio ad consuetudinem.

Consultò addidi in Summario: *quod Familiare non sit, aut Hæreditarium.* Quia qui de Familia sunt, vel Hæredes respectiuè, Ius habent in Sepulchris, quæ sine aliquali ipsorum iniuria, & præiudicio, extraneo concedere nemo potest.

DISQVISITIO XIII.

An Dominium vtile Sepulchri, vendi possit, aut donari cum vniuersitate bonorum?

BREVIARIVM.

Beneficia.

Qui Ius aliquod ad beneficium habet, simoniam committit, si pretio oblato, vexationem redimere intendit. 14.16 & 19.

Ius patronatus.

Per se vendi non potest Ius patronatus, absque labe simonia. n.5.6.7.

Si per se vendatur, Ecclesia remanet libera à Iure patronatus. n.4.

Qui vendit per se Ius patronatus, si est particularis persona, excommunicandus est: si autem Vniuersitas, debet interdicto feriri. n.4.

Quando dicatur vendi per se. n.7.

Committitur etiam simonia, quando simul venditur cum rebus, quibus est annexum, si in emptione, mentio fiat de ipso Iure patronatus, aut si vendi, vel emi intendatur. n.11.

Item simoniaca est venditio si res venditur maiori pretio eo, quod annexum habeat Ius patronatus. n.7.

Quando cum rebus, quibus est annexum Ius patronatus, ipso expresso venditur, valet venditio quoad res ipsas solum. n.13.

Licitè, & validè venditur cum vniuersitate rei aut rerum, quibus est annexum. n.3.6.7.

Actio ad Ius patronatus vendi non potest. n.14.

Donari potest Ius patronatus cum vniuersitate bonorum. n.20.

Regula.

Vtile, non debet per inutile vitiari. n.13.

Sepulchrum.

Ius, & dominium vtile Sepulchri vendi potest cum vniuersitate bonorum. n.1. & seqq.

Non potest vendi, per se absque simonia. n.5.

Si vendatur per se, venditor Iure, quod habebat in Sepulchro priuatur. n.4.

Si res, cui Ius, Sepulchri est annexum, maiori pretio vendatur ratione huius annexionis, simonia committetur. n.7.

Actio ad Sepulchrum, sine simonia labe, vendi non potest. n.14.

Donari potest Ius Sepulchri cum vniuersitate rei, aut rerum, quibus est annexum n.20.

Simonia.

Quoties res maiori venditur pretio, eo quod sacra sit, simonia committitur. n.7.

Qui actionem habet ad rem sacram, v.g. ad Beneficium, ad Ius patronatus, ad Sepulchrum illam vendens, simoniam admittit. n.14.

Qui dictam habet actionem, pretio redimens vexationem, ne ab illius consequutione impediatur, simoniam committit. n.14.16.18.

Vniuersitas.

Vniuersitas rei, vel bonorum, quomodo intelligatur. n.7.8.

Hæreditas, vniuersitatem continet. n.9.

Vniuersitatem continent omnia alicuius bona. n.10.

CONCLVSIO.

IVs, & dominium vtile Sepulchri vendi potest cum 1
vniuersitate bonorum.

Ita docent Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tractat.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 4. *conclus.* 12. *pag.* 32. qui allegat Genuensem, *in Praxi, cap.* 109. *num.* 2. & Lambertinum, *de Iure patronatus, lib.* 1. *part.* 2. *quæst.* 10. *artic.* 3. Ac Rochus de Curte, *eod. tractat. versic. in Ecclesia quæst.* 6. & alij.

Et in simili de Iure patronatus, tenet conclu- 2
sionem Augustinus Barbosa, *in cap. Ex litteris, numero* 5. *de Iure patronatus*, vbi cum pluribus, quos recenset, docet Ius patronatus transire in emptorem vendita hæreditate, fundo, aut Palatio in quo illud existit. *Et de Officio, & potestate Episcopi, parte* 3. *allegatione* 71. *num.* 33. *&* 34. vbi in sequentia prorumpit.

Quarto modo transfertur Ius patronatus de vno 3
in alium per venditionem veræ vniuersitatis, in qua sit patronatus, vel cui inseparabiliter adhæreat. *Cap. Ex litteris, de Iure patronatus*, Spinus *in Speculo testamentorum, glossa* 4. *num.* 111. Suarez, *lib.* 4. *de Simonia, cap.* 28. *numero* 12. *cum sequentibus, & à numero* 18. Surdus, *de Alimentis, tit.* 9. *quæst.* 12. *numero* 27. *&* 28. Viuianus, *in Praxi, de Iure patronatus*,

tronatus, *lib.4. cap.5. partis primæ.* Menochius, *de Præsumptionibus lib.3. quæst.90. numero 25.* Couartuuias, *lib.1. Variarum, cap.13. numero 3. & 4.* Gregorius, *L.68. verbo Tal villa, tit.18. part.3.* Cenedus, *ad Decretales, collectanea 5.* Menochius, *consil.90. numero 118. & 125.* Molina, *de iustitia, tractat.2. disputat.620. numero 6.* Rota in vna Toletana Iuris præsentandi, secunda Iunij, 1612. coram Illustrissimo Patriarcha Manzanedo, apud Farinacium, *part.2. tom.1. decis.399.* Nicolaus Garcia, *dicto cap.9.* (*de Beneficiis* scilicet, *part.5.*) *numero 19.* Nam Ius patronatus vendi, seu alienari potest sub bonorum generalitate. Caldas Pereyra, *de Renouatione emphyteusis, quæst.21. numero 53.* Suarez, *dicto cap.28. numero 12. & 17.* Ceuallus, *Communium contra communes, tom.4. quæst.897. à numero 559.* Hactenus Barbosa, *in præcitata allegatione*, qui *p.2. lib.2. de iure Ecclesiastico, cap.10. n.18.* etiam docet vendi posse Ius patronatus, modo iam dicto.

4 Consultò dictum est, posse vendi Ius patronatus: *cum vniuersitate bonorum*: & *sub bonorum generalitate*: & idem *de Iure Sepulchri*: quia de per se, neutrum vendi potest. Nam tunc (ait Barbosa, *dicta allegatione numero 35.*) iure suo priuatur, & Ecclesia remanet libera. *Cap. Quia Clerici*, & ibi Glossa, & Abbas, *numero 6. de Iure patronatus.* Et si personæ singulares vendiderint, excommunicari debent; si autem Vniuersitas, interdicenda est, ex Concilio Tridentino, *sess.25. in Decreto de Reformatione, cap 9. ad medium*, ibi. „Nec dictum Ius „patronatus, venditionis, aut alio quocumque titulo „in alios contra Canonicas sanctiones transferre „præsumant; si secus fuerint, excommunicationis, & „interdicti pœnis subiiciantur: & dicto Iure patrona„tus, ipso iure priuati existant.

5 Et meritò vtroque Iure priuatur venditor, Patronatus scilicet, & Sepulturæ, si per se illud vendat. Quia in huiusmodi venditione, simoniam committit, vti benè docent Azorius, *Institutionum Moralium, part.2. lib.6. cap.20. quæst.8. colum.mihi 745.* Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract.6. examine 2. cap.2. numero 17. 23. & 25.* Eligius Bassæus, *tom.1. verbo Simonia III. numero 2.* cum D. Thom. *2. 2. quæst.100. artic.4. ad 3.* Suarez, *de Religione, lib.4. cap.14. numero 17.* Syluestro, *in Summa, verbo Simonia, quæst.11.* Paulo Layman. *lib.4. tractat.10. cap.8. numero 37.* Aragone, *2. 2. quæst.100. artic.4. ad 3.* & Syluio etiam *2. 2. quæst. 100. art.4. conclus.2.* Hos allegat Doctores Bassæus, pro simonia contracta à venditore iuris Sepulchri. Pro contracta à venditore Iuris patronatus, recenset Barbosa, *vbi proximè, numero 35. caput De Iure, el 16. de Iure patronatus*, Azorium, & Suarez *locis modo redditis*, Viuianum, *de Iure patronatus, part.1. lib.4. cap.5. numero 5.* & Rebuffum, *in Commentario ad L. Coniunctionem, 29. ff. de Verborum significatione, versic. Item si vendatur, pag.169. in principio.* Illos sequitur Barbosa, *loco citato*, qui *in dicto cap. De Iure, numero 5.* sic ait. Notatur ad hoc, quod pretium datum pro emendo Iure patronatus, nec emptor, nec venditor habere debet, sed Ecclesiæ tribuitur, cui ob simoniam illata fuit iniuria, vt per Zabarellam, & Panormitanum, *in præsenti*, Lambertinus, *lib.1. part.2. quæst.5. artic.6.* Viuianum, *dicto lib.4. cap.5. numero 9.* Vide Abbatem, *num. sequenti.*

Pretium datū pro emendo Iure patronatus, ad Ecclesiam pertinet patronatam.

Quæ certè doctrina iam tradita, benè in omnibus consonat Abbati, *in dicto cap. De iure*: qui in primis docet, quod licet Ius patronatus transeat cum vniuersitate vendita, iuxta *caput Cum sæculum, el 13. eod. tit.* per se tamen vendi neutiquam potest. Disparitatis rationem reddit. Quia quando venditur vniuersitas, pretium pro re temporali constituitur, non autem pro Iure patronatus, quod accessoriè in tali venditione se habet: & si de eo principaliter ageretur, sicut de re temporali, cui est annexum, non illud transferret venditor in emptorem, vti notat Ioannes Andreas *in cap. Si Laicus, vnico, eodem tit. lib.6.* tunc enim pretium constitueretur pro ipso Iure patronatus quod spirituale est. In quo duplex considerat inconueniens Abbas. *Primum* quod æstimaretur Ius patronatus, res æstimabilis pretio. *Secundum*, quod committeretur simonia: quia sicut ista committitur in merè spirituali, ita in annexo, vt probatur *in cap. Quæsitum, de rerum permutatione, & in cap. Præterea, de Transactionibus.* Deinde docet, quod simonia ipso iure, contractum impedit, ex Glossa, *dicto in cap. De Iure, verbo Irritum.* Et denique, excitata quæstione, quis debeat habere pretium dictæ simoniacæ venditionis Iuris patronatus? Respondet: quod illud non pertineat ad emptorem, ex quo fuit in mala fide, & emit contra prohibitionem capituli, argumento *in L. Si fundum, Cod. de Euictionibus, in L. Quemadmodum, Cod. de Agricolis, & censitis, lib.11. & in cap. De hoc, de simonia.* Quod neque pertineat ad venditorem asserit: quia ex iactura emptoris locupletari non debet, vti habetur *cap. 48. de Regulis Iuris, libro 6.* per hæc verba. *Locupletari non debet aliquis, cum alterius iniuria, vel iactura.* Et concludit, quod illud pretium restitui debeat Ecclesiæ, cuius erat Patronus, qui ius illud vendidit, & cui facta fuit iniuria in illius venditione. Allegat Vincentium, *Canonem, Si quis in atrio 17. quæst 4.* dictum *cap. De hoc autem, el 11. de simonia* vbi Glossa, *verbo Restituant, & Authentic. de Sanctissimis Episcopis.* 6

Simonia committitur in spirituali annexo.

Simonia ipso iure irritat contractum.

Regula locupletari non debet, &c.

Etsi dicta sufficerent pro illustranda conclusione proposita, operæ pretium duxi pro maiori illius dilucidatione doctrinam Ioannis Azorij ex recensito loco reddere. Inquirit igitur ibi Doctor iste: Quomodo Ius patronatus vendi queat? & respondet sic. Respondeo in primis, per se vendi non posse absque simoniæ labe. Porrò tunc per se vendi videtur, vel quando venditur separatum, & diuisum à re, in qua constitutum est: vt si Patronus venderet ius, quod habet nominandi Clericum, absque fundo, agro, villa, vel possessione, in qua est Patronatus: vel quando quis Ius patronatus venderet vna cum ea re, sed plus pretij exigeret, & acciperet pro ea re, quia in ea hæreat Ius patronatus. Simoniæ enim crimen admittitur, cum quis vendit Calicem, vestem, aut rem aliam sacratam maiori pretio, ob id, quod sacrata sit; aut si vendat Sepulturæ locum ampliori pretio, ex eo, quod locus ille ius habeat Sepulturæ sacrum. Ius tamen Patronatus vendi potest cum vniuersitate rei, in qua est constitutum, videlicet cum villa, castro, hæreditate, dotali fundo, vel alia re, quæ non singula corpora, sed corporum vniuersitatem, *hoc est aliqua iura contineat*; dummodò nullum maius pretium pro ea re accipiatur, eo quod Ius patronatus, habeat. *Cap. Ex litteris, & cap. Cum sæculum de Iure patronatus.* 7

Dicitur

8 Dicitur Ius patronatus vendi cum vniuersitate rei, quia venditur cum tota ea re, in qua est vniuersitas. Vniuersitas verò in præsenti loco intelligitur, cum res aliqua non solum est particularis, sed continet in se non tantum corpora rerum, sed etiam Iura vniuersitatis. Abbas, *in cap. Ex litteris, de Iure patronatus, num.* 10. *&* 11. Et cum ea res ex toto in emptorem transit, transferuntur etiam seruitutes, onera, iura, & actiones ad eam pertinentes. Patronatus enim, non cuicumque rei certæ inest, sed rei vniuersitatem bonorum habenti: velut villæ, Castro, Monasterio, Ecclesiæ, Conuentui, Seminario, Ciuitati, Prouinciæ. Hæc enim habent Iura vniuersitatis. Hactenus D. Azorius, qui immediatè subiungit, proponit, & soluit nonnulla dubia, scitu digna.

9 *Primum* est, An hæreditas contineat vniuersitatem? Cui respondet sic. Continet: quia hæreditas, est quid vniuersum. *L. Bonorum*, 2. *ff. de Verborum significatione. Et L. Hereditas, ff. de Petitione hereditatis.*

10 *Secundum*, An omnia bona alicuius, vniuersitatem contineant? Quod resoluit dicens. Innocentius, & Ioannes Andreas, *cap. Ex litteris, de Iure patronatus*, negant; & Abbas *in eo capite, num.* 12. affirmat, & probat *ex L. Bonorum*, 2. *ff. de Verborum significatione.* Vbi Azorius approbat Abbatis placitum. Tum, quia in vltimo illud refert loco. Tum, quia pro illo probationem adducit, & nullam pro contrario recenset, nec insinuat quidem.

Comment. aliam appo(nit) hic Doctor, quam in vltimo recens. loco.

11 *Tertium* tandem dubium est, An tuto res cum Patronatu vendatur, cum quis, ita vendit. Vendo tibi villam, aut vendo Castrum, & eius patronatus, quod in eo habeo: aut sic. Vendo tibi villam, aut Castrum cum omnibus, quæ in eis sunt seruitutibus, oneribus, & actionibus. Vel sic. Vendo tibi villam cum Iure patronatus ad eam pertinenti?

Resolutio est. Quidam negant, huiusmodi venditionem valere: quia tunc venditur etiam Ius patronatus. Quare isti volunt, solùm fas esse sic pacisci. Vendo tibi villam, aut Castrum Cornelianum.

Aliis verò videtur, tuta conscientia venditionem hanc fieri posse, dummodo venditor in animo non habeat vendere Ius patronatus. In foro tamen iudiciali venditio hæc, tanquam simoniæ labe infecta, irrita, & inanis censebitur. Nam venditor, ex suis verbis, Ius patronatus vendidisse crederetur.

12 Hæc omnia Ioannes Azorius. Ex quibus habemus, quid in similibus quæstionibus de venditione bonorum, quibus ius Sepulturæ inhæreat, respondendum sit. Ius enim patronatus, similitudinem habet, cum Iure Sepulturæ. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 5. *conclus.* 19. Nam multa (inquit,) quæ procedunt cum Iure patronatus, etiam procedunt cum Iure Sepulturæ. Plures ego ipse adduxi similitudines, *tract.* 4. *disquisit.* 3. *à num.* 22.

13 Sed inquires. Vendit quis villam, aut rem suam, cui adhæret Ius patronatus, aut Sepulturæ dicens: Vendo tibi villam, & Ius patronatus Ecclesiæ illius, vel etiam Ius Sepulturæ, quod in illa habeo, eritne inualida venditio villæ, sicut Ius patronatus, aut Sepulturæ venditio? Et idem inquires de vendente domum, & Ius Sepulturæ, quæ illius ratione in Ecclesia habet.

Respondeo venditionem villæ, & domus validam esse, licet non valeat Iuris patronatus, & Sepulturæ venditio. Ita resoluit Aug. Barbosa, *dicta allegat.* 71. *num.* 36. cum Rebuffo, *in commentario ad Legem Coniunctionem, la* 29. *ff. de Verborum significatione, versic. Item si vendatur, pag.* 169. *in principio.* Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is, à quo, num.* 52. & cum Viuiano, *in simili tract. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 12. Et ratio, me iudice, duplex est. *Prima*, quia venditio villæ, aut domus, &c. etiamsi simul æquè principaliter cum iure vendatur spirituali, nullo iure decernitur nulla, sicut decernitur Iuris spiritualis venditio, siue seorsim, siue insimul, directè, seu æquè principaliter fiat. *Secunda*, quia venditio de per se rei, cui annexum est Ius illud spirituale, valida est seorsim facta. Ergo valida etiam erit si simul, & æquè principaliter cum Iure spirituali res illa vendatur. Patet consequentia: quia vtile, per inutile non vitiatur: ita decernente Bonifacio Papa Octauo, *cap.* 38. *de Regulis Iuris lib.* 6. illius verba reddo. Vtile, non debet per inutile vitiari. Vbi Ioannes Andreas, illius libri ordinarius Glossator, *verbo Vtile*, plura cumular scitu dignissima.

Quod si iterum petas. Poteritne principaliter 14 vendi actio ad Ius patronatus, ad Iusve Sepulturæ, quam quis habet, quamuis Ius ipsum vendi nequeat? Respondeo quod non, cum eodem Barbosa, *ibidem, num.* 37. qui allegat Aloysium Riccium, *in Praxi rerum fori Ecclesiastici, resolut.* 193. Et probatur à simili, de eo, qui habet actionem ad Beneficium, seu Ius ad illud de eo scilicet, qui electus, præsentatus, aut postulatus iam est, non autem confirmatus, institutus, vel qui collationem ei factam acceptauit. Huiusmodi enim non potest oblato pretio, vexationem redimere ab his, qui possunt obesse, & prodesse ad consequendum, vel non, Ius in re Beneficij, confirmationem scilicet, institutionem, aut collationem illius, vti benè Leonard. Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.* 2. *cap.* 35. *dubitat.* 18. *num.* 106. *ex cap. Matthæus, el* 23. *de Simonia*, cum communi Doctorum. Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract* 6. *examine* 2. *cap.* 4. *num.* 30. Ibi. Ante ius acquisitum in beneficio, vel alia re spirituali, non licet redimere vexationem, quæ ius acquirendum impedit. Eligius Bassæus *tom.* 1. *verbo Simonia V. num.* 5. Idem docet; dictum tamen limitando, eorum respectu tantum, qui non solùm obesse possunt, sed etiam prodesse ad ius acquirendum. Nam qui nondum (inquit) habet ius in re, potest oblato pretio redimere vexationem ab his, qui solùm possunt obesse (iniustè intelligo) siue vi, siue fraude obsint, siue muneribus, & precibus apud electores, vel collatorem. Allegat dictam Decretalem *Matthæus*, Franciscum Suarez, *tom.* 1. *de Religione, lib.* 4. *cap.* 50. *numero* 19. 20 *&* 28. ac Bonacinam, *de Simonia, disputat.* 1. *quæstione* 6. *puncto* 5. *num.* 4.

Hæc Bassæi limitatio intellecta de vexatione 15 iniusta, seu de facto facta, non autem de Iure consonat doctrinæ Glossæ *in dicto cap. Matthæus* prout illam intelligit ibi Abbas, *num.* 4. dicens Si ergo datur pecunia contradicentibus de facto, non committitur Simonia, secundùm Glossam. Et pro hoc facit, quia videretur electus potius redimere vexationem suam, quàm emere aliquid spirituale.

Ipse tamen Abbas, cum Innocentio absolutè docet, 16 sicut

ficut Escobar, & alij Moderni Doctores docent, quod ante acquisitionem Iuris, nullam licet redimere vexationem, siue illa sit Iuris; siue facti; siue iusta, siue iniusta. Innocentius hîc tenet contrarium (inquit Abbas) dicens, quod ante confirmationem non debet dari pecunia, siue contradicat de Iure, siue de facto: argum. *in c. Significasti, suprà de Electione.* Et hoc dictum placet mihi; quia pro Iure quærendo non est licitum dare pecuniam etiam ad redimẽdam vexationem; secus pro Iure quæsito, ad hoc quod notatur *in cap. Dilectus, infra eodem.* Nam videtur pecuniam dare, vt liberius possit consequi istud ius spirituale. Sed quando est iam ius consequutum, & vexatur in eo, tunc pecunia propriè datur pro vexatione: & nota hoc dictum Innocentij. Hæc Panormitanus. Vtraque sententia, satis probabilis est: & in praxi tuta.

Simonia non est, redimere vexationem, qua patitur circa spirituale consequutum.

17 Præter iam dicta docet Bassæus, *dicto numero* 5. ex D. Thom. 2.2. *quæst.* 100. *artic.* 2. Caietano, *in Summa, de Simonia, quæst.* 3. & Nauarro, *in Manuali, cap.* 23. *num.* 102. quod qui habet ius in re beneficij, per confirmationem, institutionem, vel liberam collationem, potest pretio redimere vexationem, si forte aliquis illum à possessione capienda impediat: quia possessio, secundùm se, non est quid spirituale, sed id habet ex titulo, cuius vi capitur: vnde non dat pretium pro re spirituali. Quæ certe doctrina, valde, ni fallor, consonat vltimæ propositioni, quam ex Abbate, *numero præcedenti* recensui.

Simoniam non committit, qui beneficium obtinuit, si, ne impediatur à possessione capienda, pretio redimat vexationem.

18 In materia Iuris patronatus, aduertit Barbosa in *capite Cum essem, num.* 3. *el* 12. *de Simonia*, cum Valerio Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentiæ, lib.* 23. *numero* 267. *versic. Committo*, quod si illud litigiosum sit, non potest vlla ex partibus, citra Simoniam, cum Causidico pacisci, seipsum præsentaturum, vt causam sedulo, & cum diligentia agat. Et meritò quidem, quia pro Iure quærendo, iuxta sententiam, & verba. Abbatis non est licitum dare pecuniam, etiam ad redimendam vexationem: & consequenter pro præsentatione ad beneficium, peti non licet agentia, & solicitudo litis, quæ pecunia æstimabilis est.

Simoniam Committit Patronus litigiosus, pactum cum causidico faciens de illo præsentando, si sedulo, & diligenter causam agat.

19 Primæ conclusioni, eiusque probationi finem imponendo, recensere duxi, quod in præcitato *capite Matthæi* habetur, quod quidam à maiori parte Capituli electus, cum pauci contradicerent; consensit, vt vni ex electoribus contradicentibus daretur pecunia vt quiesceret: ne scilicet se opponeret eius confirmationi. In quo casu, Papa iudicauit eum Simoniam commisisse, & beneficium dimittere debere. Et huius ratio supra est tacta, videlicet: quia quando datur aliquid ei, qui prodesse queit, censetur illum inducere ad non opponendum, quod Iure posset inducere, opponere, & ad præbendum consensum, & ita sibi viam sternere directè, & propriè ad dictum beneficium.

CONCLVSIO II.

20 Dominium vtile Sepulchri donatione, cum vniuersitate rei, de vno in alium transferri potest, consentiente tamen Episcopo.

Hæc conclusio, sicut & prima, locum habet in Sepulchro Hæreditario; non autem in Familiari, & pro agnatione acquisito, ob ea, quæ dixi *disquisit.* 3. *numero* 5. & sæpe alibi. Illam tenet Samuellina, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 5. *conclus.* 15. *pag.* 35. per hæc verba. Ius Sepulturæ, per donationem omnium bonorum transfertur licet donatum sit spirituale, donatio namque valebit, Domino Episcopo consentiente. Hæc ille. Pro qua, & sequentibus conclusionibus illius controuersiæ, allegat Rochum *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is à quo, num* 23. 30. 37. 65. 72. & 89. & *verbo In Ecclesia, num.* 13. & Lambertinum, *eodem tract. lib.* 1. *quæst.* 2. *artic.* 3. *parte* 2.

21 Et probatur conclusione à simili de Iure patronatus: hoc enim bene potest consentiente Episcopo donari, *capite Ex insinuatione el* 14. *de Iure patronatus*, & ibi Abbas, *num.* 5. ibi. In contrarium facit secundùm Ioannem Andream: quia remittere est idem quod donare, vt in *c. Veniens, de Testib.* si ergo Compatronus remittit ius suum (in casu scilicet illius capitis, *Ex insinuatione.*) Ergo illud donat, & per consequens debet interuenire consensus Episcopi. Hactenus Abbas Barbosa *ibidem, n.* 2. & *de Iure, & potest. Episcopi, allegat.* 71. *n.* 20. & vtrobique plures recenset pro nostra præmissa. Ergo idem poterit facere, qui dominium habet vtile Sepulchri, donare scilicet illud de consensu Episcopi. Et quidem, absque donatione rei alterius, cui annexum sit hoc ius, si similitudo in hoc etiam currere debeat, vt credo currere debere. In casu enim dictæ Decretalis *Ex insinuatione*, nihil amplius inuenio donatum, quàm Ius patronatus.

Remittere, idem est, quod donare.

DISQVISITIO XIV.

An Dominium vtile Sepulchri transferatur in locatione perpetua vniuersitatis bonorum, in concessione illorum in Feudum, Emphyteusim, & Pectam?

BREVIARIVM.

Beneficia.

Si Parochiani habent Ius patronatus, non possunt præsentare conductores domorum in Parochia existentium, sed illarum Domini, nisi aliud consuetudo ferat. n. 5.

Ius patronatus.

Transit tum vniuersitate bonorum, si specialiter non excipiatur. n. 2. & 6.
Transit in Feudatarium. n. 3. 5.
Transit etiam in Emphyteutam. n. 1. 5.

Locatio.

Dominium directum, aut vtile non transfertur in conductorem temporalem. n. 3. 6.
Transfertur tamen dominium vtile in locatione perpetua. n. 3.

Sepulchrum.

Dominium vtile Sepulchri Hereditari transfertur in locatione perpetua vniuersitatis bonorum, & in concessione in Feudum, Emphyteusim, & Pectam. n. 1. & 4.

CONCLVSIO.

1 IN locatione perpetua vniuersitatis bonorum, & in concessione illorum in Feudum, Emphyteusim, & etiam in Pectam, cum eadem sit omnium ratio, Ius, & dominium vtile Sepulchri Hæreditarij transfertur.

Hanc conclusionem tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 1. controuerf. 5. conclusi. 16. & controuer. 6. concl. 4. In primo* enim loco sic ait, *pag.* 35. Ius Sepulturæ comprehenditur per locationem perpetuam vniuersitatis. Et in posteriori, *pag.* 36. in sequentia prorumpit. Donato fundo, Sepulturæ Ius censetur in illo donatum esse, quando aliundè ad illud accedi nequit, sicut etiam, data vniuersitate bonorum in Feudum, etiam donatum intelligitur Ius Sepulturæ: & pari modo de concessione facta in Emphyteusim. Allegat vtrobique Rochum de Curte, & Lambertinum, *in eodem tract. de Iure patronatus,* Rochum *pro conclus. 16. in verbo Ipse vel is à quo, num.* 23. 30. 37. 65. 72. & 89. *& in verbo In Ecclesia, num.* 13. & *pro conclus. 4. in dicto verbo Ipse, vel is, num.* 11. Lambertinum autem recenset *pro conclus. 16. lib. 1. part. 2. quest. 2. artic. 3. & pro 4. in eisdem lib. part. & quest. articulo 1. & 7.*

2 Idem in simili de Iure patronatus docent Glossa *in cap. Ex litteris, ei 7. de Iure patronatus,* vbi etiam Panormitanus, *num.* 1. Azorius, *Institutionum Moral. part. 2. lib. 6. cap. 20. quest. 11. & 12.* qui testatur de communi Doctorum, *in cap. Cum seculum.* Barbosa etiam, *de Offic. & Potestate Episcopi, part. 3. allegat. 71. num. 4.*

In lemmate *dicti capit. Ex litteris,* sic lego. Ius patronatus consistens in aliqua vniuersitate temporalium, transit cum ipsa vniuersitate, etiamsi vniuersitas transeat quoad vtile dominium, nisi Ius patronatus specificè sit exceptum. Quod vtique lemmatis dictum, bene comprobat textus ipse de locatione ad firmam (id est quoad dominium vtile, vti exponit infra Barbosa,) militi factam de Villa, cui annexum erat Ius patronatus. In formatione autem casus ita ait Glossa. Nota, quod Ius patronatus transit cum vniuersitate, nisi specialiter excipiatur.

3 Azorius autem, licet *in quest.* 11. asserat non transferri Ius patronatus in locatione rei, cui illud inhæret, loquitur de locatione temporali, cum dicat conductorem dominium directum non acquirere, nec vtile: ex quo videtur asserere in locatione illud transferri perpetua, cum negari nequeat vtile dominium acquiri per illam. Quod ex dictis ab isto Doctore *in quest. 12. immediatè sequenti* illustratur. Sicut enim rei venditæ (inquit) dominium directum in emptorem transit, sic vtile dominium in Feudatarium. Ergo patronatus (infert) Ius, quod est quoddam rei commodum, in Feudatarium transfertur.

4 Et *in cap. 25. quest 18. eiusdem libri,* satis bene se explicat P. Azorius. Inquit enim ibi: An penes conductorem sit potestas Beneficia conferendi? Et respondet sic. Conductorem accipimus eum, qui ad certum tempus conducit omnes annuus prouentus ad Episcopum pertinentes. Respondeo, minimè: quia non omnia Episcopi Iura conducit, sed redditus annuos. Ita Sclua, *de Beneficiis, part. 2. quest. 9.* Hæc Azorius. Expende verba *ad certum tempus.* Expende etiam rationem. In locatione enim temporali, certi scilicet, & determinati temporis, vniuersitas Iurium non transfertur. Non vtique transit res ex toto in conductorem, cum omnibus scilicet seruitutibus, oneribus, Iuribus, & actionibus ad eam pertinentibus: in quibus omnibus, collectiuè sumptis, consistit vniuersitas, de qua in hac propositione: *Ius patronatus vendi potest validè, & licitè cum vniuersitate rei, vel bonorum;* iuxta veram eiusdem Azorij doctrinam, quam recensui, *disquisit. 13. num.* 8. Cum igitur dominium vtile rei, transeat in Feudatarium, in Emphyteutam, & in locatorem perpetuum (non enim potest Dominus rei sic locatæ, ea vnquam vti,) & Ius patronatus consistens in vniuersitate temporalium, transeat cum ipsa vniuersitate, etiam si hæc solum quoad dominium vtile transeat, vti *num.* 2. Vidimus, dici debet, etiam in sententia Ioannis Azorij, quod Ius patronatus, & Ius etiam Sepulchri transferatur in locatione perpetua vniuersitatis rei, seu bonorum: cum vtrumque Ius, pars sit dictæ vniuersitatis.

Barbosa denique, *dicta allegatione 71. & num. 4.* 5
Expressè docet in Feudo, & in Emphyteusi Ius patronatus transferri. Et allegat Iosephum Ludouicum, *tom. 3. communium opinionum, tit. de Iure patronatus; conclus. vnica, versic. Acquiritur etiam, pag. 534. colum.* 2. Cenedum, *ad Decretales, collectanea 5. num.* 10. & Viuianum, *de Iure patronatus, parte 1. lib. 4. cap.* 6. resoluentem cum Panormitano, *in cap. Querelam, num. 19. de Electione,* quod si Parochiani debent præsentare, Parochum, cum non debent præsentare conductores domorum in Parochia existentium, sed Domini locatores, qui habent Ius patronatus ex præsumpta fundatione, constructione, seu dotatione; nisi consuetudo sit in contrarium.

Sic Viuiani resolutionem recenset Barbosa: quæ 6
certè dicto Azorij, *in dicta quest.* 11. consonat, asserentis, non transferri locationis ratione Ius patronatus; locationis scilicet temporalis. Et quod ista fuerit Augustini Barbosæ mens, ex eo constat, quod ipse *in cap. Ex litteris, num.* 1. docet. Sic enim ait ibi. Ius patronatus transit cum vniuersitate, nisi specialiter excipiatur, etiamsi vniuersitas detur conductori ad firmam: id est quoad vtile dominium. Hæc ille, *dicto capite, el 7. de Iure patronatus.*

DISQVSITIO XV.

An in donatione vniuersali bonorum causa dotis, Ius Sepulchri transferatur?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

In donatione causa dotis bonorum, quibus annexum est Ius patronatus, Ius ipsum donatur. n. 1. & 2.

Ius Sepulchri.

Cum bonis, quibus annexum est Ius Sepulchri, causa dotis donatis, illud transfertur. n. 1. & 2.

CONCLV

CONCLVSIO.

IN donatione vniuersali bonorum causâ dotis facta, Ius Sepulchri illis annexum simul donatur, & transfertur.

Hanc tenet in terminis Samuellius, *In Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 5. conclus.* 16. dicens: ac dos data cum bonorum vniuersitate, transire facit Iura Sepulturæ. Allegat Rochum de Curte, *de Iure patronatus*, & Lambertinum, *in locis pro conclusione precedentis disquisitionis recensitis.* Et in simili de Iure patronatus illam tenet August. Barbosa, *in cap. Ex litteris, el 7. eod. tit.* cum Palatios, *in cap. Per tuas de Donationibus inter virum, & vxorem*, §. 43. & Bacea, *de Decimatutorum, cap. 23. num. 19. & tract. de non meliorandis filiabus, cap. 26. num.* 1. Ipse Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 71. num* 38. dicens, procedere de Iuris patronatus translatione, quando Villa, vel Castrum datur in dotem, & dictum Ius est villæ, aut Castro annexum. Et recenset Tiraquellum, post leges connubiales, *glossa 9. num.* 7. Molinam, *de Primogen. lib. 1. cap. 24. num.* 3. Menochium, *consilio 66. num.* 27. Petrum Barbosam, *in L. Diuortio, §. Si vir, à num. 55. ff. soluto Matrimonio.* Perez, *in L. 1. tit. 6. lib. 1. Ordination. pag.* 144. Azeuedum, *L. 9. num. 4. tit. 6. lib. 1. noua recopilationis, & L. 7. num. 2. tit 3. lib. 6.* Viuianum, *de Iure patronatus, part. 1. lib. 4. capite 7. num.* 6. Nicolaum Garcia, *de Beneficiis, part. 5. cap. 9. à num.* 149. Et Cardin. Manticam, *decis. Rota* 140.

Et ratio conclusionis est, quia Ius Sepulchri, sicut & Ius patronatus, est accessorium rei, cui est annexum, & non potest illam non sequi, nisi specificè sit exceptum, iuxta dicta *disquis. 14. num. 2. & 6.* Et quia aliàs res non donaretur cum vniuersitate, si quidem istà consistit in re ipsa cum omnibus seruitutibus, oneribus, Iuribus, & actionibus ad eam pertinentibus, vti eadem diximus disquisit. numero 4.

DISQVISITIO XVI.

An in publicatione bonorum, quibus Ius Sepulchri annexum est, hoc cum illis transferatur?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Probabile est Ius patronatus annexum rei publicatæ, seu confiscatæ, cum eadem re transire in Fiscum Ecclesiasticum, & non in Laicum confiscantem. n. 1. *Probabilius tamen est, transire etiam in Fiscum Laicum.* n. 2. 3. & 4.

Sepulchrum.

Probabile est, Ius Sepulchri, rebus confiscatis per laicum adhærens, cum ipsis rebus in Fiscum non transire. n. 1. *Probabilius est, transire.* o. 2. 3. & 4.

CONCLVSIO I.

PRobabile est, quod in publicatione bonorum, 1
Ius Sepulchri, seu dominium vtile Sepulturæ eis adhærens, ad Fiscum Ecclesiasticum transeat, non verò ad Laicum.

Hanc conclusionem tenet in terminis Fran. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuer. 5. conclus. 17. pagina* 35. absolutè dicens. Ius Sepulturæ in publicatione omnium bonorum, transit ad Fiscum Ecclesiasticum; secus ad Laicum. Hæc ille, qui allegat Rochum, *de Iure Iure patronatus, verbo Ipse, velis à quo, quæst. 13. num.* 65. & Lambertinum, *in simili tract. lib. 1. part. 2. quæst. 2. artic. 1. & 7.* qui tamen in terminis de Iure patronatus veniunt intelligendi, pro quibus adsunt apud Azorium *part. 2. lib. 6. cap. 20. quæst. 14. versic. Alij verò negant*, Glossa, *in Clementinam Pastoralis, de sententia, & re Iudicata.* Archidiaconus, *in Cano. Filiis, 16. quæst.* 7. Antonius, & alij, *in cap. Cum Laici, de Iure patronatus.* Eandem sententiam renuit Rota in Lucana Iuris patronatus, 27. Aprilis, de Anno 1605. coram Coccino, la 232. Vbi allegatur altera in Agathens. Iuris patronatus, 4. Martij 1602. coram Pamphilio, & Imola, *in dictam Clementinam Pastoralis, num. 70. & 71. & in cap. Quibusdam, num. 10. de Pœnis, & in cap. finale, num. 4. de Iure patronatus.*

Ratio huius sententiæ est. Quia Ius patronatus, Ecclesiæ obtinetur authoritate, indulgentia, & gratia: rei coniungitur spirituali: & Canonum firmatur institutione. Ergo Respublica, Princeps, Rex, vel illorum Fiscus, aut Imperator quidem illud auferre, & sibi asumere non potest.

CONCLVSIO II.

PRobabilius est, in publicatione, seu confisca- 2
tione bonorum, cui Ius patronatus adhæret, & Ius etiam Sepulturæ, vtrumque comprehendi, & ad Fiscum transire confiscantem, etiamsi iste Laici Principis sit, & non Ecclesiastici.

Hanc tenet Glossa, *in Canon. Filiis, verbo Propinquis, in fine, 16. quæst.* 7. argumento ex *cap.* ex *Litteris, el 7. de Iure patronatus.* Abbas Panormitanus, *ibidem, numero 2. & in capite Cum Laici, numero 3. & 4. el 10. eod. tit.* Azorius, *dicta quæst.* 14. cum Ioanne Andrea, & Cardinali, *in dicto cap. Cum Laici, §. Ipso, vel is, numero* 65. Augustinus Barbosa, *in pracitato cap. Ex litteris, numero 9. de Officio etiam, & potestate Episcopi, parte 3. allegat. 71. numero* 45. pluribus, vt solet cumulatis Doctoribus, & Noguerol, *allegat. 36. numero* 26. cum Nicolao Garcia, *de Beneficiis, part. 5. cap. 9. numero* 27. Salgado, de Protectione Reg. p. 4. cap. io. num. 107.

Libuit recensere Nicolaum Tudeschum, qui *in* 3
dicto cap. Cum Laici inquirit, An Iudex Sæcularis possit propter delictum priuare Patronum Laicum Iure patronatus? Et respondet. Satis putarem, quod per se non possit eum priuare, cum Ius patronatus teneat ab Eclesiâ, & non à Principe Sæculari; sed cum vniuersitate bonorum, poterit. Et ideò, si pater commisit crimen læsæ Maiestatis, & sic omnia bona confiscantur, dico, quod transit Ius patronatus in Fiscum, & non ad filios. Et sic intellige Glossam notabilem, *in dictum cap. Filiis.* Hæc Abbas.

Huius conclusionis, & sententiæ ratio est:

quia ſicut vnà cum vniuerſitate Ius patrooatus transfertur donatione, legato, aut venditione in donatarium, legatarium, & emptorem, ſic etiam rebua Patroni, in Fiſcum tranſeuntibus, Patronatus, tranſite ipſo Iote ereditur, cum non ſit minor ratio in hoc caſu, quàm in illis. Et idem Iuria eſt, ſi Ius patronatus in te aliqua certa inſtitutum ſit, & res illa, ob hæreſim, v. gr. aut ob crimen læſæ Maieſtatia humanæ, vel ob aliud poblicetur delictum. ſic Azorius, *vbi ſupra*, & latius Barboſa, *in dicto cap. Ex litteris*, *num.* 2. cum hac tamen limitatione, vt rei illi ita inſeparabiliter Ius patronatus adhæreat, vt rem ipſam tanquam ſuum principalem ſequi debeat. Et apponit exemplum in fundo, in quo Eccleſia fuerat ædificata.

Quæ dicta ſunt de Iure patronatus, faciunt etiam pro concluſione, quoad Ius Sepulchri, propter ſimilitudinem, & identitatem rationis.

DISQVISITIO XVII.

An Sequeſter bonorum, quibus Ius Sepulchri eſt annexum, illo vti poſſit?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Sequeſter rerum, quibus annexum eſt Ius patranatus, eodem Iure vti poteſt ſicut poterat ipſe Patronus. n. 7. 8. 9. 10. 11.

Sepulchrum.

Sequeſter rerum, quibus adhæret Ius Sepulchri hæreditarij illo poteſt vti. n. 6.

Sequeſter, Sequeſtratio, Sequeſtrum.

Ille ſequeſter eſt apud quem res deponitur contrauerſa, vt lite finita, victori reddatur. n. 1.

Duplex eſt Sequeſtor, vnus neceſſarius, & alter voluntarius. n. 2.

Neceſſarius Sequeſter eſt, qui ponitur ex officio Iudicis, aut ad inſtantiam alterius ex partibus n. 2.

Voluntarius eſt, qui partibus camuenientibus ponitur. n. 2.

Sequeſter Voluntarius, non autem alter, aut reus rem depoſitam poſſidet. n. 4. 5

Sequeſter, ſi fructus roi depoſita ſeruari poſſunt, non poteſt, illos vendere, ſed in propria ſpecie debet victori litis reddere. n. 12.

Si fructus nan poſſunt, aut non ſolent conſeruari, ſi ſtantes non ſunt, illorum æſtimationem debet Sequeſter litis Victori. n. 12.

Si Beneficium, aut Dignitas apud ſequeſtrem depanatur, aquum eſt, vt iſte ſit in ordine canſtitutus, quem Beneficium poſtulat, aut Dignitas. n. 10.

Sequeſter poteſt exercere omnia Iura Beneficio, Dignitati, Patrono, aut cuilibet alteri anneza, ſi aliàs capax ſit ad illud munus exequendum. n. 10.

Sequeſtratio eſt rei de qua agitur ſeparatio, vel poſſeſſionis interdictio. n. 4.

Sequeſtrum, eſt illud ſcriptum, quod de ſequeſtratione conficitur. n. 3.

PRO diſquiſitionis iſtus intelligentia, & eorum, quæ in ea dicenda ſunt, operæ pretium duxi aduertere cum Gloſſa *in Clem. Ad compeſcendas, vnica de Sequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum, in fine formationis caſus*, & Ioanne Aaorio, *Inſtitutionum Maralium, part. 2. lib. 6. cap. 25. quaſt. 17.* quod Sequeſter in Iure dicitur is, apud quem pecunia, vel res controuerſa deponitur vt finita lite, victori reddatur. *L. Sequeſter, de verborum Significatione. L. Ei apud quem L. Propriè, & L. licet, ff. Depoſiti.* 1

Sequeſter autem duplex eſt: vnus dicitur *Voluntarius*: & eſt ille, qui à Iudice accedente: aut non accedente partium conſenſu, deligitur. Alter *Neceſſarius* nominatur! & eſt ille, qui Iudicis authoritate, & officio datur citra litigantium conſenſum. *L. Licet citata.* Vel vti Rota coram Coccino, *la* 478. *num.* 9. *Voluntarius* eſt, qui partibus conuenientibus ponitur, *Neceſſarius* verò, qui ponitur ex officio Iudicis, aut ad inſtantiam alterius ex partibus. 2

Sequeſtrum dicitur ſcriptum illud, quod de Seqoeſtratione conficitur. Gloſſa., *in dict. Clement. Ad compeſcendas.* 3

Sequeſtratio tandem eſt rei de qua agitur ſeparatio, vel poſſeſſionis interdictio. Interim enim, quod res apud Seqoeſtrem eſt, nec actor, nec reoa poſſidet. Gloſſa, *in Clement. Ad compeſcendas citat.* ex *dicta Lege licet.* Quod verum eſt, ſi Sequeſter ſit voluntarios; ſecus ſi neceſſarius, vti decidit Rota coram præfato Ioanne Baptiſtu Coccino, *deciſ.* 158. *num.* 2. *deciſ.* 245. *num.* 1. *& deciſ.* 478. *num.* 10. Ex aliis enim deciſionibus, & Doctoribus, in allegatis modo, reſoluit, per Sequeſtrum voluntarium poſſeſſionem perdi; non autem per neceſſarium: quia quod noſtrum eſt, à nobis, ſine facto noſtro, auferri non poteſt. 4

Dicta *in præcedenti numero*, adhuc indigent diſtinctione, qua Pax Iordanus *in volum.* 3. *lib.* 14. *tit.* 15. *de Sequeſtratione poſſeſſionis, & fructuum*, *num.* 32. vtitur, deſumpta, ex Hoſtienſi, *in Summa*, §. 3. *eiuſdem tituli.* Ait enim, quod duo ſunt modi ſequeſtrandi. *Primò*, inquit, quando ſit amittendæ poſſeſſionis cauſa: & tunc neuter litigantium poſſidet, ſed Sequeſter. *Secundò*, quando ſequeſtratur res, cuſtodiæ cauſa: & tunc poſſeſſio remanet penes poſſidentem, vt in Iuribus *ſuprà* 4. *alleg.* Hæc ille. 5

CONCLVSIO.

SEqueſtro facto bonorum, quibus annexum eſt Ios, & dominium vtile Sepulchri, hoc ſimul Sequeſtratum eſſe intelligitur, ita vt Sequeſter, ſeu depoſitarius, eo ipſo valeat vti, mortuos inferendo, tumulando; ſi tamen Sepulchrum Hæreditarium ſit. 6

Conſultò addo *ſi Hæreditarium ſit*: quia ſi Familiare, aliter dicendum erit. Hoc enim vti non poteſt Sequeſter, ſi de eadem familia non ſit, ſicut nec proprietarius ipſe bonorum inferre poterat non familiarem, vti non ſemel diximus, *diſquiſit.* 3. *à num.* 5. & alibi.

Concluſionem tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *diſputat.* 1. *controuerſ.* 6 *concluſ.* 5. ibi: ac Depoſitarius Ius habet inferendi.

Et probatur à ſimili, de Iure patronatus: in cuius terminis Sequeſtro facto, poteſt Sequeſter, ſeu Depoſitarius dicto Iure vti. Gloſſa *in Clementinam* 7

tinam Ad compeſcendas, *vnica de Sequeſtratione*, *verbo Beneficium*, vbi Abbas, *num.* 7. dicens. Nota hîc text. iuncta Gloſſa, *in verbo Beneficium*, caſum ſingularem, quem neſcio alibi ita claram, in quo ſequeſtrantur nedum fructus Beneficij, ſed ipſum Beneficium, & *Iura Beneficij*, *& Beneficiati exercet ſequeſter*, etiamſi Beneficium ſit Curatum, vt hîc. eadem ferè dixerat Gloſſator, qui ſe refert ad ſcripta à ſeipſo, *in cap. Examinata de Iudiciis.* Azorius, *Inſtitutionum Moral. part.* 2 *lib.* 6. *cap.* 25. *quæſt.* 17. cum Innocentio, *in dicto, cap. Examinata*, Ioanne Lignano, Cardinale, & Paulo, in *dictam Clementinam*, Felino, & Dominico. Aug. Barboſa, *de Poteſtate Epiſcopi*, *part.* 3. *allegat.* 71. *num.* 39. & *in eandem Clementinam, num.* 23. *&* 24. cum Felino, *in cap. Examina, num.* 10. *& in cap. Cum Bertholdus, num* 30. *de Re iudicata*, Hieronymo Gigas, *de Penſionibus*, *quæſt.* 72. *num.* 3. Rocho à Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipſe, vel u, num.* 71. Corallio, *lib.* 3. *Miſcelan. cap.* 2. *num.* 16. *& in Paraphraſi Sacerdotum, part.* 2. *cap.* 6. *à num.* 2. Rebuffo, *in tract. Nominat. quæſt.* 14 *num.* 76. Gutierrez, *de Tutelis, par.* 3. *cap.* 7. *num.* 18. Doctore Sahagun, *in cap. fin. de Sequeſtratione poſſeſſionis*, *à num.* 56. & Valerio Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentia*, *lib.* 30. *tract.* 4. *num.* 245.

8 Ex *dicto num.* 24. hoc deducit Barboſa corollarium. Vnde fit (inquit,) quod cum perſona illa apud quam Beneficium ſequeſtratur ipſum poſſideat, & debitam, plenamque de eo curam habere debeat, vt textus habet, rectè fit, quod ſi tale Beneficium fuerit Epiſcopatus, vel alia dignitas, ad quam pertineat Beneficia conferre, eligere, vel præſentare, conſequenter hæc omnia, pendente lite, facere poterit, vt ex hoc textu deducunt Cardinalis, *num* 9. *hîc*. Innocentius, *in cap. Examinata*, *de Iudiciis*, vbi etiam Imola, *num* 11. Felinus, *in cap. Cum Bertholdus*, *num.* 29. *cum ſequentibus*, *de Re iudicata*, Corallius, *lib.* 3. *Miſcell. cap.* 2. *n.* 16. Poſt alios Cenedo, *Practicarum, & Canonicarum quæſtionum*, *lib.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 3. Nicolaus Garcia, *de Beneficiis*, *part.* 5. *cap* 6. *à principio.* Hactenus Barboſa, qui in eadem fuit ſententia, *in cap. Ex Litteris*, *num.* 8. *illatione* 6. *&* 7. *de Iure patronatus.*

9 Huc ſpectat doctrina Pacis Iordani, *volum.* 3. *de Re Iudiciali*, *lib.* 14 *tit.* 15. *num.* 19. dicentis. Item ad ſequeſtratarium ſpectat Ius eligendi, & *præſentandi*, & alia faciendi, quæ numerantur inter fructus poſſeſſionis, vt fuit notatum *in titulo*, *de Iure patronatus.* Hæc tamen (addit) præſtabit, non ſuo nomine proprio ſed Officij ſui, vel beneficij: & habebitur perinde ac ſi fuiſſet electus, vel præſentatus per illum, qui finaliter obtinebit: quod dicit notandum Vitalinus *ſuprà.* Scilicet *in Clementinam Ad Compeſcendas*, 1. *& vnicam de Sequeſtratione poſſeſſionis*, *n.* 69.

10 Dicta tamen intelligenda ſunt cum diſtributione accommoda, ita vt ſequeſter, illa tantum Iura beneficij exercere valeat, quorum ipſe capax aliàs ſit. Quare Gloſſa *in modò allegatam Clementinam*, *verbo Idoneam*, & Abbas, ibi, *n.* 11, dicunt, æquum eſſe, ſequeſtrationem fieri exiſtenti in ordine, quem beneficium requirit, *cap. Nemo deinceps*, *de Electione*, *cap. Cum ex eo*, *eodem tit. in* 6. *& cap. Beneficium*, *de Regularibus eod. lib.* Vnde benè aduertit Azorius, *dicta quæſt.* 19. *in fine*, ſententiam ſuam aſſerentem ſequeſtrum beneficia poſſe conferre, intelligi debere quando ſequeſter eſt Clericus. Nam in Laicum (inquit) Ius beneficia conferendi minimè cadit. Cum quo tamen ſtat, quod ſi Laicus ſequeſter aliundè habet, ad illa conferenda, facultatem, ex Apoſtolico priuilegio, benè illa conferre quibit. Qui autem illo caret, non poterit beneficia conferre: poterit tamen ad illa præſentare ratione Iuris patronatus, quod adminiſtrat.

Dicta probatur ſententia. Quia ſequeſter omnia Iura, quæ ad beneficium ſpectant obire, & exequi poteſt, vti Gloſſa, & Abbas *in dictam Clementinam Ad compeſcendas*, Azorius, Barboſa, *in locis citatis*, & Pax Iordanus. Et licet Ius in beneficio non habeat, fructus tamen eius colligere poteſt, inter quos computantur collatio, electio, & præſentatio. Azorius cum Gloſſa, *in cap. Cum olim*, *de Maioritate*, *& obedientia*, Iordanus, *vbi proximè.* Adminiſtrationemque habet, etiam in his, quæ ſpiritualia ſunt. Gloſſa, & Abbas, *in præfatam Clementinam*, & Azorius. 11

Nec obſtat, quod fructus rei ſequeſtræ, debeant victori cauſæ reſtitui, ita decernente Clemente Papa Quinto, *in eadem Clementina* ſæpè allegata. Vbi Gloſſa *verbo Reſtituat*, Azorius, & alij. 12

Non inquam obſtat: quia obligatio huiuſmodi, ſolum habet locum reſpectu fructuum, qui ſeruari poſſunt, & ſolent, vti benè Abbas, *num.* 14. poſt Gloſſam, *verbo Fructibus*, dicentem vel ipſorum æſtimatione, ſi fructus non extant, facit de tranſactionibus, *Veniens*, *in fine.* Cuius dictum exponens Panormitanus, ita fatur. Quod indubiè procedit, quando fructus non poterant conſeruari: quia tunc illos vendere debet, & pecuniam apud ſe retinere, vt *in Lege Quemadmodum*, *aliàs litibus*, *Cod. de Agricolis, & cenſitis, lib.* 11. Si autem poterant conſeruari, non videtur, quod ſit licitum ſequeſtro illos vendere. Hæc Abbas.

DISQVISITIO XVIII.

An Curator bonorum iacentium, Iure Sepulchri hæreditarij illis annexi vti poſſit mortuos inferendo?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Curator bonorum iacentium, vti poteſt Iure patronatus illis adhærente. n. 3.

Sepulchrum.

Sepulchro Hæreditario vti poteſt curator, mortuos inferendo, & prohibendo ne cadauer vllum ſepeliatur in illo, ipſo curatore, aut tutore inuito. n. 1.

CONCLVSIO.

CVrator quilibet, & Tutor, ſub cuius cura ſunt bona, quibus annexum ſit Ius, & dominium Sepulchri Hæreditarij, illo vti poſſunt, tam mortuos inferendo, quàm impediendo, ne in illo tumulentur, ipſo Curatore, aut Tutore inuito. 1

Notanter procedit diſquiſitio, & eius reſolutio, de Sepulchro Hæreditario, & non de Familiari: quia in Familiari Sepulchro, nemo, qui non ſit de Familia, pro qua conſtructum eſt, & acquiſitum, poteſt humari: nec prohiberi poteſt, ne in illo ſepe- 2

 liatus

liatur quilibet de Familia. Omnis enim de parentela, Ius habet in Sepulchro, priuatiuè quoad omnes alios, qui de cognatione eadem non sint, vti diximus. Vnde nullus Curator, aut Tutor inferre quibit eum, qui de Familia non sit, nec poterit prohibere, ne Familiaris tumuletur.

Ratio autem conclusionis est, Quia si huiusmodi bonis Pupilli, aut Minoris, sub cura Tutoris, vel Curatoris existentibus, Ius patronatus sit annexum, & illis adhæreat, benè illo poterit vti Curator, vel Tutor præsentando ad beneficia dicti Patronatus, Augus Barbosa, *in cap. Ex Litteris, num. 6. et 7. de Iure patronatus*, cum Aloysio Riccio, *in Decisionibus Curia Archiepiscopalis Neapolitane, part. 1. decis. 11.* & Campanile, *in Diuersorio Iuris Canonici, Rubrica 11. cap. 13. n. 360. in medio.* Cum Federico etiam de Senis, *consilio 212. in 1. dub* Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 2. part. 1. quaest. 2. artic. 10.* & cum Rota in Foroliuien. Iuris patronatus, 25 *Octobris, de Anno* 1599. & 15. *Maij, de Anno* 1600. coram Cardinali Lancellotto, quibus addo Aymo. *consil. 76. num* 2. Rochum de Curte, *de Iure patronatus*, quos, & Rotam, *in decis. 6. de Iure patronatus in antiquis* recenset, & sequitur eadem Sacra Rota in Terdonen. Iuris patronatus, 6. *Aprilis, de Anno* 1609. coram Ioanne Baptista Coccino, *la* 464. *num.* 10. Et addit Barbosa sufficere, quod communiter Tutor reputetur, etiamsi esset minùs legitimus. Pro quo adducit Socinum, *consilio* 153. *num* 3 *lib.* 2. Caputaquen. *decis.* 323. *in fine, part.* 3. Cardinalem Lancellottum *in modo allegatis Decisionibus* Rotam in alia Segobiensi Capellaniæ, 13. *Ianuarij*, 1623. coram Vbaldo. Ergo à simili, si bona Pupilli, aut Minoris, seu iacentia denique, annexum habeant Ius Sepulchri, poterunt Curator, & Tutor illo benè vti, mortuos inferendo, & impediendo, ne aliquis tumuletur ipsis inutilis, si Sepulchrum Hæreditarium sit.

Et quidem hoc argumentum efficax, & validum est. Quia Ius Sepulchri, & Ius patronatus æquiparantur. Ab æquiparatis autem valet argumentum, vti benè docet Augus. Barbosa *tractatu locorum communium argumentorum Iuris, loco 6. ex L. Stichum, ff. de Manumissis testamento.* Cephalo, *consil.* 210. *num.* 42. & *consil.* 537 *num.* 19. Laurentio de Pinu, *consil.* 66. *numer* 6. & *cons.* 136. *num.* 6. Socino iuniore, *consil.* 71. *num.* 2. & *consil.* 122 *n.* 18. *volum.* 3. Menochio, *consil* 32. *num.* 17. Surdo, *de Alimentis, tit.* 9. *quaest.* 1. *num* 9. & *consil.* 593. *n.* 36. Gratiano, *Disceptationum forensium, cap.* 298. *n.* 70. Valenzuela, *consil.* 124. *num.* 16. *tom* 2. & ex aliis plurimis.

Et merito quidem: quia æquiparatorum, eadem est dispositio. Idem Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate* 14. *n.* 3. *ex l. 1. ff. de Latis,* 1. Glossa, *in L. Si quis seruo, Cod. de Furtis, & in cap. Si postquam, § fin. de Electione, in* 6. Ioanne Anania, *consil.* 27. *incipit, Viso casu, numer.* 3. Alexandro, *consil.* 17. *Visis, num.* 3. *lib.* 3. Et quia æquiparatorum, idem est iudicium: ideò regulariter, de vno æquiparatorum, fit extensio ad aliud. Ipse Barbosa, *eodem axiomate, num.* 2. cum Bartolo, & Doctoribus, *in L. 1. ff. de Legatis* 1. Curtio Iuniore, *cons.* 124. *num.* 7 Gabriele, *cons.* 21. *n.* 37 & *seq. lib* 1. & cum quàm plurimis aliis.

DISQVISITIO XIX.

An vsufructuarius bonorum, quibus Ius Sepulturæ adhæret Hæreditariæ, illo vti queat?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Vsufructuarius bonorum, quibus est annexum Ius patronatus, illo potest vti. n. 1.

Ius Sepulchri.

Qui habent vsumfructum bonorum, quibus adhæret Ius Sepulchri, isto vti possunt Iure. n. 1.

CONCLVSIO.

Iure, & dominio vtili Sepulchri vti potest, qui vsumfructum habet rerum, quibus illud annexum reperitur. 1

Ratio huius conclusionis est: quia huiusmodi vsufructuarius, Ius acquirit patronatus bonis adhærens, quorum vsumfructum habet, vti docet Augus. Barbosa, *in cap. Ex Litteris, num 7. et 7. de Iure patronatus, & de Officio, & potestate Episcopi, part. 3. allegat.* 71. *n.* 40. cum Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is, à quo, quaest.* 28. *à num.* 62. Lambertino, *eodem tractatu, lib. 1. par. 2. quaest. 9. artic.* 3. Viuiano, *in simili tract. part. 1. lib.* 4. *cap. 7. num* 6. Camillo Borello, *in Summa omnium decisionum, tit.* 33. *num* 239. Molina, *de Primogeni. lib. 1. cap. 24. num* 3. Spino, *in Speculo testamentorum, glossa* 4. *num.* 13. Menochio, *consil.* 66. *n.* 26. Cenedo, *ad Decretales, collectanea* 5. *n.* 5. Aloysio Riccio, *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, part. 1. decis.* 23. & cum Campanile, *in Diuersorio Iuris Canonici, rubrica* 11. *cap.* 13. *num.* 361. Ergo acquirit etiam Ius, & dominium vtile Sepulchri Hæreditarij annexum bonis, quorum habet vsumfructum, & illo vti poterit tam mortuos inferendo, quàm impediendo, ne aliquod in eo tumuletur cadauer, ipso contradicente, aut inuito. Consequentia, patet à simili, & à rationis identitate.

DISQVISITIO XX.

An Ius, & dominium vtile Sepulchri præscriptione possit acquiri?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Præscriptis bonis, quibus Ius patronatus adhæret, ipsum etiam præscribitur Ius. n. 5. 6.

Vno effectu Iuris patronatus præscripto, alij non intelliguntur præscripti. n. 6.

Ad præscribendum Ius patronatus, necessaria est possessio quadragenaria ex actu continuato, bona Fides.

Fides præscribentis, scientia, & patientia domini contra quem præscribitur. n. 3.6.

Præscriptio.

Cum aliquali titulo, bona Fide, & possessione quadragenaria præscribitur. n. 2. 3.

Sufficit ad præscriptionem titulus inualidus, & putatiuus n 2.

Præscribitur possessione immorabili, absque omni titulo. n. 2.

Immemorabilis possessio, est præcipua præscriptionis causa. n 3.4.

Sepulchrum.

Ius, & dominium vtile Sepulchri, acquiritur præscriptione, ad præscriptionem bonorum, quibus illud annexum est. n. 1.4.

CONCLVSIO.

1 QVi bona præscriptione acquirit, quibus est annexum Ius, & dominium vtile Sepulchri, simul acquirit ipsum Sepulchri Ius.

Hanc tenet conclusionem Samuëllius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 1. controuers 5 concl. 5.* Vbi ait, Sepulchrorum dominium nequit præscribi (scilicet quoad proprietatem) sed duntaxat inferendorum cadauerum. *Et conclus.* 19 dicens. Et Ius funerandi præscribi valet. Et licet addat: secus verò est asserendum; cuius memoria non existit: contrarius non sibi, & nobis est, vt prima apparet facie, ex appositione dictionum *secus*, videlicet & *non*. Incuria enim Typographi dictionem *non*, additam fuisse, in dubium mihi est.

2 Ducor, quia si aliquid præscribi queit, maximè illud, cuius non existit memoria in contrarium: propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis. Possessione enim quadragenaria præscribitur cum aliquali titulo, contra Ius commune: non enim requiritur, quod titulus iustus sit, vel talis, qui dominium tribuat, vt docet Glossa, *in cap. Episcopum, verbo Causam, el 1. de Præscriptionibus, lib. 6.* Et sine vllo titulo præscribitur immemorabili possessione, sic Bonifacio Papa Octauo decernente, *in dicto cap. Episcopum* per hæc, quæ sequuntur verba. » Vbi tamen est Ius commune contrarium, vel » habetur præsumptio contra ipsum, bona Fides non » sufficit, sed est necessarius titulus, qui possessori » causam tribuat præscribendi. Nisi tanti temporis » allegetur præscriptio, cuius contrarij memoria non » existat.

3 Quocirca Rota, in Valentina Parochialis de Palma, 2. Iunij, de Anno 1606. coram Coccino, inter eius impressas, *la 295. pag. mihi* 430 sic *num. 2.* ait. Rota censuit, affirmatiuè respondendum: quia adest possessio quadragenaria cum titulo, & bona Fide, quæ cessante immemorabili, sufficit ad præscribendum in iis quæ sunt contra Ius. *Capite 1.* Iuncta Glossa, *in verbo Legitimè, de Præscriptionibus in 6.* Et in terminis Vnionis Philip. de Perusio, *in consilio*, quod est inter consilia Fel. 2. *numer. 1 2. & 3.* Rebuffus, *in Praxi, tit. de Vnione, num. 35. & in fine.* Et fuit late deductum coram me, in causa Feltren. Præbendæ, 6. Iunij, Anni præteriti. Qui titulus licet inualidus, & putatiuus, sufficit. *L. Celsus*, vbi Glossa, & Doctores *ff. de Vsucapionibus*, Glossa, *in cap. de Quarta, de Præscriptionibus*, Rebuff. *in loco allegato.* Bona Fides verò sufficit, quod allegetur, quia præsumitur. Bartolus, *in dicta L. Celsus, num. 17.*

4 Hactenus S. Rota in dicta coram Coccino decisione: in qua adnotanda veniunt verba illa: quæ cessante immemorabili, sufficit, &c. Ibi enim, pro principaliori præscribendi causa, immemorabilis assignatur possessio. Si ergo Samuëllius pro Iuris Sepulchri acquisitione, præscriptionem sufficere asserit, immemorabilem, seu cuius memoria non existit, &c. neutiquam excludit, immo potius includit, implicat.

5 In simili de Iure patronatus tenet conclusionem August. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 71. num 42.* cum Felino, *in dicto cap. Causam, num. 8. de Præscriptionibus*, & cum Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is, à quo, num* 81. *pag. mihi* 425. asserens, in præscriptione vniuersitatis bonorum, cui annexum est Ius patronatus, hoc ipsum Ius illi adhærens, simul præscribi.

6 Aduertit tamen Barbosa, quod præscripto vno fructu Iuris patronatus, v. gr. præsentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quibus præscribens non est vsus, & allegat Lambertinum, *de Iure patronatus, lib. 1 part. 2. quæst. 11. artic* 4 & Viuianum, *in simili, seu eodem tract. part 1. lib 4. cap. 8. num. 3.* dicentem quod ad hoc, vt præscribatur Ius patronatus, requiritur tempus quadraginta annorum ex actu continuato, & quod præscribens sit in bona Fide, cum scientia, & patientia Domini, contra quem præscribitur.

7 Aliud ego aduertere operæ pretium duxi, non quidem minus vtile, pro praxi Iuris patronatus: hoc illud sit, quod non quælibet frequentatio actuum præsentandi ad Beneficia simplicia, aut Curata, etiam per spatium quadraginta annorum, aut per immemorabile quidem, sufficit ad præscribendum Ius patronatus, & ad illud acquirendum, si præsentationes factæ fuerint per viam petitionis, & admissæ ab eo ad quem spectat conferre, aut instituere, ad preces, & supplicationem præsentantium. Non enim probatur ex illis, esto plures admodum sint, aliqua eorum quasi possessio præsentandi, sed solum quædam honorantia, & prærogatiua proponendi Beneficiarium simplicem, aut Curatum, vel eius Vicarium gratum, & beneuolum, quæ certè non constituit in aliqua quasi possessione, nec attribuit aliquod Ius coactiuum, & obligatorium, vti in specie decidit S. Rota, *in Pampilonensi Vicariæ de Stella* ad fauorem Abbatis, & Conuentus Hyrachensis, 3. *Iunij, de Anno* 1643. *coram R. P. D. Cerro*, citatis Geminiano, *consil. 45. num. 4.* Decio, *consil. 134 num. 3. versic. Postremo*, Ferreto, *consil. 33. num. 4. & consil. 212. num. etiam 4.* Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Competens, num. 60* & Gonzalez, *super Regulam 8. Cancel. gloss. 18. num. 90. Et in eadem causa. 26. Maij, de Anno 1653. coram R. P. D. Meltio*, in qua præter præcedentem decisionem D. Cerri, allegatur Rota *coram Caualerio, decis. 419 num. 3. versic. Et licet Archidiaconus, in cap. Hortamur, 71. distinct.* & Abbas *in cap. Quod Dei timorem, de Statu Monachorum, & in cap. Venerabilis, de Exceptionibus.*

Iuris patronatus possessio nullis præsentationum actibus acquiritur si per viam petitionis illæ fiant.

8 Probatetur autem dicta quasi possessio, si quis, per publicas scripturas, expressè declarantes Ius patronatus talis Ecclesiæ sibi competere tali vtens Iure, ad tale beneficium vacans ob obitum N. vltimi illius possessoris, vel ob talem, aut talem causam, præsentet N. Clericum, vt ad illud necessariò recipiatur, & ei titulus conferatur, Canonicè instituatur. Si enim sic factæ sunt præsentationes à bonam Fidem habente, & effectum suum sortitæ sunt, per admissionem eius ad quem titulum confirmare incumbit,

Iuris patronatus quasi possessio per scripturas probatur publicas,

incumbit, ſcientis tamen, & patientis, veram, & propriam acquiſiuit præſentans, quaſi poſſeſſionem coactiuam vnius ſaltem effectus Iuris patronatus, præſcribendi ſcilicet ad beneficium.

9 *Per publicas ſcripturas*, dixi, *& effectum ſuum ſortita ſunt*, addidi, ob diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ.25. in Decreto de Reformatione, cap.9.* incipit, *Sicuti Legitima*, ſic vt ſequitur decernentis. In iis verò perſonis, ſeu Communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus id Ius plerumque ex vſurpatione, potius quæſitum præſumi ſolet, plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur; nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragetur, quàm ſi præter reliqua ad eam neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ, non minori ſaltem, quàm quinquaginta annorum ſpatio, *qua omnes effectum ſortita ſint, authenticis ſcripturis probentur*. Hactenus Conciliare Decretum: ex quo venit obſeruandum, nullatenus poſſe Vniuerſitatem aliquam Ciuitatis, Villæ, aut alterius quidem particularis, & exigui loci, per immemorabilem ſolam probare, Ius patronatus alicuius Eccleſiæ poſſidere, niſi ſimul oſtendat præſentationes à ſe factas ſpatio quinquaginta annorum, quæ ſortitæ ſint effectum: & continuatè quidem, ita vt à Iure patronatus prætenſo cadat, ſi per authentica inſtrumenta de continuata quinquagenatia poſſeſſione præſentandi non doceatur.

Vniuerſitas nulla poteſt Ius patronatus, per ſolam immemorabilem probare, ſed addere debet præſentationes factas, per 50. annos, de quibus per publicas ſcripturas conſtet.

DISQVISITIO XXI.

An bonorum Poſſeſſor, ſuccedat in Iure Sepulchri, quod eſt illis annexum?

BREVIARIVM.

Ius patronatus.

Poſſeſſor bonorum, quibus Ius adhæret patronatus, in illud ſuccedit. n.2.

Sepulchrum.

In Ius Sepulchri ſuccedit poſſeſſor bonorum, quibus illud reperitur annexum. n.1.

CONCLVSIO.

1 POſſeſſor bonorum, quibus Ius, & dominium vtile Sepulchri adhæret, in ipſum Ius & dominium ſuccedit.

Hanc tenet concluſionem Franciſcus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. diſput.1. controuer.5. concluſ.21. pag. mihi* 34. Sic dicens. In Sepulchri Iure bonorum ſuccedit, §. *Quos autem, Inſtitut. de bonorum poſſeſſionibus*: Eſt enim Succeſſor vniuerſalis. Allegat Author iſte pro concluſione Aſinium, *in L.2. Sed fructuarius, ff. de Religioſis, & ſumptibus funerum*. Lambertinum, *de Iure patronatus, lib.1. part.2. artic.3. quaſt.15. & quaſt.2. articul.34.* Rochum de Curte, *eodem tractatu, verbo Ipſo, vel ab à quo, num.14.* Innocentium, *in cap. Cum in noſtris, de Conceſſione prabenda*, & alios.

2 Eandem tenet Auguſtinus Barboſa, in terminis Iuris patronatus, *de Officio, & poteſtate Epiſcopi, part.3. allegat.71. num.5.* per hæc verba. Sic etiam bonorum poſſeſſor ſuccedit in Iure patronatus, cum ſit vt hæres. Recenſet dictum, §. *Quos autem*, & Lambertinum, *Vbi proximè, quaſt.2. art.24.*

DISQVISITIO XXII.

An per Maiorem illationem, & inſignia, ſeu Arma Familia in Sepulchro appoſita, illius dominium vtile cenſeatur acquiſitum?

BREVIARIVM.

Arma.

Alicuius Familia in re aliqua appoſita, demonſtrant rem, illius eſſe Familia. n.1.3.& 4.

In Eccleſia appoſita, demonſtrant Ius patronatus illius, eſſe Domini Armorum. n.3.& 4.

Beneficia.

Probatur eſſe de Iure patronatus illius Familia, cuius Arma, ſeu Armorum inſignia in Eccleſia exiſtunt affixa, aut depicta. n.4.

Dominium.

Dominium rei, in qua alicuius Armorum inſignia ſunt, probatur eſſe Armorum Domini. n.1.2.& 4.

Ius patronatus.

Ex exiſtentia Armorum in Eccleſia, probatur illam eſſe de Iure patronatus Domini Armorum. n.4.6.

Iudex Sacularis in executionem ſua ſententia, per quam alicui bona adiudicauit, poteſt mittere in poſſeſſionem Iuris patronatus illis acceſſorij, qua talis. n.6.

Ius patronatus, cum bonis confiſcatis, quibus eſt annexum, ad Fiſcum tranſit Sacularem. n.6.

Sepulchrum.

Ius, & dominium vtile Sepulchri, per Maiorum illationem, & Armorum Familia appoſitionem, cenſetur acquiſitum. n.1.5.

CONCLVSIO

IVs, & dominium vtile Sepulchri, cenſetur alicui acquiſitum, per Maiorum ſuorum illationem, & per Armorum ſuæ Familiæ appoſitionem. 1

Hanc tenet concluſionem Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. diſput.1. controuerſ.4. concl.4. pag.*30. allegat Syluestrum, *in Summa, verbo Sepultura, quaſt.3.* Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione Epiſcop. cap.10. num.6.* Rotam, *in Calagurritana Sepultura* 21. *May, de Anno* 1616. coram Coccino. *In Burgenſi Sepultura, 9. Decembris, 1605.* coram Ottembergo, Et Lambertinum, *de Iure patronatus, part.1. lib.1. articulo vltimo, verſic. Bene verum, & verſic. Si de catero.* Et alios.

Probatur concluſio ex Rotæ deciſione *ſub 29. die Martij, de Anno 1610. coram Alexandro Ludouiſio*, qui poſtea in Petri Cathedra, & prima Eccleſiæ Catholicæ ſedens, fuit Gregorius XV. nuncupatus, inter huius tanti, & Maximi Viri impreſſas, *la* 463. reperitur. In ea enim fuit deciſum, inſignia, ſeu Arma Domus, & Palatij de Murga, quæ in veteri Capella Maiori Eccleſiæ Parochialis de Amurrio, Calagurritanæ Diœceſis fuerant, vbi

illius

illius adsuerat Sepulchrum, debere ad nonam Capellam Maiorem; & ad locum noui Sepulchri eiusdem Domus transferri. Supponit ista Ludiuisiana Decisio, alteram eiusdem Ponentis, & Gipsianam diffinitiuam sententiam, in eadem causa pronunciatas, quas *suprà tract.3.disquisit.3.numer.9. & 10.* recensui.

2 Et clariùs probatur ex altera Sacræ Rotæ Decisione in causa Romana, amotionis Insignium, *Lunæ,5. Iulij,* 1604. coram Ioanne Baptista Coccino, inter eius impressas, *la* 201. *pag. mihi* 322. vbi *num.*3. Sic Lego. Et tanto magis satisfecit conuentioni, quia ad alium effectum huiusmodi insignia non retinentur, quàm ad ostendendum dominium. Bartolus, *in l.Stigmata, Cod.de Fabricensibus,lib.*11. Cagnol. *in L.*1. *num.*177. *ff.Si certum petatur.* Et ideò, cum huiusmodi Insignia sint posita in facie, & non sit conuentum de certa parte, satis habetur effectus, nempè quod ostendant dominium. Hæc in dicta decisione.

3 Et in terminis de Iure patronatus; cui in multis Ius Sepulchri assimilatur, vti iam ostendi *in hoc tract. Disquisit.* 3. *à num.*22. in alia Tiburtina Capellaniæ, 22. *Aprilis, de Anno sequenti* 1605: coram eodem Coccino, *la* 230 *pag.*358. ita *num.*1. habetur. Quæ insignia,& inscriptio probant Ius patronatus, vt de Insigniis Anchartanus, *consilio* 113. *num.*4. Ananias, *consil.*86. Ripa, *in cap.Cum Ecclesia Sutrina. num.*97. *de Causa possessionis, & proprietatis.* Lambertinus, *de Iure patronatus, lib.* 3. *quæst* 5. *artic.*4. *num.*2. Et fuit resolutum in causa Imolen. Iuris patronatus, 26. *Martij* 1593. coram Illustrissimo Domino Cardinali Pamphilio, & aliàs sæpè. Hactenus Rota.

4 Quocirca Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.*3. *allegat.*72. *num.*52. in sequentia prorumpit, dicta Coccini Decisione, & aliis vtens. Nec leue esset adminiculum ad probandum Beneficium esse de Iure patronatus alicuius Familiæ, si Armorum, siue Insignium eiusdem Familiæ, pictura, vel affixio sit in Ecclesia patronata ex Anchar-rano, *consil.* 113.*num.*4.Ripa, *in cap Cum in Ecclesia Sutrina, num.* 97.*de Causa possessionis, & proprietatis*, Lambertino, *de Iure patronatus,lib.*3.*quæst.*5. *artic.*4.*num.*2. Rota, *Decis.*13.*num.*3. *versic. Et plurimum mouebant, part.*1. *recentiorum.* Reuerendiss. Coccin. *Decis.* 230. *num.* 1. Non enim talia Armorum appositio consueuit fieri, in re prorsus aliena, vt ponderat Rota apud Seraphinum, *decis* 1141. *n.*7. cuius meminit Lotterius, *dicto libro* 2. (scilicet *de Re Beneficiaria*) *quæst.*13.*n.*147.

5 Hucusque Barbosa, cuius ratio expendenda venit, & ponderanda pro conclusione nostra firmanda. Quia si Armorum, seu Insignium appositio, non consueuit fieri, in re prorsus aliena. Ergo fieri consueuit in re aliquo modo propria, quoad dominium saltem vtile, aut vsus ipsius rei, quale respectu Ecclesiæ, Capellæ, & Sepulturæ habere posse Familias, & particulares personas, diximus *disquisit.*3.*conclus.*2. Ergo ex Insigniis, Armis Familiæ in Sepulchro appositis, Ius; & dominium vtile illius, acquisitum Familiæ ipsi censetur. Prima consequentia patet à contrario sensu. Argumentum enim à contrario validum est in vtroque Iure. *L.*1. *§.Huius rei, ff. de Officio eius, cui mandata est Iurisdictio. L. Qui testamenta, §. Mulier,* vbi Glossa, *ff.de Testamentis. L. Si procuratorum, § Si ignorantes; ff.Mandati. L.Si quis locuples,*57. *ff.de Manumissis testamento. L.Conuenticula,*& ibi Cyn. *à principio, Cod. de Episcopis, & Clericis. L.apud*

Argumentum à contrario sensu validum est in iure.

antiquos, 21. *Cod. de Furtis. Can. Qualis*, 25. *distinct. cap. Cum Apostolica, de iis, quæ fiunt à Prælata sine consensu Capituli, cap. Quamquam*, vbi Doctores, *de Censibus, lib.*6. & quam plurimi alij, quos recenset, & sequitur Augustinus præfatus, *in tract. locorum communium argumentorum iuris, loco* 27 *num.*1. Qui in sequentibus numeris, plures ampliationes, & limitationes cumulat, quarum nullius recensione in præsenti indigemus.

Ex dictis in hac *Disquisitione* comprobatur veritas doctrinæ traditæ per D.Petrum Diez, Rebadeneyra Noguerol. *in Allegationibus Iuris,allegat.*36. *num.*26. vbi in sequentia prorumpit. Etsi Ius patronatus est annexum alicui maioratui, aut hæreditati, nulli dubium est transire in creditorem, vel emptorem cum vniuersitate bonorum. *cap.Ex Litteris, de Iure patronatus.* Garcia (*de Beneficiis*) *part.* 5. *cap.*9. *num.*10. & 11. *cum sequentibus.* Ripa, *de Simonia, part.*1. *articul.*4. *num.* 38. & 39. *pag.*81. Mangillo, *de Euictionibus, quæst.* 127. *num.*6. & *sequentibus.* Et sic Iudex in executionem sententiæ, potest mittere in possessionem horum Iurium, tanquam bona accessoria. Mieres § 5. *part. quæst.* 15. *num.* 10, *in* 2. *editione.* Vbi ex Baldo dicit, quod Iudex Sæcularis mittens aliquem in possessionem hæreditatis, videtur mittere in possessionem Iuria patronatus. Garcia, *part.* 5.*cap.*9.*num.*27. qui loquitur in sententia confiscatoria, quod comprehendat Ius patronatus bonis confiscatis annexum. Sequitur Salgado, *de Regia protectione, part.*4. *cap.* 10. *num.*107. *cum duobus sequentibus.* Barbosa, *in Collectan. ad cap. Ex Litteris, de Iure patronatus num.*8. *vsque ad* 10. & *in cap. Cum Bertoldus, de Re iudicata, num.*3. *versic. Secundo colliges.* Parladorus, *lib.*2. *cap.fin.*5 *part.* §.3.*n.*54. Hæc omnia præfatus Doctor Petrus Diez, Ribadeneyra Noguerol. Comprobatur etiam, ex ab eo traditis, veritas eorum, quæ *disquisit.* 16. *huius Tractatus, conclus.*2. eius, & aliorum Doctorum authoritate fretus, dixi. 6

DISQVISITIO XXIII.

An in casibus, in quibus Ius Sepulchri, & Ius patronatus transeunt cum vniuersitate bonorum, Episcopi requiratur consensus?

BREVIARIVM.

Accessorium.

*Suum sequitur principale.n.*5.

*Concesso principali, in aliqua dispositione, conceditur etiam illi accessorium.n.*5.

*Accessorium principali annexum, propriam perdit, & principalis sui naturam acquirit.n.*7.

Beneficium.

*Curatum, & duplex beneficium simplici vnitum, simplex efficitur.n.*7.

Consuetudo.

*Ad accessoria extenditur consuetudo.n.*5.

Delegati.

Eandem Iurisdictionem in omni exercent accessorio, ac in principali. n.5.

Ius patronatus.

9 *Quando cum vniuersitate transit bonorum, non requiritur Episcopi consensus.* n.1.5.

Nequit quis sibi retinere, aut alteri concedere Ius patronatus sine Episcopi licentia, nisi Ecclesiæ, aut loco Religioso. n.2.3.

Sine Episcopi etiam licentia, legari non potest. n.3.

Quando separatim à bonis, quibus adhæret legatur, manet apud hæredem vsque dum Episcopi accedat assensus. 3.4. *Ius patronatus accessorium est rei, cui adhæret,* n.5.

Accessoriè cum re, cui adhæret transit, quando res datur in feudum, & in emphyteusim, & quando confiscatur. n.5.

Præscriptio.

Præscripto principali, v.gr. fundo, censetur præscriptum accessorium, v.g. seruitus fundo competens. n.5.

Amplia, etiamsi accessorium dignius sit principali. num.6.

Sepulchrum.

Ius, & dominium vtile Sepulchri, cum bonis, quibus est annexum transfertur, absque Episcopi consensu. n.1.5.

CONCLVSIO

1 IN casibus, in quibus Ius patronatus, & Ius, seu dominium vtile Sepulchri cum bonis, quibus adhærent, & sunt annexa, transeunt, non requiritur vt Episcopus consensum præstet, & veniam.

Hanc conclusionem, quoad Ius patronatus tenet Augustin. Barbosa *in cap. Ex Litteris, num.1. & 2. iuncto Summario el 7. de Iure patronatus, & de Officio, & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 71. num.46.* cum Suarez, *tom.1. de Religione, tract.3. de Simonia, lib.4. cap.28. num.12. cum seqq. & à num.18.* Azorio, *Institutionum Moral. part.2. lib.6. cap.10. quæst.* 8. Lambertino, *de Iure patronatus, lib.1. part.2. articul.1. in fine*, Aloysio Riccio, *in Collectan. decisionum, part.5, collect.* 1679. Abbate etiam, *in dicta Iura*, & cum pluribus aliis Doctoribus.

2 Sed vt verum fatear, hoc *in allegatis Iuribus* non inuenio expressum: nec ex illis quidem colligere queo, In primo enim solum agitur de validitate præsentationis per Militem factæ ad Ecclesiam vacantem, cuius Ius patronatus erat annexum Villæ, quæ per locationem ad firmam, ei fuerat à quadam Abbatissa concessa. Et in secundo, hoc solum continetur. Prohibemus, ne cum ratione feudorum emptorum, aliterve acquisitorum, vel etiam alio modo Ius patronatus in Ecclesiis Parochialibus acquisieritis, Episcopo Ius parochiale minuere præsumatis. Et licet Glossa, *verbo Contulisset, in cap. Ex insinuatione, el 14. eod. tit.* videatur cum Barbosa sentire, cum dicat. Sic ergo videtur, quod Laicus Ius patronatus possit donare priuato, etiam sine consensu Episcopi; dissentire tamen iudico, cum immediatè addat. Sed supple, quod de consensu Episcopi, hoc fecit. Qui quidem consensus requiritur *ex capite Consuluit, el 15. eodem tit. de Iure patron.* Vbi decernitur non posse Patronum Ecclesiam sibi retinere, vel alteri concedere propria ex anthoritate: & consequenter Episcopi præscribit consensum.

3 Quod autem Abbas, *in dicto cap. Cum sæculum, num.6.* dicit, hoc est, quod Fide: *consilio 222.* fuit in singulari opinione, quod possit transferri (Ius scilicet patronatus) titulo legati sine consensu Episcopi. Mouetur; quia Iura indistinctè dicunt, quod transfertur in successione, nec distinguunt inter legatum, & hæreditatem. Nam is, qui ex legato, habet ex successione. Adducit etiam alias rationes. Et alij Doctores Moderni communiter dicunt oppositum, & maximè Cal. qui dicit, quod ante consensum Episcopi, Ius patronatus consistit apud hæredem, quia ex ordinatione Laici, Ius patronatus non potest in alium transferri. Quod mihi plus placet. Quia Iura loquuntur communiter, de Filiis, vel hæredibus, non autem legatariis, vt *in cap. Filiis, 17. quæst.7. in cap.1. suprà eodem.* Hæc Panormitanus.

4 Cuius certè doctrina, Barbosæ dictum non probat, cum solum illa procedat in casu, quo quis separatim à bonis, quibus Ius patronatus adhæret, illud sine Episcopi leget consensu, & venia. Et in eo resoluit, quod hac non interueniente, nullatenus potest testator Laicus, Ius patronatus, titulo legati, alteri relinquere, quàm bonorum hæredi, quibus illud adhæret tanquam suo principali, & à quo nisi in Ecclesiæ fauorem, absque Episcopi beneplacito separari non potest.

5 Vnde Augustini Barbosæ dictum, quod pro assertione propria statuo, aliter probari oportet. Et ni fallor, illud sic efficaciter probo. Ius patronatus accessorium est rei, cui adhæret, cui annexum reperitur. Expressè Abbas, *in cap. de Iure, num.2. el 16. de Iure patronatus*, ibi: & Ius patronatus transit accessoriè. (Si enim accessorium non esset rei, accessoriè cum illa non transiret. Barbosa, *dicta allegat. 71. num.2.* ibi: tunc enim transfertur accessoriè. Et *num.41.* ibi: cui est annexum Ius patronatus, quia accessoriè cum vniuersitate data in feudum, vel emphyteusim transfertur Ius patronatus. *Et num.45.* ibi: nam publicando bona, quibus Ius patronatus est annexum, dicitur quoque indirectè, & accessoriè Ius patronatus publicari. Et alibi sæpè ait, Ius patronatus quandoque solere esse adhærens, & annexum Castro, Villæ, & rebus aliis, & tunc ait *eodem num.45. in fine* sequendo Rotam coram Coccino, *decis.231. num.1.* Ius patronatus annexum alicui Castro transire ad Fiscum Laicum, ipso confiscato Castro. Plures alios in præcedentibus Disquisitionibus recensui Authores, prædictam annexionem accessoriam affirmantes. Sed accessorium ita sequitur suum principale, vt isto in aliqua dispositione concesso, censeatur etiam concessum in illa accessorium illius. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 4. num.4. ex cap. Prudentiam, §. Si verò, el 21. de Officio Delegati*, ibi: Tunc Delegati eandem iurisdictionem, quam in principali, & in accessorio exercebunt. Vbi notare, ait, Doctores, quod delegata causa principali, censentur etiam delegata omnia accessoria ad causam: & ad id, (inquit.) Albericus notauit dictum textum *in L. Cum principalis, ff. de Regulis Iuris*, & aduertere etiam Euerardum *in Loco à concessione antecedentis, ad concessionem consequentis, post num.2.* Et Aymo. *de Antiquitate temporis, part.4. in principio, numer.67.* Vbi propterea subdit (addit Barbosa) quod consuetudo, seu præscriptio, etiam quod sit stricti Iuris, & de sua natura non extendenda, extenditur ad accessoria, & præscribens fundum, censetur etiam præscribere seruitutem fundo competentem.

Et

Et dicta doctrina ita est vera, vt etiam procedat quando accessorium dignius est quàm principale. (vt in nostris terminis de Iure patronatus, & de Iure Sepulchri.) Barbosa, *loco reddito, n.7.* cum Romano, *consil. 330. circa primum, num.13, in fine,* & ibi Apostill. *in verbo Dignius.* Cardinali Tuscho, *tom.1. Practicarum conclusionum, Littera A. conclus.76. numer.* 26 Petro Barbosa, *in L.Cum Prætor, §.fin.num.211. ff.de Iudiciis.* Castillo, *Controuersiarum lib.5.part.2.cap.169.num.21.cum seqq.& num.44.* & cum Stephano Gratiano, *Disceptationum forensium, tom.4.cap.657.n.19.& seqq.*

7 Quin immò, ita illa certa est apud doctos, vt sentiant, quod si principale, & accessorium diuersam habeant naturam, quando accessorium principali annectitur, perdit suam naturam, & sui principalis naturam recipit. Ipse Barbosa, cum eodem Romano, *dicto consil.330. num.14.* Puta (ait dictus Doctor Barbosa, *num.6.*) si Parochialis Ecclesia vniatur accessoriè Beneficio simplici, omnimodam naturam, & conditionem Beneficij simplicis assumit. Pro quo allegat Nauarrum, *consil.10. de Maioritate, & obedientia, in nouis,* Azorium, *Institutionum Moral.part.2.lib.6.cap.28.quæst.20. in fine,* & Nicolaum Garciam, *de Beneficiis, part.11. cap.4. numer.195.* Quod egomet latè probaui *in Quæstionib. Pastoralib. de Iure, & potestate Parochi Ecclesiarum Vnitarum, part.2 quæst.6. de Effectibus vnionis, effectu 2. & 7.* ex Glossa, *In cap. Recolentes, verbo Coaptent, el 3. de Statu Monachorum, in cap. Nouit, verbo Vniendo, el 1. Ne Sede vacante, & in Canone. Et temporis qualitas, verbo Vaire, 16.quæst. 1.* Innocentio, Rebuffo, Gonzalez, Granna, Petro Gregorio, Gauanto, Lessio, Bauny, Palao, vtroque Roderiquez, Layman, Delbene, Lezana, & ex S.Rota, locis ibi recensitis, vbi addidi dictum Garciam, *part.12.cap.2. num.14.17. & 18.* ac Augustin. Barbosam, *de Officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat.66. num.34. & seqq.* Ergo in casibus, in quibus Ius patronatus, tanquam accessorium, cum vniuersitate bonorum transit, quibus adhæret, Episcopi consensus, ad huiusmodi non requiritur translationem, cum ille ad rerum translationem non desideretur. Aliàs enim accessorium suum principale, & eius naturam, & qualitates non sequeretur.

Hoc ipsum argumentum fieri potest, ad probandam nostram conclusionem; quatenus asserit, Episcopi nullatenus requiri consensum, pro translatione Iuris, & Dominij vtilis Sepulchri, dum bona transferuntur, quibus accessoriè illud adhæret: propter vtriusque Iuris similitudinem, sæpè sæpius in hoc ponderatam Tractatu, & propter identitatem rationis, quæ in vtroque versatur.

DISQVISITIO XXIV.

An obtenta executoria Iudicis Laici, contra bona debitoris, habentis Ius Sepulchri, vel Ius patronatus Ecclesiarum, Capellarum, & huiusmodi, possint hæc Iura, sicut alia bona exequi?

BREVIARIVM.

Capella.

Ius, & dominium vtile, quod in Capella habet Patronatus, quoad praeminentiam, temporale est, & vendi potest. n. 10.

Potest in dicta consideratione pro solutione debiti temporalis Patroni exequi. n. 11.

Poterit emptor vti Sepulchro in Capella existente, tanquam accessorio honorifico praeminentia directè empto n. 12.

Ius patronatus.

Pro solutione debiti temporalis Patroni, vendi potest honorificum Iuris patronatus, & exequi, quia temporale illud est. n. 11. & 12.

Honorifico tamen acquisito per emptorem, Iure spirituali præsentandi ad beneficia, tanquam accessorio honorifico, vti poterit. n. 12.

Sepulchrum.

Ius, quod sibi in Sepulchro reseruat Patronus in limine erectionis Ecclesia, merè temporale est: vendi, & exequi potest, quà tale, pro solutione debiti temporalis Patroni. n 2.

Ius Sepulchri, quod acquiritur post erectionem, consecrationem Ecclesia, merè temporale est, vendi, & exequi potest quoad praeminentias: v.gr. quoad hoc, vt sit in praeminentiori loco; vt sit priuatiuum acquirenti illud, sua familia, vel heredibus; & vt impedire valeant, ne alter in eo tumuletur. n. 3. 4. 5. 6. 7. & 9.

Quoad Ius autem Principale, spirituale est, & vendi, & exequi non potest directè n. 3. 5. 9.

Si praeminentia loci Sepultura attendatur, in quantum propinquior est Summa Ara, Sanctissimo Sacramento, spiritualis est, vendi non potest, aut exequi pro temporali. n. 7. & 8.

Ius principale Sepulchri est spirituali annexum, & non est pretio æstimabile. n. 3. 5. 8.

Simonia.

Committitur simonia quoties venditur, exequitur, & acquiritur pro pretio temporali Ius patronatus Capella, aut Ecclesia, quoad principale, post Ecclesia erectionem, & benedictionem. n. 3. 5. & 12.

Et idem est de principali Iure Sepulchri. n. 3. 5. 8.

DIFFICVLTATEM propositam, doctè resoluit Petrus Diez, de Ribadeneira Noguerol, *in alleg.66.* pro D. Maria Sande, & Mesa, cuius patrocinium susceperat in causa, quæ versa fuit inter illam Dominam actricem, & hæredes Cardinalis Ducis de Lerma, reos, contra quos obtinuerat sententiam, & mandatum executorium, pro ingenti 1

ducatorum summa argenteæ pecuniæ: & in qua causa, inter alias, hæc vti ipse Doctor ait, valde ventilata est difficultas: An prædicta executio fieri potuisset in Patronatibus tam Ecclesiarum Collegiatarum, quàm Monasteriorum, & in Iuribus Sepulchrorum, & in aliis eiusdem generis à prædicto Cardinali acquisitis, ex fundatione, priuilegio, aut alio modo? Pro cuius resolutione distinguit de Ecclesia in limine fundationis, seu erectionis, & de eadem post illius erectionem. Qua distinctione præmissa, sequentes statuit conclusiones.

CONCLVSIO I.

2 QVando in limine erectionis Ecclesiæ, Patronus reseruat sibi, & successoribus, Ius Sepulchri in ea, potest in eo exequi. Allegat dictus Noguerol, Boie. *in cap. Abolenda de Sepulturis, sub. num.* 8. *versic. Quandoque*, & Lotherium, *de re Beneficiaria, lib* 2. *cap.* 4. *numer.* 9 *versic. Prior est.* Et probat conclusionem breui hac, sed efficaci ratione. Quia in hoc casu, Ius illud merè temporale est: quia tempore talis reseruationis, Ecclesia consecrata non erat.

CONCLVSIO II.

3 QVando post erectionem Ecclesiæ Ius Sepulchri acquiritur, potest illud vendi, quoad præeminentias; quoad hoc v.gr. vt Sepulchrum priuatiuo sit Patrono, suis hæredibus, & successoribus; aut eis, qui de sua sunt familia; vt sit in præeminentiori loco Ecclesiæ; & vt in eo alius tumulari nequeat. Quoad principale autem Sepulchri illud non potest.

Ratio primæ partis conclusionis, quæ respicit Sepulchri præeminentias, est, quia Ius Sepulchri, quoad recensitas, est merè temporale, & pretio æstimabile. Pro ea recenset, & sequitur Noguerol doctore *in cap. Abolenda, el* 13. *de Sepulturis*, Nicolaum Garciam, *de Beneficiis, part.* 5. *cap.* 9 *num.* 137, *in addit.* dicentem ita fuisse decisum. Gutierrez, *de Gabellis, quæst.* 9. *num.* 24. & 25. Lotherium, *de Re Beneficiaria, lib.* 2. *quæst.* 4. *num.* 10. & 11. Barbosam, *de Potestate Parochi, cap.* 16. *num* 16. & Rotam, apud Farinacium, *in Posthumis, part.* 1. *decis.* 561. *n.* 1.

4 Pro eadem sunt Emmanuel Sa, *verbo Simonia, n.* 2. ibi, Nec locum Sepulturæ honoratiorem, aut pompam funeris non necessariam. Supplo ex dictis non est Simonia. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Sepultura, n.* 8. dicens. Sepulturæ locus honoratior, licitè vendi potest pluris, absque labe simoniæ, eo quia sit in meliori, vel digniori loco: quod non est spirituale, sed temporale; & pretio æstimabili, & maximè de hoc extante consuetudine vniuersali. Sotus, *de Iustitia, lib.* 9. *quæst.* 7. *artic.* 1. Aragon. 2. 2. *quæst.* 100. *artic.* 4. &c.

Antoninus etiam Diana, *part.* 2. *tract.* 15. & 1. *Miscellaneo, resolut.* 57. vbi citatis Ioanne de la Crux, *in Directorio conscientiæ, part.* 1. *præcepto* 7. *quæst.* 4. *dub.* 9 *conclus.* 2. Emman. Roderiquez *tom.* 3. *quæstion Regular. quæst.* 58. *artic.* 2. Philiarco, *de Officio Sacerdot. tom* 2. *part* 2 *lib.* 6. *cap* 9. Raguccio, *de Ecclesiastica Disciplina. q* 86. *n.* 3. & Marco Antonio Genuensi, *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap.* 55. *n.* 19. & aliis, in sequentia prorumpit.

5 Dico igitur, quod aut pretium petitur pro Sepultura simpliciter, aut pro aptiori loco Sepulturæ. Primo casu, pretium peti non potest, absque labe simoniæ, quod cessat secundo casu, quando locus honorabilior petitur pro Sepultura: nam cum talis locus non sit necessarius ad Sepulturam, non venditur Sepultura, nec sacrum: contra Suarez (*de Relig. tom.* 1. *lib.* 4 *cap.* 14. *n* 22.) & Ecclesia Cœmeteria habet, vbi gratis sepeliri homines possunt. Situs igitur, & locus dignior, non videtur concernere spiritualia. Vnde tanquam non necessarius vendi potest: & ideò si aliquis eligat honorabiliorem locum in Ecclesia, propter talem præeminentiam, potest ille honor pretio æstimari, & vendi: cum hoc casu non vendatur Sepultura, quæ gratis præstanda est, sed ille locus aptior, & honorabilior. Et ita fuisse decisum in Rota, *in causa Terraconensis Sepulturæ,* 17. *Maij,* 1572. coram Lancellotto, testatur ex Gratiano, Garsias, *vbi suprà* (scilicet *tom.* 1. *de Beneficiis, par.* 5. *cap.* 9. *n.* 17. *in additionib.*) Nec sacri Canones aliud prohibent, quàm quod Clerici nolint mortuum in loco sacro sepeliri, nisi aliquid detur pro terra; sed non si quis nolit sepeliri in loco communi aliorum, sed petit locum honoratiorem: nam in hoc casu non erit simonia aliquid exigere, sicut & vasa sacra, & Capellæ, venduntur ratione materiæ. Et ita ego sentio, in fauorem consulentis. Hæc omnia Antoninus Diana.

Augustinus tandem Barbosa, *in præallegato cap. Abolenda, num.* 2. *el* 13. *de Sepulturis*, ita fatur. Hanc 6 eandem conclusionem ex hoc textu desumunt Doctores citandi, pariter resoluentes licitam esse receptionem pretij pro Sepultura ratione situs, vel dignioris loci, quasi hoc non videatur concernere spiritualia, sed tantùm honorem, & præeminentiam, quæ potest pretio æstimari, & vendi, cum hoc casu non vendatur Sepultura, quæ gratis est præstanda defunctis per eorum Parochos, Hæc Barbosa, qui immediatè pro se, & nobis, præter suprà recensitos Doctores, in locis redditis, allegat Emmanuelē Roderiquez, *in Summa, part.* 2. *cap.* 50. *num.* 50. Victoriam, *in Relect.* 2. *de Simonia, num.* 10. Gregorium Lopez, *L.* 1. *verbo Vendere, tit.* 13. *part.* 1. Didacum à Rosario, *in Addit. ad Summam Caietani, verbo Simonia.* Nauarrum, *consil.* 2. *tit. de Sepulturis, in in antiq.* Molinam, *de Primogen. lib.* 1. *cap.* 24. *n* 40. *n* 40. Menochium, *de Arbitrariis, casu* 277. Toletum, *in Instructione Sacerdotum, lib.* 5. *cap.* 89. *in fine.* Spinum, *in Speculo testamentorum glossa* 2. *princip. n.* 44. Lælium Zechium, *de Republica Ecclesiastica, lib.* 1. *cap.* 28. *de Parocho, n.* 19. *versic. Caueat etiam.* Zerolam, *in Praxi Episcopi, part.* 1. *verbo Sepultura,* §. 2. Cabedum, *de Patronatu Regia Corona, cap.* 22. Petrum Ledesmam, *in Summa, par.* 1. *tract.* 12 *colum.* 34. Humadam, *ad Gregorium Lopez, L.* 55. *Glossa* 5. *tit. part.* 1. Salaz, *de Vsu, & consuetudine, cap.* 10. *n.* 24. Perez de Lara, *de Anniuersariis, & Capellaniis, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 17 Genuensem, *in Praxi, cap.* 40. *num.* 19. *in* 1. *editione, & in vlt. dicto c* 31. *n.* 19. Suarez, *tom.* 2 *de Religione, tract.* 2. *lib.* 4. *de Simonia, cap.* 14. *n.* 19. *& seq.* Stephanum Gratianum, *Marchia decis.* 26 *à principio. Et disceptationum forensium, cap.* 110. *n.* 6. *& seqq.* Valerium Reginald. *in Praxi fori Pœnitentia lib.* 23. *num.* 208. & 226. Belletum, *Disquisitionum Clericalium, part.* 1. *tit. de Clerico debitore,* §. 3 *à n.* 27. Lauorium, *Variarum Lucubrationum, tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *ex num.* 2. Azorium, *Institution. Moral. part.* 3. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæst.* 2. Filliucium, *tract.* 45. *cap.* 3. *quæst.* 11. Bonacinam, *varior. tract. vbi de Simonia, quæst.* 4. §. & Melchorum Phœbos, Lusit. *decis.* 8. & 9. vbi (ait) *num.* 13. resoluit, quod vsus Sepulchri hæreditarij, est pretio æstimabilis, & vendi potest pro debitis defuncti:

fundi: & *num.* 14. dicit, quod non soluitur gabella, de venditione Sepulturæ ratione situs, vel dignioris loci.

Hæc omnia Barbosa *à num.* 2. *ad* 4. qui *num.* 5. *sequenti* explicat in quo Suarez pro nobis sit, & in quo dissentiat. Dicit enim sentire Suarez posse Ius vendi Sepulturæ, ratione obligationis, quam subit Ecclesia non tumulandi alium in ea: quia aliud est vendere Sepulturam, quod prohibetur; aliud vendere obligationem non sepeliendi alium, quod prohibitum non inuenitur. At verò ratione situs, & honorationis loci, sentire, non posse vendi Ius Sepulturæ. Et quidem, si Pater Franciscus Suarez dignitatem, & honorem situs, & loci Sepolturæ consideret, & attendat secundùm maiorem propinquitatem ad Summam Aram, ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, aut secundùm aliquem alium spiritualem respectum, contrarius nobis neutiquam est, qui *supra disquisit.* 4. *huius Tractatus, num.* 2. cum Bassæo, Bonacina, Ioanne de la Val, Lezana, & Ventriglia diximus, asseruimus vendi non posse secundùm illum respectum. Et in hoc sensu Suarez fuisse locutum credo; non autem considerato loco, & situ Sepulturæ honoratiotis ob rationem, & respectum aliquem temporalem: tunc enim, vti bene ait Barbosa, non emitur res sacra, sed honor quidam humanus, qui in hominum æstimatione, & appretiatione positus est: & sicut emitur, absque simonia, locus honoratior in quo sedeat quis, vti idem Pater Suarez *dicto lib.* 4. *cap.* 28. *num.* 23. Gabriel *in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 2. *dub.* 10. & ex illis Barbosa, ita etiam, absque simonia, locus honoratioris Sepulturæ emi bene poterit: quia vt sic est pretio æstimabilis.

8 Ratio autem posterioris partis conclusionis, est præcedenti contraria: quia Ius scilicet Sepulturæ, secundùm principale illius, est rei spirituali annexum: & sic non est pretio æstimabile, nec vendi potest absque simonia. Ex qua certè conclusione, tertia sequitur ista, difficultatis propositæ decisiua.

CONCLVSIO III.

9 IVs Sepulchri, quoad præeminentia sequi potest pro solutione debiti temporalis Domini Sepulchri; minimè verò quoad Ius principale illius. Primum quidem, quia secundùm illam considerationem, Ius Sepulchri est pretio æstimabile: & consequenter deseruire potest debiti temporalis solutioni. Secundum autem: quia cum Ius principale Sepulchri spirituale sit, non est pretio æstimabile: & sic in commercio esse nequit. Vndè nec exequi pro debiti temporalis solutione.

CONCLVSIO IV.

IVs Capellæ dotatæ in Ecclesia, ratione præeminentiæ, quam in illa habet, qui eam dotauit, aut construxit, vendi potest. Ratio, est, quia in hac consideratione, est quid temporale. Ita præfatus Doctor Noguerol, *num.* 13. cum Nicolao Garcia, *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 9. *num.* 237. *in Addit.* Gutierrez, *de Gabellis, quæst.* 9. *num.* 26. vbi reddendo rationem conclusionis, ait, quod vsus Ecclesiæ hoc admisit. Et eum Loterio, *de Re Beneficiaria, lib.* 2. *quæst.* 4. *num.* 13. *&* 14. ex quo sequentem infert assertionem. 10

CONCLVSIO V.

EXecutio fieri potest in præeminentia, quam quis habet in Capella. Ita in terminis tradit Phœbus (ait Noguerol) *decis.* 8. *num.* 8. 9. *&* 11. *cum sequentibus*: Vbi dicit, ita fuisse decisum. Quem refert, & sequitur Barbosa, *de Potestate Parochi, cap.* 26. *num.* 17. *&* 18. Et addit idem Noguerol, *num.* 24. *dictæ allegationis* 36. ita obseruat praxis Senatus Supremi in multis casibus occurrentibus, & fuit decisum in causa creditorum Marchionis de Auñon, vbi Patronatus Capellæ Maioris Monasterij Diui Augustini iussus fuit vendi pro debitis fundatoris. Et *num.* 25. *sequenti* ait. Idem quoque procedit in Patronatibus Ecclesiasticis, in quibus vltra Ius honorificum Patroni possunt præsentare Canonicos, Beneficiatos, Moniales, & Cathedras prouidere: Quia licet sit res spiritualis, & Ecclesiastica, *cap. Quantò, de Iudiciis*, tamen possunt vendi, vt per Garciam, *dicto capite* 9. *num.* 137. Hæc Noguerol. 11

Quæ vera solum sunt iuxta dicta, si vendatur, & exequatur honorificum tantum Patronatus, sine vlla expressione, aut intentione quidem vendendi, vel exequendi principale Patronatus Ius, quod est ad præsentandum Canonicos, Beneficiatos, &c. Quia cum hoc spirituale sit, in commercio esse non potest, nec absque simoniæ labe vendi, cum non sit pretio æstimabile. Quia tamen hoc Ius, honorificum sequitur, illo acquisito per fundationem, dotationem, constructionem, emptionem, &c. hoc, nouus Patronus, licitè vti poterit, si honorificum tamen solum, emptor emere intenderit: quia est illius accessorium, licet in se sit entitatiuè, & qua spirituale, principalius illo. Pro quo facit, quod idem Noguerol, *num.* 26. ait, quod Iudex in executionem sententiæ, potest mittere in possessionem horum Iurium spiritualium, tanquam in bona accessoria. 12

TRACTATVS QVINTVS.

DE SEPVLCHRORVM CONSTRVCTIONE.

IN præcedenti Tractatu, nonnulla resoluimus circa Sepulchrorum constructionem, ex ducti occasione, & causa, quia ex eorum constructione acquiritur Ius, & dominium vtile illorum, de quo ibi nobis erat sermo. Alia hic remissimus dilucidanda, circa eandem constructionem, claritatis gratia, ad digressionem vitandam: & præcipuè, quia sic id ordo doctrinæ postulabat, vti ex dictis, & dicendis facilè patebit.

DISQVISITIO I.

Si Testator fieri mãdat Sepulchrum in determinato loco, sub aliqua pœna, & Episcopus ibi fieri non permittit, merebitúrne illam mandatarius?

BREVIARIVM.

Locus Sacer.

Construi, aut fieri non potest vllus locus sacer, non interueniente authoritate Episcopi Diœcesani, aut alterius Prolati potestatem habentis in solo in quo construendus, aut sacrandus est. n. 2. 3.

Locus legitima authoritate, ad Diuina deputatus, non potest humanis vsibus deputari. n. 2.

Sepulchrum.

Si Episcopus non permittit construi Sepulchrum, in loco, à Testatore præscripto, satisfacit mandatarius, si illud alibi construat. n. 1. 2. & 3.

CONCLVSIO.

1 SI Episcopus, petita licentia ad construendum Sepulchrum in loco à testatore assignato, illam concedere noluerit, voluntati defuncti sufficienter satisfaciet mandatarius, & omni carebit culpa, si alibi illud construat.

Hanc conclusionem tenet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 6. *conclus.* 7. cum Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is à quo, quæst.* 13. & Lambertino, *eodem Tractatu, lib.* 1. *part.* 2. *quæst.* 2. *artic.* 1. & 4. & *quæst.* 3. *artic.* 3. & 4.

2 Prima conclusionis pars probatur. Quia Sepulchrum, quod à testatore fieri mandatur, debet esse locus sacer, hoc enim intenditur à Catholico testatore, vt Ecclesiastico in eo tumuletur more, & eorum cadauera pariter sepeliantur, pro quibus illud construi statuit. Sed nullus locus sacer construi potest, aut effici, nisi interueniente permissione, authoritate, & licentia Episcopi Diœcesani (aut alterius ad id potestatem habentis in solo, in quo construendus ille est, iuxta ea, quæ dicta reliquimus, *tract.* 1. *disquisit.* 2. *num.* 1. & 11. & *disquisit.* 3. *num.* 1. 2. 24. 27. & *seqq.*) vti statutum est *in can. Nemo, ol* 8. *de Consecratione, distinct.* 1. vbi Concilium Aurelianense diffiniuit sic. Nemo Ecclesiam „ ædificet antequam Episcopus Ciuitatis veniat, & „ ibidem Crucem figat, publicè atrium designet, &c. & clarius Vrbanus Papa Tertius, *in cap. Ad hæc, ol* „ 4. *de Religiosis domibus*, ita decernens. Ad hæc, & „ infrà. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod „ si locus ad hospitalitatis vsum, & pauperum pro- „ uisionem fuerit, (sicut moris est,) authoritate Pon- „ tificis destinatus, cum sit (scilicet eo ipso) religio- „ sus, non debet mundanis vsibus deputari, &c. Vbi Glossa, *verbo Authoritate Pontificis*, sic textum explicat. Hoc ideò dicit, quia priuatus locum non facit sacrum, *ff. de Rerum diuisione, in tantum*, §. *Sacra*, *ff. de Sepulchro violato*, *L.* 3. §. *Si quis in Sepulchro, dolo malo*, & §. *Si quis in Sepulchro*, & in formatione casus, sic ait Bernardus. Nota quod ad hoc vt locus sit sacer, necesse est, quod accedat authoritas Pontificis Glossa, *in can. in Ecclesiastico*, *verbo Si terram*, 13. *quæst.* 2. Et dico quod terra sit sacra, vel religiosa authoritate Pontificis. Abbas, *in dict. cap. Ad hæc, num.* 2. sic etiam fatur. Nota 1. ex isto textu, quod Hospitale non efficitur Religiosum, nisi fuerit ædificatum, vel deputatum ad hospitalitatem authoritate Episcopi. Ex quo infertur, quod priuata persona non potest facere locum priuatum, esse religiosum. Et inducitur iste textus contra dispositionem Iuris ciuilis, vt licet cadauer sepeliatur in certo loco, non tamen ille efficiatur religiosus, licet Ius ciuile disponat contrarium. Hactenus ibi Panormitanus, & *in cap. Abolenda, num.* 4. *ol* 13. *de Sepulturis*, in sequentia prorumpit. Secundò est dare locum religiosum, non autem sacrum, vt si corpus alicuius fuerit hîc sepultum, de voluntate Domini, *L.* 2. *Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & talis locus vendi non potest secundùm Glossam. Et hoc est indubitatum de Iure Ciuili; quia immediate, quatenus corpus tangit illum locum, desinit esse in dominio alicuius. *L. Quanquam, ff. de Aqua pluuia arcenda.* Sed Innocentius dicit hoc procedere de Iure Ciuili, & non de Canonico. Vndè putat, quod locus non efficitur religiosus, nisi authoritate Pontificis deputetur ad talem vsum. Pro hoc *cap. Ad hæc, de Religiosis domibus*, vbi patet, quod Hospitale non efficitur religiosum, si solùm fuit ædificatum authoritate priuata. Non enim videtur Laicum posse constituere locum religiosum. Et hæc opinio fuit originaliter Glossæ *Decreti*, 13. *quæst.* 2. *cap. in Ecclesiastico.* Et nota illam Glossam. Nam ex hoc infertur, quod talis locus potest vendi. Hæc omnia Nicolaus Tudeschus. Dictis consonat D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit.* 10. *cap.* 5. *de Sepulturis*, §. 2. ibi: & prouenit ex assignatione Pontificatus, vel Pontificis, argumento 13. *quæst.* 1. *Ecclesias.* Pax Iordanus, *volum.* 1. *de Re sacra, lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 9. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 5. & 7. Bassæus, *tom.* 1. *verbo Sepulturæ, num.* 1. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuer.* 3. *conclus.* 2. *pag.* 25. & passim communis Doctorum. Ergo si Episcopus petita à mandatario licentia ad construendum Sepulchrum in loco à testatore designato illam neget, & alium pro illo construendo Sepulchro assignet, sufficienter adimplebit mandatarius testatoris voluntatem, si illud construat in loco ab Episcopo præscripto.

Secunda autem conclusionis pars, probatur. Quia 3 mandatarius quantum potuit fecit, vt adimpleretur testatoris voluntas. Ergo omni caret culpa, si Sepulchrum alio in loco construat, de Episcopi voluntate. Antecedens patet ex dictis. Quia Episcopo renitente, immò non concedente licentiam, non poterat mandatarius Sepulchrum construere. Ergo petendo ab Episcopo facultatem, & veniam, fecit quantum potuit, vt adimpleretur testatoris voluntas. Consequentia verò probatur. Quia ad impossibile nemo tenetur. Ergo culpa caret mandatarius, si Sepulchrum construat iuxta Episcopi, non autem iuxta testatoris voluntatem, quæ rationabilis debet esse vt adimpleri debeat.

DISQVI

DISQVISITIO II.

Si Testator fieri Sepulchrum mandat, & vbi fieri debeat non declarat, si hæredes discordent, vbi construi debeat?

BREVIARIVM.

Defuncti.

Inter miserabiles computantur personas. n. 4.

Defunctorum voluntates exequi tenentur, Ordinarij etiam quoad profana, testamentariis, & hæredibus negligentibus. n. 3. 4.

Et sub lethali quidem culpa, si materia sit grauis. n. 4.

Episcopi.

Vltimas testatorum voluntates, quomodo adimplere teneantur Episcopi. n. 3. 4.

Sub nomine Episcopi, & Diœcesani, venit Abbas, & quilibet habens iurisdictionem Ordinariam, quanquam illam non habeat in tota Diœcesi. n. 8.

Quicquid officij, & iurisdictionis Diœcesano tribuitur, exerceri potest ab habente iurisdictionem quasi Episcopalem, seu Ordinariam in loco. n. 6. 7. 9. 10. 11.

Iudex.

Ecclesiasticus Iudex subuenire debet omnibus miserabilibus personis, omni auxilio destitutis. n. 4.

Sepulchrum.

Si, loco non assignato, mandauit testator fieri Sepulchrum, ibi fieri debet, vbi de voluntate eius coniectura suadeat. n. 15.

In casu, quo hæredes discordent, construi debet in loco, quem Ordinarius designauerit. n. 1. & *seqq.*

Vidua.

Causa viduarum, ad forum spectant Ecclesiasticum. n. 4.

CONCLVSIO.

1 ELectio loci in quo construendum est Sepulchrum, spectat in caso proposito ad Episcopum Diœcesanum. Ita docet, Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 1. *controuer.* 6. *conclus.* 7. cum Rocho de Curte, *de Iure patronatus, verbo Ipse, vel is à quo, quæst.* 13. & Lambertino, *eod. tract. lib.* 1. *part.* 2. *quæst.* 2. *art.* 1. & 4. & *quæst.* 3. *artic.* 3. & 4. Et addit Samuellius. Vel in Parochia construetur, nisi ex aliqua coniectura Testatoris mens aliter colligatur, vt citati Scriptores, Rochus, & Lambertinus *in allegatis locis* astruunt. Ita ille *pag.* 37.

2 Quod ad Episcopum pertineat huiusmodi loci, pro Sepulchro, destinatio, est de mente Concilij Aurelianensis, relati *in Canone Nemo, el* 8. *de Consecratione, distinct.* 1. vti P. Samuellius aduertit.

3 Alio ex capite id etiam probo: Quia scilicet Episcopus Diœcesanus negligentibus hæredibus, & testamentariis in adimplenda defuncti voluntate, adimplere illam potest, non solum quoad pias causas, qualis est Sepulchri constructio, sed quoad profanas. Panormitanus, *in cap. Nos quidem, num.* 8. *el* 3. *de Testamentis, & vltimis voluntatibus*, dicens. Nota, quòd Episcopus supplet negligentiam executoris testamenti: quod an procedat in omnibus relictis etiam ad non pias causas, multi tenent, quod sic: quia voluntas testatoris. Largo modo dicitur pia, cum non possit aliquid amplius velle. *L.* 1. *Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Idem Abbas latè *in cap. Si hæredes num.* 6. & 7. *eodem titulo, & vtrobique* Aug. Barbosa, *& de Officio, & potestate Episcopi, parte* 3. *allegat.* 82. *num.* 15. cum pluribus, quos recenset Doctoribus, eo quod executio huiusmodi vltimæ voluntatis deuoluatur ad Episcopum, *Authent. Hoc amplius Cod. de Fidei commiss.* Immò addunt Abbas, & Barbosa, quod teneatur Episcopus voluntatem exequi testatoris, negligentibus hæredibus, aut testamentariis illam adimplere.

Testatoris voluntas adimplenda est.

Et quod teneatur, probatur. Quia Iudex Ecclesiasticus subuenire debet omnibus oppressis, & miserabilibus personis, destitutis omni auxilio. *Cap. Super quibusdam, in fine, el* 26. *de Verborum significatione*, ibi. Item viduis, pupillis, orphanis, & personis miserabilibus, tenearis in iudicio Ecclesiastico respondere. Vbi Glossa, *verbo Viduis*, ait. Ex hoc videtur, quod causa viduarum ad Ecclesiam spectet. Et Abbas *ibi, num.* 4. ait. Nota *in* §. *Cum autem*, quod miserabiles personæ, vt istæ, de quibus in textu, & consimiles, possunt conuenire Laicum coram Iudice Ecclesiastico, etiamsi causa de se non sit Ecclesiastica. Et est casus specialis, in quo actor non sequitur forum rei. Ratio est, quia omnes istæ personæ miserabiles, sunt sub protectione Ecclesiæ. 88. *distinct. per totum, & in cap. Significantibus, supra de Officio Delegati.* Quam tamen doctrinam limitat ipse Abbas, *in cap. Licet ex suscepto, num.* 7. *el* 16. *de Foro competente*, ita vt solùm procedat quando miserabilis persona est oppressa, quod contingit quando est vidua, & spoliata; & quando persona est pauper, esto aliàs de oppressione non constet, quia satis opprimitur paupertate, vti sentit Innocentius, *in cap. Significantibus, citato.* Aliàs enim miserabilis persona, non oppressa, aut pauper, adire non valet Iudicem Ecclesiasticum contra Laicum nisi in casu negligentiæ Iudicis Laici. Et in specie de defuncto, Ioannes Bapt. Lezana, *tomo* 4. *consulto* 52. *num.* 49. per hæc verba. Eo præsertim, quòd Iudex Ecclesiasticus debet fauere miserabilibus personis omni auxilio destitutis, *cap. Super quibusdam, de verborum significat.* 87. *dist. per tot.* qualis est defunctus, cum non habeat amplius velle, *L.* 1. *Cod. de Sacro S. Eccles.* Genuensis, *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana, ex impressione Veneta* 1645. *pag. mihi* 333. Hæc ille. Ergo Episcopus, & Iudex Ecclesiasticus exequi debet, & tenetur vltimam testatoris voluntatem exequi, maximè negligentibus hæredibus, & testamentariis. Et sub mortali quidem culpa, si materia grauis sit. 4

Miserabiles personæ sub Ecclesiæ sunt protectione, & de suis cognoscit causis

Testatoris voluntatem tenetur exequi Episcopus.

Quod autem coniectura sit vtendum, pro electione loci, in quo debeat construi Sepulchrum, quando illo non fuit à Testatore expressus, siue illius voluntas ab hæredibus, vel à testamentariis, siue ab Episcopo vel alio Ordinario exequatur, certum mihi videtur. Quia Testatoris voluntas vltima, modis omnibus seruari debet. *Can. Vltima voluntas*, 13. *quæst.* 2. vbi Glossa, *verbo, Quod de libero*, Abbas *in cap. Cum esses, n.* 33. *de Testamentis*, Iacobus de Graffis, *in Decisionibus aureis, part.* 1 *lib.* 2. *cap.* 53. *n.* 11. limita tamen pro casu, quo voluntas illa rationabilis sit, vti bene Glossa limitat, *verbo vltima.* 5

Potestas

6 Potestas autem, quam Ordinarius, Episcopus Diœcesanus habet ad vltimas defunctorum voluntates exequendas, habent etiam omnes iurisdictione pollentes ordinaria, & quasi Episcopali. Ita Abbas Panormitanus, *in cap. Ioannes, num. 2. et 19. de Testamentis*, per hæc verba. Nota ibi: *per Diœcesanum*, quod ad Diœcesanum pertinet compellere executores testamentarios: dicit tamen Ioannes Andreas idem in eo, qui habet iurisdictionem in loco: quasi Diœcesanus ponatur hic ad denotandum eum, qui habet iurisdictionem in loco. Et ideò si alius citra Episcopum haberet ibi iurisdictionem Episcopalem, vt sunt multi Abbates, *de Priuilegiis, Abbates, lib. 6.* poterunt isti hanc compulsationem facere. Hæc magnus Nicolaus Tudeschus. Ita & Thomas Sanchez *tom. 3. de Matrimonio, lib. 8. disputat. 2. num. 10. & 12.* quatenus asserit, potestatem factam per Concilium Tridentinum Episcopis, ad absoluendum, & dispensandum circa omnes casus occultos, & non deductos ad forum contentiosum, excepta irregularitate prouenientе ex homicidio voluntario, vti habetur *sess. 24. cap. 6. de Reformatione*, competere Capitulo, Sede Episcopali vacante, Abbatibus, & aliis Prælatis habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem, & Diœcesim nulli Episcopo subiectam. Et in specie de executione vltimatum voluntatum, Augustinus Barbosa, *de Offic. & potest. Episcopi, pars. 3. allegat. 82. num. 30. & 31.* ita fatur.

Absolutio, & dispensatio competens Episcopo per Tridentinum sess. 24. cap. 6. competit iurisdictionē habentibus quasi Episcopalem.

7 Potestas hæc, quam habent Episcopi exequendi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt tenent Flores de Mena, *Variarum, quæstionum lib. 2. quæst. 24. num. 22.* & doctissimus parens meus, *in annotationibus ad Ordinationes Regias Lusitanas, lib. 1. tit. 62. §. 39. num. 4.* Sic etiam, quia id poterant Episcopi Iure Ordinario per textum *in dicto cap. Nos quidem*, transit ea potestas in Capitulum, quatenus Iure Ordinario competebat Episcopis. Couarruuias *in cap. Ioannes, num. 2. de Testamentis.* Rendina, *in Promptuario receptarum sententiarum, tom. 1. tit. 10. num. 4.*

Testatorum voluntates exequi competit Abbatibus habentibus iurisdictionē, & Capitulo in Sede vacante.

8 Dictum procedit, etiam respectu illius, qui non habet iurisdictionem in tota Diœcesi, sed in aliqua illius parte, vti sunt multi ex Abbatibus nostræ Congregationis Benedictinæ Hispanæ, Najarensis, Burgensis, & alij non pauci; Decanus Tutelensis, Prior Roncæ Vallis, & quàm plures alij. Docuit Panormitanus, *in dicto cap. Ioannes, num. 2.* addens verbis supra recensitis, & immediatè quidem, quæ nunc reddam. Videlicet. Tenebis menti hoc dictum, quod Officium tributum Diœcesano, potest exequi, seu exerceri per eum, qui habet iurisdictionem Episcopalem, vel quasi in eodem loco, quanquam non habeat iurisdictionem in tota Diœcesi. Et pro hoc facit Glossa notabilis *in Clementin. 1. de Rebus Ecclesiæ non alienandis*, quæ vult, quod inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, possunt exercere omnia, quæ spectant ad iurisdictionem Episcopalem: quod latiùs dico *in cap. Significasti de Foro competente.*

9 Hæc Abbas. Ex cuius doctrina euidenter colligitur, Abbatem Najarensem, Æmilianensem, & alios quoslibet iurisdictionem Ordinariam habentes, vti posse facultate per Concilium Tridentinum Episcopis facta *sess. 4. in decreto, de vsu, & editione sacrorum librorum*, per hæc verba. Non liceat Fratribus imprimere, seu imprimi facere libros de rebus sacris, sine approbatione Ordinarij, & licentia suorum Superiorum. Concedendo scilicet suis subditis Religiosis, approbationem, & licentiam ad edendos in publicam lucem libros, ab ipsis compositos, & etiam non Religiosis: & omnes sic licentiatos, satisfacere, in hac parte, dispositionibus, præfati Decreti Tridentini, & alterius, Concilij Lateranensis, *sess. 10.* sub Leone Papa X. quod habetur *in Constitut. 12.* huius Pontificis, *tom. 1. Bullarij Cherubini*, innouati per Pium Quartum *in Indice librorum prohibitorum*, per Sixtum Quintum aucto, & per Clementem Octauum recognito, & publicato. De quibus omnibus dispositionibus agunt Ascanius Tambutinus, *de Iure Abbatum to. 1. disp 15. quæst. 7. num. 4.* Lezana, *in Summa QQ. Regularium, tom. 2. part. 4. verbo Libri, num. 2. & seqq.* Eligius Bassæus, *tom. 1. verbo Excommunicatio. VIII. §. vnico.* & alij passim Doctores.

Librorum approbatio pertinet ad omnes iurisdictionem habentes Ordinariam.

10 Secundò colligitur huiusmodi Prælatos habentes iurisdictionem priuatiuè ad Episcopos, illam posse exercere in causis matrimonialibus, non obstante Concilio Tridentino, huiusmodi causas relinquente, Episcopi tantum examini, & iurisdictioni, *sess. 24. de Reformatione, cap. Causæ omnes, §. Ad hæc, el 20.* Et ita docet Tambutinus, *vbi proximè, quæsito 7. num. 37. & tomo 2. disputat. 8. quæsit. 6. num. 1.* sic enim ait. Abbates, & Prælatos inferiores habentes territorium separatum cum iurisdictione quasi Episcopali, posse cognoscere de causis matrimonialibus. Habetur decisum *in vna Salamantina iurisdictionis, 5. Iunij 1565. coram Eminentissimo Cardinale Ioanne Aldobrandino.* Refert etiam sic fuisse declaratum à Sacra Congregatione, teste Flaminio. Decisionem Rotæ coram dicto Cardinali, ad calum exscribit *tomi 3. la 39.* Vide tract. *6. Disq. 1. num. 21. circa dispensationes.*

Matrimoniales causæ agitari possūt coram quocumque iurisdictionem habente Ordinariam.

11 Colligitur tertiò, non comprehendere eosdem Abbates, & Prælatos dictam dispositionem Concilij, *in eodem cap. 20. §. Ad hæc*, causas criminales Episcopo tantum relinquentem, sed posse illos de criminalibus cognoscere, vti etiam docet idem Ascanius *dicto tom. 2. quæsit. 6.* ex Glossa, *in cap. Auctoritate de Priuilegiis, lib. 6.* & Doctoribus *ibidem*; & probat *ex Declaratione S. Congregationis Concilij, ex Rota in vna, & altera Burgensi iurisdictionis Sancti Ioannis, 6. Nouembris, 1596. coram Orano, & 6. Martij, 1598.* coram Cardin. Pamphilio. *los 41. & 44. in fine tomi 3.*

Causæ criminales, agitari possunt coram quocumque Ordinariam iurisdictionē habente.

DISQVSITIO III.

An Episcopus compellere possit ad perficiendum Sepulchrum, eum, qui illud construere, & facere incœpit?

BREVIARIVM.

Capella.

Qui Capellam construxit, potest compelli ad competentem illius dotem. n. 3.

Dos.

Pater obligatur ad dandam dotem competentem filia. n. 2.

Qui Capellam construxit, aut Ecclesiam, vel istam consecrari fecit, dotem illi praestare tenetur. n.2.3.

Ecclesia.

Dotem Ecclesiae dare debet, qui illam fundauit, aut consecrari fecit. n.2.

Sepulchrum.

Qui cœpit illud construere, compelli potest ab Episcopo ad illud perficiendum. n.1.

CONCLVSIO

1 COmpelli benè potest ab Episcopo ad perficiendum Sepulchrum, ille, qui construere illud incepit, & infra terminum sibi benè visum.

Ita docet Franc. Maria Samuellius *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 6. conclus. 11. pag. 37.* Allegat Sebastianum Medices, *de Sepulturis, quaest. 16. num. 13.* & Paulum de Citadinis, *de Iure patronatus, parte 3. quaest. 14. & 18.*

Et ratio conclusionis est. Quia, qui construere cœpit Sepulchrum, tacitè se obligauit ad illud perficiendum. Ergo ad id compelli potest ab Episcopo, seu ab Ordinario loci infra terminum sibi benè visum.

2 Illustratur haec ratio, doctrina Nicolai Tudeschi, Ecclesiasticae disciplinae facile Principis, *in cap. Cum sicut, num. 2. el. 8. de Consecratione Ecclesiae, & in cap. Ad audientiam, num. 5. el. 3. de Ecclesiis aedificandis* tradita. Sic enim fatur *in dicto cap. Cum sicut.* Nota I. ex textu iuncta Glossa, quòd fundans Ecclesiam, vel faciens eam consecrari, obligatur ad dotem competentem illi dandam, quemadmodum pater carnalis obligatur ad dotem competentem filiae dandam. *L. fin. de Dotis promissione.* Et qui fecit Ecclesiam construi, vel consecrari, quia quodammodo censetur pater, cum deduxerit Ecclesiam de non esse ad esse. Et paucis interiectis, ait. Etsi fuit omissum (assignare scilicet dotem) potest compelli fundator, seu faciens eam consecrari, ex quasi contractu. Haec Abbas, illo in capite. *In cap. autem Ad audientiam*, in sequentia prorumpit.

3 Do, & aliud remedium, vt directè compellatur ad sufficienter dotandum, qui construxit Ecclesiam, vel Capellam: quia ex constructione tacitè ad hoc se obligauit. Ita Panormitanus, quem Augustinus Barbosa, & Viuianum *in Praxi Iuris patronatus, part 1. lib. 2. cap. 4. num. 23.* recenset, & sequitur, *in dicto cap. Cum sicut, num.* 4. Si ergo, quis construens Capellam, aut Ecclesiam, aut consecrari faciens, tacitè se ad illius obligat dotem, & compelli potest ad sufficienter illam dotandam, qui construere cœpit Sepulchrum, tacitè etiam se ad illud perficiendum obligauit, & ab Ordinario ad id compelli poterit.

DISQVISITIO IV.

Promisit quis Sepulchrum construere; poteritne ad illud construendum compelli?

BREVIARIVM.

Pollicitatio.

Est oblatio vnius, ab alio non acceptata, seu solius offerentis promissum. n.15.

Actionem producit de Iure Canonico pollicitatio, vt qui pollicetur, cum effectu compellatur adimplere promissum. n.1.14.15.

Promissio.

Oblatio est vnius ab alio acceptata. n.15.

Sub mortali obligat. n.1. & seqq.

Omnis promissio est executioni mandanda. n.1.14.15.

Qui promisit, compelli potest, cum effectu adimplere promissum. n.1.14.15.

Sepulchrum.

Qui promisit Sepulchrum construere, ad illud cum effectu construendum compelli potest. n.1.16.

CONCLVSIO.

COmpelli benè potest ad Sepulchri constructionem, qui illud facere, construere promisit. 1
Hanc tenet conclusionem Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 6. conclus. 12.* cum Sebastiano Medices, *tractu de Sepulturis, quaest. 16. num. 13.* & cum Paulo de Citadinis, *de Iure patronatus, part. 3. quaest. 14. & 18.*

Ratio conclusionis est: quia pollicitatio, & non solùm promissio, de Iure Canonico actionem producit, vt qui promittit, aut pollicetur, cum effectu compellatur ad promissum, cum effectu, adimplendum. Textus est, *in cap. Qualiter, el. 3. de Pactis*, vbi ita Gregorius Papa Nonus decernit. "Studiosè agendum est, vt ea, quae promittuntur, opere compleantur." Vbi Glossa, *verbo Qualiter, & verbo Compleantur.* Abbas Panormitanus, mox recensendus, Augustin. Barbosa, *num. 1.* dicens. Iudex studere debet, vt ea, quae promittuntur, opere compleantur. Et quàm plures allegat Doctores. Glossa etiam *in cap. Relatum, el. 4. de Clericis non residentibus*, in casus reformatione, vbi ita fatur. Nota, quod ex promissione sua, quis obligatur. Et quidem sub culpa mortali si acceptata sit promissio, nisi materiae excuset paruitas, vti docent Tho. Sanchez, *tom. 1. de Matrimonio, lib. 1. disputat. 5. num. 20. pag. mihi* 11. cum Ricardo *in 4. d. 38. art. 3. q. 3.* Dionys. *d. ead. q. 2. §. Quaeritur item.* D. Antonino, *par. 2. tit. 10. cap. 1. §. 4.* Tabiena, *verbo Pactum, q. 2. n. 3.* Medina, *lib. 5. de Sacra hominum continentia, c. 23. §. Sed ais rursus.* Nauarra, *de restitutio. in noua edit. c. 2. dub. 7. coroll. 3. n. 329.* Angles, *in floribus, 2. p. q. 1. de Voto, ar. 2. diffic. 3. conclus. 1.* Mercado, *de Contractib. lib. 6. c. 16.* Palacios, *eod. tr. c. 11.* Syluestro, *verbo Pactum, q. 4. & ver. Lex, q. 10.* & aliis pluribus Theologis, & Iuris peritis. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Promittere*, Eligius Bassaeus, *tom. 1. verbo Promissio, num. 9.* cum Nauarro, *in Manuali cap. 18 num. 6.*

Promissio acceptata, obligat ad mortale.

Filliucio, *tract.* 33. *num.* 28. Rodetiquez *in Summa, part.* 2. *cap.* 29. Lessio, *de Iust. & Iure lib.* 2. *c.* 18. *num.* 55. & Syloio, 22. *quast.* 66. *artic.* 2. *conclus.* 2. Hermanmis Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.* 3. *tract.* 5 *de* 7. *pracepto Decalogi, dub.* 2. *n.* 1. cum Vazquez, 1. *part. disputat.* 85. *cap.* 6. *num.* 4. Maldero, & aliis Et communis Doctotum, vti testantut Sanchez & Bassæus contra Caictanum, 2. 2. *quast* 113. *artic.* 1. *ad* 4. Dianam *part.* 2. *tract.* 3. *Miscel. resol.* 9. *part.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 122. & alios.

Pactum est duorum in idē consensus. Pactum non seruans, excōmunicari potest. Excommunicatio, ferri nō potest nisi ob mortale peccat.

2 Et probat Sanchez, 1. Quia promissio acceptata verè, & propriè habet rationem pacti, cum concurrat duorum in idem placitum, & consensus. Sed pactum non seruans excommunicari potest, *cap.* 1. *de Pactis*, ibi: aut initia pacta suam obtineaot firmitatem, aut conuentus, si se non cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam. Ergo lethale peccatum est promissiooem acceptatam non adimplete. Patet consequentia, quia excommunicatio ferri non potest nisi pro mortali peccato. *Can. Nemo Episcoporum*, 11. *quast.* 3.

Fides humana seruari debet amicis & inimicis sub mortali pec.

3 Secundo probat Sanchez ex communi hominum consensu: omnes, enim (inquit) odio habent illos, qui fidem præstitam minimè seruant, Vnde D. Augustinus, *Epist.* 51. *ad Bonifacium*, relatus *in Canone Noli, el* 3 23. *quast.* 1. sic ait. Fides enim quando promittitur, etiam hosti seruanda est, contra quem bellum geritur: quanto magis amico pro quo pugnatur. Ergo signum est fractionem eius esse mortalem.

4 Tertio probat, *ex dicto cap. Qualiter de Pactis* ibi. Studiosè agendum est, vt ea, quæ promittuntur, opere compleantur. Ponderato pet Panotmitanum, vti videbimus, quod loquatur teatus de simplici promissione Ergo à fortiori promissio acceptata, sub mortali obligabit.

Iuramentum ad hoc fit, vt qui iurat, verum dicat.

5 Quarto, ex D. Ioanne Chrisostomo, relato *in Can. Iuramenti*, 22. *quast.* 5. vbi docet inter simplicem loquelam, & Iuramentum Deum differentiam non constituere. Verba S. Doctoris, ista sunt. Iuramenti huiusmodi causa est, quia omnis, qui iurat, ad hoc iurat, vt quod verum est loquatur. Et ideo Dominus inter iuramentum, & loquelam nostram, nullam vult esse distantiam, quia sicut in iuramento nullam conuenit esse perfidiam: ita quoque in verbis nostris oullum debet esse mendacium: quia vtrumque & periurium, & mendacium diuini Officij pœna damnatur, dicente Scriptura: Os, quod mentitur, occidit animam. Quisquis ergo verum dicit, iurat: quia scriptum est: Testis fidelis non mentietur. Hucusque teatus. Vbi Glossa, *verbo Distantiam*, Sic ait. Quantum ad hoc, cum mortaliter peccat qui simpliciter dicit falsum: sicut qui sub iuramento dicit falsum: magis tamen peccat peierando, quàm mentiendo.

Iuramentū & vera iura conueniunt.

Mendacium, qui dicit, mortaliter peccat, sicut qui falsum Iurat.

Promissio simplex, obligat sub mortali culpa.

6 Quinto. Violare obligatiooem rei grauis est mortale peccatum. Sed non adimplere promissum in re graui, est violare obligationem rei grauis. Ergo est peccatum mortale. Minor probatur, quia ex qualibet promissione oritur obligatio. Glossa *in dict. Can. Iuramenti, verbo Distantiam in fine, in Can. Quicumque suffragio, verbo Promiserint*, 12. *quast.* 2. per hæc verba. Videtur, quod aliquis obligetur nudis verbis, licet non intercesserit stipulatio. Et potest dici, quod competit actio, ex nuda promissione. Et *in Can. Quia Ioannes, ead. causa quast.* 5 *in casus formatione, ad finem*, ibi: sed quia promiserat. Et tandem *in cap. Indicante, verbo Nudis verbis, el* 4. *de Testamentis*, ibi: & est argumentum, quod per nuda verba, quis obligatur.

Sexto. Eadem ratio iustitiæ, proportionaliter 7
sumpta, obligat ad soluendum promissa homini, ac Deo. Sed obligatio respectu Dei grauis est, & sub lethali tenetur, qui Deo promisit, adimplere. Ergo similiter respectu hominis, licet non tam grauiter peccet, qui ei non adimpleuerit promissum. Maior patet, quia non tenetur homo promissa Deo soluere, quia Deus est promissarius, sed quia liberè se ad illa promittens adstrinxit. Sed hæc æque militat ratio in promissione homini facta, ac facta Deo. Ergo eadem ratio iustitiæ proportionaliter sumpta obligat ad soluendum Deo, & homini promissa.

Promissio siue Deo, siue homini fiat, ex eadem iustitia ratione, adimpleri debet.

Et confirmatur, quia si in violanda homini fide, 8
sola est culpa mendacij, & ob id venialis, similiter venialis esset fractio voti: quia mentiri Deo, non est culpa lethalis, vt dum quis fictè ore tantum aliquid vouet: mentitur vtique Deo, & solùm peccat venialiter. Ergo vel vtra fractio mortalis, vel nulla talis est.

Septimò. Fidem seruare, non solum pertinet ad 9
virtutem veracitatis, sed etiam ad iustitiæ virtutem: quia promittere, non est vtrumque verum dicere, sed adstringendo alteri fidem. Vnde Cicero, *lib.* 1. *de Officiis* ait, hanc fidem esse iustitiæ fundamentum. Ergo promittens, obligatur ex iustitia ad promissum adimplendum, iuxta materiæ qualitatem: sub mortali, si grauis illa sit; & sub veniali, si leuis.

Fidem datam adimplere tenemur, tam ex iustitia, quàm ex veracitate.

Confirmatur. Promissio, quæ coram Notario 10
& testibus fit, ex iustitia obligat, & ad mortale. Sed horum assistentia, & testificatio nouam non addit obligationem, sed præexistentem probat. Ergo promissio per se obligat ex iustitia.

Octauò probatur. Quoties quis in foro externo 11
compellitur per Iudicem adstare promissis, tenetur sub mortali in foro interno ex lege iustitiæ soluere promissum, vti Caietanus ipse docet *in Summa, verbo Perfidia*. Et patet, quia idem in vtroque foro est seruandum, vbi forus externus falsæ præsumptionis non innititur, nec in pœnam, quæ Iudicis sententiam desiderat, damnat, vt aduertit Sanchez ex Soto *in lib.* 4. *de Iust. quast.* 5. *artic.* 3. *versic.* 4 *Arguitur*. Couarruuia, *in capite Cum esses, numero* 7. *de testamentis*, & Ledesma, 2. 4. *quast.* 18. *art.* 1. *dub.* 12. Sed promittens, cogitur in foro externo stare promissis, *in L.* 2. *tit.* 16. *L.* 5. *Recopilat. Castella*, quæ lex, nec falsæ innititur præsumptioni, nec pœnalis quidem est. Ergo promissio obligat sub mortali.

Sententia Iudicis obligat sub mortali in foro interno, si falsa non innitatur præsumptioni.

Promittens, cogitur per legem adimplere promissum.

Confirmatur. Sententia Iudicis eo tendit, vt 12
vnicuique ius suum reddat, & æqualitatem constituat: hoc enim est iustitiæ finis. Ergo si promittens non erat ex vi promissionis obligatus ex iustitia, non poterat ad id compelli per Iudicem.

Iustitia finis, est vnicuique suum ius reddere, & facere æquale.

Addit Th. Sanchez ex Mendoza, *de Pactis, lib* 1. 13
cap. 4. *n. vlt.* teneri restituere non implentem promissum: eumque, cui promissio facta est, posse vti occulta compensatione.

Promittēs, ad restitutionem tenetur.

Compensatio competit promissario.

Pro coronide huius disquisitionis, libuit recensere Abbatem Panotmitanum, *in praallegato capite Qualiter, el* 3. *de Pactis*, in sequentia pro- 14
rumpentem. Iudex debet studiosè agere, vt promissa adimpleantur. Nota primò, verbum *Studiosè*, quod Iudex in compellendo adimplere promissa, vel pacta, non debet esse contentus simplici comminatiooe,

Promissa, vt adimpleātur cum effectu Iudex studiosè agere debet.

minatione, vt quidam dixerunt, *in cap.* 1. sed studiosè, & effectualiter agere, vt promissa adimpleantur opere. Et facit textus ad ea, quæ dixi *suprà cap.* 1.

Promissio qualiscumque etiã non stipulata Scriptura, vel alia solemnitate munita necessariò est adimplenda. Pactum est duorum in idem consensus. Stipulatio necessaria non est, vt pollicitatio obliget. Pollicitatio, est promissio nondum acceptata. Obligatio, ita ex simplici loquela, ac ex iuramento nascitur.

15 Secundò nota ibi: *promittuntur*: quod omnis promissio est necessariò executioni mandanda, & pondera: quia textus non requirit, quod interuenerit stipulatio, vel scriptura, vel alia solemnitas. Et sic videtur, quod cùm verbum *promissio* sit multum generale, nedum in pacto, quod est duorum, sed in pollicitatione, quod est vnius tantum, debet habere locum iste textus: nam ex significatu huius verbi, *promittuntur*, non requiritur, quod interuenerit pactum, sed sufficit nuda promissio vnius tantum: & pro hoc textu *in cap. Iuramenti*, 22. *quæst.* 5. vbi dicitur, quod inter simplicem loquelam, & iuramentum Deus non facit differentiam, scilicet, quoad obligandum promittentem, vel iurantem aliquid: nam vterque peccat contrauenicndo, licet in quantitate reatus sit differentia: quia grauius peccat veniens contra iuramentum, vt notatur *in cap. finali de Iureiurando*: & de hac materia dic, vt dictum fuit, *in cap.* 1. *supra eodem.*

Hæc omnia Nicolaus Tudeschus; ex quibus, & ex aliis adductis, satis benè probatur compelli posse, 16 & debere ad construendum Sepulchrum, qui illud construere promisit. Si enim quælibet promissio, seu pollicitatio, de qualibet alia re, absque stipulatione, scriptura, aut alia solemnitate, inducit obligatum ex iustitia implendi promissum, in promittente, quia verba cum effectu sunt accipienda, *cap. Relatum, el 4. de Clericis non residentibus*, vbi Glossa *in verbo Cum effectu, & in casus formatione, & in prædicto cap. Qualiter, de Pactis*: & in Iudice inducit obligationem studiosè compellendi, & effectualiter agendi, vt promissum adimpleatur, quantò maiorem inducet obligationem, promissio de re piissima construendi Sepulchrum?

DISQVISITIO V.

An ad construendum Sepulchrum in Ecclesia patronata, Patroni requiratur consensus?

BREVIARIVM.

Capella.

Construi potest in Ecclesia absque Patroni consensu. n.4.

Declaratio.

Non habet locum in iis, quæ clara sunt. n.4.

Patronus.

Honores, Iura, & onera Patronorũ recensentur. n. 2. 3.

Per Sepulchri constructionem in Ecclesia patronata, nec detrahitur aliquid honoribus, & Iuribus Patrono debitis, nec onere vllo Patronus grauatur. n. 2

Idem dic, quoad vtrumque, quando Capella, sine Patroni consensu, in Ecclesia patronata construitur. n.4.

Probatio.

Declarationem intendit veritatis, probatio. n.4.

Regula.

Cui licet plus, & minus. n.4.

Non debet, cui plus licet, quod minus est, non licere. n.4.

Sepulchrum.

Ad construendum Sepulchrum in Ecclesia, necessaria est licentia Domini istius, aut Ordinarij loci, cui subiecta Ecclesia est. n.1.

Non requiritur Patroni, quo talis. n.1.

CONCLVSIO.

AD construendum Sepulchrum in Ecclesia Iuris patronatus, nullus requiritur Patroni 1 eiusdem Ecclesiæ consensus, quà Patroni illius.

Consultò dixi: *quà Patroni*: quia alio ex capite, necessaria erit Patroni licentia, ad huiusmodi constructionem, si aut sit Ecclesiæ, non solùm Patronus, sed etiam Dominus; vt sunt Regulares, & Sæculares Ecclesiastici, quibus annexa, & vnita sit ipsa Ecclesia; aut Patronus ipse, sit Ordinarius loci.

Conclusionem absolutè tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disp.* 1. *controuers.* 6. *conclus.* 8. per hæc verba. In Sepulchri constructione, in Ecclesia patronata, non requiritur consensus Patroni: quia sicut in illa fundari valet Capella, inuito Patrono, sic multò magis Sepultura construi valebit. Hæc ibi *pag.* 37. *Et disputat.* 6. *controuers.* 14. *conclus.* 9. *pagina* 296. vbi ita fatur. Ad sepulturam construendam, vel Capellam in Ecclesia patronata, seu, quæ fundatorem habet, minimè requiritur consensus Fundatoris; Immò eo inuito construi potest. Allegat Author iste Lambertinum, *de Iure patronatus, lib.* 1. *quæst.* 3. *artic.* 17. *num.* 2. Lauorium. *Variarum lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 8. *tom.* 3. & Laurentium de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.* 3. *folio* 433. 2

Probatur primò conclusio. Nullum præiudicium Patrono infertur, ex consecratione Sepulchri in Ecclesia patronata. Ergo absque illius consensu potest illud construi. Antecedens patet, quia Iuri honorifico, aut vtili, quod habet Patronus in Ecclesia, minimè detrahitur; nec Ius onerosum augetur per Sepulchri constructionem, absque eius consensu. Non enim aufertur ab eo honor præsentandi Rectorem, nec præcedentia, nec quod debeat ab Ecclesia sustentari, si ad paupertatem deuenerit: æquè enim benè, & fortè melius, ex redditibus Ecclesiæ sustentari poterit, constructo Sepulchro, quàm non constructo: nec imponitur ei maior obligatio quoad onerosum: quoad onus scilicet defendendi Ecclesiam, & ei subueniendi. Ex Sepulchri ergo constructione, nullum Patrono præiudicium infertur. Consequentia autem prima probatur. Quia si Patroni consensu indigeret Sepulchri constructor, pro illius constructione in Ecclesia patronata, esset precisè, eo quod ex tali constructione Ius aliquod Patroni violaretur.

Secundò probatur. Patroni munus est defen- 3 dere Ecclesiam, cuius Patronus existit. Vndè (ait Panormitanus Abbas, *in cap. Nobis num.* 7. *de Iure patronatus*) debet defendere Ecclesiam suam, & potest denunciare Presbyterum si est dilapidator, vel aliàs inhonestus, & debet procurare Ecclesiæ beneficium, Samuellius, *dicta controuers.* 14. *conclusione* 9. Sed contradicendo Sepulchri constructionem in Ecclesia non illam defenderet, nec Ius procuraret beneficium, & augmentum, sed impediret potius, impugnaret. Ergo ad constructionem Sepulchri in Ecclesia Patronata, Patroni consensus nullatenus requi-

ritur, & si illam contradicat, constructio ipsa retardari non debet, nec æstimanda venit Patroni contradictio, quia irrationabilis est, & contra id, quod ex proprio munere agere debebat.

4 Tertiò probatur. In Ecclesia Patronata, sine Patroni licentia, & consensu, construi potest Capella, iusta interueniente causa, *cap. Ad audientiam*, & ibi Glossa *in formatione casus, ad finem, verbo Magna difficultate, & verbo Præsentationem Rectoris, c. 3. de Ecclesiis ædificandis*, Abbas *ibi, num.* 2. & August. Barbosa, *eod. num.* Ergo à fortiori poterit in eadem Sepulchrum construi, nullo Patroni consensu requisito. Patet consequentia, quia cui licet, quod est plus, licet vtique, quod est minus. Textus est expressus, & formalis regula tradita, *cap. 56. de Regulis Iuris, lib.* vbi Glossa, *verbo Cui licet*, sic fatur. Cui licet plus, & minus. *Et in cap. Cum illorum, verbo Minora, c. 52. de Sentent. excommunicationis*, ita ait. Et è conuerso, cui conceditur maius, & minus. Supple: conceditur. Et *L. Non debet cui plus licet, quod minus est non licere, l. 88. ff. de Regulis Iuris.* Quod autem minus sit Sepulchrum construere, quàm Ecclesiam, seu Basilicam Parochialem, de qua *in dicto cap. Ad audientiam*, nulla indiget probatione, cum clarum illud sit. Declaratio enim non habet locum in claris. Rota *in Pampilonensi de Stella, 29. Octobris, de Anno* 1621. *coram Coccino*, & apud illam Castrus, *in L. Heredes, §. Si quid, num. 4. in fine, ff. de Testamentis*, & *consil. 22. colum. fin. versic. Præterea dicta declarationi, lib. 2. decis. consil. 214. n. 5. versic. Et dicis hoc procedere.* Probatio autem, declarationem intendit veritatis.

DISQVISITIO VI.

An pro Sepulchri constructione, bona fideicommisso subiecta alienari possint?

BREVIARIVM.

Argumentum.

Validissimum est in Iure, argumentum ab æquiparatis. n. 4.

Expensæ.

Funerum, & exequiarum expensa omne debitum præcedunt. n. 3.

Ante omnia deduci debent de hæreditate. n. 3.

Pro illis soluendis alienari possunt bona fideicommisso subiecta. n. 1. 3.

Sepulchrum.

Causa pia est Sepulchri constructio: & legatum factum pro construendo. n. 2.

Pro Sepulchri constructione, alienari possunt bona fideicommisso subiecta. n. 3. 4.

1 RESPONDET Pater Samoellius, *in sua Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 6. conclus.* 10. quod possint alienari bona præfata pro Testatoris exequiis faciendis, iuxta illius qualitatem; non tamen pro Sepulchri constructione. Allegat Lambertinum, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 1. quæst. 3. artic.* 17. Rochum de Curte, *eod. tract. verbo Ecclesiam, quæst. vltima*, & Paulum de Citadinis, *eodem etiam tractatu part. 3. quæstio. 2. artic.* 2.

2 Nullam textus, aut rationis adducit Samuellius, pro dicto suo, probationem. Et si illud verum tenet, quoad primam partem, de Testatoris exequiis, quare respectu secundæ, de eiusdem Testatoris Sepulchro non teneat, neutiquam capere valeo. Sicut enim expensæ exequiarum ad causam pertinent piam, sic pertinet Sepulchri constructio; legatum enim factum ad monumenti constructionem, dicitur pium, vti cum Baldo, & Angelo, *in L. Hæreditas. §. Si defuncto, ff. de Petitione hæreditatis*, & cum eodem Angelo, Rapha. Paulo Cast. & Imola, *in L. 1. §. finali, ff. ad Legem Falcidiam*, docent Antoninus Diana, *part. 7. tract. 6. de Testamentis priuilegiatis, resolut. 31. ad finem*, & Ausonius Noctinot, *in illius Compendio, verbo Testamentum, num. 10. in fine.* Quare, pro vera difficultatis propositæ resolutione, sit.

CONCLVSIO.

PRo construendo Testatoris Sepulchro, alienari bene possunt bona fideicommisso, ab ipso subiecta Testatore. 3

Probatur conclusio. Pro expensis exequiarum Testatoris alienari possunt bona, fideicommisso subiecta. Ergo alienari etiam possunt pro construendo illius Sepulchro. Antecedens Samuellij est, & ab omnibus admitti debet: quia sunt adeo priuilegiati sumptus funerum, vt ante omnia deduci debeant. Præcedunt enim omne debitum. *L. At si quis, §. 1. & L. penult. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Et sunt magis priuilegiati, quàm omne debitum. Abbas, *quæst.* 3. incipit *Sempronius, num.* 1. Nam regula est (inquit) vt impensa funeris, de hæreditate semper deducatur: & hæc impensa est adeò priuilegiata, vt omne debitum præcedat, vt *L. Impensa funeris, eodem titulo.* Idem Samuellius, *dicto tract. 1. disputat. 6. controuers. 15. conclus. 6.*

Consequentia verò probatur. Argumentum ab æquiparatis validissimum est in Iure. August. Barbosa, *tract. Locorum communium Argumentorum Iuris, loco 6. n. 1. ex L. Stichus, ff. de Manumissis testamento.* cum Cephalo, *consil. 210. n. 42. consil. 537. n. 19.* Laurentio de Pino, *consil. 66. n. 6. & consil. 136. n. 6.* Socino Iuniore, *consil. 71. n. 2. & consil. 122. n. 18. volum.* 3. Francisco Beccio, *consil. 8. n. 9. volu.* 1. Francisco Viuio, *decis. 155. n. 19. lib.* 2. Menochio, *consil. 32. num. 17.* Sbroz, *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 61. n. 11. & 12. & lib. 3. quæst 6. n.* 8. Surdo *de alimentis, tit. 9. quæst. 1. num. 9. & consil. 393. num.* 36. Francisco Molina, *de Ritu nupt. lib. 3. quæst. 46. num.* 24. Stephanu Gratiano, *disceptationum forensium, cap. 298. n. 70.* Narbona, *L. 20. Gloss. 22. n. 4. tit. 1. lib. 5. Recopilationis.* Fontanella, *de Pactis nuptialibus, clausula 4. Glossa 7. part. 2. num.* 61. vbi ait quod procedit affirmatiuè, non negatiuè. Valenzuela *consil. 124. n. 16. tomo* 2. Ioseph Vela, *differentiarum forensium, dissertatione 6. n. 45.* & Rota, *decis. 6. n. 3. & 5. part. 1. in posthumis Farinacij, aliàs parte 3. recentiorum*, Vbi additur, quod valet etiam in statutis, argumentum ab æquiparatis, seu subrogatis. Quod maximè procedit, quando adest similitudo in eo, quo fit æquiparatio. Idem Barbosa, *eodem loco, numero* 2. cum Pelaez, *de Maioratu,* 4

part. 1.

*part.1. quæst.*28. *num.*22. Surdo, *decis.*119. *num.*16. *&* 21. Cardinali Seraphino, *decis.*288. *num.*5. Cephalo, *consil.*537. incipit *Diligenter*, *num.*19. *volum.*4. & Francisco Viuio, *dicta decis.*155. *num.*19. *post princip. & num.*21. Sed Sepulchrum, & funus, seu exequiæ, sic æquiparantur, vt omnino assimilentur in hoc, quod tendant ad animæ remedium, defuncti solatium. Ergo si bona fideicommisso subiecta à testatore pro expensis suarum exequiarum alienari possunt, poterunt etiam alienari pro construendo illi Sepulchro. Huius argumenti vis, & efficacia, illustratur doctrina Abbatis, *disquis. sequenti* reddenda.

DISQVISITIO VII.

An Episcopus, bona habens patrimonialia, Sepulchrum sibi construere possit, Ecclesiæ expensis?

BREVIARIVM.

Episcopus.

Centesimam partem bonorum immobilium Ecclesiæ suæ, potest Episcopus alienare pro construendo, & magnificando Sepulchro suo. n. 1. 2. 9.

Amplia, etiam sine consensu Capituli. n. 1.

Limita, dummodo graue nocumentum Ecclesiæ non inferat Cathedrali. n. 1. & seqq.

Exequiæ Episcopi fieri debent non sui hæredis expensis, sed Cathedralis Ecclesiæ. n. 8. 9.

CONCLVSIO.

1 POtest Episcopus, ex bonis Ecclesiæ suæ Cathedralis, centesimam alienare partem, pro construendo sibi Sepulchro, illoque magnificando. Et sic potest illud non construere ex patrimonialibus.

Hanc conclusionem probat *Canon Bona rei*, *el penult.* 12. *quæst.*2. ex Concilio quodam Toletano desumptus, vbi sic habetur. Ad Ecclesiam verò, quæ ,, Monasticis non informabitur regulis, aut quam ,, pro suis magnificare voluerit Sepulturis, non am- ,, plius, quàm centesimam partem census Ecclesiæ, ,, cui præsidet ibidem conferri licebit. Hæc textus, in ,, Canone illo. Cuius Glossa, *in formatione casus* ap- ,, ponit hanc limitationem: dummodo ei (Ecclesiæ scilicet Cathedrali) damna grauia non infligat. Quam etiam Abbas mox citandus reddit.

2 Probat etiam conclusionem textus, *in cap. Apostolicæ, el 9. de Donationibus*, in quo Innocentius Papa Tertius præfatum Canonem, & eius verba, modo à nobis recensita approbat. Addit tamen quod si donatio graue intulerit Ecclesiæ detrimentum, siue illa fuerit facta de possessionibus, siue de prouentibus ad Episcopalem mensam, vel Cathedralem Ecclesiam pertinentibus, in qualibet portione constiterit esse collatum, poterit legitimè reuocari, nisi præscriptione, vel alia legitima exceptione actio huiusmodi excludatur. Et notat Glossa *verbo Elargiri*, hanc donationem posse Episcopum facere, sine consensu Capituli. Sufficit enim (inquit) à iure semel concessum fuisse, *ff. de Conditionibus institutionum, quæ sub conditione, §. vltim. & de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli, Pastoralis.*

In omnibus consonat August. Barbosa *in dictum* 3
cap. Apostolica. Vbi inter alia adnotat sequentia. *Primum*, quod Episcopus potest de bonis propriæ Ecclesiæ, aliam Ecclesiam, vel Capellam dotare. Ita *num.* 2. ex Lambertino, *de Iure patronatus*, *lib.*1. *part.*1. *quæst.*5. *art.*16. & ex Iuliano Viuiano, *in Praxi Iuris patronatus, part.*1. *lib.*2. *c.*4. *n.*33.

Episcopus dotare potest de bonis Ecclesiæ suæ aliam Ecclesiam vel Capellam.

Secundum, quod successor in Regno potest re- 4
uocare donationes factas à prædecessore, quæ grauiter, & enormiter Coronam lædunt; secus si non lædunt, vel modicè lædant. Sic *num.*3. cum Menochio, *consil.*307. *à num.*17. Cabedo Lusitaniæ, *decis.*19. *num.*2. *decis.*30. *num.*1. *& decis.*40. *à num.*16. *part.*2.

Rex successor, quas donationes à prædecessore factas, reuocare possit, & quas non.

Tertium, quod Clericus debet expensis suæ Ec- 5
clesiæ, & successoris sepeliri. Ita *num.*4. cum Geminiano, *consil.*1. *num.*5. *&* 6. & Bellero, *disquisitionum Clericalium, part.*1. *tit. de Clerico debitore, §.*3. *num.*5. Vnde in Pampilonensi Episcopatu, adiudicatur Beneficiario defuncto, tertia pars fructuum anni sequentis post mortem, pro expensis funeris, vti apparet ex Constitutione Synodali.

Clericus debet expensis Ecclesiæ, & successoris sepeliri.

Et addit Barbosa ex eisdem Geminiano, & Bellero 6
in locis redditis, quod si consanguinei Clerici defuncti, de suis, expensas fecerint exequiarum quod possint illas à successore repetere dummodo protestati fuerint, se illas facere, seu fecisse animo rehabendi. Aduertit tamen, attendi debere, non solùm ad qualitates dignitatis, personæ, & Sepulturæ, sed ad quantitatem facultatum Ecclesiæ, seu beneficij, quia si expensæ transcendunt facultatem beneficij, non tenetur ad excessiuas successor, *ex L. At si quis, §. æquum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & Geminiano, *consil.*1. *allegato, n.*7.

Clerici defuncti hæres, repetere possit, & quando, expensas exequiarum illius.

Numero denique quinto adnotat, ex Baldo, *in* 7
*repetitione L. Celsus, num.*2. *versic. quarto, ff. de Vsucapionibus*, Viuiano, *tom.*2. *communium opinionum. lib.*7. *tit.*5. *num.*55. *pag.*239 & Molina, *de primogen. lib.*2. *cap.*6. *num.*68. *versic. Contrarium, & versic. Cæterum*, quod titulus illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, constituit præscribentem in mala fide, & destruit longissimi temporis præscriptionem. Quod ex Molina aduertit, procedere, quando titulus est à iure reprobatus, & cui Lex resistit, seu manifestè est vitiosus.

Præscriptio nõ acquiritur ex titulo illegitimo.

Conclusionem nostram probat, ex duplici textu 8
Canonico supra allegato, Abbas, *in quæstione sua* 3. quæ incipit *Sempronius*, *numero* 4. quibus vtitur ad probandum exequias pro Episcopo defuncto, fieri debere, non ex bonis relictis hæredi, sed ex bonis Ecclesiæ: quia si Sepulturam magnificare ex his potest, exequiæ etiam ex iisdem fieri debent. Verba Panormitani ad amussim reddo.

Episcopi exequiæ, fieri debent expensis suæ Ecclesiæ, non autem hæredis sui.

Ad primam partem conclusionis (inquit) primò 9
adduco *c. Bona rei*, 12. *quæst.*2. *& cap. Apostolicæ, de Donationibus*, quæ singulariter faciunt in hac materia. In eis enim dicitur Episcopum posse ex redditibus sui Episcopatus centesimam partem suæ Ecclesiæ dare inferiori, quam pro suis Sepulturis magnificare cupit. Ecce ergo causam, quam ex mente illorum Canonum satis liquidè apprehendere possumus, exequias Prælati, celebrandas expensis Ecclesiæ, cum ex causa Sepulturæ possit alienare etiam bona immobilia Ecclesiæ vsque ad centesimam partem, dummodo Ecclesiæ suæ Cathedrali, graue damnum non inferat. Hactenus Nicolaus Tudeschus.

DISQVISITIO VIII.

An teneat conuentio, vt non possit emptor, in loco empto, Sepulchrum construere?

BREVIARIVM.

Conditio.

Si apponatur in contractibus, contra iure communi dispositum, habetur pro non apposita. n. 4.

Sepulchrum.

Construi benè potest in loco, ea sub conditione vendito, vt in illo non possit construi. n. 1.

CONCLVSIO.

1 NOn obstante conditione, in contractu venditionis apposita, de eo, quod in loco vendito Sepulchrum construi non possit, validè, & licitè istud in illo construitur.

Ita docet Franciscus Maria Samuellius, *in sua praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus.* 1. vbi idem dicit de constructione Ecclesiæ, & Capellæ. Inquirit enim, An valeat conuentio, vt minimè liceat emptori in loco empto Ecclesiam, Capellam, aut Sepulturam ædificare? Et respondet sic. Huiusmodi conuentio nec valet, nec tenet: quia Laicus, licet Imperator sit, vel Vir sanctus nequit legem rei Ecclesiasticæ imponere, vel aliquid disponere contra libertatem Ecclesiasticam. *Authent. Cassa, Cod. de Sacrosanctis Ecclesijs.* Sed dicta conuentio, est contra Religionem. Ergo non est admittenda. *L. Si quis Sepulchrum, in princip. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum,* cum Religionis fauor, multa inducat.

Immunitati Ecclesiastica, à nulla Laicali potestate præiudicari potest.

2 Hæc omnia præfatus author, qui pro se, & nobis allegat Bartolum, *in L. 2. Cod. communia de Manumissionibus.* Lambertinum, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 1. quæst. 3. artic. 23. fol. 16. & de Sepultur. numero 9. fol. 192.* & alios, eorum suppressis nominibus. Et intelligit conclusionem procedere, priusquam Ecclesia sit ædificata, vel sit incœpta ad ædificandum.

Et quidem si procedit ante Ecclesiæ constructionem, respectu Capellæ, & Sepulchri, à fortiori procedere debet post illius constructionem: quia tunc magis res Ecclesiastica est, quàm erat ante constructionem, vti ex terminis ipsis patet.

3 Sed obiicies. In limine fundationis Ecclesiæ, potest fundator apponere quascumque conditiones etiamsi sint contra ius. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 2. disputat. 5. quæsito 10. numero 7. pag. 64.* & August. Barbosa, *de officio, & potestate Episcopi, parte 1. tit. 2. de Episcopali munere, glossa 17. num. 28.* vterque ex S. Rota *in vna Romana Iuris patronatus, 31. Maij, de Anno 1613. coram Sacrato,* & ex Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 1. artic. 1. quæst. 9. num. 25.* apud Ascanium, & apud Barbosam, *num. 52.* Ergo benè potest quis fundum suum vendere, conditione apposita, vt non possit emptor in illo construere Ecclesiam, Capellam, aut Sepulturam.

Patronus potest in limine fūdationis Ecclesia, cōditiones sibi visas apponere, etiā contra ius.

4 Respondeo *primò*, antecedens non esse verum quando apponitur conditio à iure reprobata. Vnde Ecclesiæ fundator, nec in limine fundationis illius potest facere, vt sub ordinatione Episcopi illa non sit, vti docet Panormitanus *in cap. Si conditiones, num 8. el 7. & final. de conditionibus appositis.* Et si apponat huiusmodi conditionem, habebitur pro non apposita. Et Tamburinus, ac Barbosa *locis redditis*, ex Rota, & Lambertino, *vbi proximè*, suum limitant dictum, dummodò conditiones non sint impossibiles, aut à iure reprobatæ.

Patronus non potest apponere conditiones à iure reprobatas, etiam in limine fundationis.

Respondeo *secundo*, conditionem turpem, & vitiosam in quolibet contractu, aut dispositione apposita, seruandam non esse, & haberi pro non apposita. Est textus elegans *in cap. Si conditiones, el 7. de conditionibus appositis*, ibi: Licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter eius fauorem, pro non adiectis haberi. Ex quo, & ex *Lege 6. tit. 4. part. 4.* ait Sanchez, *de Matrimonio, tom. 1. lib. 5. disputat. 5. numero 1.* Certum igitur est, conditionem turpem, sicut & impossibilem adiectam matrimonio, haberi pro non apposita, matrimoniúmque manere purum. 5

Conditio vitiosa, & turpis, in contractu apposita, seruanda non est, & habetur pro non posita, & idem est de conditione impossibili.

Nec valet dicere, quod Gregorius Papa IX. in præcedenti Decretali, solùm decernat, conditiones impossibiles, & turpes appositas contractui matrimonij habendas pro non appositis, non quà tales; sed propter matrimonij fauorem: sicut propter eius fauorem pater, & mater in ipsius prærogatiua ad testimonium admittuntur, qui in aliis contractibus, & causis repelluntur: sic decernente Clemente Papa Tertio, *in cap. Videtur, el 3. Qui Matrimonium accusare possunt*, per hæc verba. Quod vero legitur, pater non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris, in criminalibus causis, & contractibus, verum est. In matrimonio vero coniungendo, & distungendo, ex ipsius coniugij prærogatiua, & quia fauorabilis res est, congruè admittuntur. Ergo ex dicto *cap. Si conditiones*, non probatur conditiones turpes, & vitiosas in aliis contractibus appositas, haberi pro non appositis. 6

Testes possunt esse patres in causa matrimonij filij, non autem in aliis.

Non inquam valet, quia licet Papa Gregorius, ibi exprimat præfatas conditiones, *propter fauorem matrimonij*, pro non appositis habendas: certum est, motum fuisse Gregorium, ad illam Decretalem statuendam, non ob illam causam solùm, sed etiam in odium talium conditionum. Quod verum colligo ex ipsius Glossa, *verbo Impossibiles*, vbi ad demonstrandum istas conditiones pro non adiectis habendas, allegat *caput Pactiones, el 8. & finale de Pactis*, in quo idem Gregorius Nonus sic decernit. Pactiones factæ à vobis (vt audiuimus) pro quibusdam spiritualibus obtinendis: cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare, nullius penitus sunt momenti. Quod etiam de aliis est dicendum, quæ obseruatæ vergunt in animæ detrimentum. Nam etiam iuxta legitimas sanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibilis de iure, vel de facto, nullam obligationem inducit. Hactenus Gregoriana, vbi apertè Constitutionem condidit vniuersalem, pro omni contractu, & non pro matrimonio tantum. Vnde licet de hoc tantum, mentionem formalem, & explicitam faciat, idem virtualiter; & implicitè decernit de omni alio contractu in altera Decretali, *Si conditiones*, quæ posteriori tempore condita est, vti ex ordine titulorum Decretalium apparere videtur. 7

Pactio, & conuentio quæcumque pro spiritualibus acquirēdis, reprobatur: & quæ in animæ vergit detrimentum. Pactum rei impossibilis, aut turpis, nullā obligationē inducit.

Nec ex dictis inferas Professionem solemnem Religionis, factam ab aliquo, sub ea conditione, vt proprium possideat, si proprium in rigorosa acceptione, 8

ptione, prout dominium directum & proprietatis dicit, possidere intendat, validam esse, & conditionem, pro non adiecta haberi debere, sicut si intendat solùm vsum, & dependenter à Prælati sui voluntate valida est. Ne inquam inferas. Quia valor votorum emissorum, vnicè dependet à voluntate vouentium. Vndè si intentionem profitendi non habet, nisi habere possit temporalia quoad proprietatem, nullatenus subsistet professio: nec potest haberi pro non adiecta huiusmodi conditio, cum in illa nullitas consistat professionis, supposito, quod de essentia sit, & de substantia professionis solemnis Religionis, non habere dominium proprietatis; licet absque illius detrimento, vsus habeator rerum temporalium, dependenter tamen à Prælati voluntate. Ita Augustin. Barbosa, *in dicto cap. Si conditiones, numero* 13. quoad secundam partem, ex Azorio, *Institut. Moralium, part. 1. lib. 11. cap 15 quæst. 9. & in cap. Insinuante, numero 3. el 7. & fin. Qui Clerici vel vouentes*, quoad vtramque partem: ibi enim in sequentia prorumpit.

9 Notatur ad hoc, quod fœmina potest Religionem profiteri ea conditione, vt domi suæ maneat, & certam suorum bonorum portionem habeat ad necessaria vitæ subsidia, & alimenta ex Superioris voluntate pendentem; vt per Nauartum, *Commentario 2. de Regularibus, numero* 14. Azorium, *Institutionum Moral. part. 1. lib. 12. cap. 9. quæst. 4.* latè Ioannes à Cruce, *de statu Relig. lib 1. cap. 3. dub 2.* vbi asserit prohibitionem Concilij Tridentini, *sess. 25. de Regularibus, cap. 2.* habere tantùm locum in redditibus, vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatos, & sine eorum licentia distrahendis. Bartholomæus à S. Fausto, *in Thesauro Religiosorum, lib. 5. quæst. 146.* vbi hoc limitat, nisi Religionem profiteretur cum pacto, vt in propria domo maneat independenter à Superioris voluntate, quia tunc nulla erit professio, cum huiusmodi pactum sit contra obedientiæ votum, ac subinde contra Religionis substantiam pugnet. Vnde textus *in præsenti*, intelligi de retentione, seu reseruatione bonorum ad vsum profitentis in domo propria pro suis necessitatibus tanquam obedientiarij, & ex voluntate Prælati, tenent Nauarrus, *consil. 20. numero 3 sub titulo de Regularibus, in antiquis, & dicto commentario 2. numero* 16. Azorius, *dicto lib 12. cap. 5. quæst. 2. in fine.* Beja, *Responsorum casuum conscientiæ, p. 4. casu* 17. Fr. Emmanuel, *quæstion. Regular. tom. 3. quæst. 17. artic.* 6 Sanchez *de Matrimonio lib. 7. disputat. 25. numero 21. & in Præcepta Decalogi, libro 5. cap. 4. numero* 99 Nicol. Garcia, *de beneficiis, part. 7. cap* 10. *numero* 100. Et ita non quoad proprietatem, sed quoad vsum, vt intelligit Sanchez, *lib. 5. disput. 9. numero 14. versic. Ad quartum.* Alij tamen clarius, vt ipsi dicunt, in hac quæstione sub distinctione procedunt, dicentes, quod si quis Religiosus sub ea conditione, vt sibi liceat proprium, & bona immobilia possidere, & liberè acquirere profiteatur retinendo ea, vt propria, etiam inuito Prælato, talis professio erit nulla, & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam Religionis, & omnino contraria voto paupertatis; secus autem esset quando vsum solùm sibi reseruaret profitens pro suis necessitatibus, ex Superioris licentia, eiúsque nutu reuocabilem, tunc enim valet professio, nec conditio reticitur. Ita Glossa *hic, verbo Vt in domo.* Bart. *in Authent. ingressi, de Sacrosanctis Ecclesiis, numero* 29. Vbi Paul. *numero* 18. Bernard. *regula* 521. Gare. *reg.* 420 *numero* 2. Spin. *in Speculo testamentor. glossa 12. num. 12.* Lessius, *de Iustitia, lib. 2. cap. 41. num.* 63.

Vsus temporaliũ, dependens à voluntate Prælati statui Religioso non contrariatur.

Contrariatur verò proprietas, dominiũ, & vsus independens.

Ceuall. *Commun. contra commun. quæst. 85. numero* 2. Ludouic. Miranda, *in Manuali Prælator. tom. 1. quæst. 28. artic. 2.* Humad. *L. 7. glossa 1. numero 2. tit. 7. partita 1.* Syluest. *verbo Religio 3. q* 8 Fr. Emmanuel *dicta quæst. 1. artic. 6.* Barthol de Vecchis, *in Praxi Nauttiar. disputat. 13. dub. 1. numero* 11 Basil. Ponțins, *de Matrimonio, lib. 5. cap* 10. *num.* 10. Suarez, *tom. 3 de Religione, lib. 6. cap. 12. numero 14. &* 15. nouissimè, post primam impressionem, visus Hieronymus Roderiquez, *in Compend QQ. Regular. resolut. 136. numero* 13. benè Sanchez, *in præcepta Decalogi, tom. 2 lib. 5. cap. 4. numero* 97. vbi *numero* 98. resoluit, in dubio, reseruationem aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso factam, esse hoc modo intelligendam: nempe, quoad vsum ex licentia Abbatis, ab ipsóque reuocabilem. Et in his terminis credo intelligendum Marcum Antonium Genuensem nimis largè loquentem *in Practicabilib. Ecclesiast. quæst.* 265. Huc vsque Augustin. Barbosa.

Religiosus potest in professione reseruare sibi vsum temporalium, dependentem à Superioris voluntate.

Sed benè inferre licet, legatum Monacho, aut Religioso alteri relicto, cum ea conditione, vt illi proprium sit, non autem Conuentui, aut Religioni, validum esse, & conditionem haberi pro non appositã, non solùm si intentio sit testatoris, vt sit proprium quoad vsum tantum, & dependenter ab Abbate, aut ab altero Religiosi legitimo Prælato, sed etiamsi intendat, vt talis vsus sit Religioso proprius independenter à Superiore: & etiamsi tandem velit, vt Religiosus legatarius, habeat verum, & rigorosum dominium proprietatis, & directum rei legatæ. Et ita docent Ioannes Baptist. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 1. cap. 6. num. 34. pag. mihi* 39. cum Thomas Sanchez, *tom. 2. in Decalogum, lib. 7. cap. 17. num.* 12. Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatissarum, tom. 4. disputat. 8 quæsita* 5. cum Imola, *in L. Si alienum, 49. in princip. num 3. ff. de Heredibus instituendis*, Angelo, *in L. Quidam 5. §. Illo, num. 2. Cod. de Necessariis seruis hæredibus instituendis*, Iasone *Authent Ingressi. num. 37. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, Caldas, *L. Si curatorem, verbo Lesis, num. 147. Cod. de in integrum restitutione*, & cum Rininaldo, *Institut. Per quas personas à n. 104. vsquè ad* 108. 10

Legatum factũ Monacho, cũ conditione, vt illi sit proprium, & non Monasterio tenet pro Monasterio.

Et ratio est: quia conditiones turpes adiectæ legatis, non vitiant, sed vitiantur: ac proinde habentur pro non adiectis, & illis reiectis, valet legatum. *L. 1. L. Si quis ita institutus. L. Quæ sub conditione. L. Conditiones, quæ & L. Conditiones contra. ff. de Conditionibus institutionum, & L. 3. partita 6. tit.* 4. Sed conditio apposita in legato, vt Religiosus habeat dominium proprietatis, seu directum rei legatæ, aut vsum quidem eius independentem à Prælati voluntate, est turpis, & sacrilega, & contra substantiam, & essentiam voti paupertatis. Ergo non vitiat legatum, sed vitiatur, & habetur pro non adiecta. Valet itaque legatum, non prout fit, sed vt fit Monasterij, dominij capacis, aut Sedis Apostolicæ, si illud factum fuerit Minoritæ, vel Capucino, vsus autem Religiosi legatarij, si tamen Prælato id placuerit, sin minus sui Conuentus sit. 11

Conditiones turpes legatis addictæ, non vitiãt legata, & habẽtur pro non additis.

Quod si petas, quid sit, si testator velit, vt legatum illud, quoad dominium, & proprietatem ad Religiosum, & non ad Monasterium, seu ad Conuentum suum pertineat, ita vt si aliud Prælatus velit, ad extraneum transeat legatum? Respondeo legatum nihilominus ad Conuentum, & Monasterium, seu ad Cœnobium pertinere, & conditionem haberi pro non adiecta. Et ita tenent Lezana, & Ascanius Tamburinus, *locis modo recensitis.* 12

Legatũ factũ Monacho, cum conditione, vt illi propriũ sit, aliàs pertineat ad extraneum, ad Monasterium pertinet Monachi legatarij.

Ratiõ

13 Ratio autem ea est. Quia adiectio pœnæ actui interdicto, seu prohibito, est ipso iure nulla. Lezana, *ex L. vnica, in fine, Cod. de his, quo pœnæ nomine in testamento, vel Codicillo relinquuntur.* Tamburinus, *vbi proximè* cum Bartolo, *in L. Lucius Titius, 78. §. Tres heredes, n 3. ff Ad Trebellianam,* & ibi Cuman. *numero* 6. Baldo, *in dicta Lege vnica, numero* 44. Tabiena, *in Summa, verbo Monachus, quæst.* 14. *numero* 15. Cœpola *caut.* 252. *numero.* 2. Angelo Theologo, *in Summa, verbo Monasterium, numero* 11. Syluestro, *verbo Religio* 6. *quæst.* 7. *dicto* 3. Gualdensi, *de Arte testandi, tit.* 5. *cautione* 63. *numero* 1. Cuec. *institut. maiorat. tit.* 1. *numero* 114. Galganeto, *de Conditionibus, & demonstrationibus, part.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 12. *consil.* 7. Corduba, *in Summa, quæst.* 154. Thoma Sanchez, *tom.* 2. *in Decalogum, lib.* 7 *cap.* 17. *n.* 17. & Emman. Roderiquez, *to.* 2. *quæstion. Regular. quæst.* 125. *art.* 3. contra Iacobum de Graffis, *in Decisionibus aureis, part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *numero* 41. *fol. mihi* 384. dicentem ex Archidiacono, *in Canon. ingredientibus,* 16. *quæst.* 3. quod ad extraneum illum competat ratio, si Prælatus Religiosum molestet super relicto. : & contra Bartholomæum à S. Fausto, *in Thesauro Religiosorum. lib.* 8. » *quæst.* 88. & recenset Ascanius verba præallegatæ » legis vnicæ, quæ huiusmodi sunt. Quod si aliquid » facere, vel legibus interdictum, vel aliàs probrosum, » vel etiam impossibile iussus aliquis eorum fuerit, » tunc sine vllo damno etiam neglecto testatoris præ» cepto seruabitur hæc lex illa. Sed actui, de quo difficultas procedit, & qui malus est, & per consequens interdictus, prohibitus, reprobatus, quod scilicet Religiosus proprium habeat, apponitur à testatore pœna, vt transeat in casu contrario ad extraneum legatum. Ergo huiusmodi adiectio pœnæ, ipso iure est nulla. Et per consequens, tenebit legatum ad Cœnobij fauorem, & conditio habebitur pro non adiecta.

Pœna adiecta actui prohibito, est nulla ipso iure.

Est etiam nulla si imponatur actui impossibili, vel probroso ut go feo.

14 Secundò potest inferri in eisdem terminis legati, validum esse illud si relinquatur Religioso, aut Religiosæ ea conditione, vt fornicetur, mentiatur, &c. & conditionem haberi pro non adiecta: quia illa turpis est, peccati inductiua: & non vitiat legatum, sed ipsa potius vitiatur. Sic prædictus Lezana, *tom.* 2. *part.* 4. *verbo Legata Regularibus relicta, numero* 16. *ex L.* 1. *L. Si quis ita L. Quæ sub conditione L. Conditiones, quæ & L. Conditiones contra, ff de Conditionibus institutionum, & L.* 3. *tit.* 4. *part.* 6 & Sanchez, *tom.* 2. *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 17. *numero* 12. iuxta ea, quæ tradunt Cornexo, *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.* 6. *de Matrimonio, disputat.* 3. *dub. vlt.* & alij, de conditionibus turpibus adiectis Matrimonio.

Legatum relictum cum conditione peccaminosa tenet conditio, tamẽ habetur pro non apposita.

15 Tertiò infertur, legatum alicui factum ea lege, & conditione, vt matrimonium contrahat, esse validum, si legatarius Religiosus sit, & non contrahat: & conditio habetur pro non adiecta: quia impossibilis illi est: id enim possumus, quod iustè possumus: sicut è contra, id non possumus, quod honestè non possumus. Axioma est Iuris, receptissimum à Theologis, & Iurisperitis Doctoribus, *ex Lege Nepos Proculo, ff. de Verborum significatione,* Sanchez, *tom.* 1. *de Matrimonio, lib.* 5. *disputat.* 15. *numero* 4. cum Soto, *in* 4. *distinct.* 29. *quæst.* 2. *artic.* 3. *paulò post princip. conclus.* 2. Gregorio Lopez, *L.* 6. *verbo Si furtares, tit.* 4. *part.* 4. Palacios, *lib.* 5. *de Contractibus, cap. vlt. fol.* 498. *versic. Quam ob rem dixerim.* Enriquez, *lib.* 11. *de Matrimonio, cap.* 12. *numero* 6 Barthol de Ledesma, *dub.* 25. *de Matrimonio, conclus.* 9. & cum Ludouico Lopez, 2. *part. Instructorij conscientiæ, noui. de Matrimonio, cap.* 43. *ad finem.* Augustinus Barbosa, *tractatu de Axiomatibus Iuris, axiom.* 184. *num.* 6. cum Surdo, *consil.* 203. *n.* 44. Stephano Gratiano, *disceptat* 891. *n.* 31. & cum Iosepho Vela, *dissertat. foreus. dissertat.* 6. *n.* 28. & alij communiter.

Legatum relictum alicui, cũ conditione, vt contrahat matrimoniũ, ad legatariũ pertinet, si sit Religiosus etiamsi non contrahat.

Impossibile dicitur, quod licitè fieri nequit.

Axioma Iuris est: Id possumus, quod iustè possumus. Et è contra, Id non possumus, quod honestè non possumus.

16 Immò, si legatum Sanctimoniali relinqueretur, ea sub conditione, vt egredi deberet è Monasterio, illi soluendum esset legatum, etiamsi non egrederetur. Ita Lezana, *dicto verbo Legatum, num.* 17. *in fine.* Vnde declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, *in vna Camerinensi, Mensis Martij,* 1634. solui debere cuidam Moniali legatum sexaginta scutorum, etiamsi ratione sui status, assistere non potuisset cuidam processioni cum veste alba, sicut legatum requirebat.

Legatum relictum Moniali cũ conditione, vt egrediatur Monasterio, illi debetur etiamsi non egrediatur.

17 Et quod fortius quidem est, legatum alicui factum, sub conditione, vt matrimonium contrahat, est conditio impossibilis, aut turpis non sit, cum sit Laicus, & ad contrahendum non impeditus, si Religionem ingrediatur, ei illud debetur solui. Sic idem Lezana, *vbi proximè,* cum Syluest. *in Summa, verbo Hæreditas* 4. *§. vlt. & verbo Legatum* 1. *num.* 13. Molina, *tom.* 1. *de Iustitia, tract.* 2. *disput.* 207. Couarruuia, 1. *variar. cap.* 19. *num.* 11. Porrello, *in Dubiis Regularium, verbo Legatum, num.* 10. Bonacina, *de Contractibus, disput.* 3. *quæst.* 1. *puncto quarto, numero* 10. Augustinus Barbosa, *de Potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 83. *num* 27. cum Couarr. citato, *cap.* 9. Emmanuele Costa, *in L. cum tale, §. Si arbitratu, limitat.* 4. *num.* 5. Menochio, *de Præsumpt. lib.* 4. *quæst.* 148. *à num.* 13. Perez de Lara, *de Capellaniis, & anniuersariis. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. *versic. Legatum relictum.* Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tom.* 1. *lib.* 1. *disput.* 3. *num.* 29. *ex §. Sed & hoc præsenti, authentic. de sanctissimis Episcopis, §. Sed & hoc præsenti, collat.* 9. *de Authentic. Nisi rogati, Cod. ad Senatusconsultum Trebellianum.* Allegat Molinam *vbi proximè, conclus.* 1. *fol.* 1267. dicentem esse omnium: & plures alios. Et ait ipse, sicut & Barbosa, esse ferè certum.

Legatũ factũ Laico ea sub cõditione, vt contrahat matrimoniũ, ad illũ pertinet, si Religionem ingrediatur.

18 Præter iura modo recensita, addit Lezana, *cap. In præsentia de Probationibus,* & Declarationem Sanctæ Congregationis Concilij, *in Pisaurien.* 26. *Augusti,* 1616. quam ex Sellio, *in selectis Canon. cap.* 46. *n.* 16. refert prædictus Barbosa, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Legatum, collect.* 446. *n.* 1. in qua habetur: legatum factum puellæ ad effe- »
ctum nubendi, si ipsa effecta fuerit Monialis, dicti »
legati solutioni locus erit. »

DISQVISITIO IX.

An Vniuersitas, in casu necessitatis, cogi possit ab Episcopo, ad construendum Sepulturæ locum?

BREVIARIVM.

Sepulchrum.

Si Ecclesia, aut Cœmeterium sufficiens non est ad suscipienda parochianorum cadauera, potest compelli ad constructionem loci competentis Vniuersitas, n. 1.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 POtest cogi Vniuersitas, à loci Ordinario, ad construendum locum competentem pro Sepulturis omnium incolarum, & Parochianorum, si Ecclesia, aut Cœmeterium illius populi, capax non sit, & sufficiens ad illorum omnium cadauera suscipienda.

Hanc conclusionem tenet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract 1. disputat. 1. controuersia 7. conclusione 2. pag.* 38. Immò addit, posse Episcopum Diœcesanum ad id, personam cogere particularem. Sic enim ibi fatur. Ad Sepulturam ædificandam in casu necessitatis, Vniuersitatis, vel aliquis particularis cogi potest; puta si Ecclesia est adeò parua, vt Cœmeterium sufficiens non habeat ad mortuos sumendos suæ Parochiæ, Diœcesani authoritate. Hæc ibi, pro cuius, & duarum sequentium conclusionum probatione, prout solet, allegat Paulum de Citadinis, *part. 3. quæst. 29. causa 1. de Iure patronatus*, Calderinum, *consil. vltim. de Iure patronatus*. Doctores *in Lege hac consultissima, §. Sed ex imperfecto, Cod. de Testamentis*, & Lambertinum, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 4. q. 3. artic. 13.*

DISQVISITIO X.

Testator mandauit fieri Sepulchrum per hæredem suum, mortuo hærede absque Sepulchri constructione, tenebitúrne illud hæredis hæres construere?

BREVIARIVM.

Hæres.

Illius personam, cuius est hæres repræsentat, & vna persona cum illo reputatur. n. 2.

Succedit hæres in omnia iura, & onera realia sui auctoris. n. 2. 3.

Sepulchrum.

Tenetur Sepulchrum construere hæres illius, qui illud construere debuerat. n. 1.

Votum.

Votum reale, ad quod defunctus tenebatur, tenetur hæres, salua legitima portione adimplere. n. 3.

Non tamen tenetur sub vinculo, & reatu voti; sed quia hæreditatem adeptus est illius, qui ad illud extiterat obligatus. n. 4.

Votum factum à Ciuibus, Canonicis, &c. successores non obligat, qua votum. n. 4.

Si tamen abiit in consuetudinem illius obseruantia, obligabit tanquam Lex per consuetudinem introducta. n. 4.

Ad votum mixtum ex reali, & personali defuncti, tenetur hæres, qua reale, non qua personale. n. 5.

CONCLVSIO.

1 HÆres ab hærede institutus, tenetur Sepulchrum construere, cui iste obstrictus extiterat, & obligatus. Et idem est, si non per institutionem, sed ab intestato, in illius successerit bona.

Ita docet Franc. Mar. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus.* 4. cum Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 4. quæst. 3. artic.* 13. Calderino, *consil. vlt. de Iure patronatus*, cum Paulo de Citadinis, *part. 3. quæst. 29. causa 1. de Iure patronatus*, & cum Doctoribus, *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto Cod. de Testamentis.*

Ratio conclusionis est: quia hæredis hæres, illius repræsentat personam: & ambo, quoad obligationem construendi Sepulchrum, vna reputantur persona, vt in simili dixit Gabriel Vazquez, *Opusculo de Testamentis, cap. 8. §. 4. dub. 13. n. 94.* 2

Quæ certè repræsentatio, in hoc consistit, quod hæres succedat in onera realia auctoris sui. Vnde ad debita realia testatoris tenetur; postquam hæreditatem adiuit: quia sicut in omnia iura realia illius succedit, sic & in onera, vti benè docet Eligius Bassæus, *tom. 1. verbo Hæres, n. 3. ex L. Hæres, in omne, ff. de Acquirenda hæreditate.*

Qui circa idem Eligius, *verbo Votum III. n. 17. versic. Si autem docet* cum Ioanne Azorio, *Institut. Moralium part. 1. lib. 11. cap. 15. quæst. 15. columna mihi* 1252. Nauarro, *in Manuali cap. 12. num. 56.* Gregorio Sayro, *in Claui Regia, lib. 6. cap. 7. dub. 6.* Sylnio, *2. 2. quæst. 88. artic. 3. quæst. 1. conclus. 2.* Thoma Sanchez, *in Decalogum, lib. 4. cap. 15. num. 25. 26. & 37.* & cum Laymano, *tract. 4. cap. 6. num. 12. & 13.* Votum reale, si ante mortem persolutum non fuerit à testatore, obligare hæredem, postquam hæreditatem adiit, salua legitima portione. Et huius rationem reddit dicens: quia sicut hæres succedit in bonis, & in actionibus, ac iuribus defuncti, ita etiam in oneribus, quæ hæreditatem attingunt, etiamsi nulla re per se sit obligata. 3

Hæc Bassæus, quæ non ita intelligas, vt hæres sub voti vinculo, illud adimplere teneatur. Licet enim *in Lege Si quis rem, ff. de Pollicitationibus* habeatur: si decimam quis bonorum vouit, decima non priùs in bonis desiit esse, quàm fuerit separata; & si fortè, qui decimam vouit, decesserit ante se positionem, hæres ipsius hæreditario nomine decimæ obstrictus est. Voti enim obligationem ad hæredem transire constat. Voti tamen obligatio personæ vouentis est, non rei. Nemo enim voto alterius adstringitur, ita vt voti reus teneatur, nisi id præstet, vti benè Azorius, *loco citato* docet. Potest tamen aliunde obligari, vel ratione v. gr. hæreditatis obtentæ, vel quando Ciues, vel Canonici vouent se talem festum obseruaturos, qui successerunt, nulla voti religione obligantur; si tamen illius dici obseruantia abiit in consuetudinem, tanquam legem, illam tenere consuetudinem debent. Sic similiter, si vota defuncti realia fuerint, vt si vouerit Templum, Sacellum, Hospitalémve extructurum, vel tali Ecclesiæ Calicem donaturum, vel eleemosynam pauperibus erogaturum, ea debet hæres exoluere: non quia voto ipse teneatur; sed quia defuncti, qui vouerat hæreditatem adeptus est. 4

Et idem dicendum est de voto mixto, ex personali, & reali, quà reali, tantum; non quà personali. Vt si testator vouit peregrinationem ad Sanctum Iacobum Apostolum, vt illi Calicem auferret aureum, tenetur hæres Calicem aureum Sancto Iacobo offerre; non tamen peregrinari tenetur; quia peregrinatio est personalis. Nec tenetur quidem ad expensas, quas in peregrinatione testator faceret, si peregrinaretur: quia istæ accessoriæ essent peregrinationi: & principali sublato, aufertur quoque, quod accessorium est, vti præfatus Azorius docet, *loco* 5

reddite, versic. Personalia. Et benè quidam, quia axioma iuris est, *quod accessorium corruit sublato principali.* August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus iuris, verbo Accessorium, axiomate 4. num.12. ex L. Qui liberis, ff. de Vulgari, & pupillari substitutione. L. Cum principalis,* vbi Decius, *ff. de Regulis Iuris. §. Fideiussores, Institut. de Fideiussoribus, §. Si quis ancillas. Instit. de Legatis.* Ancharrano, *consil. 394. incipit, Dubium est, num.3.* Cardinali Tuscho, *Practicar. conclusionum, tom.1. Littera A. conclus. 77. num.16.* Surdo, *consil. 318. num.5.* Menochio, *consil. 8. num.135. & consil. 58. numero 14. & de Præsumptionibus, lib.5. præsumpt. 21. num.26.* Castillo, *controuersiarum lib.5. part.2. capite 168. à num.12.* & Thoma de Thomasset, *in Floribus legum, regula 92.* Et adducit exemplum Barbosa, ex Ias. *in Addit. ad Port. indict. §. Si quis ancillas*, in legato facto vaccæ cum vitulo: in quo si non valet legatum vaccæ, quia verbi gratia sit mortua, vitulus non debebitur: cum accessoriè veniat vitulus ad vaccam, in tali legato. Vnde sublato, & destructo principali legato, accessorium manet sublatum, & destructum. Dictio igitur *cum*, accessoriè coniungit. Secus contingeret, si sic fieret legatum: lego vaccam, & vitulum. Quia sunt duo separata legata. Dictio enim *et*, principaliter coniungit. Et sic destructo, & sublato legato vaccæ, adhuc subsistet legatum vituli.

Axioma. Accessorium corruit, sublato principali.

Dictio cum accessoriè coniungit. Dictio et principaliter coniungit.

DISQVISITIO XI.

Legauit quis determinatam pecuniæ summam pro construendo Sepulchro, sub forma ab eo præscripta, insufficientem tamen ad illud perficiendum: poteritne illa quantitas in Sepulchrum minùs sumptuosum, de Episcopi conuerti authoritate?

BREVIARIVM.

Episcopus.

Commutare potest vltimam testatoris voluntatem, quando illa exequi non potest; de consensu hæredis tamen, & si iste dissentiat, & legatum sit relictum Ecclesiæ, de istius consensu. n.8. & 9.10. & 11.

Immò si relictum, non sit sufficiens ad effectum, seu ad vsum ad quem fuit à testatore destinatum, potest illud in alium conuertere. n.7.9.

Legatum.

Legatum relictum ad vnam causam piam, nemo præter Summum Pontificem in alium vsum conuertere valet. n.2.

Limita, si ad illum vsum non sufficiat: quia tunc poterit Episcopus in alium vsum conuertere. n.2. 7.8.9. *De consensu tamen hæredis.* n.10. *vel Ecclesiæ, cui fuerit relictum.* n.11.

Lis.

Quando lis pro Ecclesia defensione, vertitur inter extraneos, expensis Ecclesiæ substentari debet; secus quando inter personas eiusdem Ecclesiæ. n.5.

Nemo secum collitiganti expensas subministrare tenetur, sed quilibet de proprio illas facere debet. n.6.

Papa.

Solus Papa alterare potest vsum eorum, quæ Religiosis locis donata sunt. n.2.4.

Et solus ipse potest vltimas commutare voluntates. n.3.

Rector.

Qui Ecclesiam habet suo Monasterio vnitam, illius est Rector, & curam habet animarum. n.5.

Sepulchrum.

Pecuniam pro construendo Sepulchro relictam, si insufficiens sit, potest Episcopus in aliud minus sumptuosum Sepulchrum conuertere. o.1.

Immò, & in quemlibet vsum pium. o.1.

Testamentum.

Vltimas voluntates testatorum, solus Papa commutare queit. n.3.

Vnio.

Ex vnione Ecclesiæ, plenariè facta Monasterio, fit, vt illius Prælatus, reputetur Rector, Curam animarum habens illius. n.5.

CONCLVSIO.

AVthoritate Episcopi interueniente, benè pote- 1
rit quantitas pecuniæ relicta insufficienter pro Sepulchro construendo, in aliud minus sumptuosum conuerti.

Ita docet Pater Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuersia 7. conclus.4. pag. 38.* dicens. Sepulturam, si testator mandet construendam per hæredem intra certum tempus, & hic hæres moriatur, mortui hæres tenebitur. Si centum verò pro Sepultura legauerit construenda, sub certa forma, si centum illa non sufficiant, poterunt in alium pium vsum, ad Ordinarij arbitrium, illa centum conuerti, in aliam etiam Sepulturam: similiter, si mandauerit construi Sepulturam in testamento imperfecto, eius voluntas est seruanda. Hæc Author ille qui pro se allegat Paulum de Citadinis, *de Iure patronatus. part.3. quæst 29. causa 1.* Calderinum *in eodem tract. consil. vlt.* Lambertinum etiam *lib. 1. part.4. quæst.3. art.13. de Iure patronatus,* & Doctores *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto, Cod. de Testamentis.*

Notetur, quod vltimo asserit loco, videlicet, quòd si mandatur construi Sepulchrum in testamento imperfecto, construi debeat. Quæ certè doctrina verissima est, quia vti Antonius Naldus aduertit, *in Summa, verbo Testamentum, num.8.* de Testamento ad pias causas notant communiter scribentes *in cap. cum esses, in cap. Tibi, & in cap. Relatum, de Testamentis,* & sequitur Rota, *decis. 553. parte 1. diuersorum,* quod in eo non requiruntur solemnitates iuris positiui, sed tantum attenditur ius naturale, & Diuinum. Vnde etiamsi in eo desit hæredis institutio, validum existet, quia illius executor, loco habebitur hæredis. Et loco testium, sufficiet subscriptio testatoris. Et sic similibus, de quibus latè Ruin. 71. *num.18. & 24. lib.3.*

Sed obiicies. Solus Summus Pontifex alterare 2
valet eorum vsum, quæ per fideles locis Ecclesiasticis, & religiosis donata existunt. Textus est elegans, *in Clementina Quia contingit, la 2. de Religiosis Domibus,* in qua sic Concilium Viennense, sub
Clemente Papa Quinto: prouentus eosdem (inquit) „
in vsus suos damnabiliter conuertentes, cum tamen „
ea quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fi- „
delium, ad illum debeant, non ad alium (salua quidem „
Sedis

Sedis Apostolicæ authoritate,) conuerti. Hæc textus. Glossa autem, *verbo Sedis Apostolicæ*, ita fatur. Nota per hanc litteram, solùm Papam alterare posse vsum illorum, quæ per fideles donata sunt, vel relicta. Et noster Abbas Panormitanus, similia *n.3.* profert. Solus Papa (inquit) potest alterare vsum eorum, quæ per fideles locis Ecclesiasticis, & Religiosis donata sunt. Barbosa etiam *in eandem Clementinam, num.11. de Officio, & potestate Episcopi, parte 3. allegat.50. num.41.* docet quod legata ad pias causas facta, nemo alius, nisi Romanus Pontifex potest ad alios vsus conuertere, vel transferre. Allegat Clementinam præfatam, Vezin. *tom. communium opinionum, libro 26. titulo 30. num.50.* Zerolam, *in Praxi Episcop. part.1. verbo Legatum, §. secundo*, & Nicolaum Garciam, *de Beneficiis, part 7. cap.1. à n.108.*

3 Et rationem hanc reddit, Barbosa. Nam illi soli licet commutare pias testatorum voluntates. Tiraquellus, *de priuilegiis piæ causæ, priuileg.135.* Pinellus, *in Rubrica, Codice de Rescindenda venditione, part.1.cap.2.num.19.* Nauarrus, *consil.2.num.6. de Rebus Ecclesiæ non alienandis*, Perez, *tit.2.lib.5. Ordinationum, pag 72.* Frater Emmanuel Roderiquez, *quæstionum Regularium, tom.2. quæst.125.artic.9.* Beja, *Responsionum Casuum conscientiæ, parte 4 casu 22.* Henriquez, *in Summa, lib.7. cap.37.§.2. Litt.F. & lib.9. cap.22. §.6. Litt.M.* Menchaca, *Illustrium, cap.25. num.27. & seqq.* Iacobus de Graffis, *de Arbitrariis Confess. lib.2.cap.69.num.1.* Cenedus, *Practicarum quæstionum, lib.1. quæst.35. num.12.* & Melchior Phœbus Lusitanus, *decis.47.à num.12.tom.1.*

4 Et nouissimè S.Rota, sub die 10. Maij, 1662. in Pampilonensi Parochialis coram R.P.D.Beuilaqua, prout sequitur, decidit.

A sententia per Prouisorem Pampilonæ lata, in qua declaratur exercitium iurium Parrochialium Ecclesiæ Ruralis Sanctæ Mariæ de Legarda, sitæ intra fines Ecclesiæ Parochialis Sancti Ioannis de Mendania, spectare ad Vicarium, appellauit Abbas de Hyrach, & commissa mihi causa, ante illius discussionem super negotio principali, & viribus dictæ sententiæ, idem Abbas, ne eleemosynæ, pecuniæ, & aliæ oblationes, quæ à Christi fidelibus Ecclesiæ offeruntur, sunt ad fabricam, & alium certum vsum destinatæ, & tunc non est Episcopo, Parocho, vel alio Administratori permissum, in alium vsum illas conuertere, absque Sedis Apostolicæ licentia, vt statuit Clemens V. *in Clementina 2. in principio*, ibique Cardinalis, *num. 3. de Religiosis Domibus.* Abbas, *in cap. De iis, num.2. de Testamentis* Marescott. *variar. resolut. lib.2. cap.42. in principio.* Riccius, *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ 170. num.1. parte 4.* Marianus Socinos, *in tract. de Oblat. lib.19. num.3. & 4.* vbi ampliat, etiamsi opus in quod prætenditur conuerti, esset pium. Rota, *decis.37.n.8.part.5.recentiorum.*

5 Non obstat, quod vbi non agitur de priuato, & interesse Parochi, sed ipsius Ecclesiæ, lis mota pro illius defensione, debet sustentari ipsius expensis, ad textum *in cap. Vt præterita, 45.* vbi Glossa, *verbo Expensæ, de Electione cap. Cupientes, 6. eod tit. in 6.* Geminianus, *consil.55. num.1. cum sequent.* Cephalus, *consilio 761. num.31.* Rota, coram Penia, *decis.499. num 6. & 8.* Caualetius, *decis.402.num.1.* bonæ memoriæ Merlinus, *decis.48. ante numerum primum.* Addend. ad Sanctæ memoriæ Gregorium XV. Abbatem verò de Hyrache petentem hîc inhibitionem, non posse extraneum reputari; Domini colligebant ex vnione huius Parochialis vsque *de anno* 1408. plenariè Monasterio cum onere ibidem Vicarium retinendi, assignata congrua substentatione. Ex qua vnione fit, vt reputetur Rector habens Animarum Curam, tametsi illam exerceat Vicarius, vt in alia ciuili causa, fauore Abbatis, dixit Rota coram Eminentissimo Otthobono, *decis.159. num.1. cum sequent.* Et latiùs coram Cardinale Seraphino, *decis.* 1304. à quo fuit etiam alia consimilis inhibitio relaxata, & relata in Summario Abbatis, *num.3.*

Quæ eò faciliùs admittenda videntur, quia adsunt in causa iurati terræ Mendauiæ. Vnde succedit regula, quod nemo debet secum collitiganti litis expensas subministrare, sed quilibet de proprio facere tenetur, vt notat Baldus, *in L. Imperatores*, vbi etiam Albericus, *num.2.ff. de Tutelis, & rationibus*, dixerat Rota coram bonæ memoriæ Merlino, *dict. decis.48.num.3.* Et ita decisum, vtraque parte. 6

Hæc omnia S. Rota coram R.P.D. Beuilaqua, cuius inhibitio, in vim istius decisionis relaxata, manet suprà recensita, *tract.4. Disquisit.5.dub.vnico, n.19.* post decisionem, quam ideò hic exscribo, vt deseruiant in ea adducta, pro firmanda impugnatione conclusionis nostræ. Vnum hîc aduerto pro *Rotæ decisione*, quòd in Constitutione Synodali Pampilonen. *de Anno 1466. innouata Anno 1531.lib.3.tit.de Decimis, fol.19.* Sic habetur. Statuimus, quòd Primitiæ remaneant Ecclesiis pro quibus dantur absque exactione Regali, vel Episcopali, aut alicuius alterius. Hæc ibi.

Illis tamen non obstantibus, dictæ assertioni standum esse, fixè teneo. Ducor. Quia Clementina *Quia contingit*, nobis in contrarium obiecta, esto regula sit generalis, & generaliter accepta ab eius Glossatore, à Doctoribus, & à Reuerendissimis Sacræ Rotæ Dominis, limitationem tamen, & exceptionem patitur, quæ nobis plurimum, & nostræ fauet assertioni. Verum enim in plurimum, & generaliter est, quod inferior Summo Pontifice, & Ecclesiæ Catholicæ Præsule, absque eius venia & authoritate, non possit commutare pias Testatorum voluntates, & in alios vsus insumere, res ab illis legatas, quàm in eos, ipsis præfixos. Verissimum nihilominus est, quod si legata ad certum vsum destinata, ad illum, non sufficiant vsum, possunt per Episcopum in alium pium vsum conuerti. 7

Pro quo adduco Abbatem *in præfatam Clementinam, dicto num.3.* ibi. Quod intellige si ad illum vsum conuerti possunt; si autem conuerti nequeunt, vide quod le. & noto *in cap. Nos, de Testamentis*, & hîc per Doctores, per Ioannem de Lignano, post Bar. *super Clementinam exiui de Paradiso.* Hæc Panormitanus ibi, *& in cap. Nos quidem. num.6. et 3. de Testamentis*, ad verba *Non potest*, infra reddenda, in sequentia prorumpit Nota, quod si relictum à defuncto, non potest deputari ad vsum destinatum per testatorem, non efficitur caducum relictum, sed debet commutari ad aliam piam causam, sicuti hic fit commutatio de loco ad locum. Ad hoc, *L. legatum, de Vsufructu legatorum*, & ibi per Bartholum, & Ioannem de Lignano, *in Clementina Quia contingit, de Religiosis Domibus, & in Tractatu Minoricarum.* Et per hoc dico, quod si pecunia relicta à testatore, non sufficeret ad Monasterium construendum, debet conuerti in alium pium vsum. Hactenus Dominus Nicolaus Tudeschus. 8

Addoco etiam Augustinum Barbosam, *de Officio & potestate Episcopi, part.3. allegat.83. num.7. & in Clementinam. Quia contingit* iam recensitam, *n.12.* vtrobique docentem, inter iustas causas, ob quas 9

Episcopus vltimas voluntates commutare posse, illam primam esse, quando pecunia legata ad aliquem vsum non sufficeret: quia tunc in alium, per Episcopum conuerti posse ait. Allegat Bertachinum, *de Episcopo, lib. 4. part. 4. num. 71.* Rochum de Curte, *in tract. de Iure patronatus, verbo Construxit, quæst. 11.* Vgolinum, *de Officio Episcopi, cap. 61. num. 3.* Monetam, *de Commutatione vltimarum voluntatum, cap. 5. num. 330.* Kopin, *decis. 91.* & Riccium, *in collectan. Decisionum, part. 3. collectanea 558. versic. Tertia causa.*

10 Quod si petas, Poteritne Episcopus ipse solus, hanc commutationem, & conuersionem facere; vel debet potiùs consortio hæredis vti?

Respondeo non posse per se solum Episcopum, huiusmodi commutare causam piam, & consensu hæredis, ad commutationem indigere. Ita decernitur à Gregorio Papa Nono, *in allegato cap. Nos quidem, de Testamentis*, per hæc, quæ sequuntur.

„ Peruenit ad nos S. hac luce migrasse, & supremæ voluntatis elogio, Monasterium præcepisse fundari cuius desiderium à T. Religiosa fœmina eius hærede protrahitur. Quamobrem te hortamur, vt eam commoneas, quatenùs infrà annum Monasterium, quod iussum est, debeat ordinare, & cuncta secundùm voluntatem defuncti; sine altercatione construere. Quod si intra prædictum tempus, siue in loco, quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinare, tecum implere neglexerit, tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipsi, sine diminutione qualibet assignentur. Sic enim secundùm piissimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri. Hactenus Gregorius in Decretali illa.

11 Et Abbas ibi, ita nos monet. Sed vnum semper nota, quod ista conuersio, non potest fieri per solum hæredem, nec per solum Episcopum, sed per eum, & per Episcopum, qui habet exequi: quod probat textus ibi: *ordinare tecum*: vt legitur, & notatur *in dicta Lege legatum, & in aliis tribus proximè allegatis.* Hæc Panormitanus, quem, & Petrum de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, in 7. cap. principali*, sequitur Barbosa, *in dicta allegatione 83. num. 6.* Vbi addit, quod si hæres consentire nollet, posset solus Episcopus. Pro quo recenset Felinum, *in cap. cum accessissent, de constitutionibus*, & Rochum de Curte, *de Iure patronatus, verbo Pro eo.*

Aduertit tamen cum Petro de Vbaldis, quod si nolit hæres consentire, requiratur consensus Ecclesiæ, cui fit legatum, *ex Lege legatum, ff. de Vsufructu legatorum, & Lege legatum, ff. de administratione rerum ad ciuitatem pertinentium.* Et quod si nec Ecclesia consentiat, nec hæres, Episcopus solus exequatur, ex Bartolo, *in dictam Legem legatum, ff. de Vsufructu legatorum, per legem primam, Cod. de Nuptiis.*

* * *

DISQVISITIO XII.

An construi debeat Sepulchrum, quod testator construi mandauit in testamento imperfecto?

BREVIARIVM.

Legata.

In relictis ad pias causas, non requiritur quod testes sint rogati, neque quod omnes masculi sint. n. 6

Neque quod testam. sit absolutum. 5.

Valida sunt legata pia, relicta in testamento inualido secundùm ius ciuile. n. 10. 16.

Legata non pia in testamento ad pias causas, facto, sine solemnitatibus Iuris Ciuilis, tenent. n. 12. 13.

Legata accessoria sunt hæreditati. n. 13.

Sepulchrum.

Debet construi, quod fieri mandauit testator in testamento inualido, ob defectum solemnitatum iuris. n. 15. 16. 17.

Solemnitas.

Quæ sufficit ad principale aliquod, ad eius sufficiet accessorium. n. 13.

Testamentum.

Aliud est clausum, quod in scriptis dici solet. Aliud est apertum, seu nuncupatiuum, quod sine scripto fit. n. 2.

Vtrumque testamentum imperfectum est, & inualidum, ob defectum voluntatis, potestatisque testatoris, & incapacitatis hæredis. n. 3. 10.

Valet ad pias causas factum, absque hæredis institutione. n. 4.

Testamentum factum sine hæredis institutione, inualidum, nisi apponatur in eo, qui illud exequatur. n. 4.

Executor testamenti, hæredis vices gerit. n. 4.

Inualidum est, quod fuit inceptum, non tamen absolutum. n. 5.

Pro valore testamenti de Iure Canonico sufficiunt duo testes legitimi. n. 6.

Non requirit Ius Canonicum, quod sint rogati, neque quod omnes masculi sint. n. 6.

Inualidum est testamentum, cui desunt solemnitates de Iure Canonico requisita. n. 6.

Quando de Testamento agitur, secundùm Ius Canonicum, & non secundùm leges est iudicandum. n. 6.

In foro conscientiæ nullus requiritur testis ad valorem testamenti. n. 7.

In testamento clauso, quinque desiderantur solemnitates de Iure Ciuili, pro illius valore, & duo pro aperto, & nuncupatiuo. Adnumerantur omnes. n. 8. 9.

Testes.

Quot, & quales requirantur ad valorem legatorum, & testamentorum. Vide verbo Legata, & verbo Testamentum.

PRo tituli *Disquisitionis*, & eorum, quæ in ea, 1 dicenda sunt intelligentia, operæ pretium duxi præmonere, Testamentum sic definiri; *Est voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod post mortem fieri vult,*

vult, cum directa hæredis institutione. Differt Testamentum à Codicillo, in duobus. I. quod istud non fit ad instituendum hæredem, sed ad mutandum aliquid, ex dispositis in Testamento. II. Quod ad Codicillum sufficiant 5. Testes, etiam non rogati, etiam mulieres; ad Testamentum autem requiruntur septem rogati, mares, & puberes. Sic Bassæus, *tom.1. verbo Testamentum, num. 1. ex L. 1. ff. de Testamentis*, Molina, *tom.1. disputat.124.* Valer. Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentia, lib. 25. num.621.* Syluest. *in Summa, verbo Testamentum I. num.11.* & Filliucio, *tract.34.cap.7.*

Codicillum, in quo differat à Testamento.

2 *Secundò* præmoneo duplex esse Testamentum, vnum dicitur in Scriptis, seu *Clausum*, eo quod testator velit, quod in eo continetur, latere. Alterum dicitur *Nuncupatiuum*, eo quòd testator sine scriptura coram testibus declaret, quid velit fieri post mortem. Et ob id Testamentum apertum appellari solet. Ita Bassæus, *num.2. ex L. Hac consultissima, Cod. de Testamentis.* Augustinus Barbosa, *in Rubr. de Testam.n* 8.

3 *Tertiò* præmoneo, quodlibet Testamentum, siue clausum sit, siue apertum, inualidum esse, & nullum ob defectum voluntatis liberæ & potestatis disponendi in Testatore, & incapacitatis succedendi in hærede. Ita Leonardus Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.2. cap.19. num.4. & 7. dubitationis* 2. cum Couarruuia, *cap.11. de Testamentis, num. 9.* & Iulio Claro, *§. Testamentum, quæst. 6. num. 1.* Antonius Naldus, *in Summa, verbo Testamentum, num.8.* & Bassæus, *eod. verbo, num.4.*

4 Inualidum etiam est, & nullum, si non fiat hæredis institutio in illo. Docet Panormitanus, *in cap. indicante, num. 3. el 4. de Testamentis, ex L.1. §. Ante hæredis, Institut. de Legatis.* Si tamen Testamentum sit ad pias causas, valet etiam hærede non instituto; dummodo tamen deputetur persona, cui committatur executio dispositionis bonorum. Quia tunc executor, hæres censetur institutus, cum onere distribuendi bona in pias causas. Ita Lessius, *dicta dubitat.2. num.* 10. Naldus, *vbi proximè.* Et Aug. Barbosa, *in cap. Cum tibi, num.3. el 13. de Testamentis*, cum Tiraqitello *de mort. part.7. declarat.5. num.14.* Menochio, *consilio 369. num.* 10. Valasco, *consil.68. num.4.* & Mendez à Castro, *in Praxi Lusitana, lib.1. cap. 3. num.22.* Emmanuel Sa, *verbo Testamentum, n.4.*

5 *Tertiò* est inualidum, & nullum Testamentum, quando inceptum requiritur, & non absolutum. Docet Eligius Bassæus, *loco citato, num.* 2. Quo spectat dictum illud Emmanuelis Sa, *num.36.* Non dicitur disposuisse, qui voluit disponere, sed fuit impeditus. Dicta tamen nullitas, non procedit quoad legata pia. Nam, quoad illa, valet Testamentum iam inceptum, etiamsi absolutum non sit, si morte interueniente, illius impediatur absolutio. Sic Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.3. tract.5. de 7. præcepto, cap.4. dub. 2. versic. Resp. Si Testamentum*, & Antoninus Diana, *part.5. tract.3. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.126. pag. mihi* 110. cum Maldero, *2.2. tract.1. cap.11. dub.8.* & cum Paulo Layman, *lib.3. sect.5. tract. 5. cap. 2. num.6.* & aliis penes eundem Layman.

6 *Quartò* nullum, & inualidum est Testamentum ob defectum solemnitatum, quæ à Iure saltem Canonico requiruntur, *in cap. Relatum, el 11. de Testamentis*, vbi sæpè Panormitanus, præcipuè *num.1. & 3.* Lessius, *dicta dubitat.2.* & Bassæus, *vbi suprà, num.4.* Solemnitas autem de Iure Canonico est, vt duo, aut tres Testes legitimi adsint dum Testamentum, aut vltima voluntas ad pias causas celebratur: Immò & dum ad profanas, vti Bernardus *in dicto capite Relatum*, dicens. Ex hac Decretali nota, quod cum de Testamentis agitur, non secundum leges, sed secundum Canones iudicandum est. Item duorum testimonium, valet in causa testamentaria. Item in ore duorum, vel trium testium, stat omne verbum. Hæc Bernardus, & Abbas, *in dicto num.3. addit*, ex Baldo, non requiri in relictis ad pias causas, quod testes sint rogati: nec quod omnes sint masculi, nec alia ex solemnitatibus à Iure ciuili præscriptis. Illas enim omnes, saltem pro causis piis, Canonicum Ius proscribit, iis tantum contentum, quas statuunt, decernunt naturale Ius, Euangelicum, & gentium. Nempe, quod adsint duo testes, pro eo tunc, quo testator suam exponit, vltimam explicat voluntatem. Quod sit potestas in disponente; capacitas in eo in cuius fauorem disponitur; & libertas in disponente. Lessius, *de Iust. & Iure, lib. 2. cap. 19. dubitat. 2. num. 4. & 7.* cum Couarruuia, *capite 11. de Testamentis, num. 9.* Iulio Claro, *§. Testamentum, quæst. 6. num. 1.* Eligiùs Bassæus, *tom. 1. verbo Testamentum, numero 4.* Naldus, *verbo Legatum, num.8. & verbo Testamentum, numero* 8. Busembaum, *loco citato.*

Immò neque in foro conscientiæ, necessarij 7
sunt vlli testes ad valorem Testamenti, etiam de Iure Canonico, vti benè Lessius, *dicto num.* 7. Anton. Diana, *part. 7. tract. 6. de Testamentis priuilegiatis, resolut. 2. in fine*, cum Mazuch, *de casibus reseruatis, disputat. 2. cap. 20. q. 1. num. 12.* Ausonius Noctinot, *in Summa eiusdem Diana, verbo Testamentum, num. 2.* Busembaum, *vbi suprà.* Naldus, *verbo Testamentum, num. 8. in fine*, ibi: & loco testium, sufficeret subscriptio ipsius testatoris & similia. De quibus latè Ruin.71. *num.18. & 24. lib. 3.* Et ratio est, quia Ius Canonicum duos non exigit testes, vt valida sit dispositio in foro conscientiæ, sed vt probari illa possit in foro externo, quantum satis sit ad hoc vt Iudex pro ea sententiam ferat. Ita Lessius, *ex prææallegato cap. Relatum.* Vbi Barbosa, *num.4* pro nobis etiam est, dicens. Multa namque priuilegia piis causis conceduntur, in eis sola subscriptio manu testatoris, sine testibus facta, vim testamenti obtinet. Allegat Tiraquellum, *de Priuilegiis pia causa, priuileg. 4.* Azeuedum, *L. 1. num. 31. tit. 4. lib. 5. noua recopilationis.* Valascum, *consil. 67. num.* 8. & Cabedum Lusitan. *decis.* 129. *num.12. part.1.* est etiam pro nobis Eligius Bassæus, *tom.1. verbo Testamentum, num.4.*

Testes exiguntur, non ad validitatem Testamenti, sed vt illius dispositio probari possit.

Solemnitates verò, requisitæ de Iure Ciuili, 8
ad valorem Testamenti clausi, quinque sunt; & duæ ad aperti valorem. Illius solemnitates huiusmodi sunt. *Prima*, vt conficiatur scriptura, in qua voluntas contineatur testatoris, & quod claudatur scriptura. *Secunda est*, vt adhibeantur septem testes mares, liberi, & puberes ad id rogati. *Tertia est*, vt coram illis, vno, & eodem tempore dicat testator, illud esse suum Testamentum, illudque subscribat, si sciat, propria manu; sin minus, adhibeat octauum testem, qui loco testatoris subscribat. *Quarta*, vt eodem tempore illud subscribant illi septem testes, suoque vel alieno signent annulo. *Quinta* denique, vt in Testamento, nomen scribatur hæredis. Has omnes recensent Lessius, *dicta dubitatione* 2. Bassæus, *numero* 2. cum Couarruuia *de Testamentis, in cap. Cum esses.* Vazquez *Opusculo, de Testamentis,*

tis,c. 1. §. 4. *num.* 14. *&* 15. Molina, *tom.* 1. *disputat.* 125. *&* 126. & cum Bonacina, *de Contractibus, disputat.* 3. *quæst.* 17. *punct.* 1. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 4. *dub.* 2. *versic. Resp. II.* cum Laymam. *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 1. Et fere omnes. Emmanuel Sa, *verbo Testamentum, num* 7. *Ex illis est.*

9 Testamenti autem noncupatiui seu aperti hæ sunt. *Prima*, numerus septem testium cum qualitatibus, numero præcedenti, pro testibus clausi testamenti, recensitis. Qui quidem, aut eorum aliquis, vt ideoneus sit, pro quocumque firmando testamento, non debet esse cœcus, non surdus, non mutus, nec furiosus, non prodigus, non infans, non Religiosus, non cognatus, nec qui in potestate sit testatoris, nec hæres, nec denique, qui in hæredis sit potestate, vti docet Busembaum, *vbi proximè* Addit Sa, *n.* 22. nec seruus; nec ille in cuius potestate sit hæres; nec pater, auus, aut filius; nec incapax testamenti testatoris, vt spurius; nec hæreticus; nec intestabilis Iure. *Secunda* solemnitas, est, quod omnes testes, audiant, & intelligant testatoris voluntatem coram eis scripto, vel voce articulata prolatam. Ita Bassæus, *vbi supra, num.* 3. *ex L. Hac consultissima, Cod. de Testamentis*, §. *Per nuncupationem.* Busembaum.

10 Quod si petas. In testamento inualido secundum Iuris Ciuilis dispositionem, relinquuntur legata pia: eruntne ista valida?

Respondeo, quod ex quocumque capite, Iure tantum ciuili introducto, testamentum reddatur inualidum, legata pia in ipso relicta, valida existent. Sic docent Lessius, *de Iustitia, & Iure lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 2. *numero* 9. cum Couartuuia, *cap.* 11. *numero* 4 *de Testamentis*, Gabriel Vazquez, *opusculo de Testamentis, capite* 3. *dub.* 1. *fol. mihi* 249. cum Burgos de Paz, *in L.* 3 *Tauri, numero* 767. Armilla, *verbo Legatum* §. 51. & cum Dominico Soto, *de Iust. & Iure, quæst.* 5. *artic.* 3. Antonius Naldus, *verbo Legatum, & verbo Testamentum, vtrobique, numero* 8. quatenus solum videtur excludere legata pia relicta in testamento inualido, ex defectu voluntatis. Docet etiam Bassæus, *numero* 4. Anton. Diana *part.* 7. *tract.* 6. *resolut.* 3. cum Molina, *de Iustitia, tract.* 2. *disputat.* 134. *colum.* 3. Facundez *eod. tract lib.* 6. *cap.* 3. *num* 35. Pasqualigo, *in Decisionibus Moralibus, decis.* 476. *numero* 3 Ægidio Trullench, *in Decalogum, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *dub.* 4. *numero* 2. Thoma Sanchez, *tom. Opusculorum, lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 7. *numero* 3. Cardinali de Lugo, *de Iustitia, tom.* 2. *disputat.* 22. *sect.* 9. *num.* 273. Bonacina, *de Contractibus, disput.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 19. Thoma Maulio, *tract. de Vltimis voluntatibus, lib.* 1. *tit.* 12. *num.* 4. Euerardo iuniore, *consil.* 27. *num.* 58. *volum.* 1. & cum Ciarlino, *in Controuersiis forensibus, tomo* 1. *c.* 21. *n.* 8. Estque communis opinio, quamuis opposita etiam sit communis, vti ait Naldus. Et certè *capite Relatum, el* 1. *&* 11. *de Testamentis*, vti bene obseruat Diana, maximè nostræ fauet sententiæ in qua Decretali, de legatis relictis Ecclesiæ causa, mentio fit: & tamen illa valida declarantur, quamuis septem, aut quinque testes non interfuerint; & tamen de testamento ad causas pias, aut ad profanas, in illa nihil legitur.

11 Quod si iterum petas: In testamento ad pias causas facto non seruatis Iuris Ciuilis solemnitatibus, sed illis tantum, quæ sunt de Iure naturali, Euangelico, & gentium necessariæ, relinquuntur legata, non pia, sed profana, tenebitne, quoad huiusmodi legata?

Respondet, Cardin. de Lugo *vbi proximè n,* 274. Cum Vazquez, Bonacina, & aliis penes Dianam, *dicto tract.* 6. quod non: quia facultas disponendi in vltimis voluntatibus sine Iuris Ciuilis solemnitatibus, solum reperitur concessa ad fauorem causæ piæ. Ergo cum odiosa sit dispositioni ipsius Iuris Ciuilis, extendi ad causas profanas neutiquam debet.

Contraria tamen sententia mihi magis arridet, quàm cum communi Doctorum: tenent Lessius *dicta dubitat.* 2. *num.* 9. Barbosa *de Potestate Episcopi, parte* 3. *allegat.* 81. *num.* 31. *versic. fin.* Denique, ex Panormitano, & DD. *in cap. Relatum, el* 1. *&* 11. *de Testamentis. & de Iure Ecclesiastico, lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 96. Bassæus, *verbo Testamentum, num.* 4. Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 4. *dub.* 2. *vers. Resp. Si testamentum*, cum Trullench, *in Decalogum, tomo* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *dub.* 4. Diana, *part.* 7. *tract.* 6. *resolut.* 4. cum Dicastillo, *de Iustitia, lib* 2. *tract.* 3. *disputat.* 1. *dub.* 8. *n.* 150. Fagundez, *eod. tract. lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 21. Sanchez, *tom* 2. *Opusculorum, lib.* 4. *dub* 7. *num.* 2. Molina, *de Iustitia, tom.* 1. *tract.* 2. *disputat,* 134. Villalobos, *in Summa, tom.* 2. *tract.* 30. *difficult.* 4. *num.* 7. Euerardo iuniore, *consil.* 27. *num.* 21. *volum.* 1 & cum Grasso, *de Successian* §. *Testamentum, quæst.* 18. *num.* 7. Ausonius Noctinot, *in Summa eiusdem Diana, verbo Testamentum. n.* 2 *ad finem*, cum Gratiano, *disceptationum forensium, tomo* 4. *c.* 605. *à num.* 23. Emmanuel Sa, *verbo Testamentum numero* 4.

Et ratio potissima est: quia solemnitas, quæ ad principale aliquod sufficit, sufficit ad illius accessorium. Sed legata, accessoria sunt hæreditati. Ergo solemnitas, quæ sufficit ad testamentum causæ piæ, sufficit ad legata non pia in eodemmet testamento relicta. Ac per consequens legata profana relicta in testamento ad pias causas, absque Iuris ciuilis solemnitatibus valida existent. Maior patet, quia accessorium, sequitur naturam sui principalis. August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Accessorium, numero* 1. *ex cap. Accessorium, el* 42. *de Regulis Iuris, in* 6. *& ex. L. etiam, Cod. de Iure dotium.* Præter quæ Iura; plures allegat Doctores. Socinum, Puteum, Menochium, Surdum, Tuschum, Ioannem Franc. Leonem; Antonium Monachum, Pichardum, Mari Antoninum. Mastrill. Magdelen, Casanate, Cancerium Narbonam, Reynosam, Steps. Gratianum, & Castillum. 13

Secundò probatur nostra sententia: quia si illa non valerent legata, deberent accrescere causæ piæ, quæ fuit hæres instituta. Hoc autem æquum non esset: quia causa illa pia vult ad sui fauorem, quod testamentum illud inualidum secundùm ius Ciuile, validum sit, & inualidum. Validum, quia sibi vult hæreditatem; inualidum, quia vult legatarios carere, & priuati legatis ipsis relictis: & sic, quod in sui fauorem propugnetur, & oppugnetur, idem testamentum. Æquum autem est, quod si causa pia vult illud haberi verum in vno, velit etiam haberi in alio. Quibus omnibus præmonitis, & præmissis, fit pro decisione principalis difficultatis propositæ. 14

CONCLV

CONCLVSIO.

15 Construi debet Sepulchrum, quod in Testamento imperfecto, inualido, & nullo mandauit Testator construi.

Hanc tenet conclusionem Franc. Maria Samuellius, *in sua Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus.* 4. dicens. Sepulturam, si Testator mandet construendam per hæredem, intra certum tempus, & hic hæres moriatur, mortui hæres tenebitur; si centum verò pro sepultura legauerit construenda, sub certa forma, si centum illa non sufficiant, poterit in alium pium vsum, ad Ordinarij arbitrium illa centum conuerti in aliam etiam Sepulturam: Similiter, si mandauerit, construi Sepulturam in Testamento imperfecto, eius voluntas est seruanda.

Hæc omnia præfatus Author, qui allegat Paulum de Citadinis, *part. 3. quæst. 29. causa 1. de Iure patronatus.* Calderinum, *consil. vlt. eod. tit.* Lambertinum, *de Iure etiam patronatus, lib. 1. part 4. quæst. 3. art. 13.* & Doctores, *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto, Cod. de Testamentis.*

16 Probatur conclusio, hac efficacissima ratione. Sepulchrum, quod fieri mandat Testator in Testamento imperfecto, inualido, & nullo ob defectum solemnitatum Iuris, est legatum pium. Sed omnia legata pia facta in Testamento, quantumuis inualido, à potente, & volente disponere per vltimam voluntatem, valida sunt, & debent ab hærede solui. Ergo tenetur hæres construere Sepulchrum, quod Testator fieri mandauit in Testamento imperfecto, inualido, & nullo ob defectum solemnitatum Iuris.

17 Maior, negari non potest. Quia sicut exequiæ tendunt ad remedium animæ, & defuncti solatium, & defunctus inter miserabiles personas computatur, vti benè Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom. 4 consulto 52. num. 49.* ex eo probat, quod non habebat amplius velle, *L. 1. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, Geneuen. *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana.* Ita & Sepulchrum ad eiusdem defuncti solatium tendit. Quod euidenter apparet ex sacris Canonibus, & Scripturis. In *Can.* enim *Ebron, el 2. 13. quæst. 2.* habetur, quod in Ciuitate Ebron, sepulti sunt Sancti Patriarchæ cum vxoribus suis; Adam scilicet, cum Eua; Abraham, cum Sara; Isaac, cum Rebecca; & Iacob, cum Lya. Et quod Tobias dixit ad filium suum. Cum

Sepulchrum ad solatium cendit defunctorum.

,, acceperit Deus animam meam, corpus meum se-
,, pelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus die-
,, bus vitæ eius: & cum ipsa compleuerit tempus suum,
,, sepelias eam iuxta me in vno Sepulchro. Et *in Can.*
,, *Vnaquæque, eadem causa, & quæst. el 3.* dicitur
,, ex D. Aug. quod vnaquæque mulier, sequatur vi-
,, rum suum, siue in vita, siue in morte. Et ex D.
,, Gregorio Magno, quod B. Scholastica Sanctissimi
,, Patriarchæ Benedicti, sepulta est in Sepulchro,
,, quod sibiipsi præparauerat, vt quorum mens vna
,, fuit semper in Domino, eorum quoque corpora,
,, Sepultura non separaret. Sic Gregorius *libro 2.*
,, *Dialogorum, cap. 33.* Et ex eo Ecclesia, in officio

dictæ Sanctæ. In eodem *Canone* 3. refertur, quod S. Patriarcha Ioseph moriens in Ægypto, rogauit fratres suos, vt tempore visitationis suæ (quando scilicet Deus educeret eos de terra Ægypti) ossa sua secum deferrent, & in Sepulchro patrum suorum ea collocarent. Item de nonnullis legitur in libro Regum: Obiit, & appositus est ad patres suos: hoc est, in Sepulchro patrum suorum. Et in tempore noui Testamenti Philippus, vnus ex septem Diaconibus legitur ædificasse sibi Sepulchrum, in quo ipse, & filij eius quieuerunt. Et in eodem Canone etiam refertur, quod Beatus Seuerus Rauerinatum Archiepiscopus tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem, & filiam collocauit. Ex quibus omnibus exemplis fit manifestum, omnes in illos recensitos, voluisse cum aliis tumulari, vt solatium mortui susciperent, ex illorum consortio. Et consequenter, legatum pro Sepulchro construendo, pium opus est, cum ordinetur ad solatium miserabilis personæ, quæ non habet amplius velle, & alieno indiget auxilio. Minor autem argumenti, constat ex dictis *num.* 10.

DISQVISITIO XIII.

An possit meretrix de bonis turpiter acquisitis, Sepulchrum construere?

BREVIARIVM.

Concessa

Vnicuique omnia concessa censentur de Iure communi, quæ non sunt expressè prohibita. n. 5.

Eleemosyna.

Fieri non potest de malè acquisitis. o. 2. 5.

Episcopus.

In acquisitis per meretricem, manum apponere nequit Episcopus. n. 4.

Meretrix.

Nequit oblationes publicas facere. n. 2.

Potest tamen illas, & eleemosynas post conuersionem, & pœnitentiam. o. 3. & 4.

Potest etiam post pœnitentiam, ex turpiter acquisitis Sepulchrum constrnere. n. 3.

Non autem antea. n. 1. & 3.

Post conuersionem potest, de turpiter acquisitis, per Testamentum, & vltimam voluntatem disponere. n. 4.

Oblatio.

Ex turpiter acquisitis, Ecclesia non potest Oblationes rocspere. n. 1. & 5.

Sepulchrum.

Fieri non potest, de turpiter acquisitis, ante pœnitentiam. n. 1.

Potest tamen post illam. n. 3.

Testamentum.

Valet Testamentum ad pias causas factum coram duobus testibus, & sine Parochi assistentia. n. 4.

Duæ fœminæ, etiam non rogatæ testes idoneæ sunt, & sufficientes ad Testamentum, ad pias causas. n. 4.

Non posse meretricem Sepulchtum, de turpiter acquisitis construere, docet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus.* 6. cum Sebastiano Medices, *eodem tract. quæst. 16. num. 26.* & cum Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 1. quæst. 6. artic. 7. quæst. 8. artic. 10. & 11. & lib. 2. part. 1. quæst. 10. artic. 1. 7. & 12. & part 2. quæst.* 10. Sepulturam (inquit Samuellius) nequit Meretrix, de bonis turpiter acquisitis 1

quisitis ædificare, ac omnino prohiberi debet ab iis, ad quos spectat.

2 Hæc sententia sic fundari potest. Constroctio Sepulchri, est oblatio qoædam Ecclesiæ facta. Sed Ecclesia recipere nequit oblationes de turpiter acquisitis, *Can. Oblationes, distinct.* 90. ea Concilio 4. Carthaginensi, & Gratianus, 14.*quæst.* 5. *in principio*, ea D. Augustino, *in libro de Verbis Domini, tractatu* 35. dicens. Quod verè eleemosynæ non sint faciendæ ex fœnore, vel vsoris, nec quolibet malè acquisito Augustinus restatur, &c. Et in specie de acquisitis per Meretricem, *vtrobique* Glossa. In primo loco, *verbo Opprimunt, in fine*, ibi. Idem dico de Meretrice. In secundo autem, ibi. Quod autem dicitur, quod Sacerdos non potest percipere mercedem prostibuli, potest dici, qood noo debet recipi oblatio Meretricis. Et August. Barbosa, *ad dictum Canonem Oblationes, numero* 5. ait. Sentit hæc Glossa publicas Meretrices, oon posse oblationes offerre. De quo vide Sarmiento, *de Redditibus Ecclesiæ parte* 4. *cap.* 5. *numero* 9. *prope finem*. Suarez, *dicto cap.* 6. *numero* 6. *cum sequentibus*. Hæc Barbosa. Suarez autem, quem recenset, est Pater Franciscus Suarez, *de Religione, tom.* 1. *lib.* 1. *de Diuino cultu in dictis capite, & numero*. Ergo Meretria construere non potest Sepulchrum ex turpiter acquisitis. His tamen non obstantibus, sit pro vera sententia, & pro explicatione præcedentis.

CONCLVSIO.

3 SI Meretria conuertatur, & pœoiteat, benè poterit, de bonis turpiter acquisitis Sepulchtum construere.

Hanc colligo assertionem ex Glossa in contrarium adducta: sic enim ait *in dicto verbo Opprimunt*. Si tamen propterea correctus nollet cessare, debeot respui: Vel dic, quòd inde potest fieri eleemosyna, non tamen oblatio. Idem dico in Meretrice. Hæc ibi. Et *in* 11. *quæst.* 5. sic fatur. Quod autem dicitur, quòd Sacerdos non potest percipere mercedem prostibuli, potest dici, quod oon debet recipi oblatio Meretricis, licet eleemosyna possit inde fieri: & hæc est ratio, vt propter ruborem, citiùs conuertatur. Ista Glossa præfata, quæ in vltimis verbis satis apertè docet, quod si conuertitur Meretrix, ex turpiter acquisitis, non solùm eleemosynas, sed oblationes possit facere: eo maximè, quia immediatè allegat *Canonem Miror* in quo sic ex D. Au-
» gustino habetur. Oblatio verò Domus tuæ, à Cle-
» ricis oon suscipiatur ioterdixi, communionemque
» tibi interdico donec peracta, pro ausibus, vel erro-
» re à me diffinita tibimet pœnitentia tempore ordi-
» nato pro hoc facto, corde contrito, & humiliato,
» dignum offeras Sacrificium Deo. Hæc *in dicto Cano-*
» *ne Miror*, el 7. 17. *quæst.* 4.

4 Colligo etiam cooclusionem ex Abbate Panormitano, *in cap. Quia plerique, num.* 14. *de Immunitate Ecclesiarum*, vbi postquam docuit posse Meretricem eleemosynas ex turpiter acquisitis facere, in sequeotia prorompit. Hanc partem apertè fouet Cyn. *in L. Cum te, Cod de Condictione ob turpem causam.* Vbi in qoæstione facti, recitat se dicere, quod Meretrix, de eo, quod lucratur in meretricio, potest facere testamentum, & disponere provt vult. Idem Baldus, *in L.*1.*Cod. eod.* vbi dicit, quod Episcopus non potest in illis taliter acquisitis apponere maoum, etiam post mortem Meretricis: & ita dicit respondisse, à quodam Episcopo interrogatus. Hæc Nicolaus Tudeschus. Si ergo in eius, & doctorum quos allegat sententia, potest Meretria testamentum facere, & disponere provt vult de bonis turpiter acquisitis, cur non poterit illoruio partem legare, & de ea disponere ad causam piam coostructionis Sepulchri, in eadem tantorum sententia Doctorum? Dispositio enim vltimæ voluntatis ad pias causas, est valdè priuilegiata. Testamentum enim ad pias causas factum coram duobus testibus tantum, & sine Parochi assistentia, valet. Idem Abbas, *in cap. Cum esset, numero* 12. & 17. *in fine*. el 10. *de Testamentis & cap. Relatum, numero* 1. ol 51. *eod. tit.* cum Specolatore, *in tit. de Insti. edi.* §. *Compendiosè vero, ver. Item per ius Canonicum*. Et dixi *supra Disquisit. præcedenti*. Et duæ sufficiunt fœminæ, etiam non rogatæ. Abbas, *in dicto capite Relatum, numero* 3. vbi August. Barbosa, *numero* 5. quoad hoc vt non debeant rogari, cum Couarruuia ibi, *numero* 4. Claro, *in* §. *Testamentum quæst* 6. *numero* 3. Gratiano, *disceptat. forensium, cap.* 93, *num.* 8. & Tiraquello, *de Piacausa, priuileg.* 3. Et testamentum imperfectum, valet ad easdem pias causas. Abbas, *in c. Sed hoc, num.* 2. *el* 1. *de successionibus ab intestato*, cum Bartolo, *in L. In testamento. ff. de Fideicommissariis libertatibus*. Dixi cum aliis *disquisit.* 12. *num.* 4.

Ratiooe etiam probatur conclusio. Quia omnia unicuique concessa intelliguntur de Iure communi, nisi expresse prohibita in certis casibus inueniantur. *cap. Nuper*, §. *In secundo*, vbi Glossa, *verbo Non retinuit*, el 29. *de Sententia excõmunicationis*. Glossa etiam *in Can Consuluisti, verbo Superstitiosa*, el 20. 2. *quæst.* 4. Abbas, *in dicto cap. Nuper, num.* 1. ibi. tamen, quia conditor Canonis, eius absolutionem sibi non retinuit, aliis indulsisse videtur. Barbosa ibidem, *num.* 15. quia illa (inquit) quæ Sedes Apostolica sibi non retinuit videntur concessa. Speculator, *tit. de legatis*, §. *Nunc ostendendum, num.* 53. Aoton. Monach. Bononiem. *decis.* 28. *num.* 12. Sed nullibi inuenitur expresse prohibitum Meretrici, ne Sepulchrum construat, de bonis turpiter acqoisitis. Ergo ei id concessum censetur. 5

Nec contrarium quidem probatur ex iuribus in contrarium adductis. Quia *in Canone Oblationes*,
solum hoc habetur. Oblationes dissideotium fra- »
trum, oeque in Sacrario, neque in Gazophylacio »
recipiantor. Similiter dona eorum, qoi pauperes »
opprimunt, à Sacerdotibus refutanda sunt. Et *in* »
loco allegato, 14. *quæst.* 5. hæc tantum lego. Quod »
verò eleemosynæ oon sint faciendæ ex fœnore, vel »
vsuris, oec quolibet male acqoisito, Augustinus »
testatur *in libro de verbis Domini, tract.* 35. Cum »
igitur in his locis expresse non prohibeatur con- »
structio Sepulchri ex turpiter à Meretrice acqoi- »
sitis, noo sunt ad hoc extendenda. *Cap. Odia, de Regulis Iuris, lib.* 6.

TRACTA

TRACTATVS SEXTVS.

DE IIS, QVI SEPVLTVRAS CONCEDERE POSSINT.

DISQVISITIO I.

An Episcopus, Ius habeat concedendi facultatem construendi Sepulchra, in Ecclesiis, & locis, sua subiectis iurisdictioni?

BREVIARIVM.

Abbas.

Qui Ordinarius est loci, & territorium habet, potest monitorias generales pro rebus deperditis, & furto ablatis expedire, modò non sit subiectus vlli Diœcesano. n. 12.

Potest dispensare in denunciationibus matrimonialibus. n. 11.

In iis, & aliis casibus, ad iurisdictionem Ordinariam pertinentibus, venit sub nomine Episcopi. n. 13.

Banchi. Sedes.

Laici in Ecclesia Ius Banchorum, & Sedium habere non possunt, nisi ex gratia, & tolerantia. n. 1.

Beneficia.

Qui plura habet beneficia, compellendus est ad ostendendam dispensationem, cuius vigore illa possideat. n. 10.

Diœcesanus.

Sub nomine Diœcesani venit, qui iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem habet in loco, licet regulariter solus veniat Episcopus. n. 10.

Excommunicatio.

Pro rebus deperditis, & furt. ablatis, possunt Ordinarij non Episcopi, promulgare excommunicationem. n. 12.

Ius patronatus.

Ex gratia, & tolerantia, habent Laici in Ecclesia Ius patronatus. n. 1.

Matrimonium.

Dispensare potest in denunciationibus matrimonialibus, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habet in loco. n. 11.

Ordinarius.

Qui Ordinariam habent iurisdictionem, omnia possunt in suo territorio, quoad potestatem iurisdictionis, qua Episcopus in sua Diœcesi. n. 10.

Habent in suis locis sacris, & in eorum bonis iurisdictionem, & administrationem. n. 2.

Sepelire. Sepulchrum.

Ius Sepulchri in Ecclesia haberi non potest, nisi ex gratia, & ex tolerantia. n. 1.

Qui Episcopalem, aut quasi Episcopalem habent iurisdictionem, possunt in territorio suo facultatem concedere ad Sepulchra construenda. n. 1.

Ius Sepulchri dari non potest, sine Superioris authoritate, & variis iuribus, indicentibus formam seruandam in alienatione rerum Ecclesiæ, seruatis. n. 1.

Non licet sepelire supra Altaria; sub Altaribus; iuxta Altarium bradellas; & iuxta scabella lignea, aliàs Peannas. n. 5. 6. 7.

Hoc prohibetur Ordinariis, sub pœna suspensionis à Diuinis; & Gubernatoribus, sub excommunicatione latæ sententiæ. n. 4.

CONCLVSIO.

Episcopi, & alij iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem habentes, possunt in suo territorio concedere facultatem construendi Sepulchra in Ecclesiis, & in aliis Religiosis locis, seruatâ tamen formâ per sacros Canones statuta. 1

Hanc conclusionem tenent communiter Doctores. Panormitanus, *in cap. Abolendæ, num. 5. et 53. de Sepulturis*, vbi inquisito, An in Cœmeterio, vel Ecclesia, possit Laicus habere Sepulturam, vel Ius sepeliendi? Et relatis Hostiense, Gofredo, & Vincentio, tam quoad Sepulturæ, quàm quoad sedium, seu banchorum Ius, sic propriam pronuntiat, declarat sententiam. Videlicet. Quicquid tamen dicatur, inuito Episcopo, non possunt Laici, sibi Ius tale acquirere in Ecclesia secundum eum: sed tolerantur solum in istis ex gratia, sicut in Iure patronatus, *cap. 3. de Iure patronatus.* Hæc Abbas. Ergo in eius sententia, volente Episcopo, possunt Laici Ius tale acquirere in Ecclesia, & facultatem construendi in ea Sepulchrum. Archidiaconus, ab Ant. Fran. citatus, in notis ad dictum Abbatis, locum, *in can. Præcipiendum, 13. quæst. 2.* quatenus dicit, quod potest Episcopus concedere vni, quod in Sepulchro sepeliatur alterius. Nauarrus, *tom. 1. Consiliorum, lib. 3. tit. de Sepulturis, consil. 1.* Illuminatus Moronus, *in Centum responsis, responso 51. num. 34. & 35.* cum Doctoribus, *in dictum cap. Abolendæ*, Sebastino medices, *tract. de Sepulturis, quæst. 6. num. 6.* Caualerio, *decis. 15. num 2.* & cum actis Ecclesiæ Mediolanensis, *part. 2. tit. de Sepulturis.* Augustinus Barbosa, *de Officio Parochi, cap. 26. num. 9. & de Iure Ecclesiastico vniuerso, parte 2. lib. 1. cap. 10. num. 9.* qui *num. 11.* ait, non posse dari sine authoritate Episcopi, & iusta causa, & seruata forma alienationis rerum Ecclesiæ, Ius sepeliendi quis mortuos suos in aliquo Sepulchro, & impediendi, ne alij sepeliantur in eo. Tenent & Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 17. conclus. 1. pag. mihi* 306. qui allegat Bursatum, *volum. 1. consil. 110. num. 27.* Ancharanum, *consil. 243. num. 2.* Menochium, *de Præsumptionibus lib. 6. præsump. 16. num. 2.* Crauettum, *consil. 203.* Gonzalez, *ad Regulam Cancellariæ, Glossa 6. num. 55.* Gregorium XV. *decis. 383. n. 12.* Vitalinum *in Clementinam Dudum, §. Huiusmodi, num. 10. de Sepulturis.* Archidiaconum, *in cap 1. n. 6. de Pactis.* Lauotium, *Variarum Incubrationum, tit. 2. cap. 9. num. 1. 2. & 8.* Mussobrium, *in Praxi concursuum, præludio 11. num. 9. & 11.* Gratianum;

DISQVISITIO VIII.

An teneat conuentio, vt non possit emptor, in loco empto, Sepulchrum construere?

BREVIARIVM.

Conditio.

Si apponatur in contractibus, contra iure communi dispositum, habetur pro non apposita. n.4.

Sepulchrum.

Construi benè potest in loco, ea sub conditione vendito, vt in illo non possit construi. n.1.

CONCLVSIO.

1 NOn obstante conditione, in contractu venditionis apposita, de eo, quod in loco vendito Sepulchrum construi non possit, validè, & licitè istud in illo construitur.

Ita docet Franciscus Maria Samuellius, *in sua praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuers. 7. conclus.1.* vbi idem dicit de constructione Ecclesiæ, & Capellæ. Inquirit enim, An valeat conuentio, vt minimè liceat emptori in loco empto Ecclesiam, Capellam, aut Sepulturam ædificare? Et respondet sic. Huiusmodi conuentio nec valet, nec tenet: quia Laicus, licet Imperator sit, vel Vir sanctus nequit legem rei Ecclesiasticæ imponere, vel aliquid disponere contra libertatem Ecclesiasticam. *Authent. Cassa, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Sed dicta conuentio, est contra Religionem. Ergo non est admittenda. *L. Si quis Sepulchrum, in princip. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum,* cum Religionis fauor, multa inducat.

Immunitati Ecclesiasticæ, à nulla Laicali potestate præiudicari potest.

2 Hæc omnia præfatus author, qui pro se, & nobis allegat Bartolum, *in L.2. Cod. communia de Manumissionibus.* Lambertinum, *de Iure patronatus, lib.1. part.1. quæst.3. artic.23. fol.16. & de Sepultur. numero 9. fol.192.* & alios, eorum suppressis nominibus. Et intelligit conclusionem procedere, postquam Ecclesia sit ædificata, vel sit incœpta ad ædificandum.

Et quidem si procedit ante Ecclesiæ constructionem, respectu Capellæ, & Sepulchri, à fortiori procedere debet post illius constructionem: quia tunc magis res Ecclesiastica est, quàm erat ante constructionem, vti ex terminis ipsis patet.

3 Sed obiicies. In limine fundationis Ecclesiæ, potest fundator apponere quascumque conditiones etiamsi sint contra ius. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.2. disputat. 5. quæsito 10. numero 7. pag.64.* & August. Barbosa, *de officio, & potestate Episcopi, parte 1. tit.2. de Episcopali munere, glossa 17. num.28.* vterque ex S. Rota *in vna Romana Iuris patronatus. 31. Maij, de Anno 1613. coram Sacrato,* & ex Lambertino, *de Iure patronatus, lib.1. part.1. artic.1. quæst.9. num.25.* apud Ascanium, & apud Barbosam, *num.52.* Ergo benè potest quis fundum suum vendere, conditione apposita, vt non possit emptor in illo construere Ecclesiam, Capellam, aut Sepulturam.

Patronus potest in limine fūdationis Ecclesiæ, cōditiones sibi visas apponere, etiā contra ius.

4 Respondeo *primò*, antecedens non esse verum quando apponitur conditio à iure reprobata. Vnde Ecclesiæ fundator, nec in limine fundationis illius potest facere, vt sub ordinatione Episcopi illa non sit, vti docet Panormitanus *in cap. Si conditiones, num 8. el 7. & final. de conditionibus appositis.* Et si apponat huiusmodi conditionem, habebitur pro non apposita. Et Tamburinus, ac Barbosa *locis redditis*, ex Rota, & Lambertino, *vbi proximè*, suum limitant dictum, dummodò conditiones non sint impossibiles, aut à iure reprobatæ.

Patronus, non potest apponere conditiones à iure reprobatas, etiam in limine fundationis.

Respondeo *secundò*, conditionem turpem, & vitiosam in quolibet contractu, aut dispositione apposita, seruandam non esse, & haberi pro non apposita. Est textus elegans *in cap. Si conditiones, el 7. de conditionibus appositis*, ibi: Licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter eius fauorem, pro non adiectis haberi. Ex quo, & ex *Lege 6. tit.4. part.4.* ait Sanchez, *de Matrimonio, tom.1. lib.5. disputat.5. numero 1.* Certum igitur est, conditionem turpem, sicut & impossibilem adiectam matrimonio, haberi pro non apposita, matrimoniúmque manere purum. 5

Conditio vitiosa, & turpis, in contractu apposita, seruanda non est, & habetur pro non apposita, & idem est de conditione impossibili.

Nec valet dicere, quod Gregorius Papa IX. in præcedenti Decretali, solùm decernat, conditiones impossibiles, & turpes appositas contractui matrimonij habendas pro non appositis, non quà tales; sed propter matrimonij fauorem: sicut propter eius fauorem pater, & mater in ipsius prærogatiua ad testimonium admittuntur, qui in aliis contractibus, & causis repelluntur: sic decernente Clemente Papa Tertio, *in cap. Videtur, el 3. Qui Matrimonium accusare possunt*, per hæc verba. Quod vero legitur, pater non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris, in criminalibus causis, & contractibus, verum est. In matrimonio vero coniungendo, & disiungendo, ex ipsius coniugij prærogatiua, & quia fauorabilis res est, congruè admittuntur. Ergo ex dicto *cap. Si conditiones*, non probatur conditiones turpes, & vitiosas in aliis contractibus appositas, haberi pro non appositis. 6

Testes possūt esse patres in causa matrimonij filij, non autem in aliis.

Non inquam valet, quia licet Papa Gregorius, ibi exprimat præfatas conditiones, *propter fauorem matrimonij*, pro non appositis habendas: certum est, motum fuisse Gregorium, ad illam Decretalem statuendam, non ob illam causam solùm, sed etiam in odium talium conditionum. Quod verum colligo ex ipsius Glossa, *verbo Impossibiles*, vbi ad demonstrandum istas conditiones pro non adiectis habendas, allegat *caput Pactiones, el 8. & finale de Pactis*, in quo idem Gregorius Nonus sic decernit. Pactiones factæ à vobis (vt audiuimus) pro quibusdam spiritualibus obtinendis: cum in huiusmodi omnis pactio, omnisque conuentio debeat omnino cessare, nullius penitus sunt momenti. Quod etiam de aliis est dicendum, quæ obseruatæ vergunt in animæ detrimentum. Nam etiam iuxta legitimas sanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibilis de iure, vel de facto, nullam obligationem inducit. Hactenus Gregoriana, vbi apertè Constitutionem condidit vniuersalem, pro omni contractu, & non pro matrimonio tantum. Vnde licet de hoc tantum, mentionem formalem, & explicitam faciat, idem virtualiter; & implicitè decernit de omni alio contractu in altera Decretali, *Si conditiones*, quæ posteriori tempore condita est, vti ex ordine titulorum Decretalium, apparere videtur. 7

Pactio, & conuentio quæcumque pro spiritualibus acquirēdis reprobatur: & quæ in animæ vergit detrimentum. Pactum rei impossibilis, aut turpis nullā obligationē inducit.

Nec ex dictis inferas Professionem solemnem Religionis, factam ab aliquo, sub ea conditione, vt proprium possideat, si proprium in rigorosa acce- 8

ptione,

prione, provt dominium directum & proprietatis dicit, possidere intendat, validam esse, & conditionem, pro non adiecta haberi debere, sicut si intendat solùm vsum, & dependenter à Prælati sui voluntate valida est. Ne inquam inferas. Quia valor votorum emissorum, vnicè dependet à voluntate vouentium. Vndè si intentionem profitendi non habet, nisi habere possit temporalia quoad proprietatem, nullatenus subsistet professio: nec potest haberi pro non adiecta huiusmodi conditio, cum in illa nullitas consistat professionis, supposito, quod de essentia sit, & de substantia professionis solemnis Religionis, non habere dominium proprietatis; licet absque illius detrimento, vsus habeatur rerum temporalium, dependenter tamen à Prælati voluntate. Ita Augustin. Barbosa, *in dicto cap. Si conditionis, numero* 13. quoad secundam partem, ex Azorio, *Instit. Moralium, part. 1. lib. 11. cap. 15 quæst. 9. & in cap. Insinuante, numero 3. el 7. & fin. Qui Clerici vel vouentes*, quoad vtramque partem: ibi enim in sequentia prorumpit.

9 Notatur ad hoc, quod fœmina potest Religionem profiteri ea conditione, vt domi suæ maneat, & certam suorum bonorum portionem habeat ad necessaria vitæ subsidia, & alimenta ex Superioris voluntate pendentem; vt per Nauarrum, *Commentario 2. de Regularibus, numero* 14. Azorium, *Institutionum Moral. part. 1. lib. 12. cap. 9. quæst.* 4. latè Ioannes à Cruce, *de statu Relig. lib 1. cap. 2. dub* 2. vbi asserit prohibitionem Concilij Tridentini, *sess. 25. de Regularibus, cap.* 2. habere tantùm locum in redditibus, vt propriis, & irreuocabilibus per Prælatos, & sine eorum licentia distrahendis. Bartholomæus à S. Fausto, *in Thesauro Religiosorum, lib. 5. quæst.* 146. vbi hoc limitat, nisi Religionem profiteretur cum pacto, vt in propria domo maneat independenter à Superioris voluntate, quia tunc nulla erit professio, cum huiusmodi pactum sit contra obedientiæ votum, ac subinde contra Religionis substantiam pugnet. Vnde textus *in præsenti*, intelligi de retentione, seu reseruatione bonorum ad vsum profitentis in domu propria pro suis necessitatibus tanquam obedientiarij, & ex voluntate Prælati, tenent Nauarrus, *consil. 20. numero 3 sub titulo de Regularibus, in antiquis, & dicto commentario 2. numero* 16. Azorius, *dicto lib 12. cap. 5. quæst. 2. in fine.* Beja, *Responsorum casuum conscientiæ, p. 4. casu* 17. Fr. Emmanuel, *quæstion. Regular. tom. 3. quæst. 17. artic.* 6 Sanchez *de Matrimonio lib. 7. disput. 25. numero 21. & in Præcepta Decalogi, libro 5. cap. 4. numero* 99. Nicol. Garcia, *de beneficiis, part. 7. cap* 10. *numero* 100. Et ita non quoad proprietatem, sed quoad vsum, vt intelligit Sanchez, *lib. 5. disput. 9. numero 14. versic. Ad quartum.* Alij tamen clarius, vt ipsi dicunt, in hac quæstione sub distinctione procedunt, dicentes, quod si quis Religiosus sub ea conditione, vt sibi liceat propriom, & bona immobilia possidere, & liberè acquirere profiteatur retinendo ea, vt propria, etiam inuito Prælato, talis professio erit nulla, & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam Religionis, & omnino contraria voto paupertatis; secus autem esset quando vsum solùm sibi reseruaret profitens pro suis necessitatibus, ex Superioris licentia, eiúsque nutu reuocabilem, tunc enim valet professio, nec conditio reiicitur. Ita Glossa *hic, verbo Vt in domo*, Bart. *in Authent. Ingressi, de Sacrosanctis Ecclesiis, numero* 29. Vbi Paul. *numero* 18 Bernard. *regula* 521. Gare. *reg.* 420 *numero* 2. Spin. *in Speculo testamentor. glossa* 12. *num.* 12. Lessius, *de Iustitia, lib. 2. cap. 41. num.* 63.

Vsus temporalium dependens à voluntate Prælati, statui Religioso non contrariatur.

Contrariatur verò proprietas, dominium, & vsus independens.

Ceuall. *Commun. contra commun. quæst. 85. numero* 2. Ludouic. Miranda, *in Manuali Prælator. tom. 1. quæst. 28. artic.* 2. Humad. *L. 7. glossa 1. numero 2. tit. 7. partita* 1. Syluest. *verbo Religio 3. q* 8. Fr. Emmanuel *dicta quæst. 1. artic.* 6. Barthol. de Vecchis, *in Praxi Nouitior. disputat. 13. dub. 1. numero* 11 Basil. Pontius, *de Matrimonio, lib. 5. cap* 10. *num.* 10. Suarez, *tom. 3 de Religione, lib. 6. cap. 12. numero 14. &* 15. nouissimè, post primam impressionem, visus Hieronymus Rodériquez, *in Compend QQ. Regular. resolut.* 136. *numero* 13. benè Sanchez, *in præcepta Decalogi, tom. 1 lib. 5. cap. 4. numero* 97. vbi *numero* 98. resoluit, in dubio, reseruationem aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso factam, esse hoc modo intelligendam: nempe, quoad vsum ex licentia Abbatis, ab ipsóque reuocabilem. Et in his terminis credo intelligendum Marcum Antonium Genuensem nimis largè loquentem *in Practicabil. lib. Ecclesiast. quæst.* 265. Huc vsque Augustin. Barbosa.

Religiosus potest in professione reseruare sibi vsum temporalium, dependentem à Superioris voluntate.

10 Sed benè inferre licet, legatum Monacho, aut Religioso alteri relicto, cum ea conditione, vt illi proprium sit, non autem Conuentui, aut Religioni, validum esse, & conditionem haberi pro non apposita, non solùm si intentio sit testatoris, vt sit proprium quoad vsum tantum, & dependenter ab Abbate, aut ab altero Religiosi legitimo Prælato, sed etiamsi intendat, vt talis vsus sit Religioso proprius independenter à Superiore: & etiamsi tandem velit, vt Religiosus legatarius, habeat verum, & rigorosum dominium proprietatis, & directum rei legatæ. Et ita docent Ioannes Baptist. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 1. cap. 6. num. 34. pag. mihi* 39. cum Thomas Sanchez, *tom. 2. in Decalogum, lib. 7. cap. 17. num.* 12. Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatissarum, tom. 4. disputat. 8. quæstio* 5. cum Imola, *in L. Si alienum, 49. in princip. num. 3. ff. de Hæredibus instituendis*, Angelo, *in L Quidam 5. §. Illo, num. 2. Cod. de Necessariis seruis hæredibus instituendis*, Iasone *Authent. Ingressi. num. 37. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, Caldas, *L. Si curatorem, verbo Læsis, num. 147. Cod. de in integrum restitutione*, & cum Riminaldo, *Instit. Per quas personas à n.* 104. *vsque ad* 108.

Legatum factum Monacho, cum conditione, vt illi sit proprium, & non Monasterio, tenet pro Monasterio.

11 Et ratio est: quia conditiones turpes adiectæ legatis, non vitiant, sed vitiantur: ac proinde habentur pro non adiectis, & illis reiectis, valet legatum. *L. 1. L. Si quis ita institutus. L. Quæ sub conditione. L. Conditiones, quæ & L. Conditiones contra, ff. de Conditionibus institutionum, & L. 3. partita 6. tit.* 4. Sed conditio apposita in legato, vt Religiosus habeat dominium proprietatis, seu directum rei legatæ, aut vsum quidem eius independentem à Prælati voluntate, est turpis, & sacrilega, & contra substantiam, & essentiam voti paupertatis. Ergo non vitiat legatum, sed vitiatur, & habetur pro non adiecta. Valet itaque legatum, non prout fit, sed vt fit Monasterij, dominij capacis, aut Sedis Apostolicæ, si illud factum fuerit Minoritæ, vel Capucino, vsus autem Religiosi legatarij, si tamen Prælato id placuerit, sin minus sui Conuentus sit.

Conditiones turpes legatis addictæ, non vitiant legata, & habentur pro non additis.

12 Quod si petas, quid sit, si testator velit, vt legatum illud, quoad dominium, & proprietatem ad Religiosum, & non ad Monasterium, seu ad Conuentum suum pertineat, ita vt si aliud Prælatus velit, ad extraneum transeat legatum? Respondeo legatum nihilominus ad Conuentum, & Monasterium, seu ad Cœnobium pertinere, & conditionem haberi pro non adiecta. Et ita tenent Lezana, & Ascanius Tamburinus, *locis modo recensitis.*

Legatum factum Monacho, cum conditione, vt illi proprium sit, aliàs pertineat ad extraneum, ad Monasterium pertinet Monachi legatarij.

Ratio

Pœna adiectio actui prohibito, est nulla ipso iure.

13 Ratio autem ea est. Quia adiectio pœnæ actui interdicto, seu prohibito, est ipso iure nulla. Lezana, *ex L. vnica, in fine, Cod. de his, quæ pœnæ nomine in testamento, vel Codicillo relinquuntur.* Tamburinus, *vbi proximè* cum Bartolo, *in L. Lucius Titius, 78. §. Tres hæredes, n 3. ff. Ad Trebellianam,* & ibi Cuman. *numero 6.* Baldo, *in dicta Lege vnica, numero 44.* Tabiena, *in Summa, verbo Monachus, quæst. 14. numero 15.* Cœpola *caut. 252. numero 2.* Angelo Theologo, *in Summa, verbo Monasterium, numero 11.* Syluestro, *verbo Religio 6. quæst. 7. dicto 3.* Gualdensi, *de Arte testandi, tit. 5. cautione 63. numerò 1.* Cucc. *institut. maiorat. tit. 1. numero* 114. Galganeto, *de Conditionibus, & demonstrationibus, part. 2. cap. 5. quæst. 12. consil. 7.* Corduba, *in Summa, quæst. 154.* Thoma Sanchez, *tom. 2. in Decalogum, lib. 7 cap. 17. n. 17.* & Emman. Roderiquez, *to. 2. quæstion. Regular. quæst. 125. art. 3.* contra Iacobum de Graffis, *in Decisionibus aureis, part. 1. lib. 3. cap. 5. numero 41. fol. mihi 384.* dicentem ex Archidiacono, *in Canon. ingredientibus, 16. quæst. 3.* quod ad extraneum illum competat ratio, si Prælatus Religiosum molester super relicto.: & contra Bartholomæum à S. Fausto, *in Thesauro Religiosorum, lib. 8. quæst. 88.* & recenset Ascanius verba præallegatæ legis vnicæ, quæ huiusmodi sunt. Quod si aliquid facere, vel legibus interdictum, vel aliàs probrosum, vel etiam impossibile iussus aliquis eorum fuerit, tunc sine vllo damno etiam neglecto testatoris præcepto seruabitur hæc lex illa. Sed actui, de quo difficultas procedit, & qui malus est, & per consequens interdictus, prohibitus, reprobatus, quod scilicet Religiosus proprium habeat, apponitur à testatore pœna, vt transeat in casu contrario ad extraneum legatum. Ergo huiusmodi adiectio pœnæ, ipso iure est nulla. Et per consequens, tenebit legatum ad Cœnobij fauorem, & conditio habebitur pro non adiecta.

Est etiam nulla si imponatur actui impossibili, vel probroso, ac illicito.

Legatum relictum cum conditione peccaminosa tenet conditio, tamē habetur pro non apposita.

14 Secundò potest inferri in eisdem terminis legati, validum esse illud si relinquatur Religioso, aut Religiosæ ea conditione, vt fornicetur, mentiatur, &c. & conditionem haberi pro non adiecta: quia illa turpis est, peccati inductiua: & non vitiat legatum, sed ipsa potius vitiatur. Sic prædictus Lezana, *tom. 2. part. 4. verbo Legata Regularibus relicta, numerò 16. ex L. 1. L. Si quis ita L. Quæ sub conditione L. Conditiones, quæ & L. Conditiones contra, ff. de Conditionibus institutionum, & L. 3. tit. 4. part. 6.* & Sanchez, *tom. 2. in Decalog. lib. 7. cap. 17. numero 12.* iuxta ea, quæ tradunt Cornexo, *tom. 2. in 3. part. tract. 6. de Matrimonio, disputat. 3. dub. vlt.* & alij, de conditionibus turpibus adiectis Matrimonio.

Legatum relictum alicui, cū conditione, vt contrahat matrimoniū, ad legatariū pertinet, si sit Religiosus etiamsi non contrahat.

Impossibile dicitur, quod licitè fieri nequit.

Axioma Iuris est: Id possumus, quod iustè possumus. Et è contra, Id non possumus, quod honestè non possumus.

15 Tertiò infertur, legatum alicui factum ea lege, & conditione, vt matrimonium contrahat, esse validum, si legatarius Religiosus sit, & non contrahat: & conditio habetur pro non adiecta: quia impossibilis illi est: id enim possumus, quod iustè possumus: sicut è contra, id non possumus, quod honestè non possumus. Axioma est Iuris, receptissimum à Theologis, & Iurisperitis Doctoribus, *ex Lege Nepos Proculo, ff. de Verborum significatione*, Sanchez, *tom. 1. de Matrimonio, lib. 5. disputat. 15. numero 4.* cum Soto, *in 4. distinct. 29. quæst. 2. artic. 3, paulò post princip. conclus. 2.* Gregorio Lopez, *L. 6. verbo Si furtares, tit. 4. part. 4.* Palacios, *lib. 5. de Contractibus, cap. vlt. fol. 498. versic. Quam ob rem dixerim.* Enriquez, *lib. 11. de Matrimonio, cap. 12. numero 6.* Barthol de Ledesma, *dub. 25. de Matrimonio, conclus. 9.* & cum Ludouico Lopez, *2. part. Instructorij conscientiæ, noui. de Matrimonio, cap. 43. ad finem.* Augustinus Barbosa, *tractatū de Axiomatibus Iuris, axiom. 184. num. 6.* cum Surdo, *consil. 203. n. 44.* Stephano Gratiano, *discepeat 891. n. 31.* & cum Iosepho Vela, *dissertat. forens. dissertat. 6. n. 28.* & alij communiter.

Legatum relictum Moniali cū conditione, vt egrediatur Monasterio, illi debetur etiamsi non egrediatur.

16 Immò, si legatum Sanctimoniali relinqueretur, ea sub conditione, vt egredi deberet è Monasterio, illi soluendum esset legatum, etiamsi non egrederetur. Ita Lezana, *dicto verbo Legatum, num. 17. in fine.* Vnde declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, *in vna Camerinensi, Mensis Martij, 1634.* solui debere cuidam Moniali legatum sexaginta scutorum, etiamsi ratione sui status, assistere non potuisset cuidam processioni cum veste alba, sicut legatum requirebat.

Legatū factū Laico ea sub cōditione, vt cōtrahat matrimoniū, ad illū pertinet si Religionem ingrediatur.

17 Et quod fortius quidem est, legatum alicui factum, sub conditione, vt matrimonium contrahat, est conditio impossibilis, aut turpis non fit, cum sit Laicus, & ad contrahendum non impeditus, si Religionem ingrediatur, ei illud debetur solui. Sic idem Lezana, *vbi proximè*, cum Syluest. *in Summa, verbo Hæreditas 4. §. vlt. & verbo Legatum 1. num. 13,* Molina, *tom. 1. de Iustitia, tract. 2. disput. 207.* Couarruuia, *1. variar. cap. 19. num. 11.* Portello, *in Dubiis Regularium, verbo Legatum, num. 10.* Bonacina, *de Contractibus, disput. 3. quæst. 1. puncto quarto, numero 10.* Augustinus Barbosa, *de Potest. Episcopi, part. 3. alleg. 83. num 27.* cum Couarr. citato, *cap. 9.* Emmanuele Costa, *in L. cum talo, §. Si arbitram, limitat. 4. num. 5.* Menochio, *de Præsumpt. lib. 4. quæst. 148. à num. 13.* Perez de Lara, *de Capellanijs, & anniuersariis, lib. 1. cap. 11. num. 24. versic. Legatum relictum.* Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tom. 1. lib. 1. disput. 3. num. 29. ex §. Sed & hoc præsenti, authentic. de sanctissimis Episcopis, §. Sed & hoc præsenti, collat. 9. de Authentic. Nisi rogati, Cod. ad Senatusconsultum Trebellianum.* Allegat Molinam *vbi proximè, conclus. 1. fol. 1267.* dicentem esse omnium: & plures alios. Et ait ipse, sicut & Barbosa, esse ferè certum.

18 Præter iam modo recensita, addit Lezana, *cap. In præsentia de Probationibus*, & Declarationem Sanctæ Congregationis Concilij, *in Pisaurien. 26. Augusti, 1616.* quam ex Sellio, *in selectis Canon. cap. 46. n. 16.* refert prædictus Barbosa, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Legatum, collect. 446. n. 1.* in qua habetur: legatum factum puellæ ad effectum nubendi, si ipsa effecta fuerit Monialis, dicti legati solutioni locus erit.

DISQVISITIO IX.

An Vniuersitas, in casu necessitatis, cogi possit ab Episcopo, ad construendum Sepulturæ locum?

BREVIARIVM.

Sepulchrum.

Si Ecclesia, aut Cœmeterium sufficiens non est ad suscipienda parochianorum cadauera, potest compelli ad constructionem loci competentis Vniuersitas, n. 1.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 POtest cogi Vniuersitas, à loci Ordinario, ad construendum locum competentem pro Sepulturis omnium incolarum, & Parochianorum, si Ecclesia, aut Cœmeterium illius populi, capax non sit, & sufficiens ad illorum omnium cadauera suscipienda.

Hanc conclusionem tenet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuersia 7. conclusione 2. pag.*38. Immò addit, posse Episcopum Diœcesanum ad id, personam cogere particularem. Sic enim ibi fatur. Ad Sepulturam ædificandam in casu necessitatis, Vniuersitatis, vel aliquis particularis cogi potest; puta si Ecclesia est adeò parua, vt Cœmeterium sufficiens non habeat ad mortuos sumendos suæ Parochiæ, Diœcesani authoritate. Hæc ibi, pro cuius, & duarum sequentium conclusionum probatione, prout solet, allegat Paulum de Citadinis, *part.3. quæst.29. causa 1. de Iure patronatus*, Calderinum, *consil. vltim. de Iure patronatus.* Doctores *in Lege hac consultissima, §. Sed ex imperfecto, Cod. de Testamentis*, & Lambertinum, *de Iure patronatus, lib.1.part.4.q.3. artic.13.*

DISQVISITIO X.

Testator mandauit fieri Sepulchrum per hæredem suum, mortuo hærede absque Sepulchri constructione, tenebitúrne illud hæredis hæres construere?

BREVIARIVM.

Hæres.

Illius personam, cuius est hæres repræsentat, & vna persona cum illo reputatur. n.2.

Succedit hæres in omnia iura, & onera realia sui auctoris. n.2.3.

Sepulchrum.

Tenetur Sepulchrum construere hæres illius, qui illud construere debuerat. n.1.

Votum.

Votum reale, ad quod defunctus tenebatur, tenetur hæres, salua legitima portione adimplere. n.3.

Non tamen tenetur sub vinculo, & reatu voti; sed quia hæreditatem adeptus est illius, qui ad illud extiterat obligatus. n.4.

Votum factum à Ciuibus, Canonicis, &c. successores non obligat, qua votum. n.4.

Si tamen abiit in consuetudinem illius obseruantia, obligabit tanquam Lex per consuetudinem introducta. n.4.

Ad votum mixtum ex reali, & personali defuncti, tenetur hæres, qua reale, non qua personale. n.5.

CONCLVSIO.

1 HÆres ab hærede institutus, tenetur Sepulchrum construere, cui iste obstrictus extiterat, & obligatus. Et idem est, si non per institutionem, sed ab intestato, in illius successerit bona.

Ita docet Franc.Mar.Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.1. controuers.7. conclus.4.* cum Lambertino, *de Iure patronatus, lib.1. part.4. quæst.3. artic.13.* Calderino, *consil. vlt. de Iure patronatus*, cum Paulo de Citadinis, *part.3. quæst.29. causa 1. de Iure patronatus*, & cum Doctoribus, *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto Cod. de Testamentis.*

Ratio conclusionis est: quia hæredis hæres, illius repræsentat personam: & ambo, quoad obligationem construendi Sepulchrum, vna reputantur persona, vt in simili dixit Gabriel Vazquez, *Opusculo de Testamentis, cap.8.§.4.dub.13.n.94.* 2

Quæ certè repræsentatio, in hoc consistit, quod hæres succedat in onera realia auctoris sui. Vnde ad debita realia testatoris tenetur; postquam hæreditatem adiuit: quia sicut in omnia iura realia illius succedit, sic & in onera, vti benè docet Eligius Bassæus, *tom.1. verbo Hæres, n.3. ex L. Hæres, in omne, ff. de Acquirenda hæreditate.*

Quocirca idem Eligius, *verbo Votum III. n.17. versic. Si autem docet* cum Ioanne Azorio, *Institut. Moralium part.1. lib.11. cap.15. quæst.15. columna mihi 1252.* Nauarro, *in Manuali cap.12. num.56.* Gregorio Sayro, *in Claui Regia, lib.6. cap.7. dub.6.* Syluio, *2.2. quæst.88. artic.3. quæst.1. conclus.2.* Thoma Sanchez, *in Decalogum, lib.4. cap.15. num.25. 26. & 37.* & cum Laymano, *tract.4. cap.6. num.12. & 13.* Votum reale, si ante mortem persolutum non fuerit à testatore, obligare hæredem, postquam hæreditatem adiit, salua legitima portione. Et huius rationem reddit dicens: quia sicut hæres succedit in bonis, & in actionibus, ac iuribus defuncti, ita etiam in oneribus, quæ hæreditatem attingunt, etiamsi nulla re per se sit obligata. 3

Hæc Bassæus, quæ non ita intelligas, vt hæres sub voti vinculo, illud adimplere teneatur. Licet enim *in Lege Si quis rem, ff. de Pollicitationibus* habeatur: si decimam quis bonorum vouit, decima non priùs in bonis desiit esse, quàm fuerit separata: & si fortè, qui decimam vouit, decesserit ante se positionem, hæres ipsius hæreditario nomine decimæ obstrictus est. Voti enim obligationem ad hæredem transire constat. Voti tamen obligatio personæ vouentis est, non rei. Nemo enim voto alterius adstringitur, ita vt voti reus teneatur, nisi id præstet, vti benè Azorius, *loco citato* docet. Potest tamen aliunde obligari, vel ratione v. gr. hæreditatis obtentæ, vel quando Ciues, vel Canonici vouent se talem festum obseruaturos, qui successerunt, nulla voti religione obligantur; si tamen illius dici obseruantia abiit in consuetudinem, tanquam legem, illam tenere consuetudinem debent. Sic similiter, si vota defuncti realia fuerint, vt si vouerit Templum, Sacellum, Hospitalémve extructurum, vel tali Ecclesiæ Calicem donaturum, vel eleemosynam pauperibus erogaturum, ea debet hæres exoluere: non quia voto ipse teneatur; sed quia defuncti, qui vouerat hæreditatem adeptus est. 4

Et idem dicendum est de voto mixto, ex personali, & reali, quà reali, tantum; non quà personali. Vt si testator vouit peregrinationem ad Sanctum Iacobum Apostolum, vt illi Calicem auferret aureum, tenetur hæres Calicem aureum Sancto Iacobo offerre; non tamen peregrinari tenetur; quia peregrinatio est personalis. Nec tenetur quidem ad expensas, quas in peregrinatione testator faceret, si peregrinaretur: quia istæ accessoriæ essent peregrinationi: & principali sublato, aufertur quoque, quod accessorium est, vti præfatus Azorius docet, *loco* 5

reddito, versic. Personalia. Et benè quidam, quia axioma iuris est, *quod accessorium corruit sublato principali.* August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus iuris, verbo Accessorium, axiomate 4. num.12. ex L. Qui liberis, ff. de Vulgari, & pupillari substitutione. L. Cum principalis,* vbi Decius, *ff. de Regulis Iuris. §. Fideiussores, Institut. de Fideiussoribus, §. Si quis ancillas. Instit. de Legatis.* Ancharrano, *consil.* 394. *incipit, Dubium est, num.*3. Cardinali Tuscho, *Practicar. conclusionum, tom.*1. *Littera A. conclus.*77. *num.*16. Surdo, *consil.*318. *num.*5. Menochio, *consil.* 8. *num.*135. & *consil.*58. *numero* 14. & *de Præsumptionibus, lib.*5. *præsumpt.*21. *num.*26. Castillo, *controuersiarum lib.*5. *part.*2. *capite* 168. *à num.*12. & Thoma de Thomasset, *in Floribus legum, regula* 92. Et adducit exemplum Barbosa, ex Ias. *in Addit. ad Port. indict. §. Si quis ancillas,* in legato facto vaccæ cum vitulo: in quo si non valet legatom vaccæ, quia verbi gratia sit mortua, vitulus non debebitur: cum accessoriè veniat vitulus ad vaccam, in tali legato. Vnde sublato, & destructo principali legato, accessorium manet sublatum, & destructum. Dictio igitur *cum*, accessoriè coniungit. Secus contingeret, si sic fieret legatum: lego vaccam, & vitulum. Quia sunt duo separata legata. Dictio enim *et*, principaliter coniungit. Et sic destructo, & sublato legato vaccæ, adhuc subsistet legatum vituli.

Axioma. Accessorium corruit, sublato principali.

Dictio cum accessoriè coniungit. Dictio et principaliter coniungit.

DISQVISITIO XI.

Legauit quis determinatam pecuniæ summam pro construendo Sepulchro, sub forma ab eo præscripta, insufficientem tamen ad illud perficiendum: poterítne illa quantitas in Sepulchrum minùs sumptuosum, de Episcopi conuerti authoritate?

BREVIARIVM.

Episcopus.

Commutare potest vltimam testatoris voluntatem, quando illa exequi non potest; de consensu hæredis tamen, & si iste dissentiat, & legatum sit relictum Ecclesiæ, de istius consensu. n.8. & 9.10. & 11.

Immò si relictum, non sit sufficiens ad effectum, seu ad vsum ad quem fuit à testatore destinatum, potest illud in alium conuertere. n.7.9.

Legatum.

Legatum relictum ad vnam causam piam, nemo præter Summum Pontificem in alium vsum conuertere valet. n.2.

Limita, si ad illum vsum non sufficiat: quia tunc poterit Episcopus in alium vsum conuertere. n.1. 7.8.9. *De consensu tamen hæredis.* n.10. *vel Ecclesiæ, cui fuerit relictum.* n.11.

Lis.

Quando lis pro Ecclesiæ defensione, vertitur inter extraneos, expensis Ecclesiæ substentari debet; secus quando inter personas eiusdem Ecclesiæ. n.5.

Nemo secum collitiganti expensas subministrare tenetur, sed quilibet de proprio illas facere debet. n.6.

Papa.

Solus Papa alterare potest vsum eorum, quæ Religiosis locis donata sunt. n.2.4.

Et solus ipse potest vltimas commutare voluntates. n.3.

Rector.

Qui Ecclesiam habet suo Monasterio vnitam, illius est Rector, & curam habet animarum. n.5.

Sepulchrum.

Pecuniam pro construendo Sepulchro relictam, si insufficiens sit, potest Episcopus in aliud minus sumptuosum Sepulchrum conuertere. n.1.

Immò, & in quemlibet vsum pium. n.1.

Testamentum.

Vltimas voluntates testatorum, solus Papa commutare queit. n.3.

Vnio.

Ex vnione Ecclesiæ, plenariè facta Monasterio, fit, vt illius Prælatus, reputetur Rector, Curam animarum habens illius. n.5.

CONCLVSIO.

AVthoritate Episcopi interueniente, benè pote- 1
rit quantitas pecuniæ relicta insufficienter pro Sepulchro construendo, in aliud minus sumptuosum conuerti.

Ita docet Pater Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*1. *controuersia* 7. *conclus.*4. *pag.* 38. dicens. Sepulturam, si testator mandet construendam per hæredem intra certum tempus, & hic hæres moriatur, mortui hæres tenebitur. Si centum verò pro Sepultura legauerit construenda, sub certa forma, si centum illa non sufficiant, poterunt in alium pium vsum, ad Ordinarij arbitrium, illa centum conuerti, in aliam etiam Sepulturam: similiter, si mandauerit construi Sepulturam in testamento imperfecto, eius voluntas est seruanda. Hæc Author ille qui pro se allegat Paulum de Ciradinis, *de Iure patronatus, part.*3. *quæst* 29. *causa* 1. Calderinum *in eodem tract. consil. vlt.* Lambertinum etiam *lib.* 1. *part.*4. *quæst.*3. *art.*13. *de Iure patronatus,* & Doctores *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto, Cod. de Testamentis.*

Notetur, quod vltimo asserit loco, videlicet, quòd si mandatur construi Sepulchrum in testamento imperfecto, construi debeat. Quæ certè doctrina verissima est, quia vti Antonius Naldus aduertit, *in Summa', verbo Testamentum, num.*8. de Testamento ad pias causas notant communiter scribentes *in cap. cum esset, in cap. Tibi, & in cap. Relatum, de Testamentis,* & sequitur Rota, *decis.*553. *parte* 1. *diuersorum,* quod in eo non requiruntur solemnitates iuris positiui, sed tantum attenditur ius naturale, & Diuinum. Vnde etiamsi in eo desit hæredis institutio, validum exister, quia illius executor, loco habebitur hæredis. Et loco testium, sufficiet subscriptio testatoris. Et sic similibus, de quibus latè Ruin. 71. *num.*18. & 24. *lib.*3.

Sed obiicies. Solus Summus Pontifex alterare 2
valet eorum vsum, quæ per fideles locis Ecclesiasticis, & religiosis donata existunt. Textus est elegans, *in Clementina' Quia contingit, la 2. de Religiosis Domibus,* in qua sic Concilium Viennense, sub Clemente Papa Quinto: prouocotus eosdem (inquit) „ in vsus suos damnabiliter conuertentes, cum tamen „ ea quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fi- „ delium, ad illum debeant, non ad alium (salua quidem „ Sedis

Sedis Apostolicæ authoritate,) conuerti. Hæc textus. Glossa autem, *verbo Sedis Apostolicæ*, ita fatur. Nota per hanc litteram, solùm Papam alterare posse vsum illorum, quæ per fideles donata sunt, vel relicta. Et noster Abbas Panormitanus, similia *n.3.* profert. Solus Papa (inquit) potest alterare vsum eorum, quæ per fideles locis Ecclesiasticis, & Religiosis donata sunt. Barbosa etiam *in eandem Clementinam, num.11. de Officio, & potestate Episcopi, parte 3. allegat.50. num.41.* docet quod legata ad pias causas facta, nemo alius, nisi Romanus Pontifex potest ad alios vsus conuertere, vel transferre. Allegat Clementinam præfatam, Vezin. *tom. communium opinionum, libro 26. titulo 30. num.50.* Zerolam, *in Praxi Episcop. part.1. verbo Legatum, §. secundo*, & Nicolaum Garciam, *de Beneficiis, part 7. cap.1. à n.108.*

3 Et rationem hanc reddit, Barbosa. Nam illi soli licet commutare pias testatorum voluntates. Tiraquellus, *de priuilegiis piæ causæ, priuileg.135.* Pinellus, *in Rubrica, Codice de Rescindenda venditione, part.1.cap.2.num.19.* Nauarrus, *consil.2.num.6. de Rebus Ecclesiæ non alienandis.* Perez, *tit.2.lib.5. Ordinationum, pag 72.* Frater Emmanuel Rodetiquez, *quæstionum Regularium, tom.2. quæst.125.artic.9.* Beja, *Responsionum Casuum conscientiæ, parte 4 casu 22.* Henriquez, *in Summa, lib.7. cap.37.§,2. Litt.F. & lib.9. cap.22. § 6. Litt.M.* Menchaca, *Illustrium, cap 25. num.27. & seqq.* Iacobus de Graffis, *de Arbitrariis Confess. lib.2.cap.69.num.1.* Cenedus, *Practicarum quæstionum, lib.1. quæst.35. num.12.* & Melchior Phœbus Lusitanus, *decis.47. à num.12.tom.1.*

4 Et nouissimè S.Rota, sub die 10. Maij, 1662. in Pampilonensi Parochialis coram R.P.D.Beuilaqua, prout sequitur, decidit.

A sententia per Prouisorem Pampilonæ lata, in qua declaratur exercitium iurium Parrochialium Ecclesiæ Ruralis Sanctæ Mariæ de Legarda, sitæ intra fines Ecclesiæ Parochialis Sancti Ioannis de Mendania, spectare ad Vicarium, appellauit Abbas de Hyrach, & commissa mihi causa, ante illius discussionem super negotio principali, & viribus dictæ sententiæ, idem Abbas, ne eleemosynæ, pecuniæ, & aliæ oblationes, quæ à Christi fidelibus Ecclesiæ offeruntur, sunt ad fabricam, & alium certum vsum destinatæ, & tunc non est Episcopo, Parocho, vel alio Administratori permissum, in alium vsum illas conuertere, absque Sedis Apostolicæ licentia, vt statuit Clemens V. *in Clementina 2. in principio*, ibique Cardinalis, *num. 3. de Religiosis Domibus.* Abbas, *in cap. De iis, num.2. de Testamentis* Marescott. *variar. resolut. lib.2. cap.42. in principio.* Riccius, *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ 170. num.1. parte 4* Marianus Socinus, *in tract. de Oblat. lib.19. num.3. & 4.* vbi ampliat, etiamsi opus in quod prætenditur conuerti, esset pium. Rota, *decis.37.n.8.part.5.recentiorum.*

5 Non obstat, quod vbi non agitur de priuato, & interesse Parochi, sed ipsius Ecclesiæ, lis mota pro illius defensione, debet sustentari ipsius expensis, ad textum *in cap.Vt præterita,45.* vbi Glossa, *verbo Expensa, de Electione cap.Cupientes,6.eod tit.in 6.* Geminianus, *consil.55. num.1. cum sequent.* Cephalus, *consilio 761. num.31.* Rota, coram Penia, *decis.499. num 6. & 8.* Caualerius, *decis.402.num.1.* bonæ memoriæ Merlinus, *decis.48. ante numerum primum.* Addend. ad Sanctæ memoriæ Gregorium XV. Abbatem verò de Hyrache petentem hîc inhibitionem, non posse extraneum reputari, Domini colligebant ex vnione huius Parochialis vsque *de anno* 1408. plenariè Monasterio cum onere ibidem Vicarium retinendi, assignata congrua substentatione. Ex qua vnione fit, vt reputetur Rector habens Animarum Curam, tametsi illam exerceat Vicarius, vt in alia ciuili causa, fauore Abbatis, dixit Rota coram Eminentissimo Othobono, *decis.159. num.1. cum sequent.* Et latiùs coram Cardinale Seraphino, *decis.1304.* à quo fuit etiam alia consimilis inhibitio relaxata, & relata in Summario Abbatis, *num.3.*

Quæ eò faciliùs admittenda videntur, quia adsunt in causa iurati terræ Mendauiæ. Vnde succedit regula, quod nemo debet secum colliganti litis expensas subministrare, sed quilibet de proprio facere tenetur, vt notat Baldus, *in L. Imperatores*, vbi etiam Albericus, *num.2.ff.de Tutelis, & rationibus*, dixerat Rota coram bonæ memoriæ Merlino, *dict. decis.48.num.3.* Et ita decisum, vtraque parte. 6

Hæc omnia S. Rota coram R.P.D. Beuilaqua, cuius inhibitio, in vim istius decisionis relaxata, manet suprà recensita, *tract.4. Disquisit.5.dub.vnico,n.19.* post decisionem, quam ideò hîc exscribo, vt deseruiant in ea adducta, pro firmanda impugnatione conclusionis nostræ. Vnum hîc aduerto pro *Rotæ decisione*, quòd in Constitutione Synodali Pampilonen. *de Anno 1466. innouata Anno 1531.lib.3.tit.de Decimis, fol.19.* Sic habetur. Statuimus, quòd Primitiæ remaneant Ecclesiis pro quibus dantur absque exactione Regali, vel Episcopali, aut alicuius alterius Hæc ibi.

Illis tamen non obstantibus, dictæ assertioni standum esse, fixè teneo. Ducor. Quia Clementina *Quia contingit*, nobis in contrarium obiecta, esto regula sit generalis, & generaliter accepta ab eius Glossatore, à Doctoribus, & à Reuerendissimis Sacræ Rotæ Dominis, limitationem tamen, & exceptionem patitur, quæ nobis plurimum, & nostræ fauet assertioni. Verum enim in plurimum, & generaliter est, quod inferior Summo Pontifice, & Ecclesiæ Catholicæ Præsule, absque eius venia & authoritate, non possit commutare pias Testatorum voluntates, & in alios vsus insumere, res ab illis legatas, quàm in eos, ipsis præfixos. Verissimum nihilominus est, quod si legata ad certum vsum destinata, ad illum, non sufficiant vsum, possunt per Episcopum in alium pium vsum conuerti. 7

Pro quo adduco Abbatem *in præfatam Clementinam, dicto num.3.* ibi. Quod intellige si ad illum vsum conuerti possunt; si autem conuerti nequeunt, vide quod le. & noto *in cap. Nos, de Testamentis*, & hîc per Doctores, per Ioannem de Lignano, post Bar. *super Clementinam exiui de Paradiso.* Hæc Panormitanus ibi, *& in cap. Nos quidem, num.6. el 3. de Testamentis*, ad verba *Non potest*, infra reddenda, in sequentia prorumpit Nota, quod si relictum à defuncto, non potest deputari ad vsum destinatum per testatorem, non efficitur caducum relictum, sed debet commutari ad aliam piam causam, sicuti hic fit commutatio de loco ad locum. Ad hoc, *L. legatum, de Vsufructu legatorum*, & ibi per Bartholum, & Ioannem de Lignano, *in Clementina Quia contingit, de Religiosis Domibus. & in Tractatu Minoricarum.* Et per hoc dico, quod si pecunia relicta à testatore, non sufficeret ad Monasterium construendum, debet conuerti in alium pium vsum. Hactenus Dominus Nicolaus Tudeschus. 8

Adduco etiam Augustinum Barbosam *de Officio & potestate Episcopi, part.3.allegat.83.num.7. & in Clementinam. Quia contingit* iam recensitam, *n.12.* vtrobique docentem, inter iustas causas, ob quas 9

Episcopus vltimas voluntates commutare posse, illam primam esse, quando pecunia legata ad aliquem vsum non sufficeret: quia tunc in alium, per Episcopum conuerti posse ait. Allegat Bertachinum, *de Episcopo, lib.4. part.4. num.71.* Rochum de Curte, *in tract. de Iure patronatus, verbo Construxit, quæst. 11.* Vgolinum, *de Officio Episcopi, cap.61. num.3.* Monetam, *de Commutatione vltimarum voluntatum, cap.5. num.330.* Kopin, *decis.91.* & Riccium, *in collectan. Decisionum, part.3. collectanea 558. versic. Tertia causa.*

10 Quod si petas, Poteritne Episcopus ipse solos, hanc commutationem, & conuersionem facere; vel debet potiùs consortio hæredis vti?

Respondeo non posse per se solum Episcopum, huiusmodi commutare causam piam, & consensu hæredis, ad commutationem indigere. Ita decernitur à Gregorio Papa Nono, *in allegato cap. Nos quidem, de Testamentis*, per hæc, quæ sequuntur.

„ Peruenit ad nos S. hac luce migrasse, & supremæ voluntatis elogio, Monasterium præcepisse fundari cuius desiderium à T. Religiosa fœmina eius hærede protrahitur. Quamobrem te hortamur, vt eam commoneas, quatenùs infrà annum Monasterium, quod iussum est, debeat ordinare, & cuncta secundùm voluntatem defuncti; sine altercatione construere. Quod si intra prædictum tempus, siue in loco, quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinare, tecum implere neglexerit, tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipsi, sine diminutione qualibet assignentur. Sic enim secundùm piissimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri. Hactenus Gregorius in Decretali illa.

11 Et Abbas ibi, ita nos monet. Sed vnum semper nota, quod ista conuersio, non potest fieri per solum hæredem, nec per solum Episcopum, sed per eum, & per Episcopum, qui habet exequi: quod probat textus ibi: *ordinare tecum*: vt legitur, & notatur *in dicta Lege legatum, & in aliis tribus proximè allegatis.* Hæc Panormitanus, quem, & Petrum de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, in 7. cap. principali*, sequitur Barbosa, *in dicta allegatione 83. num.6.* Vbi addit, quod si hæres consentire nollet, posset solus Episcopus. Pro quo recenset Felinum, *in cap. cum accessissem, de constitutionibus*, & Rochum de Curte, *de Iure patronatus, verbo Pro eo.*

Aduertit tamen cum Petro de Vbaldis, quod si nolit hæres consentire, requiratur consensus Ecclesiæ, cui sit legatum, *ex Lege legatum, ff. de Vsufructu legatorum, & Lege legatum, ff. de administratione rerum ad ciuitatem pertinentium.* Et quod si nec Ecclesia consentiat, nec hæres, Episcopus solus exequatur, ex Bartolo, *in dictam Legem legatum, ff. de Vsufructu legatorum, per legem primam, Cod. de Nuptiis.*

* * *

DISQVISITIO XII.

An construi debeat Sepulchrum, quod testator construi mandauit in testamento imperfecto?

BREVIARIVM.

Legata.

In relictis ad pias causas, non requiritur quod testes sint rogati, neque quod omnes masculi sint. n.6

Neque quod testam. sit absolutum. 5.

Valida sunt legata pia, relicta in testamento inualide secundùm ius ciuile. n.10.16.

Legata non pia in testamento ad pias causas, facto, sine solemnitatibus Iuris Ciuilis, tenent. n.12.13.

Legata accessoria sunt hæreditati. n.13.

Sepulchrum.

Debet construi, quod fieri mandauit testator in testamento inualido, ob defectum solemnitatum iuris. n.15.16.17.

Solemnitas.

Quæ sufficit ad principale aliquod, ad eius sufficiet accessorium. n.13.

Testamentum.

Aliud est clausum, quod in scriptis dici solet. Aliud est apertum, seu nuncupatiuum, quod sine scripto fit. n.2.

Vtrumque testamentum imperfectum est, & inualidum, ob defectum voluntatis, potestatisque testatoris, & incapacitatis hæredis. n.3.10.

Valet ad pias causas factum, absque hæredis institutione. n.4.

Testamentum factum sine hæredis institutione, inualidum, nisi apponatur in eo, qui illud exequatur. n.4.

Executor testamenti, hæredis vices gerit. n.4.

Inualidum est, quod fuit inceptum, non tamen absolutum. n.5.

Pro valore testamenti de Iure Canonico sufficiunt duo testes legitimi. n.6.

Non requirit Ius Canonicum, quod sint rogati, neque quod omnes masculi sint. n.6.

Inualidum est testamentum, cui desunt solemnitates de Iure Canonico requisita. n.6.

Quando de Testamento agitur, secundùm Ius Canonicum, & non secundùm leges est iudicandum. n.6.

In foro conscientiæ nullus requiritur testis ad valorem testamenti. n.7.

In testamento clauso, quinque desiderantur solemnitates de Iure Ciuili, pro illius valore, & duo pro aperto, & nuncupatiuo. Adnumerantur omnes. n.8.9.

Testes.

Quot, & quales requirantur ad valorem legatorum, & testamentorum. Vide verbo Legata, & verbo Testamentum.

PRo tituli *Disquisitionis*, & eorum, quæ in ea, 1
dicenda sunt intelligentia, operæ pretium duxi præmonere, Testamentum sic definiri, *Est voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod post mortem fieri vult,*

vult, cam directa hæredis institatione. Differt Testamentum à Codicillo, in duobus. I. quod istud non fit ad instituendum hæredem, sed ad mutandum aliquid, ex dispositis in Testamento. II. Quod ad Codicillum sufficiant 5. Testes, etiam non rogati, etiam mulieres; ad Testamentum autem requiruntur septem rogati, mares, & puberes. Sic Bassæus, *tom.*1. *verbo Testamentum, num.* 1. *ex L.* 1.*ff. de Testamentis*, Molina, *tom.*1. *dispatat.*124. Valer. Reginaldo, *in Praxi fori Pœnitentia, lib.* 25. *num.*621. Syluest. *in Summa, verbo Testamentum I. num.*11. & Filliucio, *tract.*34.*cap.*7.

Codicillum, in quo differat à Testamento.

2 *Secundò* præmoneo duplex esse Testamentum, vnum dicitur in Scriptis, seu *Clausum*, eo quod testator velit, quod in eo continetur, latere. Alterum dicitur *Nuncupatiuum*, eo quòd testator sine scriptura coram testibus declaret, quid velit fieri post mortem. Et ob id Testamentum apertum appellari solet. Ita Bassæus, *num.*2. *ex L. Hac consultissima, Cod. de Testamentis.* Augustinus Barbosa, *in Rubr. de Testam.n* 8.

3 *Tertiò* præmoneo, quodlibet Testamentum, siue clausum sit, siue apertum, inualidum esse, & nullum ob defectum voluntatis liberæ & potestatis disponendi in Testatore, & incapacitatis succedendi in hærede. Ita Leonardus Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib.*2. *cap.*19. *num.*4. & 7. *dubitationis* 2. cum Couarruuia, *cap.*11. *de Testamentis, num.* 9. & Iulio Claro, §. *Testamentum, quæst.* 6. *num.* 1. Antonius Naldus, *in Summa, verbo Testamentum, num.*8. & Bassæus, *eod. verbo, num.*4.

4 Inualidum etiam est, & nullum, si non fiat hæredis institutio in illo. Docet Panormitanus, *in cap. iudicante, num.* 3. *el* 4. *de Testamentis, ex L.*1.§. *Ante hæredis, Institut. de Legatis.* Si tamen Testamentum sit ad pias causas, valet etiam hærede non instituto; dummodo tamen deputetur persona, cui committatur executio dispositionis bonorum. Quia tunc executor, hæres censetur institutus, cum onere distribuendi bona in pias causas. Ita Lessius, *dicta dubitat.*2. *num.* 10. Naldus, *vbi proximè.* Et Aug. Barbosa, *in cap. Cum tibi, num.*3. *el* 13. *de Testamentis*, cum Tiraquello *de mort. part.*7. *declarat.*5. *num.*14. Menochio, *consilio* 369. *num.* 10. Valasco, *consil.*68. *num.*4. & Mendez à Castro, *in Praxi Lusitana, lib.*1. *cap.* 3. *num.*22. Emmanuel Sa, *verbo Testamentum, n.*4.

5 *Tertiò* est inualidum, & nullum Testamentum, quando inceptum requiritur, & non absolutum. Docet Eligius Bassæus, *loco citato, num.* 2. Quo spectat dictum illud Emmanuelis Sa, *num.*36. Non dicitur disposuisse, qui voluit disponere, sed fuit impeditus. Dicta tamen nullitas, non procedit quoad legata pia. Nam, quoad illa, valet Testamentum iam inceptum, etiamsi absolutum non sit, si morte interueniente, illius impediatur absolutio. Sic Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.*3. *tract.*5. *de* 7. *præcepto, cap.*4.*dub.* 2. *versic. Resp. Si Testamentum*, & Antoninus Diana, *part.*5.*tract.*3. *de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.*126. *pag. mihi* 110. cum Maldero, 2.2.*tract.*1.*cap.*11.*dub.*8. & cum Paulo Layman, *lib.*3.*sect.*5. *tract.* 5. *cap.* 2. *num.*6. & aliis penes eundem Layman.

6 *Quartò* nullum, & inualidum est Testamentum ob defectum solemnitatum, quæ à Iure saltem Canonico requiruntur, *in cap. Relatum, el* 11. *de Testamentis*, vbi sæpè Panormitanus, præcipuè *num.*1. & 3. Lessius, *dicta dubitat.*2. & Bassæus, *vbi suprà, num.*4. Solemnitas autem de Iure Canonico est, vt duo, aut tres Testes legitimi adsint dum Testamentum, aut vltima voluntas ad pias causas celebratur: immò & dum ad profanas, vti Bernardus *in dicto capite Relatum*, dicens. Ex hac Decretali nota, quod cum de Testamentis agitur, non secundum leges, sed secundum Canones iudicandum est. Item duorum testimonium, valet in causa testamentaria. Item in ore duorum, vel trium testium, stat omne verbum. Hæc Bernardus, & Abbas, *in dicto num.*3. *addit*, ex Baldo, non requiri in relictis ad pias causas, quod testes sint rogati: nec quod omnes sint masculi, nec alia ex solemnitatibus à Iure ciuili præscriptis. Illas enim omnes, saltem pro causis piis, Canonicum Ius proscribit, iis tantum contentum, quas statuunt, decernunt naturale Ius, Euangelicum, & gentium. Nempe, quod adsint duo testes, pro eo tunc, quo testator suam exponit, vltimam explicat voluntatem. Quod sit potestas in disponente; capacitas in eo in cuius fauorem disponitur; & libertas in disponente. Lessius, *de Iust. & Iure, lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 2. *num.* 4. & 7. cum Couarruuia, *capite* 11. *de Testamentis, num.* 9. Iulio Claro, §. *Testamentum, quæst.* 6. *num.* 1. Eligius Bassæus, *tom.* 1. *verbo Testamentum, numero* 4. Naldus, *verbo Legatum, num.*8. & *verbo Testamentum, numero* 8. Busembaum, *loco citata.*

Immò neque in foro conscientiæ, necessarij sunt vlli testes ad valorem Testamenti, etiam de Iure Canonico, vti benè Lessius, *dicto num.* 7. Anton. Diana, *part.* 7. *tract.* 6. *de Testamentis priuilegiatis, resolut.* 2. *in fine*, cum Mazuch, *de casibus reseruatis, disputat.* 2. *cap.* 20. *q.* 1. *num.* 12. Ausonius Noctinot, *in Summa eiusdem Diana, verbo Testamentum, num.* 2. Busembaum, *vbi supra.* Naldus, *verbo Testamentum, num.* 8. *in fine*, ibi: & loco testium, sufficeret subscriptio ipsius testatoris & similia. De quibus latè Ruin.71. *num.*18. & 24.*lib.* 3. Et ratio est, quia Ius Canonicum duos non exigit testes, vt valida sit dispositio in foro conscientiæ, sed vt probari illa possit in foro externo, quantum satis sit ad hoc vt Iudex pro ea sententiam ferat. Ita Lessius, *ex prælegato cap. Relatum.* Vbi Barbosa, *num.*4 pro nobis etiam est, dicens. Multa namque priuilegia piis causis conceduntur, in eis sola subscriptio manu testatoris, sine testibus facta, vim testamenti obtinet. Allegat Tiraquellum, *de Priuilegiis piæ causa, priuileg.* 4. Azeuedum, *L.* 1. *num.* 31. *tit.* 4. *lib.* 5. *nouæ recopilationis.* Valascum, *consil.*67. *num.* 8. & Cabedum Lusitan. *decis.* 129. *num.*12. *part.*1. est etiam pro nobis Eligius Bassæus, *tom.*1. *verbo Testamentum, num.*4. 7

Testes exiguntur, non ad validitatem Testamenti, sed vt illius dispositio probari possit.

Solemnitates verò, requisitæ de Iure Ciuili, ad valorem Testamenti clausi, quinque sunt; & duæ ad aperti valorem. Illius solemnitates huiusmodi sunt. *Prima*, vt conficiatur scriptura, in qua voluntas contineatur testatoris, & quod claudatur scriptura. *Secunda est*, vt adhibeantur septem testes mares, liberi, & puberes ad id rogati. *Tertia est*, vt coram illis, vno, & eodem tempore dicat testator, illud esse suum Testamentum, illudque subscribat, si sciat, propria manu; sin minus, adhibeat octauum testem, qui loco testatoris subscribat. *Quarta*, vt eodem tempore illud subscribant illi septem testes, suoque vel alieno signent annulo. *Quinta* denique, vt in Testamento, nomen scribatur hæredis. Has omnes recensent Lessius, *dicta dubitatione* 2. Bassæus, *numero* 2. cum Couarruuia *de Testamentis, in cap. Cum esses.* Vazquez *Opusculo, de Testamentis*, 8

tis, c. 1. §. 4. *num.* 14. *&* 15. Molina, *tom.* 1. *disputat.* 125. *&* 126. & cum Bonacina, *de Contractibus, disputat.* 3. *quæst.* 17. *punct.* 1. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologiæ, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 4. *dub.* 1. *versic. Resp. II.* cum Laymam. *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 1. Et fere omnes. Emmanuel Sa, *verbo Testamentum, num* 7 *Ex illis est.*

9 Testamenti autem noncupatiui seu aperti hæ sunt. *Prima*, numerus septem testium cum qualitatibus, numero præcedenti, pro testibus clausi testamenti, recensitis. Qui quidem, aut eorum aliquis, vt ideoneus sit, pro quocumque firmando testamento, non debet esse cœcus, non surdus, non mutus, nec furiosus, non prodigus, non infans, non Religiosus, non cognatus, nec qui in potestate sit testatoris, nec hæres, nec denique, qui in hæredis sit potestate, vti docet Busembaum, *vbi proximè* Addit Sa, *n.* 22. nec seruus; nec ille in cuius potestate sit hæres; nec pater, auus, aut filius; nec incapax testamenti testatoris, vt spurius; nec hæreticus; nec intestabilis Iure. *Secunda* solemnitas, est, quod omnes testes, audiant, & intelligant testatoris voluntatem coram eis scripto, vel voce articulata prolatam. Ita Bastæus, *vbi supra, num.* 3. *ex L. Hac consultissima, Cod. de Testamentis*, §. *Per nuncupationem.* Busembaum.

10 Quod si petas. In testamento inualido secundum Iuris Ciuilis dispositionem, relinquuntur legata pia: eruntne ista valida?

Respondeo, quod ex quocumque capite, Iure tantum ciuili introducto, testamentum reddatur inualidum, legata pia in ipso relicta, valida existent. Sic docent Lessius, *de Iustitia, & Iure lib.* 2. *cap.* 19. *dubitat.* 2. *numero* 9. cum Couarruuia, *cap.* 11. *numero* 4. *de Testamentis*, Gabriel Vazquez, *opusculo de Testamentis, capite* 3. *dub.* 1. *fol. mihi* 249. cum Burgos de Paz, *in L.* 3 *Tauri, numero* 767. Armilla, *verbo Legatum* §. 51. & cum Dominico Soto, *de Iust. & Iure, quæst.* 5. *artic.* 3. Antonius Naldus, *verbo Legatum, & verbo Testamentum, vtrobique, numero* 8. quatenus solum videtur excludere legata pia relicta in testamento inualido, ex defectu voluntatis. Docet etiam Bassæus, *numero* 4. Anton. Diana *part.* 7. *tract.* 6. *resolut.* 3. cum Molina, *de Iustitia, tract.* 2. *disputat.* 134. *colum.* 3. Facundez *eod. tract lib.* 6. *cap.* 3. *num* 35. Pasqualigo, *in Decisionibus Moralibus, decis.* 476. *numero* 3 Ægidio Trullench, *in Decalogum, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *dub.* 4. *numero* 2. Thoma Sanchez, *tom. Opusculorum, lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 7. *numero* 3. Cardinali de Lugo, *de Iustitia, tom.* 2. *disputat.* 22. *sect.* 9. *num.* 273. Bonacina, *de Contractibus, disput.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 19. Thoma Maulio, *tract. de Vltimis voluntatibus, lib.* 1. *tit.* 12. *num.* 4. Eucrardo iuniore, *consil.* 27. *num.* 58. *volum.* 1. & cum Ciatlino, *in Controuersiis forensibus, tomo* 1. *c.* 21. *n.* 8. Estque communis opinio, quamuis opposita etiam sit communis, vti ait Naldus. Et certè *capite Relatum, al* 1. *&* 11. *de Testamentis*, vti bene obseruat Diana, maximè nostræ fauet sententiæ in qua Decretali, de legatis relictis Ecclesiæ causa, mentio fit: & tamen illa valida declarantur, quamuis septem, aut quinque testes non interfuerint; & tamen de testamento ad causas pias, aut ad profanas, in illa nihil legitur.

11 Quod si iterum petas: In testamento ad pias causas facto non seruatis Iuris Ciuilis solemnitatibus, sed illis tantum, quæ sunt de Iure naturali, Euangelico, & gentium necessariæ, relinquuntur legata, non pia, sed profana, tenebitne, quoad huiusmodi legata?

Respondet. Cardin. de Lugo *vbi proximè n.* 274. Cum Vazquez, Bonacina, & aliis penes Dianam, *dicto tract.* 6. quod non: quia facultas disponendi in vltimis voluntatibus sine Iuris Ciuilis solemnitatibus, solum reperitur concessa ad fauorem causæ piæ. Ergo cum odiosa sit dispositioni ipsius Iuris Ciuilis, extendi ad causas profanas neutiquam debet.

12 Contraria tamen sententia mihi magis arridet, quàm cum communi Doctorum: tenent Lessius *dicta dubitat.* 2. *num.* 9. Barbosa *de Potestate Episcopi, parte* 3. *allegat.* 82. *num.* 31. *versic. fin.* Denique, ex Panormitano, & DD. *in cap. Relatum, el* 1. *&* 11. *de Testamentis. & de Iure Ecclesiastica, lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 96. Bassæus, *verbo Testamentum, num.* 4. Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 4. *dub.* 2. *vers. Resp. Si testamentum*, cum Trullench, *in Decalogum, tomo* 2. *lib.* 7. *cap.* 18. *dub.* 4. Diana, *part.* 7. *tract.* 6. *resolut.* 4. cum Dicastillo, *de Iustitia, lib* 2. *tract.* 3. *disputat.* 1. *dub.* 8. *n.* 150. Fagundez, *eod. tract. lib.* 6. *cap.* 3 *num.* 21. Sanchez, *tom* 2. *Opusculorum, lib.* 4. *dub* 7. *num.* 2. Molina, *de Iustitia, tom.* 1. *tract.* 2. *disputat.* 134. Villalobos, *in Summa, tom.* 2. *tract.* 30. *difficult.* 4. *num.* 7. Eucrardo iuniore, *consil.* 27. *num.* 21. *volum.* 1 & cum Grasso, *de Successione* §. *Testamentum, quæst.* 18. *num.* 7. Ausonius Noctinot, *in Summa eiusdem Diana, verbo Testamentum. n.* 2. *ad finem*, cum Gratiano, *disceptationum forensium, tomo* 4. *c.* 605. *à num.* 23. Emmanuel Sa, *verbo Testamentum numero* 4.

13 Et ratio potissima est: quia solemnitas, quæ ad principale aliquod sufficit, sufficit ad illius accessorium. Sed legata, accessoria sunt hæreditati. Ergo solemnitas, quæ sufficit ad testamentum causæ piæ, sufficit ad legata non pia in eodemmet testamento relicta. Ac per consequens legata profana relicta in testamento ad pias causas, absque Iuris ciuilis solemnitatibus valida existent. Maior patet, quia accessorium, sequitur naturam sui principalis. August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Accessorium, numero* 1. *ex cap. Accessarium, el* 42. *de Regulis Iuris, in* 6. *& ex. L. etiam, Cod. de Iura dotium.* Præter quæ Iura; plures allegat Doctores. Socinum, Puteum, Menochium, Surdum, Tuschum, Ioannem Franc. Leonem; Antonium Monachum, Pichardum, Mari Antoninum. Mastrill. Magdelen, Casanate, Caucerium Narbonam, Reynosam, Steps. Gratianum, & Castillum.

14 *Secundò* probatur nostra sententia: quia si illa non valerent legata, deberent accrescere causæ piæ, quæ fuit hæres instituta. Hoc autem æquum non esset: quia causa illa pia vult ad sui fauorem, quod testamentum illud inualidum secundùm ius Ciuile, validum sit, & inualidum. Validum, quia sibi vult hæreditatem; inualidum, quia vult legatarios carere, & priuari legatis ipsis relictis: & sic, quod in sui fauorem propugnetur, & oppugnetur, idem testamentum. Æquum autem est, quod si causa pia vult illud haberi verum in vno, velit etiam haberi in alio. Quibus omnibus præmonitis, & præmissis, fit pro decisione principalis difficultatis propositæ.

CONCLV

CONCLVSIO.

15 CONstrui debet Sepulchrum, quod in Testamento imperfecto, inualido, & nullo mandauit Testator construi.

Hanc tenet conclusionem Franc. Maria Samuellius, *in sua Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus. 4.* dicens. Sepulturam, si Testator mandet construendam per hæredem, intra certum tempus, & hic hæres moriatur, mortui hæres tenebitur; si centum verò pro sepultura legauerit construenda, sub certa forma, si centum illa non sufficiant, poterit in alium pium vsum, ad Ordinarij arbitrium illa centum conuerti in aliam etiam Sepulturam: Similiter, si mandauerit, construi Sepulturam in Testamento imperfecto, eius voluntas est seruanda.

Hæc omnia præfatus Author, qui allegat Paulum de Citadinis, *part. 3. quæst. 29. causa 1. de Iure patronatus.* Caldcrinum, *consil. vlt. eod. tit.* Lambertinum, *de Iure etiam patronatus, lib. 1. part 4. quæst. 3. art. 13.* & Doctores, *in L. Hac consultissima, §. Ex imperfecto, Cod. de Testamentis.*

16 Probatur conclusio, hac efficacissima ratione. Sepulchrum, quod fieri mandat Testator in Testamento imperfecto, inualido, & nullo ob defectum solemnitatum Iuris, est legatum pium. Sed omnia legata pia facta in Testamento, quantumuis inualido, à potente; & volente disponere per vltimam voluntatem, valida sunt, & debent ab hærede solui. Ergo tenetur hæres construere Sepulchrum, quod Testator fieri mandauit in Testamento imperfecto, inualido, & nullo ob defectum solemnitatum Iuris.

Sepulchrum ad solatium tendit defunctorum.

17 Maior, negari non potest. Quia sicut exequiæ tendunt ad remedium animæ, & defuncti solatium, & defunctus inter miserabiles personas computatur, vti benè Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom. 4 consulto 52. num. 49.* ex eo probat, quod non habebat amplius velle, *L. 1. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis,* Geneuen. *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana.* Ita & Sepulchrum ad eiusdem defuncti solatium tendit. Quod euidenter apparet ex sacris Canonibus, & Scripturis. In *Can.* enim *Ebron, el 2. 13. quæst. 2.* habetur, quod in Ciuitate Ebron, sepulti sunt Sancti Patriarchæ cum vxoribus suis; Adam scilicet, cum Eua; Abraham, cum Sara; Isaac, cum Rebecca; & Iacob, cum Lya. Et quod Tobias dixit ad filium suum. "Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cum ipsa compleuerit tempus suum, sepelias eam iuxta me in vno Sepulchro. Et *in Can. Vnaquaque, eadem causa, & quæst. el 3.* dicitur ex D. Aug. quod vnaquæque mulier, sequatur virum suum, siue in vita, siue in morte. Et ex D. Gregorio Magno, quod B. Scholastica Sanctissimi Patriarchæ Benedicti, sepulta est in Sepulchro, quod sibiipsi præparauerat, vt quorum mens vna fuit semper in Domino, eorum quoque corpora, Sepultura non separaret. Sic Gregorius *libro 2. Dialogorum, cap. 33.*" Et ex eo Ecclesia, in officio dictæ Sanctæ. In eodem *Canone 3.* refertur, quod S. Patriarcha Ioseph moriens in Ægypto, rogauit fratres suos, vt tempore visitationis suæ (quando scilicet Deus educeret eos de terra Ægypti) ossa sua secum deferrent, & in Sepulchro patrum suorum ea collocarent. Item de nonnullis legitur in libro Regum: Obiit, & appositus est ad patres suos: hoc est, in Sepulchro patrum suorum. Et in tempore noui Testamenti Philippus, vnus ex septem Diaconibus legitur ædificasse sibi Sepulchrum, in quo ipse, & filij eius quieuerunt. Et in eodem Canone etiam refertur, quod Beatus Seuerus Rauennatum Archiepiscopus tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem, & filiam collocauit. Ex quibus omnibus exemplis fit manifestum, omnes in illos recensitos, voluisse cum aliis tumulari, vt solatium mortui susciperent, ex illorum consortio. Et consequenter, legatum pro Sepulchro construendo, pium opus est, cum ordinetur ad solatium miserabilis personæ, quæ non habet amplius velle, & alieno indiget auxilio. Minor autem argumenti, constat ex dictis *num. 10.*

DISQVISITIO XIII.

An possit meretrix de bonis turpiter acquisitis, Sepulchrum construere?

BREVIARIVM.

Coocessa

Vnicuique omnia concessa censentur de Iure communi, quæ non sunt expressè prohibita. o. 5.

Eleemosyna.

Fieri non potest de malè acquisitis. n. 2. 5.

Episcopus.

In acquisitis per meretricem, manum apponere nequit Episcopus. n. 4.

Meterrix.

Nequit oblationes publicas facere. n. 2.

Potest tamen illas, & eleemosynas post conuersionem, & pœnitentiam. n. 3. & 4.

Potest etiam post pœnitentiam, ex turpiter acquisitis Sepulchrum construere. n. 3.

Non autem antea. n. 1. & 3.

Post conuersionem potest, de turpiter acquisitis, per Testamentum, & vltimam voluntatem disponere. n. 4.

Oblario.

Ex turpiter acquisitis, Ecclesia non potest Oblationes recipere. n. 1. & 5.

Sepulchrum.

Fieri non potest, de turpiter acquisitio, ante pœnitentiam. n. 1.

Potest tamen post illam. n. 3.

Testamentum.

Valet Testamentum ad pias causas factum coram duobus testibus, & sine Parochi assistentia. n. 4.

Vna fœmina, etiam non rogata testes idonea sunt, & sufficientes ad Testamentum, ad pias causas. n. 4.

NOn posse meretricem Sepulchrum, de 1
turpiter acquisitis construere, docet Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 1. controuers. 7. conclus. 6.* cum Sebastiano Medices, *eodem tract. quæst. 16. num. 26.* & cum Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 1. part. 1. quæst. 6. artic. 7. quæst. 8. artic. 10. & 11. & lib. 2. part. 1. quæst. 10. artic. 1. 7. & 12. & part. 2. quæst. 10.* Sepulturam (inquit Samuellius) nequit Meretrix, de bonis turpiter acquisitis

TRACTATVS SEXTVS.

DE IIS, QVI SEPVLTVRAS CONCEDERE POSSINT.

DISQVISITIO I.

An Episcopus, Ius habeat concedendi facultatem construendi Sepulchra, in Ecclesiis, & locis, sua subiectis iurisdictioni?

BREVIARIVM.

Abbas.

Qui Ordinarius est loci, & territorium habet, potest monitorias generales pro rebus deperditis, & furto ablatis expedire, modò non sit subiectus vlli Diœcesano. n. 12.

Potest dispensare in denunciationibus matri, monialibus. n. 11.

In iis, & aliis casibus, ad iurisdictionem Ordinariam pertinentibus, venit sub nomine Episcopi. n. 13.

Banchi. Sedes.

Laici in Ecclesia Ius Banchorum, & Sedium habere non possunt, nisi ex gratia, & tolerantia. n. 1.

Beneficia.

Qui plura habet beneficia, compellendus est ad ostendendam dispensationem, cuius vigore illa possideat. n. 10.

Diœcesanus.

Sub nomine Diœcesani venit, qui iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem habet in loco, licet regulariter solus veniat Episcopus. n. 10.

Excommunicatio.

Pro rebus deperditis, & furto ablatis, possunt Ordinarij non Episcopi, promulgare excommunicationem. n. 12.

Ius patronatus.

Ex gratia, & tolerantia, habent Laici in Ecclesia Ius patronatus. n. 1.

Matrimonium.

Dispensare potest in denunciationibus matrimonialibus, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habet in loco. n. 11.

Ordinarius.

Qui Ordinariam habent iurisdictionem, omnia possunt in suo territorio, quoad potestatem iurisdictionis, quæ Episcopus in sua Diœcesi. n. 10.

Habent in suis locis sacris, & in eorum bonis iurisdictionem, & administrationem. n. 2.

Sepelire. Sepulchrum.

Ius Sepulchri in Ecclesia haberi non potest, nisi ex gratia, & ex tolerantia. n. 1.

Qui Episcopalem, aut quasi Episcopalem habent iurisdictionem, possunt in territorio suo facultatem concedere ad Sepulchra construenda. n. 1.

Ius Sepulchri dari non potest, sine Superioris authoritate, & variis iuribus, indicentibus formam seruandam in alienatione rerum Ecclesiæ, seruatis. n. 1.

Non licet sepelire supra Altaria; sub Altaribus; iuxta Altarium bradellas; & iuxta scabella lignea, aliàs Peannas. n. 5. 6. 7.

Hoc prohibetur Ordinariis, sub pœna suspensionis à Diuinis; & Gubernatoribus, sub excommunicatione latæ sententiæ. n. 4.

CONCLVSIO.

Episcopi, & alij iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem habentes, possunt in suo territorio concedere facultatem construendi Sepulchra in Ecclesiis, & in aliis Religiosis locis, seruatâ tamen formâ per sacros Canones statuta. 1

Hanc conclusionem tenent communiter Doctores. Panormitanus, *in cap. Abolenda, num. 5. el 53. de Sepulturis*, vbi inquisito, An in Cœmeterio, vel Ecclesia, possit Laicus habere Sepulturam, vel Ius sepeliendi? Et relatis Hostiense, Gofredo, & Vincentio, tam quoad Sepulturæ, quàm quoad sedium, seu banchorum Ius, sic propriam pronuntiat, declarat sententiam. Videlicet. Quicquid tamen dicatur, inuito Episcopo, non possunt Laici, sibi Ius tale acquirere in Ecclesia secundum eum: sed tolerantur solum in istis ex gratia, sicut in Iure patronatus, *cap. 3. de Iure patronatus.* Hæc Abbas. Ergo in eius sententia, volente Episcopo, possunt Laici Ius tale acquirere in Ecclesia, & facultatem construendi in ea Sepulchrum. Archidiaconus, ab Ant. Fran. citatus, in notis ad dictum Abbatis, locum, *in can. Præcipiendum, 13. quæst.* 2. quatenus dicit, quod potest Episcopus concedere vni, quod in Sepulchro sepeliatur alterius. Nauarrus, *tom. 1. Consiliorum, lib. 3. tit. de Sepulturis, consil.* 1. Illuminatus Moronus, *in Centum responsis, responso 51. num. 34. & 35.* cum Doctoribus, *in dictum cap. Abolendæ*, Sebastino medices, *tract. de Sepulturis, quæst. 6. num. 6.* Caualerio, *decis. 15. num* 2. & cum actis Ecclesiæ Mediolanensis, *part. 2. tit. de Sepulturis.* Augustinus Barbosa, *de Officio Parochi, cap. 26. num. 9. & de Iure Ecclesiastico vniuersa, parte 2. lib. 2. cap. 10. num. 9.* qui *num.* 11. ait, non posse dari sine authoritate Episcopi, & iusta causa, & seruata forma alienationis rerum Ecclesiæ, Ius sepeliendi quis mortuos suos in aliquo Sepulchro, & impediendi, ne alij sepeliantur in eo. Tenent & Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 17. conclus. 1. pag. mihi* 306. qui allegat Bursatum, *volum. 1. consil. 110. num.* 27. Ancharanum, *consil. 243. num.* 2. Menochium, *de Præsumptionibus lib. 6. præsump. 16. num.* 2. Crauettum, *consil.* 203. Gonzalez, *ad Regulam Cancellariæ, Glossa 6. num.* 55. Gregorium X V. *decis.* 383. *n.* 12. Vitalinum *in Clementinam Dudum, §. Huiusmodi, num. 10. de Sepulturis.* Archidiaconum, *in cap. 1. n. 6. de Pactis.* Lauorium, *Variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 9. num.* 1. 2. & 8. Missobrium, *in Praxi concursuum, præludio 11. num. 9. &* 11. Gratianum,

Disceptationum forensium, *cap.* 298. *num.* 44. & ait constare conclusionem, *ex L. Nec non*, iuncta Glossa, *verbo Non prohibeat*, *ff. Ex quibus causis*, *maiores. L. Mutus*, *§. Queritur*, *ff. de Procuratoribus. Cap. Omnes*, & ibi Glossa, 3. *distinct. cap. Nuper, versic. in* 2. & *cap. Cum illorum, de sententia excommunicationis.* Tenet etiam Bonacina, *in Summa*, *tom.* 2. *de Contractibus*, *disputat.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 3. *proposit.* 1. *num.* 3.

2 Probat iste Doctor assertionem, ex Constitutione *Cumprimum*, la 5. Pij Papæ Quinti, apud Angelum Cherubinum, *tom.* 2. *pag. mihi* 178. Kalendis Aprilis, de Anno 1566 edita, cuius verba modo recensebo. Probatio autem ex ratione, hæc mihi efficax est. Quia Episcopi, & alij Ordinarij in Ecclesiis, locis sacris, & in ipsorum bonis, iurisdictionem habent, & administrationem, ratione quarum ad illos spectat distributio Sepulturarum, & aliorum omnium, quæ distribui solent, & debent.

3 Consultò addidi: *seruata tamen forma per Sacros Canones statuta.* Quia prohibitum sæpe est, mortuorum condere corpora supra Altaria; sub Altaribus; propè Altaria, & iuxta ipsorum bradellas, scabella lignea, *vulgò Peannas.* Sequentia libuit, pro hac demonstranda veritate, recensere Iura.

Inprimis enim Concilium Nannetense, à Petro Crespetio relatum *in Summa Ecclesiastica Disciplina*: *verbo Sepultura*, *fol. mihi* 843. sic *cap.* 3. deffi-
„ nit. Infrà Ecclesiam verò, aut propè Altare, vbi
„ Corpus Domini, & Sanguis conficitur, nullatenus
„ habeat Sacerdos licentiam sepeliendi.

4 Pius Quintus in præallegata Constitutione *Cum primum*, cum Ordinariis, & Gubernatoribus status Ecclesiastici loquens, vti apparet §. 3. *sic* §. 6. de-
„ cernit. Et vt in Ecclesiis nihil indecens relinquatur,
„ ijdem prouideant, vt capsæ omnes, & deposita, seu
„ alia cadauerum conditoria super terram existentia,
„ omninò amoueantur, prout aliàs statutum fuit, &
„ defunctorum corpora, in tumbis profundis intra ter-
„ ra collocentur.

Huius Constitutionis meminerunt, præter Bonacinam, *vbi suprà*, Pax Iordanus, *volumine* 1. *de Re sacra*, *lib.* 5. *tit.* 11. *num.* 7. dicens. Depositum, est capsa in altum posita, in qua corpora defunctorum collocabantur, quæ hodie prohibita repetiuntur per Pium Quintum, in Bulla *Cumprimum*, §. *Et vt in Ecclesia*, 1566. *Kalendis Aprilis*, *tomo* 2 *Bullarij Cherubini*, *fol.* 179. Samuellius, *vbi suprà*, *tractat.* 1. *disputat.* 1. *controuers.* 3. *conclus.* 15. sub eisdem ferè verbis, quibus ex Iordano recensui. Illuminatus Moronus, *responso* 51. *num.* 35. Francisc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium*, *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 174. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico*, *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 9. *pag. mihi* 69. & *de Officio*, & *potest. Parochi*, *cap.* 26. *num.* 9. Circa quam quidem Pianam Constitutionem aduertere duxi, in ea, præfata, & alia Ordinariis præcipi, sub pœna suspensionis à Diuinis; Gubernatoribus verò, sub excommunicationis, latæ sententiæ, pœna.

5 Sacra item Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die 6. Septembris, de Anno 1593. præcepit, ne cadauera reponantur sub Altaribus, neque sub gradibus eorum. Hoc recensent Decretum Bartholo. Gauantus, *in Manuali Episcoporum*, *verbo Sepultura*, *num.* 6. Barbosa, *de Officio Parochi*, *capite* 26. *num.* 10. & *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum*, *verbo Cadauer*, *num.* 2. Anton. Naldus, *verbo Sepultura*, *num.* 12, *in fine.* Moronus, *vbi proximè*, *num.* 36. & Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium*, *tom.* 2. *part.* 3. *verbo Altare*, *numero* 17.

Eadem Sacra Congregatio, aliud edidit Decre- 6
tum, & declarationem, Anno sequenti 1594. sub die octaua Mensis Februarij, cuius meminerunt Naldus, *verbo Missa*, *num.* 32. Moronus, *dicto num.* 36. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico*, *dicto cap.* 10. *n.* 10. & Pellizzarius, *dicto num.* 174. In quo quidem Decreto, iniunctum fuit Ternensi Episcopo, vt amoueri faceret Sepulchra, quæ extarent subtus altaria, vel ipsorum bradellam. Vide Pasqualig. *de Sacrific. q.* 675.

Deindè sub die octaua Nouembris de Anno 1599. 7
Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranens. rescripsit, consecranda non esse Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis. Illam recensent Gauantus, *verbo Altare*, *num.* 9. Lezana, *dicto num.* 17. Moronus, *num.* 36. & Barbosa *de officio Parochi*, *cap.* 26. *citato num.* 10. & *de Officio*, & *potestate Episcopi*, *part.* 2. *allegat.* 27. *num.* 27. vbi sic fatur. Permittendum non est Sepulchra hominum supra Altaria esse erigenda, vt admonet Archidiaconus, per textum ibi, *in cap. Non oportet*, *de Consecrat. distinct.* 1. quem refert, & sequitur Fuscus, *de Visitatione*, *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 15. Et hinc respondit Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranen. 8. Nouembris, 1599. non esse consecranda. Altaria sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout refert Praxis noua Episcopalis, *dicto cap.* 1. *num.* 7. *in fine.* Hæc Barbosa. Vide Pasqualigum *dict. q.* 675.

Denique, eadem Sacra Congregatio cuidam res- 8
cripsit Episcopo, si quæ Altaria essent, quæ vel superius, vel in medio continerent cadauera, siue Laicorum, siue etiam Prælatorum, non esse in ipsis celebrandum. Meminerunt, huius rescripti, Naldus *verbo Missa*, *num.* 32. *versic. Et hic.* Lezana, *verbo Altare*, *num.* 17. Pellizzarius *dicto tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 174. & Barbosa, *de Iure Ecclesiastico*, *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 10. Vbi refert ex Actis Ecclesiæ Mediolanensis, *part.* 2. Decretum Visitationis Apostolicæ, *verbo Sepultura*, tenoris sequentis, videlicet Sepulchrum ipsorum in posterum ædificandorum, ostium longè absit ab Altaris scabellis ligneis, vel bradella, cubitis ad minus tribus: Sepulchra verò ipsa ad scabellum ligneum non pertingant. Hæc ibi. Decretum autem Sacræ Congregationis, æditum fuit, Anno 1601.

Paulus etiam Quintus in Rituali Romano, *in* 9
Rubrica de Exequiis, ita statuit. Vbi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur, & vbi fieri potest, restituatur; at verò cui locus Sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tantum detur. Cadauera autem propè Altaria non sepeliantur.

Dixi in conclusione: & *alij iurisdictionem ordina-* 10
riam habentes quasi Episcopalem: quia in iis quæ iurisdictionis sunt, omnia possunt, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, quæ possunt Episcopi: quilibet in suo territorio respectiuè. Glossa, *in cap. Ordinarij*, *verbo Locorum*, el 3. *de Officio Ordinarij*, *lib.* 6. vbi de compulsione, quæ fieri debet Beneficiariis, plura habentibus beneficia, vt ostendant, exhibeant dispensationē, vigore cuius illa possideant. Et in Clementina *Quamuis verbo*, *Diœcesanis*, *vnica de Foro*, *competente*, ibi: Per Diœcesanos intelligo eos, qui habent in loco Episcopalem iurisdictionem, vel quasi. Vbi in Marginali Fontanella, cum Cardinali; licet regulariter appellatione Diœcesanorum (addit) veniant soli Episcopi. Glossa, *in c.* 1. *de Vita*, & *honestate Clericorum*. Glossa, *in c.* 1. *de Iure patronatus.* Hæc ibi. Glossa, *in Clementina* 1. *verbo Proprij*, la 2. *de Rebus Ecclesiæ non alienandis.*

Idem

Idem in terminis dispensationis denunciationum matrimonialium, in vim Concilij Tridentini, *sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonij*, docent Tho. Sançhez, *de Matrimonio, tom. 1. lib. 3. disputat. 7. num. 4. pag. mihi* 211. August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 32. num.* 32. cum Nauarro *consil. 5. de Sponsalibus, num* 4. Flores de Mena, *Variarum resolutionum, lib. 3. quæst. 24 num.* 26. Gregorio Sayro, *in Floribus decisionum eiusdem Doctoris Nauarri, decisione 9. de Sponsalibus.* Francisco Molina, *de Ritu Nuptiarum, lib. 2. differentia 11. num. 6.* & cum Stephano Gratiano, *disceptationum forensium, cap. 83. num. 15.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disputat. 1. quæsito 3. & tomo 2. disputat. 8. quæsit. 4. num. 2.* cum dicto Nauarro *lib. 4. consiliorum in 1. editione, consilio citato, & in 2. tit. de Clandestinis denunciationibus, consil. 2.* Henriquez, *in Summa, lib. 11. de Matrimonio, cap. 5. num* 5. Emmanuel Roderiquez, *in Summa, tomo 2. in secunda editione, cap. 217. n.* 4. & cum Valerio Reginaldo, *in Praxi fori pœnitentiæ, lib. 31. num.* 232.

12 Docent etiam, in terminis monitoriarum generalium, pro rebus deperditis, & furto ablatis, dictus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, tomo 1. cap. 17. num.* 92. Belletus, *de iurisdictione Abbatum, num. 9. & 22.* Bonacina, *tomo 3. de Censuris in particulari, disputat. 2. quæst. 1. num.* 3. & Machadus, *in Summa, tomo 1. lib. 1. parte 3. tract. 6. documento 2. num.* 2. qui post Suarez *tomo 5. in 3. partem D. Thomæ, disputat. 2. sect. 1. num. 2.* tenent, Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, posse dictas monitorias expedire, ex quo iste actus non est Ordinis Episcopalis, sed Episcopalis iurisdictionis.

13 Vndè in his, & aliis casibus ad iurisdictionem Ordinariam pertinentibus, sub nomine Episcopi, venit Abbas Ordinarius loci, territorium habens, dummodò tamen nulli sit Diœcesano subiectus, siue Episcopo, qui illam inibi exercere valeat, vti bene limitat Glossa *in Clement. Quamuis, verbo Diœcesanis, de Foro competente.* Abbas Tamburinus, *dict. tomo 2. disputat. 8. quæsit. 4. num. 2.* qui *tom. 1. disp. 1. q. 4.* ex multis docet, quemcumque Prælatum ordinaria iurisdictione præditum, nomine Ordinarij comprehendi. Illum sequitur Lezana in Maremagnum Dominic. *num.* 171.

DISQVISITIO II.

An Prælati Regulares, possint propria ex authoritate, concedere facultatem construendi Sepulchra in Ecclesiis suæ subiectis iurisdictioni?

BREVIARIVM.

Concessa.

Quæ non sunt expressè prohibita, cēsentur cōcessa. n. 5.

Concilium.

Constitutio Concilij Prouincialis, exemptis, nihil præiudicat intra Prouinciam existentibus, nec est illis Superior. n. 2.

Lex.

Lex extra territorium Legislatoris non ligat. n. 2.

Prælati Regulares.

Omnes Regulares Prælati Supremi, mediati, & locales, & eorum Præsidentes, seu Vicarij in capite, habent Ordinariam iurisdictionem, & administrationem pro vtroque foro. n. 7.

Veniunt sub nomine Episcopi quoad facultatem per Tridentinum Concilium sess. 24. cap. 6. *de Reformatione ad absoluendum, & c. concessam.* n. 8.

Cum suis Conuentibus sunt immediati Ecclesiarum suarum Domini. n. 5. 6.

Nisi de licentia Prælatorum Regularium, nemo in eorum Ecclesiis construere valet Sepulchra. n. 3.

Prælati immediati, & locales Regulares, Sepulchra concedere possunt in Ecclesiis suis. n. 4. *Cum Conuentibus scilicet suis, & de licentia S. Congregationis.*

Sepulchra.

Regulares concedere possunt Sepulchra in Ecclesiis, & locis suis exemptis ab Ordinariis locorum, si eis non sit per Ordinis Constitutiones interdictum. n. 1. 6. 7.

Sine illorum licentia, nemo potest Sepulchra in Regularium construere locis. n. 3.

CONCLVSIO.

PRælati Regulares, tam supremi, quam intermedij, & locales, seu Conuentuales, & infimi, si 1
specialiter per proprias Ordinum Constitutiones non sit eis interdictum, possunt concedere in Ecclesiis suis, & locis religiosis facultatem construendi Sepulchra; seruatis tamen seruandis, de Iure communi, & de mandato Vrbani Papæ Octaui, in Decreto Sacræ Congregationis Concilij, pro alienatione rerum Ecclesiæ, & Regularium, de quibus *supra tract. 4. disquisit. 3. num.* 5. Procedit conclusio, de Regularibus, & de eorum locis, exemptis à Diœcesani Episcopi subiectione.

Illam tenent Doctor Nauarrus, *lib. 13. Consiliorum, tit. de Sepulturis, consil.* 1. Bonacina, *in Summa, tom. 2. tract. de Contractibus, disputat. 3. quæst. 21. punct. 3. proposit. 1. num.* 3. August. Barbosa *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap* 10. *num. 9. & de Officio Parochi, cap. 26. num.* 9. Illuminatus Moronus, *responso 51. num.* 35. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. num.* 172. cum Bordono, *tom. 2. resolut. 51. num.* 84. Aliquorum Doctorum istorum liber verba reddere, vt ex eorum inspectione, in nostra illos fuisse sententia, demonstretur.

In primis Martinus ab Azpilcueta, in allegato in- 2
quirit consilio, An constitutio Concilij Prouincialis, ne Sepulturæ locus, quouis nomine cuiquam detur, neue Sepulchra fiant in vlla quauis Ecclesia, sine Episcopi consensu, valeat, nec sit hoc Decretum contra Regulares Mendicantes exemptos, & alios qui habent priuilegia sepeliendi in Ecclesiis suis. Et respondet, quod prædicta Constitutio, nihil præiudicat exemptis, cum Concilium Prouinciale non sit Superior eis *L. final. ff. de iurisdictione omnium Iudicum.* Hæc Nauarrus.

Moronus sic ait. In Ecclesiis autem Regularium, 3
non possunt construi (supple Sepulchra: de iis enim erat illi sermo,) nisi eadem facultate obtenta, saltem à Prouinciali.

Pellizzarius, in sequentia prorumpit. Aduenit 4
autem Bordonus, *tomo 2. resolut. 51. n* 84. Superiores locales cum sui Conuentus consensu, posse sæcularibus concedere Ius Sepulturæ in suis Templis.

Et probat: quia Prælatus localis cum suo Conuentu, est immediatus Dominus suæ Ecclesiæ, ac Sepulchrorum in ea constructorum. Ergo ad ipsum spectat de iis disponere, non autem ad Prælatos superiores, cum Ius commune de hoc nihil disponat. Ista ille, qui quoad id, quod de dominio dicit, intelligi debet, de Prælato, & de Conuentu Dominij capacibus in communi, quales diximus esse omnes, non solum Monachales, sed etiam Mendicantes, præter Minores, & Capucinos. Debet tamen interuenire licentia S. Congreg. Concilij.

5 Quatenus Bordonus, ab hac facultate excludit Prælatos supremos, & intermedios, Generales scilicet, & Prouinciales, concors non est Bonacinæ, & Motona, illam Prouinciali concedentibus. Pro illorum tamen concordia, consulendæ sunt cuiuscumque Ordinis, vel Congregationis Constitutiones: ex quibus benè cognosci poterit, quid in hac Sepulchrorum materia, possint Superiores tam immediati, quàm mediati, & supremi: & quid in aliis. Non enim assignare possumus regulam generalem pro omni, & singulo Ordine: quilibet enim illorum suas habet speciales ordinationes: & non raro toto cœlo distantes. Vnde, quod Ius commune de hoc, aut de illo non disponat, parum, me iudice refert, si specialis dispositio reperiatur in municipali Lege, statuto, & Constitutione, ab habente ad id facultate condita: eo maximè, quia ex quo aliquid non est alicui expressè prohibitum, est concessum censetur.

6 Probatur primo conclusio, & efficaciter quidem ratione, vbi proximè à Bordono tacta. Quia scilicet Prælatus Regularis, saltem cum Conuentu Dominus est Ecclesiæ suæ. Ergo ad ipsum spectat disponere de Sepulchris, quæ in illa construi debeant, non autem ad Episcopum, aut ad alium Superiorum extra Ordinem.

7 Secundò probatur eodem fundamento, quo vsi sumus *Disquisitione præcedenti*, ad probandum Episcopum, & alios habentes iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem, posse concedere facultatem construendi Sepulchra in suis locis religiosis, & Ecclesiis: quia scilicet habent administrationem illarum, ratione cuius ad eos spectat distributio Sepulchrorum, & aliorum, quæ in illis distribui debent. Sed Prælatus Regularis, non solum supremus & medius, sed etiam localis, v.gr. Abbas, Prior, Guardianus, Rector, &c. qui ex officio, & munere proprio suo præest Conuentui, aut Collegio, absolutè est Ordinarius, cum iurisdictione, & administratione, immò & eorum Vicarij in capite (Præsidentes in nostra Congregatione nuncupati,) eandem habent administrationem, & quasi Episcopalem iurisdictionem pro vtroque foro, vti *in quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum, part. 3. quæst. 13. n. 7. & in Disquisitione Pastorali, de Iure Prioris annexi, n. 95. 96. 97. 113. & 133.* latè probaui. Ergo sicut Domini Episcopi, & alij Superiores Prælati possunt in Ecclesiis suis facultatem construendi Sepulchra concedere, ita poterunt Prælati Regulares supremi, medij, & immediati, seu locales in suis Ecclesiis illam concedere.

8 Et confirmatur: quia quilibet ex prædictis, in iis, quæ à Tridentino conceduntur Concilio, ac delegantur *sess. 24 cap. 6. de Reformatione*, quoad censurarum absolutionem, &c. sub nomine venit Episcopi. Cum multis, *in dicta Disquisitione de Iure Prioris annexi, n. 143. & sequentibus* probaui, & præcipuè *n. 145.* ex Pij Papæ Quinti Constitutione, incipit *Romani Pontificis*, apud Bullarium Emmanuelis Roderiquez *to. 13.* Vbi rationem reddit dicens: Ne Prior C[onu]entualis, & Superiores Prælati, in hac parte deterioris conditionis... existant. Ergo ne dicti Prælati Regulares deterioris conditionis sint, quàm alij Ordinarij, quod isti possunt, quoad Sepulchrorum constructionem, poterunt & illi. Si enim in eo, quod magis est, participantur, quare non in eo, quod est minus?

DISQVISITIO III.

An Abbas, aut alter habens Monasterium, vel Ecclesiam in commendam temporalem, possit concedere facultatem construendi in illa Sepulchra?

BREVIARIVM.

Commenda: Commendatarius.

Commenda Ecclesiæ, aut Monasterij, alia est perpetua, alia ad tempus. n. 1.

Commendatarius perpetuus, est verè beneficiarius, & disponit de fructibus, &c. n. 2.

Commendatarius temporalis, est veluti Tutor, Curator, seu Custos Ecclesiæ. n. 1.

Eandem habet administrationem Ecclesiæ commendatæ, in Ecclesiæ vtilitatem, ac habet Curator sui minoris, & Tutor pupilli sui. n. 4.

Assimilatur Vicario in capite, & Præsidenti. n. 5.

Curator.

Ille dicitur, qui curam gerit minoris: scilicet non habentis 25. annos completos. n. 4.

Administrare tenetur bona in minoris vtilitatem. num. 4.

Minor.

Ille dicitur, qui 25. annos completos nondum habet. num. 4.

Pupillus.

Ille appellatur, qui impuber est. n. 4.

Sepulchra.

Commendatarius, siue perpetuus, siue temporalis, illa concedere potest. n. 4.

Tutor.

Ille dicitur, qui curam gerit pupilli. n. 4.

Administrare tenetur bona, in pupilli vtilitatem. num. 4.

DIFFICVLTATI propositæ, respondet negatiuè Martinus Bonacina, *in Summa, tom. 2 de Contractibus, disputat. 3. quæst. 21. puncto 5. num. 4.* Sed

Pro illius intelligentia, & resolutione, suppono, cum Ascanio Tamburino, *de Iure Abbatum, tom. 1. disput at. 4. quæsito 5. dupliciter*. Ecclesiam commendati posse: ad tempus nimirum, & in perpetuum. Primo modo commendatur, quando mortuo illius Rectore, aut suspenso, quocumque ille appelletur nomine, alicuius veluti depositarij Fidei, & curæ Ecclesia ad tempus committitur, in quo se habet veluti tutor, curator, siue custos; non autem vt Beneficiarius vel titularis, cum non sibi illam possideat. Ita Tamburinus, ex Rota, *in antiquis, decis. 244.*

2 Secundo modo commendatur Ecclesia, quando alicui in perpetuum, eius vita durante committitur, vt eam gubernet, & regat, cum facultate, disponendi de fructibus ipsius sicut vetus Beneficiarius. Et hic modus dicitur in vtilitatem Commendatarij. Garcia, *de Beneficiis, part 4 cap. 4. num. 7.* Ioannes Azorius, *Institut. Moral. part. 1. lib. 6 cap. 31. quæst. 1. in fine.* Et hæc commenda perpetua, est titulus Canonicus. *Can. Si plures, 21. q. 1. Et extra, c. Dudum, el 2. de Electione.* August. Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, allegat. 68. num. 2.* & alij.

3 Difficultas proposita non procedit, de Commendatario in secunda acceptione: quia habet omnia Iura Ecclesiæ sicut titularis, nisi expresse in commenda eadem, vel ad partes illi sit ademptum. Abbas Tamburin. cum Sarnen. *in Regula de Triennali, quæst. 5. num 11. & de Idiomate, quæst. 4.* Rebuffo, *in Praxi Beneficiali, de Commend. num. 6. & seq.* & ex S. Rot. *in Acheruntina fructuũ, 2 Decembris, 1591. coram Cardinali Hieronymo Pamphylio,* in qua (inquit) ideò fuit resolutum, per derogationem factam priuilegiis concessis quibusuis Superioribus Monasteriorum, & Ordinum, censeri etiam derogatum priuilegiis concessis Commendatarijs Monasteriorum. Hæc ille; sed procedit in prima acceptione, difficultas. Pro cuius resolutione, sit.

CONCLVSIO.

4 ABbas Commendatarius potest concedere facultatem construendi Sepulchra, in Ecclesia sibi commendata.

Probatur conclusio *primò*. Commendatarius etiam temporalis, eandem habet administrationem Ecclesiæ sibi commendatæ, in ipsiusmet Ecclesiæ vtilitatem, quam habet Curator in sui Minoris (scilicet non habentis 25. annos completos) Iura, & bona, & quam Tutor, in Pupilli (impuberis nempe) bona, & iura. Sed Curator, & Tutor possunt, & debent bona Minorum, & Pupillorum benè, vtiliter, & diligenter administrare: Vnde finita tutela, Pupillus directam habet actionem tutelæ pro mala, vel inutili, aut negligenti administratione Tutoris. Ergo si in vtilitatem cedat Ecclesiæ Sepulchrorum constructio. Commendatarius, etiam temporalis, tanquam illius Tutor, & Curator, non solùm poterit facultatem ad illa construenda concedere, sed etiam tenebitur. Aliàs enim, non Ecclesiæ Tutor, Curator, nec Custos esset.

5 Probatur *secundò*. Commendatarius temporalis assimilatur Vicario in capite, seu Præsidenti Monasterij, qui illud regit, non in perpetuum, sicut regit Abbas, Prior Conuentualis, Guardianus, Rector, *&c.* Sed ad tempus, durante scilicet Sede vacante, suspensione, aut absentia Abbatis, Prioris, *&c.* Sed huiusmodi Præsidens potest concedere facultatem construendi Sepulchra, modo, quo Abbas, & quilibet alter Prælatus localis titularis, illam concedere potest: Ergo etiam poterunt eandem concedere, qui Ecclesiam in commendam habent, siue in perpetuum, siue ad tempus.

DISQVISITIO IV.

An Canonici habeant facultatem concedendi licentiam, ad construenda Sepulchra?

BREVIARIVM.

Canonici.

Prout singuli, dominium, & administrationem Ecclesiæ non habent. Habent tamen aliquando, prout Capitulum. n. 1.

Capitulum.

Episcopus, & Capitulum vnum corpus sunt. n. 2.

Sede vacante succedit Capitulum in iurisdictione, quæ Episcopo Iure Ordinario competit, aliquibus tamen de Iure exceptis. n. 1.

Non succedit in iurisdictione, quæ Episcopo competit Iure speciali. n. 2.

Neque succedit in iurisdictione Episcopo delegata. num. 2.

Capitulum Sede non vacante, Iure communi attento concedere non potest facultatem construendi Sepulchra n. 3.

Sede non vacante non habet Capitulum, de Iure communi, iurisdictionem, sed illa priuatiuè ad Episcopum pertinet. n. 3.

Neque habet dignitatem. n. 3.

Per consuetudinem tamen habet iurisdictionem in aliquibus Ecclesiis. n. 3. 4.

Delegatus.

Mortuo Episcopo delegato, non cognoscit Capitulum Sede vacante, sed spectatur Episcopus successor, vt de delegatis cognoscat. n. 2.

Dignitas.

Dignitatem solus habet ille, qui habet iurisdictionem, n. 3.

Ecclesia.

Iura Ecclesiæ æquè ab Episcopo, & à Capitulo possidentur. n. 2.

Sepulchra.

Sede non vacante, non potest Capitulum, de Iure, facultatem construendi Sepulchra concedere. n. 3.

Poterit tamen si habet priuilegium, aut consuetudinem legitimè præscriptam. n. 4.

NOn procedit difficultas de Canonicis, prout singulis, sed prout Capitulum constituunt, & vniuersitatem. 1
Prout singuli enim, dominium non habent, nec administrationem Ecclesiæ, Nec procedit quidem de Canonicis prout Collegium, & Capitulum constituunt Sede Episcopali vacante. Tunc enim, dubio procul, dubio est affirmatiuè respondendum. Quia Capitulum de mortuo Episcopo, omnem facultatem, & iurisdictionem, quæ Iure ordinario Episcopo competebat, acquirit, nonnullis exceptis speciatim Iure prohibitis *cap. Cum olim,* vbi Glossa, *verbo Capitulo, el 14. de Maioritate, & obedientia,* Augustinus Barbosa, *ibi, num. 5. & de Potestate Episcopi, allegat. 36. n. 9.* cum Federico de Senis, *consil. 16. num. 2.* Panino, *de Potestate Capituli Sede vacante, quæst. 1. num. 5. & seqq. & quæst. 5. num 2. versic. Item regulariter, part. 2.* Nauarro, *consil. 43. n. 1 de Temporibus Ordi-*

Ii 3 *nationum,*

nationum, & consil. 7. numer. 1. de Filiis Presbyterorum. Flaminio Parisio, *de Resignatione beneficiorum, lib. 7. quæst. 23. à num. 27.* Gutierrez, *Canonicarum, lib. 1. cap. 11. num. 10.* Ioanne Azorio, *Institut. Moralium, part. 2. lib. 3. cap. 37. quæst. 6.* Franc. Suarez, *tom. 5. in 3. part. de Censuris, disputat. 7. sect. 2. n. 4.* Molina, *de Iustitia, tract. 5. disput. 11. num. 5.* Aloysio Riccio, *in Collectan. decisionum, part. 3. collect. 610. & part. 4. collect. 880.* Rota, *decis. 1. num. 13. part. 2. diuersorum, & decis. 346. num. 2. part. 1. recentiorum, & decis. 632. part. 2. recentior.* & cum aliis. *Cap. Ad abolendam, in principio,* vbi Gloss. *verbo Sede vacante, el 9. de Hæreticis. cap. Si Episcopus,* & ibi Gloss. *verbo Sed Capitulum, el 3. & cap. Ecclesia, el 4. & final. de Supplenda negligentia Prælatorum, lib. 6. cap. Etsi Capitulum,* vbi Glossa, *in Summa, & verbo Episcopum, el 1. de Institutionibus. cap. Cum nullus,* & ibi Glossa, *verbo Capitulum, de Temporibus Ordinationum, eodem lib. Cap. Episcopali, vnico de Maioritate, & obedientia, in eodem 6. Clement. Multorum, §. Propter,* vbi Glossa, *verbo Sede vacante, la 1. de Hæreticis, & verbo Capituli.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum tom. 1. disput. 25. quæsito 2. n. 1.* Vbi ait, quod succedit in exercitio iurisdictionis Episcopalis, in libera spiritualium, & temporalium administratione.

2 Notanter dixi succedere Capitulum Episcopo, in iis, quæ illi Iure competunt ordinario: quia in iurisdictione Episcopo delegata, non ei succedit, vti benè Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *in dictum cap. Cum olim, quæst. 5. el 14. de Maioritate, & obedientia,* cum Lap. Abbate seniore, Ioanne Andrea, & Innocentio, *in cap. Ad abolendam de Hæreticis,* & Federico, *consil. 30.* Vbi dicit secus esse, si Episcopus cognoscit Iure delegati, vel alio Iure speciali, & facit *cap. Pastoralis, §. Proterea, de Officio Ordinarij:* Vbi mortuo Episcopo delegato, expectatur successor, & non recurritur ad Capitulum.

Addit aliam rationem Abbas: qoia Capitulum succedit Episcopo propter communionem, quæ est inter eos: Suot enim vnum corpus, vt *in cap. Nouit, & cap. Quanto, de His, quæ fiunt à Prælato.* Item, vt dicit Innocentius, *cap. Dilecti, el 13. eodem tit.* dignitates, & Iura Ecclesiæ pariter possidentur per Episcopum, & Capitulum. Sed in iis quæ competunt Episcopo Iure speciali, & delegato, cessat ista communicatio. Ergo non succedit. Et concludit Abbas. Et ex his limita regulam suprà dictam, vt Capitulum succedat in iurisdictione Episcopali competente Iure proprio. Eandem limitationem admittunt Azeuedus, *ad Curiam Pisanam, lib. 1. cap. 8. num. 12.* Sbroz, *de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 36. num. 1. & lib. 2. quæst. 135. num. 4.* qoas recenset, & sequitur Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 2. allegat. 36. num. 10.* cum aliis citatis per Riccium, *in Praxi aurea, resolut. 118. n. 2.*

CONCLVSIO.

3 CAnonicorum Capitulum, Sede non vacante, Iure communi attento, concedere non potest facultatem construendi Sepulchra in sua Ecclesia, siue Cathedrali, siue Collegiata.

Hanc tenet conclusionem Martinus Bonacina, *tomo 2. de Contractibus, disput. 3. quæst. 21. punct. 3. proposit. 1. num. 3.* Illam sic probo, Capitolum, etiam Ecclesiæ Cathedralis, de Iure communi, non habet iurisdictionem, sed ad Episcopum pertinet priuatiuè Canonicorum excessus corrigere, & eorum cognoscere causas. *Cap. Irrefragabili, el 13. de Officio Iudicis Ordinarij,* ex Concilio Generali desumpt. Ibi enim sic decernitur. Irrefragabili constitutione sancimus, vt Ecclesiarum Prælati ad corrigendos subditorum excessus, maximè Clericorum, & reformandos mores prudenter intendant, ne sanguis eorum, de suis manibus requiratur: Et licet paucis interiectis, addat exceptionem hanc, respectu Canonicorum, videlicet. Excessus tamen Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ, qui consueuerunt corrigi per Capitulum, per ipsum in illis Ecclesiis, qui talem hactenus consuetudinem habuerunt, ad commonitionem, vel iussionem Episcopi corrigantur, intra terminum competentem, ab eo præfigendum; alioquin ex tunc Episcopus Deum habens præ oculis, ipsos (vt animarum cura requirit) per censuras Ecclesiasticas corrigere non postponat: non eximit Canonicos in vniuersum ab Episcopi iurisdictione, sed tantum approbat consuetudinem ab aliquibus habitam Capitulis, corrigendi suos Canonicos, vti ex ipso textu fit manifestum.

Vnde eo, noster Abbas Tamburinus, *tom. 1. de Iure Abbatum, disputat. 25. quæsito 2. n. 4.* ait, quod de Iure communi non habet Capitulum Cathedralis Ecclesiæ iurisdictionem in singulos Canonicos, sed quod ad Episcopum spectet. Neque habet Capitulum Cathedralis Ecclesiæ dignitatem. Idem Ascanius, *eodem numer. 4.* Et est ex modo dictis manifestum: quia vti docet Glossa, *in cap. Statutum, notabili 2. el 11. de Rescriptis, lib. 6.* & Abbas Panormitanus, *in cap. De multa, num. 21. el 28. de Præbendis, & dignitatibus, conclus. 1.* cum communi Doctorum, *vt is dicatur habere dignitatem, qui habet iurisdictionem:* (verba illius reddo.) Sed qui non habet dignitatem, & iurisdictionem in Ecclesia, non potest concedere facultatem construendi in ea Sepulchra: hoc enim ad administrationem, cum iurisdictione pertinet, vti ex dictis, & ex dicendis constabit. Ergo Capitulum, si Sedes non vacat, non potest, de Iure commoni, concedere facultatem construendi Sepulchra in sua Ecclesia, sed hoc munus pertinet ad Episcopum, cuius est administratio, & iurisdictio, priuatiuè quoad Capitulū, & quoad alios.

Consultò dixi: *Iure communi attento:* Quia bene poterit Capitulum facultatem facere præfatam, 4
si habeat ad id priuilegium, aut consuetudinem quidem legitimè præscriptam. Si enim illam potest præscribere, quoad iurisdictionem correctionis Canonicorum, vti *ex præallegato capite Irrefragabili,* quare non, quoad potestatem conferendi facultatem construendi Sepulchra, quæ minor certè est, cum respiciat Templum materiale; illa autem spirituale?

DISQVISITIO V.

An Episcopus, & Capitulum Sede vacante, concedere possint Sepulturas in Ecclesiis Monasteriis exemptis, annexis?

BREVIARIVM.

Iurisdictio.

Nemo potest contentiosam iurisdictionem in personam, aut in locum exemptum exercere. n. 3. 5.

Sepulchra.

1 PRo resolutione præsentis difficultatis, & eius exacta dilucidatione, duo suppono scitu necessaria. *Primò*, Ecclesias esse plenariè, siue pleno Iure vnitas, & annexás, id est, *quoad spiritualia, & temporalia*, constare, non solum ex instrumento vnionis, in quo dicatur vnam Ecclesiam alteri vniri *pleno Iure*: vel *cum omnibus Iuribus suis*: aut *in perpetuum illi incorporari, & annecti*, vti latè probaui *in quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum, part. x. quæst.6. & alibi sæpè*, & nouissimè S. Rota 27. *Iunij*, 1664. *in Pampilonen. Iurium Parochialium*, coram Hinor, ibi. Hanc autem plenariam, & subiectiuam vnionem, tam quoad tēporalia, quàm quoad spiritualia, Domini resultare dicebāt non solùm ex illis verbis: *cum Omnibus iuribus, & pertinētiis suis*, sub quibus, non solum temporalia, sed etiam spiritualia continentur. Innocentius, &c. sed etiam, quando ille, cui vnita fuit, in ea instituit Capellanos, & obuentiones percipit illius, præter stipendia ministrorum. Ita ex Ancharrano, & Alano Ioannes Andreas, *in cap. Abbates, sub verbo Pleno Iure, in additione ad Glossam, el 3. de Priuilegiis, lib.6.* & Ascanius Tamburin. *de Iure Abbatum, tom.1. disput. x1. quæsito 2. n.11.*

2 *Secundò* suppono, per vnionem pleno Iure factam, fieri Ecclesiam vnitam earum qualitatum, & naturæ, quibus gaudet illa, cui vnitur: inter quas quidē qualitates, vna est, vt si ista libera est, & exempta, libera, & exempta, quæ vnitur, reddatur. Ioannes Azorius, *Institut. Moral. part.2. lib.6. cap.28. q.2.* Abbas Tamburinus præfatus, *tom.3. de Iure Abbatum, disput.15. quæsito 9. n.5.* Ego ipse, *dicta, quæst.6. num.22.* Ea ductus ratione, quia Ecclesia accessoriè vnita, amittit propriam naturam, consuetudines, & priuilegia, quæ antea habebat, vti *num. probaueram* 3. & assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis, cui incorporatur, vti *eodem num.* 3. Vnde Rota, in dicta Pampilonensi Iurium Parochialium, 19. Ianuarij, 1663. coram R.P.D. Beuilaqua, ibi. Causa ad hoc sacrum Tribunal deuoluta, & Iure collitigantium ad examen deducto, ad fauorem Abbatis hodie emanauit resolutio, scilicet constare de illius bono Iure. Et fundamentum huius resolutionis fuit: quia dicta Ecclesia Parochialis Sancti Ioannis de Mendauia, cui vnita reperitur illa de Legarda vsque de anno 1408. à Nicolao, .. tunc Administrare Apostolico Episcopatus Pampilonæ plenariè, & per viam incorporationis vnita fuit Monasterio de Yrach cum omnibus pertinentiis suis, reseruato Vicario ibi residenti congrua per Abbatem dicti Monasterij persoluenda: per quam vnionem sic factam sequitur, Ecclesiam à primæua sui natura recessisse, & prædium Monasterij, cui fuit vnita, reputari. Felin. *in cap. Cum in nostra, num.30. de Rescriptis.* Oldradus, *consil.257. num* 15. Gonzalez, *ad Regulam* 8. *Cancellariæ Glossa* 5. §. 7. *num.2. & 3.* Cardinalis Cauallerius, *decis.330. n.5.* Duran. *decis.303. n.3.* bonæ memoriæ Merlinus, *decis.37. num.1. & seq. & decis.115. n.5. in recentioribus, decis.35x. n.7 par.4.* & in Acernen. Vicarij, prima Iulij, 1654 §. *Atque*, coram bonæ memoriæ Richio, &c. Vnde, quamuis in priuilegio exemptionis, quod habent Monasteria, mentio non fiat expressa de exemptione Ecclesiarum ipsis, modo prædicto, vnitarum, eo ipso, quo vnitæ illis sint, eadem omnino gaudent exemptionis Immunitate. His supositis, sit.

CONCLVSIO.

IN Ecclesiis, pleno Iure annexis Monasteriis exemptis ab Ordinario loci, & ab eius iurisdictione, non potest Ordinarius, neque Capitulum Sede vacante, Sepulturas concedere, aut facultatem, Sepulchra construendi. 3

Hæc conclusio probatur. Sepulturas concedere, aut facultatem construendi Sepulchra facere, est administrationem, & iurisdictionem in Ecclesiis illis exercere, pro quibus concessio fit. Sed Episcopus exercere non potest administrationem, nec iurisdictionem in Monasteriis à sua iurisdictione exemptis, neque Capitulum quidem Sede Episcopali vacante, cum aliam non habeat, quàm Episcopalem, seu illius exercitium. Ergo neque Capitulum, neque Episcopus potest in Ecclesiis vnitis pleno Iure Monasteriis exemptis Sepulturas concedere, aut facultatem Sepulchra construendi.

Maior patet ex dictis *in præcedentibus Disquisitionibus*. Ideò enim diximus posse Episcopos, Prælatos Regulares, Commendatarios, & Capitulum Sede vacante concedere Sepulturas, & facultatem construendi Sepulchra, quia habent administrationem, & iurisdictionem in Ecclesiis, pro quibus illas concedunt. Ergo illas concedere, est iurisdictionem exercere. 4

Minor autem est per se nota. Quia nemo potest Ius dicere, & actum iurisdictionis exercere contentiosæ in alienum territorium, aut à sua exemptum iurisdictione, sicut nec in personam exemptam, *cap. Atsi Clerici, el 4. de Iudiciis*, ibi: Sicut enim sententia à non suo Iudice lata non tenet. Vbi Glossa *verbo Non tenet. cap. Ad audientiam, el 2. de Consuetudine*, ibi: Cum sententia à non suo Iudice lata, nullam obtineat firmitatem, vbi Glossa, *verbo Iudice. Can. In primis, 2. q.1 ante finem*, ibi. Sententia non à suo Iudice dicta, nihil firmitatis contineat. Vbi Glossa, *verbo A Iudice, & l.2. & 3. Cod. Si à non competente Iudice.* Concedere autem Sepulturam in alieno, aut in exempto territorio, est in illud iurisdictionem exercere. Vide, quæ ex Pasqualigo recensui, *tract.1. D.3. dict.1. §.1 n.30.* 5

Consequentia verò, benè ex præmissis infertur, cùm eadem gaudeant Ecclesiæ vnitæ exemptione, quâ Monasterium, cui vnitæ reperiuntur, vti iam dixi; & respectu Ecclesiarum nostræ Congregationi Hispaniæ, & Sanctæ Iustinæ, seu Casinensi annexarum, patet ex Constitutione. *Etsi ex debito, Eugenij Papæ Quarti, n.1. la 7. nostri Bullarij, pag.24.* quam *suprà, tractatu* 1. *disquisit.3. dubio 1. num.2.* recensui. 6

TRACTATVS SEPTIMVS.

DE FACVLTATE ELIGENDI ECCLESIASTICAM SEPVLTVRAM.

PROOEMIVM.

IN hoc Tractatu multa occurrunt discutienda. *Primò*, de libertate in communi Sepulturam eligendi. *Secundò*, de libertate in particulari. Hoc est, de iis, qui Sepulturam, tam pro seipsis, quàm pro aliis eligere valeant. *Tertiò*, de iis, qui nec pro se, nec pro aliis eligere illam queant. *Quartò*, de locis, in quibus validè, & licitè eligi illa possit. *Quintò* tandem, de modo probandi electionem Sepulturæ, fuisse iam factam. Tractatum, in quinque diuidam sectiones. In *prima*, de libertate in communi præfatæ electionis agam: in qua quàm plures difficultates, pro vtriusque fori praxi scitu dignissimas, enucleare, pro viribus meis, diligenter curabo. In *secunda*, de iis, qui eligere sibi, & aliis Sepulturam benè valent, disseram: in qua certè non paucas dilucidabo, & non minus vtiles, quàm in prima, quæstiones. In *tertia*, nonnullas aliàs excitabo, & non inutiliter resoluam de iis, qui eligere nequeant pro se, & pro aliis. *quartam* tandem, & *quintam* breuiter, sed provt satis sit, ad doctrinæ complementum, absoluam. In illa agam de locis in quibus electio fieri possit; & in ista, de modo, quo electio ipsa probetur.

SECTIO I.

De libertate in communi eligendi Sepulturam.

DISQVISITIO I.

Quinam sint, qui in genere facultatem habeant eligendi Ecclesiasticam Sepulturam?

BREVIARIVM.

Filiusfamilias.

Nisi de patris consensu, quamuis Sepulturam eligat, nequit pro anima sua aliquid relinquere, si non habeat peculium castrense, aut quasi castrense. num. 4.

Parochus.

Non potest Parochus impedire, ne quis sepeliatur in Sepultura à se electa, in loco Sepulturæ capaci. num. 10.

Si vocatus ad funus sepeliendi extra Parochiam, accedere recenset, aut licentiam dare nolit, licitè sepeliri ille poterit, absque Parochi interuentione. num. 10.

Pubet.

Pubertatis annus in fœmina, duodecimus est, in viro autem, quartus decimus. n. 5.

Sepelire, Sepulchra, Sepultura.

Qui violenter rapit, & tumulat, quem sepelire non poterat, illum tenetur restituere, & omnia, quæ receperit occasione Sepulturæ illius. n. 3.

Quilibet Fidelis, qui liberum habet arbitrium, & puber est, siue Vir sit, siue fœmina, eligere potest Sepulturam in quocumque loco, Sepulturæ capaci. n. 1. & seqq.

Potest eligere illam filiusfamilias. n. 4.

Eligere potest, qui minor sit 25. ann. n. 2.

Ante pubertatem nemo eligere potest Sepulturam. num 4.

Non possunt illam eligere, qui sunt à Iure prohibiti, ne illam eligere valeant. n. 7.

Neque illi, qui Sepultura sunt, ipso Iure priuati. num. 8.

Pater eligere potest Sepulturam pro Filio impubere, si id consuetudo patria ferat. n. 4.

Sepulturæ electio, pars est vltimæ voluntatis. n. 6.

Testamentum. Volunt. vlt.

Filiusfamilias eligens Sepulturam non potest aliquid pro anima relinquere sua, sine patris consensu, nisi habeat peculium castrense, aut quasi castrense. num 4.

Voluntas vltima, ambulatoria est vsque ad mortem, & reuocari semper potest, quo vsque adueniat illa. num. 6.

Sepulturæ electio, pars est vltimæ voluntatis. n. 6.

CONCLVSIO.

QVilibet Fidelis, qui liberum habeat arbitrium, 1
& ætatem legitimam, pubertatis scilicet, potest sibi eligere Sepulturam Ecclesiasticam, in quocumque loco huius Sepulturæ capaci, siue vir ille sit, siue fœmina.

Hanc conclusionem tenet D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis, in principio.* Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num. 4.* Bruno Chassaing, *de Priuilegiis Regularium, tract. 2. cap. 7 proposit. 4.* Bonacina, *tom. 2. disputat. 3. de Contractibus, quæst. 2. punct. 3. n. 6. versic. Dixi nisi, & n. 8. versic. Sexto,* Pax Iordanus, *vol. 2. de Re Beneficiaria, libro 10. tit. 20. num. 102. & 103.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. quæsito 17. num. 20.* August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 19 pag. mihi 71.* cum Cæsar. de Graffis, *decis. 1. num. 1. de Sepulturis.* Læl. Zecchio, *de Republica Ecclesiast. cap. 28. de Parocho, n. 17. Fallencia 2.* Aloysio Riccio, *in Praxi*

rerum

rerum fori Ecclesiastici, *resolut.* 563. *in* 2. *editione.* Belleto, *Disquisitionum Clericorum*, *part.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 3. *num.* 13. Parlador. *different.* 66. §. 1. *num.* 1. Tenent etiam Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis*, *tract.* 1. *disput.* 2. *controuer.* 1. *conclus.* 1. *controuers.* 3. *conclus.* 4. & 6. & *disputat.* 5. *controuers.* 1. *conclus.* 1. & 7. Illuminatus Moronus, *in centum responsis*, *respons.* 51. *num.* 37. *pagina* 184. cum Augelo, *in Summa*, *verbo Sepultura*, *num.* 5. & Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium annotatione* 52. §. *Vnico*, *num.* 1. cum Lauorio, *Variarum lucubrationum*, *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 1. & 6. Vbi in sequentia prorumpit.

2 Ampliatur secundò sententia, vt etiam Filiusfamilias possit sibi eligere Sepulturam, citat. *Can. Vnaquaque*, §. *Exemplo*, 13. *quæst.* 2. Imola, *in cap. Ex parte*, *de Restitutione spoliatorum*, *num.* 6. Cuman. *in L. Tam ij*, §. *Filiusfamilias*, *num.* 5. *ff. de Donationibus causa mortis*, dummodo sit pubes, & habeat liberum arbitrium, *cap.* 1. *de Sepulturis*, & *cap. Licet hoc*, *eod. tit.* & *lib.* 6. Molina, *de Iustitia*, & *Iure*, *tomo* 1. *tract.* 2. *disput.* 214. Layman. Theologus Moralis, *lib.* 3. *de Iustitia*, *tract.* 5. *cap.* 12. *quæst.* 3. *n.* 5. Et hoc etiamsi sit minor Viginti quinque annis. Imola, *loco citato*, *num.* 6. Belletus, *disquisition. Clericorum*, *part.* 1. *de Clerico debitore*, §. 3. *n.* 14. dummodo non sit minor quatuordecim. Quodque indubitatè procedit in Filio emancipato, dicit Cuman. *citato loco*, & alij, quos refert, & sequitur Medices, *loco citato*, (scilicet *de Sepulturis*,) 1. *parte*, *quæst.* 8. *num.* 19. Hactenus præfatus Ioann. Baptista Ventriglia.

3 Quoad partem primam, de facultate, cuilibet Fideli, prædito libero arbitrio, & pubertate, eligendi Sepulturam competente, probatur conclusio *primo*, ex *cap. Cum liberum sit*, *el* 6. *de Sepulturis*, vbi Alexander Papa Tertius, mandat compellere Monachos Sancti Vincentij Laudensis, qui violenter rapuerant corpus cuiusdam mulieris, quæ sibi elegerat Sepulturam in Monasterio Sancti Martini Laudunensis, vt ossa illius, & beneficia, quæ occasione Sepulturæ ipsius receperant, cum integritate Monachis Sancti Martini restituerent: & de cætero talia facere (ait Pontifex) non præsumant.

4 Probatur *secundò*, ex *cap. Licet pater*, *el* 4. *de Sepulturis*, *lib.* 6. Vbi Bonifacius Papa Octauus sic decernit. Licet pater Minores, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis proueniant eligere Sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit sepelire; hoc tamen non potest, vbi consuetudo huiusmodi non habetur, sed sunt cum suis maioribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi. Quamuis autem filiusfamilias, absque patris assensu, sibi possit eligere Sepulturam, pro anima tamen sua, præter ipsius assensum (nisi peculium castrense, aut quasi castrense habeat) aliquid iudicare non potest.

5 Hucusque in Decretali illa. Vbi Glossa *verbo Pubertatis*, assignat pro annis pubertatis mulieris, duodecim; & pro viri pubertate, quatuordecim. Et *verbo Sepulturam*, reddit rationem quare Filios sub patria potestate existens sibi valeat eligere Sepulturam, dicens. Quia electio refertur ad id tempus, quo solutus est à patria potestate. Idem dicit Pax Iordanus, *volum.* 2. *de Beneficiaria*, *lib.* 10. *tit.* 20. *num.* 304. Quam certe rationem tradit Hostiensis, *in cap. De vxore*, *n.* 4. *el* 7. *de Sepulturis*, ad probandum, Religiosum semper posse sibi eligere Sepulturam; quia scilicet actus ille eligendi, refertur in tempus habile, quo Religiosus, per mortem à iugo eximitur obedientiæ. Idem enim ait est, aliquid tempore habili, vel inhabili, dummodo effectus, ad tempus habile referatur. *L. Quod Sponsa*, *Cod. de Donationibus ante nuptias.* Et eandem reddit Ventriglia, *dicta annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ*, *num.* 7. vt etiam possit mulier eligere illam, adhuc eius viro viuente: cum electio (inquit) prædicta, ad eum statum pertineat, in quo mulier soluitur à Lege viri.

Ex *cap. Cum dilectus*, *el Final*, *de Successionibus ab intestato*, probare intendit Ioannes Ægidius Trullench, *loco citato*, conclusionem nostram; sed ni fallor ex illa Decretali, nulla prorsus probatio pro illa fieri potest: Quia nihil ibi de Sepultura, nec de eius agitur electione.

Tertiò probatur conclusio ratione ista. Quia electio Sepulturæ, pars est vltimæ voluntatis, cuius libertas auferri nequit. Glossa, *in cap. Animarum*, *verbo Prædictos*, *in Addit. el* 1. *de Sepulturis*, *lib* 6. ex *Codice de Sacrosanctis Ecclesiis*, *L.* 1. Ioannes Bapt. Ventriglia, *vbi proximè num.* 1. ex *Canone Vnaquaque*, §. *E contra Adam*, 13. *quæst* 2. *cap. Cum liberum*, *cap. Nos instituta*, & *cap. de Vxore*, *de Sepulturis.* Vnde Martin. Bonacina, *tom.* 2. *disputat.* 3. *quæst.* 2. *punct.* 3. *num.* 6. *versic. Secundò*, ait: electio Sepulturæ reuocari potest: cum naturam redoleat vltimæ voluntatis, quæ ambulatoria est vsque ad mortem. 6

Conclusio tamen nostra, duas patitur limitationes. *Prima* est respectu eorum, qui sunt à Iure prohibiti, ne Sepulturam eligere valeant. Ita limitant, & benè Moronus, *responso* 51. allegato, *n.* 38. cum Sebastiano de Medices, *de Sepulturis*, *quæst.* 8. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico*, *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 19. & *de Officio Parochi*, *cap.* 26 vbi refert Declarationem S. Congregationis Cardinalium, in vna Capuana, sub die 31. Martij, de Anno 1629. in Congregatione Sacrorum Rituum factam. Ita & Samuellius, *de Sepulturis*, *tract.* 1. *disputat.* 2. *controu.* 3. *conclus.* 4. cum Natta, *consil.* 432. *num.* 6. Cæsare de Grassis, *decis.* 1. *num.* 1. *de Sepulturis*, Zechio, *de Republica Ecclesiastica*, *cap.* 20. *de Parocho*, *num.* 17. *Fallentia* 2. Riccio, *part.* 4. *Praxis*, *decis.* 128. & 563. Belletto, *disquisition. Clericorum*, *part.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 3. *n.* 17. Vgolino, *de Officio Episcopi*, *cap.* 17. *num.* 2. Geminiano, *in cap. Licet*, §. *Quamuis*, *de Sepulturis*, *in* 6 & cum Cardinale Tuscho, *conclus.* 97. *n.* 5. *Litt. P.* 7

Secunda limitatio est, eorum respectu, qui sunt Ecclesiastica priuati Sepultura. Hanc tenent Moronus, cum Seb. Medices, *locis proximè redditis*, & Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium*, *annotat.* 52. §. *Vnico*, *num.* 21. Vbi reddit rationem. Quia scilicet Sepultura carens, frustratoriè illam eliget. Quinam autem priuati existant Sepultura Ecclesiastica, prolixè in secundo tomo huius operis, per totum differo. 8

Quoad secundam autem partem de loco Sepulturæ eligendæ, probatur conclusio, ex *capite* 1. *de Sepulturis*, ibi. Et sic demum vbicumque libitum fuerit, eliget Sepulturam. Et ex *cap. Cum quis*, *el* 2. *eod. tit. lib.* 6. Vbi sic Bonifacius Papa. Si quis antiqua dimissa, nouam (etiam in loco minus religioso) elegerit Sepulturam, electionem huiusmodi (licet Iura super hoc videantur esse diuersa) nequaquam volumus impugnari. 9

Pro coronide huius disquisitionis, recensere libuit Ioannem Baptist. Ventrigliam, *loco citato*, *numer.* 10. Sic ibi fatur. Electio Sepulturæ, adeò est exequenda, & sepeliendum corpus in Sepultura ele- 10

cta, vt Parochus non possit impedire illam, sub prætextu, quod sit extra Ecclesiam Parochialem. Quia liberum est vnicuique eligere Sepulturam in quacumque Ecclesia, relicta Parochia: quæ aliud non potest prætendere, nisi sua Iura. Est commune, & indubitatum. Hinc est Sacram Congregationem Rituum, procurante Domino Iosepho Natale, Canonico, Pœnitentiario Metropolitanæ Ecclesiæ Capuanæ, decreuisse Parochum loci Cassapullæ, Capuanæ Diœcesis, non posse prohibere Fundatori, & successoribus de prædicta familia de Natale, Ius Sepulturæ, in Ecclesia per ipsos de Natale ædificata, in loco prædicto, reseruata quarta funerali eidem Parocho. Immò si Parochus prædictus vocatus accedere, vel licentiam dare recuset, licitum esse sepelire corpora in dicta Ecclesia absque illius licentia S. Congregatio prædicta duabus Declarationibus, vna sub die 31. Martij, 1629. & altera sub die 22 Decembris eiusdem Anni 1629. Quas Declarationes vidi oculatim in forma authentica, cum tanquam vnus ex Visitatoribus interfui Visitationibus prædictæ Ecclesiæ. Illasque refert Alphonsus de Leon, *de Officio Capellani, part. 1. quæst. 2. sect. 1. num. 7. & 8.* Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, lib. 2. cap. 10. num. 22. & seq. Et in Summa Apostolicarum Decisionum, verbo Sepultura, n. 11.* Id etiamsi electio fiat in Ecclesia Regulari. Lauorius, *citato cap. 11. n. 22.* Hæc omnia Ventriglia.

DISQVISITIO II.

An electio Sepulturæ semel aut pluries facta reuocari possit quoties eligenti placuerit?

BREVIARIVM.

Iuramentum.

Si seruato iuramento, in salutem non vergat, sed in detrimentum animæ, non illud obligat. n. 5.

Quando post iuramentum factum noua causa orta est, non præuisa, tempore iuramenti, illud non obligat. n. 6. 7. 8.

Sepultura.

Electio Sepulturæ semel, aut sæpè facta, vsque ad finem vitæ reuocari potest. n. 1. 2. 3. 6.

Potest eligi in loco minus Religioso. n. 2.

Electio Sepulturæ pars est vltimæ voluntatis. n. 3.

In graui, & periculosa infirmitate facta, non censetur reuocata per conualescentiam, & posteriorem vitam longæuam. n. 9.

Reuocari non potest, si fuit vltroneo iuramento, aut voto firmata Sepulturæ electio. n. 4. 5.

Testamentum. Voluntas vlt.

Omnis actus vltimæ voluntatis, reuocabilis est. n. 3.

Per vltimam dispositionem, saltem tacitè, priores omnes reuocantur. n. 1.

Testamentum aut vltima voluntas, seu dispositio facta in graui, & periculosa infirmitate, per conualescentiam, & vitam longæuam reuocata non censetur. n. 9.

Pars est vltimæ voluntatis Sepulturæ electio. n. 3.

Votum.

Quod in animæ detrimentum vergit, non obligat. n. 5

Noua causa orta, non præuisa tempore voti, cessat voti obligatio. n. 6.

CONCLVSIO.

1 Electio Sepulturæ iam facta, vsque ad vitæ finem, benè ab eligente reuocari poterit, quoties illi benè visum fuerit.

Hanc tenent conclusionem Glossa, *in cap. Animarum, verbo eodem, el 1. de Sepulturis, lib. 6,* ibi. Quia licet elegerit quis Sepulturā in vno loco, potest postea eligere in alio. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiast. part. 2. lib. 2. cap. 10. n. 24.* cum Geminiano, *in cap. Licet, §. Quamuis, de Sepulturis in 6.* Cæsare de Grassis, *dec. 1. n. 5. de Sepulturis.* Ancharrano, *concil. 214. n. 5. & seqq.* Mario Antonio, *Variarum resolut. lib. 1. resolut. 212. casu 59. vers. Tertio.* Sebastiano Medices, *de Sepultur. par. 1. q. 8. n. 1.* Carolo Maranta, *Responsorum, tom. 2. respons. 14. n. 1.* Franc. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disp. 2. controuers. 1. concl. 16. pag. 50.* & Ioannes Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annot. 52. de Electione Sepulturæ, n. 31.* quo in loco addit, esse commune, & indubitatum, & quod fieri queat reuocatio non solum expressè, sed etiam tacitè per subsequutam electionem. Regulare enim est (ait) in causæ mortis actibus, vt secunda voluntas, reuocet primam. Docet accuratè Maranta, *loco citato, n. 4.* Ita Ventriglia.

2 *Primò* probatur conclusio, ex *cap. Cum quis, §. Si quis, el 2. de Sepulturis, lib. 6.* Vbi sic Bonifacius Papa Octauus decernens ait. Si quis antiqua dimissa, nouam (etiam in loco minus religioso) elegerit Sepulturam, electionem huiusmodi (licet Iura super hoc videantur esse diuersa) nullatenus volumus impugnari.

3 *Secundò* probatur ratione. Quia electio Sepulturæ, est pars vltimæ voluntatis. Ventriglia *vbi proximè,* cum Sebastiano Medices, *loco modo allegato,* & cum Maranta, *part. 2. Controuers. respons. 14. n. 5.* Martin. Bonacin. *tom. 2. disput. 3. q. 2. punct. 3. n. 6. versic. Secundò.* Sed omnis actus vltimæ voluntatis, ex natura sua est reuocabilis. Ventriglia, Bonacina, ac Maranta, *n. 3.* Ergo electio Sepulturæ validè reuocari potest, toties, quoties voluerit eligens, vsque ad vitæ vltimum.

4 Limitanda tamen est resolutio, in casu, quo electio, motu proprio, & non ad alterius suggestionem, iuramento fuerit, aut voto firmata. Tunc enim ratione voti, aut iuramenti Sepulturæ electio reuocari nequit. Ita Ventriglia *dicta annot. 52. n. 32.* cum Genuensi, *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 76. n. 15. in Annot.* Cæsare de Grassis, *decis. 2. de Sepulturis, n. 12.* & Maranta, *loco proximè recensito, n. 7.* Vbi affirmate ait, quod si quis donauerit aliquid Ecclesiæ, & in eodem instrumento donationis elegerit in eadem Ecclesia Sepulturam, iuramentum appositum in dicto contractu, confirmat tantum donationem, non verò se extendit ad electionem. Quod verum saltem est, si aliud non exprimatur.

5 Hæc certè limitatio probatur ex *cap. Si verò, el 8. de Iureiurando,* in quo sic Alexander Papa Tertius decernit. Duximus tibi respondendum, quod non est tutum quemlibet contra iuramentum suum venire, nisi talis sit, quod seruatum vergat in interitum salutis æternæ; nec Nos alicui date materiam volumus, veniendi contra iuramentum proprium ne authores periurij videamur. Hæc Alexander.

Quæ tamen limitatio non procedit quando post iuramentum, aut votum, noua causa orta est, non præuisa tempore voti, aut iuramenti. Quia tunc non obstante iuramento, aut voto, electio Sepulturæ

turæ iuramento, aut voto prius firmata, ex dicta superueniente causa infirmatur; Vnde benè reuocari valet, vti benè Ventriglia, *annotat.* 5 2. *citata, n.* 23. cum Laoorio, *Variarum Lucubrationum, tit,* 2. *cap.* 11. *unm.*4. & Sebastiano Medices, *de Sepulturis, quest.*15. *num.finali,* Vbi exemplificat casum, si quis efficiatur Religiosus, aut Episcopus creetur post electionem Sepulturæ, iuramento, aut voto firmatam.

Idem dicit Samuellius, nonnihil addens. Ita enim fatur. Quilibet motu proprio, cum voto, & iuramento sibi Sepulturam eligere valet nouam, antiqua relicta, etiam in loco minus religioso. *Extra, de Sepulturis, cap. Cum quis.* Et sic facta electione Sepulturæ tenetur deinde seruare huiusmodi votum, seu iuramentum; nisi aliàs sit factus Episcopus, aut Regularis, vel talis Sepulturæ locus sit quasi dissipatus, & huiusmodi. *cap. Inter, de Religiosis Domibus.* Hæc Samuellius, *loco suprà allegato* cum Syluestro, *verbo Sepultura, n.*5. *& verbo Excommunicatio* 7. *num.*49. §.16. citante Archidiaconum, & cum Lauorio, *dict. tit. & cap. num.*16. & Lapo, *allegat.*59.

7 Firmatur limitatio, *ex cap. Quemadmodum, el* » 25. *de Iureiurando,* ibi: Sed pro fornicatione, quam » postea perpetraret, eam dimittere posset; non ob» stante huiusmodi iuramento: quoniam in eo talis » erat subintelligenda conditio: si videlicet in Legem » coniugij illa non peccaret. Vbi Glossa, *verbo Conditio,* ait. Nota, quod plerumque intelliguntur conditiones in iuramentis, vt hæc: *Si placet Papæ:* vt *suprà eodem, Venientes.* Item hæc. *Si Deo placuerit.* 22. *quest.*2. *Beatus,* §.1. Item hæc: *Si res in eodem statu permanserit.* 22 *quest.*2. *Ne quis, ff. de Solutionibus. Cum quis.* Has, & alias recenset conditiones Glossa, in iuramentis subintellectas.

8 Firmatur etiam ex *cap. Ad nostram, el* 20. *de Iureiurando,* vbi decernitur ab Innocentio Papa Tertio, iurantem non repetere vsuras, posse ex noua caosa superueniente illas repetere. v.gr. si Vsurarius creditor in testamento hæredi iniunxerit obligationem restituendi vsuras à seipso perceptas.

9 Dubium occurrit, hic opportunè dissoluendum. An scilicet, censeatur reuocata electio Sepulturæ, in infirmitate facta, si conualescat ægrotus, & post longum decedat tempus.

Respondeo, non censeri reuocatam. Ratio fundamentalis est: Quia non censetur mutata voluntas. Et probatur à simili de Testamento facto, in existimato mortis articulo: quod certè, ex eo, quod conualuerit testator, & postea multis transactis annis moriatur, non censetur reuocatum, infirmatum, vti benè Ioann. Baptist. Ventriglia *in allegata annot.* 52. *num.*34. *ex L. finali,* & ibi Bald. & DD. *ff. de Hæredibus instituendis, cap. Licet, de Procuratoribus, lib.*6. cum Mantica, *de coniecturis vltimarum voluntatum, lib.*12. *tit.*1. *num.*2. Quare, qui in graui infirmitate sibi Sepulturam eligit, & post longum tempus, ex alia decedat infirmitate, morietur cum electione Sepulturæ. Quia illa semel facta, reuocata non præsomitur. Ita præfatos D. cum Belletto, *Disquisitionum Clericorum, part.*1. *de Clerico debitore,* §.3. *num.*29.

10 Et quidem argumentum factum, à Testamento, ad electionem Sepulturæ, benè valet: quia electio Sepulturæ, est eiusdem qualitatis cum Testamento, cum sit pars vltimæ voluntatis, vti vidimus *num.* 3. argumentum autem de maiori ad minus affirmatiuè factum, valet quando maius, & minus sunt eiusdem qualitatis, vt cum Cardinali Tuscho, *practicarum conclusionum, tom.*1. *Litt. A. concl.* 501. *n.*10. tenet August. Barbosa, *tract. Locorum argumentorum communium Iuris, loco* 66. *verbo à Maiori. num.*4. Ergo si tenet, & valet Testamentum factum, pluribus ab hinc annis, in infirmitate finali existimata, & mortali, ab eo, qui conualuit, & nouissimè, hodierna decedit die, tenebit, valida erit electio Sepulturæ ab illo facta, vel ab alio, si post longum moriatur tempus illa non reuocata.

DISQVISITIO III.

An qui sumpsit Fideicommissum, Maioratum, aut donationem, se obligans cum iuramento, ad eligendam Sepulturam, secundùm Testatoris, vel donatoris voluntatem, teneatur ad obseruantiam huius electionis?

BREVIARIVM.

Donatio. Donatarius. Donator.

Quascumque conditiones honestas, sibi benè visas, potest Donator in donatione apponere, & illas adimplere tenetur donatarius, donationem acceptans. n.4.

Hæres.

Liber est ad acceptandum, vel non acceptandum hæreditatem n.4.

Iuramentum.

Strictissimum iniungit vinculum ad exequendum promissum. n. 2.

Semper seruari debet, nisi seruatum in interitum vergat salutis æternæ. n. 3.

Amplia, etiamsi metu iniusto extortum sit, dummodo de re licita, & factum sit, animo se obligandi. n. 3.

Obligat ad vsuras soluendas. n. 2.

Si iurem viarum grassatori, illi aliquarum pecuniarum summam soluere, & relaxationem iuramenti, ab illam potente facere, non obtineam, sub periurij reatu, illam soluere compellor. n. 3.

A iuramento, metu extorto, absoluit Ecclesia. n. 3.

Iure naturæ efficere tenemur, vt verum, quod iuramus sit. n. 3.

Sepulchra. Sepultura.

Fideicomissarius, & donatarius, sub iuramento promittens eligere Sepulturam, illam tenetur eligere, sub duplici vinculo; iustitiæ, scilicet, & Religionis. n. 1. 3. & 4.

Vsura.

Prohibita est vsura Iure diuino, & humano n. 2.

Solui non debeo vsura, nisi qui sese sub iuramento ad illam soluendam obligauerit: quo in casu ad illius solutionem compelli potest n. 2.

Post solutionem tamen vsurarum, cogendus est vsurarius ad illas restituendas, etiam per censuras. n. 2.

CONCLVSIO.

Fideicommissarij, & donatarij, qui se cum iuramento obligarunt ad Sepulturam eligendam secundùm testatoris, aut donatoris voluntatem, te- 1

nentur ad huiusmodi electionē, & illius obseruantiā.

Hæc conclusio certa est, & manifesta. Illam renent Ioann. Ægidius Trullench, *tom 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub 5. num. 11.* cum Aloysio Riccio, *in Praxi fori Ecclesiastici, resolut. 293. partis quarta*, & Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 2. controuers. 1. conclus. 17. pag. 50.* cum Molioa *de Primogenit. lib. 1. cap. 24. num. 40.* Lauorio, *Variarum Lucubrationum, tit a cap. 11 num.* Gratiano, *disceptation. forensium, cap. 210. num. 19* & aliis.

2 Quod certa sit, & vera conclusio, ex quo fuit iuramento firmata, patet ex eo, quod obligatio iuramento firmata, strictissimum vinculum iniungit ad exequendum promissum, illam cootraheoti. Glossa, *in cap. Ad nostram, verbo Repeterent, el 2. & 20. de Iureiurando*, ibi: Sed si iurauerit soluere (vsuras scilicet,) nec repetere, &c. Apertè decernitur ab Alexandro Papa Tertio, *in cap. Debitores, el 6. eodem titulo*, io hunc modum. Debitores ad soluendas vsuras, in quibus se obligauerant, cogi non debent. Si verò de ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt Domino reddere iuramentum. Et cum vsuræ solutæ fueriot, creditores ad eas restituendas sunt Ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.

Hæc io textn illius Decretalis. In eius Summa sic habetur. Qui se obligauit ad vsuras soluendas, soluere non cogitur, nisi iurauerit: quo casu cogitur; sed teperit. Et in casus formasiooe, sic lego. Aliquis promisit soluere vsuras, cum vsuræ inhibitæ sint in Iure Canonico, & Diuino. Quærebatur, vtrum ille sit compellendus ad illas soluendas? Et respondetur, quod non debet compelli ad hoc. Si verò iurauit soluere, tunc propter iuramentum, debet compelli. Et Bernardus ibi inquit. Nota, quod secundùm Canones, obligatio vsurarum non tenet, sed iuramentum super hoc factum, tenet, & debet seruari. Glossa item, *verbo Cogi non debent*, sic fatur. Quia nulla fuit obligatio de Iure Diuino, siue Canonico; tamen iuramentum super hoc factum, est seruandum.

3 Idem Alexander Tertius, *in cap. Si verò, el 8. de Iureiurando*, ita decernit. Si verò aliquis, quemquam grauissimo metu sub religione iuramenti suum Ius refutare coegerit, ipsumque sibi retinuerit: Quia Nos consulere voluisti an alter eorum, vel neuter id habere debeat. Duximus tibi respondendum, quod non est tutum quemlibet contra iuramentum suum venire, nisi tale sit quod seruatum vergat in interitum salutis æternæ, Nec Nos alteri dare materiam volumus veniendi contra iuramentum proprium; ne Authores periurij videamur. Verum aliquando in Romaoa Ecclesia à pluribus prædecessoribus nostris factum esse recolitur, quod Clerici, qui coacti ministerium Ecclesiæ abiurarunt, de iuramento, absolutionis beneficium meruerunt: & ad coercendam iniquitatem eorum, qui Ecclesiasticos viros ad præstandum illud compulerant, permissi sunt in eadem Ecclesia ministrare.

Hæc omnia in Decretali illa. Cuius Summa, seu Epigraphe, & Titulus talis est. Si iuramentum per metum extortum seruari potest, sine interitu salutis æternæ, seruandum est: Ecclesia tamen Romana consueuit à tali iuramento absoluere. Plura ad rem, in Glossa lego. Sub casus formationem, hæc generalis traditur regula: quod iuramentum semper est seruandum, dummodo in obseruatiooe ipsius periculum aoimæ vergat. Quæ quidem satis textui conformis apparet.

Vnde communis Doctorum sententia tenet, iuramentum promissorium, graui extortum metu, etiamsi iniustè, obligare, modo de re licita sit factum, & animo se obligandi. Quia iure naturæ efficere tenemur, vt verum sit, quod iurauimus, ne Deum falsi faciamus testem. Quare si mihi viarum grassatores occurrunt, & pro redimenda propria vita, certam nummorum quantitatem, puta quinquaginta aureos, eis cum iuramento promitto, illam soluere, sub periurij crimine, teneor, si iuramenti absolutionem, siue relaxationem non obtineo, ab eo, qui ipsum iuramentum relaxare queat. Ita Eligius Bassæus, *tom. 1. verbo Iuramentum II. num. 5.* cum Paulo Layman. *lib. 4. tract. 3. cap. 7. num. 2.* Syluio, *2. 2. quæst. 89. artic. 7. quæsito 1.* & cum aliis. Herioannus Busembaum, *in Medulla Theologia, libro 3. tract. 2. cap. 2. versic. Obligarie probabiliter*, cum Martino Becano, *2. 2. quæst. 89.* Latè, & fundamentaliter ipse Becanus, *de Iustitia, & Iure, sub dicta quæst. 89. quæst. 5. fol. mihi* 800. Si ergo ex iuramento de soluendis vsuris, Iure Canonico & Diuino prohibitis, & de extorto metu graui, & illicitè, & iniustè obligatio nascitur, à fortiori nascetur ex licito, & spontaneo contractu, quo qui Fideicommissum, Maioratum, aut donationem sumpsit, se obligans cum iuramento ad eligendam Sepulturam secundùm Testatoris, aut donatoris voluntatem.

Et non solùm tenetur illam eligere sub iuramenti religione, & vinculo, sed ratione iustitiæ, & rei acceptæ, quia res cum suo onere transit. Samuellius, *loco iam reddito*, ex *L. Menius, & L. Qui haredi, ff. de Conditionib institutionum*, & sibi imputare debet, quod se cum ea obligauerit conditione. Quocirca idem Samuellius *tract. 1. disputat. 6. controuer. 10. conclus 4.* ait. Testator etiam neqoit pro suo hærede, quem vniuersalem instituit licitè, ac validè Sepulturam eligere, quamuis eum possit obligare ad illam (eligendam scilicet,) quia est in potestate hæredis, acceptare, vel non acceptare hæreditatem sub tali conditione, vt eligat Sepulturam in hoc vel illo loco: & obligatio facta, omnino tenet. *L. 1. ff. ad Trebellianum.* Ita ille. 4

Cui certè doctrinæ consonat Trullench *vbi suprà*. Ibi enim ait cum Riccio, quod accipiens Fideicommissum, Maioratum, aut donatiooem, & adstringens se cum iuramento ad eligendam Sepulturam, secundùm voluntatem Testatoris, tenetur ad illius obseruantiam, quasi imputandum sit ei, qui se cum illa conditione obligauit. Quia transit cum suo onere, & potest donator in traditione suæ rei, apponere conditiones, & pacta honesta, quæ sunt implenda per successorem. Ita Speculator, *in §. Compendiosè, num. 26. de Instrumem. edit. & in tit. de Sepulturis, n. 6.* Hostiensis, quem sequitur Angelus, *verbo Sepultura, n. 40.* & conclusum fuit in Rota, teste Riccio, *suprà*. Hactenos Ægidios Trullench. Et benè quidem: quia contractus, ex conuentione Legem accipiunt. D. Ioannes Montero, & Spinosa, *in allegatione Iuris pro Cœnobio Hyrachensi, contra Villam de Mendauia*, in causa quadam, super caducitate, & commisso termini, Vulgo dicti *de Mendalanieja*, ex *L. 1. §. Si conueniat, ff depositi, & L. Contract. 9 ff. de Regulis Iuris.*

DISQVISITIO IV.

An exequi debeat illius voluntas, qui elegit se nullam habere Sepulturam Ecclesiasticam, sed vel in mare, aut fluuium proijci, vel insepultum in campo sub dio relinqui, vel sepultum quidem?

BREVIARIVM.

Sepulchra. Sepultura. Sepelire.

Voluntas Catholici eligentis non sepeliri, aut Sepulturam non sacram, exequi non debet. n. 1.

Errauit D. Marcellinus Papa, qui ob idolatriam à se commissam, voluit in pœnam illius non sepeliri: & excommunicauit eos, qui ipsummet tumulassent. n. 3.

Hæres, qui testatorem congruè tumulat contra illius præceptum, & voluntatem eligentis non sepeliri, nullam pœnam, à Testatore inflictam ob illud facinus, incurrit. n. 2. 3.

Non debet exequi voluntas mandatis, ne corpus suum sepeliatur, nisi cum vna candela, aut vt tumuletur cum tubis, &c. n. 2.

CONCLVSIO.

1 NVllo modo est attendenda voluntas Catholici Ecclesiasticæ Sepulturæ capacis, eligentis non habere illam, sed profanam tantum, aut insepultum relinqui sub dio in campo, aut in mare, seu in fluuium proiici.

Hanc conclusionem tenent Glossa, *in can. Nunc autem, verbo Marcellinus*, 21. *distinct.* el 8. D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit.* 10. *cap.* 5. *de Sepulturis, in principio.* Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst.* 5. vbi recolit factum D. Marcellini, & sententiam Glossæ mox recensendam. Dominicus Bannez, 2. 2. *quæst.* 32. *artic.* 2. Gregorius de Valentia, *ibidem, disputat.* 3. *quæst.* 2. & Lauorius, *variarum Lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 16. *num.* 18. & 19. Salizetus, *in L.* 5. *num.* 2. *Cod. de his, qua pœna nomiae.* Angelus, Armilla, Rosella, & Tabiena, *in suis Summis, verbo Sepultura*; & Hostiensis, *in Summa, verbo eodem*, quos refert, & sequitur Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 2. *controuer.* 1. *conclus.* 18. & *disputat.* 6. *controuer.* 15. *conclus.* 8. *pag.* 300. & *conclus.* 11. Tenet etiam Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. §. *vnico de Electione Sepultura, num.* 46. in sequentia prorumpens.

2 Nota extra textum, in hac materia electionis Sepulturæ, quod eligens, & mandans corpus suum non sepeliri, non est obediendum, nec hæres incidit in aliquam pœnam, si eum congruè sepeliri faciat. Doctores *in L. Quidam in suo, ff. de Conditionibus institutionum.* Antonius de Butrio, *in Rubrica de Sepulturis. num.* 1. Lauorius, *citato loco* (scilicet *Variarum Lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 11.) *n.* 29. Quod ampliatur, vt si quis eligens mandauit corpus suum poni in vna storea, sine panno, ipsumque sepeliri cum vna candela, priuans hæredem hæreditate, si contra faceret, adhuc non est audiendus: & hæres, qui eum sepeliuit honorificè, iuxta suæ conditionis statum, non venit priuandus hæreditate. Quia tales volontates, tanquam ineptæ circa Sepulturam non sunt seruandæ. *L. Seruo, §. fin. ff. de Legatis* 1. Paulus, *in dictam Legem Quidam in suo, num.* 3. Vbi testatur non fuisse seruatam dispositionem cuiusdam Doctoris Paduani, qui mandauerat, quod corpus suum portaretur cum tubis, & torneis ad Ecclesiam, vtque fierent nuptiæ, & vxor indueretur pannis rubeis, aliàs priuaretur hæreditate. Hæc omnia Ventriglia, cui consonat Samuellius, *dicta controuer.* 15. *conclus.* 10. Vbi sic fatur.

Testator, si purpura se indutum sepeliri mandauerit, illius hæres, absque pœnę alicuius periculo, poterit talem voluntatem reiicere, vt est textus *in L. Seruo alieno, §. final. ff. de Legatis.* Pari etiam modo dicendum est de illo, qui gemmas secum recondi mandauit. *L. Non oportet, n.* 1. *Cod. de his, quibus vt indignis.* Et horum est adæquata ratio: quia immoderatæ, & ineptæ Testantium voluntates, sunt reiiciendæ. Ista Samuellius. Glossa autem præallegata, quæ sequuntur verba profert, loquens de sententia, quam Papa Marcellinus contra se pronunciauit, in pœnam idololatriæ, quam admiserat, thura idolis offerendo, & contra illos, qui suum cadauer sepelirent, excommunicationis mucrone ipsos feriendo. Sed videtur (inquit) quod hæc sententia, quæ præcepit non sepeliri corpus suum, contineat errorem, vndè nulla deberet esse, *vt extra, de sententia excommunicationis, cap. Per tuas.* Si quis enim præcipiat, quod corpus suum non sepeliatur, hoc præceptum non est adimplendum, vt *ff. de Conditionibus institutionum, Quidam.* Hactenus Glossa. 3

DISQVISITIO V.

An possit quis eligere, in alieno sepeliri Sepulchro?

BREVIARIVM.

Axioma.

Quod nostrum est, absque facto nostro auferri non potest. n. 2.

Dominium. Dominus.

Locorum sacrorum, & religiosorum, nullus priuatus habet dominium directum. n. 4.

Inuito vsufructuario, res Dominus directus, & proprietatis, illa vti non potest. n. 2.

Sepulchra.

Alienam Sepulturam sibi eligere nemo potest nisi de consensu habentis illius vsum. n. 2. 3. 4. 7.

Qui habet dominium vsus Sepultura, potest impedire quod sine eius licentia in illa tumuletur. n. 1. 2. 3.

Dominium proprietatis Sepultura, nulla priuata habet persona. n. 4.

Sepultura Patronus, non est Parochus, neque Conuentus Regularium, in quorũ Ecclesia illa existit. n. 2.

Sepelire non potest Parochus, neque possunt Regulares aliquem in aliena Sepultura. n. 2.

Limita in casu necessitatis. n. 1. 2.

Limitant alij, in casu extinctionis familia. n. 2.

CONCLVSIO.

1 NEmo potest, si desit consensus habentis Dominium vtile Sepulturæ, illam sibi eligere.

Hanc tenent conclusionem. Ioannes Batista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, num. 3.* & Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 1. Conclus. 5. pag.* 224. vbi ita ait. In Sepultura aliena, illius Patrono contradicente, nemo sepeliri potest, licet Parochus, cum Domini Episcopi venia, & in casu necessitatis, aliquando hoc permittere posset. Allegat Abbatem, *in cap. penult. de Sepulturis, num. 5.* Romanum, *in singulari* 692. & Lauotium, *tomo 1. variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 11. num* 38.

2 Ioannis Bapt. Ventrigliæ doctrinam, ad amussim reddo. Huiusmodi illa est. Sed hic aduerte, quod si quis eligat sepeliri extra patriam, vel etiam in patria, sed in alieno Sepulchro, non debet ibi sepeliri, nisi consentientibus Patronis Sepulchri. Quia, *quod nostrum est* (axioma Iuris est, de quo augustinus Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate* 163. *n.* 2. cum Menochio, *consilio* 161. *n.* 19. *& consil.* 296 *n.* 10. *& consil* 477. *n.* 7. & Melchior Phœbus, *tom. 1. decis.* 28. *num.* 12) *absque facto nostro auferri a nobis non potest. L. Id quod nostrum, ff. de Regulis Iuris.* Notat Sebastianus Medices, *de Sepulturis cap. 9. n. 4.* Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, lib 2. cap.* 10. & in hac materia non dicitur Patronus Rector Ecclesiæ, vel Superior Regularis, sed ille, cui per Rectorem, vel Regulares facta est concessio Sepulturæ. Vnde, in supradicto casu, prædictus Patronus, vel eius successores sunt requirendi pro licentia prædicta: sine qua Rector, vel Regulares in prædictis, aliquem sepelire non possunt. Et hoc de Iure est, quod in fundo, in quo quis habet vsum, non potest Dominus inhabitare inuito vsufructuario. *L. Si haret, §. fin. ff. de vsufructu, & habitatione.* Hactenus Ventriglia, qui duas, loco citato affert limitationes. *Prima* est, si Patroni essent extincti. *Secunda*, si fieret necessitatis causa. In vtroque enim casu, ait, potest concedi vsus Sepulturæ vnius, alteri extraneo. De quibus ego ipse, *supra, Tract. 4. Disquisit. 1. num* 1. 7. 8. *&* 9. Et de secunda, Samuellius, *loco proximè recensito.*

3 Ratio fundamentalis nostræ conclusionis est. Quia, qui habet dominium vsus Sepulchrorum, impedire potest, ne in ea aliquis sine ipsius licentia tumuletur. Panormitanus Abbas, *in cap. Abolenda, num. 5. et 13. de Sepulturis ex L. 2. §. vsumfructum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Martinus Rauauit, *in Enchirid. notab.* 240. Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de simonia, inquisitione 1. n.* 84. Aug. Barbosa, *de Officio & potestate Parochi, part. 3. c. 26. n* 12. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 14. conclus.* 15. Et dare potest licentiam, vt in ea alij sepeliantur. Rota, in vna Burgensi Sanctæ Dorotheæ, *sub die 13. mensis Februarij, de Anno* 1579. coram Hippolyto Aldobrandino, postea ad D. Petri Sedem assumpto, Clemente Octauo nuncupato. In alia Calagurritana de Anuario, *die 12. Decembris de Anno* 1603. coram Alexandro Ludouisio, dicto Gregorio XV. postquam eandem ascendit supremam Cathedram. Et in alia Calagurritana Sepulturæ, 17. *Maij* 1606, coram Coccino Decano, *la* 291. *pag. mihi* 425. Ergo nemo potest eligere alienam Sepulturam, nisi de consensu habentis illius dominium vtile.

4 Nostram illustrat rationem Dominus Eminentissimus Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *vbi proximè*, sic inquirens, & respondens. Sed quæritur nunc, an in Cœmeterio, vel Ecclesia, possit Laicus habere Sepulturam, vel ius sepeliendi? Dicit Hostiensis, & Gofredus quod non, respectu proprietatis: quia, vt dixi, loca sacra, & religiosa non possunt esse in dominio alicuius, sed quoad vsum potest habere, vt ibi ipsi, & sui sepeliantur, nec eis inuitis, potest extraneus ibi sepeliri. *L. 2 § vsumfructum.*

5 Sed obiicies contra conclusionem nostram caput primum de Sepulturis, in quo decernitur sic à Leone Papa Tertio. Nos instituta Maiorum Patrum considerantes, statuimus vnumquemque, in Maiorum suorum Sepulchris iacere, vt Patriarcharum exitus docet. Nulli tamen negamus, propriam eligere Sepulturam, & etiam alienam: Dominus enim, & Magister alienam elegit vt propriam.

6 Hæc tamen Decretalis nobis nullatenus aduersatur. *Primò*, quia licet Dominus, & Magister, Christus Iesus elegerit Sepulturam alienam, non tamen inuito illius Domino, immo potius Iosepho ab Arimathæa illud ipsi Christo offerente, & alias funeris expensas insumente Sic enim testatur. Euangelista, & Apostolus eius Matthæus, *cap. 27. versic.* 58 59. *&* 60. Hic accessit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore, Ioseph inuoluit illud in sindone munda. Et posuit illud in monumento suo nouo, quod exciderat in petra. Et aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti, & abiit. Hæc D. Matthæus, cui consonat D. Marcus, *c. 15. versic.* 46. ibi. Ioseph autem mercatus sindonem, & deponens eum inuoluit sindone, & posuit in monumento, quod erat excisum de petra: & aduoluit lapidem ad ostium monumenti. Lucas etiam *c. 23. versic.* 53. Et Abbas *cap. 1. de Sepult. n.* 1. ait. Ioseph consequitur, &c.

7 *Secundò* nobis non aduersatur Decretalis. Quia intelligi illa potest, vt possit quilibet Sepulturam in aliena eligere Parochia, vt non obscurè docet ibi Glossa, *verbo Alienam*, dicens. Alienam elegit: quia natus in Bathleem, nutritus in Nazareth, Sepultus fuit in Hierusalem in Sepulchro Ioseph. Et disertis verbis Augustinus Barbosa *ibidem n.* 5. Collige (inquit) ex textu quemlibet alienam Sepulturam eligere posse: intellige alterius Ecclesiæ, quam eius Parochiæ, vt bene interpretatur Lauotius *dicto cap.* 11. *n.* 35. vbi subdit, verba relata, intelligenda non esse respectu Sepulchri familiæ, seu hæreditarij, aut alterius proprij particularis, sed respectu Rectoris Ecclesiæ, quo inuito quilibet etiam non suus Parochianus, in eius Ecclesia, etiamsi esset diuersæ Diœcesis, dummodo commodè portari, & sepeliri valeat, eligere potest.

8 Hæc omnia Barbosa, quo citato, *de Officio Parochi, cap. 26. num.* 20. & Lauotio, *Variarum Lucubrationum tit. 2. cap. 11. num.* 35. ac communi Doctorum *in dictum cap. Nos instituta*, ita fatur Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers. 1. conclus.* 4. Sepulturam alienam quis valet eligere inuito Parocho, etiam non suus Parochianus, in illa Ecclesia, licet sit diuersæ Diœcesis, & dummodo commodè transferri, ac sepeliri possit, sanè eligere de iure valet.

DVBIVM

DVBIVM VNICVM.

An qui decessit, facta electione alieni Sepulchri, dicatur decessisse absque electione, si Sepulchri Dominus, nolit assensum præstare?

BREVIARIVM.

Sepulchra.

Electio aliena Sepulturæ nulla est, non assentiente illius Patrono: & si alia non electa quis decedat, intestatus quoad Sepulturam decedet. n.1.

Effectum tamen habebit electio, si in casu necessitatis dispenset Prælatus, aut Rector. n.1. 2.& 3.

In necessitatis casu, possunt dispensare Episcopus, Prælatus Regularis, & Rector Ecclesiæ, vt quis in alieno tumuletur Sepulchro, inuito illius Patrono, & Domino. n.1.

CONCLVSIO.

1 QVi decessit, facta electione alieni Sepulchri, si illius Dominus non consentiat, intestatus quoad Sepulturam dici debet, si aliam non elegerit.

Ita docent Abbas Panormitanus, *in cap. Abolenda, num.5. de Sepulturis, ex L.2.§. vsumfructum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum* & Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico*, vt in sequentia prorumpit. Respondetur, sine dubio prædictum diei decessisse sine electione Sepulturæ, stante prædicto dissensu. Nam idem est aliquid non esse factum, & nulliter factum: & quod nulliter factum est, iudicatur non factum: argumento eorum, quæ habentur *in L.4 §. Condemnatum, ff de re iudicata.* Parisius, *consil.95. num.11. lib.1.* Contrarium dicendum esset (adnotanda venit, & menti tenenda hæc limitatio, pro dubij nostri vera resolutione, adæquata quidem, seu si mauis, pro illius explicatione,) si accederet Episcopi, vel Rectoris Ecclesiæ dispensatio, qui possunt illam concedere in casu necessitatis, etiam inuito Patrono Sepulturæ. Docet Bonacina, *tomo 2. de Contractibus, disp.3 quæst.21. punct.3. n.4.* Hæc Ventriglia.

2 Quod prælatus tam sæcularis, quàm Regularis, & Parochus possint, in casu necessitatis, velit, nolitve Sepulchri Dominus, illud extraneo concedere, dixi *supra, tract.4. disquis.3. num.7. & sequentibus.*

3 Quocirca Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.5. controuers.1. conclus.5.* pag. 224. ait. In sepultura aliena, illius Patrono contradicente, nemo sepeliri potest, licet Parochus, cum Domini Episcopi venia, & in casu necessitatis, aliquando hoc permittere posset. Et id quod in capite primo de Sepulturis dicitur, quod possit aliena Sepultura eligi, est sane intelligendum de alterius Sepultura Ecclesiæ, quàm suæ Parochiæ, vt nuper diximus. Hactenus Pater Samuellius, qui allegat Romanum, *in singular.* 692. & Lauorium, *tomo 1. variarum Lucubrationum, titulo 2. c.11. numero* 38.

DISQVISITIO VI.

An electio Sepulturæ ab inducto facta, cum iuramento, voto, aut promissione, licita sit, & valida?

BREVIARIVM.

Axioma.

Clausula posita in quacumque parte dispositionis, ad omnia in illa contenta refertur. n.10. *Si tamen omnium eadem sit ratio.*

Clausula: Io virtute sanctæ obedientiæ. *Idem impertat, ac sub pœna peccati mortalis inobedientia.* n. 6.

Clausula: sub interminatione maledictionis æternæ *idem, ac sub pœna æterna, peccato mortali debita, importat.* n.7.

Clausula: Districtæ præcipimus, *aut* prohibemus; *inducit etiam pœnam peccati lethalis.* n.7.

Excommunicatio.

Excommunicatio Papæ reseruata, lata est contra Clericos, & Religiosos inducentes scienter, aut cum ingenti temeritate, ad eligendam cum iuramento, voto, aut promissione Sepulturam in Ecclesiis suis, aut ad illam non mutandam. n.9,& 10.

Non comprehendit Nouitios. n.13.

An Fratres Laicos. n.12.

Non ligat Clericos, nec Religiosos inducentes ad electionem in aliena Ecclesia, cum iuramento, &c. n.17.

Neque inducentes ad eligendam Sepulturam in propria, dummodo non inducant ad iurandum, vouendum, aut promittendum. n.15.

Neque ligat inducentes ad iurandum vouendum, &c. si effectus iuramenti, voti, aut promissionis non sequitur. Hoc est, si inductus non iurat, vouet, aut promittit. n.16.

Interdictum.

Qui præsumpserint, Cleri, aut Religiosi in Ecclesiis, aut Cœmeteriis suis sepelire, quos induxerant ad eligendas cum iuramento, voto, aut promissione Sepulturas in illis, si intra decendium corpora, & omnia, quæ occasione Sepulturæ eorum receperant, non restituunt, supponuntur interdicto, Ecclesia, & Cœmeteria, in quibus illa fuerant tumulata. n. 5.

Nouitij.

In materia pœnali, non veniunt Nouitij nomine Religiosorum. n.13.

Non obligantur per se & directè sub culpa aut pœna ad vota Religionis, nec ad obseruantias Regulares. n. 14.

Casus à Prælato Regulari reseruati, Nouitios non afficiunt. n. 13.

Obedientia.

Inobedientia peccatum, grauissimum est. n. 6.

Depositionis pœna, à Canone, inobedienti infligitur. n. 6.

Religiosi.

Alij Laici sunt, alij Clerici ad chorum deputati n. 12.

Sepul

Sepulchra.

Nulla est, & illicita Sepultura electio, si fiat cum iuramento, voto, aut promissione ab eo, quem ad electionem cum iuramento, &c. induxerant Clerici, aut Religiosi Ecclesia electa. n. 1.

Qui sic elegit, incapax factus est, aliam eligendi. n. 4.

Mortaliter peccant Clerici, & Religiosi inducentes ad electionem cum iuramento, in propria inducentium Ecclesia. n. 2. & 3.

Excommunicationique Papa reseruata subijciuntur. n. 9. *Dummodò scienter, aut cum ingenti id fecerint temeritate.* n. 10.

Si præsumpserint sic inductos in suis Ecclesiis sepelire, tenentur intra decendium restituere corpora, & omnia, quæ ratione sepulturæ receperint; aliàs Ecclesia, aut Cœmeteria in quibus fuerint tumulata, interdicto subiicientur. n. 5.

Prohibitum etiam est Clericis, & Religiosis, ne inducant ad non mutandam sepulturam iam in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis electam. n. 3.

Prædicta non procedunt, quando Nouitij inducunt. n. 13. *Neque quando Laici Sæculares, etiam Oeconomi Ecclesiarum,* n. 11.

CONCLVSIO.

1 NVlla est, & inualida electio Sepulturæ facta cum iuramento, voto, aut promissione, ab inducto per Clericum, aut Religiosum eiusdem Ecclesiæ, vt illam faceret cum iuramento, voto, aut promissione.

2 Ita docent Glossa, *in cap. Animarum, sub initium, in Additione,* ibi. Not. Si quis induxerit aliquem ad vouendum, iurandum vel promittendum, vt eligeret Sepulturam in tali loco, non valet electio. Et ibi. Nota.... quod veniens contra istam Constitutionem, peccat mortaliter. Barbosa, *in idem caput Animarum, num. 1. el 1. de Sepulturis lib. 6. & in cap. Pactum, num. 3. el 1. de Pactis, eodem libro,* cum Cæsare de Grassis, *decis. 2. à num. 12. sub tit. de Pactis,* cum Genuensi, *in Praxi Neapolitana, cap. 74. num. 3. alias cap. 61. annotat.* 1. Riccio, *in Praxi rerum fori Ecclesiastici, decis.* 662. *alias resolut.* 563. & cum Lauono, *Variarum Lucubrationum, tomo 1. titulo 2. cap. 11. num.* 3. Syluester, *in Summa, part. 1. verbo Excommunicatio VII. num. 49. & part. 2. verbo Sepultura, num.* 5. Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 7. dub. 5. num. 12. & 15.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 5. disputat. 2. controuers. 1. per totam, pag.* 43. Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, num. 6. & 7.* Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. quæstionum Regularium, quæst. 58. artic. 7. dub.* 2. Ioann. Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annot. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, à num.* 28.

3 Probatur conclusio, ex *dicto cap. Animarum,* in quo ita Bonifacius Papa Octauus decernit. Animarum periculis, & scandalis, quæ frequenter ex his proueniunt, obuiare volentes, vniuersis Religiosis, & sæcularibus Clericis, cuiuscunque status, vel conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione maledictionis æternæ, districtissimè prohibemus, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu alias promittendum inducant; vt apud eorum Ecclesias Sepulturam eligant, vel iam electam vlteriùs non immutent.

4 Nos enim (si secus actum fuerit) electionem talem, decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes, vt ij, qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias vllatenus sepeliri, nec alibi (ne contra votum, iuramentum, aut promissum huiusmodi, a se factum, materiam habeant veniendi) possint eligere Sepulturam; sed contradictione quacunque cessante, sepeliantur omninò apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de Iure fuissent, si aliàs Sepultura non electa forsitan decessissent.

Si verò idem Religiosi, vel Clerici prædictos in suis Ecclesiis, vel Cœmeteriis præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepultorum corporum (si petantur) quàm etiam omnium, quæ occasione sepulturæ illorum peruenerint, quomodolibet ad eosdem intra decendium integraliter faciendam, ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, Ecclesiæ ipsæ apud quas sepulti fuerint, nec non & Cœmeteria earundem, ex tunc eo ipso sint, & tandiu maneant Ecclesiastico supposita interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium, prædictorum. Hactenus Bonifacij Decretalis. 5

Pro cuius intelligentia, & maiori Disquisitionis dilucidatione, nonnulla, scitu digna, operæ pretium adnotare duxi. *Primum* sit clausulam: *in virtute sanctæ obedientiæ*: idem importare, ac sub pœna peccati inobedientiæ, ita vt transgressores incurrant in peccatum inobedientiæ, quod grauissimum quidem est, cum fideles omnes, maximè Religiosi, & Clerici Summo Ecclesiæ Principi, & Christi Vicario Generali obedire teneamur: & transgressori à Canone pœna depositionis infligitur, vbi alia statuta non fuerit reperta, vti docet Ioannes Baptista Ventriglia, *vbi supra, num.* 36. cum Fusco, *de Visitatione, lib. 1. cap. 31. num. 8. & 9.* Et cum pœna sit adeò grauis, culpa huiusmodi inobedientiæ lethalis erit. Idem Ventriglia, Glossa supra recensita, Ioannes Ægidius Trullench, *dicto num.* 15. Præterquam quod, clausa præfata (supposita saltem materiæ grauitate) importat obligationem sub mortali, à quocumque legitimo prolata Prælato. Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 1. part. 1. tract. 9. cap 3. num. 37. pag. mihi* 607. Bartholomæus à Sancto Fausto, Fullensi Monacho, *in Thesauro Religiosorum, lib. 6. de Voto Obedientiæ, quæst. 11. num. 7 pag.* 451. Ratio est (inquit iste grauissimus Author) quia vsus communis est, vt hæc verba indicent mentem Prælati esse, obligare ad mortale. Et colligitur (addit) *ex Clementina Exiui, de Verborum significatione.* Eandem doctrinam ab Ascanio Tamburino, *tomo 3. de Iure Abbatum, disputat. 3. quæsito 6. num.* 5. accepi; vbi postquam egit de obligatione obediendi Papæ, & aliis Superioribus, tum ratione voti, tum etiam ratione iurisdictionis: & postquam pro actuali obligatione obediendi sub lethali culpa, asseruit duas conditiones requiri, tanquam necessarias, nimirum materiam capacem talis obligationis, & voluntatem Prælati, in sequentia prorupit. 6

Circa primam est cauendum, aliquam actionem, vel materiam secundùm se consideratam, posse leuem videri, quæ in tali statu, & ratione finis, seu circunstantiarum, sit grauis: quia eius dilatio in tali casu potest afferre nocumentum graue Religioni. Circa verò potestatem Prælati aduertendum est, communem consuetudinem Religionum esse, vt præcepta ordinaria Abbatum, & Prælatorum, quæ fiunt ore tenus, non existimentur ita obligare, vt dempta negligentia, & contemptu, & alia simili occasione, transgressio mortalis sit, quantumvis materia sit grauis, & verba sint præceptiua. Ratio est: quia huiusmodi verba ex vsu indicant in Abbate voluntatem

luntatem obligandi, vt elicitur ex S. Thoma, 2.2. *quæst 186. artic. 9.* & S. Bernardo, *libro de Præcepto, & dispensatione, cap. 12.* & S. Antonino, *3. part. tit. 16. cap 1. § 9.* Immò, vt aduertit idem Suarez *loco citato, num. 26.* (*tomo scilicet 4. de Religione, lib. 2. cap 9.*) si Abbas, & Prælatus præcipiendo, verba subiungat, quibus sufficienter indicet, voluntatem suam obligandi in conscientia iuxta materiæ capacitatem; tunc supposita grauitate materiæ, obligatiu erit sub mortali. Ita docent omnes Doctores, vt fatetur idem Suarez *loco citato.* Quod si petas, quæ sint huiusmodi verba indicantia talem voluntatem Abbatis. Respondeo non posse certam regulam assignari: sed in hac re attendendum est vsus huius, vel illius Religionis. In mea Religione Vallis Vmbrosæ; sicut etiam in aliis Congregationibus, vt audiui, verba Prælatorum obligantia ad peccatum mortale sunt hæc: *Præcipio tibi in virtute obedientia*, vel *sanctæ obedientiæ.* Hucusque Ascanius.

7 Clausula similiter: *sub interminatione maledictionis æternæ*: pœnam infert æternam, quæ peccato debetur mortali, seu pro huius præcepti transgressione, & sic importat obligationem illud non transgrediendi sub lethali culpa. Glossa *in prædallegato cap. Animarum, cl 1. de Sepulturis, lib 6.* ibi. Nota ibi: sub interminatione maledictionis æternæ, quod veniens contra istam Constitutionem, peccat mortaliter. Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dubio 5. num. 15.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. §. vnico, num. 36.* cum Ioanne Andrea, *in cap. Romana, §. Procurationes, cl 1. de Censibus, lib. 6.* & ibi Lap. *n. 1.* Geminian. *n 8.* Mario Alterio, *tomo 1. disp. 22. lib. 5. cap. 8.* super verbum, *Indignationem.*

8 Clausula etiam: *districtè prohibemus*: inducit etiam peccatum mortale. Ita Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo 2. part. 3. verbo Clausula, num. 24.* & colligitur, *ex Clementina vt Clericorum, la 1. de Officio Iudicis Ordinarij,* iuncta Glossa marginali. Ibi enim similem clausulam Clemens Papa Quintus apposuit, videlicet. *Districtè iniungimus.* Glossa autem dicit. Si negligunt, peccant mortaliter. Si ergo dictio: *strictè*: iuncta verbo præceptiuo, mortale inducit peccatum; quia animum Superioris ad obligandum sub illo manifestat, potiori iure illud inducere Bonifacium Papam in nostro textu, sub dictione *strictissimè*, iuncta verbo *Prohibemus*, & recensitis clausulis: *in virtute*, &: *sub interminatione, &c.* quarum quælibet, vti vidimus, mortale etiam peccatum demonstrat, nefas sit dubitare.

9 *Secundum*, quod adnoto est prædictam Decretalem *Animarum*, fuisse per Clementem Papam Quintum confirmatam, *in Clementina cupientes, §. Sanè la 3. de Pœnis*: & addit contra Religiosos, & Clericos inductores, pœnam excommunicationis latæ sententiæ, Summo reseruatam Pontifici. Docent ibi Glossa, *verbo Similem sententiam, & verbo Absoluendos*, & Ioannes Andreas, *in Summa.* August. Barbosa, *num. 7. & 8. & de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 50. num. 100.* cum Rayner. *in Catalogo censurarum extra Bullam, cap. 2. in principio, & cap. 3. excommunicatione 1.* Gambarupta, *de casibus reseruatis, cap. 7. num. 4.* Iulio Lauorio, *de Indulgentiis, part. 2. cap. 11. num. 25.* Gregorio Sayro, *de Censuris, lib. 3. cap. 29. num. 39.* Filliucio, *tract. 15. num. 170.* Toleto, *lib. 1. cap. 36. num 3.* & cum Memoriali Clericorum, *cap. 2. excommunicatione 2.* Docent etiam Sylvester, *in Summa, verbo Sepultura. num. 49.* Trullench, *tomo 3. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num. 19.* & Ioannes Bapt. Ventriglia, *vbi suprà, num. 37.* ac Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tomo 2. parte 4. verbo Sepultura num. 7.* cum Emmanuele Roderiquez, *tom. 3. quest. Regul. quæst. 85. artic. 7.* Francisco Suarez, *tomo 5. in 3. partem D. Th. disputat. 22. sectio 4. num. 25.* Bonacina, *de Censuris in particulari, tom. 3. disputat. 2. quæst. 5. puncto 4.* & cum Pasqualigo, *decis. 373.*

Tertium adnotandum est, hanc excommunicationem non incurrere, qui scienter, vel cum ingenti temeritate, quæ scientiæ comparatur, prædicta non violauerint Iura, *capitis Animarum, & Clementina Cupientes*, vti Ventriglia innuit, *num. 40.* Ex vtraque constat Apostolica Constitutione. Ex prima quidē ibi: Si verò iidem Religiosi... præsumpserint, &c. „ Ex secunda autem ibi: sane temerarios, &c. Et probatur, quia clausula posita in vna parte dispositionis, „ siue in principio, siue in medio, siue in fine, refertur ad „ omnia in illa contenta, quando omnium eadem est ratio. Lezana *tomo 2. part. 3. verbo Clausula, n. 4.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. part. 1. tract. 8. cap. 3. numer. 180. sub initium*, Iacobus Ragguis, *de Regimine Regularium, centuria 2. tract. 12. dub. 196. numer. 1.* Trullench *in Bullam Cruciata, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 13. num. 2. pag. mihi 438.* Illuminatus Motonus, *in centum responsis, respon. 99. num. 66. pag. 543.* & ante omnes illos. Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tom. 1. lib. 6. disputat. 22. num. 16. ad medium*, cum Nauarro, *lib. 5. Consiliorum, tit. de Simonia, consil 35. num. 4. in 1. editione, & in 2. consil. 92. num. 4.* & cum Bartolo, Iasone, Romano, Alexandro, Socino. Capicio, Alciato; & Bolognero, quos recenset, & sequitur Menochius, *de Præsumptionibus, lib. 4. præsumpt. 181. num. 2.* 10

Quartum est, Laicum sæcularem etiam Ecclesiæ œconomum, in Iuribus redditis, non comprehendi. Vnde quamuis inducat, ad eligendam Sepulturam in sua Ecclesia cum iuramento, voto, aut promissione, vel ad non mutandam iam electam, pœnas per illa inflictas non incurret, nec puniri illis poterit. Ita docent Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disp. 2. controuers. 1. conclus. 13. & 20.* Roderiquez, *tom 3. quæstionum Regular. q. 58. artic. 7. dub. 4.* Trullench, *loca prææallegato, n. 16. in fine, & n. 19.* & Ioann. Bapt. Ventriglia, *in sæpè repetita annotatione 52. n. 41.* cum Sebastiano Medices, *de Sepulturis, 1. p. q. 8. n. 18.* & Petro de Vbaldis, *de Canonica Episcop. c. 11. n. 15.* 11

Et ratio efficax est: quia Constitutiones prædictæ solum statuunt contra vniuersos Religiosos, & Clericos sæculares, vti ex ipsis inspicienti fit plus quàm manifestum. Ergo non comprehendunt Laicum sæcularem. Patet consequentia, quia dictæ Constitutiones odia continent. Ergo non sunt ampliandæ ad personas in ipsis non expressas, sed ad expressas restringendæ. *Cap. Odia el 15. de Regulis, lib. 6.* & passim Doctores. Et à diuersis non fit illatio. Axioma Iuris est, quod recenset, August. Barbosa, *in tract. de Axiomatibus, verbo Illatio. Axiomate 114. ex L. vlt. in fine* & ibi Bart. *ff de Calumniatoribus. L. Papinianus exuli. ff de Minoribus L. inter stipulantem, §. Sacram, ibi: Sed hæc dimissilia sunt. ff de Verborum obligationibus. L. Naturalem, § Nihilominus. ff de Acquirenda possessione.* Lancellono, *de Attentatis part. 2. c. 12. limitat. 2. n. 2.* Parisio, *consil. 18. n. 10. volum. 1.* Socino *cons. 18. n. 41. volum. 1.* Mario Antonino, *variarum resolut. lib. 1. resolut. 106. n. 42. & lib. 2. resolut. 1. n. 9.* Stephano Gratiano, *discept. forensium, to. 3. c. 516. n. 6. c. 524. n. 56. & to. 5. c. 859. n. 26.* Anton. Monacho

Bononien. decis.6. num. 5. & decis.19.num 34. Cancerio, *Variarum part. 2. cap. 5. num.* 131. Surdo, *consil.150.num.94. & consil.460. num. 59. & consil.552. num.* 17. Ioanne Matia Nouario, *quæstionum forensium, lib.1. quæst.* 15. *num.* 6. Quod procedit etiamsi diuersitas sit in sola ratione, Menochio, *consil.106.num.*304. & Rota apud Paulum, de Rubes, *decis.116. num.46. & decis.218.num.28. & decis.255.num.20.tomo 2.diuersorum, aliàs part.2. recentiorum.*

12 Consultò dixi: Laicum sæcularem: quia in rigore Iuris, aliter dicendum est de Religioso Laico: quia recensitæ Constitutiones contra vniuersos Religiosos latæ sunt: & Laici professi, Religiosi sunt, sicut deputati ad Chorum, qui Religiosi Clerici dicuntur, & sunt.

13 Nouitij autem siue Laici, siue Clerici, non afficiuntur præfatarum Constitutionum pœnis, vti benè docent Ventriglia, Lezana, *tom. 2. part.4. verbo Nouitij num.* 4. cum Sanchez, *tomo 2. in Decalogum, lib.6. cap.14.numero* 10 Azorius, *Institution. Moral. part.1. lib.12. capite 2. quæst.* 10. *column. mihi* 1314. Elgius Bassæus, *tom 1. verbo Clausura, num.*3. ibi. Nouitiæ tamen, Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 1. tract. 2. cap. 8. num.* 1. Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatum, tomo 2. disputat. 13. quæsito 5. num.* 20. Et ratio, quam Ventriglia *loco citato, num.*42. & communiter tradunt Doctores, est: quia Nouitij in materia pœnali, nomine Religiosorum non veniunt.

Ex quo quidem fundamento resoluit præfatus Ascanius Tamburinus, *vbi proximè*, cum Ledesma, *in Summa, cap.13 de Pœnitentia, dub.*14. Emmanuele Sa, *verbo Casus, num.* 8. Roderiquez, *tomo 1. quæstionum Regularium, quæst.21. artic.*11. Ioanne de la Crux, *de statu Religioso lib.1. cap.6. dub.*10. *conclus.*2. Iacobo de Graffis, *in Appendice ad decisiones, lib.1. cap.7.num.* 69. Azorio, *vbi proximè*, Ludouic. de Miranda, *in Manuali Prælatorum, tomo 2. quæst. 34. artic.*16. Cotiolano, *de Casibus reseruatis, part. 1. sect. 3. artic. 18. in secunda edit.* Villalobos, *in Summa, tom 1. tract.9. difficult.55. num.*6 Portellio, *in dubiis Regular. verbo Nouitij absolutio, num.*36. Petro Fay, *in Additionibus ad 3. part. D. Th. quæst.8. art.5.* Bellochio, *in Praxi Theologiæ Moralis, part.1.q.2.nu.*19. Vega *in Summa, tomo 2.cap.50.casu* 6. Vgolino, *de Potestate Episcopi, part.2. cap. 35. num.*8. Naldo, *in Summa, verbo Nouitius, numero* 7. & Homobono, *de casibus reseruatis, part.1.cap.*32.

14 Et ex eodem etiam fundamento Laurentius de Peyrinis, *tomo 2. de Prælato, quæst.3.cap.1.§.3.n.119. pag. mihi* 463. in sequentia prorumpit. Dico 5. Nouitius non obligatur per se, & directè ad vota Religionis, nec ad obseruantias regulares, ita vt si eas, non seruet, peccet, & incurrat, pœnas transgressoribus impositas. Ita Rosela, *verbo Nouitius, num.*32. Angelus, *verbo eod.* §.18. Armilla *num.*18. Tabiena, *num.*13. Syluester, *verbo Religio 5.quæst.6.* Azorius *part.1.lib.12.c.2.quæst.*10. Henriquez, *lib.7.cap.22. n.7.& lib.6.cap.16.n.3. ad finem.* Sa, *verbo Religio, n.*8. Campanile *in diu.rubrica* 12.*c.3.n.*21. Iacob. de Graffis, *in decisionib. aureis parte 1. lib.3. c.5. n.*13. Emmanuel Roderiquez, *tom.1.quæst.Regular.q.21. artic.* 11. Long. *de Casibus reseruat. part.1. sect.3. artic.18 n* 3. Vech. *disp.11.dub.14.n.1.* Suarez, *tom.3.de Religione lib.5.cap.16.num* 2. Reginaldus, *in Praxi, lib* 18. *num.* 284. Et probatur, quia cum nondum admissus sit ad professorum cœtum, sed tantum in probatione versetur, ad experiendum, an sit admittendus, non debet ex iustitia professorum legibus adstringi. Hactenus P. Laur. de Peyrinis.

Quintum, quod adnoto est, Religiosos, aut Clericos simpliciter exhortantes ad electionem Sepulturæ in suis Ecclesiis, Constitutionem præfatarum non incurrere pœnas, si non inducant ad vouendum, iurandum, aut promittendum, sed solùm ad eligendum inducant, simpliciter exhortantes, vt dictũ est. Ita ex Glossa, *in dict. c. Animarum*, & ex Roderiquez, *tom.3. qq. Regular. q.58. art.7. in fine*, docet Trullench, *tract. de Iure Parochi, c.9.d.5.n.*13. Sed de hoc agam *d.*6. 15

Sextum est, nec pœnis præfatis obstrictos esse Religiosos, & Clericos inducentes ad vouendum, iurandum, aut promittendum, nisi sequatur effectus, nimirum, nisi inductus vouerit, iurauerit, aut promiserit Sepulturam eligere, vel electam, non mutare. Ratio est: quia verba intelligenda sunt cum effectu. Secus tamen si voto, iuramento, & promissione factis reuocauit electionem inductus: quia effectus inductionis, nempe votum, aut iuramentum iam fuit secutus. Et ita docent Trullench, *num.17. & 19.* & Barbosa, *de Iure Parochi, cap.26.num.*36. 16

Septimum, quod adnoto est, prædicta iura non afficere Religiosos, aut Clericos quomodocumque inducentes ad eligendam Sepulturam in aliena Ecclesia expresè habetur decisum, à contrario sensu, *in dicto cap Animarum*, ibi: apud eorum Ecclesias. Vndè fallitur Trullench *n.16. in fine*, dum ait, quod Decretalis ista non distinguat. Qui tamen, *num.* 19. *in fine*, adnotationem nostram tenet cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.3.cap.30.num.*41. Sed de his, infra redibit differendi occasio. 17

Quibus sic adnotatis, & præmissis, nonnulla dubia excitare, & resoluere duxi, pro potiori nostræ Disquisitionis dilucidatione. Sit ergo.

DVBIVM PRIMVM.

An Parochus inducens ad electionem Sepulturæ in propria Parochia cum voto, iuramento, aut promissione à suo Parochiano faciendam, pœnas à Iure inflictas incurrat, & electio nulla reddatur?

BREVIARIVM.

Axioma.

*Iuri suo quilibet renuntiare potest.*n.3

Concessio.

*Concessum de Iure censetur, quod non est expresè prohibitum.*n.12.

Ius.

*Renuntiare potest quilibet Iuri suo.*n.3.

*Iuri suo renuntiare præsumitur, qui Iuri suo contrarium facit.*n.3.

Parochus.

*Ius Parochi est mortuos Parochiæ suæ, Ecclesiastica tradere Sepulturæ.*n.13. *Vide Sepulchra.*

Regula.

*Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum.*n.2.

Sepulchra.

*Electio Sepulturæ facta ad inductionem, vel ad suggestionem Parochi, probabile est, quod sit valida, saltem solo Iure Ecclesiastico attento.*n.1.2.3.

*Probabilius lõgè est quod inualida illa sit.*n.4.& seqq.

*Pœnas incurrit Parochus.*n.14.

Electio

Electio Sepulturæ, facta ad suggestionem, vel ad inductionem Laici, connexionem habentis cum Ecclesiasticis, valida est attento Iure Ecclesiastico. n. 12.

Electio Sepulturæ facta cum pacto, etiam virtuali, quod includitur in suggestione, nulla est, & irrita Iure naturæ, ac simoniaca. n. 7. 8. 9.

1 IOANNES Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ*, §. *vnico*, *n.* 43. & Syluester, *in Summa*, *part.* 1. *Excommunicatio VII. num* 49. *in fine*, negatiuam tenent sententiam. Syluester enim sic ibi fatur. Tertio, quid agendum quando Ecclesia, in qua dictus eligens erat de Iure sepeliendus, est illa ad quam inducebatur? Et respondet Ioannes Andreas, quod ista quæstio est indubitata: quia constitutio emanauit in fauorem Ecclesiæ, cui Sepultura debetur: vnde in eius pœnam retorqueri non debet, *de Regulis Iuris, Quod ob gratiam, lib.* 6. Item licet inducens peccet auferendo libertatem eligendi, tamen certat de debito retinendo. *Cod. de Cond. L. final.* Idem Petrus de Ancharrano. Hæc Syluester.

2 Ventriglia etiam in sequentia prorumpit, dicens, male agere Parochum sic inducentem ad electionem Sepulturæ, vel ad non mutandam electam, medio voto, iuramento, aut promissione; non tamen incurrere pœnas inflictas, *in cap. Animarum, el* 1. *de Sepulturis, lib.* 6. neque *in Clementina Cupientes, la* 3. *de Pœnis*. Fundamentum huius Doctoris est: quia vti modo dictum est, Constitutiones prædictæ in fauorem suæ Ecclesiæ, & suiipsius conditæ sunt. Quod autem in fauorem est alicuius, in ipsius odium retorqueri non debet. *Cap. Quod ob gratiam, el* 61. *de Regulis Iuris in* 6. *L. Nulla, ff de Legibus*. Ergo Parochus sic, vt in titulo Dubij prædicitur inducens, pœnas non incurrit præfatarum Constitutionum.

3 Addit Ventriglia. Id etiam procedit si Parochus induceret ad eligendam Sepulturam in alia Ecclesia, & ad mutandam electionem factam in sua Parochia. Quia Iuri suo vnusquisque renuntiare potest. *Cap. Si de terra, de Priuilegiis, c. Tuis, de Testibus. L. Si quis in conscribendo, Cod. de Episcopis, & Clericis.* Tenet Bonacina, *tom.* 3. *de Excommunicationibus in particulari, disp.* 2 *q.* 5. *punct.* 4. *n.* 5. Hæc Ventriglia. Quibus adde iuribus, *c. Accedentibus, el* 15. *de Priuilegiis*, vbi Glossa *verbo Renuntiasse. cap. Ex ore*, cum Glossa, *verbo Renuntiasse*, plura allegante iura, *el* 3. *de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli caput Gratum el* 20. *de Officio, & potestate Iudicis delegati*, vbi Glossa, *verbo Recessum*, ita ait. Nota, præsumptionē Iuris, quod Iuri suo renuntiare præsumitur, qui Iuri suo, contrarium facit. Sic illa, ex *c. Cum venisset, el* 25 *de Testibus, & attestationibus*, & ex aliis iuribus.

Hæc certè sententia satis probabilis videtur; contraria, nihilominus, probabilior saltem est. Pro qua sit.

CONCLVSIO.

4 SI Parochus inducat ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia, Parochianum suum, vel ad illā non mutandam, pœnas incurrit inflictas per c. *Animarum, el* 1. *de Sepulturis, l.* 6. & per *Clementinam Cupientes, la* 3. *de Pœnis*: & electio ipsa irrita est, & nulla.

5 Hanc Conclusionem, quoad secundam partem, de nullitate electionis, sibi, ni fallor contrarius, tenet prædictus Ioann Baptista Ventriglia, *vbi supra, n.* 29. Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis tract.* 1. *disputat.* 2. *controuers.* 5. *conclus* 1. cum pluribus, quos ex eo referam, Augustinus Barbosa, *de Officio Parochi, c.* 26. *n.* 38. *pag. mihi* 230. *& de Iure Ecclesiastico, parte* 2. *lib.* 2. *c.* 10. *n.* 38. *pag.* 274. Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regul. tomo* 2. *part.* 4. *verbo Sepultura quoad Regulares*, *n.* 10. cum Genuensi, *in Praxi Neapolitana, cap.* 61. *n.* 3. & alij. Ventriglia enim, sic ait. Ampliatur primo supraposita libertas Sepulturæ, vt sola suasio Sepulturæ electionis illam infirmet, ita vt si Parochus interrogando infirmum, dicat: vis sepeliri in Parochia, vel tali Ecclesia, nominando illam specialiter, electio non valet, tanquam facta ad suggestionem alterius. Docet post alios Riccius, *citato loco, n.* 3. (scilicet *in Praxi, part.* 1. *resolut.* 573.) Belletus, *citato loco. n.* 26 (videlicet) *in Disquisitionibus Clericorum, parte* 1. *de Clerico debitore*, §. 3. vbi dicit, multò minus valere electionem Sepulturæ verbis indignatiuis, seu adulatoriis, & conditionalibus factam. Purpur. *consil.* 413 *per totum, volum.* 2 Hucusque Ventriglia. Si igitur sola suggestio Parochi electionem Sepulturæ infirmat, invalidat, in istius Doctoris sententia, multò magis electionem infirmabit Parochi inductio, non qualiscumque, sed facta ad vouendum, iurandum, aut promittendum huiusmodi electionem, seu illius non mutationis.

Samuellius etiam *loco citato* cum Grauetto, *volum.* 1. *consil.* 16. Bursachio, *volum.* 3. *consil.* 226. *num.* 18. Riccio *part.* 2. *dictis.* 662. *fol.* 782. multos alios recensente, *& parte* 4. *resolut.* 293. *num.* 30. Lauorio, *Variationum, tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. Asinio, *L.* 3. *ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, *num.* 42. Gratiano, *disceptationum forensium, tomo* 2. *cap.* 210. *num.* 18. Augustinus Barbosa, *de Officio Parochi, cap.* 26. *n.* 38. *pag. mihi* 274. Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa qq. Regular. tomo* 2. *part.* 4. *verbo Sepultura quoad Regulares*, *num.* 10. *pag.* 604. vbi ita fatur. Vnde si Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, ipsum interrogat, non in genere, in qua Ecclesia vult sepeliri, sed in specie, dicendo: vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia, ipsam specialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad suggestionem; debet enim in genere interrogare. Hęc Lezana cum Genuensi *in Praxi Neapolitana, c.* 61. *n.* 3. Similia dicit Barbosa *cap.* 26. *num.* 38. & addit pro conclusione nostra, quæ sequuntur. 6

Caueat quam maximè Parochus, ne aliquem inducat ad promittendum, aut iurandum se accepturum Sepulturam in sua Ecclesia, aut quam antea accepisset, non mutaturum: quia id prohibitum est, in cap. 1. *de Sepulturis*, *lib.* 6. Melchor Phœbus Lusitanus, *decis.* 8. *in fine*, *num.* 1. Iulius Lauorius, *Variarum lucubrationum*, *tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 11. *numero* 3. cum aliis supra citatis, *num.* 25. (scilicet cum Cotduua de Lara, *in L. Si quis à liberis*, §. *Parens*, *num.* 96. *& sequentibus*, *ff. de Liber. agnoscen.* Gutierrez, *de Iuramento confirmatorio*, *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. *cum seqq.* Vgolino, *de Officio Episcopi*, *capite* 17. *num.* 1. *versic. Item locum.* Roderiquez, *tomo* 3. *quæstion. Regularium*, *quæst.* 58. *articulo* 7. Bonacina, *de Censuris extra Bullam*, *disputat.* 2. *quæst.* 5. *puncto* 4.) Vnde si Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, ipsum interrogat, non in genere, in qua Ecclesia vult sepeliri, sed in specie dicendo: vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia, ipsam specialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad suggestionem, sed debet in genere interrogare. Bursat. *consil.* 226. 7

*num.*18. *volum.*3. Aloysius Riccius *in Praxi, parte* 4. *resolut.*293. *num.*30. Hactenus Barbosa

8 Subscribit Ioannes Ægidius Trullench, *tract. de Iure Parochi, cap.*9. *dub.*5. *num.* 10. cum hac tamen limitatione: si pactum, vis, fides, seu promissio, aut aliquid huiusmodi intercedat; secus si sola nuda, & simplex interrogatio. Nam hæc (inquit) nullo modo aufert libertatem ad electionem liberam Sepulturæ. Ita ille. Sed illius distinctio, quoad secundum membrum, mihi non probatur: quia vt modò dicam, in Parocho interesse babente, non potest esse interrogatio simplex, sed quamcumque ille fecerit, implicitam saltem in se coniunctionem implicabit.

9 Probatur ratione, nostra secunda conclusionis pars. Quia omnis electio Sepulturæ cum pacto facta, ipso iure nulla est, & irrita. Glossa *in cap. Pactum, verbo Elegerine, el* 1. *de Pactis*, ibi, & nota, quod licet tale pactum inter Ecclesias initum, valeat: non tamen valet pactum, quod Parochianus promittit, vel obligat, vel iurat se Sepulturam electurum, vel electam, non dimissurum. Glossa item *in cap. Animarum, recensitum suprà, verbo Sepulturam*, vbi reddens rationem ait: Cum enim hoc sit spirituale, pactio interuenire non debet. Trullench, *loco iam allegato*, vbi ita fatur. Hinc est, quod electio Sepulturæ, quæ fit ex pacto, etiam in loco, vbi quis aliàs deberet sepeliri inducat simoniam. Quia Ius Sepulturæ est variabile, & per pactum non esset tale, quasi per illum inducatur quid plus, quod non erat de Iure communi, vt docet Felinus *in cap. Ad audientiam, el* 2. *de Rescriptis, colum.* 8. *ad medium, versic. Exprimere, num.* 9. *fallentia* 1. Riccius *supra num.*4.

Pactio in spiritualibus, simoniaca est.

10 Quocirca sic *in Canone, Quam pio, el* 2. *causa* 1. *quæst.*2. *circa finem* habetur. Veruntamen si vestræ
„ necessitati adeò est opportunus (quidam scilicet qui
„ fidem suscipere volebat Catholicam) quam reperistis, dum tamen omnis desit pactio, omnis cesset
„ conuentio, nullaque Ecclesiæ vestræ fiat distractio,
„ accedat, gratis Deo seruire incipiat, &c. Hæc ibi.
„ Sed electio, non solùm per inductionem, sed per suggestionem facta, omni pactione, omnique conuentione non est immunis: virtualiter enim etiam in suggestione pactio continetur, & conuentio. Ergo electio Sepulturæ per inductionem, & suggestionem factam à Parocho in specie, ipso Iure nulla, & irrita est.

Pactio virtualiter in suggestione continetur.

11 Sed dices. In nulla Apostolica Constitutione, in Iure communi inserta, aut extravaganti, expresè inuenitur prohibita suggestio præfata. Ergo gratis affirmatur inualidum, & irritam esse ipso Iure electionem Sepulturæ, ex eadem facta suggestione.

12 Fateor quidem nullibi me inuenisse expresè prohibitam suggestionem per Parochi interrogationem, in specie factam. Quam benè, & latè probat Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*2. *controuers.*5. *conclus.*2. expresè prohibitam non existere. Vndè Iure Canonico tantum inspecto, & Constitutionibus aliis Apostolicis attentis, licita est huiusmodi suggestio: quia omnia concessa intelliguntur de Iure communi, nisi prohibita in certis casibus inueniantur. Verba sunt Glossæ *in Canone Consuluisti, verbo Superstitiosa, el* 20. 2. *quæst.*4. de quo plura dixi, *in disquisitione Pectorali, de Iure Prioris annexi, num.* 118. *& seqq. & in hoc opere, tomo* 2. *Disquisit* 1. *dub.*14. *de absolutione ab hæresi, num.*4. Iure tamen naturæ attento, prohibente omnem pactionem, & conuentionem, non solùm formalem, & expressam, sed etiam virtualem, & implicitam circa rem spiritualem, certum mihi est, nullam, & irritam esse Iure naturæ electionem Sepulturæ factam ex suggestione Parochi, per interrogationem, in specie, de qua suprà.

Pactio quælibet etiam virtualis circa Spiritualia,

Iure naturæ est nulla.

Et ratio est: quia huiusmodi interrogatione Parochi, implicita saltem, conuentio inuenitur, cum eius munus, & eius proprium sit, mortuos suæ Parociæ Ecclesiasticæ tradere Sepulturæ. Vt latè probaui, *in quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi vnitarum Ecclesiarum, part.*3. *quæst.*7. & consequenter, percipere debet emolumenta, quæ secum sepelitio defunctorum trahit. Secus autem dicerem de interrogatione, & suggestione facta à quolibet, qui interesse non habeat in sepelitione, quoad emolumenta ex illa percipienda, vt si Pater, Frater, propinquus, vel amicus Laicus, qui connexionem habet cum Parocho, Beneficiariis, Prælato, aut Religiosis Ecclesiæ, quam in specie proponit, similem interrogationem moribundo proponat. 13

Quoad primam conclusionis nostræ partem, probatio efficax resultat, ex prohibitione Apostolica *in capite Animarum, el* 1. *de Sepulturis, lib.* 6. *& in Clementina Cupientes,* §. *sanè, la* 3. *de Pœnis*, absolutè, & indistinctè prohibentibus sub pœnis in eis contentis vniuersis Religiosis, & Secularibus Clericis cuiuscunque status, & conditionis, ne aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu aliàs promittendum inducant, vt apud eorum Ecclesias Sepulturam eligant, vel iam electam vlterius non immutent. Clausula enim *vniuersis*, vti ex ipso termino euidenter patet, vniuersalis est. Clausula autem vniuersalis, omnia complectitur, & non debet restringi, nulla existente ratione restringendi. Barbosa, *tract. de Clausulis, verbo Vniuersalis, clausula* 184. *num.*1. cum Matta *eodem tract. quæst.*4. *clausula* 4. *num.*1. & cum Ludouico Morot. *consil.* 59. *colum.*1. & nihil excludit, idem operando, ac si esset facta, de omnibus mentio specialis. Idem Barbosa, *num.* 2. cum Stephano Gratiano, *disceptationum forensium, cap.*990. *num.*15. Præterquam quod, clausula illa: *cuiuscumque status, & conditionis*; tam generalis est, vt non possit non comprehendere Parochos. Et tandem: quia vbi Ius non distinguit, nos distinguere non debemus, *L. de pretio, ff. de Publiciana in rem actione.* 14

DVBIVM II.

An Religiosus, aut Clericus particularis, inducens ad electionem Sepulturæ in sua Ecclesia, sub iuramento, voto, vel promissione, pœnas Constitutionum Apostolicarum incurrat, & an electio valida sit, vel nulla?

BREVIARIVM.

Acceptatio.

*Virtualis contingit acceptatio, quando Religiosus gratias agit donum offerenti, & ab eo petit, vt illud alteri, v.g consanguineo tradat suo. n.*24.

*Non acceptat, nec implicitè, qui dicit ea re non indigeo: si tibi placuerit; gratum mihi facies, si dederis consanguineo meo. n.*26.

Confessio.

ELECTIO Sepulturæ cum voto, iuramento, aut promissione facta, ex inductione alicuius personæ particularis Ecclesiæ illius, in qua fit electio, puta Beneficiarij simplicis, Monachi, aut Fratris similiter simplicis, qui scilicet non sit Parochus, Prælatus, Vicariúsve eorum, aut Sacrista, qui totam communitatem talis Ecclesiæ repræsentet, controuertitur inter Doctores, an valida sit. Alij enim docent, quod persuasionem factam à particulari Clerico, aut Religioso, non perdit eius Ecclesia ius Sepulturæ per promissionem acquisitum. Et consequenter asserunt validam existere electionem per huiusmodi inductionem factam. 1

Hanc sententiam tenet Emmanuel Rodriquez, 2 *tomo 3. quæstion. Regular. quæst.* 58. *artic.* 7. *dub.* 3. Hieronymus Rodriquez, *in Compendio dictarum quæstionum, resolut.* 128. *num.* 8. cum Portello *in Dubiis Regularium, verbo Sepultura, num.* 4. Emmanuel præfatus in sequentia prorumpit. Tertiò dubitatur circa eandem Constitutionem (scilicet *capitis Animarum, el* 1. *de Sepulturis in* 6.) an si vnus Religiosus inducat aliquem ad Sepulturam eligen-

dam, tuoc electio sit nulla? Et respondetur, quod non, cum secundùm Archidiaconum *in dicta Constitutione*, locus est ei, cum interuenerit dolus, & fraus omnium Religiusorum, aut maioris partis illius Ecclesiæ in qua quis inducitur ad sepeliendum. Vnde ait Glossa, *super dictam Constitutionem: Nota puniri Ecclesiam ex facto omnium de Ecclesia.* Quod argumento aliquorum iurium comprobatur. Delictum enim vnius, non debet aliis nocere, vt est vulgatum in Iure.

3 Ex his infert Petrus de Vbaldis, quod si solus Prælatus induxisset illum ad Sepulturam ibi eligendam, non esset locus Decretali, & tunc valeret electio. Quia delictum solius Prælati, non nocet Ecclesiæ. Quæ opinio mihi non placet. Prælatus enim, cum sit caput Ecclesiæ, & Monasterij, omnes in suo facto, quantum ad hoc videtur repræsentare: quia solus Prælatus potest præiudicare Ecclesiæ in acquirendis, vt patet in quodam Decreto, sicut etiam seruus potest præiudicare Domino in acquirendis, vt in quadam lege est obseruatum, secus in acquisitis, prout in simili casu aduertit Doctissimus Syluester.

4 Hactenus Emmanuel Roderiquez, cuius sententiam refert Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo 2. part.4. verbo Sepultura num.*8. vbi ait. Præcipuè tamen nota pro praxi Regularium, quod si vnus Religiosus nomine suo inducat aliquem dicto modo (scilicet medio voto, iuramento, aut promissione) ad eligendam Sepulturam in sua Ecclesia, quamvis ipse peccauerit, tamen non propterea alij Religiosi, aut totus Conuentus incidet in prædictas pœnas, nisi ipse sit Prælatus, aut alios nomine Communitaris. Quia solum isti possunt aliis, aut Communitati præiudicare. Roderiquez *dicto art.*7. Portellus, *supra, num.*4. Licet oppositum tueatur Pasqualigus, *suprà decis.* 380. Vide Angelum, *suprà num.*33. & Syluestrum, *supra quæst.*11. Hæc Lezana, in prædictæ sententiæ fauorem.

5 Syluester, *loco citato*, ita ait. Si Sacerdos Parochialis corpus eius, qui alibi elegit Sepulturam, violenter rapuerit, vel funus spoliauit antequam veniret ad manus eorum, quibus debebatur, secundum Hostiensem, *in dicto capite Cum liberum*, amittit ius, quod habebat: & idem si aliquis Conuentus totus, vel maior pars eius hoc fecerit; secus si pars minor, vel solus Prælatus. Et paucis interiectis, subiungit. Petrus autem de Perus. *vbi suprà*, quantùm ad hoc, id est quartam Canonicam, tenet contrarium: quia delictum Presbyteri Ecclesiæ nocere non debet. *De ordine cognitionis, cap.*2.16.*quæst.*6.*Si Episcopum.* Et quod notatur *in Regula Delictum, lib.*6. *& in L. fin. quis in tantam, Codice, Vnde vi.* Sed tamen primum est verius, si quid tale fiat à Prælaro. Quia Prælatus solus præiudicare potest Ecclesiæ in acquirendis, 16.*quæst.*6.*§.fin.* sicut seruus Domino in acquirendis. *Cod. de Acquirenda possessione, L. fin.* secus in iam acquisitis.

Huc vsque Syluester, *verbo Sepultura, quæst.*11. à Lezana citata. Illi consonant D. Antoninus *in Summa, part.*3.*tit.*10.*cap.*5.*de Sepulturis*, quoad id, quod de Conuentu, de maiore, de minore eius parte, ac de Prælato docet: & Trullench *tomo 3. de Iure Parochi, cap 9.dub.5.num.*19. cum Roderiquez, *tomo 3. qq. Regular.q.*61.*artic.*3. Hieronymo Roderiquez, *resolut.*529. *num.*14. Portellio, *ad Dubia Regularium, verbo Canonica portio, num.*6. & Barbosa, *de Potestate Parochi, cap.*26.*num.*27. quoad id, quod dicit de Parocho.

CONCLVSIO.

VEriot tamen sententia docet Religiosum, & Clericum particularem inducentem ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia, sub iuramento, voto, aut promissione, pœnas incurrere Constitutioonm Apostolicarum, de quibus in præsenti disquisitione, & electionem ipsam, esse ipso facto nullam. 6

Hanc tenent prædictus Syluester, *verbo Excommunicatio VII. num.*49. *prope finem, versic. Secundo.* Pasqualigus, *dicta decis.*380. *à num.* 2. Ioannes Ægidius Trullench, *dicto tomo 3. tract. de Iure Parochi, cap.*9. *dub.*5. *num.* 17. Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.*1.*disputat.*2. *controuers.*8. *conclus.*2.*&* 3. *pag. mihi* 64.*&* 65. cum dicto Zacharia Pasqualigo, *vbi proximè*, & multis aliis Doctoribus, suppressis eorum nominibus.

Syluester enim *loco proximè allegato*, hoc excitat Dubium. Quare ex delicto vnius de Ecclesia, & fortè minimi propter prædicta, tota Ecclesia damnum patiatur, vt sit interdicta? Quod sic resoluor. Dico secundùm Petrum de Ancharrano, quod reliqui de Ecclesia hanc pœnam iocurrunt ex sequenti eorum delicto, non restituendo malè accepta ex facto alicuius de Collegio, quasi ex hoc totum Collegium delinquat.

Hæc Doctissimus Syluester, in quibus, dubio procul, pro nobis est: quia duo asserit: *Primum*, quemlibet, quamvis minimum de Ecclesia delinquere *contra caput primum de Sepulturis, in 6. & contra Clementin. Cupientes, §.fin. de Pœnis*, si inducat alium ad vouendum, iurandum, aut promittendum sepeliri in Ecclesia sua. *Secundum* est, cadauer, & quæ ratione funeris accepit Ecclesia, ex facto illius particularis, seu potiùs vnius de eadem Ecclesia, debere restitui, & fuisse malè accepta, ex facto alicuius, de illius Ecclesiæ gremio. Ergo asserit præfactus Doctor quemlibet particularem Religiosum, aut Clericum incurrere pœnas dictarum Constitutionum inducendo, vt præfertur ad electionem Sepulturæ, seu ad non mutandam electam: & Ecclesiam nullum ius acquirere ad eligentis Corpus, neque ad aliquod, ratione illius, emolumentum percipiendum: & consequenter nullam existere electionem, modo recensito, factam.

Consequentia ista patet: quoad priorem quidem partem: quia pœnæ infliguntur per dictas Coostitutiones, contra illas delinquentibus. Quoad secundam verò: quia restituere malè accepta, ille debet, qui rem alienam ex iniusta acceptione, aut damnificatione reddere tenetur. Leonard. Lessius, *de Iustitia lib.*2. *cap.*7. *dubitat.*5. *num.*20. *pag. mibi* 64. Eligius Bassæus, *tom.* 1. *verbo Restitutio I. num.*5. Auson. Noctinot. *in Summa Diana, verbo Restituere, quis teneatur, num.*1. *&* 2. communiter scribentes. Restitutio enim, vti bene ait Busembaum, *in Medulla Theologia, lib.*3. *tract.*5. *de Sept. Decalogi precepto, cap.*2. *dub.*3. *in principio*, est actus iustitiæ, quo reparatur damnum proximo per iniuriam illatum. Ergo Syluester, dum asserit, omnes de Ecclesia restituere debere malè accepta, ex facto alicuius de eadem Ecclesia, asserit, istam ius nullum acquisiuisse ad sic accepta: ac per coosequens electionem ex tali facto priuati factam, nullam, & irritam in huius Doctoris sententia: si enim valida illa fuisset, transtulisset in Ecclesiam ius ad prædicta. 7

Quod Trullench *dicto num.* 17. in nostra fuisse sententia, fit manifestum ex suis verbis. Huiusmodi enim 8

enim sunt. Vt autem electio Sepulturæ ad inductionem Religiosorum sit inualida, requiritur vt maior pars illorum, aut solus Prælatus inducat. Nam si vnus solus induxerit, valet electio, vt tenet Rodericquez suprà citatus. Contrarium tamen est verius textuique conformius. Nam Papa vniuersis Religiosis, & Clericis id prohibet. Aliter enim nunquam, aut rato haberet locum dicta Decretalis. Quia communiter hic, aut ille, & non maior pars inducit ad Sepulturam. Et dato quod esset verum in Religiosis, idem etiam dicendum erat in Clericis, à paritate rationis. Hactenus dictus Trullench.

9 Probatur conclusio *ex cap. Animarum el 1. de Sepulturis, lib 6.* in quo Bonifacius Papa Octauus cum vniuersis Religiosis, & Clericis sæcularibus, cuiuscumque status, conditionisque existentibus loquitur, quando sub pœna nullitatis electionis, & sub præcepto formali statuit, ne inducant aliquos ad electionem Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione apud eorum Ecclesias, vel ad non immutandam apud casdem iam electam. Quod benè statuere quiuisse, nemo sanæ mentis negare potest. Quia omnium bonorum Ecclesiæ, si non dominium, vti aliqui docere videntur, supremam administrationem habet. Et de plenitudine potestatis potest dispensare, quod obligatus homini ad certum quid, vlterius ei non teneatur, & sic tollere certam obligationem. Paulus Borgasius, *tract. de Irregularitatibus, & dispensationibus, parte 3. conclus. 4. pag. mihi 48. columna 2, circa medium, ex Canone Per principalem, causa 9. quæst. 3. & argumento Legis Quotiens, Cod de Precibus Imperatori offerendis.* Quod intelligit redditus Author, de persona Ecclesiastica, & de Iure Ecclesiastico. Ita *casu 41.* & *ca-*
10 *su 31.* ita *eodem folio, columna 1.* fatur. Solus Papa, quem suo iure sine causa priuat, quod intellige de persona Ecclesiastica, & iure Ecclesiastico, *9. quæst. 3. Per principalem,* & ibi Glossa, *& 19. distinct. In memoriam, & de excessibus Prælatorum. Quam sit graue.* Et dixi *: & iure Ecclesiastico :* propter ea, quæ dixit Innocentius, *in cap. Inquisitioni, de sententia Excommunicationis, in versic. Mortale :* vbi dixit, quod licet Papa possit præmissa, non tamen posset aufette bona temporalia, vel Laicorum : & si illa à me peteret, puta libros, vel domum meam, non teneor parere. Et idem *in cap. Quæ in Ecclesiarum de Constitutionibus, & in cap. Quia plerique, de Immunitate Ecclesiarum, & textus in Clementina, 1. Vt lite pendente.* Facit textus *in cap. 1. de Præbendis in 6. & in cap. Constitutus de Religiosis Do-*
11 *mibus.* Hactenus Borgasius, qui *parte 6. tit. de Voto; & voti redemptione commutatione, & dispensatione, sub num. 26. pag. 185.* Sic ait. Ad tertium dicendum, quod quia Summus Pontifex gerit plenariè vices Christi in tota Ecclesia, ipsum habere plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis, *Cuncta per mundum, 9. quæst. 3. & Can. Per*
12 *principalem.* Hæc ille. Si ergo Papa plenariè vices Christi gerit in tota Ecclesia, & habet plenitudinem potestatis dispensandi in votis, quæ sunt de iure Diuino, & potest tollere obligationem, quam quis ad certum quid habet Ecclesiasticum, respectu personæ Ecclesiasticæ, & potest Ecclesiasticum suo Iure Ecclesiastico priuare, negari nequit, quod possit impedire acquisitionem iuris Sepulturæ per electionem illius factam cum voto, iuramento, aut promissione ad inductionem priuati Religiosi, aut Clerici, de quo dubio procul intelligi debet dicta Constitutio *Animarum* : cum, quia dictio *Vniuersis,* omnes, & singulas personas, maiores, & minores, Religiosos, & Clericos comprehendit. Tum etiam, quia præceptum formale, immediatè ad singulares dirigitur personas. Et quod hæc sit Pontificis mens, conuincitur *ex Clementina cupientes, §. Sanè la 3. de Pœnis,* in qua innouatur *caput Animarum,* & per illam additur istius violatoribus, excommunicationis pœna: quæ quidem non infligitur vnquam Communitati, sed singularibus personis.

Secundò probatur conclusio. Nulla Lex, vel Con- 13
stitutio, maximè in iuris corpore inserta, inutilis est, & illusoria. Et hac de causa Lex, quæ in propria verborum significatione intellecta, inutilis, & illusoria redditur, intelligi debet secundùm impropriam illorum significationem, vt dixi, *in Disquisit. Pastorali, de Iure Prioris annexi, num. 48. ex cap. Si Ciuitas, el 17. de sententia Excommunicationis, in 6.* & docent Emmanuel Sa, *in Aphorism. verbo Lex, num. 1.* Ferdinandus Castr. Palaus, *part. 1. Oper. Moral. tract. 3. disputat. 5. punct. 3. num. 5.* Lezana, *in Summa quæstio. Regular. tom. 2. part. 4. verbo Leges Regularium, num. 10.* Francisc. Pellizzarius, *in Manuali Regul. tom 1. tract. 4. cap. 5. num. 331. & tract. 6. & cap. 6. num. 16.* & penes illos Couarruuias, *Variarum, cap. 3.* Felious, *in cap. Translato, de Constitutionibus, num. 14.* Suarez, *de Legibus, lib. 6. cap. 2. num. 7.* Mascardus, *de Probationibus, conclus. 596. num. 2.* Sarmientus, *lib. 1, Select. cap. 12. numero 7.* & Tiraquellus, *in L. Connubial. glossa 5. numero 125.* Sed Constitutio *capitis Animarum, 1. de Sepulturis lib. 6.* sæpè repetita, inutilis esset, & illusoria si quemlibet particularem Clericum, & Religiosum non comprehenderet, & afficeret in sua prohibitione inductionis ad Sepulturam eligendam cum iuramento, voto, aut promissione. Ergo quemlibet afficit Clericum, comprehendit Religiosum dicta Constitutio, quamvis minimum Ecclesiæ, vel Conuentus. Ergo electio Sepulturæ ex inductione cuiuslibet Clerici, aut Religiosi particularis in Ecclesia eius facta cum iuramento, &c. irrita est, & nulla existit. Minor in qua est difficultas probatur.
Quia si maior pars Clericorum, aut Religiosorum, 14
aut Prælatus, vel Parochus Ecclesiæ non inducerent ad huiusmodi electionem, nunquam illa fieret contra huius Constitutionis dispositionem ac per consequens illa inutilis, & illusoria redderetur. Sed hoc non est dicendum. Ergo dici debet, quod inductio per quemlibet priuatum facta, in illa comprehendatur dispositione.

Tertiò probatur. Lex semper intelligi debet, ita 15
vt Legislatoris saluetur mens : est enim ista veluti spiritus, & anima Legis, vti prolixè, *in d. Disquisit. de Iure Prioris annexi, num. 16.* probaui. Sed illa saluari nequit, si prædicta Bonifacij Constitutio, quemlibet particularem Clericum, & Religiosum non comprehenderet. Ergo quemlibet in particulari comprehendit. Ergo Sepulturæ electio, ex cuiuslibet illorum inductione facta cum iuramento, &c. nulla erit, & irrita. Maior, & vtraque consequentia patent. Minorem probo. Bonifacij Octaui intentio in præfata fuit Decretali, omnino tollere animarum pericula, & scandala, quæ oriebantur ex inductione Ecclesiasticorum circa electionem Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione. Sed eadem pericula, & scandala oriuntur ex inductione facta per particularem Clericum, aut Religiosum, ac si fieret per Parochum, Prælatum, aut per maiorem partem, Capituli Ecclesiæ, aut Conuentus Monasterij. Ergo Bonifacij Octaui mens non saluatur, si Constitutio, & Decretalis prædicta singulares Capituli, & Conuentus personas non afficit, comprehendit.

Maior

16 Maior vltimi syllogismi patet: quia intentio, & Legislatoris mens, ac vera eius intelligentia, ex præfatione, procemio, & initio legis aut Constitutionis hauriri debet. Emman. Sa, *verbo Lex, num.* 1. Paulus, *part.* 1. *tract.* 3. *disput.* 5. *punct.* 3. §. 3. *num.* 10. Ioann. Bapt. Lezam, *tom.* 2. *part.* 4. *verbo Leges Regularium, num.* 36. & 37. & ego ipse *in Disquisit. Past. de Iure Prioris annexi, num.* 16. Sed initium Decretalis Bonifacij, vti *in præsenti vidimus Disquisitione, num.* 2. huiusmodi est. Animarum periculis, & scandalis, quæ frequenter ex his proueniunt, obuiare volentes, vniuersis Religiosis, & sæcularibus Clericis, &c. Ergo illius mens, & intentio fuit omnino tollere animarum pericula, & scandala, quæ fidelibus oriebantur ex inductione Ecclesiasticorum circa electionem Sepulturæ cum voto, iuramento, & promissione.

17 Sed obiicies. Procurator, immo Abbas, vel Episcopus per suum factum præiudicare non valet Monasterio, aut Ecclesiæ suæ. Ergo multò minus præiudicabit Religiosus, aut Clericus particularis Ecclesiæ suæ per inductionem electionis Sepulturæ in ea factæ cum iuramento, voto, aut promissione. Consequentia à maioritate patet rationis. Potentiores enim sunt Procuratores, Abbates, Parochi, & Episcopi, Monachis particularibus, & Clericis minimis Beneficiariis. Ergo si illi per suum factum Ecclesiis suis præiudicium facere nequeunt, neque isti facere quibunt. Antecedens diffinitur *in Canone finali,* 16. *quæst.* 6. à Gelasio Papa, prout sequitur.

18 Si ergo delictũ personæ in damnum Ecclesiæ non potest côuerti, quia Procurator conditionẽ Ecclesiæ potest facere meliorem, non deteriorem: si peccato Abbatis possessiones Monasterij auferri non licet: quomodo delictum Episcopi vertetur in damnum Ecclesiæ, vt inde detrimentum suæ causæ patiatur? Sed detrimentum causæ pati, non sic est accipiendum, vt Ecclesia suo iure priuetur, &c. Hæc Gelasius, vbi Glossa, *verbo Si ergo*, ita fatur. Concludit Gratianus, ex supra dictis, quod propter delictum Prælati Ecclesia pati damnum non debet: quia Procurator est, non Dominus. Hæc illa. Et quidem quod culpa Prælati, aut alterius Superioris non præiudicet Ecclesiæ, docet Pasqualigus, *de Sacrific. tomo* 2. *q.* 1111. ex Rota, coram Caputaquen. *dec.* 128. *num.* 3. *part.* 2. Seraph. *decis.* 436. *num.* 2. Puteo, *in Rom. Castri Feliciani, dec.* 285. *num.* 1. *& in Fesulan. Prioratus,* 3. *Martij,* 1617. coram Pamphilio, *la* 427. *num.* 3. *p.* 4. *Recent.* coram Cerrado 27. *Iunij* 1644. coram Celso, 1649. & coram Otthobuno. Idem Pasqualigus, *q.* 1200. *num.* 8. idem firmat *ex cap.* 2. *de Testibus, in* 6. & ibi Glossa, *verbo Conuentum.* Abbate, *in cap. fin. num.* 44. *vers. Et non credo, de Præscriptionib.* Beroio, *cons.* 116. *num.* 11. *lib.* 1. Federico de Senis, *consil.* 143. *num.* 1. Angelo, *consil.* 245. *num.* 8. Seraph. *dec.* 1417. *num.* 3. Coccino, *in Theatina Iurisdictionis,* 10. *Maij,* 1621.

19 Obiectioni respondeo, distinguendo antecedens. Procurator, &c. non valet præiudicare Monasterio, aut Ecclesiæ in acquisitis, concedo antecedens; in acquirendis, nego antecedens. Et nego consequentiam: quia in ea agitur de acquirendis per inductionem; non autem de acquisitis.

20 Ad Canonem adductum ad probationem antecedentis, dico illum distinctionem à me datam probare. Agit enim Pontifex Gelasius, de possessionibus à Monasterio iam acquisitis, & de iure, quod habebat Episcopus. Vnde, non est mirum, quod diffiniat delictum personæ Procuratoris, Abbatis, aut Episcopi, in Ecclesiæ damnum non posse conuerti.

Obiici etiam potest nobis *caput Delictum, el* 76. *de Regulis Iuris, lib.* 6. vbi ita Bonifacius Papa Octauus decernit. Delictum personæ, non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare. Sed si electio Sepulturæ ad suasionem, & inductionem Clerici, aut Religiosi particularis cum iuramento, voto, aut promissione facta, esset nulla, & irrita; iam delictum personæ in detrimentum redundaret Ecclesiæ. Ergo valida est, & rata electio Sepulturæ prout dictum est facta. 21

Eodem modo ad hunc, ac ad præcedentem textum Canonis, *Illud statuendum, el fin.* 16. *quæst.* 6. respondeo: delictum personæ, in detrimentum redundare non debere Ecclesiæ: videlicet in iam acquisitis ab Ecclesia; secus verò in acquirendis. Et quod ibi solum agat Pontifex de acquisitis, ex exemplis ibi à Glossa adductis demonstro. *Primum.* Episcopus commisit delictum propter quod fuit depositus, & ab Episcopatu priuatus. Bona Ecclesiæ non debent confiscari. *Secundum.* Episcopus tenebat à Rege Castrum in feudum, & Regi promisit fidelitatem. Episcopus fuit depositus ob crimen proditionis in Regem. Castrum non redit ad Regem. *Tertium.* Procurator Ecclesiæ commisit falsum, & si fuisset causa propria, illam perderet; non tamen suam perdit Ecclesia. *Quartum.* Delictum Tutoris non obligat Pupillum. 22

Et vrget solutio obiectionis, quam sibi opponit Glossator, *ex Canone Placuit, el* 2. 16. *quæst.* 3. vbi delictum Prælati non repetentis rem Ecclesiasticam, nocet Ecclesiæ. Et idem obiicit *ex capite* 1. *de Præscriptionibus.* Solutio igitur illius est: delictum, aliud in faciendo: & hoc non præiudicat Ecclesiæ, vt hic (scilicet *in cap. Delictum*;) & aliud in omittendo: & hoc præiudicat, vt ibi: (scilicet *in Canone Placuit, & cap.* 1. *de Præscriptionibus.* Hæc, quod dicit Glossa, idem, quod ego dixi est: Quod in acquirendis potest quis præiudicare, suo delicto, Ecclesiæ, aut Conuentui, seu Monasterio; non verò in acquisitis.

Exornat distinctionem istam Augustin. Barbosa, *de Potestate Episcopi, part.* 3. *allegat.* 125. vbi postquam latè discussetat, An, & quando Episcopi confessio, Ecclesiæ præiudicet? Et explicato, quod eius confessio potest fieri in iudicio, & ex necessitate iudicij, per modum contentiosæ iurisdictionis; & alio modo, extra iudicium, & absque necessitate iudicij, per viam iurisdictionis voluntariæ potest fieri. Quam distinctionem, inquit, tradit Bartholus post alios, *in L. Certum, §. Sed an, & ipsos, num.* 2. *ff. de Confessis.* Paulus, Cuman. & alij ibi. Sarmientus, & alij ab eo citati, *lib.* 3. *select. cap.* 15. *num.* 5. & ab Octauian. Pedamont. *decis.* 39. *num.* 6. & 34. Surd. *decis.* 326. *num.* 4. *lib.* 3. Rota, *in Massilien. Pecuniaria,* 6. *Iunij,* 1611. coram Gregorio XV. apud Farinacium, *part.* 1. *recentiorum, decis.* 334. *num.* 5. *in Virdunen. Abbatie,* 27. *Nouembr.* 1615. coram Buratto, apud Farinacium, *part.* 2. *recentiorum, decis.* 768. *num.* 5. *& in Mediolanens. Fabrica,* 29. *Ianuarij,* 1616. coram Pirouano, *ead. part.* 2. *decis.* 779. *num.* 2. Explicato etiam, confessionem voluntariam tunc dici, quando fuit facta non præcedente Iudicis iussu, vt per Alexandrum, *cons.* 222. *num.* 16. *lib.* 2. Rotam, *in Pampilonensi Decimarum de Gongora,* 14. *Maij,* 1610. coram Bononiensi, *& in dicta Virdunen. in medio,* vel nullo iure cogente, vt post Ægidium, *decis.* 694. *in princ.* exemplificat Rota *in dicta Mediolanensi, num.* 2. *in medio*, resoluit dictus Barbosa, confessionem Prælati, seu Procuratoris voluntariam non præiudicare, nec aptam reperiri ad obli- 23

gandam

gandam Ecclesiam, seu principalem, in aliquo, per ea, quæ tradunt Baldus, *in L. 1. num. 3. Cod. de Confessis* Parisius, *consil. 47. num. 92. lib. 1. volum. 1.* Aufrer. *in Addit. ad Capell. Tolos. decis. 392.* Honded. *consil. 66. num. 72. volum. 1.* quos recenset, & sequitur Rota, *dicta decis. 779. num. 2 in fine*, vt reuocari debeat etiam non docto de errore, vt per Rotam, *decis. 19 de Procurat. & decis. 2. de Confessis, in nouis, & in Pampilonensi Decimarum, 10. Martij,* 1610. coram Sacratto. Et quamvis geminatè facta fuisset, secundum Caputaquen. *decis. 198. part. 1.* & Rota, *dicta decis. 768. n. 15. in fine.*

Ad finem denique dictæ allegationis, ita Barbosa fatur. Aduertit tamen idem Farinacius (scilicet *in apostilla ad decisionem Rotæ, in vna Montis Regalis iurisdictionis, 5. Iunij* 1606. coram Penna, per ipsum Farinacium impressa, *part. 1. recentiorum, la* 118.) aliud esse Episcopum facere aliquem actum, quo amittitur libertas Ecclesiæ, & Ecclesia inducitur in seruitutem (aduertat hîc Lector,) & tunc fauore libertatis non amittendæ, requiritur consensus omnium, (Episcopi scilicet, & Capituli;) & aliud est Episcopum facere actum, quo defenditur libertas Ecclesiæ, vt liberetur à seruitute, in qua reperitur constituta: & hoc casu, fauore Ecclesiæ, solus Episcopus, & quilibet alius admittitur ad vindicandam Ecclesiam à seruitute. Hactenus August. Barbosa. In quibus apertè docet Episcopum, Procuratorem, & alium similem, per actum suum suo principali, aut Communitati non præiudicare in obligatione, seu seruitute inducenda, & in amittenda sua immunitate, & libertate.

24 Pro maiore dilucidatione doctrinæ in præcedentibus traditæ, libuit exempla in Religioso apponere frequentissima. Religiosus enim Cathedræ v. gr. præfectus, ex malitia sua prætermittens legere, suum Conuentum emolumento priuat, quod ex lectione sua Conuentui proueniret. Et idem est de Concionatore nolente prædicare, ex praua etiam intentione, ne Conuentus eleemosynam debitam propter concionem percipiat. Et Religiosus quicumque, qui non acceptat donum ab extraneo oblatum, Conuentum priuat illo dono: siue absolutè illud recuset; siue, omni tamen acceptatione, etiam virtuali exclusa, (quæ tunc fit, vt ait Sanchez *tomo 1. de Matrimonio, lib. 6. disputat. 4. num. 7. pag. mihi* 431. quando Religiosus offerenti donum, gratias agit, & rogat, petitque ab eo, vt illud suo consanguineo tradat) poscit vt alteri donet.

25 Exemplum primum de Cathedratico, adducit Antonius Naldus, *in Summa, verbo Religiosus, numero* 4. vbi ita ait. Religiosus præfectus Cathedræ prætermittens legere ex sua malitia, propter quod Conuentus priuatur illo prouentu, non tenetur illud lucrum cessans restituere Monasterio, supposito, quod haberet, vnde posset reddere. Et ratio est: quia Monachus non est obligatus Religioni ex iustitia, sed ex obedientia, & Charitate. Hæc ibi, & se remittit ad ea, quæ dixerat *verbo Filius, num.* 4. vbi ita ad rem fatur. Restitutio enim est facienda, quando quis priuatur re possessa, vel sibi debita ex iustitia; lucra vero Prælati, & patrisfamilias acquisita, sunt quidem Religionis, & patrisfamilias; quæ vero non sunt acquisita, non sunt debita ex iustitia, sed ex obedientia. Salon, *tom. 1. quæst. 62. artic. 2. controuers. 3.* Hæc Naldus. Adde Leonard. Lessium *de Iustitia, & Iure, lib. 2. cap. 8. dubit. 3. num.* 18. cum Bannez, *dicta quæst. 6. 2. art. 2. dub. 6.* & aliis.

26 Exemplum autem de Religioso non acceptante, nec impliciè donum oblatum, quod contingit non acceptare, quando non profitetur se nolle acceptare: vt si dicat sic: *ea re non indigeo: si tibi placuerit, gratum mihi facies si dederis consanguineo meo*, (verba sunt Thomæ Sanchez, *loco allegato*:) tradunt præter Sanchez, Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 1. cap. 6. numero 46. pag. mihi* 40. Laurentius de Peyrinis, *de subdito, tom. 1. quæst. 2. cap. 2. §. 4. versic. Neque facit contra votum paupertatis, pag. 172. colum. 2.* Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Paupertate Religiosa, numero* 75. vbi cum eisdem Doctoribus, cum Fagundez, *in 2. præcept. lib. 8. cap. 6. numero* 18. Filliucio, *tomo 2. quæst. 8. tract. 34. cap. 3. numero* 62. Bonacina, *de Contractibus, disputat. 3. quæst. 12. punct. 1. numero* 6. Suarez, *tom. 3. de Religione, lib 8. cap. 15. numero* 45. Naldo *verbo Religiosus, numero* 8. cum iuxta codicem, quem habeo, *numero* 5. dicere deberet. Bordono, *resolut. 43. numero* 60. & Diana, *part. 1. tract. 6. resolut.* 8. docet, proprietarium non esse Religiosum, nollo modo acceptantem ab extraneo aliquod donum, suadentem etiam illum, vt alteri illud det. Et præter tot Doctorum authoritatem, adducit Vidal ad id probandum has tres breues rationes.

Ratio est (inquit:) tum, quia aliud est donare, 27
& aliud petere ab extraneo, vt alteri donetur. Tum, quia nihil sibi acquisitum alienat, sed est tantum merus intercessor: Tum, quia neque disponit de re sua, aut Religionis, cum nullum acceptet dominium. Ex vi enim paupertatis voti Religiosus non obligatur ad acquirendum, sed ad non alienandum. Forsitan peccare potest contra Charitatem, si nulla causa iusta ductus, non acceptet: quia tunc suam Religionem priuat tali emolumento, & vtilitate; non ideo censetur, quod sit indirecta donatio: nam reuera nihil acceptauit, & nihil acquisiuit. Deinde in donatione indirecta, præsupponitur dominium, quod in casu nostro Religiosus non acquisiuit. Hæc omnia Vidal. Et hæc dicta sufficiant, pro exemplis delictorum, personæ particularis Religiosi, præiudicantium Conuentui in acquisitione. Exempla autem in medium etiam proferam delictorum non præiudicantium in acquisitis, verba recensendo Doctissimi Leonardi Lessij, *dicto lib. 2. cap. 41. dubitat. 11. numero 90. pag. mihi* 499. quæ huiusmodi sunt.

Notandum tertiò, etiamsi Monachus acquirat 28
Monasterio, Monasterium tamen non teneri ex delicto Monachi, quamvis sit Prælatus, nisi quatenus inde aliquid conuersum est in Monasterij commodum, *cap. Delictum, 76. de Regulis Iuris, in 6.* vbi „
dicitur: Delictum personæ, in damnum Ecclesiæ „
non esse conuertendum. En vnum à Leonardo tra- „
ditum, de quolibet delicto. Aliud de delicto, seu facto in materia contractus, sic ipse reddit, immediatè post recensita dicens. Ex contractu etiam Monachi, non tenetur, nisi quatenus tacitè, vel expressè ei commissa est aliqua administratio. Si vlteriùs suo, vel Monasterij nomine contrahit, probabile est obligari naturaliter, (Religiosum scilicet) ac teneri operam dare, quantum in se est, vt Prælatus approbet. Est tamen in potestate Prælati, contractum ratificare, vel irritare, prout commodius ipsi fuerit, vt docet Nauarrus, *commentario 2. num.* 42. Vnde is, cum quo contraxit, non potest resilire, si Prælatus contractum approbet.

Contraria tamen sententia, scilicet ex tali con- 29
tractu non nasci obligationem naturalem in Religioso, nisi damnum intulerit, est etiam valde probabilis, & plurimorum Doctorum, quos citat Nauar-

rus. Iuxta quam dici potest, eum cum quo contraxit, non teneri, & posse resilire, nisi post approbationem Prælati ipse quoque ratificet. Huc vsque Lessius.

DVBIVM III.

An Clericus, vel Religiosus inducens sub iuramento, voto, aut promissione ad electionem Sepulturæ, in aliena Ecclesia, pœnas incurrat inflictas in cap. Animarum, & in Clementina Cupientes: & an electio ipsa sit nulla?

BREVIARIVM.

Concessum.

Videtur concessum, quod non est expresè prohibitum. n.2.

Lex.

Pœnalis Lex, interpretari debet secundùm naturalem significationem verborum. n.2.

Non est extendenda ad casus in ea non expressos, sed restringenda n.2.

De illa intelligitur vulgatum axioma: Si aliud Legislator voluisset, illud expressisset. *n.* 2.

Sepultura.

Religiosus, aut Clericus inducens ad electionem Sepulturæ in aliena Ecclesia, pœnas non incurrit capitis Animarum. n.1.& 2.

Electio Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione facta ex inductione Clerici, aut Religiosi, qui non sit de eadem Ecclesia, in qua illa fit, nulla est iure natura, non autem Ecclesiastico. n.4.

DVbio proposito, duabus conclusionibus satisfacere duxi, quarum altera, illi quoad pœnas; altera vero, quoad valorem, aut nullitatem electionis respondeat.

CONCLVSIO I.

1 REligiosi, & Clerici, qui inducunt aliquem ad eligendam Sepulturam cum iuramento, voto, aut permissione in altera, quàm indecentium Ecclesia, cuius membra non sint, pœnas inflictas *in capite Animarum, & in Clementina Cupientes*, non contrahunt.

Ita docent Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, parte 3. allegat.50. num.100.* cum Nauarro, *in Manuali, cap.27. num.103.* Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo 2. part. 4. verbo Sepultura quoad Regulares, num. 7.* cum Portellio, *in Dubiis Regular. verbo Sepultura num.5.* Bonacina, *tomo 3. de Censuris extra Bullam, disputat. 2. quæst.5. puncto 4.* & Pasqualigo, *decis. 373.* Anton. Diana, *part.5. tract.3. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.101.* cum Toleto, *lib. 2. cap.36. num.3.* Noctinot, *in Summa ipsius Dianæ, verbo Sepulturam eligere, num.6.* Emman. Roderiquez, *tomo 3. qq. Regularium, q.58. artic.7. dub.4.* Hieronymus Roderiquez, *in illarum Compendio, resolut.128. numero 9.* cum Villalobos, *in Summa, part.1. tract.17. difficult.25. num.4.* Ioannes Ægidius Trullench, *tom.3. tract. de Iure Parochi, cap.9. dub.5. num.19. ad finem*, cum Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib.3. cap.30. num.41.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.52. num.39.* cum Medices, *de Sepulturis, parte 1. quæst.8. num.17.* & Lauorio, *Variar. lucubrationum, titulo 2. cap.11. num.10.* & ante omnes recensitos Doctores, docuit Syluester, *in Summa, verbo Excommunicatio VII. num.49. dubio 1.* cum Petro Anchattano, & Ioanne Andrea.

¶ Probatur conclusio. Quia prohibitio iurium prædictorum, solum loquitur de Religiosis, & Clericis inducentibus ad electionem Sepulturæ apud eorum Ecclesias. Prohibitio autem, quà talis, sicut quælibet alia pœnalis dispositio, non debet extendi ad alios casus, sed ad expressos in illa est restringenda, *cap. Odia, el 15. de Regulis Iuris, in 6.* Debetque intelligi, & interpretari iuxta propriam significationem naturalem verborum. Lezana, *vbi supra, verbo Leges Regularium, num.33.* Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Monialibus, num.106.* Castr. Palaus, *part.1. tract.3. disputat.5. punct.3. §.3. num.7. & 8.* Ego *in Disquisit. Pastorali de Iure Prioris annexi, num.49.* Ergo prædicta iura non afficiunt Religiosos, nec Clericos sæculares inducentes ad eligendam Sepulturam cum iuramento, voto, aut promissione, in Ecclesia aliena. Si enim hos voluissent Pontifices dictorum iurium conditores comprehendere, illos expressissent, iuxta vulgarum axioma, quo Roderiquez, *tom.2. quæstion. Regular. quæst. 44. artic.4. versic. Quartum*, & alij communiter vtuntur Doctores: & iuxta regulam: Non est expresè prohibitum: ergo censeri debet concessum, *cap. Nuper, §. In secunda*, vbi Glossa *verbo Non retinuit, el 29. de Sententia Excommunicationis.* Et concessum videtur, quod non est prohibitum Glossa præfata, *ex L. ex quibus causis maiores 25. annis in integrum restituuntur. L. Nec non, §. Quod ois*, & Glossa *in Canon. Consuluisti, verbo Superstitiosa, 2. quæst.4. ex Canon. Lex Diuina, 27. q. 2. ex dicto cap. Nuper. ex L. Sancimus, & L. Quæsitum, ff. de Testibus.* 2

Aliam rationem reddit Emman. Roderiquez *dicto artic.7.* Quia si contrarium (inquit) diceremus, esset parata fraus annullandi electionem Sepulturæ, si electio annullaretur per fraudem Religiosorum cuiuscunque Ordinis, (ponit iste author casum, quod Religiosi S. Francisci, inducerent aliquem, vt eligat Sepulturam in Ecclesia Patrum Prædicatorum,) quod procedit, nisi constaret de fraude iniicientis eos ad inducendum illum vt apud suam Ecclesiam Sepulturam promitteret. Quia in hoc casu haberet locum dispositio istius Constitutionis (*capitis* scilicet *Animarum*) nam quod per me non possum facere, neque per alium licet, Ne quod vna via prohibetur; alia permittatur, præcipuè interueniente fraude, & circu.... Canonis, vt aduertit Gutierrez *de Iuramento confirmatorio, 2. part. cap... n.15.* Hactenus Emmanuel Roderiquez. 3

CONCLVSIO II.

QVando quis elegit Sepulturam cum voto, iuramento, aut promissione, ex inductione Clerici, aut Religiosi, qui non est membrum Ecclesiæ in qua illam elegit, attentis tantum *capite Animarum, & Clementina Cupientes*, valida est illius electio; inualida tamen, & irrita iure naturæ attento. 4

Hæc conclusio quoad primam eius partem, proba

probatur eadem ratione, qua num. 2. primam probauimus conclusionem. Iura enim modo recensita, solum loquuntur de electione Sepulturæ, facta vi inductionis Clerici, aut Religiosi Ecclesiæ in qua eligitur illa. Ergo dictis iuribus attentis, valida erit electio facta per inductionem Clerici, aut Religiosi alterius Ecclesiæ, cum illorum dispositio, vti pœnalis, extendi non debeat, sed restringi ad casum electionis per personam eiusdem Ecclesiæ.

Conclusionem, quoad secundam partem, tenet Glossa *in dictum capue Animarum, verbo Sepulturam*, & Ioannes Ægidius Trullench. *tom.3. Tract. de Iure Parochi, cap.9. dub.5. num.10.* Et probatur dupliciter. *Primo.* Quia de Iure naturæ prohibita est omnis pactio, & conuentio in rebus spiritualibus, ita vt si illa in istis interueniat, simonia committatur, vti *dub.1. huius Disquisitionis* dictum est *à n.9. Secundo.* Quia ius Sepulturæ, est variabile: & hoc cessat, data electione illius cum iuramento, voto, aut promissione.

DVBIVM IV.

Elegit quis sibi liberè Sepulturam, & postea inductus à Clerico, vel Religioso, iurauit, vouit, aut promisit illam non mutare, eritne irrita, & nulla electio illa ex superueniente inductione?

BREVIARIVM.

Alienare.

Episcopus alienare non potest seruos, nec alia Ecclesiæ sua bona. n.9.

Seruum bene meritum Ecclesia alienare potest. n.9.

Donare.

Nemo absque Iudicis interuentione donare potest, de Iure Cæsareo, vltra centum aureorum summam. n.8.

Lex.

Generalis posterior, & indistinctè loquens, limitanda est per specialem priorem, & iuxta illam interpretanda, nisi expressis verbis illi contradicat. n.4.

Amplia 1. *etiamsi in Lege posteriori adsit clausula:* Non obstante. *Quia intelligi debet de Lege contraria, quæ non possit cum posteriore sustineri per aliquam limitationem, aut distinctionem.* n.4.

Amplia 2. *etiamsi prior Lex iam fuerit abrogata, per illam posterior est limitanda, & iuxta illam interpretanda.* n.5.

Non solum est limitanda Lex posterior per priorem, sed per illius rationem. n.5.

Quando prior Lex penes casum specialem, Lex noua generaliter loquens, illi speciali casui non derogat. n.6.

Regula.

Vtile, per inutile non vitiatur. *Exponitur à* n.3.

Quando vtile ab inutili separari potest, vtile per inutile non vitiatur. n.8. *Exemplis illustratur.* n.8. 9. & 10.

Quando vtile ab inutili separari non potest, per inutile vitiatur vtile. n.10. *Vbi exemple declaratur.*

Sepultura.

Electio Sepulturæ liberè facta, si postea, qui illam elegit, inductus à Clerico, aut Religioso Ecclesiæ electæ illam non mutare promisit, irrita electio redditur, & nulla. n.1. & 2.

Qui sic inductus elegit, aut non mutare promisit, nullam postea eligere potest. n.2.

In casu electionis, & promissionis non mutandi Sepulturam electam, per inductionem, sepeliendus est promittens, vbi de iure sepeliri deberet, si nullam fecisset electionem. n.2.

Testis.

Qui vero miscet aliquid falsitatis, eius testimonium, nihil valet. n.11.

CONCLVSIO.

Qui in aliqua Ecclesia sibi Sepulturam liberè, 1 sine voto, iuramento, aut promissione elegit, si postea inductus à Clerico, vel à Religioso eiusdem Ecclesiæ, iurat, vouet, aut promittit electam Sepulturam non mutare, electio præcedens irrita, & nulla redditur per promissionem illam factam ex dicta inductione.

Ita docet Glossa, *in cap. Animarum, verbo eodem, el 1. de Sepulturis lib.6.* & Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disput.2. controuers.3. conclus.3. pag.54.* cum Natta, *consil.432. num.6.* Cæsare de Graffis, *decis.1. num.1. de Sepulturis.* Zecchio *de Republica Ecclesiast. cap.28. de Parocho, num.17. Fallentia 2.* Riccio, *in Praxi, part.4. decis.128. & 563.* Belletto, *Disquisitionib. Clericalib. part.1. tit. de Clerico debitore, §.3. num.17.* Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.17. num.2.* Geminiano, *in cap. Licet, §. Quamuis, de Sepulturis lib.6.* Cardinale Tuscho, *Litt. P. conclus.97. num.5.* & cum Augusti. Barbosa, *de Officio Parochi, cap.26. num.19.* refert etiam Samuellius, & allegat plures alios Scriptores, in præcedentibus recensitos. Verba Glossæ, quam recensui, huiusmodi sunt. Videlicet.

Nota, si quis induxerit aliquem ad vouendum, 2 iurandum, vel promittendum, vt eligeret Sepulturam in tali loco, non valet electio, immò quoad ad electionem Sepulturæ, decedit intestatus. Idem dicendum est, si nulla promissione, voto, vel iuramento præcedente, elegerit Sepulturam in vno loco, & postea iuret, vel promittat non mutare: quia tunc electio Sepulturæ cassatur. Hactenus Glossa.

Et probatur conclusio *ex præallegato cap. Animarum* expressè prohibente, sub nullitatis pœna, & sub inhibitione, ne sepeliantur in Ecclesia electa, nec alibi, nisi in Ecclesia in qua de iure sepeliri deberent, si intestati decessissent, qui ex inductione cum voto, iuramento, aut promissione elegit Sepulturam, aut iam electam promisit non mutare. Qui quidem casus expressus, pro decisione Dubij propositi facit. Verba dictæ Decretalis Bonifacij Octaui, quæ sequuntur, sunt. Districtissimè prohibemus, ne „ aliquos ad vouendum, iurandum, vel fide interposi- „ ta, seu aliàs promittendum inducant, vt apud eorum „ Ecclesias Sepulturam eligant, vel iam electam, vlte- „ rius non immutent. Nos enim (si secus actum fuerit) „ electionem talem decernimus nullius pœnitus exi- „ stere firmitatis. Statuentes, vt ij, qui sic elegerint, nec „ apud sic electas Ecclesias, vllatenus sepeliri, nec ali- „ bi... possint eligere Sepulturam; sed contradictione „ quacunque cessante, sepeliantur omnino apud illas „ Ecclesias, apud quas sepeliendi de iure fuissent, si „ aliàs Sepultura non electa forsitan decessissent. Hæc omnia in præalllegata Decretali.

3 Sed obiicies. Vtile, per inutile non vitiatur. *Cap. Vtile, el 38. de Regulis Iuris, lib.6.* ab eodem conditum Bonifacio Papa Octauo per hæc verba. Vtile, non debet per inutile vitiari. Sed sic est, quod electio iam ante inductionem facta, vtilis erat, valida, firma, & rata. Ergo & post inductionem, & promissionem ex vi illius facta, non immutandi Sepulturam iam electam, firma etiam erit, & valida, quamvis huiusmodi promissio inutilis sit, & infirma. Aliàs enim vtile, per inutile vitiaretur.

4 Respondeo primo: *cap. Vtile*, legem esse generalem, & posteriorem lege *capitis Animarum*. Vnde, quamvis ad inuicem contraria sibi essent ista iura, posterius deberet interpretari, & intelligi iuxta primum, cum expressis verbis illi non contradicat. Lex enim generalis posterior, & indistinctè loquens, limitanda est per specialem antiquiorem, & iuxta illam intelligenda, nisi expressis verbis illi contradicat. Sanchez de Matrimonio, *tomo 1. lib.2. disputat.24. num.6. ex L. Sed & posteriores, ff. de Legibus*, ibi: Posteriores Leges ad priores pertinent, nisi contrariæ sint. Qua ratione (inquit) Glossa, *in L. Sciendum, verbo, Non compelli*, & ibi Bartholus, *in princ. num.1.* & Iason, *num.4. ff. Qui satis dare cogantur*, idem Bart. *in L. Omnes populi, quæst.3. ff. de Iustitia, & Iure*: Baldus, *Authentico, Offeratur, numero 12, initio, Cod. de Litis contestatione.* Abbas, *consilio 24. num.1. versic. Secundo principaliter, volum.2.* Decius. *ff. de Regulis Iuris, regula 80. numero 11. & reg.90. num.12.* Nauarrus, *Can. Placuit, de Pœnitentia, distinct.6. num.148. & in Summa Latina, cap.27. num.260.* innitentes huic doctrinæ, asserunt, illam Authenticam, *Offeratur*, multò posteriorem, restringi per dictam legem *Sciendum*, antiquiorem. Quæ doctrina adeo est vera, vt procedat, licet in Lege noua, sit clausula: *Non obstante.* Debet enim intelligi, de Lege contraria, quæ non possit cum hac sustineri per aliquam limitationem, aut distinctionem, *vt Authent. de successione ab intestatu, circa princip.* & docet ibi Glossa, *verbo Vacantibus.* Batt. *super extrauagantem, Ad reprimendum, §. Non obstantibus, num.6. & dicta. L. Sciendum, num.2.* vbi Iason, *num.4.* Idem Iason, *L.1. numero 9. ff. soluto Matrimonio, quemadmodum dos petatur.*

5 Immò licet anteriores Leges abrogatæ sint; iuxta illas recentiores explicandæ. *L. Non est nouum, ff. de Legibus.* Et ita docent cum Bartol. Ludouicus Gomez, *Regula de Triennali, quæst.61. versic. Tertius intellectus*, Burgos de Paz, *L.1. Tauri, num.570.* Et non tantum per Legem specialem anteriorem, sed etiam per rationem legis prioris, posteriores leges limitandæ sunt. Vt docet Bart. *L. De pretio, ff. de Publiciana in rem actione.*

6 Et confirmatur: quia quando Lex antiqua ponit casum specialem, Lex noua generaliter loquens, non intelligitur derogare illi casui speciali, vt optimè Antonius Gabriel, *in 2. editione Communium, lib.10. verbo Lex, fol.50. columna 2.* vbi id colligit ex Batt. & ex aliis. Idem Azeuedo, *L.5. Recopilationis, tom.4. L.1. num.52.* Hæc omnia Thomas Sanchez.

7 Cum igitur Constitutio *Animarum* specialis sit, & anterior, & Constitutio *Vtile*, posterior sit, & generalis, & apertis ista illi non verbis contradicat; nec clausulam contineat *Non obstante*: & cum prior abrogata non sit, immò potius confirmata post posteriorem (*Vtile* scilicet) per Clementem Papam Quintum *in Clementina Cupientes, §. sanè, la 3. de pœnis*: & cum ratio prioris, adhuc subsistat: & cum denique, prior Constitutio præfata, casum ponat specialem, & posterior generaliter loquatur, omnino tenendum est *caput Vtile* interpretari debere, intelligi, ac limitari, & restringi, per *caput Animarum*, & non è contra, & huic non derogari per illud. Vnde resolutioni Dubij per me datæ, minimè obstare quilibet Regula, *Vtile non debet per inutile vitiari*, nobis obiecta.

Secundo respondeo obiectioni: Regulam illam solum posse habere locum, quando vtile potest ab inutili separari. Tunc enim verum est, quod vtile, non vitiatur per inutile; secus autem quando vtile ab inutili separari nequit. Quam vtique magistralem distinctionem menti tenendam, tradit Glossa, *in dictum caput*, vbi plura reddit exempla, demonstrantia vtile, per inutile non vitiari, quia vnum ab alio separari potest. Pro primo supponit, neminem donare alteri posse, sine Iudicis interuentione, vltra summam centum aureorum, *ex L. Sancimus, Codice de Donationibus.* Quo supposito, ponit casum, quod quidam alteri donet contra dispositionem dictæ legis, mille aureos: & inquirit, An donatio valeat quantum ad centum, quæ donare illa permittit; an vero quoad omnes inualidè donet? Et respondet, valere donationem, quoad centum aureos: & hoc per rationem textus. Videlicet: *quia vtile non debet vitiari per inutile.* Et addit distinctionem præfatam, dicens. *Quod verum est quando vtile, separabile ab inutili.* 8

Secundum hoc adducit exemplum, quod si Episcopus, vel alius Prælatus, (qui in vim Canonis, *si quos, 12. quæst.2.* manumittere benè potest seruum Ecclesiæ suæ bene meritum, non obstante prohibitione alienandi seruos, & alia Ecclesiæ bona, aliàs sæpe à sacris stabilita Canonibus,) manumittat quendam seruum bene meritum suæ Ecclesiæ, & simul det seruo ipsi possessionem Ecclesiæ: manumissio valida erit: quia per adiectionem donationis possessionis, quæ separari bene potest, non vitiatur. Manumissio enim est vtilis; donatio autem inutilis. Si ergo vtile, per inutile non vitiatur, iuxta decisionem textus, per adiectionem donationis, quæ inutilis est, non vitiabitur vtilis manumissio. 9

Glossa secunda eandem tradit distinctionem. Et vltra exempla supra dicta, multa alia in medium profert, de vtilibus, & inutilibus separabilibus, in quibus habeat locum textus *in cap. Vtile*: è quibus vnum eligere libuit desumptum *ex L.1. ff. de aqua quotidiana, & æstiua, §. Trebatius.* Vbi habetur, quod si habeo seruitutem ducendi ad aquam, certum numerum pecorum, si plus ducam, superflua poterit Dominus remouere. Et aliud, in quo dispositio *dicti capitis Vtile*, locum nequeat habere, ex eademmet Lege, *in §. Item quæritur*, desumptum: vbi dicitur, quod si habeo seruitutem ducendi certam aquam, per fundum tuum, & ego aliam aquam illi misceo, quod à tota potero prohiberi. Et reddit disparitatem, dicens. Ratio ergo diuersitatis est, quia pecora separabilia sunt; aqua mista, inseparabilis: ideo in primo, prohibeor solum a superfluo; in secundo, à toto. Pro quo, plura alia iura ibi allegat, quæ breuitati consulens, lubens recensere omitto. 10

Cum ergo electio Sepulturæ liberè facta, ante omnem suasionem, separari in effectu sepelitionis, minimè valeat ab electione postea ex inductione facta, cum iuramento, voto, aut promissione, hinc est, quod prior electio vtilis, inutilis reddatur per secundam. Vnde non est vniuersaliter verum, 11

quod

quod vtile, per inutile non vitietur. Licet enim regulariter vtile non vitietur per inutile, vitiatur tamen, vti docet præfata Glossa, quando adest specialis ratio, qualis est ista separationis: Immò & quando specialis casus contra regulam generalem apparet in Iure expressus. Qualem certè inuenimus *in canone Pura, el 17. 3. quæst. 9.* vbi à D. Ambrosio quæsito *in libro de Paradiso Dei*, si testis admiscet vero » aliquid falsitatis, an eius testimonium valeat: Respondit, quod non. Quia pura, & simplex testimonij series intimanda est. Plerumque testis dum ad seriem gestorum aliquid ex suo adiicit, totam testimonij fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, quod bonum videtur addendum est. Hactenus in canone illo, ex D. Ambrosio Mediolanensi Archipræsule desumpto.

12 Et Glossa, *verbo Aliquid*, ait. Argument. Vtile, per inutile vitiari, vt 12. *quæst. 2. Si quos, de seruis. Distinct. 27. Si quid vero...* Sol. Vtile, per inutile vitiatur, vbi inuenitur expressum. Sed in Iure nostro *capitis Animarum el 1. de Sepulturis, lib. 6.* inuenitur expressum, quod electio iam facta nullius existat firmitatis si eligens inductus à Religioso, vel Clerico iurauerit, promiserit, aut vouerit illam non mutare. Ergo electio vtilis Sepulturæ, per inutilem superuenientem promissionem non mutandi illam, vitiatur. Vndè contraria sententia, quam tenet vterque Roderiquez, Emmanuel, *tom. 3. quæstion. Regular. quæst. 58. artic. 7. dub. 1. casu* 1. & Hieronymus, *in illarum Compendio, resolut.* 128. *num.* 7. mihi non satis probatur.

DVBIVM V.

An per caput Animarum, & per Clementinam Cupientes, prohibeatur Religiosis, & Clericis, ne inducant ad electionem Sepulturæ pro suis Ecclesiis faciendam in Testamento, aut Codicillo?

BREVIARIVM.

Sepulchrum. Sepultura.

Licitè inducunt Clerici, & Religiosi ad electionem Sepulturæ faciendam in Testamento, aut Codicillo Iure Canonico. n. 1. 2.

CONCLVSIO.

1 Electio Sepulturæ facta in Testamento, aut Codicillo, non est in Iure prohibita, *nec in cap. Animarum, nec in Clementina Cupientes.* Facta scilicet ex inductione Clerici, aut Religiosi. In eo enim sensu procedit responsio, quo respondeat quæsitui.

Hanc conclusionem tenet Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regul. tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, quoad Regulares num.* 7. ibi. Nec qui indocunt ad eligendam Sepulturam in Testamento, seu Codicillo, & allegat Thesaurum, *in Praxi, part. 2. verbo Sepultura, cap.* 3. & alios penes cum tenet etiam Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *num.* 38. cum Bonifac. *in præfatam Clementinam, Cupientes, num.* 74. Toleto, *lib. 1. cap. 36. §. Quarta.* Francisco Suarez, *tom. 5. in 3. partem D. Thomæ, de Censuris, disputat. 22. sect. 4. num. 25.* Gregorio Sayro, *in Thesauro, lib. 5. cap. 12. num. 9.* Allegat & Emmanuelem Roderiquez, *tom. 3. quæstionum Regularium quæst. 58. artic. 7. in fine*; sed ibi de hac non disserit, nec loquitur difficultate.

Ratio conclusionis est, quia inducere ad eligendam Sepulturam in Testamento, aut Codicillo, non est inducere ad eligendam illam cum iuramento, voto, aut promissione. Ergo Iura in titulo Dubij proposita, non sunt extendenda ad inducentes, ad electionem Sepulturæ in Testamento, vel Codicillo faciendam, nec ad electionem sic, ex huiusmodi inductione factam Antecedens, per seipsum, ex ipsis terminis patet. Consequentia verò probatur: quia recensita Iura, pœnalia sunt. Ergo extendi neutiquam debent., nec possunt quidem, ad casum in ipsis non expressum, sed ad expressum arctari. *Cap. Odia, de Regulis Iuris in 6. L. Interpretationem, ff. de Pœnis.* Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Duello, inquisit. 6. num. 10. ex L. Cum quidam, ff. de Liberis, & posthumis.* 2

DVBIVM VI.

An Religiosi, vel Clerici inducentes ad eligendam Sepulturam in suis Ecclesiis, si non inducant ad iurandum, vouendum, aut promittendum, pœnas incurrant inflictas in cap. Animarum, *&* in Clementina Cupientes, *& electio ipsa irrita sit, & nulla?*

BREVIARIVM.

Sepulchrum. Sepultura.

Inducere ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia sine iuramento, voto, aut promissione, in Iure non prohibetur. n. 1.

Clerici, & Religiosi inducentes ad eligendam Sepulturam in suis Ecclesiis, si non inducunt ad iurandum, &c. pœnas non incurrunt à Iure inflictas. n. 1.

Electio facta Sepulturæ ex inductione, non tamen ex inductione ad iurandum, vouendum, aut promittendum, non est irrita in vim Iuris Canonici. n. 1.

CONCLVSIO.

Clerici, & Religiosi non incurrunt pœnas inflictas à Iure, *in capite Animarum el 1. de Sepulturis lib. 6.* & *in Clementina Cupientes, de Pœnis*, si ad iurandum, vouendum, aut promittendum electionem Sepulturæ non inducunt, aut ad non mutandam iam electam, neque electio irrita est in vim dictorum Iurium, esto suaserint, aut induxerint ad faciendam dictam electionem in suis Ecclesiis, aut ad non mutandam Sepulturam in illis electam. 1

Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Excommunicatio VII. num. 49. dub. 1.* cum Archidiacono. 2

D. Antoninus, *in Summa, parte 3. tit. de Excommunicatione, cap. 51.* Emmanuel Roderiquez, *tom. 3. quæstion. Regul. q. 58. artic. 7. versic. vltimo*, dicens. Secundùm notabile est, quod dicta Constitutio (loquitur *de dicto c. Animarum*) non habet locum contra simpliciter exhortantes ad eligendam Sepulturam, non interueniente promissione, vel voto, seu iuramento. Quia hi tales non incurrunt pœnas eius. Ita tenet Ioannes Andreas, & Ioannes de Lugo, & alij, quos refert Gregorius Lopez, *in L. 5. tit. 1. 3. art. 1.* Docent etiam Ioann. Bapt. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, numero 7.* cum Franc. Suarez, *in 3. partem D. Th. tomo 5. disputat. 22. sect. 4. numero 25*: dicto Roderiquez, *in Summa, tom. 4. capite 103. conclusione 10.* Pottellio, *in Dubiis Regularium, verbo Sepultura, in Additionibus, numero 3.* Pasqualigo, *decis. 373.* & Glossa, *in dicto capite Animarum* vbi postquam asseruit, pœnam *in dicto capite* contentam, *& in Clementina Cupientes* incurrere Religiosos inducentes aliquem ad promittendum, iurandum, vel vouendum, quod eligat Sepulturam penes se, hoc est in eorum Ecclesia, sic inquit. Sed quis si induxerunt solum ad eligendum, vtrum puniantur ista pœna? Respondet, quod non. Et hanc reddit rationem. Nam licet per votum, iuramentum, vel promissionem tollatur libera facultas; non tamen per electionem. Quia licet elegerit quis Sepulturam in vno loco, potest postea eligere in alio. Ioannes denique Ægidius Trullench, nostram conclusionem tenet, *tomo 3. tract. de Iure Parochi, capite 9. dub. 5. num. 19.* ibi; neque inducens ad eligendum tantum, si non inducit ad vouendum, vel iurandum, vel promittendum.

3 Dictis addo efficacem hanc rationem, quam tetigit Magister Lezana, *loco proximè allegato.* Quia scilicet præfata Constitutio *Animarum* solum loquitur de inducentibus ad vouendum, iurandum, seu promittendum, non autem ad eligendum vtcumque Sepulturam. Quod patet ex ipsiusmet textus inspectione. Ait enim ibi Bonifa-
» cius Papa: districtissimè prohibemus, ne aliquos
» ad vouendum, iurandum, vel fide interposita, seu
» aliàs promittendum inducant, vt apud eorum
» Ecclesias Sepulturam eligant, vel iam electam vl-
» terius non immutent. Ergo non est extendenda illius dispositio, ad simplicem inductionem electionis Sepulturæ. Patet consequentia. Quia illius dispositio pœnalis est, & odiosa. Ergo extendi non debet ad casum in ea non expressum. Tritum enim valde est in Iure, quod pœnæ, & odia restringi debent ad casus expressos, & vltra eos non extendantur. De quo nonnihil dixi *Dubio præcedente num. 2.*

***

DVBIVM VII.

Elegit quis cum voto, iuramento, aut promissione sepeliri in Ecclesia, in qua de Iure tumulari deberet si in electa decederet Sepultura; inductus tamen à Religiosis, vel Clericis eiusdem Ecclesiæ: Poteritne in illa sepeliri Ecclesia?

BREVIARIVM.

Declaratio.

Non habet locum in claris. n. 4.

Dictio *Omnino.*

Omnia indistinctè, ac omni ex parte comprehendit. n. 5.

Excludit omnem gratiam, & dispensationem. n. 6.

Præcisam importat exequutionem n. 6.

Regula.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum. n. 8.

Sepulchrum, Sepultura.

Qui cum iuramento, voto, aut promissione elegit sepeliri in Ecclesia, in qua de Iure sepeliri deberet, si in electa decessisset Sepultura, in illa est tumulandus non obstante tali electione, ex inductione Clerici, aut Religiosi eiusdem Ecclesiæ facta. n. 1. & seqq.

Non tamen in vi electionis, sed ex Iuris dispositione. n. 5. & 7.

Per huiusmodi electionem, non perdit quis ius, quod ei de Iure competebat. n. 2. & 3.

In fauorem Ecclesiæ, cui Sepultura debetur, emanarunt Decretalis Animarum, *& Clementina* Cupientes n. 3. & 8.

CONCLVSIO.

IN Sepulchro, & in Ecclesia in qua quis de Iure 1
sepeliri debet, inelecta Sepultura decedens, sepeliendus est, qui ex inductione Clerici, aut Religiosi eiusdem Ecclesiæ, cum voto, iuramento, aut promissione in ea elegit sepeliri. In Sepultura scilicet Maiorum suorum, & in istius defectu, in sua Ecclesia Parochiali.

Ita docent Sylvester, *in Summa, verbo Excommunicatio* VII. *numero 49. dub. 3.* cum Ioanne Andrea. Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, capite 9. dub. 5. numero 16.* Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. quæstion. Regular. quæst. 58. artic. 7. versic. Primum dubium est.* Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum, qq. resolut. 128. numero 6. pag. 915.* cum Franc. Suarez, *tomo 5. in 3. part. D. Thomæ, Disputat. 22. sect. 4. à numero 25.* & Pottellio, *verbo Sepultura, numero 3. & 4.* & Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 2. controuers. 6. conclus. 2.* cum Pasqualigo, *decis. 378.* & petro de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, capite 11. num. 13.* Libuit Hieronymi præfati verba recensere, quia quæ alij, in hoc casu dixerunt Doctores, breuiter, fundamentaliter ipse resoluit. Quæ sequuntur sunt.

Circa quam Constitutionem, (capitis scilicet *Anima*

Animarum,) notandum est primò, quod non perditur ius Sepulturæ, si aliàs vouens, iurans, aut promittens, sepeliendus erat de Iure communi apud Ecclesiam vbi extat suorum parentum, seu Maiorum Sepultura. Quia eo casu non sepelitur virtute electionis factæ per votum, vel iuramentum, sed virtute Iuris communis, disponentis, morientis ab intestato, in loco Maiorum esse sepeliendum. Immo, & sic suadens, non videtur peccare contradictum Decretum. Id enim emanauit in fauorem Ecclesiæ vbi defunctus habet ex Iure Sepulturam, cui ipse suadens per suam suasionem vires obtulit. Hactenus Hieronymus Roderiquez.

3 Quocirca Syluester, *loco allegato*, ait, quod ista quæstio est indubitata. Quia ista Constitutio emanauit in fauorem Ecclesiæ, cui Sepultura debetur. Vnde, in eius pœnam retorqueri non debet. *De Regulis Iuris. Quod ob gratiam lib. 6.* Item licet inducens peccet auferendo libertatem eligendi; tamen certat de debito retinendo. *Codice de Condictione, L. finali.* Idem Petrus de Anchatrano. Hæc Syluester.

4 Nec valet si quis obiiciat textum ipsum *in dicto capite Animarum*, vbi disertis verbis videtur decerni oppositum, ibi: statuentes, vt ij, qui sic elegerint, nec apud sic electas, vllatenus sepeliri, nec alibi possint eligere Sepulturam. Verba enim: nec apud sic electas: cum clara sint, interpretatione non indigent, aut declaratione. Declaratio enim non habet locum in claris. Rota, *in Pampilonensi, de Stella, Veneris 29. Octobris, Anni* 1621. coram R. P. D. Coccino Decano, cum Castro, *in L. Heredes, §. Si quid numero 4. in fine ff. de Testamentis, & consil. 22. colum finali, versic. Præterea dicta Declarationi, lib. 1. Decis. consil. 114. n. 5. versic. Et dicit hoc procedere.*

5 Non inquam valet. Quia Bonifacius Papa in recensita Decretali, tantum intendit annullare, & irritare electionem Sepulturæ factam cum voto, iuramento, aut promissione ex inductione Religiosi, aut Clerici sæcularis eiusdem Ecclesiæ, quà talem, & reduplicatiuè, & illius effectum, prout illius effectus est huiusmodi electionis interdicere. Ex eodem enim textu, id euidenter apparet. Quia immediatè post verba nobis obiecta, hæc profert Pontifex; sed contradictione quacumque cessante, sepeliantur omnino apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de Iure fuissent, si aliàs Sepultura non electa forsitan decessissent. Expende verba: sepeliantur omnino: quæ certe non solum conclusionem nostram non euincunt, sed potius corroborant, firmissime fulciunt, conuincunt. Dictio enim *Omnino*, omnem aliam Ecclesiam, & Sepulturam excludit vti in similibus respectiuè casibus, grauissimi resoluunt Doctores, vti Marcus Vidal, *in Arca vitali, tit. de Matrimonij Sacramento, pag. mihi 342. numero 40. in fine.* Ioannes Bapt. Lezana, *tom. 2. verbo Dictio, num.* 28. vbi ita fatur. Dictio *Omnino*, indistinctè, ac omni ex parte omnia comprehendit. Augustinus Barbosa, *de Potestate Episcopi, part. 3. allegat. 95. num. 6. pag.* 304. ibi: vbi dictio illa: *Omnino*, indistinctè omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me *in Remissionibus de Dictionibus, & Clausulis, dictione* 206.

6 Prædictis consonat Thomas Sanchez, *tomo 1. de Matrimonio, lib. 1. disputat. 32. numero 6.* & non pauca addit ad casum nostrum satis opportunè. Tertia differentia (inquit) est, si contractus firmetur iuramento, non licet amplius contrauenire; nec peti potest absolutio, nec facta solutione, datur repetitio, sed contractus omnino firmus, & irreuocabilis manet: quod significant illa verba *dict. Authent. Sacramenta*, ibi: inuiolabiliter custodiantur: & verba illa *capitis 2. de Pactis, in 6.* ibi: Omnino seruari debebit. Vt ibi animaduertunt Dominicus, *num.* 3. Francus, *num.* 4. Nam dictio *Omnino*, importat absque aliqua dispensatione: quia est dictio præcisa, vt docet Iason *L. 1. n. 3. ff de Iurisdictione omnium Iudicum*, Alber, *in Dictionario, verbo Omnino.* Bertach. alios allegans, *in Repertorio, eodem verbo.* Et ita importat præcisam executionem. Glossa *Clementina 1. verbo Omnino, de vita, & honestate Clericorum.* Præpositus, *cap. Tua, de Sponsalibus, num. 10. initio.* Vnde Tiraquellus, *L. Si vnquam, Cod. de reuocandis donationibus, verbo Reuertatur, n. 78. & 79.* multos referens, ait significare, sine vlla exceptione, sine remedio, & ad vnguem. Et *num.* 81. multis relatis ait, excludere omnem gratiam, & dispensationem: quod idem multis relatis docet Matienzo, *L. 5. Recopilationis, in Rubrica, Glossa 1. n.* 39. Hæc omnia, ad amussim, in doctissimo Sanchez, loco recensito, lego.

Et quod illa fuerit Summi Præsulis Bonifacij mens, declarat ibi Glossa, *verbo Apud quas*, in hæc, quæ sequuntur prorumpens. Quid si Ecclesia ista de qua promiserat, sit illa, in qua ab intestato sepeliri debebat? Declarari debuisset. Quia si dicamus, quod ibi non debeat sepeliri; vbi ergo sepelietur? Et litera dicit, non apud illas, &c. Vnde posset dici, quod ibi sepelietur, non obligatione permissionis, licet potestate Iuris: sicut cum ex duabus seruitutibus remittitur altera, altera remanet. Hactenus Glossa. 7

Denique probatur nostra conclusio. Quia Bonifacij Decretalis, dubio procul, in fauorem emanauit Ecclesiæ, cui sepelitio debetur, vti ex ipsamet apparet, cum præcipiat sub interdicti Ecclesiastici pœna, restitutionem fieri huiusmodi Ecclesiæ, tam cadaueris, quàm omnium, quæ occasione Sepulturæ illius Clerici, aut Religiosi alterius Ecclesiæ recepissent. Sed sic est, quod si in nostro casu, non sepeliretur in Sepulchro Maiorum suorum, nec in Ecclesia vbi illud existit, ob istius Decretalis prohibitionem, in damnum, & pœnam talis Ecclesiæ vbi illud existit, ipsa vergeret, contra eiusdem Bonifacij aliam Decretalem, *in cap. 61. de Regulis Iuris, eodem lib. 6.* Quod ob gratiam alicuius conceditur (inquit ibi,) non est in eius dispendium retorquendum. Ergo dicendum est, dictam non obstare Constitutionem *Animarum*, quominus possit, & debeat in Sepulchro Maiorum sepeliri suorum, qui cum voto, iuramento, aut promissione, ex inductione Clerici, aut Religiosi eiusdem Ecclesiæ, eligit ibi tumulari, & in Parochiali, desit Sepultura Maiorum. 8

***

DVBIVM

DUBIUM VIII.

An Religiosi, vel Clerici inducentes ad eligendam Sepulturam in Ecclesia sua, cum promissione non irreuocabili, pœnas incurrant Iuris, & electio sit nulla?

BREVIARIUM.

Promissio.

Quænam obliget ad mortale: & quæ irreuocabilis sit, declaratur. n.3.6.

Sepulchrum.

Electio Sepulturæ, ex inductione Clerici, aut Religiosi Ecclesiæ electæ facta cum promissione reuocabili, Iure non prohibetur Canonico. n.1.& seq.

CONCLUSIO

1 Nec pœnas Iuris incurrit Religiosus, aut Clericus inducens ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia, cum promissione reuocabili, nec electio sic facta, irrita est, & nulla Iure Canonico attento.

Ita docet Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, num.* 7. vbi allegat Pasqualigum, *decis.* 373. Nullam reddit rationem Lezana, aut probationem. Ea autem probabilissima mihi videtur: Quia Bonifacius Papa Octauus, *in cap. Animarum, el 1. de Sepulturis, in 6.* nullitatem indixit electioni Sepulturæ factæ ex inductione Clerici, aut Religiosi cum voto, iuramento, seu promissione tollente libertatem nouam Sepulturam eligendi. Apertè ex „ textu colligitur; ibi; ne contra votum, iuramen- „ tum, aut promissionem huiusmodi, à se factum, „ materiam habeat veniendi.

2 Et ita quidem illum intellexit Glossa; quæ quidem, quæsito, An qui induxerunt solùm ad eligendum, incurrant pœnas dictæ Constitutionis, & Clementinæ *Cupientes, de Pœnis*? Respondit, quod non. Et hanc reddit rationem. Nam licet per votum, iuramentum, vel promissionem tollatur libera facultas, non tamen per electionem: quia licet elegerit quis Sepulturam in vno loco, potest postea eligere in alio. Ita Glossa. Sed sic est, quod electio Sepulturæ facta ex inductione cum promissione reuocabili, non tollit libertatem, & liberam facultatem eligendi Sepulturam in alio loco, cum reuocari possit promissio, vt supponitur. Ergo nec electio Sepulturæ ex huiusmodi inductione Religiosi, aut Clerici sæcularis sub promissione reuocabili nulla est, & irrita, nec inducens pœnas incurrit dictarum Constitutionum, & sic in Iure inflictas.

3 Quod si petas, quænam sit promissio reuocabilis, & quæ irreuocabilis? Breuiter respondeo pro nunc, promissionem irreuocabilem esse, quæ obliget ad mortale, sub lethali scilicet culpa: quod tunc contingit, quando materia grauis sit, & promissio serio, & cum animo se obligandi fiet, & sit acceptata. Tunc enim reuocari non licet promissio, absque graui virtutis Iustitiæ, aut alterius ei affinis violatione, iuxta tradita per Eligium Bassæum, *tomo 1. verbo Promissio, num.* 9. Thomam Sanchez *tom. 1. de Matrimonio, lib. 1. disputat. 5. dub. 3. num.* 20. *pag. mihi* 11. Gabriell Vasquez, *tom. 1. in 1. part. D. Thomæ, quæst.* 21. *disputat.* 85. *cap.* 6. *num.* 41. *versic. Verum enim verò.* Leonard. Lessium *de Iustitia, & Iure, lib.* 2. *cap.* 18. *dubitat* 8. *num.* 55. cum D. Antonino, *in Summa, part. 2. tit. 10. cap. 1. §. 4.* Ricardo, *in 4. disputat. 38. circa tertium principale, quæst.* 3. Soto, *de Iustitia & Iure, lib. 7. quæst. 2. artic. 1. ad primum*, & Martino ab Azpilcueta, Doctore Nauarro, *in Manuali, cap. 18. num.* 6. Et addit. Et videtur communis Canonistarum esse. Reuocabilis autem è contra erit promissio, quando ad mortale peccatum non obligabit, ob defectum scilicet grauitatis materiæ promissæ, ob defectum etiam animi se obligandi, & ob acceptationis defectum. Quolibet enim istorum deficiente, promissio reuocabilis censebitur in nostro casu.

DUBIUM IX.

An Religiosi, & Clerici, qui inducunt ad electionem Sepulturæ in suis Ecclesiis, cum iuramento, voto, aut promissione, sequuto electionis effectu, Sepulturæ autem effectu non sequuto, pœnas incurrant?

BREVIARIUM.

Excommunicatio.

Non est inflicta excommunicatio in cap. Animarum, de Sepulturis, *inducentibus ad electionem Sepulturæ cum iuramento, &c. in propria Ecclesia Clericorum, aut Religiosorum inducentiam, sed præceptam tantum.* n.4.& 7.

Infligitur tamen excommunicatio Papæ reseruata in Clementina Cupientes, de Pœnis. n.4.

Sepulchrum, Sepultura.

Clerici, & Religiosi inducentes ad electionem Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione irreuocabili, pœnas incurrunt, cap. Animarum, & Clementinæ Cupientes, *electione sic facta, esto sepelitio ipsa non sequatur.* n.1.& seqq.

Illas tamen non incurrunt, electione non sequuta cum iuramento, voto, &c. n.2.5.& 6.

Verba.

Intelligi debent cum effectu. n.2.& 6.

CONCLUSIO.

Religiosi, & Clerici, qui inducunt ad electionem Sepulturæ in propria Ecclesia, cum iuramento, voto, aut promissione irreuocabili, iuxta *dubio præcedente* dicta, pœnas incurrunt, *in cap. Animarum el 1. de Sepulturis in 6. & in Clementina Cupientes, de Pœnis* inflictas, si inductus, elegit, cum iuramento, voto, aut promissione irreuocabili, in illa tumulari Ecclesia; secus autem, si non elegit. In casu tamen electionis factæ, dictis subsunt pœnis, quamuis de facto postea, qui Sepulturam, prout præfertur elegit, in ea non tumuletur. 1

Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Excommunicatio* 2

municatio VII num. 49. vbi dicit pœnas non incurrere, qui induxit prædicto modo, sed non est sequutus effectus, vt quia inductus illud non fecit ad quod inducebatur, secundùm Zabarelam *in dicta Clementina.* Verba enim debent intelligi cum effectu, maximè hoc casu, quo agitur de pœna spirituali. Hæc Syluester. Eligius Bassæus, *tomo 1. verbo Sepultura, n. 2.* Trullench, *tomo 3. tract. de Iure Parochi, c. 9. dub. 5. n. 19.* ibi. Immo nec inducentem ad iurandum, &c. (incurrere scilicet censuram *Clementina Cupientes*) nisi sequatur effectus, nimirum si non vouit, iurauit, aut promisit eligere Sepulturam. Quia verba debent intelligi cum effectu; bene vero sic inductus postquam iurauit, aut vouit, reuocauit promissionem sic factam. Quia reuera inductus iurauit, &c. sicque fuit sequutus effectus inductionis, & violata Constitutio. Ita Barbosa, *de Officio, & potestate Parochi, cap. 26. num. 36.* Hactenus Trullench. Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstion. Regularium, tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, num. 7.* cum Portellio, *in dubiis Regularium, eodem verbo Sepultura, in Additionibus, num. 4.* & Thesauro, *in Praxi, parte 2. verbo Sepultura, cap. 3.* Emmanuel Roderiquez, *tom. 3. quæstion. Regular. quæst. 58. artic. 7. dub. 5. & in Summa* (prout refertur à Hieronymo Roderiquez, *in Compendio dictarum qq. resolut. 128 num. 27.* & Barbosa *vbi proximè pag. mihi 218*) *tomo 4. cap. 130. n. 7.* & Hieronymus præfatus, *dicto num. 27.* vbi in sequentia prorumpit.

3 Clericum, vel Religiosum inducentem aliquem ad vouendum, vel iurandum electionem Sepulturæ apud propriam Ecclesiam, incurrere excommunicationem positam *in capite Animarum periculis de Sepulturis, lib. 6.* etiam non sequuto effectu Sepulturæ, intrepidè tenet Author *tomo 4. Summa, c. 130. num. 7.* vbi ad cor rediens, de opposito se corrigit, quod dixerat *tomo 3. quæst. 58. artic. 7. §. Quinto circa*, quia inquit, verba prohibitionis iam hic sortiuntur suum effectum: siquidem actus talis inductionis consistit in quadam successione continua, qui vbi primum incipit, iam pro consummato habetur, vt in simili de subornatione ad Officia, diximus *supra retractatione 11.* Atque ita in hanc partem se inclinat Suarez, (quamuis oppositum probabile iudicet) *tomo 5. de Censuris, disputat. 22. sect. 4. n. 26.* & faciunt tradita ab eodem, *ibidem. disputat. 4. sect. 5. n. 5.* Hactenus præfatus Hieronymus Roderiquez.

4 In quibus, huius Authoris verbis, duo aduoto, in quibus, ni fallor, se decepit. *Primum* est, *in capite Animarum*, positam esse, & inflictam Excommunicationis pœnam: Quæ certè inflicta nequaquam fuit: quia tantum in illa Decretali, præter nullitatem electionis Sepulturæ, & priuationem sepelitionis in alia Ecclesia, quam in ea, in qua de Iure sepeliendus esset, si intestatus decederet, præceptum in virtute sanctæ obedientiæ ac sub interminatione maledictionis, æternæ, vniuersis Religiosis, & Clericis sæcularibus impositum, ne inducant ad electionem Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione iniungitur. Excommunicatio autem nequaquam in dicta infligitur Constitutione, sed in Clementina *Cupientes* allegata.

Vtrumque dicit Glossa *in eodem cap. Animarum, verbo Æterna*, sub hoc tenore, Hodie transgressores, excommunicati sunt ipso iure: nec absoluuntur ab alio, quàm à Papa, nisi in articulo mortis, *per Clementinam de Pœnis, Cupientes, in fine.* Vbi ly *Hodie*, denotat tempus in quo decretalem *Animarum* glossabat. Quasi diceret, In vim huius textus, eius transgressores excommunicationi non subsunt; iam tamen est eis excommunicatio reseruata, inflicta, per superuenientem Cõstitutionem *Clementina Cupientes.* Et quidem hæc, ex abundanti dicta sunt; nam ad probationem sufficiebat dicere, excommunicationẽ *in c. Animarum* non exprimi. Ergo non potest dici, quod in isto illa infligatur. Pœna enim per legem infligi minimè censetur, nisi in illa exprimatur.

Secundum est, sensisse, Emmanuelem Roderiquez 5 *quæst. 58. artic. 7.* oppositum, quod in allegato Summæ loco, & in eo se correxisse. Vtrobique enim docuisse incidere in pœnas inflictas per Constitutiones præfatas inducentes ad electionem Sepulturæ cum voto, &c. sequuta tantum dicta electione, & non sequuta sepelitione: atque adeo sequuto primo effectu electionis, & non sequuto effectu illius secundo, licet primario in intentione, qui est actualis tumulatio, sentit Lezana, *n. 7 allegato*, siquidem ibi Emmanuelem pro se, & pro nobis allegat, *dicto artic. 7.* & merito quidem, quia ibi idem tenere demonstrat: sic enim eo in loco fatur.

Quinto circa eandem Constitutionem (*Animarum* 6 scilicet) dubitatur, An si Clericus, vel Religiosus inducat aliquem ad vouendum & tamen non est sequutus effectus, quia moribundus noluit vouere, an scilicet incidat in excommunicationem huius Constitutionis? Respondetur, quod Zabarela, dicit, quod ex sola inductione, non sunt excommunicati, nisi inductio effectum sortiatur: vt quia scilicet inductus fecit illud ad quod fuit inductus. Verba enim debent intelligi cum effectu, maximè in hoc casu, in quo agitur de pœna spirituali, quod ex dictis in superioribus maximè constat.

Hæc ad amussim Emmanuel, qui minus bene docet, sicut Hieronymus eius nepos, Caput *Animarum* sæpe recensitum, sententiam excommunicationis continere contra Religiosos, & Clericos inducentes ad eligendam Sepulturam in propria eorum Ecclesia, cum iuramento, voto, aut promissione. 7

DVBIVM X.

An qui non inductus à Clericis, vel Religiosis, Sepulturam elegit cum iuramento, voto, aut promissione, aut promisit iam electam non mutare, validè elegerit, aut promiserit?

BREVIARIVM.

Concessum.

Quod non est expresse prohibitum, censetur concessum. n. 3.

Iuramentum.

Iuramenta mulierum constante matrimonio, sponte, sine vi, & dolo facta, quibus alienationes rerum dotalium firmantur, seruari debent. n. 4.

Iuramentum quo quis electionem Sepulturæ à se factam, aut promissionem electam non mutandi firmauit, sub periurio seruari debet. n. 5.

Sepulchrum.

Qui sponte, non coactus elegit Sepulturam cum iuramento, voto, aut promissione, aut electam non mutare promisit, validè elegit, & promisit. n. 1. 2. & 3.

Tenetur sepeliri in Sepultura electa cum iuramento, voto, aut promissione sponte factis. n. 4. 5.

CONCLVSIO I.

1 QVi ex proprio motu, ex deuotione, vel veritus ne mortis tempore ab aliis impellatur ad aliam eligendam, aut aliàs liberè, & ad nullius Religiosi, aut Clerici illius Ecclesiæ instantiam Sepulturam eligit cum iuramento, voto, aut promissione, aut sub eodem vinculo promittit iam electam non mutare, validè eligit, aut electionem confirmat.

Ita docent D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit. 10. de Sepulturis, cap. 5. in in principio, & tit. 24. de Excommunicatione, cap. 51.* Ioann. Ægidius Trullench. *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num.* cum Angelo, *in Summa, verbo Sepultura, num.* 40. Ioannes Bapt. Ventriglia *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. §. vnico, num.* 28. cum Sebast. Medices, *tract. de Sepulturis, part. 1. quæst. 15. num.* 50. Aloysio Riccio *in Praxi, resolut. 573. prima partis*, & Marantta, *Controuerf. part. 2. resp. 14. num.* 8. Syluester *verbo Sepultura, quæst. 5.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 2. controuerf. 3. conclus. 7. & controuerf. 8. conclus. 7. pag. 67.* cum Hostiensi, *in Summa, tit. de Sepulturis, §. Cum licitum, versic. Quid ei quis.* Lauorio, *variar. Lucubration. tit. 2. cap. 11. num. 16.* Dilecto, *de Arte testandi, Cautela 7. Qua remedio, tit. de Sepulturis.* Viralino, *in cap. Cupientes, num. 38. de Pœnis.* Aymon. *consil. 10. num. 11. & 13.* Cæsare de Graffis, *decis. 2. num. 12. de Sepulturis.* Stephano Gratiano, *tom. 2. Disceptation. forens. cap. 210. num. 20.* Franco, *in cap. 3. num. 3. de Sepulturis lib. 6.* Ancharrano ibi, Riccio, *part. 2. decis.* 662. & aliis. Verba Samuellij recensere libet.

2 Si quis tantum ex deuotione motus, absque tertij præiudicio, sano iudicio, sepulturam sibi elegerit, vt vereatur mortis tempore, ne ab aliis sit impulsus ad suam electionem factam remouendam, eam sibi elegit cum iuramento, tenetur illam seruare, & talis electio tenet, & non est in dispendium salutis, *cap. Cum contingat, de Iureiurando, & cap. 1. de Pactis, in 6. iuncta L. Si quis in quibus, §. 1. ff. de Legatis.* Hæc ille in conclusione primo allegata; in altera verò sic fatur.

Præfatum pactum, seu iuramentum, de se obligando ad aliquam certam eligendam Sepulturam, si liberum fuerit, id est ad nullius instantiam, & suggestionem Parochi, tunc valeret, & cogi posset ad illius obseruantiam, nisi aliquid superueniat, quod ante iuramentum cogitatum non fuit. Exempli gratia, si fiat Episcopus, aut Religiosus, vel locus esset occupatus, vel dissipatus. Hæc omnia Franc. Maria Samuellius.

3 Probatur conclusio, breuiter, efficaciter tamen. Nullibi reperitur prohibita, aut annullata huiusmodi electio voluntaria, & spontanea promissio non mutandi Sepulturam iam electam. Ergo huiusmodi electio, & voluntaria promissio valida est. Antecedens probatur. Si alicubi est prohibita, & proinde declarata huiusmodi electio, aut eius ratificatio cum iuramento, &c. maximè *in cap. Animarum, el 1. de Sepulturis lib. 6.* Non ibi: quia non prohibetur, & irritatur in illa Decretali quæcumque electio Sepulturæ cum iuramento, &c. quocumque modo facta, sed ex inductione Clerici, aut Religiosi eiusdem Ecclesiæ electæ. Ergo nullibi est prohibita, & pro nulla declarata. Consequentia verò bene ex antecedente infertur. Quia concessum censetur, quod non est expressè prohibitum, *Capite Nuper, §. In secundo,* & ibi Glossa, *verbo Non retinuit, el 29. de sententia excommunicationis ex L. Ex quibus causis maiores viginti quinque annis, in integrum restituuntur. L. Nec non, §. Quod eis,* & Glossa *in can. Consuluisti, verbo Superstitiosa, 2. quæst. 4. ex Can. Lex Diuina, 27. quæst. 2. L. Sancimus. & L. Quæsitum, ff. de Testibus.*

CONCLVSIO II.

QVi sponte, & non inductus, cum iuramento, 4 aut voto Sepulturam elegit, aut iam electam non mutare promisit, in illa sepeliri sub iuramenti, aut voti reatu tenetur.

Hanc tenent Doctores pro prima allegati conclusione. Et probatur *primò* à simili, *ex cap. Cum contingat, el 28. de Iure iurando,* vbi Innocentius Papa Tertius, sic decernit. Cum contingat interdum, quod constante matrimonio mulieres alienationibus super rebus dotalibus, & donationibus propter nuptias consentiant: ne vlterius contrauenient proprio Sacramento firmando, ac soluto, processu temporis, matrimonio, contrauenire nitantur. Vtrum hoc eis liceat, à Nobis tua fraternitas requisiuit. Nos autem fraternitati tuæ, taliter respondemus, quod etsi mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secundùm legitimas sanctiones; ne tali tamen prætextu viam pettingat periuriis aperiri: mulieres ipsæ seruare debent huiusmodi iuramenta, sine vi, & dolo spontè præstita, cum in alterius præiudicium non redundent, nec obseruata vergant in dispendium salutis æternæ. Hucusque Innocentius in illa Decretali.

Secundò probatur in terminis nostris, de Sepul- 5 turæ electione cum iuramento, voto aut promissione ea inductione facta per Clericos, aut Religiosos Ecclesiæ electæ, ex sæpe recensito *capite Animarum, el 1. de Sepulturis lib. 6.* vbi ita Bonifacius Papa Octauus. Nos enim,... statuentes, vt hi, qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias, vllatenus sepeliri, nec alibi (ne contra votum, iuramentum, aut promissum huiusmodi, à se factum, materiam habeant veniendi) possint eligere Sepulturam. Hæc Bonifacius, ex quibus efficax fit pro nostra conclusione argumentum tum. Si enim, qui non spontè, sed inductus, & sic quodammodò coactus, elegit Sepulturam cum voto, iuramento, aut promissione, ne voto, iuramento, aut promissioni contraueniat, teneatur, quantum est ex se, stare electioni promissæ, illam vtique non mutando: qui omninò liberè illam cum eisdem elegit vinculis, à fortiori tenebitur ab electione non resilire.

DVBIVM

DVBIVM XI.

DVBIVM XI.

An Clerici, vel Religiosi, qui in Ecclesia sua sepelierunt, quem induxerunt ad eligendam Sepulturam cum iuramento, voto, aut promissione, teneantur absque eo quod prius requirantur, ossa illius, & quæ Sepulturæ occasione receperunt, restituere?

BREVIARIVM.

Decimæ.

Conductores, & Feudatarij soluere debent, & sine vlla mora Ecclesiæ Parochiali Decimas, non autem Clericis, aut Religiosis prædia in locationem, aut in feudum concedentibus, cum pacto, vt illas eis soluere tenerentur. n. 3. 4.

Interdictum.

Interdicto supponitur Ecclesia, quæ intra decendium, computandum de momento ad momentum, non restituit cadauer in ipsa sepultum in vim electionis Sepulturæ factæ cum iuramento, voto, aut promissione, ex inductione Clerici, vel Religiosi eiusdem Ecclesiæ. n. 9.

Lex.

Lex, seu statutum, vbi aliquid mandat fieri, intelligitur si petatur, licet verba sint præcisa, & necessaria. n. 10.

Peccatum.

Regula ad discernendum numerum peccatorum interruptorum assignatur. n. 6. 7.

In inuestigando numero peccatorum interruptorum Confessarius sese scrupulosè gerere non debet. n. 7.

Restitutio.

Clerici, & Religiosi, qui aliquem induxerunt ad eligendam cum voto, iuramento, aut promissione Sepulturam in propria Ecclesia, & ipsamet Ecclesia, statim, nulla præmissa petitione, restituere tenentur Ecclesiæ, in qua ille de Iure sepeliri debebat, omnia, quæ occasione Sepulturæ illius acceperunt. à n. 1. ad 7.

Debent etiam intra decendium, de momento ad momentum computandum, restituere corpus defuncti; si tamen petatur. n. 8. 9.

Quicquid occasione pacti electionis Sepulturæ recipitur, Ecclesiæ, cui de Iure debetur cadauer, restitui debet. n. 3.

Malè accipiens, semper est in mora culpabili restituendi. n. 4. & 5.

Quicunquè obstrictus est oneri restitutionis ratione rei acceptæ, vel iniustæ acceptionis, aut retentionis, statim ac commodè potest, restituere tenetur sub lethali culpa, nisi dilationem obtineat à creditore, vel iste sit irrationabiliter inuitus. n. 5.

Toties quis peccat non restituendo, quoties proponit non restituere: & quoties se offert occasio commoda restituendi, & non restituit, illam occasionem aduertens. n. 6. 7.

Sepulchrum.

Religiosi, & Clerici, qui induxerunt ad electionem Sepulturæ in propria Ecclesia, & ipsa Ecclesia tenentur statim restituere Ecclesiæ, cui de Iure corpus debebatur, omnia, quæ ratione receperant Sepulturæ, & cadauer (si tamen petatur, alias non) intra decendium, à die, & momento petitionis. n. 1. & seqq.

CONCLVSIO I.

EA omnia, quæ Religiosi, & Clerici qui aliquem ad eligendam Sepulturam apud suam Ecclesiam cum voto, iuramento, aut promissione induxerunt, & ipsa Ecclesia, receperunt, ac recepit, absque vlla præuia requisitione, aut petitione debent absque aliqua restituere mora, Ecclesiæ illi, in qua inductus sepeliendus erat de Iure, si ille in inducentium non fuisset Ecclesia tumulatus. 1

Ita docent Glossa, *in cap. Animarum. sub initium, el 1. de Sepulturis, lib. 6.* Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num.* 18. Syluester, *in Summa, verbo Excommunicatio VII. num* 49. 2

Glossa enim præfata, sic fatur. Nota, quod sepelientes aliquem indebitè, tenentur restituere, quicquid exindè receperunt, etiamsi non fuerint requisiti. Hæc ibi. Et *verbo Decendium*, in sequentia prorumpit. Sed in restitutione rerum, credo, quod statim, currat: & ideò in rebus additum: si petantur. Ista enim Constitutio, non intendit minuere, sed addere ad decretalem, *Plerique*, supra *de Pactis*. Sed ibi sine aliqua petitione, dicebatur eos obligatos ad restitutionem. Hæc omnia Glossa, Concilium autem Lateranense sub Innocentio Papa Tertio, *in Decretali allegata Plerique, la 7. de Pactis*, quæ sequuntur dicit, decernit.

Plerique (sicut accepimus) Regulares Clerici, & sæculares interdum cum vel domos locant, vel » feuda concedunt, in præiudicium Parochialium Ec- » clesiarum pactum adiiciunt, vt conductores, & feu- » datarij, decimas eis soluant, & apud eosdem eligant » Sepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice pro- » cedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus, sta- » tuentes, vt quicquid fuerit occasione huius pacti » perceptum, Ecclesiæ Parochiali reddatur. » 3

Hæc Conciliare Decretum. Ex quo habemus, restitui debere quicquid percipitur occasione pacti electionis Sepulturæ: quod interuenire, quando ex inductione eligitur illa, nefas sit dubitare. Tollitur enim eligenti libertas illam mutandi, vt sæpè in præcedentibus dictum est: quod sine pacto fieri nequit.

Restitutio cuiuscumque rei perceptæ occasione pacti, absque temporis præfixione, in hac iniungitur Decretali. In quo apertè demonstrat, statim, sine vlla temporis mora, restitui illam deberi. Ita Decretalem, vti vidimus intellexit Glossa *in cap. Animarum*, quam, & Petrum de Ancharrano sequutus est Syluester, *loco reddito*, dicens. Tenentur... restituere..., omnia, quæ occasione talis Sepulturæ eis obuenerunt, etiamsi non petantur, secundùm Glossam (& reddit Syluester rationem addens:) quia vt dicit Petrus de Ancharrano, malè accipiens, semper est in mora. Ita Syluester. 4

Quam vtique rationem sequutus est, Sa quando dixit verbo Restitutio, paulò ante finem: Per nullum tempus licet alienum retinere, cum adest opportunitas restituendi. Sotus 3. *distinct. 4. quæst. 9. artic. 1. columna* 18. Huc spectat Eligij Bassæi doctrina, *tom. 1. verbo Restitutio IV. §. IV. num.* 14. vbi ait. Quicumque obstrictus est onere restituendi ratione rei acceptæ, vel iniustæ acceptionis, aut detentionis, tenetur statim ac commodè potest restituere, nisi dilationem obtineat à creditore, aut nisi creditor 5

sit irrationabiliter inuitus. Quia præceptum negatiuum non detinendi rem alienam, item non differendi solutionem debitam, omni tempore obligat. Tamen illud statim, quo facienda est restitutio, non accipitur mathematicè, sed moraliter: expectata scilicet opportunitate restituendi absque dolo & fraude. Vndè debitor ex delicto, vel quasi delicto, tenetur sub mortali statim restituere, ac commodè potest, alioquin censetur esse in mora. Hactenus Bassæus sequutus D. Thomam, 2. 2. *quæst.* 62. *artic.* 8. Syluium *ibi*, Gregorium Sayrum, *in Claui Regia, lib.* 10. *cap.* 4. Molinam, *tomo* 3. *tract.* 2. *disputat.* 753. *num.* 2. & Ioannem Azorium *Institution. Moral. part.* 3. *lib.* 4. *cap.* 34.

6 In eadem fuit sententia Ludouicus Caspensis, *in Cursu Theologico, tomo* 2. *tract.* 18. *disp.* 1. *sect.* 2. *num* 19. vbi in hæc prorumpit. Tertiò etiam fit. Qui non restituit, toties de nouo peccare non restituendo, quoties proponit non restituere, sicut qui proponit de nouo peccare, & similiter, quoties se offert occasio restituendi, & non restituit, illam occasionem aduertens, & Dominus rationabiliter inuitus. Quæ regula ad discernendum numerum peccatorum pœnitentis, quando per multum tempus desinit restituere, attendenda est à Confessario, pro integritate Confessionis.

7 Quam regulam ita certam, & veram esse ait Bassæus, *allegato in loco, num.* 15. vt peccata in re aliena retinenda multiplicentur, quoties moraliter interrumpitur intentio, & voluntas non restituendi, per somnium, contritionem, &c. Admonet tamen Confessarios non debere sese scrupulosè gerere, in inuestigando numero peccatorum interruptorum, in retinenda re aliena; sed sufficit, ait, inuestigare temporis spatium, quo res aliena detenta fuit, quo cognito, plus, vel minus cognoscit numerum peccatorum, & statum pœnitentis.

CONCLVSIO II.

8 CLerici, & Religiosi, qui in suis Ecclesiis tumularunt, quem induxerunt ad eligendam Sepulturam apud illas cum iuramento, voto, aut promissione, sequuta tamen huiusmodi electione, intra terminum decem dierum tenentur illius restituere cadauer Ecclesiæ, in qua de Iure sepeliri debuisset, si non electa Sepultura decessisset; si tamen ab illa Ecclesia, seu ab eius petatur Ministris; secus verò si non petatur.

9 Hanc conclusionem tenent Glossa *in cap. Animarum citatum*, Syluester *vbi suprà*, Trullench, *tract. de Iure Parochi, cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 18. Glossa enim sic fatur. Nota, quod tenentur restituere ossa cadaueris, si fuerint requisiti, & moniti ab Ecclesia; aliter non. Nota, quod si requisiti, & moniti non restituant ossa defuncti intra decem dies, Ecclesia ipso facto supponitur interdicto. *Et verbo Decendium*, ita ait. Istud decendium in restitutione corporis currit ex quo peritum fuerit. Et Ioannes Andreas *in marginali*, dicit. Computato die perceptionis secundùm Archidiaconum. Et intelligo de momento ad momentum. Ipse autem remittit suprà. *de Restitutione spoliatorum, Frequens.*

10 August. Barbosa etiam conclusionem nostram tenet *in dict. cap. Animarum*, cum Lap. Abbate, Archidiacono, Aocharrano, Ioann. Andr. Geminiano, Monacho, Dominico, Francho, Viuiano, *in Rationabili, lib* 3. *pag.* 244. Alagona, *in Compendio, pag* 459. Fillincio, *tract.* 15. *cap.* 7. 9 3. Iulio Lauorio, *Variar. Lucubration. tomo* 1. *tit.* 2. *de prisco, & recenti funerandi more, cap.* 11. *num.* 3. Bonacina *de Censuris extra Bullam, disput.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. Vgolino, *de Officio Episcopi, cap.* 17. *num.* 1. *versic. Item locum*, seipso, *de Offic. & potest. Parochi, cap.* 26. *num.* 25. & aliis. Et *num.* 5. in illa verba textus: *Quam nisi fecerit, &c.* ait. Notatur ad hoc, quod Lex, seu statum vbi aliquid mandat fieri, intelligitur si petatur, licet verba sint præcisa, & necessitatiua vt per Tiraquellum *de Retractu Leg.* §. 1. *glossa* 10. *num.* 109. Surdus, *decis.* 57. *num.* 2.

DVBIVM XII.

An si in casu restitutionis cadaueris, lis sit mota, possit Ecclesia, cui illud est restituendum, exceptionem spolij opponere, & allegare Ecclesiam spoliatricem, non esse audiendam, nisi ante omnia facta restitutione, sicut in causis fit spolij?

BREVIARIVM.

Sepulchrum.

Orta lite super restitutione cadaueris, Ecclesia, cui restitui debet, exceptionem Spolij non potest opponere Ecclesiæ spoliatrici. n. 2.

Spolium.

In causis spolij, spoliatus allegare potest, partem aduersam audiendam non esse, nisi prius restituatur ipse. n. 1.

Spoliatus ante omnia debet restitui. n. 1.

HAnc difficultatem excitat & resoluit Ioann. Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ*, §. *vnico, num.* 44. *pag. mihi* 488. quem ad amussim recensere duxi. Nota (inquit) sextò, inter pœnas notatas contra inducentem aliquem ad electionem Sepulturæ contra textum (capitis scilicet *Animarum, el* 1. *de Sepulturis in* 6.) reperiri pœnam, quod Ecclesia in qua cadauer sepultum est ex inductione, teneatur restituere ossa, & oblationes Ecclesiæ, in qua aliàs sine inductione erat sepeliendum cadauer; in qua restitutione, si contigerit lis inter dictas Ecclesias, posset dubitari, An Ecclesia, cui facienda est restitutio, possit ante omnia opponere exceptionem spolij, & allegare, non esse audiendam Ecclesiam spoliatricem, nisi ante omnia facta restitutione, vt indubitatum est in causis spolij, & restitutionis spoliatum ante omnia esse restituendum vulgaris Iuribus. 1

Respondeo negatiuè. Quia Ecclesia, quæ prætendit restitutionem, nunquam fuit in possessione: Vndè non potest dici spoliata. Et hoc etiam, quia corpus defuncti non facilè vexandum est, & loco dimouendum. *L. fin. Cod. de Sepulchro violato, & in L. Nemo, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Innocentius, *in cap. Cum liberum, de Sepulturis.* Lauorius, *variarum Lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 112. Rota, *decis.* 854. *in antiquis.* Hactenus Ventriglia. 2

DVBIVM

DVBIVM XIII.

An pactum initum inter Parochum, & Religiosos, ut isti non possint ad Sepulturam certos admittere Parochianos, validum sit, & licitum, an verò illicitum, & nullum, sicut initum inter Parochianos, & Ecclesiasticos, Clericos, aut Religiosos illos ad Sepulturam inducentes?

BREVIARIVM.

Pactum.

Licitum, & validum est pactum, quo Regularium Conuentus adstringitur ad non sepeliendos in Ecclesia sua aliquos Parochianos. n.1.& seqq.

Per pactum, priuilegio derogatur. n.2.3.4.

Priuilegium.

Priuilegio derogatur per pactum illius, cui illud concessum fuerat. n.2.3.4.

Sepulchrum.

Regulares, qui Parocho per pactum promiserunt aliquos non sepelire Parochianos, promissum, adimplere coguntur. n.3.4.

CONCLVSIO.

1 CONuentio inita inter Parochum, & Religiosos, seu inter Capitulum Ecclesiæ sæcularis, & Capitulum, vel Conuentum Regularium, valida est, & licita, in qua scilicet adstringatur Regulare Capitulum ad non tumulandos in sua Ecclesia hos, aut illos Parochianos.

Ita docent Glossa, *in cap. Pactum, verbo Elegerint, el 1. de Pactis, in 6*. D. Antoninus, *in Summa, part.3.tit.10.cap.5. de Sepulturis*, §.2. Barbosa, *in dict.cap.Pactum,num.1.* cum Lapo, Archidiacono, Abbate, Ancharrano, Butrio, Dominico, Franco, Viuiano; Alagona, & aliis. Emmanuel Roderiquez, *tom.3.quæstionum Regular. quæst.58.art.7.versic. Et aduertendum.* & Ioannes Ægidius Trullench, *tom.3. tract.de Iure Parochi, cap.9.dub.5. num.14.* Cuius, & Glossæ verba, quæ sequuntur sunt.

2 Nota (inquit Glossa,) quod licet tale pactum inter Ecclesias initum valeat, non tamen valet pactum, quod Parochianus promittit, vel obligat, vel iurat se Sepulturam electurum, vel electam non dimissurum. Hæc Glossa; Trullench autem, ista. Nota secundò cum Glossa in dicta Constitutione (capitis scilicet *Animarum el 1. de Sepulturis, lib.6.*) *verbo Sepultura*, quod inter duas Ecclesias benè valet pactum cum Rectore Ecclesiæ Parochialis factum cum quibusdam Religiosis, ne aliquos, vel certos ipsius Ecclesiæ Parochianos reciperent ad Sepulturam Ecclesiasticam, etiamsi Monasterium habeat indultum liberæ Sepulturæ à Summo Pontifice concessum, & Parochiani apud Religiosos elegerint Sepulturam. Quia per pactum præfatum indulto fuerant derogatum, & cessat dispositio nostræ Constitutionis, quæ edita est in odium Clericorum, & Religiosorum ad eorum auaritiam compescendam. Hucusque Trullench.

3 Nostra conclusio est expressè diffinita à Bonifacio Papa Octauo, *in dicto cap. Pactum*, quod sic Ioannes Andreas summauit. Monachi habentes liberam à Sede Apostolica Sepulturam, si paciscuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis Parochianis Ecclesiæ alicuius, seruare compelluntur pactum: nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri. Cum per pactum, priuilegio renunciauerint. Hæc summa illius Decretalis; textus autem huiusmodi est.

4 Pactum cum Rectore, Ecclesiæ Parochialis Ecclesiæ factum à vobis, ne aliquos, vel certos ipsius „ Ecclesiæ Parochianos recipiatis ad Ecclesiasticam „ Sepulturam, omnino seruare debetis. Quanquam „ Sepultura libera sit Monasterio vestro ab Apostolica Sede indulta: & illi apud vos elegerint sepeliri: „ Cum per dictum pactum indulto huiusmodi derogetur. „

DVBIVM XIV.

An impedientes executionem legitimæ electionis Sepulturæ pœnas incurrant, & quas, præter in præcedentibus recensitas?

BREVIARIVM.

Hæres.

Heres, qui res subtrahit hæreditarias, quartam Trebellianicam, & Ius institutionis debitum perdit. num.2.

Præiudicare.

In acquirendis, præiudicare possunt Parochus, & Prælatus Ecclesiæ, aut Monasterio suo, & seruus Domino; secus in acquisitis. n.2.

Vide verbo Delictum, *& verbo* Prælatus.

Restitutio.

Parochus violenter rapiens, vel spolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, restituere tenetur cadauer, & quicquid cum eo accepit, & ius, quod habebat, & quartam Canonicam perdit. n.5. & seqq.

Item, Si totus Conuentus, aut maior illius pars, violenter funus spoliet, ad similem tenetur restitutionem; secus si minor pars, aut Prælatus violenter spoliet. n.2.

Qui violenter officium pro defunctis facit, tenetur restituere candelas, & quicquid de funere accepit. num.7.

Sepulchra.

Officium super cadaueribus, quæ in Regularium Ecclesiis sepeliuntur, ad ipsos Regulares facere spectat, non ad Archipresbyteros, aut Parochos, etiam Cathedralium. n.7.

Quæ restitui debeant ob violentum spolium funeris, aut officium pro defunctis, Vide verbo Restitutio.

CONCLVSIO I.

PArochus violenter rapiens, vel spolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, tenetur restituere cadauer, & quicquid cum eo accepit, & perdit Ius, quod habet, & quartam Canonicam. 1

Ita docent D. Antonius, *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis*, cum Hostiense Bernardus, *in cap. Cum liberum el 6. de Sepulturis*, vbi Abbas Panormitanus, *num. 3.* Rodetiquez, *tom. 3. quæstion. Regular. quæstione 61. artic. 3.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, num* 10. Ioann. Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Parocho, cap. 9. dub 5. num. 19. in fine*, cum Portellio, *ad Dubia Regularia, verbo Canonica pertio, num. 6.* & Hieronym. Roderiquez, *in Compendio, quæst. Regular. resolut. 129. num. 14.* August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2 cap. 10. num. 27. de Iure Parochi, part. 3. cap. 26. num. 27. & in dict. cap. Cum liberum, num. 1. & seqq.* cum vtroque Abbate, antiquo, & Panormitano, Innocentio, Zabarella, Ioanne Andrea, Anania, Buttio, Ancharrano, Henrico, Viuiano, *in Rationali libri tertij Iuris Pontificij, pag. 239.* Alagona, *in Compendio Iuris Canonici, pag. 456.* Dueñas, *Regula 397 limit. 9.* Farin. *in Praxi criminali, par. 1. q. 20. n. 123.* qui loquitur de Sacerdote Parochiali, corpus eius, qui alibi elegit Sepulturam, violenter rapiente, & funus spoliante (verba Barbosæ recenseo,) quod teneatur totum restituere, quod accepit, & perdere debeat quartam Canonicam. Lauotius, *Variarum Lucubrationum, tom 1. tit. 2. cap. 9. num. 121.* Vbi declarat, nisi velint amicabiliter conuenire iuxta terminos textus *in cap. Ex parte, supra hoc titulo.* Hæc Barbosa, quæ verò sequuntur, Emmanuel præfatus ait.

2 Vnde si Sacerdos Parochialis, corpus eius, qui alibi elegit Sepulturam, violenter rapuerit, vel funus spoliauerit antequam veniret ad manus eorum, quibus debebatur, secundum Hostiensem *in dict. cap. Cum liberum*, amittit Ius, quod habebat. Et idem si aliquis Conuentus totus, vel maior pars eius hoc fecerit; secus si minor pars, solus Prælatus. Vnde secundum Oldradum, *consilio 224.* tenetur restituere quicquid accepit, & ipsum corpus: & vltra hoc perdit quartam Canonicam, ad similitudinem hæredis res hæreditarias subtrahentis, qui in eis quartam Trebellianicam perdit, & Ius institutionis debitum, quod aliàs erat detracturus, vt in Iure, *L. Paul. respondit, ff ad Legem Falcidiam, resci. ff de his, quibus est dessinitum.* Quantum autem ad quartam, Petrus de Perusio contrarium tenet, quia delictum Presbyteri Ecclesiæ nocere non debet, vt in Iure, *Regula Delictum, de Regulis Iuris lib. 6.* est vulgatum. At primum est verum, si tale quid fiat à Prælato, quia solus Prælatus potest præiudicare Ecclesiæ in acquirendis, vt patet ex quodam Decreto, *16. quæst. 6. § finali*, sicut seruus Domino in acquirendis potest præiudicare, vt *in quadam Lege finali, Cod. de Acquirenda possessione* est obseruatum; secus in acquisitis, prout aduertit Sylucster, *de Sepulturis, num. 11.* Hæc omnia Pater Emmanuel.

3 Probatur *primò* conclusio ex *cap. 6. de Sepulturis,*
„ *citato*, in quo sic Alexander Papa Tertius decernit.
„ Cum liberum sit: & infra. Ad audientiam nostram
„ peruenit ex conquestione Abbatis, & Fratrum San-
„ cti Martini Laudunensis, quod cum Presbyter qui-
„ dam corpus cuiusdam mulieris (prout in vltima
„ voluntate disposuit) ad eandem Ecclesiam sepelien-
„ dum deferret, Monachi Sancti Vincentij Laudu-
„ nensis corpus ipsius violenter rapere, & in Ecclesia
„ sua sepelire minimè dubitarunt: & infrà. Manda-
„ mus, quatenus si ita esse inueneritis, præfatos Mo-
„ nachos compellatis, vt ossa præfatæ mulieris, & be-
„ neficia, quæ occasione Sepulturæ ipsius recepisse
noscuntur, memoratis Fratribus cum integritate re- „
stituant, & de cætero talia facere non præsumant. „

Hucusque Decretalis, vbi Bernardus, verbum 4
Beneficia, sic exponit. Id est, oblationes, & quicquid propter hoc perceperunt. Addo & quartam Canonicam, dictam quartam funeralem, quæ de Iure, Ecclesiæ Sancti Vincentij, supposito quod mulier præfata illius fuerit Parochiana, debebatur, vti supra vidimus, & docet Panormitanus ibi, *num. 3.* dicens. Dicit Host. quod præsupposito, quod ista fuit Parochialis Ecclesia, nihilominus perdidisset Ius istius portionis propter violentiam illatam, *vt in cap. Cum, qui, de Prabendis, lib. 6. & L. Si quis in tanta, Cod vnde vi.*

Probatur *secundo* conclusio, ex Declaratione Sa- 5
cræ Congregationis Rituum, *in Vicuntina, 21. Iuly, de Anno* 1607. quam recensent August. Barbosa, *in Summa Decisionum Apostolicarum, verbo Defunctus, num* 4. & Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom. 2. part. 3. verbo Defunctus, n.* 1. In illa enim Declaratione, defuncti corpus, quod præter eius voluntatem, non sine violentia in Ecclesia Cathedrali sepultum fuit, inde transferri mandatur, vt sepeliatur in Ecclesia in qua sepeliri voluit.

Tertiò probatur ex altera Declaratione Congre- 6
gationis, causis Episcoporum, & Regularium præpositæ, edita 20. *Martij de Anno* 1643. in qua Eminentissimi Cardinales iusserunt cuidam Parocho, vt restitueret ceram, quam abstulerat, cum quidam defunctus deferretur sepeliendus ad Ecclesiam quandam Regularium. Illam refert prædictus Lezana, *eodem tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, n.* 10.

CONCLVSIO II.

QVi violenter Officia, pro defunctis, facit, resti- 7
tuere tenetur candelas, & quicquid ex funere accipit.

Ista conclusio probatur ex alia Declaratione eiusdem Sacræ Congregationis, *in quadam Tropensi*, vbi cum Archipresbyter Cathedralis cum suis Presbyteris gestarent corpus cuiusdam defuncti ad Ecclesiam Patrum discalceatorum Sancti Augustini, vbi erat relictum, violenter ingressi fecerunt officium pro illo, & ex feretro acceperunt candelas. Ad quæ Sacra Congregatio Eminentissimorum
Cardinalium, negotiis Episcoporum, & Regula- „
rium præposita, iuxta alias resoluta, respondit, Of- „
ficium super cadaueribus in Ecclesiis Regularium, „
ad ipsos Regulares spectare, & pertinere, & nullo „
modo ad Parochos defunctorum, etiamsi sint Ar- „
chipresbyteri, aut Curati Cathedralium. Et ideò „
in casu proposito censuit restituendam esse ratam „
Candelarum, seu interstitiorum, cum quibus fuit „
associatum cadauer, Regularibus Oratoribus, prout „
omnino restitui, & ita in posterum seruari „
mandatt. Die 27. Maij, 1639. Sic recenset „
Declararionem P. Magister Lezana,
dicto verbo Defunctus
num. 8.

DISQVISI

DISQVISITIO VII.

An voluntas, seu propositum eligendi Sepulturam, pro Sepulturæ electione sit habendum?

BREVIARIVM.

Sepulchrum.

Propositum eligendi Sepulturam electione non sequuta, non sufficit pro Sepulturæ electione. n.1.

Probatur illius electio per scripturam; propria manu signatam, subscriptam per Codicillum inualidum, per duos, aut tres testes, etiam singulares. num.3.

Probatur etiam per dictum Confessoris. n.4.

Testes.

Duo, vel tres requiruntur ad probationem electionis Sepulturæ, & cuiuslibet piædispositionis. n.3.

CONCLVSIO.

1 PRopositum eligendi Sepulturam, si de facto non fiat, non sufficit pro Sepulturæ electione.

Ita docent Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.52. de Electione Sepulturæ, § Vnico, num.45. pag. mihi* 478. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.2. contr.1. conclus.19. pag.51. ex L. Si repetenda, Cod. de Conditione ob causam.* Martinus Bonacina, *tom.2. de de Contractibus, disputat.3 quæst.21. punct.3. n.10. versic. Addo,* eum Medices, *de Sepulturis, quæst.8.* Marco Antonio Genuensi, *in Praxi, cap.61. in additionibus, tit.2. cap.11. n.15.* Anton. Diana, *par.5. tract.3. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.106. pag. mihi* 103. cum eodem Genuensi, & Iulio Lauorio. Libuit Ventrigliæ, & Dianæ verba reddere.

2 Aduertendum (inquit Ioann. Bapt. Ventriglia,) quod non dicitur probata electio Sepulturæ, si probetur propositum sine electione: vt si testes deponant infirmum dixisse, desiderare in tali Ecclesia sepeliri. Et rationem huius reddit, addens. Nam desiderium, seu propositum eligendi, non est electio, nec ast actus efficax. Hæc ille. Diana autem quæsito, An si quis testatur infirmum dixisse se velle in tali Ecclesia sepeliri, sit in illa sepeliendus? sic difficultatem resoluit.

Respondeo negatiuè. Nam ad probandam ele-
3 ctionem Sepulturæ requiruntur saltem duo, vel tres testes, cum sit species vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Ecclesiæ Parochialis, sicut quælibet dispositio ad pias causas requiritur numerum duorum, vel trium testium. *cap. Cum esses, de Testamentis.* Et ita docet Genuensis, *in Praxi, cap.61. num.10.* & Iulius Lauorios, *in Variis elucubrationibus, tit.2 cap.11 num.18.* Vbi addit, probari Sepulturam etiam Codicillo inualido, & per scripturam manu propria subscriptam, & etiam per testes singulares, vt si deponant audiuisse electam Sepulturam à Francisco in tali loco, sed diuersis temporibus. Immò in tali casu sufficere dictum Confessarij tantum, tradit Molfessius, *in Summa, tom.2. tract. 13. cap.8. num.32.* Et ita practicari in Curia Archiepiscopali Neapolitana, testatur Lauorios, *vbi suprà, num.20. in fine.* Hactenus P. Diana.

Consonant Dianæ Laurentius de Peytinis, *de* 4
Priuilegiis Minimorum, tom.3. cap.4. num.52. & P. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom.2. par.4. verbo Sepultura, num.11.* quoad probationem electionis Sepulturæ per testamentum, val per duos testes, etiam singulares, & per Confessarij dictum. Et pro huiusmodi Confessarij assertione, allegat Lezana Pasqualigum *decis.* 404. & 406. Et in casu quo testes discurdent, essa coniecturis standum, quibus testator verisimilius moueri potuerit ad eligendam vnam, potius quam aliam, docet Peytinus cum Lauorio *vbi proximè, n.20.*

Et quidem, quod per testes sufficienter probetur 5
electio Sepulturæ, declarauit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium, 11. Decembris, 1615. *in Nepesina.* A qua quæsitum fuit: Num sepeliendi essent in Ecclesiis Regularium, qui coram testibus duntaxat, licet absque scriptura in iisdem Ecclesiis Sepulturam sibi elegerint? Et respondit. in supradictis Ecclesiis esse sepeliendos, sine præiudicio tamen iurium Parochialium. Exscribitur ista Declaratio à præfato Laurentiu de Peytinis, *dicto tom.3. de Priuilegiis, cap.4. num.53. pag. mihi 434. ad Constitutionem Leonis Papæ Decimi.*

SECTIO II.

De libertate in particulari ad eligendam Sepulturam?

DISQVISITIO VIII.

Quinam sint, qui sibi eligere valeant Sepulturam?

NOn intendimus in præsenti discutare, qui sint omnes, in particulari, qui benè sibi valeant aligere Sepulturam. Superfluè enim, & inutiliter talem aggredaremur discussionem. Et penè infinitam hominum potentium huiusmodi electionem facere, texeremus, absque vlla necessitate, seriem. Quid enim vtilitatis Lectori adferram meo, si prolixè differerem, An summus Pontifex sibi possit Sepulturam eligere? An Imperator? An Reges? An Principes supremi, nullum in temporalibus Superiorem agnoscentes? An Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, Barones? An Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alij, tam Ecalesiastici, quàm sæculares, qui puberas sunt, velle habent, & nolla, & à iure in plurimum eligere non prohibentur Sepulturam? Cum ex dictis, *sectione præcedenti,* resolutom relinquamus, hos omnes illam aligere posse. Quod igitur intendimus, & quod alucidare aggredimur est, quinam sint, qui licet ob aliquam specialem rationem nequeant, aut nequire videantur testari, seu eligera Sepulturam, quod certè pars vltimæ voluntatis est, benè tamen illam possint eligere, illa prorsus ratione non obstanta. Et non solùm sibi, sed aliis. Et qui tandem Sepulturam eligendi facultata minimè potiantur. Vnde Sectionem istam, in quatuor Disquisitiones diuidere

dere libuit. In prima, & octaua in ordine, huius Tractatus respectu tractare duxi, de iis, qui sibi eligere queunt Sepulturam. In secunda, de iis, qui aliis valeant sua illam acquirere designatione. In tertia, operæ pretium duxi eos, qui electionem pro se facere non possint, recensere. In quarta denique, eos referam, qui nec pro aliis eligere valeant, prout de Iure, licet data consuetudine, probabiliter eligere benè possint. Quamlibet tandem Disquisitionem vt recta dilucidatur methodo, & clarior eius euadat resolutio, in paragraphos diuidam diuersos.

---

§ I.

An sibi eligere possint Sepulturam Religiosi, ad Cardinalatum, aut ad aliam extra ordinem assumpti dignitatem?

BREVIARIVM.

Episcopus.

Eligere potest Sepulturam in qualibet Ecclesia extra Cathedralem, etiamsi Religiosus sit. n. 1. & 3.

Quicquid adquirit, sua adquirit Ecclesia. n. 3.

Solum habere administrationem, non autem dominium, docent grauissimi Doctores. n. 3.

Episcopi Religiosi sine Papa licentia, testari non valent. n. 2.

Sepulchrum.

Eligere possunt Sepulturam Religiosi ad Dignitates extra Ordinem assumpti. n. 1. & seqq.

Illam valent eligere prefecti Beneficiis Regularibus, Monasteriis annexis. n. 1.

Testamentum.

A mortis tempore, valere incipit. n. 3.

Sepultura electio, pars est testamenti. n. 2.

CONCLVSIO

1 Religiosi assumpti ad Cardinalatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, aut ad aliam extra Ordinem dignitatem, sibi possunt Sepulturam eligere.

Ita docent Emmanuel Roderiquez, *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 60. part. 2. versic. Respondeo, in fine*, quatenus ait: Professi autem, qui præficiuntur Beneficiis Regularibus, quæ sunt de membris Monasterij, possunt sibi eligere Sepulturam, quia habent velle, & nolle. Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum quæstionum, resol. 128. num. 16.* Vbi idem ait. Et expressè Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. numero 130.*

Et ratio conclusionis est, quia, ad huiusmodi assumpti dignitates, velle habent, & nolle. Quæ quidem ratio, & resolutio, ex dicendis §. 2. *sequenti*, pro Abbatibus, dilucidabuntur.

2 Nec valet dicere. Episcopus Religiosus, sine Pontificis Summi dispensatione, testari non potest, vt manifestè colligitur ex Ascanio Tamburino, *de Iure Abbatum, tom. 2. disputat. 22. quæsito 17. & 18.* & expressè docent Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 1. cap. 17. num. 5.* & Bartholom. à Sancto Fausto, *in Thesauro Religiosorum, lib. 8. de Voto Paupertatis, quæst. 63.* cum D. Thoma, 2. 2. *quæst. 185. artic. vlt. ad 3.* Dominico Soto, *de Iust. & Iure, lib. 10. quæst. 5. artic. 7.* Nauarr. *de Redditibus, quæst. 1. monit. 9. num. 2. & quæst. 3. monit. 11. num. 1.* Henriquez, *lib. 10. cap. 33. num. 3.* Ioanne Azorio, *Institutionum Moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quæst. 2.* & Emmanuele Roderiquez, *dicto tom. 3. quæst. 69. artic. 4.* Sed electio Sepulturæ est pars testamenti, & vltimæ voluntatis, Glossa *in cap. Animarum, verbo Prædictos, in Addit. el. 1. de Sepulturis, lib. 6.* Bonacina, *tom. 2. disputat. 3. quæst. 2. puncto 3. num. 6. versic. Secundo*, Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi Rerum notabilium, annot. 52. §. Vnico, num. 1.* & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controu. 11. conclus. 2. num. 3. pag. mihi 287.* Ergo Religiosus ad Episcopatum, ad aliamve extra Ordinem suum Dignitatem assumptus, sine Summi Pontificis dispensatione, sibi non potest eligere Sepulturam.

Non inquam valet. Quia ideò Religiosus ad 3
Episcopatum assumptus, testari non potest, vti Lezana, Barth. à S. Fausto, Tamburinus, & allegati exponunt Doctores, quia quicquid adquirit, suæ acquirit Ecclesiæ, cum sola libera administratione, vt colligunt *ex Canone Statutum est, vnico, 18. quæst. 1.* Administratio autem morte finitur, ex qua testamentum valere incipit; electio verò Sepulturæ è contra, ab Episcopo fieri potest Religioso, cum, quia tempore, quo eligit; velle habet, & nolle, ex quo vnico principio, benè eligere sibi Sepulturam queit: tum etiam, quia huiusmodi electio ad tempus refertur in quo nullum aderit impedimentum ratione status Religiosi. Quod addo in sententia Hostiensis, relaxata *suprà Disquisit. 1.* Vnde ad argumentum, concessis maiori, & minori, nego consequentiam, ob disparitatem traditam.

Vnde verum tenet, quod præfatus Ventriglia, loco docet allegato, *num. 9.* Vt Episcopus scilicet, possit sibi eligere Sepulturam, etiam extra Ecclesiam suam Cathedralem, & in alia. Habemus ex *cap. Bene, 12. quæst. 2. cap. Apostolica, de Donationibus.* Glossa, *in cap Vbicumque, 13. quæst. 2.* Laborius, *Variarum elucubrationum, tit. 2. cap. 11. num. 6.* Hæc ille.

---

§. II.

An Abbates, sibi eligere queant Sepulturam?

BREVIARIVM.

Abbas.

Velle, & nolle habet in multis, respectu subditi, & respectu sui n. 2. 3. 4. 6.

Quicquid habet facultatis in subditum, habet, & in seipsum: tam quoad ieiunia, quàm quoad casus reseruatos, &c. n. 3.

Potest sibi Sepulturam eligere. n. 1. & seq.

Administratio.

Residet penes Abbatem, penes virum, & penes patrem; non autem penes vxorem, & Filiumfamilias. n. 5.

Dispensatio.

Prælatus quilibet Regularis, etiam localis, & eius Vicarius, seu Præsidens, secum dispensare potest in omnibus, in quibus potest, cum subditis. numer. 3.

Electio.

Religiosus, absque licentia sui Prælati petita, & obtenta,

obtenta, inualidè assensum prabet electioni de se facta, ad Pralationem extra Monasterium suum. num. 1.

Pralatus localis potest irrequisito Conuentu licentiam subdito conferre ad assensum praestandum electioni, & ad transeundum ad Pralationem. n. 1.

Prælatus.

Vice Dei fungitur Pralatus. n. 1.

Penes illum est, in multis, velle, & nolle, tam respectu sui, quàm subditorum. n. 2. 3. 4. 6.

Alia Vide verb. Abbas. Administratio. Dispensatio. Electio. Sepultura.

Religiosus.

Velle, & nolle non habet. n. 1. 2. & 5.

Sepultura.

Eligere possunt Sepulturam Pralati omnes Regulares, etiam locales, & eorum Vicarij in capite, seu Prasidentes Monasteriorum. n. 1.

Potest etiam eligere illam quilibet Religiosus prafectus Beneficio Regulari Monasterio vnito. n. 6.

Religiosi priuati regulariter debent sepeliri in Ecclesia Monasterij sui. n. 4.

Eligere possunt Sepulturam, si commodè transferri non possunt ad sui Cænobij Ecclesiam. n. 4.

Eligere possunt illam vxores. n. 5.

Filiifamilias eligere illam valent. n. 5.

CONCLVSIO.

1 Abbates Regulares benè possunt sibi eligere Sepulturam, in Ecclesia, quam ipsi maluerint.

Ita docent Abbas Panormitanus, *in cap. De vxore, num. 5. el 7. de Sepulturis.* Emmanuel Roderiquez, *tom. 3 quastion. Regular. quast.* 60. *art.* 1. Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum qq. resolut.* 128. *num.* 16 Pelizzarius, *in Manuali Regularium tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 126. Vbi absolutè de omnibus Regularibus id docet Prælatis. Idem docet Lezana, *in Summa quastion. Regularium, tom.* 1 *part.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. cum Tabiena, *verbo Sepultura, quast.* 4 *num.* 5. Castr. Palaus, *part.* 2. *tract.* 16. *disputat.* 4. *punct.* 13. §. 8. *num.* 1. *pag.* 366. cum Thoma Sanchez, *in Decalogum, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *numer.* 7, & aliis penes ipsum. Ioannes Ægidius Trullench. *tom.* 3 *tractat. de Iure Parochi, cap.* 9. *dub.* 6. cum Syluestro, *in Summa, verbo Sepultura, quast* 7. *num.* 7. & Ioannes Baptist. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. §. *Vnico, num* 9. cum Sebast. Medices, *de Sepulturis, part.* 1. *quast.* 8. *numer.* 12. *ad finem*, quo loci, benè limitat in Abbate deposito, vel qui Abbatiæ renunciauit Quam quidem fallenciam, & limitationem alij etiam addunt Doctores, eo inoixi fundamento, quod in Sepulturæ electione, inspiciatur mortis tempus, & ad illud referatur.

Conclusionem colligit nostram præfatus Ventriglia ex *cap. Si Religiosus, el 27. de Electione in 6.*
» Vbi Bonifacius Papa Octauus, sic decernit. Si quis
» Religiosus (cuius arbitrium, non ex sua, cum velle,
» & nolle non habeat; sed ex illius, quem vice Dei,
» suprà caput suum posuit, & cuius imperio se subie-
» cit, voluntate dependet) electioni de se ad Præla-
» tionem aliquam extra suum Monasterium, vel suam
» Ecclesiam celebratæ sui Superioris, qui dare ipsam
» valeat, non petita licentia, & obtenta, præsumpse-
» rit consentire: consensus sic præstitus non teneat:
» & in pœnam præsumptionis illius, electio eadē ipso
» facto, viribus vacuetur omnino. Et infrà. Decernen-
» tes vt iidem Superiores (suis irrequisitis Conuen-
» tibus) electis huiusmodi consentiendi, & transeundi, liberam dare valeant facultatem.

Hactenus Bonifacius: in cuius Decretali duo veniunt ponderanda. *Primum est*, Religiosorum particularem, & subditum, ideò non posse consentire electioni de se factæ, quia velle, & nolle non habet. Quæ quidem in hoc textu est vnica decidendi ratio. *Secundum est*, Abbatem, seu quemlibet alium immediatum Prælatum huiusmodi Religiosi, esse penes quem sit velle, & nolle ipsius, seu à cuius voluntate, velle, & nolle ipsius dependet, ita vt accedente Prælati assensu, suum ipse præstare assensum valeat, & dissensum, & non aliter. 2

Ex quo conuincitur Abbatem velle, & nolle respectu sui habere. Quicquid enim facultatis erga subditum habet suum, erga seipsum etiam habere, certum omnino est. Vnde in casibus, in quibus dispensare valet cum Monachis, secum benè dispensare queit. Aliàs prioris conditionibus esset, quàm Monachi: quod nefas sit dicere. Et hac de causa, iusta aliqua interueniente, potest seipsum à ieiunio soluere: in illis scilicet casibus, in quibus Monachis potest suis ieiunium relaxare. Azorius, *Instit. Moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 18 *quast.* 6 *colum mihi* 763. qui id colligit ex Syluestro, *verbo Lex, quast.* 14 ex Soto, *in* 4 *distinct.* 18. *quast.* 1 *artic.* 3 *& lib.* 1. *de Iustitia, & Iure, quast.* 6. *artic.* 1. *ad finem*, & ex Caietano, 1. 2. *quast* 96. *artic.* 5. *dub. vltimo.* Abbas Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 2. *disput.* 12 *quasit.* 8. *numer.* 1. cum Valerio Reginaldo, *in Praxi, lib.* 4. *num.* 226. *versic.* Tertium est. Antonin. Diana, *par.* 1. *tract.* 9. *resol.* 15. cum Villalobos, *in Summa, tom.* 1. *tract.* 23. *difficult.* 22. & Ausonius Noctinot, *in Compendio. Diana, verbo Ieiunium quos obliget, num.* 37. Qui etiam docent, id in casibus procedere reseruatis. Et in vniuersum Prælati omnes Regulares, non solum Generales, & Prouinciales, sed etiam locales, siue Abbates, siue Priores, Guardiani, Commendatores, Rectores, siue quocumque alio appellentur nomine, siue principales, sint, siue eorum Vicarij, in eorum absentia, quos in nostra Congregatione *Prasidentes* vocamus, possunt secum dispensare in iis omnibus in quibus cum suis possunt dispensare subditis. Disertis id docet verbis Thom. Sanchez, *de Matrimonio, tom.* 3 *lib.* 8. *disput.* 3. *conclus.* 4. & latè, eruditéque probat. 3

Conclusionem nostram colligunt Doctores alij, ex *cap. Religiosi, finali de Sepulturis, in* 6. Vbi sic præfatus Bonifacius Octauus, circa Sepulturas decernit Regularium. Religiosi, nisi à propriis Monasteriis adeò forsitan sint remoti, quod ad ea, cum moriuntur, commodè portari non possint, nequeunt (cum velle, & nolle non habeant) sibi eligere Sepulturam: Sed sunt apud sua Monasteria tumulandi. Hæc illo in capite. Ex cuius decidendi ratione quæ eadem est hîc, & in suprà reddito capite *Si Religiosus*, benè colligunt Doctores, quod illius dispositio non comprehendat Abbates, & alios Prælatos, cum isti velle habeant, & nolle in multis. Ac per consequens, esse illis concessam facultatem, Sepulturam eligendi, ex *cap. Nuper*, §. *In secundo*, & ibi Glossa, *verbo Non retinuit, el* 29. *de sententia excommunicationis.* Glossa, *in cap. Consuluisti, el* 20. 2. *q.* 4. *verbo Superstitiosa*, Vbi ita fatur. Omnia concessa intelliguntur de Iure communi, nisi prohibita in certis casibus inueniantur. 4

Consonat Glossa, *in dicto cap. Religiosi, verbo Sepulturam* Sic enim ait. Ad primum respondeo, quod licet vxor, & Filiusfamilias, sint in potestate viri, vel patris, non tamen in tantum quin aliquid habeant, & velle, & nolle, quod non est in Monacho. Hæc 5

Glossa, quæ ideò denegat Monacho facultatem eligendi Sepulturam, quam vxori concedit, & Filiofamilias, quia non habet aliquid velle, & nolle, sicut isti habent. Si ergo Abbas, & quilibet alius Prælatus Regularis habet velle, & nolle, & administrationem, quam vxor, & Filius non habent, sed pater, & vir, poterit & ipse eligere Sepulturam sicut eligere possunt vxor, & Filius, quia habent aliquid velle, & nolle.

6 Ex dictis fit conclusionem nostram ampliandam esse ad omnes Prælatos Regulares etiam immediatos, & locales cuiuscumque Ordinis, tam Monachalis, quàm Mendicantis, cum quoad illam, eadem in omnibus militet ratio: & non esset ad supremos Religionum limitandam Prælatos, vt limitare, arctateque illam voluisse videtur August. Barbosa, ex sæpè repetita ratione, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. n. 30. pag. mihi 72.* cum Laurentio de Franchis, *tract. de Controuersiis inter Episcopos, & Regulares, in variis quæstionibus, quæst. 61.* Quia (inquit) in multis habet, velle, & nolle. Et illam quidem ampliant Emmanuel Roderiquez, *tom. 3. quæstion. Regular. quæst. 60. artic. 2. versic Respondeo, ad finem,* & Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum qq. resol. 128. num. 16* ad Religiosos, qui præficiuntur Beneficiis Regularibus, quæ sunt Monasteriis vnita. Quia habent (inquiunt) velle, & nolle.

---

§. III.

An Religiosi subditi sibi valeant Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Declarationes Cardinalium.

Multa recensentur, quibus aliqua prohibentur, & aliqua conceduntur Regularibus. n. 7. 8. 9. 10.

Dictio *Nisi.*

Multa pro illius explicatione afferuntur, & pro illius efficacia demonstranda. n. 4.

Lex.

Quando aliquid prohibet attento non solum effectu, sed etiam initio, non sufficit, quod ad tempus habile referatur. Declaratur exemplis. n. 2.

Minor.

Non potest seruum manumittere. n. 2.

Religiosus.

Non habet voluntatem, nec declarare illam potest per Sepulturæ electionem. n. 2.

Religiosus, etiam Nouitius extra Monasterium ægrotans, Viaticum, & extremam vnctionem debet de manu sui Prælati accipere, & non de Parochi manu, in Pellizzarij sententia. n. 11.

Religiosus subditus, si decedat in loco ita à Monasterio distante, vt ad illud commodè transferri nequeat, vnico scilicet die, potest sibi eligere Sepulturam. n. 1. & seqq.

Potest irrequisitio, & inuito Parocho, transferri Religiosi cadauer. n. 6. & 9. ibi X.

Ius nullum prætendere potest Parochus in Religiosum. num. 7.

CONCLVSIO.

1 SI Religiosi particulares, priuati, & subditi, in loco remoto, & à Monasterio distanti decedant, benè sibi valent eligere Sepulturam.

Ita docent Glossa *in cap. Religiosi, verbo eodem, el. 5. & finalo, de Sepulturis, lib. 6.* & ibi Ioannes Andreas. D. Anton. *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis, in princ.* Nicolaus Tudeschus, Panormitan. Abbas, *in cap. Nos institutas, num. 4. ol 1. de Sepulturis, & in cap. Nimis, num. 2. ol 16. de Excessibus Prælatorum.* Hostiensis, *in cap. de Vxore, n. 5. ol 7. de Sepulturis* Barbosa, *in dicto cap. Religiosi, n. 5. de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. n. 30. & de Officio, & potestate Parochi, part. 3. cap. 26. num. 3. Paulo post initium,* cum Nauarro, *commentario 2. de Regularibus, num. 43.* & Didaco Narbona, *tract. de ætate ad omnes actus requisita, anno 14. quæst. 47. num. 5.* Ægidius Trullench, *tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 6.* Lezana, *in Summa quæstion. Regul. tom. 1. cap. 9. num. 10. & tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, num. 16.* cum Syluestro, *eodem verbo, quæst. 6.* & Nauarr. *loco citato.* Castrus Palaus, *tom. 3. tract. 16. disput. 4 punct. 13. §. 8. n. 4.* cum Abbate, *in dicto cap. Nimis iniqua, n. 2.* Sanchez, *in Decalogum tom. 2. lib. 6. cap. 14 num. 3.* Anton. Diana, *par. 5. tract. 3. resolut. 210.* Noctinot, *in Summa dicti Dianæ, verbo Sepulturam non eligens, num. 9.* Emmanuel Roderiq. *tom 3. quæstion. Regular. quæst. 60. artic. 2. versic. Aduertendum.* Hieronymus Roderiquez, *in illarum Compendio, resolut. 128. n. 16.* cum Petro de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, cap. 10. num. 11. & cap. 11. num. 6.* Franco, *in præællegato cap. Religiosi, n. 2.* Tabiena, *verbo Sepultura, quæst. 4 num 5.* Rossella, *eod verbo, num. 2.* & cum Abbate, *in reconsito, cap. de Vxore, n. 5.* (qui tamen ibi non benè allegatur.) Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annot. 52. de Electione Sepulturæ, §. Vnico, n. 19.* & Pellizzarius, *in Manuali Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. n. 127 & 128.* cum Mancino, *tract. de Infirmis, in ordine ad Sepulturam, n. 11.*

Immò addit Hostiensis *loco iam reddito*, posse Religiosum sibi Sepulturam eligere, sine limitatione à nobis in conclusione apposita. Cuius certè doctrina in nostro casu, vera est, & à nemine, quem viderim impugnatur. Sed ipse impugnatur Hostiensis ab Abbate, *in cap. de Vxore citato, n. 4.* quoad alium casum. Cum, ex *cap. finali de Sepulturis, lib. 6. Religiosi.* Tum etiam, quia quando Lex aliquid prohibet non solum attento effectu, sed etiam attento initio, tunc non sufficit, quod illud ad tempus habile conferatur: quod contingit in *L. Si minor, ff. de Seruis exportandis*: quæ habuit respectum in prohibitione manumissionis serui, ad initium, quo minor non habet firmum consilium, ideò prohibuit, quod minor 20. annorum seruum manumiteret. Sic contingit *in dicto cap. finali*, prohibente Religioso eligere Sepulturam: quia licet post mortem absoluatur à iugo Superioris; tamen in vita, cum non habeat voluntatem, declarare illam per electionem Sepulturæ non potest. Attento scilicet initio. 2

Probatur conclusio nostra, ex allegato *cap Religiosi, de Sepulturis in 6.* Vbi sic Bonifacius Papa 3
» Octauus decernit. Religiosi nisi à propriis Monaste-
» riis adeò forsitan sint remoti, quod ad ea cum mo-
» riontur commodè portari, non possint, nequeunt
» (cum velle, vel nolle non habeant) sibi eligere Se-
» pulturam: sed sunt apud sua Monasteria tumulandi. »

Hæc in Decretali illa. Vbi Glossa, *verbo Religiosi*, ait. Et exceptionem præmittit, ibi: *nisi*. Et in additione. Nota (inquit) primò, quod Religiosus non potest eligere Sepulturam, nisi esset in loco remoto.

Ex dicta vtique Decretali, si benè expendatur 4 dictio illa *nisi*, conclusionis nostræ veritas demonstratur. Dictio enim illa talis est virtutis, vt si affirmationi

mationi iungatur, ipsa neget, si autem negationi adhæreat, omnino affirmet. Sanchez, *tom. 1 de Matrimonio, disput. 19. n. 3. ex L. Si cum, §. Qui iniuriarum, ff. Si quis cautionibus. L. Actione, Cod. de transactionibus*, cum Bartolo, & reliquis Doctoribus, *ibi*. Dyno, *Regula Peccatum, de Regulis Iuris, lib. 6. n. 1.* Iason, *Institut. de Actionibus in princ. n. 3.* & Rebuffo multos referente, *de Verborum significatione, L. 216. Propè, in fine, §. Nisi.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 28. *n. 20. pag.* 111. Vbi ita fatur.

Ex illa dictione, *Nisi*, quæ talis est naturæ, vt si postponatur affirmatiuæ, relinquit potestatem faciendi in omnibus casibus, præterquam in excepto; quando verò postponitur negatiuæ, tollit potestatem faciendi, nisi in excepto. Hæc ibi. Et *responso* 47. *num.* 3. in sequentia prorumpit. Dictio enim illa, *Nisi*, est exceptiua, & in effectu aduersatur præcedentibus, vt *in L. Actione*, vbi Bartol. Iason, & alij, *Cod. de Transactionibus, & in Reg. Peccatum, de Regulis Iuris, in 6.* Socinus Iunior, *consil.* 163. *num.* 36. *volum.* 2. Federicus de Senis, *consil.* 80. *num.* 2. Alexander, *cons.* 64. *lib.* 4. & ponitur priuatiuè & aduersatiuè quoad præcedentia. Gratianus, *Disceptationum forensium, tom. 3. cap* 446. *num* 41. Rota, apud Farinacium, *decis.* 391. *num* 14. *part.* 1. *recentiorum.* Et cum in hac Rubrica antecedat affirmatiua, nempè (dicatur Officium defunctorum,) dictio sequens, *Nisi*, negat. Quia illius natura est, semper contradicere. Bart. Salicetus, Iason, *num.* 3. Decius, *n.* 5. Padilla, *n.* 12. per textum ibi, *L. Actione, Cod. de Transactionibus*, Sanchez, *de Matrimonio lib. 1. disput.* 19. *n.* 3. & sæpè fuit tentum in Rota. Contradicit ergo prædictæ Rubricæ, & vult in casu, quo extet consuetudo, illa seruetur, relicta Rubrica. Hæc omnia Illuminatus præfatus. Habemus igitur *in Decretali Religiosi*, concludentem probationem conclusionis, vi dictionis, *Nisi*, supposita.

5 Quod si petas, quanta debeat esse distantia inter locum defunctionis, & Monasterium proprium Religiosi, vt iste censeatur in loco existere distante, ad effectum eligendi sibi Sepulturam? Respondeo cum Pellizzario, *in Manuali Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num.* 119. & cum Bordono, *tom. 2. resol.* 51. *num.* 161. citato ab ipso Pellizzario, in præsenti remotum dici Religiosum, cuius cadauer vnico die non potest ad proprium, aut ad aliud eiusdem Ordinis transferri Monasterium: Sic enim periculum est in mora ob corruptionem cadaueris, adeóque res debet expediri breui. Ita illi, qui ideò addunt: vel ad aliud eiusdem Ordinis; quia in ea sunt sententia, vt Religiosus extra Monasterium decedens proprium ad istud debeat transferri tumulandus, si commodè fieri potest, aliàs ad aliud eiusdem Ordinis.

6 Quòd si iterum quæras. Quando Religiosus extra suum decedit Monasterium, poteritne liberè ad illud transferri, absque Parochi impedimento, illo irrequisito, aut nolente, & absque eo quod illi Ius aliquod soluatur? Respondeo quòd sic, cum Samuellio, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat. 4. controuer. 18. concl. 3.* Diana, *par. 5. tract. 3 resol.* 110. Ausonio Noctinot, *in Diana Compendio, verbo Sepulturam non eligens, n.* 9. Ioanne Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de electione Sepultura, §. Vnico, num.* 19. Barbosa, *de Officio, & potest. Parochi, cap. 26. n. 30. &* 68. *& in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Regulares quoad suam & aliarum Sepulturam, collectanea* 645. *n.* 1. *&* 2. Laurentio de Peyrinis, *tom. 2. de Priuilegiis, ad Constitutionem 7. Pij Quinti, num. 13. pag. mihi* 278. Illuminato Morono, *in centum Responsis, responso* 51. *num.* 16. Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 1. cap. 12. versic. Ad decimum*, cum Pellizzario, *dicto num.* 129. & Bordono, *vbi proximè, num.* 170.

Quod non possit Parochus prætendere Ius Sepulturæ Religiosorum extra Monasteria sua decedentium, & quod ab huiusmodi debeat prætensione abstinere, declarauit S. Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *in vna Puteolana*, 22. *May, de Anno* 1615. cuius meminerunt Barbosa, *dictis num.* 68. *&* 2. Moronus, *n. 16. allegato.* Lezana, *tom. 2. part. 4 verbo Sepultura, n.* 16. addit eandem S Congregationem declarasse 24. *Nouembris* 1634. *&* 24. *Septembris* 1636. Clerum sæcularem nihil posse prætendere propter exequias, aut Sepulturam Monachorum, aut Fratrum extra claustra morientium. 7

Quod verò Parochis inconsultis, à quibus Sacramenta receperant Religiosi, qui extra Monasteria decesserunt, possint eorum cadauera ad Monasteria huiusmodi transferri, resoluit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, in decima ex Declarationibus quatuordecim ad Cardinalem Lodouicum Archiepiscopum Bononiensem, & Principem missis, *die* 2. *Iulij* 1620. cuius memoriam faciunt Ventriglia *vbi proximè*, Moronus *dicto n.* 16. Barbosa *de Officio Parochiali, cap. 26. n. 30. & dicta Collectan.* 645. *n.* 1. & exscribitur à Peyrinis *allegato loco*, sub hoc tenore. 8

DICHIARATIONI. *Della Sacra Congregatione dell. Illustriss. & Reuerend. Signori Cardinali Interpreti del Sacro Concilio di Trento, riceuute da Roma dall. Illustriss. & Reuerendiss. Signor Cardinal Ludouisio Arciuescouo di Bologna, e Principe, alli x. de Luglio*, 1620. 9

Illustriss. & Reuerendiss. Signori.

I Curati dello Città, e Diœcesi di Bologna supplicanno humilmente le Signorie Vostre Illustrissime a fare loro grati di determinare, se li Frati, che hanno Chiese, non curate dentro le loro Parochie, possano fare li infra scritti, atti, per prouidere alle controuersie, che nascono spesse tra di loro.

I. *Annunciar le feste, & digiuni all altore nella celebracione della Messa.*

II. *Racogliere le offerte, e dar la pace al popolo alla Messa.*

III. *Portar pluuiale, o Stola per la Parochia fuori della Chiesa, o Claustro.*

IV. *Quando sono chiamati alla Sepoltura di qualche morto, se habbiano de andare alla Casa del morto, o trasferirsi alla Chiesa parochiale, doue si raduna il Clero, o pur aspettare per la strada.*

V. *Celebrare la prima Messa nella lore Chiesa, auanti quella del Curato.*

VI. *Publicare fra la Messa, li ordini del Signor Cardinale Arciuescouo, y Matrimonij, & altro che occorra.*

VII. *Predicare nelle loro Chiese, l'Auento, la Quaresima, & fra l'anno, quando si predica nella Chiesa Parochiale.*

VIII. *Portar fuori delle loro Chiese, o Claustri Pluuiale, o Stola, quando fanno le processioni del loro Ordine, o del Cordone, o della Cĕtura, o del Rosario.*

IX. *Riceuere nelle loro Chiese, le Donne alla purificacione doppo il parto.*

X. *Morendo Fratri, como auiene alle volte, & in particolar de Canonici Regolari Lateranensi, fuori del Monasterio, in casa de loro parenti, e hauendo i*

Curati aministrati loro i sanctissimi Sacramenti, se possano i loro Superiori far li portare, di notte alla loro Chiesa senza dirne cosa alcuna al Curato, & senza darli le ragioni parochiali.

XI. *Quando more alcun loro Superiore, o Maestro, o Theologo Collegiale in Conuento, se possano farlo portar por la Città per diuerse Parochie, o per la piazza con musiche, & riti straordinarij, & metterli anche il piuiale senza interuento del Curato.*

XII. *Essendo publicato vn ordine generale dal Signor Cardinal Arciuescono, che niuno lasci celebrar Messa a Preti forastieri, senza prima vedere, che ne habiano hauuta licenza da sua Signoria Illustrissima, o dal suo Vicaria Generale, se li Fratri siano tenuti ad obseruarlo.*

XIII. *Se possano racorre grano, vba, legne, & simili altre cose, prima che il Curato habbia raccolto le sue primitie.*

XIV. *Se possano benedir le case nella Diocesi la Settimana santa, essendo questo vfficio del Curato, come si legge nel Rituale Romano nouo.*

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Inrerpretum, ad singula capita superiùs proposita, hunc in modum respondit, videlicet.

Ad I. Regulares non prohiberi dies festos, & ieiunia in suis Ecclesiis annunciare.

Ad II. Respondit posse, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus eleemosynarum extorsionibus abstineant.

Ad III. Non posse.

Ad IV. Debere ad Parochialem Ecclesiam accedere vbi Clerus conuocari consueuit.

Ad V. Prohiberi non posse, quominus Missa in Ecclesiis Regulatium celebretur ante Missam Parochialis Ecclesiæ.

Ad VI. Non posse publicare Matrimonia.

Ad VII. Posse, petita tamen benedictione ab Illustrissimo Archiepiscopo.

Ad VIII. Non licere Regularibus huiusmodi processiones facere extra Ecclesias, & ambitum illarum.

Ad IX. Regulas non posse prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad purificationem admittere.

Ad X. Regulares eatra claustra decedentes, posse ad eorum Ecclesias deferri, etiam Parochia inconsultis.

Ad XI. Non posse.

Ad XII. Non licere Regularibus in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros sæculares, contra prohibitionem Illustrissimi Archiepiscopi.

Ad XIII. Non esse id prohibitum Regularibus.

Ad XIV. Non posse.

HORATIVS Cardinalis Lancellottus.

Loco ✝ Sigilli.

In Bologna per Vittorio Benacci Stampator Archiepiscopalis.

10 Sic exscribit Laurentius de Peyrinis Declarationem Sacræ Cũgregationis Concilij. Circa quam *num*. 8. aduertit, Festum *in Constitutionibus sui Ordinis, part*. 1. *cap*. 23. referre Declarationem Sacræ Congregationis, qua declaratur posse fieri processionem Rosarij per totam Ciuitatem, si ita habeat consuetudo à decem retro annis seruata, in quatuor festiuitatibus Beatæ Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis.

Occurrit hîc difficultas, resolutione digna. De cuius scilicet manu debeat Religiosus, Clericus, aut Laïcus, professus, aut Nouitius, extra Monasterium ad mortem ægrotans, Sacramentum Eucharistiæ per modum Viatici, & Extremam vnctionẽ accipere? Cuius resolutionem, à Doctissimo Francisco Pellizzario libuit, & eius doctrinam ad amussim mutuatam, ad vnguem meo Lectori reddere. Sic enim fatur *tom*. 2. *tract*. 8. *cap*. 5. *n*. 138. Videlicet.

Respondeo debere recipere vtrumque de manu proprij Prælati Regularis, aut alterius ab ipso delegati. Sicque audiui à viro fide dignissimo ad quatuor vices practicatum fuisse hîc Ferrariæ (vbi hæc scribimus:) & quidem meriti: cum Sacramenta recipi debeant à proprio Pastore, qui vtique respectu Regularis etiam ægrotantis extra Monasterium, non est Parochus Parœciæ intra quam ægrotat, sed suus Prælatus Regularis. Puto autem in tali casu posse deferri Eucharistiam solemniter ad domum, in qua est Regularis ægrotans. Sicque in casibus propositis fuit practicatum Ferrariæ nemine contradicente. Quanquam Bordonus, *tom* 2 *resol*. 51. *n*. 170. ex Declaratione Sacræ Congregationis factæ *Anno* 1620. dicat Religiosum, in hoc casu, debere Sacramentum Viatici, & Eatremæ vnctionis recipere de manu Parochi, intra cuius Parœciam ægrotat. Quod cum non sit in vsu, dicendum est, vel de ea Declaratione minùs certò constare, vel eam non fuisse acceptatam, vel certè non obligare instar Legis vniuersalis, iuxta alibi dicta. Hucusque Pater Pellizzarius. 11

§. IV.

An Religiosus à Monasterio suo non recedens, non remotus, de Superioris sui licentia possit sibi Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Dictio *Neqait*.

Idem importat, ac dictio Non potest. *n*. 2.

Dictio *Non potest*.

In plurimum nullitatem actus importat. n. 2. & 3.

Non inducit nullitatem, quando apponitur solùm ob honestatem persona, & status perfectionem. n. 3.

Dispensare.

Nemo potest in Superioris Lege. n. 3.

Prælatus.

Maiore non pollet in seipsum potestate, quàm habet in subditos; habet tamen tantam. n. 1.

Potestas, quam in se habet, illi prouenit ex potestate, quam habet in subditos, ne peioris ille conditionis sit. n. 1.

Religiosi.

Velle non habent, nec nolle. Quod est, voluntate propria, à Prælato independente carere. n. 4.

Velle, & nolle habent in multis, si Prælati accedat consensus. n. 4.

Sepulturam eligere possunt de licentia Prælati, & Prælatus illam pro eis eligere queit. n. 1. 5.

CONCLVSIO.

POtest Religiosus sibi eligere Sepulturam de Prælati sui licentia, etiam in Monasterio existens. Ita docent Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepultur. tract*. 1. *disput*. 4. *Controu*. 18. *concl*. 3. & 6. *pag*. 219. & Castrur Palaus, *tom*. 3. *tract*. 16. *disp*. 4. *punct*. 13. § 8. *n*. 5. *pag*. 367. Vbi id sic probat. Prælatus validè sibi potest eligere Sepulturam. Ergo validè 1

validè illam sibi eligit subditus de Prælati licentia. Patet consequentia: quia maiore non pollet in seipsum potestate Prælatus, quàm erga subditos; immò totam, quam in se facultatem habet, in hac materia dispensandi, & in aliis, illi prouenit ex Officio, & potestate, quam erga subditos habet, ne peioris conditionis ille, quàm sui subditi sit. Ac per consequens, si secum potest dispensare in Sepulturæ electione, potiori ratione, cum subdito poterit dispensare, concedendo vtique ei licentiam ad illam eligendam.

2 Sed obiicies Decretalem *Religiosi, la 5. & fin. de Sepulturis, lib. 6.* disertis verbis decernentem, non posse Religiosum sibi eligere Sepulturam, nisi adeò à suo Monasterio inueniatur remotus, vt commodè cum moritur, ad id portari non possit. Ergo si remotus à Monasterio non existit Religiosus, nequit, etiam de sui Prælati licentia sibi validè Sepulturam eligere. Antecedens, ex texto recensitæ Decretalis est plus quàm manifestum. Consequentia etiam patet. Quia dictio ila, *nequeunt*, in Decretali apposita, tantum importat, quantum ista clausula, *non potest*, aut *non possunt*. Sed clausula, *non potest*, in Lege apposita, nullitatem inducit actus, vti ait Naldus, *in Summa, verbo Clausula, num.* 8. per hæc verba. Clausula (inquit) *non potest*, tollit facultatem, ita quod si actus fiat, est nullus. Not. *in L. Gallus, in princ. de Liberis, & posthumis*, & Decius, *vbi suprà*. Id est, *in cap. Decernimus, num.* 88. *de Iudiciis*. & Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom. 1. part. 3. verbo Clausula, num.* 47. Vbi licet Naldi limitet doctrinam, illam tamen, & suam propriam, intra terminos nostri casus relinquit. Sic enim ait.

3 Melius tamen dicitur, quod quando ea non ponitur ob vitium, seu defectum, sed solum ob honestatem personæ, & perfectionem status, tunc non inducit talem nullitatem. Secus verò, quando ponitur ob vitium, seu defectum personæ. Gregor. Lopez, *Leg. 2. verbo Frayles, tit. 10. partita* 6. Sanchez, *lib. 6. in Decalogum. cap. 11. num.* 41. *& cap.* 12. *num.* 10. Sed Bonifacius Papa Octauus clausulam, *nequeunt*, in dicta posuit Decretali ob defectum personæ Religiosi, propriæ vtique voluntatis, ait enim, causam, & rationem decidendi pronuncians, *Cum velle, & nolle non habeant*. Ergo cum Prælatus nequeat subdito concedere facultatem, ad actum, ex Iuris dispositione, nullum, quia hoc esset, in Superioris Lege dispensare, propria ex authoritate, quod facere nemo potest, nequibit licentiam illi, ad eligendam concedere Sepulturam.

4 Fortè quidem argumentum; sed non debilis solutio, ni fallor, ex ipsiusmet doctrina offertur. Concedo igitur Bonifacium Papam ea ratione ductum ad negandam Religioso facultatem eligendi Sepulturam, à Monasterio nun remoto, *quia velle, & nolle non habet*. Velle autem, & nolle non habere, est voluntate propria, à Prælato suo independente, carere. Ita enim illa Decretalis verba Palaus, *loco citato, num.* 5. interpretatur. Immò & omnium Religiosorum, ac Religionum vniformissima praxis, sic illa intelligit. Accedente enim Prælati consensu, in multis, velle, & nolle Religiosus habet. Ergo eodem accedente consensu, habet sufficiens velle, & nolle Religiosus, ad Sepulturę electionem, ex licentia Prælati, illam sibi eligere poterit, etiam à proprio Monasterio non remotus.

5 Deniquè. Abbas potest pro Monacho, sibi subdito, Sepulturam eligere, vt Emmanuel docet Roderiquez, *tomo 3. quæstion. Regularium, quæst 60. artic.* 1. Ergo ipse poterit Monachus sibi illã eligere, de Prælati venia. Patet consequentia: quia huiusmodi electio ab Abbate ipso, eodem Monacho mediante fit.

---

§. V.

An Religiosi legitimè à Religione expulsi, sibi possint Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Religiosus.

Expulsus Religiosus, quandiu à Prelato non reuocatur, in multis habet velle, & nolle. n. 1.

Potest sibi Sepulturam eligere. n. 1.

Talem eorum, quæ acquirit administrationem habet, vt si malè, & illicitè illa expendat, ad restitutionem non teneatur, nec qui illa ab eo accepit, in aliquorum sententia. n. 2.

Ita dum viuit expulsus, à Religione relinquitur, ac si Religiosus non esset. n. 2.

CONCLVSIO.

Religiosi professi, quos ob patrata facinora, habitu Religio spoliauit, & Ordine eiecit, bene sibi queunt Sepulturam eligere. Ita docet Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regular. tomo 2. tract.* 8. *cap. 5. num.* 132. 1

Ratio fundamentalis est, quia Religiosus expulsus, eiectus, quandiu à Superiore ad Religionem non reuocatur, habet in multis velle, & nolle. Et eorum, quæ acquirit ob hanc causam, talem habet administrationem, vt ad restitutionem non teneatur, si malè, si illicitè expenderit: neque ille quidem, qui ab eo acceperit, vti docet Leonardus Lessius, *de Iure, & Iustitia, lib. 2. cap. 41. dubitat. 15. num.* 113. cum Molina, *tract. 2. disputation.* 276. quia interim dum viuit expulsus, ita relinquitur à Religione, ac si Religiosus non esset. Ergo huiusmodi Religiosus expulsus bene potest sibi Sepulturam eligere. Patet consequentia à paritate rationis. Ideò enim resoluimus Religiosos ad Cardinalatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, & ad alias dignitates extra Religionem assumptos, immò & intra, posse sibiipsis eligere Sepulturas, quia habent velle, & nolle, & administrationem. Ergo si hæc omnia habent Religiosi eiecti, etiam illas sibi bene eligere, & validè quibunt. 2

---

§. VI.

An Religiosus ad Matrimonium legitimè dispensatus, quandiu in sæculo degit, sibi validè valeat eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Religiosus.

Ad Matrimonium, legitimè dispensatus, in sæculo existens, potest Sepulturam sibi eligere. n. 1. & 2.

Si absque Sepulturæ electione huiusmodi Religiosus in sæculo decedat, sepeliendus est in Sepulchro Maiorum, si illud habeat, aliàs in Parochia. n. 1.

Habet talis Religiosus velle, nolle, administrationem, & alia, quæ nõ habẽt Religiosi Cardinales. &c. n. 2.

CONCLVSIO.

1 RElígiosus dispensatus ad Matrimonium, potest in sæculo existens validè sibi eligere Sepulturam. Ita docet P. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 1. tract. 4. cap. 3. num. 137. & tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. num. 134.* vbi addit, quod si, absque Sepulturæ electione, morietur huiusmodi Religiosus ad Matrimonium dispensatus, sepeliendus non sit in Religiosorum Sepulturis, sed vbi de iure sepeliri deberet, si omnino sæcularis esset: in Sepulchro scilicet Maiorum suorum, si illud habeat, & commodè ad illud transferri queat; & in illius defectum, in Parœcia, vbi domicilium, tempore dormitionis, seu mortis habebat.

2 Ratio conclusionis est. Quia sic iste Religiosus eximitur mortuus à potestate suæ Religionis, sicut eximitur viuus. Sed viuus ita eximitur à Religionis suæ potestate, vt velle habeat, nolle, administrationem etiam, & alia, quæ non habent Religiosi assumpti ad Cardinatum, Archiepiscopatum; Episcopatum, Abbatiam, aut ad aliam Dignitatem, intra, aut extra propriam Religionem. Ergo si isti omnes; eo, quod habeant velle, nolle, & administrationem, sibi possunt validè Sepulturam eligere, poterunt à fortiori, & illi.

---

§. VII.

An Regulares Conuersi, seu Fratres Laïci nuncupati, possint sibi Sepulturam eligere.

BREVIARIVM.

Axiomata.

Vbi eadem est Iuris ratio; eadem est Iuris dispositio. num. 4.

Vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. num. 3.

Conuersi.

Qui habitu mutato, professionem solemnem trium votorum in Religione emittunt approbata, & extra Chorum, pro obsequiis humilioribus Monasteriorum addicti sunt, Conuersi appellantur in Iure. num. 1.

Eisdem gratiis, & priuilegiis respectiuè gaudent, ac potiuntur Religiosi Clerici, & ad Chorum destinati. n. 2.

Veri Religiosi sunt Conuersi. n. 2.

Si in loco à Monasterio remoto decedant, possunt sibi Sepulturam eligere. n. 2.

1 PRocedit difficultas proposita circa eos; qui se Religioni habitu obtulerunt mutato, professione solemni trium votorum Obedientiæ, Paupertatis, & Castitatis perpetuæ emissa: qui extra Chorum, obsequiis humilioribus Monasteriorum addicti sunt: qui sub Regula, & Religione à Sede Apostolica approbata viuunt. De quibus certè sub Conuersorum nomine, mentionem fecit Alexander Papa Tertius, *in capite Non dubium est, el 5. & in capite Ex tenore, el 10. de Sententia excommunicationis*, & Innocentius Secundus, *in Canone Vt lex*, vbi Glossa, *verbo Regulares, & verbo Atque Conuersi, 17. quæst. 1.*

CONCLVSIO.

RElígiosi Conuersi, si in distante, & remoto loco à suo Monasterio, decedant, vnde commodè ad illud non possint transferri, bene sibi possunt Sepulturam eligere. 2

Ita in terminis docet. Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 4. controuers. 18. conclus. 3. pag. 217.* Docent & omnes Doctores allegati *supra* §. 3. *num.* 1. quatenus absolutè asserunt Religiosos decedentes in locis à suis Monasteriis remotis, & distantibus posse sibi eligere Sepulturam. Sed Conuersi, & Fratres Laïci, veri, & proprij Religiosi sunt, gaudentque omnibus priuilegiis, facultatibus, & gratiis, respectiuè, quibus gaudent ac potiuntur Religiosi Clerici, seu ad Chorum deputati, vti ex diplomatibus Apostolicis Religionibus concessis, cuilibet ea inspicere volenti, facilè constare quibit. Ergo omnes illi Doctores nostram, & Samuellij docuerunt conclusionem.

Quæ quidem manifestè probatur *ex capite Religiosi, el 5. de Sepulturis in 6.* in quo Bonifacius Papa Octauus absolutè de Religiosis decernens, & non de Religiosis Clericis, seu de deputatis ad Chorum tantum, ait nequire Sepulturam eligere, nisi à propriis Monasteriis adeo forsitan sint remoti, quòd ad ea cum moriuntur, commodè portari non possint. Quod est dicere, posse tunc illam eligere, vti expositum reliquimus §. 3. Ergo bene queunt sibi illam eligere Conuersi, & Fratres Laïci in casu à Bonifacio excepto. Consequentia patet. Cum, quia cum ius prædictæ decretalis non distinguat Religiosos Clericos, à Religiosis Laïcis, nec nos distinguere debemus, vti commune tenet axioma, quod sequuntur Ioannes Caramuel, *in Theologia Fundamentali, numero* 1102. Lezana, *tom. 2. parte 4. verbo Leges Regularium, numero 35.* Pellizzarius *in Manuali Regular. tomo 2. tract. 6. capite 3. numero* 13. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part. 1. capite 1. dubitat. 7. numero 2. & capite 2. dubitat. 7. sect. 1. numero 11. dubitat. 12. numero* 10. Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Casib. reseruatis, numero* 79. & penes Caramuelem, Coriolanus, *fol. 144. numero 21.* Cruz, *lib. 2. capite 2. dub. 3. conclus. 4. regula 1. pag.* 123. Portellius, *verbo* Scrupulus, *numero* 1. & Layman *lib. tract. 4. cap. 18. numero* 7. Et hæc quidem assertio (verba Caramuelis fideliter refero) si materia sit fauorabilis, certissima est (videlicet: *vbi Leges*, (aut iura) *non distinguunt, nec nos distinguere debemus*. De hac enim assertione, & axiomate, ibi dissentit:) at in odiosa, etiam solemus distinguere, vbi iura non distinguunt: qui enim illa sanxerunt, fuerunt homines, & potuerunt aliquid obscurius dixisse aut etiam aliquid obliuioni mandasse. Hæc doctor præfatus. Ex quo habemus, certissimum esse Conuersos, in casu proposito, sibi posse eligere Sepulturam, quia dispositio *capitis Religiosi*, fauorabilis est in hac parte, & non distinguit de Religiosis Clericis, aut Laïcis. 3

4 Tum etiam probatur consequentia, seu potius patet. Quia vbi eadem est iuris ratio, eadem est iuris dispositio. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatissar. tomo 2. disput. 17. quæsito 2. n. 1. ex L. A Titio, de Verborum obligatione.* Pellizzarius, *tom. 2. tract. 8. c. 7. n. 174. p. 523.* Lezana, *tomo 4. consulto 21. n. 16. p. 161. & in Turri Dauidica, c. 3 n. 50. pag. 526. eiusdem voluminis, ex L. Illud, ff. Ad Legem, Aquiliam L. Si postulauerit, §. 2. ad Legem Iuliam, de Adultery. L. Quidam Nummularios, ff. de Edendo*, & Docto

Doctoribus ibi & alij, quos recenseo tractatu 2. Disq. 2. dub. 17. num. 2. & D. 4. dub. 2. n. 2. Sed ratio Decretalis Religiosi, eadem est in Religioso Laico, seu in Conuerso, ac in Religioso Clerico, neuter enim velle, aut nolle habet. Ergo, quod de vno dispoluit, de alio dispofuisse firmissimè tenendum est. Vndè si in vim illius potest Religiosus Choro addictus, eligere Sepulturam, existens in remoto loco, vndè commodè transferri nequeat ad Monasterium, poterit & Conuersus humilioribus obsequiis addictus, in simili casu illam eligere.

5 Immò poterit huiusmodi Frater Laicus in Monasterio suo existens eligere illam, si interueniat Prælati sui facultas, vti docet P. Samuellius, loco suprà allegato: cuius doctrina mihi valdè plausibilis est: & illam probatam relinquimus §. 4. vbi de Religioso professo, id probaui, præscindendo à Clerico, & Laico.

§. VIII.

An Tertiary sibi possint eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Religiosus status.

Vt quis in Religioso constituatur statu, debet tria vota essentialia, secundum certam Regulam, & sub Religione à Sede Apostolica, approbata emittere. n. 8.

Tertiarij.

Sex sunt Tertiariorum genera. à n. 1. *ad* 6.

Qui tria vota essentialia emittunt in Religione approbata, sub Prælati obedientia, sunt veri Religiosi, & omnibus priuilegiis, quibus Patres gaudent Minores. n. 1.

Qui tria vota essentialia non emittunt, nec collegialiter, seu in communitate viuunt, sed in domibus propriis sub Regula S. Francisci Assisiensis, vel S. Franc. de Paula, verè sæculares sunt: oneribus sæcularium, & Parocho in omnibus subsunt, præter quam in Pœnitentia Sacramento. n. 3.

Huiusmodi Tertiarij, confiteri debent approbato ab Ordinario; gaudent tamen omnibus gratiis spiritualibus ad Pœnitentia Sacramentum pertinentibus, quibus ipsi fruuntur Fratres. n. 3.

Qui cum Fratribus Claustralibus, vel in communitate habitant, gaudent omnibus priuilegiis, ipsis Fratribus concessis. n. 4. & 7.

Tertiaria collegialiter sine votorum emissione viuentes prohibentur. n. 5.

Tertiaria, seu Beata, quæ Regulam seruant Tertiariorum, castitatis tantum votum emittunt, & non in communitate viuunt, sed in suis domibus, sæculares sunt; gaudent tamen exemptione, & priuilegiis, quibus Fratres Ordinis, cuius habitum gestant, fruuntur. n. 6. 7.

Sepulturam eligere poterant Tertiarij vtriusque sexus, qui tria vota essentialia emittebant, sed non sub Regula à Sede Apostolica approbata. n. 8.

Qui Regulam approbatam obseruant, in propriis domibus degentes, sine trium votorum emissione, possunt illam eligere. n. 8.

Poterant illam eligere, qui in communitate sine votis viuebant. n. 8.

Illam eligere valent Beatæ viuentes in suis Domibus cum voto castitatis. n. 8.

Tertiarij collegialiter viuentes sub tribus votis, si in remoto decedat loco, eligere Sepulturā possunt. n. 9.

Tertiary, qui cum Fratribus Ordinis cuius habitum gestant, in communitate viuunt, si veri Religiosi sunt, nisi in loco decedant remoto, eligere illam non possunt. n. 11. *Possunt tamen, si Religiosi non sunt.* n. 10.

PRo difficultatis propositæ intelligentia, scire 1 oportet, aliqua esse Tertiariorum genera. *Primum est* eorum, qui in Religione viuunt, tria vota essentialia emittunt, & sub Prælati degunt obedientia. De quibus Leo Papa X. *in Bulla inter cætera, la 42. apud Bullarium nouissimum Angeli Cherubini, tomo 1. pag. 619.* Pius Quintus, *in Bulla, Ea est Officij nostri, la 63. tom. 2. pag. 257.* & Sixtus Quintus, *in Bulla Romani Pontificis, la 28. pag. 530. eiusdem voluminis.* Lezana, *in Summa quæstion. Regularium, tom. 1. part. 2. cap. 14. num. 1.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 4. controuers. 18. conclus. 6.* Emmanuel Roderiquez, *tom. 3. QQ. Regular. quæst. 72. artic. 1. conclus. 3.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 1. tract. 1. cap. 3. num. 35.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 1. disputat. 17. quæsito 1. num. 49.* & Lauteotius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom. 1. ad Constitutionem 4. Sixti Quarti, §. 7. num. 31.* Quo loci ait, huiusmodi Tertiariis fuisse à Leone X. præfato, accommodatam Regulam Sancti Francisci Assisiensis, à Nicolao Papa Quarto approbatam: fuisseque per Pium Quintum reformatos. Et isti (addit) sunt veri Religiosi, & fruuntur omnibus priuilegiis, gratiis, & indultis, quibus cæteri Ordinis Sancti Francisci Fratres, vt expressè declarauit Pius Quintus *in dicta Constitutione Ea est,* §. 16.

Secundum Tertiariorum genus est, qui tria essentialia vota faciebant, non tamen sub aliqua determinata Regula à Sede Apostolica approbata. De 2 quibus aliqui in communitate, vel in Eremitoriis, de licentia Superiorum, & separatim cum habitu Religioso ab aliquo, Regulari accepto, vel quem propria ex auctoritate acceperant, viuebant. Pellizzarius, *loco allegato*, Roderiquez, *conclus.* 2. Lezana, *num.* 2. & 6. & Samuellius, *conclus.* 7. *num.* 13. vel vti mauult Peyrinus, *num.* 32. non viuebant in Religione (scilicet in communitate,) sed in Eremitoriis, de licentia Superiorum, de quibus Sousa. *in Tractatu de Professione Tertiariorum, pag.* 201. Et isti fuerunt sublati in Concilio Lateranensi, sub Leone V. Ait tamen, & bene Lezana, *dicto n.* 6. nihil tale inueniri in Bulla *Dum intra mentis*, quam innuit Peyrinus hic.

Tertium genus est eorum, qui nec tria vota essen 3 tialia emittunt, nec viuunt in communitate, aut collegialiter, Regulam tamen, pro vtriusque sexus personis à S. Francisco Assisiensi, vel à S. Francisco de Paulo datam confirmatam à Sede Apostolica, illa per Nicolaum Quartum, in Bulla *Supra montem*, istam per Iulium Secundum, in Bulla *Dum ad sacrum Ordinem*, §. 26. obseruant in propriis domibus habitantes. Et isti sunt verè sæculares, & vt tales, ad onera Laicis debita tenentur, & coram Laicis Iudicibus conueniri debent, & suis Parochis subsunt in omnibus, præterquam in Sacramento Pœnitentiæ, ita declarante Concilio Lateranensi sub Leone X. in Constitutione *Dum intra mentis arcana, la 26. apud Peyrinum, de Priuilegiis, tomo 1. §. 21.* Quocirca aduertit Doctor iste, *dicto §. 7. ad Constitutionē 4. Sixti Quarti, n. 33.* quod possunt huiusmodi Tertiarij, & Tertiariæ frui omnibus gratiis spiritua

spiritualibus ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinentibus, quibus fruuntur ipsi Fratres, ex Casarubio, *in Compendio, verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, pag. 516. versic. Aliter breuius.* Addit tamen, non posse Confessarios Regulares, ab Ordinariis non approbatos, dictorum Tertiariorum excipere Confessiones, ob Declarationem Sacræ Congregationis, causis Episcoporum, & Regularium præpositæ, de qua infrà.

De hoc Tertiariorum genere, agunt præter Peyrinum, *dicto num.* 33. Ioann. Bapt. Lezana *dicto cap.* 14. *num.* 3. *&* 7. Samuellius, *conclus.* 7. *num.* 11. Emmanuel Roderiquez, *loco citato, conclus.* 1. & Pellizzarius iam citatus.

4 Quartum genus Tertiariorum est eorum, qui cum Fratribus claustralibus habitant, & Regulam profitentur Tertiariorum. De quibus (inquit Peyrinus *num.* 4.) multi sunt in nostra Religione, habitum nostrum induentes, cæteraque, quæ Fratres, obseruantes Et isti (addit) fruuntur omnibus priuilegiis, quibus cæteri Fratres, per Concilium Lateranense citatum. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij, *Anno* 1608. paulò inferius exscribenda est Declaratio, Tertiarios cuiusvis Ordinis comprehendens. Lezana id tenet, *dicto cap.* 14. *num.* 30. *&* 31.

5 Quintum fuit Tertiariarum genus, quæ collegialiter viuebant, sine votis tamen. De quibus, vti Peyrinus *num.* 35. ait, per Constitutionem Pij Quinti, *Circa Pastoralis Officij*, *la* 8. *tom.* 2. *Bullarij Cherubini*, iussum fuit solemnem emittere professionem, & clausuram perpetuam seruare: & quæ profiteri nolent, prohibitæ sunt in posterum in suas recipi Congregationes. Et nunc si tales aliquæ reperiuntur, prohiberi possunt, ne in Congregatione maneant, nisi facta professione. Ita declarante Sacra Congregatione Concilij, 22. *Ianuarij, de Anno* 1596. apud præfatum Peyrinum, & Barbosam, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Tertiarij, & Tertiaria, collectan.* 700. *num.* 4. ex Piasec. *in Praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *sub num.* 57.

6 Sextum genus est Tertiariarum, quæ Beatæ dicuntur. Et sunt illæ, quæ Regulam Tertiariorum seruant, emitunt tantum castitatis votum, & in suis priuatis domibus, non autem in Communitate, seu Collegialiter viuont. Istæ gaudent, non obstante, quod verè sunt sæculares, omnibus priuilegiis, quibus fruuntur Fratres Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum gestant. Concessio est Concilij Lateranensis sub Leone Papa Decimo in præcitata Constitutione, *Dum intra mentis arcana*, §. 21. *ad finem*, & docet Peyrinus, *vbi suprà, num.* 36. *pag. mihi* 41. qui *num.* 38. ad maiorem istorum probationem, sequentem recenset declarationem.

7 Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum consulta respondit. Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, aliósque similes, ita Demum Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum assumpserunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum Claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint. Quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranensis sub Leone X. quæ habetur *sess.* 11. *in fine.* Hoc autem mulierum voto, alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi. Quinimmò huiusmodi mulieres si vitam virginalem, aut cœlibem simpliciter, expressèque vouerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes, supradictis priuilegiis Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarij iurisdictione frui debere: quemadmodum idem Leo postea declarauit, Constitutione edita *die* 1. *Martij, Anni* 1518. Quod si Fratres, Sororesve tertij Ordinis quid amplius prætendunt vigore consuetudinis, posse Ius suum prosequi in iudicio ordinario.

Hieronymus Cardinalis Pamphilius.

Ioannes Franciscus Faganus, Sacræ Congregationis Concilij Secretarius.

Romæ, ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, 1608.

His præmissis, vtpotè necessariis ad præsentis difficultatis intelligentiam, & exactam eius dilucidationem, ad eam accedamus enucleandam. Eam distinctis conclusionibus, libuit, claritatis gratia exoluere.

CONCLVSIO I.

Tertiarij secundi, tertij, quinti, & sexti generis Tertiariorum vtriusque sexus, bene possunt sibi Sepulturam eligere. 8

Facilè probatur ista conclusio: quia omnes præfati Tertiarij sæculares sunt, & non Religiosi, vti bene Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 2. *cum seqq. & numero* 33. Emman. Roderiquez, *tomo* 3. *quæst. Regular. quæst.* 72. *artic.* 1. *conclus.* 2. Laurentius de Peyrinis, *tom.* 1. *de Priuilegiis, ad Constitutionem* 4. *Sixti Quarti*, §. 7. *num.* 33. 35. *&* 36. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 4. *controuers.* 18. *conclus.* 7. *num.* 11. Vni enim eorum, vota essentialia status Religiosi non emittunt: alij autem, si omnia illa emittunt Paupertatem scilicet, Obedientiam, & Castitatem, non tamen, secundum certam, & determinatam Regulam, & sub Religione aliqua, à Sede Apostolica approbata: quod certè omninò est necessarium ad constituendum aliquos in vero Religioso statu, *ex cap. Quod votum, vnico de Voto, & voti redemptione*, §. *Præsentis*: ibi: Aut per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Et ibi Glossa, *verbo Approbatis, lib.* 6. Lezana, *dicto cap.* 14. *num.* 6. cum Nauarro, *Commentario* 1. *de Regularibus, super cap. Cui portio, num.* 18. *& in Consiliis, lib.* 3. *tit. de Regularibus, consil.* 12. & Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæst.* 36. *artic.* 3. *concl.* 1. Sed sæculares, quia velle habent, & nolle bene possunt sibi Sepulturam eligere. Ergo poterunt, & illam eligere Tertiarij, & Tertiariæ omnes in conclusione nostra recensiti.

CONCLVSIO II.

Tertiarij primi generis, qui in Religione scilicet viuunt sub obedientia Prælati, & sub Regula à Sede Apostolica approbata, emissis tribus essentialibus votis, Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis, si in remoto, & distante loco, vndè ad Cœnobium suum commodè transferri nequeant, mori contigerit, sibi possunt eligere Sepulturam. 9

Hanc tenent Samuellius, *vbi proximè, conclus.* 6. *pag.* 217. *numero* 9. & omnes Doctores, quos suprà allegaui §. 3. Et ratio est: quia huiusmodi Tertiarij sunt veri Religiosi, vti docent Peyrinus, *loco citato, num.* 31. Lezana, *dicto cap.* 14. *num.* 5. Nauarrus, *lib.* 3. *Consiliorum, tit. de Regularibus, consil.* 54. Emmanuel Roderiquez, *tom.* 3. *quæst.* 7. *artic.* 1.

artic. 1. *conclus.* 3. Et Samuellius illam probat *num.* 18. Nam hi Tertiarij (inquit) carent proprio, velle, ac nolle, & subduntur *capiti finali, Religiosi, de Sepulturis in 6.* Quod & patet ex Constitutione Pij Quinti. *Ea est Officij nostri, la* 63. *apud nouissimum Angeli Cherubini Bullarium, tom.* 2. *pag.* 257. *in exordio, vel Proœmio*, ibi: „ Maiore tamen solicitudine eadem illa in Religiosorum „ sodalitatibus requirimus. *Et* §. 1. ibi. Itaque inter „ exteras Religiones, Fratrum quoque Tertij Ordi- „ ninis Sancti Francisci, de pœnitentia nuncupati, &c. Et expressius adhuc in constitutione Leonis X. *Dilecto filio, la* 16. *apud Emmanuelis Roderici Bullarium, sub vltima die Augusti* 1517. in qua, declarat Sorores terniæ Regulæ, esse veras Religiosas, & gaudere posse priuilegiis Fratrum Minorum. Sed Religiosi decedentes, in loco remoto à Monasterio, vndè ad illud commodè transferri nequeant, possunt beneficio dicti *capitis Religiosi*, sibi Sepulturam eligere, vti probatum relinquimus *dicto* § 3. Ergo etiam possunt illam eligere præfati Tertiarij decedentes pariter in loco remoto, vndè commodè nequeant ad Monasterium transferri.

CONCLVSIO III.

10 TErtiarij quarti generis, qui scilicet cum Fratribus sui Ordinis, cuius habitum gestant cum Claustralibus scilicet habitant, si veri Religiosi non sunt, vti sentire videtur P. Lezana *dicto cap.* 14. *num.* 30. absque omni dubio sibi eligere valent Sepulturam, etiam in Monasterio decedentes, vbi cum Claustralibus viuunt. Ratio fundamentalis est, quia habent proprium, velle, & nolle, & testari possunt, sicut reliqui sæculares. Si autem huiusmodi Tertiarij, veri Religiosi existunt, vti sentire videtur P. Laurentius de Peyrinis, *vbi suprà num.* 34. eligere poterunt Sepulturam, si in loco distante; ac remoto à Monasterio decedant. Et probatur eadem ratione, quâ secundam conclusionem probauimus.

§. IX.

An Sanctimoniales fœminæ, sibi eligere valeant Sepulturam?

BREVIARIVM.

Moniales.

Nomine Religiosorum veniunt in fauorabilibus. n. 2.

Priuilegiis gaudent omnibus concessis Religiosis, si illis adoptari possint. n. 2.

Eligere valent Sepulturam, si in loco remoto à Monasterio vltra vnam dictam decedant. n. 1. & 2.

CONCLVSIO.

1 MOniales existentes extra Monasterium, occasione infirmitatis, v.gr. in balneis, aut alibi de iustis causis, remotæ tamen à Monasterio, ita vt commodè ad illud transferri defunctæ nequeant, extra vnam videlicet dictam, iuxta aliàs à nobis de Religiosis viris dicta, validè, & licitè eligere possunt Sepulturam.

2 Ita docet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 4. *controuers.* 19. *conclus.* 3. *pag.* 220. Et probatur. *Ex cap. Religiosi*, 5. *& finali de Sepulturis, libro* 6. in quo Bonifacius Papa Octauus absolutè, & indistinctè liberam facultatem concessit Religiosis decedentibus extra Monasterium suum, in locis remotis, vndè ad illud commodè transportari non possint, ad eligendam sibi Sepulturam, vti §. 3. vidimus. Sed Moniales in fauorabilibus, quale, dubio procul est hoc Bonifacij indultum, nomine veniunt Religiosorum, vti docent Tamburinus, *de Iure Abbatissarum, tom.* 4. *disputat.* 6. *quæsito* 6. *nu.* 14. *& disputat.* 17. *quæsito* 1. *num* 1. Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.* 2. *ad Constitutionem* 8. *Pij Quinti*, §. 2. *num.* 3. *pag. mihi* 282. Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 72. *&* 73. Zacharias Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ, tom.* 1. *quæst.* 480. *&* 481. Et multi alij penes eos. Qui omnes docent, quod quando conceditur aliquod priuilegium viris, censent etiam concessum fœminis ab illis dependentibus, si illo sint capaces, aut illis adaptari, accommodari possit. Nam id plures Rumani Puntifices concesserunt iisdem Monialibus (ait Pasqualigus) vt obseruant Miranda, *tom.* 2. *Manualis, q.* 46. *art.* 2. *Rodoriq. q.* 13. *art.* 21. *&* 22. *& q.* 20. *art.* 20. Hieronym. Roderiq. *in Compend. res.* 98. *n.* 15. *& resol.* 116. *n.* 46. afferens diuersa priuilegia, quibus hæc communicatio conceditur Pij V. Gregorij XIII. Clem. VIII. & Pauli V. Et addit Pasqualigus hoc verum esse, quamuis illæ sint diuersi Ordinis, & instituti. Allegat Cespedes, *de Exempt. Regular. cap.* 3. *dub.* 93. Quintanaduen. *to.* 1. *singular. tract.* 7. *sing.* 34. *n.* 4. Quartum, *in Rubric. Missalis, p.* 3. *tit.* 10. *num.* 1. *sect.* 2. *dub.* 8. & priuilegium Bonifacij 8. Minoribus concessum, in quo haberi ait: *Quæcumque Moniales.* Et facit Bulla eius 4. Bullari Emmanuelis. Ergo benè possunt Moniales sibi eligere Sepulturam, si in remoto à Monasterio decedant loco, in vim Decretalis *Religiosi* recensitæ.

§. X.

An Nouitij, & Nouitiæ, sibi valeant eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Nouitij, Nouitiæ.

Sibi possunt eligere Sepulturam. n. 1. & seqq.

Sunt substantialiter sæculares. n. 2.

Habent velle, & nolle, & possunt testari. n. 2.

In fauorabilibus veniunt sub Religiosorũ nomine. n. 4.

Secus in odiosis, & prohibitionibus. n. 4.

Prælatus Regularis potest illos absoluere ab omnibus casibus, & censuris, a quibus potest professo: Potest, & vota illorum commutare, & in eis dispensare. n. 4.

Confiteri possunt approbatis, à solo dicto Regulari Prælato. n. 4.

Immunes sunt à Gabellis. n. 4.

Gaudent priuilegio fori, & aliis, quibus gaudent professi. n. 4.

CONCLVSIO.

VTriusque sexus Nouitij, siue extra, siue intra Monasterium decedant, validè, & licitè sibi possunt eligere Sepulturam. 1

Ita docent Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa*

quaestionum Regular. tomo 2. parte 4. verbo Nouitij, num. 41. cum Sanchez *in Decalogum tomo 2. lib. 6. cap. 14. num. 10.* ex Franco, Armilla, & Tabiena. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. tract. 8. cap. 5. num 133.* cum eisdem, Archidiacono, & aliis. Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 30.* cum Lauteotio de Franchis, *tract. de Controuersiis inter Episcopos, & Regulares, in variis quaestionibus, quaest. 56.* Hieronymus Roderiquez, *in Compend. quaestionum Regular. resolut. 128 num. 17. in fine.* Castrus Palaus, *part. 3. tractat. 16. disputat 4. punct. 13. §. 8. num. 8. pag. 367.* Diana, *part. 5. tract. 3. resolut. 109.* cum Villalobos, *in Summa, tom. 2. tract. 31. difficult. 2. numero 13.* ibi: *Hase de aduertir, que los Nouicios pueden elegir Sepultura, como pueden dejar el habito, y boruerse al siglo.* Docent etiam Noctinot, *in Compendio Diana, verbo Nouitius, num. 8 & verbo Sepulturam eligere, num. 4.* Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom. 3. disputat. 6. quaesito 27. num. 35.* & Ioannes Bapt. Ventrigalia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de electione Sepulturae, §. vnico, num. 8. & 19. ex cap. 1. de Priuilegiis,* ac Medices, *de Sepulturis, part. 1. quaest. 8. num. 15.*

2 Probatur primò conclusio: quia Nouitij per habitus admissionem, facultatem, quam ad eligendam Sepulturam, saeculares habent, de quorum numero substantialiter sunt ipsi Nouitij, non amiserunt: habéntque velle, & nolle: testari possunt: & omnino ad saeculum redire, eis licet. Ergo poterunt Sepulturam eligere sibi.

3 Secundò probatur. Nullo iure prohibentur Nouitiis eligere sibi Sepulturam. Ergo liberè, licite, & valide, illam eligere possunt. Consequentia patet. Cum quia Nouitij peioris conditionis, quàm merè saeculares non sunt. Sed isti bene possunt sibi eligere Sepulturam, dummodo puberes sint, & non sint à iure prohibiti, aut Sepultura priuati, vti *Disquisit. 1. huius Tractatus* demonstraui. Ergo si Nouitij puberes sint, & non sunt Sepultura priuati, illam eligere poterunt, dato, quod electio non sit eis prohibita. Tum etiam, quia omnia concessa censentur de iure communi, quae non sunt expressè prohibita, de quo prolixè *Disquisit. 1. dub. 14. n. 4.* & alibi saepe. Ergo si nullo iure Nouitio prohibeatur sibi Sepulturam eligere, liberè, licite, & valide illam eligere quibunt.

4 Antecedens autem probatur: Quia si alicubi Nouitij prohibetur eligere sibi Sepulturam, maximè *in c. Religiosi, el final de Sepulturis, l. 6.* Sed nõ ibi. Ergo nullo iure Nouitij prohibetur sibi eligere Sepulturam. Minor in qua posset esse difficultas, facile probatur. In recensita Decretali, tantum Religiosis prohibetur Sepulturae electio. Ergo nullo modo Nouitiis prohibetur. Antecedens, euidenter apparet; ex textus inspectione. Consequentia verò demonstratur. Nouitij, licet in fauorabilibus sub nomine veniant Religiosorum, & hac de causa à Praelato Regulari, sub cuius degunt obedientia, in suis votis dispensari valent: & absolui etiam in omnibus casibus, in quibus professi possunt: & inter alias facultates, quas habent, eae sunt, vt gaudeant omnibus indulgentiis professis concessis: vt possint eligere Confessarium ex approbatis à suo Praelato Regulari, qui eos absoluat semel in vita, & in mortis articulo ab omnibus casibus, & censuris, à quibus possent absolui si professi existerent, & vt possint semper à solo suo Praelato Regulari approbato confiteri vt immunes sint à gabellarum solutione: vt priuilegio fori gaudeant, & aliis etiam priuilegiis Religiosis professis concessis: vt eorum vota commutari possint ab eorum Praelatis Regularibus. In Odiosis tamen, & prohibitionibus sub eodem Religiosorum nomine minimè veniunt Nouitij. Vnde interdicta Ciuitate, & vnoquoque de Ciuitate, Nouitij non censentur interdicti: quia in praeiudicialibus, ciues, seu incolae Ciuitatis non reputantur. Et licet Monachis sit interdictus vsus Bullae Cruciatae, quoad absolutionem, non tamen Nouitiis est ille interdictus. Et quamuis professis eiusdem Ordinis prohibitum sit ad Episcopatum, vel ad alias ascendere dignitates, huiusmodi non subsunt prohibitioni Nouitij. Prohibitiones etiam Religiosis in iure inflictas, ad non obtinenda Beneficia saecularia, & ad non acceptandam, sine licentia Praelati electionem de se factam, Nouitios non afficit. De quibus omnibus, & de prohibitionibus transigendi, recusandi, &c. Latè & doctissimè noster Tamburinus, *tom. 3. de Iure Abbatum, disputat. 6. quaesito 17.* cum pluribus, quos recenset Doctoribus. Sed prohibitio adducti capitis *Religiosi*, odiosa est. Ergo Nouitios non afficit, sed solùm professos.

---

§. XI.

An Impubes valeat aliquando sibi eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Impubes.

Vir, qui 14. aetatis annum non habet, impubes dicitur, & faemina, quae 12. non habet. n. 1.

Regula.

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. n. 4.

Sepultura.

Impubes non potest sibi Sepulturam eligere. n. 2.

Poterit illam eligere si malitia suppleat aetatem. n. 2.

SVppono impuberem esse virum non habentem quatuordecim aetatis annos, & foeminam duodecim non habentem. Ita Glossa *in capite Si paterfamilias, verbo Impuberis, el 1. de Sepulturis. lib. 6. ex L. Pupillus, in principio, ff. de verborum significatione. L. Indecoram, Cod. Quando Tutores, vel Curatores esse desinant. Et Institua, Quibus modis tutela finitur, in principio* Glossa Item *in cap. Licet pater, verbo Pubertatis, el 4. eiusdem tituli, & libri.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52 de Electione Sepulturae, §. vnica, n. 11.* vbi ait, esse indubitatum: & allegat Barbosam *de Iure Ecclesiastica, part. 2 lib. 1. c. 10. n. 28.* Additque in hoc non esse sequendam Belleti opinionem, *in Disquisitionibus Clericorum, part. 1. de Clerico Debitore, §. Tertius, n. 14. ad finem,* vbi tenet quod filiusfamilias, ad hoc vt possit sibi eligere Sepulturam, requiritur, quod sit maior decem, & octo annis. Neque sententiam quidem Sebastiani Medices, *tract. de Sepulturis, part. 1. quaest. 8. num. 19.* dicentis filiumfamilias posse sibi eligere Sepulturam post decimum quartum annum, siue vir, siue foemina sit: quasi videatur sentire, quod foemina ante decimum quartum annum non possit eligere Sepulturam. Quo supposito, sit. 1

CONCLV

CONCLVSIO.

2 IMpubes, siue vir, siue fœmina, si malitia supplet ætatem, benè sibi valet eligere Sepulturam. Ita docent Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuer. 5. conclus. 1. pag. 241.* & præfatus Ioannes Bapt. Ventriglia, *vbi proximè*: sic enim ibi fatur. Limitatur primò in impubere. Impubes enim non potest sibi eligere Sepulturam, nisi impubes esset, in quo malitia suppleret ætatem: quia tunc posset. Deciditur in hoc textu *cap. 1. de Sepulturis in 6.* & obseruat Barbosa, *de Iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 10. sub num. 27.* post Lapum, Iulium Lauorium, Sperellium, & alios post eum relatos. Et est commune. Hactenus Ventriglia. Sed immeritò allegat dictum textum; cum in eo nihil inueniam, quòd suam, & nostram doctrinam decidat. Pro ea recenset Samuellius. D. Antoninum, *in Summa, part. 3. tit. 10.* Bartolum, *in L. Qui in potestate, versic. In vno casu, & in L. Si filius familia, post num. 3. ff. de Testament. Glossa 8. versic. Item Sepulturam, num. 3.* Ancharanum, & Geminianum *in cap. Licet, el 4. de Sepulturis, lib. 6.* Lapum, *allegat. 59.* Lauorium, *tom. 1. variarum Incubrationum, tit. 2. cap. 15. n. 109. & 110.*

Ratio autem conclusionis deducitur ex eo, quod licet impubes eligere nequeat Sepulturam, eo quod vsum rationis regulariter non habeat, vti docet Glossa, *in cap. Licet, in formatione casus, el 4. de Sepulturis, lib. 6.* Aliquando tamen ita malitia supplet ætatem, vt impubes, tanto poleat rationis vsu, vt possit per se causas spirituales tractare; independenter ab omni alio, & Matrimonium contrahere: nam quantum ad facultatem contrahendi Matrimonium; (doctrinam, & verba reddo Glossæ, *in cap. Si annum, in casus formatione, el 3. de Iudiciis, libro 6.*) non attenditur ætas, sed potestas coeundi: quia si sint potentes ad coeundum ante 14. annum, possunt contrahere. Hæc Glossa. Sed ad eligendam Sepulturam, non requiritur tantus rationis vsus, quantum ad contrahendum Matrimonium, & quantum ad alias spirituales causas tractandas. Ergo impubes, cuius malitia supplet ætatem, benè sibi valet eligere Sepulturam.

3 Sed inquires. Elegit sibi Sepulturam impubes (cuius scilicet malitia non suppleuit ætatem,) poteritne factus pubes, in Sepultura electa tempore impubertatis sepeliri? Respondet dictus Ventriglia distinguendo. Aut electio illa rata habetur in pubertate, aut non. Si primum, potest in illa sepeliri; secus verò si non conualidetur electio post pubertatem. Ita ille, *num. 12.* Et id deducit (ait) ad exemplum illorum, quæ de Matrimonio spirituali *in cap. 1. de Regulis Iuris in 6.* dicuntur. Sebastianus Medices; *dicta quæst. 8. num. 3.* & Lauorius *loco citato, num. 110.* Samuellius etiam *conclus. 2.*

4 Ratio autem huius responsi, quoad primam partem; ea est: quia per ratihabitionem factam post pubertatem electionis ante eam factæ, denuò electio ipsa in tempore habili fit. Posterioris verò partis, est ratio potissima, Decretalis 18. *de Regulis Iuris lib. 6.* vbi ita Bonifacius Papa Octauus decernit. Non firmatur tractatu temporis, quod de Iure ab initio non subsistit. Sed de Iure non subsistit ab initio electio Sepulturæ, ab impubere facta, *cap. Licet pater, el 4. de Sepulturis eodem libro*, ibi: qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere Sepulturam. Ergo electio Sepulturæ per impuberem facta, per superuenientem pubertatem non subsistit. Vndè vt subsistat, ratihabitione indiget.

§. XII.

An Filiusfamilias Sepulturam sibi eligere possit?

BREVIARIVM.

Iudicium.

Sumitur aliquando pro dispositione vltima voluntatis. n. 3.

Minor.

Viginti annorum minor, etiamsi sit in patris potestate, potest per se, & per Procuratorē esse actor; & defensor in iudicio in causis spiritualibus. n. 4.

Patria potestas.

In spiritualibus non attenditur. n. 5.

Sepultura.

Filiusfamilias in pubertate constitutus, Sepulturam sibi eligere potest. n. 1. & seqq.

Testamentum.

Filiusfamilias Testamentum facere nequit, aut de aliquo disponere, nisi habeat peculium Castrense, aut quasi Castrense. n. 3.

CONCLVSIO.

POsse Filiumfamilias in pubertate cōstitutum sibi eligere Sepulturam, communis sententia tenet. 1 D. Antoninus, *in Summa, parte 3. tit. 10. cap. 5.* ibi. Et hoc post 14. annum completum, siue masculus, siue fœmina: etiam contra voluntatem parentum. Hactenus Sanctus ille Doctor. Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, q. 6.* In sequentia prorumpens. Et dico, quod sibi eligere potest Sepulturam quilibet tam masculus; quàm fœmina habens liberum arbitrium, & debitam ætatem, ita scilicet, quod sit pubes, quamuis sit in potestate patris, etiam sine patris consensu. Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, n. 6.* Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, c. 9. dub. 5. n. 4.* & ante eos Dominicus, *in Summa capitis licet pater*, & Glossa, *verbo Filiusfamilias, & verbo Sepulturam. el 4. de Sepulturis, lib. 6.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disp. 5. controuer. 1. concl. 7 p. 224. & controu. 5. conclus. 1.* cum Lapo, *allegat. 59.* Bartolo, *in L. Qui in potestate, versic. In vno casu, & in L. Si Filius familia, post n. 3. ff. de Testamentis, Glossa 8. versiculo item Sepulturam, n. 3.* Ancharano, & Geminiano, *in c. Licet, de Sepulturis in 6.* cum Imola, *in c. 2a parte, n. 6. de Restitutione spoliatorum*, Molina, *de Iustitia, & Iure tom. 1. tract. 2. disp. 254.* Paulo Layman, *lib. 3. tract. 5. c. 12. q. 3. n. 5.* Belleto, *disquis. Clericorum. p. 1. §. 3. de Clerico debitore, n. 12.* Pasqualigo, *decis. 381. n. 4.* Lauorio, *tom. 1. variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 11. num. 109.* & Bruno Chassaing, *de Priuilegiis Regularium, tract. 2. cap. 7. proposit. 4. versic. Clarius tamen, pagina mihi 126.*

Probatur *primò* conclusio ex *Canone vnaquæque, el 3. 13. q. 2.* ex D. Augustino desumpto, in quo sic lego. Exemplo igitur istorum liquet, quod liberum est filiis sepeliri, in Sepulchris patrum suorum, & liberum est eis alibi pro locorum, & temporum opportunitate, corpori suo hospitium inuenire. 2

3 *Secundò* euidenter probatur, ex *cap. licet el 4. de Sepulturis, lib. 6.* vbi Bonifacius Papa ita decernit. Quamuis autem Filiusfamilias absque Patris assensu, sibi posuit liberè eligere Sepulturam; pro anima tamen sua, præter ipsius assensum (nisi peculium castrense, aut quasi castrense habeat) aliquid iudicare non potest. Vbi Glossa, *verbo Iudicare*, sic illud interpretatur. Id est in vltima voluntate relinquere. Iudicium enim hîc sumitur pro vltima voluntate.

4 *Tertiò* probatur ratione. Quia in spiritualibus, patria potestas non attenditur. Disertis decernitur verbis à prædicto Bonifacio *in capite. Si annum, el 3. de Iudicus, lib. 6.* Sub hoc tenore. Si annum quartum decimum tuæ peregisti ætatis, in Beneficialibus, & aliis causis spiritualibus, nec non & dependentibus ab eisdem, ac si minor viginti quinque, annis existeres ad agendum, & defendendum per te, vel per procuratorem (quem ad hoc constituendum decreueris) admitti debebis. Et infra, vltimum calamum decretali imponendo, dicit. In huiusmodi quoque litibus, siue causis, quanquam in potestate patris existas, nec aliàs absque ipsius assensu, in iudicio regulariter esse possis, eius (cum de iis se intromittere non habeas) nequaquam requiri debebit assensus.

Hactenus Constitutio præfata. In cuius summa, sic Ioannes Andreas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spiritualem.

---

§. XIII.

An mulier, marito viuente, sibi possit Sepulturam eligere.

BREVIARIVM.

Vxor.

Non inducantur ad imparia, aut alterius conditionis, quoad debitum coniugale, & quoad facultatem eligendi Sepulturam vxor, & maritus. n. 1.

Potest vxor viuente marito, & nolente Sepulturam sibi eligere, sicut viuente pariter, & nolente patre. n. 1.

Vxor, quæ plures habuit viros, si propriam non eligit Sepulturam, cum vltimo sepelienda est. n. 3.

CONCLVSIO.

1 BEnè potest mulier vxorata, viuente marito, sibi Sepulturam eligere.

Ita docent Glossa, *in cap. Is, qui §. Mulier, verbo Eligat, el 3. de Sepulturis, lib. 6.* & marginalis, ibi. Abbas Panormitanus, *in cap. De vxore, num.* 1. dicens. Sicut liberum est viro eligere Sepulturam, ita liberum est mulieri. Nulla est differentia inter eos in hoc casu, cum à lege viri soluta esse intelligatur. Et paucis interiectis, prosequitur. Nota primò vnum casum, in quo maritus, & vxor non iudicantur ad imparia, sed sunt eiusdem conditionis, vt in electione Sepulturæ. Idem est quoad carnis debitum, *cap. Gaudemus, de Diuortiis.* Hæc Nicolaus Tudeschus. Docent etiam Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, num. 7.* illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. de Sepulturis, num. 47. pag. 185.* Aug. Barbosa, *in dicto cap. de Vxore, num. 1. & 2. de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 29. in fine, & de Officio, & potest. Parochi, part. 3. cap. 26.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controu. 2. conclus. 1. pag. 227.* vbi ait. Vxor de Iure communi, pleno iure valet licitè, & liberè Sepulturam eligere, viuente etiam marito, & nolente, atque patre viuente, & contradicente. Bernardus, *in prædicto cap. de Vxore* ait. Nota, quod vxor potest eligere Sepulturam sibi, sicut vir. Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num. 7.*

Allegantur etiam à prædictis Doctoribus pro nostra conclusione, quàm plures alij. Sebastianus Medices, *de Sepulturis, part. 1. quæst 8. n. 10.* Belletus, *in Disquisitionibus Clericorum, part. 1. de Clerico debitore, §. 3. n. 15.* Spinus, *in Speculo Testamentorum gloss. 2. princip. n. 41.* Lelius Zechius, *de Republica Ecclesiastica, cap. 28. de Parocho, num. 17. versic. Fallit, propè finem.* Alexander Trentacinq. *Consil. 56. per totum. volum 2.* Iulius Lauotius, *variarum lucubrationum, tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 130.* Abbas antiquus, Innocentius, Zabarella, Butrius, Ioannes Andreas. Imola, Anania, Hostiensis, Henricus Anchattanus, cum cæteris Canonistis, *in cap. de Vxore, & in cap. Is, qui §. Mulier, de Sepulturis in 6.* Ximenes Toletanus, *in Concordantiis vtriusque Iuris, cum legibus Castellæ, part. 1. & 2.* Vinianus, *in Rationali, lib. 3. Iuris Pontificij, fol. 240.* Alagona, *in Compendio Iuris Canonici, fol. 457.* Antonius Augustinus, *in Collectanea Decretalium, lib. 3. tit. 24. cap. 7.* Pasqualigus, *decis. 381. num. 3.*

2 Probatur *primò* conclusio *ex præfato cap. De vxore, el 7. de Sepulturis,* in quo illam aperte diffiniuit Lucius Papa Tertius, dicens. De vxore verò, verum quemadmodum vir liberam debeat habere Sepulturam, nobis videtur, quod nulla super hoc inter virum, & mulierem sit facienda distinctio, sed vtrique in casu isto, æqualem esse credimus facultatem; cum electio ista ad eum potius statum pertineat, in quo mulier soluitur à lege viri. Hæc in Decretali illa, quæ quidem conclusionem nostram concludenter probat.

5 *Secundò* probatur *ex capite. Si, qui habet, §. Mulier, el 3. eiusdem tituli, lib. 6.* vbi in hunc modum Bonifacius Papa Octauus decernit. Mulier autem, quæ plures viros habuit successiuè, si Sepulturam non eligat, est cum viro vltimo, cuius domicilium retinet, & honorem tumulanda. Vbi Glossa, *verbo Eligat,* sic ait. Eligere enim potest, cum quo voluerit, vel cum nemine sepeliri. Supra *eodem, de Vxore.* Et marginalis, sic ait. Vxor potest eligere Sepulturam, vbi voluerit.

Et licet in hac Decretali, videatur supponi defunctus maritus, ibi: *est cum viro vltimo tumulanda*: benè intelligi etiam potest eius dispositio, in casu, quo ipse viuat, ita vt sensus sit, vt tumulari illa debeat, si non elegerit Sepulturam, in ea, quam sibi parauerat Vir.

DISQVISITIO IX.

Qui sint, qui aliis Sepulturam eligere valeant?

§. I.

An pater eligere queat Sepulturam pro filio?

BREVIARIVM.

Patochus.

Nequit impedire, ne patres, filios impuberes, in Ecclesia, quam maluerint sepeliant. n.7 & 8.

Patria potestas.

Ciuilis est, & non se ad spiritualia extendit. n.5.

Sepultura.

Electio Sepulturæ spiritualis est. n.5.

Illam eligere potest pater pro filio impubere, si consuetudo patria id ferat. n.1.

Potest etiamsi talis desit consuetudo. n.4.

Testamentum.

An pater possit illud facere pro filio impubere. n.4.

CONCLVSIO I.

1 SI consuetudo patriæ id ferat, poterit pater eligere Sepulturam pro filio impubere. Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, num.*7. August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico part.*2. *lib.*2. *cap.*10. *num.*28. *& in cap. Nos instituta, el* 1. *de Sepulturis.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.*52. *§. vnico, num.*13. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons.*51. *num.*41. Nauarrus, *tom.*1. *consiliorum, editione Romana, pag. mihi* 686. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*6. *controuers.*1. *conclus.*1. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.*5. *n.*136.

2 Allegantur etiam à præfatis Doctoribus pro conclusione nostra Sacra Rota, coram Ludouisio, Gregorio XV. dicto, *decis.*276. *num.*1. Belletus, *in Disquisitionibus Clericorum, parte* 1. *de Clerico debitore, §. Tertius, num.*17. Emmanuel Roderiquez, *tomo* 3. *quæstionum Regular. quæst.*60. *artic.*1. Thomas Sanchez, *operum Moralium lib.*6. *cap.*14. *num.*6. Petrus de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, cap.*11. *in fine.* Sebastianus Medices, *de Sepulturis, quæst.*8. *part.*1. Petrus de Perusio, *Tract. de Canonica portione*, Geminianus, *in cap. Licet pater, el* 4. *de Sepulturis, lib.*6. Parladorus, Stephanus Gratianus, & alij.

3 Probatur concludenter, *ex dicto cap. Licet*, in quo sic Bonifacius Papa Octauus decernit. „Licet pater, minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant eligere Sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) qua voluerit sepelire; hoc tamen non potest vbi consuetudo huiusmodi non habetur: sed sunt cum suis Maioribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi.”

CONCLVSIO II.

ETiamsi consuetudo desit terræ, potest hodie pater eligere Sepulturam pro filio impubere. 4

Hæc conclusio non innititur sententiæ Legistarum, quorum meminit Samuellius, *vbi proximè, conclus.*2. asserentium, Patrem de Iure Ciuili posse pro filio impubere Sepulturam eligere, ratione patriæ potestatis: cum ipse Pater possit pro filio impubere Testamentum facere. Allegat Glossam, *in cap. De vxore, versic. Virum autem, verbo Diffinitum, de Sepulturis, lib.*6. Hostiensem, *in Summa, tit. de Sepulturis, num.*5. Molinam, *de Iustitia, & Iure, disputat.*214. *versic. Patrem eligere*, & Emmanuelem Roderiquez, *dicta quæst.*60. *artic.*1. Et pro Testamenti factione, allegat *Instit. de Pupillar. institutio. §. Liberis.* Et pro eo, quod ratione patriæ potestatis facere queat substitutionem in bonis maternis, allegat *Legem* 1. *ff. de Vulgari, & pupillari substitutione.* Sic ille, *pag.*270.

Non inquam conclusio dictæ innititur Iuristarum sententiæ: quia, vti ipse Samuellius *conclus.*3. *sequenti* docet, de Iure Canonico pater, ratione patriæ potestatis, filio impuberi, nequit Sepulturam eligere, sed consuetudinis terræ ratione. Et ratio est: quia patria potestas, ciuilis est, *cap. fin. de Iudiciis, lib.*6. Vnde ad spiritualia non se extendit, sed ad ciuilia. Electio autem Sepulturæ spiritualis est. *cap. suam, de simonia.* Ergo fieri nequit ratione patriæ potestatis. 5

Conclusio autem nostra, quam tenet Ioannes Bapt. Ventriglia, innititur Sacræ Congregationis Cardinalium, pro causis Episcoporum, & Regularium præpositæ Decreto quod recenset ipse Ventriglia, Laurentius de Peyrinis, *in fine tom.*2. *priuilegiorum, el* 17. *& penultimo.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom.*2. *part.*4. *verbo Sepultura, num.*4. Samuellius, *vbi suprà, conclus.*4. & Augustin. Barbosa, *in summa Decisionum Apostolicarum, Collectanea* 671. *num.*14. *pag. mihi* 611. Illius tenor, prout à Peyrino refertur talis est. 6

Sacra Congregatio Cardinalium, Negotiis Regularium præposita sæpius censuit, licere parentibus, in quacumque Ecclesia voluerint, etiam Regularium, eorum filiis Minoribus, qui ad annos pubertatis nondum peruenerunt, eligere sepulturam; nec à Parochis locorum impediri posse, aut debere: præsertim verò, si in dictis Regularium Ecclesiis sepeliri consueuerint, vel in eis habeant sepulchra Maiorum. Romæ, 20. *Ianuarij*, 1640. 7

Fr. Antonius Cardinalis S. Honuphri.

L. A. Episcopus Theb. Secretarius.

Alterum eiusdem Sacræ Congregationis Decretum recenset Pater Samuellius *loco allegato, sub die* 22. *Februarij, de Anno* 1641. in quo *ordinauit, vt Episcopus Placentinus restitui faceret à quodam Curato suæ Diœcesis, Fratribus Minoribus cadauer cuiusdam puellæ, cui Pater suus Sepulturam elegerat in eorum Ecclesia, cum omnibus funeralibus.* Ita illud refert Doctor ille, qui aduertit electionem fieri debere à Patre dum filius viuus est, non autem post illius mortem. 8

* * *

Curati aminiſtrati loro i ſanctiſſimi Sacramenti, ſe poſſano i loro Superiori far li portare, di notte alla loro Chieſa ſenza dirne coſa alcuna al Curato, & ſenza darli le ragioni parochiali.

XI. *Quando more alcun loro Superiore, o Maeſtro, o Theologo Collegiale in Conuento, ſe poſſano farla portar por la Città per diuerſe Parochie, e per la piazza con muſiche, & riti ſtraordinarij, & metterli anche il piuiale ſenza interuento del Curato.*

XII. *Eſſendo publicato vn ordine generale dal Signor Cardinal Arciueſcouo, che niuno laſci celebrar Meſſa a Preti foraſtieri, ſenza prima vedere, che ne habiano hauuta licenza da ſua Signoria Illuſtriſſima, o dal ſuo Vicario Generale, ſe li Fratri ſiano tenuti ad obſeruarlo.*

XIII. *Se poſſano racorre grano, vba, legne, & ſimili altre coſe, prima che il Curato habbia raccolta le ſue primitie.*

XIV. *Se poſſano benedir le caſe nella Diceſi la Settimana ſanta, eſſendo queſto vfficio del Curato, come ſi legge nel Rituale Romano nouo.*

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, ad ſingula capita ſuperiùs propoſita, hunc in modum reſpondit, videlicet.

Ad I. Regulares non prohiberi dies feſtos, & ieiunia in ſuis Eccleſiis annunciare.

Ad II. Reſpondit poſſe, dummodo à perambulationibus per Eccleſiam, ac ſimilibus eleemoſynarum extorſionibus abſtineant.

Ad III. Non poſſe.

Ad IV. Debere ad Parochialem Eccleſiam accedere vbi Clerus conuocari conſueuit.

Ad V. Prohiberi non poſſe, quominus Miſſa in Eccleſiis Regularium celebretur ante Miſſam Parochialis Eccleſiæ.

Ad VI. Non poſſe publicare Matrimonia.

Ad VII. Poſſe, petita tamen benedictione ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo.

Ad VIII. Non licere Regularibus huiuſmodi proceſſiones facere extra Eccleſias, & ambitum illarum.

Ad IX. Regulas non poſſe prohiberi in eorum Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere.

Ad X. Regulares extra clauſtra decedentes, poſſe ad eorum Eccleſias deferri, etiam Parochis inconſultis.

Ad XI. Non poſſe.

Ad XII. Non licere Regularibus in ſuis Eccleſiis ad celebrandum admittere Presbyteros ſæculares, contra prohibitionem Illuſtriſſimi Archiepiſcopi.

Ad XIII. Non eſſe id prohibitum Regularibus.

Ad XIV. Non poſſe.

Horatius Cardinalis Lancellottus.

Loco ✝ Sigilli.

In Bologna per Vittorio Benacci Stampator Archiepiſcopalis.

10 Sic exſcribit Laurentius de Peyrinis Declarationem Sacræ Cōgregationis Concilij. Circa quam *num.* 8. aduertit, Feſtum *in Conſtitutionibus ſui Ordinis, part.* 5. *cap.* 23. referre Declarationem Sacræ Congregationis, qua declaratur poſſe fieri proceſſionem Roſarij per totam Ciuitatem, ſi ita habeat conſuetudo à decem retro annis ſeruata, in quatuor feſtiuitatibus Beatæ Mariæ, nimirum Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis.

Occurrit hîc difficultas, reſolutione digna, De cuius ſcilicet manu debeat Religioſus, Clericus, aut Laïcus, profeſſus, aut Nouitius, extra Monaſterium ad mortem ægrotans, Sacramentum Euchariſtiæ per modum Viatici, & Extremam vnctionẽ accipere? Cuius reſolutionem, à Doctiſſimo Franciſco Pellizzario libuit, & eius doctrinam ad amuſſim mutuatam, ad vnguem meo Lectori reddere. Sic enim fatur *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *n.* 138. Videlicet.

Reſpondeo debere recipere vtrumque de manu 11 proprij Prælati Regularis, aut alterius ab ipſo delegati. Sicque audiui à viro fide digniſſimo ad quatuor vices practicatum fuiſſe hîc Ferrariæ (vbi hæc ſcribimus:) & quidem meritò: cum Sacramenta recipi debeant à proprio Paſtore, qui vtique reſpectu Regularis etiam ægrotantis extra Monaſterium, non eſt Parochus Parœciæ intra quam ægrotat, ſed ſuus Prælatus Regularis. Puto autem in tali caſu poſſe deferri Euchariſtiam ſolemniter ad domum, in qua eſt Regularis ægrotans. Sicque in caſibus propoſitis fuit practicatum Ferrariæ nemine contradicente. Quanquam Bordonus, *tom* 2 *reſol.* 51. *n.* 170. ex Declaratione Sacræ Congregationis facta *Anno* 1620. dicat Religioſum, in hoc caſu, debere Sacramentum Viatici, & Extremæ vnctionis recipere de manu Parochi, intra cuius Parœciam ægrotat. Quod cum non ſit in vſu, dicendum eſt, vel de ea Declaratione minùs certò conſtare, vel eam non fuiſſe acceptatam, vel certè non obligare inſtar Legis vniuerſalis, iuxta alibi dicta. Hucuſque Pater Pellizzarius.

---

§. IV.

An Religioſus à Monaſterio ſuo non recedens, non remotus, de Superioris ſui licentia poſſit ſibi Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Dictio *Nequit*.

Idem importat, ac dictio Non poteſt. *n.* 2.

Dictio *Non poteſt*.

In plurimum nullitatem actus importat. n. 2. & 3.

Non inducit nullitatem, quando apponitur ſolùm ob honeſtatem perſonæ, & ſtatus perfectionem. n. 3.

Diſpenſare.

Nemo poteſt in Superioris Lege. n. 3.

Prælatus.

Maiore non pollet in ſeipſum poteſtate, quàm habet in ſubditos; habet tamen tantam. n. 1.

Poteſtas, quam in ſe habet, illi prouenit ex poteſtate, quam habet in ſubditos, ne peioris ille conditionis ſit. n. 1.

Religioſi.

Velle non habent, nec nolle. Quod eſt, voluntate propria, à Prælato independente carere. n. 4.

Velle, & nolle habent in multis, ſi Prælati accedat conſenſus. n. 4.

Sepulturam eligere poſſunt de licentia Prælati, & Prælatus illam pro ſe eligere queit. n. 1. 5.

CONCLVSIO.

Poteſt Religioſus ſibi eligere Sepulturam de 1 Prælati ſui licentia, etiam in Monaſterio exiſtens. Ita docent Franciſc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepultur. tract.* 1. *diſput.* 4. *Controu.* 18. *concl.* 3. *&* 6. *pag.* 219. & Caſtrus Palaus, *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 13. § 8. *n.* 5. *pag.* 367. Vbi id ſic probat. Prælatus validè ſibi poteſt eligere Sepulturam. Ergo validè

validè illam sibi eligit subditus de Prælati licentia. Patet consequentia: quia maiore non pollet in seipsum potestate Prælatus, quàm erga subditos; immò totam, quam in se facultatem habet, in hac materia dispensandi, & in aliis, illi prouenit ex Officio, & potestate, quam erga subditos habet, ne peioris conditionis ille, quàm sui subditi sit. Ac per consequens, si secum potest dispensare in Sepulturæ electione, potiori ratione, eum subdito poterit dispensare, concedendo vtique ei licentiam ad illam eligendam.

2 Sed obiicies Decretalem *Religiosi*, *la* 5. *& fin. de Sepulturis*, *lib*. 6. disertis verbis decernentem, non posse Religiosum sibi eligere Sepulturam, nisi adeò à suo Monasterio inueniatur remotus, vt commodè cum moritur, ad id portari non possit. Ergo si remotus à Monasterio non existit Religiosus, nequit, etiam de sui Prælati licentia sibi validè Sepulturam eligere. Antecedens, ex textu recensitæ Decretalis est plus quàm manifestum. Consequentia etiam patet. Quia dictio illa, *nequeunt*, in Decretali apposita, tantum importat, quantum ista clausula, *non potest*, aut *non possunt*. Sed clausula, *non potest*, in Lege apposita, nullitatem inducit actus, vti ait Naldus, *in Summa*, *verbo Clausula*, *num*. 8. per hæc verba. Clausula (inquit) *non potest*, tollit facultatem, ita quod si actus fiat, est nullus. Not. *in L. Gallus*, *in princ. de Liberis*, *& posthumis*, & Decius, *vbi suprà*. Id est, *in cap. Decernimus*, *num*. 88. *de Iudiciis*. & Ioannes Baptista Lezana, *in Summa quæstion. Regular. tom*. 2 *part*. 3. *verbo Clausula*, *num*. 47. Vbi licet Naldi limitet doctrinam, illam tamen, & suam propriam, intra terminos nostri casus relinquit. Sic enim ait.

3 Melius tamen dicitur, quod quando ea non ponitur ob vitium, seu defectum, sed solum ob honestatem personæ, & perfectionem status, tunc non inducit talem nullitatem. Secus verò, quando ponitur ob vitium, seu defectum personæ. Gregor. Lopez, *Leg*. 2. *verbo Frayles*, *tit*. 10. *partita* 6. Sanchez, *lib*. 6. *in Decalogum*. *cap*. 11. *num*. 41. *& cap*. 12. *num*. 10. Sed Bonifacius Papa Octauus clausulam, *nequeunt*, in dicta posuit Decretali ob defectum personæ Religiosi, propriæ vtique voluntatis, ait enim, causam, & rationem decidendi pronuncians, *Cum velle*, *& nolle non habeant*. Ergo cum Prælatus nequeat subdito concedere facultatem, ad actum, ex Iuris dispositione, nullum, quia hoc esset, in Superioris Lege dispensare, propria ex authoritate, quod facere nemo potest, nequibit licentiam illi, ad eligendam concedere Sepulturam.

4 Fortè quidem argumentum; sed non debilis solutio, ni fallor, ex ipsiusmet doctrina offertur. Concedo igitur Bonifacium Papam ea ratione ductum ad negandam Religioso facultatem eligendi Sepulturam, à Monasterio non remoto, *quia velle*, *& nolle non habet*. Velle autem, & nolle non habere, est voluntate propria, & Prælato suo independente, carere. Ita enim illa Decretalis verba Palaus, *loco citato*, *num*. 5. interpretatur. Immò & omnium Religiosorum, ac Religionum vniformissima praxis, sic illa intelligit. Accedente enim Prælati consensu, in multis, velle, & nolle Religiosus habet. Ergo eodem accedente consensu, habet sufficiens velle, & nolle Religiosus, ad Sepulturę electionem, ex licentia Prelati, illam sibi eligere poterit, etiam à proprio Monasterio non remotus.

5 Deniquè. Abbas potest pro Monacho, sibi subdito, Sepulturam eligere, vt Emmanuel docet Roderiquez, *tomo* 3. *quæstion. Regularium*, *quæst* 60. *artic*. 1. Ergo ipse poterit Monachus sibi illã eligere, de Prelati venia. Patet consequentia: quia huiusmodi electiu ab Abbate ipso, eodem Monacho mediante fit.

§. V.

An Religiosi legitimè à Religione expulsi, sibi possint Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Religiosus.

Expulsus Religiosus, quandiu à Prælato non reuocatur, in multis habet velle, & nolle. n. 2.

Potest sibi Sepulturam eligere. n. 1.

Talem eorum, quæ acquirit administrationem habet, vt si malè, & illicitè illa expendat, ad restitutionem non teneatur, nec qui illa ab eo accepit, in aliquorum sententia. n. 2.

Ita dum viuit expulsus, à Religione relinquitur, ac si Religiosus non esset. n. 2.

CONCLVSIO.

Religiosi professi, quos ob patrata facinora, habitu Religio spoliauit, & Ordine eiecit, bene sibi queunt Sepulturam eligere. Ita docet Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regular. tomo* 2. *tract*. 8. *cap*. 5. *num*. 132. 1

Ratio fundamentalis est, quia Religiosus expulsus, eiectus, quandiu à Superiore ad Religionem non reuocatur, habet in multis velle, & nolle. Et eorum, quæ acquirit ob hanc causam, talem habet administrationem, vt ad restitutionem non teneatur, si malè, si illicitè expenderit; neque ille quidem, qui ab eo acceperit, vti docet Leonardus Lessius, *de Iure*, *& Iustitia*, *lib*. 2. *cap*. 41. *dubitat*. 15. *num*. 113. cum Molina, *tract*. 2. *disputation*. 276. quia interim dum viuit expulsus, ita relinquitur à Religione, ac si Religiosus non esset. Ergo huiusmodi Religiosus expulsus bene potest sibi Sepulturam eligere. Patet consequentia à paritate rationis. Ideò enim resoluimus Religiosos ad Cardinalatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, & ad alias dignitates extra Religionem assumptos, immò & intra, posse sibiipsis eligere Sepulturas, quia habent velle, & nolle, & administrationem. Ergo si hæc omnia habent Religiosi eiecti, etiam illas sibi bene eligere, & validè quibunt. 2

§. VI.

An Religiosus ad Matrimonium legitimè dispensatus, quandiu in sæculo degit, sibi validè valeat eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Religiosus.

Ad Matrimonium, legitimè dispensatus, in sæculo existens, potest Sepulturam sibi eligere. n. 1. & 2.

Si absque Sepulturæ electione huiusmodi Religiosus in sæculo decedat, sepeliendus est in Sepulchro Maiorum, si illud habeat, aliàs in Parochia. n. 1.

Habet talis Religiosus velle, nolle, administrationem, & alia, quæ nõ habet Religiosi Cardinales. & c. n. 2.

CONCLVSIO.

1 Religiosus dispensatus ad Matrimonium, potest in sæculo existens validè sibi eligere Sepulturam. Ita docet P. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 1. tract. 4. cap. 3. num.* 137. *& tomo 2. part. 1. tract. 8. cap. 5. num.* 134. vbi addit, quod si, absque Sepulturæ electione, morietur huiusmodi Religiosus ad Matrimonium dispensatus, sepeliendus non sit in Religiosorum Sepulturis, sed vbi de iure sepeliri deberet, si omnino sæcularis esset: in Sepulchro scilicet Maiorum suorum, si illud habeat, & commodè ad illud transferri queat; & in illius defectum, in Parœcia, vbi domicilium, tempore dormitionis, seu mortis habebat.

2 Ratio conclusionis est. Quia sic iste Religiosus eximitur mortuus à potestate suæ Religionis, sicut eximitur viuus. Sed viuus ita eximitur à Religionis suæ potestate, vt velle habeat, nolle, administrationem etiam, & alia, quæ non habent Religiosi assumpti ad Cardinatum, Archiepiscopatum; Episcopatum, Abbatiam, aut ad aliam Dignitatem, intra, aut extra propriam Religionem. Ergo si isti omnes, eo, quod habeant velle, nolle, & administrationem, sibi possunt validè Sepulturam eligere, poterunt à fortiori, & illi.

---

§. VII.

An Regulares Conuersi, seu Fratres Laïci nuncupati, possint sibi Sepulturam eligere.

BREVIARIVM.

Axiomata.

Vbi eadem est Iuris ratio; eadem est Iuris dispositio. num. 4.

Vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. num. 3.

Conuersi.

Qui habitu mutato, professionem solemnem trium votorum in Religione emittunt approbata, & extra Chorum, pro obsequiis humilioribus Monasteriorum addicti sunt, Conuersi appellantur in Iure. num. 1.

Eisdem gratiis, & priuilegiis respectiuè gaudent, ac potiuntur Religiosi Clerici, & ad Chorum destinati. n. 2.

Veri Religiosi sunt Conuersi. n. 2.

Si in loco à Monasterio remoto decedant, possunt sibi Sepulturam eligere. n. 2.

1 Procedit difficultas proposita circa eos, qui se Religioni habitu obtulerunt mutato, professione solemni trium votorum Obedientiæ, Paupertatis, & Castitatis perpetuæ emissa: qui extra Chorum, obsequiis humilioribus Monasteriorum addicti sunt: qui sub Regula, & Religione à Sede Apostolica approbata viuunt. De quibus certè sub Conuersorum nomine, mentionem fecit Alexander Papa Tertius, *in capite Non dubium est, el 5. & in capite Ex tenore, el 10. de Sententia excommunicationis*, & Innocentius Secundus, *in Canone Vt lex*, vbi Glossa, *verbo Regulares, & verbo Atque Conuersi, 27. quæst. 1.*

CONCLVSIO.

Religiosi Conuersi, si in distante, & remoto loco à suo Monasterio, decedant, vnde commodè ad illud non possint transferri, bene sibi possunt Sepulturam eligere. 2

Ita in terminis docet, Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 4. controuers. 18. conclus. 3. pag. 217.* Docent & omnes Doctores allegati *supra §. 3. num. 1.* quatenus absolutè asserunt Religiosos decedentes in locis à suis Monasteriis remotis, & distantibus posse sibi eligere Sepulturam. Sed Conuersi, & Fratres Laïci, veri, & proprij Religiosi sunt, gaudentque omnibus priuilegiis, facultatibus, & gratiis, respectiuè, quibus gaudent ac potiuntur Religiosi Clerici, seu ad Chorum deputati, vti ex diplomatibus Apostolicis Religionibus concessis, cuilibet ea inspicere volenti, facilè constare quibit. Ergo omnes illi Doctores nostram, & Samuellij docuerunt conclusionem.

Quæ quidem manifestè probatur *ex capite Religiosi, el 5. de Sepulturis in 6.* in quo Bonifacius Papa Octauus absolutè de Religiosis decernens, & non de Religiosis Clericis, seu de deputatis ad Chorum tantum, ait nequire Sepulturam eligere, nisi à propriis Monasteriis adeo forsitan sint remoti, quod ad ea cum moriuntur, commodè portari non possint. Quod est dicere, posse tunc illam eligere, vti expositum reliquimus §. 3. Ergo bene queunt sibi illam eligere Conuersi, & Fratres Laïci in casu à Bonifacio excepto. Consequentia patet. Cum, quia cum ius prædictæ decretalis non distinguat Religiosos Clericos, à Religiosis Laicis, nec nos distinguere debemus, vti commune tenet axioma, quod sequuntur Ioannes Caramuel, *in Theologia Fundamentali, numero* 1102. Lezana, *tom. 2. parte 4. verbo Leges Regularium, numero* 35. Pellizzarius *in Manuali Regular. tomo 2. tract. 6. capite 3. numero* 13. Thomas Delbene, *de Immunitate Ecclesiast. part. 1. capite 1. dubitat. 7. numero 2. & capite 2. dubitat. 7. sect. 1. numero 11. dubitat. 12. numero* 10. Marcus Vidal, *in Arca Vitali, tit. de Casib. reseruatis, numero* 79. & penes Caramuelem, Coriolanus, *fol. 244. numero* 22. Cruz, *lib. 2. capite 2. dub. 3. conclus. 4. regula 2. pag.* 123. Portellius, *verbo Scrupulat, numero* 1. & Laymann *lib. tract. 4. cap. 18. numero* 7. Et hæc quidem assertio (verba Caramuelis fideliter refero) si materia sit fauorabilis, certissima est (videlicet: *vbi Leges,* (aut iura) *non distinguunt, nec nos distinguere debemus.* De hac enim assertione, & axiomate, ibi differit:) at in odiosa, etiam solemus distinguere, vbi iura non distinguunt: qui enim illa sanxerunt, fuerunt homines, & potuerunt aliquid obscurius dixisse aut etiam aliquid obliuioni mandasse. Hæc doctor præfatus. Ex quo habemus, certissimum esse Conuersos, in casu proposito, sibi posse eligere Sepulturam, quia dispositio *capitis Religiosi,* fauorabilis est in hac parte, & non distinguit de Religiosis Clericis, aut Laïcis. 3

Tum etiam probatur consequentia, seu potius patet. Quia vbi eadem est iuris ratio, eadem est iuris dispositio. Ascanius Tāburinus, *de Iure Abbatissar. tomo 4. disput. 17. quæsito 2. n. 1. ex L. A Titio, de Verborum obligatione.* Pellizzarius, *tom. 2. tract. 8. c. 7. n.* 174. *p.* 523. Lezana, *tomo 4 consulto 21. n. 16. p.* 161. *& in Turri Dauidica, c. 3 n. 50. pag. 526. eiusdem voluminis, ex L. Illud, ff. Ad Legem, Aquiliam L. Si postulauerit, §. 2. ad Legem Iuliam, de Adultery. L. Quidam Nummularios, ff. de Edendo,* & 4

Docto

Doctoribus *ibi* & alij, quos recenſeo *tractatu* 1. *Diſq.* 2. *dub.* 17. *num.* 2. *& D.* 4. *dub.* 2. n. 2. Sed ratio Decretalis *Religioſi*, eadem eſt in Religioſo Laico, ſeu in Conuerſo, ac in Religioſo Clerico, neuter enim velle, aut nolle haber. Ergo, quod de vno diſpoſuit, de alio diſpoſuiſſe firmiſſimè tenendum eſt. Vndè ſi in vim illius poteſt Religioſus Choro addictus, eligere Sepulturam, exiſtens in remoto loco, vndè commodè transferri nequeat ad Monaſterium, poterit & Conuerſus humilioribus obſequiis addictus, in ſimili caſu illam eligere.

5 Immò poterit huiuſmodi Frater Laicus in Monaſterio ſuo exiſtens eligere illam, ſi interueniat Prælati ſui facultas, vti docet P. Samuellius, *loco ſuprà allegato*: cuius doctrina mihi valdè plauſibilis eſt: & illam probatam relinquimus §. 4. vbi de Religioſo profeſſo, id probaui, præſcindendo à Clerico, & Laico.

---

§. VIII.

An Tertiarij ſibi poſſint eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Religioſus ſtatus.

Vt quis in Religioſo conſtituatur ſtatu, debet tria vota eſſentialia, ſecundùm certam Regulam, & ſub Religione à Sede Apoſtolica, approbata emittere, n. 8.

Tertiarij.

Sex ſunt Tertiariorum genera. à n. 1. *ad* 6.

Qui tria vota eſſentialia emittunt in Religione approbata, ſub Prælati obedientia, ſunt veri Religioſi, & omnibus priuilegiis, quibus Patres gaudent Minores. n. 1.

Qui tria vota eſſentialia non emittunt, nec collegialiter, ſeu in communitate viuunt, ſed in domibus propriis ſub Regula S. Franciſci Aſſiſienſis, vel S. Franc. de Paula, verè ſæculares ſunt: oneribus ſæcularium, & Parocho in omnibus ſubſunt, præter quam in Pœnitentiæ Sacramento. n. 3.

Huiuſmodi Tertiarij, confiteri debent approbato ab Ordinario; gaudent tamen omnibus gratiis ſpiritualibus ad Pœnitentiæ Sacramentum pertinentibus, quibus ipſi fruuntur Fratres. n. 3.

Qui cum Fratribus Clauſtralibus, vel in communitate habitant, gaudent omnibus priuilegiis, ipſis Fratribus conceſſis. n. 4. & 7.

Tertiariæ collegialiter ſine votorum emiſſione viuentes prohibentur. n. 5.

Tertiariæ, ſeu Beatæ, quæ Regulam ſeruant Tertiariorum, caſtitatis tantum votum emittunt, & non in communitate viuunt, ſed in ſuis domibus, ſæculares ſunt; gaudent tamen exemptione, & priuilegiis, quibus Fratres Ordinis, cuius habitum geſtant, fruuntur. n. 6. 7.

Sepulturam eligere poterant Tertiarij vtriuſque ſexus, qui tria vota eſſentialia emittebant, ſed non ſub Regula à Sede Apoſtolica approbata. n. 8.

Qui Regulam approbatam obſeruant, in propriis domibus degentes, ſine trium votorum emiſſione, poſſunt illam eligere. n. 8.

Poterant illam eligere, qui in communitate ſine votis viuebant. n. 8.

Illam eligere valent Beatæ viuentes in ſuis Domibus cum voto caſtitatis. n. 8.

Tertiarij collegialiter viuentes ſub tribus votis, ſi in remoto decedãt loco, eligere Sepulturã poſſunt. n. 9.

Tertiarij, qui cum Fratribus Ordinis cuius habitum geſtant, in communitate viuunt, ſi veri Religioſi ſunt, niſi in loco decedant remoto, eligere illam non poſſunt. n. 11. *Poſſunt tamen, ſi Religioſi non ſunt.* n. 10.

1 PRo difficultatis propoſitæ intelligentia, ſcire oportet, aliqua eſſe Tertiariorum genera. *Primum eſt* eorum, qui in Religione viuunt, tria vota eſſentialia emittunt, & ſub Prælati degunt obedientia. De quibus Leo Papa X. *in Bulla inter cætera, la* 42. *apud Bullarium nouiſſimum Angeli Cherubini, tomo* 1. *pag.* 619. Pius Quintus, *in Bulla, Ea eſt Officij noſtri, la* 63. *tom.* 2. *pag.* 257. & Sixtus Quintus, *in Bulla Romani Pontificis, la* 18. *pag.* 530. *eiuſdem voluminis.* Lezana, *in Summa quæſtion. Regularium, tom.* 1. *part* 2. *cap.* 14. *num.* 1. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *diſputat.* 4. *controuerſ.* 18. *concluſ.* 6. Emmanuel Roderiquez, *tom.* 3. *QQ. Regular. quæſt* 72. *artic.* 1. *concluſ.* 3. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 3. *num.* 35. Aſcanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 1. *diſputat.* 17. *quæſito* 1. *num.* 49. & Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.* 1. *ad Conſtitutionem* 4. *Sixti Quarti*, §. 7. *num.* 31. Quo loci ait, huiuſmodi Tertiariis fuiſſe à Leone X. præfato, accommodatam Regulam Sancti Franciſci Aſſiſienſis, à Nicolao Papa Quarto approbatam: fuiſſeque per Pium Quintum reformatos. Et iſti (addit) ſunt veri Religioſi, & fruuntur omnibus priuilegiis, gratiis, & indultis, quibus cœteri Ordinis Sancti Franciſci Fratres, vt expreſsè declarauit Pius Quintus *in dicta Conſtitutione Ea eſt*, §. 16.

2 *Secundum* Tertiariorum genus eſt, qui tria eſſentialia vota faciebant, non tamen ſub aliqua determinata Regula à Sede Apoſtolica approbata. De quibus aliqui in communitate, vel in Eremitoriis, de licentia Superiorum, & ſeparatim cum habitu Religioſo ab aliquo, Regulari accepto, vel quem propria ex authoritate acceperant, viuebant. Pellizzarius, *loco allegato*, Roderiquez, *concluſ.* 2. Lezana, *num.* 2. *&* 6. & Samuellius, *concluſ.* 7. *num.* 13. vel vti mauult Peyrinus, *num.* 32. non viuebant in Religione (ſcilicet in communitate,) ſed in Eremitoriis, de licentia Superiorum, de quibus Souſa, *in Tractatu de Profeſſione Tertiariorum, pag.* 201. Et iſti fuerunt ſublati in Concilio Lateranenſi, ſub Leone V. Ait tamen, & bene Lezana, *dicto n.* 6. nihil tale inueniri in Bulla *Dum intra mentis*, quam innuit Peyrinus hic.

3 Tertium genus eſt eorum, qui nec tria vota eſſentialia emittunt, nec viuunt in communitate, aut collegialiter, Regulam tamen, pro vtriuſque ſexus perſonis à S. Franciſco Aſſiſienſi, vel à S. Franciſco de Paulo datam confirmatam à Sede Apoſtolica, illa per Nicolaum Quartum, in Bulla *Supra montem*, iſtam per Iulium Secundum, in Bulla *Dum ad ſacrum Ordinem*, §. 26. obſeruant in propriis domibus habitantes. Et iſti ſunt verè ſæculares, & vt tales, ad onera Laicis debita tenentur, & coram Laicis Iudicibus conueniri debent, & ſuis Parochis ſubſunt in omnibus, præterquam in Sacramento Pœnitentiæ, ita declarante Concilio Lateranenſi ſub Leone X. in Conſtitutione *Dum intra mentis arcana, la* 26. *apud Peyrinum, de Priuilegiis, tomo* 1. §. 21. Quocirca aduertit Doctor iſte, *dicto* §. 7. *ad Conſtitutionẽ* 4. *Sixti Quarti, n.* 33. quod poſſunt huiuſmodi Tertiarij, & Tertiariæ frui omnibus gratiis

spiritualibus ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinentibus, quibus fruuntur ipsi Fratres, ex Casarubio, *in Compendio, verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, pag. 526. versic. Aliter breuius.* Addit tamen, non posse Confessarios Regulares, ab Ordinariis non approbatos, dictorum Tertiariorum excipere Confessiones, ob Declarationem Sacræ Congregationis, causis Episcopnrum, & Regularium præpositæ, de qua infrà.

De hoc Tertiariorum genere, agunt præter Peyrinum, *dicto num.* 33. Ioann. Bapt. Lezana *dicto cap.* 14. *num.* 3. & 7. Samuellius, *conclus.* 7. *num.* 11. Emmanuel Roderiquez, *loco citato, conclus.* 1. & Pellizzarius iam citatus.

4 Quartum genus Tertiariorum est eorum, qui cum Fratribus clausttalibus habitant, & Regulam profitentur Tertiariorum. De quibus (inquit Peyrinus *num.* 4.) multi sunt in nostra Religione, habitum nostrum induentes, cæteraque, quæ Fratres, obseruantes. Et isti (addit) fruuntur omnibus priuilegiis, quibus cæteri Fratres, per Concilium Lateranense citatum. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij, *Anno* 1608. paulò inferius exscribenda est Declaratio, Tertiarios cuiusvis Ordinis comprehendens. Lezana id tenet, *dicto cap.* 14 *num.* 30. & 31.

5 Quintum fuit Tertiariatum genus, quæ collegialiter viuebant, sine votis tamen. De quibus, vti Peyrinus *num.* 35. ait, per Constitutionem Pij Quinti, *Circa Pastoralis Officij, la* 8. *tom.* 2. *Ballarij Cherubini*, iussum fuit solemnem emittere professionem, & clausursm perpetuam seruare: & quæ profiteri nolent, prohibitæ sunt in posterum in suas recipi Congregationes. Et nunc si tales aliquæ reperiuntur, prohiberi possunt, ne in Congregatione maneant, nisi facta professione. Ita declarante Sacra Congregatione Concilij, 22. *Ianuarij, de Anno* 1596. apud præfatum Peyrinum, & Barbosam, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Tertiarij, & Tertiariæ, collectan.* 700. *num.* 4. ex Piasec. *in Praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *sub num.* 57.

6 Sextum genus est Tertiariarum, quæ Beatæ dicuntur. Et sunt illæ, quæ Regulam Tertiariorum seruant, emittunt tantum castitatis votum, & in suis priuatis domibus, non autem in Communitate, seu Collegialiter viuunt. Istæ gaudent, non obstante, quod verè sunt sæculares, omnibus priuilegiis, quibus fruuntur Fratres Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum gestant. Concessio est Concilij Lateranensis sub Leone Papa Decimo in præcitata Constitutione, *Dum intra mentis arcana*, §. 21. *ad finem*, & docet Peyrinus, *vbi suprà, num.* 36. *pag. mihi* 41. qui *num.* 38. ad maiorem istorum probationem, sequentem recenset declarationem.

7 Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum consulta respondit. Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, aliósque similes, ita Demum Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum assumpserunt, priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum Claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint. Quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranensis sub Leone X. quæ habetur *sess.* 11. *in fine.* Hoc autem mulierum voto, alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi. Quinimmò huiusmodi mulieres si vitam virginalem, aut cœlibem simpliciter, expressèque vouerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes, suprà dictis priuilegiis Ordinis, cuius tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarij iurisdictione frui debere: quemadmodum idem Leo postea declarauit, Constitutione edita *die* 1. *Martij, Anni* 1518. Quod si Fratres, Sororesve tertij Ordinis quid amplius prætendunt vigore consuetudinis, posse Ius suum prosequi in iudicio ordinario.

Hieronymus Cardinalis Pamphilius.

Ioannes Franciscus Faganus, Sacræ Congregationis Concilij Secretarius.

Romæ, ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, 1608.

His præmissis, vtpotè necessariis ad præsentis difficultatis intelligentiam, & exactam eius dilucidationem, ad eam accedamus enucleandam. Eam distinctis conclusionibus, libuit, claritatis gratia exoluere.

CONCLVSIO I.

Tertiarij secundi, tertij, quinti, & sexti generis Tertiariorum vtriusque sexus, bene possunt sibi Sepulturam eligere. 8

Facilè probatur ista conclusio: quia omnes præfati Tertiarij sæculares sunt, & non Religiosi, vti bene Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tomo* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 2. *cum seqq. & numero* 33. Emman. Roderiquez, *tomo* 3. *quæst. Regular. quæst.* 72. *artic.* 1. *conclus.* 2. Laurentius de Peyrinis, *tom.* 1. *de Priuilegiis, ad Constitutionem* 4. *Sixti Quarti*, §. 7. *num.* 33. 35. & 36. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 4. *controuers.* 18. *conclus.* 7. *num.* 11. Vni enim eorum, vota essentialia status Religiosi non emittunt: alij autem, si omnia illa emittunt Paupertatem scilicet, Obedientiam, & Castitatem, non tamen, secundum certam, & determinatam Regulam, & sub Religione aliqua, à Sede Apostolica approbata: quod certè omninò est necessarium ad constituendum aliquos in vero Religioso statu, *ex cap. Quod votum, vnico de Voto, & voti redemptione*, §. *Præsentis*: ibi: Aut per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Et ibi Glossa, *verbo Approbatis, lib.* 6. Lezana, *dicto cap.* 14. *num.* 6. cum Nauarro, *Commentario* 1. *de Regularibus, super cap. Cui portio, num.* 18. & *in Consiliis, lib.* 3. *tit. de Regularibus, consil.* 12. & Miranda, *in Manuali Prælatorum, tom.* 1. *quæst.* 36. *artic.* 3. *concl.* 1. Sed sæculares, quia velle habent, & nolle bene possunt sibi Sepulturam eligere. Ergo poterunt, & illam eligere Tertiarij, & Tertiariæ omnes in conclusione nostra recensiti.

CONCLVSIO II.

Tertiarij primi generis, qui in Religione scilicet viuunt sub obedientia Prælati, & sub Regula à Sede Apostolica approbata, emissis tribus essentialibus votis, Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis, si in remoto, & distante loco, vndè ad Cœnobium suum commodè transferri nequeant, mori contigerit, sibi possunt eligere Sepulturam. 9

Hanc tenent Samuellius, *vbi proximè, conclus.* 6. *pag.* 217. *numero* 9. & omnes Doctores, quos suprà allegaui §. 3. Et ratio est: quia huiusmodi Tertiarij sunt veri Religiosi, vti docent Peyrinus, *loco citato, num.* 31. Lezana, *dicto cap.* 14. *num.* 5. Nauarrus, *lib.* 3. *Consiliorum, tit. de Regularibus, consil.* 54. Emmanuel Roderiquez, *tom.* 3. *quæst.* 7. *artic.* 1.

artic. 1. *conclus.* 3. Et Samuellius illam probat *num.* 18. Nam hi Tertiarij (inquit) carent proprio, velle, ac nolle, & subduntur *capiti finali, Religiosi, de Sepulturis in* 6. Quod & patet ex Constitutione Pij Quinti. *Ea est Officij nostri, la* 63. *apud nouissimum Angeli Cherubini Bullarium, tom.* 2. *pag.* 257. *in exordio, vel Proœmio,* ibi: „Maiore tamen solicitudine eadem illa in Religiosorum sodalitatibus requirimus. *Et* §. 1. ibi. Itaque inter exteras Religiones, Fratrum quoque Tertij Ordininis Sancti Francisci, de pœnitentia nuncupati, &c. Et expressius adhuc in constitutione Leonis X. *Dilecto filio, la* 16. *apud Emmanuelis Roderici Bullarium, sub vltima die Augusti* 1517. in qua, declarat Sorores tertiæ Regulæ, esse veras Religiosas, & gaudere posse priuilegiis Fratrum Minorum. Sed Religiosi decedentes, in loco remoto à Monasterio, vndè ad illud commodè transferri nequeant, possunt beneficio dicti *capitis Religiosi,* sibi Sepulturam eligere, vti probatum relinquimus *dicto* § 3. Ergo etiam possunt illam eligere præfati Tertiarij decedentes pariter in loco remoto, vndè commodè nequeant ad Monasterium transferri.

CONCLVSIO III.

10 TErtiarij quarti generis, qui scilicet cum Fratribus sui Ordinis, cuius habitum gestant cum Claustralibus scilicet habitant, si veri Religiosi non sunt, vti sentire videtur P. Lezana *dicto cap.* 14. *num.* 30. absque omni dubio sibi eligere valent Sepulturam, etiam in Monasterio decedentes, vbi cum Claustralibus viuunt. Ratio fundamentalis est, quia habent proprium, velle, & nolle, & testari possunt, sicut reliqui sæculares. Si autem huiusmodi Tertiarij, veri Religiosi existunt, vti sentire videtur P. Laurentius de Peyrinis, *vbi suprà num.* 34. eligere poterunt Sepulturam, si in loco distante, ac remoto à Monasterio decedant. Et probatur eadem ratione, quâ secundam conclusionem probauimus.

§. IX.

An Sanctimoniales fœminæ, sibi eligere valeant Sepulturam?

BREVIARIVM.

Moniales.

Nomine Religiosorum veniunt in fauorabilibus. n. 2.
Priuilegiis gaudent omnibus concessis Religiosis, si illis adoptari possint. n. 2.
Eligere valent Sepulturam, si in loco remoto à Monasterio vltra vnam dictam decedant. n. 1. & 2.

CONCLVSIO.

1 MOniales existentes extra Monasterium, occasione infirmitatis, v. gr. in balneis, aut alibi de iustis causis, remotæ tamen à Monasterio, ita vt commodè ad illud transferri defunctæ nequeant, extra vnam videlicet dictam, iuxta aliàs à nobis de Religiosis viris dicta, validè, & licitè eligere possunt Sepulturam.

2 Ita docet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 4. *controuers.* 19. *conclus.* 3. *pag.* 220. Et probatur. *Ex cap. Religiosi,* 5. *& finali de Sepulturis, libro* 6. in quo Bonifacius Papa Octauus absolutè, & indistinctè liberam facultatem concessit Religiosis decedentibus extra Monasterium suum, in locis remotis, vndè ad illud commodè transportari non possint, ad eligendam sibi Sepulturam, vti §. 3. vidimus. Sed Moniales in fauorabilibus, quale, dubio procul est hoc Bonifacij indultum, nomine veniunt Religiosorum, vti docent Tamburinus, *de Iure Abbatissarum, tom.* 4. *disputat.* 6. *quæsito* 6. *nu.* 14. *& disputat.* 17. *quæsito* 1. *num* 1. Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.* 2. *ad Constitutionem* 8. *Pij Quinti,* §. 2. *num.* 3. *pag. mihi* 282. Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 72. *&* 73. Zacharias Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ, tom.* 1. *quæst.* 480. *&* 481. Et multi alij penes eos. Qui omnes docent, quod quando conceditur aliquod priuilegium viris, censetur etiam concessum fœminis ab illis dependentibus, si illo sint capaces, aut illis adaptari, accommodari possit. Nam id plures Romani Pontifices concesserunt iisdem Monialibus (ait Pasqualigus) vt obseruant Miranda, *tom.* 2. *Manualis, q.* 46. *art.* 2. *Roderiq. q.* 13. *art.* 21. *&* 22. *& q.* 20. *art.* 20. Hieronym. Roderiq. *in Compend. res.* 98. *n.* 15. *& resol.* 116. *n.* 46. afferens diuersa priuilegia, quibus hæc communicatio conceditur Pij V. Gregorij XIII. Clem. VIII. & Pauli V. Et addit Pasqualigus hoc verum esse, quamuis illæ sint diuersi Ordinis, & instituti. Allegat Cespedes, *de Exempt. Regular. cap.* 3. *dub.* 93. Quintanaduen. *to.* 1. *singular. tract.* 7. *sing.* 34. *n.* 4. Quartum, *in Rubric. Missalis, p.* 3. *tit.* 10. *num.* 1. *sect.* 2. *dub.* 8. & priuilegium Bonifacij 8. Minoribus concessum, in quo haberi ait: *Quæcumque Moniales.* Et facit Bulla eius 4. Bullari Emmanuelis. Ergo benè possunt Moniales sibi eligere Sepulturam, si in remoto à Monasterio decedant loco, in vim Decretalis *Religiosi* recensitæ.

§. X.

An Nouitij, & Nouitiæ, sibi valeant eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Nouitij, Nouitiæ.

Sibi possunt eligere Sepulturam. n. 1. & seqq.
Sunt substantialiter sæculares. n. 2.
Habent velle, & nolle, & possunt testari. n. 2.
In fauorabilibus veniunt sub Religiosorũ nomine. n. 4.
Secus in odiosis, & prohibitionibus. n. 4.
Prælatus Regularis potest illos absoluere ab omnibus casibus, & censuris, a quibus potest professo: Potest, & vota illorum commutare, & in eis dispensare. n. 4.
Confiteri possunt approbatis, à solo dicto Regulari Prælato. n. 4.
Immunes sunt à Gabellis. n. 4.
Gaudent priuilegio fori, & aliis, quibus gaudent professi. n. 4.

CONCLVSIO.

VTriusque sexus Nouitij, siue extra, siue intra 1
Monasterium decedant, validè, & licitè sibi possunt eligere Sepulturam.

Ita docent Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa*

quæstionum Regular. tomo 2. parte 4. verbo Nouitij, num. 41. cum Sanchez *in Decalogum tomo* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 10. ex Franco, Armilla, & Tabiena. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *num.* 133. cum eisdem, Archidiacono, & aliis. Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num* 30. cum Laurentio de Franchis, *tract. de Controuersiis inter Episcopos, & Regulares, in variis quæstionibus, quæst.* 56. Hieronymus Roderiquez, *in Compend. quæstionum Regular resolut.* 128 *num.* 17. *in fine.* Castrus Palaus, *part.* 3. *tractat.* 16. *disputat* 4. *punct.* 13. §. 8. *num.* 8. *pag.* 367. Diana, *part.* 5. *tract.* 3. *resolut.* 109. cum Villalobos, *in Summa, tom.* 2. *tract.* 31. *difficult.* 2. *numero* 13. ibi: *Hase de aduertir, que los Nouicios pueden elegir Sepultura, como pueden dejar el habito, y boluerse al siglo.* Docent etiam Noctinot, *in Compendio Dianæ, verbo Nouitius, num.* 8 *& verbo Sepulturam eligere, num.* 4. Ascanius Tamburinus, *de Iure Abbatum, tom.* 3. *disputat.* 6. *quæsito* 27. *num.* 35. & Ioannes Bapt. Ventrigalia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de electione Sepulturæ, §. vnico, num.* 8. & 19. *ex cap.* 5. *de Priuilegiis*, ac Medices, *de Sepulturis, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 15.

2 Probatur primò conclusio: quia Nouitij per habitus admissionem, facultatem, quam ad eligendam Sepulturam, sæculares habent, de quorum numero substantialiter sunt ipsi Nouitij, non amiserunt: habéntque velle, & nolle: testari possunt: & omnino ad sæculum redire, eis licet. Ergo poterunt Sepulturam eligere sibi.

3 Secundò probatur. Nullo iure prohibetur Nouitiis eligere sibi Sepulturam. Ergo liberè, licite, & valide, illam eligere possunt. Consequentia patet. Cum quia Nouitij peioris conditionis, quàm merè sæculares non sunt. Sed isti bene possunt sibi eligere Sepulturam, dummodo puberes sint, & non sint à iure prohibiti, aut Sepultura priuati, vti *Disquisit.* 1. *huius Tractatus* demunstraui. Ergo si Nouitij puberes sint, & non sunt Sepultura priuati, illam eligere poterunt, dato, quod electiu non sit eis prohibita. Tum etiam, quia omnia concessa censentur de iure communi, quæ non sunt expressè prohibita, de quo prolixè *Disquisit.* 1. *dub.* 14. *n* 4. & alibi sæpe. Ergo si nullo iure Nouitio prohibeatur sibi Sepulturam eligere, liberè, licite, & valide illam eligere quibunt.

4 Antecedens autem probatur: Quia si alicubi Nouitij prohibetur eligere sibi Sepulturam, maximè *in c. Religiosi, el final de Sepulturis, l.* 6 Sed nō ibi. Ergo nullo iure Nouitij prohibetur sibi eligere Sepulturam. Minor in qua posset esse difficultas, facile probatur. In recensita Decretali, tantum Religiosis prohibetur Sepulturæ electio. Ergo nullo modo Nouitiis prohibetur. Antecedens, euidenter apparet, ex textus inspectione. Consequentia verò demonstratur. Nouitij, licet in fauorabilibus sub nomine veniant Religiosorum, & hac de causa à Prælato Regulari, sub cuius degunt obedientia, in suis votis dispensari valent: & absolui etiam in omnibus casibus, in quibus professi possunt: & inter alias facultates, quas habent, eæ sunt, vt gaudeant omnibus indulgentiis professis concessis: vt possint eligere Confessarium ex approbatis à suo Prælato Regulari, qui eos absoluat semel in vita, & in mortis articulo ab omnibus casibus, & censuris, à quibus possent absolui si professi existerent, & vt possint semper à solo suo Prælato Regulari approbato confiteri vt immunes sint à gabellarum solutione: vt priuilegio fori gaudeant, & aliis etiam priuilegiis Religiosis professis concessis: vt eorum vota commutari possint ab eorum Prælatis Regularibus. In Odiosis tamen, & prohibitionibus sub eodem Religiosorum nomine minimè veniunt Nouitij. Vnde interdicta Ciuitate, & vnoquoque de Ciuitate, Nouitij non censentur interdicti: quia in præiudicialibus, ciues, seu incolæ Ciuitatis non reputantur. Et licet Monachis sit interdictus vsus Bullæ Cruciatæ, quoad absolutionem, non tamen Nouitiis est ille interdictus. Et quamuis professis eiusdem Ordinis prohibitum sit ad Episcopatum, vel ad alias ascendere dignitates, huiusmodi non subsunt prohibitioni Nouitij. Prohibitiones etiam Religiosis in iure inflictas, ad non obtinenda Beneficia sæcularia, & ad non acceptandam, sine licentia Prælati electionem de se factam, Nouitios non afficit. De quibus omnibus, & de prohibitionibus transigendi, accusandi, &c. Latè & doctissimè noster Tamburinus, *tom.* 3. *de Iure Abbatum, disputat.* 6. *quæsito* 17. cum pluribus, quos recenset Doctoribus. Sed prohibitio adducti capitis *Religiosi*, odiosa est. Ergo Nouitios non afficit, sed solùm professos.

---

§. XI.

An Impubes valeat aliquando sibi eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Impubes.

Vir, qui 14. *ætatis annum non habet, impubes dicitur, & fæmina, quæ* 12. *non habet.* n. 1.

Regula.

Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit. n. 4.

Sepultura.

Impubes non potest sibi Sepulturam eligere. n. 2.

Poterit illam eligere si malitia suppleat ætatem. n. 2.

SVppono impuberem esse virum non habentem quatuordecim ætatis annos, & fœminam duodecim non habentem. Ita Glossa *in capite Si paterfamilias, verbo Impuberes, el* 1. *de Sepulturis. lib.* 6. *ex L. Pupillus, in principio, ff. de verborum significatione. L. Indecoram, Cod. Quando Tutores, vel Curatores esse desinant. Et Institutis, Quibus modis tutela finitur, in principio* Glossa Item *in cap. Licet pater, verbo Pubertatis, el* 4. *eiusdem tituli, & libri.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52 *de Electione Sepulturæ, §. vnico. n.* 11. vbi ait, esse indubitatum: & allegat Barbosam *de Iure Ecclesiastico, part.* 2 *lib.* 1. *c.* 10. *n.* 28. Additque in hoc non esse sequendam Belleti opinionem, *in Disquisitionibus Clericorum, part.* 1. *de Clerico Debitore, §. Tertius, n.* 14. *ad finem*, vbi tenet quod filiusfamilias, ad hoc vt possit sibi eligere Sepulturam, requiritur, quod sit maior decem, & octo annis. Neque sententiam quidem Sebastiani Medices, *tract. de Sepulturis, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 19. dicentis filiumfamilias posse sibi eligere Sepulturam post decimum quartum annum, siue vir, siue fœmina sit: quasi videatur sentire, quod fœmina ante decimum quartum annum non possit eligere Sepulturam. Quo supposito, sit. 1

CONCLV

CONCLVSIO.

2 IMpubes, siue vir, siue fœmina, si malitia supplet ætatem, benè sibi valet eligere Sepulturam. Ita docent Franc. Maria Samuelbus, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuer. 5. conclus. 1. pag. 241.* & præfatus Ioannes Bapt. Ventriglia, *vbi proximè*: sic enim ibi fatur. Limitatur primò in impubere. Impubes enim non potest sibi eligere Sepulturam, nisi impubes esset, in quo malitia suppleret ætatem: quia tunc posset. Deciditur in hoc textu *cap. 1. de Sepulturis in 6.* & obseruat Barbosa, *de Iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 10. sub num. 27.* post Lapum, Iulium Lauorium, Spetellium, & alios post eum relatos. Et est commune. Hactenus Ventriglia. Sed immeritò allegat dictum textum, cum in eo nihil inueniam, quòd suam, & nostram doctrinam decidat. Pro ea recenset Samuellius. D. Antoninum, *in Summa, part. 3. tit. 10.* Bartolum, *in L. Qui in potestate, versic. In vno casu, & in L. Si filius familia, post num. 3. ff. de Testament. Glossa* 8. *versic. Item Sepulturam, num. 3.* Ancharanum, & Geminianum *in cap. Licet, el 4. de Sepulturis, lib.* 6. Lapum, *allegat.* 59. Lauotium, *tom. 1. variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 15. n. 109. & 110.*

Ratio autem conclusionis deducitur ex eo, quod licet impubes eligere nequeat Sepulturam, eo quod vsum rationis regulariter non habeat, vti docet Glossa, *in cap. Licet, in formatione casus, el 4. de Sepulturis, lib. 6.* Aliquando tamen ita malitia supplet ætatem, vt impubes, tanto poleat rationis vsu, vt possit per se causas spirituales tractare; independenter ab omni alio, & Matrimonium contrahere: nam quantum ad facultatem contrahendi Matrimonium, (doctrinam, & verba reddo Glossæ, *in cap. Si annum, in casus formatione, el 3. de Iudiciis, libro 6.*) non attenditur ætas, sed potestas coeundi: quia si sint potentes ad coeundum ante 14. annum, possunt contrahere. Hæc Glossa. Sed ad eligendam Sepulturam, non requiritur tantus rationis vsus, quantum ad contrahendum Matrimonium, & quantum ad alias spirituales causas tractandas. Ergo impubes, cuius malitia supplet ætatem, benè sibi valet eligere Sepulturam.

3 Sad inquires. Elegit sibi Sepulturam impubes (cuius scilicet malitia non suppleuit ætatem,) poteritne factus pubes, in Sepultura electa tempore impubertatis sepeliri? Respondet dictus Ventriglia distinguendo. Aut electio illa rata habetur in pubertate, aut non. Si primum, potest in illa sepeliri; secus verò si non conualidetur electio post pubertatem. Ita ille, *num. 12.* Et id deducit (ait) ad exemplum illorum, quæ de Matrimonio spirituali *in cap. 1. de Regulis Iuris in 6.* dicuntur. Sebastianus Medices; *dicta quæst. 8. num. 3.* & Lauorius *loco citato, num. 110.* Samuellius etiam *conclus. 2.*

4 Ratio autem huius responsi, quoad primam partem, ea est: quia per ratihabitionem factam post pubertatem electionis ante eam factæ, denuò electio ipsa in tempore habili fit. Posterioris verò partis, est ratio potissima, Decretalis 18. *de Regulis Iuris*
„ *lib. 6.* vbi ita Bonifacius Papa Octauus decernit.
„ Non firmatur tractatu temporis, quod de Iure ab initio non subsistit. Sed de Iure non subsistit ab initio electio Sepulturæ, ab impubere facta, *cap. Licet pa-*
„ *ter, el 4. de Sepulturis eodem libro*, ibi: qui ne-
„ queunt antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere Sepulturam. Ergo electio Sepulturæ per impuberem facta, per superuenientem pubertatem non subsistit. Vnde vt subsistat, ratihabitione indiget.

§. XII.

An Filiusfamilias Sepulturam sibi eligere possit?

BREVIARIVM.

Iudicium.

Sumitur aliquando pro dispositione vltima voluntatis. n. 3.

Minor.

Viginti annorum minor, etiamsi sit in patris potestate, potest per se, & per Procuratorē esse actor, & defensor in iudicio in causis spiritualibus. n. 4.

Patria potestas.

In spiritualibus non attenditur. n. 5.

Sepultura.

Filiusfamilias in pubertate constitutus, Sepulturam sibi eligere potest. n. 1. & seqq.

Testamentum.

Filiusfamilias Testamentum facere nequit, aut de aliquo disponere, nisi habeat peculium Castrense, aut quasi Castrense. n. 3.

CONCLVSIO.

POsse Filiumfamilias in pubertate cōstitutum sibi eligere Sepulturam, communis sententia tenet. 1
D. Antoninus, *in Summa, parte 3. tit. 10. cap. 5.* ibi. Et hoc post 14. annum completum, siue masculus, siue fœmina: etiam contra voluntatem parentum. Hactenus Sanctus ille Doctor. Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, q. 6.* Insequentia prorumpens. Et dico, quod sibi eligere potest Sepulturam quilibet tam masculus, quàm fœmina habens liberum arbitrium, & debitam ætatem, ita scilicet, quod sit pubes, quamuis sit in potestate patris, etiam sine patris consensu. Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, n. 6.* Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, c. 9. dub. 5. n. 4.* & ante eos Dominicus, *in Summa capitis licet pater,* & Glossa, *verbo Filiusfamilias, & verbo Sepulturam el 4. de Sepulturis, lib. 6.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disp. 5. controuer. 1. concl. 7. p. 224. & controu. 5. conclus. 1.* cum Lapo, *allegat. 59.* Bartolo, *in L. Qui in potestate, versic. In vno casu, & in L. Si Filius familiæ, post n. 3. ff. de Testamentis, Glossa* 8. *versiculo item Sepulturam, n. 3.* Ancharano, & Geminiano, *in c. Licet. de Sepulturis in 6.* cum Imola, *in c. 2a parte, n. 6. de Restitutione spoliatorum,* Molina, *de Iustitia, & Iure tom. 1. tract. 2. disp. 254.* Paulo Layman, *lib. 3. tract. 5. c. 12. q. 3. n. 5.* Belleto, *disquis. Clericorum. p. 1. §. 3. de Clerico debitore, n. 12.* Pasqoaligo, *decis. 381. n. 4.* Lauorio, *tom. 1. variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 12. num. 109.* & Bruno Chassaing, *de Priuilegiis Regularium, tract. 2. cap. 7. proposit. 4. versic. Clarius tamen, pagina mihi* 126.

Probatur *primò* conclusio ex *Canone vnaquaque, el 3. 13. q. 2.* ex D. Augustino desumpto, in quo sic 2
lego. Exemplo igitur istorum liquet, quod liberum est „
filiis sepeliri, in Sepulchris patrum suorum, & libe- „
rum est eis alibi pro locorum, & temporum oppor- „
tunitate, corpori suo hospitium inuenire. „

3 *Secundò* euidenter probatur, ex *cap. lites el 4. de Sepulturis, lib. 6.* vbi Bonifacius Papa ita decernit.
„ Quamuis autem Filiusfamilias absque Pa-
„ tris assensu, sibi posuit liberè eligere Sepulturam;
„ pro anima tamen sua, præter ipsius assensum (nisi
„ peculium castrense, aut quasi castrense habeat)
„ aliquid iudicare non potest. Vbi Glossa, *verbo Iudicare*, sic illud interpretatur. Id est in vltima voluntate relinquere. Iudicium enim hîc sumitur pro vltima voluntate.

4 *Tertiò* probatur ratione. Quia in spiritualibus, patria potestas non attenditur. Disertis decernitur verbis à prædicto Bonifacio *in capite. Si annum,*
„ *el 3. de Iudiciis, lib. 6.* Sub hoc tenore. Si an-
„ num quartum decimum tuæ peregisti ætatis,
„ in Beneficialibus, & aliis causis spiritualibus, nec
„ non & dependentibus ab eisdem, ac si minor vi-
„ ginti quinque, annis existeres ad agendum, & de-
„ fendendum per te, vel per procuratorem (quem
„ ad hoc constituendum decreueris) admitti debe-
„ bis. Et infra, vltimum calamum decretali impo-
„ nendo, dicit. In huiusmodi quoque litibus, siue
„ causis, quanquam in potestate patris existas, nec
„ aliàs absque ipsius assensu, in iudicio regulariter
„ esse possis, eius (cum de iis se intromittere non
„ habeat) nequaquam requiri debebit assensus.
„ Hactenus Constitutio præfata. In cuius summa, sic Ioannes Andreas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spiritualem.

---

§. XIII.

An mulier, marito viuente, sibi possit Sepulturam eligere.

BREVIARIVM.

Vxor.

Non inducantur ad imparia, aut alterius conditionis, quoad debitum coniugale, & quoad facultatem eligendi Sepulturam vxor, & maritus. n. 1.

Potest vxor viuente marito, & nolente Sepulturam sibi eligere, sicut viuente pariter, & nolente patre. n. 1.

Vxor, quæ plures habuit viros, si propriam non eligit Sepulturam, cum vltimo sepelienda est. n. 3.

CONCLVSIO.

1 BEnè potest mulier vxorata, viuente marito, sibi Sepulturam eligere.

Ita docent Glossa, *in cap. Is, qui §. Mulier, verbo Eligat, el 3. de Sepulturis, lib. 6.* & marginalis, ibi. Abbas Panormitanus, *in cap. De vxore, num. 1.* dicens. Sicut liberum est viro eligere Sepulturam, ita liberum est mulieri. Nulla est differentia inter eos in hoc casu, cum à lege viri soluta esse intelligatur. Et paucis interiectis, prosequitur. Nota primò vnum casum, in quo maritus, & vxor non iudicantur ad imparia, sed sunt eiusdem conditionis, vt in electione Sepulturæ. Idem est quoad carnis debitum, *cap. Gaudemus, de Diuortiis.* Hæc Nicolaus Tudeschus. Docent etiam Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, num. 7.* illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. de Sepulturis, num. 47. pag. 185.* Aug. Barbosa, *in dicto cap. de Vxore, num. 1. & 2. de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 29. in fine, & de Officio, & potest. Parochi, part. 3. cap. 26.* Samuellus, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controu. 2. conclus. 1. pag. 227.* vbi ait. Vxor de Iure communi, pleno iure valet licitè, & liberè Sepulturam eligere, viuente etiam marito, & nolente, atque patre viuente, & contradicente. Bernardus, *in prædicto cap. de Vxore* ait. Nota, quod vxor potest eligere Sepulturam sibi, sicut vir. Ioannes Ægidius Trullench, *tom. 3. tract. de Iure Parochi, cap. 9. dub. 5. num. 7.*

Allegantur etiam à prædictis Doctoribus pro nostra conclusione, quàm plures alij. Sebastianus Medices, *de Sepulturis, part. 1. quæst 8. n. 10.* Belletus, *in Disquisitionibus Clericorum, part. 1. de Clerico debitore, §. 3. n. 15.* Spinus, *in Speculo Testamentorum gloss. 2. princip. n. 41.* Lelius Zechius, *de Republica Ecclesiastica, cap. 28. de Parocho, num. 17. versic. Fallit, propè finem.* Alexander Trentacinq. *Consil. 56. per totum. volum 2.* Iulius Lauorius, *variarum lucubrationum, tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 130.* Abbas antiquus, Innocentius, Zabarella, Butrius, Ioannes Andreas, Imola, Anania, Hostiensis, Henricus Anchatranus, cum cæteris Canonistis, *in cap. de Vxore, & in cap. Is, qui §. Mulier, de Sepulturis in 6.* Ximenes Toletanus, *in Concordantiis vtriusque Iuris, cum legibus Castellæ, part. 1. & 2.* Viuianus, *in Rationali, lib. 3. Iuris Pontificy, fol. 240.* Alagona, *in Compendio Iuris Canonici, fol. 457.* Antonius Augustinus, *in Collectanea Decretalium, lib. 3. tit. 24. cap. 7.* Pasqualigus, *decis. 381. num. 3.*

Probatur *primò* conclusio *ex præfato cap. De vxore, el 7. de Sepulturis,* in quo illam aperte diffi- 2
niuit Lucius Papa Tertius, dicens. De vxore verò, „
vtrum quemadmodum vir liberam debeat habere „
Sepulturam, nobis videtur, quod nulla super hoc „
inter virum, & mulierem sit facienda distinctio, „
sed vtrique in casu isto, æqualem esse credimus fa- „
cultatem; cum electio ista ad eum potius statum „
pertineat, in quo mulier soluitur à lege viri. Hæc „
in Decretali illa, quæ quidem conclusionem nostram „
concludenter probat.

Secundò probatur *ex capite. Si, qui habet, §. Mulier, el 3. eiusdem tituli, lib. 6.* vbi in hunc 3
modum Bonifacius Papa Octauus decernit. Mulier
autem, quæ plures viros habuit successiuè, si Se- „
pulturam non eligat, est cum viro vltimo, cuius „
domicilium retinet, & honorem tumulanda. Vbi „
Glossa, *verbo Eligat*, sic ait. Eligere enim potest, „
cum quo voluerit, vel cum nemine sepeliri. Supra *eodem, de Vxore,* Et marginalis, sic ait. Vxor potest eligere Sepulturam, vbi voluerit.

Et licet in hac Decretali, videatur supponi defunctus maritus, ibi: *est cum viro vltimo tumulanda*: benè intelligi etiam potest eius dispositio, in casu, quo ipse viuat, ita vt sensus sit, vt tumulari illa debeat, si non elegerit Sepulturam, in ea, quam sibi parauerat Vir.

DISQVI

DISQVISITIO IX.

Qui sint, qui aliis Sepulturam eligere valeant?

§. I.

An pater eligere queat Sepulturam pro filio?

BREVIARIVM.

Parochus.

Nequit impedire, ne patres, filios impuberes, in Ecclesia, quam maluerint sepeliant. n.7. & 8.

Patria potestas.

Ciuilis est, & non se ad spiritualia extendit. n.5.

Sepultura.

Electio Sepultura spiritualis est. n.5.

Illam eligere potest pater pro filio impubere, si consuetudo patria id ferat. n.1.

Potest etiamsi talis desit consuetudo. n.4.

Testamentum.

An pater possit illud facere pro filio impubere. n.4.

CONCLVSIO I.

1 SI consuetudo patriæ id ferat, poterit pater eligere Sepulturam pro filio impubere. Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, num.7.* August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico part.2. lib.2. cap.10. num.28. & in cap. Nos instituta, el 1. de Sepulturis.* Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.52. §. vnico, num.13.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons.51. num.41.* Nauarrus, *tom.1. consiliorum, editione Romana, pag. mihi* 686. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disput.6. controuers.1. conclus.1.* Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. tract. 8. cap.5. n.136.*

2 Allegantur etiam à præfatis Doctoribus pro conclusione nostra Sacra Rota, coram Ludouisio, Gregorio XV. dicto, *decis.276. num.1.* Belletus, *in Disquisitionibus Clericorum, parte 1. de Clerico debitore, §. Tertius, num.17.* Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. quæstionum Regular. quæst.60. artic.1.* Thomas Sanchez, *operum Moralium lib.6. cap.14. num.6.* Petrus de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, cap.11. in fine.* Sebastianus Medices, *de Sepulturis, quæst.8. part.1.* Petrus de Perusio, *Tract. de Canonica portione,* Geminianus, *in cap. Licet pater, el 4. de Sepulturis, lib.6.* Parladorus, Stephanus Gratianus, & alij.

3 Probatur concludenter, *ex dicto cap. Licet,* in quo sic Bonifacius Papa Octauus decernit. Licet pater,
,, minores filios, qui nequeunt antequam ad annos pu-
,, bertatis perueniant eligere Sepulturam, possit (si
,, consuetudo terræ id habeat) qua voluerit sepelire;
,, hoc tamen non potest vbi consuetudo huiusmodi
,, non habetur: sed sunt cum suis Maioribus, vel in
,, Parochiali Ecclesia tumulandi.

CONCLVSIO II.

ETiamsi consuetudo desit terræ, potest hodie pater eligere Sepulturam pro filio impubere. 4

Hæc conclusio non innititur sententiæ Legistarum, quorum meminit Samuellius, *vbi proximè, conclus.2.* asserentium, Patrem de Iure Ciuili posse pro filio impubere Sepulturam eligere, ratione patriæ potestatis: cum ipse Pater possit pro filio impubere Testamentum facere. Allegat Glossam, *in cap. De vxore, versic. Virum autem, verbo Diffinitum, de Sepulturis, lib.6.* Hostiensem, *in Summa, tit. de Sepulturis, num.5.* Molinam, *de Iustitia, & Iure, disputat.214. versic. Patrem eligere,* & Emmanuelem Roderiquez, *dicta quæst.60. artic.1.* Et pro Testamenti factione, allegat *Instit. de Pupillar. institutio. §. Liberis.* Et pro eo, quod ratione patriæ potestatis facere queat substitutionem in bonis maternis, allegat *Legem 1. ff. de Vulgari, & pupillari substitutione.* Sic ille, *pag.270.*

Non inquam conclusio dictæ innititur Iuristarum sententiæ: quia, vti ipse Samuellius *conclus.3. sequenti* docet, de Iure Canonico pater, ratione patriæ potestatis, filio impuberi, nequit Sepulturam eligere, sed consuetudinis terræ ratione. Et ratio est: quia patria potestas, ciuilis est, *cap. fin. de Iudiciis, lib.6.* Vnde ad spiritualia non se extendit, sed ad ciuilia. Electio autem Sepulturæ spiritualis est. *cap. suam, de simonia.* Ergo fieri nequit ratione patriæ potestatis. 5

Conclusio autem nostra, quam tenet Ioannes Bapt. Ventriglia, innititur Sacræ Congregationis Cardinalium, pro causis Episcoporum, & Regularium præpositæ Decreto quod recensent ipse Ventriglia, Laurentius de Peyrinis, *in fine tom.2. priuilegiorum, el 17. & penultimo.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom.2. part.4. verbo Sepultura, num.4.* Samuellius, *vbi suprà, conclus.4.* & Augustin. Barbosa, *in summa Decisionum Apostolicarum, Collectanea 671. num.14. pag. mihi 611.* Illius tenor, prout à Peyrino refertur talis est. 6

Sacra Congregatio Cardinalium, Negotiis Regularium præposita sæpius censuit, licere parentibus, in quacumque Ecclesia voluerint, etiam Regularium, eorum filiis Minoribus, qui ad annos pubertatis nondum peruenerunt, eligere sepulturam; nec à Parochis locorum impediri posse, aut debere: præsertim verò, si in dictis Regularium Ecclesiis sepeliri consueuerint, vel in eis habeant sepulchra Maiorum. Romæ, 20. Ianuarij, 1640. 7

Fr. Antonius Cardinalis S. Honuphri.

L. A. Episcopus Theb. Secretarius.

Alterum eiusdem Sacræ Congregationis Decretum recenset Pater Samuellius *loco allegato, sub die 22. Februarij, de Anno 1641.* in quo *ordinauit, vt Episcopus Placentinus restitui faceret à quodam Curato sua Diœcesis, Fratribus Minoribus cadauer cuiusdam puellæ, cui Pater suus Sepulturam elegerat in eorum Ecclesia, cum omnibus funeralibus.* 8

Ita illud refert Doctor ille, qui aduertit electionem fieri debere à Patre dum filius viuus est, non autem post illius mortem.

* * *

§. II.

An Pater eligere possit Sepulturam, filio impuberi emancipato?

BREVIARIVM.

Emancipatio.

Cum Filius à Patre suo, quasi manumittitur, emancipari dicitur. n. 1.

Patria potestas.

Tribus soluitur modis: morte naturali; aut ciuili: & per adoptionem magnæ dignitatis. n. 1.

Sepultura.

Pater illam potest eligere filio impuberi emancipato. n. 2.

1 PRo difficultatis propositæ intelligentia, suppono, quod emancipatio dicitur, cum filius à Patre suo quasi manumittitur; vt exeat de patria potestate. Ita Sebastianus Brant, *in expositione titulorum vtriusque Iuris, lib. 1. ff. de Adoptionibus, & Emancipationibus.* Vbi, *& Instit. Quibus modis ius patriæ potestatis soluitur*, explicat tribus modis patriam potestatem solui: scilicet morte naturali: vel ciuili: & per adeptionem alicuius magnæ dignitatis, quam *Authent. Constitutio, quæ de dignitatibus*, ait esse Episcopatum, Consulatum, Patriciatum, & omnem aliam dignitatem, quæ à Curiali fortuna liberat.

CONCLVSIO.

2 PAter, filio impuberi emancipato, Sepulturam benè eligere queit. Ita docet Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de electione Sepulturæ, §. vnico, num. 15.* cum Sebastiano Medices, *de Sepulturis, parte 1. cap. 9. quæst. 8. num. 7.* & cum communi Doctorum. Ratio autem conclusionis est: quia patria potestas, non confert patri facultatem vllam ad eligendam Sepulturam pro filio, cum illa ciuilis sit, electio autem spiritualis, vti dictum reliquimus *in præcedente paragrapho*, ac per consequens, emancipatio per quam filius à patria liberatur, soluitur potestate, neutiquam auferet facultatem, quam ad huiusmodi electionem faciendam habebat. Vnde ita poterit Pater post emancipationem filij, illi Sepulturam eligere impuberi, sicut poterat ante illam.

§. III.

An Pater adoptiuus, possit filio adoptiuo eligere Sepulturam, & arrogato?

BREVIARIVM.

Adoptio.

Est actus legitimus, per quem quis fit filius, qui alias non est. n. 1.

Alia est simplex, quæ fit imperio cuiuslibet Iudicis, de eo, qui in potestate patris est, & manet in eius potestate, Adoptione etiam facta. n. 1.

Alia, quæ simplex non est, dicitur Arrogatio: & est, quæ authoritate Principis fit. n. 1.

Vtraque Adoptio fit interrogando, tam adoptatum, quam adoptantem. n. 1.

Arrogatio.

Adoptio est, authoritate Principis facta. n. 1.

Per Arrogationem transit arrogatus, seu adoptatus cum omnibus liberis, & bonis in adoptantis potestatem. n. 1. 2.

Arrogatio, dicitur, à Rogando. n. 1.

Sepultura.

Pater adoptiuus in aliquorum sententia, illam potest eligere filio. n. 2. *Sed non in nostra.* n. 3.

1 PRo terminorum intelligentia, adnoto cum Sebastiano Brant, *in expositione titulorum vtriusque Iuris, lib. 1. ff. de Adoptionibus, & emancipationibus*, quod *Adoptio est actus legitimus, per quem quis fit filius, qui aliàs non est.* Inde dicta Optio, quia optionis quis efficitur filius. Adoptio autem duplex est: alia dicitur Arrogatio; & alia simplex Adoptio. Distinguuntur per hoc, quod Arrogatio fit authoritate Principis: quando ille, qui sui iuris est, arrogatur. Et fit hoc modo. Qui adoptat, interrogatur, an velit eum, quem adoptaturus sit, iustum sibi filium esse? Et qui adoptatur, rogatur, an id fieri patiatur? Et inde Arrogatio dicitur à Rogando. Per Arrogationem transit adoptatus, cum omnibus bonis, & liberis, in adoptantis potestatem. Adoptio autem simplex fit imperio Magistratus, id est cuiuslibet Iudicis, de eo, qui in potestate parentis est, & manet in eiusdem potestate, Adoptione etiam facta. Vnde dici solet.

Consonat Brant Glossa, in cap Si qua, verbo Quandiu, vnico de Cognatione legali.

Arrogo, qui sui est, & habet meus esse necesse.
Patris adopto suum, nec Patris desinit esse.

Hæc omnia Brant. Quo adnotato.

2 Ad difficultatem propositam respondent Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 9. conclus. 4. pag. 285.* & Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 5. de electione Sepulturæ, §. vnico, num. 15.* posse patrem adoptiuum eligere Sepulturam filio adoptiuo. Parentes, ac genitores (inquit Samuellius) licitè, ac validè Sepulturam eligere queunt pro filiis adoptiuis, & arrogatis, *ex L. 1. de Adoptionibus.* Quia sunt sub cura hi filij impuberes parentum, ac si legitimi, & naturales essent. Hæc ille, qui allegat Syluestrum, Affinium, *in L. Familiaria Sepulchra, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, num 4. Lauorium, *Variar. lucubrationum, tom. 1. tit. 2. cap. 11. num. 124.* & Pasqualigum, *decis. 398. numero 4.* Ventriglia item, rationem reddens, sic ait. Quia per adoptionem filius transit in potestatem Patris adoptantis. *L. 1. ff. de Adoptionibus.* Quod procedere dicit Medices, *de Sepulturis, part. 1. cap. 9. quæst. 8. numero 8. ad finem*, quando filius impubes decessit Patre adoptiuo adhuc viuente; nam eo mortuo, secus est, *cap. vnico de Cognatione legali.* Lauorius, *variarum elucubrationum Iuris, tit. 2. cap. 11. numero 124.* Hæc Ventriglia, cuius responsio, si ratio, quà ad illius vtitur probationem, rectè expendatur, iuxta modo adnotatum, procedere nequit respectu simpliciter adoptati, seu Adoptione simplici affecti, sed arrogati respectu. Quia ille, in potestatem non transit adoptantis, bene tamen iste. Et quidem nec Samuellij propositio, & responsio probatur ratione eadem, ab eo adducta, si filios adoptiuos simplici adoptione affectos intelligat, prout ab arrogatis distinctos. Sed pro vera difficultatis resolutione, sit.

CONCLV

CONCLVSIO.

3 QVi Filium adoptauit, aut arrogauit, non potest ei eligere Sepulturam. Ista conclusio probatur ex dictis *in §. pracedentibus*. Quia electio Sepulturæ spiritualis est, & prouenire non potest à causa, seu à principio temporali, & ciuili, vti idem Samuellius rectè docuerat *eadem disputat.6.controuers. 1.conclus.3.* Sed adoptatio, sicut & arrogatio ciuilis est. Ergo ex ea non potest adoptans, aut arrogans habere facultatem eligendi Sepulturam filio impuberi adoptato, aut arrogato.

4 Quod si petas, vbi sepeliendi sunt filij adoptiui, & arrogati? Respondet Moronus, *in centum responsis, respons.51.num.6.* quod si moriantur viuente patre adoptante, sunt in eius Sepulchro tumulandi; si verò decedant patre adoptante mortuo, in Sepulchro patris naturalis sunt humandi, secundùm id, quod notatur *in capite vnico de cognatione legali.* Ita Moronus. Ego autem in omni casu credo, quod si pater naturalis, huiusmodi filio adoptato, aut arrogato, impuberi, Sepulturam non elegit, debeat sepeliri in Sepulchro Maiorum suorum, si illud habeat, aut commodè ad illud transferri queat; aliàs in Parochia sua. Et ratio est: quia quilibet fidelis, Sepultura non priuatus, si absque electione illius decedat, à se scilicet facta, vel ab alio, qui pro eo illam facere queat, in Sepulchro Maiorum tumulari debet, & in istius defectu, in Parochiali Ecclesia.

---

§. IV.

An Pater filio impuberi non legitimo, possit Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Filius.

Naturalis Filius dicitur natus ex soluto, & soluta. n.1.

Nomine Filij, an veniat spurius, & naturalis. n.4.

Sepultura.

Sepulturam eligere posse Patrem Filio naturali, non autem spurio, docent aliqui, sed vtrique posse eligere defenditur. n.2.3. & 4.

Spurius Filius non sepelitur cum Patre, nisi sit legitimatus a Principe, viuente, & postulante Patre. n.5.

1 DIfficultati propositæ respondet Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons.51. numero 59.* cum distinctione. Aut Filius illegitimus, est naturalis, qui scilicet natus sit ex soluto, & soluta; aut est spurius, natus scilicet ex inhabilibus ad contrahendum matrimonium, aut saltem ex Patre, aut ex Matre inhabili, ob vinculum matrimonij iam contracti, vel ob Castitatis votum. Si est naturalis, potest Pater ei eligere Sepulturam; secus verò si est spurius. Quia nec nomen Filij habet.

CONCLVSIO.

2 PRobabile est, Patrem eligere posse Sepulturam non solum Filio naturali impuberi, sed etiam spurio. Hanc sententiam tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disput.6, controuers.9. conclus.2.* vbi postquam *conclus.1.* dixerat, quod probabiliter loquuntur, qui autumant, Patrem, ac Matrem, de Iure Communi non posse Sepulturam deligere Filiis naturalibus, ac spurijs, licitè, ac validè: quia Filiorum appellatione, non veniunt Filij naturales, ac spurij, *ex L. Generaliter, Cod. de Institutionibus, & substitutionibus, & ex Clementina 1. de Baptismo*: & pro illa sententia adduxerat Syluestrum, *verbo Sepultura, quæst.7.* Asinium, *in L. Familiaria Sepulchra, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, num.46.* & Glossam *in dicta Clementina, verbo Liberi, in dicta conclus.2.* in sequentia prorumpit.

Est quippe longius probabile, ac in praxi obseruandum, & consulendum, licitè, ac validè Patrem, ac Matrem suis filijs impuberibus Sepulturam deligere posse, iure consuetudinis locorum. 3

Probatur, quia eadem militat ratio respectu etiam filiorum naturalium, ac spuriorum, ob quam inducta fuit consuetudo, ius præstans Patri Sepulturam eligendi filio impuberi legitimo, ac naturali, cura videlicet paterna, quam genitores, Pater, & Mater habere debent de filijs, & consequenter censeri debet introducta consuetudo vniuersaliter quoad omnes filios, iuxta rationis amplitudinem, qua fit consuetudo rationabilis.

Hactenus Pater Samuellius, qui pro solutione 4 fundamenti contrariæ sententiæ, *in 3.* docet *conclusione*, filios naturales, ac spurios, filiorum nomine non venire, non esse vniuersaliter intelligendum, sed tantummodo quoad commoda, & honores: venire enim quoad paternam curam, & quoad reuerentiam quam ipsi parentibus debent, asserit, ac per consequens, etiam in ordine ad ius, quod parentes habent eligendi Sepulturam pro ipsis impuberibus. Et allegat dictam Glossam *in Clem.1. de Baptismo, verbo Liberi*, Syluestrum, *verbo Filij, num.29.* Lauorium, *tom.1. Variarum Lucubrat. tit.2. cap.11 numero 129.* & Pasqualigum, *decis.398.num.2.*

Quod si quæras. Si neque Pater, neque Filius il- 5 legitimus, Filio ipsi Sepulturam elegit, vbi erit tumulandus? Respondet Moronus, quod si filius est naturalis, sepeliendus est in Patris Sepulchro, nisi Pater esset in dignitate constitutus, *ex L. Generaliter, Cod. de Institutionibus, & substitutionibus.* Si verò spurius est (inquit) non sepelitur cum Patre: quia nec nomen Filij habet. *Authent. ex complexu, Cod. de Incestis, & inutilibus nuptiis.* Quod verum esse ait, etiamsi legitimatus esset à Principe, nisi legitimatio fuisset facta viuente Patre, & eo postulante. *Authent. Quibus modis naturales filij efficiantur sui.* Et in eo casu (addit) sepeliretur cum matre, nisi esset ipsa illustris fœmina. *L.1.ff. Ad municipales.*

---

§. V.

An Filius, cui ante pubertatem Pater Sepulturam elegit, debeat in ea tumulari, si in pubertate decedat?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Filius, cui ante pubertatem Pater Sepulturam elegit, si pubes moriatur absque ratihabitione electionis per Patrem factæ, in ea sepeliri non debet. n.1.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 NOn debet sepeliri Filius, qui decessit in pubertate constitutus, in Sepultura, quam ei impuberi elegit suus Pater, si iam puber illam electionem ratam non habuit.

Ita docent Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.6. controuers.2. conclus. prima, & 2. pag.272. & seq.* cum Nauarro, *lib.3. consiliorum, tit. de Sepulturis, consil.1.* Petro de Vbaldis, *de Canonica portione, cap.11. num.6.* Belleto, *part.1. Disquisitionum Clericorum, §. de Clerico debitore, num.*18. Afinio, *in L.Familiaria Sepulchra, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, numero* 45. Sperello *in, decis.*89. Gauanto, *in Manuali Episcoporum, verbo Sepultura, num.*7. & Lauorio, *in tom.1. variarum lucubrationum, tit.2.cap.11.num.*118. Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. num.*28. *versic. Quo quidem,* cum eisdem Petro de Vbaldis, & Sperello, & Lauorio, *locis citatis.* Et Ioannes Bapt.Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.*52. *de electione Sepulturæ, §. vnico, num.*14. cum Sebast. Medices, *de Sepulturis, part.1.q.8.n.*3. *ad finem.*

2 Duas continet conclusio partes. *Prima*, quod Filius, cui Pater impuberi Sepulturam elegit, si ad pubertatem aduentus, electionem illam non approbauit, in Sepultura illa tumulari non possit. *Secunda*, quod valeat in illa sepeliri, si puber factus, paternam electionem ratam habuerit. *Prima* pars probatur: Quia Pater non habet facultatem eligendi Sepulturam, nisi pro illo filio, qui tempore mortis, perfectum rationis vsum regulariter non habet: quod ex eo prouenit, quod Sepulturæ electio, sit pars vltimæ voluntatis, vt non semel diximus, *Disquisit.*8. §.11. *num.*2. *& alibi sæpe*: puber autem, vsu rationis præsumitur præditus, quo valeat sibi Sepulturam eligere. Ergo Filius, cui Pater impuberi Sepulturam elegit, si puber factus illam non approbauit electionem, in Sepultura à Patre electa sepeliri non poterit. *Secunda* etiam pars probatur. Quia per ratificationem, & approbationem electionis paternæ, per Filium iam puberem factam, censetur Filius de nouo eandem eligere Sepulturam. Ergo in illa benè tumulari quibit.

§. VI.

An facultas eligendi Sepulturam pro Filio impubere, Matri competat, sicut Patri?

BREVIARIVM.

Consuetudo.

Probare non debet consuetudinem, qui illam allegat, si illa à Iure approbetur; secus si non approbetur. n.5.

Sepultura.

Posse Matrem Sepulturam eligere Filio impuberi, probabile est, & probabile est non posse. Virumque asseritur de Filio legitimo, n.1. *De illegitimo naturali.* n.7. *De spurio.* n.8.

PRo resolutione difficultatis propositæ multa hinc inde inter se opposita inuenio Doctorum placita. Quæ, quia probabilia iudico, problematicè, sequentibus, (etsi breuiter) conclusionibus dilucidabo.

CONCLVSIO I.

PRobabile est (supposita consuetudine terræ, 1 hæc enim in omni resolutione casus propositi supponitur) posse Matrem, filio legitimo impuberi, eligere Sepulturam; probabile etiam est illam eligere non posse.

Primam conclusionis partem, tenent August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. numero* 28. cum Glossa, *in cap. Licet, el* 4. *de Sepulturis, lib.6.* Geminiano *ibi, num.*4. Franco, *num.*3. Emmanuele Sa, *verbo Sepultura, num.*11. Paulo Laymano, *tit. de Sepulturis, num.*15. Lauorio, *tom.1. variar. lucubrationum, tit.2. cap.11. num.*119. Molina, *de Iustitia, tract.2. disputat.*214. *versic. Pater eligere,* & etiam Sperello, *decis.*89. *à num.*6. Sylnester, *in Summa, verbo Sepultura, num.*7. cum Archidiacono. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat.6. controuers.1. conclus.6. pag.*272. *controuers.5. conclus.2. & 3.* cum pluribus, quos recenset, & sequitur Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 51. Tenet etiam, & probat ex Decreto Sacræ Congregationis, Magister Ioannes Baptist. Lezana, *in Summa quæstionum Regularium, tom.3. in Maremagnum Prædicatorum, circa* §.28. *num.*85. *pag. mihi* 28. in sequentia protumpens.

2 Nouissimè etiam, cum consuetudo esset immemorabilis in Regno, & Diœcesi Maioricensi, quod Matres præmortuo Patre, si non extat Sepulchrum Maiorum, eligerent Sepulturam pro Filius impuberibus, ortaque esset controuersia à quodam Parocho contra Patres Dominicanos, S. Congregatio, „ die 20. Mensis Ianuarij, Anno 1640. edidit hoc De- „ cretum Romæ impressum. Sacra Congregatio Car- „ dinalium, negotiis Regularium præposita sæpius „ censuit licere parentibus in quacunque Ecclesia vo- „ luerint, etiam Regularium eorum filiis tumoribus, „ qui ad annos pubertatis nondum peruenerunt, eli- „ gere Sepulturam; nec à Parochis locorum impediri „ posse, aut debere: præsertim verò, si in dictis Regu- „ larium Ecclesiis sepeliri consueuerint, vel in eis ha- „ beant Sepulchrum Maiorum. Romæ, 20. Ianuarij „ 1640. Fr. Antonius Cardin. S Honuphri loco + Si- „ gilli. L.A. Episcopus Theb. Secretarius.

3 Ex verbo autem illo parentibus, quo vtitur Sacra Congregatio, colligitur non solum id esse dicendum de Patribus, sed etiam de Matribus, siquidem appellatione parentum venit etiam Mater. De quo Molina, *de Iustitia & Iure, tract.2. disputat.* 214. *colum.3. §. Idem videtur,* & tradunt Armilla, *verbo Sepultura, num.* 8. & Sylnester *ibidem, quæst.*7. Laymanus, *lib.3. tract.5. cap.9. num.*15. Lauorius, *tom.1. variarum lucubrationum, tit.2. cap.11. numero* 119. & alij, quos refert, & sequitur Pasqualigus, *decis.*393.

4 Huc vsque Lezana, cui consonat Augustin. Barbosa, *tract. de Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione, verbo Parentes, numero* 7. vbi etiam asserit cum Tiraquelo, *de Retractu lignag.* §.1. *glossa* 8. *num.*3. & 4. Crauetta, *consil* 80. *numero* 12. Anchar. Regien. *lib.3. practicarum quæstionum, quæst.6. num.*10. *cum seqq.* & Peregrin. *de Fideicomm. artic.*22. *num* 31. *in fine,* ac cum Robles *de Represent. lib.2. cap.*14. *num.*30. parentum appellatione venire Matres, & fœminas. Passeratius etiam

-5-

etiam *in Dictionario, verbum Parens*, sic Hispanam in linguam vertit: *Padre, o Madre.*

5 Habemus igitur ex iam redditis, esse probabile, posse Matrem si adsit consuetudo, eligere filio legitimo impuberi Sepulturam. Debet tamen in casu, quod super electione sit orta lis, consuetudinem probare, & non solum allegare; quod Pater facere non tenetur, vti ait Moronus. Ratio disparitatis est, quia respectu Patris, consuetudo eligendi Sepulturam pro filio, expressè approbatur à Iure, *in cap. Licet Pater de Sepulturis, lib. 6.* non verò respectu Matris.

6 Secundam conclusionis partem, negantem Matri, electionem Sepulturæ, pro filio legitimo impuberi, tenet Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi Rerum notabilium, annotat. 52. de electione Sepulturæ, §. vnico*, cum Belleto, *in Disquisitionibus Clericorum, part. 1. de Clerico debitore §. 3. numero 18.* plures allegante. Pro eadem sententia referuntur à Barbosa, *de Iure Ecclesiastico part. 2. lib. 2. cap. 10.* Petrus de Vbaldis, *tract. de Canonica portione, cap. 11. num. 4.* Marcus Antonius Gennuensis, *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 16. num. 4.* & Aloysius Riccius, *in Praxi rerum quotidiana resolut. 666.* dicentes, quod cum huiusmodi consuetudo sit contra Ius commune, disponens quemlibet non eligentem sibi Sepulturam, in Sepulchro Maiorum, vel in Parochia, debere tumulari, & sic etiam in tertij præiudicium, non debet ex Patre, cui est permissa *in capite Licet*, ad Matrem extendi. *L. Si viro, §. de viro, ff. Soluto matrimonio.* Ita illi, qui satis probabilem reddunt secundam conclusionis partem.

CONCLVSIO II.

7 Probabile est, posse Matrem eligere Sepulturam Filio naturali illegitimo impuberi; probabile etiam est non posse. Primam partem tenet Samuelius, *dicta disputat. 6. controu. 9. concl. 2.* cuius fundamentum & doctrinam §. 4. recensui. Secundam tenuit Syluester, *verbo Sepultura, num. 7.* eius ratio est, quia appellatione filiorum non veniunt filij naturales, qui legitimi non sunt.

CONCLVSIO III.

8 Probabile est, posse Matrem, eligere Sepulturam Filio impuberi spurio; probabile etiam est illam eligere non posse. Primam partem tenet Ioannes Bapt. Ventriglia, *loco citato, num. 15.* in casu, quo Filius legitimatus non sit; secus verò si legitimatus. Ad primum ducitur, ex eo, quod Mater, illo in casu, habeat Filium in sua potestate, vt aduertunt (inquit) Doctores *in cap. Licet Pater* sæpe adductum. Ad secundum verò, quia per legitimationem facultas transiuit ad Patrem, sicut & potestas. Secunda autem conclusionis probatur pars: *primò*: quia potestas, quam habet in Filium spurium, immò & in legitimum, non solum Mater, sed etiam Pater, temporalis est, quæ extendi nequit ad Sepulturæ electionem, quæ spiritualis existit. *Secundò*, quia cum consuetudo, quæ introducta supponitur, sit contra ius commune, & contra ius tertij, iuxta dicta *num. 6.* non potest extendi ex Patre, cui est à iure permissa, ad Matrem.

***

§. VII.

An Prælatus Regularis possit eligere Sepulturam pro subdito?

BREVIARIVM.

Facere.

Per se videtur facere, qui per alium facit. n. 1.
Qui non potest facere per se, non potest facere per alium n. 1.

Sepultura.

Prælatus Regularis, potest subdito Sepulturam eligere. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Benè potest Regularis Prælatus, pro subdito suo Regulari, eligere Sepulturam.

Probatur conclusio. Quia Religiosus subditus, de licentia sui Prælati, potest sibi eligere Sepulturam, vti iam manet probatum supra *Disquisit. 8. §. 4.* Ergo poterit ipse Prælatus illam eidem eligere subdito. Consequentia patet. Quia per se videtur facere, qui per alium facit. Augustinus Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 92. verbo Facere, sic & ex L. 1. §. Dtieciisse, ff. de vi, & vi armata. L. Ita, §. Quod si quis, ff. de Administratione tutorum. L. Si per alium, ff. Ne quis eum. L. Non ideo, Cod. de Accusationibus cap. Mulieres, §. Illo verò, de sententia excommunicationis, cap. Qui per alium, 72. de Regulis Iuris lib. 6.* Dueñas, *reg. 378.* Bart. *consil. 142. num. 3. lib. 1.* Romanus, *consil. 94. Visis iis, num. 3. versic. Ea enim.* Et quod quis non potest facere per se, non potest facere per alium. Idem Barbosa, *loco allegato*, cum Surdo, *consil. 360. num. 19.* Cardinali Tuscho, *tom. 3. Litt. F. conclus. 7.* Belletto, *Disquisitionum Clericor. part. 1. tit. de fauore Clericorum Canonis, §. 1. num. 6.* Aloysio Riccio, *in Praxi rerum fori Ecclesiastici, resol. 564. num. 3. in vltima editione.* Dionys. Paul. *De vera quatuor Patriarchalium Sedium erectione, cap. 3. num. 44.* Alphonso Narbona, *L. 31. gloss. 8. num. 1. tit. 7. lib. 1. recopilationis.* Ioanne Maria Nouario *quæstionum forensium, lib. 1. quæst. 143. num. 9.* & Vincentio Catocio *in suis singularibus, singul. 402.* dicente, quod propriè, & verè, & non per fictionem per se facere dicitur, qui per alium facit in iis, quæ sunt Iuris, & facti simul, & facti tantum. Ergo electionem, quam sibi fecit subditus, de Prælati licentia, potuit per seipsum immediatè Prælatus facere, penes quem solum velle, & nolle residet, ad huiusmodi electionem requisitum.

§. VIII.

An Dominus possit eligere Sepulturam, pro impubere seruo?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Dominus potest Sepulturam eligere seruo impuberi, si adsit consuetudo; aliàs non. n. 1.

SVppono, quod non extante consuetudine, vt eligant Domini Sepulturam pro seruis, non valeat electio Sepulturæ, quam Dominus suo fecerit impuberi seruo. Nullo enim iure probari potest, quod seclusa consuetudine illam facere valeat. Data igitur illa procedit difficultas.

CONCLVSIO.

1 BEnè potest Dominus seruo suo impuberi Sepulturam eligere. Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, num* 7. Augustin. Barbosa, *in cap. Nos, el* 1. *de Sepulturis, num.*6. Ioannes Bapt. Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de electione Sepulturæ, §. vnico, num.*17. Antonin. Diana, *parte* 5. *tract.* 3. *resolut.* 107. Et penes eos Ioann. *in cap. De vxore, de Sepulturis*, Petrus de Vbaldis, *de Canonica Episcop cap.* 11. *in fine*. Sebastianus de Medices, *de Sepulturis, part.*1. *quæst.*8. *numero* 9. Aloysius Riccius, *in praxi parte* 1. *resolut.* 577. *in principio*. Bonacina, *de Contractibus, disputat.* 3. *q.* 21. *punct.*3. *num.*8. Henricus Villalobos *in Summa, tom.* 2. *tract.* 31 *difficult.* 1. *num.*2. Bellerus, *in Disquisitionibus Clericorum, part.*1. *tit.*2. *de Clerico debitore, §.* 3. *num.*17. & Genuensis, *in praxi, cap.*61. *num.*4. qui ait, in Ciuitate Neapolitana, talem non existere consuetudinem.

Probant conclusionem aliqui Doctores, hac ratione. Quia seruus est in potestate sui Domini. Hæc tamen ratio, illam non probat. Potestas enim, quam Dominus habet in seruum, temporalis est, & nequit illi facultatem conferre ad electionem Sepulturæ, quæ spiritualis est. Ratio igitur, quæ conclusionem probat, & fulcit est: quia consuetudo legitimè introducta, & præscripta, potens est ad conferendam facultatem, etiam in spiritualia, quæ ab Ecclesiæ dependent potestate, qualis est facultas eligendi Sepulturam, tam pro se, quàm pro aliis.

§. IX.

An in casibus, in quibus conceditur, vt Pater, Mater, & Dominus eligere possint Sepulturam pro Filio, & pro seruo impubere, debeant illam in vita eligere istorum?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Probabile est, posse Patrem, pro Filio iam defuncto, Sepulturam eligere; probabilius est non posse, sed in Filij vita tantum. n. 1. & seqq.

Mater, pro mortuo Filio, eligere non potest Sepulturam, nec Dominus pro seruo defuncto. n. 4.

CONCLVSIO.

1 PRobabile est Patrem posse eligere Sepulturam Filio iam mortuo; sed probabilius est, non posse illam eligere, nisi viuente Filio.

Hæc conclusio est contra Samuellium, *in tract.* 1. *de Sepulturis, disputat.*6. *controuers.*3, quatenus in prima conclusione asserit, esse probabile, minimè gentium Patrem pro Filio impuberi iam defuncto, Sepulturam eligere posse: & in secunda, ait longè, probabilius esse, asserere Patrem liberè, ac validè pro Filio impuberi, siue viuus sit, siue mortuus Sepulturam eligere.

Quod sit probabile, posse Patrem Filio iam defuncto eligere Sepulturam, conuincitur ex his quæ Pater Samuellius, pro sua secunda conclusione probanda, adducit. Quia scilicet *cap. Licet*, 4. *de Sepulturis in* 6. dat Patri per consuetudinem loci, facultatem eligendi Sepulturam pro Filio impubere, & absolutè quidem illam concedit, non distinguendo de Filio impubere viuo, vel mortuo, & vniuersaliter loquitur dicens licet Pater, minores Filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere Sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit sepelire. Ergo vniuersaliter accipi debet dicta dispositio, & promiscuè intelligi de viuo, ac defuncto Filio. Lex enim vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *cap. solitæ, de Maioritate, & obedientia. L. Non distinguemus, ff. de... L. Preces ff. de Officio Præsidis, L.* 2. *§. Conuenire, ff. de Iudiciis.* Hæc, & alia Samuellius, qui pro se allegat Nauarrum *lib.*3. *consilior. tit. de Sepulturis, consil.*1. *num.*4. Pasqualigum, *decis.*391. *n.*2. Villalobus, & Rodriquez. 2

Quod autem sit probabilius, non posse Patrem eligere Sepulturam pro Filio iam defuncto, patet: cum, ex maiori numero Doctorum, absolutè asserentium, illam eligere non posse pro Filio mortuo: tum ex Declaratione Sacræ Congregationis Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præfectæ, *in vna Faglinen.* 27. *Octobris, de Anno* 1587. decernentis, Sepulturam pro Filio minori, posse Patrem in vita, non autem post mortem eligere. Illam referunt Antoninus Diana, *part.* 5. *tract.* 3. *resolut.* 107. & Augustin. Barbosa, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, collectan.*671. *num.*6. ex Aldano, *in Compendio Canonicarum resolutionum, lib.* 2. *tit.*17. *num.* 5. Lauotio, *variarum lucubrationum, tom.*1. *tit.*2. *cap.*12. *num.*18. & Sperello, *in Decisionibus fori Ecclesiastici, decis.*89. *numero* 5. quos allegat recenset, & sequitur pro nostra secunda conclusionis parte ipse Barbosa, *dicto loco, & de Iure Ecclesiastico vniuerso, part.*2. *lib.*2. *cap.* 10. *num.*28. Diana, *vbi proximè*. & Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de electione Sepulturæ, §. vnico, num.*18. Quibus addo, ex Samuellio, *conclus.*1. *citata*, Oldradum, *consilio* 21. *num.*2. Crauettam, *consil.*19. Cæsarem de Grassis, *decis.*1. *&* 2. *de Sepulturis*. Ancharranum, *in cap. Is, qui, de Sepulturis, in* 6. & Alciatum, *in L. Appellat. parentum ff. de Verborum significatione*. 3

Ex dictis facilè colligitur, quid dici debeat, de electionibus Sepulturarum fiendis, per Matrem, pro Filio, & pro seruo, per Dominum: neutrum scilicet posse, pro iam defuncto Sepulturam eligere. Si enim Pater, cui ius expressè assistit *in cap. Licet*, supposita terræ consuetudine, nequit Filio iam defuncto illam eligere, nequibunt Mater, & Dominus Filio, & seruo mortuo eligere illam, cùm talem non habeant Iuris assistentiam. 4

* * *

§. X.

§. X.

An electio Sepulturæ, alterius posit voluntati committi? & an fieri debeat electio in vita committentis?

BREVIARIVM.

Axioma.

Facere per se videtur, qui per alium facit. n.2.

Sepultura.

Eligi potest per alium. n.1. *An in vita committentis eligi debeat.* n.2.

Testamentum.

Fieri potest per procuratorem. n.1.

CONCLVSIO I.

1 ELectio Sepulturæ propriæ, fieri potest per mandatarium, vel per procuratorem. Facilè probatur ista conclusio. *Primò*: electio Sepulturæ est pars vltimæ voluntatis, seu species illius, vti ait Diana, *part.5.tract.5.resol.*106. & sæpè dictum reliquimus. Sed vltima voluntas, Testamentum scilicet, fieri potest per alium, per mandatarium, vel procuratorem. Ergo & electio Sepulturæ potest per alium fieri.

2 *Secundò* probatur: quia facere per se videtur, qui per alium facit, iuxta Iuris axioma, de quo plura diximus §.7. Ergo, qui eligere potest Sepulturam per seipsum, poterit sibi illam eligere per alium.

CONCLVSIO II.

3 QVoad effectum sepelitionis, vt valida sit electio Sepulturæ, facta per mandatarium, fieri debet in vita mandantis; quoad alios autem effectus, sufficiet fieri post mandantis vitam.

Conclusionem, quoad primam partem, Ioannes Bapt. Ventriglia tenet *in praxi rerum notabilium, annotat.*52. §. *vnico, num.*30. cum Lapo, *in cap. de Sepulturis*, Anchattano, *consil.* 214. & Belletto, *Disquisit. Clericalium part.*1. *de Clerico debitore*, §.3. *num.*25. & penes Dianam, *part.*5. *tract.*3. *resolut.*105. Geminianus, *in cap. Is qui*, §. *Mulier. n.*6. *de Sepulturis*. Et ita seruari Neapoli, testantur apud eosdem Dianam, & Ventrigliam Aloysius Riccius, *in praxi, part.*1. *resolut.*574. *num.*4. & Genuensis, *in praxi Archiepiscopali, cap.*61. *num.*2. Et ratio est: quia statim ac mandans obiit, expirauit mandatum, & acquisitum est ius Ecclesiæ illi, in qua de Iure sepeliri debuit, absque Sepulturæ electione decedens. Ecclesiæ scilicet, in qua adest Sepultura Maiorum suorum: & in istius defectum, & in casu moralis impossibilitatis transferendi cadauer ad illam, vnius diei spatio, Ecclesiæ Parochiali, iuxta sæpè dicta.

Mandatum expirat per obitum mandantis.

4 Non tamen probabilitate caret, quod licitè, & validè pro vtroque foro, fiat Sepulturæ electio post mandantis obitum. Et ita docet Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 6. *controu.* 13. *conclus.*3. *pag.*293. & pro se allegat Gutierrez, *de Iuramento confirmatorio, part.*2. *cap.*4. Additionatorem ad Panormitanum, *in cap. Et si Christus, de Iuramento*, Menochium, *cons.*60. *num.*6. Rubeum, *cons.*5. Anchattanum, *consil.* 214. *ex L. Verum*, §. *Cum quidam, ff. de Rebus dubiis, & ex Regula Iuris, Qui per alium facit, &c. & ex L. Qui per alium, de Regulis Iuris.* Riccium, *decis.* 663. Spinum, *in Speculo testamentorum, glossa* 2. *tit. de electione Sepulturæ, numero* 40. & Pasqualigum, *decis.*399. *numero* 3. Quibus assentire videtur, *vbi proximè*, Antonious Diana, cum vtramque sententiam recenseat, & istam in vltimo loco. Quod certè signum esse solet, ad dignoscendam mentem Authoris, varias referentis opiniones, quando, ex propriis verbis, illa dignosci nequit. Naldus *verbo Doctor, numero* 8. Barbosa *Axiomate Posteriora, el* 183. ex P. Aochartan. *cons.*208. *numero* 15. Ita respectu Dianæ, in illa, & in quàm plurimis aliis, contingit resolutionibus.

Opiniones diuersas referens, illam sequi censetur, quā in vltimo recenset loco, si aliud ex suis non constet verbis.

Hæc sententia probatur à Samuellio tripliciter. 5
Primò, quia licet mandatum, morte expiret mandantis regulariter, & in plurimum; sed non quando effectus esse debet post mandantis obitum, vti contingit in præsenti casu, cum mandantis intentio, se extendat, vsque ad effectum inclusiuè, post illius obitum: quia in tali tempore, & non antea suus sortietur effectus. Ergo post obitum mandantis, licitè & validè poterit mandatarius illi Sepulturam eligere.

Mandatum non expirat morte mandantis, quādo effectus debet esse post mortē mandantis.

Secundò, quia in præsenti casu, ius committentis extenditur vsque ad effectum Sepulturæ: quia 6
Sepultura executioni mandatur iuxta illius præscriptionem: vnde virtualiter permanet in causis, quæ ad talem concurrunt effectum, ac per consequens in mandatario, qui est causa quædam ad dictum Sepulturæ effectum. Ergo illam eligere poterit post obitum mandatarij.

Tertiò, quia mandantis moribundi voluntas, 7
propriè est, vt persona, cui Sepulturæ electionem commisit, vt post eius obitum illam sibi eligat, vbi libuerit, & non ipso viuente, qui certè, si voluisset eam eligere, priusquam ex hac vita migrasset, non commisisset electionem tertiæ personæ, sed ipsemet illam fecisset. Ergo signum est velle Sepulturam eligi à Commissario, post ipsius obitum. Ergo validè tunc illam eligere poterit. Hæc omnia Samuellius, quæ satis probabilem in praxi, suam reddunt sententiam. Ad tollendas tamen lites, vtrinque iustas, semper ego consulerem cum Diana, *dicta resolutione* 105. cum Ventriglia, & Laoorio, *tit.*2. *cap.*11. *à num.*7. vt eligeret mandatarius Sepulturam mandanti, ante illius obitum.

Secundam nostræ conclusionis partem, tenet 8
Ventriglia, cum Gutierrez, *in tract. de Iuramento confirmatorio, part.*2. *cap.*4. Spino, *in Speculo Testamentorum glossa* 2. *princ. tit. de electione Sepulturæ, numero* 4. & Riccio, *in praxi, part.*1. *resolut.* 574. *per totam.* Ratio illius est: quia mandatum quod necessariò confertur pro tempore, quod fit post mandantis mortem, morte committentis non expirat.

***

SECTIO III.

DISQVISITIO X.

Quinam sint, qui nequeant sibi eligere Sepulturam?

§. I.

An priuati à Iure, Sepulturâ Ecclesiasticâ, de quibus in Tomo 2. *latè differo, eligere illam possint?*

BREVIARIVM.

Sepultura.

Sepulturam non valet eligere, qui illâ priuatus existit. n. 1.

CONCLVSIO.

1 NEmo ex his, quos Ius Sepolturâ Ecclesiasticâ priuat, illam eligere qoeit. Ita docet Ioannes Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de electione Sepulturæ*, §. *vnico*, *num.* 21. Et ratio est clara: quia Sepultura carens, frustratoriè illam eligit.

§. II.

An decapitandus, vel alio modo per Iustitiæ ministros morte plectendus, Sepulturam eligere valeat?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Vltimo supplicio plectendus, eligere potest Sepulturam in aliquibus casibus, in aliis non. n. 1. & 2.

CONCLVSIO.

1 DEcapitandus, aut alio modo, vltimo supplicio plectendus, potest sibi eligere Sepolturam ante latam sententiam, & post illius etiam pronunciationem, si suspensa manet per appellationem interpositam: immò & post seotentiam latam; quæ in rem transiuit iudicatam, potest Sepulturam eligere, si per sententiam priuatus non fuit facultate testandi.

Hanc conclusionem, quoad primam partem tenent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, num.* 1. Illominatus Moronus, *in centum responsis, respons.* 51. *num.* 58. & Franc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 5. *contrau.* 9. *concl.* 11 *pag.* 257. cum Angelo, *verbo Sepultura, num* 2. Buttio, *in cap. ex parte, n.* 12. *de Sepulturis.* Lauorio, *tom.* 1. *variarum lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 142. & 144. & Flotiano Dulpho, *cap.* 5. *num.* 1. *de Sepulturis.*

Quoad secundam etiam partem, tenet conclusionem idem Motonus. Libuit illum, & Syluestrum recensete.

Syluester igitur, postquam doctrinam dedit generalem, quod qoilibet possit Sepulturam eligere, sic ait. Fallit.... secundò in decapitando, & huiusmodi, quia non potest eligere si sententia est data, & appellatione non est suspensa: quia nullam vltimam voluntatem potest dimittete. *L. eius, ff. de Testamentis*, qui etiam pro anima aliquid relinquete non potest, vt notat Ioannes Andreas, *in Additionibus ad Speculatorem, in titulo de Instr. eds.* Licet possit omnia Sacramenta petete, & recipere, *vt in Clementina de Pœnitentiis, & remissionibus.* Si verò sententia non est data, vel appellatione suspensa, sic potest eligere. Hæc Syluester. 2 *Sacramenta potest recipere morte plectendus.*

Moronus autem respondet, dicendo, quod, aut per seotentiam condemnatoriam priuatus existit etiam factione testamenti, vel non. Si primum; aut est à sententia interposita appellatio, vel non. Aut tandem est decapitandus, sed nondum lata est sententia. Si nondum lata est sententia, benè potest eligere Sepulturam, & etiamsi illa lata oon priuat factione testamenti. Ratio vtriusque est, quia non existit priuatus facultate disponendi de vltima voluntate. Si autem lata est sententia condemnatoria huius facultatis, & est ab ea appellatio interposita, potest Sepulturam eligere: quia per appellationem suspenditur sententiæ effectus. Si denique lata iam sententia, non est appellatio interposita, eligere nequit: quia priuatus facultate disponendi de vltima voluntate, seu factione testamenti, consequenter priuatus existit facultate Sepulturam eligendi. Ista Pater Illuminatus. *Appellatio suspendit sententiæ effectū.*

§. III.

An leprosi, & qui morbo alio laborant contagioso, sibi valeant Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Leprosi.

Permittitur leprosis habere Ecclesias cum Cœmeterio, & proprio Sacerdote. n. 1.

Eligere non possunt Sepulturam in loco communi fidelibus. n. 1.

Sepultura.

Leprosi, & qui infirmitate, morbóve contagioso laborant, sepeliri non debent in loco fidelibus communi. n. 1.

IN sententia Ancharrani, quem recenset, & sequitur Syluester, *verbo Sepultura quæst.* 17. benè possunt leprosi, & motbo contagioso, epidimia v. gr. labotantes, sibi eligere Sepultutam in qualibet Ecclesia, aut Cœmeterio vsui communi fidelium, ad Sepulturas, destinato, quia cessat, inquiunt, causa, quæ erat in vita. 1

CONCLVSIO.

LEprosi, & contagioso motbo laborantes, in loco communi, pro fidelium Sepulturis, sepeliri eligere non possunt. 2

Probant conclusio. Non possunt in loeo communi tumulari, qui huiusmodi contagio laborant, iuxta vetam Doctrinam vtriusque Abbatis antiquioris, & Panormitani, & Samuelli,

lij, *in Praxi de Sepulturis, tractatu* 1. *disputat.* 5. *controuersia* 9. *conclusione* 6. pro qua plures allegat Doctores, *num.* 12. Sic enim ait Abbas Nicolaus, Tudeschus, *in cap. Sacris, à num.* 6. *et* 12. *de Sepulturis*, Anecharranum impugnans, & illius doctrinæ faciens satis. Quæro, numquid leprosus debeat cum aliis in Cœmeterio sepeliri? Abbas hîc inducit istum textum *in princ.* quod non: nam sibi non communicauimus in vita, nec etiam in morte. Contrarium tenuit Petrus de Anecharrano, motus, quia causa prohibitionis, quæ fuit in vita, cessat in morte: nam non est timendum, quod inficiat aliorum mortuorum corpora. Sed ego non recederem à priori dicto, quoniam est timor in actu Sepulturæ. Item fœtor inficit aërem. Et pro hoc adduco bonum textum in articulo, *in cap. Cum dicat, infra de Ecclesiis ædificandis*, vbi permittitur leprosis habere Ecclesias cum Cœmeterio, & vt gaudeant proprio Sacerdote. Si enim possent sepeliri cum aliis, non permitteretur eis Cœmeterium, cum iniuria Ecclesiæ Parochialis. Hactenùs Panormitanus Abbas. Sequentia verò Samuellius. Qui morbo contagioso laborant, vt epidimia, & huiusmodi decesserunt, sunt humandi in loco non periculoso, vt viuis nocere non possint; verum carere Sepultura haud debent Ecclesiastica. Ergo huiusmodi, sibi non possunt liberè Sepulturam eligere. Consequentia patet: quia frustratoriè illam eligerent, in loco fidelibus communi, si in eo tumulari nequirent.

DISQVISITIO XI.

Qui sint, qui eligere nequeant Sepulturam, pro aliis?

§. I.

An filius pro Patre Sepulturam eligere valeat?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Filius, pro Patre Sepulturam eligere nequit. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Filius non potest Patri eligere Sepulturam. Ita docet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 5. *controuer.* 9. *conclus.* 9. *pag.* 256. ibi. Nec Filius pro Patre furioso. Allegat plures Doctores, & hanc breuem reddit rationem: quia nullam potestatem habet in eius personam. Cui aliam addo: quia huiusmodi facultas, non competit Filio respectu Patris, nec ex Iuris dispositione, nec ex consuetudine legitimè introducta, & præscripta. Ergo Filius non potest Patri Sepulturam eligere. Intellige, quà Filius; non quà Commissarius, aut Mandatarius: quà Commissarius enim, benè poterit illam eligere Patri committenti: quia non est Filius peioris conditionis, quàm quilibet alius, cui benè poterat Pater illam electionem committere, vti dictum est *Disquisitione precedente*, §. 10.

§. II.

An Auus valeat pro Nepote eligere Sepulturam?

BREVIARIVM.

Auus.

In cura nepotis, parentibus orbati, succedit Auus. n. 3.

An ei eligere valeat Sepulturam. n. 1. 2. 3. & 4.

Consuetudo.

Introducere potest, quidquid priuilegio concedi potest. n. 4.

Parem vim habet cum lege consuetudo. n. 4.

Lex.

A proprietate verborum legis non est recedendum, nisi constet de Legislatoris mente. n. 2.

Nepos.

Non venit nomine Filij in materia stricta, & quando agitur de tertij præiudicio. n. 2.

Sepultura.

Auus pro Nepote, rigore Iuris attento, eligere nequit Sepulturam. n. 1. *Potest tamen si adsit consuetudo legitima.* n. 3.

CONCLVSIO. I.

IN rigore Iuris, non potest Auus eligere Sepolturam Nepoti. Ita docent Gauantus, *in Manuali Episcoporum, verbo Sepultura, num.* 11. August. Barbosa, *in cap. Nos instituta, num.* 6. *in fine, el* 1. *de Sepulturis.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respon.* 51. *num.* 46. Antonin. Diana, *part.* 5. *tract.* 3. *de casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.* 108 *ad finem*, cum Farinacio, *in cap. Licet Pater, de Sepulturis, in* 6. cum Petro de Vbaldis, *de Canonica Paroch. cap.* 11. *num.* 2. Sebast. Medices, *de Sepulturis, quæst.* 8. Ioanne Asinio, *in L. Familiaria Sepulchra, de Religiosis, & sumptibus funerum*, & cum Bursato, *consil.* 226. *num.* 118. *volum.* 3. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 6. *controu.* 2. *conclus.* 4. *pag.* 273. cum Nauarro, *lib.* 3. *Consiliorum, tit. de Sepulturis, consil.* 1. Belletto, *in Disquisitionibus Clericorum, part.* 1. §. *de Clerico debitore, num.* 18. Sperello, *decis.* 89. Lauorio *variarum Lucubrationum, tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 118. Vbaldis, *num.* 6. & Asinio, *num.* 45. Idem Samuellius, *controu.* 6. *concl.* 1. *pag.* 280. addit Syluestrum, *verbo Sepultura, num.* 7. Riccium, *part.* 1. *resolut.* 567. *num* 1. 1

Et probantur conclusio ratione. Quia si de Iure posset Auus Nepoti Sepulturam eligere, ideò esset, quia Nepos veniret nomine Filij, & gauderet Auus, priuilegio Iuris, Patri concesso, *in cap. Licet Pater, el* 4. *de Sepulturis, lib.* 6. Sed Nepos non venit nomine Filij, *L. Quod si Nepotes, ff. de Testamentaria tutela.* §. *fin. Instit. Qui Testamento Tutores dari possunt.* Samuellius, & Moronus *locis iam dictis*, Bardel. *consil.* 83. *a n.* 14. Pedroch. *decis.* 38. *colum.* 1. & 2 Honded. *cons.* 60. *n.* 61. Menochius, *consil.* 215. *n.* 95. *cons.* 315. *n.* 24. vbi intelligit quando agitur de præiudicio tertij, vti contingit in præsenti 2

nostro casu, *consil. 347. num. 3. & consil. 493. n. 11. consil. 567. num. 14. & consil. 591. n. 1. ac consil. 233. num. 12.* vbi intelligit in materia stricta, vti etiam in nostro casu. Et plures alij Doctores, quos cumulat Barbosa, *tract. de Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione, appellat. 99 verbo Filius, n. 83.* Quinum 93, *infert*, tutam non esse sententiam communem eorum, qui docent, in legis dispositionibus appellatione Filiorum, in dubio venire Nepotes. Eo quod secundùm propriam nominis significationem, appellatione Filiorum, solos Filios, non Nepotes contineantur, & quod in Legibus à proprietate verborum recedendum non sit, si de mente Legislatoris, contrarium non appareat, *L. Scire §. Illud, ff. de Excusationibus tutorum.* Prolixè ego ipse dixi *in Disquisit. Pastorali de Iure Prioris annexi, n. 43.* Ergo facultas Patri concessa *in dicto cap. Licet*, ad eligendam Filio Sepulturam, Auo non competit vt in vim illius eligere possit Sepulturam pro Nepote.

CONCLVSIO II.

3 Vera est in praxi, sententia asserens, posse Auum eligere Sepulturam Nepoti impuberi, si de huiusmodi electione adsit terræ consuetudo legitima.

Ita docent Augustinus Barbosa, *in dicto capite Nos institutum, num. 6. el 1. de Sepulturis*, ibi: Quod intellige, vbi non adest consuetudo, quod eligatur. Diana, *dicta parte 5. tract. 3. resol. 108.* ibi: Nisi aliud existere de consuetudine. Allegat Gratianum *disceptationum forensium, lib. 1. cap. 94.* post Francum, *in cap. Licet pater, num. 5. de Sepulturis, in 6.* & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 6. conclus. 2 pag. 280.* asserens eum dictis Franco, *num. 3.* Gratiano, *num. 8.* Pasqualigo, *decis. 394.* longè probabilius esse, ac in praxi obseruandum, posse Auum eligere Sepulturam Nepotibus impuberibus in deficientia parentum eorum, quibus succedit in ipsorum Nepotum cura. Et præter recensitos Doctores, allegat Glossam *in dict. c. Licet, verbo Vel in Parochiali.* Et licet nec Glossa, nec Samuellius in terminis loquatur de Auo; vtriusque tamen doctrina, de illo debet intelligi. Samuellij quidem, quia de consanguineis loquitur; Glossæ autem, quia de amicis. Et nullus tam amicus, aut consanguineus Nepotis, quàm Auus, in deficientia saltem parentum.

4 Et probatur conclusio. Quia consuetudo introducere potest, quidquid priuilegio concedi queit. Aug. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 56. n. 7.* cum Oldrado *consilio 171 Quia omnes, in princ. consil. 146. in fine consil. 254. n. 8. versic. Quinto opponitur.* Anchartano, *consil. 50.* & Baldo *consil. 49. lib. 1.* Et parem vim habet cum lege. Idem Barb. *n. 5. ex L. De quibus, ff. de Legibus, §. ex non scripto. Institutis de Iure Naturali Gentium, & Ciuili. L. 2. Cod. Quæ sit longa consuetudo. cap. Consuetudo, 1. distinct. & cap. fin. de Consuetudine.* Guidone, *singulari* 803. Gratiano, & aliis quàm plurimis Sed Lege *capitis Licet Pater*, supposita terræ consuetudine, conceditur Patri facultas eligendi Filio impuberi Sepulturam, & per priuilegium potest eadem facultas Auo concedi, ad eligendam Nepoti Sepulturam. Ergo data terræ consuetudine, tutè poterit Auus, & validè in praxi, Nepoti impuberi, maximè orbato parentibus, Sepulturam eligere.

§. III.

An Frater possit Fratri impuberi, Sepulturam eligere?

BREVIARIVM.

Sepultura.

An Frater, Sepulturam Fratri eligere valeat. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Iure communi attento, nequit Frater impuberi Fratri Sepulturam eligere; potest tamen si consuetudo terræ id ferat.

Primam conclusionis partem, tenent Illuminatus Motonus, *in centum responsis, respon. 51. n. 46.* & penes Dianam, Bellettus, *in Disquisitionibus Clericorum, part. 1. tit. de Clerico debitore, §. 3 n. 18.* Et pro illa faciunt, quæ §. *præcedenti* dixi pro prima conclusione. Et breuiter, sed efficaciter probatur. Quia de Iure communi, nemo potest pro altero Sepulturam eligere, nisi Pater pro Filio, & data etiam terræ consuetudine; & quilibet de Iure, debet sepeliri in Sepulchro Maiorum, vel in Sepultura Parochiæ, si ipsemet, aut Pater ei, non elegerit Sepulturam. Ergo Iure communi attento, nequit Frater impuberi Fratri eligere Sepulturam.

Secundam partem tenet Barbosa, *in c. Nos institutum, in fine, el 1. de Sepulturis.* Diana, *part. 5. tract. 3. de casibus occurrentibus tempore mortis, resolut. 108. versic. Notandum in fine*, ibi: Nisi aliud existere de consuetudine. Et allegat Gratianum, *Disceptation. forensium lib. 1. c. 94.* post Francum, *in c. licet Pater, n. 3 el 4 de Sepulturis lib. 6.* Et colligitur ex Samuellio, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 6. conclus. 2.* vbi quæ modo §. *sequenti* referam, tradit. Ratio conclusionis est non semel in præcedentibus, tacta. Quia consuetudo potens est ad conferendam facultatem cuilibet, eligendi Sepulturam pro alio, quam soli Patri concessit ius, & cum dependentia ab eadem consuetudine. Ergo si ista adsit, bene poterit Frater, pro Fratre impubere, Sepulturam eligere. 2

§. IV.

An consanguinei, & affines possint eligere Sepulturam, pro impuberibus orbatis parentibus?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Consanguinei, & affines, impuberibus, parentibus orbatis, quorum curam gerunt, possunt eligere Sepulturam, si adsit consuetudo vt huiusmodi eligant consanguinei, & affines. n. 1. & seqq.

CONCLVSIO.

Si adsit terræ consuetudo, vt in deficientia parentum, consanguinei, & affines Sepulturam eligant impuberibus, quorum curam gerunt, validè eligent illam. 3

Proba

Probatut conclusio : quia pet consuetudinem legitimè introductam, possunt consanguinei, & affioes, hanc facultatem eligendi Sepulturam acquitere, sicot quamlibet aliam, quæ priuilegio acquiri valeat. Et in hoc sensu,& non in alio tenet verum senrentis Francisci Matiæ Samnellij *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuer. 6. conclus. 2. pag.* 280. In sequentia protumpentis.

Probabilius longè est, ac in praxi obseruandum, consanguineos, & affines, licitè, ac libetè Sepulturam posse deligere filiis impuberibus in deficientia suotum parentum, quibus succedunt, in ipsorum cura; secus verò dicimus de aliis.

2 Probatur pars prima : nam talis snccessio in cura ipsorum Filiorum impuberum, in carentia suórum parentum, dat illis affinibus ius ad illa exercenda, quæ ad talium Filiorum cutam spectant: sed Ius ad hos affines transfert illam facultatem, quam de consuetudine loci Parentes in suos Filios habebant. Etgo in eorum loco succedunt in cuta, & ipsis affinibus conuenit agere cum ipsis Filiis impuberibus, quæ conueniebant suis Parentibus, etiam quoad Sepulturam illis eligendam.

3 Secunda pats pmbatur : Nam cæteris, qui non succedunt in cura ipsa horum Filiorum impuberum, non competit talis facultas dum non habent illorum curam, nec Patentibus in hoc succedunt. Ergo vera talis pars assertionis.

Hucusque Authot citatus, qui allegat pro sua assertione Glossam, *in cap. Licet Pater, verbo Vel cum Parochiali*, & Francum *ibi, num.* 3. Gratianum, *tom.* 1. *Disceptationum forensium, cap.* 94. *num.* 8. Pasqualigum, *decis.* 394. & Barbosam, *in cap. Nos instituta, el* 1. *de Sepulturis.*

---

§. V.

An Tutor licitè, & validè eligere valeat Sepulturam, pro impubere pupillo.

BREVIARIVM.

Extensio.

In odiosis, pœnalibus, & exorbitantibus extensio non admittitur ex identitate rationis. n.6.

Fit extensio de casu ad casum, in quo eadem est ratio, ad Summum quando dispositio non est contra Ius, sed prater Ius. n.6.

Odiosa.

Odiosa, maximè, quibus Iura resistunt, non extenduntur de loco ad locum, nec de persona ad personam, quamuis paritas adsit rationis. n.6.

Sepultura.

An Tutor possit Pupillo Sepulturam eligere. n.1. & seqq.

Quod pater supposita consuetudine Sepulturam eligat Filio impuberi, non est prater Ius, sed contra Iura. n.6.

Tutor.

Est loco Patris, & eius tenet locum. n.4 & 6.

Post Pupilli mortem, eius negotia agere non potest; potest tamen perficere iam inchoata. n.9.

CONCLVSIO I.

1 NEquit Tutor Pupillo impuberi de Iure communi Sepulturam eligere. Ita docent Aug. Barbosa, *in cap. Nos instituta, num. 6. in fine, el* 1. *de Sepulturis*, Antonin. Diana, *parte 5. tract. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.* 108. *in fine, pag. mihi* 104. & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 6. *controuer.* 7. *conclus.* 1. *pag.* 281. cum Belleto, *in Disquisitionibus Clericorum, part.* 1. *de Clerico debitore*, §. 3. *num.* 18. Bursaio, *consil.* 226. *num.* 118. *volum.* 3. Petto de Vbaldis, *tract. de Canonica portione, cap.* 11. *n.* 5. Sperello, *decis.* 89 *num.* 32. Asinio, *in L. Familiaria Sepulchra, num.* 51. *ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, & cum Riccio, *in Praxi, part.* 1. *resolut.* 167.

Et probatur ratione. Quia in materia odiosa 2
qualis est præsens, Tutor nullibi gentium nomine Patris venit. Sed solùm Patri concedit Ius, *in cap. Licet Pater el 4. de Sepulturis in 6.* supposita consuetudine, facultatem eligendi Sepulturam Filio impuberi. Ergo de Iure communi, nequit Tutor Pupillo eligere Sepulturam.

CONCLVSIO II.

NOn potest Tutor Sepulturam eligere Pupillo 3
suo, nisi adsit terræ consuetudo, quæ hanc concedat Tutori facultatem; Poterit enim illam eligere; tali data consuetudine.

Conclusio ista, quoad primam pattem, est contra P. Samuellium, *vbi proximè conclus.* 2. sic assetentem. Verum est asserendum, & in praxi obseruandum omninò esse, licitè, ac validè Tutorem posse Pupillo impuberi Sepulturam eligere, eo viuente; nec opus esse ad id specialem consuetudinem adesse, quæ tale ius Tutori præstet, dum Pater valeat Sepulturam eligere pro filio impubere, vt diximus suprà.

Probatut : quia Tutor est loco Pattis, & in eius 4
succedit, in ordine ad Pupilli curam; & consequenter Patris Officium ad Tutorem transit. Ergo ad Tutorem ius eligendi Sepulturam transit, quia loco Patris subtogatur, & locum Patris tenere debet, nam hoc Ius Sepulturam eligendi Filio impuberi, est priuilegium, quoddam à consuetudine concessum Patri, & est secundùm exigentiam paternæ curæ, in quibus omnibus Tutor succedit, ac per omnia.

Hactenùs Samuellius, qui pto sua conclusione 5
recenset Paludanum, *in 4. distinct. 4. q. 4. artic.* 3. Suarez, *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thom. disputat.* 25. *sect.* 3. *versic. Secundò infertur.* Speculum, *de Sponsalibus*, §. 1. *versic. Articuli tamen.* Socinum, *consil.* 61. *part.* 1. & Pasqualigum, *decis.* 345. *num.* 2. Et fauere ait Samuellius, *L. ante penult. Cod. de Praxi Sac. script. lib.* 11. *& Comperimus. Cod de Praxi Sac. script. libro* 12. & ibi Bartol. *L. Decernimus, Cod. de Aquaductu, lib.* 11. *& L. Maior*, §. *Penult. de Procuratoribus*, vbi Bartolus inquit : & Tutor fruitur iisdem priuilegiis, & Iuribus, quæ spectant ad subrogationis finem, iuxta has leges relatas.

Ego tamen de veritate huius Samuellij conclu- 6
sionis multum dubito: quia hæc materia est valdè odiosa, contra Iutis dispositiones, & tertij præiudicium: Ecclesiæ scilicet in qua Sepultura Maiorum Pupilli existit, & in istius deficientia, in Ecclesiæ Parochialis præiudicium. Vndè non capio, cur possessio, & consuetudo, quam habet Pater eligendi pro Filio suo impubere Sepulturam, Tutori ad idem faciendum suffragetur. Odiosa enim, & præiudicium generantia, ea maximè, quibus Iura resistunt, non extenduntur de loco, ad locum, neque de persona, ad personam, quamuis paritas adsit rationis

rationis. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responsione* 51. *numero* 44. Augustinus Barbosa, *in cap. Odia, num.* 6. *el* 15. *de Regulis Iuris, lib.* 6. cum Corsett. *in Singularibus, verbo Extensio, el* 2. *num.* 1. Tiraquel. *de Retractu, in Præfatione, num.* 62. & 63. Hondedæo, *consil.* 95. *n.* 98. & 112. *lib.* 1. Farinacio, *Fragment. crimin. part.* 2. *Litt. E. num.* 115. Vbi *num.* 117, subdit, quod extensio non conceditur ex identitate rationis, etiam quod ratio sit expressa in dispositione, quando sumus in materia odiosa, & odium est irationabile. Idem, & ex eisdem omnibus Doctoribus docet ipse Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom.* 166. *verbo Odium, num.* 7. *Et in cap. Quæ à Iure communi, num.* 3. *el* 28. *de Regulis Iuris in* 6. docet cum Tiraquel. *in L. Si vnquam, verbo Libertis, sub n.* 27. Aymon. *consil.* 6. *num.* 10. *in fine* Osac. Pedem. *decis.* 120. *num.* 8. & *decis.* 126. *n.* 12. Menochio, *remedio* 12. *recup. num* 27. Hondedæo, *consil.* 96. *n.* 121. *lib.* 1. Villagut. *in tract. de Extensione Legum, rubrica De extensione Legum exorbitantium, num.* 3. extensionem regulariter non fieri in exorbitantibus. Quod intelligit in odiosis, & pœnalibus, cum dicto Villagu. *ibi*, & cum Farinacio, *vbi suprà, num.* 224. Cum quo *num.* 125. addit, extensionem, ad summum fieri de casu ad casum in quo eadem adest ratio, quando dispositio non est contra Ius, sed præter Ius. Dispositio autem *capitis Licet Pater*, in quâ Patri conceditur facultas eligendi Filio suo impuberi Sepulturam, vbi id terræ tulerit consuetudo, non solùm est præter Ius, sed contra alia Iura. Ergo esto eadem militet in Tutore ratio, cura scilicet Pupilli, in qua Patri succedit Tutor, si non extat consuetudo vt tutor Pupillo eligat Sepulturam, nequibit illam eligere quamuis posset Pater in vim *dicti capitis Licet*, simul & consuetudinis.

7 Consultò addidi: *Si non extet consuetudo, vt Tutor Pupillo eligat Sepulturam*: & in Conclusione: *nisi adsit terræ consuetudo, quæ hanc concedat Tutori facultatem*. Consuetudine enim huiusmodi extante, posse Sepulturam eligere, Pupillo suo, docet Diana, *part.* 5. *tract.* 3. *resolut.* 108. *in fine*, cum Gratiano, *disceptat. forensium, cap.* 94 *lib.* 1. post Francum *in cap. Licet Pater, num.* 3. & Barbosa *in cap. Nos instituta, n.* 6. *el* 1. *de Sepulturis*, vbi postquam recensuit Bursatij sententiam, docentis *cons.* 216. *num* 18. non posse Fratrem Fratri eligere Sepulturam, nec Patrem Filio puberi, nec Matrem Filius, nec Auum Nepoti, nec Tutorem Pupillo, ait ipse Barbosa. Quod intellige, vbi non adest consuetudo, quod eligatur. Quod vtique verissimum, est, & in eo nostra conclusio, quoad secundam fundatur partem. Quia vti sæpe dictum reliquimus, in præcedentibus, consuetudo, introducere potest, quidquid priuilegio potest concedi, & vim habet parem cum lege. Ergo cum lex *capitis Licet Pater*, supposita consuetudine, facultatem concedat Patri, eligendi Filio impuberi Sepulturam, data consuetudine terræ, quæ Tutori permittat Pupillo Sepulturam eligere, licite, & valide illam eliget. Quoad primam verò partem, partim iam fundata est in prima conclusione, vbi, prout de Iure, fuit assertum. Et concludenter fit manifesta ex eo, quod non extante priuilegio, saltim generali, illam facultatem Tutori concedente, sicut non extare credo, illam exercere neutiquam potest nisi in vim consuetudinis terræ. Ex nullo enim alio capite, illa Tutori prouenire potest.

8 Samuellius, *dicta controuers.* 7. *conclusione* 3. sic etiam ait. Tutor quoque vi, ac virtute Tutelæ, licite, ac valide Sepulturam deligere quit Pupillo impuberi, etiam post illius obitum.

9 Illam sic probat. Quia Tutela finita, quamuis impediat negotia gerenda, minimè autem impedit quoad inchoata, ne perficiantur, vt rectè Bartolus, *in L. Ita autem, § final, ff. de Administratione, & periculo Tutorum*. Baldus, *in L. Tutori, verbo Oppen. Cod. de Negotiis gestis & in L. c. Cod. vt causa post pubertatem, &c.* & Ioannes de Pta, *in L.* 1. *ff. de Procuratoribus*. Quare Tutela finita, Tutor litem deserere non debet, sed prosequi. *L. in* 1. *in princ. Cod. de Administratione, & periculo Tutorum*, & ibi communiter Doctores docent. Sed electio Sepulturæ ad negotia iam incœpta spectat, nempe ad personalem curam, quam Tutor de Pupillo impubere habere debet inclusiuè vsque ad illius obitum.

Hactenus Samuellius, cuius assertio magnas patitur difficultates. In primis enim cum Tutela titulus sit ciuilis, videtur non posse conferre facultatem ad functionem spiritualem, qualis est Sepulturæ electio. De qua certe impotentia, non semel in præcedentibus diximus §§. Et de difficultate eligendi Sepulturam post obitum illius, cui eligitur, videri possunt, quæ dicta reliquimus *disquisit.* 9. §. 9.

---

§. VI.

An amicus alteri amico licitè, & validè Sepulturam valeat eligere?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Amicus potest amico Sepulturam eligere, vbi extiterit consuetudo. n. 1. & 2.

CONCLVSIO.

Bene potest amicus, si terræ id consuetudo ferat, pro amico Sepulturam eligere. Ita Diana, *parte* 5. *tract.* 3. *de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.* 108. *in fine*, ibi: neque amicus amico Sepulturam eligere potest. Riccius, *in Praxi resolutionum, part.* 1. *resolut.* 567. *n.* 1 nisi aliud existeret de consuetudine. Gratianus, *lib.* 1. *disceptationum forensium, c.* 94 post Francum, *in dict. c. Licet* (scilicet *el* 4. *de Sepulturis, libro.* 6.) *num.* 3. Hæc Diana. Et prius docuit Glossa, *in citato cap. Licet Pater, verbo vel in Parochiali*, vbi iam supponit cōsuetudinem introductam. Ait enim. Consuetudo tamen habet, quod parentes, vel amici tales sepeliunt (impuberes scilicet de quibus ibi agitur) in altera, quam volunt. Id est in Maiorum Sepultura, vel in Parochiali. Illuminatus item Moronus nostram tenet conclusionem, *in centum responsis, responso* 51. *n.* 42. & ita etiam consuetudinem obtinuisse, vt amicus pro amico eligat Sepulturam, testatur. In casibus tamen contingentibus, prudenter, & caute procedendum est, & terræ consuetudo consuli debet. Consuetudo enim in hac materia, sicut & in quàm plurimis aliis, non est ista generalis, vt vbique terrarum illa seruari debeat. 1

2 Expende dictionem, *Nisi*, ab Antunino Diana adductam. Aliud enim omnino contrarium docet existente consuetudine, quod in præcedente docuerat propositione cum Riccio. Significat itaque præfata dictio, & necessario quidem oppositum antecedentis, cui immediate aduersatur, vti bene Barbosa, *tract.*

Dictio aduersatiua, & necessariò opponitur antecedenter dicto.

de

de Dictionibus, dictione 217. *num.* 3 cum Dec. *in L. Bonorum, in* 2. *lect. num* 27. *Cod. Qui admitti, & in L. Si quis in aliquo, num.* 2. *Cod. de Edendo.* Alexandro, *consil.* 83. *num.* 3. *volum.* 1. Surdo, *de Alimentis, tit.* 1. *quæst.* 104. *num.* 7. Octauian. Vulpell. *de Prapositionibus, & Aduerbiorum significatione, sub pradicta dictione, versic. Regulariter, pag.* 65. & Cenedo, *post librum practicarum, & Canonicarum quastionum, singul.* 23. *num.* 2.

Ratio autem conclusionis nostræ eadem, est, ac ea, qua conclusiones præcedentium paragraphorum probauimus. Quia scilicet consuetudo legitimè præscripta, conferre potest, & de facto confert facultatem eligendi Sepulturam pro aliis, sicut illa etiam confert ad alia spiritualia.

SECTIO IV.

De locis in quibus electio Sepultura, possit fieri.

DISQVISITIO XII.

In quibus Ecclesiis fieri debeat Sepultura electio, vt licitè, & validè illa fiat?

BREVIARIVM.

Dictio, *Careo*, vel *Careat.*

Sententiam ipso Iure latam importat non ferendam. n. 8.

Dictio *Committimus.*

Non importat alterationem, sed excitationem iurisdictionis. n. 17.

Dictio, *Omninò.*

Multos operatur effectus in dispositionibus. Importat pracisam obligationem: pracisam executionem, &c. n. 17. & 18.

Lex.

Leges Legibus concordari debent, vt vitetur Iuris correctio, etiamsi Lex contraria clausulam habeat derogatoriam: Non obstante. n. 9.

Locus.

Locus profanus est, qui non est ad diuina celebranda destinatus, & benedictus ab habente facultatem. n. 5.

Locus religiosus est, sic destinatus est benedictus. n. 5.

Locus minus religiosus est, in quo minus frequenter diuina celebrantur. n. 5.

Oratio.

Plus proficiunt speciales Orationes, quàm communes. n. 9.

Ordinarius.

Tenetur decernere, ne Parochi plus percipiant de Sepulturis, qua fiunt in Regularium Ecclesiis, quàm de eis, qua in propriis, seu in aliorum Clericorum. n. 16.

Ad id, sine dispensatione vlla, ex officio obligantur Ordinarij n. 17. & 18.

Mortaliter, & cum onere restitutionis delinquunt Ordinarij, in hoc negligentes. n. 18. & 19.

Parochialis.

Ecclesia Parochialis ius habet ad tumulandos Parochianos decedentes sine Sepultura Maiorum, vel absque alterius electione. n. 4.

Parochus.

Impedire non potest, ne Parochiani eligant Sepulturas In Ecclesiis Regularium priuilegiatis. n. 13.

Ab his qui sepeliuntur in Ecclesiis Regularium maiorem eleemosynam exigere, quam ab iis, qui in Ecclesia propria, aut in alia Clericorum tumulantur, minimè potest. n. 14. & seqq.

In Iudiis si maiorem exigat eleemosynam, in Excommunicationem Papa reseruatam incurrit. n. 15.

Tenetur associare cadauera, qua in Ecclesiis sepeliuntur Regularium, vsque ad dictas Ecclesias, nisi legitimè sit impeditus. n. 21.

Si non impeditus, huic non interueniat associationi, emolumenta associationis non potest percipere, & si percipere queat, qua contingunt propter Ius Parochiale. n. 20.

Peccare.

Qui contra rationem, contra institutionem, aut contra consuetudinem operatur, peccat. n. 6.

Restituere.

In solidum restituere qui teneantur. n. 19.

Sepultura.

Electio Sepultura in loco sacro fieri debet. n. 1.

Maiorum Sepulturam laudabiliter eligi, ex Sacra Scriptura & Patribus comprobatur. n. 2.

Qui Sepulturam relinquit Maiorum, eligere debet illam in Parochiali Ecclesia, vel in alia habente priuilegium libertatis Sepultura. n. 3.

Illicitè, & inualidè eliget, qui in loco profano, aut minus Religioso voluerit sepeliri. n. 5. & 7.

Quoad locum minus religiosum, limitat Abbas, quando dolo inductus, vel ex contemptu in illo elegit Sepeliri. n. 9.

Electio Sepultura in loco profano, spernenda est. n. 10.

Selectior Sepultura electio est, qua fit in loco in quo plura diuina celebrantur. n. 11. *In quo plures sunt Sacerdotes.* n. 12. *& regulariter, in Regularium Ecclesiis.* n. 12.

In Ecclesiis Regularium licitè, & validè fit Electia Sepultura. n. 13.

Item in Ecclesiis exterioribus Monialium, non autem in interioribus. n. 22.

Sepelientes aliquem, quem sepelire non poterant, restituere tenentur cadauer, & quidquid ratione illius receperant. n. 4.

Testamentum.

Vltima voluntas, minus legitima spernenda est. n. 10.

CVM multa admodum sint, & varia 1
loca Diuinis deputata, meritò dubitatur, in quibus illorum fieri debeat, aut possit electio Sepulturæ. Difficultatem breuiter discutiam, & septem conclusionibus illam dilucidabo. Sed antequam ad resolutiones accedam, supponere duxi, Fidelium cadauera in loco sacro tumulari debere. Colligitur ex plurimis Sacris Canonibus. Præcipuè *ex Can. Cum grauia peccata,* 13. *quæst.* 2. *& ex cap. Fraternitatem, el* 3. *de Sepulturis*, in quo sic Innocentius Papa Tertius ait. Fraternitatem tuam non credimus ignorare, mortuorum „ Sepulchra, & Cœmeteria apud illas Ecclesias, & „ Monasteria ex antiquo esse disposita, in quibus „ Religiosorum Fratrum Conuentus sunt constituti, „ & orationes, atque Missarum solennia, tam pro „

viuis, quàm pro defunctis frequentiùs celebrantur. Quo supposito, sit.

CONCLVSIO I.

2 QVi Sepulturam suorum eligit Maiorum, licitè, validè, & laudabiliter operatur.

Probatur conclusio *ex Can. Vnaquaque*, 13. q. 2. in quo sic D. Augustinus, Sancto Patriarcha Ioseph moriens in Ægypto, rogauit Fratres suos, vt tempore visitationis suæ ossa sua secum deferrent, & in Sepulchto Patrum suorum ea collocarent. Vbi Glossa, *verbo Visitatione*, in hæc prorumpit. Et hoc petiit, quia ignominiosum erat tunc, quod aliquis non sepeliretur in Sepulchto Patrum suorum, vt statim sequitur: videlicet in textu, ibi. Dictum est Prophetæ Domini, qui contra præceptum Domini comederat in Bethel: Non inferetur cadauer tuum in Sepulchrum Patrum tuorum. Et addit Augustinus. De nonnullis legitur in libro Regum: Obiit, & appositus est ad Patres suos: hoc est in Sepulchro Petrum suorum. Et statim. In nouo Testamento Beatus Philipus (vnus de septem Diaconibus, ait Glossa) legitur ædificasse sibi Sepulchrum, in quo ipse, & Filij eius quieuerunt. Aliud adducit exemplum dicens. Beatus Seuerus Racunnatum Archiepiscopus, tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem, & Filiam collocauit. Et concludit sic ille magnus Ecclesiæ Doctor. Quia ergo Parentes istorum apud priores Ecclesias sepulti sunt, & hi apud easdem debent tumulari. Quam certè consuetudinem approbat, & commendat Innocentius Papa, *in recensito cap. Fraternitatem* per hæc verba. Qui vero relictis antiquis Ecclesiis, & Patrum, aliorumque Parentum suorum Sepulchris, contra consuetudinem Patrum veteris Testamenti, qui cum Patribus suis sepulti esse leguntur, ad noua, & minus Religiosa loca se transferunt, irrationabiliter, & contra antiquam institutionem facere videntur. Ergo, qui Maiorum suorum elegit Sepulturam, validè, licitè, & laudabiliter operatur.

CONCLVSIO II.

3 QVi relicta Maiorum suorum Sepultura, aliam eligit, eligere illam tenetur in Ecclesia sua Parochiali, vel in altera priuilegium habente libertatis Sepulturæ, vt cuique liberum sit apud illam sepeliri. Aliàs illicitè, & inualidè Sepulturam eliget. Hanc tenet conclusionem Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 11. conclus. 5. pag. 289.* vbi quàm plures allegat Doctores.

4 Probatur conclusio: Quia Ecclesia Parochialis ius habet ad tumulandos suos Parochianos nolentes in Sepulchris Maiorum suorum sepeliri, aut non vtentes priuilegio libertatis Sepulturæ, aliis Ecclesiis concesso, vti patet *ex Canone Ecclesias singulas*, *el* 1. 13. *quæst.* 1. vbi ita Dionysius Papa. Ecclesias singulas, singulis Presbyteris dedimus: *Parochias, & Cœmeteria eis diuisimus: & vnicuique ius proprium habere statuimus*: ita videlicet, *vt nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat, sed sit vnusquisque suis terminis contentus.* Hactenus Dionysius Papa. Vnde Ioannes Ægidius Teullench *tract. de Parocho, capite 9. numera* 10. ait, recipientes aliquem ad Sepulturam in casu non concesso, non solum peccare mortaliter, cum ius alienum inuadant, sed teneri restituere corpus, si petatur, & quidquid ratione corporis acceperint. Quæ quidem, attento iure communi, & secluso priuilegio, & consuetudine, in contrarium, communiter recepta, procedunt. De quibus nonnihil dixi, *in quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi vnitarum Ecclesiarum, parte 3. quæst. 7.* Ergo, &c.

CONCLVSIO III.

5 QVi eligit Sepulturam in loco profano, immò in loco sacro, minus tamen Religioso, illicitè, & inualidè illam eligit.

Suppono, pro conclusionis intelligentia, quod locus profanus est ille, qui per Episcopum, aut per alium, ad id potestatem habentem, destinatus non est benedictus ad diuina Officia celebranda. Ita Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *in capite Abolenda, numero* 4. ibi: Tertio modo: & ibi: largo modo, *el* 13. *de Sepulturis.* Syluester, *verbo Sepultura*, §. 1. & alij, quos aliàs allegaui.

Locus autem minus Religiosus est, vbi minus frequenter diuina celebrantur Officia. Glossa *in capite Fraternitatem, verbo Frequentius*, & ibi præfatus Abbas, *numero 4. el 3. de Sepulturis, ad dictum verbum*, ibi: & ob hoc cautum est, vt quis eligat Sepulturam in loco, vbi frequentiùs celebrantur diuina Officia. Ex his enim locus dicitur magis Religiosus.

6 Conclusionem nostram tenent Glossa, *in dict. capite Fraternitatem, verbo Ad noua*, & Barbosa *ibi, numera* 1. in sequentia prorumpens. Electio Sepulturæ in loco minus Religioso, dimisso Maiorum Sepulchro, non tenet. Colligunt ex Ordinar. Abbas antiq. Innocentius, Collect. Zabatella, Butrius, Ioann. Andreas, Imola, Anania, Hostiensis, Ancharranus, Henricus, Panormitanus, Baldus, Viuianus, *in rationali libri tertij Iuris. Pontificij pag.* 238. Alagona *in Compendio Iuris Canonici. p.* 458. remissiuè Ximenez, *in Concord part.* 2. refertur ab Anton. August *Collect. 1. Decretalium, lib. 3. tit. 24 c. 5* Hæc Barbosa.

7 Probatur conclusio, quoad vtramque eius partem, *ex dicto c. Fraternitatem*, ibi. Qui verò relictis antiquis Ecclesiis,.... ad noua, & minus Religiosa loca, se transferunt, irrationabilitet, & contra antiquam institutionem, facere videntur. Vnde si P. de Castello contra antiquam, & rationabilem consuetudinem, aliquid de corpore suo sepeliendo mandauit, hoc non præiudicat rationi, sed viribus debeat carere. Expende verba: *irrationabiliter*: & : *contra antiquam institutionem*: & : *contra antiquam, & rationabilem consuetudinem*: quæ omnia culpam, dubio procul adesse demonstrant. Quod enim contra rationem, contra institutionem, aut contra consuetudinem rationabilem, & antiquam fit, peccatum est. Ac per consequens, per dicta Decretalis verba, sæpe probata manet prima, conclusionis pars, de illicita Sepulturæ electione. Secunda verò, ex vltima recensita clausula: *sed viribus debet carere*: apertè conuincitur, ita vt ipso iure, absque aliqua declaratione, electio irrita sit, nulla, & inualida.

8 Dictio enim *careo*, aut *careat* latam importat sententiam, & ipso iure, non autem ferendam, vti Aug. docet Barbosa, *tract. de Dictionibus, verbo Careat, la* 53. ex Glossa, *verbo Foro, in L. Prouidendum, Cod. de Postulando, & ex Glossa, verbo Carebat, in L. 1. ff ad Legem Iuliam, de via publica, & in c. Nihil de Electione, verbo Potestate.* Corset. *in Singularibus, verbo Careo.* Tiraquello *in L. Si vnquam, verbo Reuertatur, num. 165. Cod. de Reuocandis Donationibus.* Vezin, *tomo 2. Communium opinionum, lib. 9.*

lib. 9. tit. 34. num. 354. Gama, *in tract. de Sacrament. præstand ultimo supplicio damnatis, quæstione 5. n. 17.* Gregorio Sayto, *in Claui Regia, libro 3. c. 8. n. 26.* Cardinale Tuscho, *verbo Priuatio, conclus. 719. num.* 19. & ex Prospero Farinacio, *In Fragment. criminal. part. 2. verbo Lex, num.* 129.

9 Sed nostræ conclusioni aduersari videtur *caput Cum quis, el 2. de Sepulturis, lib. 6.* vbi ita ait Bo-
» nifacius Papa Octauus. Si quis antiqua dimissa, no-
» uam (etiam in loco minus religioso) elegerit Sepul-
» turam, electionem huiusmodi (licet Iura super hoc
» videantur esse diuersa) nequaquam volumus impugnari. Vbi Glossa ait, Nota, quod quis potest eligere Sepulturam suam in loco minus religioso; cautiùs tamen faciet si eligat locum magis religiosum: nam plus proficiunt speciales orationes, quàm communes. Et licet in vniuerso mundo fiant orationes communes pro omnibus defunctis; tamen specialiter fiunt orationes pro benefactoribus illius Ecclesiæ. Hactenus Glossa.

Abbas Panormitanus, *in cap. Fraternitatem, in fine* vtramque Decretalem concordare intendit, & dicit textum *capitis Fraternitatem*, procedere, quando quis ex dolo fuit inductus, vel ex contemptu elegit Sepulturam in loco minus religioso, *cap. 1 eod. tit. lib. 6.* vel quando non soluitur portio Ecclesiæ. Hæc Abbas: per quæ bene vitari videtur correctio Capitis illius, *per caput Cum quis.* Iura enim Iuribus expedit concordari, vti ait Aug. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Iura, axiom.* 133. *ex L. Sed & posteriores, ff. de Legibus. L. Non est nouum, ff. eodem tit. L. Præcipimus, in fine, Cod. de Appellationibus, L. Vnica, Cod. de Inofficiosis dotibus. cap. Cum expediat, de Electione, lib. 6.* Mantuo *lib. 3. Dialog. 59. à princip. & Dialogo 71.* & Barbosa *in L. 1 ff. Soluto matrimonio, part. 1. num. 7. & 8.* vt scilicet vitetur Iuris correctio. Ipse Aug. Barbosa, *verbo Correctio, axiom. 60. per totum, maximè num. 5. ex L. Si quando, Cod. de Inofficioso testamento. L. 1. Cod. de Inofficiosis dotibus, citata, ex dicta L. Præcipimus. cap. 1. de Noni operis nunciatione, & ex dicto cap. Cum expediat.* Romano, *consil. 40. Visis, num. 5. consil. 57. In causa vertente, num. 2. & 3. & consil 322. num. 2.* Vbi subdit procedere etiamsi Lex posterior contraria habeat clausulam derogatiuam: *Non obstante*: quia adhuc correctio non sumitur, si potest fieri conciliatio. Et extendit etiam, quando adesset dictio taxatiua. Vndè cum *caput Cum quis*, dictam non habeat clausulam *Non obstante*, nec dictionem taxatiuam, per illud non corrigetur caput *Fraternitatem*, non illi aduersabitur; nec consequenter, conclusioni nostræ, eidem innixæ capiti: eo maximè, quia intelligi illud potest, vt vult Abbas, *& caput Cum quis*, intelligi possit procedere pro foro externo, ita vt velit Bonifacius, vt electioni Sepulturæ factæ in loco minus religioso, non opponatur exceptio nullitatis, ad vitandas lites. Et hanc interpretationem ex ipso colligo textu ibi: *electionem huiusmodi.... nequaquam volumus impugnari*, per hoc autem non euadet in foro conscientiæ licita.

CONCLVSIO IV.

10 ELectio Sepulturæ in loco profano, seu non sacro facta, spernenda est.

Hanc tenet Glossa *in sæpè citata Decretali Fraternitatem, verbo Præiudicat.* Abbas, *ibi num.* 2. dicens. Nota tertiò, quod fidelis non potest eligere Sepulturam in loco priuato: vndè talis voluntas est spernenda: & in hoc nota istum textum. Rationem hanc reddit dicta Glossa. Quoniam minus legitima voluntas defuncti, defendi non debet. *ff. de Conditionibus institutionum, Filius quidam & 12. quæst. 5. can. 1. & ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, L. At si quis §. Hæc actio.* Sed de hoc prolixè diximus suprà.

CONCLVSIO V.

OPtima, & selectior Sepulturæ electio est, quæ fit in loco vbi plura diuina celebrantur. 11

Hæc sequitur conclusio *ex capite Fraternitatem citato.* Eius verba *numero* 1. recensui. Si enim Sepulchra, & Cœmeteria bene sunt constituta apud illas Ecclesias in quibus orationes, & Sacrificia frequentius celebrantur, selectior erit electio facta, vbi plures orationes funduntur, & plura Sacrificia celebrantur. Propter quod enim vnumquodque tale, & illud magis.

Ex quo infero, fructuosiorem esse electionem Sepulturæ factam in Ecclesia plurium, quàm paucorum Sacerdotum: quia plura ibi celebrantur Sacrificia: & in plurimum, in Ecclesiis Regularibus. Conuentuum, quàm in Sæcularibus: Quia plures ibi preces, & orationes tam publicæ, quàm priuatæ funduntur, quàm hîc. Et respectiuè in Ecclesiis magni concursus, tam Ministrorum, quàm aliorum fidelium, quàm parui: propter eandem rationem plurium precum, & orationum. 12

CONCLVSIO VI.

IN Ecclesiis Regularium, licitè, & validè eligitur Sepultura: ita vt Parochi electionem factam, quominus suum sortiatur effectum, impedire nullatenus possint. 13

Ita docent Hieronymus Roderiquez, *in Compendio quæstionum Regular resolut.* 128. *numero* 5. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers 11. conclus. 6.* Ioannes Bapt. Lezana, *in Summa quæst. Regular. tom. 1. part. 2. cap. 1. numero 51. pag. 352. & tom. 2. part. 4. verbo Sepultura, quoad Regulares, numero* 4. cum Riccio, *in Praxi, part. 4. resolut.* 293. Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 21. & in Collectan. Decisionum Apostolicarum, verbo Sepultura, collect. 671. num.* 14. & Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom. 3. cap. 4. num. 51. qui num.* 53. inter alias Declarationes S. Congregationis Regularium Romæ factas 11. *Decembris, de Anno* 1615. quas exscribit, tertia in ordine, huiusmodi est.

Tertia, Num & illi, qui coram testibus dunta- »
xat, licet absque scriptura, in iisdem Ecclesiis Se- »
pulturam sibi elegerint? Ad tertium. In supradictis »
Ecclesiis (Regularium scilicet) esse sepeliendos; »
sine præiudicio tamen Iurium Parochialium. »

Idem Author, *pag. finali dicti voluminis*, hoc etiam Sanctæ Congregationis Decretum transcribit, quod est in ordine, *el* 17. cuius etiam meminerunt Barbosa, *dicto num.* 14. & Lezana, *num. 4. reddito*, videlicet.

Sacra Congregatio Cardinalium Negotiis Re- »
gularium præposita, sæpius censuit licere Parenti- »
bus, in quacumque Ecclesia voluerint, etiam Regu- »
larium, eorum filiis minoribus, qui ad annos puber- »
tatis nondum peruenerunt, eligere Sepulturam: nec »
à Parochis locorum impediri posse, aut debere: »

præsertim verò si in dictis Regularium Ecclesiis sepeliri consueuerint, vel in eis habeant Sepulchrum Maiorum. Romæ, 20. *Ianuarij*, 1640.

Fr. Anton. Cardinalis S. Honuphri.

L. A Episcopus Teb. Secretarius.

14 Aliam eiusdem S. Congregationis Declarationem recenset Lezana, *verbo Sepultura, sub num.* 5. tenoris sequentis.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, Negotiis, & consultationibus Episcoporum, ac Regularium præposita, ad tollendas indebitas exactiones, quæ vt proponitur in tumulandis defunctorum corporibus, fieri solent, censuit iniungendum, prout tenore præsentis Decreti iniungit Archiepiscopo Brundusino, cæterisque locorum Ordinariis, ne permittant, vt Parochi, aliique de Clero Sæculari maiorem posthac eleemosinam sibi attribui faciant ab hæredibus defunctorum, qui in Ecclesiis Regularium prædictorum Sepulturam sibi elegerunt, quam percipere possent, si in Parochiali, seu alia ipsius Cleri sæcularis Ecclesia sepeliri voluissent, contrariis quibuscumque non obstantibus. Romæ, *hac die 7. Decembris*, 1640. Hactenus Decretum.

Recenset idem P. Lezana alteram Declarationem præfatæ Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, 16. *Augusti, de Anno* 1641. factam, in qua testatur fuisse declaratum, non licere Parocho vnum accipere scutum, vltra quartam funeralem, ab illis, qui eligunt Sepulturam in Ecclesiis Regularium.

15 Vlterius, Clemens Papa Octauus, *in Bulla expositum nobis, la 2. apud Emmanuelem Roderiquez, in Collectione Bullarum, pag. mihi* 523. *die* 28. *Ianuarij*, 1604. sic statuit. Nos igitur huiusmodi abusus omninò tollere, atque dicti Ordinis commoditatibus, & prorogationi quantumcunque in Domino possumus, prospicere cupientes, huiusmodi supplicationibus inclinati, ex voto venerabilium fratrum Nostrorum. S. R. E. Cardinalium, super consultationibus, & negotiis Episcoporum, & Regularium deputatorum, omnibus, & singulis Parochialium Ecclesiarum, vniuersarum Indiarum Occidentalium Rectoribus, nunc, & pro tempore existentibus, harum serie interdicimus, & prohibemus, ne sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, à qua, non nisi à Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existenti, præter quam in mortis articulo, absolui possint, ex nunc, & deinceps, perpetuis futuris temporibus, maiorem eleemosynam ab iis, qui in dictarum Domorum (Ordinis S. Francisci præfatarum Indiarum Occidentalium,) quam Parochialibus Ecclesiis huiusmodi sepeliuntur, quovis prætextu, aut occasione, etiam de consilio, consensu, seu mandato suorum Ordinariorum exigere debeant, seu præsumant. Non obstantibus, &c. Hæc omnia Clementina præfata, de qua putat Portellus, *in Dubiis Regularium, verbo Sepultura, in Additionibus, num.* 2. apud Lezanam, *dicto num.* 5. communicari omnibus Conuentibus Ordinis. Ex quo addit ipse Lezana, etiam dici posse communicari omnibus Religionibus habentibus communicationem priuilegiorum cum Minoribus.

16 Aliam etiam Bullam Vrbani Papæ Octaui, cuius meminit idem Lezana, exscribit Laurentius de Peyrinis, *tom. 4. priuilegiorum, in Constitutionibus nouissimis Vrbani prædicti, la* 20. tenoris sequentis.

Vrbanus Papa Octauus Ad futuram rei memoriam.

Cum sicut dilectus filius Blasius Procurator Generalis Fratrum Ordinis Minorum Conuentualium S. Francisci nuncupatorum, Nobis nuper exponi fecit, diuersæ extorsiones excessiuæ à dilectis filiis Capitulo, & Canonicis sæcularis, & Collegiatæ loci de Vegliæ Brundusinæ diœcesis, necnon etiam à diuersis Parochis aliorum locorum fiant, pro impedienda libertate electionis Sepulturæ, in Ecclesiis Ordinis huiusmodi, Nobis propterea humiliter supplicari fecit, vt de opportuno in præmissis remedio prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur dictum exponentem specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, ex quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à Iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa laris, si quibus quomodolibet innodatus existat, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absoluendum, & absolutum forè censendum. Huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. Ecclesiæ Cardinalium negotiis Regularium præpositorum consilio, Ordinariis locorum per præsentes committimus, vt prouideant *omninò*, ne diutius abusus huiusmodi tolerentur, & decernant, ne Parochi plus percipere possint in Sepulturis, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, quam in eis, quæ fiunt in propriis, seu aliorum Clericorum. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, *die XI. Martij M. D.C. XXXVIII.* Pontificatus Nostri *Anno decimo quinto.*

M. A. Maraldus.

Adnotanda venit dictio illa, *omninò*: quæ inter alios effectus, habet sequentes. In primis, imponit Ordinariis præcisam obligationem, & necessitatem extirpandi ex officio præfatos abusus. Id enim importat dictio illa, & operatur, idem, quod *sine dispensatione*. Barbosa, *tract. de Dictionibus, dict.* 240. *num.* 11. cum Panormitano, *in cap. Qualiter, colum. 3. num. 18. versic. Sed contra, el 2. de Accusationibus.* Felino, *in cap. Ex parte, el 1. de Officio Delegati*, Cardinali Tuscho, *Practicar. conclusionum, tom. 2. litt. D. conclus.* 322. *num.* 7. Matienzo, *in Rubric. tit. 1. glossa 1. num. 39. lib. 2. nouæ Recopilationis.* Sanchez, *de Matrimonio, tom. 1. lib. 1. disputat.* 35. *num.* 6. & impedire dispensationem vbi ponitur in Lege, quod aliquid omninò obseruetur, vt hîc, addit Barbosa, cum Socino, *consil.* 111. *num. 6. volum.* 1. Consultò dixi, *ex officio*: quia dictio, *committimus*, non importat alterationem, sed excitationem iurisdictionis. Idem Barbosa, *dictione* 61. *num.* 1. cum Felino, *in cap. Licet in corrigendis, de Officio Ordinarij, numero 1. versic. Adde.* Baldo *ibi, versic. Quia semper.* Matthes. *singulari* 80. & cum Martha, *de Clausulis, part. 1. clausula* 186. *alias* 227. *in vltima editione, num* 4. 17

Secundò importat præcisam executionem dictio, *omninò*. Barbosa *ibidem, num.* 13. cum Menochio, *consil.* 2. *num.* 156. Tiraquelo, *in L. Si vnquam, verbo Reuertatur, num.*78. vbi etiam subdit, quod præcipuè cogit ad factum, præcisámque denotat necessitatem. Grammat. *voto* 31. *num.* 4. Cosin. *in Pragmat. sanction tit. de Concubin.* §. *Quia verò, in verbo Omninò.* Cenedo, *in Singulari* 24. *n.* 2. *in fine, post librum Practicarum, & Canonicarum quæstionum* & Benedict. Ægid. *ad L. Ex hoc Iure, ff. de Iustitia, & Iure, part.* 1. *c.* 8. *n.* 40. Et hoc ideò asserunt, quia præfata dictio, præcisam habet naturam. 18

Vndè colligo Ordinarium omittentē exequi, quod in

quod in prætecensitis Vrbani Papæ litteris iniungitur, mortaliter peccare contra iustitiam cum onere restitutionis, quam debent facere Religiosis, & aliis quibuscumque, de omnibus, quæ Parochi extorserint, ratione Sepulturarum, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, vltra ea, quæ percipiunt ratione Sepulturarum, quæ in aliis Ecclesiis Clericorum fiunt, & etiam tenetur de damno, quod patiuntur Regulares ob violationem libertatis Sepulturarum statum, ex actionibus huiusmodi causatam. Inducitur enim quædam virtualis coactio ad non eligendum Sepulturam, in Regularium Ecclesiis.

19 Ducor: quia in his, qui in solidum restituere tenentur, & continentur in his duobus versibus, iuxta communem Doctorum sententiam,

Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus,
Participans, Mutus, Non obstans, Non manifestans.

Sunt omnes, qui obligantur ex officio damnum impedire alterius. Inter quos adnumerantur Princeps, Magistratus, Prætor, Prælatus, Dux, & Iudex, quibus ex officio incumbit prouidere, ne damna inferantur: & si non prouident, tenentur, vt dictum est ad restitutionem. Ita Fabius Incarnatus, *in Scrutinio Sacerdotali in par. 2. tract. 9. de Restitutione, versic. Octauo dicitur*, *pag.* 241. Bassæus, *tom. 1. verbo Restitutio III. §. 7. num.* 16. cum Petro Nauarra, *de Restitutione, lib. 3. cap. 4. n.* 130. Syluestro, *verbo Restitutio 3. quæst. 5.* Bonacina, *de restitutione, disp. 1. quæst. 2. punct. 11.* Filliucio, *tract. 32. num. 75. & 77.* Syluio, 2. 2. *quæst 62. artic. 4. quæsito 4. & artic. 7. de Muto, &c.* Antonius de Escobar, & Mendoza, *in Theologia Morali, tract. 3. examine 2. de Restitutione, cap. 2. num. 22.* Leonard. Lessius, *de Iustitia, & Iure, lib. 2 cap. 13. dubit. 9. num. 62. & dubit. 10. n. 63. versic. Dico primo, & num. 77.* cum Medina, *quæst. 9.* Nauarro, *in Manual. cap. 17. n. 18.* & Couarruuia, *in Regula Peccatum, part 2. §. 3. num. 5.* & Azorius, *Institutionum Moralium, part. 3. lib. 4. cap 6. quæst. 2. versic. Secundo, versic. Est igitur, & versic. Ex his perspicitur.*

20 Pro vltimo totius huius difficultatis complemento, libuit duas alias S. Congregationis Declarationes recensere, quarum sub tenore sequente meminit Lezana, *verbo Sepultura, num. 5. citato.*

Nota hîc obiter ex Declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, *sub die 1. Februarij*, 1641. quod quando Parochi non interueniunt associationi cadaueris defuncti, qui elegit Sepulturam in Ecclesia Regularium, etsi possint habere emolumenta, quæ illis contingunt propter Ius Parochiale, sed non illa, quæ dantur propter associationem.

21 Nota etiam eandem S. Congregationem, *eodem anno, & eodem mense Februarij*, *sub die* 22. declarasse ad instantiam Procuratoris Generalis Augustinianorum Discalceatorum, Plebanum teneri associare cadauera, defunctorum vsque ad Ecclesiam Regularium si in ea elegerint Sepulturam, nisi fuerit legitimè impeditus. Hæc omnia Lezana.

Præter Declarationes S. Congregationis, & Literas Apostolicas suprà recensitas, quibus probatur nostra conclusio, multæ aliæ adduci possent; sed quia redditæ, ad intentum sufficiunt, ab vlteriori supersedeo probatione.

CONCLVSIO VII.

22 IN Ecclesiis exterioribus Sanctimonialium electio Sepulturæ fieri potest; non autem in interioribus.

Hanc conclusionem tenet Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 6. controuer. 11. conclus. 7. pag.* 289. quoad primam probatur. Quia Moniales, earum Ecclesiæ, & loca, gaudent omnibus exemptionibus, priuilegiis, & gratiis, quibus gaudent, & potiuntur Regulares Virorum Ecclesiæ, & loca, respectiuè, in omnibus, quæ illis adaptari possunt. *Moniales, & earum loca, eisdem gaudent gratiis, & priuilegiis, quibus Religiosi viri, vtrumque loca: si illis adaptari possunt.* Tamburinus, *tom. 4. de Iure Abbatissarum, disput. 6. quæsito 6. num. 14. & disputat. 17. quæsito 1. num. 1.* Pellizzarius, *in Manuali Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 1. num. 72. & 13.* Peyrinus, *de Priuilegiis, tom. 2. ad Constitutionem 8. Pij Quinti, §. 2. num. 3.* Ergo si in Ecclesiis Religiosorum eligi potest Sepultura, poterit etiam eligi in Ecclesiis exterioribus Religiosarum.

Quoad secundam verò partem, etiam probatur: quia propter Sanctimonialium clausuram, indecens valdè esset, & magnis periculis plenum, quod ab existentibus extra illarum Monasteria, Sepulturas eligerent in Ecclesiis interioribus earum. Hæc tamen pars fallentiam pati poterit in casu, quo in dictis interioribus Ecclesiis, habeat quis Sepulchrum Maiorum suorum, aut Familiare, vel Hæreditarium.

SECTIO V.

De variis modis, quibus electio Sepulturæ probetur.

DISQVISITIO XIII.

Quomodo electio Sepulturæ probetur?

BREVIARIVM.

Confessarius.

A moribundo constituitur executor illorum quæ ad animam concernunt, quatenus debent ad forum externum deduci. n. 10.

Confessario omnino credendum, si testatur defunctum elegisse Sepulturam hanc, vel illam. n. 20.

Libri.

Libri in archibus reperti, vulgo Tumbos, *& alij rationes continentes debitorum & solutionum, & similes fidem faciunt, etiamsi subscripti, per personam authenticam. non sint.* n. 11.

Scriptura.

Scriptura authentica, & publica, non habet maiorem declarationem propria voluntatis. quam habet priuata propria subscripta manu, si vera sit subscriptio. n. 4,

Subscriptio in scriptura, est testimonium propria mentis declaratiuum n. 4.

Sepultura.

Est pars vltima voluntatis Sepulturæ electio. n. 8.

Probatur eius electio, primò, per Testamentum. n. 1. *Secundò, per Codicillum validum.* n. 2. *Tertiò, per Codicillum inualidum.* n. 3. *Quartò, per Scripturam priuatam propria manu subscriptam.* num 4. *Quintò, per duos testes.* n. 5. *Etiamsi sint singulares.* n. 6. & 8. *Sextò, per dictum Confessarij.*

MVLTI admodum modi sunt, de quibus dubitari queat, an eorum quilibet sufficiat, ad probandam licitam, & validam Sepulturæ electionem. Illos sequentibus dilucidabo conclusionibus.

CONCLVSIO I.

1 PRimus, frequentissimus, & conuenientissimus eligendi Sepulturam modus est, si Testator, in suo Testamento, sub quo, diem clausit extremum dixerit velle suum condi cadauer in tali Ecclesia aut Sepultura.

De huius conclusionis veritate, nullos vnquam dubitare potuit. Quia cum electio Sepulturæ sit pars vltimæ voluntatis, & vltima voluntas per Testamentum frequentissimè, & conuenientissimè declaretur, hinc est, quod per illud optimè fiat Sepulturæ electio.

Conclusionem tenent Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annot.* 52. *de electione Sepultura, §.Vnico, n.*45. Ioann. Baptist. Lezana, *in Summa quæstionum Regular. tom.*2. *part.*4. *verbo Sepultura, quoad Regulares, n.*11. Laurentios de Peyrinis, *de Priuilegiis tom.*3. *in Additamentis ad Constitutionem Leonis Decimi, cap.*4. *num.*52. & Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*6. *controuer.*12. *conclus.*1.

CONCLVSIO II.

2 SVfficienter probatur electio Sepulturæ per Codicillum validum.

Probatur conclusio. Quia Codicillus inuentus est ad vltimas conseruandas voluntates. August. Barbosa, *tract. de Clausulis vsu frequentioribus, clausula* 21. *num.*2. cum Baldo, *in L.fin. columna* 4. *versic. Nunc aliqua, de Codicill.* Decio, *consilio* 287. *n.*3. *&* 4. & Fusar. *de Substitut. quæst.*245. *n.*40. Ergo si benè, & validè eligitur per Testamentum Sepultura, benè, validè, & sufficienter probabitur per Codicillum validum.

CONCLVSIO III.

3 VAlidè etiam eligitur Sepultura per Codicillum inualidum, saltem pro foro conscientiæ.

Hanc tenent Ventriglia, & Samuellius, *locis allegatis*, & Antoninus Diana, *part.*5. *tract.*3. *de casibus occurrentibus tempore mortis, resol.*506. ex Lauorio, *Variarum Lucubrationum, tom.*5. *tit.*2. *cap.*11. *num.*18. & pro illa allegat Samuellios, Menochium, *consil.*165. *n.*10. *lib.*2. Valerum, *in differentiis vtriusque fori, verbo Testamentum, different.*1. *n.*2. Emmanuelem Viguerium, *in introduct. vlt. voluntatis, lib.*3. *cap.*14. *numer.*22. Rotam, *in nouiss. decis.*74. *part.*2. Pasqualigum, *decis.*401. *num.*2. & Medices, *part.*1. *quæst.*8. *n.*3. *de Sepulturis.* Et probat: quia ad licitam, & validam electionem Sepulturæ in foro conscientiæ, sufficit si quomodocumque voluntas vltima morientis innotescat. Ergo in foro conscientiæ valida est electio Sepulturæ facta in Codicillo inualido. Et *concl.*4. sic ait Samuellius. Codicillus inualidus, tunc sufficienter notificat Sepulturæ electionem, quando constat, defunctum voluisse declarare suam vltimam voluntatem: quod per testes probari potest, qui deponant, quod in illa voluerit suam declarare vltimam voluntatem, licet postea necessariæ solemnitates defuerint. Hæc ille.

CONCLVSIO IV.

ELectio Sepulturæ, sufficienter pro vtroque probatur foro, ita vt licita, & valida fiat, per scripturam priuatam, manu propria subscriptam. 4

Hanc tenent Ioannes Baptist. Ventriglia, *vbi suprà*, cum Molfesio, *in Summa, tom.*2. *tract.* 13. *cap.*8. *num.*32. Antoninus Diana, *vbi proximè* ex Lauorio, *dicto numer.*18. & Samuellius, *conclus.*3. cum omnibus Doctoribus, quos ex eo, numero recensui præcedenti. Et illam sic probat.

Quia ad Fidem faciendam pro foro externo satis est, cum de ipsa constet: & idem est, ac si defunctus publicè suam declarauerit voluntatem. Nam subscriptio, se habet veluti testimonium declaratiuum propriæ mentis. *L.final. Cod. si certum petatur.* & *ibi* Baldus. Est namque subscriptio, quædam expressio propriæ mentis, quoad illa, quæ subscribuntur, & loco vocis substituitur, ac vim eandem habet, quam locutio haberet: quia est naturæ subrogatum eiusdem cum eo, in cuius locum subrogatum est. *L.Imperator, §.final. ff. de Legibus, & cap. Ecclesia Sancta Maria,* 1. *&* 2. *tit. vt lite pendente.* Crat. *consil.*76. *num.*13. Tiraquellus, *de Iure primogenit. quæst.*4. *num.*43. Quibus addo ego Barbosam, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Subrogatum, axiomate* 213. *num.*1. *ex L.Si cum, § Si iniuriarum, ff. Si quis cautionibus*, vbi Bartolus, Baldus, Angelus, & alij. *L.*1. *§. Hac actio, ff. Si quis testamento liber esse. L.Filia, §.Titia, ff. de Conditionibus, & demonstrationibus. L.vnica, §* 1. *Cod. de rei vxoriæ actione. §.Fuerat. Instit. de Actionibus.* Glossa, *in dict. cap.*1. *Ecclesia S. Mariæ.* Alexand. *consil.*88. *Quod cernere, num.*4. *versic. Corroboro, lib.*1. Anchar. *consil.*421. *Præmittendum, in princ.* Vbi dicit hanc regulam esse magistralem. Crauet. *consil.*973. *à num.*2. Socinum *Regula* 34. Decianum *consil.* 43. *n.*14. *& seqq. lib.*3. & plures alios, quos recenset idem Barbosa.

Et procedit absque dubio conclusio, etiamsi scriptura sit priuata, & non authentica coram Notario, & testibus facta, dummodo tamen constet subscriptionem factam fuisse manu eligentis Sepulturam propriâ. Quia quod scriptura publica sit, & authentica, maiorem declarationem propriæ voluntatis non continet, quàm priuata, si vera ista sit, & eandem vocis substitutionem habet.

Hic non incongruè inquiri poterat, An aliæ scripturæ

ſcripturæ priuatæ, & libri cenſuum, & ſimiles, qui in Archiuis adſeruantur, fidem faciant? Inquiram tamen, & reſoluam ad finem huius Diſquiſitionis, vt hîc digreſſionem euitem.

CONCLVSIO V.

5 Electio Sepulturæ ſufficienter probatur per duos teſtes, & non per minus.

Ita docent Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.3 cap.4.num.52.* Lezana, *verbo Sepultura, num.11.* Diana, *part.5.tract.3.reſol.*106, Samuellius, *tract.1.diſput 6.contron.11.concluſ.4.& contron.12. concluſ.4.* cum Sebaſt. Medices, *de Sepulturis, par.1. quæſt.8.* Laurent. de Franchis, *in Controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares, quæſt.64.§.Probatur verò, num 3.* Genuenſi, *cap.61 n 10. in 2. edit.* Lauorio, *Variar. Lucubration. lib.1.tit.2 cap.11 n.18* Paſqualigo, *deciſ.404.n.3.* Gauanto, *in Manuali Epiſcoporum, verbo Sepultura, n.20.* & Auguſtinus Barboſa, *tract. de Axiomatibus Iuris, verbo Modica, n.6.& in cap. In omni negotio, n.2. el 4. de Teſtibus, & Atteſtationibus*, quatenus hanc tradit generalem regulam, ſeu doctrinam, Collige ex textu, quod in qualibet cauſa, tam profana, quàm etiam Eccleſiaſtica, vel ſpirituali, duo teſtes ſufficiunt ad perfectam probationem inducendam; vnus verò non probat. Et *n.3.* addit. Amplia, vt nec ſtatuto, nec Conſtitutione, nec etiam à Principe, vel à Papa fieri poſſit, vt vnico teſti plena adhibeatur fides. Vtramque propoſitionem plurium probat Doctorum authoritate. Ideò hanc facit ampliationem, Papæ reſpectu, quia Lege diuina habetur *Matthæi cap.18.verſic.16.* Si autem te non audierit, adhibe tecum vnum, vel duos, vt in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum. Aduertit tamen Barboſa cum Secatia, *in tract de Iudic. cauſa ciuili, lib.2. cap.9. dub.9 n.396.* & Buecaron. *de Differentiis inter iudicia ciuilia, & criminalia, differentia 82.n.2.* quod in leuibus, & in cauſis modicis præiudicij poſſit Papa interpretando, limitare Ius diuinum, ex cauſa, & ſic facere Conſtitutionem, vt vni duntaxat teſti, plena fides adhibeatur.

Ratio autem noſtræ concluſionis eſt: quia in Sepulturæ electione agitur de præiudicio Eccleſiæ, in qua defunctus, de Iure ſepeliendus erat: & quia huiuſmodi electio comparatur diſpoſitioni quoad pias cauſas: & hac probari debet, per duos ſaltem Teſtes.

CONCLVSIO VI.

6 Per Teſtes etiam ſingulares ſufficienter probatur Sepulturæ electio.

Hanc tenet Auguſt. Barboſa, *in cap. Cum ſuper, n.2. el 8 de Sepulturis, & in cap. In omni negotio, limitatione 24. el 4. de Teſtibus, & Atteſtationibus,* poſt Guidonem Papam, *deciſ 544.* Rolandum, *conſil.81.n.44.lib.2.* Maſcardum. *de Probationibus, concluſ.1297.* Flores de Mena, *Variar. lib.2.quæſt.22. à n.49.* Gutierrez, *de Iuramento confirmatorio, par.2. cap.4. in fine,* Flaminium Pariſium, *de Confidentia, quæſt.67.num.20.* Azeuedo, *lib.2. nouæ recopilationis, L.6.n.12.tit 9.* & Spinum, *in Speculo Teſtamentorum, gloſſa 2.in princ.num.33.* quos recenſet. Tenet Anton. Diana, *par.5.tract. 3.reſolut.106.* cum Iulio Lauorio, *Variar. Lucubrat. lib.1.tit.2.cap.11 num.18.* Lezana, *cum eodem Lauorio, tom.2 par.4.verbo Sepultura quoad Regulares, n.11.* & cum Genuenſi, *in Praxi Archiepiſcopali Neapolit. cap.61.n.8.* Laurentius de Peyrinis, *de Priuileg. tom.3. cap.4.n.52.* Samuellius, *in Praxi de Sepult. tract 1.diſput.6.contron 11.concluſ.2.& contron.12.n.12.* cum Azeuedo, *lib.3.tit.19.L 6.n.12.* Riccio, *part.1.reſol.565* Belletto, *Diſquiſition. Clerici. §.3. de Clerico defuncto.* Capella Toloſana, *deciſ.11.* Crauetto, *de Antiquitate tempor. part.4 n.25.* Bellamet. *deciſ 368* Laurentio de Franchis, *in Controuerſiis inter Epiſcopos, & Regulares, quæſt 64.§.Probatur verò.* Paſqualigo, *deciſ.404 405.& 406.* & cum Molfeſio, *in Summa, tom.2.tract.13.cap.8.n.32.* Et ita in facti contingentia declarauiſſe Epiſcopum in cauſa cuiuſdam ſui Fratris, teſtatur ipſe Samuellius, *dicto n.12.* in ſequentia prorumpens.

Quam doctrinam ſanè à me dictam, ac de teſtibus etiam ſingularibus in cauſa, & occaſione mortis mei maioris Fratri germani ſecundùm carnem, Domini Horatij Samuelli, Æquitis S. Stephani, Cluſini Patritij, ac nobilis Senenſis, qui non duntaxat, ſuam dixit voluntatem liberè Patri ſuo Confeſſori, velle eſſe tumulatum in Eccleſia S Franciſci, in Sepultura, vbi antea fuit illius Filius ſepultus; ſed etiam hanc ſuam voluntatem Dominæ Vlimpiæ Sorori noſtræ de Samuellis, & ſuæ vxori Dominæ Syluiæ de Bellarminis Politianæ, & aliis conſanguineis: Attamen Archypresbyter Curatus Eccleſiæ Cathedralis credere noluit. Vnde de re iſta D. Epiſcopus certioratus pro veritate, decretauit, vt ſepeliretur, iuxta bonam voluntatem D. Æquitis, in Eccleſia S Franciſci, vt *die 2. Auguſti, 1639.* ni fallor, factum eſt, me præſente, &c. Hactenus ille.

Pro concluſionis, & doctrinæ intelligentia, aduerto, Teſtes ſingulares in præſenti caſu eſſe illos, quorum quilibet deponit audiuiſſe à N. defuncto, velle ſepeliri in tali Eccleſia, aut Sepultura; in diuerſo autem tempore illud audiuiſſe teſtantur. Ita Diana, *in dicta reſol.106.* & Samuellius, *contron.12. citata, n.4.pag.288.* 7

Ratio autem concluſionis eſt: quia electio Sepulturæ, eſt pars vltimæ voluntatis. Gloſſa. *in Additione, ad caput Animarum, el 1. de Sepulturis, lib.6.* Samuellius, *vbi proximè, n.3.* & alij paſſim. Sed vltima voluntas probatur per Teſtes ſingulares, quia in eo, quod principaliter probant, conteſtes euadunt; & licet ſint ſingulares reſpectu exterioris manifeſtationis, ſeu reſpectu temporis, in quo fit voluntatis manifeſtatio; attamen conteſtes ſunt in probanda voluntate manifeſtata. Ergo etiam per teſtes ſingulares ſufficienter probatur Sepulturæ electio. 8

Quod ſi petas, quando teſtes diſcordant circa Sepulturæ electionem iam factam, ita vt vnus teſtetur illam in tali elegiſſe loco, alius verò in altero, vbinam elector ſepeliri debeat? Sit pro quæſiti reſponſo. 9

CONCLVSIO VII.

Qvando Teſtium teſtimonia circa Sepulturæ electionem, non conueniunt, ſtandum eſt coniecturis quibus moribundus veriſimilius moueri potuerit, ad vnam potius, quàm aliam eligendam. Si enim defunctus Capellam cum Sepulchro ſibi cum Armis, & inſcriptionibus fabricauit, licet inteſtatus decedat, tunc non eſt dubium, quin ſepeliri velit in Sepultura ab ipſo fabricata: ſtatim enim ac eam ſibi fabricauit, eam elegiſſe videtur, etiamſi alibi habeat Sepulturam, in qua Maiores ſui ſepulti ſint. Ita Laurentius de Peyrinis, *de Priuilegiis, tom.3. cap.4.n.52.in fine.* Similiter, ſi vnus ex locis, circa quos diſcordant Teſtes, ſit maiori frequentatione, 10

tione, & deuotione à defuncto prosecutus, illum pro sua eligere Sepultura censendus est: & idem est iudicandum, de loco Sepulturæ Maiorum suorum: & denique de propria Parochia. Ita dictus Peyrinus cum Lauorio, *Variarum Lucubrat. lib. 1. tit. 2. cap. 11. n. 20.* Samuellius, *dicta controu. 11. concl. 3.*

CONCLVSIO VIII.

10 SVfficienter probatur electio Sepulturæ per dictum Confessarij. Ita docent Lezana, *verbo Sepultura, n. 11.* cum Marco Antonio Genuensi, *in Praxi, cap. 61. n. 8. de Praxi Neapolitana,* testante, Antoninus Diana, *part 5. tract. 3. resolut. 106.* cum Molfesio, *in Summa, part. 2. tract. 13. cap. 8. num. 32.* & Lauorio, *vbi proximè*, de eadem praxi Neapolitana testante. Ioannes Bapt. Ventrigha, *in Praxi rerum notabilium, annot. 52. de Electione Sepulturæ, §. Vnico, num. 45.* cum Riccio, *in Praxi, part. 1. resolut. 575. versic. Et patet, ad finem,* & Samuellius, *in Praxi, tract. 1. disput. 6. contrau. 12. concl. 5.* cum Pasqual. *dec. 405. & 406.* Et probat sic Samuellius.

Cuius est ratio adæquata: quia Moribundus in Confessarij manibus disponit de his, quæ ad animam spectant: & per consequens Confessarius cōstituitur veluti illorum executor, quæ ad animam concernunt, quatenus debent ad forum externum deduci. Quando igitur moribundus suo communicauit Confessario propriam, quoad Sepulturæ electionem, volūtatem, & ipse de tali electione testatur Confessarius, omnino est illi credendum: quia non se habet vt purus, ac merus Testis, sed vt executor vltimæ voluntatis, à defuncto sibi commissæ. Vnde illius attestationi omnino standum est.

11 Pro coronide huius Disquisitionis, vt promissis stemus, inquiro, An libri in Archiuis inuenti, vulgo *Tumbos*, & alij rationes continentes debitorum, & solutionum, ac similes, fidem faciant etiamsi subscripti non sint per personam authenticam? Et idem inquiritur de aliis scripturis, similiter non subscriptis, & signatis, antiquis tamen, in dictis Archiuis adseruatis.

Respondeo, huiusmodi libris, & scripturis priuatis, fidem esse adhibendam. Ita docent Nicolaus Genua, *de Scriptura priuata, libro 5. cap. 1. n. 48. & 49.* Postius, *de Manutentione, obseruat. 35. à n. 34.* Mascardus, *de Probationibus, conclus. 976. n. 2.* Pax Iordanus, *volum. 3. de Re Iudiciaria, lib. 14. tit. 20. de Fide instrumentorum, n. 76.* Vbi ita fatur. Sextò principaliter limita, quoad libros censuales Episcoporum, Capitulorum, Monasteriorum, & similium, in quibus libris descripti reperiuntur censuales, & emphyteotæ mensæ Episcopalis, Capituli, vel Monasterij, qui magna diligentia confici, & custodiri, solent. Sic enim in his affirmatiuam conclusionem firmat Cardinalis Tuschus, *tract. Conclusionum, sub Littera L. conclus. 344.* quam varijs modis ampliat, & declarat. Idem videtur sentire Rota, *decision. 290. num. 5. part. 1. nouiss.* saltem de consuetudine, ex Romano, *consil. 127.* & aliis, ibi allegatis, necnon à Mascardo, *dicta conclus. 976. num 49.* Hactenus ibi Pax, qui postquam *num. 77.* sententiam recensuit, contrarium asserentem huiusmodi libros pro scribentibus non probare, illi adhibet nonnullas limitationes, pro iis, qui maluerint illam sequi. Et quartam sub hoc tenore, *num. 8.* Quartò (inquit) sublimita in libris Ecclesiæ antiquis, qui propter illorum antiquitatem probant pro Ecclesia, *dicto cap. Cum causam de Probationibus*, & ibi Glossa cum aliis plurimis, cumulatis per Mascardum, *eodem loco, numer. 57.* Hæc Iordanus. Affirmatiuè etiam docet nobiscum, Riccius, *part. 4. decis. 23. num. 5.* Vbi cum pluribus resoluit suam, & nostram doctrinam, maximè locum habere, procedere, circa Monasteria, magnis redditibus prædita, habentiaque Religiosos probos, & Fideles, qui libris, ac scripturis præsint. Pro nobis etiam est doctissimus Iurisperitus D. Ioannes Montero de Spinosa, *in Allegatione Iuris ab ipso facta pro Regio meo Hyrachensi Cœnobio, contra Villam de Mendauia*, coram Regia Curia Maiori Pampilonensi, *anno proximè elapso* 1664. *num. eius 2.*

Responsum probo primò *ex Canone Peruenit, el 1. 30 quæst. 1.* ibi. Inuenimus in Archiuis Apostolicæ Sedis. Vbi Glossa, *verbo In Archiuis*, sic ait. Archa dictum est Archiuum: vbi scilicet reponuntur libri: & per tales libros fit fides.

Secundò, ex *cap Cum causam, el 13. de Probationibus*, in quo Honorius Papa Tertius, sic decernit. 12
„ Mandamus, quatenus secundùm diuisiones, quæ per
„ libros antiquos, vel alio modo melius probabun-
„ tur, nec non per testes, famam, & quæcumque alia,
„ adminicula in negotio procedatis. Vbi Glossa, *verbo Per libros*, ait. Nota ergo, quod Scriptura antiquorum librorum, facit fidem. Infrà *de Præscriptionibus, Ad audientiam.* Item creditur instrumento producto ex Archiuo publico, etiamsi subscriptionem non habeat. 30. *quæst. 1. Peruenit. & in Authent. de iis, qui ingrediuntur ad appellandum, §. Illud eo. V. & Cod, de Fide Instrumentorum. Authent. Ad hoc, & suprà, de In integrum restitutione. Tum ex Litteris, & ff. de Probationibus, Censu, & Cod. Arbitrium tutelæ, L. vlt & Cod. Qui potiores in pignore habeantur, scripturas.*

Tertiò, ex *dicto cap. Ad audientiam, de Præscriptionibus*, probatur. Ibi enim Innocentius Papa Tertius sic ait. Nos igitur, magis authoritatem priuilegij, quàm depositiones testium attendentes, considerantes etiam librum censualem, quem non suspectum habuimus, licet non nostra, sed in Cardinalis S. Adriani camera sit inuentus. Vbi Glossa, *verbo Librum*, dicit. Sic enim per libros antiquos „ probatur diuisio Diœcesum. Et adducit textus „ vtriusque Iuris suprà allegatos. 13

Ad probationem, Priuilegij authoritas, magis attendi debet, quàm testium depositiones.

TRACTA

TRACTATVS OCTAVVS.

DE HIS, QVI SEPVLTVRAM NON ELEGERVNT: VBI SINT TVMVLANDI.

HVIVS Tractatus materiam, ad duas Disquisitiones, iuxta stylum præsentis Operis reducere duxi: cum illa adæquatè consistat in Sepultura Maiorum, & in Ecclesia Parochiali, in qua quis decessit, aut in cuius territorio, dum vixit, Domicilium habuit. In prima, de prima diuisionis disseram parte; & de secunda, in secunda, in qua aliquantò fusiùs me geram, examinando, quænam vnicuique propria Parochialis Ecclesia ad effectum Sepulturæ censeatur.

DISQVISITIO I.

Quænam sit Sepultura Maiorum, & quis in ea tumulari debeat?

BREVIARIVM.

Funeralia.

Portio Funeralium Parochiæ debetur, quando quis extra illam tumulatur. n. 4. & 5.

Maiores.

Maiores dicuntur Pater, Auus, & alij superiores ascendentes. n. 1.

Quoad Sepulturam, nomen Maiorum in Patre, & Auo saluatur. n. 1.

Sepultura.

Maiorum Sepultura est, in qua Maiores tumulati existunt, siue sit Familiaris, siue Hæreditaria. n. 1.

In Sepultura Maiorum sepeliendi sunt, qui cum haberent facultatem eligendi Sepulturam, illa non electa obierunt. n. 2.

Intellige, si commodè, & sine periculo ad illam deportari queant n. 3.

Sepultura vnio, ex dilectione, quæ fuit inter viuos procedit. n. 6.

CONCLVSIO I.

1 SEpultura Maiorum, illa est, in qua vniuscuiusque Maiores tumulati, existunt, siue illa sit Familiaris, siue Hæreditaria.

Maiores dicuntur Pater, Auus, & alij superiores ascendentes, vti docet Aug. Barbos. *de Vniuerso Iure Ecclesiast. part. 2. lib. 2. cap. 10. n. 32. ex L. Maiorum, ff de Verborum significatione. In cap. Nos instit. n. 3. el 1. de Sepulturis. Et tract. de Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione, verbo Maiores, num. 4.* cum Lœl. Zech. *de Republica Ecclesiastica, cap. 28. de Parocho, n. 17. vers. Fallit.* & cum Oldrad. *consil. 25 Thema, tale est, verbo Maiorum.*

In præsentia tamen nomen Maiores, in Patre tantum, & in Auo saluatur: ita vt vbi Pater, & Auus sepulti fuerint, ibi dicatur Sepultura Maiorum. Ita idem Barbosa, *dicto n. 4.* cum Oldrado, *loco citato, versic. Ad secundum.* Antonin. Diana, *par. 5, tract. 3. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resol.* 108. cum Villalobos, *in Summa, tom. 2. tract. 31. diffic. 2. n. 4.* & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controu. 4. concl. 8. n. 17. ex Canone Ebron, 13. quæst. 2. iuncto cap. Nos instituta recensito, & L. Maiorum citata.* Et sic declarauit S. Congregatio Episcoporum, & Regularium, *in vna Ausculena, die* 28. *Octobris de Anno* 1616. quam referunt Samuellius, *vbi proximè,* & Barbosa, *in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, collect. 671. de Sepultura, n. 7.* ex Aldano, *in Compendio Canonicarum resolutionum lib. 2. tit. 17. num. 4.*

CONCLVSIO II.

QVi absque electione Sepulturæ decessit cum haberet eligendi facultatem, in Sepultura Maiorum suorum tumulari debet. 2

Ita docent D. Anton. *in Summa, par. 3. tit. 10. c. 5. de Sepulturis,* §. 1. cum Ioanne Andrea, *in cap. Animarum, de Sepulturis, lib. 6.* Abbas Panormitan. *in cap. Nos instituta, n. 4. el 1. eod. tit.* Barbosa *ibi, n. 2. & de Iure Ecclesiastico, loco citato, n. 31.* cum Spino, *in Speculo Testamentorum, glossa 2. in princ. n.* 38. Ioan. Garcia, *de Expensis, cap. 8. n. 4.* Cardinali Tuscho, *tom. 7. Littera S. concl.* 194. Iulio Lanorio, *Variar. Lucubrationum, lib. 1. tit. 2. cap. 11. n. 44.* Vgolino, *de Officio, & potest. Episcopi, cap. 17. n. 3. in fine.* Parladoro, *different. 66. §. 2. à principio,* & Sperellum, *in Decisionibus fori Ecclesiastici, decis.* 88. *n.* 1. Samuellius, *dicta disput. 5. controu. 1. concl. 10. & controuer. 2. concl. 6. ac controu. 9. conc. 13.* Illuminatus Motonus, *in centum responsis, responso 51. n. 40. 50. 54. & 63.* cum Archidiacono, *in cap. Is, qui, de Sepultur. lib. 6.* & Angelo, *verbo Sepultura, n. 14.* & Ioann. Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium annot. 52. de Electione Sepulturæ, § Vnico, n. 24. versic. Alij verò,* vbi ait: Et est indubitatum.

Procedit conclusio, quando absque periculo, aut 3 magno incommodo, cadauer ad Sepulturam Maiorum suorum deportari valeat, vti D. Antoninus explicat; aliàs non. Sic Motonus, *n. 62.* Vbi ita fatur. Qui habent Sepulturam in ciuitate, & egressi animi causa in villam, si ibi decedant, deferendi sunt in ciuitatem, si commodè fieri potest, & sepeliendi

ſunt io Sepulchro Maiorum, Angelus, *n*, 28. ſi verò commodè non poteſt, ſepelientur ruri. Sebaſtianus Medices, *n*. 42. Hæc Moronus.

4 Probatur primò concluſio, *ex cap. Nos inſtituta, el 1. de Sepulturis*, in quo ſic Leo Papa Tertius decernit. Nos inſtitura Patrum conſiderantes, ſtatuimus vnumquemque in Maiorum ſuorum Sepulchris iacere, vt Patriarchatum eairus ducet Nulli tamen negamus propriam eligere Sepulturam, & etiam alienam. Dominus enim, & Magiſter alienam elegit, vt propriam. Sed quia dignus eſt operarius mercede ſua, tertiam partem ſui iudicij illi Eeclesiæ dari cenſemus, in qua Cœleſti pabulo reſici conſueuit.

5 Secundò probatur ex Declarationibus Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, quarum primam refert Aug. Barboſ. *in Collectaneis Deciſionum Apoſtolicarum, verbo Sepultura, n. 7.* ex Aldano, *in Compendio Canonicarum Reſolutionum, l. 2. tit. 17. n. 4.* datam *ſub die 21. Octobris, de Anno* 1616. *in vna Aaſculana*, in qua fuit declaratum, quod Sepulturam ſibi eligendi facultatem non habens, in Maiorum ſuorum Sepultura humari debet.

Secundam, & tertiam recenſet Samuellius, *vbi ſuprà controu. 4, concl. 9. pag* 236. Iſtarum prior edita eſt *die 9. Nouembris*, 1640. in qua declaratur, quod qui habet Sepulturam ſuæ familiæ, etiam in Eccleſiis Regularibus, in illis ſepeliendus eſt, quando abſque Sepulturæ electione decedit, & non in Eccleſia Parochiali.

Poſterior verò fuit edita 3. *Maij de Anno ſequenti* 1641. in qua S. Congregatio declarauit, quando cadauera illorum, qui ſunt ſui iuris, & non ſibi elegerun. Sepulturam, ſepeliri debeant in Sepultura Maiorum ſuorum, etiamſi io Eccleſiis Regularium ſit; ſine præiudicio tamen iuris Parochialis, & monito primum Parocho defuncti; ſi tamen non obſtet conſuetudo contraria, legitimè præſcripta.

6 Tertiò probatur ratione concluſio. Quia optabile cuique eſt in Sepultura Maiorum ſuorum tumulari. Vnio enim Sepulturæ ex charitate, & mutua dilectione, quæ inter viuos fuerat, procedit. Abbas *in dict. cap Nos inſtit. n. 4. ex Canone 1. & ſeqq. 13. q. 1.* Samuellius, *tract. 1. diſp. 5. controu. 2. concluſ. 6.* Sed charitas, & mutua dilectio, maximè erga Maiores viget, propter conſanguinitatis vinculum. Ergo decedens abſque Sepulturæ electione, ſepeliri debet in Maiorum ſuorum Sepultura, attenta vniuſcuiuſque interpretatiua voluntate.

Et licet concluſio noſtra vera ſit, cum ſæpè contingat Maiores in diuerſis Sepulturis tumularos exiſtere, non paucæ difficultates in praxi occurrere ſolent: aliquas excitare, & reſoluere operæ pretium duxi, & præcipuas quidem, vt ex illarum reſolutione, facilè alias, meus Lector, reſoluere queat.

DVBIVM I.

Si Pater, & Auus in vna ſint Sepultura tumulati, & reliqui accendentes in alia, in quanam illarum Filius ſepelietur?

BREVIARIVM.

Dilectio.

Maior eſt dilectio inter Auum, Filium, & Nepotem, quàm inter iſtum, Abauum, Proauum, & alios aſcendentes. n. 3.

Domicilium.

Patris, & Aui Domicilium Filius conſequitur, non autem aliorum aſcendentium. n. 2.

Sicut Domicilium eſt inter viuos, ſic Sepultura inter mortuos. n. 2.

Maiores.

In plurimum, ſolùm veniunt nomine Maiorum Abauus, Atauus, Tritauus, & alij his ſuperiores, non verò Pater, & Auus, n. 4.

In materia tamen Sepultura, nomen Maiorum in Patre, & Auo ſaluatur. n. 5.

Sepultura.

Sicut ſe habet Domicilium inter viuos, ſic ſe habet Sepultura inter mortuos. n. 2.

Sepultura vnia, ex dilectione, qua fuit, aut debuit eſſe inter viuos, procedit. n. 3.

Qui abſque electione Sepultura deceſſit, debet tumulari in Sepultura, in qua Pater, & Auus iacent, non in qua reliqui aſcendentes, ſi diuerſa ſit. n. 1.

CONCLVSIO I.

IN Sepultura, in qua Pater, & Auus tumulati exiſtunt, ſepeliri debet, qui abſque electione deceſſit Sepulturæ, non verò in qua requieſcunt cadauera Proaui, Abaui, Tritaui, aut reliquorum aſcendentium, ſi in diuerſa iaceant. 1

Ita docent Panormitanus, *in cap. Nos inſtituta, n. 5. el 1. de Sepulturis.* Aug. Barboſa, *de vniuerſo Iure Eccleſiaſt par. 2. lib. 2. c. 10 n. 32.* cum Læl. Zech. *cap. 28. de Parocho, n. 17.* Anton. Diana, *part. 5. tract. 3. reſol.* 108. cum Villalobos, *in Summa, part. 2. tract. 31. difficult. 2. n. 4.* Illuminatus Moronus, *in centum reſponſis, reſponſ. 51. n. 56.* cum Angelo, *verbo Sepultura, num. 15* & Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. diſput. 5. controuerſ. 5. concl. 3.* cum Bartolo, & Capolla, *leg. 8. de ſeruitutibus prædiorum vrbanorum.* Ancharrano, *in cap. Licet, notab. 5. verſic. Sicut. maior, el 4. de Sepulturis in 6.* Franco *ibi, n. 3. verſic. Sed quid*, & Geminian. *de Sepulturis.* Medices, *q. 7. num. 22. de Sepulturis.* Archidiacono, *in cap. Is, qui* Ioanne Andrea & Gloſſa, *de Sepulturis lib. 6.* cum eodem Ioanne Andrea, *in Nouella.* Oldrado, *conſ.* 25. Ioanne Aſinio, *in L. Familiaria, n. 7 ff. de Religioſis, & ſumptibus funerum*, Lauorio, *Variarum Lucubrationum, lib. 1. tit. 2. cap 15. n. 111. & 113.* & Turrecremata, *in can. Facultates, 13. quaſt. 2.*

Probatur concluſio primò: quia ſicut Domicilium eſt inter viuos, ita eſt Sepultura inter mortuos. Oldradus, & Abbas *locis citatis*, Moronus, *n. 52.* & Samuellius *concl. 7.* Sed inter viuos quis Domicilium Patris, & Aui conſequitur, non Proaui, Abaui, Tritaui, aut aliorum aſcendentium. Moronus, *ex L. Aſſumptio, ff. Ad municipales*, & Samuellius, *ex eadem Lege. §. Filij*, aliàs, (inquit iſte Author oporteret nos agrum quærere Damaſcenum, vbi Adamus eſt creatus à Deo. Ergo Filius decedẽs abſque Sepulturæ electione, cõſequitur Sepulturã Patris, & Aui, neutiquam autem aliorum ſuorum aſcendentium. 2

Secundò probatur. Vnio Sepulturæ ex mutua dilectione, quæ eſt inter viuos procedit. Oldradus, & Panormitan. *vbi ſuprà*, & Samuellius, *tract. 1. diſp. 5. controu. 2. concl. 6. pag* 229. Sed maior eſt dilectio inter Auum, Filium, & Nepotem, quàm inter iſtum, & Proauum, ac alios aſcendentes. Ergo maior eſt vnio Sepulturæ inter Filiũ cum Patre, & Auo, quàm cum aſcendentibus aliis. Ergo tumulari debet, non cum iſtis. ſed cum illis, ſi inelecta obeat Sepultura. 3

Sed dices. Proauus, Abauus, Tritauus, & alij huic ſuperiores, non verò Pater, & Auus, nomine Maiorum veniunt. *L. Quique, §. Parentes, ff. de In ius vocando,* 4

cando. L. Iureconsultus. §. Parentes, ff. de Gradibus, & cap. Cum quis, de Sepulturis, dum de Maioribus loquitur Papa, addit: *ab antiquo*. Sed non dicuntur Maiores sepeliri ab antiquo, si tantum Pater, & Auus sepelirentur, & alij superiores. Ergo vt quis sepeliatur cum Maioribus, sepeliri debet, non cum Patre & Auo, sed cum ascendentibus aliis.

6 Respondetur cum Morono, *n.* 57. in materia odiosa, qualis est ista separationis Filij à Patre, non esse Leges adeò strictè interpretandas: est enim nimis durum separare Filium à Patre. Et ideò quotiescumque fieri potest, quòd non separentur, Legea commodè sunt interpretandæ. In materia denique Sepulturæ, nomine Maiorum veniunt Pater, & Auus: & in his duobus verificatur, quod sit Sepultura Maiorum, si ibi duo illi tantum sunt sepulti. Nam *in Canone Ebron*, ad hoc vt sepeliretur Iacob in sepulchro Maiorum suorum, satis fuit, quod in illo essent Pater Isaac, & Abraham Auus.

DVBIVM II.

Si Pater in vna iaceat Sepultura, & Auus in alia, siue solus, siue cum ascendentibus aliis, in qua illarum sepelietur Filius?

BREVIARIVM.

Amor.

Plus influit in immediatum proximum, quàm in mediatum. n. 3.

Dictio, *Solitum.*

Plures actus exigit, vt aliquid solitum fieri dicatur. num. 7.

Domicilium.

Filius domicilium Patris sequitur, non verò sequitur Aui domicilium. n. 2.

Domicilio comparatur Sepultura. n. 2.

Lex.

Iuris, seu Legis dispositioni standum est, & non rationi. n. 11.

Sepultura.

Vnio Sepulturæ, ex mutua dilectione procedit. n. 3.

In rigore Iuris, si Auus, & alij ex ascendentibus in vna existunt Sepultura, & Pater in alia, Filius inelecta decedens Sepultura, cum Auo, non cum Patre sepeliendus est. n. 7.

Si tamen adsit terra consuetudo, vt Filius absque electione decedens Sepulturæ, cum Patre tumuletur, etiamsi cum Auo, & aliis ascendentibus illo sepultus non sit, cum Patre est humandus. n. 9.

Si Pater, & alij ascendentes in diuersis iaceant Sepulturis, ac Filius non elegit Sepulturam, sepeliri debet in Parochia, attenta Iuris dispositione. n. 8.

In Sepulturarum materia multum tribuitur consuetudini. n. 10.

Eo ipso quo Sepultura construitur Familiaris ei addicti existunt omnes de Familia, qui alia inelecta decesserunt. n. 12.

1 IN diuersis, circa propositam difficultatem diuersa legi. Alij enim absolutè tenent, quod Filius inelecta Sepultura decedens, debet in nostro casu, in Patris sui Sepultura tumulari. Ita Aug. Barbos. *de Iure Ecclesiastico vniuers. par. 2. lib. 2. c. 10. n. 32.* cum Panormit. *in cap. Nos instituta, n. 5. el 1. de Sepulturis*, Oldrad. *cons.* 25. Petro de Vbaldis, *de Canon. Episcopali, c. 9. n. 12.* Sperello, *dec. 88. n. 7. & 9.* & Sebast. Medices, *de Sepult. q. 7. n. 22. tract. 2. disp.* 214. *vers. Si quis è vita*, asserentibus id esse verum, etiamsi cæteri omnes Maiores, & Auus in eodem existant Sepulchro, Pater verò in alio; dummodo non casu, vel ex accidenti Pater in diuerso tumulatus fuerit. Ioann. Bapt. Vcottiglia, *in Praxi rer. notabilium annot. 52. n. 24.* Illos sequitur, & aliam limitationem addit: dummodò contrarium non suadeatur ex qualitate personarum, vel Sepulchri, ex quibus coniecturari queat intentio præsumpta defuncti.

Ista sententia probatur. Quia Sepultura comparatur domicilio. Idem enim est Sepultura mortuis, quod viuis domus habitationis. Sed Filius viuens Domicilium sequitur Patris, non autem Aui, aut aliorum ascendentium. Ergo etiam mortuus debet Patris Domicilium, seu Sepulturam sequi, non verò Aui, aut aliorum ascendentium. 2

Tum etiam: quia amor plus influit in immediatum proximum, quàm in mediatum. Ergo cum vnio Sepulturæ ex amore, & mutua dilectione procedat, præsumi debet Filium voluisse potiùs cum Patre, quàm cum Auo sepeliri. Vnde Abbas dicit, quod Sepultura paterna præ omnibus ponderatur. 3

Alij verò dicunt, quod si Auus, cum aliis ascendentibus, in eodem iaceat Sepulchro, Pater verò in alio, Filios debeat sepeliri cum Auo, & aliis Ascendentibus. Ita sentiunt Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, q.* 8. Villalobos, *in Summa, part. 2. tract. 31. difficult. 3. n. 4.* Diana, *par. 5. tract. 3. de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.* 108. cum Barbosa, *de Iure Parochi, cap. 26. n.* 31 & Iulio Lauorio, *Variar. Lucubrationum lib. 1. tit. 2. cap. 11. n. 113. & 114.* Illuminatus Moronus, *in Centum responsis, respons. 51. num. 55.* cum Angelo Theologo, *in Summa, verbo Sepultura, n. 15.* & penes eum Ioann. Andr. Samuell, *in Praxi, de Sepultur. tract. 1. disp. 5 contr. 5. conclus. 3. pag.* 242. cum pluribus, quos allegat. 4

Alij dicunt: quod si quilibet ex Maioribus separatim sit Sepultus, debeat, qui decessit absque Sepulturæ electione, in Parochia tumulari. Ita Læl. Zech. *de Republica Ecclesiastica, cap. 28 de Parocho, n. 17. versic. Fallit*, prout refert Barbosa, *in cap. Nos instituta, n. 2. de Sepulturis el 1.* Sic & alij apud Abbatem, *ibidem, n.* 5. Et ratio est: quia in hoc casu, non adest Sepultura Maiorum: communis scilicet vllis ex Maioribus. 5

Alij tandem dicunt, quod si ascendentes separatim sint tumulati, debeat Filius, cum Patre sepeliri, si commodè id fieri possit. Sic Panormit. *in dict. cap. 1. de Sepultur.* ibi: Mihi autem placet multum, vt sepeliatur quis in Sepulchro paterno, nisi seriosè elegerit sibi Sepulturam. Sic & Samuell. *dict. concl.* 3. 6

CONCLVSIO I.

IN rigore Iuris, si Auus, & alij ex ascendentibus simul existãt tumulati, & Pater in diuersa sit Sepultura, Filius absque electione decedens Sepulturæ, tumulari debet non apud Patrem, sed apud Auum. 7

Hanc tenent omnes Doctores, quos *n. 4.* recensui pro secundo sentiendi modo. Illam probo sic. Iuxta Iuris dispositionem debet quisque sepeliri, si non elegit Sepulturam, vbi ex antiquo sui ascendentes sepulti sunt. *cap. Fraternitatem, el 3. de Sepulturis*, ibi: Qui verò relictis antiquis Ecclesiis, & » Patrum, aliorúmque Parentum suorum Sepul- » chris, &c. *Cap. Cum quis, el 2. eodem tit. in 6.* Cum » quis (inquit) cuius Maiores sunt soliti ab antiquo »

„ in Ecclesia sepeliri ea dimissa eligit alibi Sepulturam,&c. Sed hoc non verificatur in Sepulcho solius Patris: cum quia Pater nomine non venit Parentum, & Maiorum, sed Maioris tantùm,& Parentis. Tum etiam, quia Pater, non ab antiquo, sed à proximo est ibi sepultus: & semel quidem, non autem pluries, quod verbum *soliti* denotat. Dictio namque *solitum*, significat, quod pluries obseruatum est. Barbosa, *tract. de Dictionibus vsu frequentioribus, dict.* 376. *ex §. In pauonum, Institut. de Rerum diuisione,& in L. Si quis donaturm, ff. de Vsufructu, & in L. Solet. ff de Feriis.* Perett. *ad Extrauagantem Ambitiosa, verbo Ac, de Rebus Ecclesia non alienandis, à num.* 37. *pag.* 197. & Bertazol. *de Clausulis instrumentorum, clausula* 21. *glossa* 12. *n.* 2. Vbi ait, quod solitus aliquid facere, vt quis dicatur, plores actus exiguntur, nec vnus sufficit. Et tameo verificatur in Sepulchro Aui, & aliorum ascendentium, vti ex se patet ob dictis contraria: quia scilicet sunt Parentes, & Maiores: quia ab antiquo ibi sepulti sont: & non simul, sed plures, & solitè. Ergo Filius non eligens Sepulturam in rigore Iuris sepeliri non potest cum Patre, sed cum Auo, si cum aliis ascendentibus tumulatus existat, & Pater separatim sepultus sit.

CONCLVSIO II.

8 IN rigore Iuris, si Pater, & alij ascendentes in diuersis Sepulturis tumulari reperiantur, & Filius inelecta decedat Sepultura, sepeliri debet in Ecclesia Parochiali, & non cum Patre, aut alio ex ascendentibus extra suam Parochialem sepultis.

Hæc etiam conclusio certissima est. Quia qui absque electione Sepulturæ decedit, debet tumulari in Sepultura Maiorum, si illam habeat, & in illius defectum, in Ecclesia sua Parochiali. Sed in casu conclusionis, non adest Sepultura Maiorum. Ergo qui absque electione Sepulturæ decedit tumulari debet in Ecclesia Parochiali rigore Iuris attento, & non extra illam, in Sepultura Patris, aut alterius, ex suis ascendentibus. Et in hoc sensu intelligi debent Authores tertij modi dicendi: in quo quidem mihi certissimus ille est, & indubitatus.

CONCLVSIO III.

9 SI terræ consuetudo sit, vt Filius absque electione decedens Sepulturæ cum Patre tumuletur, etiam si cum Auo, aut cum aliis ascendentibus sepultus non sit, illa seruanda est, & tumulandus Filius cum Patre sepulto etiam extra Parochiam.

Hanc tenet Abbas Panormitanus, *in cap. Nos, instituta, num.* 5. *el* 1. *de Sepulturis.* Proposito enim, quod Ioannes Andreas *in nouella* quærit. Quid si Pater, Auus, & Abauus sunt sepulti in diuersis Ecclesiis, vbi debet sepeliri? Respondet Abbas. Dic, de consuetudine seruari, vt sepeliatur in Sepulchro Patris. Hæc Nicolaus Tudeschus, in quibus non solum conclusionem tenet nostram, data consuetudine, sed illam adesse testatur. Tenet etiam illuminatus Moronus *responso* 51, *n.* 55.

10 Probatur conclusio. Quia in materia Sepulturæ, etiam Summos Pontifex, multum tribuit consuetudini, vti videre est, *in cap. Licet Pater, el* 4. *de Sepulturis in* 6. Vbi sic Bonifacius Papa Octauus. Licet Pater minores Filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere Sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit sepelire; hoc tamen non potest vbi consuetudo huiusmodi non habetur, sed sunt cum suis Maioribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi. Hæc in Decretali illa. Consuetudo autem huiusmodi, sepeliendi Filium cum præmortuo Patre, valdè rationabiliter induci potest, ratione mutuæ dilectionis, quæ inter Filium, & Patrem viuentes reperta fuit ob quam vtique vnitas Sepulturæ inducta legitur per Sanctos Patriarchas, *Nam ita disposuerunt* (inquit Abbas, *vbi proximè*) *isti Patriarcha, quorum actio, est nostra instructio.*

Consuetudine tamen non extante, nulla sufficit ratio ad sepeliendum cum Patre præmortuo Filium inelecta Sepultura decedentem: quia dum Iuris habemus textus, illis, & non rationibus stare debemus, vti benè Moronus. Et per hoc patet ad rationes pro prima adductas sententia: quæ certè multum vrgerent, si aliter quàm ex dispositione Iuris, esset decernendum. 11

Id autem quod asserit Samuellius, *tract.* 1. *disp.* 5. *controu.* 1. *concl.* 12. Videlicet. Si Filius decedat ante suum Patrem, absque Sepulturæ electione, ac eius Pater sibi Sepulturam elegit, aut construxit, in ea est sepeliendus. Verum est, & tenet, si verum est, quod in probatione asserti supponit. Ait enim. Nam eo ipso, quod est pro Familia destinata Sepultura, si nulla fiat specialia Sepulturæ electio, remanet ei addictus quicumque de Familia reperitur: quia de Familia omnes censentur domicilium ibi acquisiuisse. Hæc ille. Sed si non est verum, quod Pater pro Familia destinauerit Sepulturam, esto eam sibi elegerit, vel cõstruxerit, vera non erit Samuelli assertio. 12

DVBIVM III.

Si Pater, & Mater habent Sepulturas Maiorum suorum, in quanam illarum Filius sepelietur?

BREVIARIVM.

Dilectio.

Maior adest dilectio inter Filium & ascendentes per lineam paternam, quàm per maternam. n. 3.

Filius.

Aliquando conditionem sequitur Matris. n. 2.

Illegitimi.

Dignitatibus, Personatibus, & Beneficiis Curam animarum habentibus, priuati existunt illegitimi. n. 2.

Sepultura.

Qui absque electione Sepultura decedit, in Sepultura Maiorum Patris, & non Matris est sepeliendus, nisi adsit consuetudo, aut priuilegium. n. 1. & 3.

CONCLVSIO.

FIlius, qui absque Sepulturæ decessit electione, si Pater, & Mater habeant Sepulturas suorum Maiorum, sepeliri debet in Sepultura Maiorum Patris, non autem in Maiorum Matris Sepultura; nisi adsit consuetudo, aut priuilegium ratione cuius Matris conditionem sequi debeat. 1

Ita docet Franc. Maria Samuellios, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 5. *controuer.* 5. *conclus.* 8. Vbi in hæc prorumpit verba. Filius, si Patrem, ac Matrem habet, & ambo Sepulturam retinent, & decedens sine electa Sepultura, sepelietur in Patris, & Matris minimè Sepultura. *Cap. finali, de Filiis*

Presbyte

Presbyterorum. Cap. Licet, de Coniugio leprosorum. L. Pauum. ff. de Rei vendicatione; nisi consuetudo, vel priuilegium deberet conditionem Matris sequi. *L. 1. ff. Ad municipales.* Ita ille *pag. 244.*

2 Sed aduerto, quod *in cap. finali de Filiis Presbyterorum*, nihil de hac legitur materia; sed id tantum, quod Filij Sacerdotum, & alij non legitimè nati, priuentur dignitatibus, personatibus, & aliis beneficiis Curam animarum habentibus: & quod de cætero ad similia non promouentur, absque Apostolica dispensatione.

Nec in titulo de Coniugio Leprosorum *capitulum Licet* inuenio; inuenio tamen *in titulo de Coniugio seruorum.* Sed neque in eo agitur de Sepulturis paternis aut maternis, aut de ea quidem in qua sepeliri debeat quis, qui inelecta Sepultura decedit. Deseruit tamen tam textus, quàm eius Glossa, *verbo Secundum Leges*, sicut & *caput Dilectus, el 8. & finali de seruis non ordinandis*, & ibi Glossa, *verbo Mater sua*, ad probandum Filium, sequi aliquando conditionem Matris.

Conclusio nihilominus, mihi vera probatur. Cum, quia Maiores dicuntur, vt suprà dictum est, Pater, Auus, Proauus, Abauus, Tritauus, & alij ad summū eorum ascendentes; non autem Mater, Auia, & illarum ascendentes. Tum etiam, quia vnio Sepulturæ, ex dilectione, quæ inter viuos interuenit, procedit. Dilectio autem maior videtur adesse inter Filium, & inter ascendentes per lineam paternam, quàm per maternam. Ergo Filius decedens absque electione Sepulturæ, si Pater, & Mater habeant Sepulturas Maiorum suorum, sepeliri in Paterna Sepultura Maiorum debet, non autem in Materna.

DVBIVM IV.

An Filius naturalis illegitimus, sepeliendus in Sepultura Patris, & suorum Maiorum sit, si inelecta decedat Sepultura?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Filius naturalis illegitimus, sepeliendus est in Sepultura Patris, & Maiorum suorum, si inelecta decedat Sepultura, si Pater non est constitutus in dignitate. n. 1.

Filius spurius non sepelitur cum Patre, nisi isto viuente, & postulante sit legitimatus; sed sepelitur cum Matre, nisi sit illustris fœmina. n. 1. 2.

CONCLVSIO.

1 Filius illegitimus, & naturalis, si absque electione decedat Sepulturæ, in Sepultura Patris, & Maiorum suorum tumulari debet, dummodo Pater non sit in dignitate constitutus.

Hanc conclusionem tenent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst. 8. versic. Quartum.* & Illuminatus Motonus, *in centum responsis, respons. 51. n. 59.* vbi sic ait. Quid de Filiis illegitimis? Si decedant impuberes, possúntne Pater, & Mater eligere illis Sepulturam: etsi non ea electa decedant puberes, vbi sunt sepeliendi? Respondent aliqui, quod vel Filius est naturalis, vel spurius. Si naturalis, decedens in impubertate, Pater eligit Sepulturam, & ipse Filius potest sibi eligere: & nisi eligat ipse sibi, vel Pater Filio, sepelitur in sepulchro Patris; nisi tamen Pater esset in dignitate. *L. Ex facto, § Si quis rogatus, ff. de Trebelliani*; (*vel ff. Ad senatusconsultum Trebellianum.*) Et facit, quod notatur *in L. Generaliter, Cod. de Institutionibus, & Substitutionibus.* Si verò sunt spurij, non sepeliuntur cum Patre: quia neque Filij nominātur. *Authentica Ex complexu, Cod. de incertis, & inutilibus nuptiis.* Quod verum asserit, etiamsi essent legitimati à Principe, nisi tamen legitimatio facta esset viuēte Patre, & eo postulante. Facit, quod notatur *in Authentica Quibus modis naturales efficiuntur sui.* Et in eo casu sepelirentur in Sepulchro Matris. *L. 1. ff. Ad municipales*, nisi etiam ipsa esset illustris fœmina. Casu autem, quo esset in dignitate Pater, & illustris Mater, esset sepeliendus in Parochia. Hæc omnia P. Motonus.

Partim ei consonat Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controu. 5. concl. 4. pag. 242.* Vbi sic ait. Filius pubes naturalis, minimè verò spurius, viuente Patre, non electa Sepultura; sepeliri valet in sui Patris Sepultura dum est viuus, minimè autem si iam sit mortuus; tunc enim est in Parochia sepeliendus, nisi aliàs Sepulturam sibi elegit. Et hoc est verum, si ad Patris viuentis contemplationem legitimetur per Principem, & non post Patris obitum, si eius legitimationem non petiit, sepelietur in Matris Sepultura, dummodo non sit illustris Mater eius. *L. Si qua illustris, Cod. Ad Orficianum, l. 1. Ad Municipales.* Hactenus Samuellius. 2

DVBIVM V.

Si Filius superstite Patre, absque electione Sepulturæ decedat, eritne in Aui Sepultura tumulandus?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Filius inelecta Sepultura decedens viuente Patre; si Auus cum aliis ascendentibus tumulatus sit, cum eo est Sepeliendus. n. 2. *Secus si cum ascendentibus non sit Auus tumulatus.* n. 3.

Difficultati propositæ respondent affirmatiuè Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, par. 2. lib. 2. cap. 10. n. 32.* cum Petro de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, cap. 9. n. 8.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. dispút. 5. controu. 4. concl. 9. n. 29.* Nam si quis (inquit) moriatur, siue vir, siue mulier, Patre viuente, est sepeliendus in Aui sui Sepultura, & sic viciniotis ascendentis. Affirmat etiam Ioann. Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annot. 52. de electione Sepulturæ, § Vnico, n. 24. versic. Alij verò.* 1

Probatur hæc sententia: quia cum vnio Sepulturæ proueniat ex mutua dilectione, & ista magis in proximum influat immediatum, quàm in mediatum, ideò fit, vt nepos potius sepeliendus sit cum Auo, si Patre viuente obeat, quàm cum alio ex ascendentibus. His tamen non obstantibus, sit.

CONCLVSIO I.

Si Auus tumulatus est cum suis ascendentibus, atqueadeò in Sepultura Maiorum suorum, cum eo est tumulandus Nepos, qui superstite Patre, 2

absque electione decessit Sepulturæ, siue impubes sit, siue pubes.

Ratio conclusionis est. Quia qui decessit inelecta Sepultura, si habeat Sepulturam Maiorum suorum in ea debet tumulari, vti *in Disquisitione dictum est*, & probatum, *num. 2. & sequentibus*. Sed Auus, & illius ascendentes sub nomine Maiorum veniunt. Ergo si Auus, & alij illius ascendentes in eadem iaceant Sepultura tumulati, in illa debet tumulari Nepos, qui inelecta Sepultura decessit.

CONCLVSIO II.

3 SI Auus tumulatus non est cum Proauo, aut aliis ex ascendentibus, Nepos, qui absque Sepulturæ electione decessit, non potest cum Auo sepeliri. Salua Iuris dispositione. Hæc conclusio verissima est, & facilè probatur. Quia ex Iuris dispositione, qui absque electione Sepulturæ moritur, debet sepeliri in Sepultura Maiorum si illam habet, & in eius defectum, in Ecclesia Parochiali. Sed Sepultura Aui, in qua alter ex ascendentibus non est tumulatus, non est Sepultura Maiorum Nepotis. Ergo Nepos, qui, viuente Patre, absque electione Sepulturæ decessit nequit tumulari in Sepultura Aui, in qua simul alter saltem ex ascendentibus humatus non sit.

Tria suppono, pro vera conclusionis istius intelligentia. *Primum*, quod Sepultura, in qua existit Auus tumulatus, non sit Familiaris, aut Hæreditaria *Secundum*, quod Aui Sepultura, non sit in Ecclesia Parochiali. *Tertium*, non adesse consuetudine terræ, ratione cuius Nepotes debeant tumulari cum Auo. Si enim Sepultura Familiaris esset, dubio procul in ea sepeliendus est Nepos; & etiam si Hæreditaria, si iste hæreditatem adiuit. Et idem omninò dicendum, in casu, quo adesset præfata terræ consuetudo. Hæc enim legitimè præscripta, bene valet inducere facultatem, & necessitatem quidem sepeliendi cum Auo Nepotem, etiamsi ille cum ascendentibus minimè requiescat. Et tandem, si Sepultura Aui, est in Nepotis Parochia, meritò debet iste in illa tumulari, cum præiudicium nullum indè sequatur, & aliàs rationabiliter præsumatur voluisse Nepotem sepeliri in Aui sui Sepultura, propter mutuam dilectionem, quæ dum vixerint interuenerat.

DVBIVM VI.

Decedens absque Sepulturæ electione, & absque eo, quod Maiores illam habeant, habet tamen illam Frater secundùm carnem, estne in illa tumulandus?

BREVIARIVM.

Familia.

Aliquando sumitur hæc vox contentiuè *seu* passiuè *& tunc comprehendit omnes agnatos etiam transuersales ipsius Testatoris, vel aliquid disponentis.* n. 3.

Aliquando verò sumitur actiuè, *seu* effectiuè: *& tunc omnes, & solos descendentes disponentis comprehendit, tam per lineam rectam, quam per transuersales inter sese.* n. 4. 5. 6. & 10.

Intelligitur dispositio de Familia actiuè quando in ea apponitur pronomen aliquod possessiuum, veluti ipsius, *vel* suæ. n. 4. 5.

Quando in dispositionem vocatur Familia recta, & transuersalis, intelligitur solum descendentium respectu inter sese, nisi aliud exprimatur. n. 6. & 10.

Sepultura.

In Sepultura Hereditaria Fratris superuenientis, non potest quis sepeliri, si illa sit extra Parochiam, & ipse absque electione decessit Sepultura. n. 7.

Neque potest Frater, inelecta Sepultura decedens, sepeliri in Sepultura Fratris, quæ sit Familiaris actiuè; *benè tamen si* passiuè. n. 8.

In Sepultura Hæreditaria, *solum debent tumulari Heredes, Filij, & descendentes.* n. 7.

In Familiari Sepultura passiuè tali, omnes qui sunt agnati, etiam transuersales illam acquirentis, sepeliri debent. n. 8. 9.

In Familiari verò actiuè, omnes, & solum descendentes per lineam rectam, & transuersalem illam acquirentis, debent tumulari. n. 10.

PAter Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tractatu 1. disputat. 5. controuers. 9. conclus.* 8. *pagina* 256. sic difficultatem resoluit istam. Fratres Germani secundùm carnem sæculares, morientes inelecta Sepultura, si suorum Maiorum, vel Fratrum eam habeant, ibi sunt tumulandi; aliàs in Parochia, à cuius Parocho Sacramenta receperunt. Hæc ille. 1

Sed pro exacta, & vera Dubij resolutione operæ pretium duxi adnotare, Sepulchra, seu Sepulturas, in duplici esse differentia: aliæ enim dicuntur *Hereditaria*; & aliæ *Familiaria*, siue de Familia. *Hereditaria* Sepulturæ sunt, quas quis acquirit sibi, & hæredibus suis: siue agnati isti sint, de propria Familia, & stirpe; siue extranei. *Familiares* verò illæ sunt, quas pro se, & pro his, qui de propria sunt Familia, quis acquirit. Ita August. Barbosa, *in cap. Nos instituta, num. 5. versic. Et etiam alienam, el 1. de Sepulturis, & in cap. Abolenda, num. 3. & 7. el 13. eod. tit.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. num. 64.* Samuellius, *eodem tract. 1. disputat. 1. controuers. 5. conclus. 1 pag. 33.* & alij communiter scribentes. De *Familiaribus* Sepulturis, quæ etiam *Gentilitia, Agnationis*, & *Sanguinis* dicuntur, sæpè præfatus docet Samuellius, in illis tantum, & omnes esse tumulandos, qui ex eâdem stirpe, & sanguine fuerint orti, siue per lineam virilem, siue per fœmineam descendât, etiamsi eiusdem Familiæ nomen. *vulgò Apellido Ò Alcuña* secum non ferant, siue hæredes sint, siue non, & etiamsi emancipati fuerint. Sic ille, *dicta disp. controuers. 4. conclus.* 11. *&* 17. *& controuers. 5. conclus. 5. & 6.* 2

Quia tamen Familiæ appellatione, aliquando venit Familia *contentiuè*, seu *passiuè*, comprehendendo omnes agnatos, etiam transuersales, vti docet Barbosa, *tract. de Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione, verbo Familia, num. 1.* ex adductis per Gabr. *consil. 132. quæst. 6. n. 59. lib. 1.* Sim. de Prætis, *de Interpretation. vltimar. voluntat. lib. 3. interpret. 3. dub. 1. solut. 11. n. 26.* per Rotam, *in Romana Fideicommissi, de Minicellis. 17. Iunij, 1615.* coram Patriarcha Pamphilio, apud Farinacium, *decis. 707. num. 6. part. 1. recentiorum.* Cardinal Seraphinum, *decis. 14. 38. n. 4.* & per Stephanum Gratianum, *Disceptationum forensium cap. 645. num. 3. & 4.* 3

Aliquando verò venit tantum Familiæ appellatione, 4

tione Familia *actiuè*, siue *effectiuè*, ita vt de alicuius Familia illi tantum dicantur, qui ab ipsa descendunt, non autem transuersales eius, vti aduertit idem Barbosa, *num.* 2. cum Sim. de Præis, *loco citato*, Ruin. *consil.* 193.*n.*10.*lib.*2.Parisio, *consil.* 51. *num.*10.*& consil.*88.*num.* 36.*lib.*2.Rolando à Valle, *cons.* 70. *num.* 75.*lib.* 3. Socino Iuniore, *consil.* 97. *num* 61.*lib.*2.Menochio, *consil.*30.*num.* 13. *&* 14 *& cons.*106.*n.*226.*& consi.* 233. *n.* 13. *& sequentibus consil.*633.*consil* 732 *àn.* 40.*consil.* 875. *num.*23.*in fine & consil.*1083.*n.*22. vbi, quod non continentur Fratres. Et cum aliis, quos recenset. Et infra ait, cum Menochio, *cons* 233 *n.*20.*&* 21.*& consil.*1171.*n.*3. Seraphino, *decis.*1438 *n.*11.Gabr. *consil.* 132. *n* 60. *lib.* 1.Stephano Gratiano, *Disceptation. forens. capite* 645. *num.* 5.& Rota, *in Romana Iuris patronatus*, 13.*Martij*, 1630.coram Merlino, *versic. Quoniam respondebant*, quod quando additur nomini Familiæ pronomen aliquod possessiuum, veluti *ipsius*, vel *sua*, testator intelligit Familiam *effectiuè*.

5 Et addit ex Rota, *in eadem Romana*, quod quoties vocatur Familia ipsius Testatoris, venit solùm Familia *effectiuè*. Pro quo *ex dicta decisione* citat Parisium *consil.* 51.*numero* 5.*versic. Item propter*, *libro* 2. Cephal. *consil.* 510. *numero* 13. Menochium, *de Præsumptionibus*, *lib.* 4.*præsumpt.* 88. *num.*2 *& consil.*233.*num.*21.*& consil.*1177.*num.* 5. Peregrinum, *consil.*31.*num.*3.*libro* 4.*& consil.* 149. *num.*18.*versic.* 3. *lib.* 5. Et concludit Barbosa, *dicto num.*4. dicens. Quæ quidem Rotæ decisio, *in dicta Romana Iuris patronatus*, reperitur impressa *tomo* 5. *recentiorum*, *decis.* 362.*vbi num.*5. citat plures Doctores, tenentes sub Familiæ nomine intelligi solùm de *effectiua*.

6 Hæc ille, qui *num.* 3. dicit. Amplia procedere etiam quando vocata esset Familia recta, & transuersalis. Nam intelligitur de transuersali respectu suorum descendentium inter sese: vt resoluit Menochius *consil.* 1177.*num.*9.*versic. Non obstant verba*: quem refert, & sequitur Fusar. *de Substitut. quæst.*351.*n.*30 Hæc Barbosa. Quibus prænotatis, sit.

CONCLVSIO I.

7 SI Sepultura, quam habet Frater superuiuens, Hæreditaria est, non potest in ea tumulari Frater, qui absque electione Sepulturæ decessit, si illa sit extra Ecclesiam Parochialem defuncti Fratris sita. Ita Moronus, *dicto resp.* 51.*num.*64.

Ratio conclusionis est: quia in Sepulchris Hæreditariis, quæ quisque sibi constituit, & hæredibus, nulla habita ratione, seu prærogatiua Gentilium, aut Agnatorum, illi tantum, qui hæredes sunt sepeliri possunt, omnibus aliis exclusis præter liberos, & descendentes, quibus licet hæredes non sint, debetur ius Sepulturæ *L. Si Sepulchrorum, Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum. L. Familiaria, & L. sequenti, §. sed & in vtroque, ff. eodem tit.*

CONCLVSIO II.

8 SI Sepultura superstitis, Fratris, *Familiaris* sit *passiuè*, debet in ea tumulari Frater, qui absque Sepulturæ electione decessit; minimè si sit *Familiaris actiuè*.

9 Ratio prioris partis conclusionis est: quia *Familia passiuè* sumpta, omnes comprehendit, qui sunt eiusdem Agnationis, tam ascendentes, quàm descendentes, & transuersales. Ac per consequens, si quis construit Sepulchrum pro omnibus, qui sunt & fuerint de Familia, seu de Genere Guzmanorum v.gr omnes Guzmani, etiam collaterales constructoris Sepulchri, in illo tumulari debent.

10 Posterioris verò partis ratio est: quia *Familia actiuè* accepta, solùm comprehendit descendentes, non autem transuersales, etiamsi Fratres esse reperiantur illius, qui ad aliquid eos, qui de suo Genere sunt, vocat. Et sic, si quis construit Sepulchrum pro se, & sua Familia, etiamsi addat, tam rectâ, quàm transuersali, non potest in eo tumulari illius Frater: quia accipitur *Familia actiuè*: quæ non comprehendit nisi descendentes constructoris per lineam rectam, & transuersales inter sese.

DVBIVM VII.

An Pater, aut Auus absque Sepultura electione decedens, vel sine Sepultura Maiorum suorum debeat in Filij, aut Nepotis Sepultura tumulari?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Pater decedens absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum, si Filius Sepulturam Familiarem passiuè habeat, in illa tumulari debet; secus si habeat Familiarem Sepulturam actiuè. n. 1.

Idem dicitur de Auo, respectu Sepulturæ Nepotis. n. 1.

CONCLVSIO.

1 SI Filius, aut Nepos construxit, aut acquisiuit Sepulchrum pro se, & pro sua Familia *passiuè* sumptâ, iuxta ea, quæ dubio præcedente *n.* 3.*&* 9 dictum est, in eo sepeliri debent Pater, & Auus decedentes absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum; si autem Sepulchrum acquisierit pro seipso solo, aut pro se, & Familia sua *actiuè* sumpta, iuxta dicta *eodem dubio, num.* 4.5.6.*&* 10. in eo sepeliri neutiquam possunt Pater, & Auus.

2 Probatur quoad primam partem conclusio. Quia eo ipso, quod Filius, aut Nepos acquisiuit Sepulchrum pro Familia sua *passiuè*, acquisiuit illud non pro descendentibus tantum, sed etiam pro ascendentibus, & pro omnibus agnatis suis, etiam transuersalibus, proximis, & remotis: & omnes illi, eidem Sepulchro addicti fuerunt, & censentur ibi Domicilium acquisiuisse. Ergo Pater, & Auus, qui inelecta Sepultura obierunt, & absque Maiorum Sepultura, in illa Filij, aut Nepotis tumulari debent.

3 Secunda conclusionis pars, quam tenet Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum Notabilium, annotat.*52.*num.* 24. *versic. Prædicta regula*, cum Sebastiano de Medices, *tract. de Sepulturis, part.*1.*tract.* 2. *disputat.* 214.*quæst.*7. *num.* 24.& cum Iulio Laudorio, *Variarum lucubrationum*, etiam probatur. Quia ascendentes non sequuntur Sepulchrum descendentium, nec transuersales, Sepulchrum transuersalium, nisi facta sit electio istius, aut illi sint hæredes, & Sepulchrum *Hæreditarium* sit. Et quia Sepulchrum Familiæ *actiuè* sumptæ, non destinatur, nisi pro successoribus per lineam rectam, & transuersalem, illud acquirentis pro sua Familia, iuxta tradita *dubio præcedente*.

DVBIVM VIII.

Decessit quis habens Maiorum Sepulturam, aliqua inelecta, poteritne ille ad quem cura funeris illius spectat, eligere in Ecclesia Parochiali sepelire?

BREVIARIVM.

Rector.

Rector discretus debet esse in silentio, in verbo vtilis, & cautus. n. 4.

Regula.

In alternatiuis, debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri. n. 1.

Non semper datur electio in alternatiuis, sed datur necessitas ad seruandum dispositionis ordinem. n. 4.

Sepultura.

Quando quis habens Sepulturam Maiorum, nulla electa decedit, necessario est in illa tumulandus, non autem in Parochia, nisi in ea illa existat. n. 2.

Maiorum prefertur in Iure Ecclesia Parochiali. n. 3.

Verba.

Ordo verborum Constitutionum, scripturarúmque seruari debet. n. 4.

Ex verborum ordine, ordo intellectus præsumitur. n. 4.

1 RAtio dubitandi desumitur *ex cap. Licet Pater, el 4. de Sepulturis, lib. 6.* vbi postquam Bonifacius Papa Octauus declarauerat posse Patrem eligere Sepulturam pro Filio impubere, si consuetudo terræ id habeat, addit id non posse vbi huiusmodi consuetudo non habetur: sed sunt (inquit) cum suis Maioribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi. Vbi alternatiua dari videtur, vt sepeliantur in Sepultura Maiorum, vel in Parochiali Ecclesia. Ergo ille ad quem funeris cura spectat, eligere bene quibit, defunctum inelecta Sepultura decedentem, in Ecclesia Parochiali sepelire, & non in Sepultora Maiorum. Patet consequentia *ex Regula 70. de Regulis Iuris in 6.* in qua sic præfatus Bonifacius decernit. In alternatiuis, debitoris est electio, & sofficit alterum adimpleri. Quæ Regula vti aduertit. ibi Glossa, desumpta est *ex L. In eo, quod plus est, ff. eodem titulo.* Sed his non obstantibus, sit.

CONCLVSIO.

2 QVando quis, potens sibi eligere Sepulturam, absque eius moritur electione, ille ad quem cura spectat funeris, eligere non potest illum in Parochia sepelire, si extra eam habeat Sepulturam Maiorum suorum, ad quam commodè deferri valeat. Extante enim Sepoltura Maiorum, non est liberum pro alio illam, aut Parochiam eligere, sed necessariò dicta eligi debet Maiorum Sepultura.

Consultò dixi: *pro alio*: quia pro se, bene potest quilibet velle habens, & nolle, & pobertatis ætatem, eligere Sepulturam, etiamsi habeat Sepulturam Maiorum suorum, dummodò illa priuatus non sit.

3 Conclusionem nostram tenet Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 6. conclus. 3. pag. 245.* Illam sic probo. In præiudicium Ecclesiæ, in qua est Sepultura Maiorum cederet electio Ecclesiæ Parochialis. Extantibus enim *capite Nos instituta, el 1. de Sepulturis, & capite Licet Pater, el 4. eod. tit. in 6.* Ecclesia in qua est Sepultura Maiorum, Ius habet inferendi descendentem, absque electione Sepulturæ decedentem. In priori enim capite, sic decernit Leo Papa Tertius. Nos instituta maiorum Patrum considerantes, statuimos, vnoniquemque in Maiorum snorum Sepulchris iacere. Vbi Glossa, *in Casus formatione* ita fatur. Statuit Leo Papa, quod quilibet debeat sepeliri in Sepulchro Maiorum suorum. Et Bonifacius Octaous, *in dicto cap. Licet*, sic decernens ait. Licet Pater minores Filios, qui nequeunt antequam ad annos pubertatis perueniant, eligere Sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quo voluerit sepelire; hoc tamen non potest, vbi consuetudo huiusmodi non habetur, sed sunt cum suis Maioribus, vel in Parochiali Ecclesia tumulandi. In vtraque igitur Decretali primariò assignatur Sepultura Maiorum, & in illius defectum, Ecclesia Parochialis. Ergò ille, ad quem spectat cura funeris illius, qui habens Sepulturam Maiorum suorum, inelecta Sepultura decessit, nequit illum in Parochiali tumalare Ecclesia, Sepultura Maiorum relicta.

Ad rationem dubitandi, in contrarium adductam, 4
respondeo cum Glossa, *in dict. cap. Licet, verbo Vel in Parochiali, & in Regula, In alternatiuis, verbo eodem,* non semper in alternatiuis dari electionem, sed aliquando dari necessitatem ad ordinem Constitutionis scripturæ, seu dispositionis seruandum. Pro quo fundando allegat *Legem Cum pater §. penult. la 2. ff. de Legatis*, vt cum Testator mandat aliquid dari liberis, aut, his deficientibus, consanguineis, aut affinibus: quia tunc sequimur ordinem. Allegat etiam ipsam *in canonem 1. distinct. 43.* in quo noster Gregorius Magnus, *ex cap. 4. Pastoralis sui, part. 2.* desumptam ait. Sit Rector discretus in silentio, vtilis, & cautus in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Glossa autem, *verbo Importunitas*, quæ sequuntur dicit. Item ordinem verborum attendendum. Et *in cap. Si quis iusto, verbo Nominatus, el 46. de Electione, lib. 6.* ibi. Per ordinem scripturæ. Vbi Marginalis Id probat dicens. Et ratio: quia ex ordine verborum, præsumitur ordo intellectus. Facit Glossa *in Can. In Christo Pater, verbo 6. gradum, de Consecrat. distinct. 2.* ibi: Ordo enim & distinctio nominum, multum operatur.

DVBIVM IX.

Quomodo probetur Sepulturam Familiarem, aut Hæreditariam esse?

BREVIARIVM.

Dominium.

Loca Sacra, & religiosa nequeunt esse in alicuius dominio. n. 9.

Probatio.

Efficacior est probatio per Scripturam publicam, quàm per inscriptiones facta n. 1. & seqq.

Libri antiqui, bene probant. n. 7.

Inscriptiones in loco publico ab Antiquo inuenta probant, etiam in iis, quæ sunt præiudicij magni. n. 4. & seqq.

Inscri

Inscriptiones nouæ, quæ nullius sunt præiudicij, plenè etiam probant.n.4.
Non probant istæ ta iis, quæ sunt magni præiudicij illius, qui non consensit.n.5.
An verè probent, si non appareat, an facta fuerint volente illo, cui præiudicant, tenet caertitur inter Doctores.n.5.

Sepultura.

An sit Familiaris, vel Hæreditaria probatur efficaciter per scripturam publicam.n.1.
Probatur etiam per inscriptiones. n. 2. & seqq.

CONCLVSIO I.

1 SI adsit scriptura publica concessionis Sepulturæ, titulus v. gr. aut alia similis, per quam demonstretur, pro quorum cadaueribus construatur, vel concedatur, efficacissimè probabitur ex ea an Sepultura *Familiaris* sit, aut *Hæreditaria*. Si enim in ea dictum sit, concedi Sepulturam Petro pro se, & sua Familia *passiuè* sumpta iuxta explicationem *n.3. & 9. dubij sexti* factam, Sepultura probabitur Familiaris; si autem dicatur concedi pro se, & sua Familia *actiuè* sumpta, iuxta explicationem *eodem dubio 6.n.4.6.& 10.* erit etiam Familiaris, & talis probabitur, licet non pro omnibus de eadem Familia, Guzmanorum v.gr sed pro descentibus per lineam rectam, & transuersales illius, cui conceditur, & non pro ascendentibus, & transuersalibus illius. Si tandem in scriptura dicatur concedi, aut construi Sepulchrum pro Petro, ex. gra. & pro hæredibus suis, illud concludenter probabitur Hæreditarium.

Hæc conclusio certissima est, & eius probatio efficacissima, ex dicendis resultabit: cum efficacior sit probatio per scripturam publicam facta, quàm per scriptiones, & libros.

CONCLVSIO II.

2 PEr inscriptionem in Sepultura inuentam, aut in pariete quidem, in qua dicatur illam esse Petri v.gr. & suorum agnatorum, vel suorum Familiarium, aut descendentium, sufficienter probatur Sepulturam illam Familiarem esse: & si dicatur illam esse Petri, & hæredum suorum, Hæreditariam esse pariter probabitur.

3 Ita docent Aug. Barbosa, *in cap. Nos instituta, num.5. el 1. de Sepulturis*, cum Sebastiano Næuo, *in L.2.ff de Operibus publicis, n.4.* Mascardo, *de Probationibus, conclus. 1297. num. 4.* Menochio, *de Præsumptionibus, lib.2. præsumpt. 59 n.2.* & Zerola, *in Praxi Episcoporum, part.1. verbo Arma.* Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 14. conclus. 12.* cum Petro de Vbaldis, *de Canonica portione, cap.10.num.6.* Sylvestro, *verbo Sepultura, quæst.3.* Lambertino, *de Iure patronatus lib.2.quæst.18.art.9* Lanorio, *variar. lucubrationum lib.1.tit.2.cap.18.n.18.* Gratiano, *disceptation. forensium, tom.2. cap. 210.num. 14.* Decio, *consil. 135.* Alexandro, *consil. 9. num. 18. volum. 6.* Felino, *in cap. Cumcausam, num. 7 & 8. de Probationibus.* Riccio, *part.2. decis.130.* Baldo, *consil. 310. lib.5.* Anania, *consilio 86.num.2.* Ripa, *in cap. Cum Ecclesia Sutrina, num.97. de Causa possessionis, & proprietatis,* Afinio, *in L. vel qua Pater, §. Si adhuc, num.4. ff. Si certum petatur* cum Glossa, *in cap. Causam, citat. cap. Ad audientiam de Præscriptionibus, cap. Olim, de Censibus, & in can. Sane, 29. quæst. 2.* & cum Rota, *in Calagurritana Sepultura. 21. Maij, 1616*, coram Coccino, *n.14. & in Vercellensi Beneficij, 23. Iunij, 1595.* coram Cardinali Seraphino, *decis.1141.* Allegantur ab eo, *pag.297.*

4 Tenet etiam Moronus, *in centum responsis, respon. 51. num. 65. & seq.* vbi in sequentia prorumpit. Sepulchrum autem, An sit *Familiare*, vel *Hæreditarium*, colligitur ex inscriptione. Medices, *de Sepulturis, parte 1. q.3.* Mascardus, *de Probationibus, conclus. 1292. num. 4.* Menochius, *lib. 2. Præsumpt. 59.* qui habet, quod scriptura in lapidibus, parietibus, & monumentis, si sit antiqua, & posita in loco publico, & manifesto, facit plenam & perfectam fidem, etiam in iis, quæ sont magni præiudicij. Quia scriptura hæc publicè omnibus patet: ob id inducit notorium. Bartolus, & Baldus, *in L. Monumentorum. Cod. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Si verò non sit antiqua, sed recens, & noua, cum de nullius præiudicio agitur, hoc etiam casu plenè, & perfectè probat: & etiamsi agatur de alterius præiudicio, sed modico, prout est quæstio confinium, in quibus sufficiunt etiam præsumptiones. Rota, *coram Ludouisio, decis. 434. num.4.*

5 Si verò agitur de satis magno præiudicio illius, de cuius voluntate non apparet, quod consensisset, vt quia protestatus est contra eos, qui scripturam fecerunt examinare, & scriptura etiam sit recens, & noua non facit fidem. Si verò agatur etiam de magno præiudicio, & scriptura sit noua, & recens, & non appareat an facta fuerit eo volente, de cuius præiudicio agitur, hoc casu, discrepant Doctores Menochius concludit esse tribuendum multum arbitrio Iudicis. Doctores vide apud ipsum

6 Probatur ergo qualis sit Sepultura, ex inscriptione, quæ si deficiat, ius illius sepulturæ liberè redit ad Ecclesiam, quæ poterit eundem locum aliis concedere. Sylvester, *verbo Sepultura quæst. 3.* de Vbaldis, *c.10.n.6.* Rota, *in vna Calagurritana Sepulturæ, 21. Maij, 1616.* Colligi ex inscriptionibus, qualia sint Sepulchra, docet etiam *Lex Familiaria, supra citata, & cap. cum causam, de Probationibus.* Hucusque Illuminatus Moronus.

7 Colligitur inquit, & bene quidem, *ex dicto c. Cum causam el 13. de Probationibus*: nam sic ibi Honorius Papa Tertius decernit. Mandamus quatenus secundùm diuisiones, quæ per libros antiquos, vel alio modo melius probabuntur, necnon per testes, famam, & quæcumque alia adminicula, in negotio procedatis. Hæc Honorius vbi Glossa, *verbo Per libros antiquos*, ait, Item si reperiatur scriptura in aliqua columna, vel lapide, ei statur, 24. *quæst.* 2. Sane, Item scripturæ, quæ olim fiebat in albo Prætoris, fides adhibebatur. *ff. de Iurisdictione omnium Iudicum, Si quis & ff. de Albo scribendo, L. 1: & 2.* Hæc Bernardus.

8 Abbas noster Panormitanus, *in dictum caput Cum causam, n.1.* ita Glossam interpretatur, vt intelligatur, quoad partem de scriptura in colomna, vel lapide sculpta, hoc modo, vt in non tendentibus, in alicuius præiudicio, faciat plenam fidem. In aliis verò, adminiculare secundùm qualitatem loci, vbi reperitur, & secundùm quantitatem præiudicij. *Dicto cap. Sane;* Plenam autem fidem non faciunt, vt *L. Monumentorum, Cod de Religiosis, & sumptibus funerum.* Vbi dicitur, quod scripturæ Monumentorum, seu Sepulchri, non probant proprietatem ipsius, & dic de intellectu huius legis, vt ibi plenius notatur.

9 Hæc Abbas, qui circa id, quod Glossa ait de scriptura in albo, dicit. Erat enim olim locus dealbatus ante ostium Prætoris, in quo describebantur prætoria edicta. Et vide de hoc textum iuncta Glossa *in verbo In albo, in Clementina 1. de Iudiciis.* Id autem, quod dicit Abbas, de scripturis Monumentorum,

non probare proprietatem illorum, certum est, & prius ipse docuerat *in cap. Abolenda, n. 5. el 13. de Sepulturis*, ibi: quia vt dixi, loca sacra, & Religiosa non possunt esse in dominio alicuius. Et prius dixerat, *in cap. Nos instituta, num. 1. eod. tit.* Circa id autem, quod docet, quod in præiudicialibus, non probent scripturæ in columna, vel in lapide sculptæ, si in publico, & ab antiquo existant, magis Mascardo, & Morono, *n.* 4. recensitis, adquiesco: quia ex scientia, & tolerantia præiudicium patientis, veritas scripturæ, satis benè conuincitur.

DISQVISITIO II.

Quænam Ecclesia Parochialis vnicuique propria censeatur, ad effectum Ecclesiastica Sepultura?

BREVIARIVM.

Quarta funeralis.

Quando quis extra propriam Ecclesiam. Parochialem sepelitur, ei debetur quarta oblationum, & aliorum, qua defunctus pro anima sua reliquit in vltima dispositione. n. 5.

Sepultura.

Qui absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum decessit, debet in sua Ecclesia Parochiali tumulari. n. 1. & seqq.

Procedit etiamsi habuerit animum aliò se transferendi, vt contingit in officialibus, famulis, conducentibus domum ad annum. n. 2.

Sepultura ius multum pendet ab administratione Sacramentorum. n. 2.

Qui alienum Parochianum ad Sepulturam admittit, delinquit. n. 3. 4. & 5.

Restituere debet illius cadauer, & omnia qua illius recepit occasione. n. 4.

1 SVppono quemlibet Fidelem, non eligentem sibi Sepulturam per se, vel per alium, iuxta tradita *tract.* 7. & non habentem Sepulturam Maiorum suorum sepeliri debere in sua Ecclesia Parochiali. Quod docent Glossa *in cap. Nos instituta, in Casus formatione, el 1. de Sepulturis*, ibi: vbi dum viuebat, cœlesti pabulo refici consueuit. D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis*, §. 1. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico vniuerso, parte 2. lib. 2. cap. 10. num. 33.* cum Sebast. Medices, *de Sepulturis, part. 2. quæst. 6. num. 1. & 2.* Mari Antonin. *Variarum resolutionum, lib. 1. resolut. 112. casu 59. versic. Quarto.* Bursatio, *consil. 126. num. 129.* Parladoro, *different. 66. §. 3. à principio*, & cum Bulletto, *Disquisitionum Clericalium, tit. de Clerico debitore*, §. 3. *num.* 19. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 1. conclus. 11. controuers. 6. conclus. 1.* cum Ioanne Andrea, *in c. Religiosi, de Sepulturis in 6.* & Pasqualigo, *decis. 401. n. 1.* & Ioannes Bapt. Ventriglia *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de electione Sepulturæ, §. vnico, n. 26.* vbi in sequentia prorumpit.

2 Et est indubitatum: & procedit, etiamsi in Parochia, vbi quis decessit, & Sacramenta suscepit, reperiebatur animo alibi se transferendi, vt est in Officialibus, famulis, conducentibus domum ad annum, & similibus. Est etiam commune. Et quod in casu præsumatur quis eligere Sepulturam in Parochia, vbi recipit Sacramenta, & quod ius Sepulturæ pendeat multum ab administratione Sacramentorum, docuerunt Gratianus, *disceptat. forensium, c. 95. num. 74.* Rota, *apud Seraphinum, in Hispalensi Iuris sepeliendi, 9. Iunij, 1595.* Petrus de Vbaldis, *de Quarta Parochi, c. 6. n. 19.* & seq. Latè Barbosa, vbi alios citat, *de Iure Ecclesiastico, lib. 2. c. 10. n. 33.* & id coam extendit ad exteros, & forenses habentes domicilium in loco vbi decesserunt. Hucusque Ventriglia.

Et probatur primò, *ex cap. Nos instituta, el 1. de Sepulturis*, vbi Leo Papa Tertius, sic decernens ait. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui: sub anathematis vinculo detestamur, & contradicimus. Quem exponens Glossa, *verbo, Ne transgrediaris*, ait. Transgreditur quis terminos proximi sui, cum quis Parochianum alterius admittit ad Sepulturam, vt hîc. 3

Probatur secundò, *ex c. 5. eod. tit.* in quo sic Alexander Papa Tertius. Ex parte Canonicorum obrigens. Nobis est intimatum, quod Prior de Insula, quendam Parochianum suum post appellationem ad Nos factam, in sua Ecclesia sepeliuit. Et infra Mandamus, quatenus præfatum Priorem compellas, vt memoratis Canonicis prædicti Parochiani corpus restituat, & exinde amicabiliter conueniat cum eisdem. Hæc in Decretali illa, cuius Glossa, *verbo Parochianum*, causam recenset ob quam restitutio cadaueris, & bonorum, occasione illius perceptorum, fieri præcipiatur Canonicis: quia scilicet, vel non elegerat Parochianus illorum sepeliri in Prioris Ecclesia; vel quia ab illo fuerat inductus; vel quia impubes erat. Quæcumque enim istarum causa interuenerit, de Iure restitui debuit suæ Ecclesiæ Parochiali, corpus illius Parochiani. 4

Tertiò probatur, *ex c. In nostra, el 10. dict. tit.* in quo Innocentius Papa Tertius similiter prohibet Hospitalariis, ne ad Sepulturam recipiant Parochianos Ecclesiæ Montisferrandi, nisi apud eos elegerint Sepulturam: & tunc Parochialis Ecclesia recipiat quartam partem oblationum, & aliorum, quæ defunctus, pro anima sua, in vltima dispositione reliquit. 5

Quo supposito pariter, & probato, quod disserendum restat est, Quænam vnicuique Parochialis Ecclesia censeatur, ad effectum, vt ius habeat illum tumulandi? Dupliciter in huius discussione me geram. *Primò* in genere dilucidabo, Quid sit, per quod quisque constituatur Parochianus huius, aut illius Ecclesiæ, aut per quod talis censeatur? An scilicet habitatio, vel domicilium, Parochianum constituat? *Secundò* in specie, seu in particulari, Quænam respectu particularium personarum, dicatur propriè Ecclesia Parochialis? Primam partem quinque absoluam dubiis. Secundam verò pluribus & si breuiter, perficere curabo. Illam quidem in Sectione prima: & istam in secunda. 6

SECTIO I.

SECTIO I.

De Domicilio, & Habitatione.

DVBIVM I.

An Habitatio, & Domicilium aliquem constituant Parochianum loci Habitationis; aut Domicilij, ad effectum, vt in eo tumuletur si inelecta decedat Sepultura?

BREVIARIVM.

PRo Dubij resolutione suppono, quod ad Domicilium comparandum, non sufficit qualiscumque habitatio, sed requiritur vna cum habitatione, animus perpetuò habitandi; aliàs nullo illud comparabitur tempore. Acquiritur igitur Domicilium, statim ac quis incipit alicubi, animo ibi perpetuo manendi, habitare. Ita Franc. Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tom. 2. part. 2. tract. 10. cap. 10. num. 233. versic. Quod si fœmina, & versic. Et quidem.* Et priùs Thom. Sanchez, *tom. 1. de Matrimonio, lib. 3. disput. 23. num. 2. ex L. Domicilium, ff. Ad municipales, & de incolis,* ibi: Domicilium, re, & facto transfertur, iuncta Glossa *verbo Domicilium,* vbi inquit. Facto, sub. intellige, & animo: nam hæc duo sunt necessaria. Ergo cum hîc adsit factum, nempe habitatio, & animus perpetuò ibi manendi, acquiretur Domicilium. 1

Allegat Sanchez Hostiensem, *in Summa, tit. de Parochiis, §. penult. num. 7.* Iacobum de Sancto Georgio. Dominicum, *in cap. Cum Nullus de Temporibus Ordinationum lib. 6. in princip. num. 11.* Francum, *ibi, num. 4.* Abbatem, *in cap. final. de Parochiis, num. 8.* Fellinum, *in cap. Dilectus, el 2. de Rescriptis, num. 12. versic. Secundo limita* Marianum, *cap. Licet ratione, num. 25. de Foro competente.* Angelum, *verbo Domicilium, num. vnico.* Syluestrum, *eodem verbo, num. 2.* Alciatum, *in L. Pupillus, §. Incola, num. 1. ff. de Verborum significatione.* Nauarrum, *libro 1. consilior. in 2. edit. tit. de Temporibus Ordinationum, consil. 10. num. 2.* Auiles, *cap. 2. Pratorum, glossa, Tales pueblos, num. 7. & 8.* Gregorium Lopez, *in L. 32. tit. 2. partita 3. verbo Diez annos.* Antonium Gabriel, *tom. 1. communium contra communes, lib. 4. fol. 192. colum. 2. versic. Domicilium habitationis.* Menochium, *de Arbitrariis, lib. 2. centur. 1. casu 86. num. 2.* & Henriquez, *lib. 10. de Sacramento Ordinis, cap. 22.* & multos alios, penes recensitos Doctores. 2

Sed contra id, quod dictum est, statim acquiri Domicilium, ac quis incipit alicubi habitare animo perpetuò ibi manendi, obstare videntur Leges exigentes habitationem decennij, vt sunt *L. 2. Cod. de Incolis, lib. 10. L. 32. tit. 2. & L. 2. tit. 24 p 3.* Sed reuera non obstant. Quia vti P. Sanchez *loco citato, num. 1.* docet, huiusmodi Leges procedunt ad præsumendum animum perpetuò habitandi, & sic Domicilium acquisitum esse, quando dictus animus, ex aliis non deprehenditur coniecturis. Non enim decennium requiritur ad Domicilium comparandum; sed ad animum habitantis colligendum.

Ex dictis colligit Sanchez, quod sicut Domicilium, non solum animo, sed animo, & habitatione comparatur, & acquiritur; ita vt illud deperdatur, animo, & facto habitationis opus est, nempè deser-

tione habitationis, in eodem loco. Quare sola mutatione animi perpetuò manendi, dum prius non mutatur illud Domicilium habitationis acquisitum, non deperditur. Et ratio in promptu est: quia omnis res, per quascumque causas oascitur, per easdem dissoluitur, *cap. Omnis, el 1. de Regulis Iuris.* Sed Domicilium habitationis non acquiritur solo animo habitandi, sed animo, & facto, nempè habitatione ipsa, vt per *Legem Domicilium, ff. Ad municipales*, docet ibi Glossa, *verbo Domicilium, & L. Non vtique, verbo Constiuerit, ff. eod. tit. & L. Ciues, verbo Larem, Cod. de Incolis, lib.* 10. Bart. *in L. Placet, num.* 1. *ff. Ad municipales.* Marianus, *in L. Licet, num.* 25. *de Foro competente.* Ergo similiter non deperditur Domicilium solo animo, & reali mutatione.

5 Item probatur *ex dicta L. Domicilium*, ibi: Domicilium re, & facto transfertur, non nuda contestatione. Et ita teoct ait Gloss. ibi, *verbo Domicilium*, & melius *L. Origine, ad finem, Cod. De municipibus lib.* 10. *& L. de Iure*, 37. *verbo Ad munera. fine. ff. eod.* Marianus, *loco citato, num.* 54. Baldus, *L. fin. Cod. de Municipibus, & Originariis, lib.* 10.

6 Non obstat doctrina Bartoli, *dicta Lege de Iure, num.* 2. dicentis, Domicilium habitationis, quod nuda voluntate constituitur, posse nuda transferri voluntate. Quia vti Sanchez cum Mariano, *vbi proximè* explicat, intelligendus est Bartolus quando voluntas non stat in finibus solius destinationis. Aliàs falsò (ait) & contra seipsum assereret Bartolus, domicilium sola voluntate constitui.

7 Sed pro dictis aduertit Pellizzarius, *loco reddito, versic. Quod si fœmina*, quod ad acquirendum Domicilium necessaria sit voluntas ibi permaoendi absoluta, vel conditionata resolutiua, & quod non sufficiat voluntas conditionata suspensiua: qualis est, si dicat: *Volo Pampilona habitare, si talis inhabitatio mihi placuerit.* Resolutiua aotem erit, si dicat: *Volo habitare Pampilona* (perpetuò scilicet) *nisi talis inhabitatio mihi displiceat.* Et ratio prioris est: Quia suspenditur animus inhabitandi in illo casu. Cum autem ad Domicilium acquirendum simul concurrere debeant inhabitatio, & voluntas perpetuò ibi permanendi, hinc est, quod suspensa hac voluntate, nequeat Domicilium acquiri. Posterioris verò est ratio: Quia voluntas in illo casu absoluta est, & efficax, quatenus est ex parte volentis, & determinata, ita vt adueniente displicentiæ caso, animus ibi habitandi resoluatur: quod signum manifestum est, animum absolutè, & simpliciter præcessisse, & non fuisse suspensiuum, quoad perpetuitatem, sicut esset in priori casu. De quo videndus etiam est Pater Sanchez, *in Decalog. lib. 7. c. 5. à n.* 59.

8 Præter Domicilium habitationis, de quo in præcedentibus numeris, datur etiam Domicilium Originis, quod ab Abbate, *in cap. Extirpande, in Repetitione, §. Qui vero, num.* 11. *el* 30. *de Prabendis, & Dignitatibus*, Domicilium Iuris appellatur: quod sic explicat: putà paternæ originis. Est igitur Domicilium Originis, idem cum Domicilio habitationis parentum, ita, vt non sufficiat aliquem esse natum in loco, seu oppido, in quo parentes Domicilium non habebant, sed aderant ad tempus causa alicuius negotij expediendi: neque esse originarium illius loci, in quo natus est, sed fingi natum in oppido in quo parentes habebant Domicilium habitationis. Docet Sanch. *de Matrim. dict. lib. 3. disp. 23. n. 3. ex L. Filios, Cod. de Municipibus, & Originariis, L.* 10. *& L. Ciues, fin. Cd. de Incolis, lib.* 10. ibi: Vnde cum profectus est, peregrinari videtur. Et mater, quæ animum reuertendi habebat, semper fuisse in Ciuitate fingitur, & ita ibi peperisse. *L. 1. & L. Retro, ff. de Captiuis.* Et ita docent (ait) Bartolus, *in dictam Legem Filios, num.* 4. Abbas, *in cap. Rodulphus, de Rescriptis, num.* 9. Vbi Felinus, *num.* 14. Barbatios, *numero* 97. *& consil.* 52. *volum.* 2. Rebuffus, *Rubrica de Collationibus, §. cum vero, V. Natus.* Ripa dicens esse communem sententiam, *tract. de Peste, in 2. parte, octauo pestis priuilegio.* Salzedus, pluribus citatis, *Practic. cap.* 54. *num* 27. Angelus, *verbo Ciuis, num.* 3. Syluester, *verbo Ciuitas, quæst.* 14. Nauarrus, *lib. 3. consilior. tit. de Prabendis, in 1. editione consil.* 41. Gregor. Lopez, dicens sic sententia Regi Senatus Pineiani declaratum esse, *L. verbo Maguer. tit. 24. partita* 4. Azebedus, *L. 19. tit. 3. lib. 1. noua Recopilationis, num. 1. & 2.* Guttiertez, *consil. 7. numero* 7. Mascardus, *de Probationibus, conclus.* 807. *num.* 3. & Henriquez, *lib. 10. de Sacramento Ordinis, cap. 22. num.* 1. Et hoc adeo verum esse ait Sanchez cum Gregorio Lopez, Azebedo, *num.* 1. & Salzedo *ibidem*, vt licet parentes decennio, & vltra ibi habitauerint, non dicatur filius ibi natus, sed in loco vbi parentes habent Domicilium.

Inter Domicilium habitationis, & Domicilium Originis, hoc dignoscitur adesse discrimen: quod istud, est immutabile; illud autem, mutabile. Barbosa, *tract. de Appellatiua verborum significaitone, verbo Domicilium, num.* 8. cum Menochio, *de Præsumptionibus, lib. 6. præsumpt. 42. num. 4. & consilio* 329. *num.* 37. *& consil* 1171. *num.* 5. Brunore à Sole, *in locis communibus, verbo Domicilium, num.* 2. Cardoso, *in Praxi Iudicum, & Aduocatorum, verbo eod. num.* 3. Bernard. Græua, *ad Practicam Cameræ Imperialis, lib 2. conclus. 36. num.* 2. & Stephano Gratiano, *Disceptionum forensium, cap. 75. numero* 10. Thomas Sanchez, *loco citato, num. 4. ex L. Assumptio, ff. Ad municipales, & de Incolis*, ibi: Neque recusando quis patriam, ex qua oriundus est, mutare potest. Et *ex Lege Origine, Cod. de Municipibus, & Originariis, lib.* 10. 9

Quod & ratione probatur. Quia Domicilium Originis, naturale est. Sed naturalia sunt immutabilia. Ergo & Domicilium Originis immutabile est. Domicilium autem habitationis, quia sicut propriâ voluntate, proprióque facto constituitur, ita propriâ potest voluntate, & facto mutari, & amitti. *L. Domicilium, ff. Ad municipales.* Et ita docere omnes Doctores, & specialiter Menochium alios referentem, *de Præsumptionibus, vbi proximè, & consil. 80. num 10. volum.* 1. ait Sanchez, *dicto num.* 4. qui *num.* 6. dicit, quod Domicilium Originis, nunquam deperditur, sed retinetur vnà cum Domicilio habitationis. *L. Senatores ff. de Senatoribus*, ibi: Senatores, licet in vrbe Domicilium habere videantur, tamen & ibi, vnde oriundi sunt, Domicilium habere videntur.

Adnotat tamen Doctor iste, *num.* 7. & Barbosa cum Menochio, *de Præsumptionibus dicta præsumpt. 42. num.* 5. & cum aliis, quos recenset, Domicilium Originis esse immutabile quoad munera, & honores; quoad Iurisdictionem verò, mutabile esse, amitti, & deperdi, aliò translata habitatione. Quod menti tene. Et *eodem numero* docet Sanchez propriè illam dici alicuius Diœcesim, & Parochiam, in qua Domicilium habet habitationis: & in dubio, nomine Domicilij, Domicilium Originis non venire, sed habitationis. Docet & Glossa, *in cap. Statutum, §. cum vero verbo Vnam Diatam, vlt. de Rescriptis, lib.* 6. Francus *ibi, num.* 12. Dominicus, *ad fin. versic. ex fine tamen Glossa.* Anchartanus, 10

nus, *num 4. versic. Quæris Glossa, Olim dicebamus.* Alexander, *L. penult. num.11. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum*, & alij multi, quos recenset, & sequitur Tiraquellus *de Retract. lignag. §.9. Glossa 2. num.21.* Felinus, *in dict. cap. fin. num.23. versic. Benè facit, de Foro competenti.* Brunor. à Sole, *in Compendio, Litt. D. verbo Domicilij mentio,* quos etiam refert, & sequitur Barbosa, *dicto verbo Domicilium, num.1.* & addit Afflict. *decis.384. numero 7.* Cephalam, *consil 414. numero 58.* & Iosephum à Sese, *Aragonia decis.59. num.9.* & ratio est: quia in dubio, à verborum proprietate, recedendum non est. *L. Non aliter, ff. de Legatis, 2.*

11 Aliam reddit rationem Barbosa, *num.2.* quia scilicet Domicilium incolatus, præfertur Domicilio Originis, vt docent Alexander *consilio 16. volum.1.* Bertrand. *consil.201. num.4. volum.2.* Natta, *consil.139. num.16.* Et quia Domicilium habitationis, omnino, & semper spectatur. Iason, *in Repetit. L. Si arrogator, num 46. ff. de Adoptionibus, & in L.1. colum.6. versic. Tene contrarium, Cod. de Summa Trinitate.* Et magis attendi, saltem in muliere, asserit cum Surdo, *consil.549 n.1.*

12 Ipse tamen Barbosa, sequi videtur sententiam Socini, *consil.254. num.8. volum.2.* Deciani, *consil.71. num.11. volum.2.* Surdi, *consil.343. num.30. & consil.346. n.8 & 9. consil.371. n.49.* & aliorum siquidem *n.5.* in sequentia prorumpit.

13 Quod quidem concludenti probatur ratione. Quia Domicilium Originis, potentius est, quàm Domicilij: quia vnum naturale, aliud accidentale, secundùm Anacharranum, *consil.37. Contra, num.6. in fine, & num.7.* Peralta, *in L. Vnum ex Familia, §. si de Falcidia, num.13. ff. de Legatis, 2.* Cardinalem Tuschum, *Practicarum conclusionum, tom.5. Litt. N. conclus.8. num.3.* Menochium, *de Præsumptionibus, lib.6. præsumpt.42. à num.4.* Atqui naturalis qualitas maior est accidentali, & magis attendi debet, quia naturalia præualent. *L. Qui habet, in princ.* & *ibi* Dynus, & Bartolus, *ff. de Tutelis,* Tiraquellus, *de Retract. lignag. §.30. Glossa 1. num 26.* Menochius, *consil.52. num.124.* Sanchez, *dicto lib.3. disputat.23. num.6. versic. primò.* Ergo, &c. Hæc Barbosa, qui alia ad idem firmandum in sequentibus addit. Sed de his satis. Ad resolutionem Dubij propositi accedamus; pro qua sit.

CONCLVSIO.

14 NOn solum Domicilium habitationis, sed sola inhabitatio per tempus notabile absque Domicilio, constituit commorantem, Parochianum illius Ecclesiæ Parochialis, intra cuius territorium commoratur, tam quoad Sepulturam, quàm quoad Sacramenta percipienda.

Hanc conclusionem tenent quàm plurimi Doctores: & licet non omnes hanc Parochialitatem, quoad Ius exprimant Sepulturæ; exprimunt tamen quoad Ius Sacramentorum: ex quo, dubio procul, oritur Sepulturæ ius: vel multum pendet ab administratione Sacramentorum, vti docent D. Antoninus, *in Summa, part.3. tit.10. cap 5. §.1.* Barbosa, *de vniuerso Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. num.34.* & cum Gratiano, *disceptation. forens. cap. 94. num. 75.* Marescot. *lib.2. variarum, cap 95. num.9.* & cum Sperello, *decis.87. num.8. in decisionibus fori Ecclesiastici*, & Antoninus Diana, *part.5 tract.3. de casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.113.*

15 Tenent igitur conclusionem Innocentius, *cap. Omnis vtriusque sexus, num.6. de Pœnitentiis, & remissionibus, vbi* Ioannes Andreas, *num.13.* Anton. *num.38.* Cardinalis, *num.6.* Ancharranus, *num.9. & in cap. de Vxore, num.7. & 8. de Sepulturis, & in cap. Is, qui, num.1. eod. tit. in 6.* Federicus de Senis, *consil. 254. incipit. Subsequens quæstio, versic. Ista Iura, & versic. Sed diceret aliquis.* Quod quidem consilium, magnificat noster Abbas Panormitanus, Nicolaus Tudeschus, *in cap. Extirpanda, in Repetitione, §. Qui vero, num.11. pag. mihi 52. el 30. de Prebendis,* qui hanc etiam tenet conclusionem *in cap. cum contingat, num.29. el 13. de Foro competenti, pag.99. & in Clement. Religiosi, num.6. la 1. de Priuilegiis, sicut* & Glossa, *ibi verbo Parochialis, vbi se allegat in cap. Omnis vtriusque sexus verbo Sacerdote,* & Hostiensem, *in Summa, de Paroch. §. penult. versic. Quis intelligatur Parochianus, & de Pœnitentiis, & remissionibus §. Cui confitendum, ad finem,* D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit.24. de Excommunicatione, capite 54. verbo Parochialis, pag. mihi 226.* Cardinalis, *in cap.1. de Sepulturis, num.5. quæst.7.* Baldus, *L. Si quis ad declinanda, 37. §. In omnibus, num 26. initio, Cod. de Episcopis, & Clericis.* Gabriel, *in 4. distinct.17. quæst.2. artic.3. dub.2.* Patres Minores, *in consilio 398. num.32. relato per Menochium volum.4.* Ipse Menochius, *de Præsumptionibus lib.6. præsumpt.88. num.3.* Mascardus, *de Probationibus, conclus.1150. num.1. & 2.* Sylvester, *verbo Excommunicatio 7. casu 11. 44. num.5. & casu 14. dub.1. num.31. & verbo Sepultura, num 8. versic. Si verò, & verbo Domicilium num.2. & verbo Parochi, in fine.* Angelus, *eodem verbo etiam in fine, & verbo Domicilium, numero vnico ad finem, & verbo Excommunicatio 5. casu 12. num.18.* Tabiena, *verbo Parochi, quæst.2. num.3.* Selua, *de Beneficiis, part.3. quæst.42. num.7.* Rosella, *verbo Absolutio 1. num.41. & verbo Confessio Sacramentalis, 3. num.40.* Petrus de Vbaldis, *de Canonica Episcopali, cap.7. numero 2.* Rebuffus, *Repetit. super dictum cap. Extirpando, §. Qui vero, de Prebendis, versic. Contrariam opinionem, fol.385.* Bonifacius, *in Clement.1. de Priuilegiis, num.29.* Rota, *in nouissimis decis. 655. initio, volum.1.* Molina, *tom.1. de Iustitia, & Iure, tract.2. disputat.214. fol.1304. §. Quando quis, & §. Illi, qui ad modum Scholasticorum.* Thom. Sanchez, *lib.3. Matrimonio disputat.23. num.12. & 13.* qui plures allegat ex recensitis. Franciscus Pellizzarius, *in Manuali Regularium, tomo 2. tract.10. cap.10. num.233. versic. Immò puto.* Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. num.33.* cum Salzedo, *ad Bernard. & Practic. cap.73. versic.14. in fine.* Cevallos, *Communium contra communes, quæst. 458. num.36.* Menochio, *consil.398. lib.4.* Gutierrez, *de Matrimonio, cap.63. numero 19.* Stephano Gratiano, *Disceptationum forensium, cap.75. numero 18.* & Sperello, *in Decisionibus Fori Ecclesiastici, decis.87. num.5.* Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract.1. disput.5. controuers.8. conclus.3. & 8.* vbi plures ex præcitatis Doctoribus allegat, & non paucos addit alios. Archidiaconum, *in cap. Is, qui, num.1. de Sepulturis, lib.6.* Turrecrematam, *in Can. Facultates, 13. quæst.2.* Gratianum, *vbi proximè, numero 58. & cap.298. num.15.* Sanchez, *in Decalogum, tom.1. lib.1. cap.37. num.24.* Molfesium, *in Summa, tom.2. tract.13. cap.8. num.30.* Cardinalem Seraphinum Oliuarium, *decis.1035.* Lauorium, *variarum lucubration. tom.1. tit.2. cap.11. num.114. & 150. & cap.17. num.46.* Belletum, *in Disquisitionibus Clericorum, part.1. tract. de Clerico debitore,*

§.3. *num.*21. Butrium, *in cap. Omnis vtriusque sexus, num.*38. Paulum Laymanum, *lib.*5. *tract.* 6. *num.*5. *cap.*10. Bonacinam, *de Contractibus, disputat.* 3. *quaest.*21. Mancinum, *de Sepulturis, dub.*24. Barbosam, *de Parocho, cap.*19. *num.*10. Antoninus Diana, *part.*5. *tract.*3. *resolut.*113. Libuit, ad nostram conclusionem, ex dictis Authoribus firmandam, aliquorum eorum doctrinam ad amussim reddere.

16 In primis Glossa *in dict. Clement.* 1. *de Priuilegiis,* sic ait. Per hoc, quoad Scholares, Mercenarios, & his similes, intelligo Presbyterum, in cuius Parochia inhabitant.

17 Abbas, *in eandem Clementinam, num* 6. Scholares, mercenarij, & his similes censentur, quoad Sacramenta, de illa Parochia, in qua pro tempore habitant. Hoc notat Glossa *hic, verbo Parochialis.* Et statim, *num.*7. prosequitur. Ex qua nota, quod quoad Iura Parochialia, non requiritur quod quis moretur in Parochia, animo perpetuò ibi standi, vel Domicilium ibidem constituendi; sed satis est, quod ibidem ad tempus moretur remotus à sua Parochia. Quod intelligo, quando tanta est à propria Parochia distantia, quod ad illam commodè pro Sacramentorum susceptione accedere non valet. Argumentum optimum *in cap. is, qui, & cap. fin. de Sepulturis, libro* 6.

18 Idem Panormitanus, *in cap. Cum contingat, numero* 29. *de Foro competente*, ita fatur. Et licet supra dixerim hos inferiores per Canones iurisdictionem non habere in ibidem delinquentes, & in foro Pœnitentiæ, si sint extranei; habent tamen iurisdictionem in ibidem, scilicet in eorum Parochia commorantes, licet ibi non contraxerint perpetuum Domicilium, vt sunt Scholares, mercenarij, & similes, quorum Parochialis est ille, in cuius Parochia inhabitant, vt est Glossa singularis *in Clement* 1. *de Priuilegiis, in verbo Parochialis.* Facit, quod *not. in cap. Omnis vtriusque, de Pœnit. & remissionibus.* Ad idem in simili Glossa, *in L.*2. *Cod. Vbi de criminibus agi oportet*, quæ dicit ibi, quem posse conueniri, vbi commoratur, & conuersatur, licet ibi Domicilium non habeat. Facit *L. Quisquis, Cod. Si certum petatur,* & quod dixi *in cap. Quod Clericis, supra eodem.*

19 *In dicto cap. Quod Clericis, num* 4. *el* 11. *de Foro competenti*, ita dicit. Not. vltimo, argument. quod ex solo commorari in loco, quis contrahit saltem quasi domicilium, vt possit ibi conueniri, etiamsi sit Clericus. Et paucis interiectis ait. Hostiensis instat, & in effectu intelligit istam litteram, quod commorantes in loco possunt conueniri super contractibus, vel quasi, delictis, vel quasi in loco moræ initis. Et ponderat litteram *moram*, quæ dicit de commorantibus; quia de viatoribus, & transeuntibus, secus esset. Nam si ibi contraherent non cogerentur respondere ibi, vt *in L. Hæres absens, ff. de iu. &c.*

20 D. Antoninus, *dicto tit.*24. *cap.*54. *circa medium,* sic ait. Quis intelligatur Parochianus secundùm Franciscum (Cardinalem scilicet Zabatellam,) dic, quod statim cum quis vadit ad habitandum in certa Parochia, intelligitur ibi fieri Parochianus, nisi accesserit causa recreationis, vel ob aliam causam temporalem statim reuersurus ad propriam Parochiam; quia tunc secus. *De Sepulturis, cap. Is, qui, lib.*6. Hæc Florentinus Archipræsul, quo loci, exponens verbum *Parochialis* Clementinæ *Religiosi*, citatæ, recenset Ioannem Andream dicentem. *Per hoc quoad sæculares mercenarios, & his similes, intelligo Presbyterum, in cuius Parochia habitant.* Vbi non dicit, in cuius Parochia habitant animo perpetuò habitandi, seu ibi manendi perpetuò; sed habitant: quod saluatur saltem in mansione per aliquod notabile tempus.

21 Angelus, Syluester, Tabiena, Innocentius, Ioannes Andreas, Anton. Cardinalis, & Ancharranus, *locis supra num.*15. *citatis*, penes Thom. Sanchez, *dicta disputat.*23. *num.*12. illorum dictum approbantem, aiunt, dici proprium Sacerdotem Scholasticorum, & mercenariorum, illum, in cuius Parochia per anni spatium habitant. Et penes eundem Doctorem, Federicus de Senis, & Ancharranus *eisdem locis* recensiti, dicunt non esse arguendum de Iure Parochiæ, ad ius Domicilij: quia ad ius Parochiæ, consideratur præsens status, id est habitatio præsens. Vnde si propter bellum ad aliam Parochiam quis se transtulit, animo redeundi ad primam, bello cessante, non erit sua Ecclesia Parochialis illa dimissa, sed quam tunc inhabitat. Et idem dicunt de mercenario, & famulo in aliena Parochia ministrante. Vnde concludunt, illum dici Parochianum, qui habitant in Parochia animo manendi, licet non animo Domicilium constituendi; secus quando causa recreationis, vt *cap. Is, qui, de Sepulturis in* 6. Vnde dicunt esse Parochianum loci, belli verisimiliter duraturi: quia tunc accedit animo commorandi; secus si per transitum exercitus transeuntis, se ad ciuitatem transtulisset.

22 Rosella, *dicto num.*4. apud eundem Sanchez dicit, acquirere Parochiam, qui translatus est, licet non habeat ibi Domicilium, vel animum habitandi perpetuò. Petrus de Vbaldis, *citato loco*, inquit, prout idem Sanchez: Parochianus dicitur, quando per annum, vel maiorem anni partem inhabitat. Rebuffus ait, *cap. Is, qui, de Sepulturis in* 6. dum decidit, euntem in villam causa recreationis, non acquirere ibi Parochiam, loqui, quando non venit ad habitandum ex causa in loco, sed animo statim recedendi: quare fugientem ob pestem causa habitandi ad aliquod tempus, dici statim Parochianum; secus si non causa habitandi, sed vt vno, aut altero die ibi sit. Bonifacius, prout Sanchez refert, ita inquit. Proprius Curatus dicitur omnium Parochianorum, etiamsi ad tempus habitent in Parochia illa, vt sunt Scholares, & mercenarij: pro tunc enim, non sunt actu Parochiani alterius Parochiæ.

23 Consultò addidi in conclusione *per tempus notabile:* quia si quis habens Domicilium in vno loco, & se in alium, v. gr. in villam ruralem pro breui tempore confert, vel recreationis causa, vel vt ibi ruralia exerceat, si in huiusmodi decedat villa, absque Sepulturæ electione, non censetur propria Ecclesia, illius villæ Ecclesia, sed illa ad quam Domicilium pertinebat defuncti. Ita præter DD. modo allegatos, docent D. Antoninus, *parte* 3. *Summa, tit.*10. *cap.*5. *de Sepulturis*, §.1. Abbas *in cap. In nostra num.* 10. *el* 10. *de Sepulturis.* Vbi postquam retulit Decretalem *Is, qui habet*, statim recensendam, sic fassus est. Ecce ergo, quod assumitur corpus de Parochia Ecclesiæ ruralis, nec per hoc dicitur illa Parochialis illius defuncti. Nec obstat textus (addit) dum dicit: *de cuius Parochia*: quia habuit respectum ad verum Parochianum: quia verba sunt intelligenda cum effectu. Hactenus Nicolaus Tudeschus. Ita & Samuellius, *in Praxi, tract.*1. *disputat.* 5. *controuers.* 8. *conclus.*6. *pag.*252. cum Suarez, *in* 3. *part. D. Thom. tom* 4. *disput.*25. *de Pœnitentia sect.*2. Ægidio Conincho, *de Sacramentis, disputat.*8. *dub.*3. *conclus.*4. Nauarro, *in cap. placuit num.*77.

num.77. de Pœnit. distinct.6. & cum quàm plurimis aliis. Et quidem, sic decreuit Bonifacius Papa Octauus, *in cap.3. de Sepulturis, in 6.* per hæc, quæ sequuntur verba.

24 Is, qui habet Domicilium in ciuitate, vel castro, „ quandoque ad villam rutalem se transfert, recreationis causa, vel vt rutalia exerceat in eadem: si non „ electa Sepultura decedat ibidem, non in Ecclesia „ dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius „ in qua Maiorum ipsius ab antiquo Sepultura extitit, „ sepeliri debebit: dummodo absque periculo ad ipsam „ valeat deportari.

Adnotanda valdè venit vltima ista Decretalis clausula: quia quoties commodè, & absque periculo saltem corruptionis, deportari cadauer non valet ad locum in quo aliàs deportari debebat, minimè erit ad illum deportandum, ob moralem impotentiam, & huius textus authoritatem.

25 Ex dictis infero I. ad validitatem Matrimonij, non sufficere assistentiam Parochi Domicilij Originis alterius, aut vtriusque contrahentes; nisi idem sit locus Domicilij Originis, ac habitationis alterius saltem contrahentis. Quia illa propriè est alicuius Parochia, quoad Sacramenta, & Sepulturam, in qua solam habitationem habet per tempus notabile (maiorem scilicet anni partem) etiamsi nullum habeat ibi Domicilium. Et quia in dubio, nomine Domicilij, Domicilium Originis non venit, sed habitationis. Et ita docet Sanchez, *de Matrimonio, part.1. lib 3. disput.23. num.7.* dicens. Verum tenendum est, Parochum solius Originis, non censeri proprium, ad coniungendum aliquos Matrimonio.

Matrimonium corã Parocho Originis, contrahi non potest.

26 Nec valet dicere Episcopus Originis alicuius, potest ad Ordines illum promouere, & illius censetur Diœcesanus, etiamsi in illius Diœcesi Domicilium non habeat habitationis, nec habitationem. Ergo similiter Parochus Originis, poterit etiam assistere illius Matrimonio validè, & licitè. Consequentia patet à maioritate rationis, plus enim est Ordines conferre, quàm assistere Matrimonio. Ibi enim Episcopus Spiritualem potestatem confert ordinato, tanquam verus Ordinis Minister, Parochus nihil confert Matrimonium contrahentibus, ad illius substantiam necessarium, sed assistentiam tantum præstat illius celebrationi, tanquam Testis qualificatus, cum aliis duobus, ex præscripto Concilij Tridentini ad vitandam nullitatem illius contractus, necessarius. Antecedens verò, diffinitum est *in cap. cum nullus de temporibus Ordinationum, lib.6.*

Ordines conferre potest Episcopus Originis.

Matrimonio assistit Parochus tãquam Testis.

27 Non inquam valet, non solum propter modò, *numero 25.* dicta, sed quia *in dicto cap.* expresè restrinxit Pontifex Episcopi Originis potestatem, ad solos Ordines conferendos, ait enim. Superior intelligitur *in hoc casu* Episcopus, de cuius Diœcesi est is, qui ad Ordines promoueri desiderat oriundus. Hæc ibi. Et ita obseruat Sanchez. Cum igitur à diuersis non fiat illatio, ex eo, quod Episcopus Originis possit Ordines conferre, non benè infertur. Ergo etiam potest Matrimonio Parochus Originis assistere.

28 Secundò infero Parochum solius habitationis, acquisitæ ad tempus maioris vnius anni partis, assistere posse Matrimonio illorum, qui in ipsius territorio Domicilium non habent, non solum Originis, sed nec Habitationis: quod adeo est verum, vt statim ac inhabitare incipiant, animo inhabitandi locum, pro maiori anni parte, contrahere possint Matrimonium licitè, & validè, coram illius loci Parocho.

Parochus solius habitationis, absque Domicilio Matrimonio assistere potest, dummodò habitare intendant maiori anni tempore.

Primam huius illationis partem, tenent Eligius Bassæus, *in Floribus Theologiæ, tom.1. verbo Matrimonium 5. num.2.* ibi. Illos autem, qui duplicem habent Parochiam habitationis, vt qui hyeme habitant in vno loco, æstate verò in alio, quilibet Parochus ex duabus illis habitationibus, potest coniungere: quia vterque est illorum proprius Parochus. Hermannus Busembaum, *in Medulla Theologia, lib. 6. tract.6. cap.3. dub.2.* ibi. I. Per Parochum, intelligitur, is, qui habet ordinariam iurisdictionem in contrahentes, vtpute, qui Domicilium, & habitationem habeant in eius Parochia. Vbi dictio: *et*: non ponitur copulatiuè, pro habentibus Domicilium, simul & habitationem, sed ponitur disiunctiuè, pro altero eorum habentibus. Licet enim illa sit regulariter coniunctiua, & copulatiua, vti latè probat Barbosa, *tract. de Dictionibus vsu frequentioribus, dict. 110. num.3.* aliquandu tamen ponitur inter diuersa, vti *ibidem ipse num.25.* non minus copiosè docet; quod maximè locum habere in præsenti casu debet, iuxta limitationem ab eodem Doctore traditam *num.26. sequenti*: quia Domicilium, & Habitatio, non idem important: cum Domicilium Originis, passim detur, sine habitatione, & Habitatio detur sine vllo Domicilio, Originis scilicet, aut Habitationis. Tenent etiam corollarium, quoad vtramque eius partem, quàm plures Doctores, quorum aliquos recensere duxi. 29

Potest assistere Parochus ac huiusmodi capitur habitatio.

Dictio et non sẽper ponitur copulatiuè, sed aliquando disiunctiuè.

In primis enim Antonius Naldus, *in Summa, verbo Matrimonium, num.3.* vbi ita ait. Non dicitur autem alienus Parochus oppidi in quo vagus moram trahit: cùm enim is possit cuilibet Confessario peccata sua confiteri in illo oppido, poterit etiam similiter quilibet Parochus eius Matrimonio assistere ex deductis per eundem Sanchez, *eod. tom.1. lib.3. disput.25. n.5. & 6.* Et idem erit de Scholaribus, seu Iudicibus locorum, qui post tres, vel quatuor dies aduentus sui in loco, in quo sunt commoraturi, dicuntur habere ibi Domicilium, ad finem, & effectum contrahendi Matrimonium; vt sæpè censuit S. Congregatio. Hæc Naldus. 30

Thomas Sanchez, *dicto lib.3. disput.23. num.14.* sic ait. Hinc infertur 1. non opus esse expectare vt maiori anni parte hi in Parochia, aut Diœcesi habitarint, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta circa illos exerceri. Sicut enim ad Domicilium nullius temporis habitatio requiritur, sed statim ac quis incipit habitare, cum animo perpetuò habitandi, illud acquirit, vt dixi *num.5.* sic statim ac quis incipit habitare animum habens habitandi, toto tempore requisito, efficietur Parochianus. Hæc Sanchez, postquam *num.13.* asseruit, quoad Matrimonium, Sepulturam, & omnia præter Ordinem, effici aliquem Parochianum, & subditum alicuius Diœcesis, & Parochiæ, quando maiori anni parte ibi inhabitat. 31

August. Barbosa, *de Potestate Episcopi, parte 2. allegat.32. num.57. num.63.* vbi refert S. Congregationem Concilij, *die 26. Iunij de Anno* 1621. declarationem. Dubitatum enim fuit, an relegatus ad certum locum pro tempore, arbitrio Iudicis mensurando, debent Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatus; an illius vbi Domicilium habebat. Et decisum fuisse asserit, coram Parocho loci in quo erat relegatus Matrimonium esse contrahendum, ex ea (inquit) tantum ratione, quia sufficit præsentia Parochi habitationis. Et *n.64.* prosequitur, dicens. 32

Ex quibus ad praxim *primò* infertur, non opus 33

esse

esse expectare, vt maiori anni parte hi, in Parochia, vel Diœcesi babitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habentes, incipiant habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta erga illos exerceri. Ita ille, qui eandem pro hoc rationem reddit, quam ex Sanchez, *n.31.* recensui.

Prædictos Doctores, & Bonacinam *quæst.2. de Matrimonio, puncto 8. num.1. & 2.* sequitur Pax Iordanus, *volum.1. de Re sacra, lib.3. tit.7. num.71.* vbi sic ait, Primum verò illud sit, sufficere Parochiam habitationis, quam quis capit animo continuandi pro maiori anni parte, siue cum intentione gerendi aliquod negotium maiorem anni partem expostulans; secus si minorem: quia his casibus contrahitur Parochiale Domicilium ad suscipienda Sacramenta (præter Ordines) potest ibi sepeliri, & adstringitur ad leges, & consuetudines illius loci. Nec opus esse, dictam maiorem anni partem inhabitare, sed statim, vt capitur ipsa habitatio, cum tali animo, sufficiens contrahitur Domicilium ad hunc effectum. Sanchez, &c. Hactenus Pax.

DVBIVM II.

Suscipit quis habitationem in aliquo loco, pro aliquo breui tempore, vnde commodè reuertere non valet ad suscipienda Sacramenta, ad locum suæ Parochiæ, censebiturne propria Parochia, quoad Sacramenta, & Sepulturam, illa ad quam locus noua illius habitationis non notabilis pertinet?

BREVIARIVM.

Parochia.

Inhabitatio pro breui tempore in aliquo loco, constituit Parochianum illius, si bona fide recessit inhabitans à propria Parochia, ad quam commodè accedere non potest ad recipienda Sacramenta, aut Sepulturam; secus si mala fide. n.1. & seqq.

CONCLVSIO.

1 SI bona fide, & sine fraude, in proprij Parochi præiudicium, accessit quis ad locum, pro breui, seu non notabili tempore, vnde ad propriam Parochiam commodè reuertere non valet ad suscipienda Sacramenta de manu proprij Sacerdotis, censetur ad hunc effectum, & ad Sepulturam, illius noui loci Parochianus; secus verò si fraude, & dolo à propria recessit Parochia.

Ita docent Martinus ab Axpilcueta Doctor Nauarrus, *tomo 1. consiliorum. tit. de Parochiis, & alienis Parochianis, consil.1.* & Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disputat 5. controuers.8. conclus.4. pag.251.* Pro conclusionis nostræ probatione, libuit Nauarri doctrinam reddere.

2 Quintò (inquit magnus ille Doctor,) quod videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, vnde non potest commodè reuerti ad sumenda Sacramenta in loco Parochiæ vbi habebat Domicilium. Tum per præfatam Glossam singularem *dicta Clementina 1. de Priuilegiis.* Tum, quod alioquin Mercatoris, & stipendiarij degentes in longinquis à suis patriis regionibus, carerent proprio Parocho, quod videtur contra *cap. Omnis, de Pœnitentiis, & remissionibus*, & Innocentij, & aliorum scribentium, & rationem naturalem.

Sexto, quod habitatio fraudulenter in præiudicium Parochi proprij, vel alterius Parochi, habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum Parochum, non sufficeret. Tum, quia fraus & dolus nemini debent patrocinari. *cap. Sedes Apostolica, de Rescriptis.* Tum, quia malitiis hominum obuiandum est. *L. In fundo, ff. de Rei venditione.* Huc vsque Nauarrus. 3 *Dolus, & fraus nemini suffragantur.* *Malitiis est obuiandum.*

DVBIVM III.

Habet quis Domicilium, aut Habitationem diuisam, partim in vno loco, & partim in alio, quando iste moriatur, in quanam illorum locorum Ecclesia, tanquam in propria illius Parochia sepeliendus est?

BREVIARIVM.

Iuramentum.

An paruitas materia à mortali excuset in Iuramento. n.6.

Luxuria.

Dari paruitatem materia, excusantem à mortali in Luxuria materia, docent plurimi. n.7.

Matrimonium.

Si aliquis in duabus Parochiis habitat, pro æquali anni tempore, quilibet illarum Parochus illius assistere potest Matrimonio. n.2.

Si maiori anni tempore in vna habitat Parochia, illius Parochus debet assistere. n.2.

Intellige quando inæqualitas notabilis sit. n.3. & seqq.

Modica.

Attendi non debent modica. n.3. & seqq.

Parochia.

Duas Parochias, & duos Parochos potest quis simul habere. n.2.

Paruitas materiæ.

Admittitur materia paruitas à culpa excusans mortali à grauiss. DD. in materiis Iuramenti, Luxuriæ, Simonia, & Vsura. n.4.5.

Sepultura.

Si quis æqualem in duabus Parochiis habet habitationem, in qua decesserit, sepeliendus, si absque electione obierit Sepultura, & sine Sepultura Maiorum suorum. n.1.

Si inæqualem tamen, in ea sepeliendus est in qua maiori anni tempore, per tempus non modicum habitauerit. n.1. & seqq.

Simonia.

Non committit simoniam per traditionem modica rei temporalis, pro spirituali, docent graues DD. n.4.

Vsura.

Posse dari vsuram, qua peccatum mortale non sit, ratione parua quantitatis, docent graues Doctores. n.5.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 QVi habens duas Parochias, in quibus æqualem habitationem habuerat per anni tempus, in illa debet sepeliri, in qua decessit, si non elegerit Sepulturam, aut Sepulturam non habeat Maiorum suorum.

Ita docet Samuellius *in praxi de Sepulturis tract. 1. disputat. 5. controu. 8. conclus. 7. pag. 252.* dicens. Qui habet Domicilium diuisum, id est, partim in Ciuitate, vel Castro habitat in hyeme, & partim ruri in æstate, in autumno commoratur, in tali casu, si moriatur non electa Sepultura, & suorum Maiorum careat Sepultura, est sepeliendus vbi decedit in ea Parochia, à cuius Parocho Sacramenta accepit, siue reperiatur in Ciuitate, aut Castro, siue sit ruri. Allegat Paludanum, *in 4. distinct. 17. quæst. 3. artic. 2. conclus. vlt.* Syluestrum, *verbo Sepultura, num. 8. & verbo Confess. num. 10.* Menochium, *consil. 398. num. 21. & 33.* multos allegantem. Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, cap. 7. num. 12.* Tiraquellum *de Retract. lignag. §. 9. glossa 2. n. 26.* & Sperellum, *decis. 87. n. 10.*

2 Consonat conclusio nostra doctrinæ traditæ à Barbosa, *de potestate Episcopi, parte 2. allegat. 32. num. 69.* dicente. Sextò infertur, duos simul proprios Parochos, quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æquè Parochia. *cap. Cum quis, de Sepulturis lib. 6. argum. L. Assumptio, §. final. ff. Ad municipales.* Ita Coninch. *disputat. 27. dub. 2. num. 19.* Segur. *in Director. iud. part. 2. cap. 15. num. 47.* Francisc. Molin. *differ. 11. num. 91. de rit. nupt. lib. 2.* Nauarr. *consil. 7. num. 3. tit. de Clandestina despons. in nou.* Sanchez, *lib. 3. disputat. 24.* Gutierrez, *cap. 62. num. 4. & cap. 64. num. 2.* Bonacina, *quæst. 2. puncto 8. num. 5.* Consonat inquam: quia si pro assistentia Matrimonij, habet duos Parochos, qui dimidia anni parte in vna habitat Parochia, & dimidia in altera, duos etiam habebit pro Sacramentis, & Sepultura Parochos. Cum autem ille, in cuius decedit Parochia, maius ius habeat, ad illum tumulandum, cùm vltimò ei Sacramenta ministrauerit, aut saltem ministrare debuerit, vti ex se patet, cum intra suæ Parochiæ limites, nullus præter ipsum, potuerit moribundo Viaticum, & Vnctionem extremam ministrare, & aliàs eius cadauer in suo habeat territorio, consequens est, illud tumulari debere in Parochia in qua decessit inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum, in sententia Barbosæ.

3 Circa id, quod iste addit Doctor *loco citato*, videlicet: Vbi verò inæqualitas habitationis datur maioris temporis pars, eum facit proprium Parochum, in quo habitatio (maior scilicet) fit, *argum. textus in L. 1. §. æstate, ff. de Aqua quotidiana, & æstiua*, Menoch. *consil. 398. num. 16. & 17.* aduerto, non quamlibet maioris temporis habitationis partem, sufficere ad constituendum habitatorem, Parochianum solius illius Parochiæ, excludendo scilicet illum à Parochialitate loci in quo minori anni tempore habitauit sed requiri ad hoc vt maioritas illa temporis, sit considerabilis, & non parui temporis. Ducor: quia de modico non est curandum, vti idemmet Barbosa docet, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiomate 151. num. 2. & in Procemio Decretalium, num. 50. ex L. Si oleum, §. fin. cum L. sequenti, ff. de Oleo legato. L. In rebus, §. Commodati. L. Res, ff. de Contrahenda emptione. L. Scio, ff. de in integrum restitutione.* Aloysio Riccio, *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 39. num 3. in 1. editione, & in 2. resolut. 36.* Thoma de Thomasset, *in Floribus legum, reg. 422.* Bertazol. *in Repetit. L. Si quis maior, Cod. de Transactionibus, num. 422.* Giurba, *in Consuetudin. Messanens. cap. 16. glossa 1. num. 54.* Ioanne Maria Nouario, *Quæstionum forensium lib. 1. quæst. 37. numero 10. & 11. & quæst. 56. num. 8.* & cum Stephano Graciano, *Disceptationum forensium, tom. 5. cap. 951. num. 7.*

Vnde modicam rem temporalem, ob spiritualem datam, non sufficere ad inducendam Simoniam, docet idem Barbosa, *in locis proximè allegatis, in axiomate, num. 3. & in Procemio, num. 47.* cum Cardinali Tuscho, *tom. 5. practicarum conclusionum, Litt. M conclus. 239. num. 46.* Crauet. *consil. 46. num. 12. versic. Confirmatur.* Tiraquello, *de Iudicio in rebus exiguis, versic. 30. folio 32.* Riccio, *in Decisionib. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, decis. 208. n. num. 1. part. 1.* Valerio Reginaldo, *in praxi fori Pænitentio, lib. 23. num. 166.* & cum Francisco Suarez, *tom. 1. de Religione, lib. 4. de Simonia, c. 3. n. 3. & seqq.* 4

Et in materia Vsuræ docet idem Barbosa, *locis citatis, num. 4. & 48.* ex D. Thoma, *2. 2. quæst. 66. art. 6. ad 2.* & Couarruuia, *lib. 1. variarum, cap. 3. num. 12.* ratione paruæ quantitatis, posse dari peccatum, quod mortale non sit, sed veniale. 5

Et in Iuramento, tenet ipse Barbosa, *in axiomate 151. citato, num. 5. & in Procemio Decretalium, num. 49.* ex D. Antonino, *in Summa, part. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. colum. 3.* Syluestro, *verbo Iuramentum 4. quæst. 1. ad finem*, Soto, *de Iustit. & Iure, lib. 8. quæst. 1. artic. 7. colum. 7. & lib. 7. quæst. 2. artic. 2. versic. vtrum ratione leuitatis.* Azorio, *Institutionum Moralium, parte 1. lib. 11. cap. 5. quæst. 3.* Emmanuele Roderiquez, *tom. 3. quæstion. Regular. quæst. 50. artic. 2.* & Gregorio Sayro, *in Claui Regia, lib. 5. cap. 46. num. 28.* paruitatem materiæ excusare à culpa mortali periurij. Quorum sententia militare solum potest in iuramento promissorio; nam in assertorio, nullatenus admitti potest. 6

In materia similiter luxuriæ, dari paruitatem à mortali excusantem culpam, docent apud Dianam *part. 3. tract. 5. resolut. 1.* Zanardus, *in Directorio Confessariorum, part. 1. de Sacramento Matrimonij, cap. 41. quæst. 28.* Salas, *in 1. 2. disputat. 6. sect. 21. num. 149.* Villalobos *in Summa, tom. 2. tract. 40. dub. 9. num. 8.* & penes eum Nauarrus, & Caietanus, & Seraphinus Freitas *in Addition. ad Tractatum de Confessariis solicitantibus, quæst. 7. num. 33.* & Sancius, *in Selectis, disputat. 11. num. 22.* Et apud Eligium Bassæum, *tomo 1. verbo Peccatum 1. num. 7. versic. An autem*, Saytus, *in Claui Regia, lib. 8. cap. 6. num. 5.* Vazquez, *in 1. 2. disputat. 108. num. 3.* & P. Soto, *de Doctr. fol. 16.* Docet etiam Caramuel, *in Theologia Fundamentali, num. 1208* Ea autem, quæ Villalobos à mortali excusat ob materiæ paruitatem, *son los tocamientos leues, como de la mano de vna muger: y del pietocarle los dedos: o pisarle el pie.* Immò Thomas Sanchez, *tom. 3. de Matrimonio, lib. 9. disput. 46. num. 27.* admittit, non esse mortale, propria verenda inspicere, ex quadam curiositate, absque alia mala intentione, & periculo. Quia non est (inquit) tanta inhonestas, & indecentia vt culpæ lethali tribuenda sit, sed soli veniali. Et hoc dicit pudicissimus iste Doctor, post- 7

quam *num.9. pag. mihi* 313. fatetur sibi olim non displicuisse sententiam admittentem paruitatem materiæ in rebus venereis, & postquam ait, quod re benè considerata, tanquam certissimum iudicat tenendum, nullam reperiri paruitatem materiæ in delectationibus venereis, etiam seclusè periculo pollutionis, & consensus.

8 Si igitur in omnibus recensitis materiis, iure Diuino, & naturali prohibitis, probabiliter admittitur materiæ paruitas, & quod non sit curandum de modico, non ab Augustino Barbosa tantum, sed à tantis grauissimis Doctoribus, cur in materia Parochialitatis, à Iure stabilita humano, de modico tempore habitationis in vno loco facto, plus quàm in alio, curandum sit, capere non valeo. Et sic credo, quod huiusmodi inhabitator, in vtroque habeat Parochialitatem.

DVBIVM IV.

Si quis Domicilium, aut Habitationem habet in confinio duarum Parochiarum, ad quam illarum tanquam Parochianus pertinebit?

BREVIARIVM.

Domus, in confinio duarum Parochiarum existens, illius erit Parochiæ, ad quam habet portam principalem, & cuius aditus est magis frequentatus. n. 3.

1 RESpondeo subdistinctione. Aut domus Domicilij, aut Habitationis habet vnicam portam, aut plures, quibus ingrediatur, & egrediatur: etsi plures, aut patet aditus ad vnam tantum Parochiam, aut ad vtramque.

CONCLVSIO I.

SI vnicam habet portam, Parochianus, domus inhabitator, censebitur illius Parochiæ, ad quam immediatè per illius egreditur portam.

Ita docent August. Barbosa, *de Officio, & potesta. Episcopi, parte 2. allegat.32. num.*71. cum Bartolo, *in L.6.num.6.in fine, ff. de Damno infecto*, & Franc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis tract. 1. disputat.5. controuers.8. conclus.*10. cum eodem Bartolo, *vbi proximè. & in L. Pradij, §. Qui Domum, ff. Legatis* 3. Baldo, *consil.60. num.5. volum.1.* Aloysio Riccio, *in prima editione decis.*333. *& in 2.resolut.*510. Geminiano, *in cap. Cum quis, num.4. de Sepulturis.* Vnde (ait Samuellius) Senis casus euenit inter Parochum S. Mauritij, & Sancti Martini: quia Parochianus S. Martini accepit de domo S. Mauritij duo cubicula, cuius causa fuit controuersia orta magna, quia Parochus S. Mauritij prætendebat habitantem in illis duobus cubiculis esse suæ Parochiæ, quod reuera de iure fuit decisum, esse S. Martini, à cuius Parocho recepit omnia Sacramenta, & in Parochia S. Martini fuit humatus, quia aditum, seu portam habebat in Parochia ipsa S. Martini. Hæc Samuellius.

2 Et ratio conclusionis est: quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat. *L.ei, cui ades, ff. de Legat.* 3. Barbosa, & Samuellius, cum Baldo, *vbi proximè.* Quæ quidem ratio, & fundamentum, idem probat in casu, quo domus plures habeat portas, per quas ad eandem Parochiam aditus pateat & sic casus iste, eodem modo est resolutus, ac in hac prima conclusione est decisus vnicæ portæ casus.

CONCLVSIO II.

3 SI domus autem plures habet portas, per quas ad plures Parochias aditus pateat, & vna ex portis principalior sit, & cuius aditus sit magis frequentatus, ad illam Parochiam pertinebit domus inhabitator, tanquam eius Parochianus, ad quam per huiusmodi principaliorem portam, & magis frequentatam egreditur.

Ita docet August. Barbosa, *loco citato*, ex Bartolo *in dictam Legem Pradij, §. Qui Domum*, & Riccio, *in praxi fori Ecclesiastici, vbi suprà.*

DVBIVM V.

Aduenæ, & Hospites in Ciuitate, aut Castro hospitium habentes, & Peregrini, si inelecta Sepultura decedant, aut absque Maiorum suorum Sepultura, vbi tumulari debent?

BREVIARIVM.

Aduena.

Propriè sumptus est ille, qui ex vno longinquo loco, in aliquod oppidum venit. Impropriè Aduena dicitur externus, etiamsi ex longinquo non venerit. n. 1.

Hospes.

Ille dicitur Hospes, qui in aliena est Ciuitate, oppido, &c. n. 1.

Parochialis.

Ecclesia Parochialis fundat intentionem suam super omnibus obuentionibus spiritualibus intra Parochiam prouenientibus n. 5.

Parochus.

Tam de iure Parochi est ius Sepulturæ, quam ius Sacramentorum n. 3.

Pars.

Eadem ratio est in parte, quoad partem, quàm est in toto, quoad totum. n. 4.

Peregrinus.

Ille est, qui per aliena loca peregrè proficiscitur. n. 1.

Sepultura.

Aduenæ, Hospites, & Peregrini, absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum morientes, humandi sunt in Parochia in qua decesserunt. n. 2. & seqq.

Sepultura multum dependet à Sacramentorum administratione. n. 3.

1 PRo Aduena intelligo eum, qui non est ciuis, aut inquilinus, sed externeus; etiamsi ex longinquo loco ad Ciuitatum, vel Castrum non venerit: vt comprehendam, non solum illos, qui propriè Aduenæ

Aduenæ sunt, sed etiam eos, qui impropriè, & latè. Strictè enim tales sunt, & dicuntur, qui ex vno longinquo loco, in aliquem veniunt oppidum. Pro Hospite, illum intelligo, qui in aliena est Ciuitate, Castro, Villa, aut oppido. Et pro Peregrino tandem eum accipio, qui per aliena loca peregrè proficiscitur. Qui certè ab Aduena propriè, & strictè sumpto, differre non videtur.

CONCLVSIO.

2 OMnes in quæsito contenti, sepeliri debent in Ecclesia Parochiali loci, in quo decedunt inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum.

Pro hac conclusione sunt Archidiaconus, *in cap. 1. de Sepulturis, lib.6.* D. Antoninus, *in Summa, part.3. tit.10. cap.5. de Sepulturis*, §.1. vterque *ex Can. Ecclesias, el 1. 13. quæst.1.* Abbas Panormitanus, *in cap. Nos instituta, el 1. de Sepulturis, numero 4. paulo ante finem.* Sanchez, *tomo 1. de Matrimonio, lib.3. disputat.* 23. *num.17. in fine*, cum Hostiense, *in Summa, 1. de Sepulturis, num.3. §. & apud quam Ecclesiam, num.6. versic. Quid de Viatore.* Dominico, *in cap.1. de Sepulturis in 6. §. Statuentes, num.4.* Franco, *num.5.* Henrico, *cap. Abolenda, num.7.* Angelo, *verbo, Sepultura, num.19.* Armilla, *eod. verbo, num.10. L.7. tit.13. partita 1.* & ibi Gregor. Lopez, *verbo O en la Yglesia.* Augustinus Barbosa, *de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. num.33.* cum Vitalino, *in Clement.1. n.19. de Priuilegiis*, Sylnestro, *verbo Sepultura, num.8.* Giga, *consil.93. num. 3.* Marescot. *lib.2. variar. cap.95. num.9.* Gratiano, *disceptat. forens. cap.94. num.73.* Sperello, *decis.87. num.12.* Butrio, *in cap.1. de Sepulturis, lib.6. num.9.* Cardinali Seraphino Oliuario, *decis.1135. num.3.* & Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract.3. disput.5. controu.8. conclus.9. pag.253.* cum Boërio, *decis.175.* Federico de Senis, *consil.253.* & cum aliis communiter.

3 Et licet aliqui ex recensitis Doctoribus, supponant, defunctos recepisse Sacramenta in Parochia, in qua decesserunt, & ideo censeantur ibi elegisse Sepulturam, quia multum ius Sepulturæ dependet ab administratione Sacramentorum, absolutè conclusio est vera, esto absque Sacramentis decesserint. Quia Sepultura tam de iure Parochi est, quàm Sacramentorum administratio, vti probaui, *in quæstionib. Pastoralibus, de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum, part. 3. quæst.3.5. & 7.* & vt Abbatis verbis vtar: si poterant recipere Sacramenta à Presbytero Parochiali, censenda est illa Ecclesia Parochialis transeuntium. Et sic erit idem dicendum in iure funerandi, cum omnia ista sint de iure Parochiali. Hæc omnia Panormitanus. Non itaque dependet ius funerandi exteros, transeuntes, & Peregrinos ex tacita, seu virtuali petitione, siue electione Sepulturæ, mediante receptione Sacramentorum de manu Parochi, in cuius obeunt territorio; sed ex proprio ipsius Parochi iure, potentis in casu necessitatis, Sacramenta administrare Peregrinis, & transeuntibus per Parochiam suam. Quod probat Abbas *ex cap.1. de Celebratione Missarum.* Quod adducit pro prima conclusionis probatione.

4 Secunda autem huiusmodi est. Eadem ratio debet esse in parte, quoad partem, quæ est in toto, quoad totum, *vt in cap. Pastoralis, §. Item cum totum, de Officio Delegati, & in L. Quæ de tota, ff. de Rei vendicatione.* Quemadmodum ergo ratione totius Diœcesis vult Episcopus sibi vendicare potestatem in istum Peregrinum, eodem modo, debet Sacerdos Parochialis posse respectu suæ Parochiæ. Nam Episcopus non habet potestatem in Peregrinum, sicut nec Presbyter Parochialis, *vt in dicto capitulo Omnis.* Ex quo ergo iste hîc non habet Superiorem, debet in Diuinis recognoscere Ecclesiam Parochialem, vbi decedit. Nam ad hoc habuit Cœmeterium distinctum, & Parochiam distinctam, *13. q.1. c.1.*

[Margin: *Addo Rotam in Lucana Iuris patr. coram Ghislerio 10. Ianuarij,* *1645. apud Dianam, par. 8. ex Alba. consf.199. n.2. & Minoch. consf.671. n.8.*]

Tertiò probat conclusionem Abbas, *ex cap. Pastoralis, de his, quæ fiunt à Prælato.* Vbi patet, quod Ecclesia Parochialis fundat intentionem suam, super omnibus obuentionibus spiritualibus prouenientibus intra Parochiam. 5

Nec obstat doctrina Bartholomæi Gauanti, *in Manuali Episcoporum, verbo Sepultura, num.15.* asserentis Peregrinos, in Cathedrali Ecclesia sepeliri debere. Pro cuius placito refertur à Barbosa, *de Officio Parochi, cap.26. num.35. & de Iure Ecclesiastico, part.2. lib.2. cap.10. num.35.* à Ioanne Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat. 52. §. vnico, num.27.* & à Samuellio, *vbi suprà conclus.2.* Declaratio S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, *sub die 5. Iulij, de Anno* 1592 *in causa quadam Fulginatensi*, sub his, quæ sequuntur verbis, à Samuellio recensitis. „Viatores, qui moriuntur, dum transeunt per Ciuitates, sine Sepulturæ „electione, sepeliri debent in Cathedrali Ecclesia.„ Non inquam obstat, quia Gauantus nullum aliud fundamentum sui asserti habere voluit, quàm istam S. Congregationis Declarationem. Ista autem in subsidium viatorum edita fuit, in casu, quo Sepultura carerent Parochiæ, in quo obiissent transeuntes, quia Parochus noluit in sua Ecclesia tumulare, vti asserit præfatus Samuellius: & ita sapientissimè prouidisse Sacram Congregationem ait, ne vt Catholici illegitimè Ecclesiastica Sepultura careant, iuxta textum Iuris, *cap. Ecclesia, 13. quæst.1. & cap. final. 17. quæst.1. & cap. Vbicumque, 13. quæst.2.*

SECTIO II.

De propriâ Parochiâ personarum diuersorum statuum, ac Dignitatum.

DVBIVM VI.

Quanam censeatur, & sit Summi Pontificis Parochialis Ecclesia, vt in ea tumulari debeat, si inelecta decedat Sepultura, & absque Maiorum suorum Sepulchro?

BREVIARIVM.

Papa.

a *Electio Papæ facta à paucioribus, quàm à duabus partibus Cardinalium, nulla est; legitima, si à duabus partibus.* n.5.

Pœna, quibus subiaceant, qui electioni à duabus partibus factæ non assentiuntur. n.5.

Papa est Episcopus totius Ecclesiæ Vniuersalis: Episcopus Episcoporum: Ordinarius, Ordinariorum: & habet totum orbem pro Diœcesi. n. 1.

Si decedat Romæ inelecta Sepultura, & absque suorum Maiorum Sepultura, tumulari debet in Ecclesia S. Ioan. Lateranen. n. 1.

Si extra Romam resideat cum sua Curia, & ibi decedat sine electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum, in Ecclesia Maiori illius loci est sepeliendus. n. 2.

Si extra locum Curiæ contingat mori, transferendus ad locum vbi residet Curia. n. 3.

Si absens electus in itinere decedat, in Maiori Ecclesia loci in quo obierit, tumulandus est. n. 5.

Si Papatu abdicato Romæ decedat, in Ecclesia Lateranensi est sepeliendus. n. 7. *Si extra Romam, in Ecclesia Maiori loci.* n. 8.

HVic Dubio, diuersis conclusionibus respondendum duxi, iuxta diuersorum locorum, in quibus Summus Pontifex, moti contingere potest.

CONCLVSIO I.

1 SI Papa inelectâ Sepulturâ, & absqoe Sepoltura Maiorum suorum Romæ decedat, sepeliri debet in Ecclesia Sancti Ioannis Lateranensis.

Ita docet Francisc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 11. conclus. 4. pag. 261.* cum Petro de Vbaldis, Lauorio, Flotiano Dulpho, & aliis. Ratio autem conclusionis est: quia ex quo Summum Pontificatum acceptauit Papa, addictus est Lateranensi Ecclesiæ, quæ Sedes est Cathedralis Romani Pontificis, & illam elegisse censetur pro habitatione, Domicilio suo perpetuo, tam in vita, quàm in morte.

CONCLVSIO II.

2 SI extra vrbem Romanam resideat Papa, cum Curia sua, & ibi decedat, in Cathedrali, seu in Maiori, seu præeminentiori illius loci Ecclesia, tumulari debet.

Ita Samuellius *vbi proximè*, Doctoribus ibi allegatis, præter quorum authoritatem, nullam rationem, aut textum pro firmanda adducit conclusione. Ratio autem ni fallor ista est. Quia Summus Pontifex, est vniuersalis Ecclesiæ Episcopus. Barbosa, *de Officio, & potest. Episcopi, part. 1. tit. 1. cap. 2. numero 11. & in Proœmio ad Decretales num. 7. & 11.* cum Gambatupta, *de Casibus reseruatis, cap. 1. num. 7. & 8.* Flaminio Parisio, *de Resignat. Beneficiorum, lib. 11. quæst. 13. num 132.* Zerola, *in praxi Episcoporum, part. 1. verbo Pragmatica, §. 3. pag. 280.* Cardinali Baronio, *tom. 8. Annalium Ecclesiasticorum, Anno Christi 595. pag. 64. & 68.* Bonacina, *de Censuris, in Bullam Cœnæ, disputat. 1. quæst. 1. punct. 2. num. 1.* Sic se appellauit Alexander Papa Tertios *in Bulla plumbea*, quæ vsque ad hodiernum diem, illæsa adseruatur in Archiuo mei Hyrachensis Cœnobij, & eius transumptum, ad calcem mearum quæstionum Pastoralium, in cuius subscriptione ita ait. *Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.* Id est vniuersalis Ecclesiæ. Estque totius populi Christiani Pastor: omnium Ecclesiarum Caput, & Episcopus Episcoporum, ex Christi institutione. Bassæus, *tomo 1. verbo Papa, numero 1.* Et est Ordinarius Ordinariorum. Barbosa, *in dicto Proœmio, num. 9.* cum Gonzalez, *§. 1. Proœmij, num. 44.* Camillo Botello, *in Summa omnium Decisionum, tit. 4. num. 10.* Habétque pro Diœcesi propria, totum Orbem. Idem Barbosa *in dict. Proœmio, n. 8.* cum Gonzalez, *ad Regulam 8. Cancellariæ, §. 1. Proœmij, n. 8.*

Papa est totius Ecclesiæ vniuersalis Episcopus.

Est Episcopus Episcoporum. Est omnium Ecclesiarum Caput. Totius populi Christiani Pastor. Habet pro Diœcesi, totũ Orbem.

Quod omne docuerat prius Abbas Panormitanus, *in cap. Licet, numero 45. el 20. de Foro compet.* dicens. Et ita Papa est Ordinarius totius Orbis, & totus Orbis est sibi territorium, quoad causas spirituales; quod patet in illa authoritate. Quodcumque ligaueris super terram, &c. 24. *quæst. 1. Quodcumque.* Sicut enim Episcopus est Iudex Ordinarius suæ Diœcesis, & Diœcesis est sibi territoriũ, *vt in c. 1. de Officio Ordinarij, & cap. Cum Episcopus, eod. tit. lib. 6. 16. q. 7. cap. Omnes Basilicæ.* Et ita Papa est Ordinarius totius Orbis, & totus Orbis est sibi territorium. *9. q. 3. cap. Cuncta per mundum, & cap. Per principalem 96. distinct. cap. Si Imperator. & cap. Duo sunt.* Ipse enim solus fuit electus à Christo ad Summum Pontificatum, vt præesset omnibus. Alij sunt electi ab eo in partem solitudinis, a 2. *distinct. c. 1. & 2. de Authoritate, & vsu Palij, cap. Ad honorem.* Vbicumque ergo sit (concludit Ecclesiasticæ Disciplinæ Coryphæus) nemo potest ex defectu iurisdictionis, & territorij, suum declinare iudicium, siue sit Clericus, siue Laicus in spectantibus ad iurisdictionem suam. De Iudiciis, *cap. Nouit.* Huc vsque D. Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas.

Et denique sub Innocentio Papa Decimo S. Congregationis supremæ, & vniuersalis Inquisitionis, contra Hæreticam prauitatem specialiter deputatæ, Decretum hoc edidit Feria V. die 15. Ianuarij, 1652.

Circumfertur in Vrbe, & forsan aliis in locis quoddam manuscriptum Idiomate Hispano exaratum, quod incipit, *Por mano deste Nuncio, recibio su Excellencia vna carta*, &c. Et finit. *Lo que mas conuenga al seruicio de Dios, bien de las Almas, y recta Iusticia.* Cuius manuscripti Auctor (vt publicè fertur) est Benedictus de Treglies, Collateralis Concilij, siue Cancellariæ Neapolitanæ Regens, in quo inter alias propositiones temerarias, & scandalosas habetur, quæ infrà sequitur, videlicet. *La Iurisdicion Ecclesiastica que toca a su Santitad como a Pontifice, fuera de su territorio temporal,* respicit causas, & personas, *y a determinadas causas, y personas se restringe: y en ellas, solamente se puede exercitar, pero el territorio, no es suyo, sino del Rey: y assi como quien exercita Iurisdicion en ageno territorio, tiene obligacion a pedir el bene placito al Dueño de la Iurisdicion de aquel territorio, assi quando sin tener Iurisdicion de territorio, quiere el Pontifice exercitarla en el del Rey, sobre las causas, a personas, en quien le toca, deue permitir se examinen por el Principe temporal sus Rescriptos, para que reconosca, si son de su Iurisdicion las causas, y personas que en ellos se contienen.* Quam quidem Propositionem iussu Sanctissimi D.N. Innocentij Papæ Decimi à Qualificatoribus Supremæ, & Vniuersalis Inquisitionis examinatam, & perpensam, iidem Qualificatores, vnanimi consensu, Schismaticam, & Hæreticam censuerunt. Quocirca, ne ex lectura præfati manuscripti prauis opinionibus, & Hæresibus Christi fideles inficiantur, & deprauentur, eadem Sacra Congregatio Supremæ, & Vniuersalis Inquisitionis, prædictum manuscriptum, siue Hispano, siue alio quocumque idiomate circumferatur, & diuulgetur, de speciali mandato Sanctitatis suæ omnino prohibet, & damnat, sub pœnis & censuris in Indice Librorum prohibitorum contentis, & nisi illius Auctor quamprimùm sese expurgauerit, censu

Propositio prædicta cõtraria, schismatica, & hæretica declaratur.

„ censuris, ac aliis pœnis Ecclesiasticis intelligat se
„ omnino coërcendum.
„ Ioannes Antoninus Thomassius, Sanctæ Rom. &
„ Vniuersalis Inquisitionis Notarius.

Anno à Natiuit. D. N. Iesu Christi 1654. die. 16. Ianuarij, supradictum Decretum, affixum, & publicatum est ad valuas Basilicar. S. Ioann. Lateranen. & S. Petri, Palatij Inquisitionis, Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ, per Hieronymum Mascellam Cursorem suæ Sanctit. & Inquisitionis.

Romæ ex Typographia Reuer. Cameræ Apostolicæ. 1654.

CONCLVSIO III.

3 SI Summus Pontifex Romæ, aut in aliqua alia Ciuitate cum Curia resideat, & inde ob aliquam recedat causam, ac remanente Curia, contingat mori absque electione Sepulturæ, aut sine Maiorum suorum Sepultura, transferendus est ad locum vbi Curia residet, in Cathedrali illius tumulandus.

Ita docet Samuellius, *dicto tract. 1. disputat 5. controuers. 11. conclus. 2.* Pro qua allegat *cap. Is, qui el 3. de Sepulturis, lib. 6.* in quo Bonifacius Papa
„ Octauus sic decernit. Is, qui habet Domicilium in
„ Ciuitate, vel castro, quandoque ad villam ruralem
„ se transfert, recreationis causâ, vel vt ruralia exe-
„ ceat in eadem, si non electa Sepultura, decedat ibi-
„ dem, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Paro-
„ chiali, vel in ea potius in qua Maiorum ipsius ab an-
„ tiquo Sepultura extitit, sepeliri debebit; dummodo
„ absque periculo, ad ipsam valeat deportari. Hucusque
„ Bonifacius.

4 Ratio autem conclusionis est: quia quilibet intestatus, quoad Sepulturæ electionem, decedens, & absque Sepultura Maiorum suorum, si commodè fieri potest (absque corruptione scilicet, vel impedimento epidimiæ, belli, aut alio eiusmodi non existente,) tumulari debet in propria Parochiali Ecclesia, in ea scilicet, in qua Domicilium, aut habitationem pro tempore habuerat notabili, iuxta dicta *disquisit. præsente, dub. 1.* Sed Summus Pontifex habebat Domicilium, vel habitationem pro tempore, notabili in loco vbi cum Curia residebat. Ergo in casu, quo inde ob aliquam recedat causam, & manente ibi Curia, ipse decedat inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum, ad locum ipsum curiæ teducendus est, si commodè fieri potest, & in Cathedrali, seu in Maiori illius Ecclesia tumulandus: quia censetur illam elegisse pro sua habitatione in vita, & morte.

CONCLVSIO IV.

5 PApa electus, si absens sit, & in itinere decedat sine Maiorum suorum Sepultura, aut sine electione propriæ, sepeliri debet in Maiori Ecclesia loci, in quo obierit.

Hanc etiam conclusionem tenet P. Samuellius, *vbi proximè, conclus. 3.* pro qua allegat *cap. Licet, el 6. de Electione*; ibi tamen nec vnum verbum, ex quo illa probari, aut colligi quidem queat, lego. In eo enim Concilium Lateranense, sub Alexandro Papa Tertio nihil aliud decernit, & certè dicit, præter hoc, quod si Collegium Cardinalium in electione Summi Pontificis, plenam non habuerit concordiam, *& duabus partibus concordantibus pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque vlla exceptione, ab vniuersali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus. Si quis autem tertiæ partis nominatione confisus (quia de ratione esse non potest) sibi nomen Episcopi vsurpauerit, tam ipse, quàm ij, qui eum receperint, excommunicationi subiaceant, & totius sacri Ordinis priuatione mulctentur, ita vt Viatici etiam eis, (nisi tantum in vltimis) communio denegetur, & si non resipuerint, cum Dathan, & Abiron (quos terra viuos absorbuit) accipiant portionem. Præterea si à paucioribus, quàm à duabus partibus aliquis electus fuerit ad Apostolatus Officium, nisi Maior concordia intercesserit, nullatenus assumatur, & prædicta pœnæ subiaceat, si humiliter noluerit abstinere. Ex hoc tamen, nullum Canonicis Constitutionibus, & aliis Ecclesiis præiudicium generetur, in quibus debet maioris, & sanioris partis sententia præualere: quia quod in eis in dubium venerit, Superioris poterit iudicio definiri. In Romana verò Ecclesia speciale aliquid constituitur, quia non poterit ad Superiorem recursus haberi.* Hæc & nihil amplius (quoad Pontifices Summos in Decretali illa.

Ratio conclusionis nostræ est: quia Summus 6
Pontifex cùm habeat totum mundum pro Diœcesi sua, quatenus Episcopus est Episcoporum, & totius Orbis Ordinarius, hinc est, quod si inelecta decedat Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum, & commodè transferri nequeat in Ecclesiam Lateranensem, quæ speciali titulo Sedes illius est, quà Vrbis Romæ Episcopi, debeat tumulari in Maiori Ecclesia loci in quo decesserit: quia pro tunc censetur illa Papæ Cathedralis.

CONCLVSIO V.

PApa, qui Papatui renunciauerit, si decedat Romæ, tumulari debet in Ecclesia Lateranensi, si absque electione, vel Maiorum Sepultura moriatur. 7

Hanc etiam tenet Samuellius *vbi suprà conclus. 4. pag. 261.* cum Doctoribus, quos ex illo recensui. Ratio autem est: quia ex quo acceptauit Summum Pontificatum, addictus est Ecclesiæ Lateranensi, & illam elegisse censetur pro habitatione, & Domicilio suo in vita, & in morte.

CONCLVSIO VI.

SI Summus Pontifex Papatu abdicatus, vitam eremiticam extra Vrbem Romanam ducat, vel per Mundum vagetur, debet in casu Dubij, in Ecclesia Maiori loci in quo obierit, tumulari. 8

Procedit conclusio, in casu, quo commodè transferri nequeat ad Lateranensem Ecclesiam. Tunc enim transferendus est.

Illam tenet Pater Samuellius, *vbi proximè*, cum allegatis Doctoribus. Et ratio illius est: quia quando Pontificatum assumpsit, omnem Ecclesiam Maiorem Orbis pro sua accepit Sede: Lateranensem scilicet, pro Ordinaria, reliquas autem, pro casibus extraordinariis, & contingentibus. Et consequenter eodem respectu elegisse censetur earum quamlibet pro Sepultura, & Domicilio post mortem.

***

Vu 3 DVBIVM

DVBIVM VII.

Quænam censeatur propria Cardinalium, quoad Sepulturã Parochialis Ecclesia?

BREVIARIVM.

Cardinales.

Fratres sunt & Coadiutores Papa. n. 3.

Magna libertate vti debent in consulendo Romano Pontifici n. 3.

Eadem vti debent in Electione Papa, & in aliorum promotione Cardinalium. n. 3.

Si inelecta Sepultura, & absque Maiorum suorum Sepultura Roma decedunt, debent de Iure in Ecclesia sepeliri Lateranensi; sed de consuetudine, in Ecclesiis titulorum suorum tumulantur. n. 1. & 3.

Si Papa extra Romam habeat Curiam, & in loco illo decedant Cardinales, in Ecclesia Maiori illius erunt humandi, si ad Ecclesias titulorum suorum commodè transferri nequeant. n. 4.

Si extra Curiam, ad breue tempus, Cardinales habitent, & ibi mori contigerit, in Maiori Ecclesia illius loci sunt tumulandi, si commodè transferri nequeunt ad Ecclesias titulorum, vel ad Curia locum. n. 5.

Si statim, ac est Cardinalis, ad Cardinalatum promotus, prius quàm ad locum Curia veniat, moriatur, si est Religiosus, & in Monasterio decesserit, in illo erit humandus; si Clericus in Ecclesia Maiori loci defunctionis. n. 6.

Cardinalis Galero priuatus, seu illo abdicato, more aliorum communium Fidelium sepeliendus in Ecclesia sua Habitationis, aut Hospitij, n. 7.

Cardinalis Legatus de Latere, si in Prouincia sua legationis decesserit, sepeliendus est in Ecclesia Cathedrali, seu Maioris loci sua defunctionis. Idem si in itinere moriatur. n. 8.

Si Legatus fuerit duarum Prouinciarum, sepelietur similiter in loco defunctionis, in Ecclesia Maiore, num. 9.

Si Romam rediens decedat durante Legationis Officio, etiam est humandus in Ecclesia Cathedrali loci sua defunctionis. n. 10.

CONCLVSIO I.

1 CArdinalis Romæ decedens, absque electione Sepulturæ, & absque Sepultura suorum Maiorum, de rigore Iuris Sepeliri debet in Ecclesia S. Ioannis Lateranensis; de consuetudine autem in Ecclesia, cuius titulo est à Papa decoratus.

Hanc Conclusionem tenet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers.* 11. *conclus. 5. p.* 161. cum Petro de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, c. 9. n.* 28. Iulio Lauorio *tom. 1. Variarum lucubrationum, tit. 2. c.* 11 *n. 41. &* 46. & Floriano Dulpho, *c. 4. n.* 18. *de Sepulturis.*

Allegat Samuellius pro prima Conclusionis parte, *c. Fundamenta, §. Decet, el 17. de Electione, lib. 6. & c. Is qui, el 3. de Sepulturis, eodem libro.* Sed in neutro illorum aliquid reperio decisum, cui nostræ faueat conclusioni. In priori enim, solùm agitur de libertate, qua vti Cardinales debeant in reddendis consiliis suis Romano Pontifici: vti ipsos nullus sæcularis potestatis metus exterreat, nullus temporalis fauor absorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos à veri consilij soliditate remoueat: quin (cum per ipsum Romanum Pontificem, in quibuscumque negotiis contingeret eorum peti consilia.) in consulendo per omnia liberè eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, liberè consulant, & assistant. Et libertate, qua procedere debeant, tam in electione Summi Pontificis, quàm in aliorum Cardinalium promotione.

In posteriori verò capite, solùm decernitur, quod qui habet Domicilium in Ciuitate, vel Castro, si ad villam ruralem recreationis causa, aut vt ruralia exerceat se transferat, & ibi decedat absque Sepulturæ electione, non in Ecclesia villæ ruralis, sed vel in sua Parochiali vel potius in Sepulchro Maiorum suorum sepeliri debeat: & quod mulier, quæ plures successiuè viros habuit, si Sepulturam non elegerit, est cum vltimo tumulanda viro.

Ratio autem conclusionis, quoad dictam primam partem est: quia Ecclesia S. Ioannis Lateranensis, est Ecclesia Cathedralis Romana, cuius Episcopus est Summus Pontifex, & Cardinales sunt illius Fratres, & Coadiutores illi assistunt in executione Officij Pontificalis, vti vtrumque declarat Innocentius Papa Quartus *in Concilio Generali Lugdunensi*, ex quo desumpta est dicta Decretalis *Fundamenta*. Cum igitur Ecclesia præfata habeatur pro propria Parochiali Papæ, in qua tumulari debeat in casu inelectionis Sepulturæ, & defectus Sepulchri Maiorum suorum, pro propria etiam haberi debet respectu Cardinalium, & in illa de Iure tumulandi sunt in vtroque casu inelectionis Sepulturæ, & defectus Sepulchri Maiorum, Coadiutores enim eidem adscripti sunt Ecclesiæ, cui principalis adscriptus reperitur. Et ratio exigit, vt qui illius sustinet onera, habeat & illius honores, & commoda, iuxta Regulam *capitis Qui sentit, el 55. de Regulis Iuris, lib 6.* 3

Pro secunda verò parte conclusionis probanda, sufficiat praxis ipsa, & consuetudo, quæ in materia de Sepulturis, præualere solet: de quo est textus expressus *in cap. licet Pater, el 4. de Sepulturis, lib. 6.* » ibi: Eligere Sepulturam possit (si consuetudo terræ » id habeat) quo voluerit sepelire. Hoc tamen non » potest vbi consuetudo huiusmodi non habetur.

CONCLVSIO II.

SI Papa Curiam extra Romam habeat, & in loco vbi ista manet Cardinalis decedat absque electione Sepulturæ, & sine Maiorum Sepulchro, tumulari debet in Ecclesia Maiori illius loci.

Ita docet Samuellius *vbi proximè, conclusione* 7. cum Petro de Vbaldis, Lauorio, & Floriano Dulpho, *locis allegatis n.* 2. pro prima conclusione. Addit tamen hanc limitationem: si remotè admodum distet ab Vrbe, vt difficiliter ad suam Ecclesiam transferri possit, cuius titulum habet. Quæ certè limitatio procedit, supposita consuetudine, de qua in præcedenti conclusione. Aliàs eadem limitatio addenda esset, respectu Lateranensis Ecclesiæ.

Probatur conclusio: quia Cardinales sequuntur Summum Pontificem in honore, & Sepultura sicut in executione Officij Pontificalis. Summus autem Pontifex, si in loco in quo habet Curiam, mori contingat, ibi est tumulandus, vti dictum est *dubio præcedente, conclus.* 2. Ergo idem dicendum est de Cardinale ibi decedente.

CONCLV

CONCLVSIO III.

5 SI Cardinalis extra locum vbi manet Curia ob aëris temperiem, ad tempus habitet, ibique mori contingat fine Maiorum Sepultura, & absque propriæ electione, si commodè transferri possit ad Romam, vel ad locum vbi Curia resideт, ibi debet tumulari, iuxta dicta in præcedentibus conclusionibus alioquin in Maiori Ecclesia loci in quo decessit sepeliendus est. Et idem est dicendum si ob aliam caussam ad tempus, quod non sit notabile, extra Curiæ locum habitare, & mori contingat.

Conclusionem istam, quoad primam partem, tenet etiam Samuellius, *loco citato conclus.* 6. cum dictis Petro de Vbaldis, Lauorio, & Delpho. Quæ benè probatur ex generali regula tradita in præallegato *capite Is, qui, el 3. de Sepulturis, lib. 6.* ibi. Is, qui habet & Domicilium in Ciuitate, &c. & ibi: Dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.

Secunda verò pars, ex eo fit manifesta: quia Ecclesia, in cuius territorio quis ad tempus habitat, quantumuis breue, ius habet in illum, quoad Sacramenta, & Sepulturam, si illa suscipere non valet in propria Parochia, Domicilij scilicet, aut habitationis per tempus notabile, & istam non habet propriam per electionem, aut Maiorum suorum, vti dictum reliquimus *Dubio 5.*

Quod autem debeat tumulari in Ecclesia Maiori loci defunctionis, in prædicto casu, ex eo probatur: quia Cardinalis, de Iure tumulandus est in Ecclesia, in qua in simili casu esset Summus Pontifex tumulandus. Pontifex autem in casu simili, tumulandus esset in Ecclesia Maiori loci, vti dictum est *Dubio præcedenti, conclus.* 4. Ergo idem de Iure dici debet de Cardinale, quod in eadem sepeliri debeat Ecclesia Maiori loci defunctionis suæ.

CONCLVSIO IV.

6 CArdinalis, si statim ac est, ad Cardinalatum promotus, prius quàm ad Romam, aut locum Curiæ Summi Pontificis veniat, ex vita decedat præsenti, absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum, si Religiosus fuerit, & adhuc in suo maneat Monasterio, in eodem erit sepeliendus; aliàs in Ecclesia Maiori loci suæ defunctionis erit Sepulturæ tradendus, siue Religiosus fuerit, siue Clericus sæcularis.

Conclusionem istam tenet præfatus Samuellius, *vbi suprà, conclus.* 9. cum eisdem Doctoribus, pro præcedentibus, ex eo redditis. Ratio, quoad hanc vltimam partem, est: quia illa Ecclesia Cathedralis, seu Maior loci defunctionis, censetur pro tunc Parochialis, cuiuslibet Cardinalis Religiosi, & sæcularis, sicut censeretur propria Parochialis Summi Pontificis, in simili casu, vti dictum est. Quoad Religiosos autem, adhuc in suo manentes Monasterio, hæc est ratio: quia licet de Iure sepeliri debeant vbi alij Cardinales non Religiosi, quia tamen à Monasterio cui fuerant mancipari, & quod pro Domicilio habuerant, non recesserant, censetur, illud pro sua elegisse Sepultura.

CONCLVSIO V.

7 CArdinalis, Cardinalitia dignitate priuatus, more aliorum Fidelium sepeliendus est, si non elegit Sepulturam, aut illam habeat Maiorum suorum, in Ecclesia scilicet sui Domicilij, aut habitationis per tempus notabile, si ibi decedat, aut commodè illuc possit transferri; aliàs in Parochiali Ecclesia loci defunctionis, de cuius Parochi manu suscepit, aut suscipere debuit vltima Sacramenta, si absque illorum receptione decessit.

Hanc etiam tenet Franciscus Maria Samoellius sæpe citatus, cum Doctoribus, conclusione 1. allegatis, *conclusio.* 8. vbi idem docet de Cardinale, qui Galero renunciauit. Et ratio conclusionis est: quia ablata, seu abdicata Cardinalitia Dignitate, quasi vnus ex aliis Fidelibus factus est: vndè, quoad locum Sepulturæ, nihil de eo dici potest, quod de quolibet alio Fidele dici non debeat.

CONCLVSIO VI.

CArdinalis Legatus de Latere, si inelecta Sepultura, aut Sepulchrum Maiorum suorum non habens, in Prouincia suæ Legationis obierit, in Cathedrali, seu in Ecclesia Maiori loci, in quo decessit, sepeliri debet: & si in itinere moriatur antequam ingrediatur Prouinciam, in Ecclesia Maiori loci defunctionis pariter debet sepeliri. 8

Ita docet Samuellius *loco sæpe citato, conclusione* 10. cum eisdem Doctoribus, quos ex eo *conclus.* 1. recensui. Pro ista faciunt, quæ in præcedentibus dicta iam sunt. Quod munere Legationis fungatur, nihil addit, quod variare queat Parochialitatem, & ius Sepulturæ, quoad Cardinalem. Vnde conclusio, noua non indiget probatione.

CONCLVSIO VII.

CArdinalis Legatus duarum Prouinciarum, absque electione decedens Sepulturæ, & sine Maiorum suorum Sepultura, sepeliri debet in Ecclesia Maiori loci, in quo vltimum diem clauserit, si extra Romam, & locum Curiæ Summi Pontificis obierit, & illuc commodè transferri non valuerit. 9

Ita docet Samuellius *vbi suprà, conclus.* 11. ex eisdem Doctoribus, quos suprà recensui. Et quidem eadem in eo militat, quoad hoc ratio, quæ in Cardinale vnius Prouinciæ Legato à Latere militat.

CONCLVSIO VIII.

CArdinalis Legatus à Latere Romam rediens, durante Legationis officio, si inelecta Sepoltura, & sine Maiorum Sepultura, ad quam commodè transferri valeat, moriatur, sepeliri debet in Ecclesia Maiore loci defunctionis suæ nisi commodè possit ad Romam, aut ad locum vbi Curia reside[t] Pontificis deportari. 10

Ita Samuellius *dicta Conclusio.* 11. & præter citatos Authores, allegat *legem finalem, ff. de Officio Proconsulis.*

DVBIVM

DVBIVM VIII.

Quanam censeatur, quoad Sepulturam, Nuntiorum Apostolicorum propria Parochialis Ecclesia.

BREVIARIVM.

Bona.

Dignitatum, Personatuum, Prioratuum, vel Ecclesiarum vacantium bona occupare, aut in proprios vsuc conuertere, prohibentur Prælati omnec, sæculares, & Regulares, sub grauissimis pœnis, nisi priuilegium habeant, consuetudinem legitimè præscriptam, aut causam rationabilem. n. 3.

Procuratio.

Quæ Legatis, & Nuntiis Apostolicis debetur, præscribi non potest n. 2.

Sepultura.

Nuntij Apostolici vbi sepeliendi sint. n. 1. & 4.

CONCLVSIO.

1 NVntij Apostolici decedentes absque electione Sepulturæ, & sine Maiorum suorum Sepulchro, ad quam, vel ad quod non queant commodè transportari, siue in loco suæ Nuntiaturæ, siue in itinere, dum Nuntij manent, tumulari debent in Cathedrali suæ Nuntiaturæ, si id commodè fieri possit; aliàs in Ecclesia Parochiali loci, in quo decesserint.

2 Quoad primam partem tenet hanc conclusionem Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. contron. 11. conclus. 12. pag. 263.* & pro ea allegat textus *in cap. Accedentes, el 11. de Præscriptionibus, & in c. Præsertim, de Officio Ordinarij, in 6.* Sed in eorum primo, Innocentius Papa Tertius, solùm agit de hoc, quod Procurationes, quæ Legatis, & Nuntiis Apostolicis debentur, præscribi non possunt. Nihil enim aliud ibi decernit præter hoc,

„ Volentes autem, vt quod omnibus imminet, ab omnibus comprobetur: Mandamus, quatenus nisi dicti Ordinarij per speciale priuilegium Apostolicæ Sedis, à præstandis Procurationibus ostenderint se immunes (etiamsi longissimo tempore Procurationis obsequium non impenderint: cum in talibus præscriptio sibi locum nequeat vendicare) ipsos ad Procurationis sarcinam, ordine debito subeundam, teneri decernas. Hactenus Innocentius in decretali illa.

3 In titulo autem *de Officio Ordinarij in 6.* caput, quod incipiat *Præsertim*, neutiquam reperio; sed aliud *el 9. & finale*, quod incipit *Præsenti*. Sed nec in eo vllũ quidem verbum lego, quod ad præsentem pertineat Tractatum. Solum enim in illo agitur, vti euidenter legenti patebit, de eo quod bona Dignitatum, vel Ecclesiarum vacantium, minimè occupentur per eos, ad quos collatio, vel custodia pertinet, nisi eis, de speciali iure competat. Et de aliis ad idem concernentibus. Sic enim decernitur à Bonifacio Papa Octauo.

„ Præsenti prohibemus edicto, ne Episcopi, vel eorũ Superiores, aut Abbates, seu quiuis alij Regulares, vel sæculares Prælati, aut Ecclesiasticæ quæcumque personæ, vacantibus dignitatibus, personatibus, Prioratibus, vel Ecclesiis quibuscumque sibi subiectis, seu ad collationem, ordinationem præsentationem, vel custodiam pertinentibus, eorumdem bona (morientibus eorum Rectoribus, vel ministris) in ipsis inuenta, siue vacationis ipsorum tempore obuenientia, quæ in vtilitatem eorumdem expendi, vel futuris debent successoribus fideliter reseruati, occupare, aut in vsus suos conuertere quoquomodo præsumant, nisi de speciali priuilegio, vel consuetudine iam præscripta legitimè, seu alia causa rationabili, hoc eisdem competere dignoscatur. Alioquin Episcopi, & eorum Superiores, ab ingressu Ecclesiæ; cæteri verò, ab officio, & beneficio tandiu eo ipso nouerint se suspensos, quo vsque restitutionem fecerint de prædictis. Porro vbi ex priuilegio, vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis prædictorum asserit bona competere supradicta, hoc de illis bonis solùm debet intelligi, quæ solutis debitis, si qua sint, & iis, quæ fuerint necessaria pro seruitoribus, & ministris, ac incumbentibus oneribus vsque ad nouos redditus supportandis congruè reseruatis ex ipsis reperta fuerint superesse. Sane Constitutionem, quam superius specialiter edidimus, contra Capitula, Collegia, Conuentus, seu singulares personas, bona Cathedralium, vel Regularium, aut Collegiatarum Ecclesiarum vacantium occupantes, per Constitutionem præsentem (quam in Dignitatibus, Personatibus, Prioratibus, & Ecclesiis aliis locum habere censemus) nolumus in aliquo derogari.

Hæc omnia, & nihil aliud in illa Decretali, nec in Glossa quidem, ad intentum nostræ conclusionis lego; sed bene ad intentum præfati *capitis Accedentes, in verbo Oneribus*, illa explicans onera ait. Fabricæ, hospitalitatis, receptionis Legatorum, & Nuntiorum Sedis Apostolicæ, & reliquis similibus.

Allegat etiam Samuellius, *num.* 26. pro hac & aliis conclusionibus, quas in sequentibus recensebo dubiis, communem Canonistarum sententiam in Iura iam reddita, Glossam, *in cap. Et temporum qualitas, 16. quæst. 1.* & plures Doctores.

Ratio autem dictæ primæ partis conclusionis est: 4
quia Nuntij Apostolici in Prouincia Nuntiaturæ suæ iurisdictionem habent ordinariam. Vnde in Cathedrali illius Domicilium, seu habitationem suam habere censentur: ac per consequens, illa eorum Parochia reputatur.

Quoad secundam verò partem, probatur conclusio: quia deficiente propria Sepultura, vel per electionem propriam, vel per electionem Maiorum, & deficiente propria Parochiali Ecclesia, ius habet ea, in qua quis, in casu necessitatis inuenitur, ad ministrandum ei Sacramenta necessaria, & etiam Sepulturam.

DVBIVM IX.

Quænam censeantur Ecclesiæ Parochiales Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Domicilium.

Ibi Domicilium quisque habere censetur vbi residere tenetur. n. 4.

Residen

Residentia.

Episcopi & alij Superiores Prælati, in suis Ecclesiis residere tenentur. n. 1. & 4.

Sepultura.

Nemo est in Parochiali, etiam propriâ, nisi in casu inelectionis Sepulturæ, & carentia Sepulturæ Maiorum tumulandus. n. 2. 3. & 4.

Episcopi, & alij Superiores Prælati, si inelecta Sepultura, & sine Maiorum suorum Sepulchro decedant, etsi ad illam, illudve commodè transferri nequeãt, in Cathedralibus suis tumulari debẽt. n. 1.

Si duas Cathedrales habeat vnitas accessoriè, debent in dictis casibus in principaliori sepeliri. n. 5.

Si verò duas habent æquè principaliter vnitas in recensitis casibus, tumulari debent in proximiori, loco, in quo decesserint, etsi commodè ad illam transferri nequeant, sunt tumulandi in loco defunctionis, in Cathedrali, si adsit; & ista deficiente, in Collegiata; & si vtraque desit, in Parochiali. n. 6.

Vnio.

Vnio accessoria est, in qua id, cui aliud vnitur, remanet cum omnibus, quæ antea habebat; & quod ei vnitur, omne, quod habebat amittit. n. 5.

Vnio æquè principalis est, in qua vtrumque vnitum, post vnionem retineat, omne, quod ante illam habebant. n. 6.

CONCLVSIO I.

1 OMnes in Dubij titulo expressi, si decedant inelecta Sepultura, & absque Maiorum suorum Sepulchro, vel cum altero eorum, sed ita vt commodè ad illud transferri nequeant, in Cathedralibus Ecclesiis suis sepeliri debent, siue in Diœcesibus suis moriantur siue extra, vndè tamen ad illas commodè valeant transferri.

Probatur conclusio: quia de Iure, omnis, qui inelecta Sepultura, & absque Sepulchro suorum Maiorum decedunt, debent in Ecclesia sua Parochiali tumulari: ita vt ordo iste seruetur, & non alius. Si elegit quis Sepulturam, in illa omninò est tumulandus, & non alibi. Non elegit Sepulturam, sed habet illam suorum Maiorum, necessariò debet in illa sepeliri, & non in alia. Intellige in hoc duplici casu, si commodè fieri potest. Tertiò, non elegit, neque habet suorum Maiorum Sepulturam, aut si habet electam, vel Maiorum nequit commodè ad illam transferri, debet omninò in propria Parochiali, si fieri potest tumulari. Sed omnes præfati Prælati habent Ecclesias suas Cathedrales pro Parochialibus propriis, cum enim in illis residere debeant, in eis censentur habere Domicilia sua, ac per consequens Parochias suas. Ergo omnes illi, si inelecta Sepultura, & absque Sepulchro Maiorum, vbi commodè sepeliri queant, decedunt, tumulari debent in Cathedralibus suis, si moriantur in loco, ex quo ad illas commodè transferri valeant.

2 Pater Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 11. conclus.* 13. alium ordinem assignat, dicens. Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi in suis propriis Ecclesiis decedentes, ibi sunt sepeliendi; si verò extra suas Diœceses moriantur, non electa Sepultura, nec suorum Maiorum adest; aut in Cathedrali Ecclesia sunt humandi, aut quod conuenientius est, vt transportentur ad suas proprias Ecclesias Cathedrales, ex *cap. Is, qui, de Sepulturis. in 6.* Hæc ille.

Sed prædicta Decretalis, licet benè probet Samuellij intentum pro casu, quo extra Diœceses suas decedant dicti Prælati, in quibus suas habent Cathedrales Ecclesias, proprias scilicet Parochiales, & careant Sepulturâ ab ipsis electâ, & Maiorum suorum Sepulchro; non tamen primam partem suæ assertionis probat, in qua præfert Ecclesias proprias dictorum Principum Sepulturis electis, & Maiorum suorum; immò potiùs improbat, & nostram conclusionem validissimè propugnat, & ordinem, quem assignauimus. Ibi enim sic Bonifacius Papa Octauus decernit.

Is, qui habet Domicilium in Ciuitate, vel Castro, quandoque ad villam ruralem se transfert, recreationis causâ, vel vt ruralia exerceat in eadem, si non electa Sepultura decedat ibidem, non in Ecclesia dictæ, Villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Maiorum ipsius ab antiquo Sepultura extitit, sepeliri debebit; dummodò absque periculo, ad ipsam valeat deportari. Hæc solùm ibi.

Vndè non assentior Doctori prædicto dicenti, *n. 16. sub dicta sua conclusione* 13. Nam D. Episcopus de Sermatellis, Patricius Florentinus, ac Clusinus Antistes, in Ciuitate Regia, olim Tusciæ Sedis Personæ Regis, in sua patria mortuus, deportatus fuit ad suam Cathedralem Ecclesiam Clusinam sepeliendus, cuius Ciuitatis ego sum Patritius antiquus. Et 1647. *mense Septembris* Senis obiit D. Episcopus Grossetensis de Turraminis, & fuit Sepultus in Sepultura suorum Maiorum in Ecclesia D. Augustini. Et suus antecessor Episcopus eiusdem Ciuitatis, & de Tancrucis tumulatus fuit item Senis in Sepultura suorum Maiorum, in Ecclesia S. Martini: quod sanè de congruo, & secundùm Iura Canonica, in suis Ecclesiis tumulandi erant, sed propter remotionem magnam, ad expensas euitandas, in Sepulturis suorum Maiorum fuére humati. Hactenùs Samuellius. Non inquam ei assentior, quatenus dicit, quod secundùm Iura Canonica, deberent Domini Episcopi in suis Ecclesiis Cathedralibus tumulari, & non in Sepulchris Maiorum suorum; & in his fuisse humatos, solùm ad expensas euitandas; quia potius, Iuribus Canonicis attentis, in casu inelectionis Sepulturæ, vti de facto tumulati sunt, cum Patribus, & Maioribus suis, humari, & tumulari debuerunt.

4 Vndè etiam, quod Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat 52. de electione Sepulturæ, §. Vnico, num.* 24 *pag.* 475. ait. Episcopos, & alios habentes Ecclesias cum onere residendi, sepeliendos esse in Sepulturis earum Ecclesiarum, quia ibi censentur habere Domicilium, vbi continuò residere tenentur: verum tenere credo in casu solùm in electionis Sepulturæ, & defectus Sepulturæ Maiorum suorum. Et in hoc sensu tantùm verum puto, quod eius placitum, & Sebastiani de Medices, *de Sepulturis, part. 1. cap. 7. à numero 6.* commune sit.

CONCLVSIO.

5 SI aliquis ex præfatis Ecclesiæ Principibus, ex dispensatione Apostolica, duas habeat Cathedrales Ecclesias, vnam alteri accessoriè vnitam, & decedat absque electione Sepulturæ, & sine Maiorum suorum Sepulchro, tumulari debet, in Ecclesia Cathedrali principaliori, cui altera accessoriè reperitur vnita, tanquam in Parochiali Ecclesiâ propriâ Domicilij sui.

Ita docet Pater Samuellius, *vbi supra, conclus. 14. pag.* 263. Et facilè probatur: quia Ecclesia, cui altera est accessoriè vnita, remanet cum suis omnibus præeminentiis, honoribus, & qualitatibus, quibus ante vnionem eminebat; illa verò, quæ ei vnitur,

supprimitur, & amittit omnes præeminentias, honores, qualitates, quas antea habebat, immò & naturam ipsam, vti latè probatur in *Quæstionibus Pastoralibus, de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum, quæst. 6. de effectibus vnionis*, & docet Glossa, *in canon Et temporis, verbo Vnire, 16. quæst.* 1. vbi ait etiam, quod data vnione hac, dignitas Episcopalis erit in vna tantum Ecclesia; & per consequens in ea, cui fit alterius vnio, cum illa altera, totum suum esse amittat. Ergo si Episcopus est in Cathedrali sepeliendus, ob defectum electionis Sepulturæ, & Sepulchri suorum Maiorum, tumulari debet in principaliori, cui altera vnita reperitur.

CONCLVSIO III.

6 SI tamen Ecclesiæ Cathedrales sint inter se æquè principaliter vnitæ, ita vt earum quælibet suas conseruet prærogatiuas, Iura, & priuilegia independenter ab alia, & absque eo, quod ad inuicem horum aliquod communicetur, & solùm sint vnitæ quoad Caput, & Gubernatorem, eo scilicet pacto, vt vnus sit earum Rector, & Prælatus, & neutra alteri subijciatur, in hoc casu, aut moritur Præsul extra vtrumque Episcopatum, aut intra illorum aliquem. Si intra, tumulandus est in Ecclesia Cathedrali proximiori loco, in quo decessit; Si autem extra suas Diœceses dum clauserit extremum, vndè commodè deportari nequeat, ad viciniorem suam Ecclesiam Cathedralem, tumulandus est in loco defunctionis: in Cathedrali, si ibi adsit, & ista deficiente in Collegiata; & si ista etiam desit, in Ecclesia Parochiali. Et ita etiam docet Samuellius, *conclus.* 15.

DVBIVM X.

Quanam censeatur Parochialis Ecclesia Coadiutoris Episcopi?

BREVIARIVM.

Coadiutor.

Episcopi Coadiutor decedens inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum ad quam commodè queat deportari, in Cathedrali Ecclesia, cui deseruiuit, tumulari debet. n. 1.

Regula.

Qui sentit onus, sentire debet & commodum, & è contra. n. 2.

CONCLVSIO.

1 COadiutor Episcopi, habet pro Parochiali Ecclesia Cathedralem, cui deseruit, ad effectum, vt in illa tumulari debeat, si in electa decedat Sepoltura, & absque Sepultura Maiorum suorum, ad quam commodè valeat transferri.

Hanc tenent conclusionem Franc. Mar. Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. t. dispútat. 5. controuers.* 11. *conclus.* 17. & Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ, §. vnico, num.* 24. *pag.* 475. quatenus vniuersaliter docet Episcopos, & habentes Ecclesias, cum onere residendi, sepeliendos esse in Sepulturis earum Ecclesiarum: quia ibi censetur habere Domicilium, vbi continuò residere tenentur. Allegat Sebastianum *Medices, de Sepulturis, par. 1. c. 7. n. 6. & sequentibus, & communem Doctorū.*

Huic communi fundamento, aliud pro firmanda conclusione, in Iure Canonico, solidissimum inuenio, in *cap.* 55. *de Regulis Iuris, lib.* 6. in quo sic Bonifacius Papa Octauus decernens ait. Qui sentit onus sentire debet & commodum, & è contra. Ex quo breue hoc, sed efficax confieio argumentum. Coadiutor Episcopi onera Ecclesiæ Cathedralis sustinuit dum vixit. Ergo debet habere eius commoda, honorem saltem Sepulturæ. 2

DVBIVM XI.

Quanam sit Parochialis Ecclesia Abbatum, & aliorum Prælatorum Sæcularium iurisdictionem quasi Episcopalem habentium?

BREVIARIVM.

Difficultas.

Aliquid permittit, quod aliàs prohibetur. n. 3.

Incommoditas.

Id permittitur ratione incommoditatis, quod aliàs non permitteretur. n. 3.

Necessitas.

Quod non est licitum in Lege, necessitas facit licitum. n. 5.

Necessitas, Legi non subiacet. n. 5.

In tempore necessitatis omnia sunt communia. n. 5.

Iura, & Leges, pro tempore, loco, persona, & negotio, instante necessitate tradita sunt. n. 5.

Pater.

Vendere posse Patrem filium propter necessitatem ait quadam Glossa. n. 5.

Periculum.

Imminens periculum Ius commune mutat. n. 3.

Sepultura.

Abbates, & alij Prælati sæculares, quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, in Ecclesiis suis Abbatialibus tumulari debent, tanquam in suis Parochialibus, si Sepulturam non elegerunt, nec illam habeant Maiorum suorum. n. 1.

CONCLVSIO.

ABbates, & alij sæculares Prælati, qui iurisdictionem habent quasi Episcopalem, Ecclesias principales suarum dignitatum habent pro Parochialibus suis, in quibus tumulari debent in casu, quo nec elegerint alibi sepeliri, nec alibi habeant Maiorum suorum Sepulturas. 1

Probatur conclusio: Quia prædicti Abbates, & Prælati, habent Ecclesias principales suarum dignitatum cum onere residendi, ex quo ibi censentur habere domicilia sua, vti Ioannes Bapt. Ventriglia benè docet, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ, §. vnico, n.* 24. cum communi Doctorum. Sed decedentes inelectâ Sepulturâ, & absque Sepultura Maiorum suorum, debent tumulari in Ecclesiis suorum Domiciliorum, seu habitationum suarum, in Parochialibus suis. Ergo præfati Abbates, & Prælati, suas habent principales Ecclesias dignitatum pro Parochialibus, in quibus debeant tumulari

tumulari in casu quo nec elegerint Sepulturam, nec illam habeant Maiorum suorum Minor definita est *in cap. Is, de Sepulturis, libro 6.*

Conclusio procedit, etiam in casu, quo dicti Prælati decedant extra territoria dignitatum suarum, dummodò ad suas Ecclesias commodè transportari, transferri queant; aliàs autem, tumulari debent in Ecclesia Parochiali intra cuius limites, dies clauserint extremos. Et hoc idem dicendum, respectiuè, erit in casu, quo, vel elegerit Sepulturam eorum aliquis, vel illam habeat Maiorum, si commodè ad illam non valeat deportari.

3 Et ratio huius limitationis est, præter traditam *dub. 5.* quia vti tradit Glossa *in dict. cap. Is, cum, el 3. dicti tituli, verbo Deportari*, imminens periculum, immutat Ius commune. Et *in c. Religiosi, verbo Commodè, el 5. & final. eodem tit.* ait Nota, ratione incommoditatis, id permitti, quod aliàs non permitteretur: Et *in Canone & temporum qualitas, verbo Et vicinitas, 16. quæst. 1.* ita fatur. Argu. quod propter remotionem, vel incommoditatem multa fiunt licitè, quæ aliàs non licerent. Et *in cap. Ad audientiam nostram, verbo Magna, el 3. de Ecclesiis ædificandis, vel reparandis*, sic ait. Et ita difficultas aliquid permittit, quod aliàs prohibetur.

4 Quæ quidem Glossarum receptissima doctrina confirmatur *ex Concilio Toletano relato in can. Cum longè 63. distinct. & can. Iuxta Sanctorum Patrum, 93. distinct.* vbi Glossa *verbo De longinquo*, sic dicit, Argum. ratione loci permitti, quod aliàs non permittitur. Et certè meritò, quia vti ex nostro D. Isidoro Hispalensi Archiepiscopo, Hispaniarum Doctore maximo, habetur, *distinct. 29. can. 1.* Sciendum est, quod pleraque Capitula (Iuris scilicet, de illis enim ibi fit, vti ex summa apparet) ex causa, ex persona, ex loco, ex tempore consideranda sunt: quorum modi: quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur: cum ante iudicant, quàm intelligant: ante inculpant, quàm iterando lecta perquirant.

5 Quo etiam spectat illud nostri etiam Magni Gregorij Papæ Primi *ead. dist. can. Relatum*, vbi ita fatur. Regulæ Sanctorum Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio instante necessitate, traditæ sunt. Nec dissonat Venerabilis Beda, *super Matthæum, relatus, in cap. 4. de Regulis Iuris*, dum ait. Quod non est licitum in Lege, necessitas facit licitum. Vbi Bernardus dicit. Nota, quod necessitas, Legem seruare non potest. Et Glossa, *verbo Necessitas*, in sequentia prorumpit. Hoc ideò dicit, quia necessitas Legi non subiacet. Supra *de Obseruatione Ieiunij, cap. 2. in fine.* & supra, *de Consuetudine, Quantò, & de Consecratione distinctione 1. Sicut, & distinct. 3. Peruenit.* Vndè tempore necessitatis, omnia sunt communia. 12. *q.* 1. *Dilectissimis, & ff. ad Legem Rhodiam, de iactu. L. 2. §. Cum in eadem naui, in fine.* Et sic est argumentum, necessitatem excusare. *De Consecratione distinct. 5. Discipulos.* argum. 41. *distinct. Quisquis & ca. Delitiæ, & 81. distinct. Cum omnibus*, & supra *de Furtis, Si quis per necessitatem.* Et propter necessitatem famis Dauid comedit panes propositionis, 25. *quæst.* 1. *Ideò, §. His ita.* Et propter hoc Pater potest vendere Filium. *Cod. de Patribus, qui Filios distraxerunt, L. 2.* Hæc omnia Glossa *in dicto c. Quod non est licitū.*

Quocirca Pasqualigus, *de Sacrificio Missæ, to. 1. q. 702. n. 2.* docet, quod in locis, in quibus non est liberum exercitium Catholicæ Religionis, deficiente Altari, potest offerri Sacrificium in quocumque Altari, omni meliori modo erecto. Quia Lex (inquit) non obligat, nisi quatenus est possibilis eius obseruantia. Vndè inter alias conditiones, quas Lex debet habere, est, vt sit possibilis, vt tradunt communiter DD. *in materia de Legibus*, & habetur *ex C. Erit autem, dist. 4.* Quod adeò verum est, vt neque Deus, qui habet supremum dominium, impossibilia non iubeat, vt habet Conc. Trident. *sess. 6. cap. 11.* transcribens verba D. August. Quod enim est impossibile, cum non sit, in potestate subditi, nec etiam potest ab illo exigi. Lex autem de vsu Altaris in Sacrificij oblatione in locis, vbi non est liberum exercitium Religionis Catholicæ si ibi non adsint Altaria, fit impossibilis, quia non adest modus, quo obseruari possit. Ergo desinit obligare. Hactenus ille. Ex quibus, & aliis modo redditis constat ratio, ob quam liceat tumulare in loco defunctionis, eum, qui de Iure alibi sepeliri debebat.

DVBIVM XII.

Priores, Præpositi, & Decani Ecclesiarum Collegiatarum, quamnam habeant Parochialem Ecclesiam, ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Decani, & alij Ecclesiarum Collegiatarum Prælati, dictas suas Ecclesias habent pro Parochialibus, & in eis debent tumulari si non elegerint Sepulturam, nec illam habeant Maiorum suorum. n. 1.

CONCLVSIO.

Decani, Priores, & Præpositi, & quocumque alio nomine nuncupentur Prælati Ecclesiarum Collegiatarum, easdem suas Ecclesias habent pro propriis Parochialibus, & in eis debent tumulari, in casu, quo nec Sepulturam alibi elegerint, nec illam habeant Maiorum suorum. 1

Ita docent quoad primam partem Franciscus Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 13. conclus. 2. pag. 267.* & Ioannes Baptista Venetiglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. vnico, num. 24. pag. 475.* in quantum cum Sebast. Medices, de Sepulturis, *part. 1. cap. 7. à num. 6.* & cum communi Doctorum sententia docet, Episcopos, & alios habentes Ecclesias, cum onere residendi, in illis sepeliri debere, quia ibi censentur habere Domicilium, vbi continuò residere tenentur. ex quibus certè, efficaciter nostra probatur conclusio. Illa enim est vnicuique propria Ecclesia Parochialis, intra cuius limites habet Domicilium, aut habitationem saltem, ad tempus notabile: & quilibet, qui Sepulturam non elegit, nec illam habet Maiorum suorum, tumulari debet in sua propria Ecclesia Parochiali. Sed Decani, & alij Ecclesiarum Collegiatarum Prælati, in eis habent Domicilium. Ergo dictæ Ecclesiæ sunt ipsis Parochiales, in quibus tumulari debeant in casu, quo nec elegerint Sepulturam, nec illam habeant Maiorum suorum.

Addit Samuellius, quod si præfati Prælati, dignitati renunciauerunt, non sunt sepeliendi in Ecclesia dignitatis, sed in Sepulchris Maiorum suorum, & in eorum defectum, in Parochiis suis 2

si eam non elegerint. Et iste ordo bene consonat Iuris dispositioni, quod in casu inelectionis Sepulturæ, præfert Sepulturam Maiorum, propriæ Parochiali Ecclesiæ. Vndè dicti Prælati siue renunciauerint dignitati, siue non, in casu inelectionis Sepulturæ, necessariò debent sepeliri in Sepultura Maiorum, si illam habeant, & non in Parochiali, nec in Collegiata.

DVBIVM XIII.

Parochi, & Ecclesiarum Rectores, si absque electione decedant Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum, vbi sepeliendi?

BREVIARIVM.

Parochi.

Sepeliri debent in Ecclesiis, quibus præfuerunt si non elegerunt alibi Sepulturam, nec illam habent suorum Maiorum. n. 1.

CONCLVSIO.

Parochi, Rectores, & quocumque appellentur nomine, qui præsunt Parochialibus Ecclesiis, & quibus Animarum Parochianorum illarum imminet cura, si decedant absque Sepulturæ electione, & sine Maiorum suorum Sepultura, tumulari debent in dictis suis Parochialibus Ecclesiis.

Ita docent D. Antoninus, *in Summa, part.* 3. *tit.* 10. *cap.* 5. *de Sepulturis.* §. 1. vbi generaliter de omni Clerico dicit. Clerici quoque, si non elegerunt Sepulturam, sepeliendi sunt in Ecclesia vbi sunt Clerici. Et in specie de Rectoribus, Augustinus Barbosa, *de Officio, & potestate Parochi, part.* 3. *cap.* 26. *num.* 33. *&* 34. *& in cap. Nos instituta, el* 1. *de Sepulturis, num.* 5. Ioann. Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ,* §. *vnico, num.* 2. *&* 24. & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 5. *controuers.* 13. *conclus.* 3. *&* 7. in quatum prima sic ait. Rectores Ecclesiarum, sine electa Sepultura decedentes, in suis Ecclesiis Rectoriæ, sunt sepeliendi, in quibus resident, ac tenentur; expensis tamen suarum Ecclesiarum, & valent bona sua Patrimonialia suis seruare hæredibus. In posteriori verò, ita. Parochus, siue Curatus, moriens sine electa Sepultura, est in sua Parochiali Ecclesia humandus, expensis verò eiusdem Ecclesiæ, quibus non sufficientibus, sui Parochiani suppeditabunt.

Et non solum est præferenda sepultura electa à Parocho, Ecclesiæ suæ Parochiali, vt supponit Samuellius, sed etiam Sepultura Maiorum suorum, si adsit illa. Quia de Iure, quilibet, qui sui Iuris sit, & pubes, si Sepulturam non elegit, debet in Sepultura suorum sepeliri Maiorum, & non in Parochiali Ecclesia, nisi tali deficiente Sepultura, *cap. Nos instituta*, vbi Abbas, *num.* 4. Barbosa, *num.* 2. *& de Iure Ecclesiastico, part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 31. D. Antoninus, *vbi proximè* cum Ioanne Andrea, *in cap. Animarum, de Sepulturis, in* 6. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, resp.* 51. *num.* 40. *&* 51. Ventriglia, *num.* 24. *versic. Alij verò.* Immò & ipse Samuellius *ead. disputat.* 5. *controuers.* 1. *conclus.* 10. *pag.* 225. vbi ita ait. Sepulturam, qui eligere legitimè non potest, est in suorum Maiorum Sepultura humandus, vt sunt præsertim impuberes, sic Maioribus suis volentibus. Et melius, *controuers.* 2. *conclus.* 6. dicens Regula est vniuersalis, nimirum Parochianos sepeliri debere, haud in Parochia, sed vbi sunt Maiores eorum humati, sunt tumulandi, si careant propria Sepultura, & eam non elegerunt, in Ecclesia tunc Parochiali, sunt sepeliendi. Cuius est ratio: quia Sepulturæ vnio, ex charitate, & mutua dilectione, procedit, quem inter viuos fuerat. Sed Parochiani dum habent propriam Sepulturam Maiorum suorum, inter quos, in vita fuit vnio, & charitas maxima propter Patris, & Aui consanguinitatem. Ergo vera conclusio. Pro illa allegat Glossam *in cap.* 1. *de Sepulturis, & cap. Is, qui, eodem tit. in* 6. Archidianum, & Ioann. Andr. *in dict. cap. Animarum*, Sylvestrum, *verbo Sepultura, num.* 8. & quàm plurimos alios Doctores. Idemmet Samuellius, *controuers.* 9. *conclus.* 13. *pag.* 257. ait Sepulturam eligendi non habens facultatem, debet humari in Sepultura suorum Maiorum, si habet; aliàs in Parochia vbi reperitur, vt declarauit S. Congregatio, 21. *Decembris*, 1616.

Ex quibus facilè probatur, & ex antea dictis, nostra conclusio. Quia Parochi fuerunt perpetuò addicti Ecclesiis suis Parochialibus, cum onere residendi, & Domicilia in illis acquisierunt. Sed quilibet, qui sui Iuris est, & pubes, decedens inelecta Sepultura, & absque Sepultura suorum Maiorum debet in Ecclesia sua Parochiali tumulari. Ergo Curati, Parochi, & Rectores, qui decedunt inelecta Sepultura, & sine Sepultura suorum Maiorum, tumulari etiam debent in Ecclesiis Parochialibus, quibus dum viuerent, præerant, & fuerunt addicti.

DVBIVM XIV.

Si Rector, duas habeat, ex dispensatione, Parochiales Ecclesias, seu vnam Parochialem, & Canonicatum in Cathedrali, quænam illarum erit propria Parochialis ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Duas habenti Ecclesias Parochiales, quibus præsit, vel vnam Curatam, & vnum Canonicatum, illa Ecclesia erit Parochialis, & in ea sepelitur, inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum decedens, in qua dum viueret residentiam habebat. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Qui dispensatus fuerat ad duas obtinendas Parochiales Ecclesias, seu ad duo Beneficia Curata, siue ad vnam Ecclesiam Parochialem, & vnum Canonicatum in Cathedrali, illa censebitur illi propria Parochialis, & in illa debebit tumulari, si non electa Sepultura, & absque Sepultura suorum Maiorum obierit, in qua in humanis agens, suam habebat residentiam, & Domicilium.

Ita docet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de*

de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. num. 13. conclus. 5. pag. 267. dicens. Rector si dispensatus fuerit ad duas Ecclesias Parochiales, seu vnum Canonicatum Maioris Ecclesiæ, & vnam Curatam, sepelietur moriens, in illa Ecclesia, in qua residet, iuxta Tridentinum Concilium, *cap. 1. sess. 23. de Reformatione*, & Ioannes Baptist. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52 num.*... Vbi ait, quod Sebastianus Medices, *de Sepulturis, part. 1. cap 7. num. 9.* dicit, quod si quis habuerit plura Beneficia (Ventrigliæ verba reddo) cum onere residendi, cum dispensatione, sepelitur in Sepultura illius Ecclesiæ, vbi residentiam fecerit, etiam priuatiuè (addit) quoad Parochiam. Ita de Canonico dicit Diana, *tom. 5. tract. 3. resol. 111.* Lauorius, *Variarum Lucubrationum, tit. 2. cap. 11. num. 88.* Hæc Ventriglia Diana allegat Bonacinam, *de contractibus disp. 3. quæst. 21. puncti. 3. num. 6.*

Ratio conclusionis est: quia ordo à Iure Canonico statutus est, vt qui Sepulturam elegit, in illa omninò sepeliri debet. Si non illam elegit, & Sepulturam habeat Maiorum suorum, in illa necessariò tumulari debet. Vtraque tamen deficiente humari debet in propria Ecclesia Parochiali. Sed illa censetur vnicuique propria Parochialis, in qua Domicilium dum viueret habuit, aut habitationem ad longum tempus. Ergo dispensatus ad duas Ecclesias Curatas, seu ad vnam Curatam, & ad vnum Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, in illa debebit tumulari, si inelecta decesserint Sepultura, & sine Sepultura Maiorum, in qua dum in humanis ageret, residentiam habuerat.

DVBIVM XV.

Si quis habens Parochialem Ecclesiam vnitam accessoriè suæ Dignitati, Canonicatui vel Præbendæ, quænam censebitur illi propria Parochialis, ad Sepulturam, si obierit absque electione illius, & absque Sepultura Maiorum?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Qui Parochialem Ecclesiam habet vnitam accessoriè suæ Dignitati, Canonicatui, aut Præbendæ, habet pro Parochiali Ecclesia, quoad Sepulturam, Ecclesiam Dignitatis, Canonicatus, aut Præbendæ. n. 1. 2.

Vnio.

Per vnionem accessoriam, fit Ecclesia, quæ vnitur minus digna, minus principalior, & inferior, ei cui vnitur. n. 2.

Principalior, cui altera vnitur, omnia, quæ ad vnitam pertinebant, ad se trahit. n. 2.

CONCLVSIO.

1 QVi Parochialem Ecclesiam habet accessoriè annexam, & vnitam suæ Dignitati, Canonicatui, aut Præbendæ, habet pro sua Parochiali Ecclesia, in qua tumulari debeat, si decedat absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum, Ecclesiam suæ Dignitatis, Canonicatus, seu Præbendæ, cui Parochialis est vnita.

Ita docet Francisc. Mar. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers. 13. conclus. 5. & conclus. 11. pag. 268.* Vbi ait illam esse veram, etiamsi Domum in diuersis habeat Parochiis.

Ratio adæquata conclusionis est: quia Ecclesia 2 Dignitatis, Canonicatus, seu Præbendæ huiusmodi, est principalior, dignior, & superior; vnita autem minus principalis, minus digna, & inferior existit, vti apparet, & latè probaui, *in Quæstionibus Pastoralibus, part. 2. quæst. 2. num. 6. 20. 21.* & alibi sæpè, & non obscurè decidit Rota *in Pampilonensi Iurium Parochialium, Veneris 19. Ianuarij 1663.* ad fauorem Abbatis, & Monachorum Cœnobij mei Hyrachẽsis, contra vtrumque Capitulum Villæ de Mendauia, coram R.P.D. Beuilagua, *versic. Orta lite*, ibi: per quam vnionem sic factam sequitur Ecclesiam, à primæua sui natura recessisse, & prædium Monasterij, cui fuit vnita, reputari. Felin. *in cap. Cum in nostra, num. 30. de Rescriptis*, Oldrad. *consil. 257. num. 15.* Gonzalez, *ad Regulam 8. Cancellariæ, glossa 5. §. 7. num. 2. & 3.* Cardinalis Caualer. *decis. 330. numer. 5.* Duran. *decis. 33. num. 5.* bonæ memoriæ Merlinus, *decis. 37. n. 1. & seq. & dec. 115. num. 5. in recentior. decis. 352. num. 7. part. 4. & in Arcenen. Vicarij, prima Iuly, 1654. §. Atque*, coram bonæ memoriæ Bichio, quodque penes idem Monasterium, illiusque Abbatem cura Animarum, omniaque alia resideant. Hactenus Rota. Principalius autem, & dignius, ac superior trahit ad se minus principale, minus dignum, & inferius, & ratione vnionis, omnes actiones, emolumentaque, & iura Ecclesiæ vnitæ, & curam etiam Animarum, vti Rota *in proximè reddita Decisione, & in eadem causa, 27. Iunij, 1664.* coram R.P.D. Hinot, ibi. Cum enim Parochialis Ecclesia de Mendauia; cui est annexa illa de Legarda, fuerit subiectiuè, & pleno Iure vnita Monasterio Irachensi penes quod propterea dicitur translata cura Animarum, exercenda per vicarium ad nutum amouibilem, non autem perpetuum. Lotterius, *de Re Beneficia lib. 1. quæst. 33. num 93.* Gonzalez, *ad Regul. 8. Glossa 5. §. 3. numer. 4. & seqq.* Hoied. *de Incompatibilit. Beneficiorum, cap. 15. part. 1. num. 4.* Garcia, *de Beneficiis, part. 11. cap. 2. num. 3.* Pettus de Murga, *quæstionum Pastoralium, part. 2. §. 7. num 15.* Rota, *in recentior. decis. 297. num. 3. part. 5. & decis. 21. numer. 5. part. 6. & decis. 5. num. 7. & in Pampilonensi Vicariæ de stella, 26. Martij, 1654.* coram R.P.D. meo Albergato. Hactenus Rota coram dicto R.P.D. Hinot, Et hac de causa, qui habet annexam Parochialem, frequentius officium exercet, & deseruit in Ecclesia principaliori, & ibi habet Domicilium, vel habitationem. Ergo illa est eius Parochialis, & in illa debet sepeliri in casu, quo nec elegerit alibi Sepulturam, nec illam habeat Maiorum suorum; & non Parochiali, suæ Dignitati, Canonicatui, aut Præbendæ vnita.

DVBIVM XVI.

Qualis censeatur, Ecclesia Parochialis Commendatarij, in qua debeat tumulari, si inelecta decesserit Sepultura, & sine Maiorum Sepultura?

BREVIARIVM.

Commendatarius.

Si inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum decedat, sepeliri debet in Ecclesia commendata, si fieri potest, aliàs in Ecclesia sua habitationis. n. 2. & seqq.

1 Difficultati propositæ respondet Pater Samoellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers.* 13. *conclus.* 9. dicens. Commendatarij decedentes sine Sepultura electa, aut sepelientur in sua Ecclesia Commendata, & eiusdem expensis, aut in Sepultura suorum Maiorum, si habeant, vel in Parochia vbi mortui sunt, & Sacramenta sumpserunt. Hæc ille. Sed pro vera responsione sit.

CONCLVSIO.

2 Ecclesia Commendata, in qua Commendatarius onus sentiebat, & commodum, & cui fuerat adscriptus, censetur eius Ecclesia Parochialis, in qua tumulari debet in casu, quo nec elegerit Sepulturam, nec illam habeat Maiorum suorum, & in casu quo illam habens, nequeat commodè ad illam transportari. Est itaque iste ordo seruandus, quod si elegit Sepulturam, in illa est sepeliendus; si non elegit, & illam habet Maiorum, in illa debet tumulari; in vtriusque autem defectu, in Ecclesia Commendata, & si in ista nequeat commodè, ob distantiam, aut aliud impedimentum, humandus est in Ecclesia suæ solitæ residentiæ: & tandem, si nec ad istam possit commodè transferri, sepeliri debebit in Parochiali loci in quo vltima sumpsit Sacramenta, & diem clausit extremum.

3 Quod debeat sepeliri, in caso inelectionis, in Sepultura Maiorum, si illam habeat, est clara dispositio Iuris, *in cap. Nos instituta, el 1. de Sepulturis*, relato suprà, *Disquisit.* 1. *n.* 4. *& in cap. Is, qui el 3. eod. tit. in 6.* & ita sæpè declarauit Sacra Congregatio, vti vidimus *eadem. Disquisitione à n.* 5.

4 Si autem non habeat Sepulturam Maiorum, debere tumulari in Ecclesia Commendata, ex dictis suadetur, quia scilicet ei perpetuò fuit adscriptus: & quia in vita illius honores sustinuit, & onera, & sic ab illa honorari debet in morte.

5 In cuius etiam defectu, humari debere in Ecclesia suæ solitæ residentiæ, ex eo patet, quia per habitationem intra eius limites facta, & per Sacramenta in ea suscepta, acquisiuit illa Ius Sepulturæ dicti Commendatarij.

6 Quod tandem debeat tumulari in loco defunctionis, si ad aliquem ex prædictis locis nequeat commodè transportari, etiam patet ex dictis *dubio* 11. incommoditas enim, & difficultas licitum faciunt, quòd aliàs erat illicitum. Patet etiam ex ratione, vers. præcedenti tacta. Videlicet: quia per susceptionem vltimam Sacramentorum, aut obligationem quidem illa suscipiendi de manu Parochi eiusdem loci, in absentia, & deficientia proprij Parochi, Ius in ipsum acquisiuit, quoad Sepulturam, Ecclesia loci, in quo decessit.

DVBIVM XVII.

Vicarius perpetuus Ecclesiæ Parochialis, quamnam habeat pro Parochiali propria, quoad Sepulturam?

BREVIARIVM.

Vicarius.

Si decedit Vicarius perpetuus, inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum, sepeliri debet in Ecclesia, cuius est Vicarius. n. 1.

CONCLVSIO.

Vicarius perpetuus Ecclesiæ Parochialis illam habet pro propria Parochiali, & in illa tumulari debet in casu, quo moriatur absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum. 1

Ita docent Ioannes Baptist. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 52. *de Electione Sepulturæ, §. Vnico, n.* 24. & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disp. 5. controuers.* 13. *concl.* 6. *pag.* 268.

Et probatur ex *Clementina vnica de Officio Vicarij*, quatenus in ea Concilium Viennense sub Clemente Papa Quinto, eadem in pluribus de Vicario perpetuo, ac de proprio disponit Rectore, dicens. „Quæ de Ecclesiis curam Animarum habentibus, per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium, & de eorum ætate, à Iure statuta noscuntur: in perpetuis Ecclesiarum Parochialium Vicariis, & assumptis ad eas, volumus obseruari.“ Hæc Conciliare Decretum, in quo Vicarius perpetuus parificatur proprio Parocho, & Rectori in onerosis. Vnde in honore Sepulturæ fas est illi parificari.

Secundò probatur ratione: quia huiusmodi Vicarios, fuit perpetuò adscriptus Ecclesiæ, cui deseruit, cum onere residendi, ratione cuius in illa Domicilium acquisiuit, Ergo illa est eius Parochialis, in qua debeat sepeliri in casu, quo nec elegerit Sepulturam, nec illam habeat Maiorum suorum.

DVBIVM XVIII.

Canonici, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Ecclesiarum, in qua debeant Ecclesia tumulari, tanquam in Parochiali sua?

BREVIARIVM.

Canonici.

Canonici omnes, tam Ecclesiæ Cathedralis, quàm Collegiatæ, habent pro sua Parochiali, quoad effectum Sepulturæ, in casu quo decesserint absque Sepulturæ electione, & sine Maiorum Sepultura, Ecclesiam suam Cathedralem, aut Collegiatam. n. 5

CONCLV

CONCLVSIO.

1 Canonici, siue sint Cathedralis, siue Collegiatæ Ecclesiæ, sepeliri debent in sua Cathedrali Ecclesia, aut Collegiata, etiamsi domum habitationis in alia habeant Parochia, in casu quo decedant absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum.

Ita docent Barbosa, *de Officio, & potest. Parochi part. 3. cap. 36. num. 36.* Samuellius, *de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers. 13. conclus. 11.* & Ioannes Baptist. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 52. de Electione Sepulturæ, §. Vnico, num. 14.* cum Sebastiano Medices, & communi Doctorum. Vbi ita fatur. Episcopos, Canonicos.... & alios habentes Ecclesias cum onere residendi, quia ibi censentur habere Domicilium, vbi continuè residere tenentur, sepeliendos esse in Sepulturis earum Ecclesiarum, est commune, & habetur apud Sebastianum Medices, *de Sepulturis, part. 1. cap. 7. num. 6. & seqq.* Hæc Ventriglia, qui rationem, etsi breuiter, nostræ reddit conclusionis, ibi: Quia ibi censentur habere Domicilium.

DVBIVM XIX.

Beneficiarius, in qua Ecclesia debeat sepeliri, tanquam in Parochiali sua, si decedat absque Sepulturæ electione, & sine Sepultura Maiorum?

BREVIARIVM.

Beneficiarius.

Si Beneficiarius duo habeat Beneficia, aut plura, illa Ecclesia erit illi Parochialis, in qua deseruit, & in illa tumulari debet, si propria careat Sepultura, & propria Maiorum. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Si Beneficiarius deseruit Ecclesiæ sui Beneficij, & decedit absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum, in dicta Ecclesia sui Beneficij tumulari debet.

Ita D. Antoninus, *in Summa, par. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis, §. 1.* & August. Barbosa, *in cap. Nos instituta, n. 5. el 1. de Sepulturis.*

Et ratio est: quia huiusmodi Beneficiarius, in illa Ecclesia, onus sostinuit in vita. Ergo in illa debet post mortem, honorem, & commodum Sepulturæ, & suffragiorum portare.

DVBIVM XX.

Coadiutor Canonici, & Beneficiarij, in quanam Ecclesia sepeliri debeat, tanquam in propria Parochia?

BREVIARIVM.

Coadiutor.

Si Coadiutor Canonici, aut Beneficiarij, decedat absque electione Sepulturæ, & sine Maiorum suorum Sepultura, sepeliri debet in Ecclesia Canonicatus, aut Beneficij, cui inseruit. n. 1.

CONCLVSIO.

Ecclesia, in qua situm est Beneficium, aut Canonicatus, cui quis inseruit, est illi Parochialis, ad effectum, vt in illa tumuletur, si decedat inelecta Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum. 1

Sic Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controu. 13. concl. 10.*

Et ratio est: quia in dicta Ecclesia habitationem habet per tempus notabile. Ergo illam habet pro Parochiali.

Deinde: quia in illa Ecclesia, onus sustinuit in vita. Ergo debet portare post mortem in illa, commodum, & honorem Sepulturæ, & suffragiorum.

DVBIVM XXI.

An Ecclesia, in qua Capellanus amouibilis, pro certo salario, in Diuinis inseruit, censeatur eius Parochialis, quoad Sepulturam?

BREVIARIVM.

Capellanus.

Parochialis Ecclesia cui Capellanus amouibilis deseruit, non est, eius Parochialis, quoad Sepulturam, sed illa, in qua residet. n. 1.

CONCLVSIO.

Capellanus amouibilis non est Parochianus Ecclesiæ, cui in Diuinis pro certo deseruit Salario, sed illa iortæ cuius residet territorium, & in illa, non autem in qua deseruit, sepeliri debet, si absque electione decedat Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum. 1

Ita docet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepultur. tract. 1. disp. 5. controu. 13. concl. 8. pag. 268.* Et ratio est: quia non censetur huiusmodi Capellanus habere Domicilium, immò neque habitationem quidem, pro tempore notabili, in Ecclesia, cui in Diuinis amouibiliter deseruit, sed in Parochia in qua habitat, seu residet. Ergo Ecclesia ad quam locus habitationis pertinet, erit illi Parochialis, in qua debeat tumulari, in casu, quo careat Sepultura propria, & Maiorum, non autem illa, cui vt præfertur deseruit.

DVBIVM XXII.

An Ecclesia, cui Capellanus perpetuus deseruit, censeatur eius Parochialis?

BREVIARIVM.

Capellanus.

Perpetuus Capellanus, Parochianus censetur Ecclesiæ, cui in perpetua deseruit Capellania: & in ea sepeliri debet, si decedat sine Sepultura à se electa, vel Maiorum suorum. n. 1.

CONCLV

CONCLVSIO.

1 Illius Ecclesiæ censetur quis Patochianus, in qua habet Capellaniam perpetuam, cui deseruit: & in illa tumulari debet, si absque electione Sepulturæ decedit, & sine Sepulrura Maiotum suorum.

Ita docent Ioannes Baptista Venttiglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.52 de electione Sepulturæ, §. vnico, num.24* & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. dispur.5 controuers.13. concl.8. pag.* 268. Et probarut: quia supposito, quod ad residentiam perpetuò tenebatur in illa Ecclesia, dum viueter, ratione perpetui seruitij Capellaniæ, & illi fuit obstrictus, illam habuit pro Domicilio proprio. Ergo illam habuit pro Patochia. Et per consequens, si decedit absque Sepulturæ electione, & sine Sepultura Maiorum suotum, in eadem Ecclesia debet Sepliri.

2 Deinde probatot. Capellanus iste dum in humanis esset, onera illius Ecclesiæ sustinuit. Ergo in eadem debet honotem Sepulturæ reportare mortuus.

DVBIVM XXIII.

Clerici, qui Beneficium non habent, nec alicui Ecclesiæ sunt addicti, quamnam habeant pro propria Parochiali, in qua sepeliri debeant, si moriantur sine electione Sepulturæ, & absque Sepultura, Maiorum?

BREVIARIVM.

Clericus.

Qui non est Beneficiarius, nec habet Ecclesiam, cui deseruiat, quoad Sepulturam, & alia, reputatur Parochianus Ecclesiæ, intra cuius territorium Domicilium habet, aut habitationem, sicut quilibet alius Fidelis. n. 1. & 2.

CONCLVSIO.

1 Clericus, qui non habet Beneficium, aut Capellaniam, ratione cuius alicui deseruiat, ex officio, Ecclesiæ, illius Ecclesiæ censetur Parochianus, quoad effectum Sepulturæ, & quoad alia, in cuius territorio Domicilium habet, vel habitationem, iuxta suprà dicta. Vnde si absque electione Sepulturæ, aut sine suotum Maiorum obeat Sepultura, tumulari debebit, in Ecclesia Domicilij sui, aut habitationis.

Ita docet P. Francisc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers. 9. concl. 2.* ex Glossa. *in can. Vbicumque, 13. quæst. 2.* D. Antonino, *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. §. 1.* Geminiano, *consil. 1. num. 4. 5. &* 8 Bellerto, *in Disquisitionibus Clericorum, §. 3. de Clerico debitore, num. 12.* Pasqoaligo, *decis.* 381. *num. 5.* & Communi Canonistarum, *in cap Fraternitatem, cap. Ex parte, & ex cap. Is, qui, de Sepulturis, lib. 6.* Sic enim dicit Samuellius in conclusione illa. Clerici decedentes absque Sepulrura electa, & in nullo loco sunt addicti, sunt tumulandi in propria Parochia, Scilicet, in qua Domicilium habent, aut babitationem.

Ratio autem conclusionis est: quia Clerici, ex 2 quo, in loco non babent proprias Ecclesias, censentur Iure Laïcotum, quoad Sacramenta recipienda, dicit Abbas, *in cap. Non instituta, num. 4. cl 1. de Sepulturis*, & consequenter, quoad Sepulturam, maximam enim dependentiam habet Sepulturæ Ius, à Iure Sacramenrotum. Sed Laïcus, illius Ecclesiæ Parochianus est, intra cuius limites habet Domicilium, aut habitationem, & in illa tanquam in propria Parochia debet Sepeliti, si inclecta Sepultura, aut absque Spnltura Maiotum suorum decedat. Ergo idem dicendum de Clerico non Beneficiato, nec alicui Ecclesiæ astricto.

DVBIVM XXIV.

Eremitæ, qui Religionem aliquam non profitentur, quam habeant Parochialem Ecclesiam pro Sepultura?

BREVIARIVM.

Eremitæ.

Illam habent pro Parochiali Ecclesia Eremitæ non professi, intra cuius limites eremitoria habent, & in illa tumulari debent si decedant absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum. n. 1.

Consultò inquirimus de Eremitis, qui professionem in Religione aliqua approbata non fecerunt: quia de his, qui professionem emiserunt, alibi diximus, vbi debeant sepeliri. Quare pro præsentis difficultatis tesolutione, sit.

CONCLVSIO.

Eremitæ, qui absque alicuius Religionis pro- 1 fessione, ad solitaria loca se conferunt, Parochiani sunt illius Ecclesiæ, in cuius territorio Eremitoria habent: & in illa sepeliri debent in casu, quo nec elegerint Sepulturam, nec illam habeant Maiotum suorum.

Ita docet Francisc. Matia Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers. 9. concl. 2. pag.* 255. dicens. Eremitæ, qui non profitentur aliquam Religionem, sed simpliciter ad solitaria loca se conferunt: si non eligant Sepultutam ante obitum suum, sepeliendi sunt in Parochia, intra cuius fines sunt sua loca situata vbi tesident. Idem docet *concl. 3.* de Fratricellis, qui certum habitum assumũt, ac elemosynantur, & quandoque soli manent, & aliquando in Congregatione, nullam tamen Regulam profitentur, sepeliri scilicet debere in Parochia.

Ratio nostræ Conclusionis est: quia huiusmodi Eremitæ, nihil differunt à Fidelibus aliis, quod eis conferre valeat distinctam Parochialitatem. Quare sicut in aliis Fidelibus regulatur eorum Parochialitas, per Domicilium, & per habitationem intra fines huius, aut illius Ecclesiæ Parochialis, ita & in Eremitis, regulari debet, & attrahi ad Ecclesiam, intra cuius limites, Eremitoria suarum habitationum extiterint.

DVBIVM

DVBIVM XXV.

Confratrum, quænam sit Parochialis Ecclesia ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Confratres.

Statuta Confraternitatum, nisi approbata sint à Sede Apostolica ex certa scientia Iuribus Ecclesiæ Parochialis non derogant. n. 1.

Ecclesia Parochialis, in qua debent tumulari Confratres, si nec elegerint Sepulturam, nec illam habeant Maiorum suorum, illa est intra cuius fines habitationem habent. n. 1.

Si propriam habent Ecclesiam, cum priuilegio, vt in ea sepeliri valeant, non possunt in ea sepeliri, nisi electione facta. n. 3.

Si electione facta, in sua Ecclesia, Capella, vel Oratorio sepeliantur, Officium à Parocho territorij, non à Capellano Confratrum fieri debet n. 5. 6. 8.

Accedere non possunt Confratres ad funeralia, nisi specialiter vocati. n. 7. 9.

Priuilegia.

Nunquam intelliguntur concessa, in alterius præiudicium, nisi exprimatur. n. 2.

PAter Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuers.* 10. quinque conclusionibus, dubium propositum resoluit, & pro illis allegat Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, cap. 1. versic. Variant.* Sebastianum Medices, *de Sepulturis, part. 1. quæst. 7. num.* 41. Marcum Antonium Genuensem, *in Praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 26. n. 5. & 6.* Iulium Lauorium, *Variarum Lucubrationum, tom. 2. tit. 2. cap. 11. n. 106. & seq.* Barbosam, *de officio Parochi, cap. 26. num. 61. & in Summa Decisionum Apostolicarum, verbo Confraternitas,* Lezanam, *in Summa quæstionum Regularium, tom. 1. part. 2. cap. 15. num. 29.* Mancinum, Gauantum, & alios. Assertiones, prout à Samuellio proferuntur, libet reddere.

CONCLVSIO I.

1 PRæfati Confratres decedentes ex hac vita, & Sepultura Maiorum suorum carentes, & illa minimè electa, tenentur in Ecclesia Parochiali sepeliri, non obstante quocumque statuto harum Confraternitatum, in quibus decernatur esse horum Confratrum corpora humanda, in Sepultura constructa ad hunc effectum à Societate; nisi aliàs ipsa statuta confirmata fuerint Motu proprio, & ex certa scientia à Sede Apostolica cum derogatione Iurium Parochialium Ecclesiarum; in tali casu, ibi sepeliri poterunt.

2 Nam præfata statuta Confratrum vim non habent derogandi Iura Ecclesiarum Parochialium, & Ius commune, quod vult, vt sepeliantur in Maiorum suorum Sepultura, aut in Ecclesia Parochiali, dicta corpora, non electa Sepultura, & Principis priuilegia, nunquam intelliguntur in alterius præiudicium, si expresse non derogat *L. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loco publico.* Ergo vera conclusio.

CONCLVSIO II.

3 COnfratres, vt sepeliri valeant in eorum Ecclesia, si per priuilegium est concessum illis, cum Sepulturæ electione ibi dumtaxat facta, non proinde, sine Sepultura electa, debent sepeliri in Ecclesia Confraternitatis, sed sunt tumulandi, vel vbi Sepulturam habent, vel suorum Maiorum, vel in Ecclesia Parochiali.

CONCLVSIO III.

4 COnfratres, si nullam habuerint Sepulturam in communi, aut si eam habuerint, & eam non elegerint; sunt sepeliendi in sua Parochia, à cuius Parocho Sacramenta susceperunt: quia, priuilegium satis operatur vt Confratres possint in ipsorum Ecclesia sepeliri, si eam sibi eligāt; vbi aliàs nequirent, sine indulto sepeliri, & priuilegia non sunt multiplicanda in præiudicium Ecclesiarum Curatarum.

CONCLVSIO IV.

5 COnfratres sepelientes in Oratorio, aut Capella, seu in Ecclesia Confraternitatis, quia in his locis sibi Sepulturam elegerent, officium funerale super cadauer à Parocho de Iure spectat, & nullatenus à Capellano horum locorum.

6 Ita declarauit etiam nouissimè Sacra Episcoporum, & Regularium Congregatio referente Cardinali Ludouico Taberna Episcopo Laudensi, vt in illius Synodo, *fol. mihi 63.* registratum est.

CONCLVSIO V.

7 COnfratres nequeunt accedere ad mortuorum funeralia, nisi specialiter, & expresse vocati fuerint, vt decisum fuit à S. Rituum Congregatione, *in vna Bononiensi, die 9. Decembris,* 1617. Et quando petiti sunt, accedere ad cadauera associanda, nullatenus Crucem erigere valent, vt eadem Sacra Rituum Congregatio, *in vna Adrianensi, 22. Nouembris,* 1631. declarauit. Hucusque P. Samuellius.

Præfatus Barbosa, *in Collectaneis Apostolicarum Decisionum, collect. 207. num. 17. 22. & 28.* eandem, quam Samuellius doctrinam tradit, & eisdem innixus Sacrarum Congregationum Declarationibus. Sic enim dictis numeris ait.

8 Confraternitates non possunt in eorum Ecclesiis per suos Capellanos solemniter celebrare. Confessiones audire, sepelire, Sacramenta ministrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant, absque expressa licentia Ordinarij, & Parochi. S. Congregatio Rituum, *in Cæsaraugustana 14. Ianuarij,* 1612. & *in Neapolitana,* 18. *Maij,* 1602. de quibus Lezana *dicto cap. 15. n. 22. versic. Septimum, & num. 29. versic. Tertiò. Ego dicto lib. 2. cap. 11. num. vlt. (de Iure scilicet Ecclesiast. vniuerso.)*

9 Confraternitates, non possunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi specialiter, & expresse vocentur. S. Congregatio Rituum, *in Bononien. 9. Decembris,* 1617 apud Lezanam, *dicto tom. 2. cap. 15. n. 26.* cuius memini, *de Officio, & potestate Parochi, cap. 26. num. 61.*

10 Confraternitates Laïcorum, in actu associationis cadauerum, nullo modo possunt erigere Crucem. S. Congregat. Rituali, *in Andrian. 21. Nouembris,* 1631. *ad 2.* cuius memini, *de Parocho, cap. 26. numer. 61. in fine.* Hactenus Augustinus Barbosa, quem etiam recenset, & sequitur Ioannes Baptist. Lezana,

Lezana, *dicto cap.* 15. *pag. mihi* 480. *num.* 29. Qui tamen, *num.* 59. refert Bullam Pij Papæ Quinti, in qua 28. *Iuny de Anno* 1569. Confratribus Rosarij concessit, posse ad quascumque processiones accedere, & in quibus corpora defunctorum ad sepeliendum deferuntur, cum eorum insigniis eoiusuis etiam Superioris licentia, minimè requisita.

DVBIVM XXVI.

Doctores vniuersitatum, Scholares, & cæteri alij in Studio, aut alio in loco moram trahentes, quamnam habeant, pro Parochiali, Ecclesiam?

BREVIARIVM.

Parochiani.

Illius Ecclesiæ Parochiani censentur Doctores, Scholares, & alij in cuius loco moras trahunt, & ibi tumulari debent, in defectu Sepulturæ propriæ, & Maiorum. n. 1.

CONCLVSIO.

1 Illa dicitur Parochialis Ecclesia Doctorum Vniuersitatum, Scholarium, & aliorum intra cuius limites moram trahunt: & in illa humari debent, si decedant absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum.

Hæc conclusio vera comprobatur, ex dictis, suprà, *Dubio* 1 *à n.* 14. Vbi probatum est, non solùm Domicilium, sed habitationem per tempus notabile, constituere habitatorem, Parochianum, quoad Sacramenta, & Sepulturam, Ecclesiæ intra cuius territorium inhabitat. Et illam in specie tenet P. Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 5. *concl.* 5. *controuersia* 9. *pag.* 255. Vbi ita ait.

Doctor Vniuersitatis, Studij, Scholares, atque cæteri alij moram trahentes in studio, seu in alio loco, ibi sepelientur, vbi moriuntur absque electa Sepultura, & animo venerunt moram trahendi: nam ibi dicitur eius Ecclesia Parochialis in qua recipit Sacramenta; si verò non veniunt animo moram trahendi, sepelientur (inquit) in Cathedrali; si verò, eis Ecclesia Parochialis administrauerit Sacramenta, in Parochia sepelientur. Hæc Samuellius, cuius doctrina, aliam patitur limitationem, præter inelectionem Sepulturæ ab eo assignatam, defectum scilicet Sepulturæ Maiorum. Hac enim existente, & commoditate transportandi, & transferendi corpus, in illa omninò tumulari debet, & non in Parochia, qui Sepulturam sibi non elegit, vti sæpè in præcedentibus diximus, & demonstrauimus, diffinitum, in Iure Canonico.

* * *

DVBIVM XXVII.

Quænam censeatur, propria Parochialis Ecclesia Imperatorum, Regum, & aliorum supremorum Principum, ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Princeps.

Imperator & alij supremi Principes habent pro sua Parochiali, Cathedralem, & pro Parocho, Episcopum. n. 1.

Si inelecta Sepultura decedant, & absque Sepultura Maiorum, in Cathedrali debent tumulari. n. 1.

CONCLVSIO.

Principes supremi, vt sunt Imperatores, Reges, & 1 alij in temporalibus superiorem non regnoscentes habent pro Parochiali Ecclesia, Cathedralem, & in illa tumulari debent, si moriantur absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum.

Ita docet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 1. *disput.* 5. *controuersia* 9. *concl.* 1. Vbi ita fatur.

Imperator, Reges, ac cæteri Catholici Principes, sepeliendi sunt in Sepultura suorum Maiorum, *ex c.* 1. *& cap. Cum quis, de Sepulturis in* 6. Vel vbi ipsi sibi eam elegerint: vel si eam non elegerint aut non habeant suorum Maiorum Sepulturam, sunt de Iure in Ecclesia Cathedrali sepeliendi: quia Ordinarij locorum sunt horum virorum magnatum, speciali modo Parochi eminetet. Docent Doctores in superiori controuersia allegari multi, & in propriis terminis, Hostiensis, *in Summa, de Pœnitentia, num.* 4. Lauorius, *tom.* 1. *Variar. Lucubrationum, tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 108. cum aliis nominandis. Hactenus præfatus Samuellius.

DVBIVM XXVIII.

Quænam censeatur propria Parochialis infantium expositorum, ad effectum Sepulturæ?

BREVIARIVM.

Alimenta. Alere.

Alens Filium, & seruum expositum, alimenta à patre, & à Domino repetit, & etiam facta in erudiendo Filio in aliqua arte. n. 2.

Expositi Infantes.

Patria potestas deperditur si Pater aut Auus eo consentiente, vel ratum habente, Filium exponat, quoad Patri vtilia; non quoad onerosa. n. 2.

Si Filius à Patre expositus, Patrem occidat, non tenetur crimine parricidij, sed homicidij. n. 3.

Expositi, quorum Parentes ignorantur, sepeliri debent in Hospitali, si adsit. n. 3. & seqq.

Patricidium.

Si patrem occidat Filius, quem ipse exposuerit pater,

pater, parricidij crimine non tenebitur, sed pœna ordinaria homicidij punietur. n. 3.

CONCLVSIO.

1 EXpositi infantes, quorum Parentes, & Maiores ignorantur, sepeliri debent in Hospitali, si illud adsit in defunctionis loco.

Sic docent Illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons.* 51. *num.* 61. *pag.* 186. Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 5. *controuer.* 9. *conclus.* 16. *pag.* 258. dicens. Infantes expositi, qui est incertum, quis sit eorum Pater, & Mater, ideò in Sepultura Hospitalium sepeliuntur, *cap.* 1. *de Infantibus, & Languidis expositis. L.* 1. *Codice de Infantibus expositis*; si verò, sit quæsitus filius, in Sepultura Matris sepelietur, cum Patrem habeat incertum. *L.* 1 *ff. Ad municipales*. Hæc ille. Docet & Ioannes Bapt. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annot.* 52. *num.* 25. *ex dicto cap.* 1. *de Infantibus, & ex L. vlt. Cod. de Infantibus.* Et allegat Sebastianum Medices, *de Sepultur. quæst.* 7. *n.* 25. *part.* 1.

2 Sed an benè à Samuellio, & Ventriglia prædicta ptima Decretalis de Infantibus allegetur, quæ vnica illius tituli est, asserere nequeo: cum in ea nihil de Sepultura legam Infantium, neque in Glossa quidem illius. Solum enim decernitur, & dicitur ibi, quod si infans exponatur à Patre, vel Auo, eo consentiente, vel ratum habente, eo ipso à patria potestate liberatur: & idem de Filio languido, cuiuscumque ætatis exposito, ibi decernitur quod à patria liberetur potestate, ita vt hanc perdat Pater, quoad ea scilicet, quæ sibi sunt vtilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia, vti ibi exponit August. Barbosa, *n.* 7. *& de Officio, & potestate Episcopi, part.* 2. *allegat.* 71. *n.* 157. cum Surdo, *de Alimentis, tit.* 6. *quæst.* 18. *n.* 19. Ioanne Azotio, *Instit. Moral. part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *quæst.* 10. Acunha, *in Commentario ad caput Si expositum, n.* 10. *distinct.* 87. Sanctarelo, *Variarum resolutionum, quæst.* 45. *num.* 4 & Stephano Gratiano, *Disceptationum forensium, cap.* 267. *n.* 41. Ex quo addit, quod alios seruum, vel Filium expositum, repetit à Patre, & Domino alimenta etiam facta pro Filio exposito erudiendo in aliqua arte.

3 Et concludit. Vnde videtur deduci, quod si Filius expositus, Patrem postea occiderit, non tenetur crimine parricidij, sed tantum ordinario homicidij supplicio erit afficiendus, vt tradunt Petrus Gerard. *singulari* 2. Plac. *de Delict. cap.* 22. *n.* 15. *&* 17. Menochius, *de Arbitrariis, casu* 396. *n.* 14. Decianus, *in tract. Crimin. lib.* 8. *cap.* 15. *n.* 29. Farinac. *in Praxi criminali, quæst.* 120. *n.* 164. Stephanus Gratianus, *dicto cap.* 267. *n.* 3. quicquid dicat Solorzanus, *de Parricidij crimine, cap.* 5.

4 Probatur autem ratione conclusio nostra. Quia ex quo infans fuit expositus, acquisiuit habitationem, & ad longum quidem tempus in Hospitali. Ergo in illo debebit sepeliri.

DVBIVM XXIX.

Quenam censeatur Parochialis Ecclesia, in qua debeant tumulari Mulieres, quæ in aliquibus solent recludi regionibus?

BREVIARIVM.

Reclusæ.

Illa est Ecclesia Parochialis Mulierum reclusarum intra cuius fines existit reclusionis domus: Et in illa tumulari debent, si in electa decedant Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum. n. 1. 2.

CONCLVSIO.

1 ECclesia illa, intra cuius terminos, sita fuerit Domus, in qua reclusæ fuerint Mulieres, est illis Parochialis in qua debeant sepeliri in casu, quo nec elegerint sibi Sepulturam, nec illam habeant Maiorum suorum.

Probatur conclusio: quia ratione reclusionis acquirunt Mulieres præfatæ Domicilium in Parochia ad quam ratione territorij reclusionis Domus pertinere dignoscitur. Ergo illa Ecclesia est illis Parochialis, intra cuius fines dicta existit Domus reclusionis: & in illa debent sepeliri si non elegerint, aut non habuerint Sepulturam Maiorum. Qui certè casus, semper supponi debet, in his, qui puberes, & sui Iuris sunt, & habent velle, & nolle, vt sepeliri debeant, & possint in Ecclesia Parochiali, iuxta Iuris dispositionem, & sæpè à nobis dicta. Mulieres autem præfatæ, si Religionem non profitentur, etiam post reclusionem habent velle, & nolle, ad eligendam Sepulturam, & Ius ad Sepulchra Maiorum. Ergo in casu, quod elegerint Sepulturam, aut illam habeant Maiorum in Parochiali tumulari non debent, sed in electis, & in electionis defectu, in Maiorum Sepulchris.

2 Conclusionem tenet P. Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract atu* 1. *disput.* 5. *controu.* 9. *concl.* 4. *pag.* 255. Vbi ita fatur. Mulieres, quæ incarceratæ vocantur, & se faciunt recludi in certa Domo, & per quandam fenestram, eleemosynam à transeuntibus recipiunt, si non sibi Sepulturam eligant, sunt sepeliendæ in Parochia, intra quam Domus illa manet, quasi ibi Domicilium sibi habere velint, & quia ibi reperiuntur, & Sacramenta recipiunt ab ipso Parocho, *ex cap. Cum quis, de Sepulturis.* Hactenus Dictus Author.

DVBIVM XXX.

Quam habeant pro Parochiali Ecclesia, quoad Sepulturam relegati, ac confinati?

BREVIARIVM.

Confinati. Relegati.

Qui confinati sunt, seu relegati, siue in perpetuum, siue ad tempus notabile, ad maiorem scilicet anni partem

partem, Parochiani sunt loci, in quo sunt relegati: & in illo sunt sepeliendi, tanquam in propria Parochia. n. 2. & 3.

1 Difficultati propositæ respondet Samuellius, in Praxi de Sepulturis, *tract. 1. disput. 5. controu. 9. conclus. 10. pag. 256.* in hunc, qui sequitur modum. Relegati (inquit) & confinati ad tempus, sunt sepeliendi in eo loco, & Ciuitate, in qua debuissent sepeliri, ac si non essent relegati. *L. Filij*, §. *Relegatus, Ad municipales. L. Exilium. L. Regulatorum*, § *final ff. de Interdictis, & relegatis.* Si verò perpetuo sunt relegati, sepeliri debent eo loci, in quo relegati manent: & illorum corpora absque Principis iussu, nequeunt transferri. *L. final. ff. de Cadaueribus punitorum damnatorum*: à quo potest impetrari, & haud denegari, sanè debet, vt scribit Cæsar Augustus, *lib. 10 de Vita sua, in L 1. ff. de Cadaueribus punitorum.* Hæc Samuellius, sed pro vera resolutione, sit.

CONCLVSIO.

2 Non solùm, qui in perpetuum sunt relegati, sed etiam, qui ad terminum, seu ad tempus determinatum, dummodo illud notabile sit, sunt Parochiani loci, in quo relegati manent; & in illo, seu in eius Parochiali Ecclesia tumulari debent, si in electa decedant Sepultura, & absque Sepultura suorum Maiorum.

Prima pars Conclusionis, de relegatis in perpetuum, admittitur, & probatur, *vbi proximè* à Samuellio, vti recensui. Et vlterius hac ratione roboratur: quia qui in determinato aliquo loco, est in perpetuum confinatus, seu relegatus, in illo haber Domicilium: habitat enim ibi cum animo perpetuò manendi. Sed qui in aliquo loco habet Domicilium, illius est Parochianus, & in illius Ecclesia Parochiali debet sepeliri, si decedat absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum. Ergo relegati in perpetuum, sunt Parochiani loci, in quo relegati manent, & in illo sepeliri debent.

3 Quoad secundam verò partem, etiam probatur conclusio: quia per habitationem in loco, per tempus notabile, & non solùm per Domicilium, acquiritur Parochialitas in illo loco, vti benè probauimus *dub. 1. à num. 14.* & in illo debet inhabitator sepeliri, si decedat absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum. Ergo relegatus ad tempus notabile in aliquo loco, est illius Parochianus, & in illo debet sepeliri, si decedat absque electione, & sine Sepultura Maiorum. Per relegationem itaque ad tempus, nec relegatus ipse, nec Ecclesia, seu Sepultura, ad quam pertinebat, siue ista ab ipso fuerit electa, siue fuerit Maiorum, Ius, quod ad inuicem habebant, non amiserunt. Electio namque per huiusmodi relegationem neutiquam redditur nulla: nec Sepultura Maiorum potest sic relegato ad tempus non competere.

Contrarium contingit in relegatione perpetua: quia relegatus in perpetuum, non habet velle, & nolle ad eligendam Sepulturam, domicilium, aut habitationem; sed omninò coactus, & publica authoritate compulsus, ad habitandum tam in vita, quàm in morte in exilij perpetui loco, post relegationem remansit. Vnde Ius omne, quod ante istam habebat ad propriam, aut Maiorum suorum Sepulturam, & ad priorem Parochiam, totaliter amisit, sicut quod istæ habebant ad eius, ante relegationem, cadauer.

DVBIVM XXXI.

Quænam censeatur propria Parochialis, vxoris decedentis absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum, viuente marito?

BREVIARIVM.

Coniuges.

Ad mutuum obsequium sibi ad inuicem præstandum tenentur. n. 1.

Vxor.

Tenetur sequi Maritum, in vita, sub præcepto ad culpam mortalem obligante; in morte autem sub consilio n. 2. 3. 4.

Subdita est Viro tanquam capiti. n. 2.

Si viuente Marito, habente propriam Sepulturam, absque electione Sepulturæ, decesserit, in illa Mariti sepeliri debet, si Matrimonium consummauit, aut ad domum sui Viri traducta; Aliàs secus. num. 1.

Si Maritus non habet Sepulturam, & adsit Sepultura Maiorum suorum, in illa tumulari debet Vxor, quæ non elegit. Item, si præsumatur Maritum non esse in propria tumulandum. n. 5.

Deficiente tandem Sepultura Maiorum, sepeliri debet in Parochiali habitationis. n. 5.

CONCLVSIO.

Illa Ecclesia censetur propria Parochialis vxori, ad effectum Sepulturæ, & in ea debet tumulari in casu, quo non elegerit Sepulturam, in qua Maritus superuiueus propriam habet, vel Maiorum suorum. 1

Ita docent communiter Doctores. Abbas Panormitanus, *in cap. De vxore, num. 1. el de Sepulturis.* Syluester, *verbo Sepultura, quæst. 8. versiculo Quintum.* Illuminatus Moronus, *in Centum responsis, respon. 51. n. 47.* cum Glossa *in dict. cap. De vxore.* Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disput. 5. controuer. 2. conclus. 2. & controuer. 3. concl. 1.* Ioann. Baptist. Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat. 25.* & August. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico vniuerso, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 29. in Collectaneis Decisionum Apostolicarum, verbo Sepultura, n. 12. & de Officio, & potest. Parochi part. 3. cap. 26.* cum Iulio Lauorio, *Variar. Lucubrationum, tit. 2. cap. 11. num. 136.* Nouario, *de Electione fori, quæst. 3. sect. 3.* Riccio, *in Praxi fori Ecclesiastici, part. 4. resol. 293. num. 11.* Palladoro, *different. 66. §. 3. n. 8.* Belletto, *Disquisitionum Clericorum, tit. de Clerico debitore, §. 3. num. 16.* Spetello, *decis. 87. n. 13.* & cum Molina, *de Iustitia, tract. 2. disput. 214. versic. Sicut vir.* Et est intelligenda conclusio, vti Syluester, & Samuellius aduertunt, quando Matrimonium fuit consummatum, aut saltem vxor ad domum Mariti deducta.

Probatur primò conclusio ex *Canone Vnaquaque. 13. quæst. 2.* ex D. Augustino desumpto, vbi sic habetur. Vnaquæque mulier sequatur virum suum, siue in vita, siue in morte. Cum hac tamen differentia tenetur virum sequi Vxor, quod in vita, sub præcepto peccati mortalis tenetur illum sequi, & ad illum sequendum cogi, & adstringi potest, vti aduertunt 2

aduertunt Ventriglia, *vbi proximè, n.1.* cum Nauarro, *in Manuali, cap.13. num.20.* & Thomas Sanchez, *tom.1. de Matrimonio, lib.1. disput.21. num 2.* cum Capua, *lib.2. Decisionum, cap.59.* Philiarcho, *de Officio Sacerdotis, tom.1. part.2. lib.4. cap.19. versic.6.* & Emmanuele Roderiquez, *in Summa, tom.1. cap.15 n.2.* Et addit. De hac conclusione, nemo d-bitat. Et probat ratione. *Primò* : Quia coniuges ad mutuum obsequium tenentur. Quod præstare sibi nequeunt, nisi simul habitent. *Secundò* : Quia cum vir, sit mulieris caput, *Ephes.5. & 1. Corinth 11.* infertur mulierum subditam esse viro in cohabitatione, *L. Sicut.48. ff. de Operis libertorum*, ibi : Nam
» hæc colus matrimonio consensit, in Officio mariti
» esse debet. In morte verò, non tenetur illum sequi sub præcepto, sed tantum de consilio, vti aduertit Glossa, *in dict. Can. Vnaquaque, verbo In morte,* quam recenset, & sequitur Ventriglia, *n.1. citato.*

3 Secundò probatur conclusio, *ex Canone Ebron,*
» *eadem causa, & quæstione*, ibi. Quos coniunxit
» vnum coniugium, coniungat vnum Sepulchrum.

4 Probatur tertiò, ex Declaratione Sacræ Congregationis Rituum, *in Senogaliensi, 15. Ianuarij, de Anno 1633.* quam Barbosa refert, *locis suprà recensitis.*

5 Si verò Maritus non habet Sepulturam suorum, aut propriam, & vxor viuente illo, absque electione decedat Sepulturæ, tumulari debet in Sepultura Maiorum suorum, si illam habet; aliàs in Parochiali Ecclesia suæ habitationis. Ita docet Samuellius, *dicta conclus.2.* Ventriglia, *n.2.* Barbosa, *dicto loco de Iure Ecclesiastico*, & Motonus, *responso 51. n.49.* cum Panormitano, *in præcitato cap. de Vxore*, qui dicunt, quod etiamsi Maritus habeat Sepulturam propriam, aut maiorum suorum, non debeat Vxor in ea tumulari, in casu, quo non elegerit Sepulturam, si præsumatur Maritum non esse in illa sepeliendum. Nam sequeretur inconueniens, quod vxor remaneret Sepulta cum extraneis, non ibi Sepulto Marito, contra id, quod quisque cupit, etiam post mortem, à suis non separari, imitando Sanctos Patriarchas, solitos iungere posteris, vt eorum inferrent cadauera, in Maiorum suorum Sepulchra.

DVBIVM XXXII.

Si Vxor post Maritum decedat, sine electione Sepulturæ, in quanam Ecclesia tumulari debeat?

BREVIARIVM.

Sepultura.

Vnio Sepulturæ, ex mutua dilectione, inter viuos habita, procedit. n.2.

Vxor, sepeliri debet cum vltimo Marito. n.1.2.

Si tamen in pace vixerint, & vnione. n.2.4.

Amplius, etiamsi reuersa ad domum Patris sit. n.3.4.

Immò etiamsi decedat in diuersa Parochia. n.3.

Vidua.

Etiamsi in alio habitet loco, Domicilium retinet vltimi Mariti. n.3.

Honor Vxori acquisitus, morte Mariti non extinguitur, ipsa in viduitate manente. n.3.

Vxor.

Vide verbo *Sepultura.* Verbo *Vidua.*

CONCLVSIO.

SI defuncto Marito vltimo, Vxor, inelecta Sepultura decedat, (si tamen Matrimonium consummauit, aut deducta fuit ad Mariti domum) in illius Sepultura, debet tumulari, & non in alterius Mariti Sepultura. 1

Ita docent Glossa, *in cap. de Vxore,* Vbi Panormitanus, *num.6.* D. Antoninus, *in Summa, part.3. tit.10. cap.5. de Sepulturis, §.1.* Syluester, *verbo Sepultura, quæst.8. versic. Quintum.* Gauantus, *eodem verbo, n.14.* Barbosa, *in Canon. Vnaquaque, n.3.13. quæst 2. in cap. Is, qui habet, §. Mulier autem, de Sepulturis, lib.6. & de Officio, & potestate Parochi, part.2. cap.26. num.29.* cum Iulio Lauorio, *tom.1. Variarum Lucubrationum, tit.2. cap.11 num.136. & seqq.* Nauarro, *de electione, quæst.3. sect.3.* & Aloysio Riccio, *in Praxi rerum fori Ecclesiastici, part.4. resolut.293. anm.11* Illuminatus Motonus, *in centum responsis, responso 51. num.4.* Ioannes Baptista Ventriglia, *annotatione 25. n.2. Praxis rerum notabilium,* Antoninus Diana, *part.5 tract., de Casibus occurrentibus tempore mortis, resolut.208. versic. Notandum est*, & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.1. disput.5. controuer.2. concl.2.* Vbi in sequentia prorumpit.

Si verò, plures Maritos habuerit, vltimum sequitur, quoad Sepulturam, si cum pace, & vnione, ac cum amore vixerint inter se; aliàs non : in Parochia, si careat suorum Maiorum. Qui dictam conditionalem *si*, apposuit coniunctionem, ob id, quod D. Gregorius Magnus, relatus *in dict. Can. Vnaquaque, 13. quæst. 2. §. Soror*, de suo, & meo Sanctissimo Parente Benedicto, & illius Sorore B. Scholastica. 2. *Dialogorum libro cap.33.* dixit. Videlicet. 2
Quo facto contigit, vt quorum mens vna semper »
in Deo fuerat, eorum quoque corpora, nec Sepul- »
tura separaret. »

Dicta procedunt etiamsi Vidua manens extra Parochiam Mariti mortui, absque Sepulturæ electione ipsa decedat, si Maritus in propria quiescat Sepultura, in eadem sit ipsa tumulanda (si aliud terræ non ferat consuetudo, legitimè præscripta : si autem Maritus non sit in Sepultura propria, sepelienda est in Sepultura Maiorum suorum, & in illius defectum, in Parochia, in qua decessit. Ita Samuellius, *conclus.3.* Diana, *loco citato*, Barbosa, *in Summa Decisionum Apostolicarum, collect.671. verbo Sepultura, num.12.* & ante illos Syluester, *vbi proximè.* Qui cum Ioanne Andrea, *in cap. Is, qui, citatum,* & Ventriglia, *num.2.* cum Abbate, *in cap. de Vxore, num.6.* dicta procedere, etiamsi postquam fuit vidua, reuersa fuerit ad domum Patris. Quia hæc priuilegia non conferuntur loco, sed personæ. Et idem si transferat se ad alium locum : quia retinet Domicilium Mariti suum dum Archidiaconum, & Ioannem, ibi. Vt *L. Filij, § Vidua, ff. Ad municipales, & incolas.* Idem docet Diana, *part.5 tract.3. resol.108.* cum Molfesio, *in Summa, tom.2. tract.13. cap.8. num.22.* & Belletto, *in Disquisitionibus Clericorum, part.1. tit. de Clerico debitore, §.3. num 15. & 16,* & Motonus, *dicto responso num.47.* cum dicto Ioanne Andrea, Geminiano, *in dict. cap. Is, qui,* addens ex eodem Geminiano, quod honor acquisitus mulieris, morte Mariti, ipsa coniuge manente in viduitate, non extinguitur. 3

Eisdem consonat Samuellius, *eadem disputat.5. controuers.3. conclus.1.* vbi hanc reddit rationem. Quia Vxor omnia retinet priuilegia, quæ viuente 4

Marito habebar: & hoc vtique si reuersa foret ad Patris Domum, eiusque Domicilium sequitur, & dicitur coniugium prioris Mariti, si aliàs in pace vixerint inter se, & amore bono coniugali. Hæc ille.

Si verò Vxor decedat absque electione Sepulturæ, post Maritum, & absque eo, quod ad Mariti Domum fuerit deducta, vel copula maritali non sequuta, non debet in Mariti tumulari Sepulchro, sed vbi aliàs de Iure tenetur, videlicet in Maiorum suorum Sepultura, si illam habet; aliàs in Parochia sua. Ita Barbosa, *de Iure Ecclesiastico vniuerso, part. 2. lib. 2. cap. 10. num. 29.* cum Sperello, *decis. 87. num. 17.* & addit casum, in quo fuerit diuortiata, propter adulterium proprium. Ita & Syluester, *verbo Sepultura, quæst. 8. versic. Quintum*, vbi sic ait. Vxor si est carnaliter cognita, vel deducta ad Domum Viri, sepelietur in Sepulchro Viri: quia iam assequuta est eius Domicilium per conductionem. *L. Cum quadam puella, ff. de Iurisdictione omnium Iudicum*: vel quia est effecta vna caro cum eo, *dicto cap. Ebron*; aliàs non. Hæc Syluester, qui benedictam addit limitationem, videlicet. Si tamen sit propter adulterium separata, secus est: quia iam non est de domo Viri, nisi sit reconciliata.

Conclusio nostra, deffinita est *in cap. Is, qui, §. Mulier, de Sepulturis, in 6.*

DVBIVM XXXIII.

An Vxor de adulterio accusata, in Sepultura Mariti debeat tumulari?

BREVIARIVM.

Exhumatio.

Vxor de adulterio accusata, si ante latam sententiam decedat, & Sepulturam non elegerit, & in Mariti Sepultura fuerit sepulta, non erit exhumanda, si postea declaretur adultera. Idem dicendum, si lite pendente super nullitate Matrimonij, decedat & nullum declaretur post illius humationē. n. 3.

Vxor.

Accusata de adulterio, si lite pendente decedat, sepelienda est in Sepultura Mariti, Si aliam sibi non elegerit ipsa; secus si postquam declarata fuit adultera, & separatione sequuta. n. 2. 3. 4.

1 HOc Dubium, in præcedenti videtur decisum; non tamen adæquatè, cum ad completam illius resolutionem distinctione vti, necessarium sit. Aut enim Vxor de crimine accusata adulterij, decedit, inelecta Sepultura (quam inelectionem omninò supponit Dubium propositum) lite pendente, super adulterio ab ipsa perpetrato; vel post latam sententiam, & separatione, in illius executionem sequuta. In vtroque enim litis statu, obitus contingere potest, & difficultatis resolutio varia, & distincta valdè in vno, quàm in alio euadere quibit. Sit ergo pro illa.

***

CONCLVSIO.

SI lite pendente, super adulterio, Vxor absque electione Sepulturæ decedat, sepeliri debebit in Sepultura propria Mariti, si illam habeat, & in defectum propriæ, in Sepultura Maiorum eiusdem Mariti; secus verò dicendum, si contingat mori post latam sententiam, & executionem separationis, nisi redierit ad gratiam Mariti, per reconciliationem. 2

Hanc conclusionem, quoad primam partem, tenet Francisc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 3. conclus. 3.* dicens. Vxor, licet accusata de adulterio sit, si pendente lite moriatur, adhuc in Mariti Sepultura sepelietur, si eam non elegerit: & dato, quod illa defuncta, sententia feratur contra ipsam, non per hoc est exhumanda, quia à principio fuit legitimè sepulta: quo casu non retrotrahitur, etiamsi Matrimonium nullum esset declaratum, sicut etiam, non retrotraheretur, in præiudicium etiam susceptæ prolis. *cap. Inhibitio, de Clandestini desponsatione.* Hactenus præfatus Author, *pag. 230.* qui *num. 13.* allegat Petrum de Vbaldis, *tract. de Canonica portione, cap. 11. num. 20. 26. cum sequentibus*, Ioannem Anisium, *in L. Familiaria, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Sebastianum Medices, *de Sepulturis, quæst. 7. num. 20.* Iulium Lauorium, *tom. 1. Variarum Lucubrationum, tit. 2. cap. 11. num. 134.* 3

Ratio autem dictæ partis conclusionis, ea est: quia nemo ante sententiam spoliari potest Iure suo, & honore, quem possidet, maximè lite pendente super priuatione eiusdem Iuris, & honoris, aliàs omninò inuerteretur iodicialis ordo, cum exequeretur Sententia nondum lata, & priuata quidem authoritate. Sed Vxor Ius habet Sepulturæ Mariti, sicut illud habet Domicilij. Sepultura enim est Domicilium, & habitatio pro dormitionis, seu mortis tempore, sicut pro præsenti vita, Domus habitationis, vti in primo dixi Tractatu, *Disquisit. 1.* & succedit in honore, sicut sustinuit onera. Ergo si lite pendente inelecta Sepultura moriatur, debebit tumulari in Sepultura Mariti. 4

Secundam conclusionis partem, tenent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst. 8. versic. Quintum.* Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso 51. num. 62.* & Samuellius *vbi proximè conclus. 4.* cum Doctoribus ibi citatis. Vxor, si adulterium commiserit, vndè sequuta sit Thori separatio (inquit Samuellius;) in tali casu, priuabitur Mariti Sepultura, & sepelietur in Sepultura Maiorū Patris; si non aderit, nec elegerit, in Ecclesia Parochiali. Etsi cum Marito reconciliabitur, recuperabit Sepulturam: quia Maritus potest sibi Vxorem reconciliare, nedum ante sententiam, *cap. Quemadmodum, de Iureiurando,* sed etiam post latam sententiam. *cap. de illa, de Diuortiis.* Hæc ille *in dicta conclusione 4.* in sexta autem, quæ sequuntur, ait. Sententia quando fuit lata super Thori separatione, in causa adulterij, & Maritus non fuerit reconciliatus, propter quod eam de Domo eiecit, in tali euentu, est indigna Mariti Sepultura effecta, & desinit esse illius Domicilium. *Capite Item 13. quæst. 2.* 5

Et ratio, pro hac parte conclusionis est, quia Sepultura in morte, sequitur, & eius vnio ad Domicilium habitum in vita, & ad vnionem, pacem, & amorem inter easdem personas, dum viuerent, conseruatum. 6

seruatum. Sed in casu conclusionis nostræ omnia recensita defuerunt in vita. Ergo in morte, vnio Sepulturæ debet etiam deficere. Sublato enim principali, corruit etiam accessorium. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom. 4. num. 12. ex L. Qui liberis, ff. de Vulgari, & pupillari substitutione, L. Cum principalis, vbi Decius, ff. de Regulis Iuris, §. Fideiussores. Institut. de Fideiussoribus, §. Si quis ancillas. Institut. de Legatis,* Ancharrano, *consilio* 394. *Dubium est, num.* 3. Cardinali Tuscho, *Practicarum conclusionum, tom. 1. Litt. A conclus. 77. num.* 16. Surdo, *consil.* 318. *num.* 5. Menochio, *consilio* 8. *num.* 135. *& consil.* 58. *num.* 14. *& de Præsumptionibus, lib. 5. præsumpt. 21. num.* 26. Castil. *Controuersiarum lib. 5. part. 2. cap. 168. num.* 12. *cum seqq.* & Thoma de Thomas &, *in Floribus Legum, regula* 92. Nec obstat, quod Sepultura dignior sit Domo habitationis, seu Domicilij. Quia ex quo est illi accessoria, sublato minus digno, quamuis temporali, corruit accessorium dignius etiamsi sit spirituale (quale est Sepulchrum) Idem Barbosa, *eodem axiomate, num.* 7. cum Romano, *consil.* 330. *circa primum, num.* 13. *in fine.* Vbi Apostill. *in verbo Dignum.* Tuscho *dicta litt. A, conclus. 76. num.* 26. cum altero Barbosa, *in L. Cum prætor, §. fin. num. 211. ff. de Iudiciis.* Castil. *vbi proximè, cap.* 169. *num* 21. *& seqq. & num.* 44. & Stephano Gratiano, *Disceptationum forensium tomo 4. cap. 657. num. 19. & sequentibus.* Et illustratur exemplo Iuris patronatus, quod non obstante, quod spirituale sit, quia accessorium rei temporali existere frequentissimè solet ad istius ablationem, translationem, immò, & venditionem, illud aufertur, transfertur, & venditur.

Accessorium corruit, sublato principali, etiamsi hoc temporale sit, & accessorium spirituale.

Accessorium Iuspatronatus accessoriè vendi potest.

DVBIVM XXXIV.

An Vxor à Marito proditoriè occisa, quæ nequiuit sibi eligere Sepulturam, debeat in Mariti Sepultura tumulari?

BREVIARIVM.

Causa.

Quantò proximior est, tantò magis influit in causatum. n. 6.

Causa proxima magis attenditur. n. 6.

Sepultura.

Vnio Sepulturæ, ex mutua dilectione inter viuos habita procedit. n. 4.

Ius Sepulturæ Familiaris retinent omnes viri, & fœminæ, etiam non hæredes, & etiamsi ad aliam familiam transeant. n. 3.

Cui non communicauimus viuo, mortuo in Sepultura non communicamus. n. 2.

Vxor.

Quæ ex lethali vulnere à Marito accepto conualuit, separari, ab illo debet, quoad thorum, & habitationem. n. 5.

Quæ à Marito fuit proditoriè occisa, non debet sepeliri in Sepultura Mariti, aut Maiorum illius, sed Maiorum suorum, si non elegerit aliam. n. 1. & seqq.

CONCLVSIO.

Vxor à Marito proditoriè occisa, quæ nequiuit sibi Sepulturam eligere, non est tumulanda in Sepultura propria Mariti, neque in Sepultura Maiorum eiusdem Mariti, sed in propria Maiorum suorum.

Ita docet Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 4. conclus. 9. pag.* 235. qui addit ita debere fieri de Iure Canonico, non obstante quauis contraria consuetudine etiam immemorabili loci, seu potius abusu, & corruptela quacumque loci existente, non obstante. Et in facti contingentia sic obtinuisse sententiam D. Laurentinum de Leonibus à Nuntio Apostolico Florentiæ *anno* 1648. declarante Filiam suam proditoriè occisam à Marito; esse de Iure sepeliendam in Sepultura Maiorum eiusdem Laurentij, non verò in Sepulchro vxoricidæ Mariti. Allegat Samuellius pro conclusione, D. Antoninum, *in Summa, part. 3. tit.* 10. *cap.* 1. §. 1. Armillam, *verbo Sepultura, num.* 14. Rosellam, *eod. verbo, num.* 13. Syluestrum, *num.* 8. Spinum, *in Speculo testamentorum, glossa 2. de electione Sepulturæ, num.* 39. Gratianum, *Disceptationum forensium, tom. 1. cap. 94. num.* 35. Sperellum, *decis.* 88. *num.* 1. 3. 8. *&* 18. Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione, cap. 9. num.* 1. *&* 8. Gutierrez *de Iuramento confirmatorio, cap. 14. num.* 1. Tuschum, *tract. de Visitatione, libro 2. cap. 2. num.* 9. Gualdensem, *de Arte testandi, tit. 9. cap. 3. n.* 2. Zechium, *de Republica Ecclesiastica, cap.* 28. *de Parocho, num. 17. versic. Fallit, ad finem.* Belletum, *in Disquisitionibus Clericorum, tit. de Clerico debitore, §. 3. num.* 15. Mascottum, *lib. 2. variar. resolution. cap. 95. num.* 11. Abbatem *in cap. de Vxore, num. 6. de Sepulturis.* Geminianum, *in cap. Is, qui num. 4. el 3. de Sepulturis, in 6.* & Doctores *ibi, & in cap. Licet, eod. tit. & libro.* Rotam *in Veneta Mansionaria, 5. Iunij, 1600. coram Corduba, & coram Cardinali Seraphino Oliuario, decis.* 1135. 2

Probatur *primò* conclusio *ex cap. Sacris, el 12. de Sepulturis*, in quo sic ait Innocentius Papa Tertius. Sacris est Canonibus institutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis. Sed Maritus noluit eum sua vxore viua communicare, cum illam proditoriè occiderit. Ergo huiusmodi Vxor, Viro suo defuncto communicare non debet: & per consequens, nec in eius tumulari Sepultura. 3

Secundò probatur. Mulieres, Ius Sepulturæ Familiaris retinent, etiam quando in aliam transeunt Familiam, siue proximiores illæ sint, siue remotiores. *L. Liberorum, ff. de Verborum significatione*: quia Sepulchrorum Iura, quæ quis suæ constituit Familiæ, spectant ad Filias, Nepotes, Pronepotes, & deinceps ad omnes natos, tam Masculos, quàm Fœminas, siue hæredes fuerint, siue non. Samuellius, *dicta Controuersia, num.* 27. cum Contarenuis *in cap. Raynutius.* & cum aliis penes eum. Illuminatus Mororius, *in centum responsis, respons.* 51. *numero* 64. Intellige quando est Familiares *passiuè*, siue *contentiuè*, iuxta suprà dicta *Disquisit. 1. dub. 6. num.* 3. 8. *&* 9. & non rarò, quando est Familiaris *actiuè*, siue *effectiuè*, iuxta ibidem dicta, *numero* 4. 5. 6. *&* 10. Ergo Vxor à Marito proditoriè occisa, & per istius execrabile facinus, à Lege communica

mnoicationis, & cohabitationis absoluta, non in illius Sepultura, sed in propria Familiari, Maiorom scilicet suorum, debet in casu ioelectæ Sepulturæ tumulari.

4 *Tertiò* probatus. Vnio Sepulturæ procedit, quoad Vxores, ex mutua dilectione, qoæ inter ipsas, & Maritos in vita fuit. Vndè Syluester, *verbo Sepultura, quæst.* 8. ait: quia vnio Sepulturæ ex charitate, & mutua dilectione procedit, quæ fuerat inter viuos. Et Moronus, *num.* 52. Voio Sepulturæ (inquit) procedit ex quadam mutua dilectione, quæ fuerat inter viuos. Idem dicit P. Emmaouel Rodeтiquez, *tom.* 3. *quæstionum Regular. quæst.* 58. *artic.* 8. ex quodam Canone. Et est facto sepelitionis Beatæ Scholasticæ in Sepulchro Sanctissimi Patriarchæ Benedicti, apertè conuincitur. Sic enim ait Magnus Gregorius Papa, relatus *in canone Vnaquaque*, 13. *quæst.* 2. Sotot Benedicti sepulta est in Sepulchro, quod ipse sibi præparauerat, vt quorum mens vna fuit semper in Domino, eorum quoque corpora Sepultura non separaret. Ex eadem mutua dilectione Ioseph Patriascha in Sepulchro Patrum suorum collocari voluit. *Can. Vnaquaque, citat.* Et *ex Canone Ebron, ead. causa, & quæst.* habemus Adam, & Euam; Abraham, & Saram; Isaac, & Rebeccam; Iacob, & Lyam, in eadem sespectinè fuisse, Sepultura tumularos: & Thobiam seniorem præcepisse iuniori, vt Vxorem suam, & istius Martem, in illius collocaret post mortem Sepultura. Sed dilectio mutua non fuit inter coniuges nostri casus, cum Maritus proditoriè Vxorem occiderit. Ergo non datur vnio Sepulturæ illius ad istam. Ergo in vxoricidæ Sepultura tumulari neutiquam debet ipsa Vxor occisa.

5 *Quartè* psobatur. Si ex lethali vulnere accepto, Vxor superuixisset præfata, procul dubio esset pespetuò separanda à Marito, quoad domum, & habitationem. Ergo per proditoriam occisionem, à Masiti Sepultura, venit etiam separanda. Sic enim se habet Sepultura in Defunctis, sicut Domos, & Domicilium in viuentibus. Syluester, *loco citato*, Samuellius, *dicta controuers. num.* 32.

6 Probatur *quintò*. Qoantò causa est proximior; rantò magis influit, & potest super causatum, præsertim secundùm Iurisperitos, qui proximam cuique rei potissimè causam attendunt. *L. Cum de hoc, ff. de Exceptione rei, vendita. L. penult. ff. de Conditione ob turpem causam, & L. Si mulier, cum de Viri vita desperasset, Cod Rerum Amotarum.* Vndè Axioma Iuris frequentissimum est, *Causa proxima, magis attenditur, quàm remota.* August Basbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom.* 40. *num.* 30. *ex Lege Sed si plures, §. In arrogato, ff. de Vulgari, & pupilari substitutione. L. Igni, in fine, ff. de Legatis* 3. Tiraquello, *de Retractu lig. §.* 36. *glossa* 3. *num.* 19. Ancbarrano, *consil.* 222. *num.* 4. Inlep Sesse, *decis.* 187. *num.* 68. Gallet. *in Margarita Casuum conscientia, verbo Causa.* Cardinali Tuscho, *tom.* 1. *Litt. C. conclus.* 545. *num.* 5. Aloysio Riccio, *in Decisionibus Curiæ Neapolitana, decisio.* 216. *num.* 3. *part.* 1. & cum aliis ibi secensitis. Sed Maiores Vxoris prodirotiè occisæ proximiores sunt, Quàm Maritus occisor, qui disiunctionem, & separationem per execrabile facinus fecit. Ergo Maiores Vxoris huiusmodi, magis influunt, vt in eorum Sepultura illa tumuletus, quàm Maritus, vt in sua, aut suorum Maiorum.

7 *Sextò* probatur. Quia si propter Mariti sæuitiam, Vxor benè ab illo propria ex authoritate separari valet, & fugere, absque vllo Iudicis decreto, Thomas Sanchez, *de Matrimonio, tom.* 3. *lib.* 10. *disputat.* 57. *num.* 3. *pag. mibi* 399. cum Gutierrez, *lib.* 1. *quæstionum Canonicarum, capite* 24. *numero* 8. Samuellius, *vbi supra, numero* 36. cum eodem Sanchez, & Barbosa, quem etiam allegat Sanchez, *rubr.* 2. *p. numero* 26. *in fine ff. Soluto matrimonio*, licet limitet Thomas præfatus quando esset periculum in mora, vel non esset facilis aditus ad Iudicem. Ergo multò magis potest in distincta, iam defuncta, collocari Sepultura, cùm Maritus per vxoricidium, illam separauerit, abiecerit.

Vxor propter [margin]

Mariti Sæuitiam, propria authoritate potest fugere, & separari.

DVBIVM XXXV.

An Maritus inelectâ decedens Sepulturâ, & absque Sepultura Maiorum suorum, tumulari debeat in Vxoris Sepulchro, an verò in Parochiali sua Ecclesia?

BREVIARIVM.

Masitus.

Sequi non tenetur Vxorem, neque eius dispositionem n. 1.

Non debet sepeliri in Sepulchro Vxoris, si decedit absque propria Sepultura. n. 1.

Limitat Moronus, quando de illius consensu Vxor Sepulturam elegit. n. 4.

CONCLVSIO.

SI Maritus moriatur absque electione Sepulturæ, & sine Sepultusa Maiorum suorum Familiari, vel Hæreditaria, minimè tumulari debet in Sepulchro Vxoris præmortuæ, aut superuenientis. 1

Ita docent Syluester, *in Summa, verbo Sepultura, quæst.* 8. Ioannes Baptista Ventriglia, *in Praxi rerum notabilium, annotat.* 25. *numero* 4. Illuminatus Moronus, *in centum responsis, responso* 55. *numero* 50. & Samuellius, *in Praxi, de Sepulturis, tract.* 5. *dispmat.* 5. *controuers.* 2. *conclus.* 5. *pag.* 229.

Et ratio est: quia *in Canone, vnaquaque,* 13. 2
quæst. 2. disponitur, quod Mulier sequatur Virum suum in vita, & in morte; non autem è contra. Indecens enim esset, quod Vir dispositionem sequeretus Vxoris.

Secundò: quia *in capite Is, qui, el* 3. *de Sepul-* 3
turis, in 6. assignantus causæ, quare Vxor debeas in Sepultura Mariti, si alia inelecta decedat, tumulari. Quia scilicet Domicilium, & honorem eius setinet. Maritus autem Domicilium, & honorem Vxoris non habet. Non Domicilium, quamuis Domus habitationis ipsiusmet Vxoris sit, quia cum ipsa teneatur Virum sequi, habere nequit animum in illa perpetuò manendi, qui ad Domicilium habendum, omninò est necessarius, sed dependet ab animo, & voluntate Mariti, & consequenter semper setinet

retinet illius Domicilium. Nec honorem quidem Vxoris retinet Vir, cùm ipse caput illius sit, & non è contra.

4 Limitat tamen conclusionem Moronus, in casu, quo Vxor de consensu Mariti Sepulturam eligat: & tunc, in illa sepeliri debere Maritum, asserit. Quia tali assensu, quodammodo videtur etiam sibi Sepulturam illam eligere.

TRACTATVS NONVS.

DE EXPENSIS, ET SVMPTIBVS FVNERVM.

IN hoc Tractatu, quem in duas diuidam Sectiones, plura dilucidabo scitu digna, & pro assumpto instituto, apprimè necessaria. In primâ agam in communi, de pluribus ad expensas, seu sumptus funerum spectantibus; in secundâ autem, in particulari discutiam, ad quos attineant sumptus Funeris vniuscuiusque, attentâ speciali ratione. Vtramque breuiter; sed quibus potuero claritate, & fundamentis, saltem extrinsecis absoluam.

SECTIO I.

De expensis Funeris in communi.

§. I.

Supponuntur aliqua pro præsenti materiâ necessariâ.

BREVIARIVM.

Expensæ.

Funerum Expensæ, & sumptus alij sunt in defuncti remedium; alij in viuorum solatium. n.2.

Ab initio nascentis Ecclesiæ expensæ fiunt in tumulatione, & exequiis Fidelium. n.1.

In expensis Funeralibus continentur, quæ in ægritudine curanda facta fuerunt. n.3.

Ad creditum, ex bonis defuncti percipiendum, concurrere debent, qui Funeris eius expensas fecit, & qui exposcit pro alio Funere, ad quod defunctus ipse tenebatur. n.4.

Sub Funeralium nomine veniunt, quæ occasione Funeris fiunt: quæ cum funere deferuntur: & quæ Ecclesiæ obueniunt ratione Funeris, siue ante sepelitionem siue post vsque ad trigesimum diem. n.5.

Statum à sæcularibus factum circa taxam pecuniæ expendendæ in Exequiis, & Funeralibus, nullum est, & irritum. n.6.

Funeralia.

Vide verbo Expensæ.

Statuta.

Statutum factum, quo prohibeatur, ne quis Religiosos vocet, nisi totum vocet Capitulum ad Funus, nullum est. n.6.

1 SVppono primò Fideles Catholicos, ab initio nascentis Ecclesiæ, expensas, & sumptus semper fecisse & facere, vsque ad hodiernum diem, in tumulatione, & Exequiis aliorum Fidelium defunctorum, ita vt illis iniuriæ tribueretur, si absque Clericis, Religiosis, Psalmis, sactis precibus, Sacrificiis, luminibus, & oblationibus ipsi sepelirentur, vti benè obseruat P. Franciscus Maria Samuellius, *in praxi, de Sepulturis, tract.1. disp.6. controu.15. concl.15. pag.302.*

2 Suppono *secundò*, cum Abbate Panormitano, *quæst.3. incipit Sempronius, numero 4. pag. mihi 210.* quod Funerum expensæ, sunt in duplici differentia. Aliæ enim sunt in remedium, & solatium Animæ defuncti, vt impensa (inquit,) quæ fit circa Clericos confluentes ad Officium Sepulturæ, seu in cæteris, & similibus. Aliæ verò tendunt ad viuorum propinquorum, & amicorum solatia, vt apparatur Funeris, constructio Sepulturæ, pretiosa exequiorum pompa, quod multi induantur vestibus luctuosis, & similibus. Quæ certè expensarum Funerum differentia, benè, & concludenter comprobatur *ex Canone Animæ fidelium, 13. quæst.2.* quem §.1. n.1. reddam.

3 *Tertiò* suppono, in expensis Funeralibus contineri, quod in ægritudine curanda fuit erogatum, & impensum. Illa enim duo æquiparantur in lure, vt videre licet in *L. in restituenda*, vbi Baldus, *Cod. de Petitione hereditatis, & in L. Legatum, Cod. de Religiosis, & sumptibus Funerum.* Ita docet Antonius Naldus, *in Summa, verbo Sepultura, n.1.*

4 Suppono *quartò*, pariter debere concurrere ad creditum ex bonis defuncti percipiendum illum, qui eius Funeris impensas fecit, & illum, qui exposcit pro alio Funere, ad quod defunctus tenebatur. Sic Naldus, *num.2.* cum Additionatore *ad Practicam Cancellariæ Apostolicæ Rebuff, fol.624. versic. Concurrebat Romæ.* Et allegat textum *in L.*

 Aliàs

Aliàs quæsitum est, ff. de Priuatis delictis vbi apparere ait, quod vna actio, non tollit aliam circa idem delictum.

5 *Quintò* suppono, appellatione Funeralium, illa venire, quæ occasione Funeris fiunt: quæ cum Funere deferuntur: & omnia, quæ obueniunt Ecclesiæ ratione Funeris, siue ante sepelitionem, siue post, vsque ad trigesimum diem: & quandiu fit memoria de Funere. Ita Glossa *in Clement. Dudum verbo Funeralibus*, vbi Barbosa, *num.26.& 27.la 2. de Sepulturis*, & *tract. de Appellatiua verborum significatione, appellat.* 107.*& in clement. Dudum*, cum pluribus DD. & noster Ascanius Tamburiuus, *de Iure Abbatum, tom. 1.disputat.15.quæst.17. n.4.*

6 Suppono *sextò*, statutum à Sæcularibus factum, circa taxam pecuniæ expendendæ in exequiis, & Funeralibus defunctorum, esse omninò irritum, & inualidum. Ita Samuellius, *vbi proximè, conclus.* 13. *ex cap. Cum Laicis, de Rebus Ecclesiæ non alienandis & L. Quod si nolit, ff. de Ædilitiæ edicto* & allegat Gratianum, *tom. 2. Disceptat. Forensium. c.* 298. *num.*7. Iulium Lauorium, *variarum lucubrationum, tom. 1. cap. 16. tituli 2. num.*23. Sebastian. Medices, *de Sepulturis, part. 2. quæst.* 20. Syluestrum *verbo Sepultura, num.15.& verbo Immunitas, 3. §. 9.* vbi astruit, quod si Canonici statuant, ne quis de sua Parochia ad Funus vocet Religiosos, nisi vocet totum Capitulum, est nullum, quatenus est contra libertatem Ecclesiasticam, & Sepulturæ Funerum libertatem. Quibus suppositis, sit

§. II.

De moderatione, à Prælato Ecclesiæ, pro expensis Funerum, statuenda.

BREVIARIVM.

Animæ defunctorum.

Defunctorum Animæ soluuntur Sacerdotum oblationibus: precibus Sanctorum: charorum eleemosynis: & ieiunio cognatorum. n. 1.

Expensæ.

Funerum sumptus, pro qualitate, dignitate, & facultatibus defuncti fieri debent ita vt potiùs moderentur, quàm vsque ad vires fiant illarum. num. 1.

1 Defunctorum exequiæ, debent decentes esse gradui, & qualitatibus defunctorum. Vndè Diœcesanus nullatenus debet permittere graues, superbos, & scandalosos sumptus, ad ostentationem potiùs superbiæ, & inanis gloriæ, quàm ad exequias factos. Ait enim Gregorius Papa Septimus Bonifacio Archiepiscopo rescribens, relatus in *Canone Animæ*, 13. *quæst.* 2. Animæ defunctorum, „ quatuor modis soluuntur: aut oblationibus Sacerdotum: aut precibus Sanctorum: aut charorum „ eleemosynis: aut ieiunio cognatorum. Curatio verò „ Funeris, conditio Sepulturæ, pompa Exequiarum, „ magis sunt viuorum solatia, quàm subsidia mortuorum. Hæc magnus, & sanctissimus ille Pontifex. Sumptus igitur Funeris, pro qualitate, & dignitate defuncti arbitrari debet, & etiam pro illius facultatibus. Ita Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.6. controuers.15. conclus.* 15. *conclus.* 7. *ex L. Si quis, §. sumptus, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum.* Ita tamen, vt potiùs moderetur, quàm vsque ad vires illarum intendatur. Idem Samuellius, cum Alberico, *in L. Nec amplius, ff. ad legem Falcidiam.*

Aliqua expensa, sunt defunctorum remedium: alia viuorum solatium.

§. III.

Quod Funerum sumptus, debeant ante omnia deduci.

BREVIARIVM.

Depositum.

Rei depositæ dominium, non transfertur in Depositarium. n. 2.

Expensæ.

Funerum sumptus, sunt priuilegiati, & præcedunt omne debitum: omnibus creditoribus præferentur, etiam Mulierum dotibus. n. 1.

Restitutio.

Grauis necessitas à restitutione excusat. n. 1.

Adeò priuilegiati sunt Funerum sumptus vt in 1 primis, & ante omnia debeant deduci. Ita docet Panormitanus, *quæst. 3. Sempronius, num.*1. Antoninus Diana, *parte 5. tract. 3. resolut.*116. cum Molfesio, *in Summâ tomo 2. tract.* 13. *cap.8. num.* 43. & Petro Nauarra, *de Restitut. lib.4. cap. vlt. n.*27. & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.6. controuers.15. conclus.6.* ex *L. Papinianus, §.4. ff. de inofficioso testamento. L. Restituenda, Cod. de Petitione hereditatis.* Dicitur enim (ait Samuellius) defuncti debitum, & hæreditas. *L. 1. & L. Si quis sepeliendus, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Et præferentur quibuscumque creditoribus, & Vxorum dotibus. Et sunt magis priuilegiati, quàm omne debitum, Panormitanus, *dicto num.1. ex L. Impensa Funeris, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum.* Samuellius, ex *eadem Lege, & ex L. fin. §. In computatione.* & recenset Afinium, *in dictam Legem. Si quis sepeliendus*, Caballinum, *milleloquio* 531. Gregorium XV. 17. *Iunij*, 1609. *in vna Ciuitatis Castelli, Fideicommissi.* Glossam, *in dictam Legem fin. §. In computatione, verbo Funus, Cod. de Iure deliberandi.* Beltraminum *ibi.* Gratianum *Disceptationum forensium, tomo cap.* 94. Fachinettum, *lib.12. c.49.* Iulium Lauorium, *tom.1. variarum lucubrationum, tit. 2. c.16. à. n.* 8. Et probatur. Cum quia impensæ Funerum præcedunt omne debitum, *L. At si quis, §. 1. L. penult. ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum* Tum quia grauis necessitas à restitutione excusat. Tum etiam 2 quia creditores censentur hoc permittere pro re tam necessariâ.

Excipe tamen, cum Antonio Naldo, *in Summâ*, 2 *verbo Sepultura, n. 1. & communi Doctorum, penes eum, in Legem Si venti, §. In bonis, ff. de Priuilegiis creditorum.* Depositum, quod adhuc extat.

Er meritò quidem, quia Dominium rei traditæ in Depositum, neutiquam est in Depositarium translatum.

***

§. IV.

§. IV.

Quod Funerum sumptus, ad hæredes pertineant.

BREVIARIVM.

Axioma.

Qui sentit commodum, debet sentire incommodum n. 1. & 3.

Expensæ.

Funerum sumptus hæredes facere debent, si defuncti laici sint. n. 1. *Secus si Ecclesiastici, in sententia Abbatis*. n. 3.

1 COmmunis sententia docet, quod hæredes teneantur ad expensas, & sumptus Funerum. Illam tenent Abbas Panormitanus, *quæst. 3. in principio, & num. 1. & 2. ex L. Impensa, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum*. D. Antoninus, *in Summa part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis*, §. 2. Syluester, *verbo Sepultura, num. 14.* Illuminatus, Mornnus, *in centum respons. 43. num. 65.* Francisc. Pellizzarius, *in Monuali Regularium, tom. 1. tract. 3. cap. 6. n. 34.* Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. quæstionum Regularium, quæst. 60. artic. 4. ex Lege, Si quis, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum*, & Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 15. conclus. 5. pag. 300.* quo loci addit. Et semper ex hæreditate ante omnia desumuntur. *L. Impensa, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum*. Et in caduca hæreditate, facienda est de bonis defuncti ante solutionem cuiuscumque debiti, etiam dos restitutionis, dum tamen exequiæ honestæ, ac defuncti qualitati, & gradu debito celebrantur. Hæc ille.

2 Ratio autem ea est: quia videtur sic per hæredem fuisse contractum cum defuncto, ex quo hæreditatem adiuit, acceptauit. Axioma enim communissimũ est, vt qui sentit commodum, debeat etiam sentire Incommodum. August. Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom 44. num. 1.* cum Cardin. Tuscho, *Practicarum conclusionum, tomo 5. Litt. O. conclus. 144. num. 5.* Ioanne Maria Naoario, *Quæstionum Forens. lib. 1. quæst. 17. num. 7.* & Stephano Gratiano, *in simili tract. tomo 5. cap. 916. num. 35.* Incommodum itaque illum sequi debet, quem & commoda sequuntur. Idem Barbosa *ibidem, ex L. 1. ff. de Aqua pluuia arcenda, in §. finali*.

3 Dicta procedunt respectu hæredis defuncti Laïci, & etiam Ecclesiastici, qui Ecclesiæ non deseruierat, non autem respectu Prælati, aut Clerici, qui Ecclesiæ deseruierat. Iste enim de bonis Ecclesiæ sepeliri debet, vti docet Abbas, *dicta q. 3. num 4.* quia Ecclesiastici (inquit) licitè sua conseruant suis, & viuunt de bonis Ecclesiæ ratione sui seruitij: & istius ètiam ratione, de bonis Ecclesiæ sepeliri debent; secus est in aliu defuncto, cum non possit aliis bona sua relinquere, & alterius impensa sepeliri: quia qui sentit commodum, & onus sentire debet. *Capite Qui sentit, de Regulis Iuris, in 6.* Hæc Abbas; in praxi tamen etiam huiusmodi Ecclesiastici, de bonis sepeliuntur suis, sicut de bonis Ecclesiasticis testatur, de consuetudine in Hispania saltem introducta.

§. V.

Quod non sit obediendum ei, qui mandauit, ne suum sepeliretur cadauer eo, quo decet honore, & sumptibus Funeralibus.

BREVIARIVM.

Testamentum. Testatoris voluntas.

Voluntas testatoris mandantis, ne sepeliatur decenti honore, adimplenda non est. n. 1. & seqq.

Neque si mandet proiici in mare. n. 2.

Neque si disponat, vt indutus perpura tumuletur. num. 3.

Nullam hæres incurrit pœnam, si ineptas Testatoris dispositiones adimplere omittit n. 3.

MVlta, sub diuersis conclusionibus docet P. Franc. Maria Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuers. 15.* quæ huic Paragrapho adaptari possunt. In primis enim *conclus. 8.* ait. Mandanti corpus suum minimè honorificè sepeliri, prout decet, obediendum non est: talis enim voluntas non est recta, sed inepta circa funus: & idcircò non est obseruanda omninò. Allegat Dominicum Bannez, *2. 2. quæst. 32. artic. 2.* Gregorium Valentia, *ibidem, disputat. 3. quæst. 2* & Louorium, *tom. 1. Variarum lucubrationum, tit. 2. capite 26. num. 28.* 1

Secundò dicit *conclus. 9.* Testatoris voluntas in Funere, sæpè reiicitur. *L. At si quis, §. Quid ergo, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum*. Vndè conditio Testatoris in testando opposita, vt exempli gra. reliquias hæres in mare proiiciat, non est obseruanda. *L. Quidam. ff. de Conditionibus institutionum*. 2

Tertiò, sic, *conclus. 10.* ait idem Author. Testator, si purpura se indutum sepeliri mandauerit, illius hæres, absque pœnæ alicuius periculo poterit talem voluntatem reiicere, vt est textus *in L. Sermo alieno, § finali ff. de Legatis*: pari enim modo dicendum est de illo, qui gemmas secum recondi mandauit. *L. Non oportet, n. 1. Cod. de his, quibus vt indignis*. Et horum adæquata ratio: quia immoderatæ, & ineptæ Testantium voluntates, sunt reiiciendæ. 3

Quartò, in vndecima conclusione, inquit sic. Sepulturam si quis nullam in vita eligat, sed vult, ac mandat suum corpus insepultum existat, minimè obediendum est: exempli gra. quia vult canibus proiici, vel in flumen mergi: non est exaudiendus. *Cap. Nunc autem, dist. 21. in Glossa, & ff. de Conditionibus institutionum, L. Quidam*, sicut Marcelinus fecit in detestationem Idololatriæ, à se cõmissam. Allegat pro his conclusionibus, D. Antoninum, *in Summa. part. 3. tit. 10. c. 5. de Sepulturis*. Syluestrum, *in Summa, verbo Sepultura, n. 5.* Angelum, Armillam, Rosellam, & Tabienam, *eodem verbo*. Salicetum, *in L. 5. numero 2. Cod. de His, quæ pœnæ nomine, in testamento relinquuntur*. & Iulium Lauorium, *dicto capite 16. num. 19.* 4

Ex quibus benè deducitur diuitem mandantem, vt corpus eius sepeliatur cum humilibus; & paruis sumptibus Funeralibus, ac cum paucis Sacrificiis, luminibus, & oblationibus, audiendum non esse, & voluntatem eius omninò esse reiiciendam tanquam ratione, & rectitudine carentem. Funeris enim sumptus, pro facultatibus, & dignitate 5

defuncti arbitrati debent, vti docet præfatus Samuellius, *loco citato, conclus. 7. ex L. Si quis, §. Sumptus, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum.*

---

§. VI.

Quod Funus, Sepultura, & vtriusque sumptus, impediri non possunt propter defuncti debita.

BREVIARIVM.

Consuetudo.

Legitima non est, & vera, qua introducta est per actus, qui iure ipso nulli sunt, & irriti, & per quos possessio acquiri non potest, quod contingit quando adest Decretum irritans. n. 6.

Decretum irritans.

Pro infecto habetur, quidquid fit contra clausulam, habentem Decretum irritans. n. 5.

Contra Decretum irritans, consuetudo nulliter introducitur. n. 6.

Dictio *Omnino.*

Vim habet Decreti irritantis. n. 5.

Expensæ.

Funerum sumptus, impediri non possunt intra nouem dies à morte defuncti. n. 1.

Funus.

Funus non potest impediri intra nouem dies à defuncti morte. n. 1.

Hæres.

Intra nouem dies à morte defuncti, conueniri non potest in iudicio ob æs alienum eiusdem defuncti. n. 1.

Manutentio.

Actus contra Decretum irritans, & clausulam sublata, *non sunt manutenibiles.* n. 6.

Sepelitio.

Propter debita defuncti, impediri non potest sepelitio eius. n. 1.

Limitat Naldus, in casu quo adsit statutum, decernens posse debitores virtute instrumenti carcerari. n. 2.

1 ANtonius Naldus, *in Summa, verbo Sepultura, num.* 11. docet Funus, Sepulturam, & vtriusque expensas impediri non posse, propter debita defuncti. Allegat Guttiertez, *de iuramento confirmatorio. part. 2. cap. 4.* & Viuium, *lib. 1. opinion.* 171. dicentem esse communem, quoad impedimentum Sepulturæ. Et apertè constare ait Naldus, *ex Authentica, vt defuncti, seu Funera eorum non iniurentur à creditoribus cap. 1. & L. finali, Cod. Ad Legem Iuliam maiestatis.* Et rationem reddit, *verbo Hæres, num* 7. dicens. Hæres, intra nouem dies à morte defuncti. non potest conueniri in iudicio ob æs alienum eiusdem defuncti, eò quod inter nos liceat ducere funus, & mortuos lugere intra illud tempus, vt probat Borellus, *tit. 55. num. 34. cum sequent.* Hæc Naldus: in quibus probare videtur, non solùm sepelitionem, sed Funus, & expensas, intra nouem saltem dies, à defuncti morte, non posse à creditoribus impediri defuncti.

2 Hæc de Iure communi locum habere, dicit Naldus, *dicto num.* 11. Verum extante statuto, quod vigore instrumenti debitores possint carcerari, tunc vt statutum aliquid operetur contra ius commune, possent & cadauera mortuorum debitorum per creditores sequestrare, donec sibi ab hæredibus satisfiat. Glossa, & Archidiaconus, *in cap. Sunt quorum, 2. quæst. 6.* Butrius, *in cap. Ex parte, el 2. Sepulturis,* & Cardinalis Alexand. *in cap. Quafronte, colum. 2. de Appellationibus* Hactenus præfatus Naldus, qui non benè allegat *cap. Sunt quorum:* non enim illud extat.

Ex dictis sumit argumentum Naldus, contra Clericos, qui prætextu consuetudinis, vel priuilegij aliquid accipiendi de bonis defuncti, lectum, v. gr. in quo defunctus obiit, vel pannum, quod feretro ad funus superponitur, vel melius in armento pecoris caput, (quam consuetudinem non improbare ait Hostiensem *in Summa, de Consuetudine,*) defunctum sepelire nolunt, nisi fiat eis ab hærede illius cautio de redditione bonorum, ex consuetudine, vel priuilegio ipsis obuenientium. 3

Et multò magis (addit) ad Simoniam accederet nolendo sepelire corpus, nisi prius accepta, vel promissa certa pecuniæ quantitate, contra *caput Quæsta est,* 13. *quæst.* 2. In quo sic ostet Gregorius Magnus, Ianuario Episcopo, decernens scribit. Quæsta est » nobis Nercida fœmina clarissima, quod ab ea cen- » tum solidos pro Filiæ suæ Sepultura fraternitas ve- » stra velit exigere. Hoc autem vitium, & nos post- » quam Deo authore ad Episcopatus honorem acces- » simus, de Ecclesia nostra omnino vetuimus, & per » prauam denuò consuetudinem, nequaquam vsurpari » permisimus. Et infrà. Vnde ne hoc auaritiæ vitium » in alienis denuò tentari præsumatur admoneo: sed » si quando aliquem in Ecclesia vestra sepeliri conce- » ditis, siquidem Parentes ipsius proximi, vel hæredes » pro luminaribus sponte quid offerre voluerint, ac- » cipi non vetamus; peti verò aliquid, aut exigi, omni- »
oò prohibemus: ne (quod valdè irreligiosum est) » aut venalis fortasè (quod absit) dicatur Ecclesia; » aut vos de humanis videamini mortibus gratulari: » si ex eorum cadaueribus studeatis quærere quolibet » modo compendium. Hæc omnia in allegato Canone, desumpto *ex libro 7. Registri* D. Gregorij, *in dict. 2. epist. 56. colum. mihi 272. tom. 4. operum eiusdem Sancti Pontificis.* 4

Expende dictionem *omninò*, quæ vim habet & decreti irritantis, vti August. docet Barbosa, *tract. de Dictionibus, dictione* 240. *num.* 15. cum Matienzo, *L. 1. Glossa 4. num. 18. ad finem, tit. 4. lib. 5. Nouæ Recopilationis.* Lambertino, *de Iure patronatus, lib. 2. part. 1. quæst. 7. art. 30. num.* 19. Osac. Pedem. *decis.* 165. *num.* 14. Marescotto, *variarum resolutionum lib. 2. cap. 29. num.* 11. Vnde cum contineat clausulam decreti irritantis, quidquid fit contra clausulam, vbi talis dictio repetitur, pro infecto haberi debet. Idem Barbosa, per ea quæ tradunt Ojeda *de Incompatibilitate beneficiorum parte 1. cap. 10. num. 6.* Caballus, *Milleloq.* 467. & Ceuallus, *communium contra communes, quæst. 727. num. 12. cum sequentibus.* 5

Ex qua quidem doctrina benè colligo, irritam esse & nullam quamlibet consuetudinem introductam contra præfatam Gregorianam Epistolam Decretalem, quam potius corruptelam appellare debemus. Consuetudo enim legitima, & vera, introduci neutiquam potest, per actus, qui sint ipso iure nulli, & irriti, & per quos possessio acquiri non potest, quales dubio procul sunt per decretum irritans, & clausulam *sublata* interdicti, cum manutenibiles illi neutiquam sint. Postius *decis.* 217. *num.* 17. *ibi.* Vnde propter decretum irritans, & clausulam *sublata*, appositam in Concilio, & in dicta Constitutione, non potest 6

potest dari possessio releuans, quæ sit manutenibilis: quia claudunt os pasti, &c. Bartolus *in L. finali, Cod. de Canone frumentario Vrbis Romæ, verbo Rom...lib. 11.* Cardinalis, & Imola, *in cap. Quia diligenter, de Electione.* Inficiunt enim dictum Decretum & clausula, ne dum titulum, sed omnem etiam possessionem. Rota *in Vlixbonensi concursus, coram Remboldo, 1. Iunij, 1615. in Pampilonensi Vicaria de Stella, 16. Iunij, 1642. coram Cerro: & Iunij 1643. coram eodem, & in Detursen. Vicaria, 22. Aprilis, 1624. coram Merlino*, vbi allegantur præter, *cap. Si eo tempore de Electione in* 6. Gabr. *tit. de Restitutione spoliatorum, conclus. 5. num. 49.* Caputaq. *decis. 325. num. 2. part. 1. & decis. 345. num. 2. part. 3.* Bellemen. *decis. 535.* Rotam, *decis. 3. per totam de restitutione spoliatorum, in nouis, & decis. 17. num. 2. eod. tit. in antiq. decis. 613. num. 7. part. 1. recent. & in Barchinonen. Vicaria, 9. Decembris, 1610. coram Buratto.* Dictæ decisiones Remboldi, Cerri, & Merlini, editæ sunt ad calcem mearum qq. Pastoralium, *de Iure Parochi Ecclesiarum vnitarum, las* 9 17. 18. *&* 21.

Consultò dixi *contra Gregorianam*: quia si Populus longo tempore aliquid pro Sepultura dari consueuerit, ad id sponte se obligans, non improbatur, cùm ex mera liberalitate fidelium procedat; damnatur tamen quod auidè, & rapaciter ab Ecclesiasticis exigatur, ad deducta per Rotam, *in decis. Non est respuenda, la 1. de Consuetudine Gullielmi Cassadori*, apud Antonium Naldum, *dicto num. 11. in fine.* Exactionem itaque Magnus prohibet Gregorius.

SECTIO I.

De expensis Funerum in particulari.

§. I.

De Funeralibus Summi Pontificis.

BREVIARIVM.

Expensæ.

Summi Pontificis Funeralia, expensis Cleri, & populi fieri debere non ait Abbas. n. 2.
Impensis Cameræ Apostolicæ, dicunt alij. n. 3.

1 Nicolaus Tudeschus, Panormitanus Abbas, *quæst. 3. Sempronius, num. 3. folio mihi* 210. videtur sentire Summum Pontificem tumulandum esse, & exequias eius fieri debere, impensis Cleri, & populi. Ait enim. Quintò pro hac parte adduci potest *cap. Vbi periculum, §. Quia vero, de electione, in 6.* Vbi speciale inducitur in Papa mortuo, vt ipsius exequiæ à Clero, & populo solemniter celebrentur; secus ergo videtur in aliis Prælatis arguendo per locum à speciali; quod argumentum satis validum est in iure, vt *in c. Quoniam frequenter, vt lite non contestata. 32. quæst. 7. cap. Dominus, & in cap. 2. de Coniugio leprosorum. L. Cum Prætor, de re iudicata.*

Argumentum per locum à speciali, validum est.

2 *Videtur sentire*, dixi, sed reuerà non sentit, sed quod debeant fieri Funeralia, quoad expensas, quæ tendunt in remedium, seu solatium animæ defuncti, impensis Ecclesiæ; in aliis verò, quæ tendunt ad viuorum solatium, Ecclesiam non teneri impensas facere. Expressè id docet *num. 4. immediatè sequenti. Et num. 11.* id confirmat, cum respondens ad vltimum argumentum, factum dicto *num. 3.* sub forma à nobis modo recensita, nihil aliud dicat, quàm hæc verba. *Ad vltimum articulum fuit satis supra responsum in solutione quæstionis.* Quæ certè solutio, habetur *dicto num. 4.* Vbi postquam diuisit impensas Funerum, in eas, quæ tendunt in solatium, & remedium animarum defunctorum; & in eas, quæ ad viuorum tendunt solatium, quas ex eodem explicui Doctore *sect. 1. §. 1. num. 2.* sic ait. His præmissis, pro solutione, pono talem conclusionem. In tendentibus ad animæ remedium, & solatium defuncti, tenetur Ecclesia, licet Prælatus defunctus alium hæredem habeat in patrimonialibus. In aliis verò concernentibus viuorum solaria, Ecclesia non tenetur, sic soluit quæsitum primum, Ecclesiasticæ disciplinæ Coryphæus. Huiusmodi illud erat. Nunquid ad impensam Funeris Prælati, teneatur Ecclesia, an verò eius hæres? & licet nec in quæsito, nec in eius solutione expressam faciat de Summo Ecclesiæ Prælato mentionem, certum mihi videtur, voluisse illum comprehendere: cum, quia eadem, & maior in Papa militat, ac in Prælatis aliis ratio, ad hoc, vt expensis Ecclesiæ, de remedio, & solatio animæ eius prouideatur. Tum etiam, quia posito præfato quinto argumento, in specie de Papa mortuo, illud soluit, cum doctrina conclusionis recensitæ.

Nec aliud decernitur *in dicto cap. Vbi periculum, §. Quia verò, el 3. de electione, in 6.* ibi enim solum statuitur: vt in omnibus Ciuitatibus, cæterisque locis insignibus, vbi primum de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit, à Clero, & populo solemnibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus (donec de ipsius Ecclesiæ prouisione indubitanter rumor pertulerit veritatem) humiles preces fundantur ad Dominum, apud eum deuotis orationibus insistatur, vt ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem Cardinalium corda, in eligendo concordiam, quod prouisio celer, concors, & vtilis (prout animarum salus exigit, & totius Orbis requirit vtilitas) ex ipsorum vnanimitate sequatur. Hactenus Gregorius Papa Decimus, in Concilio Generali Lugdunensi, ex quo desumptum fuit dictum *cap. Vbi periculum*. In quo, vti ex prima eius inspectione, euidenter apparet, non agitur de eo, qui sumptus exequiarum soluere debeat, sed de eo, quod debeant illæ fieri, & fundi preces, pro concordia Cardinalium existentium in Conclaue, &c.

3 Franciscus Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuersia 12. conclus. 1.* Vbi allegat. Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopi, part. 2. cap. 13.* Rubeum, *in Aphorismis Episcop. verbo Sepultura*, & Lauorium, *tom. 1. variarum lucubrationum, tit. 2. cap. 3. num. 22. & 16. num. 30.* ait Summum Pontificem, expensis Cameræ Apostolicæ tumulari debere. Et id probare intendit *ex Clementina Ne Romani, la 2. de Electione.* Sed nec in ea, neque in illius Glossa vllum lego verbum, de sumptibus Funerum Summi Pontificis aliquid dicens, aut innuens, & multò minus, quod fieri debeant, Cameræ Apostolicæ, expensis.

4 Id etiam intendit probare ex Constitutione Pij Papæ Quarti, incipit, *in eligendis la 63. apud Cherubinum, in Bullario nouissimo, tom. 2. pag. mihi 90.* in cuius §. 2. nonnihil de dictis expensis Funerum Summi Pontificis agit. Et licet non exprimat Cameram Apostolicam illas facere debere, videtur illud supponere. Sic enim ait.

„ Et ne quid impedimento esse possit quominus exequiæ ipsæ nono die absoluantur, si quando per obseruantiam alicuius magni impedimenti, & præcipui festi Cardinalibus videretur officium exequiarum intermitti debere, dies illi sic intermissi, in numerum nouem dierum nihilominus computari debeant, & impensa, quæ in eis pro exequiis facienda esset, inter pauperes Christi distribuatur. Ac vt superfluis quoque sumptibus, qui iam in immensum excreuerunt modus imponatur, Funus simplicius, quàm consueuerit fiat, ita vt illius ratione (præter regalia Populo Romano præstari solita) decem millia ducatorum summam pannis lugubribus, & regalibus tam Camerarij, & Clericorum, ac aliorum Cameralium, quàm aliorum quorumcumque Ministrorum, & Officialium ac aliis omnibus omninò computaris, impensa non excedat. Summa autem decem millium huiusmodi, vel si Collegio visum fuerit etiam minor, aut nullo modo maior, per tres Cardinales antiquiores, vnum videlicet de quolibet Ordine, & Camerarium proportionabiliter pro rata distributionis aliàs fieri solitæ, inter prædictos omnes, & singulos diuidatur.

§. II.

De Funeralibus Cardinalis Legati.

1 ADeò breuis est Paragraphus iste, vt Breuiario non indigeat. Vix enim summari potest.

Cardinalem Legatum Sedis Apostolicæ, tumulandum esse redditibus Officij sui, & bonorum suorum si habeat, aliàs expensis Prælatorum Prouinciæ suæ Legationis, docet Franciscus Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 12. conclus. 2.* & pro ea allegat Petrum de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, parte 2. cap. 13.* Rubeum, *in Aphorismis Episcoporum, verbo Sepultura.* & Iulium Lauorium, *tom. 1. tit. 2. cap. 16. num. 30. & sequentibus, & cap. 3. num. 22. Variar. lucubrationum.* Nullum textum, aut rationem adducit ad suæ assertionis probationem. Sed ista, meo videri, est sufficientissimè fundata, quoad primam partem, in hoc, quod redditus Officij sui, pro congrua sustentatione illi sunt assignati, & pro alimentis suis: illa autem bona, quæ obligata sunt ad sustentationem, & alimenta alicui præstanda in vita, debent in morte expensas, quæ in Animæ solatium, & remedium tendunt, supplere. Bona autem propria defuncti, sustinere debent expensas Funeris, quæ in solarium tendunt viuorum iuxta aliàs dicta. Et quoad istas intelligo secundam partem dicti Samuelli, ibi, & bonorum suorum. Præterquam quod dici etiam potest, & benè, has etiam expensas fieri debere ex redditibus officij: quia panni lugubres qui famulis defuncti dantur, rationem sustentationis familiæ sortiuntur.

§. III.

De Funeralibus Cardinalis non Legati.

PAter Samuellius loco, in præcedenti paragrapho, citatus, docet cum eisdem Doctoribus, ibi recensitis, Cardinalem non Legatum, ex bonis suæ Ecclesiæ, seu cuius titulo fuit à Summo decoratus Pontifice, sepeliri debere. Nullam aliam adducit probationem, præter authoritatem dictorum Petri de Vbaldis, Rubei, & Iulij Lauorij, & textum in *cap. Querelam, de Maioritate, & obedientia.* Sed talis Decretalis, ne dum in titulo, ab isto Authore allegato, in Decretalibus, sed nec in sexto earumdem libro extat, quæ de præsenti agat materia. 1

Ratio autem ea est: quia ex quo Eminentissimus Cardinalis, alicui Ecclesiæ adscriptus fuit, illam censetur pro Domicilio, aut pro habitatione accepisse, & ad illius onera subleuanda: & consequenter, eadem Ecclesia illi debet esse, locus habitationis, pro dormitionis tempore, pro morte, & illius honorem sepelitionis, & funeralium debet sustinere. 2

Vnum hîc aduertere duxi, Cardinales super viuentes, teneri quàm primum, si Episcopi, aut Presbyteri sint, vnam Missam priuatam, pro Cardinale defuncto celebrare: & si Diaconi sint, officium defunctorum priuatè recitare: Ita Sacra Congregatione Rituum decernente, pro exequiis Cardinalium, *6. die Septembris, de anno* 1603. apud Augustinum Barbosam, *in Summa Decisionum Apostolicarum, Collectanea 347. verbo Exequiæ Cardinalium.* Vbi ita ait. 3

Exequiæ Cardinaliom defunctorum sunt celebrandæ in Capella, & post mortem alicuius Cardinalis, quamprimùm Cardinales Episcopi, & Presbyteri pro eius anima vnam Missam priuatè celebrent, & Diaconi Cardinales officium defunctorum priuatè celebrent. Sacra Congregatio Rituum pro Exequiis Cardinalium 6. *Septembris* 1603. quam referunt Sellius, *in Selectis Canonic. cap. 16. num. 74.* Aldanus, *in Compendio Canonicarum resolutionum, lib. 2. tit. 34. n. 18.* 4

§. IV.

De Funeralibus Nuntij Apostolici.

NVntium Apostolicum tumulandum esse expensis Cleri, vbi reperitur, docet Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controu. 12. conclus. 4.* cum Petro de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, part. 2. cap. 13.* Rubeo, *in Aphorismis Episcoporum, verbo Sepultura,* & Iulio Lauorio, *variarum lucubrationum tom. 1. tit. 2. cap. 3. numero 22. & cap. 16. num. 30. cum seqq.* Allegat textum *in capite Cum secundum, el 16. de Prabendis; & dignitatibus.* In quo quidem, nihil expressè de dictis Funeralibus decisum inuenio. Nihilque in eo lego, ex quo colligi queat prædicta assertio, præter hoc, quod qui Altario deseruit, de Altario viuere debeat. Et qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede. Ex quibus certè benè infertur, quod Nuntius Apostolicus humari debeat, expensis Cleri Prouinciæ suæ Nuntiaturæ, in casu, quo redditus 1

Officij,

Officij, Funeralium impensis, ad animæ solatium, & remedium tendentibus non sufficiant; secus verò si illi sufficientes sint. In hoc enim casu, adimpletur Decretalis dispositio, si sumptus Funeris fiant ex redditibus Nuntiaturæ: viuit enim de Altario, cui deseruit; & non excluditur à mercede, qui onus sustinuit. Vnde ex dicto capite, Clerus minimè tenebitur ad expensas, nisi in deficientia redditudm Officij; tenebitur tamen illis deficientibus, etiamsi bona habeat propria, quia de his solùm fieri debent expensæ, quæ in viuorum tendunt solatium.

§. V.

De Funeralibus Visitatoris Apostolici.

1 Visitatorem Apostolicum, tumulari debere expensis Prouinciæ, quam visitat, tenet Pater Samuellius, *vbi proximè, conclus.5. pag.*166. vbi allegat dictos Petrum de Vbaldis, Rubeum, & Lauorium, locis iam redditis, & vnam, & alteram Decretalem. Prima illarum est, *caput Accedentes, el* 11. *de Præscriptionibus*, vbi decernitur, Ordinarios teneri procurare huiusmodi Visitatores. Ex qua benè inferri posse credo, Ordinarios ministrare debere impensas Funeris Visitatoris: quia si viuo Visitatori alimenta ministrare tenentur, (*cap. cum ex officij prope finem el* 16. *de Præscriptionibus*, ibi: Qui " spiritualia seminat, non est magnum, si metat car- " nalia: cum nemo cogatur suis stipendiis militare: " De quo *ibi* Barbosa, *de Officio, & potestate Episcopi, part.*3. *allegat.*73. *num.*43. *versic. Ecclesia*, qui in *cap. Romani*, §. *Procurationes, num.*17. & 18. *el* 1. *de Censibus*, declarat procurationes Visitatori reddendas, non in aliis, quàm in moderatis victualibus consistere) tenebuntur etiam ad impensas funeris Visitatoris, tendentes ad animæ ipsius solatium, & remedium, cum huiusmodi sumptus, Animæ victualia censeantur. Secunda Decretalis, à Samuellio allegata, est *caput Dilectus, el* 29. *de Rescriptis*. Illa tamen nihil omnino dicit, quod ad assertum probandum, neque per capillos, vt dici solet, adduci valeat. Potest tamen ad illud fulciendum produci textus *in cap. cum secundum, el* 16. *de Prabendis, & dignitatibus*.

2 Quæ docet Barbosa *in dicto cap. Romani*, quæ sequuntur sunt. Visitator (ait,) aut famulus, non debet accipere procurationem in pecuniis, sed in moderatis expensis victualium: item nec ipse, nec quisquam suorum quodcumque munus accipere præsumat, qualitercumque sit oblatum: & si quis acceperit, & non absoluatur, nisi duplum restituat, & euitetur qualibet fraus. Colligunt Doctores *in principio textus citati*.

3 *Sed in victualibus expensas tantum*, &c. Notatur ad hoc, quod Visitatoribus deputatis ad Ecclesiarum deputationem, vt sunt Episcopi, qui ex iniuncto sibi munere ad hoc tenentur, alia expensa ab Ecclesiis non est ministranda, præter victualia, vt per Surdum, *de Alimentis, tit.*4. *quæst.*22. Azorium, *Institutionum Moralium, part.*2. *lib.*3. *cap.* 42. *quæst.*9. Zerolam, *in praxi Episcop. part.*1. *verbo Visitatio*, §.6. Bellettum, *Disquisitionum Clericorum, tit. de Clerico debitore*. §.11.

4 Victualium expensarum appellatione, comprehenduntur illæ, quæ consistunt in victu, non autem illæ, quæ concernunt alia necessaria personæ, vt per Zerolam, *dicto* §. 6. *dubio* 1. quem refero ego ipse, *de Officio, potestate Episcopi, part.*3. *allegat.*73. *num.*57. Debent autem esse moderata secundùm facultatem Ecclesiæ, non autem indebitè grauandus est Clericus vt resoluit Bellettus, *dicto* §.11. *num.*6. ad illum tantum diem, quo visitat Episcopus pro ipso, & suo moderato comitatu, vt tradit Piasec. *in praxi Episcopali. part.*2. *cap.*3. *num.*64. *in principio*.

§. VI.

De Funeralibus Collectoris Apostolici.

Collectorem Apostolicum tumulari debere de 1 salario illi deputato docet Samuellius, *in praxi sua de Sepulturis, tractatu* 1. *disputatione* 5. *controuersia duodecima, conclus.*6. *pag.*166. cum Petro de Vbaldis, *de Canonica portione Episcopali, part.* 2. *cap.*13. Rubeo, *in Aphorismis Episcoporum, verbo Sepultura*, & cum Iulio Lauorio, *variarum lucubrationum, tom.*1. *tit.*2. *cap.* 3. *num.*22. & *cap.*16. *à num.*30. Et id probare intenditur, *cap.*1. *de Sepulturis, Nos instituta*. Et licet in Iure illo non agatur de Collectore, nec de bonis, de quibus fieri debeant expensæ Funerum illius, aut alterius quidem, benè colligi potest assertum, ex ibi traditis de portione Parochiali. Ait enim Leo Papa Tertius in Decretali illa. Sed quia dignus est operarius mercede sua, ter- " tiam partem sui iudicij, (scilicet quod reliquit huic " Ecclesiæ, in qua elegit Sepulturam, interpretatur Glossa, *verbo Iudicij*) illi Ecclesiæ dari censemus in " qua cœlesti pabulo refici consueuit: vti iuxta Apo- " stolum sint consolationum socij, vt fuerunt passio- " num. Vbi Glossa, *verbo Consolationum*, ait. Ad quem spectat onus, & emolumentum, 12. *quæst.*2. *Ecclesiasticis*, & *cap. Charitatem* 13. *quæst.*1. §.1. *Alia* & 16. *quæst.*6. *de Lapsis*, & ff. *de Re indicata secundùm naturam, circa principium tituli*. Si ergo Collector Apostolicus in collectione iurium Cameræ Apostolicæ laborauit, dum in humanis ageret, dignus est, vt mercede sibi assignata, etiam mortuus fruatur, & qui passionem sustinuit, & onus, consolationem, & emolumentum recipiat Suffragiorum, & funeralium aliorum tendentium ad remedium animæ, ac illius consolationem: immò & ad viuorum ab illo dependentium solatium competens; cum hoc ad necessariam familiæ sustentationem pertineat, pro qua non minus salarium fuerat, quàm propria Collectoris deputatum.

Faciunt etiam pro assertione, *cap. cum secundum, el* 16. *de Prebendis, & dignitatibus*, quatenus in eo dicitur, quòd qui Altario deseruit, de Altario viuere debeat: & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede. Et *cap. Accedentes, el* 11. *de Præscriptionibus*, ibi: cùm nemo cogatur suis stipendiis mi- " litare. "

§. VII.

De Funeralibus Patriarcharum, Primatuum, Archiepiscoporum, & Episcoporum.

Omnes Ecclesiæ Principes recensitos sepeliri 1 debere suarum Ecclesiarum expensis, absolutè docent Ioannes Baptista Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat.*51. §. *vnico, de Electione Sepultura*

*pultura num.*9. cum Iullo Lauorio, *Variarum elucubrationum, tit.*2. *cap.*11. *num.*6. & Francifc. Maria Samuellios, *in praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*5. *controuerf.*11. *conclus.*16. & *conclus.*18. *pag.*264. cum pluribus, quos allegat Doctoribus. Limitant tamen duo præfati, dummodò fepeliri non eligant extra propriam Prouinciam, feu extra Diœcefim refpectiuè: quia in hoc cafu, Cathedrales Ecclefiæ, ad Funeralium expenfas, non tenentur. Et addit Samuellius, quod fi Prælatus duas habet Cathedrales, illa in qua eft tumulatus, & vbi Exequiæ funt celebratæ, expenfas foluere debet: & quod inter vtramque diuidenda fit quarta Funeralium æqualiter, & pro rata.

2 Eandem limitationem pofuerat Abbas Panormitanus, *quæst.*3. *Sempronius, num.*8. dicens. Hæc omnia arbitror procedere, vbi Epifcopus elegit Sepulturam in Diœcefi fua, vel Prælatus inferior apud Ecclefiam fuam, vbi præfuit. Si autem Epifcopus extra Diœcefim, vel inferior Prælatus extra Ecclefiam quondam fuam elegit fepeliri, tunc licet credam Ecclefiam propriam teneri ad eius exequias in eius Ecclefia celebrandas, argumento *dicti cap. Vbi periculum*; ad expenfas tamen fiendas in funere deferendo ad aliam Ecclefiam, non puto Ecclefiam arctari: Quia quodammodo iniuriam irrogat Diœcefi fuæ, vel Prælatus inferior Ecclefiæ quondam fuæ: quamobrem indignum videtur fibi fubueniendum per Ecclefiam, argumento *cap. Esto fubiectus*, 95. *distinct.* & *in cap.*1. & quod ibi notatur *de Sepulturis*, & optimè faciunt *cap. Bona rei*, 12. *quæst.*2. & *cap. Apostolica, de Donationibus.* Vbi permittitur donatio pro magnificandis Sepulturis, cum fiunt in Ecclefia Diœcefis; fecùs fi extra Diœcefim, vt ibi notatur per Doctores. Hæc omnia Ecclefiafticæ difciplinæ Coryphæus, in quibus benè fundat limitationem præfatam.

3 Ipfemet Abbas, non ita abfolutè docet, Ecclefiam teneri ad expenfas Funeris Prælati proprij, quando in ea tumulatur, ficut docent Ventriglia, & Samuellius; fed facta diftinctione expenfarum, tendentium fcilicet in folatium, & remedium animæ defuncti, quales funt, quæ fiunt circa Clericos confluentes ad officium Sepulturæ, in cæreis, & fimilibus; & tendentium ad viuorum propinquorum, vel amicorum folatium, vt apparatus funeris, constructio Sepulturæ, pretiofa exequiarum pompa, quod multi veftibus induantur luctuofis, & fimilia: quoad primas expenfas, arctari docet Ecclefiam; non verò quoad fecundas id probat, quia ideo *in cap. Vt præterita el* 45. *de Electione* expenfæ, quas Capitulum Sede vacante facit, pro electionis negotio, funt de bonis Prælaturæ deducendæ, quia neceffariæ funt. Sed ipfæ expenfæ, quæ fiunt ad remedium, & folatium animæ defuncti funt neceffariæ, cum fine eis non debeat quis deduci ad Sepulchrum, *Canon, Qui Diuina*, 13. *quæst* 2. & quæ fiunt ad viuorum folatium non funt neceffariæ. Ergo expenfas funeris Prælati, ad animæ illius folatium, & remedium tendentes, fieri debent ab Ecclefia, minimè autem, quæ ad folatium tendunt viuorum. Confonat Naldus, *verbo Sepultura, n.*9.

4 Addit tamen idem Maximus Doctor, quod adhuc teneatur Ecclefia ad expenfas funeris Prælati, tendentes ad viuorum folatium, fi bona ille patrimonialia non reliquerit, & moderatè fiant. Sic enim ait, *in eodem num.*8. Et hoc puto verum, fi habent bona patrimonialia; aliàs vbi expenfa non fit multum exceffiua, puto Ecclefiam teneri; quia cum licitum fit cuique, etiam Prælato eligere Sepulturam alibi, vt *in cap.*1. *de Sepulturis*, non debet Ecclefia hanc humanitatem denegare Prælato quondam fuo, argumento, *in cap. Aurum*, 12. *quæst.* 2. Hæc Abbas.

§. VIII.

De Funeralibus Prælati inferioris.

FRancifcus Maria Samuellius, *in fua praxi de Sepulturis, tract.*1. *disputat.*5. *controuerfia* 12. *conclus.*8. *pag.*266. poftquam in præcedentibus dixerat, de quibus bonis tumulati debeant omnes, de quibus in feptem paragraphis præcedentibus egimus, fic ait. Expenfæ alicuius Prælati, fieri poffunt de fpoliis, ex. gr. Sepulchrum marmoreum, veftes lugubres pro confanguineis, & famulis, fi vfus adeft, & Funeris expenfæ Ecclefiaftici ad hæredem, & non ad fucceflorem fpectant. Allegat Innocentium, *in cap. Apostolica, de Donationibus cap. Bona*, 12. *quæst.*2. *L. Quod fi nulla, ff. de Religiofis, & fumptibus funerum.* Guillelmum, *de Simonia mentali, part.*1. *cap.*16. *num.*9. Rubeum, *in Aphorifmis Epifcoporum verbo Sepultura*, Capucium, *decif.*84. Decium, *confil.*213. & Iulium Lauorium, *variarum lucubrationum, tit.*2. *cap.*18. *num.*31. & *controuerf.*13. *conclus.*4. ita afferit. Prælati Ecclefiaftici morientes in fuorũ Confanguineorum Domibus, qui fi expenfas fecerint, in eorum Funeralibus, illas animo repetendi, valent eas repetere, fed debent fe proteftare illas facere animo repetendi, & fie à fuccefforibus Beneficij eos queunt expofcere; excipitur fi foluenda erat: quia tunc, vel de fructibus Ecclefiæ, vel de Patrimonialibus expenfis, eft humandus. Conclufio defumitur *ex cap. Epifcopis, de Præbendis, ex cap.*1.12. *quæst.*4. *cap. Cleros*, 21. *quæst.*2. & ex aliis Iuribus allegatis. 1

Hæc omnia ad amuffim Samuellius, in quibus, 2 ni fallor, non parua contradictio reperitur, nec fidelis Iurium faltem allegatio, vti §. fequenti videbimus. Vera igitur doctrina eft, huiufmodi Prælatos, tumulandos effe expenfis Ecclefiarum fuarum, quoad eas, quæ ad remedium, & folatium animarum defunctorum ipforum tendunt; quoad eas verò, quæ tendunt ad viuorum folatium, Confanguineorum amicorum, & famulorum, expenfis patrimoniorum fuorum humandos fore; fi autem bona patrimonialia non habeant, aut alia, quæ propria ipforum fint, & intuitu Ecclefiæ non acquifita, debent etiam in eorum Funeralibus moderatæ expenfæ fieri de bonis Ecclefiæ, quæ ad viuorum tendant folatium.

Quoad omnes partes huius affertionis eft Au- 3 thor Nicolaus Tudefchus, *quæst.* 3. quem recenfui §.7. & quoad duas priores, fequitur Antonius Naldus, *in Summa, verbo Sepultura num.*9. in fequentia prorumpens. Sepulturæ, feu Funeris Prælati impenfa, an pertineat ad Ecclefiam, vel ad hæredes, diftinguit Abbas *in quæst.* 3. *num.*4. in hunc modum. In expenfis tendentibus ad remedium, & fuffragium animæ, tenetur Ecclefia, licet Prælatus defunctus alium hæredem habeat in patrimonialibus. In aliis verò concernentibus potius folatium viuorum, Ecclefia non tenetur, fed hæredes defuncti, & in his continentur pretiofa Sepultura, veftes lugubres, & fimilia. Hactenus Naldus.

Prima pars probatur, *ex cap. Accedentes, el* 11. 4 *de Præfcriptionibus*, decernente, neminem cogi fuis

suis stipendiis militare. Er ex *cap. cum secundum, el 16. de Prabendis*, in quo statuitur, quod, qui Altario deseruit, de Altario viuere debeat: & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede. Prælatus autem, siue Superior, siue inferior, militat pto sua Ecclesia in vita, & ab illa suscipit stipendia: viuit, & alitur de Altario, cui deseruit: & ad onus eligitur, vti Magnus Gregorius, *lib 7. Registri, epist.* 126. & alij passim Ecclesiæ Patres. Ergo in morte, anima eius ali dehet ab Ecclesia ipsa suffragiis, & non excludi ab honoris mercede.

5 Quad secundam verù partem, ex eo comprobatur asserti nostri veritas: quia expensæ, quæ tendunt ad viuorum solatium, si magnæ illæ sint, necessariæ non sint defuncto. Vnde merito ab illis persoluendis liberatur Ecclesia, quæ ad superfluas non tenetur impensas: nec potest quidem illas facere de bonis Patrimonij Christi, & Pauperum.

6 Vltimam verò partem, probat Panormitanus, *dicta quæst.3. num.* 8. dicens, quod cum licitum fuerit Prælato eligere in aliena Ecclesia Sepulturam, non debet propria Ecclesia ei denegare humanitatem expensarum, quæ superfluæ non sint, & ad solatium viuorum tendant. Sicut enim ipse Prælatus, quodammodo iniuriam irrogaret Ecclesiæ suæ, si in aliena sepeliri elegisset, sic & propria, quodammodo illam irrogare videretur suo quondam Prælato, illo honore indigenti, ob bonorum suorum carentiam, si illum ipsi non præstaret.

§. IX.

De Funeralibus Præpositorum Collegiatarum Ecclesiarum.

BREVIARIVM.

Bona.

Qua emunt Ecclesiastici, de rebus Ecclesie, proprio nomine, debent Ecclesia reddere conficiendo instrumenta nomine Ecclesia. n.2.

Qua autem acquirunt ex rebus Ecclesia & propriis, diuidenda sunt inter Ecclesiam, & haredem pro rata, attenta quantitate, pro qualibet parte insumpta. n.3.

Qui propter Ecclesia bona detrimentum in propriis patitur, de illis ista resarciri debet, & è contra. n.4.

Expensæ.

Funerum Priorum, Decanorum, & aliorum Ecclesiis Collegiatis Prapositorum, de cuius fieri debeant expensis. n.5.

Ordo.

Episcopus, qui aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vita percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinauerit, tandiu ei necessaria debet ministrare, quandiu ei in aliqua Ecclesia conuenientia stipendia non assignat. n.1.

1 FRanciscus Maria Samuellius, *in praxi, de Sepulturis, tract. 1. disputat. 5. controuers. 13. conclus. 1.* docet Præpositos, & Priores Ecclesiarum Collegiatarum sepeliendos esse expensis, & redditibus suarum dictarum Ecclesiarum, & allegat pro assertione sua *cap. Episcopis, de Prebendis, & cap. Clerus, 21. quæst. 2.* Sed meo videri non benè allegat huiusmodi Iura, nec *cap. 1. 12. quæst. 4* Non quidem *cap. Episcopis*, non solùm quia tale non extat in dicto titulo, sed quia *cap. Episcopus, el 4.* solum quæ sequuntur continet. Videlicet. Episcopus si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinauerit, tandiu ei necessaria subministret, donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet. Nisi talis ordinatus, de sua, vel de paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere. Hæc Alexander Papa Tertius in Decretali illa, & nihil amplius.

Nec *in Canone 1. 12. quæst. 4.* aliquid lego, quod Samuellio faueat. Hoc enim solum in eo habetur. Sacerdotes, vel quiliber, quibus Ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcumque administrationis suæ tempore emerint, si de rebus propriis, vel vtile, vel earum habuerint, ad Ecclesiæ nomen, cui præsint, chartarum conficere instrumenta procurent. Non enim iustum est, vt Ecclesia, quæ suscepit extraneum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. 2

Hi verò, qui suarum rerum habere noscuntur compendium, ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt conquisiuisse siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta, compensatione tam sui iuris, quàm Ecclesiasticarum rerum habita, si se vtriusque rei quantitas exæquauerit, inter Ecclesiam, & decedentis hæredes, æquo iure conquisitio pertinebit. 3

Si quis verò pro compendio suarum rerum Ecclesiæ rebus, detrimentum intulerit, vel si occasione rerum Ecclesiasticarum in rebus propriis detrimentum passus fuerit, vicissim, qui lucrum sentiunt, detrimentum patientibus resarcient. Hactenus Canon ille. Quis non videat iura ista non benè à P. Samuellio allegari? Nihil enim ad Funerum sumptus, & & expensas spectans in illis inuenitur. Neque *in causa 21. quæst. 2. Canon. Clerus* extate inuenio: immò neque in toto Decreti volumine, in quo illi similis solus adest *Canon Cleros, 21. dist.* ex nostro D. Isidoro, *lib. 7. etymologiarum, cap. 12.* desumptus: in quo tantum agitur de etymologia nominum Ecclesiasticorum graduum. 4

Veruntamen est, quod Ecclesia teneatur Collegialis, ad expensas Funeris Præpositi sui, siue sit Abbas, siue Archidiaconus, Prior, aut Decanus, &c. Ad expensas inquam, non omnes, sed ad illas quæ ad solatium, & remedium animæ defuncti tendunt, non autem ad eas, quæ ad viuorum, Cognatorum scilicet, & amicorum solatium sunt ordinatæ, nisi istæ paruæ sint, & defunctus bona alia non habeat, quàm intuitu Ecclesiæ suæ acquisita. Quoad primam partem probatur, ex dictis *in Paragrapho octauo precedente, num. 4.* Secunda, ex ibi *num. 5.* ex dictis suadetur. Tertia tandem, ex *n. 6.* comprobatur. Eadem enim, quoad omnia recensita, tam militat in Collegiatæ Ecclesiæ Præposito ratio, quàm in quolibet alio Prælato. 5

§. X.

De Funeralibus Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum.

CAnonicus siue Cathedralis, siue Collegiatæ Ecclesiæ expensis fructuum Præhendæ, quando suos illos fecit, tumulandus est (inquit Samuellius *in praxi de Sepulturis, tractat. 1. disputat. 5.* 1

controu. 13. *conclus.* 11. *pag.* 268.) aliàs ex bonis patrimonialibus, seu hæreditariis, si illos habeat; si tamen illi non existunt, ex fructibus Præbendæ, etiam non perceptis. Ita in Samuelli sententia, qui pro se allegat textum *in cap. Si Canonici, el 2. de Officio Ordinarij, lib.* 6. Sed, ni fallor, immeritò: quia in illo, Concilium Generale Lugdunense, sub Gregorio Papa Decimo, nihil omnino ad Sepulturam, aut ad expensas, & sumptus Funerum decernit, aut dicit quidem; sed tantum agit de Canonicis à Diuinis cessare volentibus, & de reprobanda certa quadam consuetudine, in tali cessatione introducta, circa sacras imagines.

2 Vera tamen sententia est, quod Canonicus, tumulari debeat expensis Ecclesiæ suæ, & successoris, quoad expensas, & sumptus tendentes ad animæ illius remedium, & solatium.

Probatur authoritate, & ratione Magni Nicolai Tudeschi, Abbatis dicti Panormitani, *in quæst.* 3. *Sempronius, num.* 11. *in responsione ad quartum*, sic dicentis. Sicut enim Clericus licitè in vita viuit de bonis Ecclesiæ, & sua suis conseruat, vt notatur *in dicto cap. Episcopus*, ita & fortius fieri debet in morte respectu huius piissimæ humanitatis. Tumulationis scilicet Ecclesiæ expensis, de quibus agebat.

3 Abbati consonat Augustinus Barbosa, *in cap. Apostolica, num.* 4. *el* 9. *de Donationibus*, dicens. Notatur ad hoc, quod Clericus prædefunctus, debet sepeliri expensis suæ Ecclesiæ, & successoris, vt per Geminianum, *consil.* 1. *num.* 9. & 6. Bellettus, *Disquisitionum Clericorum part.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 3. *num.* 5. Vbi etiam resoluunt nepotes, siue Consanguineos ipsius defuncti huiusmodi expensas à successore repetere posse, dummodò protestati fuerint, se illas facere, & fuisse animo rehabendi; habita tamen consideratione dignitatis, personæ, Sepulturæ, & facultatum Ecclesiæ: quia si transcendunt facultatem beneficij, non tenetur successor ad excessiuas. *L. At si quis*, §. *æquum ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum*. Geminianus, *dicto consilio* 1. *num.* 7. Hactenus ille, cui consonat Samuellus *dicta controuersia* 13. *conclus.* 4. quoad repetitionem expensarum in Funeralibus Prælatorum decedentium in Consanguineorum Domibus, per eosdem factarum Consanguineos, cum repetendi animo, & protestatione, vidimus §. 8. *num.* 1.

4 Probatur etiam assertio *ex cap. Cum secundum, el* 16. *de Prebendis, & Dignitatibus*, in quo habetur, qui Altario deseruit, de Altario viuere debet: &, qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede. Et *ex cap. Extirpanda*, § *Cum igitur, el* 30.

5 Consultò dixi, quoad expensas, & sumptus tendentes ad animæ remedium, & solatium: quia quoad eas expensas, quæ ad viuorum solatium adinuentæ sunt, & consistunt in pretioso Sepulchro, pannis, & vestibus lugubribus, & luctuosis, pretiosa Funeris pompa, & in similibus, minimè tenetur Ecclesia, aut Dignitas, vel Canonicus successor, vti in præcedentibus manet dictum, & probatum paragraphis.

§. XI.

De Funeralibus Parochorum.

1 SVmptus Funerum Rectorum, & Parochorum Ecclesiarum, fieri debere de bonis ipsarum Ecclesiarum, ita vt patrimonialia bona illorum, suis hæredibus reseruentur intacta; & si Ecclesiæ bona non sufficiant, debere Parochianos, quæ desiderentur suppeditare ex propriis, docet P. Samuellius, *in praxi de Sepultura, tract.* 1. *disput.* 5. *controuers.* 13. *conclus.* 3. & 7. Et idem docet de Vicario, siue perpetuo, siue temporali tumulando expensis Ecclesiæ, & Parochianorum respectiuè, *conclus.* 6. dicens. Vicarius perpetuus, sepeliendus est in ea Ecclesia, cui est Vicarius perpetuus: quia idem iudicatur, ac de Rectore principali, *ex Clementina vnica, de Officio Vicarij*. Et cum expensis Ecclesiæ cuius est Vicarius, *cap. Extirpanda, de Prebendis*, §. *Quod verò*. Quod idem est astruendum de Vicario temporali, *ex cap. Peruenit de Appellationibus*.

2 Et quidem, quoad Vicarium Perpetuum, quoad multa, idem de eodem dicendum esse, ac de proprio Curato, Parocho, ac Rectore, ex dictis Iuribus constat. In Clementina enim *Quæ de Ecclesiis, vnica de Officio Vicarij*, sic lego. Quæ de Ecclesiis » curam animarum habentibus per receptionem alia- » rum similium amittendis: ac de ipsarum Rectoribus » promouendis ad Sacerdotium: & de eorum ætate à » Iure statuta noscuntur, in perpetuis Ecclesiarum Pa- » rochialium Vicariis, & assumptis ad eas volumus » obseruari. Hæc ibi. Et in *cap. Extirpanda, dicto* §. » habetur, quod Vicarius perpetuus debeat habere, sicut proprius Parochus, congruentem portionem de Ecclesiæ, cui deseruit, prouentibus. In neutro autem Iure repetitur aliquid expressum circa Sepulturam, aut Funeralia Parochorum, aut Vicariorum. Nec in *cap. Peruenit*, 2. & 28. *de Appellationibus*, aliud, quoad Vicarium temporalem decernitur, aut legitur quidem, quàm, quod ei de beneficiis assignetur, in casu illo speciali, vnde posset congrue sustentari.

Vnde, licet in totum, doctrina Samuelli, in dictis conclusionibus tradita, & absque limitatione placeret, textus ab eo allegati, insufficientes mihi ad illius probationem viderentur. Quid autem ego sentiam, breuiter dicam, in sequentibus Propositionibus. 3

I. Propositio. Parochus proprietarius, & Vicarius Perpetuus Ecclesiæ Parochialis, si in eadem tumulentur Ecclesia, cui deseruiunt, sumptus Funerum tendentes ad solatium, & remedium animæ defuncti, fieri debent de bonis ipsius Ecclesiæ, quamvis defunctus, plura relinquat hæredi, siue patrimonialia, siue hæreditaria, aut aliunde acquisita, quàm Ecclesiæ intuitu. Minimè vero sumptus ad viuorum solatium, ab Ecclesia fieri debent.

Prima Propositionis suadetur pars *ex cap.* 16. & 30. *de Prebendis*, §. 10. *num.* 4. *allegatis*, & ex doctrina Abbatis, *ibidem num.* 2. reddita. Secunda verò pars, ex eiusdem Abbatis doctrina sæpè in præcedentibus recensita, probatur: videlicet: quia illæ expensæ fieri solitæ in Funeribus, ad solatium Consanguineorum, & famulorum viuentium necessariæ non sunt: Vnde aut fieri non debent: aut si fiant, fieri debent ab hæredibus, vt qui sentiunt commodum, sentiant, & onus.

II. Propositio. Si bona Ecclesiæ non sufficiant ad expensas necessarias Funeris Parochi proprij, vel Vicarij perpetui, ad illas, quæ ad solatium, & remedium animæ defuncti ordinantur, illas, ex propriis, suppeditare tenentur Parochiani. Et ratio est, quia dignus est operarius mercede sua: & Parochus dignus est, vt honoretur in morte, ab his, qui eorum curam suscepit, & sustinuit onus, pro tota vita sua; onus vtique, Angelicis humeris formidandum. 4

III. Propositio. Probabile est, quod ad expensas Funeris 5

Funeris Vicarij temporalis, non tenetur Ecclesia, cui tempore obitus deseruiebat; nisi aliàs Clericus esset eiusdem Ecclesiæ. Hæc propositio ex doctrina eiusdem Samuelli, *vbi supra conclusione* 8. probatur: ibi enim Capellanum amouibilem sepeliendum esse ex propriis expensis asserit. Sed Vicarius temporalis, est Capellanus amouibilis, Flores de Mena *variarum quæstionum libro* 1. *quæst.* 10. *artic.* 2. *num.* 14. Riccius, *in Praxi aurea variarum resolutionum, resolut.* 293. *versic. Secundo facit*, dicentes, quod huiusmodi Vicarij potius appellantur Capellani: quod non obscurè habetur decisum à Pio Papa Quinto, *in Constitut. etsi Mendicantium, la* 41. *apud Bullarium Cherubini*, §. *Insuper volumus*, ibi: possint per seipsos... aut alias Vicarios, seu Capellanos sæculares, ipsorum Regularium nutu amouibiles. Et infra neque alicuius partis fructuum consignatione, pro præfatis Capellanis, seu Vicariis sæcularibus. A Rota *in Ianuen. Parochialis S. Andreæ* 19. *Aprilis*, 1627. coram Vbaldo, *versic. Nec etiam releuare visum fuit*, ibi: sed postquam dixit curam istius Ecclesiæ exerceri per Capellanum ad nutum Monialium amouibilem. *Et in Mindonen. Parochialis*, 3. *Martij*, 1653. *coram Zarate, versic. Actus verò, & versic. Quâ stante. Et in Piscien. Iurisdictionis*, 24. *Nouembris*, 1593, *coram Penia num.* 3. ibi. Examen verò, & approbatio Capellani, qui pro tempore esset Curam animarum administraturus, ad Præpositum duntaxat pertinet. *Et in Portugallien. Vicariæ*, 20. *Nouembris*, 1508. *coram eodem, versic. Et Rota*: quæ omnes appositæ sunt ad calcem mearum Quæstionum Pastoralium, *la* 3. 29. 30. *&* 31. Ergo ad expensas Funeris Vicarij temporalis, non tenetur Ecclesia. Et quidem non solum ad illas, quæ tendunt in viuorum, sed neque in animæ illius solatium. Probabile etiam est contrarium. Vide §. 12.

Consultò addidi: *nisi aliàs Clericus esset eiusdem Ecclesiæ.* In quo quidem casu, aliud est dicendum, vti modo, §. *sequenti*, videbimus.

§. XII.

De Funeralibus Beneficiariorum, & eorumdem Coadjutorum.

1 ABbas Panormitanus, *quæst.* 3. *num.* 11. *in responsione ad quartum*, docet tumulari debere Clericos, alicui Ecclesiæ addictos, de bonis eiusdem Ecclesiæ. Sicut enim (ait) Clericus licitè in vita viuit de bonis Ecclesiæ, & sua suis conseruat, vt notatur *in dicto cap. Episcopus*, ita & fortius fieri debet in morte respectu huius piissimæ humanitatis. Agebat magnus iste Doctor ibi, de expensis Funeris, de cuius bonis fieri debeant.

2 Samuellius, *in sua praxi de Sepulturis, tract.* 1. *disputat.* 5. *controuersia* 13. *conclus.* 10. *pag.* 268 sic de Coadjutore loquitur. Coadjutor Beneficij decedens sine Sepultura electa, sepelietur in ipsa Ecclesia, cui inseruit, & expensis de redditibus Beneficij, cui præest, tumulabitur. Cuius certè doctrina hic tradita, benè consonat Emmanueli Roderiquez, *tomo* 3. *quæstionum Regularium, quæst.* 60. *artic.* 3. Hieronymo Roderiquez, *in illarum Compendio, resolut.* 128. *numero* 17. & Ioanni Baptistæ Lezanæ, *in Summa quæstionum Regularium, tomo* 2. *parte* 4. *verbo Sepultura, numero* 16. cum Thoma Sanchez, *in Decalogum, lib.* 5. *cap.* 14. *numero* 5. docentibus Monasterium teneri expensas factas pro Religiosorum Sepultura soluere, *ex L. Si quis Sepulchrum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum*, nisi Religiosi (addunt) habeant beneficium, etiam manuale: quia tunc expensis illius sunt sepeliendi. Ita illi. Ex qua quidem benè comprobatur, quod ad finem dixi §. præcedentis, esse scilicet probabile, Vicarium temporalem, sepeliri debere expensis Ecclesiæ, qui inseruit, contra id, quod in propositione dixeram illa. Vtrumque itaque, satis probabiliter sustineri posse sentio.

3 Quod in præsenti dictum est Paragrapho illustratur in Constitutionibus Synodalibus Pampilonensis Diœcesis, de Anno Domini 1590. sub Illustrissimo D. Bernardo de Roxas, & Sandoual Episcopo, qui capite, *Como se han de partir los fructos de los Beneficios, entre los herederos del difunto, y futuro successor, y los del Obispado, y Pensiones*, el 2. de Præbendis, sic decreuit: *Y queremos, socorriendo a las necessidades de los difuntos, y declarando lo arriba dicho, que el beneficiado difunto, en todas las Yglesias de este nuestro Obispado, fuera de la Yglesia Cathedral, goze la tercera parte de frutos del año venidero despues de su muerte, para que socorran sus necessidades, y paguen sus deudas, y hagan sus honras.* Hæc ibi, postquam statutum fuit Beneficiarios defunctos, seu eorum hæredes, percipere debere fructus Beneficiorum suorum, pro rata temporis elapsi, à die Sancti Martini eiusdem, aut immediatè præcedentis anni, vsque ad diem suorum obituum.

§. XIII.

De Funeralibus Capellanorum.

4 CApellani, alij sunt perpetui, & alij amouibiles ad nutum, quibus certum præstatur salarium, vt in Diuinis inseruiant. De perpetuis docet Franc. Maria Samuellius, *in sua praxi de Sepulturis, tractat.* 1. *disputat.* 5. *controuers.* 13. *conclus.* 8. *pag.* 268. sepeliri debere de fructibus suarum Capellaniarum in ipsis Ecclesiis in quibus perpetuas Capellanias habent. De temporalibus autem, & amouilibus, quibus certum præstatur salarium, vt in diuinis inseruiant (inquit,) non sepelientur in eisdem Ecclesiis, quibus seruiunt; sed in propria Parochia, si decedant absque electa Sepultura, aut in Sepultura suorum Maiorum, si eam habeant, & ex propriis expensis, *ex cap. Acquisitis, in fine de Testamentis.*

5 Hæc ille. Sed malè allegat dictum *caput, cum illud* nec dum extet in titulo *de Testamentis* ab eo allegato, in volumine quinque librorum Decretalium, aut in sexto quidem, sed nec in aliquo Iuris Canonici titulo, in dictu duplici volumine inserto. Quare verum puto, ratione ductus, Cappellanum perpetuum sepeliri debere expensis Ecclesiæ, cui perpetuò fuerat addictus, seu de fructibus Capellaniæ, ob ea, quæ de Beneficiariis, §. dixi præcedenti: quia eadem de illo, ac de Beneficiario militat ratio; Capellanus autem temporalis, qui non viuebat dum in humanis esset de bonis Ecclesiæ, sed de salario illi aliundè proueniente, expensis Ecclesiæ sepeliendus non est, ex doctrina Abbatis, §. 12. *num.* 1. recensita argumento facto à contrario

sensu, quod validum est in iure, Barbosa, *tractat. locorum argumentorum Iuris, loco 27. numero 1. ex L.1. §. Huius rei, ff. de Officio eius, cui mandata est Iurisdictio. L. Qui testamento, §. Mulier, & ibi Glossa, ff. de Testamentis. L. Si procuratorem, §. Si ignorantes, ff. Mandati. L. Si quis locuples, 57. ff de Manumissis testamento. L. Conuenientiaenula, & ibi Cyn. à principio, Cod. de Episcopis, & Clericis. L. Apud antiquos, 21. Cod. de Furtis Can. Qualis, 25. distinct. cap. Cum Apostolica, de his, quæ fiant à Prælato. cap. Quanquam, vbi Doctores, de Censibus, in 6.* Sed sepeliri debebit de eodem salario, aut de aliis bonis propriis: quia in huiusmodi Capellano, non militat specialis ratio, vt de alienis tumuletur bonis, quæ in alio fidele respectiuè non militet.

---

§. XIV.

De Commendatarij Funeralibus.

1 COmmendatarium debere expensis Commendæ tumulari, docet Pater Samuellius *in praxi de Sepulturis, tractat. 1. disputat. 5. controuers. 13. conclus. 9. pag.* 268. dicens. Commendatarij decedentes sine Sepultura electa, aut sepelientur in sua Ecclesia Commendata, & eiusdem expensis, aut in Sepultura Maiorum suorum, si habeant, vel in Parochia, vbi mortui sunt, & Sacramenta sumpserunt. Hæc ille, qui nullam adducit probationem, pro sua fundanda conclusione. Probatur autem efficaciter, licet breuiter, hac ratione: Quia Commendatarius sustinuit viuus onera Commendæ, & commoda percepit illius, & de illius vixit bonis. Ergo mortuus, fortiùs subueniri debet expensis Funeris, de bonis Commendæ factis, iuxta Panormitani doctrinam, *q. 3. n. 11. ad quartum* traditam, *& §. 12. num.* recensitam.

---

§. XV.

De Religiosorum professorum Funeralibus.

BREVIARIVM.

Argumentum.

A seruo ad Religiosum, valet argumentum. n. 3.

Expensæ Funerum.

In locum alimentorum viuorum veniunt. n. 1. 2. 3.
Qui defunctum sepelit, expensas Funeris ab hærede petere potest. n. 8.

Religiosi.

Seruo comparatur Religiosus, ita vt argumentum valeat à seruo ad Religiosum. n. 3.
In professione, sua obligat opera, in Monasterij obsequium præstare, quilibet Religiosus. n. 1.
Sepultura, & Funeralium expensa fieri debeat, pro Religioso, de bonis communibus sui Monasterij. n. 1. & seqq.
Quod verum tenet, etiamsi Religiosus extra Monasterium decedat. n. 4. & seqq.
Limita in casu, quo decedat, dum alicui inseruiat beneficio, etiam manuali. n. 4. & seqq.
Religiosus potest, pro alimentis, contra Monasterium suum, nomine agere proprio, & Procuratorem constituere. n. 2.

Sepultura.

Inter mortuos, idem est Sepultura, quod inter viuos Domicilium. n. 2.

1 DE bonis communibus Monasterij, fieri debere sumptus Sepulturæ, & Funeralium Religiosi professi, in illo decedentis, certum mihi est.

Primò: quia vti dicam *tomo 2. Disquisit. 1. dub. 6. num. 24.* Religiosus in professione, contractum celebrat onerosum cum Monasterio, vtrinque conditionatum: ille se obligat Monasterio seruire: & hoc ei alimenta præstare. Expensæ autem Sepulturæ, & Funeralium, inter alimenta computari, nefas sit dubitare. Ergo Religiosus professus expensis sui Monasterij sepeliri debet, & Funeralibus subueniri.

2 *Secundò*, hac roboratur confirmatione Sepultura venit defunctis in Domicilij locum, (sicut enim domicilium est inter viuos, ita est Sepultura inter mortuos Moronus *responso 51. num. 52.*) & sumptus Funerum veniunt in alimentorum locum, vti videbimus §§. sequentibus, sicut & domicilium. Sed Monasterium tenetur Sepulturam suo subministrare Religioso, *cap. Religiosi, el 5. de Sepulturis, lib. 6.* ibi: sed sunt apud sua Monasteria tumulandi. Ergo tenetur etiam ei expensas Funerum subministrare. Pro alimentis enim agere potest Religiosus, nomine proprio, contra Monasterium, & Procuratorem constituere. Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. quæstionum Regular. quæst. 38. artic. 1.* Hieronymus Roderiquez, *in illarum Compendio, resolut. 97. num. 8.*

3 *Tertiò*. Seruus sepelitur expensis Domini, ratione pristinæ seruitutis. Abbas Panormitanus, *quæst. 3. Sempronius, num. 8. in fine, & num. 9. ante mediam, ex Lege Filiusfamilias, §. Qui seruum, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Ergo etiam Religiosus expensis sui debet sepeliri Monasterij. Consequentia patet. Cum: quia à Seruo ad Monachum, probabile, frequens, & vtile est argumentum. Augustinus Barbosa, *tractatu locorum communium argumentorum Iuris, loco 100. à Seruo*, ex adductis per Euerard. *in topicis legalibus, loco 58.* & Cantiunc. *in simili tract. in 30.* specie *loci à simili*. Quia Monachus seruo æquiparatur, secundum Amicum, *in Cursu Theologico, tomo 5. disputat. 4. quæst. 4. num. 30.* Vbi ita fatur: Religiosi de facto fiunt inhabiles ad rerum dominia per votum solemne. Id apertè testantur Iura. Docent enim, Monachum nihil habere proprij, nihil acquirere sibi, sed Monasterio: testari non posse: nec ab intestatu succedere: illum comparant Seruo, qui iuris est incapax. Hæc Pater Amicus. Et secundùm dictum Barbosam, Nauarrum *Comment. 2. de Regularibus, num. 4. 5. 30. & 42. versic. 24. & num. 44.* Caldas Pereira, *de Nom. Emphyt. quæst. 6.* Ioannem Azorium, *Institutionum Moral. part. 1. lib. 12. cap. 10.* Sigismundum Scoaciam, *de Appellationibus, quæst. 5. num. 54.* & Melchiorem Phœbum Lusitanum, *decis. 13. numero 19. & decis. 63. num. 6. tomo 1.* Tum etiam 2 quia expensæ Funerum, loco alimentorum succedunt: & Monasterium tenetur Monacho alimenta submini

Seruus expensis sepelitur Domini.

Monachus, quod acquirit, Monasterio acquirit. Testari non potest. Nec ab intestato succedere.

fubminiftrate, ficut Seruo Dominus. Tùm tandem: quia inhumanum & iniuftum effer à Monafterio non fieri eum Monacho, voluntariè Seruo, quod à Domino cum inuoluntariè Seruo fit.

4 Et doctrina ifta vera eft, etiam in cafu, quo Religiofus extra Monafterium decedat, dummodò beneficium non habeat etiam manuale, & ipfi annexum Monafterio: quia de hoc fpecialis eft exceptionis ratio. Pro nobis eft Emmanuel Roderiquez, *tomo 3. queftionum Regularium, quaft.60. artic.3.* cum Petro de Vbaldis, *de Canonica Epifcopali portione, cap.13. numero 3. & 4.* Hieronymus Roderiquez, *in Compendio dictarum qq. refolut.128. numero 17.* Franeifc. Pellizzarius, *in Manuale Regularium, tomo 1. tract. 3. cap.6. numero 34.* cum Thom. Sanchez, *in Decalogum, lib.6. cap.14. numero 5. & tomo 2. tract.8. cap.5. numero 133. verfic. Refpond.* Quia licèt ibi de Nouitiis loquatur, rationem à fortiori pro profeffis reddit, cum dicat: fi non habeant patrimonium, tunc fepeliri debent expenfis Monafterij. Quia fcilicet profeffi, nec habent patrimonium, aut quidquam aliud proprium, nec habere quidem poffunt, cum fint dominij incapaces. Sunt etiam pro nobis Afcanius Tamburinus, *tomo 4. de Iure Abbatiffarum, difputat.34 quafito 4.* Caftrus Palaus, *tomo 3. tractat.16 difputat.4. punct. 13. §.8. numero 6. pag. mihi 367.* & Ioannes Baptifta Lezana, *in Summa queftionum Regularium, tomo 2. part.4. verbo Sepultura, numero 16. ex Lege Si quis Sepulchrum, ff. de Religiofis, & fumptibus funerum.* Libuit Emmanuelem Tamburinum, Lezanam, & Pellizzarium ad amuffim recenfere.

5 Præfatus Emmanuel, inqoifito: Quibus expenfis debet fepeliri Monachus decedens extra Monafterium, aut qui præeft beneficio manuali? in fequentia prorumpit. Refpondeo dicendo, quòd Monachus decedens extra Monafterium, in Monafterio fepelitur, prout dictum eft in articulo fuperiori: & cafu, quo non fepeliatur in Monafterio, quia deceſſerit in partibus remotis, ita quod corpus commodè non poffit ad Monafterium portari, Abbas Monafterij tenetur mittere pecuniam ad locum, vbi ille deceſſerit pro funerando eum. Ita refoluit Vbaldus. Si tamen præfidet beneficio manuali, quod eft de membris Ecclefiæ, videtur, quod debet fepeliri expenfis Monafterij, cum fit Monachus; fed contrarium eft dicendum, quod fcilicet expenfis beneficij manualis debet fepeliri, cum curam illius gerat: & fic onus huiufmodi beneficio incumbit, argumento eorum, quæ in Iure notantur, (videlicet *in Clementina Dudum, §. Verum, de Sepulturis*:) quod idem de Canonicis Regularibus eft afferendum. Ita Vbaldus. Hactenus Roderiquez, qui quoad Beneficiatium, loquitur de præfidente manuali beneficio: intelligendus tamen eft etiam, & à fortiori de eo, qui præeft beneficio perpetuo, aut fæculari.

6 Afcanius autem Tamburinus, ita fatur. Cum Regulares profeffi fepeliantur expenfis Monafterij, & fi extra Monafterium decedant, vt habetur *cap. unico de Clerico ægrotante, cap. Religiofi, de Sepulturis, lib.6.* ita etiam Moniales profeffæ, quæ in re tam pia, & iufta, & fauorabili, fub nomine Regularium veniunt, vt fæpius diximus: quod & praxis hodierna obferuat. Hæc Abbas prædictus.

7 Verba item Lezanæ, huiufmodi funt. Tenetur autem Monafterium expenfas factas pro Religioforum Sepultura foluere. *L. Si quis Sepulchrum, ff. de Religiofis, & fumptibus funerum*, Roderiquez, *tomo 3. qq. Regular. quaft.60. artic.3.* Sanchez, *fuprà num.5.* Quod intelligunt, nifi Religiofi habeant beneficium etiam manuale: quia tunc expenfis illius funt fepeliendi.

8 Pellizzarius denique dicto *numero 34.* fic difficultatem proponit, & refoluit. Quæres XVII. An, & quomodo Religio teneatur foluere expenfas factas in fepeliendis fuis Religiofis? Refpondeo teneri: & quidem etiamfi fepeliantur extra Monafterium, eo quod, verbi gratia moriantur in itinere. Quo cafu fine dubio, qui eos propriis fumptibus fepelit, illas iuftè repetit à Monafterio: non fecùs ac fepeliens defunctum, poteft expenfas Funeris petere ab hærede. *L. Si quis, ff. de Religiofis, & fumptibus funerum.* Ita Sanchez, *lib.6. Moralium, cap.14. n.5.* Petr. de Vbaldo, & Roderiq. *to.3. q.60. art.3.* Huc vfque Doctor ille.

---

§. XVI.

De Nouitiorum Funeralibus.

BREVIRAIVM.

Confuetudo.

Parem vim habet cum Lege, fi legitimè fit introducta, & prafcripta. n.2.

Dicitur quafi alterum ius naturale. n.2.

Omnia poteft confuetudo. n.2.

Nouitius.

Si aliud confuetudo non difponat, fepeliendus eft de bonis patrimonij fui, fi illa habeat, aut ex bonis parentum fuorum fi diuites illi fint. n.1.

Si adfit confuetudo, vt fepeliatur de bonis Monafterij, omninò illa feruari debet. n.1.

Amplia, etiamfi extra Monafterium decedat. n.1.

Eft aliquo modo Membrum Monafterij Nouitius. n.3. 4. & 5.

1 SEclusa omni confuetudine aliter difponente, tumulari debent Nouitij ex bonis patrimoniorum fuorum, fi illa habeant, aut ex parentum fuorum bonis, fi diuites illi fint; aliàs Monafterium expenfas facere tenentur. Quod procedit, fiue in Monafterio ipfo, fiue extra illud decedant. Ita docet vterque Roderiquez, Emmanuel, *tom.3. quaftion. Regular. quaft.60. art.4.* & Hieronymus, *in illarum Compendio, refolut.128. num.17.* Auguft. Barbofa, *de Iure Ecclefiaftico vniuerfo, part.2. lib.2. cap.10. num.30.* cum Laurentio de Franchis, *tractat. de controuerfiis inter Epifcopos, & Regulares, quaft.58.* & Petro de Vbaldis, *tractat. de Canonica Epifcopali, cap.13. num.13.* Pellizzarius, *in Manuale Regularium, tom.2. part.1. tract.8. cap.5. num.133.* Caftrus Palaus, *tom.3. tract.16. difput.4. punct.13. §.8. num.9.* Ioannes Baptifta Lezana, *in Summa quaft. Regularium, tom.2. part.4. verbo Nouitij, n.41.* cum Thom. Sanchez, *in Decalogum, lib.6. cap.14. num 12.* & Ioannes Baptift. Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat.52. num.8.* vbi addit. Vnde Monafterium, quod tenetur reftituere bona Nouitiæ defunctæ ante profeffionem, poteft fibi retinere expenfas Funeris. Eft indubitatum, & docet Medices, *de Sepulturis, part.2. quaft.4. num. vltimo.* Hæc ille.

2 Si tamen adest consuetudo, vt in omni euentu, Nouitij expensis sepeliantur Monasterij, illa seruari debet omninò. Ducor, *primò*: Quia consuetudo legitimè introducta, & præscripta (de hac enim loquor,) parem vim habet cum Lege. Axioma Iuris est, quod Barbosa, *tract. de Axiomatibus Iuris, axiom.56. numero 5.* illustrat *ex L. de quibus, ff. de Legibus, §. ex non scriptis. Instit. de Iure naturali, gentium, & ciuili cap. fin. de Consuetudine cap. Consuetudo, 1. distinct. L. 2. Cod. Quæ sit longa consuetudo.* Guidone, *singulari* 803. Thoma de Thomasset, *in Floribus legum, regula* 78. Belletto, *Disquisitionum Clericalium, part.1. tit. de Fauore Clericorum personali, §.3. num.*10. & quàm plurimis aliis Doctoribus. Vnde consuetudo dicitur forma, & quasi alterum ius naturale: ac proinde omnia potest. Idem Barbosa, *num.*1. cum Baldo, *consil.*433. Apulus Castrum, *colum 4. versic. Decimo probatur, lib.* 3. Surdo, *de Alimentis, tit.1. num.*7. Cardinali Tuscho, *practicarum conclusionum, tomo 2. Litt.C. conclus.*806. *num.*16. & Francisco Nuñez de Velasco, *en los Dialogos de contencion de la Milicia, y Ciencia, Dialogo tercero, pag.*76.

3 *Secundò* ducor ob authoritatem Pellizzarij, Palai, & Lezanæ, *locis modò recensitis*, quorum doctrinam, pro vlteriori nostræ probatione, reddere operæ pretium duxi. Pellizzarius ita fatur. At difficultas est, quibus expensis sepeliri debeant Nouitij? Respond. de rigore Iuris, sepeliendos esse propriis expensis, si habeant patrimonium: & si Monasterium illos sepeliat suis sumptibus, posse eos exigere ab hærede; secùs si non habeant patrimonium: tunc enim sepelire debent expensis Monasterij. Ita Sanchez, *suprà num.*12. aliique. Et patet ex eo, quod in primo casu, cum Nouitius non sit verus Religiosus, nullam habet Monasterium obligationem illum sepeliendi suis sumptibus, cùm ipse habeat ex suo, vnde sepeliatur; in secundo autem casu, cum Nouitius non habeat vnde sepeliatur ex bonis suis, æquum est, vt sepeliatur expensis Monasterij, cum sit aliquo modo membrum illius, vtpotè receptus ad experiendam Religionem. Dixi *de rigore Iuris*, vt indicarem hac in re seruandam esse consuetudinem vniuscuiusque Religionis, quæ fortè est, saltem regulariter, vt Nouitius sumptibus Monasterij sepeliatur: idque etsi moriatur distans à Monasterio vbi erat obedientia Superiorum, cùm etiam in tali casu, militet eadem ratio æquitatis, vt patet. Huc vsque P. Pellizzarius.

4 Lezana autem in sequentia prorumpit. Sepeliri autem debent expensis Monasterij, si non habent patrimonium: tùm, ex obligatione charitatis, tùm ex iustitiæ: cùm tales Nouitij sint membra Religionis. Sanchez, *dicto num.*12. Si verò patrimonium habent, quamvis Roderiguez *suprà artic. vlt.* dicat sepeliendos esse ex propriis expensis, ita vt si Monasterium eas fecerit, repetere possit ab hæredibus; credo tamen consuetudini esse standum, & attendendum ad circumstantias loci, & quantitatis expensarum. Sanchez, *dicto num.*12. Hactenùs Magister Lezana.

5 Palaus denique, sic ait. Quod si inquiras, cuius expensis Nouitius sepeliendus sit? Breuiter respondeo, sepliendum esse propriis expensis, si proprium habeat, nisi consuetudine introductum sit expensis Monasterij sepeliendum esse. Sanchez, *dicto cap.*14. *num.*12. At si proprio caret, Monasterij est expensis sepeliendus: quia illius est membrum, & sub illius obedientia decessit. Quod adeò verum est, vt seclusa consuetudine, parentes eius diuites obligari non debeant eas expensas soluere, vtpote, qui ab eorum cura separatus decessit, quamvis reuocabiliter. Sanchez, *lib.6.c.14.n.14.*

---

§. XVII.

De Filiorum Funeralibus.

QVod teneatur Pater expensas in Filij sepelitione facere, docet Abbas Panormitanus, *quæst. 3. numero 1. & 8.* & Francisc. Maria Samuellius, *in praxi de Sepulturis, tractat.1. disputat. 6. controuers. 15. conclus.3. pag.*299. qui pro se allegat *Legem Si quis. L. Heratius, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Syluestrum, *in Summa, verbo Sepultura, numero* 14. Tabiena, *eodem verbo, numero* 23. *& verbo Funus.* Angelum, *verbo Sepultura, numero* 45. Rosellam, *eod. v. numero* 21. Armillam, *numero* 27. Lauorium, *Variarum lucubrationum, tomo 1. tit.2. cap.16. numero 14. & 29.* Dilect. *de Arte testandi, titulo* 9. Pisanellam Hostiensem, apud præcitatum Syluestrum. 1 *Expensas Funeris Filij facere tenetur Pater.*

Et probatur: Quia si Filius legitimus est, tenetur Pater post triennium ei alimenta præstare. Barbosa, *in cap. Ex litteris numero 7. et 2. & fin. de Conuersione infidelium, ex textu,* ibi: *& pueri post triennium apud Patrem, & ex Lege,* Si quis à liberis, *ff. de Liberis agnoscendis, & ex L. penult. Cod. de Patria potestate.* Et non solùm præstare debet necessaria ad vitæ humanæ sustentationem, sed quæ fuerint necessaria ad statum, & dignitatem personæ. Idem Barbosa ex regula textus *in L. Cum in pluries 13.§. final.ff. de Administratione, & periculo Tutorum. L. Sed & si quid, 19. §. sufficienter, ff. de Vsufructu.* Aretino, *consil.*117. Couarruuia, *de Sponsalibus, part.2. cap.8. §.6. numero 8. & Variarum lib.2. cap.1. numero* 22. Ioanne Garcia, *de Expensis, cap.3. numero* 37. Ascan. *de Patria potestate, effect.17. numero 35. & seqq.* & altero Barbosa, *in L.1. part. 4. numero 6. versic. iis ita explicatis, ff. soluto matrimonio*, vbi idem dicit de Filiis naturalibus. Spuriis verò, nulla habita ratione diuitiarum, aut dignitatis paternæ, seu status, solum alimenta dari debere, quæ præcisè fuerint necessaria ad vitam sustentandam, docet apud Augustinum Barbosam, *numero* 8. cum altero Barbosa *loco citato, numero* 66. Palatius, *in repetitione cap. Per vestras, de Donationibus inter virum, & vxorem, §.24. numero* 3. Immò & Filiis spuriis debentur alimenta attentis diuitiis paternis, & eius qualitate, & dignitate consideratis, vti August. Barbosa docet, *in cap. Cum haberet, numero 12. de eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium, el 5.* cum Couarruuia, *loco citato.* Gomezio, *in L.10. Tauri, numero* 40. & Molina, *de Primogen. lib.2. cap.15. numero 54. versic. sed verum est*: ac cum altero Molina, *de Iustitia, & Iure, tractat. 2. disputat.168. in principio*, & aliis. Et Leonardus Lessius, *in simili tract. lib.2. cap.19. dubitat.6. num.*68. Fagundez, etiam *de Inst. lib.6. cap.15. num.11. ex dicto cap. Cum haberet, & Ordinatione Lusitana, in veteribus, lib.4. tit.68. §.2. & in nouis, lib.3. tit.9.* Sed

2 *Alimenta tenetur Pater præstare Filio post triennium.*

Et non solùm necessaria ad vitã, sed status sustentationem.

Et non solùm legitimo, sed etiam naturali, & spurio.

sumptus,

sumptus, & expensæ Funerum loco alimentorum necessariorum præstantur defunctis. Ergo Pater tenetur ad expensas Funeris Filij sui, siue legitimi, siue naturalis, siue spurij.

3 Præfata tamen doctrina limitatur ab Abbate, *dicta quæst. 3. ante num. 1. & num* 8. docet enim hic, quod Pater non tenetur alimenta ministrare Filio habenti bona, vnde viuat, *ex Lege 1. ff. de lib. agn.* ex quo infert, idem dicendum de expensis Funeris. Vnde ante *num.* 1. ait ad has non teneri Patrem, si Filius habeat successorem, sed eius hæredem teneri. *L. Si mihi Filius sit, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum.*

Limita, in casu, quo Filius habeat vnde viuat.

---

§. XVIII.

De expensis Funeris Patris.

Expensas Funerum Parentis, facere tenetur Filius, si illi bona non habent.

Alere tenetur Filij Parentes, non habentes vnde viuant.

1 SI Pater, & idem est de Matre, habeat bona, ex quibus solui possint sumptus Funeris sui, non tenetur illos, ex propriis, soluere Filius. Docet sic Nicolaus Tudescus Panormitanus Abbas, *quæst. 3. n. 1.* ibi: & Filius non debet teneri, ex quo Pater alium habet hæredem. Hæc ibi in terminis nostris, de expensis paterni Funeris. *Et num. 8. ad finem* id probat in simili de alimentis, dicens. Idem dico eadem ratione, si comparatur Prælatus Patri. Filius enim non tenetur alere Patrem de bonis, quæ habere potest, si Pater habet vnde viuat. Hæc Abbas. Et illuminatus Moronus, *in centum responsis, respons. 43. num. 65.* loquens de Funere vxoris, ait illum ad maritum pertinere, qui est hæres vxoris: quia expensæ Funeris pertinent ad hæredem. Et si maritus (addit) mortuus sit, pertinent ad Filios, qui pariter sunt hæredes: textus apertus *in L. Impensa, ff. de Religiosis, & sumptibus Funerum.* Peregrinus, *de vsufructu, sub num. 216.* Ex his habemus Doctoribus, Filium hæredem, ad Parentum teneri Funeralia, propter regulam generalem, quod expensæ, & sumptus Funerum ad hæredem pertinent. Vnde si duo sunt Filij, & alter tantum institutus hæres, altero iustè, vel iniustè spreto, solum hæredem, ad præfatos teneri paterni Funeris sumptus. Et meritò quidem: quia paterna bona, transierunt ad hæredem, cum onere suo.

---

§. XIX.

De expensis Funeris Vxoris.

BREVIARIVM.

Coniux.

Ad expensas Funeris sui consortis, quando teneatur coniux, & quando non. n. 1. & seqq.

Quando teneatur coniux consortem alere, & quando non. n. 2.

Coniuges suorum corporum potestatem non habent; sed communem, & reciprocam seruitutem habent, & possessionem. n. 2.

Coniux ad expensas Funeris consortis non tenetur, si illius hæres non est. n. 3.

Limita in casu, quo nec consors, nec illius pater bona habeat, de quibus expensa illa fieri possint. n. 7.

Expensæ Funeris.

Funeris expensæ ad hæredem defuncti pertinent. n. 3.

Vxoris Funus, de illius dote fieri debet. n. 6. 7.

Si tamen bona alia præter dotem habeat, pro rata fieri debet, de illis, & de dote. n. 6.

ABbas Panormitanus *quæst. 3.* de præsenti agens materia, sic *numero 1.* ait. Idem dicendum, si eum reputemus sponsum: non enim coniux tenetur ad curandum funus coniugis, si habeat bona, in quibus alius succedit. Solum enim tenetur quando instituitur hæres, vel quando est diues, & pater est impotens: tunc enim tenetur. Quia eius iniuria videretur, si quando vxor insepulta, aut vir insepultus relinqueretur, vt *L. Celsus, & L. Quod si nulla, ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.* Hactenus ibi: *& num. 8. circa finem*, in sequentia prorumpit. 1

Alere non tenetur coniux coniugem habentem bona vnde viuere queat.

Idem dico si comparetur coniugi. Nam coniux non tenetur alere coniugem, si coniux habet vnde viuat, siue sit maritus, siue vxor. De vxore respectu mariti probatur *in cap. Per vestras, de Donat. post diuortium restituenda, & in L. 1. Cod. de Pactis dot. & L. Maritus, Cod. de Procuratoribus.* De marito respectu vxoris, probatur *in capite Salubriter, de Vsuris, & in dicto cap. Per vestras.* Vir enim tenetur vxorem alere secundùm quantitatem dotis, vt *in dictis Iuribus, & in L. Si eum dotem, §. Sin autem, ff. Soluto matrimonio.* Et ratio est, quia communis, & reciproca seruitus, & possessio est: quisque enim eorum possidet, & possidetur: nec aliquis eorum debet habere potestatem sui corporis, vt *in cap. Non debet, de Consanguinitate, & affinitate,* & notatur *in cap. Ex transmissa, de Restitutione spoliatorum.* Hæc omnia Abbas: in quibus pluta docet. 2

Primum est. Coniugem instituentem hæredem bonorum suorum, seu illa relinquentem in morte, alteri quàm consorti suo, istum nullatenus teneri ad expensas Funeris illius. Et istius ratio, in promptu est. Quia hæres tenetur ad Funeris sumptus, vti ex eodem & aliis Doctoribus, *sect. 1. §. 4.* diximus. Quocirca D. Antoninus, *in Summa, part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis, §. 2.* postquam dixit: expensas autem Funeris tenetur hæres facere: statim, nullo interposito, addit. Item si mulier habeat dotem, de ipsa dote debent fieri. Et Naldus, *in Summa, verbo Sepultura, n. 10.* ait. Sepulturæ, siue Funeris vxoris expensa facta à viro, repetitur per eum à Patre vxoris ad quem redit ipsa dos; secus autem si remaneret apud virum. *L. Qui vxorem, Cod. de Negotiis gestis.* Moronus etiam *in centum responsis, respons. 43. num. 65.* sic ait. Expensæ factæ in Funerali vxoris, pertinent ad maritum, qui est hæres vxoris: quia expensæ Funerum pertinent ad hæredem. 3

Secundum, quod docet Abbas est, coniugem demortuum sine bonis, de quibus expensæ sui Funeris fieri possint, à consorte tumulari non debere suis expensis, sed à defuncti Patre, ex propriis id efficere potente. 4

Tertium, quod si Pater defuncti inops est, & diues coniux viuus, teneatur iste ad expensas Funeris. 5

Abbati consonat Syluester, *verbo Sepultura numero 14.* vbi docet, quod si habeat dotem, & alia bona, pro rata de iis, & de dote sumptus Funeris vxoris fieri debent. *L. Neratius, ff. de Religiosis, &* 6

sumpti-

sumptibus funerum. Si alia bona non habeat, de ipsa dote. Si tandem nec bona, nec dotem relinquat, ait cum Supplemento, Rosella, Pisa, Hostiensis, & Summa Confessorum, quod Pater omnes expensas præstare debet; & si Pater non est soluendo, maritus, in quantum potest, debet illas supplere.

7 Nec dissonat Ioannes Bapt. Ventriglia, *in praxi rerum notabilium, annotat. 25. num. 3.* dicens, quod si vxor est dotata, sepelienda est expensis dotis, ita vt succedentes in dote, pro rata teneantur ad expensas, & si maritus dotis partem retineat, partem sumptus Funeris contribuere debeat. Et addit, quod si dos penes maritum reperiatur, qui teneatur illam restituere, non potest iuuari dilatione annali ad restituendam dotem, ad effectum euitandi Funeris expensas. Sic ille, ex Paulo de Castro, *in L. Si Filia, ff. soluto matrimonio.* Et vlteriùs dicit, quod si vxor non est dotata, & illa habet suos, maritus non tenetur ad expensas Funeris; secus si non habeat suos, nec in bonis habet. Ita ille ex Bartolo, *in L. Quod in vxorem, Cod. de Negotiis gestis.* Et in hoc quidem casu, quod vxor non habeat suos, qui illam sepeliri possint, & non in alio locum tenet, & procedit D. Antoninij sententia, vbi suprà dicentis, quod si non habeat dotem, (vel alia bona) ad maritum pertineat. *L. 1. ff. de Religiosis, & sumptibus funerum.*

§. XX.

De Pauperum Funeralibus.

1 QVando quis adeò pauper moritur, vt pro Funeralibus bona non habeat, & nullus eum velit sepelire, debet Ecclesia de suo, sumptus facere: & si Ecclesia, de suo non habeat, debent Parochiani, in sententia Francisci Mariæ Samuellij, *in praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controuersia 15. conclus. 1.* expensas Funeris agere, ne pauperum cadauera insepulta maneant. Et idem Author, *conclus. 2.* ait, quod Rector, & Parochus tenetur etiam pauperum suæ Parochiæ Funus ducere, quamvis nullam inde eleemosynam speret, & illorum animas Deo commendare. Pro quibus omnibus allegat Sebastianum Medices, *de Sepulturis, part. 2. quest. 3.* Toletum, *in Summa, lib. 1. cap. 5.* & Iulium Lauorium, *variarum lucubrationum, tom. 1. tit. 2. cap. 16. n. 15. & 16.*

2 Et ratio ipsa id suadet: quia scilicet Sepultura, maximè pendet, ab administratione Sacramentorum. Sed Ecclesia, & Parochus illa tenentur Pauperi ministrare. Ergo & Sepulturam, cum Funere necessario ad animæ solatium, & remedium ministrare tenentur.

3 Deinde. Expensæ Funerum defunctorum, succedunt in locum alimentorum, viuis debitorum. Sed Ecclesia, Parochus, & Parochiani debent alimenta præstare Pauperi viuo. Ergo debent Pauperi mortuo expensas Funeris præstare. Et hoc certè argumentum efficax est: Quia à simili ad simile valet argumentum. Barbosa, *tract. locorum communium argumentorum Iuris, loco 101.* cum Cardinali Tuscho, *practicarum conclusion. tom. 1. Litt. A. conclus. 507. num. 29.* Gratiano, *consil. 30. num. 31. volum. 1.* Peregrino, *consil. 9. num. 29. volum. 2.* Mascardo, *de Probationibus, conclus. 1253. num. 4.* & cum pluribus aliis.

§. XXI.

De Funeralibus seruorum.

EXpensas Funerum seruorum fieri debere de bonis Dominorum suorum, docet Panormitanus, *quæst. 3. Sempronius, num. 9. in fine*: Cùm seruus (inquit) ratione pristinæ seruituris, sepeliatur expensis Domini, vt in *L. Filiusfamilias, §. Qui seruum, de Religiosis, & sumptibus Funerum.* Docet etiam Samuellius, *in Praxi de Sepulturis, tract. 1. disputat. 6. controu. 15 concl. 3. pag. 299.* 1

Et probatur: quia Domini tenentur alimenta præstare seruis viuis. Ergo tenentur præstare illis expensas Funerum. Consequentia patet ex modò dictis *in praecedente §.* Antecedens autem docet Azorius, *Institutionum Moralium part. 2. lib. 2. cap. 38. q. 1. & q. 3. capitis 39.*

§. XXII.

De Canonica Portione.

BREVIARIVM.

Canonica Portio.

Duplex est Portio Canonica: vna Episcopalis, & Parochialis altera: & quænam vtraque sit. n. 1. 2.

Portio Parochialis, aliquando fuit media; aliquando tertia; & aliquando quarta. n. 2.

Regulares, ab vtriusque Portionis solutione, exempti sunt. n. 3. & seqq.

DVplex, in Iure Pontificio, Portio Episcopis, & 1
Parochis assignata inuenitur, de iis, quæ à testatore piis locis pro ipsius anima relinquuntur, & de iis, quæ cum funere ad Ecclesiam deferuntur. Vtraque Portio *Canonica* dicitur, quia à sacris est præscripta Canonibus. Portio Episcopalis, est quarta pars legatorum alicui pio loco intra Diœcesim à testatore relictorum, Episcopo debita, propter communionem, quam cum suis habet Ecclesiis, ex Iuris dispositione *in cap. Officij, cap. Requisisti, & in cap. finali de Testamentis, ac in Clement. Dudum, de Sepulturis §. Verum.* D. Antoninus, *in Summ. part. 3. tit. 10. cap. 5. de Sepulturis, §. 4.* Laurent. de Peyrinis, *de Priuilegiis Regular. ad Constit. Pyrrhi, §. 12. num. 54.* cum Molfesio, *in Summ. tom. 2. tract. 13. cap. 9. num. 19.* Bruno Chassaing, *de Priuilegiis, Regular. p. 2. tract. 8. cap. 4. proposit. 1.* cum Syluestro, *verbo Canonica Portio*, & cum Miranda, *in Manuali, tom. 2. q. 48. art. 1. concl. 1.*

Canonica Portio Parochialis, est pars, siue me- 2
dia, siue tertia, aut quarta eorum, quæ adueniunt Ecclesiæ in qua quis tumulatur, & quæ cum funere deferuntur; ceræ v. gr. panis, & huiusmodi. Pellizzarius, *in Manuali Regular. tom. 2. tract. 8. cap. 5. numero 160.* & habetur expressum in Piana Constitutione *& si Mendicantium Ordines*, infra recensenda, *num.*. Quæ vtique pars, *Quarta Funeralis*, dicitur communiter: *Funeralis* quidem: quia est Funeralium pars; & *quarta*: quia licet olim fuerit tertia pars Funeralium Ecclesiæ Parochiali adiudicata, *in cap. Nos instituta, & in cap. Certificari, de Sepulturis*, vbi approbatæ

approbatæ etiam fuerunt medietas,& quarta pro locorum diuersitatibus, & eorum consuetudinibus;& medietas etiam fuit assignata, *in cap. Inter cunctas de Priuilegiis*; quarta tamen fuit taxata *in cap. Super Cathedram, de Sepulturis, in Clement. Dudum, eod. tit. & in Piana præfata*, & etiam *in Concil. Trident. sess. 25. cap.* 13. Appellari etiam solet hæc Parochialis Portio, *iustitia Parochialis*, vti videre licet *in dicto cap. Certificari*, & in quàm plurimis Apostolicis diplomatibus, liberam Sepulturam Regularibus concedentibus, cum expressa clausula ista: *Salua iustitia Parochialium Ecclesiarum.* Quâ non obstante quartæ taxatione, si adfuerit medietatis, aut tertiæ, consuetudo seruanda omninò erit ex dispositione dicti capitis *Certificari*. vbi Clemens III. ita decernit. Nos tale præbemus in hac veritate responsum, vt secundùm rationabilem consuetudinem regionis, illa iustitia circa medietatem, vel tertiam, vel quartam pro locorum diuersitatibus attendatur. Hæc ibi. Si autem non constet de consuetudine loci, Standum est consuetudini Ecclesiarum vicinarum, & si illa est varia, debetur quarta. Ita D. Antoninus, *vbi suprà*, §. 3. & §. 7 Pellizzatius *loco citato*, cum Roderiquez, *qq. Regular. q.* 39. *art.* 1. *tom.* 1. ex Ancharrano, Syluestro, & aliis, & ratio est, quia quarta magis conformis Iuri videtur. Et quoad Regulares quidem Canonicam soluere debentes, illa, & non alia pars solui debet; quia ad illam, per Clementinam *Dudum*, restricta est, & ab hac taxatione secundùm Lau. de Zen. non licet recedi, cum sit Papalis. *distinct.* 19. *in memoriam.* Verbis vtor D. Antonini, cuius placitum firmatur ex prædicta Constitutione. *Etsi Mendicantium Ordines.*

3 A solutione Canonicæ portionis Episcopalis exempti sunt Regulares, per Benedictum Papam Vndecimum, & per alios Summos Pontifices, prout ipse refert *in dicto cap. Inter cunctas, de Priuilegiis.* Alexander Sextus, Minores excepit ab illius solutione in Bulla, quæ incipit *Sacra Religionis*, quam Paulus Quartus ex certa scientia confirmauit, cum derogatione Clementinæ *Dudum*, in Bulla *Ex Clementi*, prout refert Chassaing, *citato in loco*, quæ Paulina habetur in Bullario. Emmanuelis Roderiquez, la 1. huius Pontificis. Iulius Secundus Minimos etiam ab eadem exemit Portione Episcopali in Bulla, *Virtute conspicuos*, §. 26. *la* 2. apud Laurentium de Peyrinis, *de Priuilegiis Regularium.* De qua Regularium exemptione, D. Antoninus sic vbi supra ait. A Fratribus autem, Episcopus nullam quartam detrahit, secundum Federicum. Peyrinus *dicto §. num.* 73 Chassaing, & Ascan. Tamburinus; *de Iure Abbatum, tom.* 1. *disp* 15. *q.* 17. vbi pro exemptione Cassinensium ab vtraque Canonica recenset Eugenium IV. *Anno* 1436. *quintò Nonas Iulij, in Bulla Ad Ecclesiarum*, la 11. Bullarij nostræ Congregationis.

4 Exempti etiam sunt Regulares à solutione Portionis Canonicæ Parochialis, seu Quartæ funeralis, Nicolaus Papa Quintus, cum derogatione Clementinæ *Dudum*, exemit Fratres de Monte Carmelo, vt refert Chassaing. Quam certè exemptionem illis diuersi Pontifices concesserunt, vti habetur in Bulla 4. Pauli Quinti apud Cherubinum. Illam contulit Minimis Iulius Secundus, in Bulla *Dum ad Sacrum Ordinem*, §. 33. *la* 1. apud Laurent. de Peyrinis, de qua ipse Author, *dicto num.* 75. & Chassaing. & Leo X. in Bulla *Exponi Nobis*, §. 2. la 10. apud dictum Laurentium. Cui Iulij Bullæ non derogauit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 13. Ita declarante Sacra eius Congregatione per hæc, quæ sequuntur verba.

Congregatio Concilij censuit huiusmodi priuilegio, ante quadraginta annos ante Concilium, vt proponitur concesso, minimè derogatum esse eiusdem Concilij Decretis.

Hanc Declarationem ad amussim exscribunt Peyrinus *ad Constitutionem Pyrrhi, num* 54. & Stephanus Quaranta *in Summa Bullarum, verbo Priuilegia Regularium*, subscriptam quidem per Cardinalem Matthæum. Et vterque testatur, adesse authenticam in Conuentu Sancti Ludouici de Neapoles dicti Ordinis Minimorum. Et Peyrinus addit, existere etiam in Archiuio suo Romano.

Aliam eiusdem S. Congregationis Declarationem transcribunt Emmanuel Roderiquez, *tom.* 1. *quæstionum Regular. q.* 2. *art.* 39. Quaranta *vbi proximè, pag.* 516. Peyrinos, & Chassaing, huius tenoris. 5

Congregatio Concilij censuit, non comprehendi Monasteria ædificata à quadraginta annis citra, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præsupposito, quod huiusmodi Monasteria sint eiusdem Religionis, cui a Sede Apostolica indultum sit, vt Quartam Funeralem non debeant soluere Episcopo.

Anton. Cardinalis Carafa.

Quam certè Declarationem canonizauit Paulus Papa V. in Bulla *Decet Romanum Pontificem*, *la* 4. apud Angel. Cherubinum, *tomo* 3. *pag. mihi* 179. & apud Peyrinum, eodem num. 54. & obseruari statuit, dicens. Inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus, & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, ac aliis, quos id concernit, ne ab ipsis Fratribus Monasteriorum, seu Domorum à quadraginta annis ædificatorum dicti Ordinis Carmelitani Quartam Funeralem huiusmodi quoquomodo exigere, aut desuper molestare audeant, seu præsumant. Quod si quis contradicere præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius nouerit se incursurum. Hæc ibi, post recensitam prædictam Declarationem.

Pius tandem Quintus, 17. Kalend. Iulij, 1567. in Constitutione *Etsi Mendicantium Ordines*, omnes Mendicantes, & cum illius insertione, nostram Congregationem Vallisoleranam, in Constitutione *Cum intra mentis nostra*, 8. Kal. Septembris eiusdem anni, immunes, & exemptos reddidit à solutione Quartæ Funeralis, per hæc, quæ sequuntur verba, & etiam ab Episcopali. 6

Quartam autem Funeralium, de qua *sess.* 25. *cap.* 13. nequaquam soluere teneantur Monasteria, quæ à quadraginta annis citra fundata existunt, postquam Concilium ipsum loquitur tantum de Monasteriis ante annos quadraginta fundatis, quæ ipsam Quartam soluere consueuerunt, & vbi solui consueuit, id tantum ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit, tempore, quo defunctorum corpora ad Sepulturam deferuntur, non autem de Missis, seu legatis, vel aliis Fratribus ipsis, seu Monialibus huiusmodi relictis, aut aliàs quomodolibet donatis, solui debet: Sicque intelligi Concilij Decretum, quoad Quartam huiusmodi soluendam debere decernimus. Vbi verò non est consuetudo soluendi Quartam huiusmodi, de nullo suprà scriptorum solui debere declaramus.

Et hæc de præsenti Tractatu dicta sufficiant: quicquid autem in toto dixi Volumine, S. Ecclesiæ, & Doctiorum iudicio submitto:

DECISIONES SACRÆ ROMANÆ ROTÆ,
Quæ per extensum posita, ad comprobanda multa in Opere isto dicta, præstò sunt.

Exscripsi illam, contuli, & collationaui cum exemplari huius Decisionis Romæ missæ.

R.P.D. VEROSPIO.

Pampilonensis Parochialis, Veneris, 28. Nouembris, 1664.

BREVIARIVM.

Constitutio.

Synodalis Constitutio Pampilonensis de Anno 1590. circa inamobilitatem Vicariorum, irrita declaratur. n.4.

Decretum irritans.

Titulum inficit, & possessionem, ita vt actus Contrary, nequeant Ius aliquod, seu possessionem parti tribuere. n.7.

Vicarius.

Deputatio Vicarij amobilis, pro Ecclesia Iure pleno annexa Monasterio, Abbati, & Monachis à Iure indulgetur. n.1.

Istarum Ecclesiarum vnitarum Vicarij, nudum Curæ habent exercitium. n.5.

Vicarios perpetuos deputandi pro Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis vnitis, committit Concilium Ordinarij arbitrio, in actu Visitationis, partibus legitimè citatis, & Ecclesiarum exigente necessitate, exercendo. n.2.

Hæc Concilij dispositio, immutata, variataque existit, respectu Ecclesiarum Monasteriis vnitarum, per Pium Quintum. n 3.

In dubio Vicaria, amobilis præsumitur. n.5.

Reputari non debet perpetua ex eo, quod electi aliquoties, vsque ad obitum in Cura exercitio persisterint. n.6.

Vicaria amobilis in perpetuam redigi non potest, nisi prius legitimè in perpetuam erigatur. n.8.

In electionibus Vicariorum Ecclesiarum Monasteriis vnitarum, ad vnguem seruari debet Pij Quinti Constitutio n.7.

Abbas in nominatione Vicarij perpetui, nullum præiudicium inferre potest Monasterio, ac Vicariæ in statu amouibilitatis. n.7.

Statum amobilitatis, absque assensu Sedis Apostolicæ immutare nequit. n.8.

Vicaria perpetua, beneficij assequitur nomen. n.6.

In dimissione perpetuæ Vicariæ, assensus requiritur Ordinarij. n.5.

Vnio.

Vnio Iure pleno, est vnio quoad spiritualia, & temporalia. n.6.

In Ecclesia vnita pleno Iure Monasterio, titulus beneficij suppressus euasit, & cura illius penes Abbatem residet, & Monachos absque vacationis spe. n.1.

DECISIO I.

1 ELectio Vicarij Regularis, siue sæcularis in Parochiali Ecclesia oppidi de Elizondo, Abbati, ac Monachis Præmonstratensibus de Vrdax, binis Decisionibus coram me decreta fuerat, reseruata tamen discussione, an valeat ab Abbate Vicarius ad nutum remoueri, vel perpetuus debeat potius, hoc est vitam nominari: Quo hodie proposito Dubio, electionem Vicarij amobilis Abbati competere, Domini responderunt.

Cum enim Parochialis Ecclesia fuerit pleno Iure, nedum scilicet corporalis, sed etiam spiritualis respectu, annexa Monasterio, vt Decisiones præcedenter editæ absolutè conuincunt, titulus beneficialis suppressus euasit, ita vt Cura illa, absque spe vacationis penes Abbatem, & Monachos continuò censeatur residere, ex doctrina Glossæ, communiter recepta, in *Clement. 1. verbo De mensa, de Supplenda negligentia Prælatorum. Et in Clement. 1. verbo Haberent. de Rescriptis.* Oldrad. *cons. 257. n. 15.* Rota, *in Pampilonensi, Iurium Parochialium, 19. Ianuarij, 1693. in 1. §.* coram R. P. D. meo Beuilaqua. Quibus proinde electio Vicarij amobilis, penes quem nudum duntaxat residet exercitium ex Iuris dispositione indulgetur, de qua per Glossam, *in Clement. 1. verbo Ad mensam, de Excessibus Prælatorum.* Vbi contrarium in simplici vnione asserit procedere. Prob. *ad Monach. in cap. Super eo, num. 19. post medium, versic. Et dic per Vicarium, de Præbendis, lib. 6.* Hored. *de Incompatibilitate Beneficiorum, part. 1. cap. 15. n. 8.* Rebuff. *in Praxi Beneficiorum, tit. de Vicariis perpetuis, num. 6. & 7.* Garcia, *de Beneficiis, par. 11 cap. 2. n. 3.* Lotterius, *de Re beneficiaria, lib. 1. quæst. 33. n. 93.* Barbosa, *de Officio, & Potestate Episcopi, allegat. 72. n. 189* Sanleger. *Quæstion. Benefic. lib. 5. quæst 36. n. 11.* Rota, *decis. 2. n. 2. de Excessibus Prælatorum, in nouiss.* Et *in Pampilonensi Vicariæ de Stella, 28. Martij, 1659. coram R. P. D. Albergato.* Et *in Pampilonensi Iurium Parochialium, 19. Ian. 1663. § Non obstat, cum seq. coram R. P. D. meo Beuilaqua.*

Tum etiam ex Constitutione Sanctæ memoriæ Pij Quinti, inter impressas in Bullario, *la 47. §. 5. & 6.* Vbi Regularibus Mendicantibus, cæterisque vitam Monasticam profitentibus tribuitur facultas in Ecclesiis Parochialibus propriis Conuentibus annexis, eligendi Vicarium Religiosum ad nutum amobilem præuio tamen examine à loci Ordinario approbandum. In cuius terminis Constitutionis, idem tradiderunt Garcia, *de Beneficiis, par. 2. cap. 2. n. 13.* Barbosa, *de Iure Eccles. vniuerso, lib. 3. cap. 8 n. 8. ad finem* Rota coram Durano, *decis. 74. n. 27. & decis. 88 n. 1. & 2. & 27. cum seq. part. 9. recentiorum.* Ad exequendum, &c. Incipit.

Nec visa fuit vrgere dispositio Sacri concilij Tridentini, *in sess. 7. cap. 7. de Reformatione.* Ibi enim Ordinariorum duntaxat arbitrio remittitur, vt quoties Ecclesiarum regimini expedire dignouerint, perpetuos Vicarios adhibeant in quibuscumque Curatis, & Ecclesiis, tam Cathedralibus, quàm Monasteriis vnitis; non autem necessitas eligendi Vicarium perpetuum Monachis iniungitur, vt aduertit Barbosa, *in Collectan. ad idem Concilium, n. 15.* Rota, *in Hispalensi Iuris amouendi Curatos, 21. Iunij, 1641. §. Immò, coram bonæ memoriæ Pecetingero, & in Pampilonensi, Iurium Parochialium, 19. Ianuarij, 1663. §. Quibus, coram R. P. D. meo Beuilaqua.* Quod tamen arbitrium, in actu Visitationis, præuia partium citatione ab Ordinariis exercendum legitima, 2

vn a

vna cum vtilitate Ecclesiæ causam exquirit, vt tradit Nauarrus, *consi. 11. de statu Monachorum.* Flores de Mena, *Variarum Resolution. lib. 1. cap. 10. n. 47.* Garcia, *de Beneficiis, part. 11. cap. 2. n. 8. & 9. cum seqq.* Barbosa, *de Officio, & potest. Episcopi, allegat. 72. n. 190. & in Collectan. ad Concil. Tridentinum, sess. 7. cap. 7. de Reformatione, n. 31.* Rota, *in Mindoniensi Parochialis, 3. Martij, 1653. in fine, coram R. P. D. meo Zarato.*

3 Præterea, Sacri Concilij dispositio, in hac parte fuit innouata à Piana Constitutione postmodum ædita, expressè Regularibus Mendicantibus, ac Monachis, in Ecclesiis Monasteriis annexis deferente electionem Vicarij Regularis ad nutum amouibilis, vt aduertit Gonzalez, *ad Regulam 8. Cancelaria, gloss. 5. §. 3. num. 53. & 54.* vbi ita refert fuisse à Sacra Congregatione decisum. Garcia *de Beneficiis, part. 11. cap. 3. num. 13.* Barbosa, *de Iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 3. cap. 6. num. 8. & 9. & de Officio, & potest. Episcopi, allegat. 72. num. 190. versic. Qua omnia confirmabis. Et in Collectan. ad dictam sess. 7. c. 7. de Reformatione, n. 17.* Vbi loquitur in specie de Parochialibus vnitis Monasteriis Ordinis Præmonstratensis. Rota *in Pampilonensi Vicaria de Stella, 28. Martij, 1659. §. Non obstat, coram R. P. D. meo Albergato.*

4 Hinc non obstat Constitutio Synodalis Anni, 1590. prohibens Abbatibus Regularibus remotionem Vicarij, absque legitima causa. Illa siquidem, vti dispositioni Iuris, nec non Pianæ Constitutioni contraria, nullius propemodum roboris reputatur. Rota, *decis. 7. n. 16. & 17 part. 6. recentiorum,* & in specie responsum fuit *in Pampilonensi Vicariæ, de Stella, 28. Martij, 1659 §. vltimo, coram R. P. D. meo. Albergato.*

5 In quam Domini sententiam, eò facilius innatunt, quod super potestate eligendi Vicarium amouibilem obseruantia concurrat actibus diuersis elicita, quæ plurimùm inspici consueuit ad dignoscendum Vtrũ Vicaria tẽporalis, vel perpetua potius existat, vt notant Gonzalez, *ad Regulam 8. Cancel. glossa 5. §. 3. n. 17. & 18.* Garcia, *de Beneficiis part. 11. cap. 2. n. 16.* Vbi, quod in dubio, præsumitur amonibilis. Barbosa, *de Iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 3. c. 6. n. 67.* Rota, *corã Caualerio, decis. 350. n. 2. cũ seq.* vbi declaratur textus *in c. vnico, de Capellis Monachorum, lib. 6. & decis. 389. num. 6.*

6 Cui sanè obseruãtiæ non aduersatur, quod Vicarij per Abbatem electi, aliquoties ad obitum vsque in exercitio Curæ perstiterint. Cum enim illorum amotio, ex mera Abbatis voluntate pẽderet, Vicaria proindè non debet ex huius non vsu facultatis, perpetua reputari, vt aduertit Glossa, *in Clement. 1. verbo Renouari de Supplenda negligentia Prælatorum.* Abbas, *in c. Ad nostram, 5 n. 11. de Confirmatione vtil.* Rebuffus, *de Pacifica possessione, n. 333.* Gonzalez, *ad Regulam 8. Cãcelar. gloss. 5. §. 6. n. 35. & 36.* Sanchez, *ad Precepta Decalogi, lib. 7. c. 29. n. 27.* Rota *corã Caualer Decis. 389. n. 4 & Decis. 245. n. 17. p. 6. recentiorum.* Dum maximè Vicarij sæculares, pluries Vicariã in Abbatis manibus dimiserunt, nullo Ordinarij adhibito assensu in dimissione perpetuæ Vicariæ, quæ Beneficij nomen assequitur iuxta textũ *in Clement. 1. de Officio Vicarij,* absolutè requisito ad textum *in c. Admonet, 4. de Renunciatione, &* respondet in specie Rota *in Pampilonẽsi Iuriũ Parochialiũ, 19. Ianuarij, 1663. §. Non releuat, coram. R. P. D. meo Beuilaqua.*

7 Quinimo, nec Abbas mediante nominatione Vicarij perpetui, potuisset Monasterio, ac Vicariæ in statu amouibili existenti præiudicium inferre. Vitali-

nus, *in Clement. 1. n. 56. & 57. de Officio Vicarij.* Rota, *in Salamantina Vicariæ, 15. Martij, 1596. corã Blãchetto, impressa per Garciã, de Beneficiis, p. 1. c. 2. n. 94.* In electione quippè Vicarij super Ecclesiis Monasterio, seu mensæ Capitulari vnitis, debet ad vnguem obseruari Piana Constitutio, quæ ex vi Decreti irritantis, titulum inficit, ac possessionem, ita vt nequeãt nominationes aliter habitæ, aliquod Ius, seu possessionem aduersæ parti tribuere, vt respondet Rota *coram Caualerio, decis. 395. num. 5. & in recentioribus decis. 16. n. 17. & 18. p. 6 coram Baratto. decis. 214. n. 8. & decis. 88. num. 18. part. 9. recentiorum.*

Huic Monasterio obesse non poterit lis, de Anno 8
1620. super Coadiutore Vicarij ab oppidi incolis instituta, necnon mediante transactione anni 1637. successiuè terminata, in qua alternatim fuit Coadiutor conueniens, pro prima scilicet vice, Presbyter sæcularis, pro altera verò Regularis. Quidquid enim sit, an pro vnica vice dumtaxat, vt Monachi asserunt fuerit electio Presbyteri sæcularis in transactione decreta, vel potius continuò, vt incolæ oppidi contendunt, exindè visa fuit obiectio corruere, quod dum Vicaria in statu manualis existebat, illius natura, absque Apostolicæ Sedis assensu, ab Abbate non poterat immutari, vt præter authoritates superius recensitas, responsum fuit *in Perusina Beneficij, 19. Februarij, 1648. §. Non obstat,* coram bonæ memoriæ Bichin, *& in Volaterana Capellania, 27. Ianij, 1650. §. In præsenti autem,* coram bonæ memoriæ Dunozetto. Præsertim, quia nullus Vicariæ perpetuæ modus præcesserat, cuius debet erectio legitimè constitui, antequam Vicaria amouibilis in perpetuã redigatur, vt notant Garcia, *de Beneficiis p. 11. c. 2. n. 15.* vbi Sacræ Congregationis quoque refert resolutionem. Barbosa, *in Collectan. ad Concilium Tridentinum, sess. 7. c. 2. de Reformatione, num. 19.* Quinimò aliqui ex Dominis animaduertebant, quod lis, ac ipsa transactio, vti ad Coadiutoriam expressè restricta, suas nequit vires ad Vicariam porrigere.

Et ita Abbate, ac Monachis dumtaxat informantibus, altera verò parte, pluribus citationibus lacessita, informare recusante, resolutum.

R. P. D. BVRATTO.

Habetur in ser eius impressas. 346. tomo 2.

Eugubina Capellaniæ. Mercurij, 4. Iul. 1618

BREVIARIVM.

Manutentio.

Vbi causa possidendi est vniuersalis, datur manutentio etiamsi non probetur exercitium particulare. n. 1.

Alia vide verb. *Precarium: Vicarius.*

Monachus.

Inuito Abbate, beneficium & administrationem retinere non potest, sed reuocari potest ad libitum. n. 2. *& 3. Etiam sine causa; cessante tamen odio, & malicia in amouente.* n. 4.

Nec statutum, aut consuetudo in contrariũ valet. n. 4.

Precarium.

Non datur manutentio Precario possidenti, contra eum, quem rogauit. n. 6.

Per pactum, aut consuetudinem, irreuocabile non redditur precarium. n. 5.

Religiosi.

Regulares subditi, velle non habeat, nec nolle. n. 3.

Vicarij.

Si in vna Ecclesia vnita, habet Abbas possessionem remouendi Vicarium ad nutum, datur ei manutentio remouendi in aliis vnitis, etiamsi in illis possessio non probetur. Ante n. 1.

Deputatio Vicarij amouibilis, ex deputatione facta ad sui, & successorum beneplacitum probatur. Ibidem. Facultas remouendi, precario assimilatur. n. 5.

DECISIO II.

DE quasi possessione D. Abbatis S. Mariæ de Sitria Ordinis S. Benedicti deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in Ecclesiis, seu Beneficiis Regularibus Abbatiæ subiectis, Dominis visum fuit constare ex testibus, *in summario, n. 2. & 4.* ex deputatione, ipsiusmet Gherardi Monachi aduersarij per dictum Abbatem, *de anno* 1575 facta ad sui, & successorum beneplacitum, in Rectorem Parochialis Ecclesiæ S. Ægidij dictæ Abbatiæ subiectæ, vt *dicto summario, n. 5.* ex declarationibus, seu resolutionibus Sacri Concilij Tridentini Illustrissimorum Interpretum, *dicto summario, n.* 8. in quibus approbata fuit eadem possessio ex Decisione Rotali, *coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio, in Nucerina, seu Nullius beneficij*, 28. *Maij* 1608. in qua similiter hæc quasi possessio Abbatis canonizata fuit ex testibus tunc coram eo examinatis, & resolutum pro concessione mandati de manutenendo ad fauorem dicti Abbatis in quasi possessione deputandi vnum ex Monachis dictæ Abbatiæ in Capellanum ad nutum amouibilem in Parochiali Ecclesia S. Mariæ Montis Rubij, quæ est vnum ex membris dictæ Abbatiæ. Quapropter censuerunt Domini eidem Abbati dandum esse idem mandatum de manutenendo etiam respectu Ecclesiæ S. Mariæ de Platea, in Terra Pergulæ, de qua nunc agitur; nam licet quoad illam non probetur particularis possessio, cum tamen ex testibus *in eodem summario, n* 3. constet, eam quoque esse de pertinentiis, ac membris dictæ Abbatiæ, illique subiectam: quasi possessio per Abbatem (vt suprà ostensum est) generaliter acquisita quoad omnes Ecclesias subiectas suffraga-
1 tur ad obtinendam manutentionem deputandi dictos Capellanos amouibiles, etiam in hac particulari Ecclesia; cum magis attendatur causa possidendi, quàm actus, & exercitium, & vbi causa est vniuersalis, datur manutentio, etiamsi non probetur exercitium particulare. Rota, *diuersorum decis.* 17. *num.* 1. *& seqq. parte* 2.

Ex his verò sequitur, non posse dari manutentionem dicto Gherardo in possessione huius beneficij; nam cum ipse sit Monachus dicti Ordinis, vt constat ex testibus, *dicto summario, num.* 6. ex Congregationibus, seu Capitulis Monachorum dictæ Abbatiæ, in quibus vti talis interfuit, & ex professione fidei ab eo tanquam Monacho facta in deputatione illius ad Curam dictæ Ecclesiæ S. Ægidij, *num.* 7. non potest, inuito Abbate, dictum beneficium, & administrationem retinere, sed ad nu-
2 tum, & voluntatem illius reuocatur, *cap. Cum ad Monasterium*, 6. *Tales autem, de Statu Monachorum*. Vbi Glossa *in verbo perpetuo*, Butr. *n.* 26. Anchar. *n.* 10. Abbas, *n.* 8. *in fine, & seq.* Cardinalis, *in* 4. *notabili*. Idem Butr. *in cap.* 5. *n.* 14. *&* 10. *eodem titulo*. & ibi Anchar. *n.* 7. *versic.* 1. *Vt tales.* Abbas, *n.* 8. *versic. In glossa penult. ex n.* 9. *&* 11. Vbi quod cum
3 huiusmodi Regulares sub obedientia Abbatis existentes, non habeant velle, neque nolle, non possunt resistere reuocationi illius. Et Cardinalis, *propè finem, versic. Alij verò reuocatur*. Facit textus *in c.* 1. *§. fin.* ibi. Et si liberè possint ad eadem Monasteria reuocari, *de Priuilegiis, lib.* 6. & notatur *in cap.* 1. *de Capellis Monachorum, dicto lib.* 6. Cassad. *decis.* 4. *per totam, decis.* 12. *ante numerum* 10. *de Praebendis*. Gonzalez *super Regulam* 8. *glossa* 5. *§.* 6. *n.* 2. etiam 4
sine causa, cessante tamen odio, & malitia in amouente, secundùm opinionem, quam Rota sequitur, *vt in Regien. pratensi spolij*, 24. *Ianuarij* 1616. *coram R. P. D. meo Manzanedo*, adeò vt nec valeat statutum, aut pactum in contrarium. Abbas *in dict. cap. Cum ad Monasterium, num.* 11. quamuis interuenisset iuramentum. Archidiaconus, & Ioannes Andreas, *in cap. Præsenti, de Officio Legati, in* 6. Gambar *in tract. de Officio Legati, tit. de Potestate Legati, in reseruata beneficia, n.* 11. Rebuffus: *de Pa-* 5
cifica possessione, n. 330. *versic. Immò si Abbas.* Nec etiam consuetudo contraria induci possit: hæc enim facultas ad libitum remouendi, precario assimilatur, quod nec pacto, nec consuetudine irreuocabile redditur. *L.* 1. *&* 2. *& L. Cum precario, ff. de Precario.*

Et in specie Rota *decis.* 778. *n.* 5. *part.* 1. *diuersorum*. Rebuffus, *vbi supra, num* 330. *vers. Immò si Abbas* Mandosius *super Regulam de Annali, quæst.* 11. *n.* 5. Gonzalez *dicto §.* 6. *n.* 3. *&* 34. *cum seqq.* Ideò
in hoc manuali, & amouibili beneficio manutentio 6
Gherardo concedi non potest contra ipsum Abbatem, quemadmodum nec datur precario possidenti aduersus eum, quem rogauit. *L.* 1. *§. fin. ff. Vti possidetis, & L. Qui precario, ff. de Precario.* prout nec etiam eidem spoliato contra dictum Abbatem restitutionis remedium competeret. Rota, *in antiquis, decis.* 1. *de Restitutione spoliatorum. Et in nouis, decis.* 6. *eod. titulo.* Felin. *in cap. Cum dilecta, num.* 16. *circa medium versic. Et dicit Rota, de Rescriptis.* Rebuffus, *vbi suprà, dicto num.* 330.

Et ita vna tantum parte informante fuit resolutum, &c.

R.P.D. BVRATTO.

Eugubina beneficij. Veneris 1. Martij 1619.

SVMMARIVM.

Manutentio.

Vbi causa possidendi vniuersalis est, datur manutentio, etiamsi exercitiũ non probetur particulare. n. 1.

Magis enim causa actus, quam ipse actus attenditur. In annotat. Litt. A.

Vnio.

Probatio pertinentiæ vnius Ecclesiæ ad aliquam Abbatiam, ex visitatione facta in Ecclesia de mandato Abbatis, tanquam in Ecclesia dependente ab eius Abbatia, corroboratur. n. 2.

DECISIO III.

DOmini perstiterunt in decisis Iunij præteriti, vi- 1
delicet dandum esse D. Abbati S. Mariæ de Sitria mandatum de manutenendo in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles, in Ecclesia de qua agitur, ex generali quasi possessione respectu omnium Ecclesiarum eidem Abbatiæ subiectarum optimè in alia positione probata per testes, scripturas, Declarationes S. Concilij, & Decisiones Rotales: quæ sufficit, quia (vt dictum fuit) vbi causa est vniuersalis, datur manutentio, licet non probetur exercitium particulare. Rota *decis.* 17. *nu-* a
mero 2. *& seqq. parte* 1. *diuersorum. A.* Hodie tamen

tamen, etiam ad probationem particularis quasi possessionis quoad istam Ecclesiam exhibita fuit pro D. Abbate visitario de eius ordine, & mandato in illa facta *anno* 1592. tanquam in Ecclesia dependente à dicta Abbaria vti manuali membro, & cum assertione, quod Rector est R.D. Gherardus Philaoga Monachus prædicti Monasterij, prouisus à bonæ memoriæ Cardinali Vastauillano tunc Abbate, ad prædicti Commendatarij, & successorum suorum beneplacitum, prout per litteras patentes expeditas *sub anno* 1584. ex qua etiam corroboratur probatio
3 pertinentiæ huius Ecclesiæ ad dictam Abbatiam firmatæ in Decisione ex testibus tunc datis *in summario n.*3. qui adminiculantur per duos ex infrà scriptis testibus examinatis per Gherardum, deponentibus de auditu ab ipso, quod recognoscebat dictum beneficium à dicto Cardinali tunc Abbate, vt *in nouo summario, n.*3. Et contra hanc quasi possessionem Abbatis, nihil releuans deductum fuit per Fratrem Gherardum hodie informantem.

4 Sed quia in Decisione fuit dictum posse amoueri, etiam sine causa cessante tamen odiu, & malitia in amouente, prout aliàs declarauit Rota, *in illa Regien. spolij*, 14. *Ianuarij* 1611. *coram R.P.D. meo Manzanedo, inter impressas nouissimas diuersorum decis.* 325. *n.*2. *part.*2. Ideò ipse adduxit testes deponentes de quadam contradictione, & resistentia per ipsum facta Ministris Abbatis, ne delerent quædam insignia bonæ memoriæ dicti Illustrissimi Cardinalis Vastauillani in pariete Ecclesiæ depicta, & inde deducebatur causa odij; tum de asperitate loci, & insalubritate aëris dictæ Abbatiæ, ad quam reuocari prætenditur, in vertice montium sitæ, & expositæ prædonibus ibi continuò morantibus, adeò vt dictus Frater Gherardus octogenarius subijciatur certo mortis periculo, vt dicunt iidem testes super sexto: maximè cum triginta ab hinc annis commoratus fuerit in Ecclesiæ S. Mariæ sito (vt deponunt iidem testes super quarto) in plano, ac commodiori loco, ibique per totum dictum tempus laudabiliter animarum curam exercendo inseruierit; quæ in simili considerata fuerunt *in dicta Regien. spolij*.

Verum hæc Dominis visa fuerunt leuissima; nam quoad prædictam contradictionem, illa, (vltra quod non sufficienter probatur per duos testes de auditu tantum, & præsertim per secundum, ab ipsomet Gherardo,) est nimis friuola, & remota: vt enim apparet ex altero teste, qui est tertius super vndecimum dum deponit de auditu ab eius patre, dictum impedimentum præstitum fuerat longo tempore elapso, & inuerisimile est Abbatem si illud ægrè tulisset, tandiu distulisse.

6 Quoad alia verò non videbatur Gherardus posse allegare prauitatem loci, & aëris Abbatiæ, in cuius Ordine ipse professus est, & sic proprium ei consensum obstare, & vlteriùs coniecturam, si quæ hinc mala desumi posset, purgari omninò per oblationem Abbatis de illi prouidendo de alio consimili loco; seruitium verò per eum præstitum in dicta Ecclesia ab annis triginta ex se solo non fuit rece-
7 ptum pro sufficienti coniectura malitiæ in amouente, prout nec super eo voluit se firmare Rota, *in allegata Regien. spolij*, sed transiuit ad aliam partem.

Et ideò ex præmissis Domini steterunt in decisis, &c.

A. ANNOTATIO.

Rota *Decis.*480. *n.*2. *part.*1. *recentiorum*, & fuit dictum, *in Hispalensi primiceriarum*, 13. *Maij*, & 14. *Nouembris* 1622. *coram R.P.D. meo Nauarro*, ea ratione, quia magis attenditur causa actus, quàm ipse actus. Baldus *in L.*1. *num.*24. *versic. Tu dic, Cod. de Emancipation. Liberorum.* Aym. *consil.*75. *n.*15.

Rota, *diuers. Decis.*788. *n.*2. *part.*1. Cardinalis Caualer. *Decis.*72. *num.*5. B.

R.P.D. QVEIPO DE LLANO.

Antoninus Diana illam transcribit part.7. Resolutionum Moralium, & Tamburinus de Iure Abbatum tom.3. Decis 85. pag.397.

In Elnensi Iurium Parochialium. Veneris .6 Iunij, 1631.

SVMMARIVM.

Expensæ Funerum.

Pro defunctis tumulatis in Regularium Ecclesiis, non potest Parochus illorum heredes, aut testamentarios compellere ad celebrari faciendum in Parochiali Diuina Officia Nouenalia, seu Cabodanno. n.1.

Funeralia.

In cera, & in aliis oblationibus, quæ deferuntur, tempore, quo corpora defunctorum ad Sepulturam deferuntur consistant Funeralia. n.2.

Quarta Funeralis.

Solum debetur Parocho quarta pars bonorum, quæ deferuntur ad Ecclesias Regularium, tempore quo defunctorum corpora ad Sepulturam deferuntur: ceræ scilicet, & oblationum. n.1.

DECISIO IV.

Parochus Cocolibri Elnen. Diœcesis vrgebat hæredes, & executores Testamentorum eorum, 1
qui in Monasterio prædicatorum eiusdem loci Sepulturam elegerunt, ad celebrandum Nouennarium, & caput anni in Ecclesia Parochiali, postquam in dicto Monasterio Prædicatorum celebratum extiterat, super quo orta controuersia, & causa ad Rotam deuoluta, & mihi commissa, proposui Dubium, An Parocho liceat cogere hæredes, seu executores Testamentorum defunctorum, qui sepeliuntur in Ecclesia Fratrum, ad celebrari faciendum in Ecclesia Parochiali Diuina Officia Nouenalia, seu Cabodanno, quæ iam in Ecclesia Fratrum fuerant celebrata. Et Dominis visum fuit, id Parocho non licere: quia Iure communi, quo libera cuilibet Sepulturæ electio permissa est, duntaxat quarta Canonico Parocho reseruatur. *cap.*1 *cap. Is qui, cap. In nostra, cap. Certificari. cap. Cum sapor, de Sepulturis.* Quæ non generaliter, sed cum restrictione, de qua in *cap. vltimo de Testamentis*, competebat, quamuis per Textum *in Clement. Dudam, de Sepultur.* fuerit ampliata, vso tamen, & consuetudine generali ad quartam Funeraliũ restricta fuit, vt post Cardinalem *in dicta Clement. Dudum, §. Verum*, tradunt Couarr. *in dict. cap. fin. de Testam. n.*6. Molina, *de Iust. & Iure, tract.*2. *disp.*217. Roder. *qq. Regular. tom.*1. *q.*39. *art.*2. *in fine.* Et de ea tantum loquitur Concilium Tridentinum, *cap.*13. *sess.*25. *de Reformatione.*

Funeralia autem sunt, quæ cum funere deferuntur, 2
vt tradit Glossa, *verbo Funeralibus, in dict. Clement. Dudum, de Sepult.* & Petrus de Vbaldis, *de Canonic. Episcopo, & Parocho debita, part.*2. *c.*4 *n* 10. & 16. quem dumtaxat consistere in cera, & aliis oblationibus, quæ deferuntur tempore, quo defunctorum corpora ad Sepulturam deferuntur, non autem de Missis, & Legatis, aut aliis oblationibus eorum, qui apud dictos Fratres sepeliuntur, declarauit Sanctæ memoriæ Pius V. 17. *Kalendas Iulij, Anno Domini* 1576. vt referunt Gutierr. *de Iuramento confirmat.* 2. *part. c.*5. *num.*3. Roderiq. *In dicta q.*39. *art.*2. Vnde cum

Huiusmodi Declaratio adest supra T.9.S.3 § 22 n.6.

eum Iure communi oblationes factæ, aut relictæ in Monasterio non deberetur nisi quarta Ecclesiæ Parochiali, & hoc vsu, & consuetudine ad quartam Funeralium fuerit restricta, & ex constitutione Sanctæ memoriæ Pij Quinti declaràris Concilium Tridentinum *in dict. c. 13.* fuerit constitutum, vt à Fratribus non deberetur nisi quarta eorum Funeralium, quæ tempore Sepulturæ fuerint oblata, idque Sixtus Quartus ad Fratrum fauorem iam constituerat, vt refert Syluester, *in Summ. verbo Canonic. in fin.* prætensio dicti Parochi, omni Iure destituta videtur, præcipuè quia Sanctæ memoriæ Pius V. *die 9 Iuly,* 1571. in Statuto directo ad Principatum Cathaloniæ prohibuit, ne Parochi à Fratribus vltra quartam funeralium quidpiam exigerent.

3 Et cum hæc omnia fuerint tam fauore liberæ Sepulturæ, quàm Fratrum constituta, omninò, & directè impugnantur per Parochos agentes contra hæredes, & testamentarios eligentium Sepulturam in Monasteriis, cum per hoc grauamen ab huiusmodi Sepulturæ electione Fideles auerterentur, atque ita finis dictarum Constitutionum fraudaretur, quod licere non debet per Regulam textus *in Lege Non dubium, Cod. de Legib. cap. Quod vna via. de Regulis Iuris in 6.*

Et ita vna tantum parte informante, &c.

R.P.D. ROIAS.

Exscribit illam Diana, part. 7.

In causa Liciensi Quartæ, Veneris 27. Iunij 2642.

BREVIARIVM.

Clausula.

Os parti claudit, & Iudicis manus ligat clausula Sublata, *in dispositione posita.* n. 1.

Concilia.

Vt Conciliorum Decretis derogetur, requiritur expressa illorum mentio. n. 1.

Decretum irritans.

Parti claudit os, & Iudicis manus ligat aliter iudicandi, quàm in dispositione, in qua apponitur, statuitur. n. 1.

Præiudicare.

Regulares, non solum particulares, sed neque eorum Capitula, successoribus, & Monasterio mediante cõcordia, aut cõuentione praeiudicare, non possũt. n. 4.

Priuilegia.

Renunciare non possunt Religiosi priuilegiis toti Ordini concessis. n. 4.

Probatio.

Testes examinati absque authoritate legitimi Iudicis, nihil probant. n. 2.

Attestatio non iurata, & non citatis iis, de quorum agitur interesse, nihil probat, etiamsi ab Episcopo fiat, vel Cardinali. n. 3.

Quarta Funeralis.

Ad Episcopos, vel ad Parochos de Iure spectat Quarta Funeralis, n. 1.

Per Papæ priuilegium, eximi potest Religio à solutione Quartæ Funeralis. n. 1.

Exempta est Religio S. Francisci ab illius solutione, per multa Pontificum priuilegia. n. 1.

Quibus accessere plures S. Congregationis Concilij resolutiones. n. 5.

An Conuentio, vt Regulares exempti à Quarta solutione, illam soluere teneantur, seruari debeat. n. 2.

DECISIO V.

Contra Archipresbyterum, & Presbyteros Terræ Liquilatum tantum informantes fuit hodie resolutum non constare de bono Iure Ecclesiæ 1
Parochialis dictæ terræ pro consequenda quarta funerali ab Ecclesia Fratrum Reformatorum Sancti Francisci de Obseruantia eiusdem loci, quamuis de Iure communi ista quarta spectet ad Episcopum, vel Parochos, vt *in Clement. Dudum, §. Verum ne Parochiales Ecclesiæ, de Sepulturis* Stantibus tamen amplissimis priuilegiis, ac exemptionibus antiquissimis per Summos Pontifices Religioni Franciscanæ concessis, in quibus expressè eximuntur à solutione cuiuscumque quartæ Funeralis, illa non debetur, vt *in Constit. 4 Clement. IV. Bullar. Constit. 6. Sixti IV. part. Constit. 31. Sancta memoria Pij V. Bullar. par. 2. necnon Breue Iulij III. cum derogatione expressa dictæ Clementinæ Dudum*, vti Constitutionis Conciliaris, prout requiritur, Rota *dec. 122. par. 1. diuersorum*, Caual. qui plures cumulat *dec. 101. n. 2. in dicta Bulla Sixti IV. §. & dudum Viennensi Concilio.* Syluester, *in Summ. verbo Canonic. portio, num.* 8. Lelius Zechius, *de Republica Ecclesiastica, in tit. de Parocho, c. 28. n. 18. vers. 8. Si quis per priuilegium.* Et in puncto dixit Rota *in Hispalen. Quarta Funeralium, 4. Iulij* 1590. coram bonæ memoriæ Cardinale Pamphilio, *& in alia Lucien. Quarta Funeralis* 25. *Ianuarij* 1618. coram bonæ memoriæ Coccino, cum benè per priuilegium Papæ Religio possit à solutione cuiuscumque quartæ Funeralis eximi, vt in præsenti, *cap. Priuilegia, 3. distinct. c. Officij, de Testam.* Lauorius, *Variarum Lucubrationum, in tit. de Prisc. & recen. fun. tit. 2. cap. 17. n. 48. & in dicta Licien. Quarta*, dixit Rota coram bonæ memoriæ Coccino, quæ priuilegia expressè derogant dictæ Clementinæ, & sunt munita clausula *Sublata*, & *Decreto irritanti*, quæ claudunt os parti, & ligant manus Iudicis aliter iudicandi. Bart. *in L. fin. n. 1. Cod. de Canone frumentario Vrbis Romæ, lib.* 11. Gonzalez *super Regul. 8. glossa 66 n. 3. cum seqq.* Pui. *dec. 48. n. 6. part. 1.* Caputaq. *decis. 134. n. 4. part. 3.* Rota *in recentioribus decis. 77. n. 9. part 5.* Caual. *dec. 430. n. 3.*

Nec obstat, quod in limine Fundationis Monaste- 2
rij sequutæ *de anno* 1613. fuerit cõuentum, vt Fratres soluerent Quartam Funeralium, quod potuisse fieri, videtur esse de mente Rotæ coram Caual. *decis.* 101. *in fine*; quia in præsenti talis conuentio non probatur, cum testes ad eam probandam adducti fuerunt examinati litè pendente in Rota absque litteris remissorialibus, & absque vlla iurisdictione, nullum propterea gradum probationis constituunt. Mantica, *decis. 199 n. 1.* Rota, *part. 1. recent. decis. 570. n. 3.* Caual. *decis 40 n. 1. & decis. 259. n. 10.* post Moder. Perusin. *de Manu.* Præsertim dum dictæ litis pendentia fuit in partibus pluries protestatum. Rota, *decis 570. part. 1. recent n. 3. in fine.*

Minus obstat attestatio Episcopi data circa tran- 3
sactionem, ac reseruationem Quartæ Funeralis: quia tali attestationi non venit standum, cum non sit Iurata, nec fuerint citati illi, de quorum interesse agitur. Menochius, *cons. 322. n. 45. versic. Quorum agitur interesse.* Aldou. *cons. 75. n. 28.* licet etiam à Cardinali, *Addit. ad Greg. XV. dec. 214. sub litt. B.* præsertim, quia dicta fides videtur tendere in fauorem ipsius Episcopi. Rota *dec. 538. n. 3. part. 4. diuersorum, & decis. 13. n 4. part. 1. recentiorum.*

In omnem causam dicti Fratres non potuerunt 4
præiudicare successoribus, aut Monasterio, nec renunciare priuilegiis toti Ordini concessis. *cap. Cum*

accessisset,

accessisset, vbi Dec. *col. penult. versi. Secunda prædicta conclusio, & n. 18. de Constitutionibus.* Balanez, *cons. 43. num. 84. cum seqq. lib. 1.* Rota *in dicta Hispalen. Quartæ Funeralium 4. Iulij* 1590. coram bonæ memoriæ Cardin. Pamphilio, & *in Treueren. Bonorum 15. Martij* 1621. coram bonæ memoriæ Dunozet.

5 Et demum dicebant Domini, pro Fratribus Franciscanis emanasse quam plures resolutione Concilij Tridentini, in quibus expressè firmatur Fratres esse exemptos à quacumq; Quarta Funerali stante priuilegio Iulij III. in omnibus Monasteriis constructis post annos 40. vel quæ in dies ædificantur, nec illa comprehendi in Concilio Tridentino *sess. 25 de Reformatione, c. 13.* vt refert Frater Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. lib. 2. c. 19. dub. 5. concl. 2. in fin.* quas Sacri Concilij Declarationes, hoc nostrum Tribunal reuerenter amplectitur, & sequitur, vt per Garziam, *de Beneficiis, in præfat. circa medium, versic. Et ita* Buratt. *decis. 479. num. 3.*

6 Quod verò Conuentus de quo agitur, fuerit ædificatus *ab annis* 30. citra, vltra quod non conuertitur, redditur manifestum, tam ex licentia Ordinarij concessa *de anno* 1613. quam etiam ex publica attestatione Vniuersitatis, ac etiam ex testibus ex aduerso examinatis.

R.P.D. PAMPHILIVS.

Exscribit Diana, par. 7. Decisionem istam.

In causa Hispalens. Quartæ Funeralium Mercurij 4. Iulij, 1590.

BREVIARIVM.

Præiudicare.

Monachi particulares Monasterio præiudicare non possunt. n. 2.

Priuilegia.

Renunciare non possunt Religiosi, priuilegiis toti Ordini concessis. n. 2.

Quarta Funeralis.

Concilium Tridentinum, priuilegia concessa per quadraginta annos ante illius publicationem, in quibus conceditur exemptio à solutione Quartæ Funeralis, non abrogauit. n. 1.

Patres Dominicani, & Franciscani ab illius solutione exempti sunt per priuilegia Apostolica pluries per Rotam canonizata. n. 1.

DECISIO VI.

1 FVit resolutum Monasterium S. Pauli ciuitatis Hispalensis, non teneri ad solutionem Quartæ Funeralium, à qua per amplissima priuilegia Apostolica concessa toti Ordini Prædicatorum est exemptum, *cap. Constitutum, de Religiosis Domibus cap. Officij de Testamentis, in fine cap. In nostra de Sepulturis.* Quæ priuilegia, vt ex eorum lectura liquet, sunt clarissima, & de eorum validitate, & vsu non est dubitatum, cum fuerint per Rotam pluries Canonizata, tam ad ad fauorem Fratrum Ordinis S. Francisci de Obseruantia, *in vna Hispalensi*, coram bonæ memoriæ Finetto, & Domino meo de Graffis, quàm etiam ad fauorem Fratrum Ordinis Prædicatorum; quales sunt isti de quibus agitur, *in alia Pampilonensi*, coram Domino meo Blanchetto, vbi ex resolutionibus Illustrissimorum Dominorũ Sacri Concilij interpretum, fuit dictum, non esse abrogata per Concilium Tridentinum, *sess. 25. c. 13.* quod loquitur de priuilegiis cõcessis à quadraginta annis citra; & nõ procedit in istis priuilegiis antiquissimis cõcessis per quadraginta annos ante publicationem Concilij.

Neque obstare, quod testes examinati pro parte 2 Beneficiatorum videantur dicere huiusmodi Quartam aliquando fuisse solutam. Quia sunt nulliter examinati, vt in facto deducitur, & non probant, cum sint Curati, Beneficiati, Capellani, & Sacristæ Parochialium, quorum omniũ interest, quod huiusmodi Quarta Funeralium de qua ipsi participant, per 4 Fratres, & per Monasterium soluatur; vltra quod istæ assertæ solutiones, cum sint factæ vel ab executoribus vltimarum voluntatem, vel à Monachis particularibus, qui non potuerunt renunciare priuilegio toti Ordini concesso, non præiudicat Monasterio, ad notata *in cap. Cum accesisset*, Dec. *colum. penult. versic. 2. Prædicta conclusio, & colum. fin. n. 18. vers. 6. & vltima conclusio, &c. de Constitutionibus.*

Sententia lata super exemptione à solutione Quartæ Funeralis, ac Iure deferendi defunctos ad Ecclesias Cælestinorum, sine Capituli, & Clerici consensu seu interuentu.

Illam recenset Diana, part. 7.

BREVIARIVM.

Quarta Funeralis.

Monachi Cælestinæ Congregationis, Ordinis S. Benedicti, exempti sunt à solutione Quartæ Funeralis.

Sepelire.

Possunt prædicti Monachi, sine interuentu Cleri, & Capituli defunctos ad suas Ecclesias sepeliendos deferre.

IN nomine Domini Amẽ. Nouerint vniuersi, & singuli hoc præsens publicum sententiæ instrumentum inspecturi, visuri, lecturi, & audituri, quod nuper, seu aliàs introducta lite, & causâ coram Perillustri, & Reuerendiss. D. Camillo Meltio S.V.D. Illustriss. & Reuerendissimi D. Auditoris Cameræ in Ciuilibus locum tenente, per viam Monitorij, inter admodum RR. Priorem, & Monachos Monasterij Sanctissimæ Annunciationis Ciuitatis Tarentinæ Congregationis Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti ex vna, & RR. Capitulum, & Clerum eiusdem Ciuitatis Tarentinæ, de, & super exemptione à solutione Quartæ Funeralis defunctorum, rebusque aliis, de quibus in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi latiùs deductis, & illarum occasione. partibus ex altera: In qua quidem causa seruatis de Iure seruandis, verificatis verificandis, citatisque dictis RR. Capitulo & Clero, prius in partibus. Deinde hîc in Curia per Audientiam Litterarum Contradictarum S.D.N. Papæ more solito; tandem idem Perillustris, & Reuerendiss. D. Camillus Meltius locum tenens, suam in his scriptis, in causa, & causis prædictis tulit, & promulgauit sententiam diffinitiuam in hunc, qui sequitur modum, videlicet. Christi nomine inuocato. Pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam de Iurisperitorum consilio ferimus in his scriptis, in causa, & causis, quæ primo, & in prima, seu alia veriori coram Nobis versæ fuerunt, & vertuntur instantia, inter R.R. Priorem, & Monachos Monasterij S. Annũciationis Ciuitatis Tarentinæ Congregationis Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti Agentes ex vna; & R.R. Capitulum,

Capitulum,& Clerum eiusdem Ciuitatis Tarentinæ reos conuentos, de & super prætensa solutione dimidiæ, seu Quartæ Funeralis defunctorum deferendorũ ad præfatam eorum Ecclesiã, ac Iure deferẽdi defunctos ad eandem Ecclesiam absque interuentu ipsius Capituli,& Cleri, rebusque aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illarũ occasione partibus ex altera. Dicimus, pronũciamus, sententiamus, diffinimus, decernimus, & declaramus, prædictos R.R. Priorem, & Monachos Monasterij Sanctiss. Annunciationis Congregationis Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti Ciuitatis Tarẽtinæ, non teneri, nec obligatos esse ad solutionem dimidiæ, seu Quartæ Funeralis defunctorum deferendorum ad præfatam eorum Ecclesiã, sed prædictos R.R. Priorem,& Monachos fore,& esse exemptos,& propterea absoluendos,& liberandos à dicta solutione dimidiæ, seu Quartæ Funeralis prætensæ per dictum Capitulum,& Clerum, prout absoluimus, & liberamus,& pro absolutis, & liberatis haberi volumus; ipsosque Priorem,& Monachos posse, ac debere, ac eis licere deferre ad dictam eorum Ecclesiam defunctos sine prædict. Capituli, & Cleri interuentu, declaramus, ac respectiuè mandamus. Molestationes, oppositiones, perturbationes,& impedimenta quæcumque per dictos aduersarios præstitas, & illatas, præstitaque & illata fuisse,& esse nullas, temerarias, indebitas, iniustas, ac de facto illatas, & præstitas, illatave,& præstita, & de,& super illis perpetuum silentium imponendũ fore,& esse, prout imponimus, victosque victoribus, in expensis in huiusmodi causa factis, condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de Iure, in posterum reseruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, sententiamus, diffinimus,& declaramus, non solum modo,& forma præmissis; sed etiam omni alio meliori. Ita pronunciaui. Ego Camillus Meltius locum tenens, Lecta, lata,& in scriptis promulgata fuit præ inserta diffinitiua sentẽtia per eundem Perillustrem, & Reuerendissimum D. Camillum Meltium in Ciuilibus locum tenentem Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Auditoris Cameræ, sub Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi Millesimo, seacentesimo, vigesimo octauo, Indictione vndecima. Die verò Nona Mensis Februarij. Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris, & D.N.D. Vrbani, Diuina prouidentia Papæ Octaui, Anno eius sexto; Præsentibus in Palatio solitæ Residentiæ ipsius Reuerendiss. D. Meltij, ibidemque audientibus,& intelligentibus DD. Francisco Belgio,& Ioanne Zeppa testibus ad prædicta omnia,& singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. In quorum omnium,& singulorum fidem, &c. Datum hac die 20. Martij 1630.

Ego Cæsar Columna Romanus Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ Notarius, de præmissis rogatus præsens instrumentum subscripsi,& publicaui requisitus,&c.

Loco signi Notarij.

R.D.D. QVEIPO.

In Tarentina Quartæ Funeralis, Mercur. 5. Decembris 1629.

Super confirmatione supradictæ sententiæ pro exemptione à solutione Quartæ Funeralis.

BREVIARIVM.

Constitutio.

Piana Constitutio (Etsi Mendicantium) *reuocata non fuit per Greg. XIII. sed ad terminos S. Congreg. Concilij redacta*, n. 3.

Quarta Funeralis.

De Iure communi debita est Ecclesiæ Cathedrali, vel Parochiali. n. 1.

Exempti sunt ab illius solutione Congregatio Cœlestinorum,& alij Regularium Ordines, per specialia priuilegia. n. 1.

Hac exemptione gaudent Regulares communicantes in priuilegiis cum Religione alia, cui huiusmodi exemptio concessa est. n. 1.

Concilium Trident. sess. 25. cap. 13. Ius Quartæ Funeralis, solum confirmauit Ecclesiis existentibus in quasi possessione illam percipiendi citra 40. annos. num. 2.

Concilium ibi non derogauit priuilegiis Religionem annos excedentibus 40. n. 2.

DECISIO VII.

SEntentiam A.C. confirmandam esse Dominis placuit. Nã licet Quarta Funeralis Ecclesiæ Cathedrali, vel Parochiali Iure communi debeatur, *c. Cum super, c. In nostra, de Sepultur. cap Cum quis in princ. eodem tit. l. 6. Clem. Dudum, eodem tit.* Monachi autem Cœlestini exempti,& priuilegiati existunt ab hoc onere per fœlic. recordat. Cœlestinum Quintũ, sicut de aliis Religionibus, quæ simili priuilegio à diuersis Pontificibus concesso fruuntur; refert Emmanuel Roderic. *quæstion. Regular. tom. 1. q. 39. art. 28* Etiam olim huiusmodi exactionem Episcopis interdictam fuisse, aduertit Petr. Gregor. *lib. 2. Sintagm. cap. 25. n. 10.* per textum *in c. Priscis quidem Canon. & c. Vnio, 10. q. 3.* Maximè cum dicti Monachi Cœlestini eodem priuilegio aliis Religionibus concesso vti possint, propter priuilegiorum communicationem ipsis à S.D.N. concessam ex Seraph. *decis. 605. num. 4.* 1

Et quamuis Concilium Tridentinum *sess. 25. c. 13.* in fauorem Ecclesiarum Cathedralium,& Parochialium Ius Quartæ Funeralis confirmauerit,& priuilegiis in contrarium cõcessis derogauerit, dumtaxat loquitur de Ecclesiis existentibus in possessione percipiendi dictam Quartam Funeralem citra quadraginta annos. Atque ita priuilegia Religionum quadraginta annos excedentia, non comprehendit, vt Sanctæ memoriæ Pius Quintus expressit, & Sacra Congregatio Concilij sæpè declarauit, vt referunt Emman. Rodaric. *vbi suprà*, Gutierrez *de iuramento confirmatorio, secunda part. cap. 3. n. 2. & 3. &* fuit dictum *in Hispalensi Quartæ Funeralium quarta Iulij* 1590. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, 2 (Vide suprà T. 9. S. 1. §. 21 n. 4. 5. & 6.)

Nec visum fuit Dominis præfatam Constitutionem Pij Quinti fuisse reuocatam per Greg. XIII. quia per Gregorium ex eo quod Bulla Pij Quinti plura contineret, fuit dumtaxat reducta ad terminos S. Congregationis Concilij, refert Ioann. de la Crux *de statu Religionis, l. 2. cap. 19. dub. 5.* & fuit resolutum coram Reuerendissimo Domino meo Decano, *in causa Litiens. Quartæ Funeralis, 15. Ianuarij, millesimo sexcentesimo, decimo octauo.* 3

Et ita, &c. vna tantum parte informante.

REPERTORIVM,

REPERTORIVM,

SVMMA, ET EPITOME

Locupletiſſima eorum omnium, quæ in hoc Volumine, tam ex profeſſo dilucidantur, quàm quæ obiter, & non incongruè proferuntur.

Littera T. Tractatum; S. Sectionem; D. Diſquiſitionem; d. ſub hoc charactere, Dubium; N. Numerum demonſtrat marginalem; & Pr. Præludium, aut Proœmium; & P. Paginam & nota iſta §. Paragraphum indicat.

Abbas.

potest monitorias generales pro rebus deperditis, & furto ablatis expedire, modo non sit subiectus vlli Diœcesano. T. 6. D. 1. n. 12. p. 251.

Potest dispensare in denunciationibus matrimonialibus. n. 11. ibid.

In iis, & aliis casibus, ad iurisdictionem ordinariam pertinentibus, venit sub nomine Episcopi. n. 13. ibid.

Abbas Regularis, velle, & nolle habet in multis, respectu subditi, & respectu sui. T. 7. D. 8. §. 2. n. 2. 3. 4. & 6. p. 289. 290.

Quicquid habet facultatis in subditum, habet & in seipsum: tam quoad ieiunia, quàm quoad casus reseruatos, &c. n. 3. p. 289.

Potest sibi Sepulturam eligere. n. 1. & seqq. ibid.

Absoluere Absolutio.

Prælati Regulares absoluere possunt subditos suos, ab occultis per accidens, prout probabilibus opponuntur. T. 2. Pr. §. 2. n. 54. p. 50.

Absolutio, & dispensatio competens Episcopo per Tridentinum sess. 24. cap. 6. competit habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. T. 5. D. 2. n. 6. p. 232.

Acceptatio.

Virtualis contingit acceptatio, quando Religiosus gratias agit donum offerenti, & ab eo petit, vt illud alteri, v. g. consanguineo suo tradat. T. 7. D. 6. d. 2. n. 24. p. 273.

Non acceptat, nec implicitè, qui dicit, ea re non indigeo: si tibi placuerit, gratum mihi facies, si dederis consanguineo meo. n. 26. ibid.

Accessoria.

Accessorium sequitur naturam sui principalis. T. 2. D. 8. n. 3. & 7. p. 125. 126.

Vnum accessorium, alterum accessorium non sequitur, etiamsi contiguum sit. n. 7. ibid.

Corruit accessorium, suo sublato principali. n. 3. p. 125.

Accessorium, ad se non trahit suum principale.

Accessorium spirituale corruit, sublato suo principali, etiamsi hoc temporale sit. T. 8. D. 2. d. 33. n. 6. p. 359.

Accessorium spirituale, accessoriè vendi potest, vendito temporali, cui accessorium est. n. 6. ibid.

Accidens.

Naturaliter deperit accidens cum substantia T. 2. D. 6. n. 78. pag. 117. n. 14. 16. p. 118. & n. 20. p. 119.

Sine substantia, cui semel adhæret accidens, ad aliam substantiam naturaliter transire non potest. T. 2. D. 10. n. 22. p. 141.

Acta.

Omnia acta ciuilia, & criminalia per Iudices sæculares, & eorum ministros in locis sacris factis, ipso Iure sunt nulla. T. 2. D. 1. d. 16. n. 3. p. 64.

Actio.

Actio confessoria ei competit, qui sibi deberi seruitutem contendit. T. 4. Pr. n. 14. p. 161.

Actio negatoria, possessori competit pro suo tuendo Iure, qui negat alium habere in re sua seruitutem. n. 14. ibid.

Actio vtilis in pignore, creditori competit; in fundo, vsufructuario; tributario, vulgò *al Pechero*, in re, quam in tributum, seu Pectam accepit; emphyteutæ, in re, quam in emphyteusim; & feudatario, in re, quam accepit in feudum. T. 4. Pr. n. 15. 18. p. 161. & n. 20. p. 162.

Administratio.

Omnium rerum Ecclesiæ administratio, ad illius pertinet Rectorem, seu ad Collegium; minimè verò ad Sæculares. T. 4. D. 5. d. 1. n. 19. p. 192.

Bonorum suorum administratio, interdicta est amenti, surdo simul, & mutuo; & prodigo. T. 4. D. 7. n. 10. p. 202.

Administratio penes Abbatem residet; penes virum, seu maritum; & penes patrem; non autem penes vxorem, & filiumfamilias. T. 7. D. 8. §. 2. n. 5. p. 289.

Adoptio.

Est actus legitimus, per quem quis fit filius, qui aliàs non est. T. 7. D. 9. §. 3. n. 1. p. 302.

Alia est simplex, quæ fit imperio cuiuslibet Iudicis, de eo, qui in potestate patris est, & manet in eius potestate, adoptione etiam facta. n. 1. ibid.

Alia, quæ simplex non est, dicitur Arrogatio: & est, quæ authoritate Principis fit. n. 1. ibid.

Vtraque Adoptio fit interrogando, tam adoptatum, quàm adoptantem. n. 1. ibid.

Aduena.

Propriè ille Aduena est, qui ex vno longinquo loco, in aliquem oppidum venit. Impropriè Aduena dicitur externus, etiamsi ex longinquo non venerit. T. 8. D. 2. S. 11. d. 5. n. 1. p. 338.

Alienare.

Vicarij, & Clerici Ecclesiarum Monasterijs vnitarum, illarum bona nequeunt nisi de authoritate Prælati, & Conuentus Monasterij alienare. T. 1. D. 3. d. 1. §. 1. n. 13. p. 19.

Sepulchrorum, seu Sepulturarum vsum, an alienare possint Regulares absque licentia S. Congregationis Concilij, & Ecclesiæ sæculares sine Episcopi venia. T. 4. D. 3. n. 5. p. 170.

In alienatione vsus Sepulturæ, seruari debet forma, pro rerum Ecclesiasticarum alienatione, præscripta. n. 28. p. 174.

Alienatio propria, aut impropria fieri à Regularibus nequit, nisi de licentia S. Congregat. Concilij. ibid. n. 5. p. 170.

Alienatio propriè dicta est, quando dominium directum rei alienatur; impropriè, quando vsusfructus transfertur. n. 5. p. 171.

Pœnæ inflictæ, res Ecclesiæ alienantibus. n. 5. ibid.

Episcopus Seruos, aut alia Ecclesiæ suæ bona, alienare non potest. T. 7. D. 6. d. 4. n. 9. p. 276.

Potest tamen Seruum benemeritum alienare. n. 9. ibid.

Alere: Alimenta.

Alens filium, & seruum expositum, alimenta à patre, & à Domino reperit. Et etiam facta in erudiendo filio in aliqua arte. T. 8. D. 2. d. 28. n. 2. p. 355.

Pater, tenetur post triennium, alimenta filio præstare. T. 9. S. 2. §. 17. n. 2. p. 374.

Et non solùm tenetur præstare necessaria ad vitæ sustentationem, sed status etiam. ibid.

Tenetur filio naturali, & illegitimo, sicut legitimo illa ministrare ibid.

Limita, in casu, quo filius vnde viuat habeat. n. 3. p. 375.

Filij alere tenentur parentes non habentes vnde viuant. T. 9. S. 2. §. 18. n. 1. ibid.

Alere non tenetur coniux coniugem, habentem bona

bona, vnde viuere queat. T. 9. S. 2. §. 19. n. 2. ibid.

Altare.

Pars Ecclesiæ est Altare fixum. T. 2. D. 7. n. 1. p. 120.

Pollutum censetur Altare fixum ad Ecclesiæ pollutionem, & è conuerso. ibid.

Sine Altari, an liceat aliquando celebrare. T. 8. D. 2. S. 2. d. 11. n. 5. p. 342.

Non exsacratur Altare, ad Ecclesiæ exsacrationem, nec è contra. T. 2. D. 7. n. 2. & 3. p. 121.

Ex lapide fieri debet Altare tam fixum, quàm mobile T. 2. D. 9. n. 1. p. 128.

Consecrantur tanquam ab ordinario Ministro, à solo Ordine insignito Sacerdotali. ibid.

Nequeunt illa consecrare Abbates non priuilegiati, etiamsi perpetui, & benedicti sint. n. 1. & 2. ibid.

Abbates Congregationis Casinensis Altaria consecrare possunt. n. 1. 2. & 3. ibid.

Illa etiam consecrare queunt Abbates nostræ Hispanæ Congregationis n. 4. ibid. Et de facto consecrarunt. n. 7. p. 129.

Altare exsacratur fixum, si mota sit iunctura, quâ mensa stipiti adhæret. T. 2. D. 9. §. 1. n. 30. p. 133.

Si stola Altaris mensa consecrata est, & enormiter illa læditur, exsacratur. n. 31. ibid.

In Altaris consecratione, loco Reliquiarum, partem Hostiæ consecratæ reponi, absurdum est. T. 2. D. 9. §. 2. n. 39. p. 136.

Non exsacratur Altare, per hoc, quod in eo celebret degradatus, interdictus, aut excommunicatus. n. 41. ibid.

Altare portatile, ad exsacrationem Ecclesiæ, non exsacratur. n. 41. ibid.

Exsacratur Altare portatile, quando ita frangitur, vt ea pars, quæ remanet, apta non sit commodè capere Hostiam, & Calicem. n. 32. p. 134.

Exsacratur, quando anguli in quibus positum fuerat Chrisma, franguntur. n. 33. ibid.

Non exsacratur, quando vnus tantum frangitur angulus. n. 33. ibid.

Non exsacratur, quando separatur à ligno, cui aliquando innititur, vel circundatur. n. 34. p. 145.

Limita, dummodò lapis sit per se sufficiens ad capiendam Hostiam, & Calicem, & independenter à ligno consecratus sit. n. 35. ibid.

Non exsacratur per remotionem, aut fractionem loculi vbi Reliquiæ positæ fuerant, qui Sepulchrum, & Repositorium dicitur. n. 36. ibid.

De substantia consecrationis Altaris, seu Aræ, non est, quod Reliquiæ in ea apponantur. n. 36. ibid.

Quænam Altaria, à Sacris damnentur Canonibus, declaratur. n. 38. ibid.

Ecclesia polluta, Altare mobile pollutum non censetur. n. 43. p. 136.

Ambo, seu Pulpitum.

Ad Ecclesiæ pollutionem polluitur Ambo, & è contra. T. 2. D. 7. n. 5. p. 121.

Pars Ecclesiæ est Ambo, & sub eius nomine venit. ibid.

Amor.

Plus influit Amor, in immediatum proximum, quàm in mediatum. T. 8. D. 1. d. 2. n. 3. p. 323.

Ex amore procedit Sepulturæ vnio. Eodem n. 3. ibid.

Analoga.

In odiosis, & pœnalibus, pro famosiori analogato, verba sumuntur analoga. T. 2. D. 2. d. 9. n. 2. p. 75.

Animalia.

Irrationabilia animalia, incapacia sunt iniuriæ tam actiuæ, quàm passiuæ. T. 2. D. 3. d. 1. n. 3. p. 83.

Animæ defunctorum.

Sacerdotum oblationibus soluuntur: Sanctorum precibus: charorum eleemosynis: & cognatorum ieiunio. T. 9. S. 1. §. 2. n. 1. p. 362.

Aqua.

Prælati Regulares non indigent aqua ab Episcopo benedicta, ad benedicendas Ecclesias, Capellas, Oratoria, & Cœmeteria, & ad illa reconcilianda, sed vti possunt à seipsis benedicta. T. 2. D. 5. n. 1. & seqq. p. 35.

Aqua benedicta præexistens in maiori quantitate, benedictionem communicat aquæ de nouo aduenienti. T. 2. D. 6. n. 13. p. 118.

Hoc autem prouenit ex eo, quod vtraque vna fit aqua, vel præexistens augetur; aut per solam iuxta positionem aduenientis, aut per virtutem actiuam, conuersiuam in propriam substantiam, in præexistente repertam. n. 16. ibid.

Si aquæ benedictæ, non benedicta, in maiori quantitate addatur, illa benedictionem amittit. T. 2. D. 10. n. 24. p. 142.

In minori quantitate vino consecrando aqua miscetur, vt à vino in propriam substantiam conuertatur. T. 2. D. 6. n. 16. p. 118.

Non conuerti aquam immediatè in Christi sanguinem, docet Glossa. n. 16. ibid.

Ara.

Altare paruum est, & mobile. T. 2. D. 9. n. 1. p. 128.

Alia vide verbo *Altare portatile.*

Argumenta.

Argumentum à Simili, efficax est. T. 2. D. 2. d. 11. n. 2. p. 75. T. 4. D. 10. n. 1. p. 210.

Argumentum à Contrario sensu, validissimum est in Iure. T. 2. D. 6. n. 9. p. 117. T. 4. D. 22. n. 5. p. 225.

Inter alias limitationes, hanc admittit, vt non procedat, quando in casu contrario eadem sit, aut maior ratio. T. 2. D. 6. n. 10. p. 119.

Argumentum à Simili, non valet in his, quæ à legis dependent dispositione. T. 4. D. 5. d. 1. n. 29. p. 195.

Argumentum à Consuetudine ad priuilegium valet, & à Priuilegio ad consuetudinem. T. 4. D. 12. n. 5. p. 213.

Argumentum à Præscriptione ad priuilegium valet, ibid. p. 214.

Argumentum ab æquiparatis, validissimum est in Iure. T. 5. D. 6. n. 4. p. 236.

Valet argumentum à Seruo, ad Religiosum. T. 9. §. 15. n. 3. p. 372.

Arma.

Filius, insignia Armorum patris, & non matris sequitur. T. 4. D. 7. n. 9. p. 202.

Arma alicuius familiæ in re aliqua apposita, demonstrant rem, illius esse familiæ. T. 4. D. 22. n. 1. 2. & 4. p. 224. 225.

Apposita in Ecclesia, demonstrant, vt plurimum, Ius patronatus illius esse Domini Armorum. n. 3. & 4. ibid.

Si

Si Papa extra Romam habeat Curiam, & in loco illo Cardinales decedant, in Ecclesia maiori illius humandi erunt, si ad Ecclesias titulorum suorum commodè transferri nequeant. n. 4. vers. si Papa. ibid.

Si extra Curiam, ad breue tempus, Cardinales habitent, & ibi mori contigerit, in maiori Ecclesia loci illius sunt tumulandi, si commodè transferri nequeant ad Ecclesias titulorum, vel ad Curiæ locum.n.5.p.343.

Si statim ac est Cardinalis, ad Cardinalatum promotus, priusquam ad locum Curiæ veniat, moriatur, si est Religiosus, & in Monasterio decesserit suo, in illo erit humandus; si Clericus verò, in Ecclesia Maiori defunctionis.n.6.ibid.

Cardinalis Galero priuatus, seu illo abdicato, more aliorum communium fidelium sepeliendus est in Ecclesia suæ Habitationis, aut Hospitij. n.7. ibid.

Cardinalis Legatus de Latere si in Prouincia suæ Legationis decesserit, sepeliendus est in Ecclesia Cathedrali, seu Maiori loci suæ defunctionis. Idem si in itinere moriatur. n.8. ibid.

Si Legatus fuerit duarum Prouinciarum, sepelietur similiter in loco defunctionis, in Maiori Ecclesia. n. 9. ibid.

Si Romam rediens decedat durante Legationis officio, etiam est humandus in Ecclesia Maiori loci suæ defunctionis.n.10. ibid.

Pro Funeralibus Cardinalium, vide T. 9. S. 2. p.366.

Cathecumeni.

Fideles propriè non sunt, fideles tamen censentur. T.2.D.4.d.7.n.2. & 3. p.100.

Membra Christi sunt Cathecumeni.n.4.ibid.

Vinculo Charitatis sunt fidelibus coniuncti. n.4. ibid.

Communicare Cathecumenis possumus, etiam in diuinis, tam viuis, quàm defunctis.n.4.ibid.

Habens fidem internam ad Ecclesiam pertinet ante Baptismi susceptionem, secundùm rationem essentialem.n.4.ibid.

Alia Sacramenta suscipere non potest, nec ab Ecclesia puniri. n.5.ibid.

Non debet in loco tumulari sacro; si tamen tumuletur, ille non polluitur.n.1.& 5. ibid.

Causa.

Quantò proximior est causa, tantò magis in causatum influit.T.8.D.2.S.2.d.34.n.6.p.360.

Causa proxima magis attenditur.6.ibid.

Causæ criminales.

Agitari possunt causæ criminales coram quocumque, Ordinariam habente iurisdictionem. T.5. D.2. n.11.p.232.

Causæ Matrimoniales.

In causis Matrimonialibus procedere potest quilibet, qui iurisdictionem habeat ordinariam. T.5. D.1.n.10.ibid.

Patres, testes esse possunt, in causa matrimonij filij, & non in aliis.T.5.D.8.n.6.p.238.

Censura.

Ecclesiastica Censura, Iudicis requirit sententiam, vt aliquem vitare teneamur. T. 2. D. 2. n. 20. p.68.

Charitas.

Nulla maior, quàm quæ defunctis fit in Sepultura præstanda.T.4.D.3.n.9.p.171

Chrisma.

Præexistens Chrisma in maiori quantitate, oleo de nouo aduenienti, consecrationem communicat. T.2.D.6.n.13.p.118.

Quod ex eo prouenit, quod ex vtroque vnum fit oleum, vel præexistens augetur, siue per solam iuxta positionem de nouo aduenientis; siue per virtutem actiuam conuersiuam aduenientis in propriam substantiam.n.16.ibid.

Si oleum in maiori quantitate Chrismati addatur, consecrationem Chrisma amittit.T.2.D.10.n.24. p.142.

Christus.

Ecclesiæ caput est Christus Dominus.T.4.D.2.n.1. p.166.

Chorus.

Si extra corpus Ecclesiæ existat, & ambitum, non polluitur ad Ecclesiæ pollutionem, & è contra. Secus dicendum si intra Ecclesiæ ambitum existat: tunc enim polluto Choro, polluitur Ecclesia, & ista polluta, polluitur Chorus. T.2. D.7. n.8.p.122.

Clausula.

Quorum tenores, quid importet.T.2.D.9.n.7.p.129.

Clausula, *in virtute sanctæ obedientiæ*: idem importat, ac sub pœna peccati mortalis inobedientiæ. T.7.D.6.n.6.p.264.

Clausula, *sub interminatione maledictionis æternæ*: idem, ac sub pœna æterna peccato mortali debita, importat.n.7.p.265.

Clausula, *Districtè præcipimus*, aut *prohibemus*: inducit etiam peccati lethalis pœnam.n.7.ibid.

Clausula posita in quacumque dispositionis parte, ad omnia in illa contenta refertur, si omnium tamen eadem sit ratio.n.10.ibid.

Os parte claudit, & iudicio manus ligat Clausula *sublata* in dispositione posita, Sacræ Rotæ D.5. n.1. p.382.

Clerici.

Persona Ecclesiastica, si in terra Ecclesiæ vineam, aut pomarium, aut quid simile ad vitam suam sustentandam plantauit, vsque ad obitum suum illud possideat, postea illud Ecclesiæ restituat.T.4. D.5.d.1.n.13.p.191.

Ecclesiastici, de bonis mobilibus intuitu Ecclesiæ acquisitis, intuitu eleemosynæ, moderatè erogare possunt, in ægritudine constituti.dicto d.1. n.16. & 18.p.192.

Possunt etiam erogare moderatè intuitu seruitij recepti, & iuxta seruitij meritum, siue seruitores consanguinei sint, siue extranei. n.16.17. & 18. ibid.

De bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, nequeunt Ecclesiastici testamentum condere. n.14.15.16.17. 18.p.191.192.n.20.p.193.n.22. & 25.p.194.

Nec possunt dimittere aliquid post mortem tradendum.n.16.p.192. & n.22.p.194.

Victu tantum, & vestitu contenti esse debent, & totum superfluum pauperibus erogare.n.17.p.192, n.32.34.p.195. & n.36.p.196.

Ex Clericatu, ditiores fieri non debent. n. 36. ibid.

De bonis patrimonialibus testari possunt.n.14.p.191. & n.24. p.194.

Ecclesia

Quando teneatur coniux consortem alere, & quando non. n.2. ibid.

Coniuges corporum suorum potestatem non habent; sed communem, & reciprocam seruitutem habent, & possessionem. n.2. ibid.

Coniux ad expensas funeris consortis non tenetur, si illius hæres non est. n.3. ibid.

Limita in casu, quo nec consors, nec illius pater bona habeat, de quibus expensæ illæ fieri possint. n.7. p.376.

Connexa.

Dispositum à Lege in vno connexorum, in alio dispositum esse censetur, T.2.D.5.n.48.p.112.

Consecrare. Consecratio.

Ecclesiæ consecratio iterari non debet, nisi sit illa exusta. T.1.D.2.n.2.

Consecrationem non amittit Ecclesia per tecti, sed per parietum renouationem, aut euersionem, vel combustionem, seu per dealbationem. T.2.D.6. n.2.3. p.116.& n.18. p.119.

Iterari debet Ecclesiæ consecratio, si parietes euertuntur. n.2. p.116.

Si exustionem patiantur. n.5. ibid.

Si dealbentur. n.18.p.119.

Omnia hæc intellige, si in maiori fiant parte. n.4. vers. Hæc omnia. p.116.

Consecratio consistit in exteriori parte vncta. n.4. ibid. & n.7.p.117.

In interiori scilicet parte respectu Ecclesiæ. n.18. p.119.

Consecratio fit cum vnctione, & Crucibus in superficie. n.7 p.117.

Consecratio deperditur per euersionem, & simultaneam omnium parietum reædificationem, aut maioris partis. n.5. ibid.

Deperditur etiam consecratio, si non simul, sed paulatim per partes, & successiuè refectio fiat. n.8. ibid. & n.14.p.118.

Consecratio, est accidens parietis. n.8. p.117.n.14. p.118.

Consecrationem non communicat paries consecratus præexistens, parieti de nouo addito: quia contigui sunt, & non continui: & vnus non habet virtutem actiuam conuersiuam alterius, in propriam substantiam. Vnde suum accidens consecrationis, illi nequit communicare. n.16. ib.

Cōsecratio Ecclesiæ præexistētis deperditur, si tota, aut in maiori parte, laminis tegatur. n.19.p.119.

Abbates nostri Altaria, Calices, campanas, & Patenas consecrant. T.2.D.9.n.7.p.129.

Consecratio, non tantum est opus humanum, sed efficax est ex Christi Sacerdotio. T.2. D.10.n.7. & 8. p.138. 139.

Res per consecrationē habiles redduntur ad excitandam in nobis reuerētiam, & deuotionē. n.7.p.138.

Sicut aqua fuit ad Baptismum apta per contactum Corporis Christi, n.7. ibid.

Rebus consecratis præsens est Deus, quarto, & speciali modo, sicut instrumēto, ad excitandā reuerētiam, & deuotionē circa diuinum cultum. n.7.ib.

Circa Consecrationem, aut exsacrationem, nihil potest consuetudo operari. n.8.ibid.

De Iure tantum humano reseruata est Consecratio, & reconsecratio Ordini Episcopali. T.2. D.11. n.2. p.114.

Consecratio, in crusta, & superficie imprimitur. n.6. p.145.

Constitutio.

Eugenij Quarti Cōstitutio, *Etsi ex debito*, pro Benedictinis cōdita, à S.Rota est sæpè canonizata, & in obseruātia existit. T.1.D.3.d.1.§.1.n.2.& seq.p.16.

Synodalis Pampilonensis de Anno 1590. annullatur à S.Rota, quoad personalem accessum Abbatis Hyrachensis ad Synodum, & quoad Vicariorum inamobilitatem. n.3.p.17.& n.21.p.21.

Synodalis constitutio pampilonensis de anno 1590. circa inamobilitatem vicariorum irrita declaratur. S.R. Decis.1. n.4.p.378.

Piana Constitutio (*Et si Mendicantium*) reuocata non fuit per Greg.XIII. Sed ad terminos S.Congregationis Concil. redacta S.R.D.7.n.3.p.384.

Constantinus Imperator.

Anno 337. obiit Constantinus Magnus, & sepultus est in vestibulo Basilicæ Sanctorum Apostolorum. T.3.D.3.n.2.p.153.

Consuetudo.

Parem vim habet cum Lege Consuetudo. T.2.Pr. n.14.p.41.T.7.S.3.D.11.§.2.p.310. Si legitimè introducta. T.9.§.16.n.2.p.374.

Valet inducere, quod Lex inducere potest. T.2.D.2. d.21. n.5. p.81. Et quidquid priuilegio concedi potest. T.7.S.3.D.11.§.2.n.4.p.310.

Impotens omninò est consuetudo in spiritualia. T.2. D.10.n.8.p.138.

Nulla introduci potest Consuetudo contra Legem diuinam, positiuam, aut naturalem. n.9. p.139. T.4.D.4.n.23.p.179. & n.31. p.181.

Ex eo habet vim derogandi legibus humanis, quia earum conditores consentientes eidem deferunt Consuetudini. T.1.n.9.p.139.

A pœna excusat temporali, non à Generali. ibid. n.8.p.138.

Inducere valet Ius Consuetudo, & priuilegium conferre. T.3.D.3.n.36.p.158.

Consuetudo, est Ius quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur. T.4. D.4.n.23.p.179.

Antequam sit legitimè præscripta, consuetudo non est, sed conatur illam introducendi. n.25.p.180.

Legitimè introducta, & præscripta, nouum Ius instituere censetur. n.23.p.179.

Omni humano derogat Iuri ex Papæ tolerātia. n.23. ibid. Non autem si præscripta non sit. n.25.p.180.

Vt Iuri deroget humano, rationabilis esse debet: & vt rationabilis sit, sufficit, vt non sit repugnans Legi diuinæ, & naturali. n.26. ibid.

Quæ statuto induci possunt, possunt & consuetudine. n.23.p.179.

Dat Consuetudo iurisdictionem. n.23. ibid.

Dat priuilegium. n.23. ibid.

Non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam. n.24.p.180.

Est quid odiosum, & stricti Iuris, & strictè interpretanda. n.23. ibid.

Consuetudo per Legem reprobata, non solùm in præteritum, sed etiam in futurum, potest ex noua causa contra illam Legem induci. n.28.p.181.

Ad accessoria extenditur. T.4.D.23.n.5.p.226.

Probare non debet Consuetudinem, qui illam allegat, si illa à Iure approbetur; secùs si ab illo non approbetur. T.7.D.9. §.6.n.5.Sect.2.p.305.

Legitima non est, & vera Consuetudo, quæ introducta est per actus, qui Iure ipso nulli sunt & irriti, & per quos possessio acquiri nō potest, quod cōtingit quādo Decretū irritās adest. T.9.S.1.§.6.n.6.p.364.

Consuetudo dicitur quasi alterum Ius naturale. T.9.S.2.§.16.n.2.p.374.

Omnia potest Consuetudo. ibid.

Contigua.

Illa sunt Contigua, quorum terminus vnus est. T.2. D.6.n.16.p.118.& D.8.n.7. p.126.

Illa

Dominium.

Dominium.

 sunt

Vniuer

Exhari

Exhæredatio.

Patres, exhæredare an possint filios. T.4. D.7.n.12. p. 203. & n. 26. p.205.

Exhumare.

Exhumari debent infidelium corpora existentia in Ecclesia, vt consecrati illa valeat. T.2. D.4. n.3. p.93.

Extumulare cadauera, sub censura vetatur.T.4.D.1. n.9.p.163.

Profanum cadauer in loco sacro Sepultum, exhumari debet, & foras iactari. n.2.3. & 6. T.2.D.4. p.93.

Vxor de adulterio accusata, si ante latam sententiam decedat, & Sepulturam non elegerit, & in Sepultura mariti fuerit tumulata,non erit exhumanda, si postea declaretur adultera. T.8. D.2. S.2. d.33.n.3.p.358.

Idem est dicendum, si lite pendente super nullitate Matrimonij decedat, & nullum illud declaretur, post illius humationem.ibid.

Expensæ Funerum.

Funerum, & exequiarum expensæ, omne debitum præcedunt. T.5.D.6.n.3.p.236.

Ante omnia, de hæreditate deduci debent. ibid.

Pro illis soluendis, alienari possunt bona fideicommisso subiecta.n.1.& 5.ibid.

Expensæ exequiarum Episcopi, fieri non debent de hæredis bonis, sed de Ecclesiæ Cathedralis propriis.T.5.D.7.n.8.& 9.p.237.

Clericus, debet de bonis Ecclesiæ,& successoris sepeliri. n.5.ibid.

Hæres Clerici defuncti, repetere potest, & quando expensas exequiarum illius.n.6.ibid.

Portio expensarum Funeris, Parochiali Ecclesiæ debetur, quando quis extra illam tumulatur. T.8. D.1.n.4.& 5.p.322.

Funerum expensæ,& sumptus, alij sunt in defuncti remedium;alij.in viuorum solatium. T.9.S.1.§.1. n.2.p.361.& §.2.n.1.p.362.

Ab initio nascentis Ecclesiæ, expensæ fiunt in tumulatione,& exequiis Fidelium. §.1.n.1.p.361.

In expensis Funeralibus continentur, quæ in ægritudine curanda fuerunt factæ.n.3.ibid.

Ad creditum, ex bonis defuncti percipiendum,concurrere debent, qui Funeris eius expensas fecit,& qui exposcit pro alio Funere, ad quod defunctus tenebatur,n.4.ibid.

Sub Funeralium nomine veniunt, quæ occasione Funeris fiunt: quæ cum Funere deferuntur: & quæ Ecclesiæ obueniunt ratione Funeris, siue ante sepelitionem,siue post, vsque ad trigesimum diem.n.5.p.362.

Statutum à sæcularibus factum circa taxam pecuniæ expendendæ in Exequiis,& Funeralibus, nullum est,& irritum.n.6.ibid.

Funerum sumptus, pro qualitate, dignitate,& facultatibus defuncti fieri debent, ita vt potius moderentur, quàm vsque ad vires illarum fiant.T.9.S.1. §.2.n.1.ibid.

Ita sunt priuilegiati sumptus Funerum, & omne debitum præcedunt, vt omnibus præferantur creditoribus,& Mulierum dotibus.§.3.n.1.ibid.

Hæres sumptus Funerum defuncti Laici, facere tenetur.§.4.n.1.p.363.T.9.S.2.6.19.n.3.p.375.

Ad sumptus Funerum Ecclesiastici defuncti, non tenentur hæres, in Abbatis sententia. T.9.S.1.§.4. n.3.p.361.

Expensæ Funerum impediri non possunt intra nouem dies à defuncti morte. S.1. §.6.n.1.p.364.

Sumptus Funerum,in locum veniunt alimentorum. T.9.S.2.§.15.n.1.2.& 3.p.372.

Qui defunctum sepelit, expensas Funeris ab hærede petere potest.n.8.p.373

Seruus expensis Domini sepelitur. n.3. p.372. & §.21.p.376.

Nouitius, sepeliri debet de Monasterij bonis, si adsit consuetudo. §.16.n.12.p.374.

Si talis desit consuetudo,& habeat ille bona, de illis tumulandus est: & si non habeat, de parentum bonis. n.1.p.373.

Vxoris Funus, fieri debet, de illius dote.§.19.n.6.& 7.p.375.376.

Si tamen vxor, bona alia præter dotem habeat, pro rata de illis, & de dote fieri debet,n.6.p.375.

Funeralia Papæ; Cardinalium; Nuntiorum; Visitatorum Apostolicorum; Collectorum; Patriarcharum; Primatum; Archiepiscoporum, & Episcoporum; Prælatorum inferiorum; Præpositorum; Collegiatarum; Canonicorum; Commendatariorum; Religiosorum; Filiorum; Parentum, & Pauperum, quibus expensis fieri debeant,declaratur.T.9.in singulis eorum Paragraphis.p.361.

Expensæ litium, vide *Lis*.

Pro defunctis tumulatis non potest Parochus illorum hæredes, aut testamentarius compellere ad celebrari faciendum in Parochiali diuina officia seu Cabodanno.S.R. Decis.4.n.1.p.381.

In cera, & aliis oblationibus quæ deferuntur tempore quo corpora defunctorum ad Sepulturam deferuntur,consistunt Funeralia. S. R. Decis.4.n.2. p.381.

Expositi infantes.

Patria potestas deperditur si Pater, Aususe,eo consentiente, vel ratum habente, filium exponat, quoad Patri tamen vtilia; non quoad onerosa. T.8.D.2.S.2.d.28.n.2.p.353.

Si Filius à Patre expositus,Patrem occidat; non tenetur crimine patricidij,sed homicidij.n.3.ibid.

Expositi, quorum Parentes ignorantur, sepeliri debent in Hospitali,si adsit.n.1. & seqq.ibid.

Exsacratio.

Locus sacer, non exsacratur per homicidium in eo perpetratum.T.2.D.1.d.4. n.1.p.55.

An idem sint exsacratio, & violatio, ac consecrationis amissio.T.2.D.11.n.1.p.144.

Exsacratio, per solam nouam consecrationem aufertur.n.1.ibid.

Per dealbationem exsacratur Ecclesia. n.12.13.14 & 15.p.145.& 146.

Extensio.

In odiosis, & pœnalibus,ac in exorbitantibus, extensio, ex identitate rationis,non admittitur.T.7. S.3.D.11.§ 5.n.6.p 311.

Ad summum, extensio fit de casu,ad casum, in quo eadem est ratio, quando, dispositio non est contra ius, sed præter ius.ibid.

Extrauagantes.

Directè non fauent excommunicatis extrauagantes, *Insuper ad euitandum, & Ad euitanda scandala.* T.2.D.4.d.3.n.3.p.96.

Quando

personam, aut in locum exemptum exercere. T. 6. D. 5. n. 3. & 5. p. 255.

Iurisdictionem, in neutro quis habet foro, nisi in ibi commorantes, etiamsi perpetuum Domicilium non contraxerint, T. 8. D. a. S. 1. d. 1. n. 18. 19. & 21. p. 334.

Ius: Ius ad rem: Ius in re.

Ius dicitur potestas, seu facultas legitima, quam quis habet circa rem, aut functionem, cuius violatio iniustitiam constituat. T. 4. Pr. n. 19. p. 161.

Ius ad rem, est, quod siue corporale, siue incorporale alicui debetur ex contractu, vel quasi contractu; ex delicto, vel quasi delicto; vel alia ex causa, aut Iure. ibidem, n. 17. ibid.

Ius ad rem, potest simul esse in duobus, & in vno: & quando est in vno respectu diuersorum. n. 18. vbi exemplis illustratur. ibid.

Ius ad rem, non tribuit actionem in rem, sed in personam, in Scotiae sententia. n. 19. ibid.

Ius in re est, tam respectu rerum corporalium, quàm incorporalium. n. 6. p. 160.

Ius in re spiritualium rerum, sine vlla traditione acquiritur. n. 7. ibid.

Ius in re, est tam proprietatis, quàm possessionis. n. 13. p. 161.

Habenti Ius in re, datur actio, tam negatiua, quàm confessoria. n. 14. ibid.

Qui Ius habet in re, non semper habet dominium rei. n. 15. ibid.

Ius in re, aliud directum, quod est facultas, qua quis plenè in suum commodum vti potest re corporali, vt libet, nisi Lex obstet, aut conuentio. Aliud facultatiuum, seu vtile, quod est facultas viendi re, siue corporali, siue incorporali secundum vsus, Lege concessos. n. 17. ibid.

Ius in re, tribuit actionem realem in rem, quia rem habet obligatam. n. 20. p. 162.

Ius in re spiritualium, aut spiritualibus annexorum, absque traditione acquiritur. T. 4. D. 6. n. 14. p. 198.

Renuntiare potest quilibet Iuri suo. T. 7. S. 1. D. 6. d. 1. n. 3. p. 267.

Iuri suo renuntiare praesumitur, qui Iuri suo contrarium facit. n. 3. ibid.

Ius humanum.

A libera, & iusta dependet Summi Pontificis voluntate. T. 4. D. 4. n. 23. p. 179.

Ius patronatus.

Regulares, Ius patronatus habent Ecclesiarum, ipsis vnitarum. T. 1. D. 3. d. 1. §. 1. n. 12. p. 19. n. 15. p. 20. & n. 48. p. 29.

In Ecclesiis Regularibus vnitis, non acquiritur Ius patronatus, nisi Apostolico priuilegio interueniente. T. 1. D. 3. d. 1. §. 2. n. 48. p. 29.

Prius Patrono obediendum est à Rectore, quàm Episcopo, in iis, quae Iuris illius sunt, & quae à fundatore statuta. T. 1. D. 3. d. 1. § 1. n. 29. p. 22.

Ius patronatus, est honorificum, onerosum, & vtile competens alicui in Ecclesia, pro eo, quod Dioecesani consensu, Ecclesiam fundauit, construxit, & dotauit ipse, vel is à quo causam habuit, solus, vel alio concurrente. T. 4. D. 3. n. 21. p. 173.

Non acquiritur Ius patronatus à fundante, & construente, vel dotante Ecclesiam propriis expensis, nisi praecedat licentia Episcopi, aut alterius illam potentis concedere: etiamsi ex testatoris iussu construat, &c. & licentia subsequuta non sufficit. n. 22. ibid.

Ex gratia toleratur in Laicis Ius patronatus. n. 23. ibid.

A Laico, in Laicum, etiam Compatronum transferri nequit Ius patronatus, nisi de licentia Superioris; sed bene in Ecclesiam. n. 25. ibid.

Neque per Legatum transfertur sine illa. n. 26. p. 174.

Potest transferri cum aliis bonis, quibus est accessorium, & per contractum inter viuos. n. 25. p. 173.

Amplia, etiam licentia non interueniente. n. 27.

Vt tamen licitè fiat, & validè, nulla Iuris patronatus mentio fieri debet. n. 27. p. 174.

Ius patronatus spirituali est annexum; non praeexistenti, sed ad illud, tempore posterius ordinatum. n. 31. ibid.

Qui sibi Ius patronatus reseruauit, censetur reseruasse etiam haeredibus. T. 4. D. 5. n. 1. p. 183.

Acquiritur per reaedificationem, sicut per primam constructionem. n. 3. ibid.

Aequaliter acquiritur ab omnibus, qui fundant, construunt, vel dotant, etiam inaequaliter. n. 7. & 8. p. 184.

Ab eo, qui coepit aedificare non acquiritur, sed ab eo, qui constructionem perfecit. n. 11. &. 15. p. 184. 185. d. 1. n. 3. p. 190.

Ius patronatus Capellae, aut Ecclesiae, ex redditibus, & bonis Ecclesiae constructae, ad Ecclesiam cuius bona fuerunt, pertinere probatur. T. 4. D. 5. d. 1. n. 1. & seqq. p. 189.

In dubio, an fuerint constructae ex bonis Ecclesiae, vel ex patrimonialibus, Ius patronatus erit mixtum. ibid. n. 2. 3. &. 4. p. 190.

Quando quis in proprio fundo Capellam construit, aut Ecclesiam, Ius patronatus illius Ecclesiasticum tantum esse docent Gloss'a, & Abbas; mixtum autumant alij. ibid. n. 6. & 7.

Quando in pluribus, quàm vltra duos existit, praesentatio solum valet, quae facta est per maiorem partem. T. 4. D. 6. n. 11. p. 198.

Ius patronatus aequaliter, quoad omnia habent omnes haeredes, etiam inaequaliter instituti, nisi, quoad Ius praesentandi. n. 2. 3. & 11. p. 197. 198.

Et in solidum illud habent. n. 14. & 15. p. 198. 199.

Aequaliter Ius patronatus acquirunt omnes, etiamsi inaequaliter dotent Ecclesiam, &c. n. 3. p. 197.

Ius patronatus solum acquiritur fundatione, constructione, dotatione, aut priuilegio Apostolico. ibid. n. 6. & 9. p. 198.

Ecclesia, intra cuius Parochiam de nouo altera construitur, non fit illius Compatrona. n. 4. & seqq. p. 197.

Fit tamen Compatrona Capellae intra illam constructae, ratione fundi. n. 10. p. 198.

Per iurisdictionem, quam quis habet in loco, in quo Ecclesia construitur, Compatronus illius non fit. n. 8. & 9. ibid.

Filius haereditati renuncians paternae, Ius patronatus illi annexum perdit. n. 12. p. 198.

Ius patronatus est indiuisibile. ibid. n. 16.

Apud quemlibet Patronum est in solidum. n. 14. & 16. p. 198. 199.

Si inter haeredes bona inaequaliter diuidantur, & cui minor bonorum pars datur, Ius patronatus adiudicatur, adiudicatio nulla est, & Simoniaca. n. 16. p. 199.

Ius patronatus cedi non potest creditoribus. n. 16. ibid.

An Fideicommissarius, in Ius patronatus succedat?

patro

Debetur

Lis.

Litis expensas, nemo collitiganti ministrare tenetur. T. 4. D. 5. d. 1. n. 19. vers. Quæ eò facilius. p. 193.

Bona Ecclesiæ insumi nequeunt in litibus, quæ vertuntur inter personas Ecclesiasticas ad eandem Ecclesiam spectantes. Ibid. vers. Non obstat.

Quando pro Ecclesiæ defensione lis vertitur inter extraneos, expensis Ecclesiæ substentari debet, secus quando inter personas eiusdem Ecclesiæ. T. 5. D. 11. n. 5. p. 243.

Expensæ debentur Monacho collitiganti. T. 4. D. 5. d. 1. n. 37. vers. Sed nota. p. 196.

Loca Sacra.

A personâ priuatâ non fiunt, sed, ex Iure communi, ab Episcopo. T. 1. D. 2. n. 12. & 13. p. 5. T. 5. D. 1. n. 2. & 3. p. 230.

Signa ad dignoscendum, an locus Sacer authoritate Episcopi fuerit fundatus, recensentur. T. 2. Pr. §. 1. n. 6. p. 40. & 26. p. 44.

Quoad effectum pollutionis, loca sacra non censentur, quæ consecrata, aut benedicta non sint ab Episcopo, vel ab alio ad id potestatem habente, etiamsi ad Diuina celebranda sint deputata. Et idem est quoad reconciliationis effectum, ibid. n. 2. 3. & 4. p. 39. 40.

Quoad pollutionem locus Sacer non censetur, qui non existit intra ipsius loci corpus, ibidem. n. 7. p. 40.

Amittunt loca sacra consecrationem, benedictionem, & omnia alia priuilegia, si diruta sunt fine reparationis spe. n. 17. p. 41.

Locus Sacer benedictus, per parietum euersionem profanus non redditur, nec vendi potest: quia benedictio soli inhæret. T. 2. D. 6. n. 1. p. 116.

Locus ad Diuina deputatus legitima authoritate, non potest humanis vsibus deputari. T. 5. D. 1. n. 2. p. 230.

Locatio.

Dominium directum, aut vtile, non transfertur in conductorem temporalem. T. 4. D. 14. n. 3. & 6. p. 218.

Transfertur tamen dominium vtile, in locatione perpetua. n. 3. ibid.

Locus.

Profanus locus est, qui non est ad diuina celebranda destinatus, & benedictus ab habente facultate. T. 7. S. 4. D. 12. n. 5. p. 314.

Religiosus locus est, sic destinatus, & benedictus. n. 5. ibid.

Locus minus religiosus est, in quo minus frequenter Diuina, celebrantur. eod. n. 5. ibid.

Lucius.

Prænomen erat *Lucius*, eorum, qui prima luce nati sunt. T. 3. Pr. n. 22. p. 151.

Luxuria.

Mortale peccatum admittit, qui voluntariè paruam seminis emittit guttam. T. 2. D. 3. n. 8. p. 82.

In luxuriæ materia, paruitas non datur materiæ, in multorum sententia Doctorum. n. 8. ib d.

Auditiones, cogitationes, aut locutiones, non solùm necessarias, sed vtiles circa materiam veneream, nemo omittere tenetur propter commotiones corporis, aut pollutiones inuoluntarias directè indè contingentes. T. 2. D. 3. d. 6. n. 2. p. 87.

Dari paruitatem materiæ, in Luxuriæ materia, à culpa excusantem lethali, docent plurimi. T. 8. D. 2. S. 1. d. 3. n. 7. p. 337.

R. P. Fr. P. de Marga, Disquis. Tom. I.

Maiores.

Dicuntur Maiores, Pater, Auus, & alij superiores ascendentes. T. 4. D. 5. n. 31. p. 187. & T. 8. D. 1. n. 1. p. 321.

In plurimum, solum veniunt nomine Maiorum, Abauus, Atauus, Tritauus, & alij his superiores, non verò Pater, & Auus. T. 8 D. 1. d. 1. n. 4. p. 322.

In materia tamen Sepulturæ, nomen Maiorum, in Patre saluatur, & Auo. T. 8. D. 1. n. 1. p. 321. & d. 1. n. 5. p. 323.

Malitia.

Malitiis est obuiandum. T. 8. D. 2. S. 1. d. 2. n. 3. p. 336.

Mandatum.

Per mortem mandatis expirat mandatum. T. 7. S. 2. D. 9. §. 10. n. 3. p. 307.

Non expirat tamen, quando effectus esse debet post mandantis mortem. n. 5. ibid.

Manifestum.

Illud dicitur manifestum, quod facilè probari potest, saltem per multos, licet non euidenter. T. 2. Pr. §. 2. n. 33. p. 46.

Manius.

Prænomen erat *Manius* eorum, qui nati sunt mane. T. 3. Pr. n. 22. p. 151.

Manutentio.

Qui est in quasi possessione visitandi vnam Ecclesiam Abbatiæ vnitam, manutenibilis est in quasi possessione, alias sic vnitas visitandi. T. 1. D. 3. d. 1. n. 5.

Qui est in quasi possessione remouendi Vicarium, & Capellanum vnius Ecclesiæ suæ Abatiæ vnitæ, manutenibilis est in quasi possessione remouendi Vicarios aliarum Ecclesiarum eidem Abbatiæ vnitarum, etiamsi non probetur specialis possessio. ibidem.

Actus contra *Decretum irritans*, & clausulam *Sublata*, manutenibiles non sunt. T. 9. S. 2. §. 6. n. 6. p. 364.

Vbi causa possidendi est vniuersalis datur manutentio etiamsi non probetur exercitium particulare. S. R. Decis. 2. n. 1. p. 380.

Vbi causa possidendi vniuersalis est datur manutentio etiamsi exercitium non probetur. S. R. Decis. n. 1. p. 380.

Magis enim causa actus quàm ipse actus extenditur in annotat. Littera (A) *alia vide verb. Precarium. Vicarius.*

Maritus.

Sequi non tenetur vxorem, neque eius dispositionem. T. 8. D. 2. S. 2. d. 35. n. 1. p. 360.

Non debet in Sepultura sepeliri vxoris, si decedit absque propria. n. 1. ibid.

Limitat Moronus, quando de illius consensu, Vxor Sepulturam elegit. n. 4. p. 361.

Martyr.

Qui se ob detestationem proprij peccati interimit, Martyr non est. T. 2. D. 1. d 4. n. 4. p. 55.

Per mortem, & per effusionem sanguinis Martyris, locus polluitur Sacer. T. 2. D. 1. d. 2. n. 1. p. 54. & D. 2. d. 14. n. 1. p. 69.

Masculus.

Sub Masculo comprehenditur fœmina, tam in Legibus Diuinis, quàm in humanis. T. 4 D. 9. n. 11. 12. & 13. p. 208. 209.

Matrimoniales causa.

Matrimonium coram Parocho originis contrahi non potest. T. 8. D. 2. S. 1. d. 1. n. 25. p. 335.

Fff Matri

Parochia. Parochialis. Parochianus. Parochus.

Tam

Villani,

municati non tolerati, Hæretici non tolerati, Pagani,& non baptizati.n.8.p.95.

Nec inducitur per excommunicati Sepulturam qui non fit notorius Clerici percussor,aut per Iudicis sententiam excommunicatus denunciatus. T.2. D.2.d.4.n.1.p.94.& d.2.n.1.p.95.

Non inducitur per humationem in duello occisi, quamuis ille sit excommunicatus, & Sepultura priuatus. n.3.& 4.dicti d.1.ibid.

Per humationem Hæretici notorij, qui non est denunciatus excommunicatus pollutio non inducitur.T.2.D.4.d.3.n.5.p.96.

Inducitur tamen per humationem Hæretici denunciati excommunicati. n.3.ibid.

Inducitur per humationem hominis non baptizati, etiamsi infans sit, & Fidelis Filius. T.2.D.4.d 4. n.2.& 3.p.97.& d.5.n.1.& seqq. p.98.

Per humationem infantis mortui in vtero matris,& & cum matre simul sepulti, locus non polluitur Sacer.T.2.D.4.d.6.n.1.& seqq. p.99.

Si viuus inclusus in ventre matris mortuæ sepeliatur, polluetur locus Sacer.n.2. ibid.

Vix accidere potest iste casus, cum statim mortua matre, fœtus suffocetur.n.3. ibid.

Non polluitur locus Sacer per Cathecumeni Sepulturam. T.2.D.4.d.7 n.1.p.100.

An sequatur Pollutio, ex benedictione, aut consecratione per excommunicatum. Non inducitur pollutio loco sacro, ex eo quod consecretur, aut benedicatur per Ministrum excommunicatum denunciatum, aut notorium Clerici percussorem. T.2 D.5.§.2.n.3.& seqq.p.101. & § 3.n.11.& seqq.p.103.

Ex sola Iuris dispositione prouenit loci sacri pollutio. dicto §.4. n.11. ibid.

Ad pollutionem loci sacri non attenditur maior actionis grauitas,nec scandalum ex illa procedens, sed præcisè Iuris Canonici dispositio. T.2.D.5. §.4.n.13.p.104.& n.15.16.& 17.p.105.

Non censetur pollutus per humationem suspensi, & interdicti. n.15.ibid.

Solum censetur pollutus ex Iuris dispositione, per homicidium, effusionem sanguinis, & seminis,& per humationem excommunicati denunciati, & notorij, percussoris Ecclesiastici.n.15.ibid.

Polluta non censentur Altaria, Calices, Patenæ,ac vestes sacræ quibus excommunicati non tolerati, & degradati celebrant, nec indigens benedictione, aut reconciliatione. n.17. ibid.

Polluta Ecclesia, polluitur Cœmeterium ei contiguum.T.2.D.5.§.5.n.48.p.12.

Pollutio loci sacri, supponit illum sacrum: id est consecratum, aut benedictum. ibid. n.50.p.113. Pollutio loci sacri, omnes eius afficit partes,cum eius corpus sit vnitum,& Indiuisum.T.2.D.7.n.1. 3.4. p.120.121.

Per reconciliationem tollitur pollutio Altaris, & loci sacri. T.2.D.11.n.1.p.144.

Vide verbo *Altare. Ambo. Campanile. Chorus, Confessionaria. Cæmeterium. Crypta. Cubicula. Ecclesia. Meniana. Porta Ecclesiæ. Propylei. Sacristia. Scala. Sedes. Sepulchrum. Tectus.*

Pollutio venerea.

Qui nimis bibit, aut comedit, vel calida eo fine, vt eueniat pollutio in somnis, mortaliter peccat in genere Luxuriæ. T.2. D.3.d.2. n.3. & seqq. p 84.

Qui vt gulæ satisfaciat, nimis bibit, aut comedit, peccatum Luxuriæ non committit, etiamsi prævideat euenturam pollutionem in somniis. ibid.

Pollutio nocturna, ex quibus procedat causis.n.7. p.85.

Eucharistia sumi potest post pollutionem in somnijs. n.7. ibid.

Missam celebrare, quæ pollutio impediat nocturna. n.7. ibid.

Pontificale. Pontificalia.

Clementis Papæ Octaui Pontificale, vim Legis habet. T. 1.D.2.n.2.p.3.

Pontificales functiones, nemo in aliena Diœcesi exercere potest, nisi de Papæ, aut de Diœcesani licentia.n.2.ibid.

Aut habentis quidem iurisdictionem in loco. T.5. D. 2.n.1.& 2.p.29. Plura circa Pontificalia scitu digna, Vide in dicta Disq.& in eius Dubiis.

Extra proprium territorium Pontificalia exercens, & in non subditum,ab illorum suspenditur exercitio: & ab eo ordinatus, ab Ordinum suspenditur vsu. T.1.D.3.n.14 p.51.

Abbates nostri, illa exercere possunt in annexis suis. n.13.& 14. p.10.11.

A nemine exerceri possunt vbi iurisdictionem non habet Episcopalem, aut quasi, nisi illorum vsum habeat, & licentiam inibi iurisdictionem illam habentis: aut vtrumque habeat à Iure, vel priuilegio. T.1.D.3.d.1.§.1.n 1.p.16.& n.34. p.24.

Illa Abbates exerceant,& vbi.n.33.p.24.n.37.& seqq. p.25.

Insignia Pontificalia recensentur. T.1. D.3. p.31. & D.4. n.1. p.33.

Pœna.

Non irrogatur, nisi expressè contineatur in Iure. T.2.Pr.§.5 n.13.p.41. Et exprimatur, quod sit imponenda.D.8.n.4.

Non obligat ante iudicis sententiam declaratoriam. Remissiuè.T.5.D.2.n.17.

Infligi potest pro minori culpa, quæ pro maiori non infligatur.T.1.D.2.d.9.n.4.

Extendi non debet ad casum non expressum. T.2. D.3.n.11.p.82.

Non censetur infligi, nisi in casibus in Iure expressis. T.2.D.3.d.1.n.2.p.83.

Pœnæ addictio actui prohibito, ipso Iure est nulla. T.5.D.8.n.3. p.238.

Est etiam nulla si imponatur actui impossibili, vel probroso, vulgò *Feo*.ibid.

Populus.

Idem Populus censetur etiamsi omnes illius incolæ moriantur, aut aliò demigrent. T.2.D.6. n.11. p.118.

Hoc tamen verum est solum,Iuris fictione.n.14.ib.

Porta Ecclesiæ.

Actio inductiua pollutionis loci sacri,facta in linea, quam attingunt baluæ in liminibus portæ Ecclesiæ, Ecclesiam polluit, & polluta Ecclesia, linea illa polluta censetur; secus si actio extra illam fiat lineam. T.2.D.7.n.13.p.123.

Possessio.

Non acquiritur possessio,nisi naturaliter apprehendatur. T.4.Pr.n.9.p.160.

Præiudicare.

In acquirendis præiudicare possunt Prælatus Monasterio suo; Parochus suæ Ecclesiæ; & seruus Domino, secus in acquisitis. T.7.S.1.D.6.d.14. n.2.p.286.

Vide verbo *Delictum*, & verbo *Prelati*.

Regulares non solùm particulares,sed neque eorum Capitula successoribus, & monasterio mediante concordia, aut conuentione præiudicare non possunt. S.R.Dec.5.n.4.p.382.

Monachi particulares monasterio præiudicare non possunt. S.R.Decis.6.n.2.p.383.

Pius

Pius Quintus Regularibus confirmauit omnia sua priuilegia, etiam Oracula. n.12.p.130.

Gregorius XV. in reuocatione Oraculorum excepit, quæ sortita fuerant effectum: concessa Cardinalibus pro Regularibus: & Regibus concessa, seu ad eorum instantiam. n.13.ibid.

Reuocationes Oraculorum per Gregorium, & per Vrbanum Octauum factæ, effectum non sortiuntur, nisi fuerint intimatæ, & publicatæ ordine ab eodem Vrbano præscripto. n.14.ibid.

Priuilegiis omnibus, per Conc. Trident. reuocatis, vti possunt Regulares in foro conscientiæ, vbi Bulla Vrbani Oraculorum reuocatoria, non est publicata, & intimata. ibid. n.18.p.131.

Vrbanus Octauus non reuocauit omnia Oracula Regularibus concessa ante Gregor. XV. n.21. ibid.

Oraculum confirmatum ex certa scientia per Bullam, idem ius acquirit, ac habet, quod concessum est per authenticam Constitutionem. n.20. 21.ibid.

Confirmatio priuilegiorum ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis, aut non obstante lege in contrarium, nouæ concessionis habet vim. n.7. p.129 & n.20.& 23.p.131.

Gregorius XV. ex certa scientia confirmauit, & de nouo concessit Clericis Regularibus omnia sua priuilegia. n.21.ibid.

Regulares gaudent priuilegiis aliis Ordinibus concessis. n.21.ibid.

Priuilegio, per pactum illius, cui concessum est, derogatur. T.7.S.1 D.6.d.13.n.2.3.& 4.p.285

Renuntiare non possunt Religiosi priuilegiis toti ordini concessis. S.R.Decis.5.n.4.p.382.& Decis.6. n.2.p.383.

Probatio.

Declarationem veritatis intendit probatio. T.5.D.5. n.4.p.236.

Ad probationem, magis attendi debet authoritas priuilegij, quàm testium depositiones. T.7. S.5. D.13.n.13.p.320.

Efficacior probatio per Scripturam publicam, quàm per inscriptiones facta. T.8.D.1.d.9. n.1. & seqq. p.329.

Libri antiqui benè probant. n.7.ibid.

Inscriptiones in loco publico ab antiquo inuentæ probant, etiam in iis, quæ sunt magni præiudicij. n.4.& seqq. p.319.

Inscriptiones nouæ, quæ nullius sunt præiudicij, plenè etiam probant. n.4.ibid.

Non probant istæ in his, quæ sunt magni præiudicij illius, qui non consensit. n.5.ibid.

An verò probent si non appareat, an factæ fuerint volente illo, cui præiudicant, controuertitur inter Doctores. n.5.ibid.

Scriptura authentica, & publica maiorem declarationem propriæ voluntatis non habet, quam habet priuata, propria manu subscripta, si vera sit subscriptio. T.7.S.5.D.11.n.4.p.318.

Libri in Archiuis, maximè Religiosorum reperti, vulgò *Tambos*, & alij rationes continentes debitorum, & solutionum, & similes, probant, etiamsi subscripti non sint per personam authenticam. ibid.n.11.p.320.

Testes examinati absque authoritate legitimi Iudicis nihil probant. S.R.Decis.5.n.2.p.382.

Procuratio.

Præscribi non potest procuratio Legatis, & Nuntiis Apostolicis debita. T.8.D.2.S.2.d.8.n.2.p.344.

Procurator.

Ad vindicandam Ecclesiam, & eam defendendam, quilibet particularis admittitur. T.7.S.1.D.6.d.2 n.23.p.272.

Promissa.

Vt adimpleantur promissa cum effectu, Iudex studiosè agere debet. T.3.D.4.n.14.p.234.

Promissio.

Est oblatio vnius, ab alio acceptata. T.5.D 4. n.15. p.233.

Obligat sub culpa mortali, ibid.à n.1.p.233. Etiamsi simplex sit. n.6 p.234.

Omnis promissio est executioni mandanda. n. 1. p.233.n.14.p.234 & n.15.p.235.

Qui promisit, compelli potest, cum effectu adimplere promissum. Eisdem.n.1.14.& 15.ibid.

Promissio, sine Deo, siue homini fiat, ex eadem iustitiæ ratione debet adimpleri n.7.p.234.

Promittens, cogitur per legem adimplere promissum n.11 ibid.

Promittens, ad restitutionem tenetur. n.13.ibid.

Promissario, compensatio competit occulta. n.13. ibid.

Promissio quælibet, etiam non stipulata, Scriptura, vel alia solemnitate munita, necessariò est adimplenda. n.15.p.235.

Promissio nondum acceptata, est stipulatio. n.15. ibid.

Est quædam promissio, quæ reuocabilis sit, & non obliget ad mortale. T.7. S.1.D.6. d.8. n.3. & 6. p.280.281.

Profanum.

Cadauer Pagani, non baptizati, Hæretici denunciati excommunicati, & etiam excommunicati pariter denunciati, profanum est. T.2. D4. n.1. p.93.

Propositio temeraria.

Sententia, & propositio temeraria illa dicitur, quæ sine graui fundamento authoritatis, vel rationis, aliquid asserit contra communem Doctorum. T.1.D.5.§.2.n.4.p.102.

Proprietas.

De solo directo dominio, dicitur proprietas. T.4.Pr. n.16.p.161.

Proprietarius.

Dominium proprietatis non habere, est de substantia, & essentia voti solemnis Religionis T.5.D.8. n.8.p.238.

Vsus temporalium dependenter à Prælato, non constituit Religiosum proprietarium. n 8.ibid.

Statui Religioso, talis vsus non contrariatur. n.9. Contrariatur tamen proprietas, dominium, & vsus independens à Superioris voluntate. ibid.

Absque vitio proprietatis potest Religiosus in professione sibi reseruare vsum temporalium dependenter à Prælati voluntate. n.9.p.239.

Religiosus nullo modo acceptans donum sibi oblatum, proprietarius non efficitur, si vt illud alteri det, suadet. T.7.S.1.D.6.d.2.n.26 & 27.p.273.

Propylei, vulgò Cornijas.

Si intra corpus existant Ecclesiæ, ad istius pollutionem polluuntur, & è contra. T.2.D.7.n.14.p.123.

Puber.

Pubertatis annus in fœmina, duodecimus est; in viro autem quartus decimus. T.7. S.1.D.1.n.5.p 257.

Publiciana.

A Publio eius Authore denominatur. T.4. D.7. n.23.p.204.

tanquam in propria Parochia. T. 8. D. 2. S. 2. d. 30. n. 2. & 3. p. 356.

Reliquiæ.

Auferebantur ab Hæreticis olim ex Templis. T. 2. D. 9. §. 2. n. 39. p. 136.

Remittere.

Idem est remittere, ac donare. T. 4. D. 13. n. 21. p. 217.

Repræsentare.

Turpes, & profanas repræsentationes fieri in loco Sacro, sub lethali prohibentur. T. 2. D. 2. d. 6. n. 1. p. 71.

Res Deo dicata.

Quod semel fuit Deo dicatum, in vsus profanos conuerti non potest. T. 4. D. 1. n. 3. p. 162.

Residentia.

Episcopi, & alij Superiores Prælati, in suis Ecclesiis residere tenentur. T. 8. D. 2. S. 2. d. 9. n. 5. & 4. p. 345.

Restitutio.

Actus est iustitiæ, quo reparatur damnum proximo per iniuriam illatum. T. 7. S. 1. D. 6. d. 2. n. 7. p. 270.

Tunc est facienda, quando quis priuatur re possessa, vel sibi ex iustitia debita. n. 25. p. 273.

Clerici, & Religiosi, qui aliquem induxerunt ad eligendam cum voto, iuramento, aut promissione Sepulturam in propria Ecclesia, & ipsamet Ecclesia, statim nulla præmissa petitione, restituere tenentur Ecclesiæ in qua ille de Iure sepeliri debebat, omnia, quæ occasione Sepulturæ illius acceperunt. T. 7. S. 1. D. 6. d. 11. n. 1. & seqq. p. 283.

Debent etiam intra decendium, de momento ad momentum computandum, corpus defuncti restituere, si tamen petatur. n. 8. & 9. p. 284.

Quicquid occasione pacti electionis Sepulturæ recipitur, Ecclesiæ, cui de Iure debetur cadauer, restitui debet. n. 3. p. 282.

Malè accipiens, semper est in mora culpabili restituendi. n. 4. & 5. ibid.

Quicunque obstrictus est oneri restitutionis ratione rei acceptæ, vel iniustæ acceptionis, aut retentionis, statim ac commodè potest, tenetur sub lethali restituere culpa, nisi dilationem obtineat à creditore, vel iste sit irrationabiliter inuitus. n. 5 ibid.

Toties quis peccat non restituendo, quoties proponit non restituere: & quoties se offert occasio commoda restituendi, & non restituit, illam aduertens occasionem. n. 6. & 7. p. 284.

Parochus violenter rapiens, vel spolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, restituere tenetur cadauer, & quicquid cum eo acceperit, & Ius quod habebat, & quartam Canonicam perdit. T. 7. S. 1. D. 6. d. 54. n. 5. & seqq. p. 285.

Item si totus Conuentus, aut maior illius pars violenter funus spoliet, ad similem tenetur restitutionem; secus si minor pars, aut Prælatus violenter spoliet. n. 2. p. 286.

Qui violenter Officium pro defunctis facit, restituere tenetur candelas, & quicquid accepit de funere. n. 7. ibid.

Ad restitutionem, qui sint, qui teneantur in solidum. T. 7. S. 4. D. 52. n. 19. p. 317.

Qui alienum Parochianum ad Sepulturam admittit, illa non electa, ad restitutionem corporis, & omnium, quæ illius recepit occasione, tenetur. T. 8. D. 2. n. 4. p. 330.

Grauis necessitas à restitutione excusat. T. 9. S. 1. §. 3. n. 1. p. 362.

Rex.

Successor Rex, quas donationes à prædecessore factas reuocare possit, & quas non. T. 5. D. 7. n. 4. p. 237.

Reges in Hispania, in principio, propter debellationem Sarracenorum, dominium, & proprietatem terrarum particularium acquisiuerunt. T. 4. D. 1. n. 59. p. 165.

Terræ particulares desertæ, Regalis patrimonij præsumuntur. ibid.

Sacerdos.

De Papæ authoritate, quilibet Sacerdos consecrare potest Cœmeterium, & Ecclesiam, & consecratam reconciliare; non tamen sine illa. T. 5. D. 2. n. 1. 4. 8. & 11. p. 3. 4.

Sacer locus.

A persona priuata non fit locus Sacer, sed ex Iure communi, ab Episcopo. T. 1. D. 2. n. 52. & 13. p. 5.

Locus Sacer benedictus, per parietum euersionem, profanus non redditur, nec vendi potest; quia benedictio solo inhæret. T. 2. D. 6. n. 2. p. 516.

Simplex Sacerdos, potest de Episcopi authoritate, locum Sacrum pollutum, seu violatum reconciliare, aqua, à seipso benedicta, adhibita. T. 2. D. 11. n. 2. p. 144.

Sacra.

Quādo non Sacrum Sacro continuatur, Sacrum redditur: & verum est, quod dicitur: *Sacrum trahit ad se non Sacrum*; secus vero quando sit illi contiguum. T. 2. D. 6. n. 17. & 19. p. 119.

Sacra, & Religiosa, in Dominio alicuius esse non possunt, Laici scilicet, aut Ecclesiastici, quoad directum, & proprietatem. T. 4. D. 2. n. 2. & seqq. p. 167.

Rei sacræ, nequit, sine causa legitima, Episcopus seruitutem vllam imponere. T. 4. D. 52. n. 3. p. 215.

Sacramenta.

Nouæ Legis Sacramenta, maximè spiritualia sunt, in quantum sunt causa gratiæ spiritualis. T. 4. D. 4. n. 31. p. 181.

Sacrilegium

Qui Ecclesiam infringit, aut Cœmeterium, personam, aut quid aliud indè aufert, vel diripit, Sacrilegium committit. T. 1. D. 7. n. 3. 4. & 5. p. 37. 38.

Sacristia.

Ad Ecclesiæ pollutionem polluitur, & è contra, dummodò ad Diuina celebranda, vel ad Sepulturam sit destinata, & per Ecclesiam pateat ad eam aditus; secus si iste non pateat, nec ad prædicta sit destinata. T. 2. D. 7. n. 15. & 17. p. 123.

Sanguis.

Humani cadaueris sanguis, non est propriè humanus, sed impropriè, & analogicè. T. 2. D. 2. d. 10. n. 2. p. 74.

Sæpè solet ad præsentiam occisoris, è vulneribus occisi copiosè effluere, qui ad aliorum non effluxerat præsentiam. n. 1. ibid.

Scala.

Per actionem pollutionis loci Sacri inductiuam, in Ecclesiæ Scala factam, polluitur Ecclesia, & è contra, si Scala intra Ecclesiæ corpus sit; secus si extra illud T. 2. D. 7. n. 20. p. 124.

Scamnum.

Scamnorum, quæ apponunt Laici in loco Sacro, dominium directum, & proprietatis, quoad Ius ibi

Filius inelectâ decedens Sepultura viuente Patre, si Auus cum aliis ascendeotibus sepultus sit, cum eo est sepeliendus. T.8.D.1.d.5.n.a.ibid.

Secus si cum ascendeotibus non sit Auus tumulatus. n 3.p.326.

In Sepultura Hæreditaria Fratris superuiuentis, ooo potest quis sepeliri, si illa sit extra Parochiam, & ipse absque electione decessit Sepulturæ. T.8. D.1.d.6.n 7.p.327.

Neque potest Frater absque electione Sepulturæ decedeus, sepeliri io Sepultura Fratris, quæ sit Familiaris actiuè; bene tameo si sit passiuè Familiaris. n.8.ibid.

In Sepultura Hæreditatia solùm sepeliri debent Hæredes, Filij, & descendentes. o.7.ibid.

In Sepultura Familiari, passiuè tali, debent sepeliri omnes, qui sunt agnati, etiam transuersales illam acquireotis. n.8.& 9. ibid.

In Familiari Sepultura, actiuè tali, omnes, & solum descendentes per lineam rectam, & transuersalem illam acquirentis, sepeliri debent.n.10.ibid.

Pater decedēs inelecta Sepultuta, & absque Sepultura Maiorum suotum, si Filius babeat Sepulturam passiuè Familiarem io illa sepeliri debet; secus si habeat Sepulturam Familiarem actiuè. T.8.D.1. d.7 n.1 .ibid.

Idem dicitur de Auo respectu Sepulturæ Nepotis. n.1. ibid.

* Quando quis habens Sepulturam Maiorum, nulla electa decedit, necessario est in illa sepeliendus, noo autem in Parochia, nisi in ea illa existat. T.8, D.1 d.8.n.2.p.328.

Qui inelectâ Sepultura, & absque Maiorum suorum Sepultura decedit, debet in sua sepeliri Parochiali. T.8.D.2.n.1.& seqq. p.330. *

Procedit, etiamsi animum habuerit aliò se transferendi, vt contingit in officialibus, famulis, condecentibus Domum ad anoum. dicta D.2.0.2.ib.

Qui alienum Parochianum sepelit, delinquit. n.3.4. & 5. ibid.

Qui decessit absque Sepulturæ electiooe, & sine Maiorum Sepultura, sepeliri debet, vbi per tempus notabile vltimam acquisiuit habitationem, etiam sine domicilio. T.8. D.2. S.1.d.1.n.14. & seqq. p.333.

Qui extra huiusmodi obiit Domicilium, debet ad illud, vt sepeliatur, transferri, si commodè fieri possit. n.14.p.345.

Quando periculum adest corruptionis, non est transferendūm corpus ad locum, in quo sepeliri debebat. dicto n.24.ibid.

Si quis æqualem in duabus Parochiis habitationem habet io qua decessit, sepeliri debet, si obiit absque Sepulturæ electione, & sine Sepultura Maiorum suorum. T.8.D.2.S.1.d.3.n.1.p.337.

Si inæqualem tamen habet habitationem, in ea debet sepeliri, in qua maiori anni tempore, per tempua non modicum babitauit.à n.1. ibid.

Peregrioi, Aduenæ, & Hospites sine electione Sepulturæ, & absque Sepultura Maiorum morientes, debent sepeliri in Parochia in qua decesserunt. T.8.D.2.S 1.d.5.n.2.& seqq. p.339.

Nemo est in Parocbiali sepeliendus, nisi in caso inelectioois Sepulturæ, & carentiæ Sepulturæ Maiorum, etiamsi sit propria Parocbia. T.8.D.2. S 2 d.9.n.2.3.& 4. p.341.

Episcopi, & alij superiores Prælati, si inelecta decedant Sepultura, & absque Sepultura suorū Maiorum, & si ad illam transferri nequeant commodè, in Cathedrali debent sepeliri sua. n.1.ibid.

Si duas habent Cathedrales vnitas accessoriè, debent io dictis casibus, in principaliori sepeliri. n.5. ibid.

Si verò duas æquè principaliter habent vnitas, debent sepeliri in proximiori loco, in quo decesserint, et si commodè ad illam transferri nequeāt, sepeliri debent in loco defunctionis, in Cathedrali, si adsit; & ista deficiente, in Collegiata; et si vtraque desit, in Parochiali. n.6.p.345

Abbates, & alij Prælati sæculares iurisdictionem quasi Episcopalem habeotes, in Ecclesiis suis Abbatialibus sepeliri debent, tanquam in Parochialibus suis; si tameo Sepulturam oon elegerunt, nec habeant Sepultoram, Maiorum suorum. T.8.D.2.S.2.d.11.n.1.p.346.

Decani, & alij Collegiatarum Ecclesiarum Prælati, in dictis suis Ecclesiis sepeliri debent, si absque electione decesserint Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum suorum. T.8 D.2.S.2.d.12.n 1.p.347.

Qui duabus præest Ecclesiis Parochialibus, vel vnum habet Curatum, & vnum Canonicatum, in illa Ecclesia sepeliri debet, si absque electione Sepulturæ & sine Sepultura Maiorum decessit, in qua dum viueret, residentiam babebat. T.8.D.2. S.2 d.14.n 1.p.348.

Qui Parochialem babet vnitam accessoriæ suæ Dignitati, Canonicatui, aut Præbendæ, si decedat absque Sepultura propria, aut Maiorum suorum sepeliri debet in Ecclesia Dignitatis, Canonicatus, • aut Præbendæ. T.8.D.2.S.2.d.15.n.2.p.349.

Commandatarius absque Sepultura propria, aut Maiorum decedens, sepeliri debet in Ecclesia Commendata, si fieri potest; aliàs in suæ babitationis Ecclesia. T.8. D.2.S.2.d.16.0.2. & seq. p.350.

Vicarius perpetuus, sepeliri debet in Ecclesia, cuius est Vicarius, si obeat inelecta Sepultura, T.8. D.2.d.17.n.1.ibid.

Canonici, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum, sepeliri debent in suis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, si obeant absque electione Sepulturæ, & sine Sepultura Maiorum. T.8.D.2. S.2.d.18.n.1.p.351.

Beneficiarius, qui duo habet beneficia, io illa Ecclesia sepelietur, in qua deseruit; si tamen propria, aut Maiorum careat Sepultura. T.8.D.2.S.2.d.19. n.1. ibid.

Coadiutor Canonici, & Beneficiarij, decedens sine Sepultura, in Ecclesia Canonicatus, aut beneficij sepelietur. T.8.D.2.S.2.d.20.n.1.ibid.

Capellanus perpetuus, debet sepeliri in Ecclesia suæ Capellaniæ, si decedat sine Sepulturæ electione, & absque Maiorum Sepultura. T.8. D.2. S.2. d.22.n.1.p.352.

Secus dicendum de Capellano amouibili. T.8.D.2. S.2.d.21.n.1.p.351.

Clericus, qui non habet Beneficiū, neque alicui Ecclesiæ addictus est, & obiit sine Sepultura propria, aut Maiorū, sepeliri debet in Ecclesia Domicilij, vel habitationis. T.8.D.2.S.2.d.23.n.1.& 2.p.352.

Eremita noo professus, absque Sepultura decedens, io Ecclesia, intra cuius limites eremitorium habet, sepeliri debet. T.8 D.2.S.2.d.24.n 1.ibid.

Confratres, io illa Ecclesia debent sepeliri, si Sepulturam non habeant electam, aut Maiorum, in qua babent habitationem. T.8.D.2.S.2.d.25.n.1.p.353.

Si propriam habent Ecclesiam, cum priuilegio, vt in ea sepeliri valeant, in ea tumulari nequeunt, nisi in ea elegerint sepeliri. o.3.ibid.

Si in huiusmodi Eccles. Capella, aut Oratorio priuilegiato

Si præeminentia loci Sepulturæ attendatur in quantum propinquior est Summæ Aræ, Sanctissimo Sacramento, spiritualis est vendi non potest, aut exequi pro temporali. n.7.& 8. p.99.

Ius principale Sepulchri,& Sepulturæ spirituali est annexum, & non est pretio æstimabile.n.3.5. & 8.p.228.229.

Cautè procedi debet in emptione, & venditione Sepulchri, & Sepulturæ, nè Simonia committatur, & qua sit vtendum cautela. T.4.D.4.n.3. & 4. p.176.177.

De Sepultura, prout est officium tumulandi, non verò prout est mortuorum habitaculum,loquuntur Decretales, *Non satis*, & *Cum in Ecclesia,de Simonia*. n.29.p.181.

Nomen *Sepultura*, trifariè sumitur I. Pro loco ipso, in quo cadauera tumulantur Fidelium. II. Pro Iure sepeliendi. III. Pro ipso officio,quod cadaueribus impenditur. n.9.p.177.

Iure hæreditario, à parentibus ad Filios transfertur Sepulchrum,& Sepultura. n.4. ibid.

Donari potest Ius Sepulchri cum vniuersitate rerum, aut rei, cui est annexum, T.4.D.13.n.20. p.217.

Dominium vtile Sepulchri acquirit illius constructor, si ante costructionem licentiam obtinuit à potente illam concedere, & constructio fuit cum effectu sequuta.T.4.D.5.n.1.& seqq.p.189.

* Qui habet dominium vtile Sepulturæ, prohibere potest,ne aliquis absque eius licentia in ea sepeliatur. T.4.D.3.n.6.p.171.n.20.p.172.T.7.D.5. n.1.2.& 3. p.262.

Qui Sepulturam construxit, Ius patronatus illius latè sumptum,habet.T.4.D.5.n.2.p.183.

* Qui Sepulturam sibi fabricauit, si absque electione alterius Sepulturæ decedat in illa est sepeliendus,etiamsi aliam alibi habeat. n.3.& 4. ibid.

Sepulturam construens, tacitè censetur reseruare sibi Ius sepeliendi. n.4 & 5.ibid.

Si vnus incipiat Sepulchrum construere, & alius perficiat, vterque acquirit dominium Vtile illius. n.9. & seqq. p.184.

Limita, si perficiat opus de mandato, aut commissione incipientis illud. n.12.& 13. ibid.

Qui cœpit Sepulchrum construere, si desistat, potest ab Episcopo ad perficiendum illud compelli. n.9. ibid.

Si quis pro se, & pro aliis Sepulchrum construat, dominium illius Vtile pro omnibus acquirit. n.17. p.185.

Qui Sepulchrum pecunia construxit alterius, illius dominium acquirit, Vtile scilicet,si pecuniæ Dominus id ratum habuerit.n.19. ibid.

Si pecuniæ Dominus fuerit Ecclesia, Miles, Pupillus, aut vxor, dominium Vtile Sepulturæ, pecuniæ Domino acquirit.n.21.22.23.& 24. ibid.

Si tamen pecuniæ Dominus fuerit persona priuata, non priuilegiata,sibi acquirit Sepulchri dominium Vtile illud construens.n.22.& 23. ibid.

Sepulchrum constructum ex bonis restitutioni obnoxiis,si illa non fuerint Ecclesiæ Militis,Pupilli, aut Vxoris, ad hæredes transit constructoris. n.24. ibid.

Qui Sepulchrum suæ familiæ construxit, dominium Vtile illius acquirit omnibus descendentibus suis maribus, & fœminis, siue hæredes sint,siue non. n 25.26.27.ibid.

Si illud tantum construit pro se, & suis hæredibus, aut successoribus, dominium Vtile illius,descendentibus suis non acquirit.n.25.26.& 27.ibid.

Si Sepulchrum ab Episcopo construatur,aut ab alio Ecclesiastico de redditibus,aut bonis Ecclesiasticis,ad Ecclesiam,quoad dominium vsus pertinet, non ad consanguineos, aut hæredes contructoris.T.4.D.5.d.1.n.1.p.189.n.7.9.p.190 & n.30. p.195.

Secus erit, si Sepulchrum fiat,de bonis intuitu Ecclesiæ non acquisitis.n.1.p.189.

Dominium Vtile Sepulchri Hæreditarij hæredi acquiritur, etiamsi in minima parte hæres sit. T.4. D.6.n.1.& seqq.p.197.

Ante possessionem hæreditatis illud acquirit,si tamen hæreditatem adiecit.n.17 p.199.

Si hæreditas diuidatur, dominium Vtile Sepulchri, vni hæredum adiudicari non potest.n.12.p.198

Ius, seu dominium Vtile Sepulchri, cum vniuersitate venit bonorum. n.12.ibid.

Accessorium illud est rei, cui illud fuit acquisitum. n.12. ibid.

Quando hæreditas diuiditur, si minorem partem hæreditatis recipienti, dominium Vtile adiudicetur Sepulchri,adiudicatio nulla est,& simoniaca. n.16.p.199.

Si testator, dominium Vtile hæreditarij relinquat Filio, & ab illo descendentibus, & Filius sine descendentibus decedat, ad illius hæredes illud spectabit, siue collaterales illi sint, siue extranei. n.20.21.& 22.ibid.

Sepulchrum Familiare, ad eos solum,qui de cognatione sunt, pertinet.n.23. ibid.

In Sepulchri dominium, in quod succedunt hæredes, succedunt substituti. T.4.D.7.n.1.p.201.& n.28. p.205.

Debent tamen prius hæreditatem adiicere: illam acceptare.n.28.ibid.

In Sepulchrum Hæreditarium succedit Fideicommissarius, non in Familiare, nisi fit de Familia. T.4.D.8.n.1.& seqq.p.205.

In Sepulchro Familiari, quilibet de parentela, absque traditione,in ipsa prius acquisitione, Ius acquisiuit; quo sine iusta causa, spoliari à nemine valet.T.4.D.10.n.5.p.212.

Ex Iure patronatus, quod quis acquirat in Ecclesia, aut Capella ex fundatione, constructione, vel dotatione, Ius non acquirit Sepulchri priuatiuè, quoad alios. T.4.D.11.n.1.&2.p.214.215.

Vt tamen Ius illud Sepulchri acquirat, sufficit tacita Episcopi licentia: & quando illa intelligatur adesse, declaratur.n.2.ibid.

Ius, & dominium Vtile Sepulchri,quod non sit Familiare, aut Hæreditarium, priuilegio acquiri potest.T.4.D.12.n.1.& seqq.p.213.

Ius Sepulchri,præscriptione acquiri potest.n.5.ibid.

Ius, & dominium Vtile Sepulchri cum vniuersitate bonorum transit in locatione perpetua bonorum, & in concessione in Feudum, vel in Pectam.T.4.D.14.n.2.& 4. p.218.

Qui habent vsumfructum bonorum, quibus Ius adhæret Sepulchri, isto Iure vti possunt. T.4. D.19.n.1.p.222.

Ad præscriptionem bonorum, quibus Ius,& dominium Vtile Sepulchri est annexum, illud præscriptione acquiritur.T.4.D 20.n.1.& 4.p.223.

Ius, & dominium Vtile Sepulchri, per Maiorum illationem, & Armorum Familiæ appositionem, acquisitum censetur. T.4. D.22.0.1.& 5. p.224. 225.

Absque Episcopi consensu transfertur Ius, & dominium Vtile Sepulchri, cum bonis, quibus est annexum. T.4.D.23.n.1.& 5.p.226.

Ius

Alienam

Alienam Sepulturam sibi eligere nemo potest nisi de confessu illius, qui vsum illius habet. T. 7. S. 1. D. 5. n. 1. 2. 3. 4. & 7. p. 262. & D. 1. n. 1. p. 263.

Effectum tamen habebit electio, si in casu necessitatis dispenset Prælatus, aut Rector. dicto. d. 1. n. 1. 2. & 3. ibid.

In casu, quo non dispensetur ab eorum aliquo, si alia non electa decedat, intestatus quoad electionem Sepulturæ decedet. n. 1. ibid.

Nulla est, & inualida, ac illicita Electio Sepulturæ, si fiat cum iuramento, voto, aut promissione ab eo, quem ad huiusmodi electionem induxerant Clerici, aut Religiosi Ecclesiæ electæ. T. 7. S. 1. D. 6. n. 1. p. 264.

Qui sic Sepulturam elegit, factus, est incapax aliam eligendi. n. 4. ibid. & D. 4. n. 1. p. 275.

Mortaliter peccant Clerici, & Religiosi inducentes ad electionem cum iuramento, &c. in propria ipsorum Ecclesia. T. 7. D. 6. n. 2. & 3. p. 264.

Excommunicationi etiam subiiciuntur Papæ reseruatæ. n. 9. p. 265.

Dummodò tamen scienter, aut cum ingenti induxerint temeritate. n. 10. ibid.

Prohibitum etiam Clericis, & Religiosis est ne inducant ad non mutandam Sepulturam iam electam in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis. n. 3. p. 264.

Non procedunt prædicta, quando inducentes Nouitij sunt. n. 13. p. 266.

Neque quando Laici Seculares etiamsi sint Ecclesiarum œconomi. n. 11. p. 265.

Electio Sepulturæ facta ad inductionem, vel suggestionem Parochi, probabile est, quod sit valida, solo Iure Ecclesiastico attento. T. 7. S. 1. D. 6. d. 1. n. 1. 2. & 3. p. 267.

Longè probabilius est, quod inualida illa sit. n. 4. & seqq. ibid.

Pœnas incurrit Parochus *cap. Animarum, & Clementina Cupientes*, ad electionem, vt præfertur, inducens. n. 14. p. 268.

Electio Sepulturæ facta ad suggestionem, vel inductionem Laici secularis, habentis connexionem cum Ecclesiasticis, valida est attento Iure Ecclesiastico. n. n. 12. ibid.

Irrita est, & simoniaca Iure naturæ electio Sepulturæ, facta cum pacto, etiam virtuali, quod in suggestione includitur. n. 7. 8. & 9. p. 267. 268.

Electio Sepulturæ facta cum iuramento, &c. ex inductione Religiosi, aut Beneficiarij particularis, seu priuati, valida est, in quorundam sententia. D. 6. S. 1. d. 2. n. 1. 2. 3. & 4. p. 269. 270.

Imunò in Petri de Vbaldis placito, valida est etiam ex Prælati inductione. n. 3. p. 270.

Verior tamen sententia tenet, nullam, & inualidam esse electionem factam ex inductione priuati, aut Prælati, & pœnas incurrere inducentem. n. 6. & seqq. ibid.

Religiosus, aut Clericus ad electionem Sepulturæ in aliena Ecclesia inducens, pœnas non incurrit *capit. Animarum*. T. 7. S. 1. D. 6. d. 3. n. 1. & 2. p. 274.

Electio Sepulturæ sic facta in aliena Ecclesia, licet non sit nulla de Iure Ecclesiastico, inualida est de Iure naturæ. n. 4. ibid.

Electio Sepulturæ liberè facta, si postea, qui illam elegit, inductus à Clerico, aut à Religioso Ecclesiæ electæ, illam non mutare promisit, irrita redditur, & nulla. T. 7. S. 1. D. 6. d. 4. n. 1. & 2. p. 275.

In casu electionis, & promissionis non mutandi Sepulturam ex inductione, sepeliendus est promittens, vbi de Iure sepeliri deberet, si nullam fecisset electionem. n. 2. ibid.

Attento solo Iure Canonico, licitè inducunt Clerici, & Religiosi ad electionem Sepulturæ, in Testamento, aut in Codicillo faciendam. T. 7. S. 1. D. 6. d. 5. n. 1. & 2. p. 277.

Inducere ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia sine iuramento, voto, aut promissione, in Iure non prohibetur Canonico. T. 7. S. 1. D. 6. d. 6. n. 1. ibid.

Clerici, & Religiosi inducentes ad eligendam Sepulturam in suis Ecclesiis, si non inducunt ad iurandum, &c. pœnas non incurrunt à Iure inflictas. dicto n. 1. ibid.

Non est irrita, & inualida in vim Iuris Canonici electio Sepulturæ facta ex inductione, non tamen ex inductione ad iurandum, vouendum, aut ad promittendum. n. 1. ibid.

Qui cum iuramento, voto, aut promissione ex inductione Clerici, aut Religiosi eiusdem Ecclesiæ in qua de Iure quis sepeliri deberet, si inelecta decessisset Sepultura, elegit ibi sepeliri, ibi sepeliendus est, non obstante tali inductione. T. 7. S. 1. d. 7. n. 1. & seqq. p. 278.

Non tamen ibi sepeliendus est ex vi electionis, sed ex Iuris dispositione. n. 5. & 7. p. 279.

Per huiusmodi enim electionem, non perdit Ius, quod ei de Iure competebat. n. 2. p. 278. & n. 3. p. 279.

In fauorem Ecclesiæ, cui Sepultura debetur, emanarunt Iura *capitis Animarum, & Clementina Cupientes*. n. 3. & 8. ibid.

Electio Sepulturæ ex inductione Clerici, aut Religiosi Ecclesiæ electæ facta cum promissione reuocabili, Iure Canonico non prohibetur. T. 7. S. 1. D. 6. d. 8. n. 1. & seqq. p. 280.

Clerici, & Religiosi inducentes ad electionem Sepulturæ cum iuramento, voto, aut promissione irreuocabili, pœnas incurrunt *capit. Animarum, & Clementina Cupientes*, electione sic facta, esto sepelitio ipsa non sequatur. n. 1. & seqq. dictæ. D. 6. d. 9. ibid.

Illas tamen non incurrunt electione non sequuta cum iuramento, voto, &c. n. 2. 5. & 6. p. 280. 281.

Qui sponte, non coactus elegit Sepulturam cum iuramento, voto, aut promissione, aut sic electam non mutare promisit, validè elegit, & promisit. T. 7. S. 1. D. 6. d. 10. n. 1. 2. & 3. p. 282.

Tenetur sepelio in Sepultura electa cum iuramento, voto, aut promissione sponte factis. n. 4. & 5. ibid.

Clerici, & Religiosi, qui induxerunt ad electionem Sepulturæ in propria Ecclesia cum iuramento, &c. & ipsa Ecclesia tenentur restituere statim Ecclesiæ, cui de Iure corpus debebatur, omnia, quæ ratione Sepulturæ receperant, & etiam cadauer, (si tamen hoc petatur, alias non) intra decendium, à die, & momento petitionis. T. 7. S. 1. D. 6. d. 11. n. 1. & seqq. p. 283.

Propositum eligendi Sepulturam, electione non sequuta, non sufficit pro Sepulturæ electione. T. 7. S. 1. D. 7. n. 1. p. 287.

Probatur Sepulturæ electio per Scripturam priuatam propria manu signatam, subscriptam; per Codicillum inualidum; per tres, aut duos testes singulares. n. 3. ibid.

Probatur etiam per dictum Confessoris. num. 4. ibid.

Eligere sibi possunt Sepulturā Religiosi ad dignitates assumpti

In

Teſtes.

Trebellianica.

Trident. Concilium.

Tutor.

Vaſſallagium. Vaſſalli.

Infans,& Comes, D.Velà.

Vendicare.

Venditio.

ditorem: res enim, per traditionem, secundi emptoris fit, cum ipsa obligata non fuerit, sed venditor. T.4.Pr.n.19.p.161.

Venditio, est contractus obligans venditorem, ad tradendam mercem, pro pretio. Vel est pactio mercis, pro pretio. T.4.D.4.o.6.p.177.

Verba.

Intelligi debent verba, cum effectu. T.7. S.1. D.6. d.9. n.2. & 6. p.281. & T.8. D.2. S.1. d.1.n.23. p.334.

Ordo verborum Constitutionum, & scripturarum seruari debet. T.8.D.1.d.8.n.4.p.328.

Ex verborum ordine, ordo intellectus præsumitur. n.4. ibid.

Vicarij.

Pro Ecclesiis vnitis Regularibus, deputari possunt Vicarij amouibiles ad nutum. T.1. D.3. d.1.§.1. n.5.p.17. & n.21.p.21.

Illorum institutio, & destitutio, quoad spiritualia,& temporalia, ad ipsos pertinet Regulares. n.21. ibid.

Vicarius Ecclesiæ vnitæ, ab eo deputari debet, cui illa vnita reperitur. T.1. D.3. d.1. §.2. n.46. p.27.

Data quasi possessione deputandi Vicarium amouibilem in vna Ecclesia Abbatiæ vnita, manutentio datur ad deputandum amouibiles Vicarios in aliis Ecclesiis eidem Abbatiæ vnitis. n.50.p.28.

Si Vicarius perpetuus inelecta decedat Sepultura, & absque Sepultura Maiorum suorum, debet in Ecclesia,cuius est Vicarius sepeliri. T.8.D.2.d.17.n.1. p.350.

Deputatio Vicarij amobilis pro Ecclesia Iure pleno annexa Monasterio Abbati, & Monachio à Iure indulgetur.S.R.Decis.1.n.1.p.378.

Istarum Ecclesiarum vnitarum Vicarij nudum curæ habent exercitium.n.1.ibid.

Vicarios perpetuos deputandi pro Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis vnitis committit Concilium ordinariè arbitrio in actu visitationis partibus legitimè citatis, & Ecclesiarum exigente necessitate exercendo.n.2.ibid.

Hæc Concilij dispositio immutata variatáque existit respectu Ecclesiarum Monasteriis vnitarum per Pium V. S.R.Decis.1.n.3.p.379.

In Dubio Vicarij amobilis præsumitur. n.5.ibid.

Reputari non debet perpetua ex eo quod electi aliquoties vsque ad obitum in Curæ exercitio præstiterint.n.6.ibid.

Vicaria amobilis in perpetuam redigi non potest nisi prius legitimè in perpetuam erigatur. S.R. Decis. 1.n.8.ibid.

In electionibus Vicariorum Ecclesiarum Monasteriis vnitarum ad vnguem seruari debet Pij V. constitutio.n.7.ibid.

Abbas in nominatione Vicarij perpetui nullum præiudicium inferre potest Monasterio, ac Vicariæ in statu amobilitatis.n.7.ibid.

Statum amobilitatis absque assensu Sedis Apostolicæ immutare nequit.n.8.ibid.

Vicaria perpetua beneficij assequitur nomen. n.6. ibid.

In dimissione perpetuæ Vicariæ assensus requiritur ordinarij S R.Decis.1.n 1.p.378.

Si in vna Ecclesia vnita, habet Abbas possessionem remouendi Vicarium ad nutum datur ei manutentio remouendi in aliis vnitis etiamsi in illis possessio non probetur. S. R. Decis. 2. n.1. p.380.

Deputatio vicarij amouibilis ex deputatione facta ad sui, & successorum beneplacitum probatur ibidem. Facultas remouendi precario assimilatur. S.R.Decis.2.o.5.ibid.

Marcus Vidal.

Doctrina Marci Vidal, circa priuilegia vinæ vocis, recensetur.T.2.D.9.n.19.p.131.

Vidua.

Domicilium retinet Vidua vltimi Mariti, etiamsi in alio habitet loco. T.8. D.2.d.32.n.3.p.357.

Honor vxori acquisitus, Mariti non extinguitur morte,ipsa in viduitate manente.n.3.ibid.

Villani.

Villanorum filij degentes in locis Domini suorum parentum,ei Pectam soluere debent, etiamsi ipsi bona non habeant vlla.T.4.D.1.n.14.p.164.

Villani, nullas habere possunt terras, de quibus Pectam Domino non persoluant suo. n.15.ibid.

Vis.

Vim, vi repellere licet, si maiori violentia, quàm oporteat, aggressua non vtatur. T.2. D.1. d.11. n.4. p.61.

Vim, vi repellere, omnia iura permittunt. T.2. D.2. d.8.n.4.p.73.

Visitatio.

Qui est in quasi possessione visitandi vnam Ecclesiam suæ Abbatiæ vnitam, manutenetur in quasi possessione visitandi alias Ecclesias eidem vnitas Abbatiæ,esto illa non probetur. T.1.D.3.d.1.§.2. n.50.p.28.

Vita.

Propriæ vitæ, & membrorum dominium, non habet homo. T.2. D.1.d.4.n.4.p.55. & D.2. d.16. n.4.p.77.

Vnio.

Vnio ad mensam: vnio iure pleno: & vnio quoad spiritualia, & temporalia, idem sunt. T.1. D.3. d.1.§.1.n.12.p.19.

Tripliciter stare potest vnio alicuius Ecclesiæ ad Monasterium n.13.ibid.

Quid iuris habeant Regulares,in vnoquoque modo vnionis,declaratur.n.13.& seqq. ibid.

Aliqui recensentur effectus vnionis accessoriæ, subiectionis, & ad mensam. n.30. 31. p.23. & §.2. n.45. p.27.

Ex vnione Ecclesiæ plenariæ facta Monasterio, fit, vt illius Prælatus reputetur Rector, Curam animarum Ecclesiæ vnitæ habens. T.5. D.11. 0.5. p.143.

Vnio pleno iure, est quoad spiritualia, & temporalia, T.6. D.5.n.1.p.155.

De vnione pleno iure, variis modis constare potest. n 1. ibid.

Per vnionem plenariè factam, Ecclesia vnita earum fit qualitatum, & naturæ quibus gaudet principalis,cui accessoriè fuit vnita n.2.ibid.

Vnio accessoria est, in qua id, cui aliud vnitur remanet cum omnibus, quæ antea habebat,& quod ei vnitur,omne,quod habebat amittit.T.8.D.2.S.2. d.9.n.5.p.345.

Vnio æquè principalis est, in qua vtrumque

vnitum, post vnionem, retinent omne, quod ante illam habebant. n.6.p.346.

Per vnionem accessoriam fit Ecclesia, quæ vnitur, minus digna, minus principalis, & inferior ei cui vnitur. T.8.D.2.d.15.n.2.p.349.

Principalior, cui altera vnitur, omnia, quæ ad vnitam pertinebat, ad se trahit. n.2.ibid.

Vnio Iure pleno est vnio quoad spiritualia, & temporalia S.R.Decis.1.n.6.p.379.

In Ecclesia vnita pleno Iure monasterio, titulus beneficij suppressus euasit, & cura illius penes Abbatem residet, & Monachos absque vocationis spe.S.R.Decis.1.p.378.

Probatio pertinentiæ vnius Ecclesiæ ad aliquam Abbatiam, in visitatione facta in Ecclesia de mandato Abbatis tanquam in Ecclesia dependente ab eius Abbatia corroboratur. S.R. Decis. 3.n.2.p.380.

Vniuersitas.

Quælibet Vniuersitas eadem censetur, etiamsi omnes moriantur, aut aliò demigrent, & alij de nouo nascantur. T.2.D.6.n.11.p.118.

Non tamen ita est verè, sed fictione Iuris.n.14.ibid.

Vniuersitas rei, vel bonorum, quomodo intelligatur, exponitur. T.4.D.13.n.7. & 8. p.215.216.

Voluntarium.

Moraliter voluntarium, & peccaminosum est homicidium, quando actio fit periculosa, non adhibita conuenienti circumspectione, ne illud sequeretur. T.2.D.1.d.7.n.1.p.57.

Voluntarium in causa, quoad bonitatem, & malitiam moralem mensuratur secundùm bonitatem, & malitiam causæ tantum. T.2.D.3.d.6. n.2. p.87.

Voluntarium directum est, quod positiuè procedit ab aliquo, in quantum est agens.n.2.ibid.

Voluntarium indirectum est, quod non agitur, cum in potestate sit voluntatis illud agere.n.2.ibid.

Voluntarium indirectè, non imputatur voluntati quando potest facere, aut omittere, & non facit, aut omittit, sed quando potest, & simul tenetur. n.2.ibid.

Voluntas vltima.

Voluntas vltima testatoris, adimplenda est.T.5.D.2. n.3.p.231.

Illam exequi tenetur Episcopus.n.4.ibid.

Amplia, etiam quoad profana, hæredibus, & testamentariis negligentibus.n.3. & 4. ibid.

Ad id sub lethali culpa tenentur Ordinarij, si materia grauis fit.n.4. ibid.

Huiusmodi onus competit etiam Abbatibus iurisdictionem habentibus, & Capitulo Sede vacante. n.7. p.232.

Commutari potest vltima voluntas ab Ordinario, quando exequi illa non potest; de consensu tamen hæredis: & si iste dissentiat; & legatum sit relictum Ecclesiæ, de istius consensu. T.5. D.11. n.8.9.p.243.n.10.& 11.p.244.

Immò, si relictum non sit sufficiens ad effectum, seu ad vsum ad quem fuit à Testatore destinatum, potest illud in alium conuertere. n.7. & 9. p.243.

Solus Papa potest vltimas voluntates commutare. n.3.p.243.

Pecuniam pro Sepulchro construendo relictam, si insufficiens illa sit, potest Ordinarius in aliud minus sumptuosum conuertere. Immò in quemliber pium vsum.n.1.p.242.

Voluntas vltima, ambulatoria est vsque ad mortem, & reuocari semper potest, quo vsque aduenial illa. T.7.S.1.D.1. n.6. p.257. & D.2. n.3. p.258.

Sepulturæ electio, pars est vltimæ voluntatis. D.1. n.6.p.257.& D.2.n.3 p.258.

Voluntas Catholici eligentis non sepeliri in loco sacro exequi non debet. T.7.S.1.D.4.n.1 p.261.

Errauit Marcellinus Papa, volens in pœnam idololatriæ à se commissæ, in Sepultura non tumulari Ecclesiastica.n.3.ibid.

Hæres, qui testatorem congruè tumulat contra illius vltimam voluntatem eligentis non sepeliri, nullam pœnam, ob illud facinus, à testatore ipso inflictam incurrit.n.2.& 3.ibid.

Voluntas mandantis, ne corpus suum sepeliatur, nisi cum vna candela, aut vt tumuletur cum tubis, &c. exequi non debet.n.2.ibid.

Vltima voluntas, minùs legitima, spernenda est. T.7. S.4.D 12.n.10.p.315.

Electio Sepulturæ in loco profano, illicita est, & inualida. n.5. & 7.p.314. Estque spernenda. n.10. p.315.

Voluntas Testatoris mandantis, ne decenti sepeliatur honore, adimplenda non est. T.9. S.1. §.5. n.1.& seqq.p.363.

Neque si mandet in mare proiici. n.2.ibid.

Neque si disponat, vt indutus purpura sepeliatur. n.3.ibid.

Nullam hæres incurrit pœnam, si ineptas Testatoris dispositiones adimplere omittit.n.3.ibid.

Votum.

Valor voti emissi, vnicè à voluntate dependet vouentis. T.5. D.8.n.8.p. 239.

Votum reale, ad quod tenebatur defunctus, tenetur hæres, salua legitima portione adimplere. T.5. D.10.n.3 p.241.

Non tamen tenetur sub vinculo, & reatu voti; sed quia hæreditatem adeptus est illius, qui ad illud extiterat obligatus.n.4.ibid.

Votum factum à Ciuibus, Canonicis, &c. successores non obligat, quà votum.n.4.ibid.

Si tamen abiit in consuetudinem illius obseruantia, obligabit tanquam lex, per consuetudinem, introducta.n.4.ibid.

Ad votum mixtum ex reali, & personali defuncti, tenetur hæres, qua reale, non qua personale. n.5. ibid.

Votum, quod in animæ interitum vergat, non obligat. T.7 S.1.D.2.n.5 p.258.

Noua causa orta, non præuisa tempore voti, obligatio cessat voti.n.6.ibid.versic. *Qua tamen.*

Vsurarius. Vsus.

Ius habet vsufructuarius in fundo, & actio vtilis ei competit. T.4.Pr.n.15 p.161.

Qui vsum, aut vsumfructum rei alicuius habet, impedire potest, ne alter, etiamsi Dominus directus, proprietarius illius rei sit, illa vtatur. T.4. D.1.n.5. p.163. Limita in casu, quo qui vsum habet, Religiosus sit.

Vsurario, & vsufructuario extinctis, vsus, & vsusfructus, ad eos, qui vsum; & vsumfructum concesserant, redeunt. n.8.& 9.ibid.

Inuito

Inuito vsufructuario, rei Dominus directus, & proprietatis, illa vti non potest. T.7. S.1. D.5. n.2. p.262.

Vsura.

Iure diuino, & humano prohibita est vsura. T.7. S.1. D.3. n.2. p.260.

Solui non debet Vsura, nisi quis se sub iuramento ad illam obligauerit soluendam: quo in casu, ad illius compelli potest solutionem. n.2. ibid.

Post solutionem tamen vsuræ, compelli potest Vsurarius ad illam restituendam, etiam per censuras. n.2. ibid.

Posse dari Vsuram, quæ peccatum mortale non sit, ratione paruitatis materiæ, docent graui Doctores. T.8. D.2. d.3. n.5. p.337.

Vulnerare.

Seipsum nemo Vulnerare potest. T.2. D 2. d.16. n.4. p.77.

Vxor.

Quæ plures viros habuit, si propriam non elegerit Sepulturam, (aut illam habeat Maiorum suorum,) cum vltimo sepelienda est. T.7. S.2. D.8. 6.13. n.3. p.500. si in pace vixerint. n.2. & 4. ibid.

Vxor, & Maritus non iudicantur ad imparia, aut alterius conditionis, quoad debitum coniugale, & quoad facultatem eligendi Sepulturam. n.1. ibid.

Potest Vxor viuente, & nolente Marito, Sepulturam eligere, sicut viuente, & nolente Patre. n.1. ibid.

Vxor tenetur Maritum sequi in vita, sub præcepto ad culpam obligante mortalem; in morte autem, sub consilio. T.8 D 2. d.31. n.2.3. & 4. p.356.357.

Viro subdita est tanquam capiti. n.2. p.356.

Si viuente Marito habente propriam Sepulturam, absque electione decesserit, in illa Mariti sepeliri debet, si Matrimonium consummaunt, aut ad Viri Domum fuit traducta; alias secus. n.1. ibid.

Si Maritus non habet Sepulturam, & adsit Sepultura Maiorum suorum, in illa Vxor tumulari debet, quæ non elegit. Item si præsumatur Maritum in propria tumulandum non esse. n.5. p.357.

Deficiente denique Maiorum Sepultura, in Parochia, in qua tempore dormitionis habitabat, humari debet. n.5. ibid.

Vxor de adulterio accusata, si ante sententiam decedat, in Sepultura Mariti humari debet, si aliam non elegerit; secus si post, postquam adultera declarata fuit, & separata. Tract.8. D.2. S.2. d.33. n.3. p.358.

Si ante sententiam latam, siue in causa adulterij, siue nullitatis Matrimonij, tumulata fuit Vxor in Sepulchro Mariti, exhumari non debet, si postea declaretur adultera, aut nullum Matrimonium. n.3. ibid.

Vxor, quæ ex lethali vulnere à Marito accepto conualuit, ab illo, quoad thorum, & habitationem separari debet. T.8. D.2. S.2. d.34. n.5. p.360.

Vxor, quæ fuit proditoriè à Marito occisa, in Mariti Sepulchro tumulanda non est, nec in Sepulchro Maiorum Mariti, sed suorum, si ipsam aliam non elegerit. n.1. & seqq. p.359.

Vxor, propria potest authoritate, fugere, & separari propter Mariti sæuitiam. n.7. p.360.

SERIES TITVLORVM REPERTORII.

A

B

C

Incommo

Præscriptio.

FINIS.